ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣ

ਸੰਨ ੧੯੦੩ ਈ:

ਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਸ਼ੀ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਪਬਲਿਸ਼ਰ, ਬੁਕਸੇਲਰ,

ਮਾਲਕਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸੈਂਟਰਲ ਬੁਕਡਿਪੋ ਵ ਮੁਫ਼ੀਦਆਮ ਪ੍ਰੈਸ

ਲਾਹੌਰ

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਥ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਲਿਖਯਤੇ

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਸਾਰਦਾ ਸਰਦ ਇੰਦੁ ਸਮ ਹਾਸ਼ ।
ਬੰਦੋਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸਦਾ ਕਰੋ ਸੁਮੱਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧ ॥

॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥

ਗਣ ਨਾਥ ਦਾਸ ਨਿਵਾਇ ਮਸਤਕ ਬੰਦਨਾ ਪਗਧਾਰ। ਕਰਿਯੋ ਚਹੇ ਉਰ ਰਾਮਕੋ ਜਸ ਦੇਹੁ ਬੁੱਧਿ ਉਦਾਰ। ਸੁਰਗੁਰ ਕਰੇ ਸੁਰ ਰਾਜ ਕਾਰਜ ਪਾਦ ਕੰਜ ਮਨਾਇ। ਹੇ ਰੰਬ ਨਾਥ ਅਨਾਥ ਕੇ ਮੇ ਧੀਰ ਬੀਰ ਸਹਾਇ ॥ ੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਅਜ ਸੂਰਜ ਵੰਸ ਵਿਖੇ ਨਿਪਜੇ ਰਿਖ ਯੱਗ ਬਿਨਾਸਿਕ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰੇ। ਰਿਖਨਾਰਿ ਉਧਾਰਿ ਕਰੀ ਖਿਨ ਮੈਂ ਜਿਹ ਬੀਚ ਸਮੁੰਦਰ ਭੂਧਰ ਤਾਰੇ। ਰਣ ਰਾਵਣ ਕੇ ਦਸ ਸੀਸ ਕਟੇ ਜਿਨ ਦਾਸ ਬਿਭੀਖਨ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ। ਜਨਕਾਤਮਜਾ ਪਤਿ ਰਾਮ ਵਹੀ ਮਤਦਾਇਕ ਹੈਂ ਅਵਿਲੰਬ ਹਮਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ਰਤੇ ਜਗ ਸੇ ਸਭ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹੇ ਪਗ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ ॥ ਜਿਨ ਨਾਮ ਮੁਕੰਦਹ ਸੇਤ ਬਨਾਇ ਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਗਨ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ । ਜਿਹ ਕੀਰਤਿ ਪੂਰਿ ਰਹੀ ਅਵਨੀ ਗੁਨ ਸਿੰਧ ਕਹਾਂ ਬਰਨੇ ਹਮ ਥਾਰੇ। ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵੈ ਪਦ ਮੰਜੁਲ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰ ਸਦਾ ਅਭਿਬੰਦ ਹਮਾਰੇ॥ ੪ ॥ ਅਨੰਗ ਸੇਖਰ ਛੰਦ ॥ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਮੋ

ਸੁ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ ਕੁਸਤ੍ਰ ਤੇਜ ਤੋਰ ਜਾਂਹਿ ਪਾਲਿਓ ਹਿੰਦਾਨਿਕੋ । ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੀਸ ਹਾਥ ਦੈ ਸੁ ਕੀਟ ਤੈ ਕਰੇ ਮ੍ਰਿਗੰਦ ਇੰਦ੍ਰ ਚਾਪ ਲਾਜ ਪੇਖ ਨਾਥ ਕੀ ਕਮਾਨਿ ਕੋ । ਅਪਾਰ ਦੂਖ ਟਾਰਕੈ ਨਿਵਾਰ ਕੈ ਕਲੇਸ਼ ਦਾਸ ਬਾਸਤੋ ਬਿਕੁੰਠ ਤੇਜ ਪੂਰਿਯੋ ਜ ਹਾਨਿ ਕੋ । ਭੁਜਾ ਭੁਜੰਗ ਰਾਜਸੀ ਬਿਰਾਜ ਸੀਸ ਕੇਸ ਚੰਦ ਸਾਮਤਾ ਨ ਹੋਇ ਤੋ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸ਼ਾਨਿ ਕੋ ॥ ੫ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥ ਨਿਪਜੇ ਪੰਕ ਸੁ ਬੀਚ ਜਰੇ ਕੰਟਕ ਤਿਨ ਅੰਗਾ । ਵਿਧੁ ਅੰਚਤਿ ਪਰਮੰਦ ਭ੍ਰਮਰ ਮਰਦੇ ਸਰਬੰਗਾ । ਗੁਰ ਪਦ ਕੰਜ ਸੁਨਿਰਖ ਪ੍ਰਭਾ ਤਿਹ ਹਸੇ ਨਿਰੰਤਰ । ਖਿਰੇ ਰਹੇਦਿਨਰੈਨ ਸਦਾ ਨਹਿ ਪਰੇ ਸੁ ਅੰਤਰ । ਸ੍ਰੀ ਮਾਨਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਭਯ ਭੰਜਨ ਉਰ ਤਮ ਹਰਣ । ਜਨ ਅਰਥ ਭੁਗਤਿ ਅਪ ਵਰਗ ਕਰ ਸਭ ਲਾਇਕ ਸੇਵਕ ਸ਼ਰਣ ॥ ੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਸਿੰਧੁ ਕਹਾਂ ਹਮਸੇ ਮਤਿ ਮੰਦ ਕਹਾਂ ਬਗ ਬਾਰੇ । ਸੁ ਮਰਾਲ ਬਡੇ ਕਵਿ ਮੰਡਲ ਜੋ ਤਿਹ ਬੀਚ ਫਿਰੇ ਨਹਿ ਪਾਵਤ ਪਾਰੇ । ਬਗ ਪੈਰਨ ਪੇਖ ਮਰਾਲ ਹਸੇਂ ਤੁ ਹਸੇਂ ਨਹਿ ਹੈ ਕਛੁ ਹਾਨਿ ਹਮਾਰੇ । ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਿ ਪਾਇ ਭਲੇ ਸਮ ਹੰਸਨ ਕੇ ਬਗ ਕਾਲ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ੭ ॥ ਸ੍ਵੈ: ॥ ਬਡ ਬੋਲ ਸੁਨੇ ਲਘੁ ਬਾਲ ਜਬੈ ਤਿਮ ਬੋਲਨ ਕੋ ਮਨਮੈ ਉਮਗਾਵੇਂ । ਵੱਹ ਯਦਪਿ ਨਾ ਤਿਮ ਬੋਲ ਸਕੈ ਸੁਨਿ ਬਾਲਕ ਬੈਨ ਬਡੇ ਬਿਗਸਾਂਵੇਂ । ਤਿਮਹੀ ਮਮ ਛੰਦਨ ਗਯਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁਨਿ ਜਾਨਿਤ ਨਾ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਨਾਵੇਂ । ਕਰੁਣਾਨਿਧ

ਕੋਵਿਦ ਕਾਨ ਪਰੇ ਮਮ ਬਾਲਕ ਬੈਨ ਸਦਾ ਹਰਖਾਵੈ ॥ ੮॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਕਥੈਂ ਕਵਿੰਦ ਪੁੰਜ ਜਾਂ ਅਪਾਰ ਉਜਲੰਜਸੰ। ਗਨੇਸ਼ ਔ ਮਹੇਸ਼ ਸੇਸ ਭਾਖਿ ਹੈਂ ਦਿਵਾ ਨਿਸੰ। ਸੁਨੇ ਸੁ ਰਾਮ ਕਾਲਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮੋਹਿ ਬਾਲਕੀ। ਹਸੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੇ ਕਟੇ ਸੁ ਫਾਸ ਕਾਲਕੀ ॥ ੯॥

॥ ਅਥ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥

ਸੂਤਉਵਾਚ ॥ ਚੌਃ ॥ ਏਕ ਸਮੇ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਯੋਗੀ। ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੇ ਹਿਤ ਉਦਯੋਗੀ। ਭ੍ਰਮਕਰ ਸਗਲ ਲੋਕ ਮੈਂ ਗਏ। ਸੱਤ ਲੋਕ ਪੁਨ ਜਾਵਤ ਭਏ ॥ ੧੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਭ ਮੂਰਤਿ ਵੰਤ ਸੁ ਦੇਵ ਜਹਾਂ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜੂ ਤਿਹ ਮੱਧਿ ਬਿਰਾਜੇ। ਰਵਿ ਬਾਲ ਪ੍ਰਭਾ ਸੁ ਲਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸੁੰਦਰ ਪੇਖਤ ਮਿਸਰ ਦੂਰ ਸੁ ਭਾਗੇ। ਰਿਖ ਮਾਰਕੰਡੇ ਲੌ ਸਭੈ ਮਿਲਕੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਆਗੇ। ਸਭ ਗੋਚਰ ਗਯਾਨ ਸਦਾ ਜਿਨ ਕੋ ਸਭ ਦੇਵ ਸਦਾ ਜਿਨਕੇ ਪਗ ਲਾਗੇ ॥ ੧੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਾਰਸੁਤੀ ਜਿਹ ਸੰਗ ਬਿਰਾਜੇ। ਜਗੰਨਾਥ ਚਤੁਰਾਨਨ ਛਾਜੇ। ਭਗਤ ਅਭੀਸ਼ਟ ਫਲ ਪਰਦਾਤਾ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਤ੍ਰਈ ਲੋਕ ਬਿਖਯਾਤਾ॥੧੨॥ਤਾਕੋ ਪਿਖ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿਗਯਾਨੀ। ਦੰਡ ਪ੍ਰਨਾਮ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਠਾਨੀ। ਪਿਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਤਿ ਖਿਰੇ। ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ ਬੈਨ ਉਚਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੌਨ ਬਾਤਿ ਪੂਛੀ ਚਹੋ ਹੇ ਮੁਨਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਇ। ਉੱਤਰ ਤਾਂਕੋ ਹੋਇ ਜੋ ਤੋਕੋ ਦੇਉਂ ਬਤਾਇ ॥ ੧੪ ॥ ਸੁਨਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋ

ਨਾਰਦ ਹਰਖ ਅਪਾਰ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਚਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਨਾਰਦੋਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ੁਭ ਆਸ਼ੁਭ ਅਹੇ ਜਗ ਜੋਈ। ਤੁਮਤੇ ਸੁਨੇ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੈ ਸੋਈ। ਸੁਰ ਸੱਭਮ ਇਕ ਸੰਸੇ ਅਹੇ। ਮੇਰੇ ਉਰ ਅੰਤਰ ਕੋ ਦਹੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਨੇ ਯੋਗ ਵਹੀ ਅਬ ਦਯਾਲ। ਤਾਕੋ ਉੱਤਰਿ ਕਹੋ ਬਿਸਾਲ ॥ ਗੋਪ ਹੋਇ ਜੋ ਸੋਇ ਤੁਮਾਰੇ। ਤੌਭਿ ਕਹੋ ਜੋ ਦਯਾ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯੁਗ ਜੋ ਕਲਿ ਆਵਹਿ ਗੇ ਜਗ ਮੈਂ ਨਰ ਪੁੰਨ ਤਿਆਗਹ ਪਾਪ ਪਿਆਰੇ। ਮੁਖ ਝੂਠ ਬਕੇਂ ਸਗਲੇ ਜਗ ਮੈਂ ਦੁਰ ਚਾਰ ਰਤੇ ਨਹਿ ਸਾਚੁ ਉਚਾਰੇਂ ॥ ਪਰਕੋ ਅਪਵਾਦ ਕਰੇਂ ਸਦਹੀ ਪਰ ਦ੍ਰੋਹ ਸਦਾ ਮਨਿ ਮਾਂਹਿ ਚਿ- ਤਾਰੇਂ। ਪਰਨਾਰਿ ਬਿਖੇ ਰਤਿ ਨੀਤਿ ਕਰੇਂ ਅਤਿ ਕ੍ਰੂਰ ਬਡੇ ਪਰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਾਰੇਂ ॥ ੧੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੰਚ ਭੂਤੰ ਤਨ ਆਤਮ ਜਾਨੇ। ਪਸੁ ਬੁੱਧੀ ਨਹ ਬੇਦਨ ਮਾਨੇ। ਮਾਤ ਪਿਤਾਕੀ ਕਰੇਂ ਨ ਸੇਵਾ ॥ ਕਾਮ ਦਾਸ ਨਾਰੀ ਤਿਨ ਦੇਵਾ ॥੧੯॥ ਬਿੱਪਰ ਲੋਭ ਪਿਸਾਚਹਿ ਗਿਰੇ॥ ਬੇਦ ਬੇਚ ਤਨ ਜੀਵਨ ਕਰੇ॥ ਵਿ ਦਯਾ ਪੜੇ ਸੁ ਧਨਹਿ ਨਿਮਿੱਤਾ। ਮਦ ਮੋਹੇ ਨਹਿ ਹਰਿ ਮੈਂ ਚਿੱਤਾ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਆਗੇਂ ਗੇ ਨਿਜ ਜਾਤਿਕੇ ਕ ਰਮ ਪੁਰਾਤਨ ਰੀਤਿ ॥ ਹਰਿ ਵੇਮੁਖ ਪਰ ਬੰਚਨਾ ਕਰੇ ਨਿ ਰੰਤਰਿ ਚੀਤਿ॥ ੨੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੂਜਾ ਨ ਪਾਲੈਂ ਕਲਿ ਮੈਂ ਰਾਜਾ। ਦੰਡ ਪੂਜਾ ਨਿਜ ਕਰ ਹੈਂ ਕਾਜਾ॥ ਵੈਸ਼ ਧਰਮਕੋ ਤਿਆਗੇ ਸਾਰੇ ॥ ਸ਼ੂਦਰਿ ਕਲਿਮੈ ਕੌਣ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੨੨॥ ਦੋ:

॥ ਵਿੱਪ੍ਰ ਕਰਮ ਸ਼ੂਦਰ ਕਰੈਂ ਸ਼ੂਦਰ ਕੇ ਭੂਦੇਵ। ਘੋਰ ਕਲੀ ਜਬ ਆਇ ਗੇ ਮਾਨੇਂਗੇ ਨਹਿ ਵੇਵ॥ ੨੩ ॥ ਚੌਪਈ। ਨਾਰਿ ਹੋਹਿਗੀ ਭ੍ਰਸ਼ਟੀ ਸਾਰੀ। ਭਰਤਾ ਭਜੇ ਨ ਕਲਿ ਮੇਂ ਨਾਰੀ॥ ਸਾਸੂ ਦ੍ਰੋਹ ਕਰੇਂਗੀ ਨਾਰੀ। ਜੋ ਕਲਿਆਵੈ ਗੋ ਜਗ ਭਾਰੀ॥ ੨੪॥ ਯਾ ਬਿਧ ਨਸ਼ਟ ਬੁੱਧਿ ਜਗ ਜੇਤੇ। ਸੁਰਗ ਜਾਂਹਿਗੇ ਕਿਹ ਬਿਧ ਤੇਤੇ। ਯਾਚਿੰਤਾ ਸੋਂ ਬਿਆਕੁਲ ਚਿੱਤਾ। ਸਦਾ ਰਹੇ ਮਮ ਲੋਕ ਨਮਿੱਤਾ ॥ ੨੫॥ ਤੁਮ ਸਰਬੱਗ ਸਦਾ ਸਭ ਜਾਨੋ। ਲਘੁ ਉਪਾਇ ਸੋ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੋ। ਜਾਕਰ ਜੀਵ ਲਹੇਂ ਪਰ ਲੋਕ। ਸਗਲ ਨਿਵਾਰੇਂ ਉਰਕੇ ਸ਼ੋਕ॥ ੨੬॥ ਸੁਨਿ ਯਾ ਬਿਧ ਨਾਰਦ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਬਹੁਤ ਭਲੀ ਕਮਲਾਸਨ ਮਾਨੀ। ਅਬ ਜਾਸਨ ਪੁਨ ਬੈਨ ਉਚਰੇ। ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰੇ॥ ॥ ੨੭॥ ਬ੍ਰਹਮੋ ਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥ ਨਾਰਦ ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਤਵਬਾਨੀ। ਪਰਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ਜਗ ਗਜਾਨੀ। ਸੁਨਿ ਨਾਰਦ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਤਾਊਂ। ਤੇਰੇ ਸਬ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਊਂ॥ ੨੮॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਪੂਰਬ ਗਿਰਜਾ ਜੋਰ ਕਰ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਨੇਹ। ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਤਤੁ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰਜੂ ਕਹੀਯੇ ਵਾਂਛਾ ਏਹ॥ ੨੯॥ ਨਿਜ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤਿ ਗੂਢ ਜੋ ਕੀਨੋ ਸ਼ਿਵਹਿ ਬਖਾਨ। ਅਧਜਾ ਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਤਿਹ ਪੁਰਾਣੋਤਮ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ੩੦ ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸੇਵਤ ਪਾਰਬਤੀ ਦਿਨ ਰੈਨ ਸੁ ਪੂਜ ਸਦਾ ਕਰ ਜੋਰ ਜੁਹਾਰੇ। ਪਾਰਬਤੀ ਮਗਨਾ ਪੁਨਿ ਆਨੰਦ ਰੈਨ ਦਿਨਾ ਨਿਤ ਤਾਹਿ ਬਿਚਾਰੇ। ਜੀਵਨ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਪੁੰਜ ਜਬੈ ਵਹ ਗੰਥ

ਮਹੀਤਲ ਮਾਹਿ ਬਿਥਾਰੇ। ਕੇਵਲ ਤਾਹਿਸੁ ਪਾਠ ਕਰੇ ਗਤਿ ਊਤਮ ਪਾਵਹਿੰਗੇ ਜਨ ਸਾਰੇ॥ ੩੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਹਨਨ ਲੌ ਪਾਪ ਸੁ ਜੇਤੇ। ਗਰਜੇਂ ਧਾ ਜਗ ਤੌਲੌ ਤੇਤੇ। ਜੌਲੌ ਧਹਿ ਰਾਮਾਇਣ ਜੋਈ। ਜਗਤੈ ਮਾਂਹਿ ਉਦੇ ਨਹਿ ਹੋਈ॥ ੩੨॥ ਬਿਚਰੇਂ ਨਿਰਭੈ ਧਮਭਟ ਤੌਲੌ। ਨਾਹਿ ਰਾਮਾਇਣ ਉਦੇ ਸੁ ਜੌਲੌ। ਕਲਿ ਉਤਸਾਹੁ ਰਹੇਗੋ ਤੌਲੌ। ਨਾਹਿ ਰਾਮਾ ਇਣ ਉਦੇ ਸੁ ਜੌਲੌ॥ ੩੩॥ ਤੌਲੌ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਕਰੇਂ ਵਿਵਾਦਾ। ਪਰਸ ਪਰਿ ਮਤ ਮਹਾਂ ਬਿਖਾਦਾ। ਰਮਾਇਣ ਜੌਲੌ ਉਦੇ ਨ ਹੋਈ। ਬਹੁਰ ਬਿਵਾਦ ਨ ਹੋਸੀ ਕੋਈ॥ ੩੪॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਤੌਲੌ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਜੋ ਦੁਰਵਿਗੇਇ ਅਤਿ ਆਹਿ। ਜੌ ਲੌ ਉ ਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਰਾਮਾਇਣ ਜਗ ਮਾਂਹਿ॥ ੩੫॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਤਾਂਹਿ ਪੜ੍ਹੈ ਨਰ ਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨੇ ਨਰ ਜੇ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਜੋ ਫਲੁ ਵੈ ਜਨ ਪਾਵਤ ਹੈਂ ਕਹੁ ਨਾਰਦ ਕੌਨ ਕਹੇ ਜਗਮਾਹੀਂ॥ ਮੈਂ ਚਤੁਰਾਨਨ ਭਾਖਸਕੌਂ ਨਹਿ ਔਰਨਕੀ ਗਨਤੀ ਕਿਨ ਮਾਹੀਂ। ਕਿੰਚਿਤ ਤੋਹਿ ਕਹੌਂ ਸੁਨਿ ਨਾਰਦ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਮੋਹਿ ਕਹਿਓ ਸੁਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੩੬॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਏਕ ਸਲੋਕ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਪੁਨਿ ਆਧ ਪੜ੍ਹੈ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਏ। ਸੋ ਵਹ ਪਾਪ ਸਮੂਹਨ ਕੋ ਖਿਨ ਏਕ ਬਿਖੇ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਮਿਟਾਏ। ਨੀਤ ਪੜ੍ਹੈ ਜੁ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਮਨਲਾਇ ਜਿਤੇ ਪਠਯੋ ਤਿਨ ਜਾਏ। ਸੋ ਵਹ ਬੰਧਨ ਤੋਰ ਸਭੈ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੀਵਨ ਮੋਖ ਕਹਾਏ॥ ੩੭॥ ਨਰਾਜਛੰਦ ॥ ਜੁ ਅਰਚਤੇ ਰਮਾਇਣੰ

ਨਿਰੰਤਰੰ ਮੁਨੀਵਰੇ॥ ਦਿਨੇ ਦਿਨੇ ਤੁਰੰਗ ਮੇਧ ਯਾਗ ਪੁੰਨਿ ਸੋ ਕਰੇ। ਬਿਨੇਛਜਾ ਸੁਨੇ ਰਮਾਇਣੰ ਨਰੋ ਅਨਾਦਰੇ। ਅਨੇਕ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੋ ਖਿਣੇਕ ਮਾਂਹਿ ਸੋ ਦਰੇ॥ ੩੮। ਕਰੇ ਸੁਬੰਦਨਾ ਰਮਾਇਣੰ ਮੁਨੰ ਸਮੀਪ ਜੋ। ਸਭੈ ਸੁਦੇਵ ਅਰਚਨਾ ਫਲੰ ਅਪਾਰ ਪਾਇ ਸੋ॥ ਲਿਖੇ ਸੁ ਪੁਸਤਕੰ ਸਮਸਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣੰ ਦਦਾਤਿ ਜੋ। ਵਦਾਮਿ ਪੁੰਨਿ ਤਾਹਿ ਕੇ ਫਲੰ ਸੁਨੋ ਉਦਾਰ ਸੋ ॥ ੩੯ ॥ ਪਢੇਸਮਸਤ ਬੇਦਕੇ ਅਨੇਕ ਗ੍ਰੰਥਕੇ ਕਹੇ। ਸੁ ਜੋ ਫਲੰ ਨ ਪਾਇ ਹੈ ਸੁ ਯਾਹਿ ਦਾਨ ਤੇ ਲਹੇ। ਇਕਾਦਸੀ ਦਿਨੇ ਰਮਾਇਣੰ ਪਢੇ ਧਰੇ ਬ੍ਰਤੰ। ਸੁ ਰਾਮ ਭਗਤ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸੁਨੋ ਸੁ ਤਸਜ ਸੁਕ੍ਰਿਤੰ ॥ ੪੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੁਰਸ਼ ਚਰਯਾ ਜੋ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਭਾਖੀ ਬੇਦਨ ਜੋਇ। ਪ੍ਰਤ ਅੱਖਰ ਯਾ ਪਾਠ ਤੇ ਤਾਂ ਫਲ ਪਾਵੈ ਸੋਇ॥੪੧॥ ਚੌਃ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨਵਮੀ ਦਿਨ ਮਾਂਹੀ। ਕਰ ਉਪਵਾਸ ਰਾਮ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਪਢੇ ਰਮਾਇਣ ਜਾਗੇਰਾਤ। ਤਾਂਹਿ ਪੁੰਨ ਫਲ ਸੁਨ ਬਿਖਜਾਤ॥ ੪੨ ॥ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰਾਦਿ ਤੀਰਥ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਸੂਰਯ ਗ੍ਰਹਣ ਖਿਰੇ ਨਭ ਤਾਰੇ। ਆਤਮ ਤੁਲ ਧਨੰ ਸਰ ਦੀਨੇ। ਬਿਆਸਾਦਿਕ ਬਿਪਰ ਕਰ ਚੀਨੇ ॥ ੪੩ ॥ ਜੋ ਫਲ ਤਾਹਿ ਦਾਨ ਤੇ ਹੋਈ। ਸੋ ਫਲ ਸੱਤ ਲਹੇ ਜਨ ਸੋਈ। ਹੋਇ ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਗਾਇ ਮੁਖ ਖਿਰੇ। ਰਾਮ ਰਮਾਇਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੇ॥ ੪੪॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੋਗਮ ਦੇਵ ਜੇ ਹੈਂ ਅਮਰਾਪੁਰ ਮਾਂਹਿ। ਗਾਇਕ ਆਇ ਸੁ ਜੋਰ ਕਰ ਹੇਰੈਂ ਨਿਜ ਮਨਮਾਂਹਿ ॥ ੪੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੜ੍ਹੇ ਰਮਾਇਣ

ਪ੍ਰਤਿ ਦਿਨ ਜੋਈ। ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰੇ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਸੋ ਸੋ ਕੋਟਿ ਗੁਣਤ ਜਧ ਹੋਵੈ। ਯਾ ਭੀਤਰ ਸੰਸਾ ਨਹਿ ਜੋਵੈ॥ ੪੬। ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਤਿਨ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਤਾਹਿ ਪੜੇ ਸੁ ਮਹਾਤਮ ਕੋਈ। ਬ੍ਰਹਮ ਹਨੀ ਸੁ ਮਹਾ ਅਘ ਜੋਈ। ਤੀਨ ਦਿਨਾ ਮੈਂ ਵਾਰੇ ਸੋਈ ॥ ੪੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ ਹਨੂਮਾਨ ਸਮੀਪ ਪਢੇ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਨਰ ਜੋ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਮੁਖ ਮੌਨ ਸੁ ਪਾਠਹ ਤੀਨ ਕਰੇ ਸਭ ਵਾਂਛਤ ਭਾਜਨ ਸੋ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਮੁਖ ਪਾਠ ਕਰੇ ਅਰੁ ਦੈ ਪਰਦੱਛਨ ਜੋ ਤੁਲਸੀ ਅਰ ਪੀਪਲ ਮਾਂਹੀ। ਜਗ ਮੈਂ ਸਭ ਪਾਪਨ ਕੀ ਸਿਰਦਾਰ ਜੁ ਬ੍ਰਹਮ ਹਨੀ ਸੁ ਮਿਟੈ ਖਿਨ ਮਾਂਹੀ॥ ੪੮॥ ਚੌਃ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਮਹਾਤਮ ਜੋਈ। ਨਿਖਲ ਪਛਾਨੇ ਸੰਕਰ ਸੋਈ। ਤਿਹ ਆਧੋ ਗਿਰਜਾ ਉਰ ਭਾਸੇ। ਅਰਧ ਅਰਧ ਮੁਨਿ ਮੋਹ ਪ੍ਰਕਾਸੇ॥ ੪੯॥ ਤਾਮੋ ਕਿੰਚਤ ਦੇਓਂ ਬਤਾਇ। ਸਮਸਤ ਨ ਮੋ ਪੈ ਭਾਖਿਓ ਜਾਇ। ਤਾਂਹਿ ਮਹਾਤਮ ਜਾਂ ਖਿਨ ਜੋਵੈ। ਭਲੀ ਬੁੱਧਿ ਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ॥੫੦॥ ਦੋਃ ॥ ਰਾਮਗੀਤਾ ਜਿਹ ਪਾਪ ਕੋ ਨਾਹਿ ਨਿਵਾਰੇ ਲੋਇ। ਨਾਰਦ ਡੂਡੇ ਮੈਂ ਸਦਾ ਪਾਵੈ ਨਾਹੀਂ ਸੋਇ॥ ੫੧॥ ਬੇਦ ਸਿੰਧ ਮਥ ਰਾਮਜੀ ਸੁਧਾ ਨਿਕਾਰੀ ਜੋਇ। ਗੀਤਾ ਲਖਮਣ ਕੋ ਦਈ ਪੀਵ ਅਮਰ ਭਯੋ ਸੋਇ॥ ੫੨॥ ਕਾਰਤ ਵੀਰਯ ਨਾਸ ਹਿਤ ਜਮ ਦੱਗਨ ਸੁਤ ਰਾਮ। ਧਨੁਖ ਵਿਦਿਆ ਪੜਨ ਹਿਤ ਵਸੇ ਮਹੇਸੁਰ ਧਾਮ॥ ੫੩॥ ਸਿਖਨਾਰੀ ਛੰਦ॥ ਤਹਾਂ ਰਾਮ ਗੀਤਾ। ਪੜੇ ਏਕ ਚੀਤਾ। ਭਵਾਨੀ ਸਿਆਨੀ॥ ਤਿਹੂ ਲੋਕ ਮਾਨੀ।

॥ ੫੪ ॥ ਤੋਮਰ ਛੰਦ ॥ ਢਿਗ ਰੇਣੁਕਾ ਸੁਤ ਜਾਇ। ਕਰ ਜੋਰ ਪਾਦਿ ਮਨਾਇ। ਗਹਿ ਰਾਮ ਚੰਦਹ ਗੀਤ। ਸੁ ਪਢੀ ਤਿਨੇ ਇਕ ਚੀਤ ॥ ੫੫ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਕਲਾ ਨਰਾਇਣ ਲਹੀ ਤਿਨੇ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਪਾਠਤੇ। ਹਨੇ ਰਿਪੂ ਕਮਾਨਿ ਤਾਨ ਧਾਮ ਹੀਨ ਬਾਟਤੇ। ਸੁ ਭੂਮ ਦੇਵ ਹੱਤਯਾ ਮਿਟੇ ਸੁ ਮਾਸ ਪਾਠ ਤੇ। ਪਢੇ ਸੁ ਰਾਮ ਗੀਤ ਜੋ ਸਮਸਤ ਪਾਪ ਕਾਟਤੇ ॥ ੫੬ ॥ ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ ॥ ਜਗ ਗਹਿ ਕੁਦਾਨ। ਦੂਰ ਅੰਨ ਆਨ। ਦੂਰ ਬੈਨ ਗੋਇ। ਜੋ ਪਾਪ ਹੋਇ ॥ ੫੭ ॥ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ਪਢੇ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਯਥਾ ਏਕ ਬਾਰਿ। ਮਿਟੇ ਪਾਪ ਸਾਰੇ ਲਗੇ ਨਾ ਸੁ ਬਾਰਿ। ਸਿਲਾ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮੰ ਪੜ੍ਹੈ ਰਾਖ ਆਗੇ। ਤੁਲੱਸਜਾ ਸੁਥੈ ਕੈ ਧਤੀ ਨਾ ਸਮਾਜੇ ॥ ੫੮॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲ-ਤੀਛੰਦ ॥ ਫਲ ਜੋ ਨ ਬਾਨੀ ਕਹਿ ਸਕੇ ਤਿਹ ਪਾਇ ਹੈ ਜਨ ਸੋਇ। ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਜੋ ਪਢੇ ਯਹਿ ਭਾਂਤਿ ਯਾ ਜਗ ਕੋਇ। ਕਰ ਸ਼੍ਰਾਧ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇਇ ਭੋਜਨ ਬਿਸ਼ਨ ਭਗਤ ਉਦਾਰ॥ ਪੁਨਿ ਪਿਤਰ ਤਾਂਕੇ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਪਦ ਜਾਂਹਿ ਹਰਖ ਅਪਾਰ ॥ ੫੯ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਇਕਾਦਸ਼ੀ ਦਿਨੇ ਬ੍ਰਤਿ ਸੁਨੇਤ ਦੁਆਦਸ਼ੀ ਦਿਨੇ॥ ਅਗਸਤ ਬ੍ਰਿਖ ਮੂਲ ਬੈਠ ਰਾਮ ਗੀਤਕਾ ਭਨੇ। ਤਿਸੇ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਮੈਂ ਨ ਭੇਦ ਰੰਚ ਆ-ਨਿਯੋ ॥ ਸਮਸਤ ਦੇਵ ਪੂਜ ਹੈਂ ਸੁਰੇਸ ਲੋਕ ਮਾਨਿਯੋ ॥ ੬੦ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਬਿਨਾ ਦਾਨ ਬਿਨ ਧਯਾਨ ਬਿਨ ਤੀਰਥ ਅ-ਵਗਾਹਨੰ। ਰਾਮ ਗੀਤ ਕਾ ਗਾਨ ਸੋ ਅਨੰਤ ਫਲ ਪਾਵਹੀ ॥

੬੧ ॥ ਦੋਹਰਾ । ਨਾਰਦ ਬਹੁਤਾ ਕਿਆ ਕਹੌਂ ਸੁਨੀਯੇ ਤੱਤੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਸਿੱਮ੍ਰਿਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪੁਨਿ ਔ ਆਗਮ ਇਤਿਹਾਸ ॥ ੬੨ ॥ ਯਹ ਰਾਮਾਇਣ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਕਲਾ ਸੋਲਵੀਂ ਜੋਇ ॥ ਤਾਂਹਿ ਸਮਾਨ ਨ ਵੈ ਪੁਜੇ ਜੇ ਸੌ ਆਵੈ ਸੋਇ ॥ ੬੩ ॥ ਸੂਤਉਬਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯਾਹਿ ਮਹਾਤਮ ਆਪ ਸੁਨੋ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ ਪੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਗਾਏ । ਜੌ ਨਰ ਯਾਹਿ ਪਢੇ ਜਗਮੈਂ ਪੁਨਿ ਜੋਇ ਸੁਨੇ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਏ ॥ ਪੂਜਤ ਤਾਂ ਸੁਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕੀ ਪਦਵੀ ਸੁਖ ਸੋਂ ਵਹਿ ਪਾਏ । ਰਾਮ ਕਥਾ ਕਹਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਯਥਾ ਮਤਿ ਗਾਇ ਸਭੈ ਸੁ ਸੁਨਾਏ ॥ ੬੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਇਣ ਮਹਾਤਮੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਿਥਮੋਂ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੧ ॥

॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੂਰਜ ਬੰਸ ਵਿਖੇ ਤਨ ਮਾਨੁਖ ਜਾਹਿ ਲਯੋ ਹਰਿ ਜੀ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ॥ ਅਵਨੀ ਬਹੁਭਾਰਿ ਨਿਵਾਰਨਿ ਕੋ ਸੁਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਭੈ ਬਿਨਵੈ ਸੁਖਰਾਸੀ ॥ ਸਭ ਰਾਕਸ਼ਮੰਡਲ ਕੋ ਹਨਕੈ ਜਿਹ ਪਾਵਨ ਕੀਰਤਿ ਭੂਮਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥ ਵੈ ਜਨਕਾਤਮਜਾ ਪਤਿ ਕੋ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਭਜੋ ਪਰਬ੍ਰਹਮ ਬਿਲਾਸੀ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਗ ਉਤਪਤਿ ਪਾਲਨ ਸੰਹਾਰਾ ॥ ਮਾਇਆ ਆਸ੍ਰੈ ਹੈ ਅਧ੍ਰਿਕਾਰਾ । ਅਚਿੰਤ ਰੂਪ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪਾ । ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਨਿਜ ਬ੍ਰੋਧ ਅਨੂਪਾ ॥ ੨ ॥ ਵਿੱਦਤ ਤੱਤੁ ਅਮਲ ਤਨੁ ਜੋਈ । ਰਾਮਭ ਜੋ ਪਰਿ ਪੂਰਣ ਸੋਈ । ਪੁਰਾਣੋਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਸਾਰ । ਯਾਂਹਿ ਪਢੇ ਜੇ ਲੋਕ ਉਦਾਰ ॥ ੩ ॥ ਅਥਵਾ ਸੁਨੇ

ਨਿਰੰਤਰ ਜੋਈ। ਧੋਇ ਪਾਪ ਹਰਿ ਪਾਵੈ ਸੋਈ। ਭਵਬੰਧਨ ਜੋ ਛੂਟਯੋ ਚਹੇ। ਨਿੱਤ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਮੁਖ ਕਹੇ॥ ੪॥ ਸੋਰਠਾ॥ ਧੇਨ ਸਹੱਸਰ ਦਾਨ ਆਯੁਤ ਕੋਟਿ ਸੁ ਜੋ ਕਰੇ। ਸੁਨੇ ਰਾਮਾਇਣ ਕਾਨ ਵੈ ਫਲ ਸੋ ਨਰ ਪਾਵਈ॥ ੫॥ ਦੋਹ॥ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ ਗਿਰਤੇ ਭਈ ਮਿਲੀ ਰਾਮ ਨਿਧ ਵਾਰ। ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮ ਸੁ ਗੰਗ ਯਹਿ ਤੀਨ ਭਵਨ ਮਲ ਹਾਰ॥ ੬॥ ਚੌਪਈ॥ ਏਕ ਸਮੇ ਸ਼ਿਵ ਗਿਰ ਕੈਲਾਸ। ਰਤਨ ਪੀਠ ਬੈਠੇ ਸੁਖਰਾਸ॥ ਰਵਿ ਸਤ ਵਿਮਲ ਪੀਠ ਵਹੁ ਛਾਜੇ। ਧਯਾਨ ਨਿਸ਼੍ਰ ਸ਼ਿਵ ਤਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ॥ ੭॥ ਸੇਵੇ ਸਿੱਧ ਸਦਾ ਪਦ ਮੰਜੁਲ। ਵਾਮ ਅੰਗ ਦੇਵੀ ਕਰ ਅੰਜੁਲ। ਪਾਰਬਤੀ ਭਗਤੀ ਭਰ ਭਰੀ। ਸਗਲ ਹਿਤਾਰਥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁ ਕਰੀ॥ ੮॥ ਪਾਰਬਤੀ ਵਾਚ॥ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਤੇ ਦੇਵ ਦਯਾਲ। ਸਰਬਾਤਮ ਦ੍ਰਿਕ ਈਸ ਅਕਾਲ। ਪੁਰਖੋਤਮ ਤੱਤੁ ਸਨਾਤਨ ਜੋਈ। ਸਨਾਤਨ ਮੋਹ ਬਤਈਯੇ ਸੋਈ॥ ੯॥ ਗੋਪ ਵਸਤ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਮਹਾਨ ਭਾਵ ਜਨ ਭਾਖੇ ਸੋਈ। ਮੈਂ ਭ੍ਰਮਰੀ ਅਤਿ ਭਗਤ ਸੁਦੇਵ। ਹੇ ਪਤਿ ਮੋਹ ਬਤਈਏ ਭੇਵ॥੧੦।ਸੱਤਿ ਗਿਆਨ ਗਯਾਨ ਹੈ ਜੋਈ। ਭਗਤਿ ਵੈਰਾਗ ਯੁਗਤਿ ਪੁਨਿਸੋਈ। ਜਾਕਰ ਤਰੇ ਸੁ ਭਵਨਿਧਿ ਭਾਰੇ। ਕਰਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੋ॥੧੧॥ ਪਰਮ ਗੋਪ ਇਕ ਪੂਛੋਂ ਆਨ। ਜਲਜ ਨੈਨ ਸੋ ਕਰੋ ਬਖਾਨ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਮੈਂ ਭਗਤਿ ਹਮਾਰੀ। ਹੈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਭ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ॥ ੧੨॥ ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਕਾਰਣ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਅਵਰ ਨ

ਸਾਧਨ ਕੇ ਭਵ ਮਾਹੀ। ਤੱਵਪਿਮੇ ਇਕ ਸੰਸੇ ਆਹਿ। ਅਮਲ ਉਕਤਿ ਕਰ ਹਨੋ ਸੁ ਨਾਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕੇਚਿਤ ਰਾਮ ਕਹੇ ਪਰਮਾਤਮ ਮਾਇਕ ਨਾਂਹਿ ਛੁਹੇ ਗੁਨ ਕੇਈ। ਸਿੱਧ ਨਿਰੰਤਰ ਰਾਮ ਭਜੇ ਪਰਿ ਪੂਰਣਤਾ ਪਦ ਪਾਵਤ ਤੇਈ। ਹੈ ਪਰਮਾਤਮ ਸੱਤ ਸਹੀ ਤਮ ਆਬ੍ਰਿਤ ਭਾਖਤ ਹੈਂ ਪੁਨ ਕੇਈ। ਯਾਹੀ ਤੇ ਆਨ ਕਹੇ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ਲਖੇ ਨ ਸੁਤੇ ਪਿਖ ਲੇਈ ॥ ੧੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮ ਜਾਨਤ ਆਪ। ਸੀਤਾ ਹਿਤ ਕਿਉਂ ਕੀਨ ਵ੍ਰਿਲਾਪ। ਜੌ ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਤੱਤੁ ਸੁ ਸੋਈ। ਸਮ ਸਭ ਜੀਵਨ ਭਜੇ ਨ ਕੋਈ॥ ੧੫ ॥ ਯਾਮੈਂ ਕੋ ਉ-ਤਰ ਪ੍ਰਭ ਕਹੋ। ਮੇਰੇ ਉਰਕੋ ਸੰਸੋ ਦਹੋ। ਔਰ ਸਮਰਥ ਨ ਕੋ ਜਗ ਆਹਿ। ਵਿਸ਼੍ਵ ਹਿਤਾਰਥ ਪੂਛਜੋ ਨਾਹਿ ॥ ੧੬ ॥ ਈਸ਼ਰੋ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਮ ਤੱਤ ਜਾਨਨ ਕੀ ਚਾਹ ॥ ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਤੂੰ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹਿ। ਪਰਮ ਗੋਪ ਯਹ ਆਹਿ ਭਵਾਨੀ। ਕਿਨੇ ਨ ਪੂਛੀ ਨਾਹਿ ਬਖਾਨੀ॥ ੧੭ ॥ ਤੈਂ ਅਬ ਪੂਛੀ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ। ਸਿਰੀਰਾਮ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨ। ਰਾਮਏਕ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪਾ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਰੇ ਪੁਨਿ ਪੁਰਖ ਅਨੂਪਾ ॥ ੧੮ ॥ ਨਿਜ ਮਾਇਆ ਕਰਿ ਜਗ ਉਪਜਾਇ। ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਰਹਜੋ ਸਮਾਇ। ਹੈ ਸਭ ਅੰਤਰ ਆਤਮ ਗੂੜ। ਨਾਂਹਿ ਪਿਖੇ ਤਾਕੋ ਨਰ ਮੂੜ॥ ੧੯ ॥ ਜਿਉਂ ਚੁੰਬਕ ਜਗ ਲੋਹ ਚਲਾਵੈਂ। ਤਿਉਂ ਵਹਿ ਰਾਮ ਜਗਤ ਭਰਮਾਵੈਂ। ਏਹੁ ਨ ਜਾਨੇ ਮੂਰਖ ਲੋਕਾ। ਅਵਰਿ ਅਵਿਦ੍ਯਾ ਪਾਵੈਂ ਸੋਕਾ ॥ ੨੦ ॥ ਨਿਜ ਅਗਜਾਨ

ਆਹਿ ਤਿਨ ਜੋਈ। ਈਸੁਰ ਮਾਂਹਿ ਅਰੋਪੈਂ ਸੋਈ। ਦਾਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਰਮ ਅਤਿ ਲਾਗੇ। ਤੇ ਜਾਮੈ ਪੁਨਿ ਮਰੇ ਅਭਾਗੇ ॥ ੨੧॥ ਚਾਮੀਕਰ ਜਿਉ ਕੰਠ ਨ ਜਾਨੇ। ਹਿਰਦੇ ਰਾਮ ਨ ਤਥਾ ਪਛਾਨੇ ॥ ਜੋਤ ਰੂਪ ਰਵਿ ਮੈ ਤਮ ਨਾਹੀਂ। ਤਿਉਂ ਅਗਜਾਨ ਨ ਰਾਘਵ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੨॥ ਵਿਸੁਧ ਗਿਆਨ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ। ਤਾਮੈਂ ਕਥੈ ਅਵਿਦਯਾ ਨਾਮ। ਭ੍ਰਮ ਕਰ ਭ੍ਰਮੈ ਨੈਨ ਜਿਹ ਬਾਰੇ। ਭ੍ਰਮਤ ਨਿਹਾਰੇ ਵਹੁ ਗ੍ਰਹਿ ਸਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤਿਉਂ ਕ੍ਰਤੱਤ ਤਨੁ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਾਹੀਂ। ਮੂਰਖ ਕਹੈਂ ਪਰਾਤਮ ਮਾਹੀਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਸੂਰਯ ਜਗ ਆਹਿ।ਦਿਨ ਰਾਤ੍ਰ ਤਿਂਹਦੋਊ ਨਾਹਿੰ ॥੨੪ ਤਿਉਂ ਅਗਜਾਨ ਗਜਾਨ ਦੋਊ ਨਾਹੀਂ। ਸੁਧ ਗਜਾਨ ਹਰਿ ਰਾਮ ਸੁਮਾਹੀਂ। ਤਾਂਤੇ ਪਰਾ ਨੰਦ ਹੈਂ ਰਾਂਮ। ਤਾਮੇ ਅਹੇ ਨ ਤਮ ਕੋ ਨਾਮ॥ ੨੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਖੀ ਹੈਂ ਅਗਜਾਨ ਕੇ ਕਮਲ ਨੈਨ ਸ੍ਰੀਰਾਮ। ਮਾਇਆ ਆਸ੍ਰੈ ਆਪ ਹੈਂ ਮਾਇਆ ਮੋਹਨ ਨਾਮ॥ ੨੬ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੂ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਲੀਨੋ ਨਰ ਅਵਤਾਰ॥ ਅਵਨੀ ਭਾਰ ਉਤਾਰ ਹਿਤ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਥਾ ਉਦਾਰ ॥ ੨੭ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾ ਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਰਬਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੈਂ ਉਤਰ ਏਕ ਅਨੂਪ॥ ਪਰਮ ਗੋਪ ਦੁਰਲਭ ਮਹਾ ਸੁਨੇ ਮਿਟੇ ਤਮ ਕੂਪ ॥ ੨੮ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸੁਰਾਮ ਔ ਵਿਦੇਹਜਾ ਪ੍ਰਭੰਜਨੰ ਕੁਮਾਰ ਕੋ । ਸੁਨੋ ਸੰਵਾਦ ਅਦਭੁਤੰ ਸਮਸਤ ਮੋਖ ਕਾਰਕੋ। ਪੁਰਾ ਰਮਾਇਣੇ ਸੁਰਾਮ ਰਾਵਣੰ ਵਿਦਾਰ ਕੈ। ਸਸੈਨ ਪੁਤ੍ਰ ਬਾਹਨੰ ਰਣੇ ਸਮਸਤ ਮਾਰ ਕੈ॥੨੯

॥ਵਿਦੇਹਜਾ ਕਪੀਸ ਔ ਸੁਮਿਤ੍ਰ ਪੁਤ ਕੇ ਸਮੰ ॥ ਸਕੇਤ ਆ
ਵਤੇ ਭਯੋ ਸਮਸਤ ਵੈਰ ਕੋ ਦਮੰ। ਹਨੂਮਤੰ ਸੁ ਆਦਿ ਲੈ
ਸਮਸਤ ਬਾਨਰੰ ਬ੍ਰਿਤਾ। ਬਸਿਸ੍ਟ ਆਦਿ ਬਿਪ੍ਰ ਭੀ ਸੁ ਭਾਲ
ਟੀਕ ਜੋ ਕ੍ਰਿਤਾ॥ ੩੦॥ ਨ੍ਰਿਪਾਸਨੇ ਅਸੀਨ ਕੋਟ ਸੂਰ ਕੀ
ਪ੍ਰਭਾ ਧ੍ਰਿਤੰ। ਤਦਾ ਹਨੂਮਤੰ ਨਿਹਾਰ ਅਗ੍ਰ ਅੰਜੁਲੀ ਕ੍ਰਿਤੰ।
ਕ੍ਰਿਤੰ ਸਮਸਤ ਕਾਰਯੰ ਨ ਚਾਹਿ ਤਾਹਿ ਆਨਕੀ। ਮਹਾਮਤੀ
ਕੁਮਾਰ ਵਾਯੂ ਚਾਹਿ ਤਾਹਿ ਗ੍ਯਾਨ ਕੀ॥ ੩੧ ॥ ਸੁ ਰਾਮ ਜਾ
ਨਕੀ ਕਹਿਯੋ ਸੁ ਤੱਤ ਕੋ ਬਖਾਨੀਯੇ। ਅਪਾਪ ਗ੍ਯਾਨ ਭਾ
ਜਨੰ ਸੁ ਭਗਤ ਹੂ ਪਛਾਨੀਯੇ। ਵਿਦੇਹ ਜਾਤ ਥੇ ਤਿਪ੍ਰਾਹ ਰਾਮ
ਤਤੁ ਨਿਸਚਤੰ। ਹਨੂਮਤੇ ਪ੍ਰਪੰਨ ਕੋ ਸੁਲੋਕ ਮੋਹਨੀ ਸਿਤੰ ॥
੨੩ ॥ ਸੀਤਾਉਵਾਚ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ਪਰੰ ਬ੍ਰਹਮ
ਰੂਪੰ ਵਿਜਾਨੀਹਿ ਰਾਮੰ॥ ਅਨਾਸੀ ਸਦਾ ਸੱਚਿਦਾ ਨੰਦ
ਨਾਮੰ। ਵਿਨੋਪਾਧਿ ਰੂਪੰ ਨ ਬਾਨੀ ਬਖਾਨੇ। ਅਨੰਦੰ ਸੁ ਸ਼ਾਂਤੰ
ਮਲੰ ਹੀਨ ਮਾਨੇ॥ ੩੩ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਨਿਰੰਜਨੰ ਬਿ
ਕਾਰ ਹੀਨ ਵਿਆਪਕੰ ਪਛਾਨੀਯੇ। ਸੁ ਆਤਮਾ ਅਕਲਮਖੰ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਜਾਨੀਏ॥ ਜਗੱਤ ਮੂਲ ਕਾਰਣੰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਮੋਹਿ
ਮਾਨੀਯੇ। ਉਪਾਇ ਪਾਲ ਸੰਹਰੇ ਨ ਰਾਮ ਹੇਤ ਠਾਨੀਯੇ॥੩੪
॥ ਸੁ ਰਾਮ ਸੰਨਧਾਸਤੀ ਸ੍ਰਿਜਾਮ ਮੈਂ ਨਿਰਾਲਸਾ। ਅਰੋਪ ਰਾਮ
ਚੰਦ ਮੈਂ ਕਥੈ ਸੁ ਜੀਵ ਬਾਲਸਾ। ਸਕੇਤ ਜਨਮ ਰਾਮਕੋ ਪਤੰਗ
ਵੰਸ ਨਿਰਮਲੇ। ਸੁਗਾਧ ਪੂਤ ਯਾ ਗੁਪਾਲ ਸਤ੍ਰ ਮੰਡਲੰ ਦਲੇ
॥ ੩੫ ॥ ਨਿਵਾਰ ਸ੍ਰਾਪ ਗੋਤਮਾ ਸੁ ਨਾਰਿ ਪੌਾਵਨੀ ਕਰੀ॥

ਮਹੇਸ ਚਾਂਪ ਤੋੜ ਰਾਮ ਪਾਨ ਜਾਨਕੀ ਹਰੀ। ਸੁ ਰੇਣਕਾ ਪ੍ਰ
ਪੂਤ ਰਾਮ ਰਾਮਜੀ ਮਦੰ ਹਰੇ। ਸਕੇਤ ਵਾਸਮੇ ਸਮੰ ਸਮਾ
ਦੁਆਦਸੀ ਕਰੇ॥ ੩੬॥ ਸੁ ਦੰਡਕਾ ਬਨੰ ਗਮੰ ਵਿਰਾਧ ਦੈਤ
ਮਾਰਣੰ। ਮਰੀਚ ਪ੍ਰਾਣ ਛੇਦਨੰ ਕੁਰੰਗ ਰੂਪ ਹਾਰਣੰ। ਸੁ ਛਾਇ
ਸੀਯ ਕੀ ਹਿਰੀ ਜਟਾਯੁ ਮੋਖਹੂ ਲਹੇ। ਕਬੰਧ ਦੈਤ ਮੋਖ ਕੈ
ਸੁ ਭੀਲਨੀ ਫਲੰ ਗਹੇ॥੩੭॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੋ ਸਮਾਗਮੰ ਸੁਬਾਲਿ
ਪ੍ਰਾਣਹਾਰਣੰ॥ ਵਿਦੇਹਜਾ ਪ੍ਰਸੋਧਨੰਸਮੁੰਦ ਸੇਤਕਾਰਣੰ। ਨਿਰੋਧ
ਲੰਕ ਰਾਵਣੰ ਰਣੰ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ਮਾਰਣੰ। ਬਿਭੀਖਣੰ ਬੁਲਾਇ
ਭਾਲ ਰਾਜ ਟੀਕ ਕਾਰਨੰ॥੩੮। ਵਿਮਾਨ ਪੁਸਪਕੰ ਸੁ ਬੈਠ
ਮੇ ਸਮੰ ਵਿਜੈ ਰਰੇ। ਸਕੇਤ ਆਵਨੰ ਸੁ ਭਾਲ ਰਾਜ ਟੀਕਹੂ
ਕਰੇ। ਇਨੇ ਸੁ ਆਦਿ ਕਰਮ ਜੇ ਸਮਸਤ ਜਾਨਕੀ ਕਰੇ।
ਅਰੋਪ ਰਾਮਚੰਦ ਮੈ ਸੁ ਲੋਕ ਮੂਢਹੂ ਧਰੇ॥ ੩੯॥ ਵਿਕਾਰ
ਹੀਨ ਆਤਮਾ ਸਮਸਤ ਰਾਮ ਜਾਨੀਯੇ। ਚਲੇ ਨ ਬੈਠਤੋ ਨਹੀ
ਨ ਸੋਕ ਰੰਚ ਠਾਨੀਯੇ। ਨ ਵਾਛ ਹੈ ਨ ਤਿਆਗ ਹੈ ਕਰੇ ਨ
ਰੰਚ ਕਾਰਯੰ। ਅਨੰਦ ਰੂਪ ਆਚਲੋ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹੀ ਨ ਧਾਰਯੰ॥੪੦
॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਮਾਇਆ ਗੁਣ ਅਨੁਗਤ ਭਏ ਲੀਲਾ ਵਿਗ੍ਰਹ
ਰਾਮ। ਕਰਤਾ ਭਾਸੇ ਜਗਤ ਮੈਂ ਤਰੇਂ ਜਾਹਿ ਭਜਨਾਮ॥ ੪੧
॥ ਮਹਾਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ॥ ਹਨੂਮਤੰ ਤਤੋ ਸੁ ਰਾਮ
ਤੱਤੁ ਕੋ ਬਖਾਨਿਯੋ। ਸੁ ਆਤਮਾ ਅਨਾਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਪ੍ਰਭਾ
ਨਿਯੋ। ਅਕਾਸ਼ ਕੀ ਯਥਾਭਿਦਾ ਤ੍ਰਿਧਾ ਸੁ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪਿਖੀ। ਜ
ਲਾਸ ਏ ਨਿਹਾਰੀਯੇ ਸਮਸਤ ਲੋਕ ਹੂ ਵਿਖੀ॥ ੪੨॥ ਮਹਾ

ਅਕਾਸ਼ ਏਕਸੋ ਵਛਿੰਨ ਆਨ ਜਾਨੀਯੇ। ਅਕਾਸ਼ ਭਾਸ਼ ਤੀਸਰੋ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਨਾਮ ਮਾਨੀਯੇ॥ ਸੁ ਬੁਧਿ ਮੋ ਵਛਿੰਨ ਏਕ ਚੇਤਨੰ ਨਿਹਾਰੀਯੇ। ਸੁ ਪੂਰਣੰ ਕਹੇ ਤਿਸੇ ਦੁਤੀਅਭਾਸ ਧਾਰੀਯੇ॥ ੪੩॥ ਸੁਬਿੰਬ ਰੂਪ ਤੀਸਰੋ ਤ੍ਰਿਧਾਚਿਤੀ ਸੁ ਯੋਂ ਪਿਖੇ। ਸਭਾਸਬੁਧ ਕਾਰਯੋ ਵਛਿੰਨ ਚੇਤਨੰ ਵਿਖੇ। ਵਿਕਾਰ ਹੀਨ ਸਾਖਣੀ ਅਰੋਪ ਤੇ ਭੂਮੀ ਯਥਾ। ਅਰੋਪ ਹੈ ਸੁਜੀਵਤਾ ਸੁ ਸਾਖਣੀ ਭੂਮੀ ਤਥਾ ॥ ੪੪ ॥ ਅਭਾਸ ਸੋ ਮ੍ਰਿਖਾ ਸਦਾ ਤਮੋ ਵਿਕਾਰ ਭਾਨੀਯੇ। ਸੁ ਬੁਧਿ ਮੋ ਵਛਿੰਨ ਸੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਛਾਨੀਯੇ ॥ ਵਛੇਦ ਤੋ ਵਿਕਲਪਤੋ ਨ ਰੰਚ ਭੇਦ ਲੇਖੀਯੇ। ਪ੍ਰਪੂਰਣੰ ਸਮੰ ਤਿਸੇ ਇਕ-ਤ੍ਰਤਾ ਪ੍ਰਪੇਖੀਯੇ॥ ੪੫ ॥ ਸੁਤੱਤ੍ਵਮੱਸਜ ਵਾਕ ਕੈ ਸਭਾਸ ਜੀਵਕੀ ਤਥਾ। ਇਕੱਤ ਬੇਦ ਭਾਖ ਹੈ ਸਮਸਤ ਬੇਦ ਮੈ ਕਥਾ। ਪਰਾਤਮਾ ਸੁ ਜੀਵ ਕੋ ਇਕੱਤੁ ਗਿਆਨ ਹੋ ਯਦਾ। ਅਵਿਦਯਾ ਸਕਾਰਯਾ ਮਰੇ ਸੁਨੋ ਹਨੂ ਤਦਾ॥ ੪੬ ॥ ਵਿਜਾਨ ਮੋਹ ਭਗਤ ਏ ਸੁ ਮੋਹ ਭਾਵ ਕੋ ਲਹੇ। ਵਿਹੀਨ ਭਗਤ ਯੇ ਨਰਾ ਕ੍ਰਿਆ ਕਲਾਪ ਮੇਂ ਬਹੇ। ਜਮੈਸਤੋ ਸਮਾਨ ਗਯਾਨ ਮੋਖਤੇ ਸੁ ਪਾਇ ਹੈਂ। ਜਗਤ ਸਿੰਧ ਨੀਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਬਹੇ ਸੁ ਜਾਇਹੈਂ ॥ ੪੭ ॥ ਸੁ ਗੋਪ ਮੇ ਰਿਦੇ ਸੁਨੋ ਸੁ ਆਪ ਮੋਹ ਗਾਇਓ। ਅਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸੀਲਤੇ ਹਨੂਮਤੇ ਸੁਨਾਇਓ। ਅਭਗਤ ਮੇ ਸਠੰ ਤਥਾ ਨ ਤਾਹਿ ਪੈ ਬਖਾਨੀਯੇ। ਸੁਰੇਸ਼ ਲਾਜ ਲਖਮੀ ਨ ਯਾ ਸਮੰ ਪਛਾਨੀਯੇ॥ ੪੮ ॥ ਮਹਾਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਪਾਰਬਤੀ ਯਹ ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਅਤਿ ਗੋਪ ਮਯਾ ਭ੍ਰਮ ਪਾਸ

ਉਚਾਰੇ। ਆਹਿ ਸੁ ਪਾਵਨ ਐ ਰਿਦ ਅੰਗਮ ਪਾਪ ਸੁਨੇ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਨਿਵਾਰੇ। ਆਪ ਸੁ ਰਾਮ ਕਹੇ ਮਥ ਕੈ ਸਭ ਬੇਦਨ ਮੈ ਜੁ ਅਹੇ ਕਛੁ ਸਾਰੇ। ਜੋ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਢੇ ਨਿਤਹੀ ਨਰ ਸੋ ਭਵ ਬੰਧਨ ਮੂਲ ਉਪਾਰੇ॥ ੪੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਹਨੀ ਲੌ ਪਾਪ ਹਜਾਰ। ਬਹੁ ਜਨਮੀ ਜੋ ਕਰੇ ਅਪਾਰ। ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਸਭੈ ਤੇ ਮਰਹੈਂ। ਰਾਮ ਬਚਨ ਜਿਉਂ ਸੱਤ ਉਚਰ ਹੈਂ ॥੫੦॥ ਜਾਤ ਭ੍ਰਸ਼੍ਟ ਪੁਨ ਪਾਪੀ ਜੋਈ। ਪਰ ਧਨ ਪਰ ਦਾਰਾ ਰਤਿ ਹੋਈ। ਚੋਰੀ ਕਰੇ ਬਿਪ੍ਰ ਪੁਨ ਮਾਰੇ। ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਪ੍ਰਾਂਣ ਨਿਕਾਰੇ॥ ੫੧ ॥ ਯੋਗਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਜੋ ਅਪਕਾਰੀ। ਯਾਬਿਧ ਕੋ ਜੋ ਮਹਾ ਬਿਕਾਰੀ। ਸੋ ਵਹ ਰਾਮ ਪੂਜ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਰਾਮ-ਰਿਦੇ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀ॥ ੫੨॥ ਜਾਂ ਪਦ ਕੋ ਯੋਗੀਸ ਨ ਪਾਵੇ। ਤਾਂ ਪਦ ਕੋ ਸੁਖ ਸੋ ਵਹੁ ਜਾਵੇ। ਪੂਜੇਂ ਤਾਂ ਅਮਰੇਸੁਰ ਸਾਰੇ। ਰਾਮ ਭਗਤ ਗਨ ਬਡੇ ਉਦਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ॥ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਸਮੇਤ ਰਾਮ ਚੰਦ ਜੋ ਪ੍ਰਗਾਇਓ। ਮਹੇਸ ਜਾਂ ਮਹਾਤਮੇ ਨਿਜੇਪ੍ਰਿਯਹਿ ਸੁਨਾਇਓ। ਸਮੇਤ ਸੀਯ ਰਾਮਕੇ ਰਿਦੇ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ॥ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾਸਕੇ ਮੁਖੈ ਬਸੋ ਅਨੰਦ ਕੋ ॥ ੫੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਰਿਦਯੇ ਨਾਮ ਦੁਤਿਯੋ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੨॥

ਪਾਰਬਤੀ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ॥

ਧੰਨਿ ਆਜੁ ਮੈ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹਿ। ਈਸ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਮੋ ਪਰ

ਆਹਿ ਆਜੁ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਮੈ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਸੰਦੇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਟੂਟੀ ਉਰ
ਮਾਹੀ॥੧॥ ਰਾਮ ਤੱਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਜੋਈ। ਪ੍ਰਭ ਭਾਖ ਜੇ ਕਰਨਾ
ਕਰ ਸੋਈ। ਪੀਵਤ ਮੇ ਮਨ ਦੇਵ ਦਯਾਲ। ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਹੋਵੇ ਰਸ
ਹ ਬਿਸਾਲ॥੨॥ ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਕੀ ਕਥਾ ਪੁਰਾਨੀ। ਸੁਨੀ ਸੰਖੇਪ ਜੁ
ਮੋਹ ਬਖਾਨੀ। ਅਬ ਵਿਸਤਾਰ ਸੁਨਨ ਕੀ ਚਾਹ। ਪ੍ਰਗਟ ਬਖਾਨੋ
ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਨਾਹ॥ ੩॥ ਮਹਾ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਸੁਨੋ ਭਵਾਨੀ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ। ਗੋਪਨ ਤੇ ਅਤਿ ਗੋਪ ਪਛਾਨ।
ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮ ਚਰਿਤਰ ਜੋਈ। ਰਾਮ ਬਖਾਨੇ ਭਾਖੋਂ ਸੋਈ
॥ ੪ ॥ ਤੀਨ ਤਾਪ ਕੋ ਕਰੇ ਨਿਵਾਰ। ਸੋ ਅਬ ਦੇਵੀ ਕਰੋਂ ਉ
ਚਾਰ ॥ ਜਾਂਹਿ ਸੁਨੇ ਸੁ ਮਿਟੇ ਭਵ ਭਾਰੋ। ਹੋਇ ਜੀਵ ਕੋ ਭਵ
ਨਿਸਤਾਰੋ॥੫॥ ਪਰਮ ਰਿਧਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੇ। ਦੀਰਘ
ਆਯੁ ਸੁਖੀ ਤਨ ਜੋਵੇ। ਪੁਤ੍ਰਾਦਿਕ ਸੁਭ ਸੰਤਤਿ ਜੋਈ। ਤਾਹਿ
ਨਿਰੰਤਰਿ ਹੋਵੇ ਸੋਈ॥ ੬॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਵਣ ਲੌ ਸੁ ਮਹਾ
ਗਣ ਰਾਖਸ ਭਾਰ ਭਰੀ ਧਰਣੀ ਜਬ ਭਾਰੀ। ਗੋ ਤਨ ਧਾਰ
ਤਬੈ ਮੁਨਿ ਦੇਵਨ ਸੰਗ ਮਿਲੀ ਬਿਧ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੀ। ਜਾਇ
ਤਹਾਂ ਉਰ ਕੋ ਦੁਖ ਜੋ ਧਰਣੀ ਬਿਧ ਪਾਸ ਸੁ ਰੋਇ ਪੁਕਾਰੀ।
ਧ੍ਯਾਨ ਧਰੇ ਤਿਨ ਦੋ ਘਟਿਕਾ ਦੁਖ ਕਾਰਣ ਜੋ ਸੁ ਪਿਖੇ
ਮੁਖ ਚਾਰੀ॥੭॥ ਨਿਧ ਖੀਰ ਗਏ ਸੁਰ ਸੰਗ ਲਏ ਧਰਣੀ
ਕਮਲਾਸਨ ਸੰਗ ਲਵਾਈ। ਸ੍ਰੁਤਿ ਸਿਧ ਭਲੇ ਪਦ ਉੱਜਲ ਕੈ
ਹਰਿ ਈਸ਼ਰ ਕੀ ਮੁਖ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ। ਰਿਖ ਬੀਚ ਪੁਰਾਨਨ ਭਾਖ
ਤ ਜੋ ਬਿਧ ਗਾਇ ਸਭਾ ਹਰਿ ਤੀਰ ਸੁਨਾਈ। ਹਰਿ ਭਾਵ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ

ਨੀਰਬਹੇ ਮੁਖ ਆਨੰਦਵਾਕ ਗਦਾ ਗਦ ਆਈ ॥ ੮ ॥
ਤਬ ਸੂਰ ਹਜਾਰ ਸਮਾ ਲਸਕੈ ਦਿਸ ਪੂਰਬ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟੇ ਹਰਿ ਰਾਈ। ਤਮ ਦੂਰਕਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਮੰਡਲ ਕੋ ਤਨ ਦੀਪਤ ਨਾ ਬਰਨੀ ਮੁਖ ਜਾਈ। ਕਮਲਾਸਨ ਏਕ ਪਿਖੇ ਹਰਿ ਪਾਵਨ ਔਰਨ ਨਾਹਿ ਲਖੀ ਗਤਿ ਕਾਈ। ਸਮ ਨੀਲ ਮਣੀ ਤਨ ਮੰਦ ਹਸੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜਨ ਸੇ ਜਨਕੋ ਸੁਖ ਦਾਈ॥ ੯ ॥ ਕੁੰਡਲ ਅੰਗਦ ਹਾਰਹ ਕ੍ਰੀਟ ਸੁਹੇ ਕਰ ਕੰਕਨ ਸੁੰਦਰ ਭਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਭ੍ਰਿਗ ਪਾਦ ਮਣੀ ਲਸ਼ਕੈ ਉਰਭ੍ਰਾਜਤ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਰ ਧਾਰੇ। ਹੈਂ ਵਿਗਨੰਦ ਸੁ ਨੰਦ ਖਰੇ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਸਨਕਾਦਿਕ ਚਾਰੇ॥ ਸੰਖਰਥਾਂਗ ਗਦਾ ਕਰ ਨੀਰਜ ਹੈ ਬਨ ਮਾਲ ਗਲੇ ਬਿਸਤਾਰੇ॥ ੧੦ ॥ ਚੌਪਈ॥ ਹੇਮ ਜਨੇਊ ਉਰ ਮੈ ਸੋਹੇ । ਸ੍ਵਰਣ ਵਰਣ ਅੰਬਰ ਤਨ ਮੋਹੇ। ਪਦਮਾਭੂਮਿ ਸਹਿਤ ਹਰਿ ਛਾਜੇ। ਗਰੜ ਬਿਹੰਗਮ ਊਪਰ ਰਾਜੇ॥ ੧੧॥ ਹਰਖ ਭਰੇ ਉਰ ਗਦ ਗਦ ਬਾਨੀ। ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਵ ਤਬ ਉਸਤਤਿ ਠਾਨੀ॥ ਬ੍ਰਹਮੋ ਬਾਚ ॥ ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜਕੋ ਪਰਣਾਮ॥ ਕਰੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਪੂਰਨ ਧਾਮ॥ ੧੨॥ ਪ੍ਰਾਣ ਬੁਧਿ ਇੰਦ੍ਰੈ ਮਨ ਲਾਈ। ਮੋਖੀ ਜੋ ਚਿਤਵੇ ਸੁਖ ਦਾਈ। ਤ੍ਰਿਗੁਣੀ ਮਾਇਆ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ । ਭਵ ਉਤਪਤਿ ਪਾਲਨ ਸੰਹਾਰ॥ ੧੩ ॥ ਕਰੋ ਨਿਰੰਤਰਲੇਪ ਨ ਹੋਈ। ਨਿਜਾਨੰਦ ਅਨੁਭਵ ਤੁਮ ਸੋਈ। ਦਾਂਨ ਅਧੈਨ ਕਰਮਕੋ ਕਰੇ। ਦਸਟ ਜੀਵ ਤਿਉ ਪਾਪਨ ਹਰੇ॥ ੧੪॥ ਤੇ ਯਸ ਮੈ ਜਿਉਂ ਭਗਤਿ ਕਮਾਇ । ਸੰਤ ਦੇਹ ਖਿਣ ਪਾਪ

ਮਿਟਾਇ। ਤੇ ਪਦਪੰਕਜ ਦੇਖਯੋ ਜੋਈ। ਮੇਉਰ ਦੇਖਹਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸੋਈ ॥ ੧੫ ॥ ਐਸੇ ਚਰਣ ਤੁਮਾਰੇ ਦੇਵਾ । ਧਾਰ ਰਿਦੇ ਮੁਨਿ ਕਰੇ ਸੁ ਸੇਵਾ। ਤਵ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪੂਜਾ ਜੋਈ । ਤੁਲਸੀ ਮਾਲ ਧਰੇ ਜਨ ਕੋਈ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਪਤਨੀ ਜਿਉ ਪਦਮਾ ਤਿਹ ਸਾਥ। ਕਰੇ ਸਪਰਧਾ ਹੇ ਹਰਿਨਾਥ। ਤੇ ਭਗ ਤਨ ਮੈ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲ। ਸ੍ਰੀ ਸਪਰਧੇ ਧਰੋ ਸੁਮਾਲ ॥ ੧੭ ॥ ਯਾਂਤੇ ਭਗਤਿ ਤੁਮਾਰੇ ਜੇਈ। ਭਗਤਿ ਨਿਰੰਤਰ ਚਾਂਹੇ ਤੇਈ । ਤੇਪਦ ਪੰਕਜ ਭਗਤਿ ਉਦਾਰੀ। ਹੋਇ ਨਿਰੰਤਰ ਮੋਹ ਮੁ ਰਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥ ਭਵ ਯਾਮੈ ਜੇ ਤਪੇ ਸੁਭਾਰੂ। ਭਗਤਿ ਏਕ ਤਿਨਕੋਜਗਦਾਰੂ। ਯਾ ਬਿਧ ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਾਖਯੋ ਜਬਹੀ। ਬੋ-ਲਤ ਭਏ ਨਾਰਾਇਣ ਤਬਹੀ ॥ ੧੯ ॥ ਕਿੰਕਰੋਮਿ ਨਾਰਾ-ਇਣ ਬਾਨੀ। ਸੁਨੀ ਬਿਧਾਤਾ ਹਰਖ ਬਖਾਨੀ। ਭਗਵਨ ਰਾਵਨ ਨਾਮ ਬਖਾਨੇ। ਪਉਲਸਤ ਤਨੈ ਸੁਰਨਰ ਸਭ ਜਾਨੇ॥ ੨੦ ॥ ਹੈ ਸਭ ਰਾਖਸ ਕੋ ਵਹੁ ਰਾਈ। ਮੋ ਵਰ ਕੈ ਗਰਬਯੋ ਅਧਿਕਾਈ। ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਲੋਕ ਪਾਲ ਸਭ ਜੇਤੇ । ਵਿਸੁ ਸਮੇਤ ਦੁਖਾਏ ਤੇਤੇ॥ ੨੧ ॥ ਮਾਨਸ ਕੈ ਮਰਣਾ ਤਿਹ ਜੋਈ। ਮੈਂ ਕਲਯਾਨ ਕਲਪਯੋ ਸੋਈ। ਯਾਤੇ ਤੁਮ ਮਾਨੁਖ ਤਨੁ ਧਾਰੀ । ਹਨੋ ਦੇਵ ਰਿਪੁ ਜਾਇ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਉਵਾ ਚ ॥ ਕੱਸਪ ਮੇ ਹਿਤ ਤਪਕੋ ਕੀਨੋ। ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਤਬੈ ਵਰ ਦੀਨੋ। ਮੋ ਸੁਤ ਯਾਚਯੋ ਤਿਨੇ ਉਦਾਰਾ । ਤਬ ਕੀਓ ਮੈਂ ਅੰਗੀਕਾਰਾ॥੨੩॥ ਸੋ ਅਬ ਕੱਸਪ ਦਸਰਥ ਨਾਮਾ ॥ ਭੂਤ-

ਲ ਮੈ ਹੈ ਅਜ ਕੇ ਧਾਮਾ ॥ ਕੌਸੱਲਜਾ ਨਾਮ ਤਾਹਿ ਪਟਰਾਨੀ । ਤਾਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਾ ਮੈ ਉਰ ਮਾਨੀ ॥੨੪॥ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਕੋ ਕਰੌਂ। ਏਕ ਕੌਸੱਲਜਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਧਰੌਂ। ਤੀਨ ਇਤਰ ਦੋਨੋ ਮੈ ਧਾਰੋਂ। ਭੂ ਕੇ ਨਿਖਲ ਸੁ ਭਾਰ ਉਤਾਰੋਂ ॥ ੨੫ ॥ ਯੋਗ ਮਾਇਯਾ ਸੀਤਾ ਇਤ ਨਾਮਾ। ਉਪਜੇਗੀ ਮਿਥਲਾ ਪਤਿ ਧਾ-ਮਾ। ਤਿਨ ਸਮੇਤ ਬਿਧ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ। ਕਰੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਯੋਂ ਉਰ ਧਾਰੋ ॥ ੨੬ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਬਿਸਨ ਸੁ ਬੈਨ ਬਖਾਨਾ । ਭਯੋ ਤਹਾਂ ਪੁਨਿ ਅੰਤਰ ਧ੍ਯਾਨਾ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇਵਨ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇਂ । ਰਘੁ ਕੁਲ ਮੈਂ ਹਰਿ ਨਰ ਤਨ ਧਾਰੇਂ ॥ ੨੭ ॥ ਤੁਮ ਸਭ ਅੰਸਨਕੈ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਬਾਨਰ ਤਨ ਧਾਰੋਬਨ ਮਾਹੀ। ਬਿਸਨ ਸਹਾਇ ਕਰੌ ਜਗ ਤੌਲੌ । ਬਿਸ੍ਨ ਰਹੇਗੋ ਭੂਤਲ ਜੌ ਲੌ ॥ ੨੮ ॥ ਯਾਬਿਧ ਦੇਵਨ ਆਇਸੁ ਦੀਨੋ। ਧਰਣੀ ਕੋ ਅਸ੍ਵਾਸੁਨਿ ਕੀਨੋ । ਕਮਲਾਸਨ ਨਿਜ ਭਵਨੇ ਗਯੋ । ਉਰ ਜ੍ਵਰ ਦੂਰ ਸੁਖੀ ਅਤਿ ਭਯੋ ॥ ੨੯॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਧਰ ਦੇਵ ਬਾਨਰ ਰੂਪ ਕੋ ਬਿਚਰੇਂ ਅਰੱਨਨ ਮਾਹਿ । ਸੁ ਸਹਾਇਤਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਯੌ ਧਾਰ ਨਿਜ ਮਨ ਮਾਹਿ । ਬਲਵੰਤ ਭੂਧਰ ਪਾਲਕੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੈਂ ਪਰਬੀਨ। ਯਹ ਕਥਾ ਪਾਵਨ ਈਸ ਕੀ ਸ਼ਿਵ ਆਪ ਬਰਨਨ ਕੀਨ॥ ੩੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਬਾਲ ਕਾਂਡੇ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤਿਯੋ ਧਯਾਇ ॥ ੩॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ

ਵਰ ਜੋਈ। ਸੱਤ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਸੋਈ। ਅਯੋਧਯਾਪਤੀ ਵੀਰ ਇਕ ਆਹਿ। ਵਿਸ੍ਰਤ ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ੧ ॥ ਨਿਤ ਸੰਤਾਨ ਦੁਖ ਤਿਨ ਭਾਰਾ॥ ਵਸਿਸ੍ਰ ਸਮੀਪ ਗਯੋ ਇਕ ਬਾਰਾ।ਮੁਨਿ ਸਰਦੂਲ ਬੰਦ ਪਦ ਮੰਜੁਲ। ਪ੍ਰਸ਼ਨਕਰੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰ ਕਰ ਅੰਜੁਲ॥ ੨॥ ਸਭ ਲੱਖਨ ਲੱਖਤ ਸੰਤਾਨ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਹੋਵੇ ਹੇ ਮੁਨਿ ਭਾਨ। ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੀਨ ਰਾਜ ਸਭ ਜੇ ਤੌ।ਕੇਵਲ ਮੇ ਦੁਖ ਕਾਰਣ ਤੇਤੌ॥ ੩ ॥ ਬਸਿਸ੍ਰ ਕੀਯੋ ਪੁਨਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰਾ। ਹੋਵੇਂਗੇ ਨ੍ਰਿਪਵਰ ਸੁਤ ਚਾਰਾ। ਮਾਨੋ ਲੋਕ ਪਾਲ ਤਨੁ ਧਾਰੇ। ਹੋਵੇਂਗੇ ਬਲ ਬੁਧਿ ਉਦਾਰੇ॥ ੪ ॥ ਸਿੰਙੀ ਰਿਖ ਸਾਂਤਾ ਕੇ ਭਰਤਾ। ਨ੍ਰਿਪਆਨੀ ਜੇ ਤਪ ਧਨ ਧਰਤਾ।ਪੁਤ੍ਰ ਕਾਮ ਯਾਗ ਜਗ ਜੋਈ। ਹਮ ਸਮੇਤ ਕਰੀਯੇ ਨ੍ਰਿਪ ਸੋਈ॥੫॥ ਯਾ ਬਿਧ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿਵਰਕੀ ਬਾਨੀ। ਮੰਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਨ੍ਰਿਪ ਵਰਹਿ ਬਖਾਨੀ। ਸੁਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਿੰਙੀ ਰਿਖ ਲਿਆਇ। ਪਦ ਬੰਦਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਮਨਾਇ॥ ੬ ॥ ਸਹਿਤ ਅਮਾਤ ਯਾਗ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰੇ। ਅਮਲ ਮੁਨੀਸੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਰੇ। ਸ੍ਰੁੱਧਾ ਹਵਨ ਕਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਹੀ। ਹੱਬ ਵਾਟ ਪ੍ਰਗਟੇ ਤਹਿ ਤਬਹੀ ॥੭॥ ਤਪਤ ਜਾਂਬੁ ਨਦ ਪ੍ਰਭਾ ਉਦਾਰੀ॥ਪਾਇਸੁ ਸ੍ਵਰਣ ਪਤ੍ਰ ਕਰ ਧਾਰੀ। ਪਾਇਸ ਲੀਜੇ ਹੇ ਨਰ ਦੇਵ। ਤੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹਿਤ ਰਚੀ ਸੁਸੇਵ॥੮॥ ਨਿਹ ਸੰਦੇਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜਈ। ਪੁਤ੍ਰ ਭਾਵ ਕਰ ਪਾਵੇ ਸੋਈ। ਯੌ ਨ੍ਰਿਪਵਰ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਬਖਾਨ। ਅਗਿਨ ਭਯੋ ਤਬਿ ਅੰਤਰ ਧਯਾਨ॥੯॥ ਮੁਨਿ ਸਰਦੂਲੌਂ ਕੇ ਪ

ਦ ਵਾਰਜ। ਨ੍ਰਿਪ ਬੰਦੇ ਨਿਜ ਪਾਇ ਸੁ ਕਾਰਜ। ਗੁਰ ਸਿੰਙੀ ਰਿਖ ਆਇਸੁ ਕੀਨੀ। ਨ੍ਰਿਪ ਪਾਇਸ ਨਿਜ ਭਾਮਨਿ ਦੀਨੀ॥ ੧੦॥ ਅਰਧ ਕੌਸੱਲਜਾ ਕੇ ਕਰ ਦਯੋ॥ ਕੇਕਈ ਅ ਧ ਸੁ ਦੇਵਤ ਭਯੋ। ਬਹੁਰ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ। ਪੁਤ੍ਰ ਹੇਤ ਪਾ ਇਸ ਤਿਨ ਲਈ॥੧੧॥ਦੋਹਰਾ॥ਕੌਸੱਲਜਾ ਅਰਧ ਸੁ ਭਾਗ ਤਿਨ ਦੀਨੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ। ਕੇਕਈ ਅਰਧ ਸੁ ਆਪਨੋ ਦਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਮੈ ਆਇ॥ ੧੨॥ ਚੌਪਈ॥ ਖਾਯੋ ਦਿੱਬ ਚਰੂ ਤਿਨ ਜਬਹੀਂ। ਗਰਭ ਸਮੇਤ ਭਈ ਤੇ ਤਬਹੀਂ। ਦੇਵਤ੍ਰਾ ਜਿਉ ਰਾਜੇਂ ਤੇ ਨਾਰੀ। ਨ੍ਰਿਪ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਕਰ ਉਜਿਆਰੀ॥ ੧੩॥ ਕੌਸੱਲਜਾ ਦਸ ਮਾਸਨ ਭਏ। ਅਬਨਾਸੀ ਨਿਜ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁ ਜਏ। ਨਵਮੀ ਸੁਕਲ ਪੱਖ ਮਧੁ ਮਾਸ। ਕਰਕ ਲਗਨ ਸੁਭ ਭਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥੧੪। ਪੁਨਰਬਸੁ ਨਾਮ ਨਿਖੱਤ੍ਰ ਆਏ। ਊਚਠੌਰ ਗ੍ਰਹ ਪੰਚ ਸੁਹਾਏ। ਮੇਖ ਬਿਖੇ ਰਵਿ ਬ੍ਰਿਖ ਮੈ ਚੰਦਾ। ਕੰਨ ਾ ਮੈ ਬੁਧ ਮਹਾ ਅਨੰਦਾ॥ ੧੫॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ॥ਕਰਕ ਮੈ ਗੁਰ ਮੀਨ ਮੈ ਭ੍ਰਿਗੁ ਦੇਵ ਫੂਲ ਵਸਾਵਈ। ਪ੍ਰਗਟੇ ਨਾਰਾਯਣ ਭੂਤਲੇ ਪਿਖ ਦੇਵ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਵਈ। ਪਰ ਮਾਤ੍ਰਮਾ ਜਿਹ ਬੇਦ ਭਾਖੇਂ ਆਵ ਹੈ ਨਹਿੰ ਧਿਆਨ ਮੈ। ਵਹ ਭਗਤ ਕੇ ਵੱਸ ਨੈਨ ਗੋਚਰ ਆਜੁ ਦਸਰਥ ਧਾਮਮੈ॥ ੧੬॥ ਨੀਲ ਕੰਜ ਸਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਮ ਮੂਰਤਿ ਮੋਹਨੀ। ਭੁਜ ਚਾਰ ਪੀਤ ਪਟੰਬਰਾ ਜਗ ਭਰਤ ਕਾਰਜ ਦੋਹਨੀ। ਅਰੁਣ ਕੰਜ ਸਮਾਨ ਨੇਤਰ ਪ੍ਰਾਂਡ ਵੇਸ ਬਿਰਾਜਹੀ। ਮਕਰ ਕੁੰਡਲ ਕਾਨ

ਲਸਕੈਂ ਹੇਰ ਮਕਰ ਸੁ ਲਾਜਹੀ॥ ੧੭ ॥ ਹਜਾਰ ਸੂਰ ਸਮਾਨ ਲਸਕੈ ਭੂਪ ਮੰਦਰ ਜਾਲ ਮੈ । ਕੁਟਿਲ ਅਲਿਕ ਕਪੋਲ ਸੁੰਦਰ ਹੇਮ ਕ੍ਰੀਟ ਸੁ ਭਾਲ ਮੈ। ਕਰ ਗਦਾ ਪਦਮ ਸੁ ਚਕਰਿ ਬਨ ਮਾਲ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਈ । ਸੁਵਿਸਾਲ ਸੋਭਾ ਹੇਰ ਕੈ ਮਨ ਦੇਵਤਾ ਸਭ ਲੋਭਈ। ੧੮॥ਜਨ ਕ੍ਰਿਪਾਚੰਦ ਰਿਦਸਤ ਜੋ ਮੁਸਕਾਵਨਾ ਤਿੰਹ ਚਾਂਦਨੀ । ਕਰੁਣਾ ਰਸੀਲੇ ਨੈਨ ਸੋਭਾ ਲੀਨ ਕੰਜਨ ਮਾਦਨੀ। ਸ੍ਰੀ ਵਸਤ ਹਾਰ ਕਿਯੂਰ ਨੂਪਰ ਪਾਦ ਮੈ ਝਨ ਝਨ ਕਰੇ। ਪਿਖ ਤਾ ਕੌਸਲਜਾ ਰੂਪ ਕੋ ਬਿਸਮਾਕੁਲਾ ਉਰ ਮੈ ਡਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਰਖ ਨੀਰ ਨੈਨਾ ਭਰੇ ਕਰ ਅੰਜੁਲਿ ਹਰਿ ਮਾਨ । ਅਦਭੁਤ ਰੂਪ ਕੌਸੱਲਯਾ ਪਿਖ ਬੋਲੀ ਭਗਵਾਨ ॥ ੨੦ ॥ ਕੌਸੱਲਜਾ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ਦੇਵ ਦੇਵ ਪਦ ਬੰਦਨ ਥਾਰੇ।ਸੰਖ ਗਦਾ ਕਰ ਚੱਕ੍ਰ ਸੁਧਾਰੇ। ਪਰਮਾਤਮ ਅਚੁਤ ਆਨੰਤ । ਪੁਰਖੋਤਮ ਪੂਰਨ ਭਗਵੰਤ ॥ ੨੧ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀਛੰਦ । ਬਾਨੀ ਅਗੋਚਰ ਤੋਹਿ ਕੋ ਮੁਨਿ ਬੇਦ ਵਾਦੀ ਗਾਵ ਹੈਂ। ਮਨ ਬੁਧਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਨਾ ਪਿਖੈਂ ਸਤ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਸੁਨਾਵ ਹੈਂ । ਤੁਮ ਹੀ ਸੁ ਮਾਇਆ ਵਿੱਸ੍ਰ ਕੋ ਉਪਜਾਇ ਪਾਲ ਸੰਘਾਰ ਹੋ। ਸਤ੍ਵਾਦਿ ਗੁਣ ਸੰਯੁਕਤ ਹੋ ਨਹਿ ਲੇਪ ਰੰਚਕ ਧਾਰਹੋ ॥ ੨੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਾਹਿ ਕਰੋ ਕਰਤਾ ਸੇ ਭਾਸੋ। ਚਲੋ ਨਾਹਿ ਜਨ ਚਲਤ ਪ੍ਰਕਾਸੋ ।ਨਾਹਿ ਸੁਨੋ ਜਨੁ ਸੁਨਤ ਸਮਾਨਾ। ਦੇਖੋ ਨਾ ਦੇਖਤ ਸੇ ਭਾਨਾ॥੨੩॥ ਅੱਪ੍ਰਮਾਨ ਮਨ ਬੁਧਿ ਨਿਆਰੇ। ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੋ ਬੇਦ ਉਚਾਰੇ । ਸਮ ਸਭ

ਭੂਤਨ ਮੈ ਤੁਮ ਦੇਵ । ਲਖੇ ਨ ਜਾਵੇ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ॥ ੨੪ ॥ ਅਗਜਾਨ ਅਵਰੇ ਚਿਤ ਜਿਨਕੇਰੇ । ਕੈਸੇ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੋ ਹੇਰੇ । ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਜਿਨਕੀ ਜਗ ਅਹੇ । ਵੈ ਜਨ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੋ ਲਹੇਂ ॥੨੫॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸੇ ਉਰ ਤੇਰੇ । ਧਯਾਂਨ ਧਰੇ ਯੋਗੀਸ਼੍ਵਰ ਹੇਰੇਂ । ਤੂੰ ਮੇ ਉਦਟ ਬਿਖੇ ਤਨ ਧਰੇਂ । ਯਾ ਬਿਧ ਲੋਕ ਬਿਡੰਬਨ ਕਰੇਂ ॥੨੬॥ ਭਗਤਨ ਮੈ ਪਰ ਵਸਤਾ ਤੇਰੀ । ਆਜ ਰਘੂਤਮ ਮੈਂ ਉਰ ਹੇਰੀ । ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਮੈ ਅਤਿ ਮਗਨਾ । ਪਤਿ ਪੁੱਤਰ ਧਨ ਮਾਹਿ ਸੁਲਗਨਾ ॥ ੨੭ ॥ ਤੇ ਮਾਇਆ ਜਗ ਭ੍ਰਮ ਬਹੁ ਬਾਰਾ । ਅਬ ਤੇ ਅੰਘ੍ਰਰ ਮੂਲ ਨਿਹਾਰਾ । ਦੇਵ ਤੁਮਾਰਾ ਏਹੁ ਸਰੂਪਾ । ਮੈਂ ਮਾਨਸਿ ਨਿਤਰਹੇ ਅਨੂਪਾ ॥ ੨੮ ॥ ਵਿਸ਼੍ਵ ਵਿਮੋਹਨਿ ਮਾਇਆ ਥਾਰੀ । ਨਾਹਿ ਅਵਰੋ ਸੁ ਮੋਹਿ ਮੁਰਾਰੀ । ਏਤਤ ਰੂਪ ਅਲੋਕਿਕ ਜੋਈ । ਉਪ ਸੰਹਰੋ ਸਨਾਤਨ ਸੋਈ ॥ ੨੯ ॥ ਬਾਲਕ ਭਾਵ ਅਤਿ ਕੋ-ਮਲ ਅੰਗਾ । ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੋ ਮਹਾਂ ਅਨੰਗਾ । ਬੋਲ ਅਲਿੰਗਨ ਲਲਨ ਸੁਧਾਰ । ਉਤ ਕਟ ਤਮ ਮੈਂ ਤਰੋਂ ਸੁਪਾਰ ॥ ੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਉਵਾਚ ॥ ਮਾਤਾ ਜੋ ਜੋ ਇਸ੍ਰ ਤੁਮਾਰੇ । ਸੋ-ਈ ਸੋ ਨਹਿ ਔਰ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਭੂਮ ਭਾਰ ਅਪਨਯਨ ਨਿਮਿੱਤਾ । ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਬਿਨਤੀ ਕਰ ਸੁਨ ਚਿੱਤਾ॥੩੧॥ਰਾਵਨ ਮਾਰਨ ਹੇਤ ਸੁਮਾਤਾ । ਧਾਰਯੋ ਮੈਂ ਭੂਤਲ ਨਰ ਗਾਤਾ । ਦਸਰਥ ਤੇ ਮਮ ਹਿਤ ਤਪ ਕੀਨੋ । ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੋਹਿ ਵਰ ਦੀਨੋ ॥ ੩੨ ॥ ਮਮ ਪੁੱਤਰ ਕਰ ਯਾਚਯੋ ਜੋਈ । ਪੂਰਣ ਕੀਯੋ ਆਜ ਮੈ ਸੋਈ

। ਯਹ ਮੈ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਯੋ ਜੋਈ। ਪੂਰਬ ਤਪ ਫਲ ਜਾਨੋ ਸੋਈ॥ ੩੩॥ ਦੁਰਲਭ ਮੇਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਆਹਿ। ਮੋਖ ਨਮਿੱਤ ਪਛਾਨੋ ਤਾਹਿ। ਸੰਵਾਦ ਹਮਾਰਾ ਥਾਰੋ ਜੋਈ। ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਨੇ ਯਾ ਕੋ ਨਰ ਕੋਈ॥ ੩੪॥ ਸੋ ਨਰ ਮਮ ਸਰੂਪਤਾ ਪਾਵੈ। ਮਰਣ ਸਮੇ ਮਮ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਆਵੈ। ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਯੋਂ ਰਾਮ ਉਚਾਰ। ਰੋਵਤ ਭਏ ਬਾਲ ਤਨ ਧਾਰ॥ ੩੫॥ ਇੰਦ੍ਰਨੀਲ ਮਣਿ ਤਨ ਦੁਤਿ ਸੋਹੇ। ਵਿਸਾਲ ਨੈਨ ਸੁੰਦਰ ਸਭ ਮੋਹੇ। ਬਾਲ ਅਰਣ ਸਮ ਪ੍ਰਭਾ ਉਦਾਰ। ਲਾਲਤ ਲੋਕਪਾਲ ਬਲ ਧਾਰ॥ ੩੬॥ ਸੁਤ ਕੋ ਜਨਮ ਸੁਨਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਹੀਂ। ਸੁੱਖ ਸੁਮੰਦ ਮਗਨ ਭਯੋ ਤਬਹੀ। ਗੁਰ ਸਮੇਤ ਆਯੋ ਪੁਨਿ ਤਹਾਂ। ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਮ ਸੁ ਜਹਾਂ॥੩੭॥ ਪਿਖ ਆਨੰਦ ਨੀਰ ਦ੍ਰਿਗ ਆਏ। ਗੁਰ ਸੋ ਜਾਤ ਕਰਮ ਕਰਵਾਏ। ਕੇਕਈ ਜਨੇ ਸੁ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਾ। ਕਮਲ ਨੈਨ ਤਨ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰਾ॥੩੮॥ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਜੂ ਸੁ ਯਮਲ ਸੁਤ ਜਾਏ। ਪੂਰਣ ਇੰਦ ਸਮ ਬਦਨ ਸੁਹਾਏ। ਤਾਹਿ ਸਮੇ ਰਾਜਾ ਹਰਖਾਨਾਂ। ਗ੍ਰਾਮ ਹਜ਼ਾਰ ਦਏ ਦਿਜ ਦਾਨਾਂ॥ ੩੯॥ ਹੇਮ ਰਤਨ ਸੁਰਭੀ ਪਟ ਘਨੇਂ। ਬ੍ਰਹਮਣ ਪਾਇ ਅਸੀਸਾਂ ਭਨੇਂ। ਵਿਦਯਾ ਗਯਾਨ ਸਪੂਰਣ ਭਰੇ। ਜਾਹਿ ਬਿਖੇ ਮੁਨਿ ਰਮਣ ਸੁ ਕਰੇ॥ ੪੦॥ ਤਾਂਕੋ ਗੁਰ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਉਚਾਰਾ। ਰਮਣ ਰੂਪ ਤੇ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਾ। ਭਰਤ ਭਰਨ ਤੇ ਕੀਯੋ ਉਚਾਰਾ। ਲਖਮਨ ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਆਧਾਰਾ ॥੪੧॥ ਸਤ੍ਰ ਹਨਨ ਸਤ੍ਰਘਨ ਭਾਨੇ। ਯਾ ਬਿਧ ਗੁਰ ਸਭ

ਨਾਮ ਬਖਾਨੇ। ਲਖਮਨ ਰਾਮਚੰਦ ਕੇ ਸੰਗੀ। ਸਤ੍ਰਘਨ ਭਏ
ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਪ੍ਰਸੰਗੀ॥ ੪੨॥ ਪਾਇਸੁ ਅੰਸਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾ
ਰੀ। ਉਦਵੀ ਭੁਇ ਫਿਰੇ ਵਹਚਾਰੀ॥ ਲਖਮਨ ਸੰਗ ਮਿਲੇ
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਂ। ਲੀਲਾ ਬਾਲ ਕਰੇ ਸੁਖ ਧਾਮਾਂ ॥ ੪੩ ॥
॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਨ ਕੋਕਲ ਬੈਨ ਸੁ ਪੇਖ
ਮੁਖਾਂਬੁਜ ਕੋ ਬਿਗਸਾਏ। ਭਾਲਬਿਖੇ ਮੁਕਤਾ ਮਣਿ ਹੇਮ
ਸੁ ਪੀਪਲ ਪਾਤ ਅਨੂਪ ਸੁਹਾਏ। ਕੰਠ ਬਿਖੇ ਮਣ ਬ੍ਰਾਤ
ਧਰੇ ਬ੍ਰਿਕ ਕੋ ਨਖ ਤਾਹਿ ਸੁਬੀਚ ਜਰਾਏ॥ ਕਾਂਚਨ ਕੁੰਡਲ
ਕਾਨ ਲਸੈਂ ਰਤਨਾ ਗਣ ਸੁੰਦਰ ਪੂਰ ਲਗਾਏ॥ ੪੪॥
॥ ਚੌਪਈ॥ ਸਭਵਾਇ ਮਾਣ ਮਣ ਪਰਮ ਉਦਾਰੇ।
ਪਟ ਭੂਖਣਿ ਤਿਹ ਸੰਗ ਸਵਾਰੇ। ਕਟ ਸੂਤਰ ਅੰਗਦ ਭੁਜ
ਧਰੇ। ਅਲਪ ਦਸਨ ਹਸਤਾਮੁਖਿ ਖਿਰੇ॥੪੫॥ ਇੰਦ੍ਰ ਲੀ
ਨ ਮਣ ਦੇਹ ਸੁਹਾਏ। ਅੰਙਣ ਰਿੰਗ ਮਾਣ ਬਿਗਸਾਏ।
ਆਗੇ ਬਾਲਕ ਪਾਛੇ ਰਾਮਾ। ਦੇਹ ਕੌਸੱਲਯਾ ਦਸਰਥ ਧਾਮਾਂ
॥੪੬॥ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਭਏ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਤਾਂ ਸੁਖਕੀ
ਗਿਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ। ਦਸਰਥ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਸੁ ਜਬਹੀਂ।
ਰਾਮ ਬੁਲਾਏ ਭੂਪਤਿ ਤਬ ਹੀਂ॥ ੪੭ ॥ ਲੀਲਾ ਸਕਤ ਭਏ
ਸੁਖ ਧਾਮਾ। ਨਾਹਿ ਬੁਲਾਏ ਆਵਹੇ ਰਾਮਾਂ। ਆਂਨ
ਕੌਸੱਲਯਾ ਭੂਪ ਬਖਾਨੀ। ਬਹੁਤ ਭਲੀ ਕੌਸੱਲਯਾ ਮਾਨੀ॥
੪੮॥ਹਸਤ ਮਾਤ ਦੌਰੀ ਰਘੁ ਨਾਥੇ। ਆਏ ਨਾ ਜਨਨੀ ਹਰਿ
ਹਾਥੇ। ਮਹਾਂ ਯਤਨ ਕਰ ਯੋਗੀ ਧਿਆਵੇਂ। ਵਹੁ ਕੈਸੇ ਕਰ ਭੀ

ਤਰ ਆਵੈਂ॥੪੯॥ ਹਸਤ ਰਾਮਾਇਨ ਆਪੇ ਆਇ । ਕਰ
ਦਮ ਦੱਖਣ ਪਾਂਨ ਲਗਾਇ । ਕਿੰਚਤ ਗ੍ਰਾਸ ਗਹੇ ਮੁਖਮਾਹਿੰ
। ਦੌਰ ਚਲੈ ਲੀਲਾ ਮਨ ਮਾਹਿੰ॥੫੦॥ ਯਾ ਬਿਧ ਪਰਾਨੰਦ
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਂ । ਸਭ ਜੀਵਨ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਧਾਮਾਂ । ਮਾਇਆਬਾਲ
ਸਰੀਰਹਿ ਲੀਨੋਂ । ਜਨਨੀ ਤਾਤ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦੀਨੋਂ ॥
੫੧ ॥ ਮਾਸ ਮਾਸ ਕੌਸੱਲਯਾ ਮਾਤਾ । ਵਾਪਨ ਬਹੁ ਬਿਧ ਕਰੇ
ਸੁ ਤਾਤਾ । ਧਰ ਸੁਤ ਭੂਖਨ ਬਹੁਤ ਲਡਾਵੇ । ਬਹੁ ਬਿਧ ਮੰ
ਗਲ ਸੋ ਮੁਖਿ ਗਾਵੇ ॥੫੨॥ ਮੋਦਕ ਔਰ ਅਪੂਪ ਬੁਲਾਏ ।
ਕਰਣ ਸਸਕਲੀ ਅਤਿ ਸੁਖਦਾਏ । ਕਰਣ ਪੂਰ ਪੁਨਿ ਵਿ
ਵਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।ਵਰਖ ਬ੍ਰਿਧ ਅਤਿ ਮੰਗਲ ਧਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥
ਗ੍ਰਹ ਕਾਰਯ ਸਭ ਤਾਹਿ ਤਿਆਗੇ॥ ਰਾਮ ਜਬੈ ਬਹੁ ਖੇਲਨ
ਲਾਗੇ॥ ਮਾਤ ਸਮੀਪ ਗਏ ਇਕ ਬਾਰਾ। ਭੋਜਨ ਦੈ ਰਘੁਨਾ
ਥ ਉਚਾਰਾ ॥ ੫੪ ॥ ਕਾਰਯ ਸਕਤਿ ਤਾਹਿ ਖਿਨ ਹੋਈ । ਸੁ
ਨ੍ਯੋ ਨ ਰਾਮ ਬਖਾਨ੍ਯੋ ਜੋਈ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਕਰ ਦੰਡ ਉਠਾ
ਏ । ਛੀਕੇ ਭਾਂਜਨ ਧਰਤ ਗਿਰਾਏ ॥੫੫॥ ਲਛਮਨਕੋ ਨਵ
ਨੀਤਹ ਦਯੋ। ਭਰਥ ਬਹੁਰ ਸਤ੍ਰੁਹਿ ਘਨ ਲਯੋ। ਦੂਧ ਦਹੀ
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਖਵਾਏ । ਸੂਦ ਤਬੈ ਤਿਨ ਮਾਤ ਬਤਾਏ ॥੫੬॥
॥ ਦੌਰੀ ਮਾਤ ਸੁ ਮੁਖ ਬਿਗਸਾਨੇਂ । ਤਾਂਹਿ ਵਿਲੋਕਤ ਸਰਬ
ਪਲਾਂਨੇਂ । ਪਦ ਪਦ ਹੁਤੀ ਕੁਸੱਲਯਾ ਜਬਹੀ । ਭਏ ਨਾਰਾ
ਇਣ ਲਘੁ ਗਤਿ ਤਬਹੀ ॥ ੫੭ ॥ ਰਘੁਨਾਥਹਿ ਕਰ ਭੀਤ
ਰ ਗਹੇ । ਕਿੰਚਤ ਭਾਮਨਿ ਬੈਨ ਸੁ ਕਹੇ । ਬਾਲਕ ਭਾਵ ਸੁ

ਅੰਗੀ ਕਰੇ। ਮੰਦ ਮੰਦ ਰੋਵਹਿ ਹਰਿ ਖਰੇ ॥ ੫੭ ॥ ਤਬ ਮਾਤਾ ਸਭ ਕੰਠ ਲਗਾਏ। ਸਿਰ ਚੂੰਮੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਲਡਾਏ॥ ਬਾਲਕਤੇ ਪੁਨਿ ਭਏ ਕੁਮਾਰੇ।ਵਸਿਸ੍ਰ ਸਭਨ ਸੁ ਜਨੇਊ ਡਾਰੇ ॥ ੫੯॥ ਸਰਬ ਵਿੱਦਯਾ ਮਾਹਿ ਵਿਸਾਰਦ। ਧਨੁਰਵੇਦ ਮੈ ਪਰਮ ਸੁ ਸਾਰਦ। ਲੀਲਾ ਕਰ ਹਰਿ ਨਰ ਤਨ ਧਾਰੇ। ਸਭ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੇ॥ ੬੦॥ ਲਖਮਣ ਰਘੁਬਰ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਸੇਵ ਜਾਨ ਹੋਵਾ ਉਰਧਾਰੀ। ਸਤ੍ਰਘਨ ਭਰਥ ਕੇ ਪਰਮ ਪਿਆਰੇ । ਸੇਵਕ ਭਾਈ ਸੀਲ ਉਦਾਰੇ ॥ ੬੧ ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਮ ਲਏ ਕਰ ਚਾਂਪ ਮਹਾਂ ਬਲ ਤੂੰਣ ਕਸੇ ਕਟ ਬਾਲ ਸੁਧਾਰੇ । ਸੰਗ ਲਏ ਲਘੁਬੀਰ ਤੁਰੰਗਮ ਰੂਢ ਮਹਾਂ ਬਨ ਮਾਹਿ ਸਿਧਾਰੇ। ਖੇਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰ ਸੁ ਬਿਆਘਰ ਸਿੰਘ ਘਨੇ ਚੁਨ ਮਾਰੇ। ਆਨ ਨਵੇਦ ਕਰੇ ਬਣ ਬਾਤਨ ਰਾਮ ਦੋਊ ਕਰ ਤਾਤ ਜੁਹਾਰੇ॥ ੬੨ ॥ ਉਠ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੈ ਕਰ ਮੱਜਨਜੂ ਪਿਤ ਮਾਤਨ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦਨ ਧਾਰੇ। ਪੁਰ ਕਾਰਯ ਫੇਰ ਕਰੇ ਸਗਰੇ ਅਤ ਨਿਮ੍ਰਤਭਾਵ ਸੁ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਮਿਲ ਬਾਂਧਵ ਸੰਗ ਕਰੇ ਪੁਨਿ ਭੋਜਨ ਸੰਗ ਮੁਨੀਸਰ ਗ੍ਰੰਥ ਬਿਚਾਰੇ। ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਤੇ ਸੁਨਿ ਆਪਭਲੇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਨ ਮੈ ਪੁਨਿ ਆਪ ਉਚਾਰੇ॥੬੩॥ ਤੋਮਰ ਛੰਦ॥ ਧਰ ਰਾਮ ਜੀ ਅਵਤਾਰ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਾਰਜ ਸਾਰ। ਨਰ ਲੋਕ ਮੈ ਸੁਖਕਾਰ। ਪਰਨਾਮ ਹੀਨ ਨਿਹਾਰ॥੬੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਨਕਾਦਿਕ ਜਾਕੋ ਭਜੈਂ ਮੁਨਿ ਜਨ ਅਰ ਮੁਖ ਚਾਰ। ਵੈ

ਪਰਮਾਤਮ ਲੋਕ ਮੈ ਭਏ ਮਨੁਜ ਅਵਤਾਰ ॥ ੬੫ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਉਮਾਮਹੇਸੁਰ
ਸੰਬਾਦੇ ਬਾਲ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਿਆਇ ॥ ੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥
॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਏਕਸਮੇ ਮੁਨਿ ਕੌਸਕ ਜੇ ਪੁਰ ਔਧਬਿਖੇ ਬਨਤੇ ਚਲਆਏ। ਜਾਂਨ ਇਹੇ ਮਨ ਮੱਧ ਮੁਨੀ ਪਰਮਾਤਮ ਭੂਪਤਿ ਮੰਦਰ ਗਾਏ ॥ ਪਾਵਕ ਕੇ ਸਮ ਤੇਜ ਲਸੇ ਪਿਖ ਤਾ ਅਜ ਨੰਦਨ ਜੂ ਹਰਖਾਏ। ਆਸਨ ਤੇ ਉਠ ਲੇਨ ਚਲੇ ਗੁਰ ਔਰ ਬਸਿਸ੍ਟ ਸੰਗ ਬੁਲਾਏ ॥ ੧ ॥ ਪੂਜਨ ਕੈ ਤਿਨਕੋ ਤਿਨਕੋ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਸੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ। ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਆਜ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਧੰਨ ਭਏ ਮੁਨਿ ਭਾਗ ਹਮਾਰੇ। ਸੰਪਤ ਆਇ ਬਸੈ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਜਾਂ ਘਰ ਮੈ ਤੁਮ ਸੇ ਪਗਧਾਰੇ। ਜਾਂ ਹਿਤ ਆਵਨ ਸਾਚ ਕਹੋ ਵਹ ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਹਮ ਸੇਵਕ ਥਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਸੁਨ ਭੂਪਤਿ ਬੈਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਮੁਨਿ ਆਪ ਮਹਾਤਮ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਜਬ ਯਾਗ ਲਗੋ ਕਰਨੇ ਬਨ ਮੈ ਸੁਰ ਪਿਤ੍ਰਨ ਕੇ ਹਿਤ ਪੁੰਨ ਸਮਾਏ। ਨ੍ਰਿਪ ਦੈਤ ਵਿਧੁੰਸ ਕਰੇ ਤਬ ਹੀ ਤਿਹ ਸ੍ਰੋਨਤ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਏ। ਤਿਨ ਨਾਮ ਮਰੀਚ ਸੁਬਾਹੂ ਕਹੇ ਪੁਨ ਔਰ ਘਨੇ ਤਿਨ ਸੰਗ ਲਵਾਏ॥੩॥ ਮਮ ਕਾਜ ਇਹੈ ਨ੍ਰਿਪ ਤਾਂ ਬਧ ਕੇ ਹਿਤ ਰਾਮ ਵਿਜੇ ਅਹਿ ਨਾਥ ਸੁਸੰਗੇ। ਇਹ ਕਾ

ਜ ਕਰੈ ਕਲਯਾਨ ਤੁਮੇ ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਵਹਿਗੀ ਪੁਨਿ ਵੰਸ ਪਤੰਗੇ ॥ ਮਿਲ ਸੰਗ ਬਸਿਸ੍ਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਮੁਨਿ ਕੌਸਕ ਮੰਗੇ। ਨ੍ਰਿਪ ਜੋ ਰੁਚਿ ਹੋਇ ਤੁ ਦੇਹ ਹਮੇ ਮਮ ਯਾਗ ਕਰਾਇ ਕਰੇ ਅਰਜੰਗੇ ॥ ੪ ॥ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਚਿੰਤਾ ਭਈ ਗੁਰ ਇਕਾਂਤ ਢਿਗ ਜਾਇ। ਪੂਛਨ ਲਾਗੇ ਜੋਰ ਕਰ ਬਹੁ ਬਿਧ ਪਾਦ ਮਨਾਇ ੫ ॥ ਦਸਰਥ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਗੁਰ ਕੌਨ ਉ ਪਾਇ ਕਰੋਂ ਅਬ ਮੈਂ ਮੁਨਿ ਕੌਸਕ ਰਾਮ ਸੁ ਲੇਵਨ ਆਏ ॥ ਨਹਿ ਰਾਮ ਬਿਛੋਹ ਸਹਾਰ ਸਕੋਂ ਮੁਨ ਵਰਖ ਹਜ਼ਾਰ ਗਏ ਸੁ ਤ ਪਾਏ। ਸੁਤ ਚਾਰ ਸੁਰੇਸਰ ਤੁੱਲ ਭਏ ਅਤਿ ਰਾਮ ਬਿਖੇ ਮ ਨ ਮੋਹ ਲਗਾਏ। ਅਜ ਨੰਦਨ ਤਾਂ ਖਿਣ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੇ ਰਘੁ ਨੰ ਦਨ ਜੋ ਮੁਨਿਕੇ ਸੰਗ ਜਾਏ॥ ੬ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਮੁਨਿ ਕੋ ਨ ਦੇਵੋਂ ਰਾਮ ਜੋ ਵਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਮੋਹਿ ਲਗਾਇ ਹੈਂ।ਮਮ ਸੰਘ ਸੂਰਯ ਵੰਸ ਕੋ ਖਿਨ ਏਕ ਮਾਹਿ ਜਲਾਇ ਹੈਂ ॥ ਕਿਹ ਭਾਂਤ ਮੇ ਕਲਯਾਨ ਹੋਵੇ ਸੋ ਉਪਾਵੇਂ ਭਾਖੀਯੈ । ਜਿਹ ਭਾਂਤ ਝੂਠ ਨ ਮੇ ਛੁਹੇ ਗ੍ਰਿਰਸਤ ਮੇਰੋ ਰਾਖੀਐ ॥ ੭ ॥ ਵਸਿਸ੍ਰ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨ ਰਾਜਨ ਬਾਤ ਬਖਾਨਤ ਗੋਪ ਨ ਔਰਨ ਪੈ ਇਹ ਬਾਤ ਬਤੱਯੇ। ਸੁਤ ਮਾਨੁਖ ਨਾਹ ਪਿਖੋਮਨਮੈਪਰਮਾਤਮਰਾਮ ਸਨਾਤਨ ਹੱਯੇ। ਅਵਨੀਭਰਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੀ ਇਨ ਪੱਯੇ॥ਭਗਵਾਨ ਜਏ ਮਹਖੀ ਤੁਮਰੀ ਸੁਨਿ ਭੂਪਤਿ ਸੰਕ ਨ ਰੰਚ ਕਰੱਯੇ ॥

੮॥ ਤੂੰ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੋ ਸੁਤਿ ਪੂਰਬ ਕੱਸਪ ਨਾਮ ਕਹੇ ਸੁਰ ਸਾਰੇ। ਆਦਿਤ ਦੈਵਨਕੀ ਜਨਨੀ ਯਹ ਰਾਘਵ ਮਾੱਸ ਮਹਾਂ ਯਸ ਧਾਰੇ। ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਬਹੁ ਕਾਲ ਕਰੀ ਤਪਸਾ ਪੁਨਿ ਪੂਜਨ ਨੀਤ ਮੁਰਾਰੇ। ਸੁ ਧਿਆਨ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕੋ ਮਨ ਮੈ ਬਿਖ ਸੇ ਬਿਖਯਾ ਸਭ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ੯ ॥ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਤਬਹੀ ਵਰ ਮਾਂਗ ਇਹੈ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਤਬ ਤੈਂ ਮੁਖ ਤੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਯੋ ਹਰ ਤੂੰ ਸੁਤ ਹੋਹੁ ਸੁ ਆਪ ਹਮਾ ਰੇ। ਸੁਨਿ ਯਾ ਬਿਨਤੀ ਭਗਵਾਨ ਤਬੈ ਸੁਤ ਹੋਵਹਿੰਗੇ ਹਮ ਆਏ ਤੁਮਾਰੇ। ਅਬ ਰਾਮ ਵਹੀ ਤਵ ਪੂਤ ਭਏ ਮੁਰਸੇ ਜਿਨ ਦਾਨਵ ਕੋਟ ਪਛਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਗੀਯਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਕੈ ਅਨਯਾਇ ਜੋ ਉਰ ਸੇਸ ਲਖਮਣਿ ਜਾਨੀਯੇ॥ ਭਰਤ ਔ ਅਰ ਸਤ੍ਰਘਨ ਮਨ ਸੰਖ ਚੱਕਰ ਮਾਨੀਯੇ॥ ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਜਾਨਕੀ ਉਪਜੀ ਸੁਜਨਕ ਬਿਦੇਹ ਕੇ ॥ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਬਿਆਹਨ ਆਇਯੋ ਨਿਸ ਯਾਗ ਬਚਨ ਸਨੇਹ ਕੇ ॥ ੧੧ ॥ ਯਹ ਗੋਪ ਬਾਤ ਸੁ ਧਾਰ ਮਨ ਮੈਂ ਔਰ ਪੈ ਨਹਿ ਭਾਖੀਯੇ। ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਪੂਜ ਸੁਕੌਸਕੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਦੈ ਸਤ ਰਾਖੀਯੇ। ਤਿਨ ਸੰਗ ਦੀਜੈ ਲਖਮਣੇ ਕਲਯਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਸਹੀ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਭੂਪਤਿ ਦਸਰਥੇ ਮੁਨਿ ਗੁਰ ਵਸਿਸ਼ਟਹਿ ਜੌ ਕਹੀ॥ ੧੨ ॥

ਚੌਪਈ॥ ਤਬ ਭੂਪਤਿ ਕਿਰਤਾਰਥ ਮਾਨਿਯੋ। ਮਨਆਨੰਦ ਬਦਨ ਬਿਗਸਾਨਿਯੋ। ਰਾਮ ਲਖਣ ਨ੍ਰਿਪ ਆਪ ਬੁਲਾਏ॥ ਅਤਿ ਆਦਰ ਕਰ ਕੰਠ ਲਗਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਸਵੈਯਾ॥

॥ ਸਿਰ ਚੂੰਮ ਦੋਊ ਸੁਤ ਬਾਰਨ ਕੇ ਮੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਆਨ ਮਿਲਾਏ। ਤਬ ਪਾਇ ਮਹਾਂ ਬਲ ਬੀਰਨ ਕੋ ਭਗਵਾਨ ਰਿਖੀ ਅਤਸੈ ਹਰਖਾਏ । ਸੁ ਅਸੀਸ ਦਈ ਅਜ ਨੰਦਨ ਕੋ ਧੁਗ ਬੀਰਨ ਕੇ ਕਟਿ ਤੂੰਣ ਕਸਾਏ। ਧਰ ਚਾਂਪ ਅਸੀ ਪਿਤ ਬੰਦ ਪਦਾਂਬੁਜ ਬੀਰ ਭਲੀ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ ॥ ੧੪॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ॥ ਕਛੁ ਦੂਰ ਦੇਸਹਿ ਜੋ ਗਏ ਪੁਰ ਤੇ ਮੁਨੀ ਵਰ ਸੋਇ। ਬਲਾ ਚਾਤਿ ਬਲ ਵਿੱਦਯਾ ਦਈ ਤਬ ਰਾਮ ਲਖਨ ਸੁ ਦੋਇ । ਦੇਵਤਾ ਦੋਨੋ ਰਚੀ ਤਿਹ ਗਹੇ ਧਾ ਜਗ ਕੋਇ । ਤਿਹ ਖੁਧਾਐ ਪੁਨਿ ਕਾਮ ਕੋ ਦੁਖ ਨਾਂ ਕਦਾ ਚਿਤ ਹੋਇ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬ ਪਾਰ ਗੰਗਾ ਤੇ ਗਏ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਲਖਮਣ ਰਾਮ। ਤਹਿ ਘੋਰ ਵਿਪਨ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਜਗ ਤਾੜਿਕਾ ਬਨ ਨਾਮ। ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਕੋ ਤਬ ਭਾਖਿਯੋ ਇਹ ਰਾਖਸ਼ੀ ਇਕ ਆ-ਹਿ। ਕਾਮ ਰੂਪੀ ਤਾੜਕਾ ਇਹ ਨਾਮ ਭਾਖਯੋ ਤਾਹਿ॥ ੧੬ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸਮਸਤ ਲੋਕ ਕੰਟਕੰ ਹਨੋਂ ਸੁ ਰਾਮ ਭਾਂ ਅਬੈ॥ ਤਬੈ ਤ ਰਾਮ ਚਾਂਪ ਲੈ ਗੁਣੰ ਅਰੋਪਿਓ ਤਬੈ । ਠਣਤ ਕਾਰ ਚਾਂਪ ਕੈ ਬਨੰ ਸਮਸਤ ਪੂਰਿਯੋ। ਸੁਨੰਤਤਾੜਕਾ ਤਬੈ ਕਰੈ ਸੁ ਨੈਨ ਕ੍ਰੂਰਿਯੋ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਘੋਰ ਕਾਮ ਰੂਪਣੀ ਪ੍ਰਕੋਪ ਘੋਰ ਮੈ ਭੱਰੀ । ਪਰੀ ਸੁ ਰਾਮ ਦੌਰ ਕੈ ਸੁ ਅੰਗ ਅੰਗ ਮੈ ਜਰੀ । ਸੁ ਏਕ ਬਾਨ ਰਾਮ ਕੋ ਸੁ ਤਾਂਹਿਕੋ ਲਗੇ ਜਬੈ । ਗਿਰੀ ਸੁ ਘੋਰ ਕਾਂਨਨੇ ਸੁ ਸ਼੍ਰੋਣਤੰ ਵਮੈ ਤਬੈ॥ ੧੯ ॥ ਤਤੋਤਿ ਸੁੰਦਰੀ ਭਈ ਸੁ ਯੱਖਣੀਂ ਅਭੂਖਤਾ। ਕ੍ਰਿਪਾ

ਸੁਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਛੁਟੇ ਸੁ ਸ੍ਰਾਪ ਦੂਖਤਾ । ਪ੍ਰਣਾਮ ਰਾਮ ਪਾਦ ਕੈ ਕਰੀ ਸੁ ਤਾਂ ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ । ਵਿਧੂਯ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੋ ਗਈ ਦਿਵੰ ਵਿਚੱਖਣਾ । ੧੯ । ਪ੍ਰਸੰਨ ਤੋਮੁਨੀ ਭਏ ਸੁ ਰਾਮ ਕੰਠ ਲਾਇਯੋ । ਸੁ ਚੂੰਮ ਰਾਮ ਮਸਤਕੋ ਹੁਲਾਸ ਚਿਤ ਆਇਯੋ । ਸਮਸਤ ਅਸਤ੍ਰ ਜਾਲ ਜੋ ਸੁਰਾਮ ਕੋ ਬਤਾਇਓ । ਸੁ ਗੋਪ ਮੰਤ੍ਰ ਪੁੰਜ ਕੋ ਸੁ ਕਾਨ ਮੈ ਸੁਨਾਇਓ ॥ ੨੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣਨੇ ਬਾਲ ਕਾਂਡੇ
ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਨਾਮ ਸੰਬਾਦੇ ਪੰਚਮੋ ਧਿਆਇ ॥੫॥

ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਤਿ ਕੋ ਪਤਿ ਕਾਨਨ ਰਾਤ ਵਸੇ ਪਰਭਾਤਿ ਭਏ ਤਹਿੰਸੇ ਸੁ ਸਿਧਾਏ । ਸਿਧ ਚਾਰਣ ਸੇਵਤ ਜੋ ਸਿੱਧ ਆ ਸ੍ਰਮ ਤ੍ਰਾਂਹਿੰ ਬਿਖੈ ਕਰਣਾਂ ਕਰ ਆਏ । ਮੁਨਿ ਕੌਸਕ ਤਾ ਸੁਨਿ ਮੰਡਲ ਕੋ ਅਜ ਨੰਦਨ ਕੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਜਨਾਏ । ਤਬ ਪੂਜਨਕੋ ਧੁਗ ਭ੍ਰਾਤਨ ਕੇ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਜੂ ਬਹੁਭਾਂਤਿ ਮਨਾਏ॥ ੧॥ਤਬ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਮੁਨਿ ਕੌਸਕ ਕੋ ਅਬ ਯੱਗ ਅਰੰਭ ਕਰੋ ਬਲ ਧਾਰੇ । ਵਹਿ ਰਾਖਸ ਨੀਚ ਸੁ ਆਹਿ ਕਹਾਂ ਮੁਨਿ ਦੇਹੁ ਦਯਾ ਕਰ ਮੋਹਿ ਵਿਖਾਰੇ । ਸੁਨ ਕੈ ਇਹ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਮੁਨਿ ਹੋਇ ਤਥਾ ਯਹ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ । ਤਬ ਯੱਗ ਅਰੰਭ ਕਰਯੋ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਬੈਠ ਭਲੇ ਮਖ ਭੂਮਿ ਸਵਾਰੇ॥ ੨ ॥ ਮੁਨਿ ਰਿੱਤੁ ਜਤਾ ਮਖ ਮਾਹਿ ਕਰੇ ਗਨ ਕੈ ਸਗਲੇ ਇਕਬੀਸ ਹਜ਼ਾਰੇ । ਸੁਕੁਲੀਨ ਬਡੇ ਭੁਵਿਮੰਡਲ ਮੈਂ ਸਭ ਬੇਦਨ ਕੋ ਸੁ

ਲਯੋ ਜਿਨ ਪਾਰੇ। ਦਿਨ ਮੱਧ ਭੁਏ ਵਹਿ ਰਾਖਸ ਜੇ ਅਤਿਸੈ ਬਿਕ੍ਰਾਲ ਸੁ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ। ਸੁਮਰੀਚ ਸੁਬਾਹੁ ਧਰੇ ਕਰ ਹਾਡ ਸੁ ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਰਾਮ ਸੁਧੀ ਕਰ ਚਾਂਪ ਲਯੋ ਯੁਗ ਬਾਂਣ ਭਲੇ ਤਿਨ ਮਾਂਹਿ ਲਗਾਏ। ਕਾਨਨ ਲੌ ਤਬ ਖੈਂਚ ਕਮਾਨ ਸੁ ਰਾਮ ਦੋਊ ਸਰ ਤਾਹਿ ਚਲਾਏ। ਏਕ ਮਰੀਚ ਭ੍ਰਮਾਇ ਭਲੇ ਸਤ ਜੋਜਨ ਬੀਚ ਸਮੁੰਦ ਗਿਰਾਏ। ਦੂਸਰ ਪਾਵਕ ਬਾਣ ਤਬੈ ਸੁ ਸੁਬਾਹੁ ਬਲੀ ਇਨ ਮਾਹਿ ਜਲਾਏ ॥ ੪ ॥ ਅਪਨੇ ਅਹਿ ਨਾਥ ਕਮਾਨ ਲੈਹਾਥ ਸਭੈ ਖਿਣ ਮਾਹਿ ਸੁ ਮਾਰ ਗਿਰਾਏ। ਤਿਹਿ ਤਾਹਿ ਸਮੈ ਯੁਗ ਬੀਰਨ ਕੈ ਸਿਰ ਦੇਵਨ ਜੂ ਬਹੁ ਫੂਲ ਵਸਾਏ। ਸਭ ਚਾਰਨ ਸਿਧ ਸਰਾਹ ਕਰੈ ਅਰ ਦੇਵਨ ਜੂ ਨਿਜ ਦੁੰਦਭ ਵਾਏ। ਕਰ ਯੱਗ ਮੁਨੀ ਰਘੁਬੀਰਨ ਪੂਜ ਸੁ ਅੰਕ ਬਿਖੇ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਏ ॥ ੫ ॥ ਪੱਕ ਫਲਾਦਿਕ ਭੋਜਨ ਦੈ ਸੁਤ ਗਾਧ ਤਬੈ ਇਹ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ। ਰਾਮ ਸੁਨੋ ਜਗਨਾਥ ਅਬੈ ਸਿਧ ਦਾਇਕ ਜੂ ਇਹ ਬਾਕ ਹਮਾਰੇ। ਆਜ ਭਯੋ ਮਖ ਪੂਰਣ ਮੇ ਬਲ ਤੇ ਭੁਜ ਦੰਡ ਸੁ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥ ਵਾਸ ਕਰੋ ਕਛੁ ਕਾਲ ਇਹਾਂ ਹਮ ਸੰਗ ਭਲੇ ਪਦ ਪਾਵਨ ਥਾਰੇ ॥ ੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥ ਦੇਵ ਸਮੀਪ ਪਦਾਂਬੁਜ ਤੇ ਹਮ ਵਾਸ ਕਰੇ ਕਰਣਾਂ ਬਡ ਥਾਰੀ। ਰਾਮ ਬਖਾਨ ਸੁਨਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਤਹਿ ਬਾਸ ਕੀਯੋ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਮੁਰਾਰੀ। ਬਾਸ ਕਰੇ ਦਿਨਤੀਨ ਤਹਾਂ ਮੁਨਿ ਨੀਤ ਪੁਰਾਂਣ ਕਥਾ

ਵਿਸਤਾਰੀ। ਕੌਸਿਕ ਰਾਮ ਤੁਰੀ ਦਿਨ ਮੈ ਢਿਗ ਬੈਠ ਅਪੂਰ
ਬ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ਚਿਤ੍ਰਪਦ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਮਹਾਂ
ਮਖ ਦੇਖਨ ਕੈ ਹਿਤ ਜਾਵਹਿ ਗੇ ਮਿਥਲਾ ਪਤਿ ਦੇਸ਼ ॥
ਰਾਮਵਿਦੇਹ ਪੁਰੇ ਇਕ ਚਾਂਪਸੁ ਆਪਨੀ ਆਸ ਧਰੇ ਜੁ ਮਹੇ
ਸ਼। ਦੇਖਹੁ ਚਾਂਪ ਮਹਾਂ ਭੁਜ ਰਾਮ ਸੁਪੂਜਹਿ ਗੇ ਤੁਮਕੋ ਮਿਥ
ਲੇਸ਼। ਵਾਕ ਵਖਾਨ ਚਲੇ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਸੰਗ ਚਲੇ ਯੁਗ ਪੂਤ
ਨਰੇਸ਼ ॥ ੮ ॥ ਗੰਗ ਸਮੀਪ ਗਏ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਰਾਮ
ਪਿਖੇ ਰਿਖ ਗੋਤਮ ਨਾਮ । ਨਾਰਿ ਤਹਾ ਰਿਖ ਗੋਤਮ ਕੀ
ਨਿਤ ਬਾਸ ਕਰੇ ਤਪ ਕੋ ਨਿਤ ਧਾਂਮ। ਫੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਪਾ
ਦਪ ਮੈ ਬਹੁ ਪੂਰ ਰਹੇ ਨਿਵਰ੍ਹੀ ਅਤਿਛਾਂਮ। ਨਾਹਿ ਵਿਹੰਗਮ
ਨਾ ਮਗਵ ਕਛੁ ਨਾ ਪਿਖੀਯੇ ਤਹਿ ਜੀਵਨ ਨਾਮ॥ ੯ ॥
ਵਾਰਜ ਨੈਨ ਸੁ ਰਾਮ ਪੁਛੇਂ ਕਿਹ ਆਸ੍ਰਮ ਮੋਹਿਕਹੇ ਮੁਨਿ
ਦਯਾਲ। ਫੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਪੂਰ ਰਹੇ ਕਿਹ ਠੌਰ ਗਈ ਇਹ
ਜੰਤਨ ਮਾਲ। ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਸੰਨਭਏ ਹਮਰੇ ਯਹਿ ਆਸ੍ਰਮ ਪੇਖ
ਸੁ ਪੁੰਨਵਿਸਾਲ। ਰਾਘਵ ਬੈਨ ਸੁਨੇ ਮੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਆਪ
ਕਹੇ ਪੁਨਿ ਵਾਕ ਰਸਾਲ ॥ ੧੦ ॥ ਵਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਉਵਾਚ
॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁ ਪੂਰਬ ਲੌ ਇਕ
ਗੋਤਮ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਰਿਖ ਭਾਰੀ। ਵਹਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਮਹਾਂ ਧ
ਰਮਾਤਮ ਤਾਂ ਹਰਿ ਕੀ ਤਪਸਾ ਬਿਸਥਾਰੀ। ਅਹਿੱਲਜਾਨਾਮ
ਕਹੇ ਜਿਹ ਕੋ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਦਈ ਦੁਹਤਾ ਮੁਖਚਾਰੀ। ਪਿਖਤਾ
ਤਪਸਾ ਪਰਸੰਨ ਭਏ ਰਿਖ ਸੇਵਨ ਕੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਧਾਰੀ॥

੧੧॥ਮਿਲਿ ਤਾਂ ਪਤਨੀਂ ਰਿਖ ਗੋਤਮ ਜੋ ਇਹ ਵਾਸ ਕੀਯੋ ਤਪ ਦੀਰਘ ਧਾਰੇ। ਰਿਖਕੀ ਪਤਨੀ ਉਪ ਭੋਗਨ ਕੋ ਉਰ ਔਸਰ ਨੀਤ ਸੁਰੇਸ ਨਿਹਾਰੇ। ਮੁਨਿ ਏਕਸਮੇ ਘਰ ਸੇ ਨਿਕ ਸੇ ਸੁਰਨਾਥ ਤਬੈ ਮੁਨਿ ਭੇਸ ਸਵਾਰੇ। ਵਹਿਤਾਂਉਪਭੋਗ ਚਲੇ ਤਬਹੀਂ ਮੁਨਿ ਤਾਂ ਖਿਣ ਮੇਂ ਘਰਮੇਂ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਪਿਖਤਾਂ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਕੋਪ ਭਰੇ ਸੁਰਨਾਇਕ ਕੋ ਇਹ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਨੀਚ ਮਹਾਂ ਅਪਕਾਰ ਕਰੇ ਤੁਮ ਕੌਨ ਅਹੋ ਮਮ ਰੂਪ ਸਵਾਰੇ। ਮੁਖਿ ਸਾਚ ਕਹੋ ਨਹਿ ਭਸਮ ਕਰੋਂ ਕਹਿ ਜਾਹਚਲੇ ਅਤਸੈ ਅਧਮਾਰੇ। ਮੁਨਿ ਪਾਹਿ ਤਬੈ ਸੁਰ ਨਾਥ ਕਹਯੋ ਹਮ ਹੈਂ ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੇ ਸਿਰਦਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥ ਮੁਨਿ ਦਾਸ ਮਨੋਜ ਸੁ ਮੋਹਿ ਪਿਖੋਹਮ ਕੱਸਪਕੇ ਗ੍ਰਹਿ ਨੀਚ ਜਏ। ਮੁਹਿ ਨੀਚ ਮਨੋਰਥ ਹੋਹਿਸਦਾ ਅਤਿ ਨੀਚ ਕੁਕਾਜ ਸੁਮੋਹਿ ਕਏ। ਲਖ ਦੇਵ ਪਤੀ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਕਰੇ ਮੁਨਿ ਤਾਂ ਖਿਣ ਮੈਂ ਅਤਿ ਕੋਪ ਭਏ। ਭਗ ਲੰਪਟਿ ਹੋਹਿ ਹਜ਼ਾਰ ਭਗਾ ਭਵਯੋਮੁ ਨਿ ਪੁੰਗਵ ਸ੍ਰਾਪ ਦਏ ॥ ੧੪ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਪੁਰੰਦਰ ਸ਼੍ਰਾਪ ਦਏ ਪੁਨਿਪਰਣ ਕੁਟੀ ਮੁਨਿ ਬੇਗ ਸੁ ਆਏ। ਤਹਿੰ ਕਾਂਪਤਿ ਅੰਜੁਲ ਭੀਤ ਮਹਾਂ ਮੁਨਿ ਹੇਰ ਅਹਿਲਯਾ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਦੁਸ਼ਟੇ ਦੁਰਾਚਾਰ ਰਤੇ ਅਪਕਾਰਣ ਹੋਹੁ ਸਿਲਾ ਮੁਨਿ ਸ੍ਰਾਪ ਲਗਾਏ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਅਹਾਰ ਬਿਨਾ ਤਪੁ ਦਾ ਰਣ ਆਤਪ ਤੇ ਤਨੁ ਨੀਤ ਤਪਾਏ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਵਾਤ ਵਰਖ ਤਨ ਪੈ ਸਹੋ ਧਿਆਵੋ ਈਸਰ

ਨੀਤ। ਰਾਮ ਕਮਲ ਦਲਨੈਨ ਜੋਧਾਰਰਿਦੈ ਇਕਚੀਤ॥ ੧੬
॥ ਬਹੁਰ ਅਹਿੱਲਯਾ ਜੋਰ ਕਰ ਪੂਛੇ ਸ੍ਰਾਪ ਸੁ ਅੰਤ। ਪਿਖ ਪ੍ਰ
ਸੰਨ ਗੋਤਮ ਤਿਨੈ ਅੰਤ ਬਖਾਨੇ ਕੰਤ॥ ੧੭ ॥ ਗੋਤਮ ਉ
ਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਅਜ ਨੰਦਨ ਕੇ ਸੁਤ ਹੋਹਿ ਜਬੈ ਹਰ
ਰਾਮ ਬਲੀ ਭਵ ਭੂਤਲ ਆਏ। ਤਬ ਹੋਇਗੋ ਸ੍ਰਾਪ ਸੁ ਅੰਤ
ਸੁਨੋ ਜਬ ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਨਿਜ ਪਾਦ ਛੁਹਾਏ। ਸਭਜੰਤ ਬਿਹੀਨ
ਸੁ ਆਸ੍ਰਮ ਮੈ ਯਹ ਹੋਵਹਿਗੋ ਮੁਨਿ ਤਾਹਿ ਬਤਾਏ। ਬਿਧ ਯਾ
ਹਿ ਹਜਾਰ ਬਿਤੇ ਬਰਖਾ ਸਮੁਦਾਇ ਘਨੇ ਜੁ ਗਨੇ ਨਹਿਜਾਏ
॥ ੧੮ ॥ ਤਬ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸੁ ਆਵਹਿੰਗੇ ਪਿਖ ਆਸ੍ਰਮ
ਪੁੱਨਿ ਮਹਾਂ ਬਿਗਸਾਵੇ। ਪਿਖ ਰਾਮ ਸਿਲਾ ਮਮ ਆਸ੍ਰਮ ਮੈ
ਜਬ ਪਾਵਨ ਵੈ ਪਦ ਕੰਜ ਛੁਹਾਵੇ। ਤਬ ਪਾਪ ਮਿਟੇ ਸਗਰੇ
ਤੁਮਰੇ ਮਮ ਸ੍ਰਾਪਕੋ ਅੰਤ ਸੁ ਤਾਂ ਖਿਣ ਪਾਵੇ। ਪੁਨਿ ਪੂਜ ਪ੍ਰ
ਣਾਂਮ ਪ੍ਰਦੱਛਣ ਗਾਇ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਪਿਖ ਮੋਪਹਿ ਆਵੈ॥
੧੯ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਛੁਟਿ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਸੁਨਿ ਭਾਮਨੀ ਪੂਰਬ
ਜਿਮੇ ਮਮ ਸੇਵ। ਕਰੇਗੀ ਮਿਲ ਸੰਗ ਮੇਰੇ ਯੋਂ ਕਹਯੋ ਮੁਨਿ
ਦੇਵ। ਵਹਿ ਆਪ ਹਿਮ ਵਤ ਪਰਬਤੇ ਰਿਖ ਗਯੋ ਹੋਇ ਉ
ਦਾਸ। ਯਹਿ ਆਹਿ ਆਸ਼੍ਰਮ ਤਾਂਹਿਕੋ ਜੋ ਪੂਛਿਯੋ ਮੁਨਿ ਪਾਸ
॥੨੦॥ ਲੈ ਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਅਹਿੱਲਯਾ ਸਿਲ ਰੂਪ ਯਾ ਬਨ ਮਾਂਹਿ
। ਅਦ੍ਰਿਸ਼ ਭੂਤਨ ਹੋਇ ਗਈ ਨਹਿ ਹੇਰ ਹੈ ਕੋ ਤਾਹਿੰ। ਰਜਤੇ
ਪਦਾਂਬੁਜ ਪਾਵਨੀ ਉਰ ਚਾਹਤੀ ਸੁਨਿ ਰਾਮ। ਕਰ ਪਾਦਕੰ
ਜ ਸਪਰਸ਼ ਕੈ ਰਘੁਨਾਥ ਪੂਰਣ ਕਾਂਮ॥ ੨੧ ॥ ਵਹਿ ਹੈ

ਬਿਧਾਤ੍ਰਾ ਕੀਸੁਤਾ ਮੁਨਿ ਭਾਰਯਾ ਸੁਨ ਰਾਮ। ਇਮ ਭਾਖ ਰਾਮ ਸੁ ਹਾਥ ਗਹਿ ਮੁਨਿ ਵੈ ਦਿਖਾਏ ਠਾਂਮ। ਜਿਹਠਾਂ ਅਹ ਲੱਜਾ ਥੀ ਸਿਲਾ ਤਪਸਾ ਬਡੀ ਤਨ ਧਾਰ। ਛੁਹਾਇ ਰਾਮ ਤਪੋ ਧਨਾ ਪਦ ਕੰਜ ਕਿਲ ਵਿਖ ਤਾਰ॥ ੨੨॥ ਰਾਮ ਤਾ ਪਰਣਾਮਕੈ ਮੈ ਰਾਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਤਨ ਪੀਤ ਰਾਮ ਪਟੰ ਬਰਾ ਭੁਜ ਚਾਰ ਲੀਨੀ ਧਾਰ। ਸੰਖ ਚੱਕਰ ਵੈਗਦਾ ਕਰਧਾਰ ਕਮਲ ਬਿਸਾਲ। ਧਨੁਰ ਬਾਣ ਬਿਰਾਜਈ ਪੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ ਲਛਮਣ ਨਾਲਿ॥੨੩॥ ਭ੍ਰਿਗਲਤਾ ਕੋ ਤਨ ਚਿਹਨ ਸੁੰਦਰ ਦੇਖ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ। ਮੰਦਹਾਸ ਸੁ ਕੰਜ ਨੈਨਾਂ ਨਾਸਕਾ ਮੁਖ ਕੀਰ। ਨੀਲ ਮਣਿ ਸੰਕਾਸ ਔਦਸ ਦਿਸਾਂ ਦਜੋਤੀ ਦੇਹ। ਨਿਹਾਰ ਰਾਮ ਸਰੀਰ ਕੋ ਸਭ ਮਾਧੁਰੀ ਕੋ ਗੇਹ॥ ੨੪॥ ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਰਮਾਂ ਪਤਿ ਤਾਂਹਿ ਪਛਾਨੇਂ। ਭਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨੈਨ ਬਿਗਸਾਨੇਂ। ਗੋਤਮਕੌ ਤਬ ਬਚਨ ਚਿਤਾਰਾ। ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਉਰ ਮੇਂ ਧਾਰਾ॥ ੨੫॥ ਅਰਘਾਦਿਕ ਬਿਧ ਪੂਜਾ ਕਰੀ। ਹਰਖ ਨੈਨ ਜਲ ਆਯੋ ਖਰੀ। ਬਹੁਰ ਕਰੀ ਤਿਨ ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮਾ॥ ਹੇਰੇ ਕੰਜ ਨੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਂ॥ ੨੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਉਠੀ ਬਹੁਰ ਅਹਿੱਲਯਾ ਪੁਲਕਤ ਸਭ ਅੰਗ ਹੋਇ। ਰਾਮ ਬਡਾਈ ਤਾਂ ਕਰੀ ਗਦ ਗਦ ਬਾਣੀ ਹੋਇ॥੨੭। ਅਹਿੱਲਯਾ ਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਆਜ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਰਾਮ ਅਹੋ ਬਲ ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੀ ਰਜ ਪਾਏ। ਸ਼ੰਕਰ ਔ ਚਤੁਰਾਨਨ ਲੌ ਜਿਹ ਢੂੰਡਤ ਨੀਤ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਏ। ਆਹਿ ਵਚਿੱਤ੍ਰਤ ਤੇ ਚਰਯਾ ਨਰ ਕੋ ਤਨ ਧਾ

ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਬਨਾਏ। ਮੋਹਤ ਹੋ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੋ ਨਹਿੰ ਤੋਹਿ ਬਿਡੰਬਨ ਕੋ ਜਗ ਪਾਏ ॥ ੨੮ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ। ਨ ਪਾਦ ਆਦਿ ਤੇ ਗਹੇ ਚਲੇ ਨਿਰੰਤਰੰ ਸਹੀ। ਆਨੰਦ ਕੰਦ ਪੂਰਣੰ ਅਮਾਇ ਮਾਇ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਭਗੀਰਥੀ ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਤੇ ਰਜੰ ਸੁਹਾਵਣੀਂ। ਵਿਰੰਚ ਸੰਭੁ ਆਦਿ ਦੈ ਕਰੇ ਸਮਸਤ ਪਾਵਨੀ ॥ ੨੯ ॥ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਖ ਗੋਚਰਾ ਯਦਾ ਸੁ ਰਾਮ ਮੇ ਭਏ। ਬਖਾਨ ਨਾਂ ਸਕੋਂ ਪੁਰਾ ਸੁ ਕੌਨ ਪੁੰਨਿ ਮੈਂ ਕਏ। ਨਰਾਵਤਾਰ ਜੋ ਹਰੀ ਸੁ ਰਾਮ ਨਾਮਕੋ ਧਰੇ। ਸੁ ਸਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਮਹਾਂ ਕੁਦੰਡ ਬਾਣ ਜਾ ਕਰੇ ॥ ੩੦ ॥ ਬਿਸਾਲ ਨੈਨ ਕੰਜ ਸੇ ਭਜੌਂ ਸੁ ਤਾਂ ਨਿਰੰਤਰੰ। ਨ ਔਰ ਕੋ ਭਜੋ ਕਦੀ ਪਰੇ ਨ ਰੰਚ ਅੰਤਰੰ। ਸ੍ਰੁਤੀ ਵਮ੍ਰਿਗ ਹੈ ਸਦਾ ਸੁਰੇਣ ਪਾਦ ਕੰਜ ਕੋ। ਸੋਜਾਹਿੰ ਨਾਭ ਕੰਜ ਤੇ ਭਯੋ ਬਿਰੰਚਰੰਜ ਕੋ ॥ ੩੧ ॥ ਸੁਜਾਹਿੰ ਨਾਮ ਸਾਰ ਕੋ ਰਸੀ ਪੁਰਾਰਿ ਸ਼ੰਕਰ॥ ਭਜੇ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦਕੋ ਰਿਦੇ ਸਦਾ ਨਿਰੰਤਰਾ। ਸੁ ਜਾਂਵਤਾਰ ਕੀ ਕਥਾ ਵਿਰੰਚ ਲੋਕ ਗਾਇ ਹੈ ॥ ਸੁ ਨਾਰਦੰ ਵਿਰੰਚ ਸੰਭੁ ਪ੍ਰੇਮਕੈ ਸੁਨਾਇ ਹੈ ॥ ੩੨ ॥ ਅਨੰਦ ਨੀਰ ਨੈਨ ਕੈ ਸੁ ਸਿੰਚਤੀ ਕੁਚਾਂਗਰਾ। ਵਗੀਸੁਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਇ ਹੈ ਗੁਣੰ ਸੁ ਜਾਇ ਕਾਗਰਾ। ਸ਼ਰਨ ਤਾਹਿ ਰਾਮ ਕੀ ਅਹਿੱਲਜਾ ਸਦਾ ਗਹੇ। ਪੁਰਾਣ ਔ ਪੁਰਾਤਮਾਂ ਸੁਬੇਦ ਬਾਕ ਜਾਂ ਕਹੇ ॥ ੩ ॥ ਸੁਧੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਤ ਨਾਂ ਬਿਅੰਤ ਬੇਦ ਗਾਇ ਹੈ। ਧਰੀ ਸੁ ਮਾਨਵੀ ਤਨੂੰ ਸੁ ਮਾਇਆ ਸੁਹਾਇਕੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਸ ਮਸ਼ਤ ਊਪਰੇ ਸ਼ਰਨਿ ਨਾਥ ਤੋਰੀਆ। ਕਟੀ ਸੁ ਸ੍ਰਾਪ ਸਿੱਖ

ਲਾ ਨਿਵਾਰ ਮੈਲ ਮੋਰੀਯਾ ॥ ੩੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਿਖਲ ਵਿਸੁ ਉਪਜਾਵੇ ਜੋਈ। ਪਾਲੇ ਬਹੁਰ ਸੰਘਾਰੇ ਸੋਈ॥ ਮਾਇ-ਆ ਗੁਣ ਬਿੰਬਤ ਸੁਖ ਧਾਮਾ। ਸ਼ਿਵ ਬਿਰੰਚ ਬਿਸ਼ਨ ਧਰ ਨਾਮਾ॥ ੩੫॥ ਆਹਿ ਸੁਤੰਤਰ ਪੂਰਨ ਰੂਪਾ। ਨਮੋਂ ਨਮੋਂ ਪਦ ਕੰਜ ਅਨੂਪਾ। ਜੋ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸਿਰੀ ਲਡਾਏ।ਧਰਵੱਖ ਸਥਲ ਪ੍ਰੇਮ ਜਨਾਏ॥ ੩੬ ॥ ਪੂਰਬ ਜਾਂਹਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਸਾਰੀ। ਏਕ ਪਾਦ ਕਰ ਮਿਨੀਂ ਮੁਰਾਰੀ। ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਜੋ ਪਦ ਧਿਆਏ ਨੀਤ॥ ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨ ਇਕਾਗਰ ਚੀਤ॥ ੩੭॥ ਰਾਮ ਤੁਹੀਂ ਜਗ ਆਦਿ ਮੁਰਾਰੇ। ਜਗਤਿ ਸਰੂਪ ਪੁਨਿ ਜਗਤ ਅਧਾਰੇ। ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈ ਤੁਮੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ। ਬਿਨ ਬਿਬੇਕ ਨਹਿੰ ਲੋਗਨ ਭਾਸ਼ੇ॥ ੩੮॥ ਓਅੰਕਾਰ ਵਾਚ ਤੂ ਆਹਿ।ਬਾਣੀਕੋ ਪੁਨਿ ਗੋਚਰ ਨਾਂਹਿ। ਵਾਚਕ ਵਾਚ ਭੇਦ ਇਹ ਜੋਈ। ਤੂ ਮੈਂ ਜਗਤ ਮੈ ਔਰ ਨ ਕੋਈ॥ ੩੯॥ ਕਾਰਯ ਕਾਰਨ ਜਗਤ ਮਝਾਰ। ਫਲ ਸਾਧਨ ਕਰ ਤੱਤ ਵਿਕਾਰ। ਤੁਮ ਸਮਸਤ ਨ ਹਿੰ ਤੁਮ ਬਿਨ ਆਂਨ। ਨਿਜ ਮਾਇਆਕਰ ਹੋਵੇ ਭਾਨ॥੪੦॥ ਤਵ ਮਾਇਆ ਕਰਿ ਜਾਂ ਮਤਿ ਹਾਨੇਂ। ਤੇਨਹਿਂ ਤੱਤ ਤੁਮਾਰਾ ਜਾਨੇਂ। ਮਾਨੁਖ ਕਿਵ ਮਾਨੈ ਮਤਿ ਮੰਦਾ॥ ਤੁਮ ਪਰਮੇਸੁਰ ਏਕ ਅਨੰਦਾ॥੪੧॥ਤੁਮ ਸਭਿ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰਿ ਵੇਵ। ਨਭ ਜਿਉ ਅਮਲ ਅਨੰਦ ਅਭੇਵ। ਅਚਲ ਅਸੰਖ ਨਿੱਤ ਅਤਿ ਸੁਧਾ। ਸਦਾ ਅਨਾਸ਼ੀ ਸਦਾ ਪ੍ਰਬੁੱਧਾ ॥ ੪੨ ॥ ਜੋਖਤ ਅੱਗਜਾ ਮੈਂ ਅਤਿ ਮੂੜਾ। ਤੱਤ ਤੁਮਾਰਾ ਅਤਿਸੈ ਗੂੜਾ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ

ਨਾਥ ਪਛਾਨੋਂ ਤਾਹਿ। ਮਨ ਬਾਣੀਂ ਕੋ ਗੋਚਰ ਆਹਿ॥੪੩॥ ਤਾਂਤੇ ਤੋਮੈਂ ਬੁਧਿ ਲਗਾਇ॥ ਬਾਰਿਬਾਰ ਨਮੋਂ ਤੇ ਪਾਇ। ਜ ਹਾਂ ਜਹਾਂ ਜਾਵੋਂ ਮੈਂ ਦੇਵ। ਤੁਮਰੀ ਰਹੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਸੇਵ॥੪੪॥ ਤੇਰੋ ਪਾਦ ਕੰਜ ਜਗ ਜੋਇ। ਤਾਂਕੀ ਭਗਤਿ ਸਦਾਮਮ ਹੋਇ। ਨਮੋਂ ਨਮੋਂ ਹੇ ਪੁਰਖ ਧਿਅੱਖਕ। ਨਮੋਂ ਨਮੋਂ ਭਗਤਨ ਕੇ ਰੱਖਕ॥ ੪੫॥ ਰਿਖੀਕੇਸ਼ ਤਾਂਕੋ ਪਰਿਣਾਮਾ। ਨਮਸਕਾਰ ਨਾਰਾਯਣ ਨਾਮਾ। ਭਵ ਭਯ ਨਿਖਲ ਕਰੇ ਜਗ ਨਾਸ। ਕੋਟਿ ਭਾਨ ਸਮ ਆਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼॥ ੪੬ ॥ ਕਰੁ ਧ੍ਰਿਤਸਰ ਅਰੁ ਚਾਪ ਉਦਾਰਾ। ਕਾਲ ਮੇਘ ਸਮ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰਾ। ਕਨਿਕ ਰੁਚਿਰ ਅੰਬਰ ਤਨ ਧਰੇ। ਕੁੰਡਲ ਕਾਂਨ ਰਤਨ ਅਤਿਜਰੇ॥ ੪੭॥ ਕਮਲ ਨੈਨ ਸਾਨੁਜ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਹੈ ਸਭ ਊਪਰਿ ਸਭ ਸੁਖ ਧਾਂਮ। ਯੋਂ ਉਸਤਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ ਹਾਥ। ਆਗੇ ਖਰੇ ਸੁ ਸ੍ਰੀ ਰ ਘੁਨਾਥੁ॥ ੪੮॥ ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਪਰਦੱਛਨ ਦਈ। ਹਰਿ ਆ ਇਸੁ ਲੈ ਪਤਿ ਪਹਿ ਗਈ। ਗੋਤਮ ਸੰਗ ਮਿਲੀ ਪੁਨਿ ਜਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਪਦਾ ਰਜੁ ਪਾਇ॥ ੪੯॥ ਅਹਿੱਲਜਾ ਕਰਜੋ ਸਤੋਤਰ ਜੋਈ। ਭਗਤਿ ਸਮੇਤਪਢੇ ਤਿਂਹ ਕੋਈ। ਜੀਵਤ ਨਿਖਲ ਸੁ ਪਾਪ ਮਿਟਾਵੇ। ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਪਾਵੇ॥ ੫੦॥ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਰਥ ਜੋ ਪਢੇ ਨਿਰੰਤਰਿ। ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ ਧਾਰ ਉਰ ਅੰਤਰ। ਜੱਦਪਿ ਬੰਧਯਾ ਸਾ ਜਗ ਹੋਇ। ਵਰਖ ਮਾਹਿੰ ਸੁਤ ਪਾਏ ਸੋਇ॥ ੫੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਾਵੇ ਸਰਬ ਸੁ ਕਾਮਨਾਂ ਜੇ ਜੇ ਚਾਹੇ ਧੀਰ। ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਗੱਤ ਮੈਂ ਸੀਤਾ

ਪੰਤਿ ਰਘੁਬੀਰ॥ ੫੨ ॥ ਨਰਾਜਛੰਦ॥ ਹਨੈਂ ਸੁ ਬ੍ਰਾ-
ਹਮਣੰ ਹਠੀ ਗੁਰੋ ਸੁ ਨਾਰਿ ਸੇਵਈ॥ ਮਹਾਂ ਕੁਰੀਤ ਰੀਤ ਕੈ
ਧਨੰ ਚੁਰਾਇ ਲੇਵਈ। ਸੁਮਾਤ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਹਿੰਸ ਕੋ ਕੁਭੋਗ ਏਕ
ਆਤੁਰੇ। ਕਹਯੋਜੁ ਧਾਹਿ ਭਾਂਤਿਕੇ ਜਗੱਤ ਮੈਂ ਕੁਪਾਤਰੋ॥੫੩
॥ ਪਢੇ ਸਤੋਤਰੰ ਜਿਸੋ ਸੁ ਰਾਮ ਚਿੱਤ ਧਾਰਿ ਕੈ॥ ਪ੍ਰਾਪਾਇ ਸੋਇ
ਮੋਖ ਕੋ ਸਮਸਤ ਪਾਪ ਡਾਰਕੈ। ਅਚਾਰ ਯੁਗਤ ਜੋ ਨਰੋ ਪਢੇ
ਸਤੋਤਰੰ ਯਥਾ। ਲਹੇ ਉਦਾਰ ਮੋਖ ਕੋ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕਾ
ਕਥਾ॥੫੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ
ਬਾਲਕਾਂਡੇ ਖਸਟਮੋ ਧਯਾਇ ॥ ੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਲਖਨ ਦੋਨੋ ਤਿਹਿੰ ਖਰੇ॥ ਵਿਸ੍ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਬੈਨ
ਉੱਚਰੇ। ਮਿਥਲਾ ਨਾਮ ਜਨਕ ਰਜ ਧਾਨੀ। ਤਾਹਿੰਚਲੋ ਯੌ
ਮੁਨੀ ਬਖਾਨੀ॥ ੧॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਕ੍ਰਤਵਰ ਦੇਖੋ ਰਾਮ। ਪਾਛੇਜਾਹੁ
ਅਯੁੱਧਯਾ ਧਾਮ। ਰਾਮ ਮੁਨੀ ਪੁਨਿ ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤਾ। ਸੋਭੇ
ਜਿਉਂ ਘਨ ਰਵਿ ਬੁਧਿ ਤਾਤਾ॥ ੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯੌ
ਮੁਨਿ ਭਾਗ ਸੁ ਜੋ ਚਲੇ ਗੰਗਾ ਉਤਰਨ ਪਾਰ। ਦੇਵੀਨਾਵਿਕ
ਤਾ ਸਮੈਂ ਰਾਮਹਿ ਕਹਯੋ ਪੁਕਾਰ॥ ੩ ॥ ਨਾਵਕੋ ਵਾਚ ॥
ਸ੍ਵੈਯਾ॥ ਦੂਰ ਰਹੋ ਰਘੁਬੀਰ ਖਰੋ ਮਮ ਨਾਵਹਿ ਨਾਹਿੰ ਸੁ
ਪਾਦ ਛੁਹਾਵੋ। ਆਪਨੇ ਚਰਨ ਕੋ ਨਾਵ ਲਗਾਇ ਸੁ ਦੀਨ
ਦਯਾਲੁ ਨ ਕਾਜ ਗਵਾਵੋ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਪਖਾਰ ਲਯੋ ਪਦ

ਤੋ ਮਮ ਨਾਂਵਨਕੀ ਵਿਗ ਆਵੇ । ਪਾਇਨ ਲਾਗ ਪਖਾਨਉਡੇ ਮਮ ਨਾਵ ਉਡੇ ਕੈਹਤੇ ਤੁਮ ਪਾਵੇ ॥ ੪ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰ ਪਖਾਰ ਦੋਊ ਪਦ ਨਾਵ ਚਢਾਇਕੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ॥ਰਘੁਨਾਥ ਮਹਾਂ ਮੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ ਭਲੇ ਮਿਥਲਾਪੁਰ ਕੀ ਪੁਨਿ ਓਰ ਸਿਧਾਰੇ। ਪੁਰ ਕੀ ਢਿਗ ਆਇ ਖਰੇ ਜਬਹੀ ਮਿਥਲੇਸਹਿ ਦੂਤਨ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ॥ ਆਵਤਹੈ ਰਿਖ ਰਾਜ ਮੁਨੀ ਜੁਗ ਬਾਲਕ ਸਾਥ ਹੈਂ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰੇ॥੫॥ ਸੁਨਿਕੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਸੁ ਪੂਜਨ ਦਰਬ ਮੰਗਾਏ ॥ ਸੁ ਪਰੋਹਤਿ ਸੰਗ ਲਏ ਤਬਹੀ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਪੂਜਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਏ। ਕਰ ਦੰਡ ਪ੍ਰਨਾਂਮ ਸੁ ਪੂਜਨ ਕੈ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ।ਪਿਖ ਭ੍ਰਾਤ ਦੂਊ ਸੁ ਮਨੋ ਵਿਸਕੇ ਤਮ ਵਾਰਨ ਕੋ ਬਿਧ ਸੂਰ ਸੁਹਾਏ॥੬॥ਜਨਕੋ ਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਕਿਨਕੇ ਯਹਿ ਪੂਤ ਸੁ ਪੂਤ ਦੋਊ ਮਮਭਾਸਤ ਦੇਵਨਪੂਤਸਮਾਨੇ। ਨਰ ਔਰ ਨਾਰਾਇਣ ਕੇ ਸਮ ਹੈਂ ਇਨ ਪੇਖਨ ਤੇ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਗਸਾਨੇ।ਸੁਨਕੇ ਯਹਿ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਮਿਥੁਲਾਪਤਿ ਕੋ ਮੁਨਿ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ। ਅਜਨੰਦਨਕੇ ਸੁਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਦੋਊ ਮਖ ਪਾਲਨ ਕੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਨ੍ਰਿਪ ਆਨੇ॥੭॥ਸਰ ਏਕ ਹਨੀ ਪਥ ਤਾੜਿਕ ਰਾਮ ਸੁਵਾਕ ਜਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਮੋਹ ਉਚਾਰੇ । ਮਮ ਆਸ੍ਰਮ ਆਇ ਸੁ ਯੱਗ ਬਿਨਾਸ਼ਕ ਸੰਗ ਸੁਬਾਹ ਸੁ ਰਾਖਸ ਮਾਰੇ। ਪੁਨਿ ਔਰ ਮਰੀਚ ਮਹਾਂ ਬਲ ਜੋ ਇਕ ਬਾਂਨ ਉਡਾਇ ਸੁ ਸਾਗਰ ਡਾਰੇ । ਤਦਿ ਭੰਗ ਸੁ ਆਸ੍ਰਮ ਗੋਤਮਕੇ ।ਇਨ ਗੋਤਮ ਨਾਰਿਕੇ ਸ੍ਰਾਪਨਿਵਾਰੇ

॥੮॥ਸਿਲਰੂਪਹੁਤੀਰਿਖਗੋਤਮਕੀ ਪਤਨੀ ਤਿਨ ਕੇ ਪਦ ਕੰਜ ਛੁਹਾਏ । ਇਨ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਕਰੀ ਖਿਨਮੈ ਰਿਖ ਸ੍ਰਾਪ ਮਹਾਬਲ ਰਾਮ ਮਿਟਾਏ । ਅਹਿੱਲਜਾ ਆਪ ਗਈ ਰਿਖ ਪੈ ਚਲਤੀ ਪਦਬੰਦ ਸੁ ਰਾਮ ਮਨਾਏ । ਨ੍ਰਿਪ ਤੇ ਗ੍ਰਿਹਿਮੈ ਰਵਿਵੰਸ ਮਣੀ ਸੁਣਿ ਚਾਂਪ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਦੇਖਨ ਆਏ॥੯॥ ਪੂਜਤ ਰਾਜ ਸਮੂਹ ਸਭੈ ਨ ਉਠਾਇ ਸਕੈ ਸੁਨਿਕੈ ਮੁਸਕਾਨੇ । ਰਾਜਨ ਕੌਤਕ ਦੇਖਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਚਾਂਪ ਦਿਖਾਵਹੁ ਆਂਨੇ।ਫੇਰ ਅਯੋਧਿਆ ਜਾਹਿ ਚਲੇ ਪਿਤ ਪੇਖਨ ਕੋ ਬਹੁਤੇ ਉਮਗਾਨੇ । ਜੋ ਮੁਨਿ ਰੀਤਿ ਕਹੀ ਤਿਨਕੀ ਨ੍ਰਿਪ ਤੇ ਵਹ ਪੂਜਨ ਯੋਗ ਪਛਾਨੇ ॥ ੧੦॥ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਤਿਨ ਪੂਜਨ ਭੂਪ ਕੀਓ ਪੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰਨ ਸੋ ਤਿਨ ਮੰਤ ਸੁਨਾਏ ॥ ਸ਼ਿਵ ਚਾਂਪ ਮਿਲਾਵਹੁ ਜਾਇ ਅਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਧੀ ਮਤਿ ਵੈ ਕਰ ਬੇਗ ਪਠਾਏ । ਆਪ ਤਬੈ ਮਿਥਲਾ ਪਤਿ ਜੂ ਮੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਕੋ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ । ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਜਬੈ ਸਿਵ ਚਾਂਪ ਉਠਾਇ ਸੁ ਕੋਟਨ ਮੈਂ ਗੁਣ ਦੇਇ ਚਢਾਏ ॥੧੧॥ ਤਬ ਨਾਮ ਸੀਆ ਮਮ ਜੋ ਦੁਹਿਤਾ ਮੁਨਿ ਰਾਮਹਿ ਹਾਥ ਧਰੋਂ ਸੋ ਵਹੀ।ਮੁਨਿਕੌਸਿਕ ਮਾਨ ਸੁ ਬਾਤ ਭਲੀ ਹਸਿ ਰਾਮ ਕੀ ਓਰ ਸੇਂ ਬਾਤ ਕਹੀ । ਨ੍ਰਿਪ ਚਾਂਪ ਦਿਖਾਵਹੁ ਰਾਮ ਅਬੈ ਬਲਵੰਤ ਗੁਣੀ ਕਛੁਵੀਲਨਹੀਂ ॥ ਇਹਭਾਂਤਿ ਕਹੇ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜੋ ਤਬ ਚਾਂਪ ਲਏ ਗਨ ਆਏ ਤਹੀਂ ॥੧੨ ॥ਪਾਂਚ ਹਜਾਰ ਜੁਆਨ ਬਲੀ ਵਹਿ ਚਾਂਪ ਉਠਾਇ ਸੁਪੀੜਤ ਆਏ । ਪਾਵਮਣੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਲਸੇ ਪੁਨਿ ਘੰਟਕ ਸੋਂ ਤਿਨ ਸੰਗ

ਸੁਹਾਏ। ਰਾਮਸਮੀਪ ਸੁ ਆਨਧਰੇ ਸ਼ਿਵ ਚਾਂਪ ਇਹੇ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਮ ਦਿਖਾਏ। ਪੇਖ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਰਾਮ ਭਏ ਕਸਿ ਪੀਤ ਪਿਤੰਬਰ ਤਾਂ ਕਟਿ ਲਾਏ॥ ੧੩॥ ਵਾਂਮ ਕਰੇ ਧਨੁ ਰਾਮ ਲਯੋ ਹਸਿ ਤੋਲਨ ਤਾ ਧਨੁ ਕੋ ਹਰਿ ਕੀਨੋ॥ਰਾਮਨਿਵਾਇ ਸੁ ਕੋਟ ਦੋਊ ਹਸਿ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਬੀਚ ਤਬੈ ਗੁਣ ਦੀਨੋ। ਦੱਖਣ ਪਾਂਣ ਸੁ ਐਂਚਨ ਜੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕਰਯੋ ਤਬਹੀਂ ਧਨੁ ਛੀਨੋ। ਚਾਂਪ ਵਿਭੰਜਨੁ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨ ਪੂਰ ਦਏ ਸਗਲੇ ਪੁਰ ਤੀਨੋ॥ ੧੪॥ ਭੂਮ ਅਕਾਸ ਰਸਾਤਲ ਲੌ ਸੁਨਿ ਤਾਂ ਧੁਨਿਕੋ ਸਗਲੇ ਬਿਸਮਾਏ। ਦੇਵ ਸਰਾਹਿ ਕਰੇਂ ਨਭਮੈਂ ਕਰ ਫੂਲਨਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਏ॥ ਰੀਝ ਅਪੱਛਰ ਨਾਚ ਕਰੇ ਅਰਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਕੁਲਿ ਦੁੰਦਭਿ ਵਾਏ। ਪੇਖ ਦੁਟੂਕ ਪਰੇ ਹਰਿ ਚਾਂਪ ਸੁ ਰਾਮ ਤਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੰਠ ਲਗਾਏ॥ ੧੫॥ ਕਬਿੱਤ॥ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਾਨ ਰਾਨੀ ਸੀਯਾ ਮਾਤ ਸਭੈ ਮਾਨੀ ਈਸਕੀ ਕਮਾਨੀ ਲਘੁ ਬਾਲ ਤੋਰ ਡਾਰੀ ਹੈ। ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਹੇਮਮਾਲ ਦੱਛ ਕਰ ਲਈ ਭਾਲ ਬਾਲ ਹੇਮ ਮੁਕਤ ਜਾਲ ਦਾਂਮ ਚਮਕਾਰੀ ਹੈ॥ ਹੇਮ ਹੀਂ ਸੋ ਗਾਤ ਹੇਮ ਹੇਮ ਹੀਕੋ ਕਾਨ ਪਾਤ ਹੇਮ ਜਲਜਾਤ ਕੀ ਪ੍ਰਫੁਲ ਕੰਜ ਬਾਰੀਹੈ। ਮੁਕਤ ਹਾਰਗਰੇ ਪਾਇ ਨੇਵਰਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਰੇਂ ਪਾਟ ਕੇ ਦੁਕੂਲ ਧਰੇ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਰੀ ਹੈ॥ ੧੬॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਮਾਲਦਈ ਹਸਿ ਰਾਮ ਗਲੇ ਪਿਖ ਰਾਘਵ ਰੂਪ ਸੁ ਸੀ ਬਿਗਸਾਨੀ। ਬੈਠ ਗਵਾਖ ਸੁਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਈ ਮਿਥਲਾ ਪਤਿ ਰਾਨੀ। ਕੌਸ਼ਿਕ ਕੋ

ਮਿਥਲੇਸ ਤਬੈ ਅਭ ਬੰਦਨ ਕੈ ਇਕ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ ॥ ਆਜ ਸਿਤਾਬ ਸੁ ਕਾਜ ਬਨੇ ਲਿਖ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠੋ ਮਨੁ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ ॥ ੧੭ ॥ ਬੇਗ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਸੰਗ ਲਏ ਅਜ ਨੰਦਨ ਜੂ ਮਿਥਲਾਪੁਰਿ ਆਵੇ । ਸੰਗ ਸੁ ਦਾਰਨ ਆਇ ਇਹਾਂ ਸੁ ਕੁਮਾਰਨ ਕੋ ਇਹ ਬਜਾਹ ਕਰਾਵੇ । ਤੌ ਮੁਨਿ ਦੂਤ ਪਠੇ ਤਬਹੀ ਪੁਨਿ ਔਰ ਕਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਢੀਲ ਨ ਲਾਵੇ । ਦੂਤ ਕਹੀ ਅਜਨੰਦਨ ਕੋ ਮੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਤੋਹਿ ਸੁ ਬੇਗ ਬੁਲਾਵੇ ॥ ੧੮ ॥ਕਃ॥ ਦੂਤ ਬੇਗ ਗਏ ਦੌਰ ਜਾਇ ਖਰੇ ਭੂਪ ਪੌਰ ਕੌਰ ਰਾਮਚੰਦਕੀ ਅਨੰਦ ਬਾਤ ਗਾਈ ਹੈ । ਦਸਰਥ ਜੂ ਬੁਲਾਇਕੈ ਬੈਠਾਇਪਾਸ ਦੂਤ ਪੂਤ ਰਾਮਚੰਦ ਭੂਪਰੀਤਿ ਸੁਨ ਪਾਈ ਹੈ। ਹੀਏ ਹਰਖਾਇ ਭੂਪਮੰਤਰੀ ਬੁਲਾਇ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ਤਾਹਿ ਕਾਨ ਮੈਂ ਸੁਨਾਈ ਹੈ । ਚਲੇ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਦੇਸ ਦੇਖੀਏ ਨਰੇਸ਼ ਏਸ਼ ਗਾਧ ਕੇ ਸਪੂਤ ਮੋਹਿ ਪਤ੍ਰਕਾ ਪਠਾਈ ਹੈ ॥ ੧੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਬ ਸਭ ਚਲੇ ਮਿਥਲਾਪਤਿ ਗੇਹਾ। ਜਹਿੰ ਰਾਜਾ ਹੈ ਜਨਕ ਬਿਦੇਹਾ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਰਥ ਔਰ ਪਦਾਤੀ । ਬੇਗ ਚਲੇ ਬਨ ਰਾਮ ਬਰਾਤੀ ॥ ੨੦ ॥ ਵਸਿਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ਹਮਾਰਾ। ਆਗੇ ਚਲੇ ਸੰਗ ਨਿਜ ਦਾਰਾ । ਅਗਨੀ ਅਗਨ ਹੋਤ੍ਰ ਕੀ ਜੋਈ। ਲੇਵੇ ਸੰਗ ਮੁਨੀਂਵਰ ਸੋਈ॥੨੧॥ ਰਾਮ ਮਾਤ ਹੱਯੇ ਪੁਨ ਜੇਤੀ। ਸੰਗ ਵਸਿਸ਼ਟ ਚਲੇ ਸਭ ਤੇਤੀ । ਯਾ ਬਿਧ ਸਭਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ ਕੀਨੋਂ । ਭੂਪਤਿ ਆਪ ਬਡੋ ਰਥ ਲੀਨੋਂ। ੨੨ ॥ ਸੈਨਾਲਈ ਬਡੀ ਤਿਨਸਾਥਾ ।ਸਨੰਦਨ ਬੈਠ ਚਲੇ ਨਰਨਾਥਾ

। ਦਸਰਥ ਆਏ ਪੁਰ ਢਿਗ ਜਬਹੀਂ । ਭੂਪ ਬਿਦੇਹ ਸੁਨੀ ਗਤ ਤਬਹੀਂ ॥ ੨੩ ॥ ਆਗੇ ਹੁਇ ਲੇਨੇ ਕੋ ਆਯੋ ਪਰੋਹਤ ਸਦਾਨੰਦ ਸੰਗ ਲਯਾਯੋ । ਦਸਰਥ ਕੋ ਪੂਜਨ ਨ੍ਰਿਪ ਕਰਿਯੋ । ਧੰਨ ਭਾਗ ਯੌਂ ਮੁਖੋ ਉਚਰਿਯੋ ॥ ੨੪ ॥ ਰਾਮ ਲਖਣ ਦੋਨੋਂ ਚਲਿਆਏ । ਪਦ ਬੰਦੇ ਪਿਤ ਕੰਠ ਲਗਾਏ । ਦਸਰਥ ਮਨ ਮੈ ਅਤਿ ਹਰਖਾਨੇਂ । ਰਾਮਚੰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ ॥ ੨੫॥ ਆਜੁ ਅਨੰਦ ਭਯੋ ਸੁਤਿ ਮੇਰੇ। ਫੂਲ ਕਮਲ ਸਮ ਪਿਖ ਮੁਖ ਤੇਰੇ। ਮੁਨੀ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਭਯੋ ਉਦਾਰਾ। ਸੋਭਨ ਭਯੋ ਸੁ ਕਾਜ ਹਮਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖ ਬਹੁਰ ਗਰ ਲਾਏ । ਸਿਰ ਚੂੰਮੇ ਅਤਿਸੈ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਹਰਖਭਯੋ ਨ੍ਰਿਪਵਰਕੋ ਐਸੋ । ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਮਗਨ ਕੋ ਜੈਸੋ ॥ ੨੭ ॥ ਬਹੁਰ ਜਨਕ ਨ੍ਰਿਪ ਗ੍ਰਹਿ ਲੈਗਯੋ । ਡੇਰਾ ਤਿਨੇਂ ਕਰਾਵਤ ਭਯੋ। ਸਭਸੋਭਾ ਜਾਂ ਘਰ ਕੇ ਮਾਂਹਿਂ । ਦਾਰਾ ਸਹਿਤ ਵਸੇ ਨਰ ਨਾਹਿ॥ ੨੮॥ ਦਿਨੁ ਅਰੁ ਲਗਨ ਜਬੈ ਸੁਭ ਆਏ। ਜਨਕ ਤਬੈ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਮ ਲਿਆਏ। ਭਾਈ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਰਘੁਨਾਥੁ। ਜਨਕ ਲਿਆਏ ਸਭ ਕੋ ਸਾਥ ॥ ੨੯॥ ਰਤਨ ਥੰਭ ਜਾਂ ਮੰਦਰ ਲਾਏ । ਬਹੁਤ ਚੰਦੋਏ ਤਹਾਂ ਤਨਾਏ । ਤੋਰਨ ਬਾਧੇ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ । ਸਭ ਸੋਭਾ ਜਿਹ ਬਨੀ ਉਦਾਰਾ ॥ ੩੦ ॥ ਹੇਮ ਸੂਤ ਮੁਕਤਾਵਲ ਜਾਲੀ । ਮੰਦਰ ਦੁਆਰ ਪ੍ਰਭਾ ਸੁਬਿਸਾਲੀ । ਹੇਮ ਜਨੇਊ ਜਾਕੇ ਗਰੇ । ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਤਹਾਂ ਬੇਦ ਧੁਨਿ ਕਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਭਲੇ ਪਟੰਬਰ ਤਨ ਮੈ ਲਾਏ। ਨਿਕਸ ਕੰਦ ਅਤਿ ਭੂਖਨ ਪਾਏ ॥

+ ਸੁਰਤਰੁਣੀ ਸਮਾ ਜਾ ਗਹਰਖਰੀ

। ਯਾ ਬਿਧ ਕੀ ਤਰੁਣੀ ਸੁਖ ਭਰਣੀ । ਸੁਰਤਰੁ ਈਸ ਮਹਾਂ ਜਗ ਬਰਣੀ ॥੩੨॥ ਭੇਰੀ ਦੁੰਦਭਿ ਗੀਤ ਉਦਾਰਾ । ਨਿਰਤ ਹੋਇ ਜਹਿ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ । ਦਿੱਬ ਰਤਨ ਜਾਮਾਹਿਂ ਜਰਾਏ । ਸ੍ਵਰਨ ਪੀਠ ਨ੍ਰਿਪ ਜਨਕ ਲਿਆਏ ॥ ੩੩ ॥ ਤਾਂ ਊਪਰ ਰਘੁਨਾਥ ਬੈਠਾਏ । ਸ਼ੋਭਾ ਕੁਛ ਬਰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਏ । ਉਭੈ ਪਾਸ ਮੁਨਿ ਬੈਠੇ ਦੋਊ । ਗੁਰ ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਮੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਜੋਊ ॥ ੩੪॥ ਸੁਤਾਨੰਦ ਕ੍ਰਮ ਕਰਵੈ ਪੂਜੈ । ਮੁਨਿ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਪੁਨਿ ਕੌਸਕ ਦੂਜੈ । ਅਗਨ ਸਥਾਪਨ ਤਬ ਤਹਿਂ ਕਰੀ । ਵੇਦੀ ਤਹਾਂ ਬਨਾਈ ਖਰੀ ॥ ੩੫॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਆਨੀ ਜਾਨਕੀ ਕੁਰੰਗ ਨੈਨ ਅਲਿਕੈ ਭੁਜੰਗ ਹੇਮ ਰੰਗ ਹੈ ਰਤਨ ਅੰਗ ਭੂਖਨ ਸੁਹਾਵਨੀ । ਜਨਕ ਦਾਰਾ ਸੰਗ ਔ ਪਖਾਰ ਰਾਮ ਪਾਦ ਕੰਜ ਰੰਗ ਨੀਰ ਸੀਸ ਧਾਰ ਕਰੀ ਦੇਹ ਪਾਵਨੀ । ਜੋਈ ਰਾਮ ਪਾਦ ਵਾਰ ਸੀਸ ਈਸ ਗੰਗ ਧਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਔ ਮੁਨੀਸ਼ ਕੇ ਕੁਪਾਪ ਕੋ ਮਿਟਾਵਨੀਂ । ਸੋਈ ਜਨਕ ਸੀਸ ਧਰੇ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਲੀਓ ਖਰੇ ਅੱਖਤ ਉਦੱਖ ਜੋਈ ਚੀਤ ਹੈ ਸੁਹਾਵਨੀ ॥ ੩੬॥ ਜਾਨ ਕੀ ਸੁ ਰਾਮ ਦੀਨੀ ਪਾਨਿ ਗ੍ਰਹਣ ਰੀਤ ਕੀਨੀਂ ਮਿਲੀਨਿਧ ਨੀਰ ਮੀਨੀ ਭਾਖਿਓ ਨਰੇਸ਼ ਜੂ । ਸੀਅ ਰੂਪ ਕੀ ਅਗਾਰ ਨੈਨ ਪੂਤ ਮ੍ਰਿਗਵਾਰ ਗਰੇ ਹੇਮ ਮੁਕਤਿਹਾਰ ਸਾਖੀ ਹੈ ਦਨੇਸ਼ ਸ਼ੇਸ਼ ਜੂ । ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਰਾਮ ਹੋਇ ਹੋਹਿ ਦਯੋ ਸੀਯਾ ਸੋਇ ਜੋਇ ਪਾਨਿਕੈ ਬਿਦਾਰਿਓ ਸੁ ਚਾਂਪ ਜੋ ਮਹੇਸ਼ ਜੂ । ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਭੂਪ ਭਏ ਸਭ ਸ਼ੋਕ ਦੂਰ ਗਏ ਮਨੋ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੋ ਦਈ ਰਮਾਂ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ਸੁਰੇਸ਼

ਜੂ॥ ੩੭॥ ਚੌਪਈ ॥ ਔਰ ਸੁਕੰਨਯਾ ਉਰਮਿਲ ਨਾਮਾਂ
। ਲਖਮਣ ਦਈ ਜਨਕ ਸੁਖ ਧਾਮਾਂ। ਸੁਤ ਕੀਰਤਿ ਪੁਨਿ
ਮਾਂਡਵ ਜੋਈ। ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਤਾ ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਦੋਈ॥ ੩੮॥ ਚੌਪਈ
॥ ਏਕ ਭਰਤ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕੀਨੀ। ਦੂਤੀ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਘਨ ਨ੍ਰਿਪਵਰ
ਦੀਨੀ। ਚਾਰੋਂ ਭਏ ਸੁ ਦਾਰ ਸਮੇਤਾ। ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਕੇ ਚਾਰੁ
ਨਿਕੇਤਾ॥ ੩੯॥ ਚਾਰੋ ਰੂਪ ਬਿਰਾਜੇ ਐਸੇ। ਲੋਕ ਪਾਲ ਭਵ
ਭੀਤਰ ਜੈਸੇ। ਮੁਨਿ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਪੁਨਿ ਕੌਸਿਕ ਓਰੇ। ਮੈਥਲ ਜਨ
ਦੋਊ ਕਰਜੋਰੇ॥ ੪੦॥ ਸੁਤਾ ਉਦੰਤ ਭਾਖਿਯੋ ਸੋਇ। ਨਾਰਦ
ਮੁਨਿ ਭਾਖਯੋ ਥੋ ਜੋਇ। ਮੁਨਿ ਲਾਗਲ ਮੈਂ ਲੈ ਇਕ ਵਾਰੀ।
ਯੱਗ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਭੂਮ ਸਵਾਰੀ ॥ ੪੧ ॥ ਸੀਤਾ ਮੁਖ ਤੇ
ਉਪਜੀ ਕੰਨਯਾਂ। ਜਿਹਸਮਾਨ ਦੂਜੀ ਨਹੀ ਅੰਨਯਾਂ। ਤਾਹਿਂਦੇਖ
ਮੁਨਿ ਆਨੰਦ ਲਯੋ। ਪੁਤ੍ਰੀ ਭਾਵ ਤਾਂਹਿ ਮੈਂ ਕਯੋ॥ ੪੨॥
ਪ੍ਰਿਯ ਨਾਰੀ ਸੋ ਅਰਪਨ ਕਰੀ॥ ਸਰਦ ਚੰਦ ਸੋਭਾ ਮੁਖਿਵਰੀ
। ਮੈ ਇਕੰਤ ਬੈਠੋ ਇਕ ਕਾਲ। ਤਹਿਂ ਆਏ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ
ਦਯਾਲ। ੪੩॥ ਮਹਤੀ ਬੀਣਾਂ ਕਰੇ ਬਜਾਵੇਂ। ਨਾਰਾਇਣ
ਕੇ ਗੁਣ ਮੁਖ ਗਾਵੇਂ। ਮੈਂ ਪੂਜਨ ਤਿਨ ਕੋ ਤਬ ਕੀਨੋਂ। ਆਦਰ
ਕਰ ਸੁਖ ਆਸਨ ਦੀਨੋਂ॥ ੪੪॥ ਤਬ ਮੋਂ ਪ੍ਰਤਿ ਤਿਨ
ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ। ਗੋਪ ਬਚਨ ਸੁਨ ਭੂਪ ਹਮਾਰੇ। ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਰ ਤੇ
ਕਲੱਯਾਨ॥ ਮੇਰੋ ਬਚਨ ਭਲੇ ਉਰ ਮਾਨ॥ ੪੫॥ ਰਿਖੀਕੇਸ਼
ਪਰਮਾਤਮ ਜੋਈ। ਭਗਤ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਕਾਰਕ ਸੋਈ। ਵੈ ਉਪਜੇ
ਰਾਵਣ ਕੇ ਕਾਜਾ। ਭਾਖੇਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁਨਿ ਰਾਜਾ॥ ੪੬॥

ਮਾਯਾ ਕਰ ਜਿਨ ਨਰ ਤਨ ਧਾਰੇ । ਦਾਸਰਥੀ ਵਹਿ ਭਏ ਮੁਰਾਰੇ । ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਏ ਹਰਿ ਸੋਈ । ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਤਿਨਕੀ ਪੁਨਿ ਜੋਈ ॥ ੪੭ ॥ ਸੀਤਾ ਨਾਮ ਭਈ ਘਰਤੇਰੇ । ਰਾਜ ਬਿਦੇਹ ਸਿਭਾਰ ਸਵੇਰੇ । ਯਾਂਤੇ ਸੀਤਾ ਰਾਮਹਿ ਦੀਜੋ । ਯਤਨ ਬਹੁਤ ਯਾ ਭੀਤਰ ਕੀਜੋ ॥ ੪੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਪੂਰਬ ਨਾਰਿ ਰਾਂਮਕੀ ਸੁ ਹੇਰ ਭੂਪਿ ਜਾਨਕੀ ਨ ਆਂਨਕੀ ਪਛਾਂਨ ਬਾਤ ਕਹੀ ਤੋਹਿ ਕਾਨਮੈਂ । ਯੋ ਬਖਾਨਿ ਕੈ ਮੁਨੀ ਸੁਦੇਵ ਰਿਖ ਜੋਗਨੀ ਬਜਾਇ ਬੀਨ ਕੀ ਧੁਨੀ ਗਯੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਥਾਨ ਮੈਂ । ਲੈ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਬਿਚਾਰ ਸੀਯ ਲੱਖਮੀਂ ਨਿਹਾਰ ਯਹਿ ਆਹਿ ਬਿਸ਼ਨ ਨਾਰਿ ਜਗ ਕਾਰਣੀ ਸੁਮਾਨ ਮੈਂ । ਕੌਨ ਭਾਂਤ ਜਾਨਕੀ ਸੁਦਯੋ ਰਾਮ ਮਾਂਨਕੀ ਮਹਾਨ ਕੀ ਨਿਹਾਰ ਚਿਤ ਬਡੀ ਗਲਤਾਂਨ ਮੈਂ ॥ ੪੯ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਾਰਯਏਕ ਬਿਚਾਰਨ ਕਰਿਯੋ । ਮੈਂ ਦਾਜ੍ਹਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸ਼ਿਵਧਨ ਧਰਯੋ ਤ੍ਰਿਪੁਰ ਦੈਤ ਕੋ ਦਾਹਨ ਕਰਿਯੋ । ਧਨੁਖ ਅਮਾਨ ਹਮਾਰੇ ਧਰਿਯੋ ॥ ੫੦ ॥ ਧਨੁਖ ਸਮੀਪ ਸੀਯ ਇਕ ਕਾਲਾ । ਸਖੀ ਸਮੇਤ ਖੇਲਤ ਥੀ ਬਾਲਾ । ਸੀਤਾ ਸੋ ਧਨੁ ਹਸਤ ਉਠਾਯੋ । ਦੇਖ ਅਚੰਭੋ ਮੈਂ ਮਨ ਆਯੋ ।੫੧॥ ਕੰਨਜਾਂ ਬਲ ਮੁਹਿ ਹੇਰਿਯੋ ਜਬਹੀਂ । ਚਿੰਤਾ ਬਢੀ ਸੁ ਮੇ ਮਨ ਤਬਹੀਂ । ਕਾਂਕੋ ਸੀਤਾ ਦਯੋਂ ਬਿਸਾਲਾ । ਬਡੋ ਬਿਚਾਰ ਮੋਹਿ ਮੁਨਿ ਦਯਾਲਾ ॥ ੫੨ ॥ ਧਨੁਖ ਬਿਚਾਰ ਸੁ ਪ੍ਰਨਹਿ ਠਰ੍ਹਾਇਓ । ਯੋ ਬਿਚਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਆਇਯੋ । ਸੀਤਾ ਪਾਣ ਗ੍ਰਿਹਣ ਕੇ ਕਾਰਣ । ਸਭ ਭੂਪਨ ਕੋ ਮਾਨ ਬਿ

ਦਾਰਣ ॥ ੫੩ ॥ ਤੋਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਹੇ ਮੁਨਿ ਦਯਾਲਾ। ਰਾਮਕਮਲ ਦਲਨੈਨ ਵਿਸਾਲਾ। ਆਏ ਧਨੁਖ ਨਿਹਾਰਨ ਕਾਜ। ਭਏ ਮਨੋਰਥ ਮੇਰੇ ਆਜ ॥੫੪। ਸਫਲਜਨਮ ਹੋਇ ਅਬ ਮੇਰੇ। ਰਾਮ ਸੀਆ ਇਕ ਆਸਨ ਹੇਰੇ। ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਮ ਸੀਆ ਦੁਇ ਐਸੇ। ਦੀਪਤਿਮਾਨ ਰਵੀ ਜਗ ਜੈਸੇ ॥੫੫॥ ਤੇ ਪਦੁ ਅੰਬੁਜੁ ਵਾਰ ਸੁਧਰਤਾ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਕਰਤਾ। ਤੇ ਪਦ ਸਲਿਲ ਧਾਰ ਬਲਿ ਰਾਜਾ। ਦੇਵਨ ਕੋ ਹੋਇਯੋ ਅਧਿਰਾਜਾ ॥ ੫੬ ॥ ਅਹੱਲਯਾ ਤੇ ਪਦ ਕੀ ਰਜ ਪਾਏ। ਭਰਤਾ ਕੇ ਤਨ ਸ੍ਰਾਪ ਮਿਟਾਏ। ਮੇਟਤ ਸ੍ਰਾਪ ਨ ਬਾਰ ਲਗਾਈ। ਰਾਮ ਕੌਨ ਤੁਮ ਤੇ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੫੭॥ ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਰੇਣੁ ਸਨੇਹਾ। ਕਰ ਜੋਗੇਸ਼ਰ ਆਨੰਦ ਗੇਹਾ। ਭਵ ਭਯ ਜਿਨੇ ਜਿਨੇ ਨਿਜ ਕਾਲਾ। ਵਿਚਰੇ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੫੮ ॥ ਤੇ ਭਜ ਨਾਮ ਤਜੇ ਸਭ ਸ਼ੋਕਾ। ਸੁਰਗ ਮਾਂਹਿ ਸੁਰ ਪਾਇਓ ਓਕਾ। ਐਸੋ ਚਰਣ ਤੁਮਾਰੇ ਗਾਯੋ। ਤਾਂਕੀ ਸ਼ਰਣ ਜਨਕ ਅਬ ਆਯੋ ॥੫੯॥ ਯਾ ਬਿਧ ਉਸ-ਤਤਿਭੂਪਤਿਕਰੀ। ਮੂਰਤਰਾਮ ਸੁ ਉਰਮੇਂ ਧਰੀ। ਸੌ ਕਰੋੜ ਦੀਨੀ ਨ੍ਰਿਪ ਦਾਸੀ। ਦਸ ਹਜਾਰਰਥ ਹੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ॥੬੦॥ ਦਸੈਲਾਖ ਦੀਨੋ ਨ੍ਰਿਪ ਬਾਜੀ। ਦਸਹਜਾਰ ਹੇਮ ਗਜਸਾਜੀ। ਏਕ ਲਾਖ ਪੈਦਲ ਬਲ ਧਾਰੀ। ਤ੍ਰੈ ਤ੍ਰੈ ਦਾਸ ਦਯੋ ਸੁਖ ਕਾਰੀ ॥੬੧॥ ਦਿੱਬ ਪਟੰਬਰ ਹਾਰ ਅਪਾਰਾ। ਰਤਨਮਣੀ ਭਯ ਪ੍ਰਭਾ ਉਦਾਰਾ। ਸੀਤਾ ਕੋ ਯਾ ਬਿਧ ਦਯੋ ਦਾਜਾ।

ਜਨਕ ਬਿਦੇਹ ਮਹਾਂ ਬਲ ਰਾਜਾ ॥ ੬੨ ॥ ਵਸਿਸ਼੍ਰ ਆਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਖ ਜੇਤੇ । ਭਰਤ ਸੁਮਿਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਅਮੇਤੇ । ਰਾਜਾ ਦਸ ਰਥ ਲੌ ਥੇ ਜੇਤੇ। ਜਨਕ ਬਿਦੇਹ ਸੁ ਪੂਜੇ ਤੇ ਤੇ ॥ ੬੩ । ਬ ਹੁਰੋ ਜਨਕ ਬਿਦਾਇਸੁ ਦੀਨੇ। ਚਲੇ ਰਘੂਤਮ ਆਨੰਦ ਭੀਨੇ । ਸਜਲ ਨੈਨ ਸੀ ਕੰਠ ਲਗਾਈ । ਮਾਤਾ ਨੇ ਮਿਲ ਦਈ ਬਿਦਾਈ ॥ ੬੪ ॥ ਸਾਸ ਸਸੁਰਕੀ ਕੀਜੋ ਸੇਵਾ। ਰਾਮ ਨਿ ਰੰਤਰ ਮਾਨੋ ਦੇਵਾ। ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਉਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਗਹੋ ॥ ਪੁਤ੍ਰੀ ਸੁਖ ਸੇਤੀ ਤੁਮਰਹੋ॥ ੬੫ । ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਮਚਲੇ ਮਿਥੁਲਾ ਪੁਰ ਤੇ ਤਬ ਬਾਜਨ ਕੀ ਧੁਨ ਹੋਤ ਅਪਾਰਾ । ਭੇਰਿ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੁ ਆਨਕ ਤੂਰ ਗਰੂਰ ਬਡੇ ਕਛੁ ਆਹਿ ਨ ਪਾਰਾ । ਦੇਵ ਪੁਰੀ ਘਨ ਭੇਰ ਤੁਰੀ ਧੁਨਿ ਮੰਗਲ ਰੂਪ ਭਯੋ ਜਗ ਸਾਰਾ ॥ ਭੂਮ ਅਕਾਸ਼ ਕੇ ਬਾਦ ਮਿਲੇ ਧੁਨਿ ਪੂਰ ਰਹ੍ਯੋ ਸੁ ਭਯੰਕਰ ਭਾ ਰਾ॥ ੬੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਬਾਲਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੭ ॥

ਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ॥ ਮਿਥਲਾ ਤੇ ਜਬ ਰਾਮ ਜੀ ਗਏ ਸੁ ਜੋਜਨ ਤੀਨ। ਨਿਮਿਤ ਸੁਭਾਵੀ ਭੀਤ ਕੇ ਹੇਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਪਰਬੀਨ ॥ ੧॥ ਅਨੰਗਸੇਖਰ ਛੰਦ ॥ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੈ ਬਸਿਸ੍ਰ ਕੋ ਸੁ ਪੂਛਿਯੋ ਨਰੇਸ਼ ਦੇਵ ਦੇਖਿਬੇ ਨਮਿੱਤ ਘੋਰ ਚੀਤਦੇ ਬਿਸਾਰੀਏ । ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਤੋ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ਬਖਾਨਿਯੋ ਮਹੀਪ ਕੋ ਅਗਾਮ ਭੀਤ ਹੋਇਗੋ ਨਿਰੇਸ਼ ਜੂ ਨਿਹਾਰੀਯੇ ॥ ਅਭੀਤ ਫੇਰ ਹੋਇਗੋ

ਸੁ ਬੇਗ ਭੂਪ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਅਨੰਦ ਸੋਂ ਰਹੋ ਸਦਾ ਨ ਸੋਕ ਚਿੱਤ ਡਾਰੀਯੇ ॥ ਸ੍ਰਿੰਗ ਪ੍ਰਦੱਖਣਾਂ ਕਰੇ ਸੁ ਪੇਖ ਤੋਹਿ ਭੂਪਤੇ ਸੁਭੰ ਸੁ ਸੂਚਤੇ ਸਦਾ ਸੁ ਨੈਨ ਕੈ ਨਿਹਾਰੀਯੇ ॥ ੨ ॥ ਜਬੈ ਵਸਿਸ੍ਟ ਯੌਂ ਕਹਯੋ ਵਵਾੜਿ ਘੋਰ ਤੇ ਨਿਲਾ ਸੁ ਨੈਨ ਸਰਬ ਕੇ ਮੁੰਦੇ ਸੁ ਧੂਰ ਧਾਰਿਯੋ ਤਬੀ । ਤਤੇਜ ਗ੍ਰਾਮ ਅੱਗ੍ਰਤਾਸੁ ਤੇਜ ਰਾਸਿ ਕੇ ਸਮੈਂ ਨਿਹਾਰ ਪਰਸਰਾਮ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁੰਜ ਹੈ ਸਹੀ । ਸੁ ਦੇਹ ਨੀਲ ਮੈਂ ਘਸੀ ਜਟਾਂ ਕਲਾਪ ਸੀਸ ਮੈ ਕੁਠਾਰ ਔ ਕਮਾਨਿ ਪਾਨਿ ਕੋਪ ਦਾਹਨੇ ਗਹੀ । ਮਨੋ ਸੁ ਪ੍ਰੇਤ ਰਾਟ ਕੋਪ ਕੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੰਡ ਲੈ ਹਨੇ ਸਮਸਤ ਲੋਕ ਕੋ· ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੁ ਰੰਚ ਹੂੰ ਨਹੀ ॥ ੩ । ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਾਰਤਵੀਰਯ ਜਿੰਹ ਹਨੇਂ ਕਾਟੀ ਭੁਜਾ ਹਜਾਰ । ਤ੍ਰਿਸਪਤਿ ਵਾਰ ਖਤ੍ਰੀ ਹਨੇਂ ਵੈ ਆਇ ਬਲ ਧਾਰ ॥ ੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਸਰਥ ਕੋ ਸਨਮੁਖ ਗਯੋ ਕਾਢੇ ਕਠਨ ਕੁਠਾਰ । ਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤ ਆਈ ਮਨੋਂ ਦਸਰਥ ਡਰ ਉਰ ਭਾਰ ॥ ੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਦੇਖ ਸੁ ਭੂਪ ਡਰੇ ਤਿਨਕੌ ਸਭ ਭੂਲ ਗਈ ਅਰਘਾਦਿਕ ਪੂਜਾ। ਤ੍ਰਾਹਿ ਸੁ ਤ੍ਰਾਹਿ ਕਹੋ ਮੁਖਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਮੁਖ ਬੋਲ ਨ ਆਵਤ ਦੂਜਾ। ਡੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸੁ ਭੂਪ ਕਰੀ ਤਨ ਕਾਂਪਤਿ ਪੇਖ ਸੁ ਰਾਮ ਮਹੂਜਾ। ਔਰ ਹਨੋਂ ਤੁ ਹਨੋਂ ਦਿਜ ਰਾਜ ਸੁਦਾਨ ਕਰੋ ਮਮ ਰਾਮ ਤਨੂੰਜਾ ॥ ੬ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨਤ ਭੂਪਤ ਕੋ ਸੁਅਨਾਦਰ ਕੈ ਕਰ ਧਾਰ ਕੁਠਾਰਾ। ਦ੍ਰਿਗ ਕੋਪ ਸੁਲਾਲ ਫਿਰੇਂ ਅਤਿਸੈ ਤਿਨ ਰਾਮ ਸੋਂ ਨਿਠੁਰ ਵਾਕ ਉਚਾਰਾ

। ਤੁਮ ਬਾਹਜ ਨੀਚ ਸੁ ਰਾਮ ਇਹੇ ਮਮ ਨਾਮ ਕਹੋ ਤੁਨ ਮੈਂ ਕਿਮ ਧਾਰਾ। ਯੱਦਿਪ ਬਾਹੁਜ ਹੈਂ ਕਰ ਯੁੱਧ ਹਮੈਂ ਨਿਜ ਸੀਸ ਸਹੋ ਸੁ ਕੁਠਾਰਾ ॥ ੭ ॥ ਚਾਂਪ ਪੁਰਾਤਨ ਸੰਕਰ ਕੋ ਤੁਮ ਤੋਰ ਕਹਾਂ ਮਨ ਮੈਂ ਗਰਬਾਵੋ। ਬਿਸਨ ਸੁਚਾਂਪ ਇਹੈ ਪਿਖ ਰਾਮ ਸੁ ਯੋ ਗੁਨ ਯਾਹਿਕੇ ਬੀਚ ਚਢਾਵੋ। ਤੌ ਤੁਮ ਸੰਗ ਸੁ ਯੁਧ ਕਰੋਂ ਫਿਰ ਮੋ ਸੰਗ ਰਾਮ ਨ ਜੀਵਤ ਜਾਵੋ। ਨਾਹਿ ਚਢੇ ਤੌ ਹਨੋਂ ਸਭ ਕੋ ਯਮ ਕੇ ਪੁਰ ਕੀ ਅਥਿ ਸਾਸਨਾ ਪਾਵੋ ॥ ੮ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਹਯੋ ਜਬ ਤਾਂ ਦ੍ਵਿਜਰਾਜ ਸੁ ਕਾਂਪ ਉਠੀ ਵਸੁਧਾਤਬ ਸਾਰੀ। ਦ੍ਰਿਗ ਮੁੰਦ ਗਏ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੇ ਤਮ ਭੂਰ ਭਯੋ ਸੁ ਮਨੋਂ ਨਿਸ ਕਾਰੀ। ਪਿਖ ਰਾਮ ਸੁ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਗ ਨੰਦਨ ਕੋ ਅਤਿ ਕੋਪ ਭਰੇ ਸੁ ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਰੀ। ਧਨੁ ਤਾਂ ਕਰ ਤੇ ਹਰਿ ਛੀਨ ਲਯੋ ਗੁਣ ਰੋਪ ਦਯੋ ਨ ਲਗੀ ਕਛੁਬਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਕਾਢਿ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਬਾਨ ਲਯੋ ਧਨੁ ਬੀਚ ਦਯੋ ਪੁਨਿ ਐਂਚ ਕਮਾਨਾ। ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਦ੍ਵਿਜ ਰਾਜ ਸੁਨੋ ਯਹਿ ਪੇਖਤ ਹੋ ਧਨੁ ਬੀਚ ਸੁ ਬਾਨਾਂ। ਆਹਿ ਅਮੋਘ ਸੁਸਾਇਕ ਰਾਮ ਸ਼ਿਤਾਬ ਦਿਖਾਇ ਸੁ ਯਾਹਿਨਿਸ਼ਾਨਾਂ। ਪਾਦ ਹਨੋ ਤਬ ਲੋਕ ਹਨੋਂ ਬਕ ਬੇਗ਼ ਸੁ ਬਾਮਨ ਢੀਲ ਨ ਮਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨ ਰਾਮ ਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ਕੋ ਦ੍ਵਿਜ ਭਯੋ ਬਦਨ ਮਿਲਾਨ। ਕਰ ਯਾਦ ਪੂਰਬ ਕਥਾ ਕੋ ਦ੍ਵਿਜ ਰਾਮ ਕੀਨਬਖਾਨ। ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਬਾਹੁ ਬਿਸਾਲ ਨੈਨਾਂ ਜਾਨਿਯੋ ਤੁਵ ਭੇਵ। ਹਰਿ ਪੁਰਖ ਪੂਰਣ ਬਿਸ਼ਨ

ਤੂੰ ਜਗ ਕਾਰਣੋਂ ਸੁਨਿ ਦੇਵ ॥ ੧੧ ॥ ਮੈਂ ਬਾਲ ਤਪਸਾ ਬਿਸ਼ਨ ਕਰ ਆਰਾਧਿਯੋ ਹਰਿ ਨਾਥ। ਚੱਕ੍ਰ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਬਿਸ਼ਨ ਕੀ ਰਘੁਨਾਥ। ਮਮ ਭਏ ਤੁਸ਼੍ਟ ਨਾਰਾਇਣਾ ਆਨੰਨ ਕੀਨੀ ਸੇਵ। ਸੰਖ ਚੱਕ੍ਰ ਨੰਦ ਕੋ ਕਰ ਗਦਾ ਧਾਰੀ ਦੇਵ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿਯੋ ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਦੈ ਕਾਨ। ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਅਤਿਸੈ ਖਿਰੇ ਭਵ ਭੰਜਨ ਭਗਵਾਨ ॥ ੧੩ ॥ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਉਠੋ ਤਪੱਸਯਾ ਧਾਰੀ ॥ ਸਫਲ ਭਈ ਤਪਸਾ ਅਬ ਥਾਰੀ। ਮੇ ਚਿਦ ਅੰਸੁ ਯੁਕਤ ਤੁਮ ਭਏ। ਹਨੋ ਰਿਪੂ ਤਵ ਕਿਲ ਬਿਖ ਗਏ ॥ ੧੪ ॥ ਕਾਰਤਿਵੀਰਯ ਅਰਜਨੁ ਭਾਰਾ। ਤਾਤ ਤੁਮਾਰਾ ਜਾਨੇ ਮਾਰਾ। ਤਾਂ ਕੋ ਹਨੋ ਤੋਹਿ ਬਰਦੀਨਾ। ਜਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਮਹਾਂ ਤਪੁ ਕੀਨਾ ॥ ੧੫ ॥ ਬਾਰ ਇਕੀਸ ਹਨੋ ਸਭ ਖੱਤ੍ਰੀ। ਭੂਮੀ ਹੋਇ ਸੁ ਨਿਖਲ ਅਖੱਤ੍ਰੀ। ਭੂਮੀ ਨਿਖਲ ਕੱਸਪ ਦੈ ਦਾਨਾਂ ਬਹੁਰੇ ਸਾਂਤ ਹੋਹੁ ਬਲਵਾਨਾ ॥ ੧੬ ॥ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਆਵੈਗੋ ਜਬਹੀ। ਦਾਸਰਥੀ ਹੋਵੋਂ ਮੈ ਤਬਹੀ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਭਾਖੇਂਗੇ ਸਾਰੇ। ਤਬ ਦਿਜਵਰ ਪੁਨਿ ਮੋਹਿ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਮੈਂ ਤੋਕੋ ਦਯੋ ਤੇਜ ਸੁ ਜੋਈ। ਦੇਵੋਗੇ ਮੋਕੋ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਪੁਨਿ ਤਪ ਧਰ ਤਨ ਮਾਹਿੰ ਸੁਭਾਰਾ। ਤਿਸ਼੍ਟ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਨ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥ ਯੋਂ ਬਖਾਨ ਭਏ ਅੰਤਰ ਧਯਾਨਾ। ਪਰ ਪੂਰਣ ਵੈ ਪੁਰਖ ਪੁਰਾਨਾਂ। ਜੋ ਜੋ ਹਰਿ ਆਇਸੁ ਮੁਹਿ

ਦੀਨੀ॥ ਸੋ ਸੋ ਰਾਮ ਸਗਲ ਮੈ ਕੀਨੀ ॥੧੯॥ ਜੋਈ ਬਿਸ਼ਨ ਰਾਮ ਤੁਮਹਰੀ॥ਅਵਤਾਰ ਲਯੋ ਬਿਧਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ॥ ਮੋ ਮੈ ਤੇਜ ਹੁਤੋ ਤਵ ਜੋਈ ॥ਤੋਹਿ ਲਹੋਂ ਪੁਨ ਤੇਜ ਸੁ ਜੋਈ ॥ ੨੦ ॥ ਆਜ ਸਫਲ ਭਯੋ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ ॥ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਣ ਹਰਿ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਾਂਕੋ ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ ॥ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਰੇ ਜਿਹਿ ਵੇਦ ਬਤਾਵੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਜਨਮਾਦਿਕ ਖਟ ਭਾਵ ਵਿਕਾਰਾ । ਤੋ ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਅਗਿਆਨ ਵਿਕਾਰਾ । ਨਿਰਵਿਕਾਰ ਪਰ ਪੂਰਣ ਰਾਮ। ਗਮਨਾਦਿਕ ਨਹਿ ਤੋਮੈਂ ਨਾਮ ॥ ੨੨ ॥ ਜਿਉਂ ਜਲ ਭੀਤਰ ਫੇਨ ਅਪਾਰਾ। ਧੂਮ ਹੋਇ ਜਿਉਂ ਅਗਨ ਮਝਾਰਾ। ਤਿਉਂ ਤਵ ਭੀਤਰ ਮਾਇਆ ਆਹਿ। ਨਿਖਲ ਸੁ ਜਗਤ ਬਨਾਇਆ ਤਾਹਿ ॥ ੨੩ ॥ ਮਾਇਆ ਕਰ ਆਵਰੇ ਸੁ ਲੋਕਾ। ਤੋਹਿ ਨ ਜਾਨੇ ਪਾਵੇ ਸ਼ੋਕਾ । ਬਿਨ ਬਿਚਾਰ ਯੇ ਮਾਇਆ ਅਹੇ। ਕੀਏ ਬਿਚਾਰ ਨ ਰੰ-ਚਿਕ ਰਹੇ ॥ ੨੪ ॥ ਅਵਿੱਦਯਾ ਨਾਮ ਸੁ ਯਾਹਿ ਬਖਾਨੇਂ । ਵਿੱਦਯਾ ਸਾਥ ਵਿਰੋਧ ਸੁ ਠਾਨੇਂ । ਅਵਿੱਦਯਾ ਕ੍ਰਿਤ ਸੰ-ਘਾਤ ਵਿਕਾਰਾ। ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਸੁ ਤਾਹਿਂ ਮਝਾਰਾ॥ ੨੫ ॥ ਜੀਵ ਨਾਮ ਸੋ ਤਾਹਿ ਕਹਾਇਓ। ਆਪ ਭੁਲਾਇ ਜਗਤ ਦੁਖ ਪਾਇਓ। ਦੇਹ ਬੁੱਧ ਮਨਿ ਪ੍ਰਾਨਨ ਬੀਚ। ਜੌਲੌ ਹੈ ਅ-ਭਿਮਾਨ ਸੁਚੀਤ ॥ ੨੬ ॥ ਤੌਲੌ ਕਰੇ ਕਰਤੱਤ ਵਿਕਾਰ । ਭੋਗੇ ਸੁਖੁ ਦੁਖ ਜਗਤ ਮਝਾਰ। ਆਤਮ ਕੋ ਨਹਿਂ ਜਨਮ ਸੁ ਹੱਯੇ। ਬੁਧਿ ਮਾਹਿਂ ਨਹੀਂ ਗਯਾਨ ਸੁ ਪੱਯੇ॥ ੨੭ ॥ ਬਿ-

ਨ ਬਿਬੇਕ ਦੋਨੋ ਮਿਲਿ ਗਏ। ਸੰਸਾਰ ਅਨਰਥ ਸੁ ਯਾਤੇ ਭਏ। ਜੜ ਕੋ ਚੇਤਨ ਜੋਗ ਸੁ ਜਬਹੀਂ। ਚੇਤਨਤਾ ਤਿਂਹ ਹੋਵੇ ਤਬਹੀ ॥ ੨੮ ॥ ਚੇਤਨ ਜੋ ਜੜ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈ। ਤੋ ਜੜਤਾ ਚੇਤਨ ਮੈ ਆਈ। ਜਲ ਅਗਨੀ ਕੋ ਮੇਲ ਨ ਜੈਸੇ। ਮਿਲੇ ਸੁਚੇਤਨ ਜੜ ਪੁਨਿ ਤੈਸੇ॥ ੨੯ ॥ ਤਵ ਪਦ ਭ੍ਰਿੰਗ ਸੰਗ ਸੁਖ ਜੋ ਲੌ। ਪਵੈ ਨਾਹਿਂ ਸੰਸਰੇ ਸੁ ਤੌ ਲੌ। ਤਵ ਭਗਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਾਏ। ਬਹੁਰੋ ਤੇ ਪਦ ਭਗਤ ਕਮਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਤਬ ਯਹਿ ਮਾਇਆ ਹੈ ਯੇ ਜੋਈ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਨੁ ਹੋਵੈ ਸੋਈ। ਪੁਨ ਤਵ ਗਿਆਨ ਸਪੰਨ ਅਚਾਰਯ। ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਮਤਿ ਹੋਵੇ ਆਰਯ ॥ ੩੧ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਲਹੈ। ਤਵ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਬੰਧਨ ਦਹੈ। ਜੇ ਜਨ ਭਗਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਹੀਨਾਂ। ਸਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਯਾ ਜਗ ਦੀਨਾਂ ॥ ੩੨ ॥ ਕਲਪ ਕੋਟ ਜੋ ਜਾਂਹਿ ਅਨੇਕਾ। ਨਾਂ ਤਿਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ ਬਿਬੇਕਾ। ਸੁਖ ਨਹਿ ਲਹੇ ਕਦਾਚਿਤ ਤੇਈ। ਭਗਤ ਬਿਹੀਨ ਅਹੇ ਜਨ ਜੇਈ। ੩੩ । ਯਾਂ ਤੇ ਤਵ ਪਦਕੰਜ ਸੁ ਜੋਈ। ਤਾਂਕੀ ਭਗਤਿ ਸਦਾ ਮਮ ਹੋਈ। ਜਹਿ ਜਹਿ ਹੋਵੇ ਜਨਮ ਹਮਾਰਾ। ਸੇਵੋਂ ਤਹਿਂ ਪਦਕੰਜ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੩੪ ॥ ਤਵ ਭਗਤਨ ਕਾ ਸੰਗ ਉਦਾਰਾ। ਜਾਂ ਕਰ ਮਿਟੇ ਅਵਿੱਦਯਾ ਭਾਰਾ। ਤੇਰੀ ਭਗਤ ਨਿਰਤ ਜਨ ਜੇਈ। ਧਰਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਵਰਖੇ ਤੇਈ॥ ੩੫ ॥ ਅਖਿਲ ਲੋਕ ਵਹਿ ਪਾਵਨ ਕਰੇ। ਸੋ ਕਲ ਮਲ ਨਹਿ ਕਿਉਂ ਪਰਹਰੇ। ਜਗੀ-

ਨਾਥ ਤੋਕੋ ਪਰਣਾਮਾਂ ॥ ਭੂਤ ਉਪਾਵਨ ਹੇ ਸੁਖ ਧਾਮਾਂ ॥ ੩੬ ॥ ਕਰੁਣਾ ਕਾਂਤਿ ਨਮੋ ਪਦ ਥਾਰੇ। ਰਾਮਚੰਦ ਪਰਣਾਮ ਹਮਾਰੇ। ਜੋ ਜੋ ਪੁੰਨ ਕੀਏ ਮੈਂ ਨਾਥ। ਲੋਕ ਜਗੀਖਾ ਕੈ ਰਘੁਨਾਥ॥ ੩੭ ॥ ਸੋ ਹੋਵੇ ਤਬ ਬਾਂਣ ਨਿਸਾਨਾ। ਬੰਦਨ ਕੈ ਦਿਜ ਰਾਮ ਬਖਾਨਾ। ਭਏ ਪ੍ਰਸਿਨ ਤਬੀ ਭਗਵਾਂਨ। ਸਿਰੀ ਰਾਮ ਕਰਣਾਂ ਪਰਧਾਨੁ ॥ ੩੮ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ਚੌਪਈ ॥ ਤੋਪੈ ਤੁਸ਼ਟ ਭਯੋ ਮੈ ਬ੍ਰਹਮਨ। ਮਾਂਗੋ ਵਰ ਭੀਤਰ ਜੋ ਹੈ ਮਨੁ। ਦੇਵੋਂ ਅਖਲੁ ਵਸਤੁ ਹੈ ਜੋਈ। ਸਿਸਾ ਧਾਮੈ ਕਰੈ ਨ ਕੋਈ ॥ ੩੯ ॥ ਪ੍ਰੀਤ ਮਨਾ ਭ੍ਰਿਗੁ ਨੰਦਨ ਭਏ ॥ ਪੁਨਿ ਰਾਘਵ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਅਲਏ ॥ ਯੱਦਪਿ ਮੋ ਪਰ ਦਯਾ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਮਧ ਸੂਦਨ ਹਰਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੪੦ ॥ ਤੋ ਤਵ ਭਗਤਨਕੇ ਸਤਸੰਗਾ॥ ਮੋਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਸਦਾ ਅਭੰਗਾ॥ ਤਵ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਰਮ ਰਸਾਲ ॥ ਤਾਂਕੀ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਮਮ ਦਯਾਲ ॥ ੪੧ ॥ ਸਤੋਤ੍ਰ ਯਾਹਿ ਪਢੇ ਜਨ ਜੋਈ ॥ ਭਗਤਿ ਹੀਨ ਯੱਦਪਿ ਵਹ ਹੋਈ ॥ ਤਾਕੋ ਭਗਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਹੋਵੈ ॥ ਗਿਆਨ ਪਾਇ ਦੁਖ ਸਗਲੇ ਖੋਵੈ ॥ ੪੨ ॥ ਮਰਣਾਂ ਤਾਂਕੇ ਹੋਵੇ ਜਬਹੀ ॥ ਤੇਰੀ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਆਵੇ ਤਬਹੀਂ । ਮੋਕੋ ਦੀਜੇ ਯਹਿ ਬਰ ਦਾਨਾ । ਰਾਮਚੰਦ ਪੂਰਣ ਭਗਵਾਨਾ ॥ ੪੩ ॥ ਤਥਾ ਹੋਇ ਰਘੁਬੀਰ ਬਖਾਨੀਂ ॥ ਤਬ ਦਿਜ ਵਰ ਪਰਕਰਮਾਂ ਠਾਨੀ । ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਰਾਮ ਕੋ ਕਰੀ ॥ ਤਬ ਰਘੁਵਰ ਪੂਜੇ ਦਿਜਵਰੀ ॥ ੪੪ ॥ ਬਹੁਰ ਰਾਮ ਤੇ ਆਗਜਾ ਪਾਈ॥ ਗਯੋ ਮਹੇਂ ਦ੍ਰਾਚਲਿ ਦਿਜਰਾਈ। ਪਿਖ ਰਾਘ

ਵ ਦਸਰਥ ਹਰਖਾਏ॥ ਮਾਨੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭਏ ਪੁਨਿਆਏ ॥ ੪੫
॥ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੁ ਕੰਠ ਲਗਾਏ ॥ ਆਨੰਦ ਨੈਨ ਚਲਤੇ
ਜਲ ਜਾਏ ॥ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਨ੍ਰਿਪ ਮਨਮੈ ਭਏ ॥ ਸ੍ਰਸਤਿ
ਚਿੱਤ ਪੁਰ ਭੀਤਰ ਗਏ ॥ ੪੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ
ਲਖਨ ਸਤ੍ਰਘਨ ਜੂ ਭਰਥ ਮਹਾ ਬਲਵਾਨ॥ ਅਦਭੁ ਰੂਪ
ਬਿਰਾਜਈ ਨਰ ਵਰ ਅਮਰ ਸਮਾਨ॥ ੪੭ ॥ ਅਪਨੀ ਅ
ਪਨੀ ਦਾਰ ਲੈ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਮਾਹਿ । ਰਮੈਂ ਅਯੁੱਧਯਾ
ਨਗਰ ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਮਨ ਮਾਹਿੰ ॥ ੪੮॥ ਚੌਪਈ ॥
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਰਖਾਨੇ ਪੇਖ ॥ ਰਾਮ ਸੀਯ ਲਖ ਮਿਲੇ ਬਿਸੇਖ॥
ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਰਮੇਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਐਸੇ॥ ਬੈਕੁੰਠ ਭਵਨ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀਹਰਿ ਜੈਸੇ
॥ ੪੯॥ ਯੁਧਾਜਿੱਤ ਨਾਮ ਕੈਕਈ ਭਾਈ ॥ ਭਰਤ ਮਾਤੁਲਾ
ਅਤਿ ਸੁਖ ਦਾਈ॥ ਆਯੋ ਭਰਤ ਲੈਨਿ ਹਿਤ ਸੋਈ॥ ਪ੍ਰੀਤ
ਬਡੀ ਮਨ ਭੀਤਰ ਹੋਈ॥੫੦॥ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਭਰਥ ਪਠਾਏ॥
ਸ਼ਤ੍ਰਘਨੁ ਭ੍ਰਾਤ ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਲਵਾਏ॥ ਯੁਧਾਜੀਤ ਕੋ ਪੂਜਨ
ਕੀਨੋ॥ ਦਸਰਥ ਭੂਪ ਬਿਦਾਇਸੁ ਦੀਨੋ॥ ੫੧॥ ਰਾਮਪ੍ਰੀਤ
ਸੀਤਾ ਨੁਖ ਪਾਈ॥ ਕੁਸੱਲਯਾ ਦੇਵੀ ਪਰਮ ਸੁਹਾਈ॥ ਸੱਕ੍ਰ
ਸਪੂਤ ਪਲੋਮੀ ਰਾਨੀ॥ ਪਾਇ ਯਥਾ ਸੁਰਸਾਥ ਸੁਹਾਨੀ॥ ੫੨
॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਜਾਂ ਗੁਣ ਪੂਰ ਰਹੀ ਅਵਨੀ ਅਰ ਕੀਰਤਿ
ਜਾਹਿ ਸਭੈ ਜਨ ਗਾਵੈ॥ ਔਰਨਕੀ ਅਬ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਸੁਰ
ਜਾਂਹਿ ਅਲੰਬਨ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ॥ ਨਾਮ ਉਚਾਰਤ ਜਾਂ ਜਗਮੈ
ਸੁਭ ਸੰਤ ਸਭੈ ਦੁਖ ਬੰਧ ਮਿਟਾਵੈ॥ ਰਾਮ ਵਹੀ ਪੁਰ ਔਧ

ਬਿਖੈ ਮਿਲ ਜਾਨਕੀ ਸੰਗ ਬਿਨੋਦ ਕਮਾਵੈ ॥ ੫੩ ॥ ਨੀਤ ਰਹੇ ਜਿਨਕੈ ਲਖਮੀ ਪੁਨਿ ਨਾਹਿ ਬਿਕਾਰ ਕਬੀ ਜਿਨ ਮਾਹੀ। ਪੂਰਨ ਵੈ ਭਵ ਜਾਹਿ ਸਦਾ ਘਨ ਚੇਤਨ ਮੂਰਤਿ ਜਾਂ ਜਗ ਮਾਹੀ ॥ ਮਾਇਕ ਕਾਰਯ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁ ਮਾਨਸ ਸੇ ਜਗ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਹੀ ॥ ਹੈਂ ਅਖਿਲੇਸ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਸੁ ਦੇਵਨ ਮੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਸਰ ਨਾਹੀ ॥ ੫੪ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸੁਵੇਦ ਬਿਆਸ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਅਨੰਤ ਭਾਵ ਗਾਵਈ ॥ ਮਹੇਸ਼ ਔ ਹਿਮਾਲ ਜਾ ਸਦਾ ਸੁ ਜਾਂਹਿ ਧਯਾਵਈ ॥ ਸੁ ਤਾਹਿ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਸੁ ਬਾਲ ਲੀਲ ਕੀ ਕਥਾ ॥ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਦਾਸ ਪਾਪ ਹਾਰਨੀ ਕਹੀ ਤਥਾ ॥ ੫੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਬਾਲ ਕਾਂਡੇ ਅਸ੍ਰਮੋਂ ਧਿਆਇ ਸਮਾਪਤੰ ॥੮॥

ਇਤੀ ਬਾਲ ਕਾਂਡੇ ਸਮਾਪਤੰ ॥ ੧ ॥

ਅਥ ਅਜੁਧਯਾ ਕਾਂਡ

ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਤਜਿ ਰਾਮ ਬਿਭੂਤ ਲਯੋ ਬਨਬਾਸ ਸੁ ਤਾਤ ਕੋ ਵਾਕ ਅਖੰਡਿਤ ਕੀਨੋਂ ॥ ਬਨ ਜਾਇ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਮਨਾਇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਰਾਜ ਬਿਖੈ ਮਨ ਰੰਚਿਕ ਦੀਨੋਂ ॥ ਭਵ ਭਾਰ ਮਿਟੇ ਜਿਹ ਨਾਮ ਭਜੇ ਭਵ ਫੇਰ ਨ ਹੋਵਤ ਬੰਧਨ ਜੀਨੋ ॥ ਬਹੁ ਬੰਦਨ ਵੈ ਰਘੁਨਾਇਕ ਕੋ ਜਿਨ ਕੋ ਜਸ ਪੂਰ ਰਹਯੋ ਪੁਰ ਤੀਨੋ ॥ ੧ ॥ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਸੁਖ ਬੈਠੇ ਰਾਮਾ ॥ ਰਤਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਨਿਜ ਵਰ ਧਾਮਾ ॥ ਸਰਬ ਸੁ ਭੂਖਣ ਤਨ ਮੈਂ ਧਾਰੇ ॥ ਨੀਲ ਕਮਲ ਤਨ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰੇ ॥ ੨ ॥ ਕੌਸਤਕ

ਕੰਠ ਬਿਖੈ ਅਤਿ ਸੋਹੇ ॥ ਮੁਕਤਾ ਹਾਰ ਪ੍ਰਭਾ ਸੁਰ ਮੋਹੇ ॥
ਰਤਨਵੰਡ ਚਾਮਰ ਸੁਖਕਾਰੀ॥ਸੀਸ ਫਿਰਾਵੇ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀ
॥ ੩ ॥ ਕਰੇ ਬਿਨੋਦ ਤੰਬੂਲ ਸੁ ਖਾਵੇ ॥ ਹੇਰ ਪਰਸਪਰ ਅਤਿ
ਮੁਸਕਾਵੇ ॥ ਦਸਰਥ ਗ੍ਰਿਹਿ ਲਖ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰਾ ॥ ਨਾਰਦ
ਆਇਓ ਰਿਖਹਿ ਉਦਾਰਾ ॥ ੪ ॥ ਭਗਵਾਨ ਰਘੂਤਮ ਦੇਖਨ
ਕਾਜੇ ॥ ਸਫਟਕ ਮਣੀ ਸਮ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਰਾਜੇ ॥ ਮਾਨੋ ਸਰਦ ਚੰਦ
ਤਨਧਾਰੇ ॥ ਰਿਖਵਰ ਆਇਓ ਪਰਮ ਉਦਾਰੇ ॥ ੫ ॥ ਅਤਰ
ਕਿਤ ਅੰਬਰ ਪੰਥ ਸੁਹਾਏ ॥ ਨਾਰਦ ਦਿੱਬ ਗਜ਼ਾਨ ਸੁਖਦਾਏ ॥
ਤਿਨ ਕੋ ਦੇਖ ਉਮਾਂ ਰਘੁਨਾਥੂ ॥ ਸ਼ੀਘਰਉਠੇ ਜੋਰ ਨਿਜ ਹਾਥੂ
॥ ੬ ॥ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮਾਂ ॥ ਮੁਨਿਕੋ ਕਰੀ ਭਵਾਨੀ
ਰਾਮਾਂ ॥ ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਗਤਿ
ਰਘੁਵਰ ਉਰਧਾਰੇ ॥੭॥ ਸੰਸਾਰੀ ਜਨਕੋ ਮੁਨਿ ਦਯਾਲ ॥ ਦੁਰ
ਲਭ ਤੇਰੋ ਦਰਸ਼ ਬਿਸਾਲ ॥ ਹਮ ਜੋ ਹੈਂ ਵਿਖਿਅਨ ਕੇ ਪਿਆ
ਰੇ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਕਹਾਂ ਸੁਦਰਸ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਅਥਵਾ ਮੈਂ ਪੂਰ
ਬ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਗਾ ॥ ਭਏ ਸੁ ਮੁਨਿਵਰ ਆਜ ਸੁਜਾਗਾ ॥ ਸੰਸਾਰ
ਅਵਸਥਾ ਮਾਂਹਿ ਸੁਘੋਰਾ ॥ ਮੁਨਿਵਰ ਪਾਇਓ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਰਾ॥
੯ ॥ ਮੁਨਿਤੇ ਦਰਸਨ ਪਰਮ ਪਦਾਰਥ ॥ ਤਾਂਕੋ ਪਾਇ ਸੁ ਭਏ
ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ॥ ਕਾਰਯ ਕੌਨ ਸੁ ਕਹੋ ਤੁਮਾਰੋ ॥ ਮੁਨਿ ਭਾਖੋ ਮੈਂ ਸੇ
ਵਕ ਥਾਰੋ ॥ ੧੦ ॥ ਪੁਨਿ ਨਾਰਦ ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਬਖਾਨੇ ॥ ਭ
ਗਤ ਪਿਆਰੇ ਰਘੁਵਰ ਜਾਨੇ ॥ ਲੋਕਨ ਜਿਉ ਹਰ ਬਚਨ ਬ
ਖਾਨ ॥ ਕਜੋਂ ਮੋਹੋ ਮੋਕੋ ਭਗਵਾਨ ॥ ੧੧ ॥ ਸੰਸਾਰੀ ਰਾਮ ਬ-

ਖਾਨਿਜੋ ਜੋਈ। ਸੱਤ ਤੁਮਾਰਾ ਬਚਨ ਸੁਹੋਈ। ਸਭ ਜਗਤਨ ਕੋ ਜੋ ਹੈ ਆਦਿ॥ ਗ੍ਰਹਣੀ ਤੁਮਰੀ ਸੀਯ ਅਨਾਦਿ ॥ ੧੨ ॥ ਤਵ ਸਿੰਬਿਧਕਰ ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਸੁਤ ਜਨੇ ਅਪਾਰਾ ॥ ਤ੍ਰੈਗੁਣ ਮਾਇਆ ਰਘੁਵਰ ਜੋਈ॥ ਤਵ ਆਸ੍ਰੈ ਨਿਤ ਭਾਸੇ ਸੋਈ ॥ ੧੩ ॥ ਸ਼ੁਕਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਰ ਲੋਹਤ ਰੂਪਾ॥ ਤ੍ਰੈਬਿਧਿ ਪਰਜਾ ਜਨੇ ਅਨੂਪਾ ॥ ਲੋਕ ਤੀਨ ਮਹਿ ਮਹਿਲਸੁ ਮੰਦਰਿ॥ ਰਾਮ ਗ੍ਰਿਹਸਤਿ ਤੁਮ ਤਿਨਕੇ ਅੰਦਰਿ॥ ੧੪॥ ਬਿਸ਼ਨ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਤੁਮ ਰਘੁਰਾਮ॥ ਪਦਮਾ ਉਮਾ ਜਨਕਜਾ ਜਾਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੁਹੀ ਜਾਨਕੀ ਬਾਨੀ॥ ਰਵ ਤੁਮ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰਭਾ ਵਖਾਨੀ ॥ ੧੫ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰੋਹਣੀ ਸੀਯਾ ਸੁ ਜਾਨੀਯੇ ਤੁਮ ਸਸਾਂਕ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ਆਹਿ ਪਲੋਮੀ ਜਾਨਕੀ ਸ਼ਕ੍ਰ ਤੁਮੈ ਸੁਰਨਾਥ ॥ ੧੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤੁਮ ਅਗਨੀ ਸੀਤਾ ਪੁਨਿ ਸੁਆਹਾ॥ ਯਮਨੀ ਸੀਆ ਯਮਨ ਤੁਮ ਆਹਾ॥ ਨਿਰਰਿਤ ਤੁਮ ਜੰਗਨਾਥ ਸੁ ਰਾਮ॥ ਤਾਮਸੀ ਹੈ ਸੀਤਾ ਕੋ ਨਾਮ॥ ੧੭॥ ਵਰਣੁਰਾਮ ਤੁਮ ਜਗਮੈ ਪ੍ਰਯੋ॥ ਭਾਰਗਵੀ ਸੀਯਜਨਕਜਾ ਹੱਯੇ॥ ਵਾਯੁ ਸੁ ਤੁਮ ਸੀਤਾਹੈ ਗਤੀ॥ ਕੁਬੇਰ ਰਾਮ ਸੰਪਤਿ ਸੀਯਮਤੀ ॥ ੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰੁਦ੍ਰਾਨੀ ਸੀਯ ਬਖਾਨੀਯੇ ਸਭ ਗੁਨ ਸੀਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ਲੋਕ ਬਿਨਾਸ਼ਕ ਰੁਦ੍ਰ ਤੁਮ ਭਵ ਭੰਜਨ ਭਗਵਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਚਕ ਲੋਕਮੈ ਸਭੀ ਜਾਨਕੀ ਆਹਿ॥ ਪੁਰਖ ਨਾਮ ਜੋ ਜਗਤ ਮੈ ਰਾਮ ਤੁਮੇਂ ਬਿਨ ਨਾਂਹਿ॥ ੨੦॥ ਚੌਪਈ॥

ਤਾਂਤੇ ਲੋਕ ਤੀਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀਂ ॥ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਬਿਨ ਔਰ
ਸੁ ਨਾਹੀਂ ॥ ਤੁਮਰੇ ਭਾਸ਼ ਯੁਕਤਿ ਅਗਿਆਨ ॥ ਅਬ ਆਕ੍ਰਿਤ
ਸੋ ਆਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ੨੧ ॥ ਤਾਂਤੇ ਭਇਓ ਮਹਿਤੱਤੁ
ਉਦਾਰਾ ॥ ਸੂਤ੍ਰ ਭਇਓ ਸੁ ਜਾਹਿੰ ਬਿਕਾਰਾ ॥ ਅਹੰਕਾਰ ਬੁ
ਧਿ ਪੁਨਿ ਪਾਂਚੋ ਪ੍ਰਾਨ ॥ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੇ ਜਗਕਰੇ ਬਖਾਨ ॥
੨੨ ॥ ਯਾ ਕੌ ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ ਭਨੀਜੇ। ਜਨਮ ਮ੍ਰਿਤ ਪੁਨਿ
ਤਾਹਿੰ ਕਹੀਜੇ ॥ ਸੋਈ ਜਗ ਮੈ ਜੀਵ ਕਹਾਵੈ ॥ ਨਾਨਾ ਰੂਪ
ਜਗਤ ਦਿਖਲਾਵੈ ॥ ੨੩ ॥ ਆਵਾਚ ਅਨਾਦਿ ਅਵਿੱਦਿਆ
ਜੋਈ ॥ ਕਾਰਣ ਉਪਾਧ ਕਹੀਜੇ ਸੋਈ ॥ ਸਬਲ ਸੁ ਸੂਖਮ
ਕਾਰਣ ਨਾਮਾ ॥ ਤੀਨ ਅਵਸਥਾ ਸੰਸ੍ਰਿਤ ਧਾਮਾਂ ॥ ੨੪ ॥
ਇਨ ਵਸਿਸ਼ਟ ਚਿਤ ਜੀਵ ਬਖਾਨੇ ॥ ਇਵ ਵਿਮੁਕਤ ਪਰ
ਮੇਸੁਰ ਭਾਨੇ॥ ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤਿ ਨਾਮ॥ ਤੀਨ ਅਵਸ
ਥਾ ਸੰਸ੍ਰਿਤ ਧਾਮ॥ ੨੫ ॥ ਤਾਹਿ ਵਿਲੱਖਣ ਸਾਖੀ ਜੋਈ ॥
ਰਾਮ ਰਘੂਤਮ ਵੈ ਤੁਮ ਸੋਈ ॥ ਤੁਮਤੇ ਭਯੋ ਜਗਤ ਯਹਿ
ਸਾਰਾ ॥ ਤੁਮਰੇ ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਆਧਾਰਾ ॥ ੨੬ ॥ ਤੁਮਰੇ
ਬਿਖੇ ਲੀਨ ਪੁਨਿ ਹੋਈ॥ ਰਾਮ ਸਰਬ ਕਾਰਣ ਤੁਮ ਸੋਈ ॥
ਰੱਜੁ ਮਾਹਿ ਜਿਉਂ ਸਰਪ ਸੁ ਮਾਨ ॥ ਹੋਵੈ ਲੋਕ ਮਹਾਂ ਭੈ
ਮਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਤਿਉਂ ਅਗਜਾਨ ਕਰ ਜੀਵ ਸੁ ਹੋਵੈ ॥
ਆਪ ਭੁਲਾਇ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਜੋਵੈ ॥ ਪਰਮਾਤਮ ਆਪ ਜਾਨ ਹੈ
ਜਬਹੀ ॥ ਭਯ ਦੂਖੋਂ ਤੇ ਛੂਟੇ ਤਬਹੀ ॥ ੨੯ ॥ ਚਿੰਨ ਮਾਤ੍ਰ
ਜੋ ਰਾਮ ਤੁਮ ਜੋਈ ॥ ਸਭ ਤਨਿ ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸੋਈ ॥

॥ ਤਾਂਤੇ ਤੁਮ ਸਰਬਾਤਮ ਹੱਯੇ ॥ ਤੁਮ ਬਿਨ ਔਰ ਨ ਕੋਈ ਅੱਯੇ ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਜੂਮਾਹਿ ਭੁਜੰਗ ਜਿਉਂ ਤਿਉਂ ਯਹ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ॥ ਭਇਓ ਸੁ ਤਵ ਅਗਿਆਨ ਤੇ ਨਿਖਲ ਸੁ ਤਵ ਆਧਾਰ ॥ ੩੦ ॥ ਤਵ ਜਾਨੇ ਜਾਤੇ ਮਿਟੇ ਤਾਤੇ ਤੇਰੋ ਗਿਆਨ ॥ ਸੇਵੇ ਨੀਤ ਸੁ ਜੋ ਚਹੇ ਯਾ ਭਵ ਬੰਧਨ ਹਾਨ ॥ ੩੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਵ ਪਦ ਭਗਤਿ ਯੁਗਤਿ ਜਨ ਜੇਈ ॥ ਗਿਆਨ ਲਹੇ ਕ੍ਰਮ ਕਰ ਜਨ ਤੇਈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਜੇ ਤਵ ਭਗਤਿ ਸੁ ਯੁਗਤ ॥ ਤੇਈ ਹੈਂ ਭਵ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤ ॥ ੩੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਵ ਭਗਤਨ ਕੇ ਭਗਤ ਜੇ ਪੁਨਿ ਤਿਨ ਭਗਤਿ ਸੁਨਾਥ ॥ ਤਾਂ ਕਿੰਕਰ ਨਾਰਦ ਸਦਾ ਜਾਨੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁ ਨਾਥ ॥ ੩੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੋ ਪੈ ਕਰੋ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁਰਾਮਾਂ ॥ ਮੋਹਨ ਕੋ ਨਹੀ ਮੋਮੈ ਕਾਮਾਂ ॥ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਕਮਲਾਸਨ ਭਏ ॥ ਜਿਨਤੇ ਨਾਥ ਮੋਹਿ ਭਵ ਲਹੇ ॥ ੩੪ ॥ ਯਾਂਤੇ ਤਵ ਨਾਤੀ ਜਨ ਨਾਰਦ ॥ ਰੱਖਯਾ ਕਰੋ ਸੁ ਮੋਹ ਬਿਸਾਰਦ ॥ ਯੌਂ ਨਾਰਦ ਬਹੁ ਭਾਖ ਭਵਾਨੀ ॥ ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸੁ ਸਾਨੰਦ ਠਾਨੀ ॥ ੩੫ ॥ ਪੁਨਿ ਨਾਰਦ ਇਹ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੇਹੈ ਜਨਕ ਹਮਾਰੇ ॥ ਤਿਨਕੋ ਸੁਨੋ ਸੰਦੇਸੇ ਰਾਮ ॥ ਕਰੋ ਜਨਕ ਕੇ ਪੂਰਣ ਕਾਮ ॥ ੩੬ ॥ ਰਾਵਣ ਬਧ ਹਿਤ ਨਰ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥ ਭੂਮ ਬਿਖੇ ਰਘੁਬੀਰ ਉਦਾਰੇ ॥ ਅਬ ਤਵ ਪਿਤਾ ਰਾਜ ਕੇ ਕਾਜਾ ॥ ਕੀਨੋ ਤਵ ਅਭਿਖੇਕ ਸੁ ਸਾਜਾ ॥ ੩੭ ॥ ਜੋ ਤੁਮ ਰਾਜ ਬਿਖੇ ਮਨ ਧਾਰੋ ॥ ਰਾਵਣ

ਕੋ ਰਾਘਵ ਨਹਿ ਮਾਰੋ॥ ਖੀਰ ਨਿਧੀ ਹਰਿ ਬਚਨ ਤਿਹਾਰੋ॥ ਭੂ ਕੋ ਭਾਰ ਹਰੋਂਗੋ ਸਾਰੋ॥੩੮॥ ਤਾਂਕੋ ਕਰੋ ਸੱਤ ਨਰ ਦੇਵ॥ ਸਾਂਤਿ ਸਿੰਧ ਤੁਮ ਅਲਖ ਅਭੇਵ॥ ਸੁਨਿ ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਾਰਦ ਕੀ ਬਾਨੀ॥ ਹਸ ਬੋਲੇ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਭਵਾਨੀ॥੩੯॥ ॥ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਨ ਨਾਰਦ ਯਾ ਲੋਕ ਮੈ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਕਛੁ ਅਗਯਾਤ॥ ਤਵ ਜਾਨਯੋ ਉਰ ਆਪਨੇਂ ਮੈਂ ਜਾਨਯੋ ਬਿਖਯਾਤ॥ ੪੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਖੀਰ ਨਿਧਿ ਮੈ ਭਾਖੀ ਜੋਈ ॥ ਸੱਤ ਕਰੋਂ ਪਰਤੱਗਯਾਸੋਈ॥ ਹੁਇ ਕੈ ਨਾਰਦ ਸਮੈ ਅਨੁਸਾਰ ॥ ਨਿਖਲ ਨਿਵਾਰੋਂ ਭੂ ਕੋ ਭਾਰ ॥ ੪੧ ॥ ਕ੍ਰਮ ਕਰ ਮਾਰੋਂ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਸਾਰੇ॥ ਨਿਖਲ ਨਿਵਾਰੋਂ ਭੂ ਕੋ ਭਾਰੇ॥ ਨਾਰਦ ਮਾਰਨ ਹੇਤ ਦਸ਼ਾਨਨ॥ ਪਾਤ ਜਾਉਂ ਮੈ ਚੰਡ ਕਿ ਕਾਨਨ॥ ੪੨॥ ਚੌਦਾਂ ਬਰਸ ਬਾਸ ਬਨ ਕਰੋਂ॥ ਫਲ ਭਖਨ ਤਨ ਬਲਕਨ ਧਰੋਂ॥ ਕੁਲ ਸਮੇਤ ਰਾਵਣ ਹੈ ਜੋਈ॥ ਸੀਤਾ ਮਿਸ ਕਰ ਹਨੋਂ ਸੁ ਸੋਈ ॥ ੪੩ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਬਖਾਨਯੋ ਜਬਹੀ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਨਾਰਦ ਤਬਹੀ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਦੱਖਣ ਕਰੀ ਭਵਾਨੀ॥ ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਠਾਨੀ॥ ੪੪ ॥ ਰਾਮ ਦਈ ਤਿਨ ਆਗਯਾ ਜਬਹੀ॥ ਗਯੋ ਸੁਵਰਗ ਲੋਕ ਮੁਨਿ ਤਬਹੀ॥ ਨਾਰਦ ਰਾਮ ਸੰਬਾਦ ਸੁਜੋਈ॥ ਤਾਂਹਿਪਢੇ ਜਗਮੈਂ ਨਰ ਕੋਈ॥ ੪੫ ॥ ਅਥਵਾ ਸੁਨੇ ਸਿਮਰਨ ਮਨ ਕਰੇ॥ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਉਰ ਭੀਤਰਿ ਭਰੇ॥ ਦੁਰਲਭ ਪਦਵੀ ਮੋਖ ਸੁ ਜੋਈ॥ ਕਰ ਵੈਰਾਗ ਲਹੈ ਨਰ ਸੋਈ॥ ੪੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼੍ਵਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਧਯਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਅਜ ਨੰਦਨ ਭੂਪ ਸੁ ਏਕ ਸਮੈ ਕੁਲ ਚਾਰਯ ਆਪ ਵਸਿਸਟ ਬੁਲਾਏ। ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਸਰਾਹ ਕਰੇ ਸਭਹੀਂ ਪੁਰ ਲੋਕ ਇਹੈ ਗੁਰ ਬੈਨ ਸੁਨਾਏ । ਨੈਗਮ ਬ੍ਰਿਧ ਅਮਾਤ ਸਭੈ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਭੂਪ ਬਿਸੇਖ ਜਨਾਏ। ਅਬ ਰਾਜ ਦਯੋ ਸੁਤ ਰਾਮ ਮਹੀ ਗੁਣ ਪੁੰਜ। ਸਭੈ ਇਨ ਭੀਤਰ ਆਏ । ੧॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬ੍ਰਿਧ ਭਯੋ ਮੁਨਿ ਦੇਹ ਹਮਾਰਾ। ਕਮਲਨੈਨ ਸੁਤ ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ । ਤਾਂਤੇ ਤਾਕੋ ਤਿਲਕ ਸੁ ਦੀਜੈ । ਮੰਗਲ ਕਾਰਯ ਬੇਰ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ੨ ॥ ਸੱਤ੍ਰੁਘਨ ਸਹਤ ਭਰਥ ਥੋ ਜੋਈ। ਮਾਤਲ ਦੇਖਨ ਗਯੋ ਸੁ ਸੋਈ । ਮੈ ਅਭਿਖੇਕ ਸੁ ਕਰੋ ਸੁਕਾਰੇ । ਮੁਨਿ ਅਨਮੋਦਨ ਚਾਹੋਂ ਥਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਸੰਭਾਰ ਕਰੋ ਇਕੱਤਰ ਸਾਰੇ । ਜਾਇ ਨਿਮੰਤੋ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ । ਨਾਨਾ ਵਰਣ ਪਤਾਕਾ ਜੇਈ। ਕਰੋਂ ਉਥਾਪਨ ਸਗਲੀ ਤੇਈ॥ ੪॥ ਬੰਦਨ ਵਾਰ ਸਵਾਰੋ ਸਾਰੇ । ਸੁਵਰਣ ਮੁਕਤਿ ਮਯ ਸਰਬ ਦੁਆਰੇ । ਯਾ ਬਿਧ ਭੂਪ ਬਸਿਸਟ ਅਲਾਇ। ਮੰਤ੍ਰੀ ਬਹੁਰ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਬੁਲਾਏ॥ ੫ ॥ ਆਗਯਾ ਕਰੇਂ ਮੁਨੀਵਰ ਜੋਈ । ਲਿਆਵੋ ਵਸਤੁ ਸਗਲ ਤੁਮ ਸੋਈ । ਯੋਵਰਾਜ ਮੈ ਰਾਮ ਸੁ ਟੀਕੋ। ਪ੍ਰਾਤ ਕਰੋਂ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੈ ਨੀਕੋ ॥ ੬ ॥ ਸੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਭੂਪਤਿ ਕੀ ਬਾਤਾ । ਪੁਲਕਤ ਭਯੋ ਸਰ

ਤ ਤਿਨ ਗਾਤਾ। ਭਾਖੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਆਗਜਾ ਕਰੋ ਮੁਨੀ ਵਰ ਮੋਰੇ ॥ ੭ ॥ ਤਬ ਬਸਿਸ੍ਟ ਮੁਨਿ ਬੋਲੇ ਗਜਾਨੀ। ਆਗਜਾ ਯਾ ਬਿਧ ਕਰੀ ਭਵਾਨੀ। ਕੰਨਜਾ ਸ੍ਵਰਣ ਮੰਡਿਨ ਨਿਜ ਗਾਤ। ਮੱਧ ਕੱਖ ਠਾਢੀ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਤ ॥ ੮ ॥ ਸੁਵਰਣ ਭਰਨ ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ ਧਾਰੇ। ਖੋੜਸ ਲਿਆਵਹੁ ਗਜਹ ਉਦਾਰੇ। ਐਰਾਵਤ ਕੀ ਕੁਲ ਮੋ ਜਾਏ। ਚਤਰ ਦੰਤ ਜਿਨ ਤੁੰਡ ਸੁਹਾਏ ॥ ੯ ॥ ਨਾਨਾ ਤੀਰਥ ਕੇ ਜਲ ਜੇਤੇ। ਸੁਵਰਣ ਕੁੰਭ ਆਨੀਜੇ ਤੇਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਹਿਸਰ ਕੁੰਭ ਲਿਆਵੋ। ਕਰੋ ਸਥਾਪਨ ਬੇਰ ਨ ਲਾਵੋ ॥ ੧੦ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਤੀਨ ਬਿਆਘਰ ਚਰਮ ਮੰਤ੍ਰੀ ਆਨੀਯੇ ਮਨ ਲਾਇ ॥ ਸੁਭ ਸ੍ਵੇਤ ਛੱਤ੍ਰ ਰਤਨ ਦੰਡ ਮੋਤੀ ਮਣੀ ਸੁਖ ਦਾਇ। ਦਿੱਬ ਮਾਲ ਸੁਮਾਨੀਯੇ ਪੁਨਿ ਦਿੱਬ ਪਾਟ ਅਪਾਰ। ਬਿਬਧ ਭੂਖਨ ਆਨੀਯੇ ਪੁਨਿ ਜਾਹਿ ਕ੍ਰਾਂਤ ਉਦਾਰ ॥ ੧੧ ॥ ਮੁਨਿ ਹੋਇ ਠਾਢੇ ਤਹਾਂ ਸਾਦਰ ਲੈ ਕੁਸ਼ਾ ਨਿਜ ਪਾਨ। ਵਾਰ ਮੁਖਜਾ ਨਰਤ ਕੀ ਪੁਨਿ ਗਾਇ ਕਾ ਕਰ ਗਜਾਨ। ਨਾਨਾ ਵਜਿੰਤ੍ਰ ਕੁਸਲ ਜੇ ਸੁ ਵਜਾਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਅਗਾਰ। ਗਜ ਅਸ੍ਵ ਰੱਥ ਪਾਦਾਂਤਿ ਸਾਯੁਧ ਰਹੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ॥ ੧੨ ॥ ਨਗਰ ਮੈ ਜੇ ਦੇਵਤਾ ਕੇ ਆਹਿ ਆਇਤ ਨਾਨ। ਕਰੋ ਪੂਜਾ ਤਾਹਿ ਕੀ ਦੈ ਬਲੀ ਬਹੁ ਸਨਮਾਨਿ। ਬੇਗ ਰਾਜਾ ਆਵ ਹੈ ਪੁਨਿ ਲੈ ਉਪਾਇਨ ਹਾਥ। ਦੇ ਉਮਾ ਇਹ ਭਾਂਤ ਆਇਸੁ ਵਸਿਸ੍ਟ ਜੋ ਮੁਨਿ ਨਾਥ ॥ ੧੩ ॥ ਬੈਠ ਰਥ ਭਗਵਾਨ ਮੁਨਿ ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਰਾਮ

ਅਗਾਰ । ਤੀਨ ਕਾਂਖ੍ਯਾ ਲਾਂਘ ਕੈ ਪੁਨਿ ਭਯੋ ਮੁਨਿ ਪਦ ਚਾਰ॥
ਰਾਮ ਗੁਰ ਮਨ ਜਾਨਕੈ ਨਹਿੰ ਕੀਨ ਦੁਆਰ ਪਵਾਰ।ਇਹਭਾਂਤ
ਆਪ ਮੁਨੀਸਰਾ ਪੁਨਿ ਗਏ ਭੌਨ ਮਝਾਰ ॥ ੧੪ ॥ ਆਇ ਗੁਰੂ
ਉਰ ਜਾਨ ਕੈ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਜੋਰ ਸੁ ਹਾਥ। ਜਾਇ ਸਨਮੁਖ ਢੰਡ
ਵਤ ਪਰਨਾਮ ਕੈ ਰਘੁਨਾਥ । ਸੁਵਰਣ ਪਾਤ ਸੁਨੀਰ ਕੋ ਕਰ
ਜਾਨਕੀ ਅਨਵਾਇ। ਕਰ ਭਗਤਿ ਵੈਰਤ ਨਾ ਸਨੈ ਪੁਨਿਰਾਮ
ਗੁਰ ਬੈਠਾਇ ॥ ੧੫ ॥ ਸੀਤਾ ਸੰਯੁਕਤ ਸੁ ਧੋਇ ਪਦ ਜਲ
ਸੀਸ ਰਘੁਵਰਧਾਰ। ਮੈਂ ਧੰਨ ਰਾਮ ਬਖਾਨਿਯੋ ਮੁਨਿ ਪਾਇ ਤੇ
ਪਦ ਵਾਰ । ਰਾਮ ਕੋ ਯਹਿ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਕੀਨ ਆਪ
ਬਖਾਨ। ਤੇ ਪਦਾਂਬੁਜ ਸਗਲ ਗਿਰਧਰ ਜਾਂ ਪਤੀ ਭਗਵਾਨ
॥ ੧੬ ॥ ਧੰਨਿ ਹੋਇਓ ਲੋਕ ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਜਿ ਤਾਤਿ ਹਮਾਰ।
ਤੇ ਪਾਦ ਤੀਰਥ ਸਲਲ ਕਰ ਤਿਨ ਖਰੇ ਕਿਲ ਵਿਖ ਤਾਰ।
ਅਬ ਬਖਾਨੇ ਰਾਮ ਜੋ ਵਹ ਕਰੇ ਜਨ ਉਪਦੇਸ਼। ਹੈ ਪਰਾਤਮ
ਰਾਮ ਤੂ ਪੁਨਿ ਭਗਤਿ ਹਰਣ ਕਲੇਸ਼॥੧੭॥ ਦੇਵਕਾਰਯ ਸਿੱਧ
ਹਿਤ ਪੁਨਿ ਭਗਤਿ ਭ[illegible]ਤ ਕਮਾਹਿ। ਰਾਵਣ ਬਧਾਰਥ ਤੂ
ਭਯੋ ਮੈਂ ਜਾਨਿਯੋਂ ਉਰ ਮਾਂਹਿ । ਤਦਪ ਦੇਵ ਨ ਭਾਖਿਯੋ ਯਹਿ
ਗੋਪ ਅਮਰ ਸੁ ਕਾਜ। ਜੈਸੇ ਤੁਮੇ ਬਿਸਤਾਰਿਯੋ ਯਹਿ ਨਿਖਲ
ਮਾਯਾ ਸਾਜ॥ ੧੮॥ ਜੋ ਕਹੇ ਤੂ ਰਘੁਨਾਥ ਪੂਰਬ ਮੈਂ ਕਰੋਂ
ਪੁਨਿ ਸੋਇ। ਤੂ ਸਿੱਖ ਮੈਂ ਗੁਰੁ ਹੋਇਓ ਨਹਿ ਕਰੇ ਮਾਲਮ
ਕੋਇ। ਗੁਰਨ ਕੋ ਗੁਰਦੇਵ ਤੂ ਪੁਨਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਪਿਤ ਆਹਿ ।
ਜੁ ਗਦਯੰਤਰ ਵਾਹ ਕੋ ਪੁਨ ਰਾਮ ਤੁਮ ਬਿਨ ਨਾਹਿ॥ ੧੯।

ਸੁਬਿਸਾਤਿਕ ਦੇਹ ਤੂੰ ਪੁਨਿ ਧਾਰ ਨਿਜ ਆਧੀਨ। ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ
ਨਰ ਜਿਉਂ ਭਾਸ਼ ਹੈ ਨਹਿ ਸਕੇ ਕੋ ਤਵ ਚੀਨ ॥ ਹੋਨੋ
ਪਰੋਹਿਤ ਜਗਤ ਮੈਂ ਯਹਿ ਆਹਿ ਨਿੰਦ ਮਹਾਨ। ਇਖਵਾਕੁ
ਕੁਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹਰਿ ਉਪਜ ਹੈ ਭਗਵਾਨ॥੨੦॥ ਚੌਪਈ॥
। ਯਹ ਬਿਧ ਰਾਮ ਪ੍ਰਥਮ ਮੈ ਜਾਨੀ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਆਪ
ਬਖਾਨੀ। ਨਿੰਦਤ ਕਰਮ ਪਰੋਹਤ ਜੋਈ। ਤਵ ਗੁਰ ਆਸ
ਕਰਨੋ ਮੈ ਸੋਈ ॥ ੨੧ ॥ ਤਾਂਤੇ ਭਯੋ ਮਨੋਰਥ ਮੇਰਾ । ਭਯੋ
ਅਚਾਰਯ ਜਗ ਮੈਂ ਤੇਰਾ। ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੇ ਮੋਹਨ ਹਾਰੀ।
ਮਾਇਆ ਸ਼ਕਤਿ ਜੋ ਆਹਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੨੨ ॥ ਯਥਾ ਨ ਮੋਹੇ
ਮੋਕੋ ਰਾਮ। ਕਰੋ ਤਥਾ ਬਿਧ ਪੂਰਨ ਕਾਮ। ਗੁਰ ਨਿਸ ਕ੍ਰਿਤ
ਇੱਛਾ ਜੋ ਤੇਰੀ। ਯਹੀ ਦੱਖਣਾਂ ਦੀਜੇ ਮੇਰੀ ॥ ੨੩॥ ਪ੍ਰਸੰਗ
ਕ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨੀ ਬਾਤ। ਔਰ ਠੌਰ ਨਹਿੰ ਭਾਖੋਂ ਤਾਤ। ਰਾਜਾ
ਦਸਰਥ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ। ਰਾਮ ਨਿਮੰਤ੍ਰਨ ਤੋਕੋ ਆਯੋ ॥
੨੪ ॥ ਕੱਲ ਸਵੇਰੇ ਤੋਕੋ ਰਾਜ। ਦੇਵੇਂਗੇ ਦਸਰਥ ਸਿਰਤਾਜ
। ਅਬ ਤੂੰ ਸੀਯ ਸਹਿਤ ਭੂਸਾਈਂ। ਕਰ ਉਪਵਾਸ ਰਹੋ ਰਘੁ
ਰਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਚਿ ਪੁਨਿ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤੋਰਾਮ। ਮੈਂ ਜਾਵੋਂ ਦਸ
ਰਥ ਨ੍ਰਿਪ ਧਾਮ। ਮੰਗਲ ਹੋਸੀ ਕਾਲ ਸਕਾਰੇ । ਤਬ ਆਵੋਗੇ
ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥ ੨੬ ॥ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਖਾਨ ।
ਸਿਯੰਦਨ ਬੈਠ ਗਯੋ ਭਗਵਾਨ। ਉਮਾ ਹੇਰ ਲਖਮਣ ਨਿਜ
ਬੀਰ। ਹਸ ਬੋਲੇ ਪੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ॥ ੨੭ ॥ ਲਖਮਣ
ਸੁਨੋ ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ। ਯੋਵਰਾਜ ਹੋਸੀ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਾਤ । ਨਿਮਿਤ

ਮਾਤ੍ਰ ਹੈ ਨਾਮ ਹਮਾਰੋ। ਕਰਨੋਂ ਕਾਮ ਨਿਖਲ ਹੈ ਥਾਰੋ॥੨੮॥ ਮੇਰੋ ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਾਣ ਤੂੰ ਆਹਿ। ਸ਼ਿਸ਼ਾ ਯਾ ਮੈਂ ਰੰਚਕ ਨਾਹਿ। ਯਾ ਵਿਧ ਲਖਮਣ ਪ੍ਰਤਿ ਹਰ ਭਾਂਨਜੋ। ਬਹੁਰ ਕਰਜੋ ਜੋ ਮੁਨਹਿ ਬਖਾਨਯੋ॥ ੨੯॥ ਸੀਘ ਸਮੇਤ ਭਏ ਭੂਸਾਈਂ। ਮਨੋ ਘਰੇਮੁਨਿਰੀਤਿ ਬਨਾਈ। ਬਸਿਸ੍ਰ ਗਏ ਪੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਵਰ ਪਾਸ। ਕਹੀ ਰੀਤ ਸੋ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ॥ ੩੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਮ ਤਿਲਕ ਜਬ ਭਾਖਿਯੋ ਨ੍ਰਿਪਵਰਿ ਮੁਨਿਵਰ ਪਾਸ। ਸੁਨਿ ਕੇ ਇਕ ਜਨ ਆਇਓ ਰਾਜ ਭਵਨ ਧਰ ਆਸ॥ ੩੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਕੌਸ਼ੱਲਯਾ ਔਰ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਾ ਸੁੰਦਰਿ। ਰਾਮ ਲਖਨ ਮਾਤਾ ਨ੍ਰਿਪ ਮੰਦਰ। ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਸ ਬਖਾਨੀ ਬਾਤ। ਸੁਨ ਹਰਖਾਨੀ ਪੁਲਕਤ ਗਾਤ॥ ੩੨॥ ਜਨ ਕੋ ਉਤਮ ਹੇਮ ਸੁ ਦਯੋ। ਕੌਸ਼ੱਲਜਾ ਬਹੁਤ ਹਰਖ ਉਰ ਭਯੋ। ਲਖਮੀਕੀ ਪੂਜਾ ਬਿਸ ਥਾਰੀ। ਰਾਮ ਰਾਜ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੀ॥ ੩੩॥ ਸੱਤ ਵਾਕ ਦਸਰਥ ਵਰ ਰਾਜਾ। ਕਰਸੀ ਸੱਤਿ ਕਹਜੋ ਮੁਖ ਕਾਜਾ। ਕੈਕਈ ਵਸਿ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਮਕ ਸੋਇ। ਕਿਆ ਕਰ ਹੈ ਨਹਿੰ ਜਾਨੈ ਕੋਇ॥ ੩੪। ਯਾ ਬਿਧਿ ਬਿਆਕੁਲ ਦਿਤਿ ਸੁ ਭਈ। ਪੁਨਿ ਦੁਰਗਾ ਪੂਜਾ ਨਿਰਮਈ। ਯਾ ਅੰਤਰਿ ਪੁਨਿ ਅਮਰ ਭਵਾਨੀ। ਮਿਲ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤਿ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ॥ ੩੫॥ ਭੂ ਮੰਡਲ ਬਾਨੀ ਤੁਮ ਜਾਵੋ। ਔਧ ਪੁਰੀ ਮੈ ਨਿਜ ਪਦ ਪਾਵੋ। ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਕ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਰੋ। ਰਾਮ ਤਿਲਕ ਬਿਧੁੰਸਨ ਕਰੋ॥ ੩੬॥ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੰਥਰਾ ਕਰੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼। ਬਹੁਰ ਕੈਕਈ

ਹਰੋ ਕਲੇਸ਼। ਹੋਵੈ ਬਿਘਨ ਤਿਲਕ ਮੇਂ ਜਬਹੀ । ਆਵੇ ਸੁ
ਰਗ ਲੋਕ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀ ॥ ੩੭ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਦੇਵਨ ਕੀਨ
ਉਚਾਰ। ਬਾਨੀ ਕਰ ਉਰ ਅੰਗੀਕਾਰ। ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਮੰਥਰਾ
ਮਾਹੀਂ। ਭਯੋ ਹੁਲਾਸ ਕੁਬਜ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥ ੩੮ ॥ ਕੁਬਜਾਂ
ਚੜੀ ਮਹਿਲ ਪੁਨਿ ਦੋਰੇ। ਅਲੰਕਤ ਨੱਗ੍ਰ ਹੇਰ ਚਹੁ ਓਰੇ
। ਨਾਨਾ ਤੋਰਨ ਜਾਮੇਂ ਧਰੀ। ਬਹੁਤ ਪਤਾਕਾ ਕੀਨੀ ਖਰੀ
॥ ੩੯ ॥ ਸਭ ਉਤਸਵ ਕੈਹ ਨੱਗ੍ਰ ਸੁਹਾਇਓ । ਕੁਬਜਾਂ
ਮਨਹਿ ਅਚੰਭਾ ਆਇਓ । ਉਤਰੀ ਬੇਗ ਮਹਲ ਤੇ ਧਾਇ।
ਧਾਤ੍ਰੀ ਕੋ ਤਿਨ ਪੂਛਯੋ ਜਾਇ ॥ ੪੦ ॥ ਮਾਤਾ ਨੱਗ੍ਰ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ
ਸਾਰੇ। ਕਾਂਹਿ ਨਮਿੱਤ ਭਯੋ ਸੁ ਉਚਾਰੋ। ਨਾਨਾ ਉਤਸਵ ਹਰਖ
ਅਪਾਰੀ। ਕਰੇ ਕੌਸ਼ਲਜਾ ਰਾਮ ਮਹਿਤਾਰੀ ॥ ੪੧ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਕੋ ਦੇਵੇ ਬਹੁ ਦਾਨਾ। ਰਤਨ ਪਟੰਬਰ ਹੇਮ ਸੁ ਨਾਨਾਂ । ਧਾਤ੍ਰੀ
ਹਰੀ ਕਹੀ ਤਬ ਬਾਤ। ਰਾਮ ਤਿਲਕ ਹੋਵੈਗੋ ਪ੍ਰਾਤ ॥ ੪੨ ॥
ਯਾਤੇ ਨੱਗ੍ਰ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਭਰਿਯੋ । ਭੂਪਤਿ ਆਪ ਸੁ ਬਚਨ
ਉਚਰਿਓ। ਸੁਨਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਮੰਥਰਾ ਬੌਰੀ। ਕੈਕਈ ਕੇ ਢਿਗ
ਆਇ ਸੁ ਦੌਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਸੇਜ ਕੁਕੇਈ ਸੋਈ ਪਰੀ
। ਨੈਨ ਜਾਂਹਿ ਮ੍ਰਿਗ ਹੈ ਮਦ ਹਰੀ। ਤਾਂ ਪ੍ਰਤ ਕੁਬਰੀ ਕੀਯੋ
ਬਖਾਂਨ। ਕਿਉਂ ਸੋਵੇ ਮੂੜ੍ਹੇ ਸੁਖ ਮਾਨ ॥ ੪੪ ॥ ਦੁਰਭਾਗੇ ਭੈਯ
ਆਯੋ ਭਾਰੀ। ਨਾ ਜਾਨੇ ਜੋਬਨ ਰੂਪ ਖੁਮਾਰੀ। ਰਾਮ ਰਾਜ ਕੋ
ਤਿਲਕ ਉਦਾਰੇ। ਭੂਪ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਹੋਇ ਸਕਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥
ਸੁਨਿ ਯਹਿ ਬਾਤ ਕੈਕਈ ਰਾਨੀ। ਬੇਗ ਉਠੀ ਉਰ ਮੈਂ ਹਰ

ਖਾਨੀ॥ ਰਤਨ ਜੜੀ ਨੂਪਰ ਪਦ ਤਾਰ॥ ਦਈ ਮੰਥਰਾ ਹਰਖ ਅਪਾਰ ॥ ੪੬ ॥ ਬ ੁਰ ਕੇਕਈ ਬਾਤ ਵਖਾਨੀ। ਭੂਮ ਨੀਕੇ ਵਹੁ ਸੁਨੋਂ ਭਵਾਨੀ। ਹਰਖ ਅਸਥਾਨ ਬਡੋ ਯਹਿ ਆਇਓ॥ ਤੈਂ ਮੋਕੋ ਕਿਉਂ ਭਯ ਦਿਖਰਾਇਓ ॥ ੪੭॥ ਭਰਤ ਹੁਤੇ ਮੁਹਿ ਅਧਕ ਸੁ ਰਾਮ। ਪ੍ਰੇਵਾਦੀ ਮੁਹਿ ਕਰੇ ਸੁਕਾਮ॥ ਮੋਹਿ ਕੌਸ਼ਲਜਾ ਸਮ ਉਰ ਪੇਖ। ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਬਿਸੇਖ ॥ ੪੮ ॥ ਮੂੜ ਮੰਥਰਾ ਭਾਖੋ ਮੋਹਿ। ਰਾਮ ਕਹਾਂ ਭੈ ਦੀਨੋ ਤੋਹਿ। ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਯਹਿ ਕੁਬਰੀ ਜਬਹੀਂ॥ ਭਇਓ ਵਿਖਾਦ ਮਨ ਭੀਤਰ ਤਬਹੀਂ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁਨ ਰਾਨੀ ਯਹਿ ਬਚਨ ਹਮਾਰੇ। ਯਾਂਤੇ ਭਯ ਯਹਿ ਭਇਓ ਤੁਮਾਰੇ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੇ ਬਾਤਾਂ ਤਵ ਕਹੈ॥ ਕਾਮ ਕੁਅਰਥ ਆਪਨੋ ਗਹੈ ॥ ੫੦ ॥ ਤੋਕੋ ਬਾਤਨ ਮਾਹਿ ਸੰਤੋਖੇ। ਕਾਰਯ ਕੌਸ਼ਲਜਾ ਕੋ ਪੋਖੇ। ਰਾਮ ਰਾਜ ਮਨ ਭੀਤਰ ਆਇ। ਤੋ ਪੇਕੇ ਤਵ ਭਰਤ ਪਠਾਏ॥ ੫੧॥ ਅਨੁਜ ਤਾਹਿ ਕੇ ਸਾਥ ਲਵਾਏ। ਮਾਤੁਲ ਕੁਲ ਮੈਂ ਬੇਗ ਪਠਾਏ॥ ਆਜ ਸੁਮਿਤ੍ਰਾ ਹਰਖ ਪ੍ਰਸੰਗਾ॥ ਰਾਮ ਰਾਜ ਲਛਮਣ ਤਿਨ ਸੰਗਾ ॥ ੫੨ ॥ ਰਾਮ ਲਖਣ ਲਯੋ ਰਾਜ ਸੁ ਸਾਰੇ। ਦਾਸ ਹੋਇਗੇ ਪੂਤ ਤੁਮਾਰੋ। ਕੈ ਦੇਵੇਗਾ ਨਗਰ ਨਿਕਾਰ। ਕੈ ਪ੍ਰਾਨਨ ਤੇ ਡਾਰੇ ਮਾਰ॥ ੫੩॥ ਤੂੰ ਦਾਸੀ ਕੌਸਲਜਾ ਕੇਰੀ। ਹੋਵੇਂਗੀ ਜਿਉਂ ਔਰ ਸੁ ਚੇਰੀ। ਸੌਕਨ ਕਰੇ ਪਰਾਭਵ ਭਾਰਾ। ਤਾਂਤੇ ਭੁਲੋ ਸੁ ਮਰਣ ਤੁਮਾਰਾ॥ ੫੪॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ। ਕਰ ਯਤਨ ਭਾਮਨ ਬੇਗ ਤੂੰ ਜਿਉਂ ਭਰਤ ਰਾਜ ਸੁ ਹੋਵਈ। ਦਸ ਚਾਰ ਬਰਸ ਸੁ

ਬਾਸ ਬਨ ਮੇਂ ਰਾਮ ਨੀਕੇ ਜੋਵਈ। ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਰੂਢ ਸੋ ਹੋਇ ਗੋ ਵਹੁ ਰਾਜ ਪਾਲੇ ਭੁਜ ਬਲਾ। ਉਪਾਇ ਤਾਂਕੋ ਭਾਖਹੋਂ ਮਨ ਮੇਂ ਧਰਾ ਜੋ ਮੈਂ ਭਲਾ ॥੫੫॥ ਚੌ: ॥ ਪੂਰਬ ਦੇਸ ਅਸੁਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾਂ। ਭਇਓ ਅਪਾਰ ਸੁ ਭੈਰਵ ਨਾਮਾ॥ ਸੁਰਪਤਿ ਭੂਪਤਿ ਯਾਚਜੋ ਆਇ। ਸਰਬ ਭਇਓ ਸੁਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇ॥ ੫੬॥ ਲੈ ਕਰ ਚੜ੍ਹਿਯੋ ਰਥ ਮੈਂ ਭਾਰੇ। ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ। ਤੂੰ ਤਾਂਕੇ ਪੁਨਿ ਸੰਗਿ ਸਿਧਾਨੀ। ਸਭਹੂੰ ਮਾਹਿੰ ਮਨੋਹਰ ਰਾਨੀ ॥੫੭॥ ਰਣ ਆਸ਼ਕਤ ਭਇਓ ਨ੍ਰਿਪ ਜਬਹੀਂ॥ ਰਥਕੀ ਕੀਲ ਟੂਟੀ ਤਿਨ ਤਬਹੀ। ਰਾਜੇ ਕੀਲ ਨਾ ਜਾਂਨਜੋ ਟੂਟਾ। ਲੈਕਰ ਧਨੁਖ ਅਸੁਰ ਸੰਗ ਜੂਟਾ॥ ੫੮। ਤੈਂ ਰਣ ਮੈਂ ਅਤਿ ਧੀਰਜ ਕਰਿਯੋ। ਕੀਲ ਛੇਕ ਮੈਂ ਨਿਜ ਕਰ ਧਰਿਯੋ॥ ਨੀਲ ਕਮਲ ਨੈਨੀ ਤੈਂ ਪਿਯਾਰੀ॥ ਪਤਿ ਪ੍ਰਾਨਨ ਰਛਾ ਉਰ ਧਾਰੀ॥੫੯॥ ਅਸੁਰ ਸੰਗ ਨ੍ਰਿਪ ਰਣ ਮੈਂ ਮਾਰਿਯੋ॥ ਬਹੁਰ ਨਾਹਿੰਵਮ ਤੋਹਿ ਨਿਹਾਰਿਯੋ। ਅਚਰਜ ਤੋਹਿ ਪੇਖ ਨ੍ਰਿਪ ਆਇਓ। ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਤੋਕੋ ਗਲ ਲਾਯੋ॥ ੬੦॥ ਵਰ ਮਾਂਗੋ ਮੋਤੇ ਤੁਮ ਦੋਈ। ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਭੀਤਰ ਹੋਈ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਭੂਪਤਿ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ। ਤੈਂ ਭਾਮਨਿ ਪੁਨਿ ਆਪਿ ਬਖਾਨੀ ॥੬੧॥ ਭੂਪਤਿ ਤੈਂ ਵਰ ਦੋਇ ਬਖਾਨੇ। ਮੋਹਿ ਦਏ ਸੋ ਸਭ ਸਰ ਜਾਨੇਂ। ਜੋ ਮੇਰੀ ਆਮਾਂਨਤ ਹੋਈ। ਤੋ ਮੈਂ ਰਹੈ ਚਿਰਿਵਰ ਸੋਈ॥ ੬੨॥ ਅਵਸਰ ਹੋਇ ਹਮਾਰੋ ਜਬਹੀਂ। ਮਾਂਗੋਂਗੀ ਦੇਵੋ ਵਰ ਤਬਹੀਂ। ਰਾਜਾ ਮੁਖ ਤੇ ਕਥਾਂ ਬਖਾਨੀਂ। ਚਲ ਆਇਓ ਅਪਨੀ ਰਜਧਾਨੀ॥ ੬੩॥ ਯਹ ਮੈ ਕਥਾ

ਕਹੀ ਤਵ ਜੋਈ। ਤੁਮਤੇ ਸੁਨੀ ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੈਂ ਸੋਈ। ਸਿਮਰਣ ਭਈ ਆਜ ਵਹਿ ਮੋਕੋ। ਕਰੋ ਉਪਾਇ ਕਹੌਂ ਜੋ ਤੋਕੋ ॥੬੪॥ ਕ੍ਰੋਧਾਗਾਰ ਬੇਗ ਤੁਮ ਜਾਵੋ। ਨਿਜ ਮਨ ਭੀਤਰ ਰੋਖਬਢਾਵੋ। ਤਯਾਗੋ ਤਨ ਕੇ ਭੂਖਨ ਸਾਰੇ। ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਸੁ ਦੇਹੁ ਖਿਲਾਰੇ॥੬੫॥ਭੂਮਿਸੈਨ ਮੁਖ ਮੋਨ ਗਹੀਜੇ। ਪੂਛੇ ਭੂਪ ਨ ਉਤਰ ਦੀਜੇ। ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਗਜਾ ਜੌਲੌ ਰਾਜਾ। ਸੱਤ ਕਰੋਂਗੇ ਬਾਂਛਤ ਕਾਜਾ॥ ੬੬॥ ਤੌ ਪਾਛੇ ਪੁਨ ਬੋਲ ਕੈਕੇਈ। ਮੇਰੀ ਸਿੱਛਾ ਜਾਨ ਸੁ ਏਈ। ਗਿਰਜਾ ਸੁਨਿ ਯਹਿ ਕੁਬਰੀ ਬਾਨੀ। ਸੱਤ ਕੈਕਈ ਉਰ ਮੈਂ ਮਾਨੀ॥ ੬੭॥ ਖੇਟਨ ਸੰਗਤਿ ਜਿਉਂ ਭਰਮਾਏ। ਤਜੋਂ ਕੇਕੇਈ ਲਯੋ ਬੁਲਾਏ। ਪੁਨਿ ਕੈਕੇਈ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ। ਯਹਿ ਮਤਿ ਕਹਿਤੇ ਭਈ ਤੁਮਾਰੇ ॥੬੮॥ ਤੇਰੀ ਬੁਧਿ ਨ ਮੋਹਿ ਪਛਾਨੀ। ਤੂੰਹੈਂ ਕੁਬਰੀ ਪਰਮ ਸਿਆਨੀ। ਭਰਤ ਹੋਇਗੋ ਰਾਜਾ ਜਬਹੀਂ। ਸੌ ਪੁਨਿ ਗਾਂਉ ਦਯੋਂ ਤੁਮ ਤਬਹੀਂ॥ ੬੯॥ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਹੈਂ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੀ। ਯਹ ਤੋਕੋ ਮੈਂ ਸੱਤ ਉਚਾਰੀ। ਯਾਬਿਧ ਤਾਂਕੋ ਭਾਖ ਭਵਾਨੀ। ਕ੍ਰੋਧਾਗਾਰ ਧਸੀ ਰੁਖਮਾਨੀ॥੭੦॥ਭੂਖਨ ਤਨ ਕੇ ਸਭ ਪਰ ਹਰੇ। ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਵਿਕੀਰਣ ਕਰੇ। ਸੋਈ ਭੂਮਿ ਮਲਨ ਤਨ ਅੰਬਰ। ਭਰਤ ਰਾਜ ਹਿਤ ਕਰਯੋ ਅਡੰਬਰ॥ ੭੧॥ ਕੁਬਜੇ ਸੁਨੀਏ ਬਚਨ ਹਮਾਰੇ। ਜੌਲੌ ਰਾਮ ਸੁ ਬਨੋ ਸਿਧਾਰੇ। ਤੌਲੌ ਭੂਮਿ ਬਿਖੈ ਮੈਂ ਸੋਵੋਂ। ਨਾਤਰੁ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਾਨਨ ਖੋਵੋਂ ॥ ੭੨॥ ਨਿਹਚੈ ਧੌਂ ਤੂੰ ਕਰੁ ਕਲਿਆਨੀ। ਤਉ ਕਲਿਆਨ ਹੋਇਗੀ ਰਾਨੀ

ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖ ਕੁਬਜਾ ਗ੍ਰਿਹਿਗਈ। ਰਾਨੀ ਵਹਿ ਬਿਧ ਕਰਤ ਸੁ ਭਈ॥ ੭੩॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਧੀਰ ਬਡੋ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਵਧੋ ਗੁਣ ਔਰ ਅਚਾਰ ਸੁ ਨੀਤ ਉਦਾਰੀ। ਜੋ ਬਿਧਿ ਬੇਦਨ ਕੋ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਔਰ ਬਿਬੇਕ ਸੁ ਜਾਹਿੰ ਅਪਾਰੀ। ਜੇ ਵਹੁ ਖੋਵਨ ਸੰਗ ਕਰੇ ਪੁਨਿ ਪਾਪ ਬਡੇ ਜਿਨ ਆਹਿ ਪਿਆਰੀ। ਸੋ ਤਿਨ ਕੇ ਸਮ ਹੋਵਤ ਹੈ ਕੂਮ ਕੈ ਜਗ ਮੈ ਗਿਰਨਾਥ ਕੁਮਾਰੀ॥ ੭੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਯੋ ਧਿਆਇ॥ ੨॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ

ਚੌਪਈ॥ ਬਹੁਰ ਭਵਾਨੀ ਦਸਰਥ ਰਾਈ। ਨਿਜ ਮੰਤ੍ਰੀ ਕੋ ਲੀਯੋ ਬੁਲਾਈ। ਬਸਿਸ਼ਟ ਬਖਾਨਿਓ ਤੁਮ ਕੋ ਜੋਈ॥ ਰਾਮ ਰਾਜ ਹਿਤ ਸੁਨਿਓ ਸੋਈ॥ ੧॥ ਸੋ ਵਹੁ ਵਸਤੂ ਬੇਗ ਲਿਆਵੋ। ਮੰਤ੍ਰੀ ਵਰੁ ਕਛੁ ਢੀਲ ਨ ਲਾਵੇ। ਯਾ ਬਿਧ ਮੰਤ੍ਰੀ ਆਇਸੁ ਦਯੋ। ਆਨੰਦ ਭੂਪ ਸੁ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਗਯੋ॥ ੨॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਭਾਵੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਅਧੀਨ ਵਹੁ ਉਮਾਂ ਚਲੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਰਾਇ॥ ਹੋਨੀ ਮੇਟ ਨ ਕੋ ਸਕੈ ਅਬ ਕੌਨ ਹਟਾਵੇ ਜਾਇ॥ ੩॥ ਚੌਪਈ॥ ਭੂਪਤਿ ਗਏ ਸੁ ਜਬ ਨਿਜ ਧਾਮਾਂ। ਦੇਖੀ ਨਾਹਿੰ ਤਾਹਿੰ ਨਿਜ ਭਾਮਾਂ। ਬਯਾਕੁਲ ਮਨ ਭੂਪਤਿ ਇਹ ਆਈ। ਆਜ ਕੈਕੇਈ ਕਹਾਂ ਸਿਧਾਈ॥ ੪॥ ਆਗੇ ਜੋ ਆਵੋਂ ਮੈਂ ਮੰਦਿਰ। ਹਸਤ ਸਮੀਪ ਆਇ ਵਹੁ ਸੁੰਦਰ।

ਆਜ ਨ ਵਹੁ ਗ੍ਰਿਹ ਭੀਤਰ ਦੇਖੀ। ਭੂਪਤਿ ਮਨਿ ਯਹਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸੇਖੀ॥ ੫ ॥ ਭੂਪਤਿ ਮਨ ਕਾਂਪੇ ਜਿਉਂ ਦਾਮਨ । ਦਾਸੀ ਭਾਖ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਸੁਆਮਨਿ । ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹਿੰ ਆਵੇ । ਪੂਰਬ ਜਿਉਂ ਨਹਿ ਬਦਨ ਦਿਖਾਵੇ॥ ੬ ॥ ਦਾਸੀ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ ਆਪ ॥ ਸੁਨੀਏ ਭੂਪਤਿ ਰਵਿ ਪਰਤਾਪ । ਕ੍ਰੋਧਾਗਾਰ ਧਸੀ ਰੁਖਮਾਨੇ। ਕਾਰਣ ਦੇਵ ਨ ਹਮ ਕੁਛ ਜਾਨੇ ॥ ੭ ॥ ਤੁਮ ਭੂਪਤਿ ਵਰ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰਾ । ਕਾਰਣ ਤਹਾਂ ਨਿਕਟ ਪਗ ਧਾਰਾ। ਦਾਸੀ ਗਨ ਯੌ ਭਾਖਿਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਤ੍ਰਸਤ ਭਯੋ ਭੂਪਤਿ ਵਰ ਤਬਹੀਂ ॥ ੮॥ ਰਾਜਾ ਤਾਹਿੰ ਸਮੀਪਹਿ ਗਯੋ ॥ ਤਾਹਿੰ ਨਿਹਾਰ ਦੁਖੀ ਅਤਿ ਭਯੋ । ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਕਰ ਤਾਂਕੋ ਦੇਹ। ਕਰਿਯੋ ਵਿਸਰਜਨ ਭੂਪ ਸਨੇਹ ॥ ੯ ॥ ਰਾਜਾ ਤਾਂਕੋ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ ॥ ਕਿਉਂ ਸੋਈ ਭੂ ਮੈਂ ਰੁਖਸਾਨੇ ॥ ਸੁਖ ਪਲੰਘ ਤੈਂ ਦੂਰ ਤਿਆਗੇ॥ ਤੁਹਿ ਕੋ ਹੇਰ ਮੋਹਿ ਦੁਖ ਲਾਗੇ॥੧੦॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਭਾਮਨ ਕਿਉਂ ਨਹਿ ਬੋਲਤ ਮੋਹਿ ਸੁ ਭੂਖਨ ਕਿਉਂ ਧਰ ਭੀਤਰ ਡਾਰੇ । ਡਾਰ ਕਿਪਾਟ ਪਟੰਬਰ ਤੈ ਮਲਨਾਂਬਰ ਕਿਉਂ ਤਨ ਊਪਰ ਧਾਰੇ । ਸਾਚ ਕਹੋ ਤਵ ਵਾਛਤ ਜੋ ਵਹ ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਇਹ ਨੇਮ ਹਮਾਰੇ । ਨਾਰਿ ਕਿਧੌਂ ਨਰ ਹੋਇ ਸੁਨੋ ਕਹੁ ਸੁੰਦਰ ਜਾਂ ਤਵ ਕਾਜ ਬਿਗਾਰੇ ॥ ੧੧॥ ਦੰਡ ਦਿਉਂ ਤਿਨ ਕੋ ਗਜ ਗਾਮਨ ਕੈ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਾਨਨ ਤੈ ਦਯੌਂ ਮਾਰੇ॥ ਜਾਂ ਪਰ ਤੂੰ ਅਤਿ ਕੋਪ ਭਈ ਵਹਿ ਪੀਨ ਪਯੋਧਰ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਰੇ । ਜੋ ਦੁਰਲੱਭ ਅਹੈ

ਜਗ ਕਾਰਯ ਸੋ ਵਹਿ ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਖਿਣ ਥਾਰੇ ॥ ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਉਰ ਜਾਨਤ ਹੈ ਯਹਿ ਭੂਪਤਿ ਆਹਿ ਅਧੀਨ ਤੁਮਾਰੇ॥ ੧੨ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ਨ ਖੇਦ ਮੋਹਿ ਕੀਜੀਏ ਬਤਾਇ ਬਾਤ ਜੋ ਅਹੇ। ਧਨੀਂ ਕੰਗਾਲ ਕੋ ਕਰੋਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਤੂੰ ਕਹੇ। ਜਿਨੇ ਹਨੇ ਸੁ ਤੋਹਿ ਕਾਜ ਹੋਇ ਜੋ ਧਨੀ ਘਨੋਂ। ਖਿਨੇਕ ਮਾਹਿ ਤਾਹਿ ਕੋਂ ਸਮਸ੍ਰ ਮੈ ਧਨੰ ਹਨੋਂ॥ ੧੩। ਕਰੇ ਅਬਧ ਕੋ ਬਧੋਂ ਬਧਾਹ ਕੋ ਵਿਪੋਖ ਹੋਂ। ਕਹਾਂ ਬਖਾਨ ਹੋ ਘਨੋ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨ ਤੋਹਿੰ ਤੋਖਹੋਂ। ਸੁ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰੀਤਮੋ ਸੁ ਰਾਮ ਮੋਹਿ ਲੋਕ ਮੈ ਅਹੇ॥ ਕਰੋਂ ਸੁਰੀਂਦ ਤਾਹਿੰ ਕੀ ਕਰੋਂ ਸੁ ਕਾਜ ਜੋ ਕਹੇਂ ॥ ੪ ॥ ਜਬੈ ਸੁ ਭੂਪ ਯੋਂ ਕਹਿਯੋ ਸੁਰੀਂਦ ਰਾਮ ਕੀ ਕਰੀ। ਤਬੈ ਵਿਸਰਜ ਨੈਨ ਕੋ ਉਠੀ ਮਨੋਂ ਲਤਾ ਹਰੀ। ਕਹੇ ਸੁਭੂਮ ਪਾਲ ਕੋ ਸੁਨੋ ਸੁ ਬਾਤ ਮੇਰੀਯਾ। ਸੁ ਸੱਤਿ ਵਾਕ ਭੂਪਤੇ ਸੁਰੀਂਦ ਰਾਮ ਕੇਰੀਯਾ॥ ੧੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰੀ ਬਾਨੀ ਸਫਲ ਸੁ ਕੀਜੈ। ਭੂਪਤਿ ਬੇਗ ਸੁ ਆਪ ਭਨੀਜੈ। ਪੂਰਬ ਦੇਵ ਅਸੁਰ ਤਿਨ ਸੰਘਰ । ਭਇਓ ਭੂਪ ਭਵ ਮੰਡਲ ਅੰਦਰਿ॥ ੧੬ ॥ ਮੈਂ ਤੋ ਤਨ ਤਬ ਰਖਣ ਕੀਨੇ। ਤੋਹਿ ਤੁਸ਼ਟ ਮੈਂ ਦੋ ਵਰ ਦੀਨੇ॥ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਵਰ ਆਹਿ ਨਿਆਸ॥ ਮੈ ਸੁਬ੍ਰਤ ਰਾਖੇ ਤਵ ਪਾਸ॥ ੧੭॥ ਇਨ ਮੈ ਏਕ ਸੁ ਯਹ ਵਰ ਦੀਜੈ। ਰਾਜਾ ਪੂਤ ਹਮਾਰਾ ਕੀਜੈ ॥ ਅਹਿ ਜੋ ਕਰੇ ਇਕਤ੍ਰ ਭਾਰਾ। ਤਾਕਹ ਟੀਕੋ ਭਰਤ ਹਮਾਰਾ॥ ੧੯ ॥ ਦੂਜੋ ਯੇ ਮਾਂਗੋਂ ਤਵ ਪਾਸ। ਰਾਮ ਕਰੇ ਦੰਡਕ ਬਨਬਾਸ। ਸੁੰਦਰ

ਤੇ ਮੁਨਿ ਭੇਖ ਸੁ ਕਰੇ। ਸੀਸ ਜਟਾ ਤਨ ਬਲਕਲ ਧਰੇ।
੧੯॥ ਚੌਦਾ ਬਰਖ ਬਸੈ ਬਨ ਭਾਰੇ। ਕੰਦ ਮੂਲ ਫਲ ਕਰੇ
ਅਹਾਰੇ। ਬਹੁਰੋ ਆਇ ਅਜੁਧਯਾ ਮਾਹੀਂ। ਕੈ ਰੁਚ ਹੋਇ
ਰਹੇ ਬਨ ਮਾਹੀਂ॥੨੦॥ ਬਨ ਕੌ ਜਾਵੈਂ ਵੈਂ ਪਰਭਾਤ।
ਰਾਮ ਕੰਜ ਦ੍ਰਿਗ ਸੁੰਦਰ ਗਾਤ। ਜੌ ਕੁਛ ਤਹਾਂ ਬਿਲੰਬਹਿ ਜੋ
ਵੌਂ। ਤੌ ਭੂਪਤਿ ਮੈ ਪ੍ਰਾਨ ਸੁ ਖੋਵੌਂ॥੨੧॥ ਸਤ ਪ੍ਰਤਗਯਾ
ਤੂੰ ਜਗ ਅਹੇ। ਦੀਜੇ ਭੂਪ ਸੁ ਜੋ ਵਰ ਕਹੇ। ਸੁਨ ਕੈਕੇਈ
ਦਾਰਣ ਬਾਨੀ। ਭੂਮਿ ਗਿਰੇ ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਇ ਮਲਾਨੀ॥੨੨॥
ਜਿਉਂ ਤਰੁ ਗਿਰੇ ਬੱਜ੍ਰਕੇ ਮਾਰੇ॥ ਤਿਉਂ ਭੂਪਤਿ ਨਹਿ ਰਹੀ
ਸੰਭਾਰੇ। ਸਨੇ ਸਨੇ ਨ੍ਰਿਪ ਆਂਖ ਉਘਾਰੀ। ਮਨ ਕੇ ਮਾਹਿ
ਭਯੋ ਭਯਕਾਰੀ॥੨੩॥ ਕਿੰਵਾਦ੍ਰਹ ਸੁਪਨਾ ਭਉ ਭਾਨੇ। ਕਿੰਵਾ
ਚਿਤ ਸੁ ਮੋਹਿ ਭ੍ਰਮਾਨੇ। ਯੌਂ ਮਨ ਭੀਤਰ ਕੀਨ ਬਿਚਾਰੀ।
ਬਾਘਨ ਜਿਉਂ ਪੁਨਿ ਨਾਰ ਨਿਹਾਰੀ॥੨੪॥ ਕਿਧਾਕਲਹਿ
ਨੀਂ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇ॥ ਜਾਂਕਰ ਹੋਹੁਪ੍ਰਾਨ ਮਮ ਹਾਨੇ॥ ਰਾਮ ਕਿ
ਕੀਨੋ ਤੇ ਅਪਰਾਧੂ। ਕਮਲੇਖਣ ਅਤਿ ਰਾਮ ਸੁ ਸਾਧੂ।
੨੫॥ ਤੂੰ ਮਮ ਆਗੇ ਕਰੀ ਬਡਾਈ। ਰਾਮ ਗੁਨਨ ਕੀ ਹੈ
ਸੁਖ ਦਾਈ॥ ਮੋਹਿ ਕੌਸਲਯਾ ਕੋ ਸਮ ਹੇਰੀ॥ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ
ਸੇਵਾ ਮੇਰੀ॥ ੨੬॥ ਯਾ ਬਿਧ ਪੂਰਬ ਤੂੰ ਮਮ ਭਾਨੇ। ਅਬ
ਕਾਹੇ ਤੂ ਬ੍ਰਿਥਾ ਬਖਾਨੇ। ਰਾਜ ਗਹੀਜੇ ਸੁਤ ਹਿਤ ਸੁੰਦਰ। ਰਾਮ
ਰਹੇ ਪੁਨ ਅਪਨੇ ਮੰਦਰਿ॥੨੭॥ ਮੋਪੈ ਯਹੀ ਅਨੁਗ੍ਰਹ
ਕੀਜੇ॥ ਰਾਮਭੀਖ ਮੇਰੈ ਕਰ ਦੀਜੇ। ਰਾਮਹਿ ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੇ

ਡਰ ਹੋਈ। ਰਾਮ ਨਹੀ ਦੁਖਦਾਤਾ ਕੋਈ॥ ੨੮ ॥ ਦੋਹਰਾ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਭੂਪ ਬਖਾਨਿਯੋ ਚਲਯੋ ਨੀਰ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਇ। ਕਰ ਜੋਰੇ ਅਤਿ ਦੀਨ ਹੁਇ ਪਰੈ ਕਕੇਈ ਪਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਚੌਪਈ। ਬਹੁਰ ਕਕੈਈ ਬਚਨ ਉਚਰੇ ॥ ਕੋਪ ਭਈ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਸੁ ਕਰੇ। ਭੂਪਤਿ ਕਿਆ ਭ੍ਰਮ ਭਯੋ ਤੁਮਾਰੇ। ਤੈਂ ਬਿ ਅਰਥ ਕਿੰਉਂ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ॥੩੦॥ ਮਿੱਥਜਾ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਗਜਾ ਕਰੀ। ਨਰਕ ਹੋਇ ਤੁਹਿਕੋ ਨਰਵਰੀ। ਜੋ ਬਨ ਜਾਇ ਨ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭਾਤਾ। ਅਚਿਨ ਚੀਰ ਧਰ ਸੁੰਦਰ ਗਾਤਾ ॥੩੧॥ ਤੌ ਉਧ ਬੰਧਨ ਮੈ ਤਨ ਕਰੋਂ। ਕੈ ਬਿਖ ਖਾਇ ਤਵਾਗੇ ਮਰੋਂ ॥ ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ ਮੈਂ ਜਗ ਰਾਜਾ। ਠਾਂਗੇ ਸਰਬ ਸਭਾਂਤਰ ਕਾਜਾ॥ ੩੨ ॥ ਕਰੀ ਸੁਗੰਧ ਰਾਮ ਸੁਤ ਕੇਰੀ ॥ ਮਿੱਥਜਾ ਅਹੇ ਪ੍ਰਤ-ਗਜਾ ਤੇਰੀ। ਨਰਕ ਹੋਇ ਤੋਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਭਾਰਾ। ਯੌ ਕੈਕੇਈ ਜਬੈ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੩ ॥ ਭੁਪਤਿ ਦੀਨ ਮਨਾ ਤਬ ਭਯੋ ॥ ਦੂਖ ਸਮੁੰਦਹਿ ਗੋਤਾ ਲਯੋ। ਮੁਰਛਤ ਹੋਇ ਗਿਰਯੋ ਧਰ ਮਾਹੀਂ॥ ਮਨੋਂ ਪਰੇ ਸ਼ਵ ਸਾਸ ਸੁਨਾਹੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਤ ਸੁ ਦੂਖ ਬਡੇ ਜਨ ਬਰਖ ਸਮਾਨੀ। ਪੁਨਿ ਜੋ ਪਰਭਾਤ ਭਯੋ ਜਗਮੈ ਮਿਲ ਬੰਦਨ ਗਾਇਕ ਕੀਰਤਿ ਠਾਨੀ। ਸੁਨਕੈ ਬਹੁ ਬਾਦ ਕਬਿੱਤਨ ਕੋ ਉਰ ਕੋਪ ਭਈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਵਹ ਰਾਨੀ। ਚਲ ਜਾਹੁ ਵਜਾਹੁ ਨ ਵਾਦ ਘਨੇਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਨਿਵਾਰ ਸੁ ਤਾਹਿ ਭਵਾਨੀ ॥ ੩੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੱਧ ਹਵੇਲੀ ਭਇ ਪ੍ਰਭਾਤ ॥ ਠਾ

ਢੇ ਭਏ ਸੁ ਗਨ ਬਖਿਯਾਤ। ਬ੍ਰਹਮਣ ਖੱਤ੍ਰੀ ਵੈਸ ਸੁ ਧਨ ਵਰ। ਰਿਖ ਕੰਨਯਾ ਪੁਨਿ ਛੱਤ੍ਰ ਸੁ ਚਾਮਰ॥ ੩੬॥ ਗਜ ਬਾਜੀ ਪੁਨਿ ਔਰ ਪਦਾਂਤੀ। ਵਾਰ ਵਿਲਾਸਨ ਪੌਰ ਜਨਾ ਤੀ। ਵਸਿਸ੍ਰ ਸੁ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬਿਧਹ ਬਤਾਈ। ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸਗਲ ਬਨਾਈ॥ ੩੭॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਾਲ ਬ੍ਰਿਧਿ ਪੁਰ ਮਾਹੀਂ॥ ਰਾਤਸੁ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਲਈ ਨ ਕਾਹੀ। ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਕਦੋਂ ਨਿਹਾਰੇਂ। ਪੀਤ ਪਟੰਬਰ ਤਨ ਮੈ ਧਾਰੇਂ॥ ੩੮॥ ਸਰਬ ਅਭਰਨ ਧਰੇ ਮਨ ਮੋਹੇ। ਹੇਮ ਕ੍ਰੀਟ ਕਰ ਕੰਕਣ ਸੋਹੇ॥ ਕੌਸਤਕ ਮਣਿ ਗਲ ਲਸੇ ਉਦਾਰੇ॥ ਸੋ ਮਨੋਜ ਸੁੰਦ ਰ ਤਨ ਧਾਰੇ॥ ੯੩॥ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਕੋ ਭਾਲ ਸੁਹਾਏ। ਗਜਾ ਰੂਢ ਮੁਸਕਾਵਤ ਆਏ। ਲਖਮਣ ਕੇ ਕਰ ਛੱਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ॥ ਸੀਸ ਰਾਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਝੁਲਾਏ॥ ੪੦॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਕਬ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸੁ ਯਾ ਜਗ ਮੈਂ ਕਬ ਆਵਤ ਰਾਮ ਸੁ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇਂ॥ ਇਮ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਭਈ ਸਗਲੀ ਉਤਕੰਠਤ ਹੈਂ ਪੁਰਕੇ ਜਨ ਸਾਰੇ॥ ਅਬਲੌ ਨਹਿ ਭੂਪਉਠੇ ਘਰ ਤੈ ਇਹ ਕਾਰਨ ਕੌਣ ਸੁਮੰਤ ਬਿਚਾਰੇ॥ ਹਰਏ ਹਰਏ ਕਹਿ ਭੂਪ ਹੁਤੋ ਸੁ ਸਮੰਤ ਤਹੀ ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਸਿਧਾਰੇ॥ ੪੧॥ ਜਯ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਨਿਵਾਇ ਸੁ ਨਾਰਿ ਸੁ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਤਿਨ ਬੰਦਨਠਾਨੀ। ਅਤਿ ਖੇਦ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਦੋਊ ਪੁਨਿ ਪੂਛਤ ਰਾਨੀ। ਦੇਵ ਕੇਕਈ ਸੁਨੀਤ ਬਧੋ ਤੁਮ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਮੁਖ ਕਾਹਿ ਮਲਾਨੀ। ਬਲਆਹਿ ਚਲਾਚਲ ਭੂਪ

ਮੁਨੀ ਬਲੀ ਵਿੱਕ੍ਰਿਤ ਆਜੁ ਭਇਓ ਮੁਹਿਭਾਨੀ॥ ੪੨॥ ਬੋ
ਲ ਕਕੇਈ ਸੁਮੰਤ ਕਹਿਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਰਾਤ ਨਾ ਨੀਂਦ ਕਰੀ ਦ੍ਰਿਗ
ਮਾਂਹੀ। ਔਰ ਨ ਭਾਖਤ ਹੈ ਮੁਨਤੇ ਇਕ ਰਾਮਹਿ ਰਾਮ ਬਕੇ
ਮੁਖਮਾਹੀ। ਜਾਗਤਿਰਾਤ ਰਹਿਓ ਸਗਲੀ ਇਹ ਕਾਰਣ ਭੂਪ
ਚਲਾਚਲਆਹੀ। ਭੂਪ ਪਿਖੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਭਲੇ ਤੁਮ ਜਾਉ
ਸੁਮੰਤ ਲਿਆਉ ਇਹਾਂਹੀ॥ ੪੩॥ ਸੁਮੰਤੋ ਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ॥
ਰਾਨੀ ਭੂਪ ਨ ਭਾਖਿਓ ਕਿਹ ਬਿਧ ਜਾਵੇਂ ਲੈਨ॥ ਸੁਮੰਤ ਲਿ
ਆਵੈ ਰਾਮ ਕੋ ਜੋ ਭੂਪ ਬਖਾਨੇਂ ਬੈਨ॥ ੪੪॥ ਸੁਨਿ ਮੰਤ੍ਰੀ
ਕੇ ਬੋਲ ਕੋ ਬੋਲੇ ਦਸਰਥ ਰਾਇ। ਸੁਮੰਤ ਨਿਹਾਰੋਂ ਰਾਮਕੋ
ਬੇਗ ਲਿਆਵਹੁ ਜਾਇ॥ ੪੫॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭੂਪ ਬਖਾਨਿਯੋ
ਚਲੇ ਸੁਮੰਤ ਸੁ ਦੌਰ। ਰਾਮ ਭਵਾਨੀ ਕੇ ਗਏ ਕਿਨੇ ਨਵਾਰੇ
ਪੌਰ॥ ੪੬॥ ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਕੰਜ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਕਲਿਆਨੁ।
ਬੇਗ ਚਲੇ ਨ੍ਰਿਪ ਗਹਿ ਕਰ ਆਨ। ਰਾਜਾ ਤਵ ਦੇਖਨ ਕੋ
ਚਹੇ। ਚਲੋ ਬੇਗ ਕਛੁ ਢੀਲ ਨ ਅਹੇ॥ ੪੭॥ ਯਾਬਿਧ
ਕਹਿਯੋ ਸੁਮੰਤ ਸੁ ਜਬਹੀ। ਰਾਮ ਚਲੇ ਰਥ ਬੈਠਸੁ ਤਬਹੀ।
ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸੁ ਲਏ ਬੁਲਾਇ। ਮੱਧ ਡੇਵਢੀ ਪਹੁਚੇ ਆਇ
॥ ੪੮॥ ਬਸਿਸ਼ਟ ਪਾਸ ਨਹਿ ਢੀਲ ਲਗਾਈ। ਦੇਖਤ ਚਲੇ ਗਏ
ਰਘੁਰਾਈ। ਪਿਤਾ ਸਮੀਪ ਸੁ ਜਾਇ ਭਵਾਨੀ। ਬੇਗ ਰਾਮ
ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ॥ ੪੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਮਅਲਿੰਗਨ ਹੇਤ
ਨ੍ਰਿਪ ਉਠੇ ਸੁ ਜਬ ਹੁਲਸਾਇ॥ ਬਾਹੁ ਪਸਾਰ ਸੁ ਬੀਚਹੀ
ਗਿਰੇ ਮੂਰਛਾ ਖਾਇ॥ ੫੦॥ ਚੌਪਈ॥ ਹਾਹਾ ਹਾਮ

ਭਾਖ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ । ਏਕ ਭੂਪ ਲੀਨੇ ਅੰਗ ਮਾਹੀਂ । ਭੂਪਤਿ ਪੇਖ ਮੂਰਛਾ ਭਾਰੀ । ਰੋਵਨ ਲਗੀ ਸਗਲ ਤਹਿ ਨਾਰੀ॥ ੫੧ ॥ ਰੋਵਨ ਕੈਸੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੈ ਭਇਓ । ਸੰਕ ਬਸਿਸ਼ਟ ਤਹਾਂ ਪੁਨਿ ਗਇਓ । ਪੂਛਤ ਭਏ ਰਾਮ ਸੁਤ ਤਾਰਨ । ਕੌਨ ਭਇਓ ਭੂਪਤਿ ਦੁਖ ਕਾਰਨ॥ ੫੨ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਸੁ ਪੂਛਿਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਉੱਤਰ ਦਯੋ ਕੈਕਈ ਤਬ ਹੀ । ਤੁਮਹੀ ਕਾਰਨਿ ਹੋ ਸੁਨ ਰਾਮ । ਤੁਮ ਅਧੀਨ ਕਛੁ ਭੂਪਤਿ ਕਾਮ ॥ ੫੩ ॥ ਪਿਤਾ ਦੂਖ ਰਘੁਵਰ ਪਰਹਰੋ । ਭੂਪਤਕੋ ਵਹੁ ਕਾਰਜ ਕਰੋ । ਸੱਤ ਪ੍ਰਤੱਗਿਯਾ ਰਾਮ ਤਵ ਤਾਤ । ਸੱਤ ਪ੍ਰਤਗਿਯਾ ਰਾਮ ਬਖਿਆਤ ॥ ੫੪ ॥ ਰਾਜਾ ਦੋ ਵਰ ਮੋਕੋ ਦਏ । ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਚਿੱਤ ਜਬ ਮੋਪਰ ਭਏ । ਤਵ ਅਧੀਨ ਦੋਨੋਂ ਤੇ ਅਹੇ । ਤਵ ਭਾਖਤ ਨ੍ਰਿਪ ਲੱਜਾ ਗਹੇ॥ ੫੫ ॥ ਸਤਿ ਫਾਸ ਮੈ ਭੂਪਤਿ ਪਰੋ । ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਤਿਨ ਮੋਚਨ ਕਰੋ । ਪੁਤ੍ਰ ਕਹੀਜੇ ਸਾਚੋ ਸੋਇ । ਪਿਤ ਪੂੰ ਨਰਕ ਤੇ ਰਾਖੇ ਜੋਇ ॥ ੫੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯੌ ਕੈਕਈ ਭਾਖਿਓ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਦੁਖ ਮੂਲ ॥ ਸੁਨਤ ਰਾਮ ਦੁਖ ਉਰ ਭਯੋ ਮਨੋ ਹਨੇ ਕਰ ਸੂਲ ॥ ੫੭ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੂਖਤ ਰਾਮ ਕੈਕਈ ਭਾਨੇ । ਮੋ ਪ੍ਰਤ ਕਿਯੋਂ ਯੌ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ । ਪਿਤਾ ਹੇਤ ਜੀਵਨ ਪਰਹਰੌ । ਘੋਰ ਹਲਾਹਲ ਪੀਵਨ ਕਰੋਂ ॥ ੫੮॥ ਸੀਯ ਕੁਸੱਲਿਆ ਕਰੋਂ ਸੁ ਤਿਆਗ । ਤਜੋ ਰਾਜ ਨਹਿ ਕਰੋਂ ਸੁ ਰਾਗ । ਬਿਨ ਭਾਖੇ ਪਿਤਕਾਰਯ ਕਰੇ । ਉਤਮ ਪੂਤ ਸੁ ਵਹੀ ਉਚਰੇ ॥ ੫੯ ॥ ਭਾਖੇ ਕਰੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਾਰਜ । ਮੱਧਮ ਪੂਤ ਕਹੇ ਵਹਿ ਆਰਯ । ਭਾਖੇ

ਕਰੋ ਨ ਕਾਰਯ ਜੋਇ । ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਮਲ ਭਾਖਿਯੋ ਸੋਇ॥੬੦ ॥ ਯਾਂਤੇ ਕਰੋ ਸਕਲ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਰਯ। ਜੋ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖੇ ਜਗ ਆਰਯ। ਸੱਤ ਕਰੇਂਗੋ ਸੰਕ ਨ ਮਾਨੇ। ਰਾਮ ਬਚਨ ਨਹਿ ਦੋਇ ਬਖਾਨੇ ॥ ੬੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਾਂ ਬਿਧ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੱ ਗਿਯਾ ਸੁਨੀ ਕੈਕਈ ਕਾਨ ॥ ਉਮਾਂ ਹਰਖ ਉਠ ਬੈਠ ਕੈ ਲਾਗੀ ਕਰਨ ਬਖਾਨ॥ ੬੨॥ ਕੈਕਈ ਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇਰੇ ਤਿਲਕ ਹਿਤ ਕਰੇ ਇਕੱਤਰ ਭਾਰ । ਤਿਨਹੀ ਕਰ ਅਬ ਟੀਕੀਏ ਭਰਤ ਸੁ ਪੂਤ ਹਮਾਰ ॥ ੬੩ ॥ ਏਕ ਸੁ ਯਹਿ ਵਰ ਜਾਨੀਏ ਦੂਜੋ ਸੁਨ ਨਿਰਧਾਰ । ਤੁਮ ਬਨ ਜਾਵੋ ਬੇਗ ਅਬ ਚੀਰ ਬਸਨ ਜਟ ਧਾਰ॥ ੬੪ ॥ ਪਿਤ ਆਇਸ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੋ ਚੌਦਹ ਬਰਖ ਸੁ ਆਹਿ। ਬਨੋਬਾਸ ਤਨ ਮੈਂ ਧਰੋ ਮੁਨਿ ਭੋਜਨ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ॥ ੬੫ ॥ ਯਹੀਕਾਜ ਹੈ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਰੋ ਰਾਮ ਉਰਮਾਨ। ਰਾਜਾ ਉਰ ਲਜਾਬਦੀ ਕਰੇਨ ਤੋਹਿ ਬਖਾਂਨ॥੬੬॥ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਰਤ ਲਏ ਸਭ ਰਾਜ ਕੋ ਮੈਂ ਜਾਊਂ ਬਨ ਮਾਹਿ। ਪਰ ਰਾਜਾ ਭਾਖੇ ਨਹੀਂ ਕਾਰਨ ਜਾਨੋ ਨਾਹਿ ॥ ੬੭ ॥ ਸੁਨਤ ਰਾਮਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਦਸਰਥ ਨੈਨ ਉਘਾਰ । ਚੰਦ ਬਦਨ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਸੇ ਠਾਂਢੇ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ॥ ੬੮ ॥ ਦੁਖੀ ਸੁ ਦੂਖਤ ਬਚਨ ਤਬ ਭੂਪਤ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਮੈਂ ਨਾਰੀ ਵਸਿ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਤ ਉਨ ਮਾਰਗ ਗਤਿ ਮਾਨ॥ ੬੯॥ ਸਿਖਲ ਮੇਂ ਪਗ ਡਾਰਕੈ ਰਾਜ ਕਰੋ ਪੁਰ ਮਾਹਿ। ਮੋਕੋ ਝੂਠ ਸ ਨਾਂ ਛੁਹੇ ਤੋਂਕੋ ਪਾਪ ਸੁ ਨਾਹਿ ॥ ੭੦ ॥

ਯਾ ਬਿਧ ਭੂਪ ਬਖਾਨਿਯੋ ਉਰਮੈਂ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ । ਤਪਤ ਰਿਦੇ ਅਤਿ ਹੋਇਓ ਲਾਗੋ ਕਰਨ ਵ੍ਰਿਲਾਪੁ ॥ ੭੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹਾ ਰਾਮ ਹਾ ਨਾਥ ਉਦਾਰੇ । ਹਾ ਮੇਰੇ ਸੁਤ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੇ । ਮੋਕੋ ਤਿਆਗ ਘੋਰ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਜਾਵਨ ਕਿਉਂ ਚਾਹੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੨ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖ ਰਾਮ ਗਲਲਾਇ । ਰਾਜਾ ਰੋਇ ਨੈਨ ਜਲ ਜਾਇ । ਨਿਜ ਪਾਨਨ ਕਰ ਰਾਮ ਉਦਾਰੇ । ਭੂਪਤਿ ਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ੭੩ ॥ ਨੈ ਕੋਵਿਦ ਸੁਤ ਧੀਰਜ ਧਰਿਯੋ । ਭੂਪਤਿਕੋ ਅਸ੍ਵਾਸਨ ਕਰਿਯੋ । ਕਿਉਂ ਨ੍ਰਿਪ ਦੁਖ ਉਰ ਭਯੋ ਉਦਾਰੇ । ਰਾਜੁ ਕਰੇਂਗੇ ਅਨੁਜ ਹਮਾਰੇ ॥ ੭੪ ॥ ਤੇਰੋ ਬਚਨ ਪਾਲ ਬਨਮਾਹੀਂ । ਮੈਂ ਆਵੌਂ ਬਹੁਰੋ ਪੁਰਮਾਂਹੀ । ਰਾਜ ਕੋਟਿ ਗੁਣ ਸੁਖਿ ਬਨਮਾਂਹੀ । ਰਾਜ ਨ ਹੋਇ ਸੁਮੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥੭੫॥ ਤੇਰੋ ਸੱਤਿਪਾਲ ਤਹਿ ਕਰੇ । ਦੇਵਕਾਜ ਸਭ ਯਾ ਬਿਧ ਸਰੇ । ਮਾਤ ਕਕੇਈ ਕਹਿਯੋ ਬਨਬਾਸਾ । ਮੇਰੋ ਹੈ ਬਹੁ ਗੁਣ ਪਰਗਾਸਾ ॥ ੭੬ ॥ ਅਬਹੀ ਬਨ ਜਾਨੋਂ ਮੈਂ ਚਹੋਂ । ਢੀਲ ਨਹੀਂ ਉਰ ਅੰਤਰ ਗਹੋਂ । ਤਿਲਕ ਹੇਤ ਜੋ ਆਨੇ ਭਾਰ । ਤੇ ਸਭ ਧਾਰੋ ਭਵਨ ਮਝਾਰ ॥ ੭੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਨਕ ਨੰਦਨੀ ਤੋਖ ਕਰ ਮਾਤਾ ਕੋ ਅਸ੍ਵਾਸ । ਤਵ ਪਦ ਪੰਕਜ ਬੰਦਕੈ ਮੈ ਜਾਵੋਂ ਬਨਬਾਸ ॥ ੭੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਉਚਾਰਣ ਕੀਨੋਂ । ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਪਰਕਰਮਾ ਦੀਨੋਂ । ਮਾਤ ਕੌਸੱਲਜਾ ਦੇਖਨ ਹੇਤ । ਆਵਨ ਭਯੋ ਸੁ ਧਰਮ ਨਿਕੇਤ ॥ ੭੯ ॥ ਸੰਕਰੁ ਛੰਦ ॥ ਕੌਸੱਲਜਾ ਹਰਿ ਪੂਜ ਕੈ ਉਰ ਰਾਮ

ਕਾਰਜਧਾਰ। ਧਨਬ੍ਰਾਮਨਾਂ ਬਹੁਦਾਨਦੈ ਪੁਨਿਹੋਮਕੀਨ ਅਪਾਰ
। ਕਰਮਨ ਇਕਾਗਰ ਆਪਨੋਂ ਉਰ ਬਿਸ਼ਨ ਧਿਆਨ ਉਦਾਰ।
। ਤਿਨਿ ਨੈਨ ਦੋਨੋ ਮੀਚਕੈ ਮੁਖਿ ਮੋਨ ਲੀਨੋ ਧਾਰ॥ ੯੦
॥ ਹੈ ਸੁ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਕੇ ਪੁਨਿ ਏਕ ਰੂਪ ਅਨੂਪ। ਘਨ ਚਿਤ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੰਦ ਸਤ ਪੁਨਿ ਸਰਬ ਅਧਿਕ ਸਰੂਪ। ਯਾ ਬਿਧ
ਅਨੂਪਸਰੂਪਜੋਹਰਿਧਾਰਯੋਉਰਧਾਮ। ਨੈਨਦੋਨੋਹੈਂਮਿਲੇਤਿਨ
ਨਾਂਹਿਪੇਖੇਰਾਮ॥ ੯੧॥ ਇਤਿਸ੍ਰੀਮਤਿਅੱਧਯਾਤਮਰਾਮਾਇਣੇ
ਉਮਾਂਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਜੁੱਧਿਆ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋਧਿਯਾਇ॥੩॥

॥ ਸ੍ਰੀਮਹਾਂਦੇਵੋਵਾਚ॥ ਸੰਕਰਛੰਦ ॥

ਪਿਖ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਾ ਰਾਮ ਕੋ ਦ੍ਰਿਗਕੰਜ ਸੋਭ ਅਪਾਰ। ਕੌਸ਼ੱਲਿਆ ਕੋ
ਭਾਖਿਯੋਪਿਖ ਰਾਮਖਰੇਉਦਾਰ।ਸੁਨਿਰਾਂਮਨਾਮਕੁਸ਼ੱਲਿਯਾਂਦ੍ਰਿਗ
ਲਏ ਤਾਹਿੰਉਘਾਰ। ਬਿਸਾਲ ਨੈਨ ਸੁਰਾਮਕੋ ਪਿਖਰੋਦਲੀਨ
ਬੈਠਾਰ॥ ੧॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਸਿਰ ਚੂੰਮ ਕੰਠ
ਲਗਾਇਕੇ ਸੁਤ ਜੋ ਚਹੋ ਸੋ ਲੀਜੀਏ। ਉਪਵਾਸਿਕੀ ਉਰ ਭੂਖ
ਹੈ ਮਿਸ਼ਟਾਨ ਭੋਜਨ ਕੀਜੀਏ। ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਆਪ ਬਖਾਨਿਯੋ
ਨਹਿ ਕਾਲ ਭੋਜਨ ਕੋ ਅਹੇ। ਅਬ ਬੇਗ ਮਾਇ ਸੁ ਮੈਂ ਚਲੋਂ
ਮੈਬਾਸ ਦੰਡੁਕ ਬਨ ਗਹੇ॥ ੨॥ ਕੈਕੇਈ ਕੋ ਵਰ ਦਾਨ ਕੈ ਪੁਨਿ
ਸੱਤਿ ਵਾਦੀ ਭੂਪਤੀ। ਭਰਤ ਕੋ ਦਯੋ ਰਾਜ ਪੁਰ ਕੋ ਮਮ
ਅਰੰਨ ਮਹਾਂ ਮਤੀ॥ ਬਰਖ ਚੌਦਾਂ ਬਾਸਕੈ ਮੁਨਿ ਸੰਗਿ ਨੀਕੇ
ਜੀਜੀਯੇ। ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਆਵੋਂ ਮਾਇ ਮੇਰੀ ਚਿੰਤ ਰੰਚ ਨ ਕੀ-

ਜੀਯੇ ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਦੁੱਖ ਬਢਿਯੋ ਤਨ ਮੂਰਛ ਜਾਇ ਪਰੀ ਧਰਿ ਮਾਹੀ । ਉਠਿ ਫੇਰ ਸੁ ਰਾਮਹਿ ਬਾਤ ਕਹੀ ਮਨ ਡੂਬਤ ਤਾ ਦੁਖ ਸਾਗਰਮਾਹੀਂ । ਬਨਜਾਹਿ ਸੁ ਜੌ ਤੁਮ ਰਾਮ ਬਲੀ ਸੁਤਿ ਸੰਗਿ ਚਲੋਂ ਤਵ ਮੈਂ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਬਿਛਰੀ ਤੁਮ ਤੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਸੁਨੋ ਖਿਨ ਆਧ ਨ ਜੀਵਤ ਹੌਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ ॥ ੪ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਜਿਉਂ ਗਊ ਬਾਲਕ ਪੂਤ ਤਜਿ ਨਹੀਂ ਔਰ ਠੌਰਹਿ ਸੋ ਰਹੇ । ਤਿਯੋ ਰਾਮਤੋਹਿ ਨ ਤਜੋਂ ਮੈਂਊ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੇ ਮੇ ਅਹੇ । ਪਰਸ਼ਿਨਿ ਭੂਪਤਿ ਜੋ ਭੁਏ ਦੇ ਭਰਤ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨੰ । ਕਿਸ ਹੇਤ ਭੂਪਤਿ ਭਾਖ ਹੈ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਤਵ ਬਨ ਬਾਸਨੰ ॥ ੫ ॥ ਕੈਕਈ ਕੋ ਵਰ ਦਾਨ ਦੈ ਸਰਬੰਸੁ ਦੇਵੇ ਤਾਹਿੰਕੋ । ਤੈਂਕੋ ਕੈਕੇਈ ਭੂਪ ਕੋ ਅਪਰਾਧ ਕੀਨੋ ਨਾਂਹਿੰਕੋ । ਪਿਤਾ ਜਿਉਂ ਗੁਰ ਰਾਮ ਹੈ ਤਿਉਂ ਮਾਤ ਅਧਿਕ ਪਛਾਨੀਯੇ । ਪਿਤਾ ਤੇ ਬਨਬਾਸ ਭਾਖਯੋ ਮੈਂ ਹਟਾਵੋ ਮਾਨੀਯੇ ॥ ੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮਮ ਵਾਕ ਉਲੰਘਨ ਕੈ ਬਨ ਕੋ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਸੁ ਭੂਪਤਿ ਕੇ ਬਚ ਮਾਨੇ । ਤਬ ਮੈਂ ਯਮ ਕੇ ਘਰ ਜਾਉਂ ਅਬੈ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕਰੋਂ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨਨ ਹਾਨੇਂ । ਲਖਮੱਨ ਸੁਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਜਬੈ ਉਰ ਕੋਪ ਬਢਿਯੋ ਜਨੁ ਆਗ ਸਮਾਨੇਂ । ਜਨ ਲੋਕ ਸੁ ਤੀਨ ਜਲਾਵਤ ਹੈਂ ਇਮ ਪੇਖ ਤਬੈ ਤਿਨ ਬੈਨ ਬਖਾਨੇ ॥ ੭ ॥ ਲਖਮਣੋਂ ਵਾਚ ॥ ਹੈ ਉਨਮੱਤਿ ਸੁਨਾਰਿ ਅਧੀਨ ਸੁਭੂਪਤ ਮਹਾਂ ਉਰ ਭੂਪ ਨਿਹਾਰੋਂ । ਬਾਂਧ ਤਿਨੇਂ ਘਰਿ ਰਾਖਤ ਹੌਂ ਉਰ ਰਾਮ ਬਡੀ ਪਗ

ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਡਾਰੋਂ। ਬੰਧੁ ਸਮੇਤ ਹੁ ਮਾਤੁਲ ਮੈਂ ਭਰਤੈਂ ਪਬ ਐ
ਵਤ ਬਾਨਨ ਮਾਰੋਂ। ਦੇਖਹਿ ਮੋਂ ਬਲ ਦੇਵ ਸਭੈ ਸਭ ਲੋਕਨ
ਕੋ ਖਿਨ ਭੀਤਰ ਜਾਰੋਂ॥ ੮॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮ
ਤੂ ਕਰ ਤਿਲਕ ਭਾਲ ਸੁ ਬੈਠ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨੰ॥ ਬਿਘਨ
ਕਾਰੀ ਲੋਕ ਮੈਂ ਕਰ ਚਾਪ ਕਰੋਂ ਸੁ ਸਾਸਨੰ। ਇਮ ਕਹੈ ਲ
ਖਮਣ ਕੋਪ ਕੈ ਤਬ ਰਾਮ ਗਰੇ ਲਗਾਇਯੋ। ਉਮਾ ਤਾਂਸਿਰ
ਚੂਮ ਕੈ ਤਬ ਰਾਮ ਆਪ ਸੁਨਾਇਯੋ॥ ੯ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋਵਾਚ
॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਘੁ ਸਰਦੂਲ ਭੁਜਾ ਬਲ ਧਾਰੀ। ਤੂੰ ਮੇਰੋ
ਅਤਿਸੈ ਹਿਤਕਾਰੀ। ਤਵ ਬਲ ਪਿਖੋਂ ਸਗਲ ਮਨ ਮਾਂਹੀਂ।
ਲਖਮਨ ਸੁਨੋਂ ਸਮੈਂ ਅਬ ਨਾਹੀਂ॥ ੧੦॥ ਵਿੱਸੁ ਸਰੀਰ ਰਾ
ਜ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਜੋ ਲਖਮਣ ਯਹਿ ਸਾਚੋ ਹੋਈ। ਤੌ ਤਾਂ ਹੇਤ
ਸੁ ਯਤਨ ਤੁਮਾਰਾ। ਸਫਲ ਹੋਇ ਯਾ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ॥ ੧੧
॥ ਮੇਘਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਬਿਜੁਲੀ ਜੈਸੇ। ਭੋਗ ਸਭੈ ਜਗ ਚੰਚਲ
ਤੈਸੇ। ਤਪਤ ਲੋਹ ਜਗ ਬਿੰਦ ਸੁ ਜੈਸੀ। ਆਯੁ ਪਿਖੋ ਖਿਣ
ਭੰਗਰ ਤੈਸੀ॥੧੨॥ ਜਿਉਂ ਮੇਂਡਕ ਕਉ ਅਹਿ ਮੁਖ ਗਹੇ।
ਵਹਿ ਅਤ ਮੂਰਖ ਦੰਸਨ ਚਹੇ। ਕਾਲ ਸਰਪ ਤਿਉਂ ਲੋਕਨ
ਗ੍ਰਾਸੇ। ਮੂਰਖ ਕਰੇ ਭੋਗ ਉਰ ਆਸੇ॥ ੧੩ ॥ ਜਾਕਰ ਮਨ
ਤੇ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵੇਂ। ਤਾਂ ਸੁਖ ਹਿਤ ਵੈ ਕਰਮ ਕਮਾਵੇਂ। ਸੋ
ਤਨ ਆਤਮ ਤੇ ਅਤਿ ਨਿਆਰੋ। ਭੋਗ ਸੁ ਕਿਹ ਬਿਧ ਹੋਇ
ਬਿਚਾਰੋ॥ ੧੪॥ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਦਾਰਾ॥ ਜਾ ਸੰਗ
ਮ ਕਰ ਕਰੇ ਬਿਕਾਰਾ॥ ਪ੍ਰਪਾਜੰਤ ਜਿਉਂ ਨਦੀਅਨ ਕਾਠ॥

ਤਿਉਂ ਖਿਣ ਚੰਚਲ ਸੰਗਮ ਠਾਠ ॥ ੧੫॥ ਪਦਮਾ ਛਾਇਆ ਜਿਉਂ ਅਤਿ ਚਲਾ। ਤਰਣ ਅਵਸਥਾ ਊਰਮ ਜਲਾ। ਸੁਪਨ ਤੁਲ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਖ ਅਹੇ ॥ ਤੱਦਪ ਨਰ ਅਭਿਮਾਨਹਿ ਗਹੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਪਨ ਤੁਲ ਯਹਿ ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਸਦਾ ਰੋਗ ਦੁਖ ਜਾਹਿ ਮਝਾਰਾ॥ ਗੰਧਰਬ ਨਗਰ ਕੇ ਸਮ ਜਗਗਰੇ ॥ ਮੂਰਖ ਤਾਂ ਅਨੁਵਰਤਨ ਕਰੇ॥੧੭ ॥ ਰਵਿ ਕੀ ਗਤਿ ਆ ਗਤੀ ਆਧੀਨਾ॥ ਆਯੁਰ ਹੋਇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਖੀਨਾਂ॥ਜਰਾ ਮਰ ਨ ਔਰਨ ਕੋ ਦੇਖੇ॥ ਮੂਰਖ ਅਪਨੋ ਨਾਹਿੰ ਸੁਲੇਖੇ॥ ੧੮॥ ਸੋਈ ਦਿਨ ਅਰੁ ਸੋਈ ਰਾਤਿ ॥ ਮੂਢ ਧਰੇ ਮਨ ਮੈਂ ਬਖਿਆਤ ॥ ਭੋਗਨ ਕੋ ਅਨੁਧਾਵਨ ਕਰੇ॥ ਕਾਲ ਬੇਗ ਕੀ ਖਬਰ ਨ ਪਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਾਚੇ ਘਟ ਕੋ ਨੀਰ ਸੁ ਜੈਸੇ॥ ਉਮਰਾ ਜਾਇ ਸੁ ਖਿਣ ਖਿਣ ਤੈਸੇ ॥ ਸਫਲ ਬਾਣ ਜਿਉਂ ਕਰੇ ਪ੍ਰਹਾਰਾ। ਤਿਉ ਤਨ ਰੋਗ ਸੁ ਕਰੇ ਸੰਘਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥ ਬਾਘਨ ਜਿਉਂ ਜਗ ਜਰਾ ਡਰਾਵੇ ॥ ਸਮੋ ਨਿਹਾਰ ਮਿਰਤ ਸੰਗ ਆਵੇ ॥ ਤ੍ਵਚ ਪੁਨਿ ਮਾਸ ਹਾਡ ਅਰੁ ਵਿਸ਼੍ਰਾ॥ ਮੂਤ੍ਰ ਰੇਤ ਰਕਤ ਜਿਹ ਨਿਸ਼੍ਰਾ ॥ ੨੧ ॥ ਐਸੇ ਤਨ ਮੈਂ ਕਰ ਅਭਿਮਾਨ ॥ ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਜੋ ਲੇਵੇ ਮਾਨ ॥ ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਤਨ ਬਿਸ਼੍ਰਾ ਹੋਈ ॥ ਕੈ ਪੁਨਿ ਭਸਮ ਕ੍ਰਿ ਮਾਦਿਕ ਸੋਈ॥ ੨੨॥ ਵਿਕਾਰੀ ਔਰ ਪ੍ਰਣਾਮੀ ਜੋਇ ॥ ਆਤਮ ਦੇਹ ਕਦਾਪਿ ਨ ਹੋਇ। ਲਖਮਣ ਜੋ ਤਨ ਆਤਮ ਮਾਨ ॥ ਲੋਕ ਦਹਨਿ ਕੋ ਚਹੇ ਭਵਾਨ ॥ ੨੩॥ ਦੋਖ ਅਹੇ ਜਗ ਭੀ ਤਰ ਜੇਤੇ। ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਹੋਇ ਸਭ ਤੇਤੇ ॥ ਦੋਹੋ ਹੈ ਧਾਇ

ਬੁਧਿ ਸੁ ਜੋਈ॥ ਨਾਮ ਅਵਿਦਿਆ ਭਾਖੀ ਸੋਈ ॥ ੨੪ ॥ ਨਾਹਿ ਦੇਹ ਚਿਦਾਤਮ ਹੱਯੇ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੀ ਮਤਿ ਵਿੱਦਜਾ ਕੱਹੀਯੇ ॥ ਅਵਿੱਦਜਾ ਕਰ ਹੋਵੈ ਸੰਸਾਰ॥ ਵਿਦਜਾ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਦਏ ਨਿਵਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਤਾਂਤੇ ਭ੍ਰਾਤ ਮੋਖ ਉਰ ਧਰੋ। ਵਿਦਜਾ ਭਜਾਸ ਯਤਨ ਬਹੁ ਕਰੋ॥ ਕਾਮ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧਾਦਿਕ ਹੈਂ ਜੇਤੇ॥ ਮੋਖ ਪੰਥਕੇ ਬੈਰੀ ਤੇਤੇ॥ ੨੬ ॥ ਸਤ੍ਰੁ ਸੂਦਨ ਤਾਹਿ ਨਿਵਾਰੋ॥ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਭਲੇ ਉਰ ਧਾਰੋ॥ ਤਿਨੱਮੈਂ ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੇ ਜਗ ਜੋਈ॥ ਮੋਖ ਬਿਨਾਸਕ ਏਕੋ ਸੋਈ॥ ੨੭॥ ਕ੍ਰੋਧ ਸੰਗ ਜਗੁ ਜੋ ਨਰ ਕਰੇ॥ ਸੁਹਿਰਦ ਭ੍ਰਾਤ ਤਾਤ ਸੰਹਰੇ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਮੂਲ ਤਨ ਤਾਪ ਪਛਾਨੋ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਮੂਲ ਜਗ ਬੰਧਨ ਜਾਨੋ॥ ੨੮ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੇ ਨਿਜ ਧਰਮ ਸੁ ਘਾਤ। ਤਾਂਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤਜੋ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ। ਕ੍ਰੋਧ ਬਡੋ ਜਗ ਸ਼ਤ੍ਰੁ ਸੁ ਹੱਯੇ। ਵੈਤਰਣੀਂ ਨਦੀ ਸੁ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਂ ਪੱਯੇ॥ ੨੯॥ ਸੰਤੋਖ ਨਾਮ ਨੰਦਨ ਬਨ ਜਾਨੋਂ। ਸ਼ਾਂਤਿ ਸੁ ਕਾਮਧੇਨ ਪਹਿਚਾਨੋ। ਤਾਂਤੇ ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਜੋ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਤੇਰੋ ਕੋਇਕ ਨਾਹੀਂ ॥ ੩੦॥ ਪ੍ਰਗੱਜਾ ਤਨ ਮਨ ਇੰਦ੍ਰੇ ਪ੍ਰਾਨੱ॥ ਆਤਮ ਇਨ ਤੇ ਭਿੰਨ ਪਛਾਨ॥ ਸੁਯੰ ਜੋਤ ਅਤਿ ਸੁਧ ਸੁਆਹਿ॥ ਵਿਕਾਰ ਹੀਨ ਆਕ੍ਰਿਤ ਕਿਛੁ ਨਾਂਹਿ॥ ੩੧॥ ਤਨਿ ਇੰਦ੍ਰੇ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਆਰੇ। ਜੋ ਲੌ ਨਹਿ ਆਤਮ ਨਿਰਧਾਰੇ॥ ਤੌਲੌ ਪਾਵੇ ਦੁਖ ਅਪਾਰਾ। ਮਾਹਿ ਸੰਸਾਰ ਮਰੇ ਬਹੁ ਬਾਰਾ॥ ੩੨॥ ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰਾਣਾਦਿਕ ਤੇ ਨਜਾਰੋ। ਲਖਮਣ ਉਰ ਆਤਮ ਨਿਰਧਾਰੋ॥ ਬਾਹਿਰ ਕਰੋ ਸੁ ਸਭ ਵਿਵਹਾਰੇ। ਖੇਦ ਨ ਹੋਇ ਸੁ ਰੰਚ ਤੁਮਾਰੇ॥੩੩॥ ਪਰਾਰਬਧ ਸਭ

ਭੋਗੋ ਭ੍ਰਾਤ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਬਖ੍ਯਾਤ। ਕਾਰਜ ਕਰੇ ਅਹੇ ਜਗ ਜੋਈ। ਲੇਪ ਨ ਤੋਕੋ ਰੰਚਕ ਹੋਈ ॥ ੩੪ ॥ ਬਾਹਰਿ ਕਰ ਕਰਿਤੱਤ੍ਰ ਵਿਕਾਰ। ਅੰਤਰਿ ਸੁਧ ਸੁਭਾਵ ਨਿਹਾਰ। ਕਰਮ ਅਹੇ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਤੋ ਮਹਿ ਲੇਪ ਕਰੇ ਨਹਿੰ ਤੋਈ॥੩੫॥ ਮੈਰੋ ਕਹਯੋ ਗਯਾਨ ਯਹ ਸਾਰ। ਤੂੰ ਲਖਮਣ ਉਰ ਅੰਤਰਧਾਰ। ਸੰਸਾਰ ਦੁਖ ਕੀ ਪੀੜਾ ਜੋਈ। ਤੋ ਮੈਂ ਨਾਹਿੰ ਕਦਾਚਿਤ ਹੋਈ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਰਜਾ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਜੀ ਕਹਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਤਿ ਗਿਆਨ। ਪੁਨਿ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਯੋ ਸੁਨੋ ਸਗਰ ਦੈ ਕਾਨ ॥ ੩੭ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਯਹਿ ਭਾਖਯੋ ਜੋਈ। ਤੁਮ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੋ ਸੋਈ। ਮਮ ਆਗਮਨ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਕਰੋ। ਦੁਖ ਸਗਲ ਉਰ ਕੇ ਪਰਹਰੋ॥ ੩੮ ॥ ਕਰਮ ਪੰਥ ਮੇਂ ਆਏ ਜੋਈ। ਸਦਾ ਇਕਤ੍ਰ ਰਹੇ ਨਾ ਤੋਈ। ਨਦ ਪਰ ਵਾਹਿ ਯਥਾ ਸਰ ਭਾਰੇ। ਕਬੀ ਮਿਲੇ ਕਬ ਜਾਹਿੰ ਨਿਆਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਚੌਦਹ ਬਰਖ ਕਾਲ ਹੈ ਜੇਤੋ। ਆਧੋ ਖਿਣ ਜਿਉਂ ਭਾਵੇ ਤੇਤੋ। ਦੁਖ ਸਗਲ ਉਰ ਕੇ ਪਰਹਰੋ। ਮਾਇ ਮੋਹਿ ਅਨਮੋਦਨ ਧਰੋ॥ ੪੦ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਕਰੋ ਸੁ ਮਾਤ ਅਬ ਮੋ ਪਰ ਕਰੁਣਾ ਧਾਰ। ਤੋ ਬਨਬਾਸ ਸੁ ਮੋਹਿ ਕੋ ਹੋਵੈਗੋ ਸੁਖਕਾਰ ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਇਮ ਰਾਮ ਉਚਾਰ ਉਮਾਂ ਸੁਖਤੇ ਤਬ ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਧਰਮਾਹੀਂ। ਚਿਰਕਾਲ ਪਰੇ ਧਰ ਊਪਰ ਵੈ ਅਰੁ ਮਾਤ ਕੇ ਪਾਦ ਗਹੇ ਕਰ ਮਾਹੀਂ। ਤਬ ਮਾਤ ਉਠਾਇ ਸੁ ਗੋਦ ਲਏ ਸਿਰ ਚੂੰਮਤਨੀਰ ਬਹੇ ਦ੍ਰਿਗ ਮਾਹੀਂ। ਬਨ ਰਾਮ

ਚਲੇ ਪਿਖ ਮਾਤ ਤਬੈ ਸੁ ਅਸੀਸ ਕਹੇ ਅਪਨੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥
੪੨॥ਸੁਰ ਸਾਧ ਕਹੇਂ ਜਿਨਕੋ ਜਗ ਮੇਂ ਅਰ ਹੈ ਪਿਤਰਾ ਭੁਵ
ਮੈ ਬਿਖਯਾਤਾ। ਪੁਨਿ ਔਰ ਮਹਾਂ ਰਿਖ ਪੂਖ ਭਯੋ ਯਮ ਔ ਵਰ
ਣਾਂ ਪੁਨ ਜੇ ਵਸਧਾਤਾ । ਵਿਸ ਮਿਤ੍ਰ ਆਦਿਕ ਖਿਪਾ ਦਿਨ
ਸੰਬਤ ਮਾਸ ਸਮੇਤ ਸੁ ਰੁਦ੍ਰ ਬਿਧਾਤਾ। ਸੁਤ ਤੇ ਬਨਮੈ ਕਲਯਾਨ
ਕਰੇਂ ਇਮ ਭਾਖਤ ਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੀ ਮਾਤਾ॥ ੪੩ ॥ ਬ੍ਰਿਤਰਾ-
ਸੁਰ ਮਾਰਨਕੋ ਜਬਹੀ ਗਜਰਾਜ ਚੜ੍ਹੇ ਸੁਰ ਰਾਜ ਪਧਾਰੇ ।
ਸੁਰ ਮੰਗਲ ਜੋ ਹਿਤ ਤਾਹਿੰ ਕਰੇ ਵਹਿ ਮੰਗਲ ਹੋਤ ਸੁ ਹੋਇ
ਤੁਮਾਰੇ । ਅਮੀ ਰਸ ਲੈ ਸੁ ਚਲੇ ਬਿਨਤਾ ਸੁਤ ਸੀਸ ਜਬੈ
ਬਿਨਤਾ ਪਗ ਧਾਰੇ । ਬਿਨਤਾ ਤਬ ਮੰਗਲ ਜੋਇ ਕਰੇ ਵਹਿ
ਮੰਗਲ ਤੇ ਰਘੁਬੀਰ ਪਧਾਰੇ॥ ੪੪ ॥ ਧ੍ਰਿਤਸਿਮ੍ਰਤ ਬੇਦ ਸੁ
ਬਿਦਯਾ ਸਭੈ ਪੁਨਿ ਬੇਦਨ ਕੇ ਰਿਖ ਅੰਗ ਉਚਾਰੇ । ਰਿਖ ਦੇ
ਵ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਅਥਰਬਣ ਜੂ ਸਭਹੀ ਯਹਿ ਰੱਖਕ ਹੋਇ ਹਮਾਰੇ ।
ਰਿਖ ਸਾਤ ਸੁ ਨਾਰਦ ਸਿਧ ਮਹਾਂ ਸੁਰ ਚਾਰਯ ਸ਼ੁਕ੍ਰ ਸੁ ਸੋਮ
ਉਦਾਰੇ। ਗ੍ਰਹ ਔਰ ਨਿਖਤ੍ਰ ਸੁ ਦੇਵ ਸਭੈ ਬਨ ਮੈਂ ਸੁਤ ਪਾਲਕ
ਹੋਹਿੰ ਤਿਹਾਰੇ॥ ੪੫ ॥ ਸੁ ਮਹਾ ਬਿਖ ਨਾਗ ਪਿਸਾਚ ਬਡੇ
ਪੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ ਯਖ ਭਯਾਨਕ ਸਾਰੇ । ਗਜ ਸਿੰਘ ਬਯਾਘ੍ਰ
ਕੋਲ ਬਡੇ ਪੁਨਿ ਕੀਟ ਪਤੰਗ ਸੁ ਰੀਛ ਉਚਾਰੇ । ਤਰਖਾ
ਰਛ ਦੰਸ ਮਹਾਂ ਬਿਛੂਆ ਅਤਿਕ੍ਰੂਰ ਸੁਭਾਵ ਨਾ ਜਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰੇ
॥ ਸਭ ਕ੍ਰੂਰ ਸੁਭਾਵ ਜੇ ਬਨ ਮੈਂ ਸੁਤ ਤੋ ਹਿਤ ਸੋਮ ਸੁਭਾਵ
ਸਵਾਰੇ ॥ ੪੬ ॥ ਚੌਪਈ॥ ਅੰਤਰ ਰਿਖ ਵਾਸੀ ਹੈਂ ਜੇਤੇ ।

ਤੇ ਕੱਲਜਾਨ ਕਰੇਂ ਸੁਤ ਤੇਤੇ। ਭੂਤਲ ਔਰ ਪਤਾਲ ਨਿਵਾਸੀ। ਸੁਅਸਤਿ ਕਰੇ ਤੁਮਕੋ ਸੁਖ ਰਾਸੀ ॥ ੪੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸ਼ਨ ਮਹੇਸ਼ ਜੇ ਦੇਵਨ ਮੈਂ ਪਰਧਾਨ। ਸੋਇ ਬੈਠੇ ਪਥ ਚਲੇ ਤੇਰੀ ਕਰੇਂ ਕੱਲਜਾਨ ॥ ੪੮ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹੋ ਬਨੇ ਨ ਪੂਤ ਦੂਖ ਕੋ ਲਹੋ। ਅਰਾਤ ਪੁੰਜ ਜੀਤਕੈ ਬਿਭੂਤ ਤੇਜ ਕੋ ਗਹੋ। ਸਕੇਤ ਸੰਖ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਸੰਖ ਕੈ ਬਰੋ। ਸੁ ਮਾਤ ਤਾਤ ਦਾਸ ਕੇ ਕਲੇਸ਼ ਪੁੰਜ ਕੋ ਹਰੋ ॥ ੪੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਅਸੀਸ ਦਈ ਜਨਨੀ ਤਬ ਰਾਮ ਚਲੇ ਬਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ। ਤਬ ਰੋਇ ਸੁ ਮਾਤ ਲਏ ਗਲ ਮੈਂ ਸਿਰ ਚੂਮ ਸੁ ਅੱਛਤ ਭਾਲ ਲਗਾਏ॥ ਇਹ ਰਾਮ ਅਸੀਸ ਪੜ੍ਹੈ ਨਰਜੋ ਉਠ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੈਂ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਏ। ਕਬਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸਦਾ ਸੁਖ ਸੋ ਤਨ ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਹਰਿਕੇ ਪੁਰ ਜਾਏ ॥ ੫੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲਖਮਣ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਰਘੁਨਾਥੇ। ਕਰ ਪਰਣਾਮ ਜੋਰ ਨਿਜ ਹਾਥੇ। ਹਰਖ ਨੈਨ ਜਲ ਗਦ ਗਦ ਬਾਨੀ। ਰਾਮਚੰਦ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਯੋ ਭਵਾਨੀ ॥ ੫੧ ॥ ਰਾਮ ਮੋਹਿ ਉਰ ਸੰਸਾ ਜੋਈ। ਤੈ ਕਰਣਾਂ ਕਰ ਕਾਟਿਜੋ ਸੋਈ। ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਚਾਲੋਂ ਸਾਥਾ। ਆਗਯਾ ਦਿਜੇ ਸੁ ਮਮ ਰਘੁਨਾਥਾ ॥ ੫੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋਹ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਕੀਜੀਯੇ ਸੰਗ ਚਲੋਂ ਵਡ ਭਾਗ। ਨਾਤਰ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੋ ਦੇਵੋਂ ਸਨਮੁਖ ਤਜਾਗ ॥ ੫੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਖਮਣ ਕੋ ਹਠ ਪੇਖ ਕੈ ਰਾਮ ਕਹਿਯੋ ਚਲ ਬੀਰ। ਸੀਤਾ ਕੇ ਸਮਝਾਨ ਕੋ

ਬਹੁਰ ਗਏ ਰਘੁ ਬੀਰ ॥ ੫੪ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥
ਜਬੈ ਰਾਮ ਆਏ ਤਬੈ ਸੀਯ ਜਾਨੇ। ਲਯੋ ਹੇਮ ਭਾਂਡੋ ਜਲੰ ਆਪ ਤਾਨੇ। ਭਲੇ ਪਾਦ ਧੋਏ ਪੁਨਾਂ ਬੈਠ ਆਗੇ। ਪੁਛੇ ਸੀਯ ਬਾਤੈਂ ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ॥੫੫॥ ਕਹਾਂ ਨਾਥ ਸੇਨਾਂ ਬਿਨਾ ਸੈਨ ਆਏ। ਸਸੀ ਸੇਤ ਛੱਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਸੀਸ ਛਾਏ। ਨਹੀਂ ਵਾਦ ਬਾਜੇ ਭਯੋ ਕੌਨ ਹੇਤੂ।ਨਹੀਂ ਕ੍ਰੀਟ ਸੀਸੰ ਕਹਾਂ ਧਰਮਕੇਤੂ॥੫੬॥ਬਡੋ ਰਾਜ ਪਾਯੋ ਭਯੋ ਹਰਖ ਤੋਕੋ। ਚਲੇ ਬੇਗ ਆਏ ਕਹੋ ਸਰਬ ਮੋਕੋ। ਹਸੇ ਰਾਮ ਬੋਲੇ ਕਹੋਂ ਸੀਯ ਤੋਕੋਂ। ਦਯੋ ਦੰਡ ਆਰੰਨ ਦੈ ਰਾਜ ਮੋਕੋ ॥ ੫੭ ॥ ਮਹਾਂ ਸੱਤਵਾਦੀ ਸੁ ਰਾਜਾ ਦਯਾਲੰ। ਦਯੋ ਰਾਜ ਜੋਈ ਕਰੋਂ ਜਾਇਪਾਲੰ। ਅਬੈ ਬੇਗ ਜਾਂਊਂ ਬਨੰ ਸੀਯ ਪਜਾਰੀ। ਕਹੀ ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਨ ਝੂਠੀ ਹਮਾਰੀ ॥ ੫੮ ॥ ਜਹਾਂ ਮਾਤ ਮੇਰੀ ਰਹੇ ਤਾਤ ਰਾਜਾ। ਤਹਾਂਨੀਤ ਠਾਢੀ ਰਹੀਂ ਸੇਵ ਕਾਜਾ। ਭਲੀਭਾਂਤ ਨੀਕੇ ਤੂੰ ਸਸਧਾਂਮ ਰਹੀਯੋ। ਮਿਲੋਂ ਆਨ ਸੁਖ ਸੋਂ ਯਹੀ ਸਮਝ ਲਹੀਯੋ ॥ ੫੯ ॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ ॥
ਸੁਨਿਰਾਮ ਕੀ ਯਹਬਾਤ ਸੀਤਾ ਭਈ ਉਰਮੈ ਭੀਤ। ਬਾਖਾਨਿਓ ਤਬ ਆਪ ਸੀਤਾ ਬਜਾਕੁਲੇ ਅਤਿਚੀਤ। ਕਿਹ ਹੇਤ ਤੇ ਬਨ ਬਾਸ ਭੂਪਤਿ ਦਯੋ ਆਪ ਉਦਾਰ। ਇਹਰਾਮ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੀਏ ਮਨ ਤਪਤ ਭਯੋ ਹਮਾਰ ॥ ੬੦ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਆਪ ਬਖਾਨਿਯੋ ਸੁਨ ਜਾਨਕੀ ਦੈ ਕਾਨ। ਸੰਤੁਸਟ ਭੂਪਤਿ ਕੇਕਈ ਵਰ ਦੇਨ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਭਰਤ ਕੋ ਦਯੋ ਰਾਜ ਭੂਪਤ ਮੋਹਿ ਕੋ ਬਨਬਾਸ। ਬਰਖ ਚੌਦਹਿ ਮੈਂ ਬਸੋਂ ਬਨ ਸੁਖ

ਸੋਂ ਮੁਨਿ ਪਾਸ॥ ੬੧ ॥ ਕੈਕੇਈ ਨੇ ਵਰ ਮਾਂਗਯੋ ਦਯੋ ਸੱਤਵਾਦੀ ਭੂਪ॥ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਬੇਗ ਸੁ ਭਾਮਨੀ ਨਹਿੰ ਵਿਘਨ ਕਰੋ ਅਨੂਪ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੇ ਯਹ ਵਾਕ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਬਸ ਹੋਇ॥ ਮੈਂ ਜਾਂਉ ਆਗੇ ਰਾਮ ਜੀ ਤੁਮ ਆਹੁ ਪਾਛੇ ਸੋਇ॥ ੬੨ ॥ ਜੋਗ ਨਾ ਬਨ ਜਾਵਨੋ ਭਵ ਮੋ ਬਿਨਾ ਸੁਨ ਰਾਮ ॥ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਨਿ ਰਘੁਨਾਥ ਸੀਤਾ ਕਹੇ ਕਰਨਾ ਧਾਮ ॥ ਕੈਸੇ ਲਜਾਵੋਂ ਭਵ ਬਨੈ ਸੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਦੈ ਕਾਨਿ। ਬਹੁ ਬਯਾਲ ਜਾਂ ਬਨ ਮਾਹਿ ਢੂਕੇ ਮ੍ਰਿਗ ਬਯਾਕੁਲ ਜਾਨ ॥ ੬੩ ॥ ਅਤਿ ਘੋਰ ਰਾਖਸ਼ ਜਾਹਿ ਮੈ ਪੁਨ ਖਾਹਿੰ ਮਾਨਸ ਨੀਤ। ਸਿੰਘ ਬਿਆਘਰ ਸੂਕਰਾ ਬਹੁ ਫਿਰੋਂ ਅਤਿ ਨਿਰਭੀਤ। ਕਟਿ ਅਮਲ ਫੂਲ ਫਲਾਦਿਕਾ ਤਹਿ ਬਨੇ ਭੋਜਨ ਕਾਜ॥ ਆਪੂਪਿ ਬਿੰਜਨ ਨਾ ਮਿਲੇ ਜੋ ਦੇਖੀਏ ਘਰ ਸਾਜ ॥ ੬੪ ॥ ਮਿਲੇ ਕਬਹੂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਫਲ ਮੂਲ ਭਾਖੇ ਜੋਇ ॥ ਅਤਿ ਘੋਰ ਬਣ ਭਯ ਦਾਇਕੋ ਨਹਿ ਰਾਹ ਪੇਖੇ ਕੋਇ॥ ਸਰਕਰਾ ਪੁਨ ਕੰਟ ਕਾ ਖਗ ਵੰਸ ਜਾਹਿੰ ਘਨੇਰ। ਗੁਹਾ ਗਹਵਰ ਹੈ ਘਨੀ ਸਮ ਰਾਤਿ ਜਾਹਿੰ ਅੰਧੇਰ ॥ ੬੫ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ਤਿਹ ਦੁਖ ਘਨਾ ਜਿਹ ਦੰਡਕਾ ਬਨ ਨਾਮ। ਪਾਦ ਕੈ ਤਿਹ ਜਾਵਨੋਂ ਤਨ ਸੀਤ ਹੈ ਤਨ ਘਾਂਮ। ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕੋ ਹੇਰ ਕੇ ਤੂੰ ਤਜੇਂ ਸੀਤੇ ਪ੍ਰਾਨ। ਘਰ ਬੀਚ ਰਹੁ ਤੂੰ ਭਾਮਨੀਂ ਉਰ ਕਹਿਓ ਮੇਰੋ ਮਾਨ॥ ੬੬ ॥ ਮੈਂ ਬੇਗ ਆਵੋਂ ਸੁੰਦਰੀ ਉਰ ਸ਼ੰਕ ਰੰਚ ਨ ਧਾਰ ॥ ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਪੇਖੋ ਮੋਹਿ ਕੋ ਇਮ ਰਾਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥ ਸੁਨਿ

ਰਾਮ ਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ ਸੀਤਾ ਭਇਓ ਦੁਖ ਉਰਮਾਹਿੰ। ਕਛੁ ਕੋਪ ਕੈ ਮੁਖਿ ਤਾਂ ਫੁਰੇ ਪੁਨਿ ਕਹੇ ਸੀਤਾ ਨਾਹਿੰ ॥ ੬੭ ॥ ਕਿਉਂ ਰਾਮ ਮੋ ਕੋ ਤਿਆਗ ਹੈਂ ਮੈਂ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਦੇਵ ॥ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਨਿਰਦੋਖ ਮੈਂ ਆਨੱਨ ਕਰਤੀ ਸੇਵ। ਧਰਮੱਗ ਤੂੰ ਜਗ ਭਾਖੀਏ ਪੁਨਿ ਦਯਾ ਤੋਹਿ ਅਪਾਰ ॥ ਸਮੀਪ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਰਹੌਂ ਬਨ ਕੋ ਕਰੇ ਅਪਕਾਰ ॥ ੬੮ ॥ ਫਲ ਮੂਲ ਜੋ ਭੋਜਨ ਬਨੇ ਤਵ ਖਾਇ ਛੋਡੋਂ ਜੋਇ ॥ ਤਿਹ ਖਾਇ ਬਿਚਰੋਂ ਸੁਖੀ ਪੁਨਿ ਮੈਂ ਸੁਧਾ ਸਮ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਵ ਸਾਥ ਬਿਚਰੋਂ ਰਾਮ ਮੈਂ ਕੁਸ ਕਾਸ ਕੰਟਕ ਜੋਇ । ਸਮ ਫੂਲ ਕੇ ਸੁ ਬਿਛਾਵਨੇ ਮਮ ਹੋਂਹਿਗੇ ਬਨ ਸੋਇ ॥ ੬੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਕਲੇਸ ਨ ਤੋਹਿ ਦਯੋਂ ਤਵ ਕਾਰਯ ਮੈਂ ਕਰਹੌਂ ਬਨਮਾਹੀਂ ॥ ਔਰ ਸੁਨੋ ਜਬ ਬਾਲ ਹੁਤੀ ਇਕ ਜੋਤਕ ਆਇ ਪਿਤਾ ਘਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ਰਾਮ ਕਹਿਓ ਮਮ ਪੇਖ ਤਿਨੈ ਪਤਿ ਸੰਗ ਵਸੇ ਕਬਹੀ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ਵਾਕ ਸੁ ਬ੍ਰਹਮਨ ਹੋਇ ਤਬੈ ਤਵ ਸੰਗ ਚਲੋਂ ਜਬ ਮੈਂ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੭੦ ॥ ਕਛੁ ਔਰ ਕਹੋ ਮਮ ਸੰਗ ਲਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਨਿ ਭੀਤਰ ਆਇ ਜਬੀ ॥ ਸੁ ਰਾਮਾਇਣ ਜਾਂ ਬਹੁ ਬਾਰ ਸੁਨੇਂ ਤਿਨ ਬਾਮਨ ਕੋ ਤੁਮ ਪੂਛ ਅਬੀ ॥ ਦ੍ਵਿਜ ਰਾਜ ਕਹਯੋ ਪੁਰ ਔਧਹੁ ਤੇ ਬਨ ਰਾਮ ਗਏ ਬਿਨ ਸੀਅ ਕਬੀ ॥ ਦ੍ਵਿਜ ਰਾਜ ਬਖਾਨਤ ਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਤੁਮ ਰਾਮ ਤਿਆਗਹੁ ਮੋਹਿ ਤਬੀ ॥ ੭੧ ॥ ਤਵ ਸੰਗ ਚਲੋਂ ਸੁਨ ਰਾਮ ਅਬੈ ਤਵ ਕਾਰਯ ਕੀ ਬਨ ਨੀਤ ਸ-

ਹਾਈ ॥ਜਬ ਮੋ ਤਜ ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਹਿੰ ਚਲੇ ਤਬ ਪ੍ਰਾਨ ਦਯੋਂ ਖਿਨ ਮਾਹਿੰ ਬਹਾਈ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਠੀ ਉਰ ਸੀਯ ਜਬੈ ਤਬ ਜਾਨ ਲਯੋ ਮਨ ਮੈਂ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ਮਮ ਸੰਗ ਚਲੋ ਤਵ ਕਾਜ ਕਹਯੋ ਅਬ ਕਾਜ ਬਨੇਂ ਨਹਿੰ ਢੀਲ ਲਗਾਈ ॥ ੭੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹਾਰ ਅਭਰਣ ਅਹੇ ਤਵ ਜੇਤੇ ॥ ਬੇਗ ਅਰੁਧਤ ਦੀਜੇ ਤੇਤੇ ॥ ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੋ ਦੈ ਧਨਹਿ ਅਪਾਰਾ ॥ ਹਮ ਚਾਲੇ ਅਬ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰਾ ॥ ੭੩ ॥ ਲਖਮਣ ਤੁਮ ਅਬ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਵੋ ॥ ਭਗਤਿ ਸਹਿਤ ਤੁਮ ਦਿਜਵਰ ਲਯਾਵੋ ॥ ਅਪਨੋ ਧਨ ਅਬ ਦੇਵੇਂ ਤਾਹਿੰ ॥ ਹਮ ਸੌਂ ਚਲੋ ਅਬੀ ਬਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ੭੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮਹਿ ਜੌ ਕਹਯੋ ਤੌ ਲਖਮਣ ਤਿਂਹ ਕਾਲ ॥ ਭਗਤਿ ਸਮੇਤ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ਆਨੇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਿ- ਸਾਲ ॥ ੭੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੋ ਸੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ਧਨੰ ਬਸੁ ਅੰਬਰ ॥ ਦਿਬ ਅਭਰਣ ਹੁਤੇ ਜੇ ਮੰਦਰ ॥ ਕੁਟੰਬੀ ਸੀਲਵੰਤ ਦਿਜ ਜੇਤੂ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਦਯੋ ਸੁ ਰਘੁ ਕੁਲ ਕੇਤੂ ॥ ੭੬ ॥ ਮੁਖ ਆਭਰਣ ਆਹਿ ਤਿਨ ਜੇਈ ॥ ਦਏ ਅਰੁਧਤਿ ਸੀਤਾ ਤੇਈ ॥ ਰਾਮ ਮਾਤ ਸੇਵਕ ਜੇ ਆਹਿ ॥ ਰਾਮ ਦਯੋ ਧਨ ਬਹੁ ਬਿਧ ਤਾਹਿ ॥ ੭੭ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਆਪਨੇ ਪੁਨਿ ਸੇਵਕਾ ਧਨੁ ਦਯੋ ਰਾਮ ਅਪਾਰ ॥ ਪੁਰ ਬਾਸ ਔ ਪੁਨਿ ਦੇਸ ਕੇ ਜੇ ਹੁਤੇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰ ॥ ਦਯੋ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਧਨੁ ਬਹੁ ਬਿਧਾ ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ॥ ਪੁਨਿ ਰਾਜ ਰਾਮ ਤਿਆਗ ਕੋ ਪੁਨ ਲਯੋ ਵੈ ਬਨਬਾਸ ॥ ੭੮ ॥ ਲਖਮਣ ਤਬੈ ਨਿਜ ਮਾਤ ਕੋ

ਕੌਸ਼ੱਲਿਧਾ ਵਿਗਆਨ। ਸਮਰਪ ਮਾਤਾ ਭਾਹਿੰਕੋ ਪੁਨਿ ਚਾਪ ਲੈ ਨਿਜ ਪਾਂਣ। ਆਇ ਰਾਮ ਸੁ ਸਨਮੁਖੰ ਪੁਨਿ ਰਹਿਯੋ ਠਾਢੋ ਹੋਇ। ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣੋ ਨ੍ਰਿਪ ਧਾਮ ਚਾਲੇ ਸੋਇ॥ ੮੯॥ ਛਪੈ ਛੰਦ॥ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸੁ ਸੀਯ ਚਲੇ ਨ੍ਰਿਪ ਪਥ ਮੇਂ ਸੋਹੇ। ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੀ ਓਰ ਰਾਮ ਪੁਨਿ ਸਾਨੰਦ ਜੋਹੇ। ਸ਼ਾਮ ਵਰਣ ਤਨ ਕਾਂਮ ਕੋਟ ਦੁਤਿ ਅਤਿ ਸੁਖ ਦਾਈ। ਦਿਸ ਹਨੇ ਅੰਧੇਰੋ ਕਾਂਤਿ ਕਰੇ ਗਤਿ ਮੰਦ ਸਹਾਈ। ਸੁ ਪਾਦ ਆਸ ਜਗ ਪਾਵਨੋਂ ਪਵ ਪਦ ਮੈਂ ਰਘੁ ਵਰ ਕਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਭਵਾਨੀ ਰਾਮਜੀ ਸਤ ਪਿਤ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਬਰੇ॥ ੯੦॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੁਧਿਆ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਯਾਇ॥ ੪॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥

ਦੋਹਰਾ॥ ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਹਰਿ ਆਵਤ ਪਿਖ ਮਗ ਮਾਹਿ। ਬੋਲੇ ਨਾਗਰ ਪਰਸਪਰ ਮਨ ਮੈਂ ਅਤਿ ਬਿ-ਸਮਾਹਿੰ॥ ੧॥ ਕੈਕਈ ਕੋ ਵਰ ਦਾਨ ਸੁਨਿ ਭੁਏ ਦੁਖਤ ਸਭ ਲਇ। ਸੱਤ ਸੰਧ ਭੂਪਤਿ ਭਏ ਯਾ ਜਗ ਮੈ ਸਭ ਕੋਇ॥ ੨॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਹੇਤ ਤਿਆਗਿਓ ਜਾਨੋ ਪਿਆਰੇ ਕੌਰ। ਸਤਿ ਸੰਧਿ ਭੂਪਤਿ ਨਹੀਂ ਭਯੋ ਕਾਮ ਵਸਿ ਬੌਰ॥ ੩॥ ਕਥੰ ਕਕੇਈ ਦੁਸ੍ਰੂ ਨੇ ਰਾਮ ਭਯੋ ਬਨਬਾਸ। ਕਰੂਰ ਕਰਮ

ਅਤਿ ਮੂੜਧੀ ਕਰੇ ਸਗਲ ਸੁਖ ਨਾਸ ॥ ੪ ॥ ਹੇ ਜਨ ਈਹਾਂ ਨਹਿ ਬਸੇ ਚਲੇ ਅਬੀ ਬਨ ਮਾਹਿ। ਰਾਮ ਸੁ ਸੀਤਾ ਸਾਨੁਜੋ ਜਹਾਂ ਜਨ ਕੋ ਚਾਹਿ॥ ੫॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਵੇਖਹੁ ਸੀਯ ਚਲੇ ਪਦ ਸੋਂ ਕਬਹੂ ਨਹਿ ਲੋਗਨ ਜੋਇ ਨਿਹਾਰੀ॥ ਰਾਮ ਚਲੇ ਪਦ ਸੋ ਪਥਿ ਮੈਂ ਅਜੁ ਨਾ ਗਜ ਵਾਜਨ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ। ਜਾਵਤ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੈ ਤਨ ਕੋਟ ਮਨੋਜਨ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ॥ ਜਾਂ ਇਨ ਕੋ ਬਨਬਾਸ ਦਯੋ ਵਹਹੈ ਜਗ ਕੂਰ ਮਹਾਂ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੈਕੱਈ ਨਾਮ ਰਾਖਸੀ ਆਹਿ। ਸਰਬ ਬਿਨਾਸ਼ ਕੀਯੋ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ॥ ਸੀਤਾ ਪਦ ਸੋਂ ਚਲੈ ਕੁਮਾਰੀ। ਰਾਮ ਪੇਖ ਦੁਖ ਹੋਸੀ ਭਾਰੀ ॥ ੭॥ ਬਲਿਵਾਨ ਬਿਧ ਹੈ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । ਪੁਨਿ ਪੂਯਤਨ ਕੋ ਬਲੁ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ । ਯਾਬਿਧ ਦੁਖ ਬਜਾਕੁਲ ਜਨ ਭਇ। ਬਾਂਮਦੇਵ ਤਬ ਵਾਕ ਅਲਇ॥ ੮॥ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਲਖਮਣ ਪਤਿ ਪੇਖਾ। ਮਤਿ ਤੁਮ ਸੋਚ ਕਰੇ ਸੁ ਬਿਸੇਖਾ। ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਤੁਮ ਪਥਮੈ ਜੋਈ । ਆਦਿ ਨਾਰਾਇਣ ਬਿਸ਼ਨ ਸੁ ਸੋਈ॥ ੯॥ ਇਹ ਜਨਕ ਨੰਦਨੀ ਲਖਮੀ ਆਹਿ। ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਭਾਖੇ ਰਿਖ ਤਾਹਿ। ਸੀ ਪਤਿ ਕੋ ਅਨੁਗਾਮੀ ਜੋਈ। ਸੇਸ ਪਛਾਨੋਂ ਲਖਮਣ ਸੋਈ॥ ੧੦॥ ਰਾਮ ਸੁ ਮਾਇਆ ਗੁਣ ਅਨੁਸਾਰ। ਭਾਸਤ ਹੈ ਨਾਨਾ ਆਕਾਰ। ਰਜ ਗੁਣ ਯੁਗਤਿ ਰਾਮ ਬਿਧ ਭਇ। ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਪੁਨਿ ਜਾਂ ਨਿਰਮਇ ॥ ੧੧॥ ਸਤ ਗੁਣ ਸਹਿਤ ਬਿਸ਼ਨ ਤਨੁ ਧਾਰੇ। ਤੀਨਲੋਕ

ਭੁਜ ਬਲੁ ਪ੍ਰਤ ਪਾਰੇ। ਤਮ ਸੰਯੁਕਤ ਰੁਦ੍ਰ ਬਪੁ ਧਰੇ। ਅੰਤ
ਸਮੈ ਸਭ ਜਗ ਸੰਹਰੇ॥ ੧੨॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੁਨ ਸੂਰਯ
ਕੋ ਸੁਤਿ ਸੇਵਕ ਥੋ ਤਿਨ ਆਪਦ ਪੇਖ ਸੁ ਮੀਨ ਭਏ। ਤਿਨ
ਪਾਲਨ ਰਾਂਮ ਸੁ ਕੀਨ ਤਬੀ ਪਰਲੈ ਜਲ ਨਾਵ ਚਢਾਇ ਲਏ
। ਸੁਰ ਨੀਰਦ ਪੂਰਬ ਜੋ ਮਥਏ ਗਿਰ ਮੰਦਰ ਡੂਬ ਪਤਾਲ
ਗਏ। ਗਿਰ ਪੀਠ ਸੁ ਧਾਰਿ ਲਯੋ ਤਬ ਹੀ ਇਨ ਕੂਰਮ
ਰੂਪ ਤਬੈ ਸੁ ਕਏ॥ ੧੩॥ ਧਰਣੀਂ ਜਬ ਡੂਬ ਪਤਾਲ ਗੱਈ
ਇਨ ਸ਼ੂਕਰ ਰੂਪ ਸੁ ਰਾਮ ਸਵਾਰੇ। ਰਘੁ ਨੰਦਨ
ਤੋਲਨ ਕੀਨ ਤਬੀ ਧਰਣੀ ਪੁਨਿ ਰੋਪ ਸੁ ਦਾਢ ਕਨਾਰੇ।
ਨਰ ਸਿੰਘ ਭਏ ਭਵ ਪੂਰਬ ਏ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦਏ ਵਰਕੈ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਰੇ। ਸਭ ਲੋਕਹਿ ਕੰਟਕ ਰਾਕਸ ਜੋ ਜਗ ਰਾਮ ਵਹੀ ਨਖ
ਸਾਥ ਵਿਦਾਰੇ॥ ੧੪॥ ਸੁਤਰਾਜ ਹਰੇ ਪਿਖ ਆਦਿਤ ਜੋ ਅਤਿ
ਦੀਨ ਭਈ ਹਰਿ ਯਾਚਨ ਕੀਨੋਂ। ਬਨ ਬਾਮਨ ਰਾਜ ਲਏ
ਬਲ ਤੇ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤਕੋ ਇਨ ਫੇਰ ਸੁਦੀਨੋਂ। ਜਬ ਖ਼ਾਹੁਜ
ਨੀਚ ਭਏ ਜਗ ਮੈਂ ਧਰਣੀ ਪਰ ਭਾਰ ਕਰਯੋ ਤਿਨ ਪੀਨੋਂ।
ਭ੍ਰਿਗੁ ਵੰਸ ਬਿਖੈ ਤਬ ਰਾਮ ਜਏ ਧਰ ਬਾਹਜ ਭਾਰ ਕਰਯੋ
ਸਭ ਛੀਨੋ॥ ੧੫॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਵਹੀਈਸ਼ੁਰ ਰਾਮਜੀ
ਅਬ ਭਏ ਨਰ ਅਵਤਾਰ। ਰਾਵਣਾਦਿ ਸੁਕੋਟ ਰਾਖਸ਼ ਹਨੇਂਗੇ
ਬਲ ਧਾਰ। ਮਾਨੁੱਖ ਕੈ ਮਰਣਾ ਤਿਸੈ ਬਿੱਧ ਆਪ ਕੀਨ ਬ
ਖਾਨ। ਯਾਂਤੇ ਭਏ ਹਰਿ ਆਪ ਮਾਨੁਖ ਨਾ ਸਮਰਥ ਸੁ ਆਨ
॥੧੬॥ ਭੂਪ ਦਸਰਥ ਕੀਨ ਤਪਸਾ ਰਾਧਿਯੋ ਹਰਿਰਾਇ। ਪੁੱਤ੍ਰ

ਕੀ ਇੱਛਾ ਕਰੀ ਹਰਿ ਭਯੋ ਪੂਤ ਸੁ ਆਇ। ਸੋਇ ਬਿਸ਼ਨਸੁ
ਰਾਮ ਜੀ ਦਸਕੰਧ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ। ਸੰਗ ਲਖਮਣ ਜਾਹਿੰਗੇ
ਬਨ ਲੋਕ ਪੇਖੇ ਆਜ॥ ੧੭॥ ਬਿਸ਼ਨ ਮਾਇਆ ਜਾਨਕੀ
ਕਰ ਪਾਲ ਬਹੁਰ ਸੰਸਾਰ। ਰਾਜ ਕੈਕਈ ਕਾਰਣੋਂ ਬਨ ਨਾਹਿੰ
ਕੀਨ ਬਿਚਾਰ। ਕਾਲ ਪੂਰਬ ਨਾਰਦੋ ਕਹਿ ਗਯੋ ਆਪ
ਬਿਚਾਰ। ਬਨ ਜਾਇਕੇ ਅਬ ਰਾਮ ਜੀ ਤੁਮ ਹਰੋ ਧਰਣੀਭਾਰ
॥੧੮॥ਰਾਮ ਆਪ ਬਖਾਨਿਯੋ ਬਨ ਜਾਉ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁਕਾਲ। ਰਾਮ
ਹਿਤ ਚਿੰਤਾ ਤਜੋ ਤੁਮ ਸੁਨੋਂ ਲੋਕ ਸੁ ਬਾਲ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਸੁ ਜੋ
ਜਪੇਂ ਪੁਨਿ ਲੋਕਯਾ ਜਗਮਾਹਿੰ।ਤਿਨੋਂ ਮ੍ਰਿਤਭਯ ਆਦਿਕਾ ਜਗ
ਕਦੇ ਹੋਵੇ ਨਾਹਿੰ॥੧੯॥ਕੈਸੇਪੁਰਾਤਨ ਰਾਮਕੋ ਪੁਨਿ ਦੂਖ ਸ਼ੰਕਾ
ਹੋਇ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਸੁ ਮੁਕਤਿ ਦੇਵੇ ਔਰ ਕਲੂ ਨ ਕੋਇ॥
ਮਾਯਾ ਮਨੁਖ ਸਰੂਪ ਕੈ ਬਿਚਰੈ ਸੁ ਲੋਕਨ ਮਾਹਿ। ਬਿਡੰਬ
ਹੈ ਸਭ ਲੋਕ ਕੋ ਨਹਿ ਜਾਨ ਹੈ ਕੋ ਤਾਹਿ ॥ ੨੦॥ ਸਾਤਤੋਂ ਕੇ
ਭਜਨ ਹਿਤ ਦਸ ਕੰਧਕੇ ਬਧ ਕਾਜ। ਭੂਪ ਵਾਛਤ ਦੈਨ ਹਿਤ
ਇਨ ਲਯੋ ਮਾਨੁਖ ਸਾਜ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਾਖਸੁ ਮੋਨ ਲੀਨੀ
ਵਾਂਮ ਦੇਵ ਰਖੀਸ਼ੁ। ਸੁਨ ਬਿੱਪ ਕੇ ਮੁਖ ਕਥਾ ਲੋਕਨ ਰਾਮ
ਜਾਨਯੋ ਈਸ਼॥ ੨੧ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਤਬ ਲੋਗਨ ਸੰਸਾ
ਗਯੋ ਚਿਤ ਵੈ ਉਰ ਹਰਿ ਰਾਂਮ । ਤਬੈ ਮੁਨੀ ਵਰ ਔਰ
ਕਛੁ ਭਾਖੇ ਕਰਣਾ ਧਾਂਮ॥ ੨੨॥ ਰਹਸਸੁ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੋ
ਜੋ ਚਿਤਵੇ ਨਰ ਕੋਇ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਤਿਨਕੋ ਸਦਾ ਗਯਾਨ
ਸਹਿਤ ਪੁਨਿ ਹੋਇ॥੨੩॥ ਤੁਮ ਰਾਘਵਕੇ ਪਯਾਰਯੋ ਪਰਮ

ਗੋਪ ਯਹਿ ਜਾਂਨ। ਰਾਖੋ ਪਰਮ ਦੁਰਾਇ ਕੈ ਕੀਜੋ ਨਾਹਿ ਬਖਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਇਹ ਬਿਧ ਤਹਾ ਬਖਾਨ ਕੈ ਗਏ ਮੁਨੀ ਸੁਰ ਧਾਮ। ਲੋਕਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਲਖੇ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਗਏ ਪਿਤ ਕੇ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਨਹਿੰ ਤਹਾਂ ਕਿਨ ਜਾਤ ਹਟਾਏ। ਵਹ ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਤਹਾਂ ਢਿਗ ਜੋਇ ਕਕੇਈ ਸੁ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਬਨਬਾਸ ਕਹਯੋ ਹਮਕੋ ਜਨਨੀ ਤਹਿੰ ਜਾਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਹੈਂ ਹਮ ਆਏ। ਅਬ ਭੂਪ ਕਹੈ ਅਪਨੇ ਮੁਖਤੇਂ ਹਮ ਜਾਹਿੰ ਸ਼ਤਾਬ ਨ ਢੀਲ ਸੁਹਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਿਰਜਾ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਜੀ ਜਬੈ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਤਬੈ ਕਕੈਈ ਬੇਗ ਕੈ ਉਠੀ ਹਰਖ ਉਰਿ ਮਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸੁ ਚੀਰ ਦਏ ਤਿਨ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਪੁਨਿ ਚੀਰ ਫਰਾਏ। ਰਾਮ ਪਟੰਬਰ ਤਾਰ ਤਬੈ ਬਨ ਚੀਰ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੋ ਤਿਨ ਲਾਏ। ਭ੍ਰਾਤ ਕਰੀ ਲਘੁ ਰੀਤ ਵਹੈ ਨਹਿੰ ਜਾਨਕੀ ਜਾਨਤ ਰੀਤ ਸੁ ਕਾਏ। ਰਾਮ ਮੁਖਾਂਬੁਜ ਓਰ ਪਿਖੇ ਕਰ ਚੀਰ ਮਹਾਂ ਉਰ ਮਾਹਿੰ ਲਜਾਏ ॥ ੨੮ ॥ ਰਾਮ ਲਏ ਕਰ ਚੀਰ ਵਹੀ ਧਰ ਜਾਨਕੀ ਅੰਗਨ ਆਪ ਮੁਰਾਰੀ। ਦੇਖ ਸੁ ਚੀਰ ਝਰੇ ਤਿਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਰੋਇ ਉਠੀਂ ਸਗਲੀ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰੀ। ਵੈ ਸੁਨ ਆਪ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਤਬੈ ਪੁਨਿ ਕੈਕਈ ਸੋਂ ਰੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੀ ॥ ਦੁਸ਼੍ਟੇ ਬਨ ਬਾਸ ਸੁ ਰਾਮ ਦਏ ਕਿਉਂ ਸੀਯਕੁ ਦੇਵਤ ਚੀਰ ਸੁਖਾਰੀ॥੨੯ ॥ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਸੀਯ ਚਲੀ ਪੁਨਿ ਸੰਗ ਸੁ ਆਪ ਬਡੇ ਜਬ ਪ੍ਰੇਮ

ਬਢਾਏ । ਤਬ ਧਾਰ ਦਿਗੰਬਰ ਭੂਖਨ ਸੋਂ ਅਤਿ ਭੂਖਤ ਹੀਂ ਬਨ ਭੀਤਰ ਜਾਏ । ਪਤਿ ਸੰਗ ਫਿਰੋਂ ਬਨ ਭੀਤਰ ਏ ਰਮਿ ਕਾਨਨ ਕੇ ਸਭ ਦੂਖ ਮਿਟਾਏ । ਇਮ ਭਾਖ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਸੁਮੌਨ ਗਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਆਪ ਤਬੈ ਸੁ ਮੰਤ ਬੁਲਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਰਥ ਆਨ ਸੁਮੰਤ ਸੁ ਰੋਇ ਕਹੀ ਚਢ ਜਾਂਹਿ ਬਨੇ ਬਨ ਜੀਵਨ ਪਿਆਰੇ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਪੁਨਿ ਸੀਯ ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ ਓਰ ਨਿਹਾਰੇ । ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਬਹੇ ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਹੈ ਦੁਖ ਭਾਰ ਭਯੋ ਸੁ ਗਿਰੇ ਧਰ ਭਾਰੇ । ਰਥ ਸੀਯ ਚਢੀ ਪਤਿ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਕਰ ਜੋਰ ਸੁ ਭੂਪਤਿ ਸੀਯ ਜੁਹਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਕਰ ਪਰਦਖਣਾਂ ਭੂਪਤਿ ਚਢੈ ਰਥ ਮਾਹਿੰ । ਲਖਮਣ ਦੋਊ ਧਨ ਖੜਗ ਤੂਣੀ ਧਾਰ ਨਿਜ ਭੁਜ ਮਾਹਿੰ । ਰਥ ਬੈਠ ਕੇ ਪੁਨਿ ਬੋਲਿਓ ਸੁਨਿ ਸਾਰਥੀ ਮਨ ਮਾਹਿੰ । ਬੇਗ ਰਥ ਕੋ ਹਾਂਕੀਏ ਅਬ ਢੀਲ ਕੀਜੇ ਨਾਹਿੰ ॥ ੩੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਥ ਠਾਂਢ ਕਰੋ! ਰਥ ਠਾਂਢ ਕਰੋ! ਇਮ ਭੂਪਤਿ ਆਪ ਸੁਮਤ ਉਚਾਰੇ । ਸੁ ਚਲਾਇ ਚਲਾਇ ਸੁ ਰਾਮ ਕਹੀ ਰਥ ਤਾਹਿ ਹਕੇ ਅਤਿਸੈ ਹਠ ਧਾਰੇ । ਕਛ ਦੂਰ ਗਏ ਹਰਿ ਜੋ ਪੁਰਤੇ ਨ੍ਰਿਪ ਖਾਇ ਤਵਾਰ ਗਿਰੇ ਭੁਵ ਭਾਰੇ । ਪੁਰ ਬਾਲਕ ਬ੍ਰਿਧ ਯੁਵਾ ਦ੍ਵਿਜ ਸੱਤਮ ਵੈ ਰਥ ਕੇ ਪੁਨਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਤਿਸ਼੍ਰ ਤਿਸ਼੍ਰ ਸੁ ਰਾਮ ਜੀ ਮੁਖ ਭਾਖਤੇ ਜਨ ਜਾਵਹੀਂ । ਰਥ ਬੇਗ ਮਾਰ ਚਲਾਇਯੋ ਨਹਿੰ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗਤ ਪਾਵਹੀਂ । ਰਾਜਾ ਸੁ ਬਹੁ ਚਿਰ ਰੋਇ ਕੈ ਪੁਨਿ ਸੇਵਕਾਂ ਯੌ ਕਹੀ । ਰਾਮ

ਮਾਤ ਕੁਸੱਲਜਾ ਘਰ ਲੇ ਚਲੋ ਮੋਕੋ ਸਹੀ ॥ ੩੪॥ ਕਛੁਕਾਲ ਮੇਰੋ ਜੀਵਨੋ ਤਿੰਹ ਹੋਇ ਪ੍ਰਾਣ ਉਡਾਨਿਯੋ । ਅਬ ਨਾਂ ਜੀਯੋਂ ਬਿਨ ਰਾਮ ਮੈਂ ਚਿਰ ਕਾਲ ਯਾ ਜਗ ਜਾਨਿਯੋਂ । ਜਬ ਬਰੇ ਭੂਪਤਿ ਮੰਦਰੇ ਧਰ ਗਿਰੇ ਬਯਾਕੁਲ ਹੈਂ ਸਹੀ। ਚਿਰਕਾਲ ਸੰਗਯਾ ਪਾਇਕੈ ਬੈਠੇ ਮਹੀ ਬੋਲੇ ਨਹੀ॥੩੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਭੂਪਤਿ ਧਰ ਪਰੇ ਬਯਾਕੁਲ ਉਰ ਪਛੁਤਾਇ। ਰਾਮ ਕਥਾ ਗਿਰਜਾ ਸੁਨੋਂ ਸੁਨਤ ਪਾਪ ਮਿਟਿ ਜਾਇ॥੩੬॥ ਸੈਯਾ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਗਏ ਤਮਸਾ ਤਟ ਮੈ ਸੁਖ ਸੰਗ ਵਸੇ ਤਰ ਕੀ ਪਰਛਾਹੀਂ । ਜਲਪਾਨ ਕਰੇ ਨਹਿ ਨਾਜ ਗਹੇ ਧਰ ਸੋਇਰਹੇ ਹਰਿ ਸੀਯ ਸਮਾਹੀਂ । ਲਘ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਮੰਤ ਸਮੇਤ ਤਹਾਂ ਨਿਸਪਾਲ ਕਰੀ ਧਨ ਲੈ ਕਰ ਮਾਹੀਂ। ਪਰਲੋਕ ਸਭੈ ਢਿਗ ਰਾਂਮਹਿ ਕੀ ਨਿਸ ਬਾਸ ਕੀਯੋ ਪੁਨਿ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਹੀਂ ॥੩੭ ॥ਰਾਮ ਲਿਜਾਵਹਿੰਗੇ ਪੁਰ ਮੈ ਨਹਿ ਜਾਇ ਤਬੈ ਹਮਹੂੰ ਬਨਜਾ ਵੈਂ । ਲੋਕਨ ਕੀ ਮਤ ਯੋਂ ਲਖਿ ਕੈ ਰਘੁਬੀਰ ਮਹਾਂ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਵੈਂ । ਨਾਹਿੰ ਚਲੋਂ ਜਬ ਮੈ ਪੁਰਮੈ ਤਬ ਲੋਕ ਸਬੈ ਉਰ ਮੈ ਦੁਖਪਾਵੈਂ ।ਰਾਮ ਸੁਮੰਤ ਬੁਲਾਇਕਹੀ ਰਥ ਆਨ ਸੁਮੰਤ ਅਬੈ ਬਨ ਜਾਵੈਂ ॥ ੩੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੋਏ ਜਨ ਸਭ ਹੇਰਕੈ ਰਾਮ ਸੁ ਆਇਸ ਦੀਨ। ਜੋੜਯੋ ਤਬੈ ਤੁਰੰਗ ਸਿਉਂ ਰਥ ਸੁਮੰਤ ਅਤਿ ਚੀਨ ॥੩੯॥ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਲਖਮਣ ਚੜ੍ਹੇ ਬੇਗ ਚਲਾਯੋ ਸੋਇ। ਲੋਗਨ ਛਲ ਬਨ ਕੋ ਗਏ ਅਯੁਧਯਾ ਪ੍ਰਤਿ ਕਛੂ ਹੋਇ ॥ ੪੦ ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਉਠੇ ਜਨ ਦੁਖ ਉਰ

ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ ਨਾਹਿ। ਰਥਨੇਮੀ ਮਾਰਗ ਪਿਖਤ ਗਏ ਸੁ ਪੁਰ
ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ੪੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਤ ਲੋਕ ਚਿਤਾਰਤ ਰਾਮ
ਸੀਯਾ ਉਤ ਸਜੰਦਨ ਬੇਗ ਸੁਮੰਤ ਚਲਾਏ। ਬਡ ਦੇਸ ਨਿਹਾ
ਰਤ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਬਲਿ ਜਾਇ ਕਵੀ ਤਟ ਗੰਗ ਸੁ ਆਏ ।
ਜਗ ਪਾਵਨ ਗੰਗ ਨਿਹਾਰਤ ਹੀ ਹਰਿ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਨਿਜ
ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ। ਮਨ ਸਾਨੰਦ ਤੀਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇ ਜਲ ਪਾਵਨ
ਕੈ ਸਗਲੇ ਪੁਨ ਨਾਏ ॥ ੪੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗੰਗਾ ਕੇ ਤਟ
ਸਿੰਸਪਾ ਤਰੁ ਤਲ ਕੀਨ ਨਿਵਾਸ। ਰਾਮ ਲਖਨ ਸੀਤਾ ਭਲੇ
ਸ਼੍ਰਿੰਗਵੇਰ ਕੇ ਪਾਸ ॥ ੪੩ ॥ ਆਏ ਰਾਮ ਸੁ ਗੁਹ ਸੁਨੋਂ ਲੋਕਨ
ਕਹਜੋ ਸੁ ਜਾਇ। ਸਖਾ ਸੁਆਮੀ ਜਾਨਕੈ ਢਿਗ ਆਯੋ ਗੁਹ
ਧਾਇ ॥ ੪੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭਗਤਿ ਸਹਿਤ ਉਰਮੈ
ਉਮਗਾਯੋ। ਫਲਫੂਲਾਦਿ ਉਪਾਇਨ ਲਿਆਯੋ। ਆਗੇ ਆਨ
ਧਰੀ ਗੁਹ ਰਾਮ। ਬਹੁਰ ਕਰੀ ਤਿਨ ਦੰਡ ਪ੍ਰਨਾਮ ॥ ੪੫ ॥
ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਉਠਾਇ ਰਾਮ ਸੁ ਬੇਗਹੀ ਕਰਿ
ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਜ ਗਰਿ ਲਾਇਓ। ਰਾਮ ਕੁਸਲ ਸੁ ਪੂਛਿਯੋ ਗੁਹ ਹਾਥ
ਜੋਰ ਸੁਨਾਇਓ। ਮੈਂ ਧੰਨ ਮੇਰੋ ਜਨਮ ਆਜ ਨਿਖਾਦ ਲੋਕ ਸੁ
ਪਾਵਨੋਂ। ਭਯੋ ਪਰਮਾਨੰਦ ਤੇਰੋ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸੁਹਾਵਨੋ ॥ ੪੬ ॥
ਨਿਖਾਦ ਰਾਜ ਸੁ ਰਾਮਜੀ ਤਵ ਦਾਸਕੋ ਉਰ ਜਾਨੀਯੇ। ਇਹ
ਆਹਿ ਤੇਰੋ ਰਾਮਜੀ ਹਮ ਪਾਲ ਬਾਤ ਸੁਮਾਨੀਯੇ। ਨਗਰ
ਮੈਂ ਚਲ ਦੇਹੁ ਤੂੰ ਕਰ ਦਾਸ ਕੋ ਗ੍ਰਹ ਪਾਵਨੈਂ । ਫਲ ਮੂਲ
ਲੀਜੈ ਰਾਮਜੀ ਤਵ ਅਰਥ ਰਾਖੇ ਭਾਵਨੈ ॥ ੪੭ ॥ ਮੈਂ ਦਾਸ

੧੪

ਤੇਰੋ ਰਾਮਜੀ ਭਗਵਾਨ ਕਿਰਪਾ ਕੀਜੀਏ । ਇਹ ਠੌਰਕਰੋਸੁ ਬਾਸ ਨੀਕੇ ਨੀਰ ਪਾਵਨ ਪੀਜੀਏ । ਰਾਮ ਤਾਂਕੋ ਭਾਖਿਯੋ ਮਮ ਸਖੇ ਬਚਨ ਸੁਨੀਜੀਏ । ਪਰਸੰਨ ਅਤਿਸੈ ਮੈਂ ਭਇਓ ਕਛੁ ਕਹੋ ਬਾਤ ਸੁ ਕੀਜੀਏ ॥ ੫੦ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਗ੍ਰਿਹ ਨਗਰ ਮਾਹਿ ਨ ਮੈਂ ਬਰੋਂ ਸੁ ਬਰਖ ਚੌਦਾਂ ਜਾਨ । ਫਲ ਫੂਲ ਖਾਵੋਂ ਨਾਂ ਕਬੀ ਜੋ ਔਰ ਦੇਵੇ ਆਨਿ । ਅਤਿ ਸਖਾ ਤੂੰ ਮਮ ਬੱਲਭੋ ਤਵ ਰਾਜ ਆਹਿ ਸੁ ਜੋਇ । ਵਹਿ ਸਗਲ ਮੇਰੋ ਮੈਂ ਪਿਖੋਂ ਨਹਿ ਆਹਿ ਅੰਤਰ ਕਇ ॥ ੫੧ ॥ ਬਟਖੀਰ ਲਿਆਵੋ ਜਾਇਕੈ ਇਮ ਭਾਖਿਯੋ ਰਘੁਰਾਇ । ਬਟਖੀਰ ਸੁੰਦਰ ਸੰਪਦੇ ਤਿਨ ਲਏ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਇ । ਬਟਖੀਰ ਕੈ ਕਚ ਕੁੰਚ ਤਾਂਕੀ ਜਟਾ ਲੀਨ ਬਨਾਇ । ਰਾਮ ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ ਤਿਹ ਹੇਰ ਗੁਹ ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੫੨ ॥ ਜਲ ਪਾਨਕੇ ਸਹਿ ਸੀਤ ਧਾ ਤ੍ਰਿਣ ਕੁਸ਼ਾ ਪਾਤ ਬਛਾਇ । ਰਚ ਸੇਜ ਲਖਮਣ ਨੈ ਦਈ ਤਹਿ ਸੌ ਰਹੇ ਰਘੁ ਰਾਇ । ਜੈਸੇ ਸੁ ਸੋਵੇਂ ਨਗਰ ਮੈ ਪ੍ਰਯੰਕ ਮਹਲ ਉਦਾਰ । ਤੈਸੇ ਸੁ ਸੋਏ ਸੀਯ ਸੇਂ ਤਰਿ ਜਾਇ ਕਵਿ ਬਲਿਹਾਰ ॥ ੫੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਧਨੁ ਲੈ ਕਰਮੈ ਕਰਿ ਬਾਨਿ ਨਿਖੰਗ ਕਸੇ ਕਟਿ ਮਾਹੀਂ । ਦ੍ਰਿਗ ਚਾਰ ਨਿਹਾਰਤ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾ ਰਘੁ ਬੀਰ ਸੁ ਪਾਲ ਕਰੀ ਨਿਸ ਮਾਹੀਂ । ਗੁਹਸੰਗ ਭਲੇ ਤਿਨਕੇ ਨਿਸਮੈਂ ਪੁਨਿ ਆਪ ਸਰਾਸਨ ਲੈ ਕਰ ਮਾਹੀਂ । ਨਿਧਖੀਰ ਸਵੇਂ ਅਹਿ ਊਪਰ ਜੇ ਸੁਰ ਕਾਜ ਪਰੇ ਗਿਰਜਾ ਧਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੫੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਿਆਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰ

ਬਾਦੇ ਅਯੁਧਿਆ ਕਾਂਡੇ ਪੰਚਮੋ ਧਿਆਇ ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਗਿਰਜਾ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਗੁਹ ਨੈਨੋ ਜਲ ਜਾਇ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਤਬ ਬੋਲਿਓ ਪਰਮ ਸੁ ਨਿਮਰ ਭਾਇ॥ ੧ ॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਭ੍ਰਾਤ ਦੇਖੋ ਰਾਮ ਕੋ ਸਹ ਸੀਯਾ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਾਮ। ਧਰ ਕੁਸ਼ਾ ਪਲਵ ਸੇਜ ਮੈਂ ਅਬ ਰਹੇ ਸੋਇ ਸੁ ਰਾਮ। ਜੋ ਸੋਵਤੇ ਪਰਯੰਕ ਹੇਮ ਸੁ ਭਵਨ ਪਾਟ ਬਿਛਾਇ। ਕੈਕਈ ਕਾਰਣ ਦੂਖਕੋ ਬਿਧਿ ਦਈ ਰਾਮ ਬਨਾਇ ॥ ੨ ॥ ਮੰਥਰਾ ਮਤਿ ਮਾਨ ਕੈਕਈ ਪਾਪ ਤਾਹਿ ਸੁ ਕੀਨ। ਉਮਾ ਸੁਨ ਗੁਹਕ ਮਨੋ ਲਖਮਣ ਪ੍ਰਾਹ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਸੁਨਿ ਸਖੇ ਮੇਰੇ ਵਾਕ ਕੋ ਗੁਹ ਆਪਨੇ ਮਨ ਮਾਹਿਂ। ਸੁਖ ਦੂਖ ਕਾਰਣ ਜਗਤ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਔਰ ਕੋਈ ਨਾਹਿਂ॥ ੩ ॥ ਨਿਜ ਕਰਮ ਪੂਰਬ ਜੋ ਕਰੇ ਨਰ ਲਾਇ ਨੀਕੇ ਪ੍ਰੀਤ। ਸੁਖ ਦੂਖ ਕਾਰਣ ਹੋਇਸੋ ਜਗ ਧਾਰ ਮਨ ਮੈ ਮੀਤ। ਸੁਖ ਦੁਖਾਂ ਦਾਤਾ ਔਰ ਕੋ ਯਹਿ ਹੈਂ ਕੁਬੁਧਿ ਅਪਾਰ। ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਅਭਿਮਾਨ ਝੂਠੋ ਗਨੇ ਸਗਲ ਵਿਕਾਰ॥ ੪ ॥ ਸੁਕਰਮ ਸੂਤਰਮੈ ਫਸੇ ਇਕ ਜੀਤ ਜਗ ਮੈ ਆਪ। ਸੁਹਿਰਦ ਮੀਤ ਉਦਾਸ ਬੈਰੀ ਲਏ ਆਪ ਸੁਥਾਪ। ਜੋ ਕਰਮ ਕਰੇ ਸੁ ਜਗਤ ਮੈਂ ਫਲ ਭੋਗ ਹੈ ਪੁਨ ਸੋਇ। ਯਹਿ ਨੇਮ ਨੀਤ ਪਛਾਨੀਏ ਨਹਿਂ ਅੰਨਥਾ ਯਹਿ ਹੋਇ ॥੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਯਾ ਜਗ ਭੀਤਰ ਸੋਈ। ਕਰਮ ਅਧੀਨ ਸਦਾ ਨਰ ਹੋਈ। ਜੋ ਜੋ ਫਲ ਆਵੈ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਭੋਗੇ ਤਾਹਿਂ ਸ੍ਵਸਤ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੬ ॥ ਭੋਗ ਅਗਮਨ ਵਿ

ਵਰਜਨ ਸੋਈ। ਛਾਹੇ ਨਾ ਮਨ ਭੀਤਰ ਦੋਈ। ਆਗਛਤੁ ਗਛਤਵਾ ਸੋਈ। ਭੋਗ ਵਸਤ ਜਗ ਭੀਤਰ ਹੋਈ॥ ੭॥ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਕੀ ਸੰਗਤ ਪਾਇ। ਯਾ ਬਿਧ ਕੇ ਨਰ ਕਰਮ ਕਮਾਇ। ਸੁਭਾ ਸੁਭ ਤਾਂ ਫਲ ਭੋਗੇ ਸੋਈ। ਨਾਂਹਿ ਕਦਾਚਿਤ ਉਲਟੇ ਹੋਈ॥ ੮॥ ਭਲੋ ਬੁਰੋ ਫਲੁ ਜੋ ਕਛੁ ਹੋਈ। ਹਰਖ ਵਿਖਾਦ ਕਰੇ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਬਿਧਾਤਾਨੇਂ ਰਚਿਦੀਨੋਂ ਜੋਈ। ਸੋ ਆਲੰਘ ਸੁਰਾਸੁਰ ਹੋਈ॥ ੯॥ ਸੂਖ ਦੂਖ ਜਗ ਭੀਤਰ ਭਾਰੇ। ਸਦਾ ਹੋਹਿ ਨਰ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ। ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਤੇ ਉਪਜੈ ਦੇਹ। ਸੋਹੈ ਸੁਖ ਅਰ ਦੁਖ ਕੋ ਗੇਹ॥ ੧੦॥ ਸੂਖ ਅਨੰਤਰ ਹੋਵੇ ਦੂਖ। ਦੂਖ ਅਨੰਤਰ ਹੋਇ ਸੁ ਸੂਖ। ਦੋਨ ਅਲੰਘ ਸਰਬ ਕੋ ਅਹੇ। ਦਿਨ ਰਾਤਰ ਜਿਉ ਨਰ ਉਰ ਗਹੇ॥ ੧੧॥ ਸੁਖਕੇ ਬੀਚ ਰਹੇ ਦੁਖ ਮੀਤ। ਦੁਖ ਕੇ ਬੀਚ ਸੁ ਸੁਖ ਧਰ ਚੀਤ। ਦੋਊ ਪਰ ਸਪਰ ਮਿਲੇ ਸੁ ਐਸੇ। ਜਲੁ ਅਰੁ ਪੰਕ ਮਿਲੇ ਜਗ ਜੈਸੇ॥ ੧੨॥ ਗਿਆਨੀ ਧਰ ਧੀਰਧ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਇਸ੍ਰ ਅਨਿਸ੍ਰ ਪਾਇ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਹਰਖ ਵਿਖਾਦ ਨ ਤਾਮੈਂ ਕਰੈ। ਮਾਇਆ ਸਰਬ ਸੁ ਯੋਂ ਮਨ ਧਰੈ॥ ੧੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਗੁਹ ਲਖਮਣ ਇਹ ਭਾਖਤੇ ਭਯੋ ਸੁ ਵਿਮਲ ਅਕਾਸ਼। ਰਾਮ ਸੁਨੀਰ ਸਪਰਸ਼ ਕੈ ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਉਦਾਸ॥ ੧੪॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥ ਰਾਮ ਕਹਿਯੋ ਦ੍ਰਿਢ ਨਾਵ ਅਬੈ ਗੁਹ ਜਾਇ ਲਿਆਵਹੁ ਮੀਤ ਹਮਾਰੇ। ਜਾਵਹਿੰ ਬੇਗ ਸੁ ਪ੍ਰਾਤ ਭਯੋ ਚਢ ਨਾਵ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਗੰਗ ਸੁ ਪਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਰਾਮਕੇ ਵਾਕ ਨਿਖਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਚਲਿ ਆਪਗਏ ਨ ਲਗੀ

ਕਛੁ ਬਾਰੇ। ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਨਾਵ ਸੁ ਬੀਨ ਲਈ ਤਹਿੰ ਲੈ ਪਹੁੰਤੋ ਜਹਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ॥ ੧੫ ॥ ਮਮ ਨਾਥ ਸੁ ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਸੁ ਆਪ ਚੜ੍ਹੋ ਇਹ ਨਾਵ ਸੁ ਆਈ। ਅਬ ਆਪ ਚਲਾਵਤ ਹੈ ਬਿਧ ਸੋਂ ਪੁਨਿ ਔਰ ਚਲਾਵਹਿੰਗੇ ਮਮ ਭਾਈ। ਗੁਹ ਰਾਮ ਤਬੇਤਿ ਬਖਾਨ ਤਬੀ ਭੁਜ ਥਾਂਭ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਆਪ ਚਢਾਈ। ਗੁਹ ਹਾਥ ਅਲੰਬਨ ਕੈ ਗਿਰਜਾ ਪੁਨਿ ਆਂਚਤ ਨਾਵ ਚੜ੍ਹੇ ਰਘੁਰਾਈ॥੧੬॥ ਸਭ ਆਯੁਧ ਲੈ ਅਪੁਨੇ ਕਰਮੈਂ ਪੁਨਿ ਨਾਵ ਚੜੇ ਰਘੁਬੀਰਕੇ ਭਾਈ। ਗੁਹ ਜਾਤਿ ਸਮੇਤ ਸੁ ਨਾਵ ਵਹੀ ਅਤਿ ਪਾਵਨ ਨੀਰ ਮੈਂ ਬੇਗ ਚਲਾਈ। ਕਰ ਜੋਰ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਤਬ ਸੀ ਅਧਬੀਚ ਜਬੈ ਚਲ ਨਾਵ ਸੁਆਈ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਸੁਨਿ ਗੰਗ ਭਲੇ ਬਿਨਤੀ ਮਮ ਮਾਈ॥ ੧੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਨੋਬਾਸਤੇ ਮੈ ਜਬੀ ਆਵੋਂਗੀ ਘਰ ਮਾਂਹਿ। ਰਾਮ ਲਖਨ ਕੇ ਸੰਗ ਪੁਨ ਪੂਜੋਂਗੀ ਤਵ ਪਾਇ॥ ੧੮ ॥ ਸੁਰਾ ਮਾਸ ਉਪਹਾਰ ਕੈ ਨਾਨਾ ਭਲੀ ਅਪਾਰ। ਪੂਜੋਂਗੀ ਮੈਂ ਗੰਗਤਟ ਪਰਮ ਸੁ ਆਦਰ ਧਾਰ॥੧੯॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖਯੋ ਜਾਨਕੀ ਗਏ ਸੁ ਪਰਤਟ ਮਾਹਿੰ। ਪਾਵਨ ਕਰੇ ਸੁ ਭੂਮਿ ਪਦ ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਥਜਾਹਿੰ॥ ੨੦॥ ਗੁਹ ਰਘੁ ਪਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਯੋ ਸੰਗ ਚਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਆਗਯਾ ਮੋਕੋ ਦੀਜੀਏ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਘੁਰਾਮ॥੨੧॥ਦੇਹੁ ਨ ਆਇਸ ਰਾਮ ਜਬ ਤਜੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁਖ ਦੈਨ। ਸੁਨਿ ਨਿਖਾਧ ਕੇ ਬਚਨ ਯਹ ਬੋਲੇ ਕਰੁਣਾਂ ਐਨ॥ ੨੨॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਘਰ ਬੀਰ ਰਹੋ ਸੁ

ਨਿਖਾਦ ਪਤੀ ਮਮ ਆਵਨਪੰਥ ਸੁ ਨੀਤ ਨਿਹਾਰੋ। ਦਸਚਾਰ ਸਮਾ ਬਸ ਦੰਡਕ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਆਵਹੁ ਬੇਗ ਸੁ ਮੈ ਉਰਧਾਰੋ। ਨਹਿ ਰਾਮ ਸੁ ਝੂਠ ਬਖਾਨਤ ਹੈ ਯਹਿ ਸੱਤ ਭਲੇ ਉਰ ਮਾਹਿ ਬਿਚਾਰੋ। ਇਮ ਭਾਖ ਸੁ ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਗਲ ਮੈ ਧਰਧੀਰਸਖੇ ਨਹਿ ਫੇਰ ਉਚਾਰੋ॥੨੩॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਹਟਾਇ ਦਏ ਗੁਹ ਸੋ ਦੁਖ ਸੋਂ ਘਰ ਮਾਹਿੰ ਗਏ। ਤਿੰਹ ਠੌਰ ਬਿਖੈ ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਵਨ ਏਕ ਸੁ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨਤਾਂਨ ਹਏ। ਬਨ ਪਾਵਕਮਾਹਿੰ ਪਕਾਇ ਤਿਨੇਂ ਪੁਨਿ ਦੇਵਨਕੇ ਹਿਤ ਹੋਮਕਏ। ਕਰ ਭੋਜਨ ਸੇਖ ਸੁ ਤੀਨ ਜਨੇ ਤਰ ਮੂਲ ਸੁਖੀ ਨਿਸ ਕਾਲ ਨਏ॥੨੪॥ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਖਮਨ ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਗਹਿਬਰ ਬਨਕੇ ਰਾਸ। ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਆਸ਼੍ਰਮ ਗਏ ਬਾਹਰ ਖਰੇ ਸੁਪਾਸ॥ ੨੫॥ ਤਹਿ ਇਕ ਬਟੂ ਨਿਹਾਰਕੈ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਬਟ ਬਾਲ ॥ ਦਾਸਰਥੀ ਇਕ ਰਾਮ ਹੈ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣ ਨਾਲ ॥ ੨੬ ॥ ਬਾਹਰ ਬਨਕੇ ਹੈਂ ਖੜੇ ਜਾਇ ਕਹ੍ਯੋ ਮੁਨਿ ਪਾਸ। ਸੁਨਿ ਰ ਘੁਵਰ ਕੀ ਬਾਤ ਕੋ ਬਟ ਉਰ ਭਯੋ ਹੁਲਾਸ ॥ ੨੭ ॥ ਬੇਗ ਗਯੋ ਮੁਨਿ ਪਾਸ ਵਹੁ ਪਦ ਬੰਦੇ ਅਭਿਰਾਮ । ਸੁਆਮਨਿ ਬਾਹਰ ਹੈਂ ਖਰੇ ਲਖਮਨ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ॥ ੨੮ ॥ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਤਾਹਿੰਬਖਾਨਿਯੋ ਹੇ ਬਟੁ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਇ। ਭਾਰ ਦ੍ਵਾਜ ਮੁਨਿ ਪਾਸ ਤੂੰ ਮਮ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸੁਨਾਇ ॥ ੨੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿ ਕੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਮੁਨੀਸ਼ ਗੁਨੀ ਉਠਿ ਆਸਨ ਤੇ ਹਰਿ ਕੀ ਢਿਗ ਆਏ। ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਪੂਜਨ ਕੈ ਉਠ ਪ੍ਰੇਮ

ਭਰੇ ਪੁਨਿ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਕਰ ਪਾਵਨ ਪਰੁਣ ਕੁਟੀ ਚਲਕੇ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਪਾਇਨ ਕੀ ਰਜ ਲਾਏ। ਇਮ ਭਾਖ ਮੁਨੀਸਰ ਰਾਮ ਸੀਆ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮਾ ਘਰ ਭੀਤਰ ਆਏ ॥ ੩੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ॥ ਭਗਤ ਭਰੇ ਪੁਨਿ ਪੂਜਨ ਕਰਿਯੋ। ਕੀਯੋ ਅਥਿਤਿ ਹਰਖ ਉਰ ਭਰਿਯੋ। ਤਵ ਸੰਗਤ ਤੇ ਰਾਮ ਉਦਾਰ। ਆਜ ਲਹਯੋ ਮੈ ਤਪਕੋ ਪਾਰ॥ ੩੧ ॥ ਤੇਰੋ ਆਹਿ ਉਦੰਤ ਸੁ ਜੋਈ। ਪੂਰਬ ਭਯੋ ਬਹੁਰ ਕਛੁ ਹੋਈ। ਸੋ ਮੈਂ ਜਾਨਯੋ ਸਗਲੋ ਰਾਮ। ਤੁਮ ਪਰਮਾਤਮ ਪੂਰਣ ਧਾਮ ॥੩੨॥ ਮਾਇਆ ਕਰ ਜਗ ਮਨੁਜ ਅਕਾਰ। ਜਾ ਹਿਤ ਤੇਰੋ ਹੈ ਅਵਤਾਰ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਰੀ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ਥਾਰੀ। ਤਾਂਤੇ ਆਯੋ ਭੂਮ ਮਝਾਰੀ॥ ੩੩ ॥ ਜਾਂ ਹਿਤ ਤੈਂ ਲੀਨੋ ਬਨ ਬਾਸ। ਸੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਆਗੇ ਕਰੇ ਰਾਮ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਮੈਂ ਜਾਨੋ ਸਗਲੋ ਪੁਨਿ ਸੋਈ ॥ ੩੪ ॥ ਤੇਰੀ ਕਰੀ ਉਪਾਸ਼ਨ ਜਾਂਤੇ। ਗਯਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕਰ ਜਾਨੋਂ ਤਾਂਤੇ। ਇਤਹ ਪਰੰਤੇ ਭਨੋਂ ਮਹਾਂ ਰਥੁ। ਆਜੁ ਭਯੋ ਮੈਂ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ॥ ੩੫ ॥ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਰੇ ਤੂੰ ਪੁਰਖ ਪੁਰਾਨਾ।ਰਾਮ ਭਯੋ ਮਮ ਨੈਨਨ ਭਾਨ॥ ਯਾਬਿਧ ਮੁਨਿਵਰ ਭਾਖਯ ਜਬ ਹੀਂ। ਬੋਤਲ ਭਏ ਰਾਮ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀਂ ॥ ੩੬ ॥ ਸੀਤਾਲਖਮਣ ਸੋ ਯੁਤਰਾਮ। ਪ੍ਰਥਮਕਰੀ ਪੁਨਿ ਪਦਮ ਪ੍ਰਣਾਮ। ਕਰੁਣਾ ਭਾਜਨ ਹੈਂ ਮੁਨਿ ਥਾਰੇ। ਹਮ ਹੈਂ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬੁਧਿ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਇਮ ਭਾਖ ਮੁਨਿ ਹਰਿ ਪਰਸਪਰ ਮੁਨਿ ਪਾਸ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ। ਨਿਸ

ਮਾਂਹਿ ਕੀਨੋਂ ਪ੍ਰਾਤ ਉਠੇ ਭਏ ਅਰਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਮੁਨਿ ਸਿੱਖ ਕੀਨੇਂ ਪਲਵ ਰਾਮ ਸੁ ਗਏ ਯਮਨਾਂ ਪਾਰ। ਮੁਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਮਾਰਗ ਰਾਮ ਜੀ ਗਏ ਚਿਤ੍ਰ ਕੂਟ ਪਹਾਰ॥ ੩੮॥ ਬਾਲ ਮੀਕ ਮੁਨੀਸ਼ ਕੋ ਜਹਿ ਆਹਿ ਪਰਮ ਸਥਾਨ। ਵਹਿ ਆਹਿ ਆਸ਼੍ਰਮ ਸੁੰਦਰੋ ਮੁਨਿ ਰਹੇ ਜਾਂਹ ਮਹਾਨ। ਸਰ ਕਮਲ ਫੂਲੇ ਮਾਲਤੀ ਮ੍ਰਿਗ ਔ ਵਿਹੰਗ ਹਜ਼ਾਰ। ਫਲ ਪੁਸ਼ਪਜਾਮੈਂ ਨੀਤ ਹੈਂ ਮਨ ਹਰਨ ਉਜਲ ਵਾਰ॥ ੩੯॥ ਤਹਿੰ ਪੇਖਬੈਠੇ ਰਾਮ ਜੀ ਮੁਨਿ ਬਾਲਮੀਕ ਬਿਲਾਸ। ਸਿਰ ਸੋਂ ਕਰੀ ਅਭਿਬੰਦਨਾ ਸ੍ਰੀ ਭ੍ਰਾਤ ਲਖਮਣ ਨਾਲ। ਰਮਾਨਾਥ ਸੁ ਰਾਮ ਜੀ ਤ੍ਰਈਲੋਕ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ। ਜਾਨਕੀ ਲੱਖਣ ਮਿਲੇ ਸਿਰ ਜਟਾ ਮੁਕਟ ਅਨੂਪ॥੪੦॥ ਕੰਦਰਪ ਸੁੰਦਰ ਵੈ ਤਨੂੰ ਦ੍ਰਿਗ ਕਮਲ ਸੋਭ ਅਪਾਰ। ਤਿੰਹ ਪੇਖ ਮੁਨਿ ਸਹਿਸਾ ਉਠੇ ਉਰ ਬਿਸਮ ਨੈਨ ਉਘਾਰ। ਗਲਿ ਲਾਇ ਪਰਮਾਨੰਦ ਰਾਮ ਸੁ ਹਰਖ ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਜਾਇ। ਅਰਘਾਦਿ ਪੂਜਨ ਭਗਤਿ ਕੈ ਪੁਨਿ ਕਰੇ ਰਾਮ ਬੈਠਾਇ॥੪੧॥ ਲਾਲਨ ਕੀਯੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਮੁਨਿ ਫਲ ਮੂਲਿ ਮਿਸ਼੍ਰ ਖਵਾਇ। ਤਬ ਰਾਮ ਦਿਜ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ ਮੁਹਿ ਕਹਤ ਆਪ ਸੁਣਾਇ। ਦੰਡਕਾਇਣ ਹਮ ਅਏ ਪਿਤ ਆਗਿਆ ਉਰ ਮਾਨ। ਤੁਮ ਜਾਨਹੋ ਮੁਨਿ ਆਪ ਕਾਰਣ ਕਿਆ ਕਰੋਂ ਬਾਖਾਨ॥ ੪੨॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਕਿਰਤ ਕਾਲ ਸੁ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਜਹਾਂ ਸੁਖਵਾਸ ਸੁ ਮੋ ਮਨ ਹੋਈ। ਆਪ ਬਿਚਾਰ ਕਹੋ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਸੁੰਦਰ ਠੌਰ ਸੁ ਸੋਈ। ਸੁਨਿ ਕੈ ਯਹ ਬਾਤ

ਹਸੇ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਉਤਮ ਠੌਰ ਸੁਨੋ ਅਬ ਜੋਈ। ਤੁਮਹੀਂ ਸਭ ਲੋਕਨ ਵਾਸ ਜਗਾ ਜਗ ਭੀਤਰ ਔਰ ਨਾ ਭਾਸਤ ਕੋਈ ॥ ੪੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜੀਵ ਅਹੇਂ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੇਤੇ। ਸਦਨ ਤੁਮਾਰੇ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇਤੇ। ਯਹ ਅਸਥਾਨ ਸਧਾਰਣ ਜੋਈ। ਰਘੁਨੰਦਨ ਮੈਂ ਭਾਖਯੋ ਸੋਈ ॥ ੪੪ ॥ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਜਹਾਂ ਸੁਖ ਹੋਈ। ਰਾਮ ਵਸੇਖ ਸੁ ਪੂਛਯੋ ਜੋਈ। ਸੋ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨੋਂ ਰਾਮ। ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਵਸੋ ਜਨ ਧਾਮ ॥ ੪੫ ॥ ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਰ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਦਾਰੇ। ਜੀਵਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਦ੍ਵੈਖ ਨ ਧਾਰੇ। ਤੋਕੋ ਭਜੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨੀਤ। ਰਾਮ ਤੁਮਾਰੋ ਗ੍ਰਹ ਤਿਨ ਚੀਤ ॥ ੪੬ ॥ ਧਰਮਾ ਧਰਮ ਦੋਊ ਜਿਨ ਤਯਾਗੇ। ਤੇਰੇ ਭਜਨ ਬਿਖੇ ਨਿਤ ਲਾਗੇ। ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਰਾਮ ਤਿਨ ਚੀਤ। ਤੇਰੋ ਮੰਦਰ ਅਹੇ ਸੁਨੀਤ ॥ ੪੭ ॥ ਤੇਰੋ ਮੰਤਰ ਜਪੇ ਸੁ ਜੋਈ। ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਣ ਸਦਾ ਉਰ ਹੋਈ। ਨਿਰ ਦ੍ਵੰਦੇ ਨਿਰਬਾਸ ਉਦਾਰ॥ ਤਾਂਕੋ ਰਿਦੇ ਸੁ ਤੋਹਿੰ ਅਗਾਰ ॥ ੪੮॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਅਹੰਭਿਮਾਨ ਨਾ ਜਿਨੈਂ ਸੁ ਸਾਂਤ ਚੀਤ ਜੇ ਧਰੰ। ਅਕਾਮ ਲੋਕ ਸਰਬ ਮੈਂ ਨ ਦ੍ਵੈਖ ਰੰਚਿ ਜੇ ਕਰੇਂ। ਡਿਲੰ ਸਿਲੰ ਸੁ ਕਾਚਨੰ ਨਿਹਾਰ ਹੈ ਬਰੋਬਰੰ। ਸਮੇਤ ਸੀਯ ਰਾਮ ਕੇ ਰਿਦੇ ਸੁ ਤਾਹਿ ਕੋ ਘਰੰ ॥ ੪੯ ॥ ਸੁ ਬੁਧਿ ਐ ਮਨੰ ਸਦਾ ਜੁ ਤੋਹਿ ਮੈ ਲਗਾਇ ਹੈਂ। ਸੁ ਤੋਹਿ ਧਯਾਨ ਧਾਰ ਕੈ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਪਾਇ ਹੈਂ। ਸਮਸਤ ਕਰਮ ਤੇ ਹਿਤੰ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰੰ ਜਨੋ। ਗ੍ਰਹੰਸ ਤੇ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਸੁ ਸੀਯ ਰਾਮ ਤਾ ਮਨੋ ॥ ੫੦ ॥

ਅਨਿਸ੍ਰ ਵਸਤੁ ਪਾਇਕੈ ਨ ਦ੍ਵੈਖ ਜੋ ਕਦੇ ਕਰੇ। ਸੁ ਇਸ਼ਟ ਵਸਤੁ ਪਾਇਕੈ ਨ ਹਰਖ ਚਿੱਤ ਮੈਂ ਧਰੇ। ਸੁ ਮਾਇਆ ਸਮ-ਸਤ ਹੇਰ ਤੇ ਭੁਜੇ ਨਿਰੰਤਰੰ। ਬਸੋ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਤੂੰ ਸੁ ਤਾਂ ਜਨੋਂ ਮਨੰਤਰੰ॥ ੫੧ ॥ ਵਿਕਾਰ ਸਰਬ ਦੇਹ ਮੈਂ ਨ ਆਤਮਾਂ ਬਿਖੇ ਪਿਖੇ। ਖੁਧਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਸੁਖੰ ਭਯੰ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨਿ ਬੁੱਧਿ ਮੈ ਲਖੈ। ਵਿਮੁਕਤ ਜੋ ਜਗਤ ਤੇ ਸਦਾ ਅਸੰਗ ਜੋ ਰਹੇ। ਗ੍ਰਿਹ ਸੁ ਰਾਮ ਤਾ ਮਨੋਂ ਸੁ ਬੇਦ ਆਪ ਤੇ ਕਹੇ॥ ੫੨ ॥ ਪਿਖੇ ਜੁ ਸਰਬ ਭੂਤ ਕੇ ਗੁਹਾ ਸੁਯੰ ਸੁ ਚੇਤਨੰ। ਅਲੇਪਕੰ ਅਨੰਤ ਸੱਤ ਸਰ ਬਦੰ ਸੁ ਏਕਨੰ। ਇਸੇ ਜਗਤ ਬਾਰਿਧਾ ਸੁ ਤਾਂ ਰਿਦਾਂ ਬੁਜੇ ਗੁਹੇ। ਸਮੇਤੀਯਾ ਬਸੋ ਸਦਾ ਬਿਸਾਲ ਮੰਦਰੰ ਅਹੇ॥ ੫੩॥ ਦ੍ਵਿਛਾਤਮਾਂ ਸਦਾ ਭਿਆਸ ਜੋ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰੰ। ਸਦਾ ਸੁ ਤੋਹਿ ਸੇਵ ਹੈ ਕਰੇ ਨ ਰੰਚ ਅੰਤਰੰ। ਸੁ ਤੋਹਿ ਨਾਮ ਕੇ ਜਪੇ ਮਿਟੇ ਸੁ ਪਾਪ ਜਾਹਿੰ ਕੇ। ਸੁਖੀ ਵਸੋ ਸੁ ਸੀਯ ਰਾਮਨੀਤ ਚਿੱਤ ਤਾਹਿੰ ਕੇ॥ ੫੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ ਤੁਮਾਰੇ ਨਾਮ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ। ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਮੈ ਰਿਖੀ ਭਯੋ ਰਾਮ ਸੁਖ ਦਾਇ॥ ੫੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪ੍ਰਥਮੈਂ ਮੈਂ ਸੁ ਕਿਰਾਂਤਨ ਮਾਹੀ। ਕਿਰਾਤਨ ਸੰਗ ਬਧਯੋ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਜਨਮ ਮਾਤ੍ਰ ਮੇ ਦ੍ਵਿਜ ਤੇ ਭਯੋ। ਔਰ ਅਚਾਰਯ ਸੂਦ੍ਰਰ ਕਯੋ॥ ੫੬ ॥ ਬਹੁਤ ਸੂਦ੍ਰਰੀ ਮੈ ਉਪਜਾਏ। ਚੋਰਨ ਮਿਲ ਪਰ ਦਰਬ ਹਰਾਏ। ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਕਰ ਭੀਤਰ ਧਰੋਂ। ਜੀਵਨ ਕੋ ਅੰਤਕ ਸਮ ਹਰੋਂ॥ ੫੭ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਮੁਨਿ ਸਪਤ ਉਦਾਰੇ

। ਕਾਨਨ ਮਾਹਿਂ ਸੁ ਮੋਹਿ ਨਿਹਾਰੇ। ਤੱਤ ਗਿਆਨੀ ਦੀਪਤ ਮਾਨ। ਅਗਨਿ ਅਰਕ ਸੀ ਪ੍ਰਭਾ ਮਹਾਨ॥ ੫੭॥ ਤਿਨ ਕੈ ਪਾਛੈ ਮੈਂ ਉਠ ਧਾਇਓ। ਲੋਭ ਬਡੋ ਮੇਰੇ ਉਰ ਆਇਓ। ਤਾ ਕੇ ਥੇ ਤਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸੁ ਜੇਤੇ। ਉਰ ਮੈ ਚਹੋਂ ਉਤਾਰੇ ਜੇਤੇ ॥ ੫੯॥ ਤ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਤ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਕਰ ਜਾਹਿ ਸੁ ਭਾਗੇ। ਮੋਕੋ ਪਿਖ ਮੁਨਿ ਪੂਛਨ ਲਾਗੇ। ਦ੍ਵਿਜਬਰ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਆਵੇਂ ਧਾਇ। ਤਬ ਮੈਂ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਦਯੋ ਸੁਨਾਇ ॥੬੦ ॥ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਮੈਂ ਕਛੁ ਤੁਮ ਤੇ ਲੇਵੋਂ। ਸੁਤ ਦਾਰਾਪ੍ਰਤਿ ਮੈਂ ਗਹਿ ਦੇਵੋਂ। ਬਹੁਤੇਹੈਂ ਸੁਤ ਮੇਰੇ ਦਾਰਾ। ਭੂਖੇ ਕਰੇਂ ਸੁ ਭਵਨ ਪੁਕਾਰਾ॥ ੬੧ ॥ ਤਿਨਕੀ ਰਛਾ ਧਰ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਬਿਚਰੋਂ ਮੁਨਿ ਮੈਂ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ। ਤਬ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵੈ ਮੁਨਿ ਬੋਲੇ। ਸਾਵਧਾਨ ਨਹਿਂ ਅੰਤਰਿ ਡੋਲੇ॥੬੨॥ਜਾਇ ਕੁਟੰਬ ਪੂਛੋ ਤੁਮ ਨੀਚ। ਜੋ ਜੋ ਪਾਪ ਕਰੋ ਦਿਨ ਬੀਚ। ਤੁਮ ਤਿਨ ਭਾਗੀ ਹੋਹੁ ਕਿ ਨਾਹੀਂ। ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪੂਛੋ ਘਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੬੩ ॥ ਹਮ ਨਹਿਂ ਯਾਹਿ ਠੌਰ ਤੇ ਜਾਵੈਂ। ਜਬ ਲਗ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਘਰ ਤੇ ਆਵੈਂ। ਤਬ ਮੈ ਕਹੋ ਤਥਾ ਮੁਨਿ ਜਾਵੋਂ। ਪੂਛ ਸਭ ਨ ਕੋਘਰ ਤੇ ਆਵੋਂ॥੬੪॥ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਮੈਂ ਪੂਛੇ ਜਬਹੀ। ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਯੋ ਰਾਮ ਤਿਨ ਤਬਹੀ। ਹਮ ਨਹੀਂ ਕਹਤੇ ਪਾਪ ਕਮਾਵੋ। ਆਪਨ ਕੀਆ ਆਪ ਤੁਮ ਪਾਵੋ ॥ ੬੫ ॥ ਸੋ ਸੁਨਿ ਮੋ ਉਰ ਬਢੋ ਬਿਰਾਗ। ਜਾਗਯੋ ਕੋ ਪੂਰਬ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਗ। ਕਰੁ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਤਹਿਂ ਚਲ ਆਯੋ। ਜਹਿਂ ਤੇ ਮੋਕੋ ਮੁਨਿਨ ਪਠਾਯੋ ॥੬੬॥ ਕਰਨਾ ਪੂਰਬ ਮਨਿ

ਮੁਨਿ ਸਾਰੇ । ਤਹਿ ਠਾਢੇ ਮੁਨਿ ਮੋਹਿ ਨਿਹਾਰੇ। ਮੁਨਿਕੋ ਦਰ
ਸ਼ਨ ਪਾਯੋ ਜਬਹੀਂ । ਸੁਧ ਭਯੋ ਮੇਰੋ ਮਨ ਤਬਹੀਂ ॥ ੬੭
॥ ਕਰ ਤੇ ਤਯਾਗੇ ਮੈਂ ਧਨੁ ਬਾਨੁ । ਮੁਨਿ ਪਦ ਪਰਯੋਸੁ ਦੰ
ਡ ਸਮਾਨ । ਨਰਕ ਸਮੁੰਦ ਗਿਰੋ ਮੈਂ ਭਾਰੀ। ਹੇ ਮੁਨਿ ਲੀ
ਜੋ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰੀ ॥ ੬੮ ॥ ਆਗੇ ਕੀਯੋ ਦੇਖ ਮੁਨਿ ਦਯਾਲ
। ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਬੋਲੇ ਬਚਨ ਰਸਾਲ। ਉਠੋ ਉਠੋ ਤੇਰੀਕਲਿਆਨ
। ਸਫਲ ਭਇਓ ਸਤਿ ਸੰਗ ਮਹਾਨ ॥ ੬੯॥ ਕਛ ਤੋਕੋ ਹਮ
ਮੰਤ੍ਰ ਬਤਾਵੇਂ । ਤਾਹੀਂ ਕਰ ਤੂੰ ਮੁਕਤਿ ਸੁਪਾਵੇਂ । ਪੁਨਿ ਮੁਨਿ
ਪਰਸ ਪਰਿ ਸੁ ਨਿਹਾਰ। ਮਮ ਦੁਰਬ੍ਰਿਤ ਬਿਜਾਧਮ ਧਾਰ
॥ ੭੦ ॥ ਉਪੇਖਯਾ ਜੋਗ ਅਹੇ ਯਹਿ ਨੀਚ । ਏਕ ਸੁ ਭਾਖੇ
ਯੌਂ ਮੁਖ ਬੀਚ । ਅਪਰ ਕਹੇ ਸ਼ਰਣਾਗਤਿ ਆਇਓ । ਮੋਖ
ਪੰਥ ਕਹਿ ਬਨੇ ਛਡਾਇਓ ॥ ੭੧ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖ ਪਰਸ
ਪਰ ਰਾਮ । ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਮੁਨੀ ਨਿਹ ਕਾਮ । ਤੇਰੋ ਰਾਮ
ਨਾਮ ਹੈ ਜੋਈ । ਬਿਯਸ੍ਤ ਵਰਣ ਕਰ ਭਾਖਯੋ ਸੋਈ ॥੭੨॥
ਯਹੀ ਠੌਰ ਮਨ ਕਰੋ ਇਕਾਗਰ । ਮਰਾ ਮਰਾ ਯੌਂ ਜਪੇਸੁ ਸਾ
ਦਰ। ਬਹੁਰੋ ਹਮ ਆਵੇਂਗੇ ਜੋ ਲੌ। ਜਪੋ ਨਿਰੰਤਰ ਯਹ ਤੁਮ
ਤੌ ਲੌ ॥੭੩॥ ਦਿੱਬ ਗਯਾਨੀ ਵੈ ਮੁਨਿ ਜੇਈ । ਯੌ ਮਮਭਾਖ
ਗਏ ਪੁਨਿ ਤੇਈ । ਤਿਨ ਕੀਓ ਉਪਦੇਸ ਸੁ ਜੈਸੇ । ਜਪੋਂ ਨਿ
ਰੰਤਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਤੈਸੇ ॥ ੭੪ ॥ ਜਪਤ ਇਕਾਗਰ ਮੇਂ ਮਨ
ਭਇਓ । ਬਾਹਰ ਗਯਾਨ ਭੂਲ ਸਭ ਗਇਓ । ਯਾਬਿਧ ਕਾਲ
ਬਹੁਤ ਬਿਤ ਗਏ । ਮੇਰੇ ਤਨ ਮਨ ਨਿਹਚਲ ਭਏ ॥ ੭੫ ॥

ਜਨ ਸੰਗਤ ਮੇਰੀ ਮਿਟਗਈ। ਬਾਲਮੀਕ ਮਮ ਊਪਰ ਭਈ ।ਯੁਗਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਬੀਤਯੋ ਜਬਹੀ। ਆਏ ਮੁਨਿ ਕਰਣਾਂ ਕਰ ਤਬਹੀ॥੭੬॥ਨਿਕਸੋ ਯੌ ਭਾਖਯੋ ਮੁਨਿ ਜਬਹੀਂ । ਸੁਨ ਕੈ ਬੇਗ ਉਠਯੋ ਮੈਂ ਤਬਹੀਂ। ਬਾਲਮੀਕ ਤੇ ਨਿਕਸਯੋ ਐਸੇ। ਫੋਰੁ ਕੁਹੀਰ ਤਰੁਣਿ ਰਵਿ ਜੈਸੇ ॥ ੭੭ ॥ ਮੌਕੋ ਪੇਖ ਬਹੁਰ ਮੁਨਿ ਭਾਖਯੋ। ਬਾਲਮੀਕ ਮਮ ਨਾਉ ਸੁ ਰਾਖਯੋ । ਬਾਲ ਮੀਕ ਤੇ ਨਿਕਸਯੋ ਜਾਂਤੇ। ਦੂਸਰ ਜਨਮ ਭਯੋ ਤਵ ਤਾਂਤੇ ॥ ੭੮ ॥ ਯੌ ਮਮ ਭਾਖ ਗਏ ਸੁਰ ਲੋਕ। ਰਘੁਵੰਸੋਤਮ ਮੁਨੀ ਅਸ਼ੋਕ। ਮੈਂ ਤੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਲਯੋ। ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤੇ ਐਸੇ ਭਯੋ॥੭੯॥ਅਬ ਸਾਖਯਾਤ ਨਿਹਾਰੋਂ ਰਾਮ। ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੰ ਮੁਖ ਧਾਮ। ਵਾਰਜ ਨੈਨ ਮੁਕਤਿ ਮੈ ਭਯੋ। ਯਾਹਿਬਿਖੈ ਨਾ ਸੰਸਾ ਰਹਿਯੋ ॥ ੮੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਯੌਂ ਪਰਮਾਰਥ ਭਾਖ ਕੈ ਪੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਭਗਤ ਹਿਤਾਰਥ ਨਰ ਭਏ ਪੂਛੋ ਠੌਰ ਅਕਾਮ ॥ ੮੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਆਵੋ ਰਾਮ ਦਿਖਾਵੋਂ ਸੋਇ। ਨੀਕੀ ਠੌਰ ਅਹੇ ਪੁਨ ਜੋਇ। ਨੀਕੇ ਜਹਾਂ ਵਾਸ ਭੂਮ ਹੋਈ। ਨਿਜ ਨੈਨੋਂ ਕਰ ਹੇਰੋ ਸੋਈ ॥ ੮੨ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ॥ ਇਮ ਭਾਖ ਮੁਨਿ ਵਰ ਜਾਇ ਕੈ ਪੁਨਿ ਬੀਰ ਪਰਬਤ ਸੰਗ । ਰਾਮ ਕੋ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਔ ਪੁਨਿ ਸਿੱਖ ਲੀਨੇ ਸੰਗ । ਸ਼ਾਲਾ ਬਡੀ ਇਕ ਤਹਿ ਕਰੀ ਰਿਖ ਨੀਠ ਭੂਮ ਸਵਾਰ । ਮੰਦਰ ਬਨਾਏ ਦੋਇ ਤਿਹ ਸੋਭਾ ਸੁ ਜਾਹਿ ਅਪਾਰ ॥ ੮੩ ॥ ਮੁਖ ਏਕ ਕੋ ਪੂਰਬ ਕਰੇ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਕਰ ਪੀਠ। ਦੱਖਣ

ਪਿਛਾ ਵਰ ਉਤਰੇ ਮੁਖ ਆਨ ਕੀਨ ਸੁ ਨੀਠ। ਸੋ ਸੀਯ ਲਖਮਣ ਸੋ ਮਿਲੇ ਤਹਿ ਬਾਸ ਕੀਨ ਸੁ ਰਾਮ। ਸਮ ਦੇਵਤਾ ਵੈ ਤੀਨ ਹੈਂ ਪੁਨਿ ਬਸੇ ਸੁੰਦਰ ਧਾਮ॥੯੪॥ ਬਾਲਮੀਕ ਸੁ ਪੂਜਤੋ ਰਘੁ ਨਾਥ ਹਰੇ ਕਲੇਸ਼। ਸੋ ਸੀਯ ਨੀਕੈ ਤਹਿ ਬਸੇ ਸਿਰ ਜਟਾ ਮੁਨਿ ਵਰ ਭੇਸ਼। ਦੇਵ ਮੁਨਿ ਗਣ ਪੂਜ ਤੋ ਸੁਰਲੋਕ ਸੁੰਦਰ ਦੇਸ਼। ਪਲੋਮਿ ਜਾਂਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲ ਜਿਉਂ ਬਸੇ ਆਪ ਸੁਰੇਸ਼ ॥ ੯੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇਅਜੋਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਖਸ਼ਟਮੋਂ ਧਯਾਇ ॥ ੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਤ ਸੁਮੰਤ ਸਾਯੰ ਸਮੇਂ ਬਹੇ ਅਯੁਧਯਾ ਮਾਹਿ। ਮੁਖ ਬਸਤਰ ਕਰ ਢਾਂਪਿਯੋ ਨੀਰ ਬਹੇ ਦ੍ਰਿਗਮਾਹਿੰ ॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਥ ਬਾਹਰ ਥਾਪ ਸੁਮੰਤ ਤਬੈ ਨ੍ਰਿਪ ਭਉਨ ਗਏ ਨਹਿੰ ਬਾਰ ਲਗਾਈ। ਜੈ ਭਾਖ ਮੁਖੋਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀਰਤ ਕੈ ਪਰਨਾਮ ਕਰੀ ਨ੍ਰਿਪਕੇ ਢਿਗ ਜਾਈ। ਅਜਨੰਦਨ ਤਾਂ ਅਤਿ ਬੰਦਤ ਕੋ ਮਨ ਬਿਯਾਕੁਲ ਏਕ ਸੁ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਕਿਹ ਠੌਰ ਸੁਮੰਤ ਰਹੇ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਜਾਹਿੰ ਸਗਾਈ ॥ ੨ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਕਿਹ ਠੌਰ ਛੋਡੇ ਰਾਮ ਤੁਮ ਕਿਆ ਕਹੇ ਥੇ ਮਮ ਪਾਪਨੰ। ਕਿਆ ਕਹੇਥੀ ਮਮ ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਸਮੰਤ ਦੂਖ ਉਤਾਪਨੰ। ਨਿਰਦਈ ਮਮ ਅ

ਘਵਿਤ ਕੋ ਲਖਮਣ ਬਖਾਨਯੋ ਕਥਾ ਕਹੋ।ਇਮ ਭਾਖ ਭੂਪਤਿ ਰੋਵਈ ਕਿਹ ਠੌਰ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਵਰ ਰਹੇ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਹਾ ਰਾਮ ਹਾ ਗੁਣ ਸਾਗਰੋ ਹਾ ਸੀਤਪ੍ਰਿਯਬਚਤੋਰ।ਦੁਖਸਿੰਧ ਡੂਬੋ ਮੈ ਮਰੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਿਖੋ ਮਮ ਓਰ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਭੂਪ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕੈ ਦੁਖ ਸਿੰਧ ਮੈ ਗਲਤਾਨ । ਪਿਖ ਤਾਂ ਸੁਮੰਤ ਸੁ ਭੂਪਤੈ ਕਰ ਜੋਰ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥ ੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਸੁ ਲਖਮਣ ਭਾਈ। ਮੈਂ ਤੀਨੋਂ ਤੇ ਰਥੇ ਚਢਾਈ ਸ੍ਰਿੰਗਵੇਰ ਨਗਰ ਢਿਗ ਗਯੋ। ਗੰਗਾ ਤੀਰ ਉਤਾਰਤ ਭਯੋ ॥ ੫ ॥ ਫਲ ਮੂਲਾਦਿਕ ਗੁਹ ਲੇ ਆਏ। ਰਾਮ ਗਹੇ ਨਹਿੰਪਾ ਣ ਛੁਹਾਏ। ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਮ ਤਬ ਭਏ। ਫਲ ਮੂਲਾਦਿ ਵਿਸਰਜਨ ਕਏ ॥ ੬ ॥ ਬੱਟ ਖੀਰ ਗੁਹ ਹਾਥ ਮੰਗਾਯੋ । ਜਟਾ ਮੁਕਟ ਰਘੁਨਾਥ ਬਨਾਯੋ। ਬਹੁਰ ਕਹੀ ਸੁਮੰਤ ਤੁਮ ਜਾਵੋ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤਿ ਮਮ ਕੁਸ਼ਲ ਬਤਾਵੋ ॥ ੭॥ ਮਮਨਮਿੱਤ ਨਹਿੰ ਸ਼ੋਕ ਕਰੀਜੇ। ਮਮ ਬੰਦਨ ਕਰ ਭੂਪ ਕਹੀਜੇ । ਔਧ ਪੁਰੀ ਤੇ ਮਮ ਮਨ ਮਾਹੀਂ॥ਸੁਖ ਹੈ ਅਧਿਕ ਵਿਪਨ ਕੇ ਮਾਹੀਂ ॥ ੮ ॥ ਮਮ ਮਾਤਾ ਕੋ ਕਹੀਂ ਸੰਦੇਸ । ਮਮ ਨਮਿੱਤ ਨਹਿੰ ਕਰੋ ਕਲੇਸ਼। ਰਾਜਾ ਬ੍ਰਿੱਧ ਸ਼ੋਕ ਨਿਧ ਪਰੋ। ਤਾਂਕੋ ਤੁਮ ਅਸ੍ਵਾਸਨ ਕਰੋ ॥ ੯॥ ਸੀਤਾ ਨੈਨ ਭਰੀ ਬਹੁ ਬਾਰਾ। ਨ੍ਰਿਪਸ ਤਮੰਤਿ ਨ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰਾ। ਦੁਖ ਸੋਂ ਬਾਨੀਂ ਗਦਗਦ ਭਈ। ਰਾਮ ਓਰ ਕਿੰਚਤ ਨਿਰਖਈ ॥ ੧੦॥ ਸਾਸੁ ਸੁਸਰ ਪਦ ਕਮਲ ਮਝਾਰਾ। ਕਹੀਂ ਸੁਮੰਤ ਪ੍ਰਣਾਮ ਹਮਾਰਾ। ਯਾਬਿਧਮੁਖ

ਰੁਦਤ ਅਤਿ ਭਈ । ਕਿੰਚਿਤ ਪੰਖ ਅਧੋ ਮੁਖ ਗਈ ॥ ੧੧॥
ਤੀਨੋਂ ਨੈਨ ਭਰੇ ਜਲ ਧਾਰਾ । ਭੂਪ ਚੜੇ ਵੈ ਨਾਵ ਮਝਾਰਾ ।
ਜੋ ਲੌ ਗੀਗਾ ਪਾਰ ਸੁ ਗਏ । ਤੌ ਲੌ ਭੂਪਤ ਮੈ ਨਿਰਖਏ ॥
੧੨ ॥ ਵੈ ਤੀਨੋਂ ਬਨ ਪੰਥ ਪਧਾਰੇ । ਮੈਂ ਦੁਖ ਸੋਂ ਪੁਰ ਆਯੋ
ਥਾਰੇ ॥ ਸੁਨ ਰੋਈ ਕੌਸੱਲਯਾ ਰਾਨੀ । ਭੂਪਤਿ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ
ਕਹਯੋ ਭਵਾਨੀ ॥ ੧੩ ॥ ਨ੍ਰਿਪ ਕੈਕਈ ਪਯਾਰੀ ਰਾਨੀ । ਤੈਂ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਵਰ ਕੀਨ ਬਖਾਨੀ । ਤੌਂ ਦੇਨੋਂ ਥੋ ਰਾਜ ਅਪਾਰਾ । ਮਮ
ਪੁਤਰ ਕਿਉਂ ਬਨੇ ਨਿਕਾਰਾ ॥ ੧੪ ॥ ਨਿਖਲ ਕਰਮ
ਯਹਿ ਕੀਨੇ ਤੋਹੀ । ਅਬ ਕਿਉਂ ਰੋਇ ਸੁਨਾਵਤ ਮੋਹੀ ।
ਕੌਸੱਲਯਾ ਬਚਨਸੁਨਤ ਦੁਖ ਭਯੋ । ਮਨੋਂ ਘਾਵ ਮੈਪਾਵਕ ਦਯੋ
॥ ੧੫ ॥ ਦਸਰਥ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਿਆ
ਤੂ ਭਾਖੇ ਮਮ ਕੱਲਯਾਨੀ । ਹੋਵਨਹਾਰ ਨ ਕਿਨੇਂ ਮਿਟਾਨੀ ।
ਮੈਂ ਅਤਿਦੁਖਤਿ ਭਇਓ ਸੁਨਿ ਰਾਨੀ।ਤੁਮ ਕੋ ਜੋਗ ਨ ਐਸ ਬ
ਖਾਨੀ ॥ ੧੬ ॥ ਕੋ ਇਕ ਪਾਪ ਸੁ ਮੋਹ ਕਮਾਇਓ । ਜਾਂਕਰ
ਯਹ ਸੰਤਾਪ ਸੁ ਪਾਯੋ । ਸੋਕ ਨੀਰਦ੍ਰਿਗ ਪੂਰਨ ਭਏ । ਕੌਸੱਲਜਾ
ਪ੍ਰਤਿ ਭੂਪ ਅਲਏ ॥ ੧੭ ॥ ਦੁੱਖ ਕਰ ਮਰਣ
ਭਇਓ ਅਬ ਮੇਰੋ । ਤੁਮ ਮਮ ਦੂਖ ਨ ਦੇਹ ਘਨੇਰੋ ।
ਪੁਨਿ ਕੌਸੱਲਿਯਾ ਭੂਪਤਿ ਭਨੇਂ । ਕਾਰਣ ਦੁਖਕੇ ਸੁਗਮ
ਸੁ ਗਨੇਂ ॥੧੮॥ ਤੁਮ ਕੈਕਈ ਦੋਨੋ ਹੇਤੂ । ਤਾਕਰ ਮਮ ਸੁਤ
ਬਨੇ ਨਿਕੇਤੂ । ਸੁਨਿ ਭੂਪਤਿ ਕੌਸੱਲਿਯਾ ਬਾਨੀਂ । ਪਰਮਦੁਖੀ
ਯਹਿ ਕੀਨ ਬਖਾਨੀਂ ॥ ੧੯ ॥ ਅਬ ਨਿਕਸੇਂਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਮਾਰੇ

॥ ਸੁਣ ਦੇਵੀ ਮੈ ਹੇਤੁ ਬਿਚਾਰੇ। ਪੂਰਬ ਮੁਨਿ ਮਮ ਸ੍ਰਾਪਹਿ ਦਯੋ। ਤਾਂਕਰ ਮਰਣ ਹਮਾਰਾ ਭਯੋ॥ ੨੦ ॥ ਪੂਰਬ ਮੈ ਜੋ ਬਨ ਬਲ ਮਾਹੀ। ਬਾਨ ਸਰਾਸਨ ਲੈ ਕਰ ਮਾਹੀ। ਮ੍ਰਿਗਮਾਰਨ ਹਿਤ ਨਦੀ ਕਨਾਰੇ। ਬਿਚਰੋਂ ਨਿਸ ਮੈ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਆਧੀਰਾਤ ਸਮੇਂ ਇਕ ਬਾਰਾ । ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ ਇਕ ਮੁਨੀ ਕੁਮਾਰਾ। ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਤਿਨ ਪਰਮ ਤਿਸਾਏ। ਤਾਂ ਹਿਤ ਵਹਿ ਜਲ ਲੇਨੇ ਆਇ॥ ੨੨ ॥ ਜਲ ਮੇਂ ਕੁੰਭ ਡੁਬਾਯੋ ਜਬਹੀ। ਸ਼ਬਦ ਭਯੋ ਤਾਤੇ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀ। ਮੈਂ ਜਾਨਜੋ ਗਜ ਪੀਵਤ ਪਾਨੀਂ।ਬਾਨਦਯੋਮੁਖਿਮਾਹਿਕਮਾਨੀਂ॥੨੩॥ ਸਬਦਿਬੇਧਵਹਿ ਬਾਨ ਉਦਾਰ। ਮੋਹ ਚਲਾਯੋ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰ । ਹਾ ਮੈਂਮੁਯੋ! ਸ਼ਬਦ ਤਹਿ ਭਯੋ । ਮਾਨੁਖ ਲੱਖਣ ਸੂਚਨ ਕਯੋ ॥ ੨੪ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਮੈ ਨਾ ਕੀਯੋ ਅਪਰਾਧ ਕਾਹੂ ਮਾਰਿਯੋ ਬਿਧ ਕਜੋ ਕਿਨੇ। ਪਿਤ ਮਾਤ ਮੇਰੀ ਬਾਟ ਵੇਖੇਂ ਨੀਰ ਦੇਵੇ ਕੋ ਤਿਨੇਂ। ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਮਾਨੁਖ ਸੂਚਕੋ ਭੈਭੀਤ ਹੋਇਓ ਮੈਂ ਮਨੇ। ਕੌਸੱਲਜਾ ਤਿਹਠੌਰਿ ਮੈਂ ਨਿਸਕੋ ਗਿਓ ਸੁ ਸ਼ਸ਼ਨੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸੁਆਮ ਦਸਰਥ ਭੂਪ ਮੈਂ ਵਿਗ ਜਾਇ ਤਾਂ ਬਜਾਕੁਲ ਕਹੀ।ਅਜਾਨਮੇਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਨੋ ਤ੍ਰਾਹਿ ਮੋਕੋ ਮੁਨ ਸਹੀ। ਇਮ ਭਾਖ ਤਾਂ ਪਦ ਮੈਂ ਗਿਰਜੋ ਮੁਖਿ ਬੋਲ ਗਦ ਗਦ ਹੈ ਭਮਾ। ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ਮਤ ਡਰੋ ਭੂਪਤਿ ਸੱਤਮਾ॥ ੨੬ ॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਤਵ ਬ੍ਰਹਮ ਹੱਤਜਾ ਨਾਂ ਛੁਹੇ ਮੈ ਵੈਸ ਤਪ ਮੇਂ ਆਹਿ। ਪਿਤ ਮਾਤ ਮੇਰੇ ਤਰਸਤੇ ਤ੍ਰਿਖ ਭੂਖ ਤਾਂ

ਤਨ ਮਾਹਿ। ਤਜ ਚਿੰਤ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਇਕੈ ਤੂੰ ਨੀਰ ਤਿਨਕੋ ਦੇਹ
। ਨਹਿਦੇਹਮੇਂ ਪਿਤਕੋਪਕੈਤਨੁਕਰੇਤੇਰੋਖੇਹ॥੨੭॥ ਜਲਿਤਾਹਿ
ਦੈ ਪਦ ਬੰਦਕੈ ਨਿਜ ਕਰਮ ਕਰੀ ਬਖਾਂਨ। ਸਰ ਕਾਢ ਮੇਰੀ
ਦੇਹ ਤੇ ਤਨ ਪੀੜ ਤਜਾਗੋਂ ਪ੍ਰਾਣ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਮੇ ਮੁਨਿ ਜੋ
ਕਹਜੋ ਮੈਂ ਕੀਨ ਬਾਨ ਉਧਾਰ। ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਜਹਿ ਵਹਿ ਦੰਪਤੀ
ਲੈ ਕੁੰਭ ਭੀਤਰ ਵਾਰ॥ ੨੮॥ ਸ੍ਵਾਂਤਿ ਬ੍ਰਿੱਧਸੁ ਅੰਧ ਭੂਖੇ
ਨੀਰ ਕੀ ਤਨ ਦਾਹ। ਕੋ ਭਯੋ ਕਾਰਣ ਨੀਰ ਲੈ ਅਬ ਪੂਤ
ਆਇਓ ਨਾਂਹਿ। ਅਨੰਨ ਰਾਤਿ ਹਮ ਬ੍ਰਿਧ ਹੈਂ ਭਨ ਤ੍ਰਿਖਾਪੀੜ
ਅਪਾਰ। ਕਿੰਵ ਉਪੇਖਜਾ ਤਿਨ ਕਰੀ ਨਹਿ ਭਗਤ ਵਾਨ
ਹਮਾਰ॥ ੨੯॥ ਇਹਭਾਂਤ ਚਿੰਤਾ ਥੇ ਕਰੇ ਮਮ ਪਾਦ ਧੁਨਸੁਨ
ਲੀਨ। ਸੁਨਿ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਮੁਨਿ ਭਾਖਿਓ ਸੁਤ ਕਿਉਂ ਬਿਲੰਬ
ਸੁ ਕੀਨ। ਦੇਹ ਪੂਤ ਸੁ ਨੀਰ ਹਮਕੋ ਆਪ ਨੀਕੇ ਪੀਵ। ਇਹ
ਭਾਂਤਿ ਤਾਹਿ ਵ੍ਰਿਲਾਪ ਸੁਨਿ ਅਤਿ ਕੰਪਿਓ ਮਮ ਜੀਵ॥ ੩੦
॥ ਢਿਗ ਜਾਇ ਤਾਂ ਪਦ ਬੰਦਕੈ ਪੁਨ ਮੁਖੋ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
ਮੈਂ ਨਾਹਿ ਤਵ ਸੁਤ ਔਧ ਕੋਪਤਿ ਭੂਪ ਦਸਰਥ ਮਾਨ। ਮੈਂ
ਰਾਤ ਮ੍ਰਿੱਗ ਵਿਹਿੰਸ ਕੋ ਬਹੁ ਕਰੋ ਪਾਪ ਅਪਾਰ। ਜਲ ਘਾਟ
ਦੂਰੇਥੇ ਖੜੋ ਧੁਨਿ ਭਈ ਭੀਤਰਿ ਵਾਰਿ॥ ੩੧॥ ਗਜ ਜਾਨਕੈ
ਸਰ ਛੋਡਿਓ ਤਨ ਮਾਹਿ ਗਾਡਿਜੋ ਜਾਇ। ਮੈਂ ਮੁਇਓ
ਮਾਨੁਖ ਸਬਦ ਸੁਨਕੈ ਡਰਤ ਆਇਓ ਧਾਇ। ਸਿਰਜਟਾ ਵੈਲੀ
ਕਿਰਣਸੀ ਪਿਖ ਪਰੇ ਮੁਨੀਕੁਮਾਰ। ਮਨ ਭੀਤਮੈ ਪਦਤਾਂ ਗਏ
ਮੁਨਿ ਰੱਖ ਰੱਖ ਉਚਾਰ॥ ੩੨॥ ਮਤੁਡਰੋ ਇਮ ਮੁਨਿ ਭਾਖਿਓ

ਮੁਨਿ ਪਰਮ ਕਰੁਣਾ ਧਾਰ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਹੱਤਯਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਤਵ ਕਹਯੋ ਮਾਨ ਹਮਾਰ। ਮਮ ਮਾਤ ਤਾਤ ਸੁ ਨੀਰ ਦੈ ਕਰ ਜੋਰ ਤਾਂ ਪਦ ਬੰਦ। ਨਵਨ ਨੂੰਤਨ ਦੇਹ ਕੋ ਲੈ ਜੀਵਨੋਂ ਤੂੰ ਮੰਗ॥ ੩੩॥ ਚੋਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਿਨਿ ਮੁਨਿ ਮੋਹਿ ਬਤਾਇਓ। ਮੁਨਿ ਹਿੰਸਕ ਮੈਂ ਤੁਮ ਪੈ ਆਯੋ। ਦਯਾ ਯੁਕਤ ਤੁਮ ਪਰਮ ਉਦਾਰ। ਸਰਣਾਗਤਿ ਮਮ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰ॥ ੩੪॥ ਯਾ ਬਿਧ ਸੁਨਯੋ ਸੁ ਮੋ ਤੇ ਜਬਹੀਂ। ਦੂਖਾਰਤਿ ਸੋਚਤ ਭਏ ਤਬਹੀਂ। ਪਰਯੋ ਜਹਾਂ ਸੁਨਿ ਪੂਤ ਹਮਾਰੋ। ਤਹਿ ਲੈ ਚਲੋ ਬਿਲੰਬ ਨ ਧਾਰੋ॥ ੩੫॥ ਤਬ ਲੇ ਗਿਓ ਜਹਾਂ ਸੁਤ ਆਹਿ। ਬ੍ਰਿਧ ਦੰਪਤੀ ਦੁਖ ਮਨ ਮਾਹਿ। ਸੁਤ ਕੋ ਛੁਹਿ ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਸੰਗਾ। ਬਹੁ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕਰ ਬਯਾਕੁਲ ਅੰਗਾ॥ ੩੬॥ ਹਾਹਾ ਰੁਦਨ ਕਰੇਂ ਤੇ ਭਾਰੀ। ਪੂਤ ਪੂਤ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਉਚਾਰੀ। ਜਲ ਦੀਜੇ ਹਮ ਕੋ ਸੁਤ ਸੋਇ। ਨਹਿ ਦੇਵੇ ਅਬ ਕਾਰਣ ਕੋਇ॥ ੩੭॥ ਪੁਨ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਤਿਨ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ। ਚਿਤਾ ਰਚੋ ਮੁਨਿ ਬੇਗ ਸਵਾਰਾ। ਮੈਂ ਤਬਹੀਂ ਤਹਿ ਚਿਤਾ ਬਨਾਈ। ਵਹਿ ਤੀਨੋਂ ਤਹਿ ਦਏ ਬੈਠਾਈ॥ ੩੮॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਪੁਨਿ ਅਗਿਨ ਤਿਨਕੇ ਕਹੇ ਤੇ ਮੈਂ ਦਈ ਤਾਂਹਿ ਲਗਾਇ। ਦਿਵ ਲੋਕ ਤੀਨੋਂ ਵੈ ਗਏ ਤਨੁ ਭੂਮਿ ਮਾਂਹਿ ਜਲਾਇ। ਪੁਨਿ ਜਾਨ ਅਵਸਰ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਮਮ ਦਯੋ ਏਹ ਸਰਾਪੁ। ਮਮ ਵਚਨ ਪੁਤ੍ਰ ਸ਼ੋਕ ਕੈ ਤੂੰ ਮਰੈਂਗੋ ਨ੍ਰਿਪ ਆਪ॥ ੩੯॥ ਵਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਅਵਸਰ ਆਇਓ ਮਮ ਵਾਰ ਹੈ ਨਹਿ ਕੋਇ। ਇਸ ਭ੍ਰਾਂਤ ਭਾਖ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕੀਨੋਂ ਸ਼ੋਕ ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਇ। ਹਾ ਰਾਮ

ਸੁਤ ਹਾ ਜਾਨਕੀ ਹਾ ਲੱਖਮਣ ਗੁਣ ਧਾਮ। ਵਿਓਗ ਥਾਰੇ ਮੈਂ ਮਰੋਂ ਕੈਕੇਈ ਕਾਢੇ ਪ੍ਰਾਣ॥ ੪੦ ॥ ਇਮ ਵਿਦਤ ਭੂਪਤਿ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜਿ ਪੁਨਿ ਗਏ ਸੁਰ ਪਤਿ ਲੋਕ। ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਮਾਤ ਲੈ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰਿ ਕਰੇ ਸੁ ਸ਼ੋਕ। ਕਰਿ ਤਾੜ ਛਾਤੀ ਰੋਵਈ ਮੁਖ ਭੂਪਕੇ ਗੁਣ ਗਾਇ। ਔਧ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਭ ਮੇ ਬਿਧ ਦੀ ਹਲਾਹਲ ਪਾਇ॥ ੪੧ ॥ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਲੈ ਸਭ ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਹਿ ਪ੍ਰਾਤ ਪਹੁਤੇ ਜਾਇ। ਤੈਲ ਦ੍ਰੋਣੀਂ ਭੂਪ ਧਰ ਸਬ ਦੂਤ ਲਏ ਬੁਲਾਇ। ਯੁਧਾਜਿਤਕੇ ਨਗਰ ਪ੍ਰਤਿ ਤੁਮ ਦੂਤ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਹੁ। ਘੋਰਿਓ ਪਰ ਜਾਇਓ ਤਹਿ ਭਰਤਿ ਸਾਜੁਨ ਲਿਆਹੁ॥ ੪੨ ॥ ਤਿਹ ਕਹੋ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਤੇ ਗੁਰ ਬੇਗ ਆਇ ਸੁ ਕੀਨ। ਨਿਜ ਨਗਰ ਆਵੋ ਬੇਗ ਤੁਮ ਜਗ ਭਰਤਿ ਬੁਧਿ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਔਰ ਦਸਰਥ ਰਾਜ ਕੋ ਨਿਜ ਮਾਤ ਪੇਖੋ ਆਇ। ਬਸਿਸ਼੍ਰਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਪੁਨਿ ਗਏ ਦੂਤ ਸੁ ਧਾਇ॥ ੪੩॥ ਯੁਧਾਜਿਤ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕੋ ਪਰਿਣਾਮ ਕੀਨੋ ਜਾਇ। ਰਾਜਨ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਬੁਲਾਇਓ ਪੁਰਿ ਭਰਤ ਐ ਤਿਨ ਭਾਇ। ਆਵੋ ਸੁ ਪੁਰ ਅਯੁਧਜਾ ਨਹਿੰ ਕਰੋ ਰੰਚ ਵਿਚਾਰ। ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਰੋਮਾਂਚ ਭਰਤ ਸੁ ਭਯੋ ਤੈ ਉਰਭਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਗੁਰ ਬਚਨ ਸਾਨੁਜ ਸੰਗ ਦੂਤ ਨ ਭਰਤ ਚਾਲੇ ਦੇਸ। ਭੂਪ ਐ ਰਘੁਨਾਥ ਕੋ ਕਛੁ ਭਯੋ ਨਗਰ ਕਲੇਸ਼। ਇਹ ਭਾਂਤ ਚਿਤਵਤ ਮਾਰਗੇ ਪੁਨਿ ਨਗਰ ਪਹੁੰਤੇ ਆਇ। ਜਨ ਭੀਰ ਨਾ ਕਛੁ ਨਗਰ ਮੈਂ ਸਭ ਪ੍ਰਭਾ ਗਈ ਬਿਲਾਇ। ੪੫ ॥ ਉਤਸਵ ਨਹੀਂ ਕੋ ਨਗਰ ਮੈਂ ਪਿਖ ਭਰਤ ਚਿਤ ਅ

ਪਾਰ। ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇ ਭਵਨ ਮੈਂ ਨਹਿੰ ਲੱਖਮੀ ਨ੍ਰਿਪ ਦੁਆਰ। ਦੇਖੀ ਕਕੇਈ ਏਕਲੀ ਬੈਠੀ ਸੁ ਪਲੰਘ ਵਿਛਾਇ। ਸਿਰ ਸੋਂ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸੁਮਾਤ ਕੇ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕੀਨੋ ਪਾਂਇ॥੪੬॥ ਆਯੋ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਭਰਤ ਕੋ ਕੈਕਈ ਆਦਰ ਕੀਨ। ਉਠਾਇ ਭਰਤ ਲਗਾਇ ਗਰ ਪੁਨਿ ਗੋਦ ਭੀਤਰ ਲੀਨ। ਸਿਰ ਚੂੰਮ ਕੈ ਨਿਜ ਵੈਸਕੋ ਪੁਨਿ ਕੁਸਲ ਪੂਛਯੋ ਤਾਹਿੰ। ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਮਾਤ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਸਲ ਹੈ ਪੁਰ ਮਾਹਿੰ॥ ੪੭ ॥ ਆਜਮਮ ਆਨੰਦ ਸੁਤ ਤਬ ਕੁਸਲ ਡੀਲ ਨਿਹਾਰ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਾਹਿ ਸੁ ਪੂਛਿਓ ਨਿਜ ਪੇਵਕੋ ਪਰਵਾਰ। ਕਹਿ ਭਰਤ ਬਿਆਕੁਲ ਚਿੱਤ ਅਤਿ ਮਨਕੰਪ ਪੂਛੀ ਮਾਇ। ਮਾਤ ਤੁਮ ਬਿਨ ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਕਿਹ ਠੌਰ ਆਹਿ ਬਤਾਇ॥ ੪੮॥ ਤੁਮ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿ ਮੈਂ ਪਿਤਾ ਏਕੰਤ ਬੈਠੋ ਸੋਇ॥ ਅਬ ਨਹਿ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ਹੈ ਕਹੁ ਭਯੋ ਕਾਰਣ ਕੋਇ। ਤਾਤ ਕੇ ਆ ਦੇਖਨੇਂ ਮਮ ਦੂਖ ਭਇ ਅਤਿ ਆਹਿ॥ ਕਿੰ ਦੂਖ ਸੋ ਅੱਪਾਪ ਸੁਤ ਕੈਕਈ ਭਾਖੇ ਤਾਹਿ॥ ੪੯॥ ਧਰਮ ਸੀਲੀ ਜੋਗਤੀ ਕ੍ਰਿਤ ਅੱਸ੍ਵਮੇ ਧੀਪਾਹਿ। ਤਾਂ ਗਤੀਕੋ ਤਾਤ ਤੇਰੋ ਗਯੋ ਯਾ ਜਗਮਾਹਿ। ਇਹ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਭੂ ਭਰਤ ਗਿਰਿਓ ਸ਼ੋਕ ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਇ। ਹਾ ਤਾਤ ਕਹਿ ਤੁਮ ਗਏ ਮੋਕੋ ਦੁਖ ਸਮੁੰਦਰ ਛੋਇ॥ ੫੦॥ ਨਾ ਸਮਰਪਯੋ ਮਮ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ਆਪ ਗਏ ਸਿਧਾਇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਰਤ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕਰਿ ਸਿਰ ਕੇਸ ਦੀਨ ਖਿਲਾਇ। ਉਠਾਇਕੈ ਕੈਕੇਈ ਤਾਂ ਨਿਜ ਪਾਣ ਕੈ ਦ੍ਰਿਗ ਪੋਚ। ਸਮਾਂ ਧਾਨ ਸਤਾ ਕਰੇ ਸੁਤ ਕਿਉ ਕਰੈ ਤੂੰ

ਸੋਚ ॥ ੫੧ ॥ ਕਲਜਾਣ ਤੇਰੀ ਪੂਤ ਮੈਂ ਸਭ ਸਿੱਧ ਕੀਨੋ ਕਾਜ। ਕਰਤੱਬ ਤੋਕੋ ਨਾ ਕਛੂ ਸੁਤ ਰਹਜੋ ਸੇਖ ਸੁ ਆਜੁ। ਭਰਤ ਤਾ ਕੋ ਭਾਖਜੋ ਪੁਨਿ ਮਰਨ ਅਵਸਰ ਮਾਹਿ। ਮਮ ਪਿਤਾ ਭੂਪ ਸਿਰੋਮਣੀ ਪੁਨਿ ਕਜਾ ਕਹਜੋ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿਂ॥ ੫੨ ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਕੋ ਪੁਨਿ ਕਜਾ ਕਹਜੋ ਵਹ ਨਿਖਲ ਭਾਖੋ ਮੋਹਿ। ਕੈਕਈ ਨਿਰਭੈ ਤਾਂ ਕਹੈ ਸੁਤ ਸੁਨੋ ਭਾਖੋਂ ਤੋਹਿ। ਹਾ ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣਾਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਾਰਿਬਾਰ। ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਚਿਰ ਕਰ ਤਜਾਗ ਤਨੁ ਕੋ ਗਇਓ ਸੁਰਗ ਮਝਾਰ ॥ ੫੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਰਤ ਬਖਾਨੇ ਤਾਹਿਂ ਕੋ ਰਾਮ ਲਖਨ ਸੀਯ ਮਾਤ। ਨਹਿ ਸਮੀਪ ਤਬ ਕਹਿਂ ਗਏ ਜੋ ਬਿਲਪੇ ਮਮ ਤਾਤ॥ ੫੪ ॥ ਕੈਕੇਈ ਵਾਚ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਜੁਵਰਾਜ ਹਿਤ ਤਵ ਤਾਤ ਉਦਮ ਕੀਨ। ਤਬ ਰਾਜ ਕ ਹਿਤ ਪੂਤ ਮੈਂ ਤਿਹਂ ਮਾਹਿ ਬਿਘਨ ਸੁ ਕੀਨ। ਪੂਰਬ ਕਬੀ ਵਰ ਦੇਨ ਮੋਕੋ ਦੋਇ ਭੂਪਤ ਥੇਦਏ। ਸੋ ਇਦਾਨੀ ਦੇਨ ਹੀ ਮੈਂ ਮਾਂਗ ਨ੍ਰਿਪਤੇ ਹੈ ਲਏ॥ ੫੫ ॥ ਏਕ ਕੈ ਤਵ ਰਾਜ ਦੂਸਰ ਰਾਮ ਕੋ ਬਨਬਾਸ। ਸੱਤ ਵਾਦੀ ਭੂਪਤੇ ਭਵ ਰਾਜ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਰਾਮ ਕੋ ਬਨ ਭੇਜਿਯੋ ਤਵ ਪਿਤਾ ਧਰਮ ਉਦਾਰ। ਰਾਮ ਪਾਛੇ ਸੀਯ ਗਈ ਜਗ ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਸੁ ਧਾਰ ॥ ੫੬ ॥ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਭਾਵ ਦਿਖਾਵਨੇਂ ਹਿਤ ਗਯੋ ਲਖਮਣ ਆਪ। ਬਨ ਗਏ ਸਰਬ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧੀ ਪੁਨਿ ਭੂਪ ਕੀਨ ਬ੍ਰਿਲਾਪ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਸੁ ਭਾਖਿਯੋ ਮੁਖਮੁਯੋ ਭੂਪਤਿ ਸੋਇ। ਗਿਰਜਾ ਸੁਨੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਮਰਣੋਂ ਭਾਗ ਬਿਨ ਨਹਿਂ ਹੋਇ ॥ ੫੭ ॥ ਸ਼ਿਕਰ

ਛੰਦ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਸੁਤਿ ਗਿਰ੍ਯੋ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰ। ਵੱਜ੍ਰ ਹਤ ਦ੍ਰੁਮ ਜਿਉਂ ਗਿਰੇ ਕਛੁ ਰਹੀ ਨਾਹਿੰ ਸੰਭਾਰ। ਪਿਖ ਤਾ ਕੈਕੇਈ ਦੁਖੀ ਹੋਈ ਬਹੁਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਕਯੋਂ ਸ਼ੋਕ ਮੇਰੇ ਸੁਤ ਕਰੇਂ ਅਜੁ ਭਇਓ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ॥ ੫੯॥ ਦੁਖ ਅਵਸਰ ਨਾ ਕਛੂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਾਖਿਯੋ ਮਾਇ। ਕੋਪ ਭਰਤ ਬਿਲੋਕ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਮੋਨਿ ਵੇਤ ਜਲਾਇ। ਅਸ ਭਾਖ ਹੈ ਤੂੰ ਪਾਪਨੀ ਤਵ ਕੀਨ ਭਰਤਾ ਘਾਤ। ਦੁਰਭਾਗ ਤੇ ਮੈਂ ਜਨਮ ਲੀਨੋਂ ਅਘੀ ਮੈਂ ਬਖਜਾਤ॥ ੬੦॥ ਅਗਨਿ ਮੈਂ ਮੈਂ ਜਰੋਂਗੋ ਕੈ ਮਰੋਂਗੋ ਬਿਖ ਖਾਇ। ਖੜਗ ਸੋਂ ਤਨ ਕਾਟ ਅਪਨੋਂ ਜਾਉਂ ਜਮ ਪੁਰ ਧਾਇ। ਭਰਤ ਘਾਤਿਨ ਦੁਸ਼੍ਰ ਤੇਰੋ ਕੁੰਭਿ ਪਾਕ ਸੁ ਗੌਨ। ਕੈਕੇਈ ਕੋ ਯੋਂ ਡਾਟਕੈ ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਕੁਸੱਲਯਾ ਭੌਨ॥੬੦॥ ਸੋ ਪਿਖਤ ਭਰਤ ਨਿਹਾਰ ਰੂੰਨੀ ਊਚ ਕੰਠ ਪੁਕਾਰ। ਭਰਤ ਤੈਸੋ ਰੋਵਈ ਤਿਨ ਪਾਦ ਮਸਤਕ ਧਾਰ। ਅਲਿੰਗ ਭਰਤੰ ਧਰਮ ਸੀਲਾ ਰਾਮ ਮਾਤ ਸੁਹਾਇ। ਕ੍ਰਿਸ ਦੀਨ ਬਦਨਾ ਭਾਖਈ ਬਹੁ ਨੈਨ ਤੇ ਜਲਜਾਇ॥੬੧॥ ਗਏ ਦੂਰ ਤੇਰੇ ਪੂਤ ਯੌ ਸਭ ਗਿਓ ਕਾਰਣ ਕੋਇ। ਸਭ ਸੁਨ੍ਯੋ ਮਾਤ ਬਖਾਨਿਯੋ ਤਵ ਮਾਤ ਕੀਨੋਂ ਜੋਇ। ਸਹ ਜਾਨਕੀ ਸਹ ਲਖਮਣੋਂ ਸੁਤ ਰਾਮਚੰਦ ਹਮਾਰ। ਦੁਖ ਸਿੰਧ ਮਗਨਾ ਮੈ ਰਹੀ ਬਨ ਗਏ ਚੀਰ ਸੁ ਧਾਰ॥ ੬੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਹਾ ਰਾਮ ਰਘੁਵੰਸ ਸੁਨਾਇਕ। ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮ ਸਭ ਵਰ ਦਾਇਕ। ਯੱਦਪਿ ਤੂੰ ਮਮ ਉਦਰ ਸੁ ਭਯੋ। ਤੱਦਪ ਦੁਖ ਨਹਿੰ ਮੇਰੋ ਗਇਉ॥੬੩॥ ਤਾਤੇ ਬਿਧ ਹੈ ਬਹੁ ਬਲ

ਵਾਨ। ਯਹਿ ਮੋਕੋ ਉਰ ਭਯੋ ਸੁਭਾਨ । ਯੋ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕੌਸੱਲਜਾ
ਕੀਨ। ਤਾਂ ਪਿਖ ਭਰਤ ਭਯੋ ਅਤਿ ਦੀਨ॥ ੬੪ ॥ ਪਾਦ ਗਹੇ
ਕਰ ਭਾਖੇ ਏਹ। ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਸੁ ਮੇ ਸੁਨ ਲੇਹ। ਰਾਮ ਰਾਜ
ਅਭਿਖੇਕਨ ਬੀਚ। ਕੈਕਈ ਕਰਮ ਕਰਯੋ ਜੋ ਨੀਚ ॥ ੬੫ ॥
ਅੱਨਤ ਵਾਤਨ ਕੀਨ ਸੁ ਜੋਈ । ਭਰਤ ਸੁ ਜੋ ਉਰ ਜਾਨਤ
ਹੋਈ। ਅਥਵਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਰੀ ਜੋ ਸੋਇ। ਤੋ ਮੋਕੋ ਯਾ ਬਿਧ ਅਘ ਹੋਇ
॥ ੬੬ ॥ ਬ੍ਰਹਮਣ ਤੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਜੈਸੋ । ਮੋਕੋ ਪਾਪ ਹੋਇ ਪੁਨਿ
ਤੈਸੋ।ਸਮ ਅਰੁੰਧਤੀ ਗੁਰ ਕੋ ਮਾਰ। ਜੋ ਹੋਵੈ ਪੁਨਿ ਪਾਪਅਪਾਰ
॥ ੬੭ ॥ ਮੈਂ ਜੋਜਾਨਤਥੋਪੁਨਿਸੋਈ। ਤੋਮੋਕੋਵਹਿਸਗਲੇਹੋਈ
। ਯਾਬਿਧ ਭਰਤ ਸਪਤ ਬਹੁ ਭਾਖ। ਰੋਇਓਮਾਤਚਰਣਸਿਰ
ਰਾਖ॥੬੮॥ਦੋਹ॥ਉਮਾ ਕੁਸੱਲਯਾ ਤਾਂਹਿਕੋ ਲੀਨੋਂ ਕੰਠ ਲਗਾ
ਇ। ਸੁਤ ਜਾਨੋਂ ਮੈ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਮਤ ਸੋਚੇ ਸੁਖਦਾਇ ॥
੬੯॥ ਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ॥ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਸਮੇਂ ਭਰਤਾ
ਗਮ ਕੋ ਸੁਨਿ ਆਪ ਬਸਿਸ੍ਰ ਤਹਾਂ ਚਲਿ ਆਏ । ਨ੍ਰਿਪ
ਮੰਦਿਰ ਮੈ ਵਹਿ ਰਾਜ ਗੁਰੂ ਸਹਿ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੇ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿਸੁਹਾਏ
॥ ਪਿਖ ਰੋਵਤਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਮਹਾਂ ਤਿਹ ਸਾਦਰ ਆਪ ਬਸਿਸ੍ਰ
ਅਲਾਏ। ਵਹੁ ਭੂਪਤਿ ਥੇ ਅਤਿ ਤੱਗ ਬਡੇ ਪੁਨਿ ਸੱਤ
ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਥੇ ਜਰਠਾਏ ॥ ੭੦ ॥ ਮਾਨਵ ਕੇ ਸੁਖ ਭੋਗ ਸਭੈ
ਅਸਮੇਧਨ ਲੌ ਬਹੁ ਯਾਗ ਕਰਾਏ। ਬਹੁ ਦੱਖਣ ਤਾਂ ਮਖ
ਮਾਹਿ ਦਈ ਹਰਿ ਰਾਮ ਮਹਾਂ ਸੁਤ ਸੁੰਦਰ ਜਾਏ। ਅੰਤ ਗਏ
ਸੁਰ ਲੋਕ ਬਿਖੇ ਸੁਰ ਨਾਇਕ ਕੇ ਅਰਧਾਸਨ ਪਾਏ । ਮੋਖ

ਕਿ ਭਾਂਜਨ ਵੈ ਨ੍ਰਿਪ ਥੇ ਸੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਭ੍ਰਮ ਸੋਚਤ ਨੀਰ ਬਹਾਏ। ੭੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਆਤਮ ਨਿੱਤ ਅਨਾਸੀ ਜਾਨੋ । ਜਨਮ ਨਾਸ ਨਹਿ ਤਾਮੈ ਮਾਨੋ । ਤਨ ਜੜ ਅਤਿ ਅਪਵਿਤਰ ਅਹੇ । ਪ੍ਰਾਣਨਿਵਾਸੁ ਸੁ ਖਿਣ ਖਿਣ ਗਹੇ॥੭੨॥ ਭਲੇਪ੍ਰਕਾਰਬਿਚਾਰਾ ਕਰੇ। ਸੋ ਕਠੋਰ ਕਹ ਨਦਰ ਨ ਪਰੇ। ਪਿਤਾ ਤਨੁਜ ਜਗ ਭੀਤਰ ਮਰੇ। ਮੂਰਖ ਸੋਚੇ ਉਰ ਪਰ ਹਰੇ ॥ ੭੩ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਅਸਾਰ ਖਲ ਸੰਸਾਰ ਮੈ ਵਿਯੋਗ ਜਬੇ ਸੁ ਹੋਇ। ਤੱਗ ਕੇ ਵੈਰਾਗ ਔ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤ ਦੇਵੈ ਕੋਇ। ਜਨਮਵਾਨ ਸੁ ਜੋ ਅਹੇ ਤਿਹ ਮਿਰਤੁ ਚਾਲੇ ਸੰਗ। ਪਰਹਾਰ ਨਹਿ ਕਰ ਕੋ ਸਕੇ ਯਹ ਜਨਮ ਮਰਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥ ੭੪ ॥ ਸੁਕਰਮ ਕੇ ਆਧੀਨ ਜੰਤੂ ਜਨਮ ਮਰਣ ਸੁ ਪਾਹਿ। ਜਾਨਕੈ ਵਵੇਕ ਜਨ ਕਿਉ ਸੋਚ ਹੈਂ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ। ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕੋਟ ਸੁ ਨਸ਼ਟ ਹੋਏ ਗਈ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ ਅਪਾਰ। ਸੁਕ ਸੁਸਾਗਰ ਨੀਰਕੇ ਕਾ ਆਸਥਾ ਤਨੁ ਖਾਰੁ॥੭੫॥ ਚਲਤ ਪਤ੍ਰ ਸੁ ਲਗਨ ਜਿਉ ਜਲੁ ਬਿੰਦੁ ਭੰਗੁਰ ਹੋਇ ॥ ਤਿਉ ਆਯੁ ਜਾਵੇ ਲੋਕ ਕੀ ਤਵ ਭਯੋ ਨਿਸਚੇ ਕੋਇ। ਜੀਵ ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਕਰ ਜਿਉਂ ਲਈ ਦੇਹ ਸੁ ਏਹ। ਤਿਉਂ ਵਰਤ ਮਾਨ ਸੁ ਕਰਮ ਕਰ ਪੁਨਿ ਔਰ ਲੇਵੇ ਦੇਹ॥੭੬॥ ਜਿਉਂ ਤਜੇ ਜੀਰਣ ਪਾਟ ਕੋ ਪੁਨਿ ਗਹੇ ਨੂਤਨ ਚੀਰ। ਤਿਉ ਤਜੇ ਜੀਰਣ ਦੇਹ ਕੋ ਪੁਨਿ ਗਹੇ ਨਯੋ ਸ਼ਰੀਰ । ਸ਼ੋਕ ਅਵਸਰ ਹੈ ਕਹਾਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਨ ਸਦ ਹੋਇ। ਨਹਿ ਮਰੇ ਆਤਮ ਨਹਿ ਜਮੇ ਪੁਨ ਵਰਧ ਹੈ ਨਹਿ ਕੋਇ॥ ੭੭॥ ਚੌਪਈ ॥

ਖਟਭਾਵ ਸੁ ਵਿਕਾਰ ਨ ਕੋਈ। ਸਕਤਿ ਗਯਾਨ ਵਿਗ੍ਰਹਿ ਪੁਨ ਸੋਈ। ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਬੁਧਿ ਕੋ ਸਾਖੀ। ਲਯ ਬਿਹੀਨ ਇਕ ਸੂਤਿ ਸੁ ਸਾਖੀ॥ ੭੯॥ ਆਤਮ ਪਰੋ ਅਦ੍ਵਤੀ ਅਨੂਪਾ। ਸਮ ਇਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂਕੋ ਰੂਪਾ। ਯਾ ਬਿਧ ਸਾਤ ਦ੍ਰਿੜ ਉਰ ਧਰੋ। ਸ਼ੋਕ ਤਜੋ ਸੁਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੁ ਕਰੋ॥ ੭੯॥ ਤੈਲ ਦ੍ਰੋਣ ਮੈ ਪਿਤ ਤਨ ਪਰੋ। ਲੈ ਸਭ ਸਰਵ ਉਦਰ ਸੋ ਕਰੋ। ਹਮ ਸੋਂ ਮਿਲ ਰਘੁਨੰਦਨ ਬੀਰ। ਯਥਾ ਨਯਾਇ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ ਸੁ ਧੀਰ॥ ੯੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦਿਨ ਅਠਤਾਲੀ ਹੈਂ ਭਏ ਮਰਨ ਅਨੰਤਰ ਭੂਪ। ਯਾ ਬਿਧ ਉਮਾ ਜਨਾਇਓ ਭਰਤ ਬਸਿਸ਼ਟ ਅਨੂਪ॥ ੯੧॥ ਤਜ ਅਗਿਆਨ ਜੁ ਸ਼ੋਕ ਕੋ ਬਿਧਵਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸੁ ਕੀਨ। ਆਹਿਤ ਅਗਨੀ ਕੀ ਬਿਧੀ ਜੋ ਗੁਰ ਆਇਸ ਦੀਨ॥ ੯੨॥ ਸ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਵਿਧਵਤ ਕਰੇ ਦੀਨੀ ਅਗਨਿ ਲਗਾਇ। ਦਿਨ ਇਕਾਦਸ ਕੇ ਭਏ ਲੀਨੇ ਬਿਪ੍ਰ ਬੁਲਾਇ॥ ੯੩॥ ਪਿਤ ਉਦੇਸ ਕਰਿ ਤਾਹਿ ਕੋ ਭੋਜਨ ਦਏ ਅਪਾਰ। ਵਿਧਿਵਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੇਂਵਈ ਸੈ ਸੈ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ॥ ੯੪॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਧਨ ਬਹੁ ਦਯੋ ਗਊਆਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ। ਰਤਨਪਟੰਬਰ ਬਹੁ ਦਏ ਗ੍ਰਾਮ ਸੁ ਦਏ ਉਦਾਰ॥ ੯੫॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਕੈ ਸਗਲੀ ਪਿਤ ਕੋ ਰਿਣ ਥੋ ਵਹਿ ਤਾਹਿ ਉਤਾਰੇ। ਮਿਲ ਸੰਗ ਪਰੋਹਿਤ ਸਾਨੁਜ ਵੈ ਪੁਨਿ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਆਇ ਅਗਾਰੇ। ਨਿਸ ਬਾਸ ਕੀਓ ਘਰਿ ਭੀਤਰ ਜਾਂ ਉਠ ਭੀਤਰ ਧਾਮਹਿ ਰਾਮ ਸਿਧਾਰੇ। ਗੁਰ ਭ੍ਰਾਤ

ਅਮਾਤ ਸਭੈ ਢਿਗ ਹੈਂ ਸੁ ਮਨੋ ਨਿਸ ਮੈ ਸਸਿ ਹੈ ਪਰਵਾਰੇ ॥
੯੬॥ ਸੁਖ ਨਾਹਿ ਲਹਜੇ ਉਰ ਭੀਤਰ ਤਾਂ ਇਹ ਚਿੰਤ ਬਢੀ
ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਮਿਲ ਜਾਨਕੀ ਔ ਲਖਮੰਨਿ ਸਮੰ ਰਘੁ
ਨਾਥ ਗਏ ਸੁ ਬਡੇ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਮਮ ਮਾਤ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ਚੀਤ
ਦਹੇ ਮੁਖ ਪੇਖਨ ਤੇ ਸੁ ਪੁਰੇ ਖਿਨ ਮਾਹੀ। ਬਨ ਜਾਉਂ ਅਬੈ
ਮਤਿ ਏਹ ਕਰੀ ਤਜ ਰਾਜ ਸਭੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਘਰ ਮਾਹੀ ॥
੯੭॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਮੰਦਹਾਸ ਮੁਖ ਸੁੰਦਰੋ ਸੀਯ ਸਮੰ ਸ੍ਰੀ
ਰਾਮ। ਤਾਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੇਵ ਸੀ ਭਰਤ ਸੁ ਆਠੋ ਜਾਮ॥੯੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ
ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੋਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋ ਧਯਾਇ॥ ੭॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਪ੍ਰਾਤ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਸਭੈ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਸੁਮੰਤ ਸਭੈ
ਪੁਰ ਵਾਸ ਬੁਲਾਏ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਜਨ ਦੇਵ ਸਭਾ ਤਿਹ ਮਾਹਿ
ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਮੁਨੀ ਚਲ ਆਏ। ਮਧਿ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕੈ ਮੁਨਿ ਸੋ
ਜਨੁ ਹੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜੂ ਸੁਖਦਾਏ। ਆਨ ਸੁ ਭੂਪਤਿਕੇ ਸੁਤ
ਕੋ ਪੁਨਿ ਸਾਨੁਜ ਤਾਹਿ ਕੇ ਬੀਚ ਬਠਾਏ॥ ੧॥ ਚੌਪਈ
॥ ਦੇਸ਼ ਕਾਲ ਕੋ ਜੋਗ ਸੁ ਜੋਇ। ਮੁਨਿ ਵਰ ਬਚਨ ਬਖਾਨਿ
ਉ ਸੋਇ। ਭਰਤ ਅਹੇ ਤਵ ਪਿਤ ਅਨੁ ਸਾਸਨੁ। ਤਿਲਕ
ਦੇਹਿ ਹਮ ਬਹੋ ਸਿੰਘਾਸਨ॥ ੨॥ ਕੈਕੇਈ ਯਾਚਨ ਰਾਜ
ਸੁ ਕੀਨੋ। ਭਰਤ ਸੁ ਤਵ ਹਿਤ ਧੌ ਉਰ ਚੀਨੋ। ਸੱਤ ਸੰਧ
ਦਸਰਥ ਵਰ ਗਾਈ। ਰਾਜ ਦਯੋ ਤਿਨ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਈ ॥

੩ ॥ ਅਬ ਦੇਤੇ ਤਵ ਤਿਲਕ ਬਨਾਇ। ਮੁਨਿ ਵਰ ਮੰਤਰ ਬੇਦ ਮੁਖ ਗਾਇ। ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਰਤ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧ ਬਾਨੀ। ਮਮ ਨਹਿ ਰਾਜ ਸੁ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨੀ॥ ੪ ॥ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸੁਅਹੇ ਉਦਾਰੇ। ਹਮ ਤਿਨਕੇ ਹੈਂ ਦਾਸ ਬਿਚਾਰੇ। ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਮੇ ਮੁਨਿਵਰ ਮੈ ਜਾਵੋਂ। ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਨਗਰ ਲਿਆਵੋਂ ॥ ੫॥ ਤੁਮ ਸਭ ਮਾਤ ਹਮਾਰੀ ਜੇਤੀ। ਬਿਨ ਕੈਕੇਈ ਚਲੋ ਸੁ ਤੇਤੀ। ਮਾਤ ਰੰਧਨੀ ਨਾਮ ਕੈਕੇਈ। ਅਬਹੀ ਹਨੋ ਆਇ ਮਨ ਏਈ ॥ ੬ ॥ ਪਰ ਮੋਕੋ ਰਘੁਵਰ ਨਹਿ ਵੇਖੇ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਬਧ ਹ ਕਲੰਕ ਸੁ ਪੇਖੇ। ਪਾਦ ਚਾਰ ਦੰਡਕ ਬਨ ਜਾਵੋਂ। ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਤ ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵੋਂ ॥ ੭ ॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਸੱਤ੍ਰਘਨ ਸਹਿਤ ਮੈ ਚਲੋਂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਭਾਵੇ ਮਤ ਚਲੋ। ਰਾਮ ਜਿਉਂ ਬਨ ਮੈ ਗਿਓ ਤਿਉਂ ਧਾਰ ਮੈ ਬਨ ਬਲਕਲੋ। ਫਲ ਮੂਲ ਭੋਜਨ ਮੈ ਕਰੋਂ ਸੱਤ੍ਰਘਨ ਨੀਕੇ ਲਿਆਵਈ। ਸਿਰ ਜਟਾ ਅਵਨੀ ਮੈ ਸਵੋਂ ਨਹੀਂ ਰਾਮ ਜਬ ਲਗ ਆਵਈ ॥ ੮ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਭਰਤ ਸੁ ਧਾਰ ਮਨ ਮੈ ਮੋਨ ਲੀਨੀ ਧਾਰ। ਸਭ ਲੋਕ ਭਰਤ ਸਰਾਹਹੀ ਸਭ ਸਾਧ ਸਾਧੁ ਉਚਾਰ। ਧਰਮ ਸੀਲ ਪ੍ਰਭਾਤ ਬਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭਰਤ ਕੀਨ ਪਯਾਨ। ਸੁਮੰਤ ਸਭੈ ਬੁਲਾਇ ਸੈਨਕ ਏਹ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥ ੯ ॥ ਚਤੁਰੰਗਨੀ ਸਭ ਸੈਨ ਜੇਤੀ ਭਰਤ ਕੇਅਨੁ ਗਾਮ। ਅੱਸ੍ਵ ਕੁੰਜਰ ਰਥ ਪਦਾਤੀ ਰਹੇ ਆਠੋ ਜਾਮ। ਕੌਸੱ ਲਿਆ ਲੋ ਰਾਜ ਦਾਰ ਬਸਿਸ੍ਟ ਲੋ ਦਿਜ ਰਾਜ। ਭਰਤ

ਕੇ ਸੰਗ ਸਰਬ ਚਾਲੇ ਰਾਮ ਵੇਖਨ ਕਾਜ ॥ ੧੦ ॥ ਦੋਹਰਾਂ ।ਗੰਗਾ ਤੀਰ ਸ੍ਰਿੰਗਵੇਰਪੁਰ ਸੈਨਾ ਕੀਨ ਨਿਵਾਸ। ਸੱਤ੍ਰਘਨ ਬਖਾਨਯੋ ਸਰਬ ਕੋ ਇਹਾਂ ਕਰੋ ਨਿਸਬਾਸ ॥ ੧੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿ ਕੇ ਭਰਤਾਗਮ ਕੇ ਮਨ ਮੈ ਅਤਿ ਸੰਕ ਭਈ ਗੁਹ ਏਹ ਬਿਚਾਰੇ । ਬਹੁ ਸੈਨ ਸਮੇਤ ਸੁ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਆਇ ਪਰੇ ਯਹਿ ਗੰਗ ਕਿਨਾਰੇ। ਨਹਿ ਜਾਨ ਪਰੇ ਸੰਗ ਸੈਨ ਲਈ ਯਹਿ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਕੌਨ ਹਮਾਰੇ। ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੋ ਇਹ ਬਾਤ ਕਹੀ ਚਲ ਸਾਯੁਧ ਯਾ ਮਨ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਜੋ ਮਨ ਭੀਤਰ ਸ਼ੁੱਧ ਅਹੇ ਤਬ ਲੇ ਮਮ ਨਾਵਨ ਸੈਨ ਉਤਾਰੇ। ਜੋ ਮਨ ਭੀਤਰ ਪਾਪ ਕਛੂ ਤਵ ਨਾਵਨ ਖੇਚ ਸੁ ਲਾਹੁ ਕਨਾਰੇ । ਜਾਤਿ ਭਾਈ ਮਮ ਸੰਗ ਚਲੇ ਗਹੇ ਆਯੁਧ ਔ ਦਿਸ ਚਾਰ ਨਿਹਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਸੁ ਲੋਗਨ ਕੋ ਗੁਹ ਤੂਣ ਕਸੇ ਕਰ ਮੈ ਧਨੁ ਧਾਰੇ॥ ੧੩ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਉਪਾਇਨ ਤਾਹਿੰ ਲਈ ਪੁਨ ਸੰਗ ਲਏ ਬਹੁ ਸਾਯੁਧ ਬੀਰਾ। ਭਰਤੈ ਪਿਖ ਤਾਹਿ ਉਪਾਇਨ ਲੈ ਗੁਹ ਆਨ ਧਰੀ ਲਖ ਰਾਮ ਸੁ ਬੀਰਾ। ਪਿਖ ਮੰਤ੍ਰ ਸਮੰ ਪੁਨਿ ਸਾਨੁਜਤਾ ਸਿਰ ਮੈ ਜਟ ਹੈ ਤਨਮੈ ਬਨ ਚੀਰਾ। ਉਰ ਭੀਤਰ ਰਾਮਕੀ ਸੋਚ ਕਰੇ ਮੁਖ ਰਾਮ ਭਨੇ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਵਤ ਨੀਰਾ॥ ੧੪ ॥ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੈ ਸੁ ਨਿਖਾਦ ਪਤੀ ਬਹੁਰੋ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਸੁ ਏਹ ਬਖਾਨੇ। ਤਬ ਕੈਕਈ ਨੰਦਨ ਬੇਗ ਉਠਾਇ ਸੁ ਸਾਦਰ ਵੈ ਗਲ ਮਾਹਿ ਲਗਾਨੇ । ਕਲਿਯਾਨ ਪੁਛੀ ਗੁਹ ਕੀ ਮੁਖਤੇ

ਪਿਖ ਭ੍ਰਾਤ ਸਖਾ ਮਨ ਮੈ ਬਿਗਸਾਨੇ। ਯਹਿ ਰਾਮ ਸਖਾ ਪੁਨ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਲੋਗਨ ਕੋ ਮੁਖਿ ਆਪ ਬਖਾਨੇ ॥ ੧੫ ॥ ਭਰਤ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਭ੍ਰਾਤ ਤੁਮੇ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਬਾਸ ਕੀਓ ਇਹ ਠੌਰ ਸੁਹਾਈ। ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਬਿਗਸੇ ਤੁਮਕੋ ਗਲਿਮਾਹਿ ਲਗਾਈ। ਧੰਨ ਭਯੋ ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਭਯੋ ਤਵ ਰਾਘਵ ਸੇਂ ਮੁਖ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਲਖ ਮੱਨ ਸਮੰ ਜਿਹ ਠੌਰ ਪਿਖੇ ਵਹੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ॥ ੧੬ ॥ਅਬ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਲੇ ਚਲ ਮੋਹਿ ਤਹਾਂ ਜਿਹ ਸੈਨ ਕੀਯਾ ਸੀਯ ਸੌਂ ਮਮ ਬੀਰਾ। ਤੁਮ ਸੇਵਕ ਰਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਖਾ ਤਵ ਭਾਗ ਮਹਾਂ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਗਹੀਰਾ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਿਤਾਰ ਚਿਤਾਰਤ ਹੀਂ ਦ੍ਰਿਗ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਜਾਵਤ ਨੀਰਾ। ਗੁਹ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਤਿੰਹ ਠੌਰ ਗਏ ਜਹਿੰ ਰਾਮ ਵਸੇ ਨਿਸ ਗੰਗ ਸੁ ਤੀਰਾ॥੧੭॥ਚੌਃ॥ ਸੈਨ ਸਥਾਨ ਪਿਖੇ ਤਿਨ ਜਾਈ। ਜਿਹ ਸੋਏ ਥੇ ਕੁਸ਼ਾ ਬਿਛਾਈ। ਸੀਤਾ ਭਰਨ ਬਿੰਦੁ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ। ਅਰਚਿਤ ਭੂਮਿ ਭਈ ਗੁਨ ਮੰਦਰ॥ ੧੮ ॥ ਦੁਖ ਸੰਤਪਤਿ ਰਿਦੇ ਅਤਿ ਹੋਯੋ। ਭਰਤ ਬਿਆਕੁਲ ਉਰ ਅਤਿ ਰੋਇਓ ॥ ਆਹਿ ਕੁਮਾਰੀ ਸੀਤਾ ਨਾਮਾ। ਜਨਕ ਨੰਦਨੀ ਗੁਨਕੀ ਧਾਮਾ ॥ ੧੯ ॥ ਰਤਨ ਪਲੰਘ ਪੁਨਿ ਮਹਿਲ ਉਦਾਰੇ। ਕੋਮਲ ਊਪਰ ਪਾਟ ਸਵਾਰੇ। ਰਾਮ ਸਹਿਤ ਸੋਵਤ ਥੀ ਤੈਸੇ। ਸੋ ਕੁਸ਼ ਵਿਸਤਰ ਸੋਈ ਕੈਸੇ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਸੁ ਦੁਖ ਭਰੇ ਬਨ ਕੁਸ਼ ਪਾਤਨ ਮਾਹਿੰ। ਮੇਰੋ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ

ਔਰ ਸੁ ਕਾਰਣ ਨਾਹਿ ॥ ੨੧ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਧ੍ਰਿਗ ਮੋਹਿ ਪਾਪਨ ਕੇਕਈ ਮੈ ਜਨਮਿਯੋ ਉਰਮਾਹਿੰ ॥ ਮਮ ਨਮਿੱਤ ਕਲੇਸ਼ ਬਨ ਮੈ ਰਾਮ ਸੀਤਾ ਪਾਹਿੰ । ਧੰਨ ਲਖਮਣ ਜਨਮ ਹੈ ਜਗ ਰਾਮ ਕੇ ਸੰਗ ਜੋਇ । ਬਨ ਗਯੋ ਹਰਖ ਉਦਾਰ ਉਰ ਨਹਿ ਗਯੋ ਘਰਿ ਮੈ ਸੋਇ ॥ ੨੨ ॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਮੈ ਰਾਮ ਦਾਸਨ ਦਾਸ ਕੋ ਪੁਨਿ ਦਾਸ ਹੋਵੋਂ ਗੋ ਜਬੀ । ਤਬ ਜਨਮ ਮੇਰੋ ਸਫਲ ਹੋਵੇ ਸ਼ੋਕ ਨਾਹਿ ਕਰੋਂ ਕਬੀ । ਭ੍ਰਾਤ ਜਿਹ ਰਘੁਨਾਥ ਹੈਂ ਵਹਿ ਠੌਰ ਜਾਨਤ ਹੈ ਅਬੈ ॥ ਕਹੁਮੋਹਿ ਰਾਮ ਅਨੈਨ ਕੈ ਹਿਤ ਬੇਗ ਜਾਵੋਂ ਮੈ ਅਬੈ ॥ ੨੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਗੁਹ ਪੇਖ ਤਿਨੇ ਅਤਿ ਸੁਧ ਮਹਾਂ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰੀ । ਤੁਮ ਧੰਨ ਭਏ ਜਗ ਮਾਹਿ ਸੁਨੋਂ ਰਘੁਬੀਰ ਬਿਖੇ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਤੁਮਾਰੀ । ਜਨਕਾਤਮਜਾ ਲਖਮੱਨ ਬਿਖੇ ਅਤਿ ਆਹਿ ਸਨੇਹ ਸੁ ਤੋਹ ਉਦਾਰੀ । ਗਿਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੁ ਕੂਟ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਜਹਿਂ ਹੈਂ ਕਦਲੀ ਬਨ ਸਾ ਫੁਲਵਾਰੀ ॥ ੨੪ ॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਮੰਦਾਕਿਨੀ ਸਮੀਪ ਰਾਮ ਸੀਯ ਸਾਨੁਜੇ ਰਹੇ । ਅਨੰਦ ਕੰਦ ਪੂਰਣੋ ਅਪਾਰ ਸੂਖ ਹੂ ਲਹੇ । ਤਹਾਂ ਚਲੇ ਸਮਸਤ ਹੂ ਸੁਸੈਨ ਗੰਗ ਕੋ ਤਰੇ । ਨਿਖਾਧ ਰਾਜ ਭਾਖਿਯੇ ਕਹਜੋ ਬਿਲੰਬ ਨਾ ਕਰੋ ॥ ੨੫ ॥ ਅਨਾਇ ਨਾਵ ਪਾਂਰ ਸੈ ਮਹਾਂ ਨਦੀ ਤਰਾਵਨੀ । ਸੁ ਆਪ ਰਾਜ ਨਾਵਕੋ ਸੁ ਲਿਆਇਓ ਸੁਹਾਵਨੀ । ਚਢਾਇ ਰਾਮ ਮਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸਾਨੁਜੈ ਉਦਾਰ ਧੀ । ਸ਼ਮਿਤ੍ਰ ਕੋ ਚੜਾਇਓ ਨਿਖਾਦ ਰਾਜ ਸੀਲਧੀ

॥ ੨੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੈਕਈ ਔਰ ਜੋਖਤਾ ਜੇਤੀ। ਔਰਨ ਨਾਵ ਚਢਾਇ ਸੁ ਤੇਤੀ । ਯਾ ਬਿਧ ਗੰਗਾ ਉਤਰੇ ਪਾਰ। ਭਰਤ ਨਿਖਾਦ ਪਤੀ ਸੁ ਉਦਾਰ ॥ ੨੭ ॥ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਕੋ ਆਸ਼੍ਰਮ ਜਹਾਂ। ਬੇਗ ਗਏ ਵਹ ਸਗਲੇ ਤਹਾਂ। ਸੈਨਾ ਦੂਰ ਸੁ ਥਾਪ ਪਛਾਰੀ। ਸਾਨੁਜ ਭਰਤ ਸੁ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ॥੨੮॥ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮਾਹਿ ਸੁ ਮੁਨੀ ਬਿਰਾਜੇ । ਤਪੋਕ੍ਰਾਂਤ ਪਿਖ ਪਾਵਕ ਲਾਜੇ। ਪੇਖ ਭਰਤ ਰਿਖ ਭਰਤ ਉਦਾਰੀ। ਸਾਸ਼੍ਰਾਂਗ ਪਗ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਦਸਰਥ ਕੋ ਸੁਤ ਜਾਨ ਮੁਨੀਸ਼ਰ । ਪੂਜਨ ਕੀਯੋ ਤਾਹਿੰ ਯੋਗੀਸ਼ਰ। ਸੀਸ ਜਟਾ ਤਨ ਬਲਕਲ ਧਾਰੀ। ਭਰਤ ਪੇਖ ਰਿਖ ਕੀਨ ਉਚਾਰੀ ॥ ੩੦ ॥ ਕੁਸ਼ਲ ਛੇਮ ਤੁਮ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰੇ । ਰਾਜ ਪਾਇ ਕਿਉਂ ਬਲਕਲ ਧਾਰੇ। ਕਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਵਿਪਨ ਤੁਮ ਆਏ । ਪੁਨਿ ਆਸ਼੍ਰਮ ਸਿਰਜਟਾ ਬਢਾਏ ॥ ੩੧ ॥ ਭਾਰਦੁਆਜ ਵਚਨ ਸੁਨ ਪਾਇਓ। ਭਰਤ ਨੈਨ ਭੀਤਰ ਜਲ ਆਇਓ। ਭਗਵਨ ਸਭ ਭੂਤਨ ਉਰਜੋਈ। ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਹੋ ਸਗਲੋ ਸੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਤੱਦਪ ਤੁਮ ਪੂਛਜੋ ਪ੍ਰਭ ਜੋਇ। ਭਯੋ ਅਨੁਗ੍ਰਹੁ ਮੋਪਰ ਸੋਇ। ਤੁਮ ਸਰਬੱਗ ਸਬੈ ਬਿਧ ਅਹੋ । ਭਾਖਨ ਤੇ ਜਨ ਕੇ ਅਘ ਦਹੋ ॥ ੩੩ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਰਾਜ ਵਿਘਾਤ ਲੌ ਕੈਕੇਈ ਕੀਨੋ ਜੋਇ। ਬਨਬਾਸ ਪੁਨਿ ਸਹ ਸੀਯ ਕੋ ਮੈ ਨਾਹਿੰ ਜਾਨੋ ਕੋਇ। ਤਵ ਪਾਦ ਯੁਗਲ ਸੁਗੰਧ ਮੋਹੇ ਹੇ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਆਹਿ। ਇਮ ਭਾਖ ਭਰਤ ਸੁ ਪਾਦ ਪਕਰੈ ਭਯੋ

ਦੁਖ ਉਰ ਮਾਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨਨ ਜੋਗ ਹੋ ਹੇ ਮੁਨਿ ਪਰਮ ਦਯਾਲ ॥ ਸੁਧ ਅਸੁੱਧ ਸੁ ਮੇਮਨੋਂ ਤੁਮ ਹੋ ਗਯਾਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮਮ ਰਾਜ ਸੁ ਨਾਹਿ ਪਰੋਜਨ ਹੈ ਰਘੁਨਾਥ ਬਲੀ ਜਗ ਰਾਜਨ ਰਾਈ ॥ ਹਮ ਕਿੰਕਰ ਹੈਂ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵਜੂ ਰਘੁਨਾਥ ਬਲੀ ਪਦ ਕੇ ਸਿਵਕਾਈ ॥ ਇਹ ਤੇ ਹਮ ਜਾਵਤਹੈਂ ਬਨਮੈਂ ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ ਕੀ ਸ਼ਰਨਾਈ ॥ ਤਹਿ ਰਾਜ ਸੰਭਾਰ ਨਵੇਦ ਭਲੇ ਹਮ ਲਯਾਵਹਿ ਰਾਮ ਸੁਪਾਦ ਮਨਾਈ ॥ ੩੬ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਔ ਪੁਰ ਵਾਸਿਯੋਂ ਪੁਨਿ ਦੇਸ਼ ਲੋਕ ਅਪਾਰ ॥ ਮਿਲਕੈ ਸਭੈ ਹਮ ਰਾਮਕੈ ਦੈਂ ਭਾਲ ਤ਼ਿਲਕ ਸਵਾਰ ॥ ਔਰ ਨਗਰੀ ਲੇ ਚਲੋਂ ਪਦ ਸੇਵ ਹੋਂ ਪੁਰਮਾਹਿ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਾਨੀ ਭਰਤ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਹਰਖਯੋ ਉਰ ਮਾਹਿ ॥੩੭॥ ॥ ਗਰ ਲਾਇ ਭਰਤ ਸੁ ਚੂੰਮਿ ਮਸਤਕ ਮੁਨਿ ਬਡਾਈ ਕੀਨ ॥ ਮਾ ਜਾਨਿਯੋ ਭਵਿੱਖ ਪੂਰਬ ਕਿਉਂ ਭਇਓ ਮਨਦੀਨ ॥ ਤੂੰ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਾਂ ਪੂਤ ਤੇ ਹੈ ਰਾਮ ਭਗਤ ਉਦਾਰ ॥ ਅਤਿਥ ਕੀਨੋਂ ਮੈ ਚਹੋਂ ਸਹਿ ਸੈਨ ਸਹਿ ਪਰਵਾਰ ॥ ੩੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸੁਨ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਾ ॥ ਅਬ ਤੁਮ ਭੋਜਨ ਕਰੋ ਹਮਾਰਾ ॥ ਰਾਤਿ ਬਸੋ ਤੁਮ ਇਹਾਂ ਹਮਾਰੇ ॥ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਜਾਹੁ ਸਕਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਮੁਨਿ ਵਰ ਜਿਉਂ ਆਇਸ ਹੈ ਥਾਰੇ ॥ ਤਿਉ ਕਹ ਹੈਂ ਹਮ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ਭਾਰਦੁੱਆਜ ਸੁਨ ਭਰਤ ਸੁ ਬਾਨੀ ॥ ਜਾਇ ਛੁਹਯੋ ਘਰ ਭੀਤਰ ਪਾਨੀ ॥ ੪੦ ॥ ਮੌਨ

ਗਹੀ ਘਰ ਭੀਤਰਿ ਬਰਿਯੋ ॥ ਕਾਮ ਧੇਨ ਕੋ ਧ੍ਯਾਨ ਸੁ ਧਰਿ
ਯੋ ॥ ਸਿਮਰਨ ਕਰ੍ਯੋ ਸੁ ਮੁਨਿਵਰ ਜਬਹੀਂ ॥ ਆਈ ਕਾਮਧੇ
ਨੁ ਤਹਿ ਤਬਹੀਂ ॥੪੧॥ ਅਲੌਕਿਕ ਸਰਬ ਕਾਮ ਥੇ ਜੇਈ ॥
ਧੇਨ ਰਚੇ ਤਿਹ ਠੌਰ ਸੁ ਤੇਈ ॥ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਭਰਤ ਕੋ ਜੋ ਜੋ
॥ ਵਾਂਛਤ ਥੇ ਰਚਿਉ ਤਿਨ ਸੋ ਸੋ ॥੪੨॥ ਬਿੰਜਨ ਗੀਤ ਨਿਰ
ਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥ ਮਾਨੋ ਸ੍ਵਰਗ ਵਸੇ ਵਹਿ ਰਾਤੀ ॥ ਭੂਪਤਿ ਸੁਤ
ਪੁਨਿ ਸੈਨਕ ਜੇਈ ॥ ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਮੁਨਿ ਆਸ਼੍ਰਮ ਤੇਈ ॥੪੩
॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਪੂਜਕੈ ਮੁਨਿਵਰ ਭਾਰ
ਦੁਆਜ ॥ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਜੁ ਭਰਤ ਕੋ ਪੁਨਿ ਪੂਜ੍ਯੋ ਮੁਨਿਰਾਜ
॥੪੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੁਨਿ ਆਸ਼੍ਰਮ ਨਾਕ ਸਮਾਨ ਬਿ
ਖੈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੁਖੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਤਾਈ ॥ ਅਭਿਬੰਦ ਪਦਾਂ
ਬੁਜ ਪ੍ਰਾਤ ਸਮੈ ਸੁ ਚਲੇ ਸਗਲੇ ਮੁਨਿ ਆਇਸ ਪਾਈ ॥
ਗਿਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸੂ ਕੂਟ ਗਏ ਸਗਲੇ ਤਿਹ ਸੈਨ ਸਭਾ ਕੁਛ
ਦੂਰ ਠਹਿਰਾਈ ॥ ਗੁਹ ਔਰ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਦੁਊ ਸੁ ਅਗਾ
ਰੀ ਗਏ ਬਨਿ ਭੂਮਿ ਸੁਹਾਈ ॥ ੪੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਲਖਰਾਮ ਉਦਾਰੀ॥ ਢੂੰਢੇ ਰਾਮ ਤਹਾਂ ਵਰ ਚਾਰੀ
॥ ਰਾਮ ਭਵਨ ਨਹਿ ਨਦਰਿ ਸੁ ਪਰ੍ਯੋ ॥ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਕੋ
ਪੂਛਨ ਕਰ੍ਯੋ ॥ ੪੬ ॥ ਹੇ ਮੁਨਿ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਰਾਮਾਂ ॥
ਲਖਮਣਸੰਗਵਸਹਿਕਹਿਧਾਮਾਂ ॥ ਤਬ ਬੋਲੇ ਮੁਨਿ ਯੋਂ ਮੁਖ ਮਾ
ਹੀਂ ॥ ਗੰਗਾ ਕੇ ਉੱਤਰ ਤਟ ਮਾਹੀਂ ॥੪੭॥ ਰਾਮ ਭਵਨ
ਸੁ ਇਕੰਤ ਸੁਹਾਏ ॥ ਸੁੰਦਰ ਕਾਨਨ ਚਹੁੰ ਦਿਸ ਛਾਏ ॥ ਕਦ

ਲੀ ਕਟਕ ਸੁਫਲ ਪਰਵਾਰੇ॥ ਭੂਮ ਬਿਖੈ ਲਟਕੇ ਨਿਜ ਡਾ
ਰੇ॥ ੪੮॥ ਯਾ ਬਿਧ ਮੁਨਿ ਗਨਿ ਜਬੈ ਦਿਖਾਏ॥ ਭਰਤ ਅ
ਗਾਰੀ ਗਏ ਸੁ ਧਾਏ॥ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਹਿਤ ਅਨੁਜ ਪੁਨਿ ਸੰਗਾ॥
ਭਰਤ ਭਏ ਅਤਿ ਪੁਲਕਭ ਅੰਗਾ॥ ੪੯॥ ਸਵੈਯਾ॥ਆਸ਼੍ਰਮ
ਸੁੰਦਰ ਰਾਘਵ ਕੋ ਅਤਿ ਸੇਵਤ ਤਾਹਿ ਮਹਾ ਮੁਨਿ ਗਯਾਨੀ
॥ ਰੂਖਨ ਮੈ ਬਨ ਚੀਰ ਸੁਕੈ ਮ੍ਰਿਗ ਛਾਲ ਭਲੇ ਤਰ ਸੋਂ ਲ
ਟਕਾਨੀ॥ ਫੂਲਲਤਾ ਤਰੁ ਸੋ ਲਪਟੀ ਜਨੁ ਹੈ ਪਤਨੀ ਪਤਿ
ਸੋਂ ਲਪਟਾਨੀਂ॥ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਸਾਨੁਜ ਵੈ ਅਤਿ ਦੂਰਤੇ ਹੇ
ਰ ਲਏ ਸੁ ਭਵਾਨੀਂ॥ ੫੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ
ਜਾਕੋ ਭਜੇਂ ਮੁਨਿ ਗਨ ਔ ਸਨਕਾਦਿ॥ ਵੈ ਸੋਏ ਤਰੁ ਤਰੂ
ਵਿਖੈ ਭੂਤ ਪਲੋਟੇ ਪਾਦ॥ ੫੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ
ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੋਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੋਂ ਧਿਆਇ॥ ੮॥

ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥

ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਕੈ ਕੈਕੇਈ
ਨੰਦਰ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ॥ ਵੱਜ੍ਰ ਧੁਜਾ ਕੁਸਵਾਰਜ ਸੇ ਪਦ
ਚਿੰਨ ਭਲੇ ਧਰ ਮਾਹਿ ਨਿਹਾਰੇ॥ ਸਾਨੁਜ ਤਾਂ ਰਜੁ ਲੇਟ ਪਰੇ
ਸੁ ਅਹੋ ਹਮ ਧੰਨ ਸੁ ਆਪ ਉਚਾਰੇ॥ ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ ਚਿੰਨ
ਤਜੇ ਵਹਿ ਭੂਤਲ ਯਾ ਬਨ ਮਾਂਹਿੰ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੧॥ ਜਾਂ ਪਦ
ਪੰਕਜ ਕੀ ਰਜਕੋ ਚਤੁਰਾਨਨ ਲੌ ਸੁਰਿ ਢੂੰਡਤ ਸਾਰੇ॥ ਬੇਦ

ਬਿਚਾਰਤ ਨੀਤ ਫਿਰੇ ਪੁਨਿ ਢੂੰਡਤ ਵੈ ਸਨਕਾਦਿਕ ਚਾਰੇ।
ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਮਾਂ ਅਤਿ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਰਾਮ ਪਿ
ਆਰੇ॥ ਜਾਤਭਏ ਢਿਗ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕੀ ਉਰ ਆਨੰਦ ਨੀਰ ਕੇ
ਜਾਹਿਂ ਪਨਾਰੇ॥ ੨॥ ਤਹਿ ਖੇਪ ਰਮਾ ਪਤਿ ਰਾਮ ਬਲੀ ਤਨੁ
ਸ਼ਾਮ ਭਲੇ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਸੇ॥ ਸੁਭ ਸੀਸ ਜਟਾ ਤਰੁ ਛਾਲ
ਨਦੀ ਤਨ ਅੰਬਰ ਔ ਮੁਖ ਵਾਰਜ ਸੇ॥ ਤਰਣਾਰੁਣ ਸ੍ਰੀਦੁਤ
ਸੋਭਤ ਹੈ ਮਰਦੇ ਪਦ ਸੀਧ ਸੁਵਾਰਜ ਸੇ॥ਜਨਕਾ ਤਨੁਜਾਸੁ
ਵਿਨੋਦਕਰੇ ਸੁ ਖਿਰੇ ਮੁਖ ਪੰਕਜ ਵਾਰਜ ਸੇ॥ ੩॥ ਚੌਪਈ॥
ਲਖਮਣ ਸੇਵੇ ਜਾ ਪਦ ਵਾਰਜ॥ ਭਰਤ ਹੇਰ ਤਿਹ ਦੌਰੇ ਆ
ਰਜ॥ ਹਰਖ ਸੋਚ ਯੁਗ ਪਦ ਤਿਨ ਆਯੋ॥ ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ
ਮੈ ਲਪਟਾਯੋ॥ ੪॥ ਰਾਮ ਭੁਜਾ ਗਹਿ ਕੀਨ ਉੱਧਾਰ॥ ਗ
ਰਲਾਏ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਏ ਵਾਰ॥ ਅੰਕ ਬੀਚ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਬਠਾਏ
॥ ਪੁਨਿ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਗਰੇ ਨਿਜ ਲਾਏ॥੫॥ ਬਹੁਰ ਰਾਮ ਕੀ
ਮਾਤਾ ਜੇਤੀ॥ ਜਾਇ ਪਹੂਤੀ ਬੇਗ ਸੁ ਤੇਤੀ॥ ਤ੍ਰਿਖਾਵੰਤ ਗ
ਊਆਂ ਜਗ ਜੈਸੇ॥ ਰਾਮ ਪਿਖਨ ਹਿਤ ਗਈਂ ਸੁ ਤੈਸੇ॥ ੬॥
ਰਾਮ ਸੁਮਾਤ ਨਿਹਾਰੀ ਜਬਹੀਂ॥ ਉਠਿਬੰਦੇ ਤਿਨਚਰਨ ਸੁ
ਤਬਹੀਂ॥ ਮਾਤਾ ਸੁਤ ਕੋ ਕੰਠ ਲਗਾਏ॥ ਕੀਨ ਵਿਰਲਾਪ
ਦ੍ਰਿਗਨ ਜਲ ਜਾਏ ॥੭॥ ਇਤਰ ਸੁ ਮਾਤ ਮਾਤ ਇਤ ਨਾਂ
ਮਾ॥ ਸੀਧ ਸਹਿਤ ਤਿਨਕੀਨ ਪ੍ਰਣਾਂਮਾ॥ਬਹੁਰ ਬਸਿਸ੍ਟ ਤਹਾ
ਚਲ ਆਏ॥ ਰਾਮ ਪੇਖ ਗੁਰ ਅਤਿ ਹਰਖਾਏ॥ ੮॥ ਸਾਸ਼੍ਟਾਂ
ਗ ਪਦ ਕਰੇ ਪ੍ਰਣਾਮਾਂ॥ ਆਜ ਧੰਨ ਹਮ ਭਏ ਸੁ ਰਾਮਾਂ॥ ਯਥਾ

ਯੋਗ ਆਸਨ ਬੈਠਾਏ। ਪੁਨਿ ਰਘੁਵਰ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥
੯॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਹੈ ਮਮ ਤਾਤ ਮਹਾਂ ਕੁਸ਼ਲੀ ਅਤਿ ਦੁਖਤਿ
ਕਿ ਪੁਨਿ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੇ। ਰਾਮ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਜਬ ਹੀ ਤਬ
ਆਪ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਸੁ ਵਾਕ ਅਲਾਨੇ । ਵਿਰਹੀ ਤਵ ਰਾਮ ਸੁ
ਭੂਪਤਿ ਪੈ ਤਵ ਚਿਤੁ ਸੁ ਸਿੰਧ ਭਏ ਗਲਤਾਨੇ। ਰਾਮ ਸੀਯਾ
ਲਖਮਨ ਭਏ ਮੁਖਿ ਭੂਪ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਛਨੇ ਪੁਰ ਹਾਨੇ ॥ ੧੦॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਜਨੁ ਕਾਨ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਲਗੋ
ਅਤਿ ਭਾਰੀ। ਅਤਿ ਰੋਇ ਪਰੇ ਮੁਖ ਹਾਇ ਕਹਯੋ ਧਰ
ਮਾਹਿ ਗਿਰੇ ਅਤਿ ਖਾਇ ਤਵਾਰੀ। ਤਬ ਰਾਮ ਬਿਹਾਲ ਸੁ
ਪੇਖਤਹੀ ਸਭਰੋਤ ਭਈ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਤਹਿ ਨਾਰੀ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ
ਬਖਾਨ ਸੁਹਾ ਮੁਖਤੇ ਕਰ ਤਾਹਿੰ ਗਏ ਤਜ ਮੇ ਘ੍ਰਿਣ ਕਾਰੀ
੧੧ ॥ ਤਾਤ ਅਨਾਥ ਕੀਯੋ ਹਮਕੋ ਅਬ ਕੋ ਧਰ ਗੋਦ
ਸੁ ਮੋਹਿ ਲਡਾਵੈ। ਸੀਯ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਜ ਰੋਇ ਉਠੇ ਤਨ ਬਯਾਕੁਲ
ਐ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਜਲ ਜਾਵੈ। ਤਬ ਆਪ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਸੁ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰੇ
ਮੁਖ ਸ਼ਾਂਤਹਿ ਕੇ ਬਹੁ ਵਾਕ ਸੁਨਾਵੈ। ਸੁਨਿ ਤਾਤ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤ
ਸੁ ਪੂਤ ਬਲੀ ਧਰ ਧੀਰਜ ਤਾਹਿ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਾਵੈ ॥ ੧੨
॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਵਪੁਨਿ ਕਰਾਏ ਪੂਤ। ਬਹੁਰ ਦਸਾਹ
ਕਰਮ ਕੋ ਸੂਤ। ਤਿਲੋਦਿਕ ਦਾਨ ਕਰੇ ਹਿਤ ਲਾਵੈ। ਦਸ
ਗਾਤਰ ਪੁਨਿ ਪੂਤ ਕਰਾਵੈ ॥ ੧੩ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਕਰਮ ਕਰੇ
ਏਹ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ। ਪਰ ਲੌਕਿਕ ਦੇਹ ਹੋ ਇਹ ਤਿਉਂ
ਤਿਉਂ। ਦਿਨ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦਾਨ ਇਕ ਕਰੇ। ਪ੍ਰੇਤ ਸੁਧਾਮੁਖ

ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਰੇ ॥੧੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਰਤ ਕਰਾਈ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਬ ਨਾਹਿੰ ਸਪਿੰਡੀ ਕੀਨ । ਅਨੁਜ ਕਰੀ ਭੀ ਪੁਨਿ ਕਰੋ ਸਪਿੰਡੀ ਤੁਮ ਪਰਬੀਨ ॥ ੧੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਮੁਨਿਵਰ ਭਾਖਯੋ ਜਬਹੀ । ਗਏ ਮੰਦਾਕਨੀ ਹਰਿ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀ । ਕਰਿ ਇਸਨਾਨ ਸਭ ਕਲਮਖ ਟਾਰੇ । ਰਾਮ ਲਯੋ ਕਰਿ ਭੀਤਰਿ ਵਾਰੇ॥੧੬॥ ਜਲ ਕਾਂਖੀ ਰਾਜਾਥੋ ਜੋਈ । ਦਯੋ ਰਾਮ ਤਾਕੋ ਜਲ ਸੋਈ । ਲਖਮਣ ਸਹਿਤ ਰਾਮ ਬਲਿ ਧਾਰੀ । ਪਿੰਡ ਬਨਾਏ ਆਪ ਸਵਾਰੀ ॥੧੭॥ਇੰਗਦ ਫਲ ਪੁਨਯਾਚਨ ਕਰੈ । ਮਧੁਰ ਧਾਰ ਅਤਿਸੈ ਸੰਚਰੈ॥ਹਮਰੋ ਅੰਗ ਅਹੇ ਜਗ ਜੋਈ । ਪਿਤਰਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਭਾਖਯੋ ਸੋਈ ॥ ੧੮ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਦੂਖ ਨੀਰ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਏ । ਕਰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਬਹੁਰ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਏ । ਚਿਰੰ ਰੋਇ ਸਭ ਆਏ ਤਹਾਂ । ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਆਸ਼੍ਰਮ ਜਹਾਂ ॥੧੯॥ ਤਾ ਦਿਨ ਮੈ ਕੀਨੋ ਉਪਵਾਸ । ਆਗ੍ਰਮ ਦਿਨ ਸੁ ਗਏ ਜਲ ਪਾਸ । ਮੰਦਾਕਿਨ ਉਜਲ ਜਲ ਮਾਹੀਂ । ਨਾਇ ਰਾਮ ਬੈਠੇ ਤਟ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੦ ॥ ਭਰਤ ਸਮੀਪ ਰਾਮਕੇ ਗਏ ।ਹਾਥ ਜੋਰ ਯਹਬਚਨ ਅਲਏ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾ ਧਾਰੀ । ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਤੁਮ ਗਹੋ ਮੁਰਾਰੀ ॥੨੧॥ਤਾਤ ਰਾਜ ਯਹਿ ਆਹਿ ਤੁਮਾਰੋ । ਤੁਮ ਜੇਸ਼੍ਟ ਜਿਉਂ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੋ । ਖਤ੍ਰਿਨ ਕੋ ਯਹਿ ਧਰਮ ਕਹੀਜੇ । ਜੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁ ਪਾਲਿਨ ਕੀਜੇ ॥੨੨॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਯਾਗ ਸੁ ਤੁਮ ਕਰੋ ਪੁਨਿ ਪੂਤ ਨਿਜ ਉਪਜਾਹੁ। ਰਾਜਮੈ ਸੁ

ਤ ਥਾਪ ਕੈ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਤੁਮ ਬਨ ਜਾਹੁ । ਬਨ ਬਾਸ ਕੋ ਅਬ ਕਾਲ ਨਾਹੀਂ ਰਾਮ ਹੋਹੁ ਦਯਾਲ । ਮਮ ਮਾਤ ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਜੋ ਕਰੇ ਮਨ ਮਾਹਿ ਤਾਹਿ ਸਮਾਲ ॥ ੨੩ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਰਤ ਬਖਾਨ ਕੈ ਸਿਰ ਰਾਮ ਚਰਨਨ ਦੀਨ। ਕਰ ਜੋਰ ਸਭ ਕੇ ਪੇਖਤੇ ਅਸ਼੍ਰਾਂਗ ਬੰਦਨ ਕੀਨ । ਤਬ ਰਾਮ ਤਾਹਿ ਉਠਾਇ ਕੈ ਨਿਜ ਗੋਦ ਲੀਨ ਬੈਠਾਰਿ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਭਰਤ ਬਖਾਨਜੋ ਦ੍ਰਿਗ ਬਹੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਵਾਰਿ ॥ ੨੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਨੋ ਭਰਤ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨੋ । ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੈਂ ਸਾਚ ਮੈ ਜਾਨੋ । ਕਿੰਤੁ ਤਾਤ ਮੁਹਿ ਆਪ ਬਖਾਨੀ । ਚੌਦਾਂ ਵਰਖ ਅਵਧ ਉਰਿ ਠਾਨੀ ॥ ੨੫ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਦੰਡਕਾ ਬਨਬਾਸ ਕਰ ਤੁਮ ਆਹੁ ਪਾਛੇ ਗ੍ਰਾਮ । ਭਰਤ ਕੋ ਦਯੋ ਰਾਜ ਸਗਲੋ ਜੋ ਅਹੋ ਧਨ ਧਾਮ। ਇਮ ਆਪ ਭੂਪ ਬਖਾਨਿਯੋ ਭਵ ਰਾਜ ਹੋਇਓ ਸੋਇ। ਦੰਡਕਾ ਬਨ ਮੋ ਦਇਓ ਯਹ ਜਾਨ ਹੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸੁ ਤਾਤ ਵਾਕ ਜੋਨਕੋ ਅਲੰਘ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਨੀਏ ॥ ਕਹਜੋ ਕਰੇ ਸੁ ਤਾਤ ਕੋ ਹਠੰ ਨ ਭ੍ਰਾਤ ਠਾਨੀਏ । ਸੁ ਤਾਤ ਵਾਕ ਲੰਘ ਕੈ ਸੁਤੰਤਰੀ ਕਰੇ ਸੁ ਜੋ । ਸੁਜੀਵਤੰ ਮ੍ਰਿਤੰ ਭਯੋ ਮੁਇਓ ਨਰੱਕ ਪਾਇ ਸੋ ॥ ੨੭ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਾਂਤੇ ਰਾਜ ਕਰੋ ਤੁਮ ਭਾਈ । ਹਮ ਦੰਡਕ ਬਨ ਪਾਲੇ ਜਾਈ। ਬਹੁਰ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਭਰਤ ਬਖਾਨੀ । ਸੋ ਤੁਮ ਨੀਕੇ ਸੁਨੋ ਭਵਾਨੀ ॥ ੨੯ ॥ ਤਾਤ ਮੂੜ ਮਤਿ ਕਾਮਕ ਆਹਿ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੀਤਿ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਉਰ ਤਾਹਿ ।ਉਨ ਮਤ ਤਾਤ ਭਾਖ ਜਗ ਜੋਈ ॥

ਸੱਤ ਗਹੀਜੇ ਨਾ ਉਰ ਸੋਈ ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਾਕ ਵਾਕ ਜਿਉ ਨਾ ਗਹੇ ਲੋਕ ਵਿਖੇਧੀ ਮਾਨ ॥ ਤਿਉ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਵਾਕ ਯਹ ਹਮਕੋ ਨਾਹਿ ਪ੍ਰਮਾਨ ॥ ੩੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਨ ਤਾਤ ਨਾਰਿ ਜੀਤੀਯੋ ਤ ਭ੍ਰਾਤ ਹੋਇ ਤਾ ਕਹੀ । ਨ ਕਾਮ ਕੋ ਨ ਮੂੜਧੀ ਸੁ ਪੂਰਬੰ ਪਿਤਾ ਕਹੀ । ਸੁ ਸੱਤ ਵਾਕ ਭੂਪਤੀ ਵਰੰ ਸੁ ਦੌਨ ਤਾ ਦੀਏ । ਅਸੱਤ ਤੇ ਡਰੰ ਬਡੇ ਨਰੱਕ ਤੇ ਅਧਿਕੀਏ ॥ ੩੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਰੋ ਸੱਤ ਜੋ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੀ । ਭੂਪਤਿ ਸੁਨਤ ਸੁ ਭਵਨ ਮਝਾਰੀ । ਮੈ ਰਘੁਵੰਸ ਵਿਖੇ ਜਗ ਜਯੋ । ਬਨੇ ਅਸੱਤ ਨ ਵਾਕ ਸੁ ਕਯੋ ॥ ੩੨॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਬਖਾਨਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਬੋਲਤ ਭਏ ਭਰਤ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀ । ਜੋ ਬਨ ਬਾਸ ਅਵੱਸ਼ਕ ਅਹੇ । ਤੌ ਤੁਮ ਸੁਨਹੁ ਭਰਤ ਜੋ ਕਹੇ ॥ ੩੩ ॥ ਮੈਂ ਬਨ ਜਾਉਂ ਚੀਰ ਤਨ ਧਰੋਂ । ਚੌਦਾਂ ਬਰਸ ਬਾਸ ਬਨ ਕਰੌਂ । ਤੁਮ ਪੁਰ ਰਾਜ ਕਰੋ ਸੁਖ ਜਾਈ । ਸੁਨ ਬੋਲੇ ਗਿਰਜਾ ਰਘੁ ਰਾਈ ॥ ੩੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥ ਪਿਤਾ ਰਾਜ ਤੋ ਕੋ ਹੈ ਦਯੋ । ਬਨੋ ਬਾਸ ਤਿਸ ਮੋਹਿ ਅਲਯੋ । ਉਲਟੇ ਕਰਜੇਂ ਬਨੇਂ ਅਬ ਨਾਹੀਂ। ਹੋਇ ਅਸੱਤ ਵਚਨ ਪੁਨਿ ਨਾਹੀਂ ॥ ੩੫ ॥ ਭਰਤ ਉਵਾਚ ॥ ਮੈਂ ਭੀ ਚਲੋਂ ਸੰਗ ਬਨਬਾਸ । ਸੇਵੋਂ ਲਖਮਣ ਜਿਉਂ ਤਵ ਪਾਸ । ਸੰਗ ਲਿਚਲੋ ਨ ਜੌ ਰਘੁ ਰਾਈ । ਤੋ ਮੈਂ ਤਜੋਂ ਕਲੇਵਰ ਭਾਈ ॥ ੩੬ ॥ ਯੋ ਉਰ ਭੀਤਰ ਭਰਤ ਸੁ ਧਾਰੀ । ਲੈਕਰ ਕੁਸ਼ਾ ਸੁ ਧਰਣ ਖਿਲਾਰੀ । ਮ

ਰਣ ਆਪਨੋ ਉਰ ਮੈਂ ਧਰਿਯੋ। ਬੈਠ ਕੁਸ਼ਾ ਪੂਰਬ ਮੁਖ ਕਰਯੋ ॥ ੩੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੇਰ ਹਠੀਲੇ ਭਰਤ ਕੋ ਰਾਮ ਭਏ ਬਿਸਮਾਦ । ਨੇਤ੍ਰਾਂਤ ਸੈਨਨ ਕਰੀ ਗੁਰ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਪ੍ਰਤਿ ਤਾਦ ॥ ੩੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਅਹੇ ਜੋ ਮੁਨਿ ਵਰ ਗਯਾਨੀ। ਇਕਿੰਤ ਭਰਤ ਪ੍ਰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨੀ। ਅਬ ਜਾਸਨ ਜੋ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਸੋ ਤੁਮ ਸੁਨ ਉਰ ਅੰਤਰ ਮਾਨ॥ ੩੯॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਕਮਲਾਸਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਵਸ ਹ੍ਵੈ ਯਹ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਨ ਭੂਤਲ ਆਏ। ਸੁਨ ਰਾਵਨ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਜਏ ਅਜ ਨੰਦਨ ਕੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਕਹਾਏ । ਸੁ ਵਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਯਹ ਜਾਨਕੀ ਜੋ ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੀ ਜਨਨੀ ਯਹ ਮਾਏ। ਢਿਗ ਰਾਮ ਕੀ ਜੋ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਇਹੈ ਯਹ ਸੇਸ ਬਲੀ ਨਿਤ ਰਾਮ ਸੁਹਾਏ ॥ ੪੦॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਵਨ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਚਲੇ ਬਨ ਕੈਕੇਈ ਕੋ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ । ਜੋ ਵਰ ਯਾਚਨ ਤਾਹਿ ਕਰੈ ਕਛੁ ਨਿੱਠਰ ਵਾਕ ਸੁ ਤਾਹਿ ਕਹੀ। ਦੇਵਨ ਕੋ ਕ੍ਰਿਤ ਆਹਿ ਸੁਭੇ ਨਹਿ ਰਾਮ ਕੋ ਭਾਖਤ ਏਵ ਵਹੀ। ਰਾਮ ਹਟਾਵਨ ਕੋ ਹਠ ਜੋ ਤੁਮ ਦੂਰ ਤਜੋ ਉਰਮਾਨ ਕਹੀ ॥ ੪੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕੁਲ ਸੰਗ ਸੁ ਰਾਵਣ ਮਾਰ ਰਣੈ ਯਹਿ ਬੇਗ ਸੁ ਆਵਹਿੰਗੇ ਪੁਰ ਮਾਹੀਂ। ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਿਸਮੈ ਉਰਮਾਹੀਂ। ਢਿਗ ਰਾਮ ਕੀ ਜਾਇ ਸੁ ਬਾਤ ਕਹੀ ਉਰ ਆਨੰਦ ਨੈਨ ਖਿਰੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ। ਨਿਜ ਪਾਦੁਕ ਦੇਹ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਵਹਿ ਰਾਜਤ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਾਹੀਂ॥ ੪੨॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਿਨਕੋ ਤਹਿ ਸੇਵਨ ਨੀਤ ਕਰੋਂ ਉਰ ਕਾਲ ਪਿਖੋਂ ਤਵ ਆਵਨ ਕੋ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਸੁ ਪਾਵਕ ਵੈ ਤਿਨ ਜੋਰ ਦਈ ਪਦ ਪਾਵਨ ਕੋ। ਪਦ ਰਾਮ ਉਤਾਰ ਸੁ ਆਪ ਦਈ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮਨਿ ਭਾਵਨ ਕੋ। ਗਹਿ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਪਾਵਕ ਵੈ ਉਰ ਆਸ ਕਰੀ ਪੁਰ ਜਾਵਨ ਕੋਂ॥ ੪੩॥ ਕਰ ਰਾਮ ਪ੍ਰਦੱਖਨ ਬੰਦਨ ਜੂ ਪੁਨਿ ਕੈਕੇਈ ਨੰਦਨ ਏਹ ਬਖਾਨੀ। ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰ ਵਹੇ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿੰ ਭਈ ਸੁ ਗਦਾ ਗਦ ਬਾਨੀ। ਕ੍ਰਿਤ ਔਧ ਸਮਾਪਤਿ ਆਦਿ ਦਿਨਾ ਨਹਿ ਆਵਹੁ ਜੋ ਮਨ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ। ਮੁਖਿ ਸਾਚ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਰਾਮ ਬਲੀ ਜਰ ਪਾਵਕ ਦੇਹ ਕਰੋਂ ਨਿਜ ਹਾਨੀ॥ ੪੪ ॥ ਮੁਖ ਨੇਮ ਕਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਬਲੀ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਲੇ ਲਘੁਬੀਰ ਹਟਾਏ। ਸਹਿ ਸੈਨ ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੰ ਬਿਨ ਕੈਕੇਈ ਔਰ ਸਭੈ ਤਿਨ ਮਾਏ। ਪੁਨਿ ਔਰ ਅਮਾਤ ਬਜ਼ੀਰ ਬਡੇ ਪੁਰ ਜਾਵਨਕੇ ਹਿਤ ਤਾਹਿ ਚਲਾਏ। ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਬਿਆਕੁਲ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਕੈਕੇਈ ਰਾਮ ਇਕੰਤ ਸੁ ਜਾਏ॥ ੪੫ ॥ ਕੈਕੇਈ ਉਵਾਚ॥

ਸਵਯਾ ॥ ਤਵ ਰਾਜ ਵਿਘਾਤ ਨ ਰਾਮ ਕੀਓ ਮਮ ਦੁਸ਼ਟ ਮਤੀ ਭਵ ਮੋਹਤ ਮਾਯਾ। ਖਿਮ ਮੈਂ ਅਪਰਾਧ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਸੁ ਖਿਮਾਂ ਗੁਣ ਭੇ ਜਗ ਸਾਧਨ ਗਾਯਾ। ਤਵ ਬ੍ਰਹਮ ਸਨਾਤਨ ਬੇਦ ਕਹੇ ਨਹਿ ਬਾਪ ਨਹੀ ਤਵ ਰਾਮ ਸੁ ਮਾਯਾ। ਧਰੁ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਸੁ ਮਾਇਕਏ ਹਰਿ ਮੋਹਤ ਹੈਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਬਾਯਾ॥ ੪੬ ॥ ਜਿਮ ਪ੍ਰੇਰਤ ਰਾਮ ਸੁ ਭੂ ਜਗ ਮੈ ਤਿਮ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਭ ਨੀਤ ਕਮਾਵੈ। ਤਬ ਨੀਤ ਅਧੀਨ ਸੁ ਵਿਸ਼੍ਵ

ਅਹੈ ਯਹਿ ਨਾਹਿ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਨ ਸੁਪਾਵੈ॥ ਕ੍ਰਿਤ ਕੰਚਨੀ ਤਿਉ ਜਗ ਨਾਚ ਕਰੈ ਕਪਟੀ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਨਚਾਵੈ। ਤਵ ਲੋਕ ਉਪਾਵਨ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤਿਮ ਨਾਚ ਕਰੈ ਬਹੁ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈ॥ ੪੭॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕਾਜ ਤੁਮੈ ਮਮ ਪ੍ਰੇਰ ਇਹੈ ਮੁਖ ਬਾਤ ਕਹਾਈ। ਮੈ ਮਮ ਪਾਪਨ ਪਾਪ ਕੀਯੋ ਵਰ ਮਾਂਗ ਲਈ ਸਿਰ ਮੈ ਬੁਰਿਆਈ। ਦੇਵਨ ਪੇਖ ਸਕੇ ਤੁਮ ਕੋ ਅਜ ਮੇ ਉਰ ਮੈ ਪਰਤੀਤ ਸੁਆਈ। ਆਹਿ ਨਾਰਾਇਣ ਤੂ ਜਗ ਮੈ ਜਗਨਾਥ ਨਮੋਂ ਮਮ ਤੇ ਸ਼ਰਨਾਈ॥ ੪੮॥ ਕਟਿ ਮੋਹਿ ਸਨੇਹ ਸੁ ਫ਼ਾਸ ਮਹਾਂ ਸੁਤ ਔ ਗ੍ਰਹ ਗੋਚਰ ਜੋ ਅਧਿਕਾਈ। ਤਵ ਗਯਾਨ ਅਸੀ ਅਤਿ ਉੱਜਲਕ ਰਘੁਬੀਰ ਗਹੀ ਤੁਮਰੀ ਸ਼ਰਨਾਈ। ਸੁਨਿ ਕੈਕੇਈ ਕੀ ਯਹ ਬਾਤ ਤਬੈ ਗਿਰਜਾ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਰਾਮ ਅਲਾਈ। ਤੁਮ ਸਾਚ ਕਹੀ ਨਹਿ ਝੂਠ ਅਹੈ ਇਹ ਰੀਤਿ ਸਭਾ ਜਗ ਮੋਹਿ ਬਨਾਈ॥ ੪੯॥ ਮਮ ਪ੍ਰੇਰਤ ਸਾਰਸੁਤੀ ਜਗ ਮੈ ਸੁਨਿਤੇ ਮੁਖਤੇ ਨਿਕਸੀ ਇਹ ਭਾਂਤੀ॥ ਹਿਤ ਦੇਵਨ ਕੇ ਇਹ ਕਾਜ ਕਰੇ ਇਨ ਭੀਤਰ ਦੋਖ ਨਹੀਂ ਤਵਜਾਤੀ। ਘਰਿ ਜਾਹਿ ਰਿਦੇ ਮਮ ਧਿਆਨ ਧਰੋ ਉਰ ਭਾਵਨ ਮੋਹ ਕਰੋ ਛਿਨ ਰਾਤੀ। ਸਭ ਠੌਰ ਸਨੇਹ ਮਿਟੇ ਤੁਮਰੋ ਮੁਕਤੀ ਤੁਮ ਹੋਵਹਿਗੀ ਸੁਖ ਦਾਤੀ॥ ੫੦॥ ਚੌਪਈ॥ ਮੈ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸਟ ਸਰਬ ਮੈ ਅਹੇ। ਦ੍ਵੈਖ ਪਿਆਰੋ ਕੋ ਮਮ ਨਹੇ। ਕਲਪ ਰੂਪ ਜਿਉ ਮੇਰੀ ਰੀਤਿ। ਜਿਉ ਮਮ ਭਏ ਭਜੇ ਤਿਉ ਚੀਤ॥ ੫੧॥ ਮੁਖ ਮਾਇਆ ਕਰ ਮੋਹਤ ਗਯਾਨ।

ਮਨੁਜਾ ਕ੍ਰਿਤ ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਸਮਾਨ। ਸੁਖ ਦੁਖ ਕੋ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜਾਨੇ। ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੇਰੋ ਤੱਤ ਪਛਾਨੇ॥ ੨੫॥ ਭਲਾ ਭਇਆ ਮਮ ਗੋਚਰ ਗਜਾਨ। ਤੋਹ ਭਯੋ ਤਵ ਬੰਧਨ ਹਾਨ। ਗ੍ਰਹਮੈਂ ਭਜੋ ਸੁ ਪਾਦ ਹਮਾਰੇ॥ ਕਰਮ ਛੋਹਿੰਗੇ ਨਾਹਿੰ ਤੁਮਾਰੇ॥ ੫੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨਜੋਂ ਰਾਮਜੀ ਉਮਾ ਕੈਕੇਈ ਪਾਸ। ਮੁਖ ਪੰਜਕ ਤਾਂਕੇ ਖਿਰੇ ਭਇਓ ਸੁ ਮਨਹਿੰ ਹੁਲਾਸ॥ ੫੪॥ ਕੈਕੇਈ ਉਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ। ਮੇਰੀ ਹੈ ਤੇ ਪਦ ਪਰਣਾਮ। ਸਰਬੱਗ ਰਾਮ ਤੂ ਆਹਿ ਅਨੰਤਾ। ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਤੂੰ ਸਰਬ ਨਿਯੰਤਾ॥ ੫੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਡਾਈ ਤਾਂ ਕਰੀ ਕਰ ਪਰਦੱਛਨ ਰਾਮ॥ ਸੋ ਬੰਦਨ ਭੂ ਮੇ ਕਰੀ ਮੁਦਤ ਗਈ ਨਿਜ ਧਾਮ॥ ੫੬॥ ॥ ਚੌਪਈ॥ ਭਰਤ ਸੁ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਬਜ਼ੀਰ। ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਸੀਘਰ ਗਇਓ ਅਜੁਧਜਾ ਮਾਹੀਂ। ਰ ਘੁਵਰ ਕੋ ਚਿਤਵੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੫੭॥ ਪੁਰ ਕੇ ਲੋਗ ਸੰਗ ਥੇ ਜੇਤੇ। ਪੁਰੀ ਅਯੋਧਜਾ ਥਾਪੇ ਤੇਤੇ। ਨੰਦ ਗਾਉਂ ਮੈਂ ਗਏ ਸੁ ਆਪ। ਪਾਦਕ ਧਰੀ ਸਿੰਘਾਸਨ ਥਾਪ॥ ੫੮॥ ਭਗਤ ਸਮੇਤ ਸੁ ਪੂਜੇ ਨੀਤ। ਰਾਮ ਬਰੋਬਰ ਤਾਮੈਂ ਰੀਤ। ਆਛਤ ਗੰਧ ਸੁ ਫੂਲ ਚਢਾਵੇਂ। ਰਾਜ ਉਪਜਾਰਸੁ ਤਾ ਢਿਗ ਲਜਾਵੇਂ॥ ੫੯॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਫਲ ਮੂਲ ਅਹਾਰ ਕਰੇ ਨਿਸ ਕੋ ਮਨੁ ਦਾਤ ਜਟਾ ਸਭ ਸੀਸ ਬਨਾਈ॥ ਬਟੁ ਬ੍ਰਿਤਧਰੀ ਤਹਿੰ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੰ ਪੁਨਿ ਆਪ ਭਯੋ ਧਰਿ ਭੀਤਰਿ ਸਾਈ। ਭਵ ਭੂਤ

ਲ ਰਾਜ ਕੇ ਕਾਰਯ ਤੇ ਬਿਨ ਪਾਦੁਕ ਬਾਤ ਕਰੇ ਨਹਿੰ ਕਾ ਈ। ਜਗਵੰਡ ਇਨਾਮ ਸੁ ਹੋਇ ਜਿਤੋ ਰਘੁਬੀਰਕੀ ਪਾਦੁਕ ਮਾਹਿ ਜਨਾਈ॥ ੬੦॥ ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਆਗਮਨ ਆਸ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਗਨੇ ਭਰਤ ਦਿਨ ਨਿਜ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਰਾਮ ਬਿਖੇ ਮਨੁ ਤਾਂਕੋ ਜੂਟੋ। ਮਨੋ ਬ੍ਰਹਮ ਮੁਨਿ ਧਿਆਨ ਨ ਛੂਟੋ ੬੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਤ ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਆਇ ਭਲੇ ਨੰਦ ਗਾਉਂ ਬਿਖੇ ਮੁਨਿ ਰੀਤ ਬਨਾਈ। ਉਤ ਰਾਮ ਬਲੀ ਗਿਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਿਖੇ ਮੁਨਿ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਬਾਸ ਕੀਯੋ ਸੁਖਦਾਈ। ਸੁਭ ਸੀਯ ਸੋਂ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਬਸੇ ਸਭ ਲੋਕਨ ਬਾਤ ਇਹੈ ਸੁ ਨ ਪਾਈ। ਬਨ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤ ਜੂ ਸੁ ਲਗੀ ਤਹਿ ਆਵਨ ਨੀਤ ਲੁਕਾਈ॥ ੬੨॥ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਭੀਰ ਤਹਾਂ ਉਰ ਧੀਰ ਬਡੇ ਮਨ ਏਹ ਬਿਚਾਰੀ। ਰਾਮ ਤਜੇ ਗਿਰ ਚਿਤ੍ਰ ਤਬੈ ਬਨ ਦੰਡਕ ਕੀ ਮਨ ਭੀਤਰ ਧਾਰੀ। ਅਤ੍ਰਿ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮੈ ਚਲਿ ਆਪ ਗਏ ਸੁ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੀ । ਧੀਰ ਨਹੀਂ ਜਨਕੀ ਸੁ ਜਹਾਂ ਫਲ ਫੂਲ ਜਰੀ ਲਟਕੀ ਤਰਡਾਰੀ ॥ ੬੩ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਇ ਪਿਖੇ ਮੁਨਿ ਰਾਮ ਤਪੀ। ਸੁ ਤਪੇ ਬਨ ਮੈਂ ਜਨੁ ਕੋਟਿ ਪਪੀ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਇ ਕਹੀ। ਮਮ ਰਾਮ ਇਹੈ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਕਹੀ॥ ੬੪॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਸੁਨਦੇਵ ਕਹੋ ਕਰ ਮੋਹਿ ਮਏ। ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਲੈ ਬਨ ਮਾਹਿੰ ਅਏ । ਬਨ ਦੰਡਕ ਖ਼੍ਹਾਸ ਸੁ ਮੋਹਿ ਗਏ। ਅਜੁ ਧੰਨ ਭਯੋ ਤਵ

ਵਰਸ ਲਹੇ ॥ ੬੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ ਵਾਕ ਮੁਨਿ ਸੁਨਤ ਹੀ ਉਮਾ ਸੁ ਉਰ ਹਰਖਾਨ। ਜਾਨੇ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮਾ ਭਵ ਭੰਜਨ ਭਗਵਾਨ ॥ ੬੬ ॥ ਅਤ੍ਰਿ ਉਵਾਚ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਤੂੰ ਜਗ ਪੂਜ ਹੈਂ ਆਨੰਦ ਕਾਰਕ ਆਹਿ। ਮਮ ਪੁੰਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਕਰਨ ਹਿਤ ਤੂੰ ਆਇਓ ਬਨ ਮਾਹਿੰ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਾਂ ਮੁਨਿਭਾਖਿਕੈ ਲੈਪੀਠ ਰਾਮ ਬਠਾਇ। ਕਰਅਰਘ ਪੂਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਬਨ ਮੀਠ ਫਲਹ ਖਵਾਇ ॥ ੬੭ ॥ ਸੀਯ ਲਖਮਣ ਕੋ ਦਏ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨ ਸਨੇਹ। ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮੁਨਿਵਰ ਹੋਇਕੈ ਮੁਖਿ ਭਾਖਿਯੋ ਪੁਨਿ ਏਹ। ਭਾਰਯਾ ਮੈਂ ਬਿਰਧ ਅਤਿ ਅਨਸੂਯਾ ਇਹ ਨਾਮ। ਧਰਮਵੰਤੀ ਕੀਨ ਤਪ ਏਹ ਕੰਦਰਾ ਚਿਰਰਾਮ ॥੬੮॥ ਅੰਤਰ ਰਮੇ ਤਿਹ ਜਨ ਕਜਾ ਪੇਖੇ ਸੁ ਮੰਦਰ ਮਾਂਹਿ। ਕੰਜ ਨੈਨਾ ਰਾਮ ਜੀ ਭਾਖਯੋ ਤਬੈ ਸੀਯ ਜਾਂਹਿ। ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਪਦ ਜਾਇ ਕੈ ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਆਇ ਸੁ ਠੌਰ। ਤਬੇ ਤਿ ਰਾਮ ਬਖਾਨ ਸੀਤਾ ਗਈ ਤਾਂਢਿਗ ਦੌਰ॥੬੯॥ਦੰਡਵਤ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਅਨ ਸੂਯਾ ਸੀ ਚੀਨ। ਗਰਿ ਲਾਇ ਸੀ ਉਰ ਹਰਖ ਕੈ ਮੁਖ ਬੋਲ ਆਦਰ ਕੀਨ। ਦਿੱਬ ਕੁੰਡਲ ਦੋ ਦਏ ਜੋ ਵਿਸੁ ਕਰਮਾ ਕੀਨ। ਦਿੱਬ ਦੋਨ ਪ ਟੰਬਰਾ ਤਿਨ ਦਏ ਆਪ ਨਵੀਨ ॥ ੭੦ ॥ ਅੰਗ ਰਾਗ ਲਗਾ ਇਓ ਸੀ ਅੰਗ ਨੀਠ ਸਵਾਰ। ਨਹਿੰ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਕੇ ਤਨ ਕੋ ਤਜੇ ਕਮਲਾਨਨੋ ਬਲਿਹਾਰ। ਪਤਿਬ੍ਰੱਤ ਸੁ ਦਾਰ ਕੈ ਰਹਿ ਰਾਮ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਤਵ ਸੰਗ ਕੁਸਲੀ ਰਾਮ ਜੀ ਪੁਨਿ ਜਾਉਂ

ਨਗਰ ਮਝਾਰ ॥ ੭੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੈ ਅਸੀਸ ਮੁਨਿ ਨਾਰ ਤੇ ਸੀਤਾ ਬਾਹਰ ਆਇ। ਬੈਠੀ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਮੈ ਸੋਭਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥ ੭੨ ॥ ਲਖਮਣ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੋ ਬਹੁਰ ਸੁ ਫਲਹਿ ਖੁਵਾਇ। ਬੋਲੇ ਮੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ ਪਰਮ ਹਰਖ ਉਰ ਆਇ ॥ ੭੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਭੁਵਿਨਾਨ ਰਚੇ ਤਿਨ ਰਖਣ ਕੇ ਹਿਤ ਦੇਹ ਧਰੇ। ਵਾਮਨ ਤੂੰ ਸੁਰ ਮਾਹਿ ਭਯੋ ਨਰ ਰਾਮ ਇਹੈ ਸੁ ਵਰਾਹ ਕਰੇ। ਤੋਹਿ ਨਹੀ ਗੁਣਲੇਪ ਕਛੂ ਮਹਿ ਮਾਇ ਸਦਾ ਭ੍ਰਮ ਤੇ ਸੁ ਡਰੇ। ਅੱਤ੍ਰ ਮੁਨੀਵਰ ਯੋਂ ਮੁਖ ਤੇ ਹਰਿ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਬਨ ਮ ਇਸਥਰੇ ॥ ੭੪ ॥ ਕਵਿ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਸਨਕਾਦਿਕ ਔ ਮੁਖ ਸੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਗਾਵੈ। ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਨਾਰਦ ਬੀਨ ਲਏ ਸ਼ਿਵ ਪਾਰਬਤੀ ਪ੍ਰਤਿ ਨੀਤ ਸੁਨਾਵੈ। ਸੁ ਉਚਾਰਤ ਸੇਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਖਾ ਨਹਿ ਅੰਤ ਕਬੀ ਜਗ ਭੀਤਰ ਪਾਵੈ। ਕਵਿਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸੁ ਤਾ ਰਘੁਨੰਦਨ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਸੁਨ ਪਾਪ ਮਿਟਾਵੈ ॥ ੭੫ ॥ ਜਿਨਕੇ ਯੁਗ ਭ੍ਰਾਤ ਬਸੇ ਨੰਦਗਾਉ ਸ ਏਕ ਭਏ ਮੰਤ ਸੰਗ ਸਹਾਈ। ਜਿਨ ਰਾਜ ਬਿਭੂਤ ਤਜੀ ਛਿਨ ਮੈਂ ਤਨ ਭੀਤਰ ਵੈ ਮੁਨਿ ਰੀਤਿ ਬਨਾਈ। ਜਿਨ ਕੀ ਅਤਿ ਗੋਪ ਕਥਾ ਜਗ ਮੈਂ ਸ਼ਿਵ ਔ ਰਿਖ ਮੰਡਲ ਗੋਪ ਜਨਾਈ। ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸੁ ਤਾਂ ਰਘੁਨੰਦਨ ਔਧ ਕਥਾ ਜਨ ਭਾਖ ਸੁਨਾਈ ॥ ੭੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਯੁਧਯਾ ਕਾਂਡੇ ਨਵਮੋ ਧਯਾਇ॥੯॥

ਅਥ ਆਰੰਨ ਕਾਂਡ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਬਨ ਦੰਡਕ ਜਾਂ ਹਰਿ ਬਾਸਕਰੋ ਮੁਨਿਮੰਡਲ ਕੇ ਸਭ ਦੂਖ ਮਿਟਾਏ । ਕਰ ਤਾਂਨ ਕਮਾਨ ਵਿਰੁਧ ਹਨੇ ਖਰਦੂਖਰ ਸੇ ਸੁ ਘਨੇ ਅਰਿ ਘਾਏ। ਜਿਹ ਬ੍ਰਹਮ ਸਨਾਤਨ ਬੇਦ ਭਨੇਂ ਸ਼ਿਵ ਔ ਚਤੁਰਾਂਨਨ ਕੀਰਤ ਗਾਏ। ਪਦਪਾਵਨ ਵੈ ਮਨਿ ਭਾਵਨ ਕੀ ਹਮ ਬਾਲਕ ਹੂ ਸ਼ਰਨਾਗਤਿ ਆਏ ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਰਮਾਤਮ ਸੁੰਦਰ ਤਾਂ ਰਿਖ ਮੰਦਿਰਿ ਰਾਤ ਬਸੇ ਪਰਭਾਤਿ ਭੁਏ। ਹਰਿ ਪਾਵਨ ਪਾਵਨ ਨੀਰ ਬਿਖੇ ਭਰ ਅੰਜਲ ਔ ਇਸ਼ਨਾਨਕਏ। ਕਰ ਜੋਰ ਭਲੇ ਮਨ ਭਾਵਭਰੇ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਕੀ ਢਿਗ ਰਾਮਗਏ। ਬਨ ਦੰਡਕ ਜੋ ਮੁਨਿ ਮੰਡਿਤ ਹੈ ਪੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜੂ ਹਮ ਚਾਹਿ ਜਏ ॥ ੨ ॥ ਤੁਮ ਆਇਸੁ ਦੇਹੁ ਮਹਾ ਮੁਨਿ ਜੂ ਪਥ ਦੇਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਏਹ ਸੁ ਕੀਜੇ। ਪਥਿ ਜਾਨਤ ਜੇ ਤਵ ਸਿਖ ਭਲੇ ਕਰਿ ਆਇਸ ਵੈ ਹਮ ਸੰਗ ਸੁ ਦੀਜੇ। ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁ ਅਤ੍ਰ ਮੂਨੀ ਹਸ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸੁ ਉਮਾਂ ਸੁਨਿ ਲੀਜੇ। ਸਭਕੋ ਤੁਮ ਪੰਥ ਦਿਖਾਵਤ ਹੋ ਤੁਮਰੇ ਹਿਤ ਔਰ ਸੁ ਕੌਨ ਕਹੀਜੇ ॥ ੩ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਤਥਾਪਿ ਰਾਮ ਲੋਕ ਕੇ ਨੁਸਾਰ ਤੂ ਭਯੋ ਤਬੈ। ਦਿਖਾਇ ਤੋਹਿ ਪੰਥ ਕੋ ਮੁਰਾਰ ਸਿੱਖ ਮੇ ਅਬੈ। ਬੁਲਾਇ ਸਿੱਖਵੈ ਮੁਨੀ ਸੁ ਆਪ ਸੰਗ ਹੂ ਭਏ। ਸੁ ਰਾਮ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਰਿਯੋ ਮੁਨੀ ਸੁ ਭੌਨ ਕੋ ਗਏ ॥ ੪ ॥ ਸੁ ਕੋਸ ਰਾਮ ਜੋ ਗਏ ਪਿਖੀ ਤਹਾਂ ਮਹਾਂ ਨਦੀ। ਮੁਨੀ ਸੁ ਸਿੱਖਰਾਮਜੀ ਬ

ਖਾਨਿਯੋਂ ਸੁ ਯੌ ਭਬੀ। ਉਪਾਇ ਪਾਰ ਜਾਨ ਕੋ ਕਹੋ ਕੁਮਾਰ ਆਹਿਕੋ। ਨਦੀ ਤਰੇਂ ਸੁ ਕਾਹਿ ਸੋਂ ਪਿਖੇ ਉਪਾਇ ਨਾਹਿੰ ਕੋ॥ ੫ ॥ ਮੁਨੀ ਸੁ ਸਿੱਖ ਯੌਂ ਕਹੀ ਸੁ ਨਾਵ ਏਕ ਹੈ ਭਲੀ। ਤਰਾ ਹਿੰਗੇ ਖਿਨੇਕ ਮੈ ਸੁਨੋ ਸੁ ਰਾਮ ਜੂ ਬਲੀ। ਚਢਾਇ ਰਾਮ ਸੀਯ ਭ੍ਰਾਤ ਨਾਵਮੈ ਕੁਮਾਰਕਾ। ਚੁਫੇਰ ਨਾਵ ਕੇ ਲਗੇ ਬਨਾਇ ਨੀਠ ਤਾਰਿਕਾ ॥ ੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜਿਹ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਤਰੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਨਾਹਿੰ ਲਗੇ ਕਛੁ ਰੰਚਕ ਬਾਰੇ। ਜਿਹ ਨਾਮ ਸੁਨੇਂ ਭਵ ਬੰਧਿ ਟੁਟੇ ਸੁ ਮਿਟੇ ਭਵ ਭੀਤਰ ਕੇ ਅਘ ਭਾਰੇ। ਅਬ ਚੇਤਨ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਕਹੀਏ ਸੁਨ ਜਾ ਗਿਰਜਾ ਗਿਰਜਾ ਹਰਿ ਤਾਰੇ।ਰਘੁਨਾਥਬਲੀਸੁਨਿਪਾਰਬਤੀਮੁਨਿਦਾਰਿਕਵੈਖਿਣ ਮਾ ਹਿੰ ਉਤਾਰੇ ॥ ੭ ॥ ਅਭਿ ਨੰਦਨ ਕੈ ਰਘੁਨਾਥ ਬਲੀ ਮੁਨਿ ਦਾਰਕ ਵੈ ਪੁਨਿ ਆਪ ਹਟਾਏ।ਮੁਨਿਆਸ੍ਰਮਵੈ ਮੁਨਿ ਬਾਲ ਗਏ ਪੁਨਰਾਮਬਲੀ ਬਨ ਪੰਥ ਸਿਧਾਏ। ਬਨਘੋਰ ਮਹਾਂਝਨਕਾਰਤ ਝੀਲਸੁਡੀਲਬਡੇਮ੍ਰਿਗਪੁੰਜਸੁਹਾਏ। ਇਤਸਿੰਘਬਜਾਘਰ ਕੋਲ ਬਡੇ ਇਤ ਰਾਕਸ਼ ਹੈਂ ਤਪਸੀ ਜਿਨ ਖਾਏ॥ ੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ਰਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਯੋ ਬਨ ਵਾਰੀ। ਲਖਮਣ ਪ੍ਰਤਿ ਯੌਂ ਕਹਿਓ ਮੁਰਾਰੀ। ਲਖਮਣ ਸਾਵਧਾਨ ਅਬ ਚਾਲੋ। ਮੇਰੋ ਬਚਨ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਾਲੋ ॥ ੯ ॥ ਧਨੁਖ ਮਾਹਿੰ ਗੁਨ ਲੇਹ ਚਢਾਈ। ਕਰ ਭੀਤਰ ਸਰ ਲੇਵਹੁ ਭਾਈ ।ਆਗੇ ਚਾਲੋਂ ਮੈ ਪਥਮਾਹੀਂ । ਪਾਛੇ ਤੂ ਧਨੁ ਲੇਕਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੧੦ ॥ ਦੋਨੋ ਮੈ ਸੀ ਚਾਲੇ ਐਸੇ । ਜੀਵ ਈਸ ਮੈਂ ਮਾਯਾ ਜੈਸੇ। ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਪਸਾਰੋ ਚਾਰੋਂ ਓਰਾ।

ਬਨ ਮੇਂ ਰਾਖਸ਼ਕੋ ਭਯੋ ਘੋਰਾ॥੧੧॥ਮੈਸੁਨਿਓਪੂਰਬਹੀਂਭਾਈ
। ਤੋਹਿ ਅਰਿੰਦਮ ਵਯੋ ਸੁਨਾਈ। ਯਾਬਿਧ ਭਾਖਤ ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ।
ਜੋਜਨ ਤੇਢ ਗਏ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਤਹਿੰ ਏਕ
ਤਲਾਵ ਸੁ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਬਹੁ ਫੂਲ ਰਹੇ ਜਹਿੰ ਤਾਮਰਸਾ ।
ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਿਹੰਗ ਸੁਗੁੰਜਤ ਹੈਂ ਅਤਿਸੁੰਦਰ ਹੈ ਯੁਗ ਸਾਰ
ਰਸਾ। ਅਤਿ ਗੁੰਜਤ ਭ੍ਰਿੰਗ ਚੁਫੇਰ ਤਿਸੇ ਜਲ ਸੀਤਲ ਔਮ
ਧ ਜਾਹਿੰ ਰਸਾ। ਸਰ ਤੀਰ ਗਏ ਅਚਿਨੀਰ ਭਲੇ ਤਰੁ ਛਾਹਿ
ਬਿਖੇ ਰਘੁਬੀਰ ਬਸਾ॥੧੩॥ਪੁਨਿ ਆਵਤ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਇਕ
ਰਾਕਸ਼ ਦੀਰਘ ਦੇਹ ਭਯਾਨਕ ਭਾਰੀ। ਮੁਖ ਦਾੜ ਕਰਾਲ
ਸੁ ਗਾਜਤ ਹੈ ਜਿਹ ਪੇਖ ਸਭੈ ਸੁ ਡਰੈਂ ਨਰ ਨਾਰੀ। ਜਿਹ ਮਾ
ਨੁਖ ਆਹਿ ਅਨੇਕ ਗੁਸੇ ਅਥਵਾ ਮਸੁਕੰਧ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸੁਕਾਰੀ।
ਮੈਹਖਾ ਗਜ ਬਜਾਘ੍ਰ ਖਾਵਤ ਹੈ ਤਿਨ ਪੇਖ ਸੁ ਰਾਮਕਮਾਨ
ਸੰਭਾਰੀ ॥ ੧੪ ॥ ਰਾਮ ਅਰੋਪ ਕੁਵੰਡ ਗੁਣੰ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਹਿੰ
ਕੋ ਇਕ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਖਜੋ ਯਹਿ ਰਾਖਸ਼ਆਵਤ
ਦੀਰਘ ਪੀਨ ਜਿਸੈ ਤਨੁ ਧਾਰ। । ਸਾਮਨੋ ਆਵਤਹੈ ਹਮਕੋ
ਜਗ ਭੀਰੁਣ ਕੋ ਭਯ ਦੇਵਤ ਭਾਰੀ। ਲੇਹੁ ਅਰੋਪ ਕੁਵੰਡਗੁਣੰ
ਭਯ ਦੂਰ ਤਜੋ ਸੁ ਵਿਦੇਹ ਕੁਮਾਰੀ ॥ ੧੫ ॥ ਇਮ ਰਾਮ
ਬਖਾਂਨ ਲਏ ਸਰ ਪਾਂਨ ਸੁ ਆਪ ਖੜੇ ਗਿਰਜਾ ਗਿਰਸੇ ।
ਪਿਖ ਰਾਮ ਰਮਾ ਪ੍ਰਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਸੀਯਾ ਗਿਰਜਾ ਵਹਿ ਰਾਖਸ਼
ਘੋਰ ਹਸੇ। ਭੈ ਦੇਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਬੋਲ ਉਠੇ ਤੁਮ ਕੌਣ ਅਹੋ
ਕਟ ਤੂੰਣ ਕਸੇ। ਸੁਭ ਸੀਸ ਜਟਾ ਤਰੁ ਛਾਲ ਨਈ ਮੁਨਿ

ਭੇਸ਼ ਧਰੇ ਬਨਮਾਹਿੰ ਯਸੇ॥ ੧੬॥ ਭੂਮ ਨਾਰਿ ਸਹਾਇ ਮਹਾ
ਮਦ ਸੁੰਦਰ ਮੇ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਆਇਪਰੇ। ਮਮ ਗ੍ਰਾਸ ਮਨੋ
ਬਿਧ ਨੀਠ ਰਚੇ ਕਿਹ ਹੇਤ ਕਹੋ ਬਨ ਮਾਹਿੰ ਬਰੇ । ਪੁਨਿ
ਰਾਖਸ਼ ਵਾਕ ਉਮਾਂ ਹਰਿਜੀ ਮੁਸ਼ਕਾਵਤ ਹੀ ਇਹ ਵਾਕ ਕਰੇ।
ਮਮ ਰਾਮ ਅਖੰ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਖੋ ਲਖਮੰਨਿ ਕਹੇ ਬਲਰੂਪ
ਵਰੇ॥ ੧੭ ॥ ਇਹ ਸੀਯ ਅਹੇ ਮਮ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਿਯਾ ਪਿਤੁ
ਆਇਸੁ ਲੈ ਬਨ ਭੀਤਰ ਆਏ । ਤੁਮਸੇ ਖਲ ਰਾਖਸ਼ ਘੋਰ
ਬਡੇ ਤਿਨਕੀ ਰਛਨਾਰਥ ਤਾਤ ਪਠਾਏ। ਸੁਨਿ ਕੈ ਯਹ
ਰਾਘਵ ਵਾਕ ਉਮਾਂ ਖਲ ਹਾਸ ਉਠੇ ਮਨ ਮੈਂ ਹਰਖਾਏ। ਕਰ
ਧਾਰਿ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਪਸਾਰ ਮੁਖੰ ਪੁਨਿ ਰਾਘਵ ਕੋ ਯਹਿ ਵਾਕ
ਅਲਾਏ॥ ੧੮॥ ਮੋਹ ਨ ਜਾਨਤ ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਸੁ ਬਿਰਾਧ
ਬਲੀ ਸਭ ਲੋਕ ਸੁਨਾਏ। ਭਾਜਿਗਏ ਮੁਨਿ ਮੇਂ ਡਰਤੇ ਬਨ
ਤਿਆਗ ਸੁਨੇ ਅਬਲੋ ਨਹਿੰ ਆਏ। ਜੋ ਮਨਿ ਜੀਵਨਿ ਆਸ
ਤੁਮੇਂ ਇਹ ਛੋਡ ਸੀਯਾ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਪਲਾਏ। ਨਾਹਿ ਤ ਰਾਮ
ਕਰੋਂ ਤਨ ਭੱਛਨ ਦੱਛਨ ਦੇਸ ਕਹੋ ਇਮ ਆਏ॥ ੧੯॥ ਰਾਖਸ਼
ਯਾ ਬਿਧਿ ਭਾਖ ਉਮਾ ਪੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਲੇਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਧਾਏ
। ਕਾਟ ਦਈ ਭੁਜ ਦੋ ਤਿਨਕੀ ਹਸਿ ਰਾਮ ਬਲੀ ਸਰ ਏਕ
ਚਲਾਏ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਸੁਨਿ ਰਾਖਸ ਸੁ ਵੈ ਪਸਾਰ ਮੁਖੰ ਹਰਿਕੀ
ਢਿਗ ਆਏ। ਰਾਮ ਦਏ ਸਰ ਤਾਨਿ ਤਿਨੇ ਕਟਿ ਪਾਦ ਦੁਊ
ਅਤਿ ਦੂਰ ਬਗਾਏ॥ ੨੦॥ ਮਾਨ ਅਚੰਭ ਸੁ ਰਾਖਸਵੈ ਅਹਿ
ਸੇ ਮੁਖਸੋਂ ਹਰਿ ਖਾਵਨ ਆਏ। ਰਾਘਵ ਤਾਂ ਕਸ ਮੁੰਡ ਤਿਨੇ

ਪੁਨਿ ਆਧਸਸੀ ਸਰ ਏਕ ਚਲਾਏ। ਸ੍ਰੋਣਤ ਧਾਰ ਅਕਾਸ਼
ਗਈ ਸਿਰ ਰਾਖਸ ਰਾਮ ਸੁ ਕਾਟ ਗਿਰਾਏ। ਸੀਯ ਸਰਾਹ
ਕਰੇ ਤਬ ਰਾਮਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਸੁ ਉਮਾਂ ਗਲਿ ਲਾਏ॥੨੧॥
ਤਬ ਦੁੰਦਭ ਦੇਵਨ ਕੇ ਸੁ ਬਜੇ ਨਭ ਕੋਟਿ ਅਪੱਛਰ ਨਿਰਤ
ਦਿਖਾਵੈਂ। ਉਰ ਆਨੰਦ ਔ ਉਤਸਾਹ ਭਰੇ ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ
ਕਿੰਨਰ ਬਾਜ ਬਜਾਵੈਂ। ਸੁ ਬਿਲਾਧਹਕੇ ਤਨਤੇ ਇਕ ਦੁੰਦਰ
ਔਰ ਭਏ ਅਤਿ ਰੂਪ ਸੁਹਾਵੈਂ। ਵਿਮਲਾਂਬਰ ਕਾਂਚਨ ਭੂਖਨਹੈ
ਸੁ ਮਨੋ ਰਵਿ ਔਰ ਭਇਓ ਇਮ ਆਵੈ ॥ ੨੨ ॥ ਵਿਦ੍ਯਾ
ਧਰੋਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਬੰਦਤ ਆਰ ਤਹਾਂ
ਭਵਿ ਫੰਧਨ ਹਾ ਅਤਿ ਦੀਨ ਦਯਾਲਾ।ਅਭਿ ਬੰਦਨਬੰਦਨ
ਦੰਡ ਸਮੰ ਸਰਣਾਂਗਤਿ ਹਾਂ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲਾ। ਜਲਜਾਇਤ
ਨੈਨ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਵਿਦੱਯਾ ਧਰ ਹੋ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਬਿਸਾਲਾ।
ਦੁਰਬਾਸਸ ਕਾਰਣ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਮੁਹਿ ਸ੍ਰਾਪ ਦਯੋ ਅਤਿਸੈ
ਸੁ ਕਰਾਲਾ॥੨੩॥ ਤੇ ਪਦ ਸਿੰਮ੍ਰਤ ਨੀਤ ਰਹੈ ਭਵ ਫੰਧਨ
ਜੋ ਜਗ ਭੀਤਰ ਟਾਰੇ। ਰਾਮ ਕਥਾ ਤੁਮਰੀ ਮਮ ਵਾਕ ਕਹੈ
ਸੁਨਿ ਹੈ ਪੁਨਿ ਕਾਨਿ ਹਮਾਰੇ। ਦੋ ਕਰਤੇ ਪਦ ਸੇਵ ਕਰੇ
ਸਿਰਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ। ਮੈਂ ਭਗਵਾਨਨਮੋ ਤੁਮਕੋ
ਜਗ ਆਨੰਦ ਜੋ ਯਹਿ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਆਤਮਰਾਮ
ਸਿਯਾ ਰਮਣੇ ਜਗ ਕਾਰਕ ਮੈਂ ਸਰਨਾਗਤਿ ਆਯੋ। ਮੈਂ ਭਵ
ਸਿੰਧ ਸੁ ਮਾਹਿੰ ਬਹੋਂ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਨੋ ਹਰ ਲਹ ਛਡਾਯੋ।
ਆਇਸੁ ਦੇਹ ਸਮੋ ਹਰਿ ਜੀ ਉਰ ਚਾਹਤ ਹੋਂ ਸੁਰਲੋਕ ਸੁ

ਜਾਯੋ ॥ ਰਾਮ ਇਹੈ ਵਰ ਮੋਹਿ ਦਿਜੇ ਮਮ ਬੋਧ ਹਰੇ ਨਹਿੰ ਤੋ ਪ੍ਰਭ ਮਾਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਮਾਂ ਵਰ ਮਾਗਿਯੋ ਦਯੋਰਾਮਪੁਨਿਸੋਇ॥ਵਿਦਜਾ ਧਰਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਰਿ ਹੋਇ॥੨੬ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਵਰ ਮਾਂਗੋ ਉਰ ਚਾਹੋ ਜੋਈ॥ ਤਵ ਕਲਜਾਨ ਦੇਉਂ ਮੈਂ ਸੋਈ ॥ ਵਿਦਜਾ ਧਰੋ ਵਾਚ॥ ਦੀਜੇ ਭਗਤਿ ਨਿਰੰਤਰਿ ਰਾਮ॥ ਆਨ ਵਰਨ ਸੋ ਨਾਹੀਂ ਕਾਮ॥੨੭॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਵਿਦਜਾ ਧਰ ਜਾਂਹਿ ਸੁ ਦੇਵ ਪੁਰੀ ਨਹਿ ਮਾਇਕ ਤੇ ਗੁਣ ਲੇਪ ਕਰੇ ॥ ਮਮ ਪੇਖਨ ਤੇ ਤਵ ਮੋਖ ਭਈ ਤੁਮ ਹੋ ਸਭ ਤੱਗਨ ਮਾਹਿੰ ਵਰੇ॥ ਜਗ ਮੋਖ ਪ੍ਰਦਾਇਕ ਮੋ ਭਗਤੀ ਸੁ ਅਹੋ ਬਿਰਲੀ ਜਗ ਕੋਈਕਰੇ॥ ਅਬ ਤੂੰ ਮਮ ਸੇਵ ਸਪੰਨ ਭਯੋ ਮਮ ਆਇਸੁ ਤੇ ਸਭ ਬੰਧ ਹਰੇ॥ ੨੮॥ ਰਾਖਸ ਰਾਮ ਹਨੇ ਬਨ ਮੈ ਪੁਨਿ ਸ੍ਰਾਪ ਵਿਮੁਕਤਿ ਕਰੇ ਖਿਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ਰਾਮਦਯੋ ਵਰਤਾਹਿਪੁਨਾ ਬਿਦਿਆ ਧਰ ਹੋਇ ਗਯੋ ਨਭ ਮਾਹੀਂ ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਨਾਮ ਲਏ ਅਖਲਾਰਥ ਪਾਵਤ ਹੈਂ ਜਨ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹੀਂ ॥ਕਿਉਂ ਨਾ ਭਜੇਂ ਗਿਰਜਾ ਵਹਿ ਰਾਂਮ ਸੁ ਕੋਵਿਦ ਜੇ ਭਵ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ ॥੨੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਪ੍ਰਥਮੋਂ ਧਿਆਇ॥ ੧ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵੋ ਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਗਏ ਵਿਰਾਧ ਸੁਰਗ ਮੈਂ ਜਬਹੀ ॥ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਸੰਗ ਲਖਮਣ ਤਬਹੀਂ ॥ ਸਰਭੰਗ ਰਿਖੀ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮੈਂ ਗਏ। ਸਰਬ ਸੂਖ ਜਹਿੰ ਭੀਤਰਿ ਨਏ ॥੧॥ ਆਵਤ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣ ਰਾਮ ॥ ਪੇਖ ਉਠੇ ਮੁਨਿ ਤਪਕੋ ਧਾਮ ॥ ਪੂਜਨ ਕੀਨੋ ਸਨ ਮੁਖ ਜਾਏ ॥ ਊਤਮ ਆਸਨ ਮਹਿੰ ਬੈਠਾਏ ॥ ੨ ॥ ਕੰਦਮੂਲ ਫਲ ਭੋਜਨ ਦੀਨੋ ॥ ਤਾਹਿ ਅਤਿੱਥ ਭਲੀ ਬਿਧ ਕੀਨੋ ॥ ਸਰਭੰਗ ਰਿਖੀਸ਼ੁਰ ਭਗਤ ਪਰਾਇਨ ॥ ਬੋਲੇ ਰਘੁਵਰ ਪ੍ਰਤਿ ਤਪ ਆਇਨ ॥੩॥ ਤਪਕੀ ਨਿਹਚਾ ਮੈਂ ਉਰਧਾਰੀ ॥ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਇਹਾਂ ਵਸਾ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ਤਵ ਦਰਸਨ ਕੀ ਇਛਾ ਰਾਮ ॥ ਤੂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪੂਰਨ ਧਾਮ ॥੪॥ ਤਪੋ ਸਿਧ ਬਹੁ ਪੁੰਨ ਸੁ ਕੀਨੋ ॥ ਸੋ ਸਭ ਰਾਮ ਤੋਹਿ ਮਮ ਦੀਨੋ॥ਮੈ ਅਬਮੁਕਤਭਯੌਤਵ ਹੇ ਜੋ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਉਮਾਂ ਰਖੀਸੁਰ ਵੇਰਜੋ ॥ ੫ ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸਭ ਪੁੰਨ ਦਏ ਰਘੁਬੀਰ ਬਲੀ ਸਰਭੰਗ ਭਯੋ ਫਲ ਮਾਂਗ ਅਸੰਗਾ ॥ ਸੁ ਬਨਾਇ ਚਿਤਾ ਤਹਿੰ ਮਾਹਿੰ ਚਢੇ ਰਘੁਨਾਥ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਸਰਭੰਗਾ॥ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਧਯਾਨ ਧਰਜੋ ਉਰਮੈਂ ਭਨੁ ਸਜਾਮ ਮਹਾਂ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਉਤੰਗਾ ॥ ਤਨ ਚੀਰਧਰੇ ਸੁਭ ਸੀਸ ਜਟਾ ਸੋ ਸਰਾਸਨਿ ਔ ਕਟਿ ਮਾਹਿੰ ਨਿਖੰਗਾ ॥ ੬ ॥ ਕੌਨ ਦਯਾਲ ਸੁ ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਯਹ ਕਾਮ ਕੋਊ ਜਗ ਮਾਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਮੋਹ ਭਜੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਦਾ ਮ੍ਰਿਤ ਪੇਖ ਸੁ ਮੇ ਹਰਿ ਆਪਿ ਪਧਾਰੇ॥ ਜਾਰ ਤਨੂੰ ਬਿਧ ਲੋਕ ਜਊ ਅਬ ਦਾਸਰਥੀ ਰਘੁ

ਬੀਰ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਔਧ ਪਤੀ ਯਹਿ ਰਾਘਵ ਜੋ ਸਹ ਸੀਯ ਬਸੋ
ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਹਮਾਰੇ ॥ ੭॥ ਚੌਪਈ ॥ ਵਾਮ ਅੰਕ ਜਿਨ
ਸੀਯ ਸੁਹਾਈ॥ ਮਨੋ ਮੇਘ ਸਹਿ ਤੜਤਾਆਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਧਿ
ਯਾਨ ਚਿਰੰਤਹਿ ਧਾਰੇ ॥ ਸਨਮੁਖ ਚੜ੍ਹੇ ਸੁ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ ॥
੮॥ ਬਹੁਰੋ ਅਗਨਿ ਸੁ ਚਿਤਾ ਲਗਾਈ ॥ ਪਾਂਚਭੂਤ ਤਨ ਦਯੋ
ਜਲਾਈ ॥ ਦਿੱਬ ਦੇਹ ਧਰ ਰਿਖ ਤਪਧਾਰੇ ॥ ਲੋਕ ਮਤੀ ਕੇ
ਲੋਕ ਪਧਾਰੇ ॥ ੯ ॥ ਦਿੱਬ ਬਿਮਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਰਿਖ ਐਸੇ ॥ ਭ੍ਰਾਜ
ਮਾਨ ਦੂਸਰਰਵਿ ਜੈਸੇ॥ਦਿੱਬਨਾਰ ਨਰ ਚਾਮਰ ਕਰੇ॥ ਬੀਂਜਨ
ਚਾਰ ਓਰ ਤੇ ਫਿਰੇ ॥ ੧੦ ॥ ਬਿਸ਼ਨ ਦੂਤ ਚੌਤਰਫੀ ਜਾਵੈਂ॥
ਵਿਦਜਾ ਧਰ ਆਗੇ ਜਸ ਗਾਵੈਂ ॥ ਦਿੱਬ ਫੂਲਮਾਲਾ ਗਲਿ ਸੋਹੇ
। ਤੇਜ ਤਪੱਸਜਾ ਸਭ ਜਗ ਮੋਹੇ ॥ ੧੧ ॥ ਸਰਭੰਗਗਏਪਿਖ
ਯੋ ਨਭ ਮਾਹੀਂ । ਭਏ ਸੁ ਵਿਸਮੈਂ ਰਿਖ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਦੰਡਿਕ
ਵਾਸੀ ਰਿਖ ਗਣ ਸਾਰੇ । ਸਰਭੰਗ ਨਿਵੇਸਰ ਬਹੁਰਸਿਧਾਰੇ
॥ ੧੨ ॥ ਆਏ ਪੇਖ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਸਾਰੇ । ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਲਖਮ
ਨ ਸੁਖਕਾਰੇ। ਗਿਰਜਾ ਬੰਦਨ ਤੀਨੋ ਕੀਨੋ । ਮਾਇਆ ਕਰੁ
ਮਾਨਵ ਤਨ ਲੀਨੋ ॥ ੧੩॥ ਦੇਹ ਅਸੀਸ ਰਿਖੀਸ਼ੁਰਸਾਰੇ।
ਰਾਮ ਬਸੇ ਸਭ ਰਿਦੇ ਮਝਾਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਰਿਖਿਰਾਮਬਖਾਨੇ
। ਧਨੁ ਨਿਖੰਗ ਜਾਕੇ ਕਰਿ ਬਾਨੇ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਭੂਮਿ ਭਾਰਕੇ ਹਰਣ ਹਿਤ ਤੁਮ ਉਪਜੇ ਰਘੁਨਾਥ । ਬ੍ਰਹਮਾਂ
ਜੂ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ ਜੋਰਿ ਦੋਊ ਨਿਜ ਹਾਥ ॥ ੧੫ ॥ ਚੌਪਈ
॥ ਹਮਜਾਂਨੇ ਤੁਮ ਬਿਸ਼ਨ ਸੁਰੇਸ਼ । ਸੀ ਕਮਲਾ ਲਖਮਣ ਯ

ਹਿ ਸ਼ੇਸ਼। ਰੁਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ ਭਰਤ ਉਰ ਜਾਨੇ ।ਚੱਕਰਕੋ ਸੱਤ੍ਰ
ਘਨੂ ਪਛਾਨੇ॥ ੧੬ ॥ ਰਾਮ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਭ ਏਹ ਸੁਦੀਜੈ।ਰਿਖ
ਗਣਕੋ ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਕਰੀਜੈ। ਆਹੁ ਰਘੂਤਮ ਆਪ ਨਿਹਾਰੋ
। ਮੁਨਿ ਸੇਵਤ ਬਨਮੈ ਪਗ ਧਾਰੋ ॥ ੧੭ ॥ ਲਖਮਣਸੀਤਹਿੰ
ਚਾਲੇ ਜਬਹੀਂ । ਦਯਾ ਹੋਇਗੀ ਹਮ ਪਰ ਤਬਹੀਂ।ਯਾ ਬਿਧ
ਮੁਨਿ ਗਣ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ। ਜੋਰੇ ਹਾਥ ਰਾਮ ਤਬਹਰੀ॥੧੮
॥ ਜਾਤਿਭਏ ਪੁਨਿ ਮੁਨਿ ਕੇ ਸੰਗਾ॥ ਲੇਕਰਧਨੁ ਕਟਿਕੱਸਿ
ਨਿਖੰਗਾ। ਪਏਹਾਡ ਸਿਰਘਨੇ ਨਿਹਾਰ। ਰਾਮਕੀਓਮੁਖਏਹ
ਉਚਾਰ॥੧੯॥ਕਿਨਕੇਹਾਡਪਰੇ ਕਿਹਕਾਰਣ।ਕਿਨਕਾਵੇਮੁਨਿ
ਕਰੋ ਉਚਾਰਣ । ਤਬ ਰਿਖ ਗਣ ਇਹ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਹੈ
ਰਿਖਹਾਡ ਸੁਨੋ ਭਗਵਾਨ॥੨੦॥ਜੋ ਹਰਿ ਧਯਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਤਹਿੰ
ਭਏ। ਰਾਖਸ਼ ਤਹਿ ਸਿਰ ਕਾਟ ਸੁ ਗਏ। ਦੇਖਤਫਿਰੇ ਸੁ ਬ
ਨ ਮੈਂਸਾਰੇ। ਜੇ ਰਾਖਸਹੈਂ ਨੀਚਮੁਰਾਰੇ॥੨੧। ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ
ਵਾਕ ਸੁ ਭਯ ਅਤਿ ਦੀਨ । ਰਾਮ ਤਬੈ ਸੁ ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ
ਕੀਨ। ਰਾਖਸ਼ ਜੋ ਭਵ ਮੰਡਲਮਾਹੀਂ।ਸਭਿਮਾਰੋਂ ਮੁਨਿ ਡਰੋ
ਸੁ ਨਾਹੀਂ ॥ ੨੨॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥ ਅਬ ਮਮ
ਸੁਨੋ ਰਖੀਸ਼ਰ ਬਾਨੀ। ਸਕਲਕਰੋਂ ਅਬ ਰਾਖਸ਼ ਹਾਂਨੀ।ਅਬ
ਰਿਖ ਦੰਡਕ ਜਾਂਹਿ ਅਵਾਸੂ। ਸੁਖੀ ਹੋਇ ਦੁਖ ਹੋਇਸੁਨਾਸੂ
॥ ੨੩॥ ਯਾ ਹਿਤੁ ਮੈ ਅਵਤਾਰ ਸੁ ਲੀਨੋ। ਬ੍ਰਹਮਾਮੋਹਪ੍ਰਾਰਥ
ਨ ਕੀਨੋ। ਜਨਕ ਨੰਦਨੀ ਸੀਤਾ ਨਾਮ। ਯਿਹ ਮਮ ਮਾਯਾ
ਕਰੇ ਸੁ ਕਾਮ॥੨੪॥ ਇਨ ਲਖਮਣ ਮਿਲ ਮੈ ਸਬ ਥਾਰੇ।

ਕਾਰਜ ਕਰੋ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇ। ਯਾਬਿਧ ਭਾਖ ਮੁਨਿਨ ਸੰਗ ਰਾਮ। ਕਿੰਚਤ ਕਾਲ ਵਸੇ ਸੁਖ ਧਾਮ ॥ ੨੫॥ ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਸਾਰੇ। ਬਨ ਦੰਡਕ ਹੈ ਜ਼ਾਹਿ ਅਗਾਰੇ। ਲਖਮਣ ਰਾਮ ਜਨਕਜਾ ਰਾਨੀ। ਕਿਤਕ ਬਰਸ ਤਹਿ ਬਸੇ ਭਵਾਨੀ ॥੨੬॥ ਦੇਖਤ ਹੈ ਰਿਖ ਆਸ੍ਰਮ ਸਾਰੇ। ਕ੍ਰਮ ਹੀ ਕ੍ਰਮ ਬਨ ਮਾਂਹਿ ਮੁਰਾਰੇ। ਸੁਤੀਖਣ ਰਿਖ ਕੇ ਆਸ੍ਰਮ ਆਏ। ਪ੍ਰਖ੍ਯਾ ਰਿਖੀ ਜ਼ਾਂ ਮਾਹਿੰ ਸੁਹਾਏ ॥ ੨੭ ॥ ਸਭ ਰਿਤ ਕੇ ਫਲੁ ਜਾਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਹੈ ਸੁਖ ਦਾਇਕ ਸਭ ਰਿਤ ਮਾਂਹੀ। ਰਾਮ ਅਗਮਨ ਸੁ-ਨਿਯੋ ਤਿਨ ਜਬਹੀਂ। ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ ਸੁਤ ਤੀਖਨ ਤਬਹੀਂ ॥ ੨੮ ॥ ਆਸਨ ਤੇ ਉਠ ਲੇਵਨ ਆਏ॥ ਰਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਜਿਹ ਉਰੇ ਸਮਾਏ। ਬਿਧਵਤ ਪੂਜਨ ਰਾਮਹਿ ਕਰੇ। ਭਗਤਿ ਉਤਕੰਠ ਦੁਊ ਦ੍ਰਿਗ ਖਿਰੇ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਤੀਖਣੋਂ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗੁਣ ਅਨੰਤ ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਰਾਮ॥ ਤੋਹਿ ਜਪੋਂ ਮੈਂ ਆਠੋਜਾਮ। ਸ਼ਿਵ ਵਿਰੰਚ ਤਵ ਪਾਦ ਲਗਾਨੇਂ। ਸਾਰ ਸਿੰਧੁ ਪੋਤ ਮੈਂ ਜਾਨੇ ॥ ੩੦ ॥ ਯਾਤੇ ਪਰੋਂ ਸੁ ਤੇ ਪਦ ਮਾਂਹੀਂ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਮੇ ਤੇ ਜਗ ਮਾਹੀ॥ ਤੁਮ ਸਭ ਜੀਵਨ ਦੇਖਨ ਹਾਰੇ। ਕੁਟੰਬ ਕੂਪ ਮੁਹਿ ਪਰੋ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਮਲ ਮੈਂ ਤਨੁ ਮੁਹਿ ਬਧੋ ਨਿ-ਹਾਰ। ਤੁਮ ਮੋਖਿਣ ਹਿਤ ਆਏ ਮੁਰਾਰ ॥ ਤੁਮ ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈਂ ਸਮ ਅਹੈ। ਤੋਹਿ ਵਿਮੁਖ ਤਬ ਮਾਯਾ ਗਹੈ ॥੩੨ ॥ ਤਵ ਮੰਤਰ ਸਾਧਨ ਧਰ ਜੇਈ। ਤਵ ਮਾਇਆ ਤੇ ਮੁਕਤੇ ਤੇਈ ॥ ਸੇਵ ਸਫਲ ਹਮ ਦੇਹ ਮੁਰਾਰੀ। ਤੁਮਹੋ ਕਲਪ ਤਰਨ ਕੀ

ਬਾਰੀ ॥੩੩॥ ਅਨੰਗਸ਼ੇਖਰਛੰਦ ॥ ਤੁਹੀਂ ਤੇ ਉਪਾਇਕੈ ਖਪਾਇ ਹੈ ਜਗਤ ਕੋ ਸੁ ਮਾਇਆ ਬਿਰੰਚ ਈਸ ਨਾਮ ਤੋਹਿ ਜਾਨੀਯੈ। ਸੁ ਨੀਰ ਕੁੰਭ ਜਿਉਂ ਰਵੀ ਸੁ ਭਿੰਨ ਤੋਹਿ ਮਾਨੀਯੈ ਵਿਸ਼੍ਵ ਤਾਂ ਮਤੀ ਭਈ ਸੁ ਰਾਮ ਯੋਂ ਪਛਾਨੀਯੈ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਅੱਖ ਗੋਚਰੀ ਪਿਖੋ ਸੁ ਤੇ ਪਦਾਂਬੁਜੰ ਸੁ ਅੰਧਕਾਰ ਤੇ ਪਰੇ ਪਦੰ ਸੁ ਤੇ ਬਖਾਨੀਯੈ। ਗਿਆਨਰੂਪ ਤੂੰ ਸਦਾ ਅਸੰਤ ਤੋਹਿ ਨਾ ਪਿਖੇਂ ਸੁ ਸੰਤ ਮੰਤ ਪੂਤ ਜੇ ਸਦਾ ਰਿਦੇ ਸੁ ਠਾਂਨੀਯੈ ॥੩੪॥ ਤੁਹੀ ਤੋ ਅਰੂਪ ਰੂਪ ਰਾਮ ਤੋਹਿ ਮੈ ਪਿਖੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵੇਸ ਹੈ ਕਰੇ ਅਚੰਭ ਏਹ ਧਾਰੀਏ। ਸਦਾ ਸੁ ਨੈਨ ਭੀਨਿਯਾਂ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੁੰਦਰੀ ਸੁ ਚਾਪ ਬਾਂਨ ਹੈ ਧਰੇ ਮਨੋਜ ਕੋਟ ਵਾਰੀਏ। ਸੁ ਜਾਨਕੀ ਸਮੇਤ ਛਾਲ ਏਣ ਕੀ ਤਨੂੰ ਲਏ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਪਾਦ ਸੇਵ ਹੈ ਰਖੀਸ਼ ਦੂਖ ਟਾਰੀਏ। ਗੁਣੰ ਅਨੰਤ ਸਜਾਮ ਸ਼ਾਂਤਿ ਭਾਗ ਧੇਯ ਤੋਹਿ ਕੋ ਸੁ ਜੋਰ ਕੈ ਕਰੀ ਦੁਊ ਸੁ ਬੰਦਨਾ ਹਮਾਰੀਏ ॥ ੩੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਦਿਗ ਦੇਸ਼ ਸੁ ਕਾਲ ਉਪਾਧਿ ਬਿਨਾਂ ਰਿਖ ਜਾਨਤ ਕੇਛਿਤ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ। ਘਨ ਚੇਤਨ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹੇ ਨਿਗਮਾਗਮ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਗੁਣ ਥਾਰੇ। ਹਮ ਔਰ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਚਾਹਿਤ ਹੈਂ ਬਨ ਮਾਂਹ ਪਿਖੇ ਯਹਿ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੇ। ਕਚ ਕੁੰਚਤ ਸੀਸ ਕਲਾਪ ਜਟਾ ਇਹ ਰੂਪ ਬਸੋ ਉਰ ਮਾਹਿੰ ਹਮਾਰੇ ॥ ੩੬ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹੀ ਰਿਖ ਪੁੰਗਵ ਜੋ ਹਸ ਰਾਮ ਤਬੈ ਯਹ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ। ਮਮ ਤੋਹਿ ਉਪਾਸਨ ਨੀਠ ਕਰੀ ਉਰ ਉੱਜਲ ਹੋਤ ਭਯੋ ਮਮ ਜਾਨੀ। ਹਮ ਹੈਂ ਤਵ ਪੇਖਨ ਹੇਤ ਅਏ

ਮਮ ਸੇਵਨ ਸਾਧ ਨ ਜਾਨਤ ਗਜਾਨੀ। ਸ਼ਰਣਾਂਗਤਿ ਤੇ ਮਮ ਮੰਤ੍ਰ ਜਪੇਂ ਨਿਰ ਪੇਖਨ ਕੋ ਹਮ ਹੋਵਤ ਭਾਨੀ ॥ ੩੭ ॥ ਚੌਪਈ। ਤੋਹਿ ਕਰਿਯੋ ਸਤੋਤਰ ਜੋਈ॥ ਯਾਹਿ ਪਢੇ ਜਗ ਭੀ ਨ਼ਰ ਕੋਈ। ਮੇਰੀਭਗਤਿ ਲਏ ਜਨਿ ਸੋਇ। ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨ ਤਾਹਿ ਉਰ ਹੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੂ ਮਮ ਸੇਵਨ ਤੇ ਭਯੋ ਮੁਕਤਿ ਸੁ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹਿੰ। ਦੇਹ ਅੰਤ ਮਮ ਰੂਪ ਕੋ ਪਾਵੇਂ ਸੰਸੇ ਨਾਹਿੰ॥ ੩੯॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤੇ ਗੁਰ ਜੋਇ ਅਗਸ੍ਤ ਮੁਨੀ ਮੁਨਿ ਨਾਇਕ ਪੇਖਨ ਕੀ ਮਨ ਆਈ। ਕਛੁ ਕਾਲ ਤਹਾਂ ਹਮ ਵਾਸ ਕਰੈਂ ਵਹੁ ਠੌਰ ਸੁਨੀ ਅਤਿਸੈ ਸੁਖਦਾਈ। ਗਿਰਜਾ ਸੁਨਿ ਕੈ ਯਹਿ ਰਾਮ ਮਤੋ ਸੁ ਸੁਤੀਖਣ ਨੈਂ ਇਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਤੁਮ ਪ੍ਰਾਤ ਚਲੋ ਹਮ ਸੰਗ ਚਲੇਂ ਚਿਰ ਕਾਲ ਪਿਖੇ ਹਮ ਹੂ ਮੁਨਿ ਰਾਈ॥ ੪੦॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਗਿਰਜਾ ਪਰਭਾਤਿ ਭਏ ਹਰਿ ਜੀ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਚਲੇ ਪਥ ਪੂਛਤ ਜਾਵੈਂ। ਸੁ ਅਗਸ੍ਤ ਸੰਭਾਖਣ ਕੇ ਹਿਤ ਵੈ ਰਘੁਬੀਰ ਬਲੀ ਮਨ ਮੈ ਹੁਲਸਾਵੈਂ। ਗਤਿ ਮੰਦ ਚਲੇ ਪਥ ਪਾਵਨ ਤੈਂ ਘਨ ਬਿੱਜੁਲ ਸੂਰ ਸਸੀ ਛਬਿ ਪਾਵੈਂ। ਸੁ ਅਗਸ੍ਤ ਕੇ ਆਨੁਜ ਮੰਦਰ ਕੋ ਵਹਿ ਜਾਤ ਭਏ ਮੁਖ ਬਾਤ ਅਲਾਵੈਂ ॥ ੪੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰਿਨ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਯੋ ਧਯਾਇ॥ ੨॥

———

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਗਸ੍ਤ ਅਨੁਜ ਰਿਖ ਤਾਪਸੀ ਅਗਨ ਜਿਹਬ ਤਹਿ ਨਾਮ। ਸੁਤੀਖਣ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣੋ ਗਏ ਤਿਨੇਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਗਸ੍ਤ ਅਨੁਜ ਕੋ ਜੋ ਅਸਥਾਨ। ਤਿਹ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਦਿਨ ਮੱਧਯਾਨ । ਬਿਧ ਸੋਂ ਤਾਂ ਰਿਖ ਪੂਜਨ ਕੀਨੋਂ। ਮੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਭੋਜਨ ਦੀਨੋਂ ॥ ੨ ॥ਪ੍ਰਭਾਤ ਭਏ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਾਹੀਂ। ਨ੍ਹਾਤ ਭਏ ਪਾਂਵਨ ਜਲ ਮਾਹੀ। ਅਗਸ੍ਤ ਅਸਥਾਨ ਜਾਤ ਭਏ ਸਾਰੇ। ਸਭ ਰਿਤ ਕੇ ਫਲ ਜਾ ਹਿੰ ਮਝਾਰੇ॥ ੩ ॥ ਸੁੰਦਰ ਮਿਰਗ ਚੁਫੇਰੇ ਫਿਰੇਂ। ਵੈਰ ਭਾਵ ਮਨਿ ਮੈਂ ਨਹਿ ਧਰੇਂ। ਪੰਖੀ ਨਾਦ ਕਰੇ ਚਹੂੰ ਓਰਾ। ਮੋਰਨ ਕੀ ਜਾ ਮੈਂ ਘਨਘੋਰਾ॥ ੪ ॥ ਨੰਦਨ ਬਨ ਜਿਹ ਪੇਖ ਲਜਾਏ। ਬ੍ਰਹਮ ਰਿਖੀ ਘਨ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ। ਦੇਵ ਰਿਖੀ ਗਣ ਭੂਖਤ ਭਯੋ। ਮਨੋ ਬਿਧਾਤਾ ਲੋਕ ਸੁ ਨਯੋ ॥ ੫ ॥ ਰਾਮ ਸੁ ਬਾਹਰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਖਰੇ । ਮੁਨਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਯਹਿ ਬਚਨ ਉਚਰੇ। ਸੁਤੀਖਣ ਤੁਮ ਅਬ ਬੇਗ ਸੁਜਾਵੋ। ਮਮ ਆਗਮਨ ਸੁ ਗੁਰਹਿ ਸੁਨਾਵੋ ॥ ੬ ॥ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸੁ ਰਾਮ। ਬਾਹਰ ਖਰੇ ਨਿਵੇਦੋ ਧਾਂਮ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਤੀਖਣ ਭਾਖ ॥ ਗਯੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਪਦ ਅਭਿਲਾਖ ॥ ੭ ॥ ਰਿਖ ਸਮੂਹ ਜਿਹ ਠੌਰ ਸੁਹਾਏ। ਬੈਠੇ ਸਨਮੁਖ ਕੁਸ਼ਾ ਵਿਛਾਏ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬੈਠੇ ਕਰ ਜੋਰੇ। ਅਗਸਤ ਬਖਾਨੇ ਤਿਨ ਕੀ ਓਰੇ ॥ ੮ ॥ ਰਾਮ ਮੰਤ੍ਰ ਕੋ ਅਰਥ ਸੁਨਾਵੇ। ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਵੇ। ਪੇਖ

ਅਗਸ੍ਤ ਮੁਨੀ ਵਰ ਆਸਨ। ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਪਦ ਪਾਸ
ਨ ॥ ੯ ॥ ਸੁਤੀਖਣ ਨਿੰਮਰ ਹੋਇ ਭਵਾਨੀ। ਮੁਖ ਭੀਤਰ
ਯਹਿ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ। ਬ੍ਰਹਮਨ ਸੀਤਾ ਲਖਮਣ ਰਾਮ। ਬਾ
ਹਰ ਆਇ ਖਰੇ ਤਵ ਧਾਮ ॥੧੦॥ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਹਿਤ ਵ
ਹਿ ਆਏ। ਬਾਹਰ ਖਰੇ ਸੁ ਅੰਜੁਲ ਕਾਏ। ਸੁਨ ਅਗਸਤ
ਮਨ ਮੈ ਹਰਖਾਨੇ। ਸੁਤੀਖਣ ਪ੍ਰਤਿ ਯਹਿ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇਂ ॥
੧੧ ॥ ਅਗਸਤ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ੀਘਰ ਲਿਆਵ
ਤੁਮੇ ਕਲਿਆਨ। ਰਾਮ ਵਸੇ ਮੋ ਰਿਦ ਅਸਥਾਨ। ਤਿਨ ਕੋ
ਧਿਆਨ ਸੁ ਮੈਂ ਨਿਤ ਕਰੌਂ। ਪੇਖਨ ਕੀ ਉਰ ਆਸਾ ਧਰੋਂ
॥ ੧੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯਹਿ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਸੁ ਆਪ ਉਠੇ
ਰਿਖ ਸੰਗ ਲਏ ਨਹਿੰ ਬਾਰ ਲਗਾਈ । ਉਰ ਭਾਵ ਭਰੇ
ਤਹਿ ਠੌਰ ਗਏ ਜਹਿਂ ਆਪ ਖੜੇ ਗਿਰਜਾ ਰਘੁਰਾਈ। ਕਲਿ
ਆਨ ਤੁਮੇ ਗ੍ਰਹ ਰਾਮ ਚਲੇ ਸੁਭ ਆਜੁ ਭਯੋ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅ-
ਲਾਈ। ਮਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਜ ਅਤਿਥ ਅਏ ਸੁਫਲੰ ਦਿਨ ਆ
ਜੁ ਭਯੋ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਉਮਾਂ ਮੁਨਿ ਕੇ
ਮਨ ਭੀਤਰ ਵੈ ਅਤਿਸੈ ਹਰਖਾਏ। ਸੀਯ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ
ਭਲੇ ਧਰ ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਰਿਖ ਪਾਏ। ਬੇਗ ਉਠਾਇ ਉ-
ਮਾਂ ਮੁਨਿ ਰਾਜ ਸੁ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਜੂ ਗਲਿ ਲਾਏ ॥ ਰਾਮਕੀ
ਸੰਗਤਿ ਪਾਇ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਆਨੰਦ ਕੇ ਜਲ ਨੈਨ ਬਹਾਏ ॥
੧੪ ॥ ਕਰ ਸੋਂ ਕਰੁ ਰਾਮ ਗਹੇ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜਾਤਿ ਭਏ
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਮਾਹੀਂ। ਬਹੁ ਪੂਜਨ ਤਾਂ ਰਿਖ ਰਾਜ ਕਰੇ ਪੁਨਿ

ਰਾਮ ਬਿਠਾਇ ਸੁ ਆਸਨ ਮਾਹੀਂ । ਫਲ ਮੂਲ ਖਵਾਇ ਸੁ
ਭੋਜਨ ਜੂ ਸੁਭ ਜੋ ਨਿਪਜੇ ਅਪਨੇ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਸਸਿ ਆਨਨ
ਰਾਮ ਇਕੰਤ ਜਬੈ ਪੁਨਿ ਬੈਠ ਰਹੇ ਸੁਖ ਆਸਨ ਮਾਹੀਂ ॥
੧੫ ॥ ਕਰ ਜੋਰ ਰਿਖੀਸ਼ਰ ਏਹੁ ਕਹੀ ਭਵ ਆਵਨ ਕੀ
ਨਿਤ ਬਾਟ ਨਿਹਾਰੋਂ । ਚਤੁਰਾਨਨ ਖੀਰ ਨਿਧੀ ਬਿਨਤੀ ਦਿਨ
ਜਾਂਹਿ ਕਰੀ ਵਹਿ ਨੀਤ ਚਿਤਾਰੋਂ । ਧਰ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ ਕੋ
ਉਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਰਾਵਨ ਕੋ ਬਧ ਨੀਤਿ ਬਿਚਾਰੋਂ । ਇਹ ਕਾਜ
ਦੂਊ ਹਰਿ ਆਵਹਿੰਗੇ ਮਨ ਆਇਸ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰੋਂ
॥ ੧੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੈਂ ਤਪ ਇਹਾਂ ਸੁ ਕੀਓ ਨਿਰੰਤਰ ।
ਮਨ ਸਮੇਤ ਨਹਿ ਪਾਯੋ ਅੰਤਰ । ਤੇਰੋ ਚਿੰਤਨ ਮੈਂ ਉਰ ਕੀਨੋਂ
। ਤਬ ਕਰੁਣਾਂ ਕਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਨੋਂ ॥੧੭॥ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟ ਪ੍ਰਾਕ ਤੂ
ਹੈਂ ਇਕ ਆਹੀਂ । ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਉਪਾਧਿ ਸੁਨਾਹੀਂ । ਮਾਯਾ
ਸ਼ਕਤਿ ਸੁ ਤੋਹਿ ਕਹੀਜੇ । ਭਵ ਆਸ਼੍ਰ ਪੁਨਿ ਤੋਹਿ ਵਿਖੀਜੇ
॥ ੧੮ ॥ ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਤੋਕੋ ਸੁ ਅਵਰੇ । ਯਦਾ ਸ਼ਕਤਿ
ਤਬ ਨਾਮ ਸੁ ਪਰੇ । ਕੇਚਿਤ ਅਬਜਾ ਕ੍ਰਿਤ ਬਖਾਨੇ । ਮੂਲ
ਪ੍ਰਕਿਰਤ ਔਰ ਪੁਨ ਠਾਨੇ ॥ ੧੯ ॥ ਕੇਚਿਤ ਕਹੇ ਸੁ ਮਾਯਾ
ਨਾਮ । ਕੇ ਸੰਸ੍ਰਿਤ ਕੇ ਬੰਧਨ ਧਾਮ । ਯਾ ਬਿਧ ਬਹੁਤੇ ਨਾਮ
ਬਖਾਨੈ । ਬਿਨ ਬਿਬੇਕ ਨਾ ਹੋਇ ਸੁ ਹਾਨੈ ॥੨੦॥ ਤੁਹੀਂ ਕਰੇ
ਸੰਖੋਭਨ ਜਬਹੀਂ । ਮਹਤੱਤ ਉਪਾਵੈ ਮਾਯਾ ਤਬ ਹੀਂ । ਤਾਂਤੇ
ਜਨੇ ਸੁ ਪੁਨਿ ਹੰਕਾਰ । ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁ ਕਰੇ ਉਚਾਰ ॥੨੧॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ਸਾਤਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਔ ਜਗ ਭੀਤਰ ਵੈ ਪ੍ਰ-

ਨਿ ਨਾਮ ਕਹਾਏ। ਤਾਮਸ ਤੇ ਤਨ ਮਾਤਰ ਔ ਤਨ ਮਾਤ੍ਰ ਤੇ ਮਹ ਭੂਤ ਉਪਾਏ। ਰਾਜਸ ਤੇ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੇ ਰਚੇ ਪੁਨਿ ਸਾਤਕ ਤੇ ਸਭ ਦੇਵ ਬਨਾਏ। ਲਿੰਗ ਮਈ ਤਨੁ ਸੂਤ੍ਰ ਕਹੇ ਤਿਨ ਮੇਲਨਤੇ ਪੁਨਿ ਏਹੁ ਬਨਾਏ ॥ ੨੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਸਥੂਲ ਭੂਤ ਤੇ ਛਯੋ ਵਿਰਾਟ। ਤਾਂਤੇ ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਥਾਟ। ਦੇਵ ਤ੍ਰਿਯਕ ਪੁਨਿ ਮਾਨੁਖ ਕਰੇ। ਕਾਲ ਕਰਮ ਕੇ ਹੋਇ ਅਨੁਸਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤੂੰ ਰਜ ਗੁਣ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਭਯੋ। ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਪੁਨਿ ਜਾ ਨਿਰਮਯੋ। ਸ਼ਾਂਤਕ ਤੇ ਤੁਮ ਬਿਸ਼ਨ ਕਹੀਜੇ। ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਕੋ ਪਾਲਨ ਕੀਜੇ ॥ ੨੪ ॥ ਰੁੱਦ੍ਰ ਤੁਹੀ ਸੋ ਤਮ ਅਨੁਸਾਰ। ਨਿਖਲ ਜਗਤ ਕੋ ਕਰੇ ਸੰਹਾਰ। ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤਿ ਜੇਤੀ। ਬ੍ਰਧ ਬ੍ਰਿਤਿ ਗੁਣ ਕੀਨੀ ਤੇਤੀ ॥ ੨੫ ॥ ਤਾਂਹਿ ਵਿਲੱਖਣ ਤੂੰ ਜਗ ਸਾਖੀ। ਚਿਤ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਬੇਦ ਸੁ ਸਾਖੀ। ਉਰ ਮੈਂ ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਕਰਜੋ ਜਬ ਚਹੈਂ। ਤੂੰ ਰਘੁਨੰ-ਦਨ ਮਾਯਾ ਗਹੈ॥ ੨੬ ॥ ਗੁਣਵਾਨਨ ਇਵ ਤਬ ਤੂੰ ਭਾਸੇਂ। ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਜਨਕੇ ਅਘ ਨਾਸੇ। ਦੋ ਬਿਧ ਕੀ ਮਾਯਾ ਵਡ ਭਾਗਾ। ਵਿਦਜਾਵਿਦਜਾ ਤਾਹਿ ਵਿਭਾਗਾ ॥ ੨੭ ॥ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਪੰਥ ਮੈ ਵਰਤੇ ਜੇਈ। ਭਏ ਅਵਿੱਦਜਾ ਵਸ ਪੁਨਿ ਤੇਈ। ਨਿਵਿਰਤ ਪੰਥਕੋ ਜੋ ਅਨੁਸਰੇਂ। ਅਰਥਬਿਦਾਂਤਵਿਚਾਰਨਕਰੇਂ ॥ ੨੮ ॥ ਤੇਰੀ ਭਗਤਿ ਨਿਰਤ ਜਨ ਜੇਈ। ਵਿੱਦਜਾ ਮੈ ਭਾਖੇ ਪੁਨਿ ਤੇਈ। ਵਿੱਦਜਾ ਕੇ ਜੇਈ ਅਨੁਸਾਰੀ। ਤੇਈ ਹੈਂ ਭਵਮੈ ਸੰਸਾਰੀ ॥ ੨੯॥ ਵਿਦਜਾ ਭਿਆਸ ਕਰੇ ਜਨ ਜੇਈ

। ਮੁਕਤ ਭਏ ਭਵ ਭੀਤਰ ਤੇਈ । ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਸੁ ਜੇ ਜਗ ਅੰਤਰ । ਜਪੇਂ ਨਿਰੰਤਰ ਤੇਰੋ ਮੰਤਰ॥ ੩੦॥ ਵਿਦਜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਸੁ ਤਿਨ ਕੋ ਹੋਈ। ਇਤਰ ਕਦਾਚਿਤ ਲਹੇ ਨ ਕੋਈ । ਤਾਂਤੇ ਜਿਨ ਤਵ ਭਗਤ ਸੁ ਗਹੀ । ਮੁਕਤਿ ਤਿਨੇਂ ਭਵ ਤੀਤਰ ਲਹੀ ॥ ੩੧॥ ਵੇਮੁਖ ਜੇ ਤਵ ਭਗਤਿ ਰਸਾਇਨ ॥ ਤਿਨ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਨ ਕਰਨਾਂ ਆਇਨ। ਰਾਮ ਬਹੁਤ ਅਬ ਕਾਹਿ ਬਖਾਨੋ । ਕਿੰਚਤ ਸਾਰ ਕਰੋਂ ਅਬ ਭਾਨੋਂ ॥ ੩੨ ॥ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੈ ਜੋਈ । ਮੁਕਤ ਹੇਤ ਭਵ ਰਾਖੀ ਸੋਈ । ਸਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਿਰ ਬਾਸੀ ਜੇਈ । ਸੰਤ ਕਹੀਜੇ ਯਾ ਭਵ ਤੇਈ ॥ ੩੩॥ ਸ਼ਾਂਤਿ ਦਾਇ ਤਵ ਭਗਤਿ ਸੁ ਧਾਰੇ। ਉਰਕੀ ਕਾਮ ਨ ਸਗਲ ਨਿਵਾਰੇ। ਇਸ੍ਰ ਅਨੁਸ਼ਟ ਪਾਇ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । । ਹਰਖ ਵਿਖਾਦ ਭਜੇ ਉਰ ਨਾਹੀਂ ॥ ੩੪ ॥ ਸਬ ਕਰਮਨ ਕੋ ਕਰ ਸੰਨਜਾਸ। ਸਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਭਜਾਸ। ਸਮ ਦਮਾਦ ਗੁਣ ਉਰ ਮੈ ਧਰੇਂ। ਸਦਾ ਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਢਿੰਤਾ ਕਰੇਂ ॥ ੩੫॥ ਤਿਨਕੋ ਸੰਗ ਸੁ ਹੋਵੇ ਜਬਹੀਂ । ਕਥਾ ਸ੍ਰਵਣ ਤੇ ਰੁਚ ਜਨ ਤਬਹੀਂ । ਉਪਜੇ ਭਗਤ ਸੁ ਥਾਰੇ ਮਾਹੀਂ। ਤੁਹੀ ਸਨਾਤਨ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੬ ॥ ਤੇਰੀ ਭਗਤ ਵੰਤ ਜਨ ਜੇਈ। ਗਜਾਨ ਵਿਪੁਲ ਪਾਵੇ ਪੁਨਿ ਤੇਈ। ਮੋਖ ਪੰਥ ਯਹਿ ਆਹਿ ਨਿਰੰਤਰ। ਕੋਵਿਦ ਭਜੇ ਨ ਪਾਵੇਂ ਅੰਤਰ ॥ ੩੭॥ ਤਾਂਤੇ ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਯਹ ਥਾਰੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਲਖਮਣਾਂ ਮੋਹ ਮੁਰਾ ਰੀ। ਹੋਇ ਸਦਾ ਤਵ ਭਗਤਨ ਸੰਗਾ। ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜੋ

ਭਵ ਭੰਗਾ ॥ ੩੭ ॥ ਆਜ ਜਨਮ ਮੇਂ ਸੁਫਲ ਸੁ ਰਾਮ। ਤੋਹਿ ਪਿਖੇ ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਧਾਮ। ਆਜ ਸਫਲ ਮਮ ਭਯੋ ਸੁ ਯਾਗਾ। ਤੋਹਿ ਪਿਖੇ ਹਰਿ ਮੈਂ ਵਡਭਾਗਾ ॥ ੩੯ ॥ ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਸੁ ਮੈ ਤਪ ਕੀਨੋਂ। ਤੋਹਿ ਬਿਖੇ ਮਨ ਆਨਨ ਦੀਨੋਂ। ਤਾਂਕੇ ਫਲ ਮੈ ਆਜੁ ਸੁ ਪਾਇ। ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਵਾਰ ਕਢਾਏ ॥ ੪੦ ॥ ਰਾਘਵ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਦਯਾਲ ॥ ਮੇ ਉਰ ਮੰਦਰ ਬਸੇ ਬਿਸਾਲ। ਊਠਤ ਬੈਠਤ ਚਲੇ ਨਿਰੰਤਰ। ਤੋ ਸਿਮ੍ਰਤ ਮਮ ਪਰੇ ਨ ਅੰਤਰ ॥ ੪੧ ॥ ਮਦਰ ਛੰਦ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਮਾਂ ਸੁ ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ ਮੁਖ ਰਾਘਵ ਕੀ ਅਤਿ ਭਾਖ ਬਡਾਈ ॥ ਚਾਂਪ ਨਿਖੰਗ ਦਯੋ ਹਰਿ ਕੋ ਘਰ ਭੀਤਰ ਨਿਆਸ ਧਰੇ ਸੁਰ ਰਾਈ॥ ਰਾਮ ਜਰਾਉ ਸੁ ਖੱਗ ਦਏ ਭੂ ਤਾਰ ਹਨੋਂ ਤੁਮ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਈ। ਜਾਂ ਹਿਤ ਤੈਂ ਅਵਤਾਰ ਲਏ ਮਨੁਜਾ ਕ੍ਰਿਤ ਕੀ ਭਵ ਦੇਹ ਬਨਾਈ ॥ ੪੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜੋਜਨ ਦੋ ਇਤ ਤੇ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਸੁ ਪਾਵਨ ਕਾਨਨ ਜਾਹਿ ਮਝਾਰੀ। ਹੈ ਇਕ ਪੰਚ ਬਟੀ ਇਸਥਾਨ ਸੁ ਗੋਤਮ ਕੇ ਗ੍ਰਹ ਮਾਹਿ ਮੁਰਾਰੀ। ਆਸ਼੍ਰਮ ਤਾਂ ਤੁਮ ਬਾਸ ਕਰੋ ਸਹ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਬਿਦੇਹ ਕੁਮਾਰੀ। ਦੇਵਨ ਕੇ ਸੁਭ ਕਾਜ ਤਹਾਂ ਬਸ ਆਪ ਕਰੋ ਤੁਮ ਰਾਮ ਉਦਾਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਅਗਸਤ ਭਾਖਤੇ ਵਚੋ ਸੁਨੋਂ ਸਤੋਤ੍ਰ ਊਤਮਾਂ। ਮੁਨੀਸ਼ ਭਾਖਕੈ ਚਲੇ ਉਮਾ ਸੁ ਵੈ ਰਘੂਤਮਾਂ॥ ਅਗਸਤ ਪੰਥ ਜੋ ਕਹੇ ਸੁ ਜਾਹਿ ਤਾਹਿ ਮੈਂ ਚਲੇ। ਸੁ ਮਸਤ ਪੰਥ ਆਪ ਹੀਂ ਸੁ ਜਾਨ ਹੈ ਉਮਾਂ ਭੁਲੇ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧ੍ਯਾਤਮਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰਿਨ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋਧ੍ਯਾਇ॥ ੩ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਅਨੰਗ ਸੇਖਰ ਛੰਦ ॥

ਸੁਜਾਹਿੰ ਰਾਮ ਪੰਥਮੈਂ ਸੁ ਸੈਲ ਸ੍ਰਿੰਗਕੇ ਸਮੰ ਜਟਾਯੁ ਪੱਥਰਾ ਇਕੋ ਸੁ ਰਾਮਜੀ ਨਿਹਾਰਕੈ । ਕਿ ਆਹਿਚਿਭੋ ਹੋਇਕੈ ਕੁਵੰਡ ਆਨ ਭ੍ਰਾਤਜੂ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ੋ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਕਹ੍ਯੋ ਹਰੀ ਪੁਕਾਰਿਕੈ॥ ਇਸੇ ਬਖਾਨ ਲਖਮਣੰ ਕਹ੍ਯੋ ਹਨੋ ਸੁ ਯਾਹਿਕੋ ਰਖੀਸ਼ ਦੰਡਕਾ ਬਨੇਂ ਭਖੇ ਇਨੇ ਸੁ ਮਾਰਕੈ । ਸੁਨੇ ਜਟਾਯੁ ਕਾਨ ਮੈਂ ਸੁ ਰਾਮ ਵਾਕ ਯੋਂ ਕਹੇ ਭਯੋ ਸੁ ਭੀਤ ਚਿੱਤਮੈਂ ਕਹੇ ਸੁ ਤਾਂ ਉਚਾਰਕੈ॥ ੧ ॥ ਸੁਰਾਮ ਮੋਹਿ ਨਾ ਹਨੋ ਸਖਾ ਸੁ ਤੋਹਿ ਤਾਤ ਕੋ ਜਟਾਯੁ ਨਾਮ ਮੇ ਕਹੇ ਸੁ ਗੀਝ ਮੋ ਪਛਾਨੀਯੇ । ਬਸੇ ਗੁ ਪੰਚ ਬੱਟਕਾ ਕਰੋ ਜੁ ਕਾਜੁ ਥਾਰਿਯਾ ਕਮਾਨਬਾਨ ਕਿਜੋਂ ਧਰੋ ਕਰੋ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੀਯੇ । ਸ਼ਿਕਾਰਕੋ ਸੁ ਜਾਹੁ ਜੋ ਕਬੀ ਸਮੇਤ ਲਖਮਣਾਂ ਸੁ ਸੀਯ ਪ੍ਰਾਣ ਪਾਣ ਲੌ ਸੁ ਰੱਛ ਮੋਹਿ ਠਾਨੀਯੇ। ਉਮਾਂ ਸੁ ਗੀਝ ਬਾਕਕੋ ਸੁਨੇ ਰਘੂਤਮਾਂ ਜਬੈ ਸਨੇਹ ਵਾਕ ਯੋਂ ਕਹੇ ਕਹੋ ਸੁਗੀਝ ਮਾਨੀਯੇ ॥ ੨ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਬਾਸੁ ਕਰੋ ਸੁ ਜਟਾਯੁ ਭਲੇ ਬਨ ਭੀਤਰ ਹੂ ਹਮਕੇ ਨਿਕਟਾਈ । ਇਮ ਭਾਖ ਗਏ ਪੁਨਿ ਪੰਚ ਬਟੀ ਸੁ ਉਮਾਂ ਗਲ ਮਾਹਿੰ ਜਟਾਯੁ ਲਗਾਈ । ਸਹ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਭਰਾਤ ਗਏ ਰਘੁਵੰਸ ਮਣੀ ਗਿਰਜਾ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ਸੁਭ ਪੰਚਬਟੀ ਸੁ ਗੁਦਾਵਰ

ਤੀਰ ਕਰੇ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਵਾਸ ਬਨਾਈ ॥ ੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਤਾਹਿ ਨਦੀ ਉਤ੍ਰ ਤਟ ਮਾਹੀਂ । ਤੀਨੋਂ ਵਸ੍ਰੁ ਭਏ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ।
ਜਾਂਹਿ ਸ੍ਰੀ ਪਿਖ ਨੰਦਨ ਲਾਜੇ। ਰਾਮ ਰਮਾਂ ਪਤਿ ਤਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ
॥੪॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਘਨ ਛਾਹਿ ਕਦੰਬਸੁ ਜਾਹਿ ਘਨੇ। ਪਨਸਾ
ਕਦਲੀ ਸਫਲਾਹਿ ਬਨੇ । ਘਨ ਆਂਬ ਸਮਾਂਕੁਲ ਦੇਸ ਭਏ
। ਸਭ ਕਾਲਹਿਕੇ ਫਲ ਜਾਹਿੰ ਨਏ ॥ ੫ ॥ ਅਤਿਆਹਿਇਕੰਤ
ਸੁ ਰੋਗ ਨਹੀਂ । ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਲਖਮੰਨ ਸਹੀ। ਤਹਿ ਰਾਮ
ਸੁ ਵਾਸ ਸੁਖੇਨ ਕਰੇ । ਸੁਰਲੋਕ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਮਾਂਨ ਵਹੇ ॥ ੬ ॥
ਫਲ ਮੂਲ ਲਿਆਵਤ ਭ੍ਰਾਤ ਬਨੈ। ਰਘੁਬੀਰ ਸੀਯਾ ਪਦਸੇਵ
ਮਨੈ । ਧਨੁ ਬਾਨ ਨਿਖੰਗ ਸੁ ਧਾਰ ਵਰੈ। ਨਿਸ ਮਾਹਿੰ ਕਰੇ
ਅਤਿ ਜਾਗਰਣੈ ॥ ੭ ॥ ਨਿਤ ਨ੍ਹਾਇ ਗੁਦਾਵਰੀ ਨੀਰ ਭਲੇ।
ਪਥ ਦੋਨਹੁ ਬੀਚ ਸੁ ਸੀਯ ਚਲੇ। ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਗੁਦਾਵਰੀ ਨੀਰ
ਅਨੇਂ । ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਸੇਵਤ ਪਾਦ ਤਿਨੇਂ ॥ ੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਲਖਮਨ ਨਾਮਾਂ। ਜਾਇ ਇਕੰਤ ਜਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਂ
। ਵਿਨੈ ਵੰਤ ਜੋਰੇ ਤਿਨ ਹਾਥ। ਪੂਛਤ ਭਯੋ ਉਮਾ ਰਘੁਨਾਥ
॥੯॥ ਭਗਵਨ ਮੋਖ ਗਤੀ ਹੈ ਜੋਈ॥ ਤੁਮਤੈ ਸੁਨਜੋ ਚਹੋਂ ਮੈਂ
ਸੋਈ। ਕਮਲ ਨੈਨ ਤੁਮ ਕਰੋ ਬਖਾਨ । ਗਯਾਨ ਸੈਹਤ ਜੋਈ
ਹੈ ਗਯਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਭਗਤਿ ਸਹਿਤ ਅਤਿ ਵਿਢ ਬੈਰਾਗ।ਮੋ
ਪ੍ਰਤਿ ਕਹੋ ਸੁ ਤੁਮ ਵਡਭਾਗ॥ਤੁਮ ਬਿਨ ਵਕਤਾ ਔਰ ਜੁ ਹੋਈ
। ਭੂਤਲ ਮਾਂਹਿ ਪਿਖੋਂ ਨਹਿ ਕੋਈ ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ
॥ ਅਹੋ ਭ੍ਰਾਤ ਨੀਕੇ ਸੁਨਿਲੀਜੇ। ਗੋਪਨ ਤੇ ਅਤਿ ਗੋਪ ਕਹੀਜੇ

। ਜਾਹਿੰ ਗਯਾਨ ਕੋ ਨਰ ਪਹਿਚਾਨੇ । ਕਰੇਂ ਸਗਲ ਨਿਜ ਬੰਧਨ ਹਾਨੇਂ ॥ ੧੨॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਕਹੇ ਸੁ ਮਾਯਾ ਰੂਪ ॥ ਬਹੁਰ ਗਯਾਨ ਕੈ ਹੇਤ ਅਨੂਪ । ਬਹੁਰੋ ਗਯਾਨ ਸਹਿਤ ਵਿਗਯਾਨ ।ਬਹੁਰ ਪਰਾਤਮ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ॥੧੩॥ ਜਾਕੋ ਜਾਂਨ ਮਿਟੇ ਭਯ ਭਾਰੋ ॥ ਯਹ ਲਖਮਣ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੋ। ਅਨਾਤਮ ਤਨ ਮੈਂ ਆਤਮ ਗਯਾਨ । ਯਹੀ ਸੁ ਮਾਯਾ ਕਰੀ ਬਖਾਨ॥ ੧੪ ॥ ਤਾਂਹੀ ਕਰ ਹੋਵੈ ਸੰਸਾਰ। ਤਾਂਕੇ ਰੂਪ ਸੁ ਦੁਇ ਉਰ ਧਾਰ। ਵਿਖੇ ਪਾਵਨ ਦੋਨੋਂ ਪਹਿਚਾਨ। ਵਿਖੇਪਤ ਸੁਕਲਪੇ ਜਗਤ ਮਹਾਨ ॥ ੧੫॥ਲਿੰਗਾਦਿਕ ਜਗਤ ਹੈਂ ਜੇਤੇ। ਸੂਖਮ ਥੂਲਰਚੇਤਿਨਤੇਤੇ । ਦੂਸਰ ਗਯਾਨ ਰੂਪ ਆਵਰਿਓ । ਆਤਮ ਮਾਹਿ ਸੁ ਬੰਧਨ ਕਰਿਓ॥ ੧੬॥ ਰਜੁ ਭੁਜੰਗ ਭ੍ਰਾਤ ਕਰ ਜੈਸੇ । ਕੀਏਬੀਚਾਰ ਰਹੇ ਨਹਿ ਤੈਸੇ। ਕਾਨ ਨੈਨ ਮਨ ਕਰ ਜਗ ਭਾਸੇ । ਸਰਬ ਅਸੱਤ ਸੁਪਨ ਜਜੋਂ ਨਾਸੇ ॥ ੭ ॥ ਸੰਸਾਰ ਬਿਰਖ ਕੀ ਜੜ ਅਗਯਾਨ। ਤਾਂਹੀ ਕਰ ਹੈ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ । ਤੱਤ ਮੁਲਕ ਬੰਧਨ ਸੁਤ ਦਾਰਾ। ਆਤਮ ਮਾਹਿੰ ਸੁ ਭਯੋ ਵਿਕਾਰਾ॥ ੧੮ ॥ਤਨ ਅਸਥੂਲ ਭੂਤ ਤਨ ਮਾਤ। ਭਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਲਖਮਨ ਬਿਖਿ ਆਤ। ਯਾ ਬਿਧ ਤਨ ਅਸਬੂਲ ਉਪਾਯੋ। ਜਾਮੈਂ ਆਤਮ ਅਤਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ॥੧੯॥ ਅਹੰਕਾਰ ਬੁਧ ਇੰਦ੍ਰੇ ਦਸਪ੍ਰਾਨ। ਚਿਦਾਕਾਸ ਮਨ ਮਾਯਾ ਜਾਨ। ਯਹਿ ਖੇਤ੍ਰ ਤਨ ਕੋਵਿਦ ਭਾਨੇ॥ ਇਨੇ ਵਿ ਲਖਣ ਆਤਮ ਜਾਨੋ॥੨੦॥ਯਹੀ ਪਰਾਤਮ ਜਾਨ ਸੁ ਬੀਰਾ । ਸਾਧਨ ਤਾਂਹਿ ਸੁਨੋ ਅਬ ਧੀਰਾ। ਜੀਵਪਰਾਤਮ ਹੈ ਪਰਯਾ

ਇ। ਕੀਏ ਬਿਚਾਰ ਭੇਦ ਨਹਿੰ ਪਾਇ॥ ੨੧ ॥ ਮਾਨਾਭਾਵ ਦੰਭ ਨਹਿੰ ਕੀਜੇ। ਹਿੰਸਾ ਮਾਹਿੰ ਨਹੀਂ ਮਨ ਦੀਜੇ। ਪਰਖੇ ਪਾਵਕ ਸਹੇ ਨਿਰੰਤਰ। ਵਕ੍ਰਤਾਗਤ ਕਰੇ ਨ ਅੰਤਰ॥ ੨੨॥ ਮਨ ਬਾਣੀ ਪੁਨਿ ਤ੍ਰਿਤੀਯ ਸ਼ਰੀਰ। ਕਰੇ ਭਗਤਿ ਸੇਵੇ ਗੁਰ ਧੀਰ। ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਊਜਲ ਰਹੇ । ਭਲੀ ਕ੍ਰਿਯਾ ਮਹਿੰ ਥਿਰਤਾ ਗਹੇ॥ ੨੩ ॥ ਮਨੋਵਾਕ ਕਾਇਆ ਪਰ ਦੰਡਾ। ਵਿਖੇ ਵਾਸ਼ਨਾਂ ਕਰੇ ਸੁ ਖੰਡਾ। ਨਿਰਹੰਕਾਰ ਬਿਕਾਰਨ ਧਾਰੇ। ਜਨਮ ਜਰਾਦਿਕ ਦੋਖ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੨੪॥ ਦਾਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਧਨਾਦਿਕ ਸਾਰੇ । ਕਰੇ ਸਨੇਹ ਨ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ। ਇਸ਼੍ਟ ਅਨਿਸ਼੍ਟ ਅਹੇ ਜਗ ਜੋਈ॥ ਪਾਇ ਬਿਕਾਰ ਭਜੇ ਨਹਿੰ ਕੋਈ॥ ੨੫ ॥ ਮਮ ਸਰਬਾਤਮ ਆਤਮ ਰਾਮ । ਬੁਧਿ ਲਗਾਇ ਭਜੇ ਸਭ ਕਾਮ । ਜਨਕੀ ਭੀਰ ਜਹਾਂ ਨਹਿ ਹੋਈ। ਸੇਵੇ ਸੁੱਧ ਦੇਸ ਅਤਿ ਸੋਈ ॥ ੨੬ ॥ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋਈ। ਕਰੇ ਕਦਾਚਿਤ ਭੂਲ ਨ ਸੋਈ। ਆਤਮ ਗਜਾਨਹਿੰ ਉੱਦਮ ਧਾਰੇ। ਬੇਦਾਂਤਿਨ ਕੇ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੇ॥ ੨੭ ॥ ਇਨ ਕਰ ਲਹੇ ਸੁ ਆਤਮ ਗਜਾਨ। ਇਨ ਵਿਪਰੀਤ ਸੁ ਹੈ ਅਗਿਆਨ। ਬੁਧ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਨ ਤਨ ਹੰਕਾਰ। ਇਨ੍ਹੇ ਵਿਲੱਖਣ ਆਤਮ ਸਾਰ॥ ੨੮ ॥ ਚਿਦਾਨੰਦ ਆਤਮ ਨਿਜ ਜਾਨੇ । ਨਿੱਤ ਸੁੱਧਿਅਤਿ ਬੁੱਧਿ ਪਛਾਨੇ। ਜਾਂਹਿ ਗਜਾਨ ਕਰ ਜੋ ਉਰ ਜਾਨੇ। ਸੋਈ ਗਜਾਨ ਭ੍ਰਾਤ ਮੈਂ ਮਾਨੇਂ॥ ੨੯ ॥ ਵਿਗਿਆਨ ਯਹੀ ਉਰ ਅੰਤਰ ਜਾਨ। ਸਖਜਾਤ ਕਾਰ ਹੁਇ ਆਤਮ ਭਾਨ। ਆਤਮ ਪੂਰਣ ਸਰਬ

ਨਿਵਾਸੀ। ਸਤਿ ਚਿਤਿ ਆਨੰਦ ਹੈ ਅਬਿਨਾਸੀ ॥ ੩੦ ॥ ਬੁੱਧਜਾਦਕ ਉਪਾਧਿ ਬਿਹੀਨੋਂ। ਨਾਹਿਪ੍ਰਣਾਮ ਸੁ ਰੇਚਕ ਚੀਨੋਂ। ਸੁਯੰਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨਾਬ੍ਰਿਤ ਜੋਈ।ਦੇਹਾਦਿਕ ਕੋ ਭਾਸ਼ੇ ਸੋਈ ॥੩੧ ॥ ਏਕ ਅਦ੍ਵਤੀ ਸਤਪੁਨਿ ਗਜ਼ਾਨ। ਸੁੱਪਰਕਾਸ਼ ਅਸੰਗ ਸੁਜਾਨ । ਦ੍ਰਸ਼੍ਟਾ ਪੂਰਨ ਲੱਖਣ ਗਾਏ। ਬਿਨ ਵਿੱਗਜ਼ਾਨ ਨ ਜਾਨਜ਼ੇ ਜਾਏ ॥ ੩੨ ॥ ਸੋਤ੍ਰੀ ਆਹਿ ਅਚਾਰਯ ਜੋਈ। ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਿਗਮ ਕੋ ਸੋਈ। ਏਕ ਗਜ਼ਾਨ ਤਬ ਉਰਮੈਂ ਭਾਸੇ। ਜੀਵ ਪਰਾਤਮ ਭੇਦ ਬਿਨਾਸੇ ॥ ੩੩ ॥ ਤਬਹੀਂ ਮੂਲ ਅਵਿਦਜ਼ਾ ਜੋਈ। ਲੀਨਹੋਇ ਆਤਮਮਹਿ ਸੋਈ। ਕਾਰਯ ਕਾਰਣ ਹੋਇ ਸੁ ਹਾਨੀਂ। ਯਹੀ ਅਵਸਥਾ ਮੁਕਤਿ ਬਖਾਨੀ॥ ੩੪ ॥ ਰਘੁ ਨੰਦਨ ਯਹਿ ਮੋਖ ਸਰੂਪ। ਤੋ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਜ਼ੋ ਭ੍ਰਾਤ ਅਨੂਪ । ਵਿੱਗਜ਼ਾਨ ਗਜ਼ਾਨ ਪੁਨਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵੈਰਾਗ। ਮੈਪਰਾਤਮ ਕਹਜ਼ੋ ਸੁਭਾਗ ॥ ੩੫ ॥ ਪਰ ਮਮ ਭਗਤਿ ਬਹੀਨ ਸੁ ਜੇਤੇ। ਯਾਕੋ ਲਹੇ ਕਦਾਪਿ ਨ ਤੇਤੇ। ਯੱਦਪ ਨੈਨ ਵੰਤ ਨਰ ਹੋਈ। ਸੰਮਕ ਰਾਤਿ ਨ ਪੇਖੇ ਸੋਈ॥ ੩੬ ॥ ਜੋ ਦੀਪਕ ਨਿਜ ਕਰ ਮੇਂ ਗਹੇ। ਨਿਖਲ ਪਦਾਰਥ ਸੋ ਨਿਸ ਲਹੇ। ਯੋਹੀ ਜੋ ਮਮ ਭਗਤ ਸੁ ਯੁਕਤਾ। ਲਹੇਂ ਪਰਾਤਮ ਤੇਈ ਮੁਕਤਾ॥ ੩੭ ॥ ਮੇਭਗਤੀਕੇ ਕਾਰਣ ਜੋਈ। ਕਿੰਚਿਤ ਕਹੋਂ ਸੁਨੋ ਅਬ ਤੇਈ। ਮੇਰੀਭਗਤਿ ਵੰਤ ਜੇ ਅਹੇ । ਪ੍ਰਿਥਮੇਂ ਸੰਗਤਿ ਤਿਨਕੀ ਗਹੇ ॥ ੩੮ ॥ ਏਕਾਦਸ਼ੀ ਮਹਿ ਕਰੇ ਉਪਵਾਸ । ਮਮ ਪਰਬਨ ਕੋ ਦ੍ਰਿਢ ਅਭਜ਼ਾਸ। ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੌਮਿ ਦਿਨ ਆਵੇ। ਕਰ ਉਪਵਾਸ ਮੋਹ

ਮਨਲਾਵੇ ॥ ੩੯ ॥ ਮੇਰੀ ਕਥਾ ਸੁਨੇ ਅਰ ਕਹੇ। ਕਰ
ਬਖ੍ਯਾਨ ਪ੍ਰੀਤ ਮਮ ਗਹੇ। ਮੋਮੈ ਨਿਸ਼ਚਾ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ। ਮੋਹਭਜੇ
ਮੁਖ ਔਰ ਨ ਦੂਜਾ॥੪੦॥ਯਾ ਬਿਧ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜੋਈ। ਮੇਰੀ
ਭਗਤਿ ਅਖੰਡਿਤ ਹੋਈ। ਤਾਂਤੇ ਪਰੇ ਨ ਸਾਧਨ ਆਨ। ਮੇਰੀ
ਭਗਤਿ ਬਡੀ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ੪੧ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਯੁਗਤ ਜਨ
ਜੋਈ। ਗ੍ਯਾਨ ਬਿੱਗ੍ਯਾਨ ਲਹੇ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਦ੍ਰਿਢ ਵੈਰਾਗ
ਲਹੈ ਪੁਨਿ ਸੋਇ। ਤਾਂਤੇ ਮੁਕਤਿ ਬੇਗ ਵਹੁ ਹੋਇ ॥ ੪੨ ॥
ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਭ੍ਰਾਤ ਕੀਯੋ ਮੈਂ ਸਰਬ ਉਚਾਰ।
ਯਾਹਿ ਬਿਖੇ ਮਨ ਜੋ ਜਨ ਲਾਵੇ। ਸੋਖਿਣ ਭੀਤਰ ਬੰਧ ਮਿਟਾਵੇ
॥ ੪੩ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਵਿਮੁਖ ਮਨ ਜਾਕੋ। ਲਖਮਨ ਏਹ
ਕਹੀਂ ਨਹਿੰ ਤਾਕੋ। ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਵਾਨ ਜਨੁ ਜੋਇ। ਕਹੀਂ
ਬੁਲਾਇ ਤਾਹਿੰਕੋ ਸੋਇ ॥ ੪੪ ॥ ਮਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਪਢੇ ਜਨ
ਕੋਈ। ਭਗਤੀ ਸਹਿਤ ਸ਼੍ਰਧਾ ਉਰ ਹੋਈ। ਅੱਗ੍ਯਾਨ ਪਟਲ
ਵਹ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰੇ। ਖਿਨ ਭੀਤਰ ਸਭ ਬੰਧਨ ਟਾਰੇ॥ ੪੫
॥ ਮਮ ਭਗਤਿ ਜੋ ਅਹੇ ਜੁਗੀਸ਼ਰ। ਵਿਮਲ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਂਤਿ
ਜਿਨਕੇ ਉਰ ॥ ਮੇਰੀ ਸੇਵ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰੇ। ਵਿਮਲਗ੍ਯਾਨ
ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਰੇ ॥ ੪੬॥ ਤਿਨਕੋ ਸੰਗ ਕਰੇ ਸਦਜੋਈ।
ਉਦਮ ਵੰਤ ਸਦਾ ਮਤ ਹੋਈ।ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਧੀ ਲਾਵੈ। ਮੁਕਤ
ਵਹੀ ਕਰ ਭੀਤਰ ਪਾਵੈ ॥ ੪੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮ
ਰਾਮ ਜੋ ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ ਜਾਹਿੰ। ਭਗਤਿ ਗ੍ਯਾਨ ਕਰ ਮੋ ਪਿਖੇ
ਬਿਨਾਂ ਨਿਹਾਰੇ ਨਾਹਿੰ॥ ੪੮ ॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਸਿਮ੍ਰਿਤ

ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਨ ਕੈ ਪਰਮਾਤਮ ਮੈਂ ਜਿਨ ਕੋ ਜਗ ਗਾਯੋ । ਸੰਭੂ ਭਜੇ ਜਿਨਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਔ ਚਤੁਰਾਨਨ ਨਾਰਦ ਗਾਯੋ । ਬਿਆਸਬਸਿਸ਼੍ਰਅਗਸਤਰਿਖੀਸੁਰਭਾਂਤਿਅਨੇਕਅਨੇਕਸੁਨਾਯੋ । ਸੋ ਕਬਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਧਰੇ ਤਨੁ ਭ੍ਰਾਤ ਬਤਾਯੋ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਨੇਂ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼੍ਵਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਯਾਇ ॥ ੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਿਹਕਾਲ ਬਿਖੇ ਰਜਨੀ ਚਰਨੀ ਇਕ ਡੋਲਤਥੀ ਤਿਹ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ । ਢਿਗ ਪੰਚਬਟੀ ਸੁਭ ਤੀਰ ਨਦੀ ਮੁਨਿ ਵਾਸ ਜਿਨੇਂ ਸਭ ਥਾਨਨ ਮਾਹੀਂ । ਕਮਲਾਂਕੁਸ ਵੱਜ੍ਰ ਧੁਜਾ ਹਰਿ ਕੇ ਪਦ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪਿਖੇ ਸੁ ਉਮਾਂ ਧਰ ਮਾਹੀਂ । ਪਦ ਸੁੰਦਰ ਰੇਖ ਨਿਹਾਰ ਉਠੀ ਅਤਿ ਕਾਮ ਬਢਜੋ ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸ਼ਨੇਂ ਸ਼ਨੇਂ ਪਦ ਰੇਖ ਨਿਹਾਰੇ । ਗਈ ਰਾਮ ਕੇ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ । ਪੇਖ ਰਮਾ ਪਤਿ ਰਾਮ ਹਠੀਲੇ । ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਸੁ ਪਰਮ ਰਸੀਲੇ ॥ ੨ ॥ ਮਨੋ ਮਨੋਜ ਰਾਮ ਇਹ ਭਾਂਤੀ । ਪੇਖ ਮਨੋਜ ਲਗੋ ਤਿਰ ਛਾਤੀ। ਉਮਾਂ ਰਾਖਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਲਾਇ ॥ ਕਿਨਕੋ ਕੌਰ ਕ ਹਿਤ ਬਨ ਆਏ ॥੩ ॥ ਸੀਸਜਟਾ ਤਨ ਬਲਕਲ ਧਾਰੀ । ਕਾਮ ਕੌਨ ਤੇ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰੀ ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਕੌਨ ਅਹੇ ਤੂੰ ਸੁਭਰ ਅਚਾਰੇ । ਕਿਸਕੀ ਹੈਂ ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥ ੪ ॥ ਕਿਤ੍ਹ ਇਛੱਤਹੈ ਕਲਿਯਾਨੀ । ਆਈ

ਅਰਥ ਕਹੌ ਕਿਮ ਬਾਨੀ। ਸੂਪਨਖੋਵਾਚ। ਸੂਪਨਖਾ ਮਮ ਕਰੇਂ ਬਖਾਨ। ਰਾਖਸ਼ੀ ਕਾਂਮ ਰੂਪਨੀ ਜਾਨ॥ ੫॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਮੈਂ ਭਗਨੀ ਬਲ ਰਾਵਣ ਕੀ ਸਭਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਜਗ ਮੈਂ ਵਹੁਰਾਈ। ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਖਰ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਬਸੋਂ ਬਨ ਭੂਪਤਿ ਆਪ ਪਠਾਈ। ਭੋਜਨ ਮੈ ਪੁਨਿ ਮਾਸਕਰੋਂ ਲਿਖ ਭ੍ਰਾਤ ਦਈ ਬਨ ਕੀ ਠਕੁਰਾਈ। ਸੁੰਦਰ ਤੂੰ ਕਹੁ ਕੌਨ ਅਹੇ ਪਦ ਪੇਖਤ ਮੈਂ ਤੁਮਰੀ ਢਿਗਆਈ॥ ੬॥ ਤਬ ਰਾਮ ਕਹਜੋ ਗਿਰਜਾ ਮੁਖਤੇ ਇਕ ਉੱਤਰ ਕੌਸਲ ਦੇਸ ਬਖਾਨੇਂ। ਇਕ ਔਧ ਪੁਰੀ ਤਿਨ ਮੱਧ ਬਿਰਾਜਤ ਤਾਂ ਪਤਿ ਭੂਪ ਸੁਰਾਸੁਰ ਜਾਨੇ। ਹਮਹੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਨਾਰਿ ਇਹੈ ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਸਭ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ। ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਇਹੈ ਲਖਮੰਨ ਕਹੈਂ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਪੇਖ ਮਨੋਜ ਲ ਜਾਨੇ॥ ੭॥ ਹਮ ਸੋਂ ਕਛੁ ਕਾਮ ਅਹੈ ਤੁਮਰੋ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਤੂੰ ਮਮ ਦੇਹ ਬਤਾਈ। ਸੁਨਿਰਾਮ ਕੇ ਵਾਕ ਉਮਾਂ ਮਦਰਾਰਿਤ ਰਾਕਸ਼ੀ ਯੋ ਮੁਖ ਮਾਹਿੰ ਅਲਾਈ। ਮਮ ਸੰਗ ਰਮੋਂ ਗਿਰ ਕਾਂਨਨ ਮੈਂ ਮਦਨਾਰਿਤਿ ਮੈ ਤੁਮਰੀ ਢਿਗ ਆਈ। ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਨਹੀਂ ਤਵ ਤਜਾਗ ਸਕੋਂ ਮਦਨਾਗ ਲਗੀ ਤਨ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ॥ ੮॥ ਤਬ ਰਾਮ ਕਟਾਖਨ ਸੀਯ ਪਿਖੀ ਹਸ ਕੈ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਯੌਂ ਤਿਨ ਭਾਖੇ। ਮਮਨਾਰਿ ਇਹੈ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰਿ ਹੈ ਤੁਮ ਨਾਹਿ ਕਰੋ ਹਮਰੀ ਅਭਿਲਾਖੇ। ਤੁਮ ਸੌਕਨ ਜੋ ਦੁਖਨੀਤ ਦਹੇ ਅਬ ਨਾਹਿੰ ਬਨੇਂ ਤੁਮ ਕੋ ਘਰ ਰਾਖੇ। ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੈਂ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤਿ ਅਹੈ ਢਿਗ ਜਾਹਿ ਤਿਨੇਂ ਸੁ ਵਹੀ ਦੁਖ ਨਾਖੇ॥ ੯॥ ਤੁਮਰੇ

ਅਨੁਸਾਰ ਸੁ ਹੈ ਭਰਤਾ ਤਿਨ ਸੰਗਰਮੈਂ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਯੋ ਹਰ ਜੀ ਜਬਹੀਂ ਠੁਮਕੱਤ ਗਈ ਲਖ ਮੱਨ ਜਹਾਹੀਂ । ਉਰ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਆਇਸ ਮਾਨ ਅਬੈ ਭਵਮੈ ਭਰਤਾ ਸੁ ਕਹੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ । ਅਬ ਢੀਲ ਕਰੋ ਨਹਿ ਸੰਗ ਚਲੋ ਅਬ ਕੇਲ ਕਰੈਂ ਬਨਕੀ ਪਰਛਾਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥ ਬਨ ਘੋਰ ਨਿਸਾਚਰਿ ਕਾਮ ਮੁਠੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਕੇ ਅਪਨੇਂ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ । ਹਸ ਰਾਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹਯੋ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁ ਮਹੋਦਰ ਤੂ ਸੁਨਿ ਯੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਸੁ ਪੱਤਿਬ੍ਰਤਿ ਤੂ ਦਸਕੰਧਰਕੀ ਭਗਨੀ ਹਮ ਤੋ ਇਨ ਦਾਸ ਕਹਾਹੀਂ । ਪੁਨਿ ਦਾਸਨ ਤੂ ਜਗ ਹੋਵਹਿ ਗੀ ਬਨ ਮੋਹਿ ਬਰੇ ਦੁਖ ਤੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੧ ॥ ਕਲਿਯਾ ਨ ਤੁਮੈਂ ਤਿਨ ਕੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਵਹੀ ਜਗ ਭੀਤਰ ਰਾਜਨ ਰਾਈ । ਸੁਨ ਕੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਉਮਾ ਕੁਟਲਾ ਮਨ ਦੌਰਤ ਸੋ ਹਰਿ ਕੀ ਢਿਗ ਆਈ । ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀ ਮੁਖ ਰਾਮ ਭਨੈਂ ਕਿਮ ਮੋਹ ਭ੍ਰਮਾਵਤ ਤੂ ਦੁਖਦਾਈ । ਤੁਮ ਸੌਕਨ ਕੋ ਮਮ ਦੂਖ ਕਹੋ ਤੁਮ ਹੇਰਤਿ ਯਾਹਿ ਸੁ ਜਾਉਂ ਚਬਾਈ ॥ ੧੨ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਭੁਈ ਗਿਰ ਸੀ ਗਿਰਜਾ ਸਠ ਸੀਯ ਸੁ ਖਾਵਨ ਆਈ । ਤਬ ਰਾਮ ਕੀ ਆਇਸ ਪਾਇ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰਜ ਨਾਰ ਗਹੀ ਖਗ ਧਾਰ ਦਿਖਾਈ । ਕਟਿ ਕਾਨ ਦੁਊ ਪੁਨਿ ਨਾਕ ਕਟੀ ਲਘੁ ਵਿਕ੍ਰਮ ਪੀਠ ਸੁ ਲਾਤ ਲਗਾਈ । ਕਰ ਘੋਰ ਧੁਨੀ ਤਨ ਸ੍ਰੋਨ ਬਹੇ ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਸੋ ਖਰ ਓਰ ਸਿਧਾਈ ॥ ੧੩ ॥ ਜਾਇ ਪਰੀ ਖਰ ਕੇ ਪਦ ਮੈਂ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਬਕੇ ਪਰੁਖਾ ਖਰ

ਬਾਣੀਂ । ਕਾਨ ਸੁ ਨਾਕ ਕਟੇ ਕਿਨਹੂ ਭਗਨੀਂ ਪ੍ਰਤਿ ਯੌ ਖਰ ਆਪ ਬਖਾਣੀਂ । ਤੋਹਿ ਕਰਯੋ ਜਿਨ ਯੌਂ ਜਗ ਮੈਂ ਜਮ ਕੈ ਮੁਖ ਜਾਇ ਪਰਯੋ ਹਮ ਜਾਣੀਂ । ਭਾਖ ਤਿਨੈ ਖਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨੋਂ ਯਮ ਸੋਂ ਵਹੁ ਹੋਇ ਸੁ ਤਾਨ ਕਮਾਣੀਂ ॥ ੧੪ ॥ ਸੂਪਨਖ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਲਿਖ ਜੋ ਬਨ ਭ੍ਰਾਤ ਦਏ ਹਮਕੋ ਅਬਤਾਂ ਬਨ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਰਾਂਮ ਸੁ ਆਏ । ਲਖਮੰਨ ਤਿਨੋਂ ਸਹ ਛਾਜਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਸੀਯ ਭਲੀ ਰਤਿ ਸੀ ਛਬਿ ਪਾਏ । ਅਬ ਤੀਰ ਗੁਦਾਵਰੀ ਵਾਸ ਕਰੇ ਬਨ ਦੰਡਕ ਕੇ ਭੁਯ ਦੂਰ ਮਿਟਾਏ । ਤਿਨ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਪ੍ਰੇਰ ਸੁਨੋ ਖਰ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਯੌਂ ਹਮਰੇ ਕਨ ਨਾਕ ਕਟਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਤੂੰ ਤੋ ਭਯੋ ਕੁਲ ਰਾਖਸ ਕੀ ਅਰ ਬੀਰ ਕਹਾਵਤ ਹੈਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । ਮਾਰ ਤਿਨ੍ਹੈ ਤਿਨ ਮਾਸ ਭਖੋਂ ਅਰ ਸ੍ਰੋਨਤ ਪਾਨ ਕਰੋਂ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ । ਨਾਤਰ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੋਂ ਅਬਹੀ ਖਰ ਜਾਵਤ ਮੈਂ ਜਮ ਕੇ ਘਰ ਮਾਹੀਂ । ਬੇਗ ਚਢੇ ਸੁਨਕੈ ਖਰ ਯੌਂ ਅਰ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੬ ॥ ਦਸ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੀ ਬਲ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਤਿਨ ਪ੍ਰੇਰ ਚਲਾਈ । ਖਰ ਤੀਨ ਸਿਰਾ ਪੁਨ ਦੂਖਨ ਜੋ ਸਿਰਦਾਰ ਬਡੇ ਹਰਿ ਕੀ ਢਿਗ ਆਈ । ਧੁਨਿ ਬਾਜਨ ਕੀ ਘਨਘੋਰ ਭਈ ਧਰ ਧੂਰ ਉਡੀ ਰਵਿ ਮੰਡਲ ਛਾਈ। ਤਬ ਰਾਮਕੀ ਓਰ ਗਏ ਸਗਲੇ ਸਮ ਬਿੱਜੁਲ ਆਯੁਧ ਕੀ ਚਮਕਾਈ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੁਲਾਹਲ ਦੈਂਤਨ ਕੋ ਲਖਮੰਨ ਇਹੈ ਮੁਖ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਧੁਨਿ ਘੋਰ ਸੁਨੋ ਬਨ ਦੈਤਨ ਕੀ ਯਹਿ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੀ ਧੁਜਨੀ

ਚਢਿ ਆਈ। ਅਬ ਹੋਇਗੋ ਸੰਘਰ ਘੋਰ ਇਹਾਂ ਮਮ ਸੰਗ
ਇਹੈ ਅਰਿ ਕੀ ਬਲਿ ਆਈ। ਸੁ ਮਹਾਬਲ ਤੂੰ ਜਨਕਾ ਤਮ-
ਜਾ ਗਹ ਕੰਦਰ ਜਾਹਿ ਰਹੋ ਸੁਖਦਾਈ॥ ੧੯॥ ਮੈਂ ਬਧ ਆਜ
ਕਰੋਂ ਖਿਨ ਮੈਂ ਯਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਬਲ ਆਵਤ ਸਾਰੀ। ਤੂੰ
ਯਹਿ ਬਾਤ ਨ ਭਾਖ ਕਛੂ ਬਲ ਤੋਹਿ ਸੁਗੰਧ ਸੁ ਆਹ ਹਮਾਰੀ
। ਮਾਨ ਤਬੈ ਸਹਿ ਸੀਯ ਲਈ ਲਖਮੰਨ ਗਯੋ ਗਿਰ ਖੋਹ
ਮਝਾਰੀ। ਰਾਮ ਨਿਖੰਗ ਕਸੇ ਕਟਿ ਮੈ ਪੁਨ ਲੀਨ ਕੁਵੰਡ
ਸੁ ਬਾਣ ਸੰਭਾਰੀ॥ ੧੯॥ ਰਾਖਸ਼ ਆਇ ਪਰੇ ਤਬਹੀ ਕਰ
ਆਯੁਧ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ। ਕੇਚਿਤ ਮਾਰਤ ਹੈਂ ਤਵਰਾ
ਅਰ ਕੇਚਿਤ ਸੈਲ ਸੁ ਦੇਹ ਚਲਾਈ। ਰਾਮ ਸੁ ਆਯੁਧ ਧਾਰ
ਸਭਾ ਕਟਿ ਤੀਰਨ ਸੋ ਅਤਿ ਦੂਰ ਬਗਾਈ। ਬਾਨ ਹਜ਼ਾਰ
ਲਏ ਕਰ ਮੈਂ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਸੈਨ ਸੁ ਮਾਰ ਗਿਰਾਈ॥ ੨੦
॥ ਖਰ ਦੂਖਨ ਔ ਪੁਨਿ ਤੀਨ ਸਿਰਾ ਪਹਿਰਾਧਕ ਮੇਂ ਸਭ
ਨਾਇਕ ਮਾਰੇ। ਤਬ ਲੈ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਪੁਨ
ਆਇ ਤਹਾਂ ਜਹਿਂ ਆਪ ਮੁਰਾਰੇ। ਅਰਪੀ ਤਬ ਸੀਯ ਸੁ ਰਾ
ਘਵ ਕੋ ਹਤ ਰਾਖਸ਼ ਪੇਖ ਭਏ ਬਿਸਮਾਰੇ। ਮੁਖ ਕੰਜ ਪ੍ਰਭਾ
ਅਵਨੀ ਦੁਹਤਾ ਬਿਗਸੀ ਮਿਲ ਰਾਮ ਪਤੰਗ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੨੧
॥ ਆਯੁਧ ਘਾਵ ਸੁ ਰਾਮ ਕਲੇਵਰ ਧੋਵਤ ਹੈ ਇਤ ਸੀਯ
ਸੁਹੇਲੀ। ਸੂਪਨਖਾ ਗਤਿ ਰਾਖਸ਼ ਪੇਖ ਸੁ ਦੌਰ ਗਈ ਉਰ ਲੰਕ
ਇਕੇਲੀ। ਜਾਇ ਸਭਾ ਮਹਿ ਰਾਵਨ ਕੇ ਪਦ ਪਾਸ ਪਰੀ
ਦੁਖ ਮਾਹਿਂ ਦੁਹੇਲੀ। ਰਾਵਨ ਕੀ ਭਗਨੀ ਤਰਫੈ ਧਰ ਧੀਰ

ਨਦੀ ਮਛੂਲੀ ਜਨ ਮੇਲੀ ॥ ੨੨ ॥ ਰਾਵਨ ਪੇਖ ਤਥਾ ਭਗਨੀ ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਨੈਨ ਸੁ ਨੀਰ ਪਨਾਰੇ । ਊਠ ਸੁ ਊਠ ਕਹਯੋ ਮੁਖ ਤੇ ਕਿਨ ਨਾਕ ਕਟੀ ਪੁਨਿ ਕਾਨ ਤੁਮਾਰੇ । ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਕੁਬੇਰ ਧਮੋ ਵਰਣਾਤਨੁ ਖੇਹ ਕਰੋਂ ਤਿਨਕੀ ਕਟ ਨਾਰੇ । ਰਾਵਣ ਕੀ ਸੁਨਿ ਏ ਬਤੀਯਾਂ ਤਬ ਸੂਪਨਖਾਂ ਮਨ ਮਾਹਿੰ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਤੂੰ ਮਤ ਮੂੜ ਪ੍ਰਮੱਤ ਸਦਾ ਮਦ ਪਾਨ ਕਰੇ ਕਛੁ ਸਾਰ ਨ ਪਾਵੇਂ । ਨਾਰਿ ਅਧੀਨ ਸੁਦੀਨ ਭਯੋ ਸਠ ਚਾਰਨ ਕੋ ਨਹਿੰ ਦੇਸ ਪਠਾਵੇਂ । ਤੂੰ ਰਖ ਚਾਰ ਬਿਹੀਨ ਸਦਾ ਸਠ ਰਾਜ ਕਹੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਕਮਾਵੇਂ । ਮਾਰ ਲਏ ਤ੍ਰਿਸਰਾ ਖਰ ਦੂਖਰ ਤੂੰ ਘਰ ਭੀਤਰ ਮੰਗਲ ਗਾਵੇਂ ॥ ੨੪ ॥ ਖਿਨ ਆਧਿ ਬਿਖੇ ਬਲਵੰਤ ਬਡੇ ਦਸ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇ । ਅਸੁਰਾਰਿ ਬਡੇ ਜਗ ਰਾਮ ਭਏ ਜਨ ਥਾਨ ਬਿਖੇ ਮੁਨਿਕੇ ਡਰ ਟਾਰੇ । ਨਹਿ ਜਾਨਤ ਤੂੰ ਇਹ ਬਾਤ ਕਛੂ ਇਨਤੇ ਮਤ ਮੂਢ ਸੁ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੇ । ਪਿਖ ਲਾਜ ਭਈ ਦਸ ਕੰਧਰ ਕੋ ਪੁਨਿ ਪੂਛਤ ਰਾਵਣ ਆਪ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਕੌਨ ਸੁ ਰਾਮ ਹਤੇ ਕਿਮ ਰਾਖਸ਼ ਕੌਨ ਨਿਮਿੱਤ ਭਯੋ ਬਨ ਮਾਂਹੀਂ । ਭਾਖਭਲੇ ਤਿਨ ਮੂਲ ਹਨੋਂ ਅਬ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਹਮਰੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਬੀਰਨ ਮੈਂ ਜਨ ਥਾਨ ਕਦਾਚਿਤ ਆਪ ਗਈ ਸੁ ਨਦੀ ਤਟ ਮਾਹੀਂ । ਪੰਚ ਬਟੀ ਇਕ ਥਾਨ ਅਹੇ ਸੁਨਿ ਪੂਰਬ ਬਾਸ ਕਰੋਂ ਜਿਨਮਾਹੀਂ ॥ ੨੬ ॥ ਤਹਿੰ ਆਸ਼੍ਰਮ ਏਕ ਮਨੋਹਰ ਥੋ ਮਮ ਜਾਇ ਪਿਖੇ ਤਹਿੰ ਰਾਮ ਹਠੀਲੇ । ਵ੍ਰਿਗਕੰਜ ਪ੍ਰਭਾ ਧਨੁ ਬਾਂਣ ਧਰੇ

ਤਨ ਚੀਰ ਜਟਾ ਰਸ ਮਾਂਹਿ ਰਸੀਲੇ । ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਤਿਨੇ ਲਖ ਮੰਨ ਕਹੇਂ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਤਾਹਿ ਤਥਾ ਬਿਧ ਡੀਲੇ । ਕਮਲਾ ਸਮ ਸੁੰਦਰਿ ਤਾਂ ਪਤਨੀਂ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਸੇ ਤਨ ਕਾਰਨ ਕੀ ਲੇ ॥ ੨੭ ॥ ਗੰਧ੍ਰਪ ਦੇਵ ਨਹੀਂ ਨਰ ਨਾਗਨ ਤਾਂਹਿ ਤਥਾ ਬਿਧ ਕੀ ਹਮ ਦੇਖੀ। ਰਾਜਨ ਨਾਹਿ ਸੁਨੀ ਕਬਹੂ ਬਨਦੇਤ ਤਿਥੀ ਹਮ ਯਾ ਬਿਧ ਲੇਖੀ । ਮੈ ਭੁਮਰੇ ਹਿਤ ਲੇਨ ਲਗੀ ਤਿਨ ਰਾਮ ਇਹੈ ਮਨ ਜਾਨ ਬਿਸੇਖੀ । ਰਾਮਹ ਪ੍ਰੇਰੁ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਬਲੀ ਮਮ ਨਾਕ ਕਟਾਇ ਦਈ ਭੁਮ ਪੇਖੀ ॥ ੨੮ ॥ ਤਬ ਮੈ ਦੁਖ ਰੋਵਤ ਦੌਰ ਗਈ ਖਰ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੀਪ ਸੁ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੀ । ਰਣ ਕੇ ਹਿਤ ਰਾਖਸ਼ ਲੈ ਬਹੁਤੇ ਤਹਿ ਦੌਰ ਗਏ ਜਹਿ ਰਾਮ ਹੰਕਾਰੀ । ਖਿਨ ਮੈਂ ਵਹੁ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ ਸਗਲੇ ਰਣ ਰਾਖਸ਼ ਜੇ ਸੁ ਹੁਤੇ ਬਲ ਭਾਰੀ । ਸੁਨ ਮੇ ਮਨ ਯੋਂ ਜਬ ਰਾਮ ਚਹੇਂ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਹਨੇਂ ਬਿਧ ਕੀ ਬਿਸ ਸਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥ ਜੀਵਨ ਤੈ ਸਫਲੋ ਤੁਮਰੋ ਜਬ ਹੋਵਤ ਸੀਯ ਸੁ ਨਾਰਿ ਤੁਮਾਰੀ । ਉੱਦਮ ਤੂੰ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਰੋ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਮਿਲਾਵਹੁ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੀ । ਜਾਨਕੀ ਕੰਜ ਪ੍ਰਭਾ ਦ੍ਰਿਗਨੀ ਸਭ ਅੰਗਨ ਭੀਤਰ ਸੁੰਦਰ ਸਾਰੀ । ਰਾਮਹੁ ਤੇ ਨਹਿ ਆਂਨ ਸਕੇਂ ਕਛੁ ਪੇਖਤ ਨਾ ਬਲ ਬੁੱਧਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥ ੩੦ ॥ ਛਲ ਕੇ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਦੂਰਨ ਏ ਤਬ ਪਾਵਹਿਗਾ ਵਹਿ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੀ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਯਹਿ ਬਾਤ ਦ ਯੋ ਧਨੁ ਤਾਂ ਅਰ ਮਾਨ ਕਹ੍ਯੋ ਭਗਨੀਂ ਹਿਤਕਾਰੀ । ਕਰ ਕੈ ਅਸੁਆਸਨ ਯੋਂ ਤਿਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਆਪ ਗਯੋ ਨਿਜ ਭੌਨ ਮਝਾ

ਰੀ। ਉਰ ਚਿੰਤ ਬਢੀ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਤੀਤ ਭਈ ਨਿਸ ਸਾਰੀ ॥ ੩੧ ॥ ਰਾਮ ਅਹੇ ਇਕ ਤਾਪਸਿ ਮਾਨੁਖ ਮਾਰ ਦਏ ਖਰ ਸੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤੀ । ਥੇ ਬਲਵੰਤ ਬਡ਼ੇ ਜਗ ਮੇਂ ਕਰੁ ਆਯੁਧ ਐ ਤਰੁਣਾਂ ਤਿਨ ਗਾਤੀ। ਕੈ ਨਹਿੰ ਰਾਮ ਨਰਾਧਪ ਕੋ ਸੁ ਤੁਮੇਂ ਬਧ ਚਾਹਿ ਲਗੀ ਤਿਨ ਛਾਤੀ ॥ ਹੈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਹਰਿ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਲਯੋ ਮਮਜਾਤੀ ॥ ੩੨ ॥ ਰਘੁ ਕੀ ਕੁਲ ਮੈਂ ਹਰਿ ਜੀ ਨਿਪਜੇ ਮੋਹ ਮਾਰਹਿ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮਾ। ਇਹ ਭੂਮਹਿ ਰਾਜ ਤਜੋਂ ਖਿਨ ਭੰਗਰ ਰਾਜ ਬਿਕੁੰਠ ਲਹੋ ਨਿਜ ਧਾਮਾਂ। ਨਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਕਰੋਂ ਜਗ ਮੈਂ ਹਨ ਰਾਮ ਲਹੋਂ ਸੁਭ ਸੀਯ ਸੁ ਵਾਮਾਂ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰ ਕਰਜੋ ਘਰ ਮੇਂ ਖਲ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਸੁ ਰਾਵਣ ਨਾਮਾ ॥ ੩੩ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਗਿਰਜਾ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਕੋ ਹਰਿ ਜਾਨਕੀਨ ਵਿਰੋਧ। ਬਿਨ ਵੈਰ ਬੇਗ ਨ ਹਰਿ ਮਿਲੇ ਤਿਹ ਦੇਖਯੋ ਉਰ ਸੋਧ। ਕਰਿ ਭਕਤਿ ਜੋ ਹਰਿ ਸੇਵ ਹੈ ਨਹਿ ਬੇਗ ਪਾਵੈ ਸੋਇ। ਮੈਂ ਭਜੋਂ ਤਾਂ ਅਤਿ ਵੈਰ ਕਰ ਹਰਿ ਬੇਗ ਰਾਜੀ ਹੋਇ॥੩੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰਿਨ ਕਾਂਡੇ ਪਾਂਚਵੇਂ ਧਜਾਇ ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵਉਵਾਚ

॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰ ਕਰਜੋ ਨਿਸ ਮੈ ਪਰਭਾਤ ਭਏ ਚਢ ਕੈ ਰਥ ਮਾਹੀਂ। ਸੁ ਮਰੀਚ ਕੇ ਆਸ੍ਰਮ ਜਾਤ ਭਯੋ

ਇਕ ਕਾਰਯ ਧਾਰ ਮਤੀ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਸੁਮਰੀਚ ਤਹਾਂ ਮੁਨਿ
ਸੇਅਤਿਰਾਜਤਚੀਰਧਰੇਜਟਹੈਂਸਿਰਮਾਹੀਂ । ਗੁਣਭਾਸਕਜੋਗੁ
ਣਹੀਨਸਦਾ ਪਰਮਾਤਮਧਜਾਵਤਹੈਉਰਮਾਹੀਂ ॥੧॥ ਸੁਸਮਾਧ
ਵਿਰਾਮਭਈਤਿਨਕੀਤਬਤਾਹਿਂ ਪਿਖੇ ਘਰ ਰਾਵਣਆਏ । ਤਬ
ਪੂਜਨਤਾਹਿਕਰਜੋ ਤਿਨਕੋ ਅਤਿਆਦਰਕੈ ਗਲਿਮਾਂਹਿ ਲਗਾਏ
। ਅਤਿੱਥ ਕਰਿਓ ਸੁਖ ਆਸਨ ਮਾਂਹਿ ਬਠਾਇ ਮਰੀਚ ਸੁ ਬੈਨ
ਅਲਾਏ । ਇਹ ਆਵਨ ਤੇ ਰਥ ਬੈਠ ਇਕਾ ਕਿਨ ਰਾਵਨ ਮੋਂ
ਕਛੁ ਕਾਜ ਜਨਾਏ॥ ੨॥ ਕਛੁ ਚਿੰਤ ਪਰਾਇਨ ਤੋ ਮਨ ਭਾ
ਸਤ ਕਾਰਜ ਤੂੰ ਚਿਤਵੈਂ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਅਬ ਮੋਹਿ ਕਹੋ ਵਹਿ
ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਅਤਿ ਗੋਪ ਨਹੀਂ ਜਬਵੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਕਛੁ
ਨਜਾਇ ਅਹੇ ਤਬ ਨਾਥ ਕਹੋ ਕਛੁ ਪਾਪ ਨ ਹੋਵਤ ਮੋ ਜਗ
ਮਾਹੀਂ । ਸੁਨਿਕੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਮਰੀਚ ਕਥਾ ਪੁਨਿ ਰਾਵਨ ਬੋਲਿ
ਉਠੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩ ॥ ਰਾਵਨੋਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਹੈ ਦਸਰਥ
ਸਕੇਤ ਪਤੀ ਅਤਿ ਭੂਪ ਬਲੀ ਬਿਦਤਾ ਖਿਲ ਮਾਹੀਂ । ਰਾਮ
ਅਹੇ ਤਿਨਕੇ ਸੁਤ ਜੇਸ੍ਰ ਸੱਤ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਲੋਕਨ ਮਾਹੀਂ । ਭੂਪ
ਦਯੋ ਤਿਨਕੋ ਬਨਬਾਸ ਸੁ ਆਇਬਸੇ ਬਨ ਦੰਡਕ ਮਾਹੀਂ ।
ਨਾਰਿ ਸਮੇਤ ਸੁ੍ਰਾਤ ਅਹੇ ਵਹਿ ਤੀਨ ਮਿਲੇ ਸੁ ਫਿਰੇ ਜਗ
ਮਾਹੀਂ ॥ ੪ ॥ ਹੈ ਅਬਲੋ ਬਨ ਘੋਰ ਬਿਖੇ ਸੁਭ ਆਸ਼੍ਰਮ ਬੀਚ
ਸੁ ਪੰਚ ਬਟੀ। ਨਾਰੀ ਅਹੇ ਅਤਿ ਸੁੰਦ੍ਰ ਤਾਂ ਬਿਧਨਾ ਇਹ ਭਾਂਤਿ
ਨ ਔਰ ਠਟੀ । ਰਾਮ ਹਨੇ ਅਪਰਾਧ ਬਿਨਾਂ ਬਨ ਰਾਖਸ਼
ਮੋਹ ਲਗੀ ਉਚਟੀ। ਮਾਰ ਖਰੈ ਸੁਖਸੋਂ ਬਿਚਰੇ ਭਗਨੀਂ ਗਹਿ

ਮੇ ਤਿਨ ਨਾਕ ਕਟੀ ॥ ੫ ॥ ਨਿਰ ਦੇਖਨਿ ਸੀਲਵਤੀ ਭਗਨੀ ਦੁਸ੍ਰਾਤਮ ਤਾਂ ਗਹਿ ਕਾਨ ਕਟਾਏ। ਕਛੁ ਮੋਹਿ ਸਹਾਇ ਕਰੋ ਬਨ ਮੈਂ ਅਬ ਮੋਹਿ ਬਨੇ ਤਿਹ ਨਾਰਿ ਲਿਆਏ। ਬਨਤੂ ਬਨ ਕੰਚਨ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗਵਾ ਜਬ ਰਾਘਵ ਕੋ ਛਲ ਦੂਰ ਲਜਾਏ। ਲਖਮੰਨ ਚਲੇ ਤਿਨ ਪੀਠ ਪਿਛੇ ਤਬ ਰਾਵਣ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਬਨ ਪਾਏ ॥ ੬ ॥ ਕਰਕੈ ਸੁ ਸਹਾਇਤ ਸੋ ਇਤਨੀ ਤੁਮ ਪੂਰਬ ਜਨੋਂ ਸੁ ਬਸੋ ਘਰ ਮਾਹੀਂ। ਸੁਨਿ ਰਾਵਣਕੀ ਏਹ ਬਾਤ ਤਬੈ ਸੁ ਮਰੀਚ ਕਹੈ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਕਿਨ ਤੈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁ ਏਹ ਕਰੇ ਵਹਿ ਮੂਲ ਉਪਾਰਤ ਤੇ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਤੁਮ ਤਾਹਿ ਹਨੋਂ ਵਹੁ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਤੁਮੈ ਵਹਿ ਨਾਸ ਚਹੈ ਤੁਮਰੋ ਭਵ ਮਾਹੀਂ ॥ ੭ ॥ ਰਾਮ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਯਾਦ ਭਏ ਸੁਨਿ ਰਾਵਨ ਮੈਂ ਡਰ ਹੋਂ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਬਾਲ ਹੁਤੇ ਜਬ ਰਾਮ ਬਲੀ ਮਖ ਕੌਸਿਕ ਰਾ-ਖਸ ਆਯੋ ਤਹਾਂਹੀ। ਏਕਹਿ ਬਾਨ ਸੁਬਾਹੁ ਹਨੇ ਪੁਨਿ ਦੂਸਰ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਗਰ ਮਾਹੀਂ। ਯੋਜਨ ਸੌ ਇਹ ਆਇ ਪਰੇ ਮਨ ਬਯਾਕੁਲ ਔ ਤਨ ਕੀ ਸੁਧ ਨਾਹੀਂ ॥ ੮ ॥ ਵਹਿ ਬਾਨ ਚਿਤਾਰ ।ਚਤਾਰਤ ਹੀਂ ਮਮ ਰਾਮ ਵਿਖੇ ਸਭ ਠੌਰ ਮਝਾਰੀ। ਬਨ ਦੰਡਿਕ ਪੂਰਬ ਵੈਰ ਚਿਤਾਰ ਸੁ ਰਾਜਨ ਫੇਰ ਗਯ ਇਕ ਬਾਰੀ। ਅਤੀ ਤੀਖਨ ਮ੍ਰਿਗ ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਸੈ ਮਮ ਸੈਂ ਮ੍ਰਿਗਵਾ ਬਹੁਤੇ ਪਰਵਾਰੀ। ਜਨਕਾ ਤਮਜਾ ਰਘੁਬੀਰ ਬਲੀ ਲਖਮੰਨ ਸਭੈ ਸੁ ਪਿਖੇ ਬਨ ਕਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਮਾਰਨ ਕੋ ਮਨ ਮੋਹਨ ਕੋ ਤਬ ਰਾਮ ਬਿਲੋਕ ਸੁ ਮੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਮੇਂ ਉਰ ਬਾਨ਼ ਹਨੇ

ਰਘੁ ਨੰਦਨ ਸ੍ਰੋਣਤ ਜਾਵਤ ਮੈਂ ਮੁਖ ਮਾਂਹੀ। ਔਰ ਗਏ ਬਨ ਭਾਗ ਸਭੈ ਪੁਨਿ ਮੈਂ ਗਿਰਿਓ ਇਹ ਸਾਗਰ ਮਾਹੀਂ। ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਇਸ ਠੌਰ ਬਸੌਂ ਮੁਨਿ ਭੇਖ ਧਰਿਓ ਸੁ ਡਰੋਂ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ॥੧੦॥ ਅਬ ਰਾਮ ਕੋ ਧਜਾਨ ਧਰੋਂ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਭੋਗਨ ਤੇ ਸੁ ਜਰੋਂ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਰਤਨਾਰਥ ਰਾਜ ਤਥਾ ਰਮਣੀ ਇਹ ਕਾਂਨ ਪਰੇਤੁ ਡਰੋਂ ਉਰਮਾਂਹੀਂ। ਇਹ ਸੰਕ ਉਠੇ ਇਹਰਾਮ ਅਏ ਸਭ ਕਾਰਯ ਮੋਹ ਤਜੇ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਜਬ ਸੋਇ ਰਹੋਂ ਨਿਸ ਮਾਂਹਿ ਤਬੈ ਅਤਿ ਰਾਮ ਚਿਤਾਰਤ ਹੈ ਬਨਮਾਹੀਂ॥੧੧॥ ਸੁਪਨੇ ਜਬ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਹੋਂ ਸਰ ਤਾਨ ਡਰਾਇ ਸੁ ਮੋਹ ਜਗਾਏ। ਅਬ ਤੂੰ ਸੁਨਿ ਬਾਤ ਕਹੋਂ ਹਿਤ ਕੀ ਸੁਭ ਹੋਵਤ ਰਾਮ ਸੋ ਬੈਰ ਮਿਟਾਇ। ਦਸ ਕੰਧਰ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੋ ਕਲ ਜੋ ਤੁਮ ਪਾਲ ਕਰੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁਹਾਏ। ਤਵ ਹੀਤ ਕਹੋਂ ਉਰ ਮਾਂਨ ਕਹਯੋ ਮਤੁ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਬੈਰ ਬਢਾਇ ॥੧੨॥ ਤਜਿ ਵੈਰ ਭਜੋ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਲੇ ਕਰੁਣਾਂ ਨਿਧ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਗਾਏ। ਯੁਗੁ ਆਦਿ ਬਿਖੇ ਮੁਨਿ ਵਾਕਨ ਤੇ ਸੁ ਉਦੰਤ ਸਭੈ ਹਮਹੈ ਸੁਨ ਪਾਏ। ਪਰ-ਮੇਸੁਰ ਰਾਮਹ ਪੈ ਬਿਨਤੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਆਪ ਕਰੀ ਢਿਗ ਜਾਏ। ਤਬ ਈਸ਼ ਕਹਯੋ ਤਵ ਕਾਰਯ ਜੋ ਸੁ ਕਰੋਂ ਬਿਧਿ ਜਾਹਿੰ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਆਏ ॥੧੩॥ ਚਤਰਾਨਨ ਤੇ ਮੁਖ ਏਹ ਕਹੀ ਕਮਲਾ ਇਤ ਲੋਚਨ ਭੂਮ ਪਧਾਰੋ। ਤੁਮ ਦਾਸਰਥੀ ਵਪੁ ਧਾਰ ਹਰੀ ਦਸਕੰਧਰ ਕੋ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮਾਰੋ। ਇਨਤੇ ਹਰਿ ਮਾਨੁਖ ਰਾਮ ਭਏ ਵਹਿ ਆਹਿ ਨਾਰਾਇਣ ਯੌਂ ਉਰ ਧਾਰੋ॥

ਨਿਜ ਆਇ ਭਏ ਵਹਿ ਮਾਨੁਖ ਸੇ ਤਿਨ ਕੋ ਬਨ ਭੀਤਰ ਨਾਂ
ਡਰ ਭਾਰੋ॥ ੧੪ ॥ਦੋਹਰਾ॥ ਭੂਮੀਂ ਭਾਰ ਮਿਟਾਨ ਹਿਤ
ਮਨੁਜ ਭਏ ਜਗਦੀਸ਼। ਤੁਮ ਸੁਖ ਸੋਂ ਨਿਜ ਘਰ ਵਸੋ ਵੈਰ
ਤਜੋ ਅਵਨੀਸ਼॥ ੧੫ ॥ ਸੁਨਿ ਮਰੀਚ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਬੋਲੇ
ਰਾਵਨ ਫੇਰ। ਮਾਨੀ ਨਾ ਤਿਨ ਕੀ ਕਹੀ ਲੀਨੋ ਕਾਲ ਸੁ
ਹੇਰ॥ ੧੬॥ ਮਕਰਾਛੰਦ ॥ਜੋ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ਅਹੇ
ਬਿਨਤੀ ਬਿਧਨਾ ਤਿਨ ਜਾਇ ਕਰੀ। ਮਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆ-
ਇ ਇਹਾਂ ਪੁਨਿ ਮਾਨਵ ਕੀ ਤਿਨ ਦੇਹ ਧਰੀ। ਸੋਇ ਕਰੇ
ਵਹਿ ਢੀਲ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਸਿੱਧ ਮਨੋਰਥ ਈਸ਼ ਹਰੀ॥ ਮੈ ਅਬ
ਢੀਲ ਕਰੋਂ ਨ ਕਛੂ ਬਨ ਜਾਉ ਬਨੇਂ ਮੁਹਿ ਸੀਘ ਹਰੀ॥ ੧੭
॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਬਧ ਰਾਮ ਕਰੇ ਰਣ ਭੀਤਰ ਜੋ ਤਬ ਮੈਂ ਪਰ
ਮਾਤਮ ਕੋ ਪਦ ਪਾਊਂ। ਨਹਿੰ ਰਾਮ ਹਨੋਂ ਰਣ ਭੀਤਰ ਜੋ
ਤਬ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਘਰ ਭੀਤਰ ਲਿਆਊਂ। ਅਬ ਤੂੰ ਮ੍ਰਿਗ
ਰੂਪ ਸੁਧਾਰ ਤਹਾਂ ਪੁਨਿ ਮੈਂ ਬਨਮੈ ਤਿਨਕੀ ਢਿਗ ਜਾਊਂ। ਤੁਮ
ਆਸ਼੍ਰਮ ਤੇ ਨਹਿੰ ਦੂਰ ਤਿਨੇਂ ਪੁਨਿ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸੁ ਏਹ ਬ
ਤਾਂਊਂ॥ ੧੮॥ ਪੁਨਿ ਪੂਰਬ ਜਿਉਂ ਘਰ ਮਾਹਿੰ ਬਸੋ ਇਤ
ਨੋਂ ਪਰ ਤੇ ਕਛੁ ਹੋਤ ਨ ਹਾਨੇਂ॥ ਅਬ ਤੂੰ ਭੇਦ ਦਾਇਕ ਫੇਰ
ਕਛੂ ਬਨ ਕੋਵਿਦ ਮੋਹਿ ਮਰੀਚ ਬਖਾਨੇਂ। ਤਬ ਤੋ ਸਿਰ
ਕਾਟ ਦੁਟੂਕ ਕਰੋਂ ਅਸਿਧਾਰ ਹਨੋਂ ਤੁਮਰੇ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨੇਂ। ਸੁ
ਨ ਵਾਕ ਮਰੀਚ ਸੁ ਮ੍ਰਿਤੁ ਲਖੀ ਅਬ ਬਾਤ ਬਨੇਂ ਖਲਕੇ ਬ
ਚ ਮਾਨੇਂ॥ ੧੯॥ ਜਬ ਰਾਮ ਹਨੇਂ ਬਨਭੀਤਰ ਮੈ ਤਬ ਮੈਂ

ਭਵ ਸਾਗਰ ਤੇ ਛੁਟ ਜਾਵੇਂ । ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਰਾਵਣ ਮੋਹ ਹਨੇਂ ਤਬ ਮੈਂ ਨਰਕਾਗਨ ਕੀ ਗਤਿਪਾਵੋਂ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਵਿਚਾਰ ਕੀਯੋ ਗਿਰਜਾ ਉਠ ਬੇਗ ਕਹਜੋ ਤੁਮ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੇਂ । ਪ੍ਰਭ ਰਾਵਨ ਜੋ ਕਛੁ ਮੋਹਿ ਕਹੋ ਸਿਰ ਜੋਰ ਕਰੋਂ ਨਹਿ ਨਾਥ ਹ ਟਾਵੋਂ ॥੨੦॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰ ਸੁ ਬੈਠ ਰਥੰ ਤਬ ਰਾਘਵ ਆਸ੍ਰਮ ਕੀ ਢਿਗ ਆਏ। ਸੁ ਮਰੀਚ ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾਂਚਨ ਕੋ ਸੁਭ ਰਾਜਤ ਬਿੰਦਸੁ ਬੀਚ ਸੁਹਾਏ॥ ਰਤਨਾਂ ਸਿਰਸੀਂਗ ਕਰੇ ਛਲਕੈ ਸੁਭ ਨੀਲ ਮਣੀਂ ਮੁਖ ਨੈਨ ਬਨਾਏ। ਦੁਤਿ ਦਾਮਨਿ ਸੀ ਤਨ ਪੈ ਲਸਕੈ ਬਨ ਬੀਚ ਫਿਰੇ ਸੀਯ ਰੂਪ ਦਿਖਾ ਏ॥ ੨੧॥ ਖਿਣ ਧਾਵਤ ਐ ਪੁਨਿ ਆਸ੍ਰਮ ਕੀ ਢਿਗ ਆਇ ਤਹਾਂ ਖਿਨ ਮੇਂ ਟਿਕ ਜਾਏ। ਪੁਨਿ ਆਇ ਸਮੀਪ ਡਰੇ ਉਰਮੈਂ ਭਯਭਾਰ ਭਏ ਕਹੂ ਦੂਰ ਪਲਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਵਾ ਛਲਕੈ ਪੁਨਿ ਸੀਯ ਸਮੀਪਪੁਨਾਂ ਪੁਨ ਆਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਫਿਰੇ ਢਿਗ ਆਸ੍ਰਮ ਕੀ ਉਰ ਚਾਹਤ ਹੈ ਖਲ ਸੀਯ ਲੁਭਾਏ॥ ੨੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਖਸ਼ਮੋ ਧਜਾਇ ॥ ੬ ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

॥ ਸਵੈਯਾ । ਅਬ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਰਾਵਨ ਕੋ ਕ੍ਰਿਤ ਜਾਨ ਲਯੋ ਸਗਲੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਇਕੰਤ ਕਹਜੋ ਸੀਯ ਕੋ ਸੁਨ ਸੀਯ ਕਹੋਂ ਤੁਮ ਕੋ ਕਨ ਮਾਹੀਂ। ਦਸਕੰਦਰ ਭਿੱਖਕ

ਰੂਪਧਰੇ ਤੁਮਰੀ ਢਿਗ ਆਵਹਿਗੋ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਅਬ ਤੂੰ ਕਰ ਛਾਹ ਕੀ ਸੀਯ ਭਲੇ ਪੁਨਿ ਆਪ ਰਹੋ ਦੂਰ ਪਾਵਕ ਮਾਹੀਂ ॥੧॥ ਮਮ ਆਇਸ ਮਾਨ ਦੁਆਦਿਸ ਤੂੰ ਬਸ ਪਾਵਕ ਮੈਂ ਉਰ ਮਾਨ ਕਹੀ। ਪੁਨ ਰਾਵਨ ਕੇ ਬਧ ਤੇ ਉਪਰੰਤ ਸੁ ਮੋਹ ਮਿਲੇ ਇਹ ਝੂਠ ਨਹੀ। ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੇ ਵਾਕ ਰਚੀ ਛਲ ਕੀ ਸੀਯ ਸੋ ਹਰਿ ਕੇ ਢਿਗ ਆਇ ਬਹੀ। ਤਬ ਆਪ ਧਸੀ ਵਹੁ ਪਾਵਕ ਮੈ ਅਤਿ ਲੀਨ ਭਈ ਨਹਿਜਾਤ ਲਹੀ ॥ ੨ ॥ ਛਲ ਕੀ ਸੀਯ ਸੋਂ ਛਲ ਕੋ ਮ੍ਰਿਗਵਾ ਪਿਖ ਹਾਸ ਉਠੀ ਅਪਨੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ। ਢਿਗ ਰਾਮਕੀ ਜਾਇ ਅਧੀਨ ਭਈ ਪੁਨਿ ਏਹੁ ਕਹ੍ਯੋ ਨਿਜ ਆਨਨ ਮਾਹੀਂ। ਇਹ ਰਾਮ ਪਿਖੋ ਮ੍ਰਿਗ ਕਾਂਚਨ ਕੋ ਰਤਨਾਗਰ ਭੂਖਨ ਹੈ ਤਨ ਮਾਹੀਂ। ਬਹੁ ਬਿੰਦ ਬਿਰਾਜਤ ਯਾ ਤਨ ਮੈਂ ਡਰਤੋ ਨਹਿ ਰੰਚ ਸੁ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩ ॥ ਅਬ ਫਾਂਧ ਤਿਨੇਂ ਮੁਹਿ ਦੇਹਪਤੀ ਕਰ ਖੇਲਨ ਘਾਸ ਚੁਗੇ ਫੁਲਵਾਰੀ। ਤਬ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ ਲੈ ਕਰਮੈਂ ਲਘੁਭ੍ਰਾਤ ਸਮੀਪ ਸੁ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ। ਬਨਤੂੰ ਯਤਨਾਂ ਕਰ ਸੀਯ ਰਖੀਂ ਜਨਕਾ ਤਨੁਜਾ ਮਮ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੀ। ਇਹ ਹੈਂ ਛਲਵੰਤ ਵਡੇ ਖਲ ਰਾਖਸ਼ ਸੀ ਮੁਗਧਾ ਤੁਮਰੀ ਰਖਵਾਰੀ ॥ ੪ ॥ ਇਹ ਹੋਇ ਇਕਾਗਰ ਸੀਯ ਰਖੀਂ ਸੁ ਆਨੰਦਤ ਆਹਿ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਬਾਰੀ । ਲਖਮੰਨ ਕਹ੍ਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਪੇਖ ਤਬੈ ਮ੍ਰਿਗਨਾਂਹਿ ਸੁਨੋਂ ਭ੍ਰਮ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਸੁ ਮਰੀਚ ਅਹੇ ਨ ਸੰਦੇਹ ਕਛੂ ਮ੍ਰਿਗ ਯਾ ਬਿਧ ਕੇ ਨ ਰਚੇ ਮੁਖ ਚਾਰੀ। ਗਿਰਜਾ ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ ਮੁ-

ਖਾਂਬੁਜ ਤੇ ਤਬ ਰਾਮ ਰਮਾਪਤਿ ਏਹ ਉਚਾਰੀ ॥ ੫ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਜੁ ਮਰੀਚ ਅਹੇ ਤੁ ਹਨੋ ਖਿਨ ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਗ ਜੌ ਤੁ ਬਨੇਂ ਸੀਯ ਕੇ ਹਿਤ ਆਨੇਂ । ਤੁਮ ਸੀਯਾ ਕੋ ਪਾਲਨ ਨੀਠ ਕਰੋ ਇਮ ਭਾਖ ਲਈ ਕਰ ਮਾਹਿੰ ਕਮਾਨੇਂ । ਮ੍ਰਿਗ ਕੋ ਅਨਧਾਵਨ ਰਾਮ ਕੀਯੋ ਅਬ ਲੌ ਨਿਗਮਾਗਮ ਨੀਤ ਬਖਾਨੇਂ । ਜਿਨ ਮਾਹਿੰ ਰਹੇ ਨਿਤ ਮਾਇ ਸਦਾ ਜਗਦਾ ਕ੍ਰਿਤ ਜਾਸ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਭੁਲਾਨੇਂ ॥ ੬ ॥ ਸੁ ਬਿਕਾਰ ਬਿਹੀਨ ਚਿਦਾਤਮ ਜੋ ਪਰਿਪੂਰਣ ਔ ਮ੍ਰਿਗ ਕੇ ਹਿਤ ਧਾਏ । ਹਰਿ ਸੇਵਕ ਕੇ ਅਨਕੂਲ ਸਦਾ ਗਿਰਜਾ ਭੁਵ ਮੰਡਲ ਬੇਦਨ ਗਾਏ । ਛਲ ਜਾਨ ਉਮਾਂ ਸੀਯਾ ਕੇ ਹਿਤ ਰਾਮ ਧਏ ਮ੍ਰਿਗ ਕੋ ਬਲ ਪਾਦ ਉਠਾਏ । ਬਲ ਨਾਂਤਰ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਜੋ ਮ੍ਰਿਗ ਜਾਨਕੀ ਤੇ ਕਛੁ ਚਾਹਤ ਪਾਏ ॥੭॥ ਸੁਸਮੀਪ ਕਦਾਚਿਤ ਡੀਠ ਪਰੇ ਖਿਣ ਧਾਵਤ ਲੀਨ ਕਦਾਚਿਤ ਹੋਈ । ਪੁਨਿ ਦੂਰ ਦਿਖਾਵਤ ਰੂਪ ਉਮਾ ਹਰਿ ਧਯਾਨ ਧਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰਤ ਓਈ । ਜਗ ਧੰਨ ਮਰੀਚ ਸੁ ਭਾਗ ਜਗੇ ਪਰਮਾਤਮ ਢੂੰਡਤ ਤਾਂ ਤਨ ਜੋਈ । ਤਬ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਉਮਾ ਮਨ ਮੈਂ ਹਰਿ ਜਾਨ ਲਯੋ ਖਲ ਰਾਖਸ਼ ਸੋਈ॥ ੮ ॥ ਸਰ ਏਕ ਹਨੇ ਮ੍ਰਿਗ ਰੂਪ ਵਹੀ ਧਰ ਪੂਰਬ ਰੂਪ ਗਿਰੇ ਧਰਮਾਹੀਂ । ਮੁਖ ਮਾਹਿੰ ਮਰੀਚ ਕੇ ਸ੍ਰੋਨ ਬਹੇ ਸੁਰ ਹੇਰ ਤਬੇ ਸਗਲੇ ਨਭ ਮਾਹੀਂ । ਬਿਧ ਹਾ ਮ੍ਰਿਤ ਮੋਹ ਭਈ ਇਨਤੇ ਲਖਮੰਨ ਰਖੋ ਤੁਮ ਮੋ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਗਿਰੇ ਮੁਹਿਭਾਰ ਸੁ ਸ੍ਰੋਣਤ ਪੀਵਤ ਜਾ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥ ੯॥ ਮਰਣੇਂ

ਜਿਹ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਤ ਹੀ ਤਜ ਦੇਹ ਮਿਲੈਂ ਨਰ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ
। ਅਬ ਕਯੋਂ ਨ ਮਿਲੇ ਵਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਜੋ ਹਰਿ ਹੇਰਤਿ ਹੈ
ਹਰਿ ਹੀ ਤਿਨ ਮਾਰੇ। ਤਿਨਕੇ ਤਨਤੇ ਇਕ ਜੋਤ ਉਠੀ
ਸਭ ਕੇ ਪਿਖਤੇ ਮਿਲੀ ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ। ਬਿਸਮੈਂ ਸੁਰ ਹੋਇ
ਰਹੇ ਸਗਲੇ ਮਿਲਕੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੧੦ ॥
ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕੌਨ ਕਰਯੋ ਇਨ ਰਾਖਸ਼ ਕੌਨ ਲਯੋ ਪਦ ਯਾ ਜਗ
ਮਾਹੀਂ। ਮੁਨਿ ਹਿੰਸਕ ਨੀਚ ਮਹਾਂ ਕਪਟੀ ਸੁ ਮਿਲ੍ਯੋ ਤਨ
ਛੋਰ ਪਰਾਤਮ ਮਾਹੀਂ। ਅਥਵਾ ਇਹ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਹੇ ਕਛੁ
ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਬਲੁ ਨਾਹੀਂ। ਸਰ ਰਾਮ ਸਰੀਰ ਹਨੈਂ
ਇਨਕੇ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਚਿਤਾਰਤ ਥੋ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੧੧ ॥ ਡਰ
ਰਾਮ ਕੇ ਛੋਰ ਦਈ ਸਗਲੀ ਗ੍ਰਹ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਰਾਮ ਭਜੇ ਉਰ
ਮਾਹੀਂ। ਰਿਦ ਰਾਮ ਕੋ ਧਿਆਨ ਧਰੇ ਸਦਹੀਂ ਸਭ ਪਾਪ
ਮਿਟਾਇ ਦਏ ਤਨ ਮਾਹੀਂ। ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਰਾਮ
ਮਿਲੇ ਜੋ ਮਰੀਚ ਹਨੈਂ ਹਰਿ ਜੀ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਦਿਜ ਰਾਖ਼ਸ਼
ਸੁਕ੍ਰਤਿ ਦੁਕ੍ਰਿਤ ਕੀ ਗਨਤੀ ਕਛੁ ਹੈ ਹਰਿ ਕੇ ਘਰ ਮਾਹੀ
॥ ੧੨ ॥ ਅੰਤ ਕਲੇਵਰ ਰਾਮ ਤਜੇ ਵਹਿ ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਯਹਿ
ਸਾਚੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਆਪਸ ਮੈਂ ਇਮ ਭਾਖ ਸੁਰਾਸੁਰ ਆਪ
ਗਏ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮਝਾਰੀ। ਰਾਂਮ ਬਡੀ ਉਰ ਚਿੰਤਬਢੀ ਮਰਣੇ
ਖਲ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੀਨ ਉਚਾਰੀ। ਹਾ ਲਖਮਨਿ ਸੁ ਮੋ ਸਮ ਵਾਕ
ਕਹਯੋ ਇਨ ਰਾਕਸ਼ ਤੁੰਡ ਮਝਾਰੀ॥ ੧੩॥ ਸੁਨਿ ਮੋ ਸਮ
ਵਾਕ ਬਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਬਧ ਕੀ ਉਪਜੇ ਤਿਨ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ।

ਇਹ ਚਿੰਤ ਬਢੀ ਹਰਿ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਬਨ ਦੂਰ ਹਟੇ ਸੁ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੀ। ਸੁਨਿ ਵਾਕ ਮਰੀਚ ਸੁ ਸੀਯ ਡਰੀ ਦੁਖ ਸਿੰਧ ਬਹੀ ਲਖਮੰਨ ਉਚਾਰੀ। ਲਖਮੰਨ ਸਰਾਸਨ ਲੈਕਰ ਮੈਂ ਬਨ ਬੇਗ ਧਸੋ ਤਵ ਭ੍ਰਾਤ ਪੁਕਾਰੀ॥ ੧੪ ॥ ਰਾਖਸ਼ ਪੀੜ ਦਈ ਤਿਨ ਕੋ ਮੁਖ ਹਾ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਰਾਮ ਕਹੇ। ਨਾਹਿੰ ਸੁਨੇ ਨਿਜ ਕਾਨਨ ਤੂੰ ਬਲਿ ਬੁਧਿ ਕਹਾਂ ਮਮ ਦੂਖ ਦਹੇ। ਤਾਂ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਇਹ ਕਹੀ ਇਹ ਰਾਘਵ ਕੇ ਮੁਖ ਵਾਕ ਨਹੇ। ਕੋਇਕ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਰਾਮ ਹਨੇ ਮਰਤੇ ਮੁਖਿ ਭੀਤਰ ਏਹ ਕਹੇ ॥ ੧੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰੇ ਜਬ ਰਾਮ ਜੀ ਹਨੇ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਏਕ। ਸੋ ਕਿਮ ਦੀਨ ਸੁ ਬੋਲ ਹੈਂ ਸੁਰ ਪੂਜੈਂ ਧਰ ਟੇਕ॥ ੧੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੀ ਲਖਮੰਨ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਸੀ ਦ੍ਰਿਗ ਭੀਤਰ ਆਇਸ ਵਾਰੀ। ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਨਾਸ ਚਹੇਂ ਉਰ ਮੈ ਦੁਰਬੁਧਿ ਮਹਾਂ ਲਖ-ਮੰਨ ਤਿਹਾਰੀ। ਕੈਕਈ ਨੰਦਨ ਤੂੰ ਪਠਿਓ ਮ੍ਰਿਤ ਰਾਮਹਿ ਕੀ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੀ। ਜਾਨਕੀ ਨਾਂ ਤੁਮ ਹਾਥ ਚਰੈ ਪਿਖ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੋਂ ਜਗ ਆਗ ਮਝਾਰੀ॥੧੭॥ਰਾਮ ਨ ਜਾਨਤ ਥੋ ਤੁਮ ਕੋ ਪਤਿਨੀ ਹਮਰੀ ਬਨ ਲੇਵਨ ਆਏ। ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਮੈ ਪਰਸੋਂ ਤਨ ਜਾਨਕੀ ਯੋਂ ਮੁਖ ਸਾਚ ਅਲਾਏ। ਕੈਕਈ ਨੰਦਨ ਐ ਤੁਮ ਕੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਛੁਹੋਂ ਜਨਕਾ ਤਮਜਾਏ।ਯੋ ਮੁਖਿ ਭਾਖ ਸੁਬਾਹੁ ਹਨੇ ਉਰ ਜਾਨਕੀ ਨੈਨਨ ਨੀਰ ਬਹਾਏ॥੧੮॥ਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਕਰ ਕਾਨ ਢਪੈ ਦੁਖ ਹੈ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਯੋਂ ਮੁਖਿ ਭਾਖਤ ਹੈ ਧ੍ਰਿਗ ਪਾਵਹਿਗੀ ਦੁਖ ਤੂੰ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਯੋਂ ਮੁਖ ਭਾਖ ਸੁ ਸੀ ਅਰਪੀ ਤਬ ਕਾਰ ਦੀਏ ਸੁ ਗਯੋ

ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਦੂਖ ਲਗੋ ਉਰ ਭੀਤਰ ਤਾਂ ਹਰਏ ਹਰਏ ਬਨ ਰਾਮ ਜਹਾਹੀ ॥ ੧੯ ॥ ਤਬ ਅੰਤਰਿ ਪਾਇ ਸੁ ਰਾਵਨ ਨੇ ਖਲ ਭਿਖਕ ਰੂਪ ਧਰ੍ਯੋ ਤਨ ਮਾਹੀਂ । ਜਨਕਾਤਨੁਜਾ ਢਿਗ ਆਇ ਖਰੋ ਪੁਨ ਦੰਡ ਕਮੰਡਲ ਹੈ ਕਰ ਮਾਹੀਂ । ਤਬ ਸੀਯ ਬਿਲੋਕ ਸੁ ਆਪ ਉਠੀ ਲਖ ਸੰਤ ਕਰੋਂ ਪੁਨਿ ਪੂਜਨ ਤਾਹੀਂ । ਫਲ ਮੂਲ ਦਏ ਤਿਨ ਖਾਵਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਸ੍ਵਾਗਤ ਆਪ ਕਹ੍ਯੋ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੦ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਮੁਨਿ ਜੂ ਤੁਮ ਭੋਜਨ ਬੈਠ ਕਰੋ । ਸੁਖ ਠੌਰ ਵਸੋ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹਰੋ । ਪਤਿ ਮੋ ਬਨਮੈ ਅਬ ਆਵਹਿੰਗੇ । ਤਵ ਸੇਵ ਵਿਸੇਖ ਕਰਾਵਹਿੰਗੇ ॥ ੨੧ ॥ ਭਿੱਖਕਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥ ਵਾਰਜ ਨੈਨਨ ਕੌਨ ਤੁਮੈ ਅਰ ਕੋ ਪਤਿ ਹੈ ਤੁਮਰੋ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । ਕਾਨਨ ਮੈ ਕਿਮ ਵਾਸ ਕਰੋ ਬਹੁ ਰਾਖਸ਼ ਨੀਤ ਫਿਰੇਂ ਜਿਨ ਮਾਹੀਂ । ਮੋਹਿ ਕਹੋ ਸਭ ਤੂੰ ਕਲ-ਯਾਨ ਨ ਹੈ ਰਜ ਵੰਸਨ ਕੇ ਘਰ ਮਾਹੀਂ । ਉੱਤਮ ਅੰਗ ਸਭੈ ਤੁਮਰੇ ਰਿਖ ਨਾਰਨ ਕੋ ਯਹਿ ਲੱਖਣ ਨਾਹੀਂ ॥ ੨੨ ॥ ਸੀਤੋਵਾਚ ਸਵੈਯਾ ॥ ਔਧਿਪਤੀ ਇਕ ਭੂਪ ਬਲੀ ਦਸਰਥ ਤਨੇ ਸਭ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇਂ । ਹੈਂ ਸੁਤ ਰਾਮ ਬਡੋ ਤਿਨਕੇ ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਔ ਬਲ ਕੈ ਸੁ ਨਿਧਾਨੇਂ । ਮੈ ਪਤਿਨੀ ਤਿਨਕੀ ਜਗ ਮੈਂ ਜਨਕਾਤਨੁਜਾ ਮੁਹਿ ਲੋਕ ਬਖਾਨੇ । ਭ੍ਰਾਤ ਅਹੈ ਲਘੁ ਜੋ ਤਿਨ ਕੋ ਲਖਮੰਨ ਕਹੇਂ ਬਲ ਬੁਧ ਸਮਾਨੇ ॥ ੨੩ ॥ ਚੋਪਈ । ਪਿਤ ਆਗਜਾ ਉਰ ਰਾਮ ਸੁ ਧਾਰੀ । ਆਏ ਦੰਡਕ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰੀ । ਚੌਦਾਂ ਬਰਖ ਕਰੇ ਬਨ ਬਾਸਾ । ਤੁਮ ਨਿਜ ਨਾਮ ਸੁ

ਕਰੋ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ॥ ੨੪ ॥ ਭਿੱਖਕ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪੌਲਸਤ ਤਨੇ ਰਾਂਵਨ ਮੁਹਿ ਭਾਨੇ। ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਸਭੈ ਮੁਹਿ ਜਾਨੇ ॥ ਤੇਰੇ ਕਾਮ ਸੁ ਮੋਹਿ ਤਪਾਯੋ ॥ ਤੋਕੋ ਲੇਵਨ ਮੈਂ ਬਨ ਆਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੁਨਿ ਭੇਖ ਧਰੇ ਬਨ ਰਾਮ ਫਿਰੇ ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਕਹਾਂ ਸੁਖ ਤੇ ਬਨ ਬਾਰੇ। ਅਬ ਮੋਹਿ ਭਜੋ ਤਜ ਦੂਖ ਸਭੈ ਸਭ ਭੋਗਨ ਭੋਗ ਸੁ ਜੇ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਸੀ ਦਸਕੰਧਰ ਵਾਕ ਤਬੈ ਮਨ ਭੀਤ ਭਈ ਮੁਖਿ ਏਹ ਉਚਾਰੇ ॥ ਇਮ ਮੇ ਖਲ ਭਾਖਤ ਤੂੰ ਬਨ ਮੈ ਰਘੁਬੀਰ ਬਲੀ ਤੁਮਕੋ ਰਣ ਮਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਆਵਹਿੰਗੇ ਅਬ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਜੁ ਤੂੰ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਠਾਢ ਰਹੇ। ਕੋ ਮਮ ਧਾਰ ਸਕੈ ਬਨਮੈ ਹਰਿ ਨਾਰ ਯਥਾ ਸਸਿ ਕਾਨ ਗਹੇ। ਰਾਘਵ ਬਾਣ ਵਭਿੰਨ ਤਨੂੰ ਧਰ ਮਾਂਹਿ ਗਿਰੇ ਫਲ ਬੋਲ ਲਹੇ । ਸੀ ਬਤੀਆਂ ਸੁਨ ਕੈ ਗਿਰਜਾ ਦਸਕੰਧਰ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁ ਦੇਹ ਦਹੇ॥ ੨੭ ॥ ਤਜਿ ਭਿਖਕ ਰੂਪ ਸੁ ਰੂਪ ਗਹੇ ਗਿਰ ਸੋ ਤਨ ਹੈ ਮੁਖ ਭੀਤਰਿ ਗਾਜੇ । ਦਸ ਆਨਨ ਔ ਪੁਨਿ ਬੀਸ ਭੁਜਾਂ ਤਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਸੋ ਘਨ ਕੀ ਦੁਤਿ ਲਾਜੇ। ਤਿਨ ਹੇਰ ਡਰੀ ਬਨ ਦੇਵ ਸਭੈ ਅਰਭੂਤ ਦਸੋ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਉਠ ਭਾਜੇ। ਤਬ ਫੇਰ ਧਰਾ ਨਖ ਛਿੰਦਨਕੈ ਜਹਿ ਸੀਯ ਹੁਤੀ ਗਿਰ ਸੀ ਕਰ ਛਾਜੇ ॥ ੨੮ ॥ ਤੋਲ ਧਰਾ ਰਥ ਮਾਹਿੰ ਧਰੀ ਅਤਿ ਬੇਗ ਚਲੇ ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ । ਹਾ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਹਾ ਲਖਮੰਨ ਕਹੇ ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ । ਰੋਵਤ ਦੀਨ ਭਈ ਮਨ ਮੈ ਧਰ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰਤ ਨੈਨਨਮਾਹੀਂ

। ਸੀਯ ਕੋ ਰੋਦਨ ਦੀਨ ਮਹਾਂ ਸੁ ਜਟਾਊ ਸੁਨਿਓ ਨਿਜ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੯ ॥ ਬੇਗ ਉਠੇ ਸੁ ਜਟਾਯੁ ਬਲੀ ਨਖ ਤੀਖਨ ਮੁੰਡ ਕੁਪੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਤਿਸ਼੍ਟ ਸੁ ਤਿਸ਼ਟ ਕਹ੍ਯੋ ਮੁਖ ਤੇ ਇਹ ਕੋ ਪੁਨਿ ਜਾਵਤ ਹੈਂ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਭ੍ਰੂ ਜਗ ਨਾਥ ਕੀ ਨਾਰਿ ਹਰੀ ਖਲ ਨਾਥ ਨਹੀਂ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਹੀਂ । ਕੂਕਰ ਜਿਉਂ ਪੁੜ ਰਾਸ ਬਲੀ ਅਤਿ ਪਾਵਨ ਨੀਚ ਹਰੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੦ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਸੁ ਚੌਂਚ ਚਲਾਇ ਸੁ ਤੋੜ ਦਯੋ ਰਥ ਰਾਵਨ ਕੋ । ਪਦ ਕੇ ਨਖ ਤੀਖਨ ਫੇਰ ਦਯੋ ਖਗ ਤੋਰ ਦਯੋ ਧਨੁ ਵਾਹਨ ਕੋ । ਤਜ ਸੀਯ ਸੁ ਰਾਵਨ ਖਗ ਲਏ ਸੁ ਜਟਾਯੁ ਜੁਟੇ ਗਲਿ ਲਾਵਨ ਕੋ । ਕਰ ਕ੍ਰੋਧ ਕਟੇ ਤਿਨ ਪੰਖ ਦੁਊ ਸਿਰ ਸੇਖ ਰਹੇ ਸੁ ਬਤਾਵਨ ਕੋ ॥ ੩੧ ॥ ਇਤ ਜਾਇ ਜਟਾਯੁ ਪਰੇ ਧਰ ਮੈਂ ਕਛੁ ਪ੍ਰਾਨ ਰਹੇ ਤਿਨਕੇ ਤਨ ਮਾਹੀਂ । ਉਤ ਰਾਵਣ ਓਰ ਚਢੇ ਰਥਮੈਂ ਗਹਿ ਸੀਯ ਗਏ ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ । ਮੁਖ ਰਾਮਹਿ ਰਾਮ ਸੁ ਸੀਯ ਕਹੇ ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਰੱਖਕ ਪਾਵਤ ਨਾਹੀਂ । ਮੁਖ ਹਾ ਰਘੁਬੀਰ ਪੁਕਾਰਤ ਹੈ ਮੁਹਿ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਨਾਂ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਲੈ ਬਨ ਰਾਮ ਚਲੇ ਪਤਿਨੀ ਤੁਮਰੀ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਛੁਡਾਈ । ਹਾ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਭਾਗ ਬਡੇ ਅਪਰਾਧਨ ਕੋ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ।ਵਾਕ ਸਿਲੀ ਮੁਖ ਮੋਹ ਹਤੇ ਤੁਮ ਦੇਵਰ ਮੋਹ ਪਿਖੋ ਅਬ ਆਈ । ਰੋਵਤ ਯੋਂ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਸੀ ਡਰ ਰਾਮਹਿਕੇ ਗਹਿ ਬੇਗ ਚਲਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਬੇਗ ਪ੍ਰਭੰਜਨ ਜਾਤ ਭਯੋ ਗਹਿ ਸੀ ਦਸ

ਕੰਧਰ ਜੋ ਨਭ ਮਾਹੀਂ । ਸੀਯ ਨਿਹਾਰ ਅਧੋਮੁਖ ਬਾਨਰ ਪਾਂਚ ਬਿਰਾਜਤ ਥੇ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਭੂਖਨ ਤਾਰ ਕਛੂ ਤਨ ਤੇ ਪਟ ਪਾੜ ਸੁ ਬਾਂਧ ਬਗਾਇ ਤਹਾਹੀਂ । ਰਾਮ ਕਹੇ ਇਕ ਨਾਰ ਗਈ ਸੁ ਹਰੀ ਦਿਸ ਦੱਖਣ ਯਾ ਪਥ ਮਾਹੀਂ ॥੩੪॥ ਤਬਲੰਘ ਪਯੋਨਿਧ ਲੰਕ ਗਏ ਦਸਕੰਧਰ ਸੀਯ ਧਰੀ ਪੁਰ ਮਾਹੀਂ । ਸੁ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਮੈ ਸੁਭ ਤਾਲ ਤਮਾਲ ਲਗੇ ਜਿਨ ਮਾਹੀਂ । ਤਹਿ ਰਾਖ ਸੀਯਾ ਰਖਵਾਰੀ ਕਰੇ ਦਸਕੰਧਰ ਮਾਤ ਪਿਖੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਕ੍ਰਿਸ ਦੀਨ ਭਈ ਅਤਿ ਆਰਤਹੈ ਨਹਿ ਬਾਲ ਗੁੰਦਾਵਤ ਹੈ ਸਿਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਸਕ ਵਦਨ ਅਤਿ ਬ੍ਯਾਕੁਲਾ ਹਾਹਾ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰ । ਰਾਖਸ਼ ਮੈ ਸੀਤਾ ਬਸੈ ਬਿਲਪਤ ਨੈਨਨ ਵਾਰ ॥ ੩੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੭ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਰਾਖਸ ਕਾਮ ਕੋ ਰੂਪ ਧਰੇ ਛਲ ਕੇ ਮ੍ਰਿਗਵਾ ਬਨ ਰਾਘਵ ਮਾਰੇ । ਤਬ ਰਾਮ ਹਟੇ ਬਨ ਤੇ ਘਰ ਕੋ ਅਤਿ ਦੂਰਹਿ ਤੇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਨਿਹਾਰੇ । ਮੁਖ ਸੂਕ ਰਹੇ ਅਤਿ ਦੀਨ ਭਏ ਲਖਮੰਨ ਬਲੀ ਬਨ ਪੰਥ ਮਝਾਰੇ । ਵਹ ਜਾਨ ਸਭਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਬਲੀ ਮਨ ਆਪਨ ਮਾਹ ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰੇ ॥੧॥ ਲਖਮੰਨ ਨ ਜਾਨਤ ਬਾਤ ਕਛੂ ਬਨ ਮੈ ਸੀਯ ਜੋ ਛਲ

ਕੀ ਸੁ ਬਨਾਈ। ਜਨ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਜਿਉਂ ਅਬ ਸੋਚ ਕਰੋਂ ਸੁ ਕਰੋ ਲਖਮੱਨਕੀ ਆਜੁ ਠਗਾਈ। ਜਬਮੈ ਅਬ ਤ੍ਰੂ ਸੁਨਿ ਮੰਦਰ ਮੈ ਤਜਿ ਸੋਕ ਰਹੋ ਬਨ ਮੈ ਠਹਰਾਈ। ਤਬ ਰਾਕਸ਼ ਕੋਟ ਮਰੈ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਪਿਖੋ ਅਬ ਔਰ ਸੁ ਰੀਤ ਨ ਕਾਈ॥ ੨॥ ਕਾਮਕ ਜਿਉਂ ਦੁਖ ਭਾਰ ਭਏ ਸੀਯ ਸੋਚ ਕਰੋ ਮਨ ਮੈ ਅਕੁਲਾਵੋਂ। ਢੂੰਡਤ ਢੂੰਡਤ ਸੀ ਬਨ ਮੈ ਤਬ ਮੈ ਅਸੁਰਾ ਇਨ ਮੈ ਕੁਪਿ ਜਾਵੋਂ । ਰਾਵਣ ਕੋ ਕੁਲ ਕੇ ਸਹਿ ਮਾਰ ਸੁ ਪਾਵਕ ਮੈ ਨਿਜ ਜਾਨਕੀ ਪਾਵੋਂ। ਮੋਹਧਰੀ ਗਹਿ ਮੈ ਤਿਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਔਧਪੁਰੀ ਸੁਖ ਸੋਂ ਘਰ ਜਾਵੋਂ॥ ੩॥ ਚਤੁਰਾਨਨ ਮੇ ਬਿਨਤੀ ਸੁ ਕਰੀ ਮਮ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਸੁ ਆਪ ਸਵਾਰੇ॥ ਗਹਿ ਮਾਨੁਖ ਭਾਵ ਸੁ ਬਾਸ ਕਰੋਂ ਕਛੁ ਕਾਲ ਈਹਾਂ ਅਬਿ ਭੂਮ ਮਝਾਰੇ। ਜਗ ਮਾਨੁਖ ਭਾਵ ਕੀ ਮੇ ਚਰਯਾ ਸੁਨ ਹੈ ਭਵ ਮੰਡਲ ਜੀਵ ਉਦਾਰੇ! ਤਜਿ ਬੰਦਨ ਤੇ ਭਵ ਮੋਖ ਲਹੇ ਨ ਸਹੇ ਭਵ ਭੀਤਰ ਤੇ ਦੁਖ ਭਾਰੇ॥ ੪॥ ਯੋ ਮਨ ਮੈ ਠਹਰਾਇ ਭਲੋਂ ਤਬ ਆਵਤ ਰਾਮ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਾ ਹਿਤ ਜਾਨਕੀ ਤੋਹਿ ਤਜੀ ਲਖਮੰਨ ਕਹਯੋ ਇਮ ਰਾਮ ਉਚਾਰੇ॥ ਕੈਕਿਨ ਰਾਖਸ਼ ਸੀਯ ਹਰੀ ਪੁਨਿ ਕੈ ਜਨਕਾਤਨਜਾ ਗਯੋ ਮਾਰੇ । ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਜਬ ਯਾ ਮੁਖ ਤੇ ਕਰ ਜੋਰ ਸੀਯਾ ਬਚ ਭ੍ਰਾਤ ਉਚਾਰੇ।੫॥ਹਾ ਲਖਮੰਨ ਕਹਯੋ ਮੁਖ ਰਾਖਸ਼ ਸੋ ਹਰਜੀ ਹਮ ਹੂ ਸੁਨ ਪਾਏ। ਤੇ ਬਚ ਸੋਂ ਸੁਨਿ ਸੋ ਅਵਨੀ ਦੁਹਿਤਾ ਮਮ ਜਾਹ ਸੁ ਏਹ ਅਲਾਏ। ਰੋਇ ਉਠੀ ਤਬ ਮੋਹਿ ਕਹਯੋ ਬਚ

ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਭ੍ਰਮ ਕਿਯੋਂ ਦੁਖ ਪਾਏ। ਰਾਮ ਕਹੇ ਨਹਿ ਯੋਂ ਕਬ ਹੀ ਮੁਖਿ ਸੋਭਨ ਤੂੰ ਸੁ ਪਿਖੋ ਘਰ ਆਏ॥ ੬ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਯੋ ਜਬ ਮੈ ਤਿਨ ਕੋ ਤਬ ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਤਿਨ ਯੋਂ ਮੁਖ ਮਾ ਹੀਂ। ਅਬ ਸੋ ਨਹਿ ਵਾਕ ਵਖਾਨ ਸਕੋਂ ਵਹਿ ਆਹਿ ਅਵਾਚ ਸੁ ਤੇ ਢਿਗ ਮਾਹੀਂ। ਕਰ ਸੋ ਮਮ ਕਾਨ ਦਬੋ ਦਬਹੀਂ ਤੁਮ ਪੇਖਨ ਕੋ ਸੁ ਅਯੋ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਤਬ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਲਖਮੰਨ ਉਮਾਂ ਸੁਨਿ ਤੱਦਪ ਤੋਹਿ ਕੀਓ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ ॥ ੭॥ ਭ੍ਰਮ ਜੋਖਤ ਵਾਕ ਸੁ ਸੱਤ ਗਹੇ ਪੁਨਿ ਤਯਾਗ ਕਰਯੋ ਤਿਨਕੋ ਬਨ ਮਾਹੀਂ। ਅਬ ਕੈ ਕਿਨ ਰਾਖਸ਼ ਸੀਯ ਹਰੀ ਪੁਨਿ ਕੈ ਕੋਊ ਖਾਇ ਗਯੋ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ। ਇਹ ਚਿੰਤ ਬਢੀ ਰਘੁ ਬੀਰ ਬਲੀ ਕਰ ਬੇਗ ਅਏ ਨਿਜ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮਾਹੀਂ। ਜਨਕਾ ਤਨੁਜਾ ਨਹਿੰ ਤਾਹਿ ਪਿਖੀ ਸੁ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਕਰੇਂ ਦੁਖ ਹੈ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੮॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਹਾ ਜਾਨਕੀ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰੀ ਕਹਿ ਗਈ ਆਸ੍ਰਮ ਛੋਰ॥ ਕੈ ਨੀਲ ਤੂੰ ਬਨ ਮੈ ਭਈ ਮਮ ਹਾਸ ਹਿਤ ਮਨਤੋਰ। ਇਮ ਰਾਮ ਢੂੰਢੇ ਜਾਨਕੀ ਬਨਮਾਹਿ ਪਾਵੇ ਨਾਹਿ। ਬਨ ਦੇਵੀਯੋ ਤੁਮ ਮੈ ਕਹੋ ਕਹਿ ਜਾਨਕੀ ਅਬ ਆਹਿ ॥੯॥ ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਦ ਪਾਲਿ ਵਿਹੰਗਮੋ ਤੁਮ ਦੇਹ ਮੋਹਿ ਬਤਾਇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਲਪ ਸੁ ਰਾਮ ਜੀ ਸੀਯ ਹੇਰ ਹੈਂ ਨਹਿੰ ਪਾਇ। ਸਰਬੱਗ ਸੋ ਰਘੁਨੰਦਨਾ ਪਰ ਸੀਯ ਪਾਵਹਿੰ ਨਾਹਿੰ। ਆਨੰਦ ਸੋਂ ਅਨ ਸੋਚ ਹੈਂ ਅਚੱਲ ਦੌਰੇ ਜਾਹਿੰ ॥ ੧੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਿਰ ਮਮ ਨਿਰ ਹੰਕਾਰ ਸੁਰਾਮਾ। ਅਖੰਡ

ਅਨੰਦ ਸਦਾ ਚਿਦ ਧਾਮਾ । ਮਮ ਜਾਯਾ ਸੀਤਾ ਯੋ ਕਹੇਂ। ਦੁਖ ਸਾਗਰ ਕੋ ਅੰਤ ਨ ਲਹੇਂ ॥ ੧੧ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਮਾਯਾ ਨਰ ਤਨਧਾਰੀ । ਫਿਰੇਰਘੂਤਮ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰੀ । ਜਾਂ ਪਦਪੰਕਜ ਭੁਏ ਬਿਧਾਤਾ । ਮੁਨਿ ਸਨਕਾਦਿਕ ਔ ਰਿਖ ਸਾਤਾ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹੈ ਅਸੰਗ ਸਹ ਸੰਗ ਸੇ ਮੂੜ੍ਹ ਪਛਾਨੇ ਰਾਮ । ਭਤ ਗਿਆਨੀ ਰਾਮ ਕੌ ਲਖੇ ਪਰਾਤਮ ਧਾਮ ॥ ੧੩ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਸੀਯ ਹਰਿ ਬਨ ਮੈ ਟੋਲੈਂ । ਲਖਮਣ ਸਹਿਤ ਬ੍ਯਾਕੁਲ ਡੋਲੈਂ । ਨਭ ਕੀ ਓਰ ਨ ਡੀਠ ਪਸਾਰੇਂ । ਸੂਰਜ ਤੇ ਉਰ ਲਜਾ ਧਾਰੇਂ ॥ ੧੪ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਰਥ ਚਕਰ ਚਾਂਪ ਸੁ ਕੂਬਰੀ ਭੂ ਭਗਨ ਠਾਮ ਨਿਹਾਰ। ਦੇਖ ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤ ਤੂ ਇਮ ਰਾਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥ ਕੋ ਲੈ ਚਲੇ ਥੇ ਜਾਨਕੀ ਤਿਨ ਜੀਤ ਲੀਨੀ ਆਨ । ਕਛੁ ਭੂਮ ਆਗੇ ਰਾਮ ਜੀ ਪੁਨਿ ਗਏ ਏਹੁ ਬਖਾਨ ॥ ੧੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਨ ਹੈ ਗਿਰ ਸੋ ਮੁਖ ਸ੍ਰੋਣ ਭਰੇ ਤਿਨ ਪੇਖ ਸੁ ਰਾਘਵ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਜਨਕਾ ਤਨੁਜਾ ਸੁਭ ਲੱਖਣ ਜੋ ਲਖਮੰਨ ਸੁਨੋ ਇਹ ਹੈਗਨ ਖਾਈ । ਪਿਖ ਯਾਹਿ ਨਿਸਾਚਰ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨੋ ਅਬ ਸੋਇ ਰਹੇ ਸੁ ਇਕੰਤ ਅਗਾਈ । ਅਬ ਬਾਨ ਸਰਾਸਨ ਮੋਹਿ ਦਿਜੇ ਰਘੁਨੰਦ ਬਨੇਂ ਨਹਿ ਢੀਲ ਲਗਾਈ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੇ ਵਾਕ ਜਟਾਯੁ ਡਰੇ ਅਤਿ ਦੀਨ ਭਏ ਮੁਖ ਏਹ ਉਚਾਰੀ । ਨਹਿ ਮਾਰ ਹਮੇਂ ਹਮ ਦੈਵ ਹਨੇ ਕਲਿਆਂਨ ਤੁਮੇਂ ਸੁ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੀ । ਮੁਹਿ ਨਾਮ ਜਟਾਯੂ ਸੁ ਤੇ ਪਤਨੀ ਜਨਕਾ

ਤਨੁਜਾ ਗੁਣ ਸੀਲ ਉਦਾਰੀ । ਦਸਕੰਧਰ ਸੋ ਬਨ ਮਾਹਿ
ਹਰੀ ਤਿਨ ਸੰਗ ਭਿਰੇ ਹਮ ਰਾਮ ਸੁ ਭਾਰੀ॥੧੭॥ ਮੈ ਤਿਨ
ਬਾਹਨਿ ਸਿੰਧਨ ਚਾਂਪ ਸੁ ਕਾਟ ਭਲੇ ਧਰ ਮਾਹਿਂ ਗਿਰਾਏ।
ਮਾਰ ਗਿਓ ਮਮ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੇ ਪਿਖ ਭਾਗ ਭਲੇ ਤੁਮਹੂ ਅਬ
ਆਏ। ਯੋ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਜਟਾਯੁ ਕਥਾ ਅਤਿ ਦੀਨ ਖਗੇਸ
ਗਲੇ ਅਸੁ ਲਾਏ। ਰਾਮ ਛੁਏ ਤਿਨ ਹਾਥਨ ਕੈ ਅਤਿ ਦੁਖ ਭਯੋ
ਜਲ ਨੈਨ ਬਹਾਏ॥ ੧੮॥ ਆਹਿ ਸੁ ਭਾਮਨ ਮੇਂ ਪਤਨੀ ਬਨ
ਕਾਹਿ ਹਰੀ ਸੁ ਜਟਾਯੁ ਸੁ ਟੇਰੋ। ਤੂੰ ਮਮ ਕਾਜ ਰਤੋ ਬਨ
ਮੈ ਪ੍ਰਿਯਾ ਬਾਂਧਵ ਤੂੰ ਜਗ ਭੀਤਰ ਮੇਰੋ। ਰਾਮ ਜਟਾਯੁ ਕਹੇ
ਬਤੀਆਂ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਸੁ ਸ੍ਰੋਣਤ ਜਾਹਿ ਘਨੇਰੋ। ਰਾਵਨ ਰਾ
ਖਸ਼ ਰਾਜ ਕਰੇ ਹਰਿ ਸੀਯ ਗਏ ਤੁਮ ਸੋਧ ਸਵੇਰੋ॥ ੧੯॥
ਦਿਸ ਦਖਣ ਸੀਯ ਗਈ ਤੁਮਰੀ ਅਬ ਜੋਰ ਨਹੀਂ ਮਮ
ਬੋਲਨ ਕੋ। ਅਬ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜੋਂ ਤੁਮ ਰਾਮ ਅਏ ਹਮਰੇ ਜਗ
ਬੰਧਨ ਖੋਲਨ ਕੋ। ਤੁਮ ਈਸੁਰ ਤੇ ਪਦ ਕੰਜਨ ਕੀ ਇਹ
ਰੇਣ ਕਹਾਂ ਜਗ ਲੋਕਨ ਕੋ। ਇਹ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਮਿਟੇ ਅਘ
ਭਾਰ ਫਿਰੋ ਬਨ ਮੈ ਸੀਯ ਟੋਲਨ ਕੋ॥ ੨੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਭਲਾ ਭਯਾ ਤੁਮ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਰਣ ਸਮੇਂ ਜਨ ਕੇ
ਅਘਟਾਰੇ। ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮ ਬਿਸ਼ਨ ਅਨੂਪ।ਮਾਯਾ ਕਰ ਭਏ
ਮਨੁਜ ਸਰੂਪ॥੨੧॥ਅੰਤਕਾਲ ਤਵ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ। ਰਘੁਪਤ
ਤੁਮ ਮੇਂ ਬੰਧ ਮਿਟਾਏ। ਮੋ ਤਨ ਰਾਮ ਲਗਾਵੋ ਹਾਥ। ਮੈਂ
ਤੇ ਪਦੁ ਜਾਵੋਂ ਰਘੁਨਾਥ॥ ੨੨ ॥ ਰਾਮ ਤਥਾ ਤਿਹ ਹਾਥ

ਲਗਾਏ। ਭੂਮਿ ਪਰੇ ਖਗ ਪ੍ਰਾਣ ਬਿਲਾਏ। ਰਾਮ ਬੰਦ ਜਿਉ ਸੋਚ ਅਪਾਰੀ। ਰੋਵੇ ਰਾਮ ਜਾਇ ਦਿਗਵਾਰੀ॥ ੨੩ ॥ ਲਖਮਣ ਕੇ ਕਰ ਚਿਖਾ ਬਣਾਈ। ਰਾਮ ਹਾਥ ਕਰ ਆਗ ਲਗਾਈ। ਲਖਮਣ ਸਹਿ ਨ੍ਹਾਏ ਜਲ ਰਾਮ। ਦੇਹਿ ਤਿਲੰਜਨ ਲੈ ਖਗ ਨਾਮ॥ ੨੪॥ ਬਹੁਰ ਮੇਧ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਮ ਸੁ ਮਾਰੇ। ਆਮਿਖ ਖੰਡ ਸੁ ਆਪ ਸਵਾਰੇ। ਸ੍ਰਾਧ ਰਾਮ ਤਿਨਕੋ ਤਬ ਕਰਿਯੋ। ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਤ੍ਰਿਣ ਮਾਸ ਸੁ ਧਰਿਯੋ॥ ੨੫॥ ਭੱਖਣ ਕਰੇ ਸਜਾਤੀ ਸਾਰੇ। ਤ੍ਰਿਪਤ ਖਗੇਸ਼ੁਰ ਹੋਇ ਉਦਾਰੇ। ਸ਼੍ਰਾਧ ਕਰੇ ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰੀ। ਬਹੁਰ ਜਟਾਯੁਕੋ ਕਹੇ ਮੁਰਾਰੀ॥ ੨੬॥ ਜਟਾਯੁ ਜਾਹਿ ਅਬ ਮੇ ਪਦ ਬੀਰ। ਮਮਸਰੂਪ ਪਾਵੇ ਤੁਮ ਧੀਰ। ਸਰਬ ਲੋਕ ਯਹਿ ਬਾਤ ਨਿਹਾਰੇਂ। ਰਾਮ ਚੰਦ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੇ॥ ੨੭॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਦਿੱਬ ਤਨੂ ਧਰ ਵੈ ਖਗ ਨਾਇਕ ਦੂਸਰ ਜਿਉ ਨਭ ਸੂਰ ਚਰੇ। ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਜਾਇ ਵਿਮਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਸਭ ਭੂਖਨ ਹੈਂ ਤਨ ਮਾਹਿਂ ਧਰੇ। ਕਰ ਚੱਕ੍ਰ ਗਦਾ ਮੁਕਟਾ ਗਦ ਵਾਰਿਜ ਲੋਕਨ ਕੇ ਤਮ ਦੂਰ ਕਰੇ। ਤਨ ਪੀਤ ਪਟੰਬਰ ਯੋ ਲਸਕੈ ਜਨ ਮੇਘਨ ਕੇ ਸਹਿ ਬਿੱਜੁ ਫਿਰੇ॥ ੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਾਰ ਬਿਸ਼ਨ ਕੋ ਪਾਰਖਦ ਤੈਸੇ ਤਾਹਿਂ ਸਰੂਪ। ਪੂਜੇ ਸਰਬ ਜਟਾਯੁ ਕੋ ਰਘੁ ਵਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਨੂਪ॥ ੨੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਉਸਤਤ ਕਰੇ ਜੁਗੀਸ਼ੁਰ ਸੰਗਾ। ਭਯੋ ਜਟਾਯੁ ਸਰੂਪ ਉਤੰਗਾ। ਬਹੁਰ ਜਟਾਯੁ ਜੋਰ ਨਿਜ ਹਾਥ। ਉਸਤਤ ਕਰਤ ਭਏ ਰਘੁਨਾਥ॥ ੩੦

॥ ਜਟਾਯੁਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਗਣਤ ਅਹੇ ਗੁਣ ਪੁੰਜ ਤੁਮਾਰੇ। ਅੱਪ੍ਰਮੇਯ ਤੁਮ ਬ੍ਰਹਮ ਉਦਾਰੇ। ਜਗ ਸੰਯਮ ਇਸ ਥਿਤ ਕੇ ਕਾਰਣ। ਬਿਰਾਗ ਪਰਮ ਤੁਮ ਕਾਲ ਨਿਵਾਰਣ॥ ੩੧॥ ਰਾਮਚੰਦ ਮੇਰੀ ਪਰਣਾਮ। ਤੁਮ ਕੋ ਅਹੇ ਸੁ ਆਠੋਂ ਜਾਂਮ। ਤੁਮ ਅਪਾਰ ਸੁਖ ਰਾਮ ਰਸਾਲ। ਰਮਾਂ ਕਟਾਖ ਸੁ ਕਰੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੨ ॥ ਸੁਰਪਤਿ ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੁਖ ਜੋਈ। ਤੁਮੇ ਨਿਵਾਰਿਕ ਔਰ ਨ ਕੋਈ। ਨਰਵਰ ਤੁਮ ਕੋ ਸਦ ਪਰਣਾਮ। ਤੁਮ ਵਰ ਦਾਇਕ ਪਰਮ ਅਕਾਮ ॥ ੩੩॥ ਬਾਨ ਸਰਾਸਨ ਤੇ ਕਰ ਸੋਹੇ। ਤੀਨ ਭਵਨ ਤਰਣੀਂ ਮਨ ਮੋਹੇ। ਵਾਂਛਤ ਫਲ ਕੇ ਤੁਮ ਦਾਤਾਰੀ। ਰਵਿਸਮ ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਭਾ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥ ਸੁਰਗ ਬਿਰਖ ਤਲ ਨਿਰੇ ਤੁਮਾਰੇ। ਤੁਮ ਸਰੰਨ ਮੈ ਸ਼ਰਨ ਤਿਹਾਰੇ। ਭਵ ਅਰੰਨ ਦਾਵਾਨਲ ਨਾਮ ॥ ਸ਼ਿਵ ਮੁਖ ਦੇਵ ਭਜੇ ਤਵ ਨਾਮ ॥ ੩੫ ॥ ਦਾਨ ਜਪੁ ਕੋਟ ਹਜ਼ਾਰ ਬਿਨਾਸੀ। ਯਮ ਨਾਸੀ ਤਨ ਪ੍ਰਭਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਰਣਾਗਤਿ ਤੁਮਰੀ ਦੇਵ। ਤੁਮ ਪਰ ਪੂਰਣ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ॥ ੩੬ ॥ ਗਿਰੇ ਸੁ ਤੇ ਜਗ ਵਿਖੇ ਮਝਾਰੇ। ਤਿਨ੍ਹ ਤੁਮ ਦੂਰ ਸੁ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਵਿਖਯਨ ਤੇ ਵੇਮੁਖ ਜਨ ਜੋਈ। ਸਦਾ ਨਿਹਾਰੇ ਤੁਮ ਕੋ ਤੇਈ॥ ੩੭॥ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰਣ ਪਦ ਨਾਵ। ਸ਼ਰਣ ਗਹੀ ਤੁਮਰੇ ਅਬ ਪਾਂਵ। ਸ਼ਿਵ ਗਿਰਜਾ ਮਨ ਕੀਨਾ ਵਾਸ। ਗਿਰਵਰ ਧਾਰਣ ਤੁਮ ਸੁਖ ਰਾਸ॥ ੩੯॥ ਸੁਰਵਰ ਯੋ ਮੁਨਿ ਦਨੁ ਸਿਰਦਾਰੇ। ਸੇਵੇਂ ਸਗਲ ਸੁ ਚਰਣ ਤੁਮਾਰੇ।

ਦੇਵਨ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਵਰ ਦਾਤਾਰੀ । ਰਘੁਨਾਇਕ ਮੈਂ ਸ਼ਰਣਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥੩੯॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਰ ਕੇ ਧਨ ਔ ਪਰ ਨਾਰਨ ਤੇ ਜਿਨ ਨੀਤ ਵਿਰਾਗ ਗਹੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਪਰ ਕੇ ਗੁਣ ਹੇਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਦਾ ਪਰ ਕੇ ਹਿਤ ਮੈਂ ਸੁ ਰਮੇਂ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਸੁ ਵਹੀ ਸੁਖ ਸੇਵਤ ਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਸ਼ਰਣਾਗਤਿ ਮੈਂ ਤੁਮਰੀ ਜਗੁ ਮਾਹੀਂ । ਮੁਖ ਅੰਬੁਜ ਮੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਸੇ ਸੁ ਚਿਤਾਰਤ ਆਇ ਮਿਲੋ ਜਗ ਮਾਹੀਂ ॥ ੪੦ ॥ ਨਵ ਨੀਰਦ ਸਾਮ ਸੁ ਕੰਜਪ੍ਰਭਾ ਦ੍ਰਿਗ ਸੋਭਿਤ ਰਾਮ ਪ੍ਰਫੁਲ ਤੁਮਾਰੇ । ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਈਸ਼ੁਰ ਰਾਮ ਤੁ ਮੇਂ ਹਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਿਵਾਦਿਕ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ । ਗੁਣ ਤੀਨ ਮਈ ਤੁਮਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੁਨਿ ਤਾਂ ਕਰਹੈ ਤੁਮਹੂੰ ਯਹਿ ਧਾਰੇ ।ਰਵਿ ਜਿਉਂ ਜਲ ਭਾਂਜਨ ਮਾਹਿਂ ਭਯੋ ਹਮ ਹੈਂ ਗੁਣਗਾਇਕ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ੪੧ ॥ ਰਤਿਕੇ ਪਤਿਕੇ ਸੁਤਿ ਕੋਟਿ ਸਮਾ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਤੂੰ ਜਗ ਮਾਹਿਂ ਸੁਹਾਵੇ । ਕਰ ਮਾਗਨ ਭਾਵਨ ਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਰਘੁਨਾਥ ਨਹੀਂ ਤਿਨਕੇ ਕਰ ਆਵੇ । ਯਤਿ ਕੇ ਪਤਿ ਜੇ ਉਰ ਸਾਂਤਿ ਸਦਾ ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਮੈਂ ਨਿਤ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੇ । ਰਘੁਨਾਥਤੁਮੈਂਪਦਵਾਸਲਹੈਤੁਮਆਰਿਤਕੇਸਭਦੂਖਮਿਟਾਵੇ ॥ ੪੨ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯੌਂ ਉਸਤਤਿ ਸੁ ਕਰੀ ਖਗ ਨਾਥ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਤਾਂ ਪਰ ਰਘੁਨਾਥ । ਰਘੁਨਾਥ ਕਹਯੋ ਤੁਮਰੀ ਕਲਜਾਨ । ਤੂੰ ਮੇਰੋ ਹੈਂ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ॥ ੪੩ ॥ ਮੋਹ ਬਿਸ਼ਨ ਕੋ ਜੋ ਪਦ ਸਾਰ । ਤਾਂ ਮੈ ਤੂੰ ਅਬ ਬੇਗ ਪਧਾਰ । ਤੋਹਿ ਕਰੀ ਮਮ ਉਸਤਤਿ ਜੋਈ । ਯਾਂ ਕੋ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਾ ਕੋਈ ॥ ੪੪ ॥

ਸੋ ਨਰ ਪਾਵੈ ਮੋਹ ਸਰੂਪ। ਮੋਹ ਪਰਾਇਣ ਭਗਤ ਅਨੂਪ। ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਪੁਨਿ ਜਬਹੀਂ। ਹਰਖ ਭਯੋ ਖਗਵਰ ਉਰ ਤਬਹੀਂ॥ ੪੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਰੂਪ ਜੋ ਬਿਸ਼ਨੁ ਸਨਾਤਨ ਆਦਿ। ਸੋ ਧਰ ਤਾਂ ਪਦ ਮੈਂ ਗਯੋ ਪੂਜੇ ਜੋ ਬ੍ਰਹਿਮਾਦ ॥ ੪੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਆਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਅਸ਼ਟਮੋਂ ਧਯਾਇ॥ ੮॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਸੁ ਰਾਮ ਰਮਾਂਪਤਿ ਔਰ ਬਨਾਂਤਰ ਮਾਂਹਿ ਗਏ । ਤਿਹ ਸੀਯ ਕੋ ਸੋਧਨ ਰਾਮ ਕਰੇ ਮਨ ਬਯਾਕੁਲ ਐ ਉਰ ਦੂਖ ਨਏ । ਬਨ ਰਾਖਸ਼ ਰੂਪ ਸੁ ਏਕ ਪਿਖੇ ਜਠਰੇ ਮੁਖ ਹੈ ਦ੍ਰਿਗ ਦੂਰ ਭਏ। ਭੁਜ ਯੋਜਨ ਲੌ ਤਿਨ ਬਯਾਪ ਰਹੀ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕੁਰੂਪ ਸੁਰੂਪ ਕਏ॥ ੧॥ ਨਾਮ ਕਬੰਧ ਕਰੇ ਤਿਨਕੋ ਸਭ ਜੀਵਨ ਕੋ ਬਨ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ। ਤਾਂ ਭੁਜ ਭੀਤਰ ਆਇ ਪਰੇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਉਮਾ ਵਹਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਤਾਂ ਭੁਜ ਮੰਡਲ ਮਾਂਹਿ ਅਏ ਯੁਗ ਭ੍ਰਾਤ ਤਬੈ ਖਲ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰੇ। ਪੇਖਹੁ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁ ਰਾਕਸ਼ ਕੌ ਹਸਿ ਰਾਮ ਤਬੈ ਇਕ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ॥ ੨॥ ਸਿਰ ਪਾਦ ਨਹੀਂ ਇਨ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਜਠਰੇ ਮੁਖ ਹੈ ਪੁਨਿ ਬਾਂਹ ਪਸਾਰੇ । ਭੁਜ ਭੀਤਰ ਆਇ ਪਰੇ ਜਨ ਜੋ ਤਿਹ ਖਾਇ ਰਹੇ ਬਨ ਘੋਰ ਮਝਾਰੇ। ਹਮ ਆਇ ਪਰੇ ਇਨ ਕੀ ਭੁਜ ਮੈਂ ਖਲ ਰਾਖਸ਼ ਯਾ ਬਨ ਮੈਂ ਹਮ ਮਾਰੇ ।

ਕਹਿੰ ਪੰਥ ਨਹੀਂ ਅਬ ਜਾਵਨ ਕੋ ਰਘੁਨੰਦ ਕਰੇ ਕਹੁ ਕੌਨ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਖਾਵਹਿਗੋ ਹਮ ਦੋਨਹਿ ਕੋ ਹਮ ਤੇ ਅਬਨਾਹਿੰ ਕਛੂ ਬਨ ਹੋਈ। ਯੋਂ ਸੁਨਿ ਕੈ ਲਖਮੰਨ ਕਹਯੋ ਅਬ ਔਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰੋ ਨਹਿੰ ਕੋਈ। ਹੋਇ ਇਕਾਗਰ ਏਕ ਇਕਾ ਹਮ ਕਾਟ ਧਰੇਂ ਇਨ ਕੀ ਭੁਜ ਦੋਈ। ਰਾਮ ਤਥਾ ਕਹ ਲੀਨ ਅਸੀ ਭੁਜ ਦੱਖਣ ਤਾਂਹਿ ਕਟੀ ਹਰਿ ਸੋਈ ॥ ੪ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲਖਮਣ ਵਾਮ ਭੁਜਾ ਕਟ ਡਾਰੀ। ਦੈਤ ਅਚੰਭਾ ਭਯੋ ਸੁ ਭਾਰੀ । ਤੁਮ ਦੋਵਨ ਮੈਂ ਕੌਨ ਪ੍ਰਧਾਨ । ਜਿਨ ਮੇਰੀ ਭੁਜ ਕੀਨੀਂ ਹਾਨ॥ ੫ ॥ ਕਹੋ ਅਹੋ ਤੁਮ ਭੂਮਿ ਨਿਵਾਸੀ । ਕੈ ਇਵ ਦੇਵ ਸੁ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ। ਕੰਜ ਨੈਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰਸੀਲੇ। ਹਸਿ ਕਰ ਬੋਲੇ ਛੈਲ ਛਬੀਲੇ ॥ ੬ ॥ ਸਰਯੂਤੀਰ ਅਯੋਧਯਾ ਅਹੇ। ਪੁਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਭ ਨਰ ਕਹੇ। ਤਾਂਕੋ ਪਤਿ ਦਸਰਥ ਵਰ ਰਾਈ। ਸੁਰਪਤਿ ਕੀ ਜਿਨ ਕੀਨ ਸਹਾਈ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈਂ ਤਿਨਕੋ ਸੁਤਿ ਪੂਰਬੋ ਭਾਈ ਯਹ ਮਮ ਨਾਲ । ਰਾਮ ਨਾਮ ਮੇਰੋ ਕਹੈਂ ਲਖਮਣ ਇਹੈ ਬਿਸਾਲ ॥ ੮ ॥ ਮਮ ਪਤਨੀ ਸੁਭ ਜਾਨਕੀ ਸੀਤਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ। ਮ੍ਰਿਗੀਯਾ ਕੋ ਹਮ ਥੇ ਗਏ ਰਾਖਸ਼ ਹਰੀ ਅਨੂਪ ॥ ੯ ॥ ਤਿਨਕੋ ਸੋਧਨ ਹਮ ਕਰੇਂ ਆਏ ਯਾ ਬਨ ਮਾਹਿੰ। ਤੋ ਭੁਜ ਭੀਤਰ ਘੇਰਿਆ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੇ ਆਹਿ॥ ੧੦ ॥ ਪ੍ਰਾਣ ਹਿਤਾਰਥ ਤੇ ਭੁਜਾ ਕਾਟੀ ਭੁਜ ਬਲ ਧਾਰ। ਵਿਕਟ ਰੂਪ ਤਨ ਮੈਂ ਧਰੇ ਤੁਮਹੋ ਕੌਨ ਉਚਾਰ ॥ ੧੧ ॥ ਕਬੰਧੋ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੈਂ ਅਬ ਧੰਨ੍ਯ

ਭਯੋ ਜਗਮਾਹੀਂ । ਰਾਮ ਅਏ ਤੁਮ ਮੇ ਵਿਗ ਮਾਹੀਂ। ਮੈਗੀਧਰ
ਬਨ ਕੋ ਥਾ ਰਾਜਾ। ਯੋਵਨ ਰੂਪ ਪਰਮ ਸਿਰ ਤਾਜਾ॥ ੧੨॥
ਗਰਬ ਭਯੋ ਮੇਰੇ ਉਰਮਾਹੀਂ । ਬਿਚਰੇ ਮੈਂ ਸਭ ਲੋਕਨ ਮਾਹੀਂ
। ਮੋਹਿ ਪਿਖੇਂ ਸੁਰ ਨਾਰੀ ਜਬਹੀਂ । ਜਾਇ ਹਰਜੇ ਤਿਨਕੇ
ਮਨ ਤਬਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥ ਮੈਂ ਤਪ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਵਰ ਦੀਨੋਂ ।
ਮੋਹਿਅਬੱਧ ਰਘੁਤਮ ਕੀਨੋਂ। ਅਸ਼੍ਰਾ ਵੱਕਰ ਜੋ ਮੁਨਿਰਾਈ।
ਏਕ ਸਮੇ ਹੇਰਜੋ ਮਮ ਜਾਈ ॥ ੧੪ ॥ ਤਾਂਕੋ ਦੇਖ ਹਸਜੋ ਮੈਂ
ਜਬਹੀਂ । ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਮੁਨਿ ਵਰ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀਂ । ਮੋਕੋਂ ਏਹ
ਬਖਾਨੀਂ ਬਾਨੀਂ । ਦੁਸ਼੍ਰ ਅਸੁਰ ਤੂੰ ਹੋਹੁ ਮਹਾਨੀਂ ॥ ੧੫ ॥
ਮੈਂ ਪਦ ਬੰਦਨ ਤਾਂ ਪੁਨਿ ਕਰੀ। ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤ ਭਾਖਜੋ ਮੁਨਿ
ਵਰੀ। ਤਪ ਕਰ ਦਿਓਂ ਤੇ ਤਾ ਤਨ ਐਸੇ । ਕੋਟਿਕ ਰਵਿ
ਭਵ ਭੀਤਰ ਜੈਸੇ॥ ੧੬ ॥ ਤ੍ਰੇਤਾਯੁਗ ਦਸਰਥ ਵਰ ਨਾਮਾ॥
ਹੋਵੇ ਗੇ ਭੂਪਤਿ ਅਜ ਧਾਮਾ। ਆਦਿ ਨਾਰਾਇਣ ਲੈ ਅਵਤਾਰੇ
। ਹੋਸੀ ਸੁਤ ਤਾਂ ਭਵਨ ਮਝਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਵੈ ਬਨ ਆਵੇਂਗੇ
ਪੁਨਿਜਬਹੀਂ। ਕਾਟੇਂਗੇਤੁਮਰੀਭੁਜਤਬਹੀਂ। ਤਾਂਕਰ ਤੇ ਸੋ ਸ੍ਰਾਪ
ਵਿਲਾਵੇ।ਪੂਰਬਰੂਪਬਹੁਰਤੁਮਪਾਵੇ॥੧੮॥ ਯਾਬਿਧ ਸ੍ਰਾਪ ਜਬੈ
ਤਿਨਦਯੋ।ਰਾਕਸ਼ਤਨਮਾਂਪਾਵਤਭਯੋ। ਏਕ ਸਮੇਂ ਸੁਰਪਤਿ ਵਰ
ਰਾਈ। ਤਿਨ ਕੇ ਦੋਰਾ ਮੈਂ ਰੁਖਸਾਈ॥ ੧੯ ॥ ਤਿਨ ਬੱਜ੍ਰ
ਮੇ ਸੀਸ ਲਗਾਯੋ। ਰਾਂਮ ਸੀਸ ਮੇ ਕੁੱਖ ਗਿਰਾਯੋ। ਪਾਦ ਧਸੇ
ਮੈਂ ਕੁੱਖ ਸੁ ਜਾਈ। ਰਾਮ ਰਹੀ ਨਹਿੰ ਮੇ ਗਤਿ ਕਾਈ॥ ੨੦॥
ਕਮਲਾਸਨ ਕੋ ਵਰ ਥੋ ਹੁਯੋ । ਬੱਜਰ ਕਰ ਨਹਿ ਮੇ ਤਨ
ਮੁਯੋ। ਭਵ ਤਿਨ ਸੰਗ ਦੇਵ ਥੇ ਜੇਈ। ਦਯਾ ਯੁਕਤਿ ਪੁਨਿ

ਭਏ ਸੁ ਤੇਈ॥ ੨੧ ॥ ਤੋਟਕਛੰਦ ॥ ਅਮੁਰੇਸੁਰ ਯਾ ਮੁਖ
ਨਾਹਿੰ ਅਹੈਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਣ ਕਹੋ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਰਹੈਂ। ਤਬ ਮੇ
ਸੁਰ ਨਾਇਕ ਏਹੁ ਕਹੀ। ਜਠਰੰਤਰ ਤੇ ਮੁਖ ਹੋਇ ਸਹੀ॥
੨੨॥ ਭੁਜ ਯੋਜਨ ਲੌ ਤਵ ਹੋਇ ਨਏ। ਇਮ ਭਾਖ
ਸੁ ਆਪ ਸੁਰੇਸ਼ ਗਏ। ਬਨ ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਇਹ ਠੌਰ ਵਸੋਂ।
ਭੁਜ ਆਇ ਪਰੇ ਮੁਖ ਮਾਹਿੰ ਗ੍ਰਸੋਂ॥ ੨੩॥ ਤੁਮ ਸੋ ਭੁਜ ਕਾਟ
ਦਈ ਬਨ ਮੈਂ। ਅਬ ਜੀਵਨ ਨਾਂ ਸਮਝੈਂ ਮਨ ਮੈਂ। ਇਹ
ਗਰਤ ਬਿਖੇ ਭਰ ਕਾਠ ਘਨੇਂ। ਮੁਹਿ ਆਗ ਜਲਾਇ ਸੁ ਰਾਮ
ਬਨੇਂ॥ ੨੪॥ ਤਨ ਮੋਹ ਸੁ ਆਗ ਜਲਾਇ ਜਬੈ। ਗਹਿ
ਪੂਰਬ ਰੂਪ ਸੁ ਨਾਥ ਤਬੈ। ਤਵ ਯੋਖਤ ਮਾਰਗ ਤੋਹਿ
ਕਹੌਂ। ਤਵ ਪਾਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਦ ਸੋਇ ਲਹੌਂ॥ ੨੫॥ ਤਹਿੰ ਰਾਮ
ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਭਲੇ। ਇਕ ਖਾਤ ਕਰੇ ਸੁ ਉਪਾਰ ਡਲੇ। ਭਰਕਾਠ
ਸੁ ਪਾਵਕ ਰਾਮ ਦਯੋ। ਨਿਕਸੇ ਤਨ ਤੇ ਇਕ ਰੂਪ ਨਯੋ॥
੨੬॥ ਪਿਖ ਕੋਟ ਮਨੋਜ ਲਜਾਇ ਰਹੇ। ਸਭ ਭੂਖਨ ਹੈਂ ਤਨ
ਮਾਹਿ ਗਹੇ। ਕਰ ਰਾਂਮ ਪ੍ਰਦੱਖਨ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ। ਅਸ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਣਾਮ
ਸੁਪਾਦ ਕਰੇ॥ ੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਆਪ
ਨੇਂ ਭਗਤਿ ਭਰੇ ਉਰਭਾਰ। ਗਦਗਦਬਾਨੀਂ ਤਾਂਭਈ ਉਸਤਤਿ
ਕਰੀ ਅਪਾਰ॥ ੨੮। ਗੰਧਰਬੋ ਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥ ਉਸਤਤਿ
ਕੋ ਮਨ ਭਯੋ ਹਮਾਰੇ। ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਤਵ ਗੁਣ ਕੋ ਪਾਰੇ।
ਤੁਮ ਅਨਾਦਿ ਮਨ ਵਾਕ ਅਤੀਤ। ਭਜੇ ਯੁਗੀਸੁਰ ਤੁਮਕੋ
ਚੀਤ॥ ੨੯॥ ਅਬਜਕਤ ਸੁ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੋ। ਹੈ ਵਹਿ

ਦੇਹਿ ਦੁਹੂੰਤੇ ਨਜਾਰੇ॥ ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ ਏਕ। ਕੋ ਇਕ ਲਹੇ ਸੁ ਪਾਇ ਬਿਬੇਕ ॥ ੩੦ ॥ ਔਰ ਤੁਮਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਯ ਸਰੂਪ। ਜਨ ਅਨਾਤਮ ਪ੍ਰਭੂ ਅਨੂਪ। ਸੂਖਮ ਤੇਰੋ ਰੂਪ ਸੁਜੋਈ। ਦੂਰ ਵਿਰੋਧ ਭਵ ਭੀਤਰ ਸੋਈ ॥ ੩੧ ॥ ਚਿਦਾਭਾਸ਼ ਬੁੱਧਿ ਪੁਨ ਦੋਈ। ਮਿਲ ਕਰ ਜੀਵ ਕਹਾਵੇ ਸੋਈ। ਬੁੱਧਯਾਦਿਕ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭ ਨਾਥ। ਤੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਵਾਮੀਂ ਰਘੁਨਾਥ॥ ੩੨ ॥ ਤੋਹ ਬਿਖੇ ਕਲਪੇ ਸੰਸਾਰ। ਮੂੜ੍ਹਮਤਿ ਤੇ ਕੌਨ ਬਿਚਾਰ। ਹਿਰੰਨ ਗਰਭ ਸੂਖਮ ਤੇ ਰੂਪ। ਸਥੂਲ ਦੇਹਿ ਵੈਰਾਠ ਸਰੂਪ ॥ ੩੩ ॥ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਭਾਵਨਾ ਭਾਸੇ। ਮੰਗਲ ਧਯਾਨ ਦੂਖ ਸਭ ਨਾਸੇ। ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਅਹੇ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਰਾਮ ਤੁਮੇਂ ਬਿਨ ਜਗਤ ਨ ਕੋਈ ॥ ੩੪ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂਡ ਕੋਸ਼ ਯਹਿ ਦੇਹਿ ਤੁਮਾਰੋ। ਮਹਦਾਦਿਕ ਪਟ ਯੁਕਤ ਉਦਾਰੋ। ਸਪਤ ਗੁਣੋਤਰ ਜਾਂਕੋ ਰੂਪ। ਵਿਰਾਜ ਧਾਰਣਾਂ ਵਿਖੇ ਅਨੂਪ ॥ ੩੫ ॥ ਤੁਹੀਂ ਏਕ ਸਭ ਠੌਰੇ ਅਹੇ। ਲੋਕ ਅਦੈਵ ਤੁਮਾਰੇ ਕਹੇ। ਪਤਾਲ ਅਹੇ ਤਵ ਪਾਦਨ ਕੋ ਤਲ। ਪਾਸੇ ਆਹਿ ਸੁਲੋਕ ਮਹਾਂਤਲ ॥ ੩੬ ॥ ਰਸਾਤਲ ਰਾਮ ਸੁਫਲ ਤੇ ਜਾਨੇ ॥ ਤਲਾਤਲ ਤੇ ਪੁਨਿ ਜਾਨੁ ਬਖਾਨੇ। ਸੁਤਲ ਬਿਤੁਲ ਤੇ ਉਰੂ ਉਚਾਰੇ। ਅਤਲ ਰਾਮ ਤੇ ਜੰਘ ਉਦਾਰੇ ॥੩੭॥ ਰਾਮਨਾਭ ਤੇ ਅਹੇ ਅਕਾਸ। ਉਡਗਣ ਤੇ ਉਰ ਭਏ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। ਗ੍ਰੀਵਾ ਤੇ ਮਹਿ ਲੋਕ ਕਹੀਜੇ। ਬਦਨ ਰਾਮ ਜਨ ਲੋਕ ਭਣੀਜੇ ॥ ੩੯ ॥ ਤੁਪੋ ਲੋਕ ਤੇ ਕੰਧ ਕਹਾਵੇ। ਸੱਤਲੋਕ ਤੇ ਸੀਸ ਸੁਹਾਵੇ। ਇੰਦ੍ਰਾਦਿਕ ਸਬ ਲੋਕ ਸੁਪਾਲਾ।

ਰਾਂਮ ਅਹੇ ਤਵ ਭੁਜਾ ਬਿਸਾਲਾ ॥੩੯॥ ਦਿਸਾ ਕਾਂਨ ਅੱਸੁਨੀ ਨਾਸਾ। ਤਵ ਮੁਖ ਰਾਮ ਸੁਵਨਿ ਪਰਕਾਸ਼ਾ। ਸਵਿਤਾਨਨ ਚੰਦ ਮਨ ਲਾਏ ॥ ਭ੍ਰੁਰੂ ਭੰਗ ਤਵ ਕਾਲ ਬਤਾਏ ॥ ੪੦ ॥ ਬੁਧਿ ਬ੍ਰਹਮ ਪਤਿ ਰਾਮ ਤੁਮਾਰੀ। ਰੁੱਦ੍ਰ ਅਹੰ ਕ੍ਰਿਤ ਕੀਨ ਉਚਾਰੀ। ਯਮ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਪੁਨਿ ਬਾਣੀਂ ਬੇਦਾ। ਔਰ ਨਿਖੱਤਰ ਦੰਤਨ ਭੇਦਾ ॥੪੧॥ ਹਾਸਾ ਰਾਂਮਾ ਤੁਮਾਰੀ ਮਾਯਾ। ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਕਟਾਖ ਰਾਮ ਤਵ ਗਾਯਾ। ਪੂਰਬ ਭਾਗ ਧਰਮ ਤੇ ਗਾਯੋ। ਪ੍ਰਿਸਟ ਭਾਗ ਆ ਧਰਮ ਬਤਾਯੋ ॥ ੪੨ ॥ ਗੀਯਛੰਦ ॥ ਨਿਮੇਖ ਔ ਉਨਮੇਖ ਰਾਮ ਸੁ ਰਾਤਿ ਦਿਨ ਭਵ ਭਾਖੀਯੇ। ਸਮੁੰਦ ਕੁਖਿ ਸੁ ਤੇਰਯਾ ਨਾੜੀ ਨਦੀ ਸਭ ਆਖੀਏ। ਰੋਮਾਵਲੀ ਤਰ ਔਖਧੀ ਪੁਨਿ ਰੇਤ ਬ੍ਰਿਸ੍ਰ ਬਖਾਨੀਯੇ। ਮਹਿਮਾਂ ਤੁਮਾਰੀ ਗਯਾਨ ਹੈ ਏਹ ਬ੍ਰੂਲ ਵਪੁ ਤਵ ਜਾਨੀਯੇ ॥ ੪੩ ॥ ਇਹ ਤੇ ਵਪੂ ਜੋ ਧਰੇ ਮਨ ਮਹਿ ਲਾਇ ਨੀਕੇ ਭਾਵਨੀ। ਬਿਨਖੇਦ ਪਾਵੈ ਮੋਖ ਸੋ ਨਹਿੰ ਔਰ ਕ੍ਰਿਤ ਕਮਾਵਨੀ। ਇਹ ਹੇਤ ਰਾਂਮ ਸਥੂਲ ਤੇ ਵਪੁ ਨੀਤ ਮੈ ਉਰ ਭਾਵਈ। ਜਹਿੰ ਜਾਨੀਯੇ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮ ਉਪ ਜੇ ਰੋਮ ਸਭ ਪੁਲਕਾਵਹੀ ॥ ੪੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਨਰ ਯਾ ਜਗ ਤਬਹੀਂ। ਮੁਕਤਿ ਰੂਪ ਤਵ ਭਜੇ ਸੁ ਜਬ ਹੀਂ। ਯਹਿ ਅਸਥੂਲ ਰੂਪ ਜੋ ਥਾਰੋ। ਇਨਕੋ ਭੀ ਅਬ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰੋ ॥ ੪੫ ॥ ਯਹ ਜੋ ਰੂਪ ਪ੍ਰਤਖ ਨਿਹਾਰੋਂ। ਮੈ ਇਨਕੋ ਗੁਰਅੰਤਰਧਾਰੋਂ। ਧਨੁਖਬਾਣ ਤਨੁ ਸ਼ਾਮ ਬਿਰਾਜੇ। ਸੀਸਜਟਾ ਤਨ ਬਲਕਲ ਛਾਜੇ ॥ ੪੬ ॥ ਤਰਣਿ ਸਾਂਤਿ

ਬਨ ਸੀਲ ਨਿਹਾਰੋ। ਸਦਾ ਬਸੋ ਉਰ ਕਰੁਣਾ ਧਾਰੇ ॥ ਸਰਬੱਗ ਸਦਾ ਸ਼ਿਵ ਸਹਿਤ ਭਵਾਨੀ। ਭਜੇ ਯਹੀ ਤਨੁ ਨਿਜ ਰਜੁਧਾਨੀ ॥ ੪੭ ॥ ਕਾਂਸ਼ੀ ਬਿਖੇ ਮਰਣ ਜਨ ਕਾਲਾ। ਤਾਰਕ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹੇਂ ਸੁ ਬਿਸਾਲਾ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਯਹਿ ਭਾਖੇ ਕਾਨਾ। ਤਾਰਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨਾ ॥ ੪੮ ॥ ਜਨਕਾ ਤਨੁਜਾ ਪਤੀ ਮੁਰਾਰੇ। ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮ ਮੈ ਉਰਧਾਰੇ । ਤੇਰੀ ਮਾਯਾ ਮੋਹੇ ਸਾਰੇ। ਜਾਂਨੇ ਨਹਿੰ ਤਵ ਤੱਤੁ ਬਿਚਾਰੇ॥ ੪੯॥ ਨਮਸਤੇ ਰਾਮ ਸਦਾ ਕਲਜਾਨ। ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮ ਤੇ ਪਦ ਧਯਾਨ । ਅਯੋਧਯਾ ਨਾਇਕ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰ। ਭ੍ਰਾਤ ਸੰਗ ਪਦ ਸੇਵਨ ਹਾਰ ॥ ੫੦॥ ਰੱਖ ਰੱਖ ਜਗਨਾਥ ਉਦਾਰੇ। ਮਾਯਾ ਹਰੇ ਨ ਗਯਾਨ ਹਮਾਰੇ। ਤਵ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧਿ ਗਯਾਨ ਉਦਾਰੇ । ਭੀਨੇ ਨੈਨ ਸੁ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ੫੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ॥ ਭਗਤਵਾਨ ਤਵ ਕੀਨ ਬਡਾਈ। ਗੰਧ੍ਰਬ ਭਯੋ ਮੇ ਉਰ ਹਰਖਾਈ। ਯੋਗਿ ਗੰਮ ਮੇ ਪਰਮ ਸਥਾਨਾ। ਤਹਾਂ ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨਾ ॥ ੫੨ ॥ ਵਾਕ ਕਬੰਧ ਕਹਯੋ ਤਬ ਜੋਈ ॥ ਭਗਤਿ ਸਹਿਤ ਏਹ ਪੜ੍ਹੈ ਸੁ ਕੋਈ। ਅਗਯਾਨ ਜੋਨ ਭਵ ਬੰਧਨ ਜੋਈ। ਖਿਨ ਭੀਤਰਿ ਵਹਿ ਤਯਾਗੇ ਸੋਈ ॥ ੫੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਨੁਭਵ ਕੈ ਅਨੁਮੇਵ ਜੋ ਮੇਰੋ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ॥ ਤਾਂਕੋ ਪਾਵੇ ਪਾਠਕਾ ਤਯਾਗੇ ੍ਰਮ ਤਮ ਕੂਪ॥ ੫੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਰਿਨ ਕਾਂਡੇ ਨਵਮੋਂ ਧਯਾਇ ॥ ੯ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਗੰਧ੍ਰਬ ਯੌ ਬਰ ਪਾਇ ਚਲੇ ਤਬ ਜਾਨ ਸਮੇਂ ਤਿਨ ਰਾਮ ਉਚਾਰੀ । ਤੇ ਪੁਰ ਭਾਗ ਅਹੇ ਸਵਰੀ ਸੁਭ ਆਸ੍ਰਮ ਜਾ ਕਦਲੀ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਤੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੇਵਕ ਹੈਂ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਥਮੈਂ ਤਿਨ ਬੁਧਿ ਉਦਾਰੀ । ਤੋਹਿ ਕਹੇ ਵਹਿ ਬਾਤ ਸਭਾ ਚਲਿ ਰਾਮ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੧ ॥ ਇਹਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਬਿਬਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹਰਿ ਕੇ ਪਦ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਪਧਾਰੇ ॥ ਤਨ ਸੂਰਜ ਸੋਂ ਝਮਕੈ ਨਭਿ ਮੈਂ ਕਬਿਰਾਮ ਪਿਖੇ ਫਲ ਯੋਂ ਬਿਸਥਾਰੇ । ਰਾਮ ਤਜੇ ਬਨ ਘੋਰ ਤਬੈ ਜਹਿੰ ਸਿੰਘ ਬਿਆਘ੍ਰ ਬੋਲਤ ਭਾਰੇ । ਆਸ੍ਰਮ ਭੀਲ ਸੁ ਤਾਂ ਰਘੁਨਾਇਕ ਜਾਇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੋਂ ਪਗਧਾਰੇ॥੨॥ ਸਵਰੀ ਤਬ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਹੀਂ ਸਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਭਲੀ ਛਬਿ ਆਵਤ ਭਾਈ । ਹਰੀ ਉਠਿ ਆਸਨ ਤੈ ਸਵਰੀ ਤਬ ਰਾਂਮ ਕਿ ਲੇਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਈ ॥ ਹਰਿ ਪਾਦ ਪ੍ਰਣਾਂਮ ਕਰੀ ਸਵਰੀ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਨੀਰ ਚਲ੍ਯੋ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਈ । ਤਬ ਰਾਮ ਅਏ ਤੁਮ ਆਨਦ ਸੋਂ ਸੁਖ ਆਸਨ ਮੈਂ ਤਿਨ ਲੀਨ ਬਠਾਈ॥੩॥ਲਘ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਸੁ ਰਾਘਵਕੇ ।ਤਨ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਪਦ ਨੀਰ ਪਖਾਰੇ । ਅਰਘਾਦਿਕ ਪੂਜਨ ਤਾਹਿੰ ਕਰੇ ਹਰਿ ਪਾਦਨ ਨੀਰ ਸੁ ਤਾਂ ਸਿਰ ਧਾਰੇ । ਪੁਨਿ ਦਿੱਬ ਫਲਾਦਿਕ ਭੀਲ ਸੁਤਾ ਸੁ ਸੁਧਾ ਰਸ ਸੇਂ ਤਿਨ ਆਪ ਨਿਕਾਰੇ । ਹਰਿ ਕੇ ਹਿਤ ਜੇ ਤਿਨ ਸੰਚ ਧਰੇ ਵਹਿ ਆਨ ਦਏ ਤਿਨ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ੪ ॥ ਪੁਨਿ ਪਾਦਨ ਫੂਲ

ਚੜ੍ਹਾਇ ਭਲੇ ਘਸ ਚੰਦਨ ਤਾਂ ਤਿਨ ਅੰਗ ਲਗਾਏ । ਇਹ ਭਾਂਤ ਅਤਿੱਥ ਕਰਯੋ ਤਿਨਕੋ ਪੁਨਿ ਸਾਨੁਜ ਆਸਨ ਮਾਹਿੰ ਬਠਾਏ । ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਤਬੈ ਸਵਰੀ ਕਰ ਜੋਰ ਦੁਊ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ । ਇਹ ਆਸ੍ਰਮ ਮੇਂ ਗੁਰ ਰਾਮ ਰਹੇ ਬਹੁ ਕਾਲ ਭਲੇ ਤਪ ਤਾਹਿ ਕਮਾਏ ॥ ੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੈਂ ਤਿਨ ਸੇਵਨ ਕਰੋਂ ਸੁ ਨੀਤ । ਰਹੋਂ ਸਮੀਪ ਇਕਾਗਰ ਚੀਤ । ਬਹੁਤ ਹਜ਼ਾਰ ਵਖਰ ਯੋਂ ਭਏ । ਤੇ ਕਮਲਾਸਨ ਕੇ ਪਦ ਗਏ ॥ ੬ ॥ ਜਾਨ ਸਮੇਂ ਮੁਹਿ ਏਹ ਬਖਾਨੀ । ਤੂ ਈਹਾਂ ਹੀ ਬਸ ਕੱਲਜਾਨੀ । ਦਾਸਰਥੀ ਹਰਿ ਰਾਮ ਹਠੀਲੇ । ਬ੍ਰਹਮ ਸਨਾਤਨ ਪਰਮ ਰਸੀਲੇ ॥ ੭ ॥ ਰਿਖ ਪਾਲਨ ਰਾਖਸ਼ ਬਧ ਕਾਜਾ । ਆਵਹਿਂ ਗੇ ਬਨ ਮਹਿ ਸੁਰ ਰਾਜਾ । ਤੂ ਤਿਨ ਧਿਆਨ ਨਿਰੰਤਰ ਧਾਰੀ । ਰਾਮ ਨਾਮ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿਂ ਉਚਾਰੀ ॥ ੮ ॥ ਚਿਤ੍ਰ ਕੂਟ ਗਿਰ ਮੈਂ ਅਬ ਆਏ । ਮੁਨਿ ਸਮ ਆਸ਼੍ਰਮ ਵਸੇ ਸੁਹਾਏ । ਆਵਹਿਂ ਰਾਮ ਈਹਾਂ ਸੁਨਿ ਜੌਲੌਂ । ਏਹੁ ਕਲੇਵਰ ਰਾਖ ਸੁ ਤੌਲੌਂ ॥ ੯ ॥ ਰਾਮ ਹੇਤ ਤਨੁ ਅਪਨੋ ਦਾਹਿ । ਜਾਵਹਿਂਗੀ ਹਰਿ ਕੇ ਪਦ ਮਾਂਹਿ । ਯਾਬਿਧ ਗੁਰ ਮੁਹਿ ਭਾਖਯੋ ਜੈਸੇ । ਕਰਤ ਭਈ ਰਘੁਵਰ ਮੈਂ ਤੈਸੇ ॥ ੧੦ ॥ ਤੇਰੇ ਧਯਾਨ ਬਿਖੇ ਮਨ ਦੀਨੋਂ । ਤਵ ਆਗਮਨ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਕੀਨੋਂ । ਸੁਫਲ ਭਯੋ ਗੁਰ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਾ । ਰਾਮ ਲਹਯੋ ਮੈ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਮ ਜੀ ਪਾਯੋ ਮੈ ਗੁਰ ਨਾਹਿ । ਯੋਖਿਤ ਮੂੜ੍ਹਾ ਹੀਨ ਮੈਂ ਅਪ੍ਰਮੇਯ ਤੁਮ ਆਹਿ ॥

੧੨ ॥ ਤਵ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦਾਸ ਜੇ ਸੋ ਗੁਨ ਉਤਰ ਕੀਨ। ਤਾਂ
ਦਾਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹਿ ਕਹਾਂ ਤੋਹਿ ਪਰਬੀਨ॥ ੧੩ ॥
ਚੌਪਈ ॥ ਮਨ ਬਾਣੀ ਕੇ ਅਹੈ ਅਗੋਚਰ। ਕਿਹ ਬਿਧ ਭਯੋ
ਸੁ ਮੇ ਦ੍ਰਿਗ ਗੋਚਰ। ਉਸਤਤਿ ਕਰਿ ਨਹਿ ਜਾਨੋ ਰਾਮ ।
ਹੋਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰੂਪ ਕੋ ਧਾਮ॥ ੧੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥
ਚੌਪਈ ॥ ਨਰ ਨਾਰੀ ਮੈ ਨਾਂਹਿ ਬਿਸੇਖੇ । ਜਾਤਿ ਨ
ਆਸ਼੍ਰਮ ਮੇਰੇ ਲੇਖੇ। ਮੋਹ ਭਜਨ ਮੈਂ ਭਗਤਿ ਸੁ ਕਾਰਣ ।
ਵਹੀ ਕਰੇ ਸਭ ਬੰਧ ਨਿਵਾਰਣ॥ ੧੫ ॥ ਬੇਦਾ ਧੈਨ ਯਗ
ਤਪ ਦਾਨ। ਇਨ ਕਰ ਨਹਿ ਮਮ ਹੋਵਹੁ ਭਾਨ। ਭਗਤਿ ਬਿ
ਹੀਨ ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤ ਜੋਈ। ਮੇਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਹਿ ਨ ਹੋਈ॥੧੬
॥ ਭਾਖੋਂ ਭਾਮਨ ਭਗਤਿ ਅਰਾਧਨ। ਕਰਿ ਸੰਖੇਪ ਭਗਤਿ ਕੇ
ਸਾਧਨ। ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੈ ਜੋਈ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁ ਸਾਧਨ
ਭਾਖਜੋ ਸੋਈ॥੧੭॥ਦੂਸਰ ਮੇਰੀ ਕਥਾ ਅਲਾਪ। ਤ੍ਰਿਤੀਯ ਸੁ
ਮੇਰੇ ਗੁਣ ਕੋ ਜਾਪ। ਬਯਾਖਯਾ ਮਮ ਬਚਨਨ ਕੀ ਜੋਈ। ਚੌਥੇ
ਸਾਧਨ ਜਾਨਹੁ ਸੋਈ ॥ ੧੮ ॥ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਸੁ ਜਾਨ ਅਚਾਰਜ
। ਸੇਵੇ ਨਿਸ ਦਿਨ ਜੇ ਜੁਗ ਆਰਯ। ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਮਨ ਭੀਤਰ
ਠਾਨੇ । ਪੰਚਮ ਸਾਧਨ ਏਹ ਬਖਾਨੇ ॥ ੧੯॥ ਪੁਨਾ ਸੀਲ
ਯਮ ਨੇਮ ਉਦਾਰੇ। ਮੇਰੇ ਪੂਜਨ ਮੈ ਮਨ ਧਾਰੇ । ਖਸ਼੍ਰਮ ਸਾਧਨ
ਭਾਖਜੋ ਸੋਇ। ਕੋਵਿਦ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜੋਇ ॥ ੨੦ ॥ ਮਮ
ਮੰਤ੍ਰ ਉਪਾਸਨ ਜੋਈ। ਸਪਤਮ ਸਾਂਗ ਪਛਾਨੋ ਸੋਈ ॥
ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈ ਮਮ ਮਤਿ ਕਰੇ। ਪੂਜਾ ਮਮ ਭਗਤਨ ਬਿਸ

ਤਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਕਰ ਵੈਰਾਗ ਸੁ ਅਰਥਨ ਮਾਹੀਂ । ਸਮਦਮ ਧਰੇ ਸੁ ਨਿਜ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਅਸ਼ਟਮ ਸਾਧਨ ਏਹ ਕਹੀਜੇ । ਨੌਮੋ ਤੱਤ ਵਿਚਾਰ ਭਨੀਜੇ ॥ ੨੩ ॥ ਨਵ ਬਿਧਿ ਜੋ ਭਗਤੀ ਕੇ ਸਾਧਨ । ਜਾਂਕੋ ਹੋਇ ਸੁ ਭਗਤਿ ਅਗਾਧਨ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਭ੍ਰਿਗਾਦਿਕ ਹੋਈ। ਮੇਰੀ ਭਗਤ ਲਹੇ ਪੁਨਿ ਸੋਈ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਖਣਾ ਭਗਤਿ ਜੋ ਉਪਜੇ ਜਨ ਮਨ ਮਾਹਿੰ । ਮੇਰੋ ਤੱਤੁ ਗਯਾਨ ਪੁਨਿ ਭਾਸੇ ਤਿਨ ਮਨ ਮਾਹਿੰ ॥ ੨੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰੋ ਗਯਾਨ ਭਯੋ ਤਿਨ ਜਬ ਹੀ । ਯਾਹੀ ਜਨਮ ਮੁਕਤਿ ਤਿਨ ਤਬ ਹੀ । ਭਗਤਿ ਮੋਖਕੋ ਕਾਰਣ ਆਹਿ । ਤੇ ਬਿਨ ਔਰ ਸੁ ਕੋਈ ਨਾਹਿ ॥ ੨੫ ॥ ਪੂਰਬ ਸਾਧਨ ਜਿਨ ਕੋ ਹੋਈ । ਕ੍ਰਮ ਕਰ ਸਗਲ ਲਹੋ ਪੁਨ ਸੋਈ । ਤਾਂਤੇ ਭਗਤਿ ਸੁ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਈ । ਬੰਧਨ ਸਗਲ ਨਿਵਾਰੇ ਸੋਈ ॥ ੨੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਸੁਯੁਕਤ ਤੂੰ ਭਈ ਜਗਤ ਕੈ ਮਾਹਿ । ਯਾਹੀ ਤੇ ਤਵ ਭੀਲਣੀ ਆਇ ਤਵ ਘਰ ਮਾਹਿੰ ॥ ੨੭ ॥ ਮੇਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ ਕੈ ਭਈ ਮੁਕਤਿ ਤੂੰ ਆਜ । ਔਰ ਨ ਸਾਧਨ ਚਾਹੀਏ ਭਏ ਸਗਲ ਤਵ ਕਾਜ । ੨੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤੂੰ ਜਬ ਜਾਨਤ ਸੀ ਕਮਲਾ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਮਮ ਦੇਹ ਸੁ ਆਜ ਸੁਨਾਈ । ਕਾਹਿ ਹਰੀ ਕਿਹ ਠੌਰ ਰਹੇ ਮਮ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਿਯਾ ਸਸਿ ਸੀ ਬਦਨਾਈ । ਤੂੰ ਸਭ ਜਾਨਤ ਰਾਮ ਸਦਾ ਸਵਰੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਤੂੰ ਸਰਬੱਗ ਸਨਾਤਨ ਹੈਂ ਜਗਿ ਕਾਰਣ ਤੇ ਸਵਰੀ ਬਲਿ ਜਾਈ

॥ ੨੯ ॥ ਤੱਦਪਿ ਤ੍ਰੂ ਹਰਿ ਪੂਛਤ ਹੈਂ ਮਮ ਲੋਕਨ ਸੋਂ ਤ
ਨੁ ਯਾ ਜਗ ਧਾਰੀ। ਹੈ ਜਿਹ ਠੌਰ ਸੁ ਤੇ ਪਤਨੀ ਤੁਮ ਭਾਖਤ
ਹੋਂ ਸੁਨ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਰਾਵਨ ਨੇ ਤਵ ਸੀਯ ਹਰੀ ਅਬ
ਲੰਕ ਬਸੇ ਜਲ ਸਾਗਰ ਪਾਰੀ। ਆਹਿ ਨਜ਼ੀਕ ਸਰੋਵਰ ਏਕ
ਸੁ ਪੰਪਾ ਕਹੇ ਅਤਿ ਉੱਜਲ ਵਾਰੀ॥ ੩੦ ॥ ਚੌਪਈ
॥ ਰਿਖ ਮੂਕ ਤਹਿ ਪਰਬਤ ਏਕ। ਰਚੇ ਬਿਧਾਤਾ ਅਰਥਨ
ਟੇਕ। ਤਹਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਸੇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ। ਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਜਾਹਿ
ਸਹਾਇਕ ॥੩੧॥ ਪਵਨ ਬੇਗ ਕਪਿ ਹੈ ਬਲਿ ਧਾਰੀ। ਭਯੋ
ਸੁ ਡਰ ਤਿਨ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ। ਬਾਲੀ ਭਾਈ ਤੇ ਡਰ ਪਾਵੈ॥
ਰਿਖ ਭੈਯ ਬਾਲੀ ਤਹਾਂ ਨ ਆਵੈ॥ ੩੨ ॥ ਤਹਿ ਤੁਮ ਜਾ
ਹਿ ਰਾਮ ਬਲਿ ਧਾਰੀ। ਤਾਕੇ ਸਖਾ ਸੁ ਬਨੋ ਮੁਰਾਰੀ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਸੁ ਤੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਕਰੇ। ਤਵ ਦਾਸੀ ਤਵ ਸਤ ਉਚਰੇ ॥
੩੩ ॥ ਤਵ ਆਗੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਸ਼ਾਮ। ਅਗਨਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੋਂ
ਮੈ ਰਾਮ। ਜਾਰ ਕਲੇਵਰ ਤੇ ਪਦ ਜਾਵੋਂ। ਦੋ ਘਟਿਕਾ ਰਹੁ
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵੋਂ॥ ੩੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ
ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਪੁਨਿ ਪਾਵਕ ਮਾਹਿ ਧਸੀ ਪੁਨਿ ਸੋਈ॥ ਖਿਣ
ਭੀਤਰ ਜਾਰ ਕਲੇਵਰ ਸੋ ਭਵ ਬੰਧਨ ਕਾਰਣ ਥੋ ਜਗ ਜੋਈ।
ਬਨ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਮੋਖ ਲਹੀ ਸਵਰੀ ਜਿਹ ਪਾਵਤ
ਕੋਵਿਦ ਕੋਈ। ਫਲ ਕੌਨ ਦੁਲੰਭ ਸੁ ਹੈ ਜਗ ਮੈ ਜਬ ਰਾਮ
ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਮਾਂ ਜਗ ਹੋਈ॥ ੩੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਧਮ
ਜਾਤ ਭੀਲਨੀ ਜੋਈ । ਭਈ ਮੁਕਤਿ ਭਵ ਭੀਤਰ ਸੋਈ

। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਬ੍ਰਹਮਣ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਕਿਉਂ ਨਹੀ ਮੁਕਤ ਸੁ ਵਹਿ ਜਗ ਹੋਈ ॥ ੩੬ ॥ ਭਗਤਿ ਰਾਮ ਕੀ ਯਾ ਜਗ ਜੋਈ। ਮੁਕਤਿ ਵਿਧਾਇਕ ਭਵ ਮੈਂ ਸੋਈ। ਕਾਮ ਧੇਨ ਸੀ ਸਾ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਕਿਉ ਨਹਿ ਕਰੋ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਇਨ ਸੇਵ ਕਰੋ ਜਗ ਭੀਤਰ ਹੇ ਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਈ। ਗਿਆਨ ਅਨੇਕ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰ ਸੁ ਦੂਰ ਤਜੋ ਭਵ ਭੀਤਰ ਭਾਈ। ਰਾਮ ਸੁ ਸਜਾਮ ਮਹਾ ਤਨ ਸੁੰਦਰ ਜਾਹਿੰ ਭਜੇ ਸਭਹੀ ਅਘ ਜਾਈ। ਤਾਹਿੰ ਭਜੋ ਤੁਮ ਨੀਤ ਜਨਾ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋ ਜਨ ਕੋ ਸੁਖਦਾਈ ॥ ੩੮ ॥ ਅਨੰਗ ਸੇਖਰ ਛੰਦ ॥ ਵਿਰਾਧ ਜਾਹਿ ਮਾਰਿਯੋ ਨਿਵਾਰਿਯੋ ਕਲੇਸ਼ ਦਾਸ ਬਾਸ ਦੰਡਕਾ ਕਰੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਵੇਕੀਯੋ ਮਥਾ। ਕਟੇ ਨਿਖੰਗ ਧਾਰਯੋ ਉਬਾਰਿਯੋ ਜਟਾਯੁ ਕੋ ਸੁ ਯੋਜਨਾਇ ਤ੍ਰੂ ਭੁਜਾ ਕਬੰਧ ਦੇਹ ਜਾ ਮਥਾ। ਸੁ ਤਾਹਿ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਉਦਾਰ ਪਾਵਨੀ ਮਹਾ ਅਪਾਰ ਧਾਰ ਗੰਗ ਸੀ ਅਰੰਨ ਕਾਂਡ ਕੀ ਕਥਾ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦਾਸ ਤਾਂ ਮਨੋਂ ਮਲਾਂ ਨਿਵਾਰਨੀ ਉਧਾਰ ਦੇਵ ਗੀਤ ਤੇ ਬਨਾਇਕੈ ਕਹੀ ਕਥਾ ॥ ੩੯ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਅਰੰਨ ਕਾਂਡੇ ਦਸਮੋ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤੰ ॥ ੧੦ ॥

ਇਤਿ ਅਰੰਨ ਕਾਂਡ ਸੰਪੂਰਣੰ

ਅਥ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡ ਲਿਖਯਤੇ

ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੈਥੁਲ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਪਦਵੀ ਬਨ ਡੋਲਤ ਜੋ ਰਘੁਬੀਰ ਨਿਹਾਰੇ॥ ਕਾਨਨ ਕੇ ਸਰ ਕੋ ਸੁਤਸੋਂ ਜਿਨ ਬਾਤ ਕਰੀ ਜਗਨਾਥ ਮੁਰਾਰੇ । ਸੂਰਯ ਕੇ ਸੁਤ ਮੀਤ ਕਰੇ ਅਰੁ ਜਾਹਿ ਪੁਰੰਦਰ ਕੇ ਸੁਤ ਮਾਰੇ। ਸੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਦਾਸਨ ਕੇ ਸੁਭ ਕਾਜ ਕਰੇ ਬਿਘਨਾਂ ਕਟ ਡਾਰੇ॥੧॥ ਸ੍ਰੀਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਬ ਲਖਮਨ ਅਰ ਰਾਮ ਰਸੀਲੇ। ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਡੀਲੇ। ਪੰਪਾਸਰ ਕੇ ਤਟਿ ਮੈ ਗਏ। ਪੇਖ ਸਰੋਵਰ ਬਿਸਮੈ ਭਏ ॥ ੨ ॥ ਕੋਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅਹੇ ਵਿਸਤਾਰ। ਜਲ ਅਗਾਧਿ ਅਤਿ ਉਜਲ ਵਾਰ । ਸੁੰਦਰ ਕਮਲ ਜਹਾਂ ਅਤਿ ਖਿਰੇ। ਕੁਮਦ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਭਾ ਵਿਸਤਰੇ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਬਤਿਕ ਔ ਪੁਨਿ ਹੰਸ ਘਨੇ ਚਕਵਾ ਜਹ ਸੋਭਤਹੈ ਚਹੂ ਓਰਾ। ਕੋਕਿਲ ਕਾਜਲ ਕੂਕਿਟ ਔ ਪੁਨਿ ਕ੍ਰੌਚ ਸੁ ਨਾਦ ਕਰੇਂ ਘਨ ਘੋਰਾ। ਕੀਰ ਕਪੋਤ ਅਨੇਕ ਰਟੇ ਅਤਿ ਸੋਭਤ ਸਾਰਸ ਕੇ ਅਨਜੋਰਾ । ਫੂਲ ਲਤਾ ਤਰੁ ਯੋਂ ਨਿਰਖੈਂ ਜਨੁ ਨਾਗਰ ਨਾਰ ਚਿਤੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੋਰਾ ॥ ੪ ॥ ਫਲ ਭਾਰ ਭਰੇ ਤਰੁਵਾ ਸਗਲੇ ਸੁਭ ਸੰਤਨ ਸੇ ਸੁ ਲਟੇ ਧਰ ਮਾਹੀਂ। ਜਲ ਊਜਲ ਜਿਉਂ ਮਨ ਸੰਤਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਵਾਰਜ ਗੰਧ ਧਸੀ ਤਿਨ ਮਾਹੀਂ। ਸ੍ਰਮ ਹਾਰਕ ਵੈ ਜਲ ਪਾਨ ਕਰੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਤਹਾਂ ਤਰੁਕੀ ਪਰਛਾਹੀਂ। ਤਹਿ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸੁ ਭੂਣ ਕਸੇ ਪਥਿ ਸੀਤਲ ਮਾਹਿ ਚਲੇ ਤਟ ਜਾਹੀਂ ॥ ੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਿਖ

ਮੂਕ ਪਰਬਤ ਢਿਗ ਦੋਊ। ਜਾਤ ਭਏ ਲਖਮਣ ਹਰਿ ਸੋਊ।
ਧਨੁਖ ਬਾਣ ਕਰ ਭੀਤਰ ਧਾਰੇ ॥ ਸੀਸ ਜਟਾ ਬਲ ਕਲਹ
ਸਵਾਰੇ ॥੬॥ ਨਾਨਾ ਬਿਰਖਨ ਓਰ ਨਿਹਾਰੇ। ਗਿਰਕੀਸੋਭਾਬ
ਹੁਤ ਉਚਾਰੇਂ। ਬਾਨਰ ਚਾਰ ਸੈਹਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵਾ। ਤਾਂ ਪਰਬਤ ਪਰ
ਬਸੇ ਸਦੀਵਾ॥੭॥ਪਿਖ ਲਖਮਣ ਅਰ ਰਾਮ ਸੁਆਏ। ਪਰਬਤ
ਸਿਖਰ ਚਢਜੋ ਪੁਨਿ ਜਾਏ। ਡਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ॥
ਆਵਤ ਕੌਨ ਦੋਊ ਬਲਵਾਨ॥੮॥ ਜਾਇ ਪਿਖੋ ਤੁਮ ਤਿਨ ਉਰ
ਭਾਈ। ਬਟ ਕੀ ਆਕ੍ਰਿਤ ਦੇਹ ਬਨਾਈ। ਕਿਆ ਯਹਿ ਬਾਲੀ
ਆਪ ਪਠਾਏ। ਮੇਰੇ ਮਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਏ ॥੯॥ ਤਿਨਸੋਂ ਜਾ
ਇ ਸੁ ਬਾਤ ਕਰੇਹੁ। ਤਿਨਕੋ ਚੀਤ ਸਗਲ ਲਖ ਲੇਹੁ। ਜੇਵਹੁ
ਦੁਸ਼੍ਰ ਚਿਤ ਲਖ ਪਾਵੇਂ। ਕਰ ਸੈਨਨਕਰ ਮੋਂ ਸਮਝਾਵੇਂ॥੧੦॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਭਲੇ ਜਾਨ ਤਿਨ ਮੋਹਿ ਪਿਖ ਹਾਸੀ ਦੰਤ ਨਿਕਾਰ।
ਯਾ ਬਿਧ ਜਾਨੇ ਹਮ ਸਹੀ ਤਿਨਕੋ ਸਾਰ ਅਸਾਰ॥੧੧॥ਚੌਃ
॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਮੁਖ ਤਬਾ ਉਚਾਰੀ। ਲੀਨੋਬਟ ਸਰੂਪ ਤਿਨਧਾਰੀ
। ਅਤਿ ਨਿੰਮਰ ਤਾਕੀ ਢਿਗ ਗਯੋ। ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਪੁਨ ਪੂਛਤ
ਭਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਪੁਰਖ ਸਿੰਘ ਤੁਮ ਕੌਨ ਸੁ ਦੋਈ। ਤਰਣ ਬੀਰ
ਬਨ ਆਏ ਜੋਈ। ਆਠੋ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਕਾਸੋ ਭਾਈ। ਦੋਸੂਰਜਸਮ
ਪ੍ਰਭਾ ਸੁਹਾਈ॥ ੧੩ ॥ ਤੁਮ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੇ ਕਰਤਾ ਦੋਈ। ਮੇ
ਰੀ ਮਤਿ ਯਾ ਬਿਧ ਕੀ ਹੋਈ। ਤੁਮਪਰਧਾਨਪੁਰਖ ਜਗ ਕਾਰਣ
। ਜਗ ਸਰੂਪ ਜਨਿਨ ਕੇ ਤਾਰਣ॥੧੪॥ ਮਾਯਾ ਮਾਨੁਖ ਭੁਏ
ਅਕਾਰ। ਮੈਂ ਜਾਨਤ ਤੁਮਕੋ ਅਵਤਾਰ । ਜਗ ਉਪਜਾਵਨ

ਪਾਲਣ ਹਰਣੂ। ਲੀਲਾ ਕਰੋ ਸੁ ਢੋ ਤੁਮ ਤਰਣੂ॥ ੧੫॥
ਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੋ ਜਗ ਹੇਰੇ। ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਤੁਮ ਤਿਨ
ਕੇਰੇ। ਭੂਮੀਂ ਕੋ ਸਭ ਭਾਰ ਸੁ ਹਰਣੋਂ। ਨਿਜ ਭਗਤਨ ਕੋ
ਪਾਲਨ ਕਰਣੋਂ ॥ ੧੬ ॥ ਯਾ ਹਿਤ ਤੁਮ ਲੀਨੋ ਅਵਤਾਰਾ
। ਤੁਮ ਪ੍ਰਮੇਸੁਰ ਖੱਤ੍ਰੀ ਆਕਾਰਾ। ਨਰ ਨਾਰਾਇਣ ਸੇ ਜਗ
ਦੋਈ। ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਯਾ ਬਿਧ ਕੀ ਹੋਈ ॥੧੭॥ ਰਾਮਕੀਯੋਤਬ
ਭ੍ਰਾਤ ਉਚਾਰਾ। ਪੇਖੋ ਲਖਮਣ ਬਟੂ ਸੁਚਾਰਾ। ਸਬਦ ਸਾਸਤ੍ਰ
ਸਗਲੋ ਹੈ ਜੋਈ। ਵਾਰ ਅਨੇਕ ਸੁਨਯੋ ਇਨ ਸੋਈ ॥ ੧੮॥
ਇਨੇਂ ਸੁ ਜੋ ਜੋ ਮੁਖਤੇ ਕਹਯੋ। ਅਸੁੱਧ ਬਚਨ ਨਹਿਂ ਤਿਨਮੈ
ਲਹਯੋ। ਪੁਨਿ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੇ ਹਨੂਮਾਨ। ਗਯਾਨ ਰੂਪ ਵੈ
ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ਮੈਂ ਹੌਂ ਦਾਸਰਥੀ ਜਗ ਰਾਮ। ਯਹ
ਮੈਂ ਅਨੁਜ ਸੁ ਲਖਮਣ ਨਾਮ। ਸੀਤਾ ਹੁਤੀਸੁ ਨਾਰਿ ਹਮਾਰੀ
। ਪਿਤ ਆਇਸੁ ਸਿਰਪਰ ਹਮ ਧਾਰੀ॥ ੨੦॥ਤੀਨੋ ਦੰਡਕ
ਵਿਪਨ ਮਝਾਰ। ਹਮਆਏ ਸੁਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਕੁਮਾਰ। ਰਾਖਸ਼
ਕਿਨੇਂ ਸੁ ਹਰੀ ਪਿਆਰੀ। ਮੇ ਪਤਨੀ ਵਹੁ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀ॥
੨੧॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਾਂਕੇ ਢੂਢਨ ਹੇਤ ਹਮ ਆਇ ਯਾ ਬਨ
ਮਾਹਿਂ। ਤੁਮ ਬਟ ਰੂਪੀ ਕੌਨ ਹੋ ਮੋਹ ਕਹੋ ਮੁਖ ਮਾਹਿਂ
॥ ੨੨ ॥ ਬਟੂ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨਾਵ ਬਾਨਰ ਕੋ
ਰਾਜਾ। ਹੈ ਮਤਿ ਮਾਨ ਬਡੋ ਸਿਰਤਾਜਾ॥ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਸੰਗ
ਪਿਆਰੇ। ਗਿਰਸਿਰ ਬਸੇ ਸੁ ਕਪਿ ਸਿਰਦਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥
ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਲੀਕੋ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਹੈ ਰਘੁਵਰਿ ਕਪਿ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ

। ਬਾਲੀ ਪਾਪੀ ਕਾਢਿਯੋ ਡਰਿਤ ਰਹੇ ਤਿਨ ਜੀਵ ॥ ੨੪ ॥ ਇਸਕੀ ਨਾਰਿ ਸੁ ਤਾਂ ਹਰੀ ਬਾਲੀ ਪਾਪੀ ਭ੍ਰਾਤ । ਤਿਨ ਡਰ ਯਾ ਗਿਰ ਮੈਂ ਬਸੈ ਕਪਿਨਾਇਕ ਬਿੱਖਜਾਤ ॥ ੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਕੋ ਮੈਂ ਅਹੈ ਬਜੀਰ । ਵਾਯੁ ਪੂਤ ਮਮ ਕਹੇਂ ਸੁਧੀਰ । ਹਨੂਮਾਨ ਮਮ ਨਾਮ ਬਖਾਨੇਂ । ਅੰਜਨੀ ਮਾਤ ਸਗਲ ਜਗਜਾਨੇਂ ॥ ੨੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸਾਥ ਮੈਤ੍ਰੀ ਕਰੋ ਕਹੋ ਰਘੂਤਮ ਜੋਇ । ਪਤਨੀ ਹਰੀ ਸੁ ਨਾਸ ਪ੍ਰਤਿ ਤੋਹਿ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ॥ ੨੭ ॥ ਮੈਂ ਅਬ ਜਾਵਹੁ ਬੇਗ ਤਹਿਂ ਢੀਲ ਨਹੀਂ ਕਛੁ ਆਹਿ । ਚਲੋ ਰਘੂਤਮ ਬੇਗ ਤੁਮ ਜੋ ਰੁਚਿ ਹੈ ਉਰਮਾਹਿਂ ॥ ੨੮ ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮੋਂਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਹਮਹੂ ਤਿਨਕੇ ਸੰਗ ਹੋਨ ਸਖਾ ਚਲ ਕੇ ਇਹ ਠੌਰ ਸੁਨੇਂ ਅਬ ਆਏ । ਜਗਮੀਤ ਕੋ ਕਾਰਯ ਹੋਇ ਜਿਤੋ ਕਰਹੋਂ ਸਗਲੋ ਸਿਰ ਲੌ ਬਲ ਲਾਏ । ਹਨੂਮਾਨ ਤਬੈ ਨਿਜ ਰੂਪ ਗਹਯੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਤਿਨ ਰਾਮ ਅਲਾਏ । ਅਬ ਮੋਹਿ ਸਕੰਧ ਚਢੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਬੇਗ ਚਲੋ ਨਹਿ ਢੀਲ ਸੁ ਆਏ ॥ ੨੯ ॥ ਤਿਹ ਠੌਰ ਚਲੋ ਅਬ ਬੇਗ ਸੁਨੋਂ ਜਹਿ ਸੰਗ ਅਮਾਤ ਬਸੇ ਕਪਿ ਰਾਈ । ਤਬ ਰਾਮ ਤਥਾ ਮੁਖ ਭਾਖ ਭਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸਕੰਧ ਚਢੇ ਯੁਗ ਭਾਈ । ਹਨੂਮਾਨ ਸੁ ਕੂਦ ਚੜੇ ਖਿਤ ਤੇ ਗਿਰ ਸੀਸ ਬਿਖੇ ਨਹਿਂ ਢੀਲ ਲਗਾਈ ॥ ਰਘੁਨਾਥ ਤਹਾਂ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮਾਂ ਖਿਣ ਬੈਠਤ ਹੈਂ ਨਿਵੜੀ ਤਰ ਛਾਹੀ ॥ ੩੦ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਕਪੀਸੁਰ ਪਾਸ ਗਏ ਕਰ ਜੋਰ ਦੁਊ ਇਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮਾਂ ਰਘੁ-

ਬੀਰ ਅਏ ਡਰ ਦੂਰ ਤਜੋ ਸਗਲੋ ਕਪਿਰਾਈ । ਅਬ ਬੇਗ
ਉਠੋ ਮਿਲ ਰਾਘਵ ਕੋ ਤਿਨ ਸੋ ਸਖਿਤਾ ਤੁਮਰੀ ਸੁ ਬਨਾਈ।
ਕਰ ਤੂੰ ਸਖਿਤਾ ਸਹ ਬੇਗ ਤਿਨੇ ਸੁਨਿ ਰਾਜਨ ਪਾਵਕ ਪਾਸ
ਜਲਾਈ ॥ ੩੧ ॥ ਹਰਖੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁਨੀ ਬਤੀਆਂ ਪੁਨਿ ਆਪ
ਰਘੂਤਮ ਕੀ ਢਿਗ ਆਈ। ਤਰੁ ਕੋਮਲ ਸਾਖ ਸੁ ਛੀਨ
ਲਈ ਕਰ ਰਾਮ ਕੇ ਹੇਤ ਸੁ ਦੀਨ ਬਿਛਾਈ। ਹਨੂਮਾਂਨ ਦਈ
ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਕਾਟਿ ਦਈ ਕਪਰਾਈ। ਪੁਨਿ
ਬੈਠ ਗਏ ਤਿਹ ਠੌਰ ਬਿਖੈ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਔ ਹਰਿਜੀ
ਹਰਖਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਆਦਹਿ ਤੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕਥਾ ਲਖਮੰਨ
ਤਬੈ ਤਿਹ ਭਾਖ ਸੁਨਾਈ। ਰਾਮ ਦਧੋ ਬਨਬਾਸ ਪਿਤਾ ਅਰ
ਸੀਯ ਗਈ ਬਨਮਾਹਿੰ ਚੁਰਾਈ । ਯੌ ਲਖਮੰਨ ਕਿ ਵਾਕ
ਸੁਨੇ ਤਬ ਇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਸੀਯ ਕੋ ਸੋਧਨ
ਮੈਂ ਕਰ ਹੋਂ ਬਲ ਬੁਧਿ ਜਹਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ੩੩ ॥
ਅਰ ਘਾਤਨ ਮੈਂ ਸੁ ਸਹਾਇਤਤਾ ਤੁਮਰੀ ਕਰਹੋਂ ਬਲ ਮੈਂ
ਰਣ ਮਾਹੀਂ। ਇਕ ਔਰ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਰਾਮ ਕਹੋਂ ਜੁ ਪਿਖੀ ਇਹ
ਮੈਂ ਨਿਜ ਨੈਨਨ ਮਾਹੀਂ। ਕਪਿ ਚਾਰ ਸਮੇਤ ਸੁ ਏਕ ਸਮੇਂ
ਇਹ ਬੈਠੋ ਹੁਤੇ ਗਿਰ ਕੇ ਸਿਰ ਮਾਹੀਂ। ਇਕ ਨਾਰ ਸਲੋਚਨ
ਰਾਖਸ਼ਕੋ ਗਹਿ ਜਾਵਤ ਥੋ ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੪॥
ਮੁਖ ਰਾਮਹਿ ਰਾਮ ਪੁਕਾਰਤ ਥੀ ਪੁਨਿ ਪੇਖ ਹਮੇਂ ਗਿਰ ਕੀ
ਸਿਰ ਮਾਹੀਂ। ਨਿਜ ਭੂਖਣ ਤਾਰ ਸੁ ਪਾਰ ਪਟੰਬਰ ਡਾਰ ਦਏ
ਸੁ ਧਰਾਧਰ ਮਾਹੀਂ। ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਥੀ ਦ੍ਰਿਗਨੀਰ ਘਨੋ ਗਹਿ

ਰਾਖਸ਼ ਤਾਂਹਿ ਗਯੋ ਨਭਿ ਮਾਹੀਂ। ਗਹਿ ਭੂਖਨ ਵੈ ਰਘੁ
ਨੰਦਨ ਮੈਂ ਇਹ ਥਾਪ ਧਰੇ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੩੫॥ ਅ
ਬਲੌ ਇਹ ਆਹਿ ਪਿਖੋ ਨਿਜ ਨੈਨਨ ਹੈਂ ਤਿਨਕੇ ਕਿ ਨਹੀਂ
ਸੁ ਬਿਚਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਸੁ ਆਂਨ ਵਹੈ ਕਪਿ ਨਾਥ
ਭਲੇ ਰਘੁਨਾਥ ਦਿਖਾਰੇ। ਪੁਨ ਰਾਮ ਸੁ ਹਾਥਨ ਖੋਲ ਗਿਰਾ
ਪਿਖ ਭੂਖਨ ਹਾ! ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਪੁਕਾਰੇ। ਰਿਦ ਭੂਖਨ ਧਾਰ ਸੁ
ਰੋਤ ਭਏ ਜਨ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਰੋਵਤ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ॥ ੩੬॥
ਲਖਮਨਿ ਦਯੋ ਬਹੁ ਧੀਰ ਤਬੈ ਅਰੁ ਵਾਕ ਕਹੇ ਸੁ ਕਹੇ ਮੁਖ
ਮਾਹੀਂ। ਦਿਨ ਕੇਤਕ ਮਾਹਿਂ ਲਹੇਂ ਸੀਯ ਕੋ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਬਹੁ
ਸੋਚ ਕਰੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ। ਕਪਿਨਾਥ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਹਮਰੋ ਹਮ
ਮਾਰਹਿਂ ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਣ ਮਾਹੀਂ। ਤਬ ਆਪ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹਯੋ
ਮੁਖਤੇ ਇਹ ਭਾਖਤ ਰਾਮ ਸੁਨੋ ਬਨ ਮਾਹੀਂ॥ ੩੭॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਉਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥ ਯਹ ਹੈ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਮੇਰੀ। ਬਹੁਤ
ਕਹੇ ਉਰ ਲਾਜ ਘਨੇਰੀ। ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੀ। ਤੇ
ਕਰ ਦੇਉਂ ਸੁ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀ॥ ੩੮॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਹਨੂ
ਮਾਨ ਪਾਵਕ ਦਾਰਲੈ ਤਹਿ ਜਾਲਿਯੋ ਪੁਨਿ ਆਪ। ਰਾਮ ਔ
ਕਪਿ ਨਾਥ ਕੇ ਢਿਗ ਧਰੇ ਸਾਖੀ ਥਾਪ। ਤਬ ਭਏ ਮੀਤ ਸੁ
ਪਰਸਪਰ ਗਲ ਮਿਲੇ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰ। ਨਿਹ ਪਾਪ ਦੋਨੋਂ
ਚੀਤਮੈਂ ਜਿਮ ਗੰਗ ਯਮਨਾ ਵਾਰ॥੩੯॥ ਤਬ ਰਾਮਕੇ ਢਿਗ
ਬੈਠ ਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਸਖੇ ਨਿਜ ਮੈਂ ਹਾਲ ਤੋ ਕੌ
ਕਹੋਂ ਰਾਮਮੁਰਾਰ। ਸੁਨੋਂ ਤੁਮ ਮਨ ਲਾਇਕੇ ਮਮ ਬਾਲਿ ਕੀਨੋ

ਜੋਇ। ਮਾਯਾਵੀ ਨਾਮ ਸੁ ਪੂਤ ਮਯ ਕੋ ਪਰਮ ਦੁਰਮਤਿ ਸੋਇ
॥੪੦॥ ਚੌਪਈ ॥ ਏਕ ਸਮੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਆਯੋ। ਬਾਲੀ ਕੋ
ਤਿਨ ਆਨ ਬੁਲਾਯੋ। ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਤਿਨ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ॥
ਬਾਲੀ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਉਰ ਭਾਰਾ॥ ੪੧ ॥ ਤਾਮਰ ਨੈਨ ਕ੍ਰੋਧ
ਅਤਿ ਬਾਲੀ। ਨਿਕਸੇ ਪੁਰ ਤੇ ਬੀਰ ਸੁ ਬਾਲੀ। ਬਾਲੀ ਤਾਂ
ਉਰ ਮੂਠ ਲਗਾਈ। ਰਾਖਸ਼ ਡਰਿਓ ਸੁ ਚਲਿਓ ਪਲਾਈ॥
੪੧ ॥ ਅਪਨੀ ਗਹੁ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਗਜੋ ਜਬਹੀਂ। ਬਾਲੀ ਪਾਛੇ
ਧਾਯੋ ਤਬਹੀ। ਮੈਂ ਤਿਨ ਸੰਗ ਧਯੋ ਤਬ ਗਯੋ। ਬਾਲੀ ਕੋ
ਅਨੁਗਤ ਤਬ ਭਯੋ॥ ੪੬ । ਗਿਰਕੰਦਰ ਮੈ ਸੋ ਧਸ ਗਯੋ।
ਬਾਲੀ ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਬਚਨ ਅਲਯੋ। ਤੂੰ ਰਹੋ ਬਾਹਰ ਮੈਂ ਧਸਜਾਵੋਂ
। ਰਹੀ ਤਹਾਂ ਲੌ ਜੌਲੌ ਆਵੋਂ ॥੪੪॥ ਯਾ ਬਿਧ ਭਾਖ ਸੁ ਗੁਹਮੈਂ
ਗਯੋ। ਮਾਸ ਏਕ ਬਾਹਰ ਨਹਿੰ ਅਯੋ। ਮਾਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਹਾ
ਕੇ ਦੁਆਰਾ। ਨਿਕਸੀ ਸ੍ਰੋਣਤ ਕੀ ਬਹੁ ਧਾਰਾ॥ ੪੫ ॥ ਤਿਨ
ਕੋ ਦੇਖ ਤਪਤ ਤਨ ਭਇ। ਮੈ ਜਾਨੋ ਬਾਲੀ ਉਰ ਮੁਏ। ਗੁਹਕੇ
ਦੁਆਰ ਸਿਲਾ ਇਕ ਮਾਰ। ਮੈ ਆਯੋ ਨਿਜ ਭੌਨ ਮਝਾਰ॥
੪੬ ॥ ਬਾਲੀ ਰਾਖਸ਼ ਨਿਸਚੇ ਮਾਰਾ। ਗੁਹਾ ਬੀਚ ਮੈ ਕੀਨ
ਉਚਾਰਾ। ਸੁਨਕੈ ਬਾਤ ਦੁਖੀ ਸਭ ਹੋਏ। ਛਾਤੀ ਤਾੜ ਸੁ
ਬਹੁ ਬਿਧ ਰੋਏ॥੪੭॥ਮੋਕੋ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਸਭ ਭਾਖੇ। ਰਾਮ
ਹੁਤੀ ਨਹਿੰ ਮੇ ਅਭਿਲਾਖੇ। ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸੁ ਦੀਨੋਂ।
ਕਪਿ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੁਹਿ ਤਿਲਕ ਸੁ ਕੀਨੋ॥ ੪੮ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥
ਮੈ ਰਾਜ ਕੀਨੋ ਕਪਿਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕਿੰਚਤ ਕਾਲ। ਸੀਸ

ਛਤ੍ਰ ਸੁ ਮੇ ਫਿਰੇ ਯੁਗ ਝੁਲੈ ਚੌਰ ਬਿਸਾਲ । ਤਿਹ ਕਾਲ ਬਾਲੀ ਆਇਓ ਪਿਖ ਮੋਹਿ ਰੇਖ ਸੁ ਕੀਨ। ਬਹੁ ਤ੍ਰਿਸ੍ਕਾਰ ਸੁ ਮੈਂ ਕੀਯੋ ਕੁਪਿ ਮੁਸਟਿ ਛਾਤੀ ਬੀਨ ॥ ੪੯ ॥ ਤਜਿ ਮੈਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਭਯ ਭੀਤ ਭਾਗਜੇ ਰਾਮ । ਜਗ ਲੋਕ ਸਗਲੇ ਮੈਂ ਫਿਰਜੇ ਨਹਿੰ ਰਾਖਿਓ ਕਿਨ ਸਾਮ। ਰਿਖ ਮੂਕ ਸੁ ਪਰਬਤ ਤੇ ਇਹ ਰਹੌਂ ਮੈਂ ਡਰ ਡਾਰ। ਨਹਿ ਆਹਿਬਾਲੀ ਯਾਹਿ ਮੈਂ ਰਿਖ ਸ੍ਰਾਪ ਕੋ ਭਯਭਾਰ ॥ ੫੦ ॥ ਦਿਨ ਤਾਹਿ ਤੇ ਮਮ ਭਾਰਯਾ ਵਹਿ ਮੂੜ ਭੋਗੇ ਆਪ। ਹਿਤ ਨਾਰ ਮੇਰੀ ਐਸ੍ਰੀ ਵਹਿ ਦਹੇ ਮੇ ਉਰ ਪਾਤ।ਅਬ ਪਾਦ ਤੇ ਲਹਿ ਸੁਖੀ ਹੋਯੋ ਯੋਂ ਕਹੇ ਕਪਿ ਬੈਨ। ਮਿਤ੍ਰ ਕੇ ਹਿਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਰਾਮ ਵਾਰਜ ਨੈਨ ॥ ੫੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਵ ਵੈਰੀਕੋ ਮਾਰ ਹੋਂ ਜਾਹਿੰ ਹਰੀ ਤਵ ਨਾਰਿ। ਯੌਂ ਰਘੁਪਤਿ ਜਬ ਭਾਖਿਓ ਕਪਿ ਪਤਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥ ੫੨॥ ਰਾਜਨ ਬਾਲੀ ਅਤਿ ਬਲੀ ਕੈਸੇ ਮਾਰੋ ਤਾਹਿ। ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਗਣਤੀ ਕਹਾਂ ਦੇਵ ਡਰੇਂ ਉਰ ਮਾਹਿੰ ॥ ੫੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਤੇ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ। ਜਾਕਰ ਤੁਮ ਬਾਲੀ ਬਲ ਜਾਨੋ। ਏਕ ਸਮੈ ਦੁੰਦਭਜਿਹ ਨਾਮਾ। ਬਡੋ ਦੇਹ ਰਾਖਸ ਬਲਵਾਨਾ ॥ ੫੪ ॥ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਪਤਿ ਨਿਸਕੇ ਆਯੋ। ਮਹਿਖ ਰੂਪ ਤਿਨਿ ਦੇਹ ਬਨਾਯੋ। ਬਾਲੀ ਕੋ ਰਣ ਹੇਤ ਬੁਲਾਯ। ਸੋ ਸੁਨਿ ਬਾਲੀ ਕੋਪ ਬਢਾਯੋ ॥ ੫੫ ॥ ਯੁਧ ਹੇਤ ਬਾਲੀ ਤਬ ਗਯੋ। ਮਹਿਖ ਸੀਂਗ ਤੇ ਤਾਂ ਗਹਿ ਲਯੋ।ਬਲ ਕਰ ਧਰਣੀ ਮਾਹਿੰ ਗਿਰਾਯੋ। ਪਾਦ ਏਕ ਤਿਹ ਦੇਹ ਦਬਾਯੋ

॥ ੫੬ ॥ ਹਾਥਨ ਸੋਂ ਤਿਹ ਸੀਸ ਮਰੋਰਾ। ਰਾਮ ਦੇਹ ਤੇ ਲੀਨੋ ਤੋਰਾ। ਤੋਲਨ ਕਰ ਤਿਨ ਦੂਰ ਬਗਾਯੋ। ਰਾਮ ਸੀਸ ਵਹੁ ਈਹਾਂ ਆਯੋ ॥ ੫੭ ॥ ਜੋਜਨ ਏਕ ਤਹਾਂ ਤੇ ਅਯੋ। ਮਤੰਗ ਰਿਖੀ ਆਸ੍ਰਮ ਢਿਗ ਪਯੋ। ਕਰਤ ਬ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਤਹਿੰ ਭਈ ਅਪਾਰਾ। ਪੇਖ ਮੁਨੀਸੁਰ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁਧਾਰਾ ॥ ੫੮ ॥ ਬਾਲੀ ਕੋ ਤਬ ਸ੍ਰਾਪ ਲਗਾਯੋ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਮੁਨਿ ਏਹੁ ਅਲਾਯੋ । ਮੇਰੇ ਪਰਬਤ ਆਵੇ ਜਬਹੀਂ। ਭਗਨ ਸੀਸ ਤੂੰ ਮਰੇਂ ਸੁ ਤਬਹੀਂ ॥ ੫੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਤੰਗ ਰਖੀਸੁਰ ਸ੍ਰਾਪ ਯੋ ਦੀਨੋ ਰਘੁਵਰ ਤਾਹਿੰ। ਰਿਖ ਮੂਕ ਯਾ ਪਰਬਤੇਂ ਬਾਲੀ ਆਵੇ ਨਾਹਿ॥ ੬੦॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਏਹ ਜਾਨ ਬਸੋਂ ਏਹ ਠੌਰ ਬਿਖੇ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਸਭੋ ਉਰਤੇ ਡਰ ਭਾਰੀ। ਸਿਰ ਦੁੰਦਭਿ ਕੋ ਇਹ ਠੌਰ ਪਰੇ ਤੁਮ ਰਾਮ ਚਲੌ ਅਬ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਜਬ ਤਾਹਿੰ ਢਿਖੇਪਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤਬ ਬਾਲਿ ਹਨੇ ਤੁਮਹੋ ਬਲ ਧਾਰੀ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਦਿਖਾਤ ਭਯੋ ਸਿਰ ਥੋ ਵਹੁ ਭੂ ਧਰ ਸੋਂ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥ ੬੧ ॥ ਪਿਖ ਰਾਮ ਹਸੇ ਮੁਖ ਮਾਹਿੰ ਤਬੈ ਪੁਨਿ ਪਾਦ ਅੰਗੂਠਨ ਸੀਸ ਚਲਾਇ। ਦਸ ਯੋਜਨ ਜਾਇ ਪਰੇ ਤਬਹੀਂ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਚੀਤ ਅਚੰਭ ਸੁ ਆਇ। ਸੁਗਰੀਵ ਕਹੇ ਮੁਖ ਸ਼ਾਬਸ ਸ਼ਾਬਸ ਮੰਤ੍ਰ ਸਭੈ ਮੁਖਿ ਏਹੁ ਅਲਾਇ। ਬਲ ਪੇਖਨ ਕੀ ਪੁਨਿ ਔਰ ਕਥਾ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਰਾਘਵ ਪਾਸ ਸੁਨਾਇ ॥ ੬੨ ॥ ਇਹ ਤਾਲ ਰਘੂਤਮ ਸਾਤ ਪਿਖੋ ਇਕ ਏਕਹ ਆਨ ਹਿਲਾਵਤ ਬਾਲੀ। ਧਰ ਮਾਹਿ ਗਿਰੇਂ ਇਨ ਪਾਤ ਸੁਨੋ ਇਕ ਪਾਤ ਰਹੇ ਨਹਿ

ਤਾਲਨ ਡਾਲੀ। ਇਕ ਸਾਇਕ ਛਿੱਦ੍ਰ ਕਰੇ ਸਭਕੋ ਹਮ ਜਾਨਹਿ ਤੋ ਉਰ ਮਾਰਹਿ ਬਾਲੀ। ਕਹ ਰਾਮ ਤਬੈ ਧਨੁ ਹਾਥੁ ਲਿਓ ਅਰ ਸਾਇਕ ਏਕ ਲਿਓ ਬਲ ਸਾਲੀ॥ ੬੩॥ ਭੇਦ ਦਏ ਸਤ ਤਾਲ ਤਬੈ ਰਘੁ ਨਾਇਕ ਸਾਇਕ ਏਕ ਚਲਾਏ। ਫੋਰਕੇ ਤਾਲ ਨ ਭੂਧਰ ਭੂਪਨਿ ਸਾਇਕ ਰਾਮ ਨਿਖੰਗਹਿ ਆਏ। ਹੋਇ ਰਹੇ ਬਿਸਮੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਰਾਮ ਕਹੇ ਉਰ ਮੈਂ ਹਰਖਾਏ। ਰਾਮਸੁ ਤੂੰ ਜਗਨਾਥ ਅਹੇਂ ਪਰਮਾਤਮ ਯਾ ਜਗ ਜਾਹਿ ਉਪਾਏ॥ ੬੪॥ ਕ੍ਰਿਤ ਪੂਰਬ ਪੁੰਨਿ ਪ੍ਰਫੁਲ ਭਏ ਮਮ ਰਾਮਯ ਤੋ ਤਵ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈ। ਜਗ ਤੋਹਿ ਮਹਾਤਮ ਨੀਤ ਭਜੇ ਭਵ ਬੰਧਨ ਤੇ ਸਭ ਦੇਹ ਮਿਟਾਈ। ਅਬ ਕੈਸਿ ਕਿ ਮੈਂ ਭਵਿਚਾਹ ਕਰੋਂ ਬਲਰਾਮ ਲਹੇ ਤਵ ਮੋਖ ਸਹਾਈ। ਸੁਤਿ ਰਾਜ ਸੁ ਰਾਜ ਧਨਾ-ਦਿਕ ਜੋ ਸਭ ਮਾਇਕ ਹੈਂ ਇਮ ਮੇਂ ਮਨ ਆਈ॥੫੫॥ ਅਬ ਦੇਵ ਨ ਦੇਂਵਨ ਔਰ ਚਹੋਂ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਂ ਬਲਧਾਰੀ। ਜਗ ਆਨੰਦ ਤੇ ਪਦ ਮੋਹ ਲਏ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਗ ਹੁਤੇ ਕਛੁ ਮੋਹ ਅਪਾਰੀ। ਧਨ ਹੇਤ ਯਥਾ ਨਰ ਧਾਵਤ ਕੋ ਨਿਧ ਸੋਇ ਲਹੇ ਜਗ ਮੈਂ ਜਿਮ ਸਾਰੀ। ਆਵਿੰਦ ਕਬੰਧਨ ਆਹਿ ਜਿਤੋ ਵੈਹ ਦੂਰ ਭਯੋ ਅਬ ਮੋਹਿ ਮੁਰਾਰੀ॥ ੬੬॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਗ ਦਾਨ ਤਪ ਕਰੇ ਸੁ ਜੋਈ। ਸੰਸਾਰ ਬੰਧ ਨਹਿ ਜੀਰਣ ਹੋਈ। ਉਲਟੋ ਬੰਧਨ ਦ੍ਰਿਢਤਾ ਗਹੇ। ਜਾਂਕਰ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਲਹੇ॥ ੬੭॥ ਤੇ ਪਦ ਪੇਖਨ ਤੇ ਸੁਣਿ ਧੀਰ। ਬੰਧਨ ਮਿਟੇ ਸੁ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ। ਆਧੋ ਖਿਣ ਤੋ ਮੈਂ ਮਨੁ ਲਾਗੇ। ਅਗਜਾਨੁ

ਅਨਰਥ ਮੂਲ ਸਭ ਭਾਗੇ ॥ ੬੧ ॥ ਤਾਂਤੇ ਤੋਹਿ ਬਿਖੇ ਮਨੁ ਮੇਰੋ
। ਸਦਾ ਰਹੇ ਨਹਿੰ ਔਰ ਸੁ ਹੇਰੋ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਜਿਹ ਬਾਣੀ ਗਾਵੇ
। ਸੋ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਪਾਪ ਮਿਟਾਵੇ ॥ ੬੯ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਹੱਤਿਯਾ
ਔ ਮਦਪਾਂਨ। ਸਰਬ ਪਾਪ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਹਾਂਨਿ। ਰਾਮ ਨਹੀਂ
ਅਰਿ ਜੀਤਨ ਚਹੋਂ । ਦਾਰ ਸੁਖਾਦਿਕ ਨਾਂ ਉਰ ਗਹੋਂ॥੭੦॥
ਤੁਮਰੀ ਭਗਤਿ ਸਦਾ ਮਮ ਹੋਈ। ਬੰਧਨ ਸਗਲ ਮਿਟਾਵੇ
ਜੋਈ। ਤੁਮਰੀ ਮਾਯਾ ਹੈ ਬਲਵੰਤ । ਜਗ ਉਪਜਾਯੋ ਜਾ
ਭਗਵੰਤ ॥ ੭੧ ॥ ਮੈਂ ਹੂ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੋ ਰਾਮ। ਆਯੋ ਹੋਂ ਤੁਮਰੀ
ਅਬਸ਼ਾਮ। ਨਿਜ ਪਾਦਨ ਕੀ ਭਗਤਿ ਸੁ ਦੀਜੈ। ਭਵ ਸੰਕਟ ਤੇ
ਰੱਛਨ ਕੀਜੈ ॥੭੨ ॥ ਤਵ ਮਾਯਾ ਮਮ ਹਰੇ ਨ ਗਯਾਨ। ਮੀਤ
ਉਦਾਸੀ ਅਰ ਉਰ ਮਾਂਨ। ਪੂਰਬ ਭਏ ਸੁ ਮੈਂ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ।
ਆਜ ਨਹੀਂ ਰਘੁਵਰ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੭੩ ॥ ਅਬ ਤੇ ਪਦ ਕੇ
ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਇ। ਸਰਬ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇਰੇ ਉਰ ਆਏ। ਮਿਤ੍ਰ ਕਹਾਂ ਸੁ
ਕਹਾਂ ਅਰਿ ਮੇਰੇ। ਸਰਬ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇਰੋ ਮਨ ਹੇਰੇ ॥ ੭੪ ॥ ਤਵ
ਮਾਇਆ ਨਰ ਗਹੇ ਸੁ ਜੌਲੌ । ਗੁਣ ਵਿਸੇਖ ਹੋਵੇਂ ਪੁਨਿ
ਤੌਲੌ। ਜੌਲੌ ਮਾਇਆ ਬਲ ਭਗਵਾਨ । ਤੌਲੌ ਹੋਇ ਨ ਤੱਤ
ਸੁਭਾਨ ॥ ੭੫ ॥ ਅੱਗਯਾਨ ਕੀਯੋ ਨਾਮਾ ਤੁਮ ਜੌਲੌ। ਕਾਲ
ਜਾਨ ਭਯ ਹੋਇ ਸੁ ਤੌਲੌ। ਯਾਂਤੇ ਜੋਊ ਅਵਿੱਦਯਾ ਗਹੇ। ਸੋਊ
ਅੰਧੇਰੇ ਤਮ ਮਹਿ ਬਹੇ ॥ ੭੬ ॥ ਮਾਇਆ ਮੂਲ ਸਗਲ ਸੁ
ਵਿਕਾਰਾ। ਯਹ ਮੇਰੋ ਸੁਤ ਯਹ ਮਮ ਦਾਰਾ। ਤਾਂਤੇ ਮਾਯਾ ਲੇਹੁ
ਹਟਾਈ। ਤਵ ਦਾਸੀ ਮਾਯਾ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ੭੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਤਵ ਪਾਦ ਬਿਖੇ ਮਤਿ ਮੋਹਿ ਲਗੇ ਤਵ ਨਾਮ ਕਥਾ ਮੁਖ ਮਾਹਿਂ ਉਚਾਰੋਂ। ਤਵ ਸੇਵਕ ਸੇਵ ਕਰੋਂ ਕਰ ਸੋਂ ਬਲ ਤੇ ਤਨਕੀ ਤਨ ਸੰਗਤ ਧਾਰੋਂ। ਤਵ ਸੇਵਕ ਔ ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਕੋਂ ਨਿਜ ਨੈਨਨ ਯਾ ਜਗ ਨੀਤ ਨਿਹਾਰੋਂ। ਜਨਮਾਦਿਕ ਤੇ ਮਮ ਕਾਨ ਸੁਨੇ ਪਦ ਸੇਵਤ ਮੰਦਰ ਮਾਹਿਂ ਸਿਧਾਰੋਂ ॥੭੮॥ ਖਗੇਸ਼ ਧੁਜਾ ਧਰ ਤੇ ਪਦ ਧੂਰ ਮਿਲੇ ਜਗ ਪਾਵਨ ਤੀਰਥ ਸਾਰੇ। ਫਿਰ ਭੂਮਿ ਬਿਖੈ ਜਲ ਪਾਵਨ ਕੈ ਜਗ ਦੋਖ ਹਰੋਂ ਨਿਜ ਅੰਗ ਪਖਾਰੇ। ਸਿਰ ਨੀਤ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੇ ਤੁਮਰੋ ਜਗ ਪਾਵਨ ਜੋ ਪਦ ਕੰਜ ਤਿਹਾਰੇ। ਹਮ ਸੇ ਕਪਿ ਕੀ ਗਨਤੀ ਸੁ ਕਹਾਂ ਸਿਵ ਔ ਕਮਲਾਸਨ ਬੇਦਨ ਧਾਰੇ ॥ ੭੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕੰਧਾ ਕਾਂਡ ਪ੍ਰਿਥਮੋਂ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਚੌਪਈ ॥ ਯੌਂ ਰਘੁਵਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਾਇ। ਕਪਿਨਾਇਕ ਸਭ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇ। ਭਯੋ ਵਿਰਕਤ ਪੇਖ ਕਪਿ ਰਾਮਾ। ਹਸ ਕਰ ਬੋਲੇ ਸੁਖ ਕੇ ਧਾਮਾ ॥ ੧ ॥ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਕਰੀ ਜਗ ਜੋਈ। ਕਾਰਯ ਹਿਤ ਬਿਸਥਾਰੀ ਸੋਈ। ਸਖੇ ਬਖਾਨੇਂ ਤੂੰ ਮਮ ਜੋਈ। ਸੱਤ ਅਹੇ ਸੰਸੇ ਨਹਿਂ ਕੋਈ ॥ ੨ ॥ ਪਾਹਸ ਭਲੋ ਕਰੇਂਗੇ ਰਾਮ। ਕੀਨੋ ਕੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹਿ ਕਾਮ। ਅਗਨਿ ਸਾਖਿ ਧਰ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰੇ। ਬਨ ਕੇ ਸਖਾ ਨ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਜੋ ਅਪਵਾਦ

ਕਰੇਂਗੇ ਮੇਰੋ । ਸਖੇ ਨ ਯਾ ਮੈਂ ਸੰਸਾ ਹੇਰੋ । ਤਾਂਤੇ ਜਾਹਿ ਭਲੇ ਸੁਖ ਪਾਵੋ । ਬਾਲੀ ਕੋ ਰਣ ਹੇਤ ਬੁਲਾਵੋ ॥ ੪ ॥ ਏਕਹ ਬਾਂਣ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਮਾਰੋਂ । ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਤਵ ਮਸਤਕ ਧਾਰੋਂ । ਤਬਿ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਤਥਾ ਬਖਾਨੀ । ਰਾਮ ਹਰੀ ਤਿਨ ਮੇਰੀ ਰਾਨੀ ॥ ੫ ॥ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਬੇਗ ਕਿਸਕੰਧਾ ਗਯੋ । ਸਿੰਘ ਨਾਦਿ ਪੂਰ ਕੇ ਢਿਗ ਕਯੋ । ਬਾਲੀ ਕੋ ਰਣ ਹੇਤ ਬੁਲਾਯੋ । ਸੁਨਿ ਬਾਲੀ ਉਰ ਕੋਪ ਸੁ ਆਯੋ ॥ ੬ ॥ ਤਾਮਰ ਨੈਨ ਲਾਲ ਅਤਿ ਭਏ । ਬੇਗ ਨਗਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਗਏ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਹਾਂ ਬਾਨਰ ਥੇ ਖਰੇ । ਬੇਗ ਜਾਇ ਤਹਿ ਠੌਰੋ ਪਰੋ ॥ ੭ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮੁਸ਼ਟ ਤਾਂ ਉਰ ਮੈ ਮਾਰੀ । ਪੁਨਿ ਬਾਲੀ ਨਿਜ ਬਲਹਿ ਸੰਭਾਰੀ । ਬਾਲੀਕ੍ਰੋਧ ਭਰੋ ਉਰ ਭਾਰਾ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਦਏ ਬਹੁ ਮੁਸ਼ਟ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ॥ ੮ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਹੁਰ ਬਾਲੀ ਕੋ ਮਾਰਾ । ਪਰਸ ਪਰੀ ਯੋਂ ਭਯੋ ਅਖਾਰਾ । ਏਕ ਰੂਪ ਦੋਨੋ ਅਤਿ ਲਰੇ । ਰਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਨ ਨਹਿ ਪਰੇ ॥ ੯ ॥ ਬਾਂਣ ਨ ਮਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਈ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨਾਸ ਸੰਕਾ ਮਨਿ ਆਈ । ਤਬ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੌਣਮੁਖ ਜਾਏ । ਭਯ ਬਯਾਕੁਲ ਰਨ ਛੋਡ ਪਲਾਏ ॥ ੧੦ ॥ ਬਾਲੀ ਗਯੋ ਸੁ ਭਵਨ ਮਝਾਰੀ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਆਏ ਜਹ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ । ਵੈਰੀ ਭਾਈ ਬਾਲੀ ਨਾਮ । ਕਿਉ ਮਰਵਾਯੋ ਤਾਤੇ ਰਾਮ ॥ ੧੧ ॥ ਜੋ ਮਮ ਹਨਨ ਚਾਹ ਹਰਿ ਤੋਹੀ । ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਕਰ ਮਾਰੋ ਮੋਹੀ । ਤਵ ਹੀ ਮਮ ਉਤਸਾਹ ਸੁਦੀਨੋ । ਸੱਤ ਸਿੰਧ ਵਰ ਬਚਨ ਸੁ ਕੀਨੋਂ ॥ ੧੨ ॥ ਸਰਣਾਂਗਤਿ ਵਤਸਲ ਤਵ ਨਾਮਾ । ਕਾ ਹਿਤ ਕਰੀ ਉਪੇਖਯਾ

ਰਾਮਾ। ਸੁਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਚਨ ਰਘੁਰਾਈ। ਨੈਨਨ ਨੀਰ ਚਲਯੋ ਬਹੁ ਜਾਈ॥ ੧੩ ॥ ਰਾਮ ਅਲਿੰਗਨ ਤਾਂਕੋ ਕਰਿਓ। ਮਤ ਭਯ ਕਰੋ ਸੁ ਮੁਖੋ ਉਚਰਿਓ। ਏਕ ਰੂਪ ਵੇਖੇ ਦੋ ਭਾਈ। ਮਿਤ੍ਰ ਘਾਤ ਸੰਕਾ ਮਨ ਆਈ॥੧੪॥ ਯਾਤੇ ਬਾਨ ਨ ਮੋਹਿ ਚਲਾਏ। ਅਬ ਤਵ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸੁ ਕਰੋਂ ਬਨਾਏ। ਜਾਂਤੇ ਭ੍ਰਮ ਮੇਰੋ ਮਿਟ ਜਾਇ। ਤੂੰ ਬਾਲੀ ਕੋ ਜਾਹਿ ਬੁਲਾਇ॥ ੧੫ ॥ ਪੁਨਿ ਵੈਰੀ ਕੋ ਮੁਯੋ ਨਿਹਾਰੇ। ਰਾਮ ਸੁਗੰਦ ਸੁ ਤੋਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਤੇ ਅਰਿ ਕੋ ਖਿਣ ਡਾਰੋਂ ਮਾਰ। ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਦਿਲਾਸਾ ਧਾਰ॥ ੧੬ ॥ ਲਖ ਮਣ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਬਖਾਨੀ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗਲੇ ਇਕ ਕਰੋ ਨਿਸ਼ਾਨੀ। ਫੂਲਨਕੀ ਗਲ ਮਾਲਾ ਪਾਈ। ਬਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿ ਇਨ ਦੇਹ ਪਠਾਈ॥੧੭॥ ਲਖਮਣ ਤਾਂ ਗਲ ਮਾਲਾ ਧਾਰੀ। ਜਾਹਿ ਜਾਹਿ ਯਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰੀ। ਬਹੁ ਆਦਰ ਕਹ ਤਾਹਿੰ ਪਠਾਯੋ। ਬਾਲੀ ਕੌ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿੰ ਬੁਲਾਯੋ॥ ੧੮॥ ਅਦਭੁਤ ਸਬਦ ਜਾਇ ਤਿਨ ਕਯੋ। ਬਾਲੀ ਸੁਨਿਕਰ ਬਿਸਮੇ ਭਯੋ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਬਾਲੀ ਬਲਵਾਂਨ। ਬਾਂਧ ਕਮਰ ਤਿਨ ਕੀਯੋ ਪਯਾਨ॥ ੧੯ ॥ ਜਾਵਤ ਬਾਲੀ ਕੋ ਕਹਿ ਤਾਰਾ। ਹਾਥ ਜੋਰ ਤਿਨ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ। ਅਬ ਨਹਿੰ ਜਾਹੁ ਨਾਥ ਬਲਵਾਨ। ਸੰਕਾ ਮੇਂ ਉਰ ਭਈ ਮਹਾਨ॥ ੨੦॥ ਅਬਹੀ ਤੈ ਰਣ ਮਾਹਿੰ ਭਗਾਯੋ। ਪੁਨਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੇਗਿ ਚਲ ਆਯੋ। ਕੋ ਬਲਵਾਨ ਸੁ ਭਯੋ ਸਹਾਇਕ। ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਬਾਲੀ ਕਪਿਨਾਇਕ॥ ੨੧ ॥ ਸੁਭ੍ਰਾ ਸੰਕਾ ਦੇਹਿ ਮਿਟਾਈ। ਮੈ ਰਤ ਤਜੋਂ ਬੈਠ ਘਰ ਜਾਈ। ਆਵੇਂ

ਬੇਗਤਾਂਹਿੰਰਣਮਾਰੀ। ਸਹਾਇਕਤਾਹਿਕੌਨਬਲਕਾਰੀ॥੨੨॥ ਜੋਕੋ ਆਹਿ ਸਹਾਇਕ ਤਾਂਕੋ । ਸਹਤ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਹਨੋਂਗੋ ਵਾਂਕੋ । ਮੈਂ ਬਲਕੋ ਸੁਰ ਨਰ ਜਗ ਜਾਨੇਂ । ਤੇਰੋ ਮੁਖ ਕਯੋਂ ਭਯੋ ਮਲਾਨੇਂ ॥ ੨੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੋਚ ਕਰੋ ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਉਰ ਭਾਮਨਿ ਮਾਰ ਰਿਪੂ ਅਬਹੂ ਘਰ ਆਵੋਂ । ਮੋਹ ਬੁਲਾਵਤ ਸੋ ਰਣਿ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨ ਕਹੋ ਘਰ ਕਿਉਂ ਠਹਰਾਵੋਂ । ਸੂਰ ਕਹਾਵਤ ਮੈਂ ਜਗ ਮੈਂ ਜਸ ਚੰਦ ਕਲੰਕ ਨਹੀਂ ਅਬ ਲਾਵੋਂ । ਸੁੰਦਰ ਤੂੰ ਘਰ ਭੀਤਰ ਜਾਹਿ ਸੁ ਮੈਂ ਤੁਮਕੋ ਇਹ ਸਾਚ ਅਲਾਵੋਂ ॥ ੨੪ ॥ ਤਾਰਾਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਕ ਔਰ ਤੁਮ ਸੁਨ ਰੇਜੇਂਦਰ ਆਪ। ਜੋਗ ਹੋਇ ਸੁਨਿਕੈ ਕਰੋ ਤੁਮ ਪਤਿ ਰਵਿ ਪਰਤਾਪ॥ ੨੫ ॥ ਅੰਗਦ ਮ੍ਰਿਗਯਾ ਕੋ ਗਯੋ ਸੁਨਿ ਬਨ ਭਾਖਿਯੋ ਮੋਹਿ। ਸੁਨੋ ਕਾਂਨ ਦੈ ਸੋ ਅਬੈ ਨਾਥ ਬਖਾਨੋ ਤੋਹਿ ॥ ੨੬ ॥ ਚੋਪਈ ॥ ਔਧ ਪਤੀ ਦਸਰਥ ਵਰ ਰਾਜਾ। ਤਾਂ ਸੁਤ ਰਾਮ ਬਡੋ ਸਿਰਤਾਜਾ । ਲਖਮਣ ਭਾਈ ਸੀਤਾ ਨਾਰੀ ॥ ਤਿਨਹਿ ਮਿਲਾਯੋ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰੀ॥ ੨੭॥ ਤਹਿਂ ਰਾਵਣ ਸੀਤਾ ਹਰਿ ਗਯੋ। ਰਾਮ ਬਿਰਹ ਉਰ ਬਿਯਾਕੁਲ ਭਯੋ। ਸੀਤਾ ਸੋਧਨ ਕੇ ਹਿਤ ਦੋਈ। ਰਿੱਖਮੂਕ ਗਿਰ ਆਏ ਸੋਈ॥ ੧੯॥ ਰਾਮ ਹਨੂੰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮਿਲਾਏ। ਬਨੇਂ ਸਖਾ ਢਿਗ ਆਗ ਜਲਾਏ । ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੱਗਯਾ ਯੋ ਮੁਖਗਾਈ। ਭਾਈ ਲਖਮਣ ਜਾਹਿ ਸਹਾਈ ॥ ੨੯॥ ਬਾਲੀ ਕੋ ਰਣਮਾਰੋਂ ਮੋਹੀ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਰੋਂ ਰਾਜਾ ਅਬ ਤੋਹੀਂ । ਯੋ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਦੋਊ ਆਏ। ਜੋ ਸੁਨਿਯੋ ਸੋ ਦ੍ਵਯੋ

ਸੁਨਾਏ ॥ ੩੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਕ ਔਰ ਸੁਨੋਂ ਅਬਹੀ ਤਿਨ
ਕੋ ਤੁਮ ਮਾਰ ਭਗਾਇ ਦਯੋ ਰਨ ਮਾਹੀਂ । ਅਬ ਫੇਰ ਬੁਲਾ-
ਵਤ ਸੋ ਰਣ ਮੈਂ ਕਿਨ ਧੀਰ ਦਈ ਤਿਨਕੋ ਉਰਮਾਹੀਂ ।
ਤੁਮ ਬੈਰ ਤਜੋ ਤਿਨ ਸੋ ਉਰਮੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੁ ਆਨ ਭਲੇ ਘਰ
ਮਾਹੀਂ । ਯੁਵਰਾਜ ਦਿਜੇ ਤਿਨ ਭਾਲ ਬਿਖੇ ਅਰ ਰਾਮ ਕੀ ਸ਼ਾਮ
ਗਹੋ ਜਗਮਾਹੀਂ ॥ ੩੧ ॥ ਬਲਿ ਅੰਗਦ ਮੋਹਿ ਸੁ ਰਾਜ ਰਖੋ
ਸਭ ਬਾਨਰ ਕੋ ਸੁ ਕਰੋ ਪ੍ਰਿਤਪਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਬਖਾਂਨ ਪਰੀ
ਪਦਮੈਂ ਦ੍ਰਿਗ ਸਾਨੁਜ ਤਾਹਿ ਸੁ ਜਾਵਤ ਵਾਰੇ। ਅਤਿ ਰੋਇ ਉਠੀ
ਉਰ ਭੀਤ ਮਹਾਂ ਪਤਿ ਕੇ ਪਦ ਤਾਂ ਕਰ ਭੀਤਰ ਡਾਰੇ । ਪੁਨਿ
ਬਾਲ ਅਲਿੰਗ ਸਨੇਹ ਕੀਯੋ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਤਾਂ ਇਕ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ
॥ ੩੨ ॥ ਨਾਰਿ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਤੂੰ ਡਰਪੀ ਡਰ ਨਾਹਿਂ ਅਹੇ
ਕਛੁ ਰੰਚ ਹਮਾਰੇ । ਜੋ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਰਾਮ ਅਏ ਵਹਿ ਰਾਮ
ਅਹੇ ਸੁ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੇ । ਰਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਸਨੇਹ ਬਨੇਂ ਮਮ ਤੂੰ
ਉਰ ਮਾਹਿਂ ਨ ਸ਼ੰਕ ਬਿਚਾਰੇ।ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਹੈ ਜਗਮੈਂ ਤਿਨ
ਆਪ ਲਯੋ ਭਵਮੈਂ ਅਵਤਾਰੇ ॥ ੩੩ ॥ ਧਰ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ
ਕਾਜ ਭਏ ਦਿਜ ਮੰਡਲ ਪੂਰਬ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਈ । ਨਹਿਂ
ਆਪਨ ਔ ਪਰ ਪੱਖ ਤਿਨੇ ਵਹ ਹੈ ਪਰਮਾਤਮ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਈ
। ਸਿਰਬੰਦ ਪਦਾਂਬੁਜ ਪੂਜਨ ਮੈਂ ਸੁ ਕਰੋਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਭੀਤਰ ਤਾਹਿਂ
ਲਿਆਈ। ਪਦ ਸੇਵਕ ਕੇ ਵਹਿ ਸੇਵਕ ਹੈਂ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਸੰਗ
ਸੁ ਦੇਤ ਮਿਲਾਈ ॥ ੪੩ ॥ ਜਬ ਆਪ ਅਏ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਇਹਾਂ
ਤਬ ਮੈਂ ਤਿਨਕੋ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੋਂ । ਧ੍ਰੁਵ ਰਾਜ ਕਹਯੋ ਤਵ

ਜੋ ਮੁਖਤੇ ਤਿਨਕੋ ਪੁਨਿ ਉਤਰ ਏਹ ਉਚਾਰੋਂ । ਅਬ ਮੋਹਿ ਬੁ
ਲਾਵਤ ਹੈਂ ਰਨ ਮੈਂ ਅਬਮੈਂ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਰਾਜ ਪੁਕਾਰੋਂ ।
ਜਗ ਮੇਂ ਸਭ ਲੋਕ ਸੁ ਸੂਰ ਗਨੈਂ ਜਸ ਛੰਦਹਿ ਨਾਹਿੰ ਕਲੰਕ
ਸੁ ਧਾਰੋਂ ॥੩੫॥ ਉਰ ਭੀਤਰ ਮਾਂਨ ਸੁ ਭੀਤ ਮਹਾਂ ਇਹ ਭਾਂ
ਤਿ ਬਖਾਨਤ ਤਾਂਹਿ ਸੁਬਾਲੀ । ਗਜ ਗਾਮਨਿ ਨਾ ਉਰ ਸੋਚਕਰੋ
ਘਰ ਮਾਂਹਿ ਰਹੋ ਸੁਖਸੋਂ ਮਿਲ ਆਲੀ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸਮੋਧ
ਕੀਓ ਪਤਨੀਂ ਵਹਿ ਸੋਚ ਕਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਬਿਸਾਲੀ । ਰਵਿ
ਕੇ ਸੁਤਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਗਯੋ ਚਲ ਆਪ ਜਹਾਂ ਰਣਭੂਮ ਕਰਾਲਿ
॥ ੩੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਾਲੀ ਆਵਤ ਹੇਰਯੋ ਜਬਹੀਂ । ਭਯੋ
ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕ੍ਰੋਧ ਉਰ ਤਬਹੀਂ । ਗਲਿ ਮੈਂ ਫੂਲਨ ਮਾਲ ਸੁਹਾਈ
। ਪਤੰਗ ਸਮਾਨ ਪਰਯੋ ਤਹ ਜਾਈ ॥ ੩੭ ॥ ਬਾਲੀ ਕੇ ਉਰ
ਮੁਸ਼ਟ ਪ੍ਰਹਾਰਾ । ਕਰਯੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਾਲ ਪੁਨਿ ਮਾਰਾ । ਪੁਨਿ
ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਹੁਰ ਤਨ ਬਾਲੀ । ਭਿਰੇ ਮਤੰਗ ਮਨੋਂ ਬਲ ਸਾਲੀ
॥ ੩੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਘਨੇਂ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਕਰੇ ਅਰਿ ਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਕਰੇ ਉਤਤੇ ਇਹ
ਭਾਂਤਿ ਭਿਰੇ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ । ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਸੁਬਾਨ ਲਯੋਕਰ
ਸ਼ੱਕ੍ਰ ਸਰਾਸਨ ਕੇ ਗੁਨ ਮਾਹੀਂ । ਕਾਂਨ ਲੌ ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਰੁਪੇ
ਹਰਿ ਜਾਇ ਖੜੇ ਤਰ ਕੀ ਪਰ ਛਾਹੀਂ ॥੩੯॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ
॥ ਹਰਿ ਹੋਇ ਤਰੁ ਕੀ ਓਟ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਪੇਖ ਬਾਲੀ ਬੀਰ ।
ਰਿਦੇ ਤਾਂ ਕੋ ਤਾਕ ਕੈ ਰਘੁਨਾਥ ਛੋਡਯੋ ਤੀਰ । ਬਿਭੇਦ ਛਾਤੀ
ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਸਰ ਕਰੇ ਸ੍ਰੋਣਤ ਪਾਨ ॥ ਭੂਕੰਪ ਸ਼ਬਦਿ ਮਹਾਨ

ਕਰ ਕਪਿ ਗਿਰੇ ਵੈ ਬਲਵਾਨ ॥ ੪੦॥ ਦੋ ਘਟੀ ਲੌ ਤਨ ਮੂਰਛਾ ਪੁਨਿ ਪਾਇ ਚੇਤਨ ਧੀਰ॥ ਆਗੇ ਖੜੇ ਦ੍ਰਿਗ ਸੋਂ ਪਿਖੇ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਸੇ ਰਘੁਬੀਰ॥ ਧਨੁ ਏਕ ਬਾਵੇਂ ਹਾਥ ਸੋਂ ਸਰ ਦੱਖ ਹਸ੍ਤ ਫਿਰਾਇ। ਤਨ ਚੀਰ ਪਾਟ ਬਿਰਾਜਹੀਂ ਸਿਰ ਜਟਾ ਮੁਕਟ ਸੁਹਾਇ ॥੪੧॥ ਬਿਸਾਲ ਵਖ ਕਪਾਟ ਛਾਤੀ ਸ਼ੋਭ ਹੈ ਬਨ ਮਾਲ । ਨਵ ਧੂਰ ਬਾਦਲ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਭੁਜਾ ਪਰਮ ਬਿਸ਼ਾਲ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਲਖਮਣ ਸੇਵ ਹੈਂ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਤੇ ਬਲ ਧਾਰ । ਬਾਲੀ ਬਿਲੋਕ ਸੁ ਰਾਮ ਕੋ ਪੁਨਿ ਕੀਨ ਏਹ ਉਚਾਰ ।੪੨॥ ਗੀਯਾ ਛੰਦ ॥ ਕੋ ਕੀਨ ਮੈਂ ਅਪਰਾਧ ਤੇਰੋ ਰਾਮ ਜਾਕਰ ਮਾਰਿਓ। ਤਵ ਕੀਨ ਨਿੰਦਤ ਕਰਮ ਧੋਂ ਨਹਿ ਰਾਜ ਧਰਮ ਬਿਚਾਰਿਓ। ਤਰੁਖੰਡ ਓਟ ਦੁਰਾਇਤਨਕੋਬੀਰ ਨਾ ਸਰ ਘਾਇ ਹੈਂ। ਚੋਰ ਜਿਉਂ ਦੁਰ ਮਾਰ ਮੋਕੋਂ ਕੌਨ ਤੂੰ ਜਸ ਪਾਇ ਹੈਂ॥ ੪੩ ॥ ਸੰਤਾਨ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇ ਹੁਤੇ ਮਨੁ ਵੰਸ ਜਨਮ ਕਹਾਵਤੇ। ਯੁਧਿ ਮੋਹਿ ਸੰਮੁਖ ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਤੋ ਫਲ ਪਾਵਤੇ।ਸੁਗ੍ਰੀਵਕਾਰਯ ਕੋ ਕਰੇ ਪੁਨਿ ਨਾਂਹਿ ਕੀਨੇ ਮੋਹ ਕੋ। ਦਸਕੰਧ ਨਾਰਿ ਸੁ ਤੇ ਹਰੀ ਕਿਉਂ ਮਾਰਿਓ ਨਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ॥੪੪॥ ਤਿਹ ਹੇਤ ਹੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੀ ਬਨ ਸ਼ਰਣ ਲੀਨੀ ਆਇਕੈ ॥ ਮਮ ਲੋਕ ਬਨ ਮੈ ਜੇ ਫਿਰੇ ਤਿਨ ਕਹਜੋ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਇਕੈ। ਰਾਮ ਮੈਂ ਬਲ ਲੋਕ ਮੈ ਬਿਖਜਾਤ ਛਾਨਿਓ ਨਾ ਕਹੀਂ। ਏਹ ਦਾਹੁ ਛਾਤੀ ਕੋ ਦਹੇ ਤਵ ਰਾਮ ਜਾਨਿਓ ਸੋ ਨਹੀਂ ॥ ੪੫ ॥ ਕੁਲ ਸੰਗ ਰਾਵਣ ਬਾਂਧ ਕੈ ਸਹਿ ਸੀਯ ਲੰਕ ਉਠਾਇ ਕੈ। ਜੋ ਚਾਹਤੋ

ਘਟਿ ਦੋਨ ਮੈਂ ਦਿਖਲਾਵਤੋ ਤਵ ਆਇਕੈ। ਧਰਮਿਸੂ ਭਾਖੇਂ ਆਪ ਕੋ ਸਭ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਪੁਕਾਰ ਕੈ। ਕੋ ਧਰਮ ਕੀਨੋਂ ਰਾਮ ਤਵ ਕਪਿ ਬਿਆਧਿ ਜਿਉਂ ਰਣ ਮਾਰਿਕੈ ॥੪੬॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਬਾਨਰਮਾਸ ਅਭੱਖ ਮਹਾਂ ਸਰਹੈਂ ਇਨਤੇ ਨਹਿ ਕਾਜ ਤੁਮਾਰੇ॥ ਕਾਂਨ ਪਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਨ ਕੀ ਦੁਰ ਰਾਜਨ ਕੇ ਪਦ ਦੂਰ ਬਿ-ਸਾਰੇ। ਸੀਸ ਜਟਾ ਤਨ ਚੀਰ ਧਰੇ ਸੁ ਤਪੋ ਧਨ ਕੇ ਸਭ ਭੇਖ ਸਵਾਰੇ। ਪੂਤ ਪੁਰੰਦਰ ਸੋਂ ਜਲ ਪੈ ਤਬ ਰਾਮਬਲੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੭ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਸੁਧਰਮ ਗੋਪਤਾ ਸਦਾ ਸੁ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਮੈ ਚਰੋ। ਕਰੇ ਕੁਵੰਡ ਸਾਇਕੰ ਸੰਭਾਰਿ ਆਪਨੇ ਧਰੋ। ਅਧਰਮ ਕਾਰਣੰ ਹਨੋ ਸੁ ਧਰਮ ਪਾਲਿ ਹੋਂ ਸਦਾ। ਬਿਲੰਬ ਨਾਂ ਸਹੋ ਘਰੀ ਅਧਰਮ ਪੇਖ ਹੋਂ ਯਦਾ ॥ ੪੮ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ। ਦੁਹਿਤਾ ਭਗਨੀ ਅਨੁਜਾ ਪਤਿਨੀ ਸੁਭ ਨਾਰਿ ਸਭੈ ਯਹਿਆਹਿਸਮਾਨੰ। ਇਨਮਾਹਿਰਿਮੇਮਤਿਮੂੜਸੁ ਜੋ ਵਹਿਪਾਤ ਕਵਿਤ ਸੁ ਬੇਦ ਬਖਾਨੇ। ਵਹਿ ਹੈ ਬਧ ਲਾਇਕ ਰਾਜਨ ਮੈਂ ਯਹਿ ਧਰਮ ਸਭੈ ਰਿਖਮੰਡਲ ਜਾਨੇ। ਖਲ ਤੂੰ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਨਾਰਿ ਰਮੇਂ ਬਲਕੈ ਨਹਿ ਧਰਮ ਸੁ ਰੰਚ ਪਛਾਨੇ ॥ ੪੯ ॥ ਇਹ ਤੇ ਮਮ ਧਰਮ ਬਿਚਾਰ ਭਲੇ ਬਨ ਗੋਚਰ ਤੇ ਗਹਕੈ ਸਿਰ ਮਾਰੇ। ਲਖ ਤੂੰ ਕਪਿ ਜਾਤ ਨ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਮਹਦਾਤਮ ਡੋਲਤ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ। ਸਭ ਲੋਕ ਪੁਨੀਤ ਕਰੇ ਫਿਰ ਕੈ ਨਿਜ ਦਾਸਨਿ ਕੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ। ਅਬ ਤੋ ਸੰਗ ਫੇਰ ਨ ਬੋਲਤ ਹੋਂ ਇਮ ਭਾਖ ਗਹੀ ਹਰਿ ਮੌਨ ਮੁਰਾਰੇ॥੫੦॥ ਸੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਰ ਛੀਤ

ਭਯੋ ਕਪਿ ਰਾਮ ਨਰਾਇਨ ਤਾਂਹ ਪਛਾਨੇਂ । ਪੂਤ ਪੁਰੰਦਰ ਸੀਸ ਨਵਾਯਹੁ ਰਾਘਵ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇ । ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਨ ਈਸ ਮਹਾਂ ਅਬਤੂੰ ਭਗਵੰਤ ਸੁ ਮੈਂ ਉਰਜਾਨੇ। ਸੋ ਖਿਮੀਯੇ ਅਪਰਾਧ ਭਯੋ ਕਿਛੁ ਨਿੱਠਰ ਵਾਕ ਜੁ ਮੋਹ ਅਲਾਨੇ ॥ ੫੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤੇ ਸਰ ਰਾਮ ਸੁ ਮੇ ਉਰ ਲਾਗੇ । ਸਖਿ ਆਤ ਨਿਹਾਰੋਂ ਤੋ ਕੋ ਆਗੇ। ਤਜਾਗੋਂ ਪ੍ਰਾਣ ਭਾਗ ਅਤਿ ਮੇਰੇ। ਦੁਰਲਭ ਦਰਸ਼ਨ ਪੇਖੋਂ ਤੇਰੇ।। ੫੨ ॥ ਜਾਹਿ ਨਾਮ ਬਜਾਕੁਲ ਮਨ ਕਹੈ। ਮਰਣ ਸਮੈਂ ਨਰ ਪਰਮ ਪਦ ਲਹੈ। ਸੋ ਤੁਮ ਖਰੇ ਆਜ ਮਮ ਆਗੇ। ਭਾਲ ਭਾਗ ਮੇਰੇ ਅਤਿ ਜਾਗੇ ॥੫੩॥ ਰਾਮ ਪੁਰਾਤਨ ਪੁਰਖ ਪਛਾਨੋ। ਸੀਤਾ ਕੋ ਪਦਮਾ ਉਰ ਜਾਨੋ । ਰਾਵਣ ਕੇ ਬਧਹਿਤ ਅਵਤਾਰੀ । ਤੈਂ ਲੀਨੌ ਬਿਨਤੀ ਮੁਖਚਾਰੀ ॥ ੫੪ ॥ ਆਇਸ ਦੀਜੇ ਮੋਹਿ ਨਾਰਾਇਣ। ਗਯੋ ਚਹੋਂ ਤੁਮਰੇ ਅਬ ਆਇਣ। ਮੋਸਮ ਬਲ ਅੰਗਦ ਯਹ ਬਾਲਾ। ਤਾਂ ਪਰ ਕਰੁਣਾ ਕਰੋ ਬਿਸਾਲਾ ॥੫੫॥ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰੋ ਉਰਤੇ ਰਾਮ। ਹਾਥ ਲਗਾਵੋ ਕਰੁਣਾ ਧਾਮ। ਰਾਮ ਤਥਾ ਤਿਨ ਬਾਣ ਨਿਕਾਰ । ਹਾਥ ਲਗਾਯੋ ਕਰਣਾ ਧਾਰੁ ॥੫੬॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਤਬ ਬਾਨਰ ਦੇਹ ਤਜੀ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਹੋਇ ਸੁਰੇਸ਼ ਗਇਓ ਖਿਨ ਮਾਹੀਂ । ਸਰ ਰਾਮ ਹਤੇ ਪੁਨਿ ਸੀਤਲ ਪਾਨ ਛੁਹਾਇ ਦਏ ਤਿਨ ਕੇ ਤਨ ਮਾਹੀਂ। ਤਜ ਦੇਹ ਸ਼ਿਤਾਬ ਸੁਕੀਸ਼ਨ ਕੀ ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਗਇਓ ਹਰਿਕੇ ਪਦਮਾਹੀਂ। ਪਰਮ ਹੰਸ ਲਏ ਪਦ ਜੋ ਦੁਖ ਕੈ ਵਹਿ ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਲਹਜੋ ਪਲ ਮਾਹੀਂ ॥ ੫੭ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ

ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸ ਕਿਧਾ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਯੋ ਧਯਾਇ॥ ੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਉ ਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ॥

ਬਾਲੀ ਮਾਰੇ ਰਣ ਬਿਖੇ ਰਾਮ ਪਰਮਾਤਮ ਆਪ।
ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਗ ਤਬ ਕਪਿ ਉਰ ਬਡੇ ਸੰਤਾਪ ॥੧॥

॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਮੁਯੋ ਰਣਮੈ ਇਮ ਆਇ ਕਹੀ ਕਪਿ ਮੰਦਰ ਤਾਰਾ। ਅੰਗਦ ਕੇ ਪੁਰਿ ਪਾਲਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਜ ਕਹੋ ਸਭ ਬੋਲ ਸਿਧਾਰਾ। ਪਾਲਹਿੰ ਗੇ ਪੁਰਿ ਕੋ ਸਗਲੇ ਹਮ ਚਾਰ ਸੁ ਦੁਆਰਨ ਬਾਂਧ ਕਿਵਾਰਾ॥ ਬਾਨਰਰਾਜ ਕਰੇ ਸਗਲੋ ਸੁਨਿ ਭਾਮਨਿ ਅੰਗਦ ਬਾਲ ਤੁਮਾਰਾ ॥ ੨ ॥ ਪਤਿਕੀ ਮ੍ਰਿਤ ਤਾਹਿੰ ਸੁਨੀ ਜਬਹੀ ਅਤਿ ਸ਼ੋਕ ਭਯੋ ਤਿਨ ਚੀਤ ਮਝਾਰੇ। ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਭਾਲ ਸੁ ਪਾਣ ਹਨੇ ਪੁਨਿਸ਼ੋਕ ਭਰੀ ਉਰ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ। ਧਨ ਮਾਲ ਸੁ ਅੰਗਦ ਰਾਜਪੁਰੀ ਨਹਿ ਰੰਚਕ ਹੈ ਕਛੁ ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਅਬਹੀਂ ਮਰਣਾ ਮਮ ਲੋਕ ਭਏ ਪਤਿ ਸੰਗਿ ਚਲੋਂ ਜਹਿ ਜਾਹਿੰ ਪਿਆਰੇ ॥੩॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰ ਸੁ ਰੋਵਤ ਹੈ ਕਚ ਖੋਲ ਘਨੀ ਤਿਹ ਧੂਰ ਲਗਾਈ। ਜਿਹ ਠੌਰ ਪਰੇ ਰਣ ਨਾਥ ਕਲੇਵਰ ਸ਼ੋਕ ਭਈ ਸੁ ਤਹਾਂ ਚਲਿਆਈ। ਤਨ ਸ੍ਰੋਣਤ ਧੂਰ ਸੁ ਪੂਰ ਰਹੇ ਪਤਿਪੇਖ ਧਰਾ ਸੁਧਿ ਦੇਹ ਭੁਲਾਈ॥ਅਤਿ ਰੋਵਤ ਨਾਥਹਿ ਨਾਥ ਕਹੇ ਮਨ ਬਜਾਕੁਲ ਤਾਂ ਪਦ ਮੈਂ ਲਪਟਾਈ ॥੪॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਲਾਪ ਕਰੇ ਪਤਿ ਪਾਵਨ ਰਾਮ ਖੜੇ ਤਿਨ ਪਾਸ ਨਿਹਾਰੇ। ਤੁਮ ਜਾਂ ਸਰ ... ਰਾਮ ਮੁਮੋਹਿ ਹਨੇ ਸਰ ਤਾਹਿੰ ਹਨੋ ਮਸੋ ਮਹਿ ਡਾਰੇ।

ਪ੍ਰਤਿ ਚਾਹਤ ਮੋਹ ਚਲੋਂ ਪਤਿ ਲੋਕ ਸੁ ਆਪ ਗਏ ਜਹਿੰ ਨਾਥ ਹਮਾਰੇ। ਸੁਨਿ ਮੋਹਿ ਬਿਨਾ ਰਘੁ ਨਾਥ ਤਿਨੇ ਦੁਖ ਹੋਵਤ ਹੈ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ॥ ੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਾਰਿ ਵਿਯੋਗ ਦੁੱਖ ਅਤਿ ਭਾਰਾ। ਰਾਮ ਸਗਲ ਤਵ ਆਪ ਨਿਹਾਰਾ॥ ਬਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿ ਅਬ ਮੋਹ ਪਠਾਵੋ। ਪਤਿਨੀ ਦਾਨ ਰਾਮ ਫਲ ਪਾਵੋ॥੬॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਭੋਗ ਰਾਜ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਤੂੰ ਮਿਲਿ ਭੂਮ ਪਯਾਰੀ ਨਾਰਿ। ਰਾਮ ਕੀਨੋ ਰਾਜ ਤੋਕੋ ਨਾਹਿੰ ਮੇਰੋ ਮਾਰ॥ਇਹਭਾਂਤਿ ਤਾਰਾ ਬਿਲਪਤੀ ਪਿਖ ਰਾਮ ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਸੰਬੋਧ ਕੀਨੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਕਹਿ ਤਤ ਗਯਾਨ ਬਿਸਾਲ॥ ੭ ॥ ਕਜੋਂ ਸ਼ੋਕ ਕੀਰੂ ਤੂੰ ਕਰੇ ਪਤਿ ਸ਼ੋਕ ਲਾਇਕ ਨਾਹਿੰ। ਕਹਿ ਸਾਚ ਮੋਕੋ ਭਾਵਨੀ ਪਤਿ ਜੀਵਕੈ ਤਨੁ ਆਹਿੰ।ਤੁਚ ਮਾਸ ਹਾੜ ਸੁ ਸ੍ਰੋਣ ਤੇ ਤਨ ਪੰਚਿ ਭੂਤਕ ਜੋਇ।ਕਰਕਾਲ ਕਰਮੁ ਸੁ ਜੋਭਯੋ ਵਹਿਪਰੋ ਆਗੇ ਸੋਇ॥ ੮ ॥ ਜੋ ਜੀਵ ਮਾਨੇ ਤੈ ਪਤੀ ਵਹਿ ਰੋਗ ਬਿਨੁ ਜਗ ਆਹਿ। ਨਹਿੰ ਮਰੈ ਜਾਮੈ ਬੈਠ ਹੈ ਪਬ ਮਾਹਿੰ ਚਾਲੈ ਨਾਹਿੰ। ਨਹਿੰ ਪੁਰਖ ਨਾਰਿ ਨਪੁੰਸਕੋ ਵਹਿ ਜੀਵ ਸਭ ਗਤਿ ਆਹਿ। ਅਦੁਤੀ ਏਕ ਅਕਾਸ਼ ਸੋ ਨਹਿੰ ਲੇਪ ਹੈ ਕਛੁ ਤਾਹਿੰ ॥ ੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ਨਿਤ ਗਯਾਨ ਮਯ ਸੁੱਧ ਹੈ ਜੀਵ ਸਨਾਤਨ ਰੂਪ । ਤਾਰਾ ਸ਼ੋਕ ਨ ਕੀਜੀਯੈ ਤਜੋ ਸੁ ਭ੍ਰਮ ਸਤ ਕੂਪ ॥ ੧੦॥ ਤਾਰਾ ਵਾਚ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੇਹ ਕਾਠਵਤ, ਜੋ ਜੜ ਰਾਮ । ਜੀਵ ਸਨਾਤਨ ਚੇਤਨ ਧਾਂਮ। ਦੂਖ ਸੂਖ ਤਬ ਕਿਨਕੋ

ਹੋਈ। ਰਾਮ ਬਿਚਾਰ ਕਹੋ ਮਮ ਸੋਈ ॥ ੧੧ ॥ ਸ੍ਰੀਰਾਮੋ ਵਾਚ
॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਜੋ ਤੁਮ ਐਸੋ । ਕੋਵਿਦ
ਕੋਇ ਕਰੇ ਸੋ ਜੈਸੋ । ਅਹਿਕਾਰ ਕੋ ਦਿਢ ਸੰਬੰਧ। ਤਨ
ਇੰਦ੍ਰਯ ਸੋ ਭਇਓ ਤ੍ਰਿ ਸੰਧ॥੧੨॥ਜੌ ਲੌ ਹੈ ਤੌਲੌ ਸੰਸਾਰਾ।
ਅੱਗਜਾਨ ਮੂਲ ਆਤਮ ਬਿਕਾਰਾ। ਮਿੱਥਜਾ ਯਹਿ ਸੰਸਾਰ
ਬਤਾਏ। ਤਦਪ ਨਿਬ੍ਰਿਤ ਆਪ ਨਹਿ ਪਾਏ ॥ ੧੩ ॥ ਵਿਖੈ
ਧਜਾਨ ਜਿਉਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕਰੇ। ਸੁਪਨੇ ਮਾਹਿ ਅਨਰਥਨ ਪਰੇ।
ਅਨਾਦਿ ਵਿਦਜਾ ਅਰ ਤਿਨ ਕਾਰਯ। ਹੰਕਾਰਾਦਿਕ ਜੇਅਹੇ
ਅਨਾਰਯ ॥ ੧੪॥ ਯਹੀ ਅਸਾਰ ਸੁ ਯਾਹ ਅਸਾਰੀ। ਰਾਗ
ਦ੍ਵੈਖ ਕਰ ਬਜਾਕੁਲ ਭਾਰੀ। ਮਨਹੀ ਯਹਿ ਸੰਸਾਰ ਭਨੀਜੈ।
ਮਨਹੀ ਬੰਧਨ ਰੂਪ ਕਹੀਜੈ ॥ ੧੫ ॥ ਆਤਮ ਮਨ ਕੇ ਹੋਇ
ਸਮਾਨੇ। ਬੰਧਨ ਆਪਨ ਮਾਹਿੰ ਸੁ ਮਾਨੇ। ਜਿਉ ਸਫਟਕ
ਅਤਿ ਉੱਜਲ ਅਹੇ। ਲਾਲ ਕੁਸਮ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਗਹੇ॥ ੧੬॥
ਲਾਲ ਵਰਨ ਤਿਨ ਭੀਤਰ ਹੋਈ । ਵਸਤ ਵਿਚਾਰੇ ਵਰਣ
ਨ ਕੋਈ। ਬੁਧ ਇੰਦ੍ਰਯਕੀਸੰਗਤਿਧਾਰੀ। ਆਤਮਭਯੋ ਸੁ ਤਿਉਂ
ਸੰਸਾਰੀ ॥ ੧੭ ॥ ਆਤਮ ਲਿੰਗ ਸਰੀਰ ਸਜੋਗ। ਪਾਇ ਲਿੰਗ
ਤਿਨ ਜਨੇ ਸੁ ਭੋਗ। ਭੋਗ ਭੋਗ ਗੁਨ ਬਾਂਧਜੋ ਜੋਈ। ਪਰਵਸ
ਫਿਰੇ ਸੁ ਜਗਮੈਂ ਸੋਈ॥ ੧੮ ॥ ਆਦਿ ਬਿਖੇ ਮਨ ਗੁਣਹਿ
ਨਿਹਾਰੇ। ਪਾਛੇ ਤੇ ਬਹੁ ਕਾਮਨ ਧਾਰੇ। ਸਾਂਤਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ
ਭੇਦਾ। ਪਾਇ ਜੋਨ ਬਹੁ ਲਹੇ ਸੁਖੇਦਾ ॥ ੧੯॥ ਯਾ ਬਿਧਿ
ਕਰਮਨ ਕੇ ਆਧੀਨਾ। ਭ੍ਰਮੇ ਜੀਵ ਜਗ ਜਿਉਂ ਜਲ ਮੀਨਾ।

ਪਰਲੇ ਲੌ ਯਾ ਬਿਧ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ। ਬਹੁਰੋ ਜਾਇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸਮਾਵੈਂ ॥੨੦॥ ਪੂਰਬ ਕ੍ਰਿਤ ਉਪਾਸ਼ਨ ਜੋਈ। ਵਾਸਿਨ ਕਰਮ ਮਿਲੇ ਪੁਨਿ ਦੋਈ॥ਅਨਾਦ ਅਵਿਦਯਾ ਕੇ ਵਸਿ ਪਰਿਯੋ। ਸ੍ਰਿਸ਼੍ਟਕਾਲ ਬਹੁਰੋ ਨਿਹ ਸਰਿਯੋ ॥੨੧॥ਯਾਬਿਧਿ ਜੀਵ ਭ੍ਰਮੇ ਬਹੁਬਾਰਾ। ਘਟੀ ਯੰਤ੍ਰ ਜਿਉ ਦੁੱਖ ਅਪਾਰਾ। ਉਦੇ ਹੋਇ ਜਬ ਪੁੰਨ ਕਮਾਏ। ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਤਬ ਪਾਏ॥ ੨੨॥ ਮੇਰੇ ਭਗਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਰ ਜੋਈ । ਮੋਮੈਂ ਮਤਿ ਉਪਜਾਵੈਂ ਤੇਈ। ਪੁਨਿ ਮਮ ਕਥਾ ਸ੍ਰਵਣ ਰੁਚਿ ਹੋਈ। ਦੁਰਲਭ ਯਹੈ ਜਗਤ ਮੈਂ ਸੋਈ।।੨੩॥ ਬਹੁਰੋ ਤਤੁ ਸਰੂਪ ਗਯਾਨ। ਬਿਨਾਖੇਦ ਹੋਵੇ ਤਿਹ ਭਾਨ॥ ਵਾਕ ਅਰਥ ਕੋ ਗਯਾਨ ਸੁ ਜੋਈ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰ ਉਪਜੇ ਸੋਈ ॥ ੨੪ ॥ ਤਨੁ ਇੰਦ੍ਰਯ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹੰਕਾਰ ॥ ਇਨਤੇ ਭਿੰਨ ਜੁ ਰੂਪ ਉਦਾਰ। ਸੱਤ ਅਨੰਦ ਸੁ ਏਕ ਅਨੂਪ। ਤਾਂਕੋ ਜਾਨ ਸੁ ਆਤਮ ਰੂਪ॥੨੫॥ਹੋਵੈ ਮੁਕਤਿ ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਲਾਗੇ। ਬੰਧਨ ਸਰਬਸੁ ਜਗ ਕੇ ਤਯਾਗੇ। ਮੋਹਿ ਬਖਾਨਿਯੋ ਭਾਮਨਿ ਜੋਈ। ਸੱਤ ਅਹੇ ਸੰਸੇ ਨਹੀ ਕੋਈ॥ ੨੬ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨਯੋ ਸਾਰ। ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਯਾਹਿ ਬਿਚਾਰ। ਤਾਂਕੋ ਦੁਖ ਜਗਤ ਕੇ ਜੋਈ । ਨਾਹਿੰ ਕਦਾਚਿਤ ਛੂਹੇ ਤੇਈ ॥ ੨੭ ॥ ਤਾਰਾ ਤੂੰ ਪੁਨਿ ਏਹ ਨਿਰੰਤਰਿ। ਮੋਹ ਕਹਿਯੋ ਏਰੋ ਉਰਅੰਤਰਿ। ਨਾਹ ਛੁਹੇ ਤੁਹਕੋ ਦੁਖ ਜਾਲਾ। ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੇ ਮਿਟੇ ਕਰਾਲਾ॥ ੨੯ ॥ ਸੁਭੂਤੇ ਪੂਰਬ ਭਵ ਮਾਹੀਂ। ਉਤਮ ਭ੍ਰਗਤ ਕਰੀ ਮਮ ਮਾਹੀਂ।ਤਾਂਤੇ ਮੇਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਯੋ। ਅਬਤੇ

ਬੰਧਨ ਸਗਲ ਮਿਟਾਯੋ ॥ ੨੯ ॥ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਧਿਆਇ ਮਨ ਮਾਹੀ । ਮੋਖ ਰਹਿਓ ਹੇਰੋ ਉਰ ਮਾਹੀ । ਪ੍ਰਵਾਹ ਪਤਿਤ ਕਾਰਯ ਹੈ ਜੋਈ । ਕਰੋ ਨਿਰੰਤਰ ਲੇਪ ਨ ਹੋਈ ॥੩੦॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਏਹ ਭਾਂਤ ਬਖਾਨੀ । ਸੁਨਿ ਤਾਰਾ ਸੀਤਾ ਪਤਿ ਬਾਨੀ । ਤਨ ਅਭਿ ਮਾਨ ਜੁ ਸ਼ੋਕ ਤਿਆਗ । ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਵਰ ਕੇ ਪਾਇਨ ਲਾਗ ॥ ੩੧ ॥ ਆਤਮ ਅਨਭਵ ਲਹਿ ਹਰਖਾਨੀ । ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਭਈ ਦੁਖ ਹਾਨੀ । ਰਾਮ ਪਰਮਾਤਮ ਨਰ ਅਵਤਾਰ । ਵਾਂਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਾਇ ਉਦਾਰ ॥ ੩੨ ॥ ਅਨਾਦਿ ਬੰਧ ਸਭ ਦੂਰ ਨਿ ਵਾਰੇ । ਮੁਕਤਿ ਭਈ ਕਿਲਵਿਖ ਸਭ ਟਾਰੇ । ਮੁਕਤਿ ਕਲਪ ਦ੍ਰੁਮ ਰਾਮ ਉਦਾਰਾ । ਉਮਾਂ ਫਿਰੈ ਵਹਿ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰਾ ॥ ॥ ੩੩॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਏ ਬਤੀਆਂ ਮੁਖ ਰਾਮ ਕਹੀ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੀ। ਸੁਅਸਤ ਭਯੋ ਉਰ ਭੀਤਰ ਸੋ ਨਿਖ ਲੌ ਅਗਜਾਨ ਸੁ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੀ । ਪੁਨਿ ਵਾਰਜ ਨੈਨ ਸੁ ਰਾਮ ਭਲੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੁਲਾਇ ਸੁ ਏਹ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡ ਸ਼ਵ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਜੋ ਸੁਤ ਤਾਹਿ ਬੁਲਾਇ ਕਰਾਇ ਸੁ ਸਾਰੀ ॥੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੇਰੀ ਆਇਸ ਮਾਨਕੈ ਕਰੋ ਸਗਲ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਇ ॥ ਉਰਧ ਦੇਹ ਕੇ ਹੇਤ ਕਰ ਬੇਦ ਬਖਾਨਜੋ ਜੋਇ ॥ ੩੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮਾਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੁਲਾਇ ਬਲੀ ਕਪਿ ਬਾਲੀ ਕੀ ਦੇਹ ਸੁ ਲੀਨ ਉਠਾਈ । ਫੂਲਨ ਕੇ ਸੁ ਬਿਬਾਨ ਬਿਖੇ ਸੁਭ ਨੀਰ ਨੁਵਾਇ ਉਠਾਇ ਸੁ ਪਾਈ । ਰਾਜਨ ਕੇ ਉਪਚਾਰ ਬਡੇ ਸਭ ਤਾਹਿੰ ਸਮੈਂ ਤਿਨ ਲੀਨ ਬੁਲਾਈ । ਬਾਮਨ ਮੰਤ੍ਰ

ਬਜੀਰ ਘਨੇ ਪੁਨਿ ਦੁੰਦਭਿ ਭੇਰ ਅਨੇਕ ਬਜਾਈ॥ ੩੬ ॥ ਬਾਨਰ ਕੇ ਸਿਰਦਾਰ ਬਡੇ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਔ ਪੁਰਬਾਸ ਘਨੇਰੇ। ਅੰਗਦ ਮਾਤ ਰੁਮਾਂ ਬਿਲਲਾਤ ਚੁਚਾਤਨ ਨੈਨ ਪਤੀ ਕਰ ਟੇਰੇ। ਚੰਦਨ ਕਾਟ ਬਨਾਇ ਚਿਤਾ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਦਾਹ ਦਯੋ ਢੁਕ ਨੇਰੇ। ਨੀਰ ਸੋਂ ਨਾਇ ਤਿਲੋਦਿਕ ਦਾਂਨ ਭਯੋ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਲੇ ਪਿਤ ਮੇਰੇ॥ ੩੭॥ ਸਿਬਰਨਾਇ ਪਟੰਬਰ ਲੈ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸਭੈ ਚਲਿ ਆਏ। ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ ਬੰਧਨ ਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਤਬੈ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਬਾਨਰ ਰਾਜ ਕਰੋ ਏਹ ਰਾਮ ਸਮ੍ਰਿਧ ਬਡੀ ਸ ਪਰੇ ਹਮ ਪਾਏ। ਮੈ ਤਵ ਦਾਸ ਸੁ ਪਾਦ ਭਜੋਂ ਲਖ ਮੰਨ ਜਿਵੇਂ ਪਦ ਸੇਵ ਕਮਾਏ॥੩੮॥ ਯੌ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹ੍ਯੋ ਜਬ ਹੀਂ ਤਬ ਰਾਮ ਹਸੇ ਮੁਖ ਏਹ ਬਖਾਨੀ। ਬੇਗ ਚਲੋ ਪੁਰ ਭੀਤਰ ਤੂ ਮਮ ਆਇਸ ਲੈ ਤਵ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ ਜਾਨੀ। ਬਾਨਰ ਰਾਜ ਕਰੋ ਸਗਲੋ ਅਭਿਖੇਕ ਕਰੋ ਅਪਨੀ ਰਜਧਾਨੀ। ਮੀਤ ਨ ਮੈਂ ਪੁਰ ਮਾਹਿ ਬਰੋਂ ਦਸ ਚਾਰ ਸਮਾਂ ਉਰ ਮੈ ਇਹ ਠਾਨੀ॥ ੩੯॥ ਚਾਲਹਿੰਗੇ ਪੁਰ ਭੀਤਰ ਤੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁਨੋ ਯਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਹਮਾਰੇ। ਅੰਗਦ ਕੋ ਯੁਵਰਾਜ ਦਿਜੋ ਕਰ ਆਦਰ ਯੌਂ ਕਰਿਓ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੇ। ਪਾਵਸ ਕੇ ਦਿਨ ਸਾਨੁਜ ਮੈ ਗਿਰ ਸੀਸ ਬਸੋ ਪੁਰ ਤੇ ਸੁ ਕਨਾਰੇ। ਤੂੰ ਪੁਰ ਮੈ ਬਾਸ ਕੈ ਸੁਨਿਓ ਸੀਧ ਸੋਧਨ ਕੋ ਪਠੀਓ ਹਲਕਾਰੇ॥੪੦॥ ਰਾਮ ਪਦਾਂਬਜ ਬੰਦਨ ਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਚਲੇ ਉਰ ਆਇਸ ਮਾਨੀ। ਦੇਵ ਕਹੇ ਨਿਜ ਦਾਸ ਯਥਾ ਤਿਮ ਜਾਵਤ ਹੋਂ ਕਪ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ। ਰਾਮ ਕੀ ਆਇਸ ਮਾਨ

ਗਏ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਔ ਲਖਮੰਨ ਸਮਾਨੀ। ਜਾਇ ਪੁਰੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਇ ਕਰੀ ਰਘੁਨਾਇਕ ਜੋ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿੰ ਬਖਾਨੀ ॥ ੪੧ ॥ ॥ ਕੀਸਨ ਰਾਜ ਸੁ ਪਾਇ ਕਪੀਸੁਰ ਰਾਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਪੂਜਨ ਕੀਨੋ। ਰਾਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਤਬੈ ਪੁਰ ਤੇ ਚਲ ਰਾਮ ਕੇ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਮਨ ਦੀਨੋ। ਪਾਦ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਯੋ ਹਰਿ ਕੇ ਪੁਨਿ ਆਇ ਖੜੇ ਢਿਗ ਰਾਮ ਅਧੀਨੋ। ਪ੍ਰਵਰਖਨ ਭੂਧਰ ਕੇ ਸਿਰਮੈ ਇਕ ਪੇਖ ਗੁਫਾ ਅਤਿ ਰੂਪ ਨਵੀਨੋ ॥ ੪੨ ॥ ਸੁਧ ਸਫਾਟਕ ਸੋ ਵਹਿ ਕੰਦਰ ਦੀਪਤਿ ਵੰਤ ਪਿਖੇ ਰਵਿ ਲਾਜੇ। ਬੂੰਦ ਨ ਆਤ ਪਵਾਤ ਨਿਵਾਰਕ ਮੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਹੈਂ ਢਿਗ ਛਾਜੇ। ਰਾਘਵ ਵਾਸ ਕੇ ਹੇਤ ਕਰੀ ਰੁਚਿ ਭ੍ਰਾਤ ਬਲੀ ਲਘੁ ਸੰਗ ਬਿਰਾਜੇ। ਵੈ ਜਗ ਪਾਲਕ ਭ੍ਰਾਤ ਦੋਊ ਗਿਰਜਾ ਨ ਭਜੇ ਨਰ ਤੇ ਨਿਰ ਲਾਜੇ ॥ ੪੩ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਦਿੱਬ ਮੂਲ ਫਲ ਪੁਸ਼ਪ ਸੋਂ ਜਹਿੰ ਲਟੇ ਅਵਨੀ ਡਾਲ। ਮੁਕਤਾ ਸਮਾਨ ਸੁ ਊਜਲੇ ਜਲ ਭਰੇ ਤਾਲ ਬਿਸਾਲ। ਬਹੁ ਵਰਣ ਮ੍ਰਿਗ ਬਿਹੰਗ ਸੋਹੇ ਸੋਭ ਗਿਰਹਿ ਅਪਾਰ। ਰਘੁ ਕੁਲੋਤਮ ਰਾਂਮ ਜੀ ਤਹਿੰ ਬਾਸ ਕੀਨ ਮੁਰਾਰਿ ॥ ੪੪ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋ ਧਯਾਇ ॥ ੩ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਾਵਸਿ ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਮ ਤਹਾਂ ਮਣਿ ਕੰਦਰ

ਮੰਦਰ ਬਾਸ ਕੀਏ । ਮੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਭੋਜਨ ਕੈ ਮਨ ਤੋਖ ਭਰੇਂ ਸੁਭ ਨੀਰ ਪੀਏ। ਵਾਤ ਚਲੇ ਜਲ ਮੇਘ ਫਿਰੇ ਮੁਖ ਗਾਜਤ ਔ ਸਹਿ ਬਿੱਜਲੀਏ। ਕਾਚਨ ਕੱਖ ਮਨੋਂ ਗਜ ਡੋਲਤ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਅਚੰਭ ਲੀਏ ॥ ੧ ॥ ਧਾਵਤ ਆਵਤ ਏਂਣ ਵਿਹੰਗਮ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਹੀ ਹਰਖਾਵੇਂ। ਵੈ ਬਨਬਾਸ ਨਿਵਾਸ ਤਹਾਂ ਦ੍ਰਿਗ ਖੋਲ੍ਹ ਮਨੋਂ ਮੁਨਿ ਧਯਾਨ ਲਗਾਵੇਂ। ਚਿ੍ਰ ਲਿਖੇ ਜਨ ਏਂਣ ਵਿਹੰਗਮ ਨਾਹਿੰ ਕਦਾਚਿਤ ਅੰਗ ਭੁਲਾਵੇਂ। ਜਾਨ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਫਿਰੇ ਗਿਰ ਸਿੱਧ ਮ੍ਰਿਗਾ ਖਗ ਸੇਵ ਕਮਾਵੇਂ ॥ ੨ । ਧਯਾਨ ਸਮਾਧ ਬਿਰਾਮ ਭਏ ਇਕਠੌਰ ਇਕੰਤ ਹੁਤੇ ਰਘੁਰਾਈ। ਪਯਾਰ ਭਰੇ ਮਨ ਹੋਇ ਅਧੀਨ ਸੁਮਿਤ੍ਰਜ ਆਪ ਕਹਯੋ ਤਹਿੰ ਜਾਈ। ਪੂਰਬ ਵਾਕ ਤੁਮਾਰੇ ਸੁਨੇਂ ਗਯੋ ਚੀਤ ਸੰਦੇਹ ਸੁ ਮੋਹਿ ਬਿਲਾਈ। ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਭਜੇ ਕ੍ਰਿਆ ਮਾਰਗ ਤੇ ਇਹ ਜਾਨਨ ਕੀ ਹਮਰੇ ਉਰ ਆਈ ॥ ੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯੋਗੀ ਕਿਹ ਬਿਧ ਤੋਹਿ ਅਰਾਧੇਂ । ਕ੍ਰਿਯਾ ਜੋਗ ਉਰ ਰਾਧਨ ਸਾਧੇਂ। ਕ੍ਰਿਆ ਨਾਮ ਉਪਾਸਨ ਜੋਈ। ਯੋਗੀ ਕਹੇਂ ਮੁਕਤਿ ਪਥ ਸੋਈ ॥ ੪ ॥ ਨਾਰਦ ਬਯਾਸ ਯਹੀ ਬਹੁ ਭਾਖੇਂ। ਕਮਲਾਸਨ ਮੁਖ ਯਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ । ਵਰਣਾਸ਼੍ਰਮ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਮੁਕਤਿ ਵਿਧਾਇਕ ਤਿਨ ਕੋ ਏਈ ॥ ੫ ॥ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸ਼ੂਦਰ ਲੌ ਹੈ ਜੇਤੇ। ਮੁਕਤਿ ਲਏ ਇਨ ਪੰਥਿ ਸੁ ਤੇਤੇ॥ ਸੁਖ ਸਾਧਨ ਯਹ ਅਹੇ ਉਦਾਰ। ਰਿਖ ਗਣ ਕਰੇਂ ਸੁ ਰਾਮ ਉਚਾਰ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭ੍ਰਾਤ ਤੁਮਾਰੇ ਭਗਤਿ ਹੌ

ਹੈ ਸਭ ਕੋ ਉਪਕਾਰ। ਤਵ ਸੇਵਨ ਸੁਖ ਸਾਧਨੋਂ ਤੁਮਹੀ ਕਰੋ
ਉਚਾਰ ॥ ੭ ॥ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁ ਬਿਸਤਾਰਾ। ਭ੍ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਤਿਨਕੋ ਕੁਛ ਪਾਰਾ
॥ ਤੱਦਿਪ ਮੈਂ ਸੰਖੇਪ ਬਤਾਵੋਂ। ਕ੍ਰਮ ਤੇਂ ਸਗਲ
ਸੰਦੇਹ ਮਿਟਾਵੋਂ ॥੮॥ ਪੂਰਬ ਕਰੈ ਸੁ ਇਹਿਪਰਕਾਰ। ਅਪਨੇ
ਸੂਤਰ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਪਾਇ ਜਨੇਊ ਹੋਇ ਦੁਜਾਤੀ। ਗੁਰ
ਪਦ ਭਜੇ ਸਦਾ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥ ੯ ॥ ਗੁਰ ਤੇ ਲੈ ਮੰਤਰ
ਬਿਧ ਜੈਸੇ। ਮੋਕੋ ਭਜੇ ਕਹੈ ਗੁਰ ਤੈਸੇ। ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਕੈ ਪਾਵਕ
ਮਾਹੀਂ॥ ਪੂਜੇਂ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਉਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾ
ਮੈ ਕੈ ਰਵਿ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਕੈ ਪੁਨਿ ਸਾਲਗਰਾਮ ਕੇ ਮਾਹੀਂ।
ਹੋਇ ਨਿਰਾਲਮ ਪੂਜਨ ਕਰੇ। ਮੇਰੋ ਨਾਮ ਸਦਾ ਮੁਖਿ ਰਰੇ॥
੧੧ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁ ਨ੍ਹਾਵੈ ਨੀਰ। ਅਪਨੋਂ ਕਰੇ ਸੁ ਸੁਧ
ਸਰੀਰ। ਮੰਤਰ ਪਢ ਕਰ ਮ੍ਰਿਤ ਲਗਾਵੈ। ਜੋ ਬਿਧ ਬੇਦ
ਸੁ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਤਾਵੈ। ੧੨ ॥ ਸੰਧਯਾਦਿਕ ਜੇ ਕਰਮ ਬਖਾਨੇ
। ਤੇ ਪੁਨ ਕਰੇ ਬੇਦ ਜਿਮ ਭਾਨੇ ॥ ਪੂਰਬ ਕਰੇ ਸੰਕਲਪ
ਬਿਧਾਨ। ਕਰੈਂ ਸਿੱਧ ਹਿਤ ਨਰ ਮਤ ਮਾਨ॥ ੧੩ ॥ ਮੈ ਵਪੁ
ਜਾਨ ਕਰੇ ਗੁਰ ਪੂਜਾ। ਤਾਂ ਮੈ ਭਾਵ ਨ ਆਨੈ ਦੂਜਾ। ਸਿਲਾ
ਮਾਹਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵੈ। ਪ੍ਰਤਿਮਾਂ ਪਰ ਰੁਮਾਲ ਫਿਰਾਵੈ॥
੧੪॥ ਬਹੁਬਿਧ ਫੂਲ ਸੁਗੰਧ ਚਢਾਏ। ਯਾ ਬਿਧ ਪੂਜ ਸਿੱਧਤਾ
ਪਾਏ। ਕਪਟ ਨਹੀਂ ਮਨ ਭੀਤਰ ਧਾਰੇ। ਪੂਜਨ ਕਰੇ ਨੇਮ
ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰੇ॥ ੧੫ ॥ ਪ੍ਰਤਿਮਾਂ ਮੇ ਭੂਖਣ ਪਹਿਰਾਵੈ। ਮੇਰੇ ਉਰ

ਆਨੰਦ ਉਪਜਾਵੇ। ਘ੍ਰਿਤ ਆਹੁਤ ਪਾਵਕ ਅਨੁਸਰੇ। ਸਥਿ
ਡਲ ਮੈਂ ਰਵਿ ਪੂਜਨ ਕਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਸਰਧਾ ਸਹਿਤ ਦੇਇ
ਮਮਵਾਰਿ। ਸੋ ਭਾਈ ਮੈ ਲਖਮਨ ਪਯਾਰ। ਪਰ ਜੋ ਭੱਖ
ਭੋਜ ਕਰ ਲਯਾਵੇ। ਅੱਖਯਤ ਗੰਧ ਸੁ ਫੂਲ ਚਢਾਵੇ ॥ ੧੭ ॥
ਤਾ ਪਰ ਮੈ ਨਹਿ ਕਯੋਂ ਹਰਖਾਵੇਂ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਉਰ ਭੋਗ
ਲਗਾਵੇਂ। ਪੂਜਾ ਦਰਬ ਸਰਬ ਧਰ ਆਗੇ। ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋ ਪੂਜਨ
ਲਾਗੇ ॥ ੧੮ ॥ ਚੇਲਾ ਜਿਨ ਕੁਸ਼ ਤਲੇ ਬਿਛਾਈ। ਬੈਠੇ ਮੇ
ਸਨਮੁਖ ਮਨ ਲਾਈ। ਮੰਤਰ ਕਰ ਪੁਨ ਕਰੇ ਨਿਯਾਸ।
ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਸੁਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੯ ॥ ਕੇਸਵਾਦਿ ਨਿਆਸ
ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਬਹੁਰ ਕਰੇ ਮਨ ਲਾਇ ਸੁ ਤੇਈ। ਤਤ੍ਰ ਨਿਆਸ
ਬਹੁਰੋ ਵਹਿ ਕਰੇ। ਉਰ ਕੇ ਸਭ ਕਿਲ ਵਿਖ ਪਰ ਹਰੇ ॥੨੦
॥ ਮਮ ਮੂਰਤ ਪਿੰਜਰ ਕੋ ਨਯਾਸ। ਮੱਤ੍ਰ ਨਿਆਸ਼ ਪੁਨਿ ਕਰੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ। ਪ੍ਰਤਿ ਮਾਦਿਕ ਮੈ ਤੈਸੇ ਕਰੈ। ਆਲਸ ਨਾ ਉਰ ਅੰਤਰ
ਧਰੈ ॥ ੨੧ ॥ ਸਨਮੁਖ ਥਾਵੇਂ ਕਲਸ ਟਿਕਾਇ। ਪ੍ਰਹਿ
ਪਾਦਿਕ ਦੱਖਣ ਸੁਬਨਾਇ। ਅਰਘਦਾਨ ਪੁਨਿ ਪਾਦਪਦਾਨ
। ਮੱਧ੍ਰ ਪੂਕਾਦਿ ਤਥਾ ਅਚਮਾਨ ॥ ੨੨ ॥ ਪਾਤ੍ਰ ਚਾਰ ਸੁਭ
ਧਰੇ ਬਨਾਈ। ਮੇਰੇ ਬਿਖੇ ਭਲੇ ਮਨ ਲਾਈ। ਮੇਰੀ ਕਲਾ
ਜੀਵ ਜਿਹ ਨਾਮਾ। ਰਵਿ ਸਮਿ ਉੱਜਲ ਚੇਤਨ ਧਾਮਾ ॥ ੨੩
॥ ਦੇਹ ਬਿਆਪਕ ਸਾਰੇ ਜੋਈ। ਰਿਦੇ ਕਮਲ ਮੈਂ ਧਯਾਵੇ
ਸੋਈ। ਪ੍ਰਤਮਾਦਿਕ ਮੈ ਕਰੇ ਅਵਾਹਨ। ਮੇਰੀ ਕਲਾ ਵੂਖ
ਬਨ ਵਾਹਨ ॥੨੪॥ ਪਾਦ ਅਰਘ ਅਚਮਨ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ॥

ਪਟ ਪਹਿਰਾਏ ਭੂਖਨ ਨਾਨਾ। ਯਾਵਤ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰੇ ਉਪਚਾਰ
। ਬਾਹਰ ਭੋਗ ਸੁ ਕਪਟਿ ਬਿਸਾਰ ॥ ੨੫॥ ਜੋ ਬਿਭੂਤ
ਘਰ ਮਾਹਿੰ ਨਿਹਾਰੇ। ਤੋ ਪੂਜੇ ਮਮ ਯਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਕਸਤੂਰੀ
ਕੁੱਕਮ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ। ਅਰਘ ਚੜ੍ਹਾਏ ਚੰਦਨ ਜਾਤੀ॥ ੨੬॥
ਫੂਲ ਸੁਗੰਧ ਸੁ ਫਲਹਿ ਅਪਾਰੀ। ਮੋਹ ਚੜ੍ਹਾਏ ਮੰਤ੍ਰ ਉ-
ਚਾਰੀ। ਦਸ ਅਵਰਣ ਪੂਜਾ ਪੁਨਿ ਕਰੇ। ਆਗਮ ਜਿਹ ਬਿਧ
ਤਾਹਿੰ ਉਚਰੇ ॥ ੨੭ ॥ ਕਰੇ ਨੀਰਾਂਜਨ ਦੀਪ ਜਗਾਵੇ।
ਧੂਪ ਨਿਵੇਦ ਸੁ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਾਵੇ। ਸਰਧਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਪੁਨਿ ਜੋਈ
। ਮੈਂ ਭੋਗੋਂ ਕੇਵਲ ਪੁਨਿ ਸੋਈ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਬਿਨੁ
ਈਸ਼ੁਰ ਨਹੀਂ ਖਾਏ। ਭਾਵੇਂ ਭੋਗ ਸੁ ਲਾਖ ਲਗਾਏ। ਹੋਮਕਰੇ
ਪੁਨ ਪਾਵਕ ਮਾਹੀਂ। ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਧਾਨ ਪੜ੍ਹੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ ॥
੨੯॥ ਅਗਸਤ ਬਖਾਨਜੋ ਮਾਰਗ ਜੈਸੇ। ਕੁੰਡ ਬਨਾਏ ਧਰਮੈ
ਤਸੇ। ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰ ਹੋਮ ਸੁ ਕਰੇ। ਕੈ ਪੁਨਿ ਪੁੰ ਸੂਕਤ
ਉਚਰੇ॥ ੩੦॥ ਕਰੇ ਉਪਾਸ਼ਨ ਵਾ ਜਗ ਪਾਵਕ। ਹਮੇ ਚਰੁ
ਘ੍ਰਿਤ ਤੰਡਲ ਯਾਵਕ। ਜਾਂਬੂ ਨਦ ਸਮ ਦਿੱਬ ਸਰੂਪ। ਦਿੱਬ
ਸੁ ਭੂਖਨ ਧਰੇ ਅਨੂਪ॥ ੩੧॥ ਹੋਮ ਕਾਲ ਅਸ ਮੋਕੋ ਧਜਾਵੇ
। ਪਾਵਕ ਮਾਹਿੰ ਅਹੁਤੀ ਪਾਵੇ। ਪਾਰਖਦ ਕੋ ਬਲੀਆਂ ਦੈ
ਆਪਤ। ਹੋਮ ਸੇਖ ਪੁਨਿ ਕਰੇ ਸਮਾਪਤ॥ ੩੨॥ ਮੋਹਿਧਿ
ਆਨ ਬਹੁਰੋ ਜਪੁ ਕਰੇ। ਧਾਰੇ ਮੋਨ ਨ ਬ੍ਰਿਥਾ ਉਚਰੇ। ਮੁੱਖ
ਬਾਸ ਹਿਤ ਦਏ ਤੰਬੂਲਾ। ਪ੍ਰੀਤ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰੀਤ ਸਭ ਮੂਲਾ
॥੩੩॥ ਗੀਤ ਨਿਰਤ ਮੇਰੇ ਹਿਤ ਕਰੇ॥ ਪਾਠ ਕਰੇ ਉਸਤਤਿ

ਬਿਸਤਰੇ। ਦੰਡ ਸਮਾਨ ਸੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ। ਧਯਾਵੇ ਮੋਹਿ ਸੁ ਚੀਤ ਮਝਾਰੇ ॥ ੩੪ ॥ ਭਾਵਨ ਮਧ ਪਰਸ਼ਾਦਿ ਅਪਾਰੇ। ਮੋਹ ਦਯੋ ਲੈ ਸਿਰ ਪਰ ਧਾਰੇ। ਕਰ ਮੈਂ ਧਾਰ ਸੁ ਦੋ ਪਦ ਮੇਰੇ। ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਸੁ ਯੋਂ ਮੁਖ ਵੇਰੇ॥ ੩੫ ॥ ਘੋਰ ਸੰਸਾਰ ਘਨੋਂ ਦੁਖ ਨਾਰੀ। ਤਾਂਤੇ ਰਾਖੋ ਮੋਇ ਮੁਰਾਰੀ। ਕਰ ਪਰਣਾਮ ਵਿਸਰਜਨ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਤੱਖ ਜੋਤਿ ਸਿਮਰਨ ਉਰਧਰੇ ॥ ੩੬ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਕਹਯੋ ਉਪਾਸਨ ਜੋਈ। ਕਰੇ ਸੁ ਬਿਧਵਤ ਯਾਂਕੋ ਕੋਈ। ਮੋਹ ਅਨ ਗ੍ਰਹ ਹੋਇਪ੍ਰਲੋਕ। ਪਾਇ ਸਿੱਧਸੋ ਤਯਾਗੇ ਸੋਕ ॥੩੭॥ ਦਿਨ ਦਿਨ ਮੈ ਜੋ ਮੇਰੋ ਭਗਤਿ। ਪੂਜੇ ਸੋ ਮਮ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰ ਸਕਤਿ। ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਪਾਇ ਵਹਿ ਮੋਕੋ। ਲਖਮਣ ਸਾਚ ਬਖਾਨੋਂ ਤੋਕੋ ॥ ੩੮ ॥ ਸ਼ੰਕਰਛੰਦ ॥ ਪਰਮ ਗੋਪ ਸੁ ਪਾਵਨੋਂ ਪਥ ਹੈ ਸਨਾਤਨ ਭ੍ਰਾਤ। ਕਰ ਸੰਖੇਪ ਬਨਾ ਇਕੈ ਮੈ ਭਾਖਿਯੋ ਸੱਖਯਾਤ। ਪਢੇ ਯਾਹਿ ਨਿਰੰਤਰੀ ਪੁਨਿ ਜੋ ਸੁਨੇ ਮਨ ਲਾਇ। ਸਮਸਤ ਪੂਜਾ ਜੇ ਕਰੇ ਫਲ ਤਾਂ ਸਮਾਨ ਸੁ ਪਾਇ ॥ ੩੯ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਦਯਾਲ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਯੋਗ ਸੁ ਕਹਿਓ ਬਿਸਾਲ। ਸੇਸ ਅੰਸ ਪੂਛਯੋ ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਲਖਮਣ ਬਿਖਯਾਤ ॥ ੪੦ ॥ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਵਤ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰਿ। ਦੁਖੀ ਹੋਇ ਮੁਖ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਹਾਸੀ ਤੇ ਇਹ ਭਾਂਤ ਪੁਕਾਰੇ। ਪ੍ਰਾਣ ਜਾਹਿਂ ਤੂੰ ਨਾਹਿਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥੪੧ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਬਹੁਤ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਸੁਕੀਨ। ਉਮਾਂ ਭਏ ਪੁਨਿ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਲੀਨ। ਤਹੀ ਸਮੈ ਕਿਸਕਿੰਧਾ

ਮਾਂਹੀ। ਹਨੂਮਾਨ ਬੋਲਿਓ ਮੁਖ ਮਾਂਹੀ ॥੪੨॥ ਕਪਿਨਾਇਕ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਏਕਾਂਤ। ਹਨੂਮਾਨ ਤਿਹ ਕਹੇ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ । ਰਾਜਨ ਸੁਨਿ ਅਬ ਤੋਹਿ ਬਤਾਊਂ। ਤੇਰੋ ਹੀ ਹਿਤ ਹੋਇ ਸੁਨਾਊਂ ॥ ੪੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਕਰੇ ਉਪਕਾਰ ਸੁ ਪੂਰਬ ਤੇ ਕਪਿ ਮੂਢ ਸੁ ਹੈਂ ਬਿਸਰਾਏ। ਬੀਰ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੁ ਲੋਕ ਤਿਹੂ ਵਹਿ ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਸੁ ਤੇ ਹਿਤ ਘਾਏ । ਅੰਗਦ ਮਾਤ ਭਜੇ ਪਦ ਤੇ ਸਠ ਰਾਜ ਦਏ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਫਿਰਾਏ। ਸੋ ਵਹਿ ਰਾਮ ਬਸੇ ਗਿਰ ਮੈ ਸਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਬਲੀ ਤਵ ਦੀਨ ਭੁਲਾਏ ॥ ੪੪॥ ਤੇ ਪਥ ਨੀਤ ਨਿਹਾਰਤ ਵੈ ਇਕ ਰਾਜ ਬਡੋ ਜਿਹ ਤੇ ਅਕੁਲਾਵੇਂ। ਤੂ ਕਪਿ ਜਾਤ ਸੁ ਨਾਰਿ ਰਮੇਂ ਮਦ ਪਾਨ ਕਰੇਂ ਕਛੁ ਸਾਰ ਨ ਪਾਵੇਂ। ਸੋ ਧਨ ਸੀਯਕੋ ਤਾਂਹਿ ਕਹਿਓ ਅਬ ਲੌ ਭਟ ਨਾਹਿੰ ਸੁ ਬੋਲ ਪਠਾਵੇਂ । ਜਾਨਤ ਹੋਂ ਕਪਿ ਬਾਲੀ ਜਿਵੇਂ ਅਬ ਤੂੰ ਤਿਨਤੇ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਖੁਆਵੇਂ ॥ ੪੫॥ ਸੁਨਕੈ ਹਨੂਮਾਨ ਕੀ ਬਾਤਨ ਕੋ ਕਪਿ ਨਾਥ ਡਰਿਓ ਮੁਖ ਏਹ ਅਲਾਈ। ਹਨੂਮਾਨ ਕਹਿਓ ਤਦ ਸਾਚ ਸਹੀ ਡਰ ਡਾਰ ਸੁ ਮੈ ਹਿਤ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ। ਮਮ ਆਇਸ ਦੇਸ ਦਸੋ ਦਿਸ ਕੋ ਦਸ ਸਹੰਸ ਕਪੀ ਅਬ ਦੇਹ ਪਠਾਈ। ਕਪਿ ਸਾਤਹੁ ਦੀਪਨ ਮਾਹਿ ਜਿਤੇ ਸਭ ਲਿਆਵਹਿ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਇ ਬੁਲਾਈ ॥੪੬॥ ਏਕਹਿਪਖ ਵਿਖੇ ਸਗਲੇ ਕਪਿ ਪੁੰਗਵ ਆਹਿ ਨ ਢੀਲ ਲਗਾਵੇਂ । ਆਇਸ ਮੇਟ ਸੁ ਜੋ ਕਪਿ ਮੂੜ੍ਹ ਸੁ ਪਖ ਵਧੀਕ ਕਛੂ ਦਿਨ ਲਾਵੇਂ। ਸਾਚ ਕਹੋਂ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਨੋ ਤਿਨ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨੋਂ ਯਹਿ ਦੰਡ

ਸੁ ਪਾਵੇਂ। ਆਇਸ ਦੈ ਘਰ ਮਾਹਿ ਗਏ ਕਪਿ ਮਾਰਤ ਔਰ ਨ ਪਾਸ ਸੁਨਾਵੇ॥ ੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਆਇਸ ਲੈ ਕਪਿ ਰਾਜ ਕੀ ਮੰਤ੍ਰੀ ਵਰ ਹਨੁਮਾਨ। ਬਾਨਰ ਰੀਛ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ਭੇਜੇ ਦੈ ਸਨਮਾਨ॥ ੪੮॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਵਾਯੁ ਸਮਾਨ ਸੁ ਬੇਗ ਬਡੇ ਜਿਨਕੇ ਗੁਨ ਨਾਹਿੰ ਸੁ ਜਾਤ ਗਨਾਏ । ਭੂਧਰ ਕੇ ਸਮ ਡੀਲ ਵਡੇ ਹਨੁਮਾਨ ਵਹੀ ਕਪਿ ਦੂਤ ਬੁਲਾਏ। ਪੱਤ੍ਰ ਦਏ ਲਿਖ ਤਾ ਕਰ ਮੈ ਕਪਿ ਰਾਜਨ ਤੇ ਬਹੁ ਦਰਬ ਦਵਾਏ। ਆਦਰ ਮਾਨ ਕੀਓ ਬਹੁਤੋ ਹਨੁਮਾਨ ਅਮਾਤ ਸੁ ਦੂਤ ਪਠਾਏ॥ ੪੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਯਾਇ॥ ੪॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ

॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮਨਿ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸੁ ਭੂਧਰ ਸੀਸ ਬਿਖੇ ਰਘੁਨਾਥ ਬਿਰਾਜਤ ਰਾਤ ਸੁਹਾਈ। ਬਿਰਹੈ ਸੁ ਬਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਉਰਮੈ ਰਘੁਨਾਥ ਤਬੈ ਇਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਸੀਯ ਹਰੀ ਕਿਨ ਰਾਖਸ਼ ਜੀਵਤ ਹੈ ਕਿ ਮਰੀ ਬਿਖ ਖਾਈ। ਦਿਨ ਆਜ ਬਿਤੀਤ ਅਨੇਕ ਭਏ ਸੁਨਿ ਮੈ ਅਬ ਲੌ ਕਛੁ ਸਾਰ ਨ ਪਾਈ॥ ੧॥ ਮਮ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਿਯਾ ਜਗ ਜੀਵਤ ਹੈ ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਹੇ ਜਗ ਕੋਇ ਸੁਨਾਈ। ਸੁ ਜਿਤੇ ਤਿਤ ਜਾਨਕੀ ਜੀਵਤ ਕੀ ਕਛੁ ਯਾ ਜਗ ਮੈ ਜਬ ਸਾਰ ਸੁ ਪਾਈ। ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤਹਰੋਂ

ਬਲਿਕੈਤਹਿਂ ਤੇ ਸੁ ਪਯੋਧਸੁਧਾਜਿਉਹਰੀਸੁਰਰਾਈ। ਕਬਿਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਭਜੇ ਪਦ ਕੌ ਹਰਿ ਚਾਹਤ ਕੀਰਤਿ ਗੰਗ ਬਧਾਈ ॥੨॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲਖਮਨ ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਤਗਜਾ ਭਾਈ। ਜਨਕਾ ਤਮਜਾ ਜਾਹਿਂ ਚੁਰਾਈ। ਬਲਿ ਬਾਹਨ ਸੁਤ ਐ ਕੁਲਸੰਗਾ। ਭਸਮ ਕਰੋਂ ਰਣ ਤਾਹਿਂ ਸੁ ਅੰਗਾ ॥੩॥ ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਹਾ ਸੀਤੇ ਪਿਆਰੀ।ਬਸਤੀਰਾਖਸ਼ਭੌਨਮਝਾਰੀ। ਦੁਖਆਰਤਮੁਹਿਨਾਹਿਂ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਿਉਂ ਕਰ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁ ਅਪਨੇ ਧਾਰੇ ॥੪॥ ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਬਿਨ ਚੰਦ ਤਪਾਏ। ਭਾਨ ਸਮਾਨ ਉਸਨ ਦੁਖਦਾਏ। ਚੰਦ੍ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਛੁਹਿ ਆਵੇ। ਸੀਤਲ ਕਿਰਣਾ ਮੋਹਿ ਲਗਾਵੇ ॥ ੫ ॥ ਦਯਾ ਨਹੀ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਰਾਈ। ਯੋ ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਨ ਪੇਖੇ ਆਈ। ਨਿਹ ਕੰਟਕ ਰਾਜ ਜਗਤ ਮੈਂ ਪਾਯੋ। ਨਾਰਿਨ ਮੈਂ ਬਸਮੋਹਿ ਭੁਲਾਯੋ ॥੬॥ ਕਪਿਕ੍ਰਿਤਘਨਭਯੋਮੋਹਭਾਨ। ਕਾਮ ਕੁ ਸਦਾ ਕਰੇ ਮਦ ਪਾਨ। ਸਰਿਦ ਰਿਤੂ ਆਈ ਪਿਖ ਰੂਢਾ। ਸੀ ਸੋਧਨ ਹਿਤ ਅਯੋ ਨ ਮੂਢਾ ॥੭॥ ਪੂਰਬ ਮੈ ਉਪਕਾਰ ਸੁ ਕਏ। ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਕਪੀਸੁਰ ਵੈ ਬਿਸਰਏ। ਅਬ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਡਾਰੋਂ ਮਾਰੇ। ਬਾਂਧਵ ਸਹਿਤ ਸਹਿਤ ਪੁਰਿਸਾਰੇ ॥੮॥ ਬਾਲੀ ਮਾਰਿਓ ਮੈਂ ਰਣ ਜੈਸੇ। ਆਜੁ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹਨੋਂ ਪੁਨਿ ਤੈਸੇ। ਯਾ ਬਿਧ ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਪਿਖਰਾਮ। ਤਬ ਬੋਲੇ ਲਖਮਣ ਬਲ ਧਾਮ ॥੯॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਅਬ ਆਇਸ ਮੋਹਿ ਦਿਜੇ ਰਘੁਬੀਰ ਹਨੋਂ ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਤਾਂ ਕਪਿ ਰਾਈ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਸੁ ਤੂੰਣ ਕਸੇ ਤਲਵਾਰ ਲਈ ਧਨੁ ਲੀਨ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਲਖਮੰਨ ਚਲੇ ਇਹ

ਭਾਂਤਿ ਪਿਖੇ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਮਮ ਹੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤ ਸਖਾ ਸੁਧ ਏਹ ਕਰੀ ਤਿਨਕੀ ਢਿਗ ਜਾਈ ॥੧੦॥ ਬਾਲੀਜਿਵੇਂ ਨਹਿਤਾਹੰਹਨੀ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਤੂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਡਰਾਈਂ । ਭੂਲ ਗਏ ਉਪਕਾਰ ਤਿਨੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਨਿਠਰ ਵਾਕ ਅਲਾਈਂ । ਜੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹੇ ਮੁਖਤੇ ਗਹਿ ਤੇ ਬਤੀਆਂ ਬਲਿ ਬੇਗ ਸੁ ਆਈਂ । ਜੋ ਕਰਤਬ ਸੋ ਹੋਇ ਕਛੂ ਪੁਨ ਸੋ ਮਿਲਿ ਕੈ ਮਮ ਸੰਗ ਕਮਾਈਂ ॥ ੧੧ । ਚੌਪਈ ॥ ਭੀਮ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਲਖਮਣ ਬਾਲਾ । ਭਾਖ ਤਥਾ ਮੁਖ ਗਯੋ ਕਰਾਲਾ । ਕਿਸਕੰਧਾ ਪ੍ਰਤਿ ਬੇਗ ਸੁਧਾਏ । ਕੋਪ ਭਰੇ ਜਨ ਦੇਤ ਜਲਾਏ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਸਕੰਧਾ ਲਖਮਨ ਗਏ ਪੁਨਿ ਸੋਚੇ ਰਘੁਬੀਰ । ਬਿਰਹਿ ਬਿਯਾਕੁਲ ਸੀਯ ਕੇ ਭਏ ਸੁ ਬਿਕਲ ਸਰੀਰ ॥ ੧੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਵੈ ਸਰਬੱਗ ਸਦਾ ਵਿਗਯਾਨਾ । ਪਦਮਾ ਨਾਇਕ ਹੈ ਭਗਵਾਨ । ਪਰ ਸੀਤਾ ਹਿਤ ਸੋਚੇਂ ਐਸੇ । ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਮਾਨਵ ਸੋਚੇਂ ਜੈਸੇ ॥ ੧੪ ॥ ਬੁੱਧਯਾਦਿਕ ਕੇ ਸਾਖੀ ਸਾਰੇ । ਮਾਯਾ ਕਰ ਯੇ ਸਦਾ ਨਿਆਰੇ । ਰਾਗਾਦਿਕ ਤੇ ਰਹਿਤ ਉਦਾਰਾ । ਮਾਇਆ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤਿਨੇ ਬਿਕਾਰਾ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਰਯੋ ਬਚਨ ਜਗ ਜੋਈ । ਕਰਯੋ ਚਹੇ ਹਰਿ ਸੱਤਿ ਸੁ ਸੋਈ ॥ ੧੫ ॥ ਦਸਰਥ ਘਰਿ ਲੀਨੋ ਅਵਤਾਰਾ । ਤਾਂ ਤਪ ਕੋ ਫਲ ਦਯੋ ਉਦਾਰਾ । ਮਾਨੁਖ ਵੇਸ ਆਪ ਹਰਿ ਧਾਰਾ । ਚਾਹੇ ਲੋਗਨਕੀ[illegible] ਉਦਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ਮੈ ਮਾਯਾ ਬਾਂਧੇ ਜਨ ਜੋਈ । ਕਿਹ ਬਿਧ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਪੁਨ ਤੋਈ । ਯਾ ਬਿਧ ਬਿਸ਼ਨ ਸੁ ਆਪ

ਉਚਾਰੀ। ਚਾਹਤ ਹੈ ਨਿਜ ਕਥਾ ਬਿਥਾਰੀ ॥ ੧੭ ॥ ਮੇਰੀ
ਕਥਾ ਸੁ ਗੰਗ ਉਦਾਰੇ। ਲੋਕਨ ਕੇ ਸਭ ਪਾਪ ਨਿਵਾਰੇ।ਨਾਮ
ਰਾਮਾਇਣ ਪਾਵਨ ਹੋਈ। ਯਾ ਹਿਤ ਭਏ ਮਨੁਜ ਹਰਿ ਸੋਈ
॥ ੧੮ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਮੋਹਿ ਪੁਨਿ ਕਾਮ ਬਿਕਾਰਾ। ਯਾ ਹਿਤ ਕੀਨੇ
ਅੰਗੀਕਾਰਾ। ਤਤ ਤਤ ਕਾਲ ਬਿਖੇ ਹਰਿ ਕਰੇ। ਲੋਕਨ
ਮਾਹਿੰ ਸੁ ਮੋਹਿ ਬਿਥਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਸਭ ਗੁਣ ਤੇ ਹੈ ਸਦਾ
ਬਿਰਕਤਾ। ਪਰਭਾਸੇ ਮਾਨੋ ਹੈ ਰਕਤਾ। ਬਿਗਜਾਨ ਸ਼ਕਤਿ
ਪੁਨਿ ਗਜਾਨ ਸਰੂਪ। ਸਾਖੀ ਗੁਣ ਕੇ ਸਗਨ ਅਨੂਪ ॥ ੨੦॥
ਕਾਮਾਦਿਕ ਕੋ ਲੇਪੁ ਨ ਕੋਈ। ਨਭ ਸਿਉ ਨਿਰਮਲ ਹੈ
ਹਰਿ ਸੋਈ। ਮੁਨਿ ਕੇ ਚਿਤ ਯੋਂ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰਾ। ਕੈ ਜਾਨੈ ਤਹਿ
ਸਨਤ ਕੁਮਾਰਾ॥ ੨੧ ॥ ਨਿਰਮਲ ਭਗਤਿ ਤਾਹਿੰ ਕੇ ਜੇਈ।
ਜਾਨਤ ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਤੇਈ। ਭਗਤਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਮਨ
ਅਨੁਸਾਰ। ਭਗਵਾਨ ਲਏ ਜਗ ਮੇਂ ਅਵਤਾਰ ॥੨੨॥ ਯਾ
ਬਿਧ ਰਾਮ ਕਥਾ ਮੈ ਭਾਖੀ। ਅਬ ਸੁਣੀਏ ਲਖਮਣ ਕੀ ਸਾਖੀ
। ਲਖਮਣ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਢਿਗ ਜਾਏ। ਧਨੁਖ ਸ਼ਬਦ ਕਰ
ਕਪਹਿ ਡਰਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਤਾਂਕੋ ਪੇਖ ਮੂਢ ਜੋ ਕੀਸਾ। ਗਢਕੇ
ਦੌਰ ਚੜ੍ਹੇ ਵੁਹ ਸੀਸਾ। ਕਿਲ ਕਿਲ ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਕੀਨ ਉਚਾਰੇ।
ਪਾਦਪ ਔ ਕਰ ਪਾਥਰ ਧਾਰੇ॥ ੨੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਬਾਨਰ
ਜਾਤ ਮਵਾਸ ਭਈ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਪਿਖ ਏਹ ਉਚਾਰੇ। ਪਾਥ
ਦਏ ਹਮ ਹੀ ਪੁਰ ਮੈ ਹਮ ਸੋ ਅਬ ਏਹ ਫਰੇ ਹਥਯਾਰੇ। ਮੈਂ
ਇਨਕੋ ਨਿਰਮੂਲ ਕਰੋਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਕੁਦੰਡ ਸੰਭਾਰੇ

। ਅੰਗਦ ਜਾਨ ਸੁ ਬਾਤ ਇਹੈ ਲਖਮੰਨ ਅਏ ਕਪਿ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ॥੨੫॥ਅੰਗਦ ਜਾਇ ਸੁ ਤਾਂ ਪਦ ਮੈਂ ਅਤਿ ਦੀਨ ਭਯੋ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਰਾਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤਿ ਦਯਾਲ ਭਏ ਗਲਿ ਲਾਇ ਲਏ ਭੁਜ ਦੰਡ ਪਸਾਰੇ। ਹੇ ਸੁਤ ਜਾਇ ਕਪੀਸ ਕਹੋ ਮਮ ਆਵਨ ਯੋ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਕੋਪੁ ਭਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਪਠੇ ਇਮ ਜਾਇ ਕਹੋ ਨਿਜ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਅੰਗਦ ਭਾਖ ਤਥਾ ਮੁਖਤੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਜਾਇ ਨਵੇਦਨ ਕੀਨੋ। ਬਾਹਰਿ ਦ੍ਵਾਰ ਖੜੇ ਪੁਰ ਕੇ ਲਖਮੰਨ ਲਏ ਕਰ ਚਾਪ ਨਵੀਨੋ । ਨੈਨ ਸੁ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਭਏ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭਏ ਮੁਖਿ ਲਾਲ ਸੁ ਕੀਨੋ। ਬਾਨਰਿ ਰਾਜ ਸੁ ਯੌ ਸੁਨਕੈ ਤਨ ਕਾਂਪਤ ਯੌ ਸੁ ਭਯੋ ਡਰ ਜੀਨੋ ॥ ੨੭ ॥ ਮੰਤ੍ਰ ਵਹੀ ਹਨੁਮਾਨ ਬੁਲਾਇ ਕਹਿਓ ਸਮਝਾਇ ਸੁ ਏਹ ਬਿਚਾਰੋ। ਅੰਗਦ ਕੋ ਸੰਗ ਲੈ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁ ਤੂ ਅਬ ਜਾਇ ਭਯੋ ਸੁ ਬਿਗਾਰੋ। ਜੋਰ ਦੁਊਕਰ ਪਾਇਪਰੋ ਲਖਮਣ ਤੇ ਜਾਇ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਨਿਵਾਰੋ । ਸਾਂਤਿ ਕਰੋ ਸੁਭ ਬਾਤਨ ਕੈ ਪੁਨਿ ਮੰਦਿਰਿ ਆਨਹੁ ਧਾਰ ਪਿਆਰੋ ॥ ੨੮ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਠਾਇ ਹਨੂਮਤ ਕੋ ਪੁਨਿ ਆਪ ਬੁਲਾਇ ਕਹਿਓ ਤਿਨ ਤਾਰਾ। ਗਜ ਗਾਮਨਿ ਤੂੰ ਚਲ ਤਾਂ ਪਥਿ ਮੈ ਲਖਮੰਨ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਅਤਿ ਭਾਰਾ। ਮ੍ਰਿਦ ਬੋਲ ਸੁ ਸਾਂਤਿ ਕਰੋ ਤਿਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਤਾਹ ਲਿਆਵਹੁ ਭੌਨ ਮਝਾਰਾ। ਸਮ ਪਾਵਕ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਤਿਨਕੋ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਹਰੇ ਨਹਿ ਜੀਅ ਹਮਾਰਾ॥ ੨੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੱਧ ਹਵੇਲੀ ਤਾਰਾ ਜਾਏ । ਖੜੀ ਭਈ ਮੁਖ

ਤਥਾ ਅਲਾਏ। ਹਨੂੰਮਾਨ ਅੰਗਦ ਪੁਨਿ ਧੀਰ। ਗਏ ਜਹਾਂ ਲਖਮਣ ਹਰਿ ਬੀਰ॥ ੩੦॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਜਾਇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੇ ਪਦ ਮੈ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਮੁਖਿ ਏਹ ਅਲਾਏ। ਹੈਂ ਸੁਖ ਸੋ ਰਘੁਬੀਰ ਭਲੇ ਤੁਮ ਹੂੰ ਸੁਖ ਸੋਂ ਪਥਿ ਭੀਤਰਿ ਆਏ। ਭਾਗ ਮਹਾਂ ਘਰ ਮਾਹਿ ਚਲੋ ਉਰ ਭੀਤਰ ਤੇ ਸਭ ਸੰਕ ਮਿਟਾਏ। ਨਾਰਿ ਸਖਾ ਕਪਿ ਰਾਜਨ ਕੋ ਪਿਖ ਔਰ ਕਛੂ ਪ੍ਰਭ ਕਾਜ ਬਤਾਏ॥੩੧॥ ਚੌਪਈ॥ ਸੋ ਹਮ ਕਰੇਂ ਸੀਸ ਪਰ ਮਾਨੀ। ਹਨੁਮਾਨ ਏਹ ਭਾਂਤ ਬਖਾਨੀ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਪੁਨਿ ਕਰ ਫਰ ਲੀਨੋ। ਮਾਰਤ ਨੰਦਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁ ਕੀਨੋ॥੩੨॥ਲੇ ਆਯੋ ਤਿਨਕੋ ਪੁਰਿ ਮਾਹੀਂ। ਰਾਜ ਭਵਨ ਤੇ ਪਥ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਯੂਥਪ ਕੇ ਜੇ ਭੌਨ ਉਚਾਰੇ। ਆਵਤ ਲਖਮਣ ਪੰਥ ਨਿਹਾਰੇ॥੩੩॥ ਰਾਜ ਭਵਨ ਪ੍ਰਤਿ ਯਾ ਬਿਧ ਗਯੋ। ਸੁਰਪਤਿ ਭੌਨ ਸਮਾਨ ਸੁ ਨਯੋ। ਤਾਰਾ ਮਧਿ ਹਵੇਲੀ ਛਾਜੇ। ਤਾਰਾ ਪਤਿ ਸਮ ਬਦਨ ਬਿਰਾਜੇ॥੩੪॥ ਸਰਬਾ ਭਰਣ ਧਰੇ ਤਨ ਸੋਹੈ। ਮਦ ਕਰ ਭਾਤ ਨੈਨਿ ਮਨ ਮੋਹੈ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦਨ ਧਾਰ। ਹਸਿ ਕਰ ਏਹ ਸੁ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥੩੫॥ ਸੋਰਠਾ॥ ਦੇਵਰ ਤੇ ਕਲਜਾਨ ਪਾਹਿ ਨਿਰੰਤਰ ਦਾਸ ਕੋ। ਤੂੰ ਭਗਤਨ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਸਾਧ ਭਾਵ ਤੇਰੋ ਕਰੇਂ॥ ੩੬॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਦਸ ਹੂੰ ਦਿਸ ਪਤ੍ਰ ਪਠਾਇ ਦਏ ਭੁਵ ਮੰਡਲ ਕੇ ਕਪਿ ਨਾਥ ਬੁਲਾਏ। ਕਨੁ ਕਾਂਚਲਕੇ ਸਮ ਹੈ ਜਿਨਕੇ ਤਨੁ ਤੇ ਵਰ ਪੇਖ ਘਨੇ ਕਪਿਆਏ। ਤੁਮ ਹੋ ਅਤਿ ਸੇਵਕ ਬੀਰ ਬਡੇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਪੈ ਤਿਨ ਕੋਪ

ਬਢਾਏ। ਏਹ ਬਾਤ ਨ ਲਾਇਕ ਹੈ ਤੁਮਕੋ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਜਿਨੈ ਸਿਰ ਛੱਤ੍ਰ ਫਿਰਾਏ ॥੩੭॥ ਕਾਮਿਨੀ ਮੋਹਿਨੀ ਛੰਦ ॥ ਰਾਮ ਰਾਜੀਵ ਨੈਨੰ ਭਜੇ ਨੀਭ ਹੀਂ। ਬਾਤ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕੀ ਰਾਖ ਹੈ ਚੀਤ ਹੀਂ। ਜਾਨਕੀ ਸੋਧ ਕੈ ਸੱਤ੍ਰ ਕੋ ਮਾਰਣੋ। ਕਾਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕੋ ਸੀਸ ਦੈ ਸਾਰਣੋ ॥੩੮॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਨੀਂਦ ਕਰੇ ਨ ਕਬੀ ਨਿਸ ਮਾਹੀਂ। ਜਗ ਜਾਂ ਦਿਨ ਰਾਘਵ ਕਾਜ ਸਰੇ ਦ੍ਰਿਢ ਨੀਂਦ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਤਾਂ ਦਿਨ ਮਾਹੀਂ। ਬਹੁ ਕਾਲ਼ ਸੁ ਦੂਖ ਭਰੇ ਤਨਮੈਂ ਇਨ ਮੀਤ ਲਹੇ ਅਬ ਹੀ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਤੁਮ ਦੁਖ ਮਿਟਾਇ ਸੁ ਰਾਜ ਦਯੋ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੩੯॥ ਚੌਪਈ ॥ ਦੀਰਘ ਕਾਰਯ ਮੇਂ ਮਨ ਲਾਯੋ। ਰਘੁਪਤਿ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਨਹਿੰ ਆਯੋ। ਨਾਨਾ ਦੇਸ ਨਿਵਾਸੀ ਜੇਈ। ਆਵਹਿੰਗੇ ਦੇਵਰ ਕਪਿ ਤੇਈ। ॥ ੪੦ ॥ ਰਘੁ ਸੱਤਮ ਪਠਏ ਪਲ ਵੰਗਮ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਚਾਰਾ ਰਿਦ ਅੰਗਮ। ਸਭ ਦਿਸ ਬਾਨਰ ਲਿਆਵਨ ਕਾਜੇ। ਗਿਰ ਸਮਾਨ ਜਿਨਕੇ ਤਨ ਛਾਜੇ॥੪੧॥ ਸਭ ਦਿਗ ਬਾਨਰ ਸਹਿ ਸਿਰਦਾਰਾ। ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਨਾਹੀਂ ਕਛੁ ਬਾਰਾ। ਦੈਤ ਸਮੂਹ ਸਭੈ ਚੁਨਿ ਮਾਰੇ। ਰਾਵਨ ਕੌ ਰਣ ਮਾਹਿੰ ਸੰਘਾਰੇ ॥ ੪੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਰੇ ਸਾਥ ਸੁ ਜਾਇਗੋ ਅਬਹੀਂ ਕਪਿ ਸਿਰਦਾਰ। ਭੌਨ ਸੁ ਪਾਵਨ ਕੀਜੀਏ ਅੰਤਹਿ ਪੁਰਿ ਪਗ ਧਾਰ ॥ ੪੩ ॥ ਪੇਖੋ ਤੁਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਸਹਿ ਧੀਰ। ਦਾਨ ਅਭੈ ਬਲਿ ਦੀਜੀਓ ਤੁਮ ਸੇਵਕ ਹਰਿ ਪੀਰ ॥ ੪੪॥

ਤਾਰਾ ਬਚਨ ਸੁ ਸੁਨਤਹੀ ਲਖਮਣ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ। ਕ੍ਰੋਧ ਸੁ
ਦੂਬਰਤਾਂ ਭਏ ਗਏ ਸੁ ਭੌਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੫ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥
ਬਾਨਰ ਰਾਜ ਜਹਾਂ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਰਾਂਮ ਕੇ ਭ੍ਰਾਤਿ ਤਹਾਂ ਪਗ ਧਾਰੇ।
ਨਾਰਿਕੇ ਸੰਗ ਬਿਨੋਦ ਕਰੇ ਕਪਿ ਮਾਂਹਿ ਪਲੰਘ ਭੁਜਾ ਗਲਿ
ਡਾਰੇ। ਪੇਖ ਅਏ ਲਖਮੰਨ ਬਲੀ ਉਰਭੀਤ ਮਹਾਂ ਪਰੋ ਕੂਦ
ਕਨਾਰੇ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਪਿਖ ਤਾਂ ਦ੍ਰਿਗ ਥੇ ਮਦ
ਸੋ ਅਰੁਣਾਰੇ ॥ ੪੬ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਲਖਮੰਨ ਕਹੇ ਕਪਿ ਦੁਸ੍ਟ
ਤੁਮੈਂ ਅਬ ਰਾਮ ਬਿਸਾਰੇ। ਬਾਂਣ ਉਸਾਸਨ ਤੋਹਿ ਚਿਤਾਰਤ
ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਜਿਨੇਰਣ ਮਾਰੇ। ਮੈਂ ਬਧਿ ਤੋਹਿ ਕਰੋਂ ਅਬਹੀਂ
ਪਥਿ ਬਾਲੀ ਕੇ ਜਾਹਿੰ ਸੁ ਬੇਗ ਪਧਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ
ਕਹੇ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਪੇਖ ਉਮਾਂ ਹਨੂਮਾਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ੪੭ ॥
ਹਨੂਮਾਂਨੋਵਾਚ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਲਖਮਣ ਬਾਦਕੈ ਨ ਕੀਜੀਏ
ਬਿਖਾਦ ਕਛੂ ਐਸੇ ਕਪਿਰਾਈ ਕੌ ਨ ਮੁਖਤੇ ਬਖਾਨੀਏ। ਸੁਨੀਏ
ਸੁ ਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਸ ਤੁਮਤੇ ਦਸ਼ੰਸ ਰਾਮ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰਬੀਨੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਉਰ ਆਨੀਏ। ਰਾਮ ਕਾਜ ਹੇਤ ਕਪਿ ਰਾਜ ਹੈ ਸੁ
ਜਾਗ ਸਦਾ ਰਾਮ ਭੂਲ ਗਏ ਸੁ ਉਲੇਹੁਨੋਂ ਨਾ ਠਾਨੀਯੇ।
ਬਾਨਰ ਨਿਹਾਰ ਆਏ ਕੋਟ ਹੂ ਹਜਾਰ ਪੁਨਿ ਆਏ ਹੈਂ
ਅਨੇਕ ਕਛੁ ਢੀਲ ਨਾਂ ਪਛਾਨੀਯੇਂ ॥ ੪੮ ॥ ਸੀਯ ਸੋਧ
ਕਾਜ ਜਾਹਿੰ ਖਾਹਿੰ ਫਲ ਫੂਲ ਬਲ ਕਰੇ ਨ ਰਸੋਈ ਕਾਪ
ਦਲਿ ਉਤਰਾਵਤੋ। ਕਰੇਗੋ ਕਪੇਸ਼ ਰਾਮ ਕਾਰਜ ਅਸ਼ੇਖ ਤਬ
ਜਾਨਿਯੋ ਜਿ ਹੁਤੋ ਤਬ ਜੀਵਤੋ ਨ ਜਾਵਤੋ। ਹਨੂਮਾਨ ਬਾਕ

ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਕੇ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭ ਲਖਮਣ ਲਾਜ ਉਰ ਰਹਯੋ ਸ਼ਰਮਾਵਤੋ। ਅਰਘ ਪਾਦਕੈ ਕਪੀਸ਼ ਲਖਮੰਨ ਪਾਇੰ ਪੂਜੇ ਗਰੇ ਲਾਇ ਲਯੋ ਆਯੋ ਪਾਹੁਨੇਂ ਸੁਹਾਵਤੋ ॥ ੪੯ ॥ ਬੋਲੇ ਕਪਿ ਰਾਈ ਰਘੁਰਾਈ ਕੋ ਸੁ ਦਾਸ ਹੂ ਮੈਂ ਬਾਨਰ ਕੋ ਰਾਜ ਦਯੋ ਨਾਥ ਮੈਂ ਉਬਾਰ ਕੈ। ਰਾਮ ਤੇਜ ਆਪਨੇਂ ਸੁਤੀਨੋਂ ਲੋਕ ਜਿਨੇਂ ਖਿਨ ਆਧਹੀ ਕੇ ਬੀਚ ਚਹੇ ਭੁਜਾ ਬਲ ਧਾਰਕੈ। ਕਰੋਂਗੇ ਸਹਾਇ ਰਘੁ ਰਾਇ ਕੀ ਨਿਵਾਇ ਸਿਰ ਬਾਨਰ ਮਿ-ਲਾਇ ਰਣ ਕੋਟ ਸੁ ਹਜ਼ਾਰ ਕੈ। ਕਾਗਦ ਪਠਾਇ ਹੈਂ ਸੁ ਆਇ ਹੈਂ ਅਨੇਕ ਕਪਿ ਰਨਿ ਤੇ ਨ ਫਿਰੇਂ ਭਟ ਫਿਰੇਂ ਅਰਿ ਮਾਰ ਕੈ ॥ ੫੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹਯੋ ਕਛੁ ਨਿੱਠਰ ਵਾਕ ਸੁ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਅਬ ਸੋ ਖਿਮੀਏਂ ਕਪਿ ਬੀਰ ਬਲੀ ਤੁਮ ਸੋ ਜੁ ਕਹੇ ਕਪਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੇ। ਚਲੀਏ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਜਹਿ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈਂ ਸੁ ਮੁਰਾਰੇ। ਇਕਲੇ ਬਨ ਸੀਯ ਬਿਯੋਗ ਬਡੇ ਰਘੁਨਾਇਕ ਹੈਂ ਬਨ ਮੈਂ ਦੁਖਿਯਾਰੇ ॥ ੫੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਬ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮਾਂਨ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਲਖਮਨ ਸਹਿਤ ਚਢੇ ਰਥ ਮਾਹੀਂ। ਬਾਨਰ ਸਭੈ ਸੁ ਲੀਨ ਬੁਲਾਈ। ਚਲੇ ਕਪੀਸ਼ ਜਹਾਂ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ੫੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਤ ਭੇਰ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਅਪਾਰ ਵਜੈਂ ਉਤ ਬਾਨਰ ਰੀਛ ਲੰਗੂਰ ਸੁਹਾਵੇਂ। ਇਕ ਬੀਂਜਨ ਚਾਰ ਫਿਰਾਵਤ ਹੈਂ ਇਕ ਬੀਰ ਬਲੀ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਝੁਲਾਵੇਂ। ਇਤ ਅੰਗਦ ਔ ਹਨੂਮਾਨ ਚਲੇ ਇਤ ਓਰ ਚਲੇ ਨਲ ਨੀਲ

ਸੁ ਜਾਵੇਂ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਗਏ ਕਪਿਰਾਜ ਤਹਾਂ ਜਹਿਂ ਰਾਮ ਬਿਰਾਜਤ ਭੂਧਰ ਛਾਵੇਂ ॥ ੫੩ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼੍ਵਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਪੰਚਮੋ ਧਯਾਇ ॥੫॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਦੁਆਰ ਗੁਹਾ ਸੁ ਸਿਲਾ ਤਰ ਊਪਰ ਛਾਜਤ ਹੈਂ । ਹੈ ਮ੍ਰਿਗਛਾਲ ਸੁ ਸ਼ਾਮ ਤਨੂੰ ਪੁਨਿ ਸੀਸ ਜਟਾਂ ਸੁ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈਂ । ਨੈਨ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਮੰਦ ਹਸੇ ਮੁਖਿ ਪੇਖ ਸਰੋਜਹਿ ਲਾਜਤ ਹੈਂ । ਸੀਯ ਵਿਯੋਗ ਸੁ ਚੀਤ ਤਪੇ ਮ੍ਰਿਗ ਪੰਖ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਜਾਗਤ ਹੈਂ ॥ ੧ ॥ ਦੂਰਹਿਂ ਤੇ ਰਥਤੇ ਉਤਰੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਲੀ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਭਾਈ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਪਾਇਨ ਮਾਹਿਂ ਪਰੇ ਗਿਰਜਾ ਢਿਗ ਜਾਈ । ਰਾਮ ਕਪੀਸੁ ਮਿਲੇ ਗਲ ਮੈਂ ਪੁਛਿ ਛੇਮ ਲਯੋ ਹਰਿ ਪਾਸ ਬਿਠਾਈ । ਰਾਮ ਕਰਯੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੌ ਪੂਜਨ ਪਾਰਬਤੀ ਹਰਿ ਰੀਤ ਦਿਖਾਈ ॥ ੨ । ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਸ ਕਹਯੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਭਲੇ ਸਿਰਨਾਈ । ਦੇਵ ਪਿਖੋ ਕਰੁਣਾਂ ਕਰਕੈ ਯਹਿ ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਬਡੀ ਪ੍ਰਭ ਆਈ । ਕੇਈ ਕੁਲਾਚਲ ਮੈਂ ਜਨਮੇਂ ਗਿਰ ਅੰਦਰ ਮੇਰ ਸੁ ਦੇਹ ਸੁਹਾਈ । ਦੀਪ ਅਨੇਕ ਸੁ ਵਾਸ ਕਰੈਂ ਕਹਿ ਆਵਤ ਹੈਂ ਬਿਨ ਬੇਰ ਲਗਾਈ ॥ ੩ ॥ ਕੇ ਅਸਤਾ ਚਲ ਕੇ ਉਦਯਾਚਲ ਕੇਈ ਭਏ ਸਰਣਾ ਤਵ ਮਾਹੀਂ । ਕੇ

ਕੁਸਦੀਪ ਭਏ ਰਘੁਨਾਇਕ ਕੇਈ ਭਏ ਗਿਰ ਮੰਦਰ ਮਾਹੀਂ। ਭੂਧਰ ਕੇ ਸਮ ਦੇਹ ਬਡੇ ਫਲ ਹਾਰ ਕਰੇਂ ਕਪਿ ਏ ਬਨ ਮਾ ਹੀਂ। ਕਾਮ ਕੋ ਰੂਪ ਧਰੇ ਸਗਲੇ ਕਪਿ ਸੈਨਨ ਕੀ ਗਨਤੀ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ ॥੪॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਬਲ ਅੰਸਨ ਤੇ ਇਹ ਬਾਨਰ ਰੂਪ ਧਰੇ ਜਗਮਾਹੀਂ। ਹੈ ਕਿਨ ਕੋ ਗਜ ਸੋਂ ਬਲਰਾਮ ਬਿ ਸਾਰਦ ਹੈਂ ਸਭ ਸਿਘਰਮਾਹੀਂ। ਕੇਚਿਤ ਹੈਂ ਦਸ ਨਾਗ ਬਲੀ ਗਜ ਆਯੁਧ ਹੈ ਬਲ ਮੈਂ ਇਨ ਮਾਹੀਂ। ਲਾਖ ਕਰੋਰ ਗਜਾਨ ਧਰੇ ਬਲ ਹੈ ਕਿਨ ਕੇ ਬਲ ਕੀ ਮਿਤਿ ਨਾਹੀਂ ॥੫॥ ਕੇ ਚਿਤ ਅੰਗਨ ਕੂਟ ਸਮਾਂ ਪੁਨਿ ਕੇਚਿਤ ਹੇਮ ਸਮਾਨ ਬਿਰਾਜੇ। ਕੇਚਿਤ ਲਾਲ ਮੁਖਾਂਬੁਜ ਤੇ ਪੁਨਿ ਕੇਚਿਤ ਦੀਰਘ ਵਾਲ ਸੁ ਛਾਜੇ। ਊਜਲ ਕੇਚਿਤ ਫਾਟਕ ਸੇ ਪੁਨਿ ਕੰਬ ਸੁ ਮਾਨਸੁ ਕੇ ਚਿਤਛਾਜੇ। ਆਵਤਹੈਂ ਰਣਿਚਾਹ ਭਰੇ ਕਪਿ ਰਾਮ ਪਿਖੋ ਘਨ ਸੇ ਮੁਖਿ ਗਾਜੇ ॥ ੬ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਆਇਸੁ ਕਿ ਸਭੈ ਹੈਂ ਸੁ ਕਰਨ ਹਾਰ ਚਾਹਤ ਨ ਕਛੂ ਫੂਲ ਮੂਲ ਹੀ ਅਹਾਰ ਹੈਂ। ਏ ਜੁ ਪਿਖੋ ਰਾਮ ਤੁਮ ਲਾਗਤ ਪਹਾਰ ਜੋ ਸੁ ਜਾਮਵਾਨ ਨਾਮ ਕੋਟ ਰੀਛ ਕੋ ਸਿਰਦਾਰ ਹੈਂ। ਇਹੈ ਹਨੁ- ਮਾਨ ਬਲਵਾਨ ਬਿਖਜਾਤ ਪ੍ਰਭ ਵਾਯੁ ਕੋ ਕੁਮਾਰ ਨੀਤ ਮੰਤ੍ਰ ਮੈ ਉਦਾਰ ਹੈਂ। ਇਹੈ ਨਲ ਨੀਲ ਸੁ ਗਵਾਖਗ ਵੈ ਜਾਨੀਯੇ ਜੂ ਰਾਮ ਗੰਦਮਾਦਨ ਸੋ ਬਲ ਕੋ ਨ ਪਾਰ ਹੈਂ ॥੭॥ ਸਰਭ ਦੁਵਿਦਪੰਨ ਸਸਬਲੀ ਮੁਖਿ ਕੇਰ ਕੇਰਦਧਿਮੁਖਮੁਖਏਈਪਹਿ ਚਾਨੀਯੇਂ। ਏਹ ਤੂ ਸੁਖੇਣ ਯਹੇ ਤਾਰ ਨਾਮ ਯਾਹ ਕਹੇ ਪਿਤਾ

ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਸੁ ਕੇਸਰੀ ਪਛਾਨੀਯੇਂ। ਏਹ ਸਿਰਦਾਰ ਮੇਰੇ ਖਾਸਗੀ ਸੁ ਚੇਲੇ ਲਾਰ ਰਿਪੁ ਕੇ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈ ਬਖਾਨੀਯੇਂ। ਸਭੈ ਹੈਂ ਉਦਾਰ ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਕੌ ਅਪਾਰ ਰਾਮ ਮਾਹਿੰ ਸੰਗਰਾਮ ਕੈ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੇ ਸਮਾਨੀਯੇਂ ॥ ੮ ॥ ਔਰ ਜੋਈ ਬਾਨਰ ਸਿਰਦਾਰ ਬਡੇ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋਟਿਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਛੁ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਈਏ। ਦੇਵ ਅੰਸ ਸੂਤ ਸਭੈ ਬਾਨਰ ਸਪੂਤ ਪ੍ਰਭ ਨਾਥ ਕਾਜ ਕਰੇ ਬਾਲਿ ਮੁਖਤੇ ਬਤਾਈਏ। ਏਜੁ ਪਿਖੋ ਰਾਮ ਤੁਮ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨੋਂ ਸੁ ਬਾਲੀ ਕੋ ਕੁਮਾਰ ਨਾਮ ਅੰਗਦ ਸੁਨਾਈਏ। ਬਾਲੀ ਸਮ ਬੀਰ ਅਤਿ ਧੀਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਰੇ ਯਾਹੀ ਕੇ ਭਰੋਸੇ ਰਣ ਖੰਭ ਸੋ ਗਡਾਈਏ ॥ ੯ ॥ ਬਾਨਰ ਅਨੇਕ ਔਰ ਸੂਰ ਰਨ ਪਰੇ ਦੌਰ ਨਾਥ ਕਾਜ ਪ੍ਰਾਣ ਕੀ ਨ ਚਿੰਤ ਮਨ ਧਾਰ ਹੈ। ਅਰਿ ਬਧ ਕਾਜ ਕਪਿ ਰਣ ਮੈ ਸੋ ਜਾਗ ਸਭ ਕੋਪ ਬੀਰ ਭਾਰੇ ਸੁ ਉਖਾਰ ਗਿਰ ਮਾਰ ਹੈਂ। ਆਇਸੁ ਸੁ ਦੀਜੀਏ ਨ ਦੇਰਕਛੁ ਕੀਜੀਏ ਸੁਬਾਨਰ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇ ਸੁ ਨਿਹਾਰ ਹੈਂ। ਉਮਾ ਤਬ ਰਾਮ ਹਰਖਾਇ ਉਰ ਨੈਨ ਭਰ ਮਿਲਕੈ ਕਪੀਸ਼ ਮੀਤ ਬਾਤ ਯੋਂ ਉਚਾਰ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਮੀਤ ਕਾਜ ਹੈ ਮਹਾਂਨ ਨਾਹਿ ਤੂੰ ਅਜਾਨ ਕਛੁ ਸੀਧ ਸੋਧ ਕਾਜ ਕਪਿ ਪਠੀਏ ਬਿਚਾਰ ਕੈ। ਸੁਨ ਕੈ ਸੁ ਰਾਮ ਵਾਕ ਭਏ ਪੁਲਕਾਤ ਕਪਿ ਪਠੀਏ ਸੁ ਤੀਨ ਉਰ ਤੀਨ ਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੈ। ਬਲ ਕੈ ਬਿਚੱਛਨ ਪਠਾਏ ਦਿਸ ਦੱਛਨ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਤਾਂਹਿ ਕਹਤ ਉਚਾਰ ਕੈ। ਅੰਗਦ ਸੁ ਜਾਮਵੰਤ ਕੇਸਰੀ

ਕੁਮਾਰ ਨਲ ਸਰਭ ਸੁਖੇਣ ਮੈਂਦ ਦੁਵਿਦ ਸੁਧਾਰ ਕੈ ॥ ੧੧ ॥ ਕਹਜੋ ਕਪਿ ਰਾਇ ਸਭਿ ਓਰ ਸੁਬੁਲਾਇ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕੋ ਪਠਾਏ ਘਨੋਂ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਵਨਾਂ। ਭੂਮ ਅੰਤ ਹੇਰ ਸੀਯ ਸਾਰ ਲੈ ਸਵੇਰ ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ ਬੇਰ ਬੇਰ ਦਿਨ ਤੀਸ ਮਾਹਿੰ ਆਵਨਾਂ। ਬਿਨ ਸੀਯ ਵੇਖੀ ਦਿਨ ਜਾਹਿੰ ਜੋ ਬਸੇਖੀ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਣ ਅੰਤ ਦੰਡ ਕਪਿ ਭੂਮ ਮੈਂ ਗਡਾਵਨਾਂ। ਬਾਨਰ ਪਠਾਏ ਕਪਿ ਰਾਇ ਸਿਰ ਨਜਾਏ ਹਰਿ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਆਇ ਉਮਾਂ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨਾਂ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਖਿ ਹਨੂਮਾਂਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀਯੋ ਹੈ ਪਯਾਨ ਪਥਿ ਲੀਨੋ ਹੈ ਬੁਲਾਇ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ ਕੈ ॥ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹਿਤ ਮੁੰਦਰੀ ਲਿਜਾਹ ਕਪਿ ਮੁੰਦਰੀ ਸੁ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਦੇਈਂ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਜਾਇਕੈ। ਕਾਂਮ ਹੈ ਮਹਾਨ ਯਾ ਮੈਂ ਤੂਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਪਿ ਸੱਤਮ ਸੁ ਜਾਨ ਬਲ ਕਰੀਂ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਕਹੋ ਬਲ ਜਾਨ ਤੇਰੀ ਪੱਥ ਮੈਂ ਕੱਲਜਾਨ ਸਦਾ ਜਾਹਿ ਬੀਰ ਬੇਗ ਤੂੰ ਗਜਾਨਨ ਮਨਾਇਕੈ ॥ ੧੩ ॥ ਐਸੇ ਕਪਿ ਰਾਇ ਦਏ ਬਾਨਰ ਪਠਾਇ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕਾਜ ਗਏ ਔਰ ਅੰਗਦ ਸੁ ਧਾਰਿਯੋ। ਬਿੰਧ ਬਨ ਮਾਹਿੰ ਫਿਰੇ ਸੀਯ ਕੋ ਨ ਨੇਹੁ ਕਰੈ ਗਿਰਕੇ ਸਮਾਨ ਏਕ ਰਾਕਸ਼ ਨਿਹਾਰਿਯੋ। ਭੀਖਨ ਅਕਾਰ ਮ੍ਰਿਗ ਹਾਥੀ ਕੋ ਅਹਾਰ ਕਰੇ ਰਾਵਣ ਬਿਚਾਰ ਕਪਿ ਦਲ ਕਿਲਕਾਰਿਯੋ। ਬਾਨਰ ਬਿਦਾਰ ਕਰੈ ਮੁਸ਼੍ਰ ਪਰਹਾਰ ਬਲ ਖਿਣ ਹੀਂ ਕੇ ਬੀਚ ਤਾਹਿ ਕੋਪ ਕਰ ਮਾਰਿਯੋ ॥ ੧੪ ॥ ਏਹੂ ਨਾ ਦਸਾਨਨ ਬਖਾਂਨ ਗਏ ਕਾਨਨ ਸੁ ਔਰ ਬਨ

ਭਾਰੀ ਨ ਸਮਾਨ ਕਛੂ ਕੀਜੀਏ। ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਆਸ ਲਗ
ਪਯਾਸ ਤਨ ਭਾਰੀ ਨਹਿ ਪਾਵੈਂ ਤਾਹਿ ਵਾਰੀ ਕਪਿ ਕਹੇ
ਕਾਹਿ ਕੀਜੀਯੇ। ਸੂਖੇ ਮੁਖ ਕੰਠ ਤਾਲ ਭਏ ਹੈਂ ਬਿਹਾਲ
ਕਪਿ ਮਹਾਂ ਬਨ ਭੂਮੇਂ ਕਹੋ ਕੌਨ ਭਾਂਤਿ ਜੀਜੀਏ। ਏਕਪਿਖੀ
ਦਰੀ ਤਹਿ ਤ੍ਰਿਨੌਂ ਸੋ ਅਵਰੀ ਮੁਖ ਏਕ ਕਹੇ ਯਾਹਿ ਮਾਹਿ
ਨੀਰ ਪੇਖ ਲੀਜੀਏ॥ ੧੫ ॥ ਪਿਖੇ ਪਲਵੰਗਮ ਸੁ ਨਿਕਸੇ
ਵਿਹੰਗਮ ਸੁ ਗੀਲੇ ਛਦ ਕ੍ਰੌਚ ਹੰਸ ਹਨੂੰ ਯੋਂ ਉਚਾਰ ਹੈ। ਇ
ਹੈ ਗੁਹਾ ਦੁਆਰ ਵਰੋ ਸਭੈ ਸੁ ਵਿਚਾਰ ਕਹੋਂ ਸਭਨ ਪੁਕਾਰ
ਯਾਹ ਭੀਤਰ ਸੁ ਵਾਰ ਹੈ। ਐਸੇ ਤੋ ਬਖਾਨ ਆਗੇ ਭਏ ਹਨੂੰ
ਮਾਨ ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਕਪਿ ਜਾਤ ਕਹੇਂ ਕਹਾਂ ਜਲ ਧਾਰ ਹੈ। ਆਪਸ
ਮੈ ਹਾਥ ਫਰੇ ਜਾਹਿ ਚਲੇ ਜੀਯ ਡਰੇ ਦੇਤ ਨ ਦਿਖਾਈ ਕਛੂ
ਬਡੋ ਅੰਧਕਾਰ ਹੈ॥ ੧੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਦੂਰ
ਗਏ ਕਪਿ ਜਬਹੀਂ। ਪੇਖੇ ਨੀਰ ਤਲਾਵ ਸੁ ਤਬਹੀਂ। ਮਨਿ
ਸਮਾਨ ਉਜਲ ਜਹਿ ਵਾਰੇ। ਕਲਪ ਦ੍ਰੂਮਨ ਸੇ ਦ੍ਰੂਮ
ਪਰਵਾਰੇ ॥੧੭॥ ਲਟਕੇਂ ਡਾਲਿ ਭੂਮਿ ਫਲ ਭਰੇ। ਮਧੁ ਕੇ
ਜਹਾਂ ਸੁ ਛਾਤੇ ਖਰੇ। ਸਭ ਗੁਣਵੰਤ ਸੁ ਭੌਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਮਨਿ
ਮੁਕਤਾ ਪਟ ਪੂਰੇ ਸਾਰੇ॥ ੧੮ ॥ ਜਾਂਮੈਂ ਭੋਜਨ ਬਹੁ ਪਰ
ਕਾਰਾ। ਮਾਨੁਖ ਨਾਹਿ ਸੁ ਕੋ ਰਖਵਾਰਾ। ਭੌਨ ਪ੍ਰਭਾ ਪਿਖ
ਕਪਿ ਬਿਸਮਏ। ਤਾਮੈ ਕੌਤਕ ਦੇਖੇ ਨਏ॥੧੯॥ਦਿੱਬ ਕਨਕ
ਕੇ ਆਸਨ ਮਾਹੀਂ। ਨਾਰ ਪਿਖੀ ਇਕ ਦੂਸਰ ਨਾਹੀਂ।
ਤਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾ ਸਗਲ ਤਨ ਵਾਰੇ। ਚੀਰ ਬਸਨ ਉਰ ਈਸ਼

ਚਿਤਾਰੇ॥੨੦॥ ਪਦਮਾਸਨ ਵਿਚ ਜੋਗ ਕਮਾਏ। ਤਾਕੋ ਪਿਖ ਕਪਿ ਸਗਲ ਡਰਾਏ। ਗਏ ਸਮੀਪ ਭਗਤਿ ਉਰ ਭੀਨੇਂ। ਜੋਰ ਦੁਊ ਕਰ ਬੰਦਨਕੀਨੇਂ॥੨੧॥ ਦੇਵੀਪੇਖ ਮੁਕੀਸ਼ ਅਲਾਏ। ਕੌਨ ਤੁਮੇਂ ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਆਏ। ਕਿਨ ਕੇ ਦੂਤ ਕਹਾਂ ਤੇ ਆਏ। ਮਮ ਅਸਥਾਨ ਸੁ ਕਜੋਂ ਪਦ ਦਾਏ॥ ੨੨। ਦੋਹਰਾ॥ ਤਾਕੇ ਬਚਨ ਸੁ ਸੁਨਤ ਹੀ ਤਬ ਬੋਲੇ ਹਨੂਮਾਂਨ। ਸਮਾਚਾਰ ਦੇਵੀ ਸੁਨੋਂ ਨੀਕੇ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨ॥ ੨੩ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਅਯੁੱਧਯਾ ਕੋ ਰਾਜਾ ਦਸਰਥ ਸਿਰਤਾਜਾ ਤਾਂਕੋ ਬਡੋ ਸੁਤ ਭਾਮਨੀ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਰਾਮ ਗਾਯੇ ਹੈਂ। ਆਗਿਆ ਨਿਰਸ਼ੰਕ ਨੀ ਮਾਨ ਉਰ ਲੀਨੀ ਨਿਜ ਨਾਰਿ ਲਘੁਭ੍ਰਾਤ ਲੈ ਸੁ ਬਡੇ ਬਨ ਆਏ ਹੈਂ। ਨਾਰਿ ਤਾਹਿ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਹਰੀ ਹੈ ਦਸਾਨਨ ਸੁ ਸੀਯ ਪਥਿ ਆਏ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੋਂ ਮਿਲਾਏ ਹੈਂ। ਕਹਯੋ ਕਪਿ ਰਾਈ ਸਭ ਕਪਿਨ ਬੁਲਾਈ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕਾਜ ਜਾਹੁ ਮੀਤ ਭਾਵ ਕੈ ਪਠਾਏ ਹੈਂ॥ ੨੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੋਧਤ ਸੀਯ ਲਗੀ ਤਨ ਪਯਾਸ ਬਰੇ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਯੋਂ ਹਮ ਆਏ। ਤੂੰ ਕਿਹ ਕਾਜ ਬਸੈਂ ਇਹ ਠੌਰ ਸੁ ਕੌਨ ਅਹੇ ਹਮ ਦੇਹ ਬਤਾਏ। ਯੋਗਿਨ ਤੋ ਪਿਖ ਬਾਨਰ ਕੋ ਹਰਖੀ ਉਰ ਮੈਂ ਇਹ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਪੂਰਬ ਨੀਰ ਸੁ ਪਾਨ ਕਰੋ ਤੁਮ ਮੂਲ ਫਲਾਦਿਕ ਲੇਹੁ ਸੁ ਖਾਏ॥ ੨੫॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਆਹੁ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਫੇਰ ਕਹੋਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਟੇਰ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਕੀਸ ਗਏ ਫਲ ਮੂਲ ਖਾਵਨੇਂ। ਖਾਇ ਫਲ ਪੀਵ ਜਲ ਭਏ ਬਲਵੰਤ ਕਪਿ ਕਰੇਂ ਮਦ ਪਾਂਨ

ਭਏ ਹੀਏ ਹਰਖਾਵਨੇਂ । ਹੀਏ ਹਰਖਏ ਕਪਿ ਵਾਂਕੀ ਵਿਗ
ਗਏ ਪੁਨਿ ਖਰੇ ਆਗੇ ਜੋਰ ਕਰ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨੇ। ਜੋਗਨੀ
ਉਦਾਰ ਜਾਹਿ ਰੂਪ ਹੈ ਅਪਾਰ ਵਾਹਿ ਕਰ ਹੈ ਬਿਚਾਰ ਲਾਗੀ
ਹਨੂੰ ਕੋ ਬਤਾਵਨੇਂ ॥ ੨੬ ॥ ਹੇਮਾ ਹੁਤੋ ਨਾਮ ਵਹਿ ਰੂਪ ਕੀ
ਸੀ ਧਾਂਮ ਵਿਸਕਰਮਾਂ ਕੀ ਤਨੁਜਾ ਪੂਜਾ ਈਸ਼ ਕੀ ਕਰੈ ਨਈ
। ਤਾਹਿੰ ਨਿਰਤ ਕੀਨੇ ਸੁ ਮਹੇਸ਼ ਮਨ ਲੀਨੇ ਤਿਨ ਹੋਇਕੈ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦਿਬ ਪੂਰੀ ਜਗਏ ਦਈ। ਬਰਖ ਅਨੇਕ ਇਹ
ਬਾਸ ਕੀਨੇ ਏਕ ਟੇਕ ਭੂਮਿ ਲੋਗ ਛੋਡ ਵਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਗ
ਮੈਂ ਗਈ। ਤਿਨਕੀ ਸਹੇਲੀ ਮੈਂ ਇਕੇਲੀ ਈਹਾਂ ਬਾਸ ਕਰੋਂ
ਮੋਖ ਚਾਹ ਜਗੀ ਨਿਤ ਸੰਗ ਨਾਹਿੰ ਇਉ ਗਈ॥੨੭॥ ਦੋਹਾ
॥ ਮੈ ਬੇਟੀ ਗੰਧਰਬ ਕੀ ਸੁਧੰਪ੍ਰਭਾ ਮਮ ਨਾਮ ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ
ਜਾਤੀ ਕਹਜੋ ਹੇਮਾ ਤਪ ਕਰ ਧਾਮ ॥ ੨੮ ॥ ਕਬਿਤ ॥
ਇਹਾਂ ਬਾਸ ਕੀਜੀਓ ਸੁ।ਜੀਜੀਓ ਅਰਾਧ ਹਰਿ ਸੂਨ ਥਾਨ
ਹੋਇ ਇਹ ਜੀਵ ਨਾ ਰਹਾਇ ਹੈਂ । ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਆਏ ਅਵਤਾਰ
ਹਰਿ ਲਏ ਵਹਿ ਦਸਰਥ ਸੁਤ ਹੋਇ ਰਾਮ ਯੋ ਕਹਾਇ ਹੈਂ ।
ਭੂਮ ਭਾਰ ਹਾਰ ਕਾਜ ਤਜੇਂਗੇ ਸੁ ਤਾਤ ਰਾਜ ਚੀਰ ਪਟਧਾਰ
ਵਹਿ ਬਨਮੈਂ ਸੁ ਆਇ ਹੈਂ। ਸੀਯ ਤਾਂਹਿੰ ਭਾਰਯਾ ਸੁ ਹਰੀ
ਜਾਹਿੰ ਆਰਜਾ ਸੁ ਸੋਧਨੇ ਕੇ ਕਾਜ ਵਹਿ ਬਾਨਰ ਪਠਾਇਹੈਂ
॥ ੨੯॥ ਚੋਪਈ ॥ ਯਾਹਿ ਗੁਹਾਕੇ ਭੀਤਰ ਆਵੇਂ । ਪੂਜੇਂ ਤੂੰ
ਫਲ ਮੂਲ ਖੁਲਾਵੇਂ । ਬਹੁਰ ਗੁਹਾ ਤਜ ਜਹਿੰ ਵਹਿ ਰਾਮ। ਜਾਇ
ਕਰੇਂ ਤੂੰ ਪਦ ਪ੍ਰਣਾਮ ॥ ੩੦ ॥ ਬਹੁਰ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਭੌਨਹਿ

ਜਾਵੈਂ । ਜੋਗੀ ਜਾਹਿ ਜਤਨ ਕਰ ਪਾਵੈਂ । ਅਬ ਮੈਂ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਨ ਜਾਵੋਂ । ਚਲੋ ਸੁ ਬੇਗ ਨ ਦੇਰ ਲਗਾਵੋਂ ॥ ੩੧॥ ਤੁਮ ਅਬ ਨੈਨ ਮਿਲਾਵੋ ਸਾਰੇ ।ਚਲੇ ਗੁਫਾਕੇ ਬਾਹਿਰ ਵਾਰੇ। ਸੁਨ ਸਬ ਬਾਨਰ ਨੈਨ ਮਿਲਾਏ।ਪੂਰਬ ਜਿਉਂ ਕਪਿ ਬਾਹਿਰ ਆਏ ॥ ੩੨ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਭਾਮਨਿ ਭਾਮਨਿ ਤਯਾਗ ਗੁਫਾ ਵਹਿ ਆਪ ਗਈ ਜਹਿਂ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ।ਭ੍ਰਾਤ ਬਿਰਾਜਤਪਾਸ ਤਿਨੇ ਢਿਗ ਏਕ ਸੁ ਬਾਨਰ ਕੋ ਸਿਰਦਾਰੇ । ਪੇਖ ਪ੍ਰਦੱਖਣ ਤਾਹਿੰ ਕਰੀ ਪੁਨਿ ਬੰਦਨ ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ ਧਾਰੇ। ਰੋਮ ਭਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਮਾਂ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਗਦਾਗਦ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ॥੩੩॥ ਸੁਯੰਪ੍ਰਭਾ ਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਰਾਜਨ ਰਾਇ ਸੁ ਦੇਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਆਈ ਈਹਾਂ ਤਵ ਪਾਇਨ ਦਾਸੀ । ਮੈਂ ਤਪ ਕੀਨ ਹਜ਼ਾਰਸਮਾਂ ਬਰ ਕੰਦਰ ਅੰਦਰ ਰਾਮ ਬਿਲਾਸੀ। ਆਜੁ ਭਯੋ ਫਲ ਤਾਂ ਤਪ ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਰੂਪ ਪਿਖੇ ਜਗ ਮੈਂ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ਬੰਦਤ ਹੌਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੋ ਤੁਮ ਪਾਇ ਪਰੇ ਪੁਨਿ ਮਾਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥ ੩੪ ॥ ਭੂਤਹਿੰ ਮਾਹਿਂ ਅਲਖ ਸਦਾ ਤੁਮ ਬਾਹਰ ਅੰਤਰਿ ਏਕ ਸੁ ਭਾਗੇ। ਮਾਹਿ ਕਨਾਤ ਤਨੀਂ ਤੁਮਹੀਂ ਤਿਹਤੇ ਤੁਮ ਮਾਨੁਖ ਸੇ ਜਨ ਲਾਗੇ । ਜਾਨ ਸਕੈਂ ਨਹਿ ਮੂਢ ਤੁਮੈਂ ਸੁ ਸਿਲੂਖ ਸਮਾਨ ਸਜੇ ਤਨ ਬਾਗੇ । ਸੇਵਕ ਜੇ ਤੁਮਰੇ ਪਦ ਕੇ ਵਹਿ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਜਗ ਤੇ ਵੈਹ ਜਾਗੇ॥ ੩੫ ॥ ਸੇਵਕ ਸੇਵ ਬਤਾਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਤੈਂ ਅਵਤਾਰ ਲਯੋ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । ਤਾਂਮਸ ਜੋਨਿ ਸੁ ਮੈ ਜਗ ਮੈਂ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਲਖੋਂ ਤੁਮਕੋ ਭਵ ਮਾਹੀਂ । ਤੇ ਬਲ ਤੱਤੁ

ਸਰੂਪ ਭਲੇ ਜਨ ਕੇਚਿਤ ਜਾਨਤ ਲੋਕਿਨ ਮਾਹੀਂ। ਰੂਪ ਇਹੈ ਜਗ ਪਾਵਨ ਜੋ ਨਿਤ ਰਾਮ ਬਸੈ ਹਮਰੈ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥੩੬॥ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇ ਪਦ ਮੋਹਿ ਪਿਖੇ ਵਹੁ ਮੋਖ ਸੋਂ ਆਪਹੀ ਦੇਹ ਦਿਖਾਰੇ। ਜੇਧਨ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਿਤ੍ਰ ਸੁਰਾ ਮੁਖ ਪਾਨ ਕਰੇ ਸੁ ਭਏ ਮਤਵਾਰੇ। ਤੂੰ ਧਨ ਆਹਿ ਅਕਿੰਚਨ ਕੋ ਧਨਵੰਤ ਕਹਾਂ ਤਵ ਨਾਮ ਉਚਾਰੇ। ਤੂੰ ਗੁਣ ਹੀਨ ਅਕਿੰਚਿਤ ਬਿੱਤ ਸਦਾ ਅਭਿਬੰਦਨ ਆਹਿ ਹਮਾਰੇ॥ ੩੭॥ ਚੌਪਈ॥ ਆਤਮ ਰਾਮ ਤੁਹੀਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਤੂੰ ਨਿਰਗੁਣ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮਾਹੀਂ। ਕਾਲਰੂਪ ਈਸ਼ਰ ਤੂੰ ਆਹਿ। ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਮੱਧਿ ਤਵ ਨਾਹਿ॥ ੩੮॥ ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈਂ ਤੂੰ ਸਮ ਅਹੈ। ਤੂੰ ਪੁਰਖੋਤਮ ਮੈਂ ਉਰ ਲਹੈ। ਤੇਰੋ ਦੇਵ ਅਚਰਜ ਸੁ ਜੋਈ। ਲੋਕ ਬਿਡੰਬਨ ਲਖੇ ਨ ਕੋਈ॥ ੩੯॥ ਤੇਰੋ ਨਾਹਿੰ ਪਿਆਰੋ ਕੋਈ। ਦ੍ਵੈਖ ਵਿਖੈ ਤੁਮਰੇ ਨਹਿੰ ਹੋਈ। ਤੇਰੀ ਮਾਇਆ ਵ੍ਯਾਪੇ ਜੇਈ। ਤੁਮਕੋ ਸੱਮਕ ਲਖੇ ਨ ਤੇਈ॥ ੪੦॥ ਤੁਮ ਅਜਨਮ ਪੁਨਿ ਜਨਮ ਤੁਮਾਰੇ। ਦੇਵ ਤ੍ਰਿਯਕ ਅਰ ਨਰਨ ਮਝਾਰੇ। ਜਨਮ ਸੁ ਕਰਮਾਦਿਕ ਤੇ ਜੇਈ। ਆਹਿ ਅਤਜੋਤ ਬਿਡੰਬਨ ਤੇਈ॥ ੪੧॥ ਤੋਕੋ ਅਖਜਰ ਬੇਦ ਬਖਾਨੋਂ। ਕੱਲਜਾਣ ਕਥਾ ਹਿਤ ਜਨਮਸੁ ਠਾਨੇਂ। ਕੌਸਲ ਰਾਜ ਤਪਹਿ ਫਲ ਦਾਨ। ਕੇਚਿਤ ਜਨਮ ਸੁ ਕਰੇਂ ਬਖਾਨ॥ ੪੨॥ ਕੇਚਿਤ ਕਹੇਂ ਕੁਸੱਲਜਾ ਮਾਤਾ। ਬਿਨਤੀ ਕਰੇਂ ਭੁਏ ਬਿਖਜਾਤਾ। ਰਾਖਸ਼ ਦੁਸ਼ਟ ਭੁਏ ਭੂ ਭਾਰ। ਮਾਰਣ ਹਿਤ ਲੀਨੋ ਅਵਤਾਰ॥ ੪੩॥ ਬਿਨਤੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਥੀ

ਕਰੀ। ਯਾ ਹਿਤ ਭਏ ਮਨੁਜ ਜਗ ਹਰੀ॥ ਕੇਚਿਤ ਐਸੇ ਕਰੈਂ ਬਖਾਨ। ਤੂੰ ਪਰਿ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ਭਗਵਾਨ॥ ੪੪॥ ਤੇਰੀ ਕਥਾ ਸੁਨੇਂ ਅਰ ਗਾਵੇਂ। ਤੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਤੇ ਪਦ ਪਾਵੇਂ। ਤੇਰੇ ਪਾਦ ਪੋਤ ਅਵਿਲੰਬਾ। ਪਾਇ ਤਰੇ ਭਵ ਨਾਹਿ ਬਿਲੰਬਾ॥ ੪੫॥ ਤਵ ਮਾਇਆ ਗੁਣ ਮੇ ਉਰ ਬੰਧਾ। ਯਾਤੇ ਭਈ ਸੁ ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਅੰਧਾ। ਤੂੰ ਗੁਣ ਭਿੰਨ ਸੁ ਗੁਣਨ ਅਧਾਰਾ। ਕੈਸੇ ਜਾਨੋਂ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ॥ ੪੬॥ ਉਸਤਤਿ ਕੈਸੇ ਕਰੋਂ ਤੁਮਾਰੀ। ਬਾਣੀ ਕੇ ਨਹਿੰ ਬਿਖੇ ਮੁਰਾਰੀ। ਤਾਂਤੇ ਕਰੋਂ ਸੁ ਪਦ ਪਰਣਾਮਾ। ਬਾਣ ਸਰਾਸਨ ਧਾਰੀ ਰਾਮਾ॥ ੪੭॥ ਲਖਮਣ ਸਹਿਤ ਸੁ ਦੇਵ ਬਿਰਾਜੇ। ਸਹਿਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨਿਖਲ ਤਮ ਭਾਜੇ। ਯਾਬਿਧ ਕਰੀ ਬਡਾਈ ਜਬਹੀਂ। ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਮਾਂ ਹਰਿ ਤਬਹੀਂ ॥ ੪੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਧਿ ਪ੍ਰਭਾ ਨਿਜ ਭਗਤਿ ਪਿਖ ਬੋਲੇ ਹਸਿ ਭਗਵਾਨ। ਜੋ ਵਰ ਚਾਹੋ ਚੀਤ ਮੈਂ ਸੋ ਮਮ ਕਰੋ ਬਖਾਨ॥ ੫੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਧਿ ਪ੍ਰਭਾ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖੇ ਬਚਨ ਬਿਸਾਲ। ਭਗਤ ਸੁ ਰਾਘਵ ਦੀਜੀਏ ਤੁਮ ਭਗਤਨ ਪਰ ਦਯਾਲ॥ ੫੧॥ ਜਹਿ ਜਹਿ ਜਨਮੋ ਕਰਮ ਵਸ ਤਹਿ ਤਹਿ ਭਗਤਿ ਤੁਹਾਰ। ਤਵ ਭਗਤਨਕੋ ਸੰਗ ਸਦ ਹੋਵੈ ਮੋਹ ਮੁਰਾਰ॥ ੫੨॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮੂਢਨ ਕੋ ਨਹਿ ਸੰਗ ਕਬੀ ਪ੍ਰਭ ਹੋਵਤ ਮੇ ਯਹਿ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ। ਜੀਭ ਰਰੇ ਮੁਖ ਰਾਮ ਸਦਾ ਮਨੁ ਰਾਮ ਸੁ ਸਾਮਲ ਰੂਪ ਚਿਤਾਰੇ। ਸੀਯ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਸਦਾ ਸਰ ਔਰ ਸਰਾਸਨ ਹੈ ਕਰ ਧਾਰੇ। ਪੀਤ

ਪਟੰਬਰ ਔ ਮੁਕਤਾ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਨੂਪਰ ਹਾਰ ਸਵਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੌਸ੍ਤੁਕ ਮਣਿ ਗਲ ਮੈਂ ਲਸੇ ਕੁੰਡਲ ਕਾਨ ਸੁਹਾਹਿੰ। ਇਹੀ ਬਸੈ ਉਰ ਮੈਂ ਸਦਾ ਰਾਮ ਔਰ ਬਰ ਨਾਹਿੰ ॥੫੪॥ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸੁਧੀ ਪ੍ਰਭਾ ਐਸੇ ਹੀ ਹੋਈ। ਤੂੰ ਮਨ ਮੈਂ ਚਾਹਤ ਹੈਂ ਜੋਈ। ਬੱਦ੍ਰੀ ਖੰਡ ਪਾਵਨ ਮਮ ਥਾਨ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਕਰ ਦਰਸ ਮਹਾਨ॥ ੫੫ ॥ ਤਹਿੰ ਬਸ ਮੋਕੋ ਉਰ ਮੈਂ ਭਜੇ। ਬਹੁਰੋ ਜਾਇ ਕਲੇਵਰ ਤਜੇ। ਮੋਹ ਪਰਾਤਮ ਕੋ ਤਬ ਪਾਵੈਂ। ਬਹੁਰੋ ਭਵ ਸਾਗਰ ਨਹਿੰ ਆਵੈਂ॥ ॥ ੫੬ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਘਵ ਕੀ ਯਾਬਿਧ ਬਾਨੀਂ। ਉਮਾਂ ਤਾਹਿੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਮ ਮਾਨੀਂ। ਬੱਦ੍ਰੀ ਖੰਡ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮਹਿ ਜਾਈ। ਸਿਮਰੈ ਰਘੁਪਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਈ ॥ ੫੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਉਮਾ ਕਲੇਵਰ ਤਿਆਗ ਕੈ ਗਈ ਰਾਮ ਕੇ ਧਾਮ। ਗਿਰਜਾ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਫਿਰੇ ਮੋਖ ਕਲਪ ਦ੍ਰੁਮ ਰਾਮ ॥ ੫੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਖਸ਼੍ਟਮੋ ਧਿਆਇ ॥ ੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਕਬਿਤ। ਤਰੁਣ ਕੇ ਮੂਲ ਖਰੇ ਬਾਨਰ ਲੰਗੂਰ ਸੀਯ ਸਾਰ ਨਹਿੰ ਆਈ ਭਈ ਚਿੰਤ ਸਭ ਕੀਸ਼ ਕੇ। ਭਏ ਕਪਿ ਸਾਰੇ ਸਭਿ ਅੰਗਦ ਉਚਾਰੇ ਗਏ ਤੀਸ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਜਨ ਹੈਂ ਅਧੀਨ ਈਸ਼ ਕੇ। ਦਰੀ ਮੈਂ ਜੁ ਭ੍ਰਮੇ ਮਾਸ ਸੀਯਾ ਕੀ ਨ ਭਈ

ਆਸ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਉਦਾਸ ਕਾਜ ਕਰੇ ਨ ਕਪੀਸ਼ ਕੇ । ਜਾਹਿੰਗੇ ਸੁ ਰਾਜ ਧਾਨੀਂ ਹੋਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੀਂ ਸਭ ਮਾਰੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਛੁ ਚਲੇ ਨ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੇ ॥ ੧ ॥ ਬਾਲੀ ਹੁਤੋ ਤਾਤ ਬਖ਼ਧਾਤ ਜਿਨ ਬੈਰ ਕੀਨੋ ਤਾਕੋ ਸੁਤ ਜਾਨ ਮਿਸ ਪਾਇ ਮੋਹਿ ਮਾਰ ਹੈ ।ਮੋਹਿ ਸੋਂ ਨ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਬੈਰ ਅਤਿ ਚੀਤ ਦ੍ਰਿਢ ਮਾਰਤੋ ਸੁ ਤਬੀ ਜਬ ਰਾਮ ਨ ਉਬਾਰ ਹੈ । ਰਾਮ ਕੋ ਨ ਕਾਜ ਕੀਨੋਂ ਜਾਂਤੇ ਸੁਖ ਹੋਤ ਜੀਨੋਂ ਇਹੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਬਹਾਨੋਂ ਉਰਧਾਰ ਹੈ॥ਮਾਤ ਕੇ ਸਮਾਨ ਕਹੀ ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਬਡੇ ਭਾਈ ਕੀ ਸੁ ਨਾਰਿ ਭਜੇ ਪਾਪੀ ਨ ਬਿਚਾਰ ਹੈ॥ ੨ ॥ ਸੁਨੋ ਕਪਿ ਪੁੰਗਵ ਨ ਜਾਹਿੰ ਪੁਰ ਪੁੰਗਵ ਸੁ ਮਰੇਂ ਹਮ ਈਹਾਂ ਬਨ ਪਾਵਕ ਜਲਾਇਕੈ । ਅੰਗਦ ਸੁ ਨੈਨ ਜਲ ਪੇਖਿ ਬਲਵੰਤ ਕਪਿ ਨੀਰ ਨੈਨ ਭਰ ਸਭ ਕਹਯੋ ਹੈ ਸੁਨਾਇਕੈ । ਕਾਹੇ ਕੋ ਸੁ ਕਰੋ ਸ਼ੋਕ ਯੋਂ ਕਹੈ ਮਹਾਨ ਯਹ ਕਰੇ ਰਛਪਾਲ ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕੀ ਸਹਾਇਕੈ । ਫੇਰ ਗੁਹਾ ਵਰੇ ਬਨਿ ਬਾਸ ਈਹਾਂ ਕਰੇ ਸਭ ਭੋਗ ਤੋ ਮਹਾਨ ਰਹੇ ਯਾਹਿ ਮੈਂ ਸੁਹਾਇ ਕੈ ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰ ਕਰੈ ਕਪਿ ਅੰਗਦ ਮਾਰੁਤ ਨੰਦਨ ਏ ਸੁਨਿ ਪਾਈ । ਨਯ ਕੋਵਿਦ ਆਪ ਸੁ ਬਾਤ ਕਹੀ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਕੋ ਗਲ ਮਾਂਹਿੰ ਲਗਾਈ । ਇਹ ਕਾਹੇ ਬਿਚਾਰ ਕਰੋ ਬਨ ਅੰਗਦ ਨੀਤ ਬੁਰੀ ਤੁਮ ਹੈ ਠਹਿਰਾਈ । ਤੁਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਉਦਾਰ ਬਡੇ ਅਤਿ ਬੱਲਭ ਤੂੰ ਬਲ ਹੈ ਕਪਿ ਰਾਈ ॥ ੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਖਮਣ ਤੇ ਤੁਮ ਰਾਮ ਕੋ ਪਯਾਰੇ ਹੋ ਉਰ ਮਾਹਿੰ । ਰਾਘਵ

ਤੇ ਡਰ ਨਾਹਿ ਤਵ ਕਪਿਨਾਇਕ ਭਰਕਾਹਿ ॥੫॥ ਕਬਿਤੁ ॥
ਤੇਰੇ ਹਿਤ ਚਹੇ ਬੀਰ ਔਰ ਨ ਬਿਚਾਰੋ ਧੀਰ ਸਾਥ ਤੇਰੇ ਚਲੋਂ
ਚਿਤ ਸੰਕ ਨਾਹਿ ਧਾਰੀਯੇ। ਏਜੁ ਗੁਹਾਵਾਸ ਕਪਿ ਕਹੈਂ ਹੈਂ
ਮਵਾਸ ਸਭ ਝੂਠੋ ਉਰ ਜਾਨੋ ਭਵ ਨੀਕੇ ਸੁ ਉਚਾਰੀਯੇ ।
ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਰਾਮ ਬਾਨਤੇ ਅਭੇਦ ਨਾਹਿ ਛਾਡਿ ਜਾਹਿ
ਕਪਿ ਜਿਨ ਸੰਗ ਸੁ ਬਿਚਾਰੀਯੇ। ਸੁਤ ਅਰਨਾਰਿ ਇਨ ਗਾਉਂ
ਕੇ ਮਝਾਰ ਊਹਾਂ ਤਾਹਿ ਤਜ ਪਾਸ ਭਵ ਰਹੇ ਨ ਨਿਹਾਰੀਯੇ
॥ ੬॥ ਗੋਪ ਇਕ ਬਾਤ ਹੈ ਸੁ ਕਹੌਂ ਬੱਖਜਾਤ ਸੁਤ ਸੁਨੋ ਮਨ
ਲਾਇ ਪਾਛੇ ਉਰ ਮੈਂ ਸੁ ਮਾਨੀਏ। ਰਾਮ ਨਰ ਨਾਹਿ ਸੁ
ਨਾਰਾਇਣ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਸੀਯ ਮਾਇ ਰੂਪ ਉਰ ਲੱਖਮੀ
ਪਛਾਨੀਏ।ਲਖਮਣ ਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰ ਜਗ ਕੇ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰਭ ਬੇਦ ਔ
ਪੁਰਾਨ ਮੈਂ ਸਹਿਸ ਸੀਸ ਭਾਨੀਯੇ। ਰਾਖ਼ਸ਼ ਬਿਨਾਸ਼ ਹਿਤ
ਬਿਨਤੀਪਿਤਾਮਾਂਕਰੀਮਾਯਾਤਨਧਾਰੀ ਲੋਕਪਾਲਕ ਬਖਾਨੀ-
ਏ ॥ ੭ ॥ ਬਿਸ਼ਨ ਬਿਕੁੰਠ ਬਾਸ਼ ਤਾਂਕੇ ਹਮ ਦਾਸ ਸਭ ਭਯੋ
ਹਰਿ ਮਨੁਜ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਸੁਹਾਵਨਾ । ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਸੁ ਮਾਯਾ
ਜਿਨ ਲੋਕ ਹੈ ਭ੍ਰਮਾਯਾ ਤਿਨ ਕਰੇ ਹਮ ਕਪਿ ਫਲ ਮੂਲ ਹੀ
ਸੁ ਖਾਵਨਾ। ਪੂਰਬ ਅਰਾਧਿ ਹਰਿ ਰਾਮਹੀ ਕੀ ਮਯਾ ਕਰ
ਭਏ ਪਾਰਖਦਹੁ ਬਿਕੁੰਠ ਲਾਇ ਭਾਵਨਾ॥ਅਬ ਤਿਨ ਸੇਵ ਕਰ
ਪਾਪ ਪਰਹਰਿ ਸਭ ਪਾਇ ਸੁ ਬਿਕੁੰਠ ਬਾਸ ਸੁਖ ਹਮ ਪਾਵਨਾ
॥ ੮ ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਅੰਗਦ ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੰਬੋਧ ਗਏ
ਬਿਧੀਯਾਚਲ ਕੇ ਬਨ ਬੀਰਾ। ਢੂੰਢਤ ਵੈ ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਸੁ

ਮਹੇਂਦ੍ਰ ਗਿਰੀ ਗਏ ਸਾਇਰ ਤੀਰਾ ॥ ਪੇਖ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਅਪਾਰ ਮਹਾਂ ਭਯ ਦਾਇਕ ਜਾਹਿਂ ਅਗਾਧ ਸੁ ਨੀਰਾ। ਬਾਨਰ ਚੀਤ ਮਹਾਂ ਡਰਪੇ ਕਹਿ ਕਾਹਿ ਕਰੈਂ ਉਰ ਮਾਹਿਂ ਅਧੀਰਾ ॥ ੯॥ ਸਾਗਰ ਕੇ ਤਟ ਬੈਠ ਗਏ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਬਢੀ ਸਭ ਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ। ਬੈਠ ਬਿਚਾਰ ਕਰਜੋ ਸਗਲੇ ਇਕ ਮਾਸ ਗਯੋ ਭੂਮ ਤੇ ਗੁਹ ਮਾਹੀਂ। ਰਾਵਣ ਨਾਹਿ ਪਿਖੇ ਅਬ ਲੌ ਪੁਨਿ ਸੀਯ ਕੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਭੀਖਨ ਦੰਡ ਕਪੇਸ਼ ਅਏ ਵਹਿ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨੇ ਸੁ ਗਏ ਪੁਰ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੦ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹਨੇ ਇਹ ਤੇ ਸੁਭਲੋ ਇਹ ਠੌਰ ਮਰੋ ਕਛੁ ਧਾਰ ਉਪਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰ ਉਪਾਰ ਕੁਸ਼ਾ ਕਪਿ ਪਾਵਨ ਆਸਨ ਬੀਨ ਬਿਛਾਏ। ਤਹਿ ਬੈਠ ਗਏ ਸਗਲੇ ਕਪਿ ਵੈ ਜਗ ਆਜੁ ਮਰੇ ਮਨਮੈ ਠਹਰਾਏ। ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਤੇ ਨਿਕਸੇ ਖਗ ਏਕ ਭਯਾਨਕ ਆਏ॥ ੧੧॥ ਗੀਝਨਰਾਜ ਬਡੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸੁ ਭੂਧਰ ਸੇ ਜਿਨਕੇ ਤਨ ਭਾਰੇ। ਬਾਨਰ ਕੇ ਸਿਰਤਾਜ ਬਡੇ ਕੁਸ ਆਸਨ ਮਾਹਿ ਸੁ ਤਾਹਿਂ ਨਿਹਾਰੇ। ਭੋਜਨ ਆਜੁ ਦਯੋ ਬਹੁਤੌ ਜਗ ਨਾਇਕ ਯੌਂ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਏਕਹ ਏਕਸੁ ਬਾਨਰ ਕੋ ਸੁ ਕਰੋਂ ਦਿਨ ਏਕਹਿ ਏਕ ਅਹਾਰੇ॥ ੧੨ ॥

॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਸੁ ਗੀਝ ਬਾਨੀ ਭਏ ਹੈਂ ਮਲਾਨੀ ਮੁਖ ਖਾਇਗੋ ਸੁ ਗੀਝ ਤਨ ਕਪਿਨ ਵਿਚਾਰਿਯੋ। ਸੀਯ ਕੋ ਨ ਸੁਧ ਲੀਨੋ ਰਾਮ ਕੋ ਨ ਕਾਜ ਕੀਨੋ ਔਰ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਕੋ ਕਾਜ ਨਾ ਸਵਾਰਿਯੋ। ਹਿਤ ਨ ਕਮਾਯੋ ਹਮ ਬ੍ਰਿਥਾ ਧਮ ਲੋਕ

ਪਾਯੋ ਧੰਨ ਸੁ ਜਟਾਯੁ ਜੋਈ ਰਾਮ ਹਿਤ ਮਾਰਿਓ। ਯੋਗੀ ਕੋ ਦੁਲੰਭ ਪਦ ਪਾਯੋ ਹੈ ਜਟਾਯੂ ਖਗ ਡਾਰਕੈ ਸੁ ਦੇਹ ਹਰਿ ਲੋਕ ਮੈ ਪਧਾਰਿਓ॥੧੩॥ ਚੌਪਈ॥ ਉਮਾ ਸੰਪਾਤੀ ਸੁਨ ਯਹਿ ਬਾਨੀ। ਭ੍ਰਾਤਿ ਕਥਾ ਮੁਖਿ ਕਪਿਨ ਬਖਾਨੀ। ਪੂਛਨੇ ਬਹੁਰ ਭਲੇ ਹਿਤ ਲਾਈ। ਤੁਮਹੋ ਬਾਨਰ ਕੌਨ ਸੁ ਭਾਈ॥੧੪॥ ਜਟਾਯੂ ਨਾਮ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਬਖਾਨ। ਸੁਧਾ ਸਮਾਨ ਪਰੋ ਮਮ ਕਾਨ। ਮੇਰੇ ਤੇ ਡਰ ਤੁਮਕੋ ਨਾਹੀਂ। ਕਹੋ ਪਵੰਗਮ ਜੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ॥੧੫॥ ਤਿਨ ਮੈਂ ਅੰਗਦ ਜੋ ਪਰਧਾਨ। ਉਮਾ ਲਗੋ ਤਬ ਕਰਨ ਬਖਾਨ। ਦਸਰਥ ਪੂਤ ਰਾਮ ਜਸ ਟੀਕੋ। ਲਖ਼ ਮਣ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਹਿੰ ਕੋ ਨੀਕੋ॥੧੬॥ ਸੀਯ ਭਾਰਯਾ ਤਾਂਕੀ ਪਿਆਰੀ। ਤਾਂ ਸੰਗ ਆਈ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰੀ। ਰਾਵਣ ਦੁਸ਼੍ਰ ਮਹਾਂ ਹੰਕਾਰੀ। ਤਾਂਹਿੰ ਹਰੀ ਵਹਿ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀ॥੧੭॥ ਰਾਮਚੰਦ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਣ ਗਏ। ਲਖਮਣ ਤਾਂਕੇ ਪਾਛੇ ਧਏ। ਰਾਮ ਸੀਯ ਕੀ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰਾ। ਸੁਨਾ ਜਟਾਯੁ ਭਯੋ ਦੁਖ ਭਾਰਾ॥੧੮॥ ਰਾਵਣ ਸਾਥ ਭਿਰਯੋ ਰਣ ਵਾਰੀ। ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਓ ਖਗ ਸੰਭਾਰੀ। ਰਾਮ ਨਮਿੱਤ ਮੁਏ ਖਗ ਰਾਜਾ। ਰਾਮ ਦਾਹ ਲੈ ਕਰੇ ਸੁ ਕਾਜਾ॥੧੯॥ ਰਾਮ ਸੰਯੁਜ ਜਟਾਯੁ ਸੁ ਪਾਈ। ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵਹ ਜਾਈ। ਅਗਨ ਜਲਾਇ ਭਏ ਵਹਿ ਮੀਤਾ। ਬਹੁਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਹੀ ਸਭ ਰੀਤਾ॥੨੦॥ ਰਾਮਚੰਦ ਬਾਲੀ ਰਣ ਮਾਰਾ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਭ੍ਰਾਲ ਰਾਜਾ ਕਪਿ ਧਾਰਾ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਬਾਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪਠਾਏ। ਢੂੰਢੋ ਸੀਯ ਜਗਤ ਮੈ ਜਾਏ

॥ ੨੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਕ ਮਾਸਹਿ ਪੂਰਬ ਆਹੁ ਸਭੈ ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਨੋਂ ਕਰ ਦੰਡ ਤੁਮਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਪਠਾਇ ਦਏ ਹਮ ਆਇ ਪਰੇ ਗਿਰ ਕੰਦਰ ਭਾਰੇ। ਇਕ ਮਾਸ ਬਿਤੀਤ ਭਯੋ ਹਮਕੋ ਨਹਿ ਸੀਯ ਸੁ ਰਾਵਣ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਅਬ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੇਂ ਕੁਸ ਡਾਰ ਤਲੇ ਸਰਤਾਪਤਿ ਕੇ ਪੁਨਿ ਬੈਠ ਕਨਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਜੋ ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਹੌ ਖਗ ਰਾਜਨ ਸੀਯ ਕਥਾ ਮਮ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਏ। ਅੰਗਦ ਬੈਨਨ ਕੋ ਸੁਨ ਕੈ ਹਰਖੇ ਉਰ ਮੈ ਖਗਰਾਜ ਅਲਾਏ। ਬਾਨਰ ਪ੍ਰਾਨ ਸਮਾਨ ਜਟਾਯੁ ਸੁਭ੍ਰਾਤ ਹੁਤੇ ਲਘੁ ਮੇ ਉਰ ਭਾਏ। ਬੀਤ ਹਜਾਰ ਗਏ ਬਰਖਾ ਬਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਉਦੰਤ ਸੁ ਮੈਂ ਅਬ ਪਾਏ ॥ ੨੩ ॥ ਵਾਕ ਸਹਾਇ ਕਰੋਂ ਤੁਮਰੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨਰ ਆਜ ਭਏ ਦੁਖ ਭਾਰੇ। ਭ੍ਰਾਤਕੁ ਨੀਰ ਸੁ ਦਾਨ ਦਯੋਂ ਅਬ ਲੇ ਚਲੀਏ ਮਮ ਨੀਰ ਕਨਾਰੇ। ਦੇ ਜਲ ਫੇਰ ਕਹੋਂ ਬਤੀਆਂ ਸਭ ਕਾਰਜ ਜਾਂਕਰ ਹੋਹਿ ਤੁਮਾਰੇ। ਬਾਨਰ ਭਾਖ ਤਥਾ ਮੁਖ ਤੇ ਖਗ ਆਨ ਧਰੇ ਜਹਿ ਉਜਲ ਵਾਰੇ ॥ ੨੪ ॥ ਨ੍ਹਾਇ ਜਟਾਯੁ ਕੋ ਨੀਰ ਦਯੋ ਪੁਨਿ ਬਾਨਰ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਲੀਨ ਉਠਾਈ। ਫੇਰ ਸੁ ਠਾਹਰਿ ਆਨ ਧਰੇ ਖਗ ਬਾਨਰ ਭਾਖਤ ਦੇਹਿ ਸੁਨਾਈ। ਬਾਨਰ ਕੋ ਹਰਖਾਵਤ ਹੀਂ ਤਬ ਸੀਯ ਕਥਾ ਖਗ ਰਾਜ ਬਤਾਈ। ਪਾਵਨ ਸੀਯ ਕਥਾ ਗਿਰਜਾ ਵਹਿ ਭਾਖਤ ਹੋਂ ਸੁਨੀਏ ਮਨ ਲਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲੰਕਾ ਨਾਮ ਪੁਰੀ ਮਨ ਮੋਹੇ। ਗਿਰ ਤ੍ਰਿਕੂੰਟ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਸੋਹੇ। ਤਹਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਮਹਿ ਸੀਤਾ। ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਰਾਖਤ ਹੈ ਨੀਤਾ ॥ ੨੬ ॥ ਸੌ ਯੋਜਨ ਪੈਡੋ

ਇਹ ਜਾਨੋ। ਲੰਕਾ ਜਲ ਨਿਧਿ ਮਧਿ ਪਛਾਨੋਂ। ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਲੰਕ ਮੇਂ ਦੇਖੋ। ਸੀਤਾ ਤਹਾਂ ਭਲੀ ਬਿਧ ਪੇਖੋ॥ ੨੭॥ ਬਾਨਰ ਸੰਸਾ ਦੂਰ ਬਿਨੀਠਾ। ਗੀਝ ਸੁਭਾਉ ਦੂਰ ਮਮ ਡੀਠਾ। ਸੋ ਯੋਜਨ ਸਾਗਰ ਬਿਸਥਾਰਾ। ਯਾਂਕੋ ਜੌਨ ਸੁ ਲਾਂਘਨ ਹਾਰਾ॥ ੨੮॥ ਸੋ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਤਨੂਜਾ ਦੇਖੇ। ਪੁਨਿ ਆਵੈ ਬਲਿਧਾਰ ਬਿਸੇਖੇ। ਰਾਵਣ ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਖਲ ਭਾਰਾ। ਜਿਨ ਮੇਰੋ ਭਾਈ ਲਘੁਮਾਰਾ॥ ੨੯॥ ਏਕਾਕੀ ਤਹਿੰ ਮਾਰੋਂ ਜਾਇ। ਬਿਨਾ ਪੰਖ ਨਹੀਂ ਪਾਰਿ ਬਸਾਇ। ਸਾਗਰ ਤਰਿ ਪੁਨਿ ਦੇਇ ਸੁ ਸਾਰਾ। ਤਾਂਕੋ ਕਰੋ ਸੁ ਯਤਨ ਬਿਚਾਰਾ॥ ੩੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਘੁਨਾਥ ਪੁਨਿ ਮਾਰਹਿੰਗੇ ਬਲਿ ਧਾਰ। ਸੀਯ ਸੋਧ ਪਹੁ ਚਾਵਨੀ ਯਹਿ ਹੈ ਕਾਜ ਤੁਮਾਰ॥ ੩੧॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥ ਸਿਧ ਇਹਾਂ ਸਤ ਯੋਜਨ ਬੀਚ ਸੁ ਜੋ ਕਪਿ ਜਾਇ ਸਕੇ ਬਲਿ ਪਾਰੇ। ਦੇਵਨਕੀ ਗਮਨਾਂਹਿ ਜਹਾਂ ਵਹਿ ਜਾਇ ਪਰੇ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਮਝਾਰੇ। ਸੀਯ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਵਾਕ ਉਚਾਰ ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਆਵਹਿ ਯਾਹਿ ਕਨਾਰੇ। ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਪਿ ਸੋ ਤੁਮ ਬਾਂਦਰ ਬੈਠ ਭਲੀ ਬਿਧ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੇ॥ ੩੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋ ਧਿਆਇ ॥ ੭॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ॥

ਉਮਾਂ ਸੰਪਾਤੀ ਆਪਨੋਂ ਕਹਤ ਭਯੋ ਬਿਰਤਾਂਤ। ਪੂਰਬ ਤਿਨ ਕੋ ਜੋ ਭਯੋ ਸੁਨੀਓ ਚੀਤ ਇਕਾਂਤ॥ ੧॥ ਕਬਿਤ ॥ ਮੈਂ

ਐ ਜਟਾਯੁ ਯੁਗ ਭਾਈ ਭਏ ਗਰਬਾਈ ਤਨ ਜੋ ਅੰਧੇਰ ਬਲ ਕਹਾਂ ਲੌ ਬਤਾਈਏ। ਰਵਿ ਮੰਡਲ ਉਡਾਨੇਂ ਬਲ ਯਾਹੀ ਤੇ ਪਛਾਨੇਂ ਗਏ ਯੋਜਨ ਹਜਾਰ ਪਾਰ ਨਭਕੋ ਨ ਪਾਈਏ। ਰਵਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋਂ ਜਟਾਯੁ ਭਏ ਤਾਪ ਤਨ ਸੂਰਜ ਅਛਾਦਿ ਯਾਹਿ ਤਾਪ ਕੋ ਮਿਟਾਈਏ। ਐਸੇ ਮਨਿ ਧਾਰ ਦੋਊ ਪੰਖਨ ਪਸਾਰ ਰਵਿ ਛਾਦਯੋ ਸੁ ਮੋਹਿ ਜਨ ਰਾਹੁ ਸੇ ਸੁਹਾਈਏ॥੨॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸੂਰਯਕੇ ਕਰ ਦਾਹ ਭਏ ਪਰ ਮੈਂ ਗਿਰਿਓ ਗਿਰਕੇ ਸਿਰ ਮਾਹੀਂ। ਦੂਰਹਿ ਤੇ ਕਪਿ ਮੈ ਗਿਰਿਓ ਅਤਿ ਮੂਰਛਤਾ ਸੁ ਭਈ ਤਨ ਮਾਂਹੀ। ਬੀਤ ਗਏ ਦਿਨ ਤੀਨ ਜਬੈ ਤਬਪ੍ਰਾਨ ਭਏ ਸੁ ਕਲੇਵਰ ਮਾਹੀਂ। ਪੀਰ ਮਹਾਂ ਤਨ ਧੀਰ ਗਯੋ ਪਖਿ ਹੀਂਨ ਭਯੋ ਸੁਧਿ ਨਾ ਮਨ ਮਾਹੀਂ॥ ੩॥ ਕਬਿਤ ॥ ਕੌਨ ਦੇਸ ਕੌਨ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਸੁ ਕੌਨ ਧਰ ਜਾਨਿਓ ਨ ਜਾਇ ਕੁ ਭ੍ਰਾਂਤ ਚਿਤ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ। ਹਰਏ ਉਘਾਰ ਨੈਨ ਬੈਨ ਨ ਉਚਾਰ ਸਕੋਂ ਆਸ਼੍ਰਮ ਨਿਹਾਰ ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ ਢਿਗ ਮੈ ਗਯੋ। ਚੰਦ੍ਰ ਨਾਮ ਥੋ ਮੁਨੀਸ਼ ਨੀਤ ਉਰ ਈਸ਼ ਭਜੇ ਮੋਹਿ ਪਿਖਕਪਿ ਬਿਸਮਾਦ ਉਰ ਸੋ ਭਯੋ। ਕਹੋ ਰੇ ਸੰਪਾਤੀ ਉਤਪਾਤਿ ਯਹਿ ਕਾਹੇਤੇ ਸੁ ਪੰਖਨ ਬਿਹੀਂਨ ਤੋਹਿ ਕਹੋ ਕਿਨ ਹੈ ਕਯੋ॥ ੪॥ ਤ੍ਰੂ ਤੋ ਹੁਤੋ ਬਲਵਾਨ ਪੂਰਬ ਪਛਾਂਨ ਮੇਰੀ ਜਰੇ ਪਰ ਕਾਹੇ ਤੇ ਸੋ ਕਹੋ ਸਮਝਾਇਕੈ। ਭਯੋ ਜੋਈ ਸਮਾਚਾਰ ਕਹਯੋ ਬਿਸਥਾਰ ਸਭੈ ਸੁਨਕੈ ਮੁਨੀਸ਼ ਉਰ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇਕੈ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਮੁਨੀਸ਼ ਕੋ ਉਚਾਰਿਓ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਤਜੋਂ ਯਹਿ ਦੇਹ ਜਨ ਪਾਵਕ

ਜਲਾਇਕੈ। ਪੰਖ ਬਿਨ ਜੀਵਨ ਸੁ ਖੀਨ ਭਯੋ ਮੇਰੋ ਅਬ ਸੁਨਕੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਉਰ ਦਯਾ ਵਸੀ ਆਇਕੈ ॥ ੫ ॥ ਬਚਨ ਸੁਨੀਜੇ ਮੋਹਿ ਭਾਖੋਂ ਜੋ ਖਗੇਸ਼ ਤੋਹਿ ਸੁਨਕੈ ਕਰੀਜੈ ਸੁਤ ਚੀਤ ਜੋ ਸਹਾਇਕੈ। ਦੇਹ ਮੂਲ ਦੁੱਖ ਜਾਂਨ ਕਰਮ ਦੇਹ ਕੋ ਨਿਦਾਨ ਕਰਮਨ ਕੋ ਕਰੇ ਤਬ ਜੋ ਭਿਮਾਨ ਆਇਕੈ। ਦੇਹਿ ਅਭਿਮਾਨ ਕੋ ਸੁ ਹੇਤ ਹੈ ਅਵਿੱਦਯਾ ਅਨਾਦਿ ਜੜ ਰੂਪ ਤਾਹਿ ਬੇਦ ਸੁ ਸੁਨਾਇ ਕੈ। ਚੇਤਨ ਕੀ ਛਾਯਾ ਜਬ ਮਿਲੇ ਮਾਹਿੰ ਮਾਯਾ ਤਬ ਹੋਇ ਕੈ ਅਭੇਦ ਲੋਹ ਪਾਵਕ ਸੁਹਾਇਕੈ ॥ ੬ ॥

॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਹੁਰੋ ਦੇਹ ਤਦਾਤਮ ਪਾਇ। ਚੇਤਨ ਵਤ ਪੁਨਿ ਦੇਹ ਸੁਹਾਇ। ਦੇਹਿ ਬਿਖੇ ਹੰਤਾ ਮਤਿ ਜੋਈ। ਹੋਇ ਹੰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਸੁ ਸੋਈ ॥ ੭ ॥ ਤਾਂ ਮੂਲਕ ਯਹਿ ਹੈ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਸੂਖ ਦੂਖ ਜਾ ਮਾਹਿੰ ਅਪਾਰਾ। ਆਤਮ ਨਿਰਬਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋਈ। ਮਿਥਯਾ ਭਯੋ ਭਿਮਾਨੀ ਸੋਈ ॥ ੮ ॥ ਦੇਹੁ ਹੈ ਪੁਨਿ ਕਰਮ ਕਮਾਊਂ ॥ ਇਨ ਕੋ ਫਲ ਆਗੇ ਮੈਂ ਪਾਊਂ। ਯੋਂ ਸੰਕਲਪ ਕਰੇ ਯਹਿ ਪ੍ਰਾਨੀ। ਕਰਮ ਕਰੇ ਫਲ ਮੈਂ ਅਭਿਮਾਨੀਂ ॥ ੯ ॥ ਫਲ ਬਾਂਧੋ ਯਹਿ ਭਜੇ ਬਿਕਾਰਾ ॥ ਅਰਧ ਉਰਧਿ ਭ੍ਰਮ ਬਾਰਿ ਬਾਰਾ। ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਕੇ ਹੋਇ ਅਧੀਨਾਂ ॥ ਫਲ ਭੋਗੇ ਹਰਖੇ ਉਰ ਦੀਨਾ ॥ ੧੦ ॥ ਮੈਂ ਜਗ ਪੁੰਨਿ ਸੁ ਬਹੁਤ ਕਮਾਏ। ਯੱਗ ਦਾਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਾਏ। ਭੋਗੋਂ ਫ਼ਲ ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਰ ਮਾਹੀਂ। ਯੋਂ ਸੰਕਲਪ ਕਰੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੧ ॥ ਭੋਗ ਤਹਾਂ ਬਹੁਰੋ ਚਿਰ ਕਾਲ। ਸੁਰਗਲੋਕ ਮੈਂ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ। ਖੀਂਣ ਪੁੰਨ

ਹੋਹਿ ਭਹਿ ਜਬਹੀਂ । ਗਿਰੇ ਅਧੋ ਮੁਖ ਭਹਿੰਤੇ ਤਬਹੀਂ ॥
੧੨ ॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਪਰੇ ਸੁ ਚੰਦ ਮਝਾਰੇ। ਪੁਨਿ ਹੋਵੈ ਯਹਿ ਰੂਪ
ਨਿਹਾਰੇ। ਬਹੁਰੋ ਗਿਰੇ ਸੁ ਧਰ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਪਰੇ ਸੁ ਗਵ ਬ੍ਰੀ
ਹੀ ਕੇ ਮਾਹੀਂ ॥ ੧੩ ॥ ਬਸੇ ਸੁ ਬਹੁਦਿਨ ਨਾਜ ਮਝਾਰੇ ॥
ਬਹੁਰੋ ਹੋਇ ਸੁ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਜ ਹੈ ਜੋਈ।
ਭੋਗੇ ਪੁਰਖ ਜਗਤ ਮੈਂ ਸੋਈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰੇਤ
ਹੋਇ ਨਰ ਤਨ ਬਿਖੇ ਨਾਰੀ ਰਕਤ ਸੁ ਹੋਇ। ਰਿਤਿ ਵਤ
ਨਾਰੀ ਯੋਨ ਮੈਂ ਸੰਚੇ ਜੋ ਨਰ ਸੋਇ॥ ੧੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯੋਨਿ
ਰਕਤ ਮੈਂ ਮਿਲੇ ਸੁ ਜਬਹੀਂ। ਜਰਾਯੁ ਲਪੇਟੇ ਤਾਂਕੋ ਤਬਹੀ
। ਦਿਨ ਏਕਹਿ ਮਹਿ ਕਲਿਲ ਸੁ ਹੋਈ। ਰੂਵ ਸਰੂਪ ਹੋਇ
ਪੁਨਿ ਸੋਈ ॥ ੧੬ ॥ ਪਾਂਚ ਰਾਤ ਮੈਂ ਬੁਦਬੁਦਾ ਕਾਰ। ਹੋਵੇ
ਵੀਰਯ ਗਰਭ ਮਝਾਰ। ਦਸ ਦਿਨ ਹੋਵੈ ਮਾਸ ਅਕਾਰਾ। ਲੋ
ਹੂ ਭਰੇ ਸੁ ਪੱਖ ਮਝਾਰਾ ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਤਿ ਪਚੀਸ ਜਾਇ ਤਿਨ
ਜਬਹੀ। ਅੰਕੁਰਹੋਇ ਸੁ ਤਾਂਤੇ ਤਬਹੀਂ । ਗ੍ਰੀਵਾ ਸਿਰ ਪੁਨਿ
ਹੋਇ ਸੁਕੰਧਾ। ਪ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਵੰਸ ਪੁਨਿ ਉਦਰ ਕਬੰਧਾ ॥ ੧੯ ॥
ਮਾਸ ਬਿਤੀਤ ਹੋਇ ਪੁਨਿ ਜਬਹੀਂ। ਪੰਚ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੰਗ ਤਹਿੰ
ਤਬਹੀਂ । ਪਾਨਿ ਪਾਦ ਪਾਰਸ ਕਟਿ ਜਾਂਨ। ਯੁਗਲ ਮਾਸ
ਬੀਤੇ ਹੁਇ ਭਾਂਨ ॥ ੧੯॥ ਹੋਇ ਬਤੀਤ ਤੀਨ ਜਬ ਮਾਸ।
ਅੰਗਨ ਸੰਧਿ ਸੁ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਚਾਰ ਮਾਸ ਜਬ ਜਾਹਿੰ
ਬਿਲਾਈ। ਤਬ ਅੰਗਲ ਉਪਜੇ ਪਗ ਰਾਈ ॥ ੨੦॥ ਨਾਸਾ
ਕਰਨ ਨੈਨ ਜੋ ਜੇਤੇ। ਪਾਂਕ ਮਾਸ ਮੈਂ ਹੋਵੈ ਤੇਤੇ। ਦੰਤਪਾਂਤ

ਨਖ ਗੁਦਾ ਪ੍ਰਮਾਨ। ਪੰਚਮ ਮਾਸ ਬਿਖੇ ਯਹਿ ਭਾਨ ॥੨੧॥ ਖਟਿ ਪੁਨਿ ਮਾਸ ਬਤੀਤੇ ਜਬਹੀਂ। ਛਿੱਦ੍ਰ ਹੋਹਿੰ ਖਗੇਸਰ ਤਬਹੀਂ। ਹੋਵੈਂ ਕਾਂਨਨ ਵਿਵਰ ਉਦਾਰਾ। ਗੁਦਾ ਉਪਸਤ੍ਰ ਪੁਲਿ ਨਾਭਿ ਆਕਾਰਾ॥੨੨॥ ਸਪਤਮ ਮਾਸ ਰੁਮਾਵਲ ਕੇਸ। ਅਸ੍ਰਾ ਭਿੰਨ ਅਵੈਵ ਸੁ ਵੇਸ। ਬਧੇ ਗਰਭ ਤਨ ਭੀਤਰ ਸੋਈ। ਨਵਮੈਂ ਮਾਸ ਚੈਤੰਨ ਸੁ ਹੋਈ॥ ੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਾਤ ਖਾਇ ਜਲ ਪਾਨ ਜੋ ਤਾਂਕੋ ਰਸਹਿੰ ਬਿਸਾਲ। ਨਾਭਿ ਨਾਲਿ ਕਰ ਭੋਗਈ ਗਰਭਿ ਮਾਹਿੰ ਵਹਿ ਬਾਲ॥ ੨੪॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਕਰਮ ਅਧੀਨ ਵਧੇ ਉਰ ਮੇਂ ਜਠਰਾਗਨ ਨਾ ਖਗ ਬਾਲਮਰੇ। ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮਾ ਕਰਮਾਂ ਜਠਰੇ ਤਹਿੰ ਮਾਹਿੰ ਸੁ ਯਾਦਕਰੇ ॥ ਯੋਂ ਉਰ ਮਾਹਿ ਸੁਬੋਲ ਕਹੈ ਜਠਰਾਗਨ ਨਾ ਤਨ ਤਾਹਿੰ ਜਰੇ। ਜੋਨਿ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਮੋਹਿ ਧਰੀ ਦੁਖ ਜੋਨਨ ਮੈ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਭਰੇ॥੨੫॥ਸੁਤ ਦਾਰ ਸੰਬੰਧ ਕਰੋਰ ਭਏ ਪਸੁ ਬੰਧਵ ਨਾਂ ਕਹੁ ਜਾਤਿ ਗਿਨਾਏ। ਸੁ ਕੁਟੰਬ ਭਰੇ ਨਿਸਬਾਸਰ ਮੈਂ ਕਰ ਨੀਤ ਅਨੀਤ ਸੁ ਦ੍ਰੱਬ ਮਿਲਾਏ। ਕ੍ਰਿਤ ਏਹ ਕਰੀ ਭਵ ਭੀਤਰ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇਂ ਹੂ ਨਹੀਂ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨਗਾਏ। ਅਬ ਤਾਂ ਫਲ ਦੁਖ ਸੁ ਭੋਗਤ ਹੌਂ ਜਠਰਾਗਿਨ ਸੋਂ ਤਿਨ ਨੀਤ ਤਪਾਏ ॥ ੨੬ ॥ ਖਿਨ ਭੰਗਰ ਦੇਹਿ ਬਿਖੈ ਬਸ ਕੈ ਜਗ ਭੀਤਰ ਮੈਂ ਬਹੁ ਪਾਪ ਕਮਾਏ। ਹਿਤ ਆਤਮ ਕੇ ਨ ਕਰੇ ਕਬਹੀ ਤਿਹ ਤੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਮੈ ਦੁਖ ਪਾਏ। ਨਰਕਾਭਿ ਮਹਾਂ ਗਰਭਾ-ਗਨਿ ਤੇ ਨਿਕਸੋਂ ਕਬ ਯੋਂ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿੰ ਅਲਾਏ॥ ਅਬਤੇ ਉ

ਪਰੰਤ ਨ ਭੋਗ ਭਜੋਂ ਹਰਿ ਪੂਜਨ ਕੈ ਰਹੋਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ॥
੨੭ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀਛੰਦ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕੀਨ ਕਰਾਰ
ਤਹਿੰ ਪੁਨਿ ਜਨਮ ਔਸਰ ਆਇਓ । ਯੋਨ ਜੰਤ੍ਰ ਪਰਪੀੜ
ਯੌਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਤਹਿੰ ਦੁਖ ਪਾਇਯੋ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਦੁਖ ਸੁ
ਭੋਗ ਨਿਕਸਜੋ ਨਰਕ ਤੇ ਜਿਮ ਪਾਤਕੀ । ਜਨ ਪੂਤ ਬ੍ਰਣਤੇ
ਕੀਟ ਗਿਰਿਯੋ ਸਾਰ ਨਾਂ ਕਛੁ ਆਪਕੀ ॥ ੨੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਤਾਂ ਉਪਰੰਤ ਦੁਖ ਬਹੁ ਭਾਰੀ । ਤੋਹਿ ਸੁ ਬਾਲਕ ਦੇਹਿ ਮ
ਝਾਰੀ । ਯੋਬਨ ਮੈਂ ਦੁਖ ਆਹਿਸੁ ਜੇਤੇ । ਅਨਭਵ ਕਰੋ ਸਗਲ
ਜਨ ਤੇਤੇ ॥ ੨੯ ॥ ਤੇ ਖਗਵਰਿ ਸਭਿ ਆਪਿ ਨਿਹਾਰੇ
। ਯਾਤੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੀਨ ਉਚਾਰੇ । ਇਹੀ ਭਾਂਤਿ ਤਨਮੈ ਹੰਗ
ਹੇ । ਕਰ ਅਧਜਾਸ ਨਰਕ ਦੁਖ ਲਹੇ ॥ ੩੦ ॥ ਗਰਭ ਵਾਸ
ਲੌ ਦੁੱਖ ਅਸੇਸ । ਅਭਿ ਨਿਵੇਸ ਤੇ ਹੋਇ ਖਗੇਸ । ਤਾਂਤੇ ਤਨੁ
ਦੋਨੋਂ ਤੇ ਨਜਾਰੇ । ਆਤਮ ਕੋ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥ ਪਰ
ਪੱਕ ਕਰੇ ਤਿਨ ਕੋ ਉਰ ਮਾਨ । ਤਜਾਗੇ ਦੇਹਾਦਿਕ
ਅਭਿਮਾਨ ॥ ਆਤਮ ਗਜਾਨ ਵਾਨ ਜਗ ਜੋਈ । ਜਾਗਰਦਾਦਿ
ਤਜੇ ਜਨ ਸੋਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸੱਤਿ ਗਯਾਨ ਪੁਨਿ ਸੁਧ ਸਰੂਪ ।
ਬੁਧਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਘਨ ਆਨੰਦ ਰੂਪ । ਚਿਤ ਸਰੂਪ ਆਤਮ ਯੋ
ਜਾਨੇ । ਮੋਹਿ ਅਗਜਾਨ ਹੋਇ ਸਭ ਹਾਨੇ ॥ ੩੩ ॥ ਦੇਹ ਰਹੋ
ਅਥਵਾ ਪੁਨਿ ਜਾਈ । ਯੋਗੀ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਇ ਨ ਰਾਈ । ਸੁਖਦੁਖ
ਪਰਾਰਬਧ ਆਧੀਨਾ । ਯੋਗੀ ਭਯੋ ਪਰਮ ਪਦ ਲੀਨਾ ॥ ੩੪ ॥
ਤਾਂਤੇ ਪਰਾਰਬਧਿ ਹੈ ਜੌਲੌ । ਦੇਹਿ ਸਹਿਤ ਖਗ ਰਹੇ ਸੁ ਤੌਲੌ ॥

। ਸੁਖ ਸੇਤੀ ਧੀਰਜ ਉਰ ਧਾਰੋ। ਸਰਪ ਕੁੰਚ ਸਮ ਦੇਹ ਨਿ-
ਹਾਰੋ॥ ੩੫ ॥ ਕਛੁ ਔਰ ਕਹੋ ਸੁਨੀਯੋ ਖਗ ਸੋਈ। ਜਾਮੈਂ
ਤੇਰੋ ਅਤਿ ਹਿਤ ਹੋਈ। ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਮੈਂ ਆਪ ਨਰਾਇਨ॥
ਆਵੇਗੋ ਦਸਰਥ ਕੇ ਆਇਨ। ੩੬ ॥ ਦਾਸਰਥੀ ਵਹਿ ਰਾਮ
ਕਹਾਵੇ। ਰਾਵਣ ਕੇ ਬਧ ਹਿਤ ਬਨ ਆਵੇ। ਸੀਤਾ ਨਾਮ
ਨਾਰਿ ਲੈ ਸਾਥ। ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤ ਸਹਿਤ ਰਘੁਨਾਥ॥ ੩੭ ॥
ਭ੍ਰਾਤਿ ਜਾਹਿੰਗੇ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰੀ। ਆਸ੍ਰਮ ਰਹਸੀ ਜਨਕ
ਕੁਮਾਰੀ। ਤਸਕਰ ਜਿਉਂ ਰਾਵਣ ਤਿਹ ਠਾਂਇ। ਲੰਕਾ ਮੈਂ
ਰਾਖੈਗੋ ਜਾਇ ॥੩੮॥ ਕਪਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੀ ਆਇਸ ਮਾਨੀਂ।
ਢੂੰਢੇਂਗੇ ਤਬ ਕਪਿ ਬਲਵਾਨੀਂ। ਆਵਹਿੰਗੇ ਵਹਿ ਜਲਧ
ਕਨਾਰੇ। ਕਾਰਨ ਵਸ ਵਹਿ ਮਿਲੇ ਤਿਹਾਰੇ॥ ੩੯ ॥ ਤਬ
ਸੀਤਾ ਕੀ ਇਸਥਿਤ ਜੋਈ। ਤੂੰ ਭਾਖੀਂ ਜੈਸੇ ਪੁਨਿ ਹੋਈ।
ਤਬ ਤੇਰੇ ਨੂਤਨ ਪਰ ਢੋਈ। ਪੁਨਿ ਉਪਜੇ ਸੰਸੇ ਨਹਿ ਕੋਈ
॥੪੦॥ਸੰਪਾਤੀਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਨੀਸਰ ਮੋਹਿ ਸੰਬੋਧ
ਕਰਜੋ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਦਯਾ ਉਰਧਾਰੀ। ਕੋਮਲ ਮੇ ਪਰ ਏਹ
ਨਵੀਨ ਭਏ ਤੁਮ ਬਾਨਰ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਜਾਵਤ ਮੈ ਕਲਧਾਨ
ਤੁਮੈ ਕਹੋਂ ਸਾਚੁ ਪਿਖੋ ਸੁ ਵਿਦੇਹ ਕੁਮਾਰੀ। ਬੈਠ ਬਿਚਾਰ ਕਰੋ
ਸਗਲੇ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਪਰੋ ਤੁਮ ਸਾਗਰ ਪਾਰੀ॥ ੪੧ ॥ ਜਿਹ
ਨਾਮ ਭਜੇ ਜਗ ਸਿੰਧੁ ਤਰੇ ਖਲ ਪਾਵਤ ਹੈਂ ਪਦ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ।
ਤੁਮ ਤਾਂ ਜਗਨਾਥ ਕੇ ਦੂਤ ਭੁਏ ਅਤਿ ਸੇਵਕ ਰਾਮ ਕੇ ਨੀਤ
ਪਿਯਾਰੇ। ਤੁਮ ਕਿਉਂ ਬਲ ਧਾਰਤ ਨਾਂ ਤਨਮੈ ਲਘੁ ਨੀਰਧ

ਕੋ ਨਹਿੰ ਪਾਵਹਿ ਪਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਗਏ ਨਭ ਮੈਂ ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਸਗਲੀ ਕਹਿ ਸਾਰੇ॥ ੪੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸ ਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਅਸ਼੍ਟਮੋ ਧਯਾਇ॥ ੯॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥

ਖਗਰਾਜ ਗਏ ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਹਰਖੇ ਕਪਿ ਪੁੰਗਵ ਤੇ ਮਨਮਾਹੀਂ। ਉਤਸਾਹੁ ਬਢਯੋ ਸੀਘ ਦੇਖਨ ਕੋ ਤਟਿ ਨੀਰਧ ਬੋਲ ਉਠੇ ਮੁਖ ਮਾਹੀਂ। ਝਖ ਮੀਨਤਿ ਮੰਗਲ ਪੂਰ ਰਹਯੋ ਜਿਹ ਪੇਖਤ ਜੀਵ ਡਰੇ ਤਨ ਮਾਹੀਂ। ਜਨੁ ਆਹਿ ਅਕਾਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਬਡੋ ਕਪਿ ਪੈਂਠ ਸਕੇ ਨਹਿ ਕੋ ਤਿਨ ਮਾਹੀਂ॥ ੧॥ ਆਪਸ ਮੈਂ ਕਪਿ ਦੇਖ ਤਬੈ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿਤਰੇ ਮੁਖ ਕੀਨ ਉਚਾਰੇ। ਅੰਗਦ ਬੋਲਿਉਠੇ ਤਬਹੀਂ ਕਪਿ ਆਜ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ। ਹੋ ਬਲਿਵੰਤ ਸਭੈ ਕਪਿਬੀਰ ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਕ੍ਰਮ ਆਹਿ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੌਨ ਕਰੇ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਕਾਰਯ ਜਾਇ ਉਲੰਘ ਸੁ ਸਾਗਰ ਪਾਰੇ॥ ੨॥ ਸਿਕਰਛੰਦ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਆਇਸ ਪਾਇਕੈ ਇਨ ਬਾਨਰਾਂ ਦੈ ਪ੍ਰਾਣ। ਮਮ ਊਠ ਆਗੇ ਹੋਇ ਠਾਂਢੋ ਜੋ ਅਹੇ ਬਲਿਵਾਨ। ਬਾਨਰਾਂਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਰਾਖੇਰਾਮ ਕਪਿ ਸਿਰਦਾਰ। ਵਹਿ ਹੋਇ ਪਾਲਕ ਸਰਬ ਕੇ ਨਹਿ ਯਾਹਿ ਬੀਚ ਬਿਚਾਰ॥ ੩॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅੰਗਦ ਬੋਲਿ ਸੁਨ ਕਪਿ ਰਹੇ ਮੋਨਿ ਸੁ ਹੋਇ। ਮੁਖ ਹੇਰ ਹੈਂ ਤੇ ਪਰਸ ਪਰ ਨਹਿੰ ਬੋਲਿ ਹੈ ਕਪਿ ਕੋਇ।

ਫੇਰ ਅੰਗਦ ਬੋਲਿਓ ਦੈ ਬਾਨਰਾਂ ਸਨਮਾਨ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਾਰਯ
ਸਿਧ ਹਿਤ ਬਲ ਕਰੋ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨ ॥ ੪ ॥ ਕੌਨ ਕਾਰਯ
ਕਰੇਂਗੇ ਹਮ ਲੇਹ ਆਪ ਪਛਾਨ। ਯੁਵ ਰਾਜਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨ
ਬਲ ਲਗੇ ਕਰਨ ਬਖਾਨ । ਦਸ ਬੀਸ ਔ ਪੁਨਿ ਤੀਸ
ਚਾਲੀ ਕਹੇ ਏਕ ਪਚਾਸ। ਸਾਠ ਸੱਤਰ ਯੋਜਨਾਂ ਪੁਨਿ ਕਰੇਂ
ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੫॥ ਅੱਸੀ ਤਾਂ ਨੱਬੇ ਜੋਜਨਾ ਕਪਿ ਕਹਜੋ ਨਿਜ
ਬਲ ਸਾਰ। ਸੁਨਿ ਜਾਂਮਵਾਨ ਬਲੇਕ ਨਾਇਕ ਕੀਨ ਏਹ
ਉਚਾਰ। ਸੋ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਨੂੰਨ ਮੈਂ ਕਛੁ ਜਾਉਂ ਬਾਨਰ ਛਾਲ
। ਜਬ ਭਏ ਪੂਰਬ ਵਾਮਨਾ ਤਬ ਕਰੇ ਕਰਮ ਬਿਸਾਲ ॥ ੬ ॥
ਬਲਿ ਭੂਮਿ ਮਾਪੀ ਪਾਦ ਤ੍ਰੈ ਖਿਨ ਰਹੇ ਹਰਿਠਹਿਰਾਇ। ਇੱਕੀਸ
ਵਾਰ ਸੁ ਭੂਮਿ ਫਿਰ ਮੈਂ ਦਈ ਡਿੰਡਭ ਵਾਇ। ਅਬ ਭਯੋ ਬੂਢੋ
ਸ਼ਕਤਿ ਨਹਿ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਲਾਂਘੋਂ ਵਾਰ। ਅੰਗਦ ਬਖਾਨਜੋ
ਬਹੁਰ ਦਲ ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਜਲ ਨਿਧ ਪਾਰ ॥੭॥ ਫਿਰ ਆਵਨੇ
ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਹੋਇ ਨ ਹੋਇ ਗਤਿ ਕਰਤਾਰ। ਸੁਨਿ ਬਾਤ
ਤਾਕੀ ਜਾਂਬਵਾਂਨ ਸੁ ਆਪ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਯਦਪ ਸਮਰਥ
ਸੁ ਤੂੰ ਅਹੇ ਤਵ ਭੇਜਨੋਂ ਨਹਿ ਸਾਰ। ਬਲਿਵਾਨ ਸੁੰਦਰ ਬਾਲੀ
ਕੋ ਸੁਤ ਸੈਨ ਔ ਸਿਰਦਾਰ ॥ ੮ ॥ ਅੰਗਦੋ ਵਾਚ ॥ ਸ਼ੰਕਰ
ਛੰਦ ॥ ਜੇ ਭੇਜਨੋ ਨਹਿਂ ਮੋਹਿਕੋ ਪੁਨਿ ਲੇਹੁ ਦਰਭਿ ਬਿਛਾਇ
। ਨਹਿਂ ਕਾਜ ਕੀਨੋ ਕਿਨੈ ਜੀਵਨ ਤਜੇ ਪ੍ਰਾਨ ਚਢਾਇ। ਜਾਂਬ
ਵਾਨ ਬਖਾਨਿਓ ਸੁਤ ਦੇਂਉ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਇ। ਜੋ ਕਰੇ ਕਾਰਯ
ਆਪਨੋ ਬਲਿ ਦੇਹਿ ਤਾਹਿ ਪਠਾਇ ॥ ੯ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਾਖ

ਭਲੂਖ ਪਤਿ ਸੁ ਬੁਲਾਇਓ ਹਨੂਮਾਨ। ਸੁਤਿ ਕਿਉਂ ਸੁ ਮੋਨੀ ਤੂੰ ਭਯੋ ਯਹਿ ਆਹਿ ਕਾਜ ਮਹਾਨ। ਅਗਿ ਜਿਉਂ ਨਹਿ ਮੌਨਿ ਧਾਰੋ ਬਲਿ ਦਿਖਾਵਹੁ ਆਪ। ਬਲਵੰਤ ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰ ਤੂੰ ਪੁਨਿ ਵਾਯੁ ਸਮ ਪਰਤਾਪ ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਮ ਕਾਰਯ ਹੇਤ ਤੂ ਉਪਜਿਓ ਮਹਾਂ ਤੁਮ ਬੀਰ। ਜਨਮ ਕਾਲ ਨਿਹਾਰਿਓ ਰਵਿ ਉਦੇ ਜਿਉਂ ਮੁਖ ਕੀਰ। ਫਲ ਪੱਕ ਜਾਨ ਸੁ ਖਾਂਨ ਹਿਤ ਤੂ ਗਯੋ ਗਗਨ ਮਝਾਰ। ਅਤਿ ਬਾਲ ਜੋਜਨ ਪਾਂਚ ਸੈ ਪੁਨਿ ਗਿਰਯੋ ਤੂੰ ਧਰ ਭਾਰ ॥ ੧੧ ॥ ਤੁਹਿ ਦੇਹਿ ਕੋ ਬਲਿ ਕੌਨ ਭਾਖੇ ਬਰਨਿਓ ਨਹਿ ਜਾਇ। ਉਰ ਰਾਮ ਕਾਰਜ ਕੀਜੀਏ ਹਮ ਲੇਹੁ ਆਜ ਬਚਾਇ। ਜਾਂਬਵੰਤਿ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਹਨੂਮਾਂਨ ਹਰਖ ਅਖੰਡ। ਸਿੰਘ ਨਾਦ ਸੁ ਕੀਨ ਇਮ ਜਨੁ ਫੋਰ ਹੈ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥੧੨॥ ਗਿਰਕੇ ਸਮਾਨ ਸੁ ਹੋ ਗਿਓ ਜਨੁ ਬਢੀ ਬਾ ਵਨ ਦੇਹ। ਹਨੂਮਾਨ ਬੋਲੇ ਬਾਨਰੋ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਮੇ ਬਚ ਏਹ। ਮੈਂ ਲੰਘ ਜਲਨਿਧ ਪਾਰ ਲੰਕਾ ਭਸਮ ਛਾਰ ਉਡਾਇ। ਲੈ ਆਉਂ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਕੀ ਕੁਲ ਸੰਗ ਰਾਵਣ ਘਾਇ ॥ ੧੩ ॥ ਕੈ ਬਾਂਧਿ ਰਾਵਣ ਜੇਵਰੀ ਗਲਿ ਧਾਰ ਬਾਵੇਂ ਹਾਥ। ਗਿਰ ਸੈਹਤ ਪੁਰੀ ਉਠਾਇਕੈ ਤਹਿੰ ਧਰੋਂ ਜਹਿੰ ਰਘੁਨਾਥ। ਕੈ ਦੇਖ ਆਵੋਂ ਜਾਨਕੀ ਜਿਹ ਹੇਤ ਭੇਜੇ ਰਾਮ। ਸੁਨਿ ਵਾਕ ਬੋਲੇ ਰਿਛ ਪਤਿ ਤੁਮ ਕਰੋ ਏਹੀ ਕਾਮ ॥੧੪॥ ਦੇਖ ਆਵੋ ਜਾਨਕੀ ਕਲਿ ਆਣ ਤੇਰੀ ਆਹਿ। ਵਹਿ ਜੀਵਤੀ ਹੈ ਲੋਕ ਮੈ ਕੈ ਜੀਵਤੀ ਹੈ ਨਾਹਿ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੋਂ ਮਿਲ ਭੁਜਾਕੇ ਬਲ ਕੀਜੀਏ ਰਣਬੀਰ

॥ ਜਾਹਿ ਤੇ ਕਲਜਾਨ ਪੇਖੈਂ ਬੇਗ ਪੂਤ ਸਮੀਰ ॥ ੧੫ ॥ਰਾਮ ਕਾਰਯ ਹੇਤ ਜਾਤੇ ਵਾਯੁ ਪੀਛੇ ਹੋਇ। ਅਸੀਸਦੇ ਕਪਿ ਮੋਰ ਭੇਜਯੋ ਬਿਘਨ ਹੋਇ ਨ ਕੋਇ। ਮਹੇਂਦ੍ਰ ਗਿਰ ਕੈ ਸੀਸ ਚਢ ਕਪਿ ਭਯੋ ਅਧਭੁਤ ਰੂਪ। ਨਗਿੰਦ੍ਰ ਸੋ ਤਨ ਸੋਭਈ ਪੁਨਿ ਹੇਮ ਵਰਨ ਅਨੂਪ ॥ ੧੬ ॥ ਮੁਖਲਾਲ ਜਯੋਂ ਫਲ ਬਿੰਬ ਕੋ ਭੁਜ ਪ੍ਰਾਸ ਜਯੋਂ ਅਹਿ ਸ਼ੇਸ਼। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਯੋ ਸੁ ਵਾਯੁ ਸੁਤ ਤਿਹ ਪਿਖੇ ਭੂਤ ਅਸੇਸ ॥ ਉਮਾ ਸੀਤਾ ਸਾਰ ਹਿਤ ਕਪਿ ਭਏ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ। ਗਿਰਜਾਭਏ ਜਸ ਤਿਲਕਤਾਂ ਖਿਣ ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਬਾਲ ॥ ੧੭ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡ ਕਥਾ ਥੀ ਜੋਈ। ਕਹੀ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਸਭ ਸੋਈ ॥ ਯਾਕੋ ਪਢੇ ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗਾਇ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਉਪਜੇ ਉਰ ਆਇ ॥ ੧੮ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਕਾਂਡੇ ਨੁਵਮੋ ਧਿਆਇ ਸੰਪੂਰਣੰ ॥ ੯ ॥

॥ ਅਥ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ ਲਿਖਯਤੇ ॥

॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਸੀਤਾ ਸੋਧੀ ਲੰਕਮੇਂ ਰਾਵਣ ਨਗਰ ਜਰਾਇ। ਜਾਹਿਸੁਨਾਯੋਆਇ ਹਰਿ ਤਾਹਿ ਨਮੋਂ ਰਘੁਰਾਇ॥੧॥ਸਵੈਯਾ॥ਮਕਰਾ ਉਰਗਾ ਜਿਹਮਾਹਿ ਘਨੇ ਸਤਯੋਜਨ ਹੈ ਜਿਨ ਕੋ ਬਿਸਥਾਰਾ। ਜਲ ਸਾਗਰ ਲਾਂਘਨ ਚਾਹਤ ਹੈ ਗਿਰਜਾ ਕਪਿ ਮਾਹਿਸੁਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰਾ। ਰਘੁਬੀਰਕੋ ਧਯਾਨੁ ਧਰਯੋ ਉਰਮੈਂ ਹਨੂਮਾਨ ਤਬੈ ਇਹ ਵਾਕ

ਉਚਾਰਾ। ਸਭ ਬਾਨਰ ਨੈਨਨ ਆਜੁ ਪਿਖੇ ਨਭਿ ਭੀਤਰਿ ਬੇ ਗ ਸੁ ਗੌਣ ਹਮਾਰਾ॥੨॥ਕਬਿੱਤ॥ ਅਮੋਘ ਬਾਨਕੇ ਸਮਾਨ ਜਾ ਉਂਮੈ ਗਗਨ ਮੈਂ ਸੁ ਚਾਹਿਮਨ ਐਸੀ ਸੀਯ ਅਬਹੀ ਨਿਹਾਰੀਏ। ਹੋਵਗੁ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਸੁ ਪੇਖ ਪਦ ਸੀਯ ਪੁਨ ਕਰੋਂ ਕਾਜ ਬੇਗ ਨਹਿੰ ਢੀਲ ਸੁ ਉਚਾਰੀਏ। ਪ੍ਰਾਣ ਅੰਤ ਨਾਮ ਇਕ ਬਾਰਹੀ ਉਚਾਰੇ ਗਿਨ ਤਰੇ ਨਰ ਨਾਰਿ ਭਵ ਸਾਗਰ ਅਪਾਰੀਏ। ਤਿਨਹੀ ਕੋ ਦੂਤ ਮਮ ਮੁੰਦਰੀ ਉਤਾਰ ਦਈ ਰਾਮ ਉਰ ਧਾਰਿ ਕਿਉ ਨ ਤਰੋ ਭਵ ਵਾਰੀਏ॥੩॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਤਬੈ ਹਨੁਮਾਨ ਪਸਾਰ ਭੁਜਾ ਅਤਿ ਪੂੰਛ ਬਢਾਈ। ਰਿਜੁ ਕੰਧਰ ਡੀਠ ਅਕਾਸ਼ ਧਰੀ ਪਦ ਆਪਸ ਮੈਂ ਯੁਗ ਲੀਨ ਮਿਲਾਈ॥ ਦਿਸ ਦੱਛਨ ਕੂਦ ਅਕਾਸ਼ ਚਢੈ ਬਲ ਵਾਯੁ ਸਮਾਨ ਭਯੋ ਅਧਿਕਾਈ। ਗਤਿ ਦੇਵ ਨਿਹਾਰ ਭਏ ਬਿਸਮੈਂ ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਕੀ ਗਣਿ ਲਾਇਕ ਮਾਈ॥੪॥ ਜਬ ਜਾਵਤ ਵਾਯੁ ਸਮਾਨ ਪਿਖੇ ਕਪਿ ਦੇਵਨ ਤੇ ਮਨ ਏਹ ਬਿਚਾਰੀ। ਮਤਿ ਯਾਹਿ ਪਰੀਖਣ ਆਜ ਕਰੇਂ ਸੁਰ ਮੰਡਲ ਯੋਂ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿੰ ਉਚਾਰੀ। ਬਲਵੰਤ ਮਹਾਂ ਕਪਿ ਜਾਵਤਿਏ ਸੁ ਸਦਾ ਗਤਿ ਕੇ ਸਮਹੈ ਬਲਕਾਰੀ। ਗਢ ਲੰਕ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੇ ਲਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਇਹ ਜਾਨਨ ਚਾਹਿ ਹਮਾਰੀ॥੫॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਿਚਾਰ ਸੁ ਨਾਗਨ ਕੀ ਜਨਨੀ ਸੁਰਸਾ ਜਿਹਭਾਖਤ ਨਾਮਾ। ਸੁਰਕੌਤਕ ਵੰਤ ਕਹਜੋ ਤਿਨਕੋ ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਕਰੋ ਤੁਮ ਏਹੁ ਸੁ ਕਾਮਾਂ। ਬਿਘਨਾਂ ਕਰੀਏ ਪਥਿ ਜਾਇ ਅਬੈ ਕਪਿ ਜਾਵਤ ਏਹੁ ਹਨੂਮਤ

ਨਾਂਮਾ । ਬਲ ਬੁੱਧਿ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਯਾ ਕਪਿ ਕੀ ਫਿਰ ਆਹੁ
ਤੁਰਾ ਕਰ ਆਪਨ ਧਾਮਾ ॥ ੬ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਇਹ ਵਾਕ
ਸੁਨਿ ਕੈ ਬੇਗ ਦਉਰੀ ਬਿਘਨ ਹਿਤ ਹਨੁਮਾਨ। ਰੋਕਿ ਮਾਰਗ
ਕੀਸ ਕੋ ਮੁਖ ਏਹ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ। ਮਤਿਵੰਤ ਤੂੰ ਮੁਖਿ
ਮਾਹਿੰ ਮੇਰੇ ਪਰੇ ਭਾਖੋਂ ਤੋਹਿ । ਦੇਵਤਾ ਰਚ ਭੱਖ ਦੀਨੋ ਖੁਧਾ
ਲਾਗੀ ਮੋਹਿ ॥ ੭ ॥ ਹਨੁਮਾਨ ਭਾਖਜੋ ਮਾਤ ਮੈ ਅਬ ਰਾਮ
ਕਾਰਯ ਜਾਉਂ । ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਸਾਰ ਲੋ ਗਢ ਲੰਕ ਤੇ ਪੁਨਿ
ਲਜਾਉਂ । ਸੀਯ ਕੁਸਲ ਰਾਮ ਬਖਾਨ ਕੈ ਸਭ ਸਾਰ ਤਾਹਿੰ
ਸੁਨਾਇ। ਪਦ ਬੰਦਨਾਂ ਅਭ ਭਾਖ ਹੌ ਵਿਰ ਪਰੌਂਗੋ ਮੁਖ ਆਇ
॥ ੮ ॥ ਸੁਰਸਾਸ ਸੁਨਿਕੈ ਵਾਕ ਯੌ ਪੁਨਿ ਕੀਨ ਆਪ ਬਖਾਨ।
ਕਹਿ ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਕਰ ਬੰਦਨਾਂ ਮਮ ਆਹਿ ਭੂਖ ਮਹਾਂਨ । ਪ੍ਰਵੇਸ਼
ਕਰ ਮੁਖ ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਨਹਿੰ ਖਾਊਂਗੀ ਬਲਧਾਰ । ਸੁਨਿਬੋਲਿਯੋ
ਹਨੁਮਾਨ ਮਾਤ ਸੁ ਲੇਹੁ ਬਦਨ ਪਸਾਰ ॥ ੯ ॥ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਮੁਖਕੇ
ਮਾਹਿ ਕਰ ਮੈਂ ਜਾਉ ਕਾਂਨ ਮਹਾਂਨ। ਇਮ ਭਾਖ ਜੋਜਨ ਦੋਇ
ਕੋ ਤਨ ਕੀਨ ਤਬ ਹਨੂਮਾਨ । ਸੁਰਸਾਸ ਯੋਜਨ ਪੰਚਕੋ ਮੁ
ਕੀਨ ਹਨੁਮਤ ਪੇਖ। ਦਸ ਯੋਜਨਾਂ ਹਨੁਮਾਨ ਰੂਪ ਸੁ ਕਰਯੋ
ਆਪ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧੦ ॥ ਮੁਖ ਬੀਸ ਯੋਜਨ ਕੇ ਕਰੇ ਸੁਰ ਸਾਸੁ
ਨਾਗਨ ਮਾਤ । ਤੀਸ ਯੋਜਨ ਕੇ ਭਏ ਹਨੁਮਾਨ ਤਬ ਬਿ
ਖਿਆਤ । ਪੰਚਾਸ ਯੋਜਨ ਕੇ ਜਬੈ ਸੁਰਸਾਸ ਮੁਖ ਬਿਸਤਾਰ।
ਹਨੁਮਾਨ ਤਬ ਪੁਨਿ ਹੋਇਯੋ ਅੰਗੁਸ਼ੁ ਸੇ ਆਕਾਰ ॥ ੧੧ ॥
ਪ੍ਰਵੇਸ ਕਰ ਮੁਖ ਨਿਕਸਿਯੋ ਪੁਨਿ ਖੜੋ ਆਗੇ ਆਇ । ਪ੍ਰਵੇਸ਼

ਕਰ ਮੁਖ ਨਿਕਸਿਓ ਤਵ ਮਾਤ ਲਾਗੋਂ ਪਾਇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ
ਭਾਖਤ ਵਾਯੁ ਸੁਤ ਪਿਖ ਤਾਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਜਾਹਿੰ ਰਾਮ
ਸੁ ਕਾਜ ਕਰਤੇ ਆਹਿ ਬੁਧਿ ਉਦਾਰ॥ ੧੨ ॥ ਦੇਵਤਾਨੈ ਮੈਂ
ਪਠੀ ਤਵ ਜੋਰ ਜਾਨਣ ਕਾਜ। ਜਾਹਿੰ ਸੀਧ ਨਿਹਾਰਿਕੈ ਪੁਨਿ
ਦੇਖਿ ਹੈਂ ਰਘੁਰਾਜ। ਗਈ ਦੇਵ ਸੁ ਲੋਕ ਮੈਂ ਇਮ ਭਾਖ ਨਾ
ਗਨ ਮਾਤ। ਹਨੂਮਾਨ ਖਗੇਸ਼ ਜਿਉਂ ਪੁਨਿ ਗਇਓ ਮਾਰਗ
ਵਾਤ॥ ੧੩ ॥ ਮੈਨਾਕ ਪਰਬਤ ਕਾਂਚ ਨੇ ਪੁਨਿ ਕੀਨ ਜਲਧ
ਉਚਾਰ। ਜਾਤ ਹੈ ਬਲਵੰਤ ਏਹ ਸੁ ਪੇਖ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ। ਰਾਮ
ਕਾਰਯ ਹੇਤ ਜਾਵੈ ਕਰੋ ਤਾਹਿੰ ਸਹਾਇ। ਸਗਰ ਪੂਤਨ ਮੈ
ਜੁ ਬਾਂਧਯੋ ਨਾਮ ਸਾਗਰ ਪਾਇ॥ ੧੪ ॥ ਭਏ ਤਿਨਕੇ ਵੰਸ
ਮੈਂ ਯਹਿ ਰਾਮ ਦਸਰਥ ਪੂਤ। ਤਿਨ ਕਾਜ ਹਿਤ ਹਨੁਮਾਨ
ਜਾਵੈ ਬਲੀ ਜਯੋਂ ਪੁਰਹੂਤ। ਅਬ ਬੇਗ ਜਲ ਤੇ ਊਠੀਯੇ
ਵਿਸ੍ਰਾਮ ਕਰੀਯਹਿ ਜਾਇ॥ ਜਲ ਮਧ ਤੇ ਨਗ ਨਿਕਸਿਓ
ਬਹੁ ਸਿਖਰ ਰੂਪ ਬਣਾਇ॥ ੧੫ ॥ ਮਣ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸੋਭੇ ਤਾਹਿ ਕੇ
ਪੁਨਿ ਆਪ ਧਾਰ ਅਕਾਰ। ਮੈਨਾਕ ਤਬ ਹਨੁਮਾਨ ਕੋ ਮੁਖ
ਏਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮੋਕੋ ਭਾਖਿਓ ਕਪਿ ਤੋ ਵਿਸ੍ਰਾਮ
ਸੁ ਕਾਜ। ਸੁਧਾ ਸੇ ਫਲ ਪਾਕਿਯਾ ਤੁਮ ਖਾਇ ਜਾਵੋ ਆਜ।
੧੬ ॥ ਵਿਸ੍ਰਾਮ ਖਿਣਕ ਸੁ ਕੀਜੀਓ ਪੁਨਿ ਜਾਹਿੰ ਸਿਖਰ
ਪਧਾਰ। ਹਨੁਮਾਨ ਸੁਨਿਕ ਵਾਕ ਤਾਕੈ ਏਹੁ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥
ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਭੋਜਨ ਮੈ ਕਰੌ ਨਗ ਜਾਉ ਰਾਮ ਕਿ ਕਾਜ। ਬਿਸ੍ਰਾਮ
ਮੋ ਨਹਿ ਕਾਲ ਮੋਕੋ ਬੇਗ ਜਾਵੋ ਆਜ॥ ੧੭ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ

ਭਾਖ ਛੁਹਾਇ ਗਿਰ ਸਿਰਹਾਬਪੌਨਕੁਮਾਰ। ਕਛੁ ਦੂਰ ਆਗੇ ਜੋ
ਗਯੋ ਤਿਂਹ ਭਯੋ ਬਿਘਨ ਅਪਾਰ। ਰਾਹੁ ਮਾਤਾ ਸਿੰਘ ਕਾ
ਤਿਹ ਗਹੀ ਤਾਕੀ ਛਾਹਿ। ਘੋਰ ਰੂਪਾ ਰਾਕਸੀ ਜਲ ਮੱਧ ਵਾਸਾ
ਆਹਿ ॥ ੧੮ ॥ ਅਕਾਸ਼ ਗਾਮੀ ਛਾਇ ਗਹਿ ਪੁਨਿ ਲਏ
ਤਾਂਕੋ ਖਾਇ। ਤਿਨ ਗਹੇ ਹਨੁਮਤ ਜਾਵਤੇ ਉਰ ਚਿੰਤ ਉਪਜੀ
ਆਇ। ਕਿਨ ਬੇਗ ਮੇਰਾ ਰੋਕਿਓ ਯਹਿ ਬਿਘਨ ਕਾਰੀ ਕੋਇ
। ਵਿਸਮਤਾ ਉਰਮੈਂ ਭਈ ਨਹਿ ਵੇਖਿਓ ਅਬ ਸੋਇ ॥ ੧੯ ॥
ਇਹਚਿੰਤ ਕਰ ਹਨੁਮਾਨ ਨੀਚੇ ਨੀਰ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਪਸਾਰ। ਵਹਿ
ਘੋਰ ਰੂਪੀ ਸ਼ਿਘਕਾ ਜਲ ਮਾਂਹਿ ਲਈ ਨਿਹਾਰ। ਕਪਿ ਬੇਗ
ਦੌਰ ਸੁ ਨੀਰ ਮੈਂ ਹਨਿ ਪਾਵ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਾਰ। ਦਿਸ ਦੱਖਣੈ
ਪੁਨਿ ਕੂਦਕੇ ਕਪਿ ਗਯੋ ਗਗਨ ਮਝਾਰ॥੨੦॥ਦੇਖਕੂਲਸਮੁੰਦ
ਕੇ ਪੁਨਿ ਪਰੋ ਹਨੁਮਤਿ ਜਾਇ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਪੰਖੀ ਬੋਲਹੀ
ਦ੍ਰੁਮਿ ਰਹੇ ਪਰਬਤ ਛਾਇ। ਫਲ ਭਾਰ ਸੋਂ ਤਰ ਭੂਮਿ ਲਟਕੇ
ਲੱਤਾ ਫੂਲ ਅਪਾਰ। ਤ੍ਰਿਕੂਟ ਗਿਰਕੇ ਸਿਖਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਪਿਖੇ
ਨਗਰ ਉਦਾਰ॥ ੨੧ ॥ ਪਰਕਾਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸੋਭਈ ਅਤਿ
ਨਿਮਨ ਪਰਖਾ ਆਇ। ਅਸ ਲੰਕ ਮੈ ਕਹਿ ਭਾਂਤਿ ਪੈਠੋਂ ਚਿੰਤ
ਜੋ ਮਨ ਮਾਹਿ। ਰਾਤਿ ਸੂਖਮ ਰੂਪਕਰ ਮੈਂ ਬਰੋਂ ਲੰਕ ਮਝਾਰ
। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਯਾਮੈ ਕਠਨਿ ਹੈ ਰਾਵਨ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰ ॥ ੨੨ ॥
ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਿੰਤ ਸੁਚੀਤ ਮੈਂ ਤਹਿ ਰਹਜੋ ਠਾਢੋ ਹੋਇ। ਰਵਿ
ਦੁਰੇ ਨਿਸਾ ਨਿਹਾਰਕੈ ਕਪਿ ਚਾਲਿਓ ਪੁਨਿ ਸੋਇ। ਧਰ ਰੂਪ
ਸੂਖਮ ਘੋਰ ਪੁਰ ਮੈਂ ਬਰੇ ਕਪਿ ਬਲਵਾਨ। ਤਹਿ ਪੁਰੀ ਲੰਕਾ

ਰਾਕਸ਼ੀ ਧਰ ਵੇਸ਼ ਥੀ ਦਰਵਾਨ ॥੨੩॥ ਪੇਖਤਿਨ ਹਨੁਮਾਨ ਕੋ ਅਤਿ ਡਾਂਟ ਕੀਨ ਬਖਾਨ । ਤੁਮ ਕੌਨ ਬਾਨਰ ਰੂਪ ਧਰ ਕਰ ਲੰਕਨੀ ਅਪਿਮਾਨ । ਕਿਯ ਕਰਨਕੋ ਉਰ ਚਾਹਤੇ ਧਰ ਚੋਰ ਜਿਉ ਪੁਰਿ ਰਾਤ । ਇਮ ਭਾਖਿ ਨੈਨ ਸੁ ਲਾਲ ਕੀਨੇ ਹਨੀ ਕਪਿ ਕੋ ਲਾਤਿ ॥ ੨੪ ॥ ਹਨੁਮਾਨ ਵਜ੍ਰ ਸਮਾਨ ਮੁ-ਸ਼ਟੀ ਵਾਂਮ ਮਾਰੀ ਤਾਂਹਿ । ਗਿਰੀ ਧਰਮੈ ਸ਼ੋਨ ਤੇ ਪੁਨਿ ਵਮੈ ਤੋ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ । ਉਠ ਲੰਕ ਭਾਖਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਹਨ ਮੰਤਿ ਕਪਿ ਬਲਵਾਨ । ਨਿਸ ਪਾਪ ਲੰਕਾਤੈ ਜਿਨੀ ਅਬਿ ਜਾਂਹਿ ਤੇ ਕਲ-ਯਾਨ ॥ ੨੫ ॥ ਬਿਧ ਮੋਹ ਪੂਰਬ ਭਾਖਿਓ ਜੁਗ ਜਾਹਿੰ ਜੋ ਚੌਬੀਸ । ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਅਜ ਨੰਦਨੇ ਘਰ ਰਾਮ ਵੈ ਜਗਦੀਸ਼ । ਯੋਗ ਮਾਯਾ ਜਾਨਕੀ ਵੈ ਜਨਕ ਭੋਨ ਮਝਾਰ । ਬੇਨਤੀ ਮੈ ਹੈ ਕਰੀ ਵਹਿ ਲਹੈਂਗੇ ਅਵਤਾਰ ॥ ੨੬ ॥ ਭੂਭਾਰ ਤਾਰਣ ਕਾਜ ਹਰਿ ਵਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਔ ਸਹਿ ਨਾਰਿ । ਭਗਤ ਵਤਸਲ ਆਹਿੰਗੇ ਵਹਿ ਰਾਮ ਵਿਪਨ ਮਝਾਰ । ਹਰਿ ਲਿਯਾਇ ਗੋ ਦਸ ਕੰਧਰੋ ਬਨ ਸੀਯ ਕਪਟ ਅਨੀਤ । ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਔ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹੁਇ ਹੈਂ ਸਖਾ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ ॥ ੨੭ ॥ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕੋ ਕਪਿ ਭੇਜ ਹੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੁੱਧਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ । ਤਿਨ ਮਾਂਹਿ ਬਾਨਰ ਏਕ ਨਿਸ ਕੋ ਆਇਗੋ ਤਵ ਪਾਸ । ਤੂੰ ਡਾਂਟ ਹੈ ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਵਹਿ ਕਰੇ ਮੁਸ਼੍ਟ ਪ੍ਰਹਾਰ । ਦੁਖ ਹੋਇਗੋ ਤੋ ਤਨ ਬਿਖੇ ਮੁਖ ਜਾਇ ਲੋਹੂ ਧਾਰ ॥ ੨੯ ॥ ਰਾਂਵਣ ਤਬੀ ਪੁਰਿ ਮਾਰਿਯੋ ਬਿਨ ਸੰਕ ਤੂੰ ਉਰਧਾਰ । ਤੁਮ ਜਿਨੀ ਲੰਕਾ ਨਗਰੀਆ ਕਪਿ ਕਹਯੋ ਥੋ ਮੁਖ

ਚਾਰ। ਦਸ ਕੰਧ ਅੰਤਰ ਪੁਰਿ ਬਿਖੇ ਇਕ ਕ੍ਰੀੜ ਕਾਨਨ ਆਹਿ॥ ਤਿਨ ਬੀਚ ਆਹਿ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨਕਾ ਦਿੱਬ ਪਾਦਪ ਜਾਹਿੰ॥੨੯॥ ਤਿਹ ਬੀਚ ਏਕ ਸੁ ਸਿਂਸਪਾ ਤਰੁ ਆਹਿ ਰੂਪ ਉਦਾਰ। ਤਿਹ ਤਰੇ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀਆ ਢਿਗ ਰਾਖਸੀ ਰਖ ਵਾਰ। ਤਿਂਹ ਪੇਖ ਬੇਗ ਸੁਜਾਇਕੈ ਕਹੁ ਰਾਮ ਕੋ ਸਭ ਸਾਰ। ਇਹ ਭਾਖ ਗਿਰਜਾ ਲੰਕਨੀ ਮੁਖ ਫੇਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥ ੩੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਧੰਨ ਆਜ ਚਿਰਕਾਲਤੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਆਈ ਰਾਮ। ਜਾਂਤੈ ਭਵ ਬੰਧਨ ਮਿਟੇ ਲਹੇ ਰਾਮ ਕੋ ਧਾਂਮ॥ ੩੧॥

ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਭਗਤ ਕੋ ਸੰਗਮੁ ਜੋਈ। ਦੁਰਲਭ ਭਯੋ ਆਜੁ ਮੁਹਿ ਸੋਈ। ਦਾਸਰਥੀ ਰਘੁਵਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਾਂ। ਸਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹੇ ਰਿਦ ਧਾਮਾਂ॥੩੧॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਤਟ ਸਾਗਰ ਤੇ ਜਬ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਦੂਰ ਚਲੇ ਨਭ ਮਾਂਹਿ ਭਵਾਨੀ॥ ਅਵਨੀ ਦੁਹਿਤਾ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਮ ਫੁਰੇ ਅਰੁ ਰਾਵਣ ਬਾਮ ਭੁਜਾ ਫੁਰਕਾਨੀ। ਰਘੁਵੰਸ ਸਿਰੋਮਣਿ ਕੀ ਭੁਜ ਦੱਖਣ ਤਾਹਿੰ ਸਮੇ ਫਰਕੀ ਹਰਿਖਾਨੀ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਧਸੇ ਗਢ ਲੰਕ ਹਨੂੰ ਕਬਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨੀ॥੩੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡੇ ਪ੍ਰਥਮੋ ਧਜਾਇ॥ ੧॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸ਼ੰਕਰਛੰਦ॥

ਤਬ ਅੰਜਨੀ ਕੇ ਪੂਤ ਰਾਤੀ ਬਰੇ ਲੰਕ ਮਝਾਰ। ਫਿਰਨ ਲਾਗੇ

ਨਗਰ ਮੈ ਧਰ ਸੂਖਮੋ ਆਕਾਰ। ਸਿਧ ਸੋਧਨੇ ਕੇ ਕਾਜ ਸੋ ਪੁਨਿ ਧਸਯੋ ਭੂਪ ਨਿਵੇਸ਼। ਨਹਿ ਪੇਖੀਯਾ ਤਹਿੰ ਜਾਨਕੀ ਤਿਨ ਪਿਖੇ ਘਰ ਸਬ ਦੇਸ਼॥੧॥ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਬਚਨ ਚਿਤਾਰ ਕਰ ਕਪਿ ਗਯੋ ਬਨ ਅਸੋਕ। ਜਾਹਿੰ ਸੋਭਾ ਪੇਖਕੈ ਬਨ ਲਜੇ ਸੇ ਸੁਰਲੋਕ। ਦੇਵਤਾ ਬਨ ਬ੍ਰਿਖ ਲਾਗੇ ਰਤਨ ਕੀ ਸੋ ਪਾਨ। ਮ੍ਰਿਗ ਬਾਲ ਜਾਮੈਂ ਖੇਲਹੈਂ ਪੁਨ ਕਰੇਂ ਪੰਖੀ ਗਾਨ ॥੨॥ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਾਮੈਂ ਹੇਮਕੈ ਧਰ ਲਟੇ ਫਲ ਸੋਂ ਡਾਲ। ਸੁਧਾ ਕੇ ਰਸ ਜਾਹਿ ਸਿੰਚੇ ਦੇਵਤਾ ਅਲਬਾਲ। ਤਿਹ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਢੂੰਡ ਹੈ ਤਰੁ ਤਰੁ ਬਿਖੇ ਹਨੂਮਾਨ। ਘਨ ਲੰਕ ਮਹਿਲ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਤਹਿ ਜਾਹਿ ਰੂਪ ਮਹਾਂਨ ॥ ੩ ॥ ਦੇਖ ਬਿਸਮੈਂ ਹੋਇਯੋ ਮਣਿ ਥੰਭ ਜਾਹਿ ਹਜ਼ਾਰ! ਤਿੰਹ ਦੇਖ ਆਗੇ ਗਯੋ ਕਿਰਤ ਪੌਨ ਕੋ ਸੁ ਕੁਮਾਰ । ਹੇਰਿਯੋ ਤਰੁ ਸਿੰਸਪਾ ਅਤਿ ਨਿਵੜਜਾਂ ਛਣਛੇਮ। ਆਤਪ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ਨਹਿੰ ਖਗ ਬਣੇ ਵਰਣ ਸੁ ਹੇਮ ॥ ੪ ॥ ਤਰੁ ਤਲੇ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀਯਾ ਢਿਗ ਰਾਕਸ਼ੀ ਭਯ ਕਾਰ॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੇਖੀ ਭੂਤਲੇ ਜਨ ਦੇਵਤਾ ਅਵਤਾਰ। ਇਕ ਬੇਣੀ ਦੂਬਰੀ ਪਟ ਰਹੀ ਮਲਨ ਸੁ ਧਾਰ। ਭੂਮਿ ਸੋਈ ਸੋਚਤੀ ਮੁਖਿ ਰਾਮ ਰਾਮ ਉਚਾਰ ॥ ੫ ॥ ਤ੍ਰਾਤਾ ਨ ਕੋਈ ਪਾਵਤੀ ਉਪਵਾਸ ਦੂਬਰ ਦੇਹ। ਪਿਖ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਹਨੂਮਾਨਭਾਖਜੋਜਾਨਕੀਹੈਇਹ।ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਯਾ ਯਗ ਹੋਇਓ ਮੈ ਜਾਨਕੀ ਪਿਖ ਆਜ। ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਰਘੁਬੀਰ ਕੈ ਪੈ ਕਰੇ ਆਇ ਸੁ ਕਾਜ ॥ ੬ ॥ ਧੁਨਿ ਕਿਲ ਕਿਲਾ ਯਹਿ ਸ਼ਬਦ

ਹੋਇਓ ਰਾਜ ਭੌਨ ਮਝਾਰ । ਸੁਨਿ ਸ਼ਬਦ ਚਕ੍ਰਤ ਲੀਨ ਤਰਫਦ ਭਏ ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰ। ਦਸ ਕੰਠਿ ਆਵਤ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਲੀਨ ਸੰਗ ਸੁ ਨਾਰਿ। ਭੁਜ ਬੀਸ ਦਸ ਮੁਖ ਸੋਭਈ ਤਨ ਸ਼ਾਮ ਲੀਨ ਪਹਾਰ ॥ ੭ ॥ ਤਿਹ ਪੇਖ ਕਪਿ ਬਿਸਮਾਇਓ ਦੂਰ ਗਯੋ ਪਾਤਨ ਮਾਹਿੰ। ਗਿਰਜਾ ਸੁਣੋ ਦਸ ਕੰਠ ਰਾਵਣ ਔ ਚਿਤੇ ਮਨ ਮਾਹਿੰ। ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਰਾਘਵ ਹਾਥ ਤੇ ਮੈਂ ਮਰੋਂ ਯਾ ਜਗ ਮਾਂਹਿ। ਕੋ ਭਯੋ ਕਾਰਣ ਰਾਮਜੀ ਹਿਤ ਸੀਯ ਆਯੋ ਨਾਹਿੰ॥੮॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚੀਤ ਚਿਤਾਰਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰਾਵਣ ਸੋਇ। ਦਿਨ ਤਾਂਹਿ ਅੰਤਮ ਰਾਤ ਮੈਂ ਇਹ ਸੁਪਨ ਭੀਤਰ ਜੋਇ। ਕਪਿ ਦੂਤ ਰਾਮ ਪਠਾਇਓ ਗਢ ਲੰਕ ਮੈਂ ਵਹੁ ਆਇ । ਤਰ ਬੈਠ ਸੀਯ ਨਿਹਾਰੀਆ ਤਿਨ ਤਨਕ ਦੇਹ ਬਨਾਇ ॥੯॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਦਭੁਤ ਸੁਪਨ ਪਿਖ ਤਿਮ ਚਿੰਤਿਓ ਮਨ ਮਾਹਿ। ਮਤਿ ਹੋਇ ਸੁਪਨੋ ਸਾਚ ਯਹਿ ਅਬ ਯੋਂ ਕਰੋਂ ਮੈ ਤਾਹਿੰ । ਵਾਕ ਸਰ ਸੀਯ ਪੋਰ ਕੈ ਤਿੰਹ ਕਰੋਂ ਦੁਖੀ ਸਰੀਰ। ਕਪਿ ਪੇਖਿ ਭਾਖੇ ਰਾਮ ਕੋ ਇਮ ਆਇ ਹੈਂ ਰਘੁਬੀਰ॥ ੧੦॥ਗਯੋ ਸੀਯ ਸਮੀਪ ਯਾ ਬਿਧ ਚੀਤ ਮਾਹਿ ਬਿਚਾਰ। ਧੁਨਿ ਕਿੰਕਣੀ ਕੀ ਸੁਣੀ ਸੀਤਾ ਨੇਵਰਾਂ ਝਨ ਕਾਰ । ਲੀਨ ਹੋਈ ਸੀਯ ਨਿਜ ਤਨ ਭਈ ਉਰਮੈਂ ਭੀਤ। ਭਰ ਨੈਨ ਨੀਚੇ ਮੁਖ ਕਰੇ ਅਰ ਰਾਮ ਅਰਪੇ ਚੀਤ ॥ ੧੧ ॥ ਦਸਕੰਧ ਸੀਤਾ ਹੇਰਿ ਕੈ ਪੁਨਿ ਏਹੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਮੁਹਿ ਪੇਖ ਸਭ ਕਹੁ ਬ੍ਰਿਥਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਭਈ ਹੈਂ ਭੈਮਾਨ। ਸਹਿ ਭ੍ਰਾਤ ਰਾਮ ਬਸੇ ਬਨੇ ਵਹਿ

ਬਾਨਰਾਂ ਕੇ ਮਾਂਹਿ। ਕਦੀ ਕੇਹਤ ਦੇਖ ਹੈ ਕਬਿ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਨਾਹਿੰ ॥੧੨॥ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਭੇਜੇ ਚਾਰਕਾ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਦੇਖਿਨ ਕਾਜ। ਬਹੁ ਜਤਨ ਕਰ ਤਿਨ ਹੇਰਿਓ ਨਹਿ ਪੇਖੀਏ ਜਗ ਆਜ। ਕੈ ਗਏ ਨਗਰ ਅਯੁਧਿਆ ਕੈ ਮਰੇ ਹੈਂ ਬਿਖੁ ਖਾਇ। ਜਾਨਕੀ ਮੈਂ ਭੇਜ ਚਾਰੇ ਲਈ ਖਬਰ ਮੰਗਾਇ॥ ੧੩॥ਕਜਾ ਕਰੇਂਗੀ ਤੂੰ ਰਾਮ ਕਰ ਨਹਿ ਤੋਹਿ ਚਾਹੇ ਰਾਮ। ਤੁਹਿ ਸਦਾ ਦੀਨ ਅਲਿੰਗਨਾ ਪੁਨਿ ਬਸੇ ਤੇਰੇ ਧਾਮ। ਰਿਦੇ ਨਾਹਿੰ ਸਨੇਹ ਤਾਂਕੋ ਤੋ ਬਿਖੇ ਸੁਨਿ ਸੀਯ। ਮੈਂ ਸਾਚ ਭਾਖੋਂ ਜਾਨਕੀ ਕਿਹ ਕਾਮ ਐਸੇ ਪੀਯ॥ ੧੪ ॥ ਤਵ ਰਚੇ ਭੋਗ ਸੁ ਭੋਗਈ ਪੁਨਿ ਜਾਨਤੋ ਗੁਨ ਤੋਹਿ।ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਨਿਰਗੁਣ ਅਧਮ ਹੈ ਨਹਿ ਕਰਤ ਤੋਮੈ ਮੋਹਿ। ਤਵ ਆਨਿਓ ਮੈ ਲੰਕ ਮੈਂ ਤੂੰ ਸ਼ੋਕ ਬਜਾਕੁਲ ਆਹਿ। ਅਬਲੌ ਨ ਆਯੋ ਰਾਮ ਸੁੰਦਰ ਜੋਰ ਨਾਹੀਂ ਤਾਹਿ ॥ ੧੫ ॥ ਨਿਹਸਤ ਨਿਰਮਲ ਮੂਢ ਮਾਨੀ ਕਹੇ ਪੰਡਿਤ ਆਪ । ਹੈ ਨਿਰਾਧਪ ਤੋਹਿ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਮਾਇ ਨ ਬਾਪ।ਕਜਾ ਕਰੇਂਗੀ ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਭਾਮਨਿ ਰਾਮ ਨਾ ਗੁਨਵਾਨ। ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਸੁ ਤੀਨਿ ਛਿਦਨ ਲਖੇ ਜਸ ਭਗਵਾਨ॥ ੧੬ ॥ ਭਜਿ ਮੋਹਿ ਤੋਕੋ ਚਾਹ ਤੋ ਮੈਂ ਰਾਖ਼ਸ਼ਾਂ ਸਿਰਦਾਰ। ਦੇਵਗੰਧ੍ਰਬ ਨਾਗ ਕਿੰਨਰ ਯੱਖਕੀ ਬਹੁ ਨਾਰਿ। ਸਿਰਦਾਰ ਤਿਨਕੀ ਹੋਇੰਗੀ ਜਬ ਭਜੇਂ ਮੋਹਿ ਅਪਾਰ। ਸੁਨਿ ਵਚਨ ਰਾਵਣ ਜੋ ਕਹੇ ਸੀਯ ਜਗੇ ਕ੍ਰੋਧ ਅ-ਪਾਰ॥੧੭॥ ਤ੍ਰਿਣ ਓਟਕੈ ਮੁਖਿ ਭੂਮਿ ਸਨਮੁਖ ਲਗੀ ਕਰਨ ਬਖਾਨ। ਖਲ ਭੇਖ ਲੀਨ ਅਤੀਤਕਾ ਤਵ ਰਾਮਤੇ ਡਰਮਾਨ॥

ਰਾਮ ਜੋ ਬਨ ਮੈਂ ਗਏ ਪੁਨ ਗਏ ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤ। ਮਮ ਦ੍ਵਾਰ ਤੰਦੁਲ ਮਾਂਗਿਓ ਤਵ ਆਇਕੈ ਬਿਖਜਾਤ॥੧੮॥ ਜਿਉਂ ਸ੍ਵਾਨ ਪੂਤਿ ਅਹੂਤਿਆ ਖਲ ਹਰੇ ਯੱਗਨ ਮਾਂਹਿ। ਤਯੋਂ ਨੀਚਮੇ ਹਰਿ ਲਿਆਇਓ ਅਬ ਪਾਇਗੋ ਫਲ ਤਾਂਹਿ। ਸਰ ਰਾਮ ਛਾਤੀ ਫੋੜ ਤੇਰੀ ਪਠੈਂਗੇ ਯਮ ਧਾਮ। ਜਾਨਿ ਹੈ ਤਬ ਨੀਚ ਰਾਵਣ ਮਨੁਜ ਹੈ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ॥ ੧੯॥ ਸਰ ਬਾਂਧ ਪਿੰਜਰ ਸੋਖ ਸਾਗਰ ਭ੍ਰਾਤ ਲਖਮਣ ਲਾਰ। ਰਣ ਮਾਰਣੇ ਤਵ ਕਾਜ ਰਾਘਵ ਆਹਿੰਗੇ ਬਲ ਧਾਰ। ਗਵ ਸੈਨ ਬਾਹਨ ਪੂਤ ਸਹਿ ਤਵ ਮਾਰਕੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਤਵ ਪੇਖ ਹੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਲੈ ਜਾਹਿੰਗੇ ਮਮ ਧਾਮ॥ ੨੦॥ ਸੁਨਿ ਸੀਯ ਵਾਕ ਕਠੋਰ ਰਾਵਣ ਕ੍ਰੋਧ ਲੀਨੋ ਧਾਰ। ਸੀਯ ਮਾਰਨ ਕੋ ਅਯੋ ਖਲ ਖੜਗ ਹਾਥ ਉਭਾਰ। ਲਾਲ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਮੰਦੋਦਰੀ ਗਹਿ ਹਾਥ। ਪਤ ਭਲਾ ਚਾਹਿ ਨਿਵਾਰਿਓ ਇਹ ਯੋਗ ਨਾਹੀਂ ਨਾਥ॥੨੧॥ ਮਾਨੁਖੀ ਅਤਿ ਦੀਨ ਦੁਖਤਿ ਕ੍ਰਿਪਣ ਕ੍ਰਿਸੀ ਸਰੀਰ। ਛੋਡੀਏ ਪਤਿ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਨਹਿ ਮਾਰੀਏ ਰਣ ਧੀਰ। ਦੇਵ ਗੰਧ੍ਰਬ ਨਾਗਕੀ ਘਰ ਮਾਹਿ ਤੇਰੇ ਨਾਰਿ। ਮਦ ਮਤ ਜਾਹਿੰ ਵਿਲੋਕਨਾਂ ਵਹਿ ਚਹੇ ਤਵ ਭਰਤਾਰ॥ ੨੨॥ ਤਬ ਬੋਲਿਓ ਦਸਕੰਧ ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ੀ ਭਯਕਾਰ। ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੇਂ ਵਸ ਹੋਇ ਸੀਤਾ ਕਰੋ ਸੋ ਪਰਕਾਰ। ਡਰਾਹੁ ਬੇਗ ਸੁ ਯਾਹਿ ਕੋਂ ਪੁਨਿ ਦੇਹ ਆਦਰ ਮਾਨ। ਦੋ ਮਾਸਹੀ ਕੇ ਬੀਚਹੀਂ ਜਬ ਕਰੇ ਮੋ ਸਨਮਾਨ॥੨੩॥ ਤਬ ਸਰਬ ਸੂਖੰ ਸਮੇਤ ਲੰਕਾ ਰਾਜ ਭੋਗੇ ਸੋਇ। ਦੋ ਮਾਸ

ਜਾਹਿ ਬਿਤੀਤ ਜੇ ਨਹਿ ਮਾਂਨ ਹੈ ਯਹਿ ਕੋਇ। ਤਬ ਕਰੋ ਪ੍ਰਾਤ ਅਹਾਰ ਮੇਰਾ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਮਾਰ। ਇਮ ਭਾਖ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਗਲੈ ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਭੌਨ ਮਝਾਰ॥ ੨੪॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਤਬ ਆਈ ਢਿਗ ਜਾਨਕੀ ਰਾਖਸੀਆਂ ਭਯਕਾਰ। ਲਾਂਬੇ ਹਾਥ ਨਿਕਾਰ ਕੈ ਡਾਂਟਤ ਕਰਤ ਉਚਾਰ॥ ੨੫॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਇਕ ਕਹੈ ਸੀਤੇ ਬ੍ਰਿਥਾ ਜੋਬਨ ਗਯੋ ਤੋਹਿ ਬਿਸਾਲ। ਮਿਲ ਸੰਗ ਰਾਵਣ ਸਫਲ ਕੀਜੇ ਜਾਵਤੋ ਹੈ ਕਾਲ। ਇਕ ਕਹੈਂ ਔਰ ਸੁ ਕੋਪ ਕਰ ਕਿਉਂ ਤੋਹਿ ਲਾਈ ਬਾਰ। ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਖੰਡ ਖੰਡ ਸੁ ਡਾਰੀਏ ਅਬ ਮਾਰ॥ ੨੬॥ ਇਕ ਔਰ ਸੀਤਾ ਮਾਰਨੇ ਹਿਤ ਲੈ ਉਠੀ ਤਲਵਾਰ। ਇਕ ਦੇਤ ਗਾਰੀ ਔਰ ਆਈਂ ਖਾਨ ਬਦਨ ਪਸਾਰ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੀਯ ਡਰਪਾਵਹੀਂ ਤਹਿੰ ਰਾਖਸ਼ੀ ਬਿਕਰਾਲ। ਤ੍ਰਿਜਟੀ ਤਾਹਿ ਨਿਵਾਰਿਕੈ ਪੁਨਿ ਕਹੇ ਵਾਕ ਬਿਸਾਲ॥ ੨੭॥ ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਦੁਸ਼੍ਰ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ੀ ਮਮ ਵਾਕ ਤੁਮ ਹਿਤ ਕਾਮ। ਭਯ ਦੇਹ ਨਾਹੀਂ ਜਾਨਕੀ ਤੁਮ ਕਰੋ ਪਦ ਪਰਣਾਮ। ਅਬ ਸੁਪਨ ਆਇਓ ਮੋਹਿ ਕੋ ਮੈਂ ਪਿਖੇ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰਿ। ਨੈਨ ਪੰਕਜ ਸੇ ਖਿਰੇ ਐਰਾਵਤੇ ਅਸਵਾਰ॥੨੮॥ ਲਖਮਣ ਸਮੀਪ ਸੁ ਸੋਭਈ ਗਢ ਲੰਕ ਦਯੋ ਜਲਾਇ। ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਓ ਬਹੁ ਬਾਣ ਛਾਤੀ ਘਾਇ। ਅਰੋਪ ਸੀਤਾ ਸੰਗ ਬੈਠੇ ਰਾਮ ਸਿਖਰੁ ਪਹਾਰ। ਰਾਵਣ ਦਿਗੰਬਰ ਤੇਲ ਮਲ ਵਹਿ ਨਾਇ ਗੋਬਰ ਤਾਰ॥ ੨੯॥ ਪੁਤਰ ਸੁ ਪੋਤੇ ਸੰਗ ਲੈ ਨਰ ਬਦਨ ਕੀ ਕਰ ਮਾਲ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪੇਖੇ ਲੰਕ

ਪਤਿ ਅਬ ਆਇਓ ਤਿਹ ਕਾਲ। ਬੈਠੋ ਵਭੀਖਣ ਰਾਮ ਕੀ ਢਿਗ ਹਰਖ ਚੀਤ ਬਢਾਇ। ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਪਦ ਰਾਮ ਕੀ ਪੁਨਿ ਲਾਇ ਹਿਰਦੇ ਭਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਕੁਲ ਸੰਗ ਰਾਵਣ ਮਾਰ ਹੈ ਵਹਿ ਰਾਮ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ॥ ਦੈ ਰਾਜ ਲੰਕ ਭਬੀਖਣੇ ਪੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਲੈ ਨਾਲ। ਮਨੁ ਰਾਜਧਾਨੀ ਜਾਹਿੰਗੇ ਨਿਜ ਅੰਕ ਸੀਤਾ ਧਾਰ। ਘਨ ਸ਼੍ਯਾਮ ਨੈਨਾ ਕੰਜ ਸੇ ਤਨ ਮਾਧੁਰੀ ਆਗਾਰ। ੩੧॥ ਤ੍ਰਿਜਟੀਕੇਯਹਿਵਾਕਸੁਨਿਸਭਰਾਕਸ਼ੀਡਰਕੀਨ। ਹੋਇਚੁਪਕੀ ਬੈਠੀਆਂਪੁਨਿਭਈਨਿੰਦ੍ਰਾਲੀਨ। ਰਾਕਸ਼ੀਕਰਡਰੀਸੀਤਾਚੀਤ ਬ੍ਯਾਕੁਲ ਹੋਇ। ਮੂਰਛਾ ਤਨਮੈਂ ਭਈ ਨਹਿੰ ਪਾਇ ਰਾਖਾ ਕੋਇ ॥ ੩੨ ॥ ਭਰ ਨੈਨ ਜਲ ਉਰ ਚਿੰਤਤੀ ਪੁਨਿ ਏਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਪਰਭਾਤ ਮੇਰੋ ਖਾਹਿੰਗੀ ਯਹਿ ਰਾਖਸ਼ੀ ਤਨ ਮਾਰ। ਉਪਾਇ ਕੌਣ ਸੁ ਮਰਣ ਮੇਰਾ ਆਜਹੀਂ ਜਗ ਜੋਇ। ਇਮ ਦੁਖ ਮਗਨ ਵਿਮੁਕਤ ਕੰਠਾ ਜਾਨਕੀ ਚਿਰ ਰੋਇ ॥ ੩੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਰਕੀ ਸ਼ਾਖ ਅਲੰਬ ਕਰ ਮਰਣੋ ਧਾਰ੍ਯੋ ਜੀਯ। ਮਰਣ ਉਪਾਇ ਸਿਕੰਦਸੂ ਜਾਨੇ ਨਾਹੀਂ ਸੀਯ ॥ ੩੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧ੍ਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਓ ਧ੍ਯਾਇ ॥ ੨ ॥

— — —

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ

ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਬਿਨ ਰਾਮ ਯਾਹਿ ਸ਼ਰੀਰ ਕੋ ਮੈਂ ਹਨੋ ਪਾਸੀ ਪਾਇ। ਕਿਆ ਜੀਵਣੇਂ ਫਲ ਹੋਇ ਬੀਰ ਸੁ ਰਾਖਸਾ ਬਿਲ

ਖਾਇ। ਮੈਂ ਆਹਿ ਬੇਣੀ ਲਾਂਬੀਆ ਕਰ ਪਾਸ ਗਲ ਮੈ ਡਾਰ। ਮੈਂ ਮਰੋਂ ਯਾ ਬਿਧ ਜਾਨਕੀ ਮਤਿ ਲਈ ਉਰਮੈਂ ਧਾਰ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਸਿਯ ਪੇਖ ਗਤਿ ਮਨ ਮੈਂ ਕੀਨ ਬਿਚਾਰ। ਜਾਂ ਹਿਤ ਆਯੋ ਮੈ ਇਹਾਂ ਮਰੇ ਫਾਸ ਗਲ ਡਾਰ॥੨॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸਨੇਂ ਸਨੇਂ ਤਬ ਬੋਲਿਯੋ ਸੀਯ ਬਚਾਵਨ ਕਾਜ। ਸੀਤਾ ਕਾਂਨਨ ਜੋ ਪਰੇ ਕਥਾ ਕਹੀ ਰਘੁਰਾਜ॥੩॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਉਵਾਚ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ॥ ਇਖਵਾਕ ਵੰਸ ਸੁ ਉਪਜਿਯੋ ਇਕ ਭੂਪ ਦਸਰਥ ਬੀਰ। ਆਯੋਧਿਆ ਪਤਿ ਭਾਖੀਏ ਵਹੁ ਹੁਤੋ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ। ਸਮ ਵੇਦ ਪੂਤ ਸੁ ਚਾਰ ਤਿਨਕੇ ਵਿਦਤ ਜਗਤ ਮਝਾਰ। ਰੂਪ ਸੁੰਦਰ ਮਦਨ ਸੇ ਵਹਿ ਆਹਿ ਗੁਨਨ ਅਧਾਰ॥੪॥ ਰਾਮ ਲਖਮਣ ਭਰਥ ਔ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ ਚੌਥੇ ਆਹਿ। ਪਿਤਮਾਤਆਇਸੁ ਬਡੋ ਰਾਮ ਸੁ ਆਇਓ ਬਨ ਮਾਹਿ। ਸੀਯ ਨਾਰਿ ਤਾਹਿ ਸੁ ਸੰਗ ਲੀਨੀ ਔਰ ਲਖਮਣ ਬੀਰ। ਵੈ ਬਸੈ ਪੰਚਬਟੀ ਵਿਖੇ ਪੁਨਿ ਗੋਮਤੀ ਕੇ ਤੀਰ॥੫॥ ਪੁਨਿ ਹਰੀ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰੀਯਾ ਤਹਿ ਦੁਸ਼੍ਰ ਰਾਵਣ ਜਾਇ। ਰਾਮ ਥੇ ਬਨਿਮੈ ਗਏ ਪੁਨਿ ਏਕਲੀ ਕੋ ਪਾਇ। ਸੀਯ ਸੋਧ ਰਾਘਵ ਕਰਨ ਲਾਗੇ ਭਇਓ ਦੁਖ ਅਪਾਰ। ਜਟਾਯੁ ਪੰਖੀ ਰਾਮ ਪੇਖੇ ਧਰੇ ਧਰਣਿ ਮਝਾਰ॥੬॥ ਤਿਨ ਬੇਗ ਸੁਰਪੁਰਿ ਭੇਜ ਕੈ ਆਏ ਰਿੱਖ ਮੂਕ ਪਹਾਰ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੋਂ ਪੁਨਿ ਮਿਤ੍ਰਤਾ ਹਰਿ ਕਰੀ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰ। ਤਿਨ ਨਾਰਿ ਹਰਤਾ ਮਾਰ ਬਾਲੀ ਰਾਮ ਕਰੀ ਸਹਾਇ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮੀਤ ਸੁ ਕਾਜ ਕੀਨੋਂ ਸੋਸ ਛੱਡੂ ਫਿ

ਰਾਇ॥੭॥ਕਪਿ ਬਲੀ ਸਗਲ ਬੁਲਾਇਆ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਾਨਰ ਰਾਜ। ਦਿਸ ਰਾਜ ਤਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ਪੁਨਿ ਸੀਯ ਸੋਧਨ ਕਾਜ। ਤਿਨ ਮਾਹਿ ਏਕ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੈਂ ਅਘੋ ਇਹ ਠੌਰ। ਸੰਪਾਤ ਵਚਨ ਉਲੰਘ ਸਾਗਰ ਜੋਜਨਾ ਸਤਿ ਦੌਰ॥੮॥ ਬਰ ਲੰਕ ਸੀਤਾ ਢੂੰਢੀਯਾ ਮੈਂ ਸਗਲ ਘਰਨ ਮਝਾਰ। ਪੁਨਿ ਆਇਓ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨਕਾ ਵਚਨ ਲੰਕ ਚਿਤਾਰ। ਸਿੰਸਪਾਤਰੁ ਤਰੇ ਦੇਖੀ ਬੇਟੀਆ ਮਿਥਲੇਸ਼। ਰਾਮ ਕੀ ਪਟਰਾਨੀਆ ਉਰ ਸੋਚ ਪਾਇ ਕਲੇਸ਼॥ ੯॥ ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਮੈ ਅਬ ਹੋਇਓ ਕਰ ਕਾਜ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰ। ਇਹ ਭਾਖ ਚੁਪਕਾ ਹੋਇਓ ਕਪਿ ਬੁੱਧਿ ਵੰਤ ਉਦਾਰ। ਵਿਸਮੈਂ ਭਈ ਉਰ ਮਾਹਿ ਸੀਤਾ ਕਥਾ ਸੁਨ ਯਹਿ ਕਾਨ॥ ਕਜਾ ਮੋਹਿ ਸੁਨਿਓ ਵ੍ਯੋਮ ਮੈਂ ਯਹਿ ਵਾਯੂ ਕੀਨ ਵਖਾਨ॥੧੦॥ ਕੈ ਭਯਾ ਸੁਪਨਾ ਮੋਹਿਕੋ ਕੈ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਕੈ ਸੱਮ ਆਹਿ। ਦੁਖ ਨੀਂਦ ਨਾਹੀਂ ਸੁਪਨ ਕੈਸੇ ਜਾਨਕੀ ਭ੍ਰਮ ਨਾਹਿ। ਕਿਨ ਕਰਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਡਾਰਿਓ ਯਹਿ ਵਚਨ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਇ। ਪ੍ਰਿਯ ਵਚਨ ਭਾਖੀ ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ ਮੈਂ ਪਿਖੋਂ ਆਗੇ ਆਇ॥੧੧॥

ਦੋਹਰਾ॥ ਉਮਾਂ ਜਾਨਕੀ ਵਚਨ ਸੁਨ ਹਨੁਮਤ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ। ਸਨੇਂ ਸਨੇਂ ਤਰੁ ਤੇ ਤਰੇ ਆਇ ਧਰਨਿ ਮਝਾਰ॥ ੧੨ ॥

ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ॥ ਚਿੜੇ ਸਮ ਆਕਾਰ ਸੀਤਾ ਖੜੋ ਆਗੇ ਆਇ॥ ਮੁਖ ਲਾਲ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਈ ਤਨ ਪੀਤ ਵਰਣ ਸੁਹਾਇ॥ ਅਭਬੰਦ ਸੀਤਾ ਜੋੜ ਦੋਕਰ ਖੜੋ ਆਗੇ ਆਇ। ਇਹ ਅਹੇ ਰਾਵਣ ਡਰੀ ਸੀਤਾ ਪੇਖ ਉਰ ਸ਼ਕਾਇ॥ ੧੩॥ ਮੁਹਿ ਮੋ

ਹਿਨੇ ਕੋ ਆਇਓ ਬਨ ਕਪਟ ਕਪਿ ਆਕਾਰ। ਇਹ ਚਿੰਤ ਨੀਚੇ ਮੁਖ ਕਰਜੋ ਸੀਯ ਮੋਨ ਲੀਨੀ ਧਾਰ। ਪੁਨਿ ਬੋਲਿਓ ਹਨੂਮਾਨ ਸੀਤੇ ਸ਼ਿਕ ਨਾਂ ਕਰ ਕੋਇ। ਮੈ ਨਾਹਿ ਹੋਂ ਤਿਹਭਾਂਤਿ ਕੋ ਤਜਿ ਸ਼ਿਕ ਮੋਮੈ ਜੋਇ॥ ੧੪॥ ਰਾਮ ਕੌਸ਼ਲ ਰਾਜ ਕੋ ਮੈਂ ਦਾਸ ਮਾਤਾ ਆਹਿ। ਵਾਜੀਰ ਹੋਂ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਜੋ ਬਾਨਰਾਂ ਕੇ ਨਾਹਿ। ਵਾਯੂ ਕੋ ਮੈਂ ਪੂਤ ਹੋਂ ਜੋ ਆਹਿ ਸਭਕੇ ਪ੍ਰਾਂਨ। ਸੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਹਨੁਮਾਂਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ ਏਹ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ॥ ੧੫॥ ਬਾਨਰਾ ਅਰ ਮਾਨਵਾ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੰਗਤਿ ਹੋਇ। ਤੂੰ ਰਾਮਦਾਸ ਬਖਾ ਨਹੈਂ ਕਿਹਭਾਂਤਿ ਜਾਨੋ ਸੋਇ। ਦੂਰ ਠਾਵੈ ਮਾਰੁਤੀ ਸੀਯ ਏਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰ। ਰਾਮ ਸਵਰੀ ਵਾਕ ਆਏ ਰਿੱਖ ਮੂਕ ਪਹਾਰ॥ ੧੬॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਥੋ ਤਿਹ ਪਰਬਤੇ ਤਿਨ ਪਿਖੇ ਲਖਮਣ ਰਾਮ। ਡਰ ਮੋਹਿ ਤਾਹਿੰ ਪਠਾਇਓ ਤਿਨ ਰਿਦੇ ਜਾਨਨ ਕਾਂਮ। ਧਰ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰੂਪ ਮੈਂ ਤਿਹੰ ਗਯੋ ਜਹਿੰ ਰਘੁਰਾਇ। ਜਾਨ ਤਿਨਕੋ ਸੁੱਧ ਉਰ ਮੈ ਲਏ ਕੰਧ ਉਠਾਇ॥ ੧੭॥ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਕੈ ਢਿਗ ਆਨ ਕੈ ਮੈਂ ਸਖਾ ਦਏ ਬਨਾਇ। ਬਾਲੀ ਹਰੀ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਤੀਯਾ ਯੋਂ ਸੁਨੀ ਰਘੁਰਾਇ। ਇਕ ਬਾਣ ਬਾਲੀ ਮਾਰਕੈ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਦੀਨੋਂ ਰਾਜ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੋਲ ਪਠਾਇਓ ਕਪਿ ਬਾਨਰਾ ਸਿਰਤਾਜ॥ ੧੮॥ ਸਭ ਦਿਸਾ ਚਾਲੇ ਕਪਿ ਬਲੀ ਤਵ ਸੋਧਨੇਂ ਕੋ ਕਾਮ। ਚਲਿਓ ਮੋ ਪਿਖ ਬੋਲ ਸਾਦਰ ਆਪ ਭਾਖਜੋ ਰਾਮ। ਪਵਨ ਨੰਦਨ ਕਾਜ ਮੇਰੋ ਕਰੇਗੋ ਤੂੰ ਧੀਰ। ਮੋਂ ਕੁਸ਼ਲ ਭਾਖੀ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਸਹਿਤ ਲਖਮਣ ਬੀਰ॥ ੧੯॥

ਮੈ ਛਾਪ ਸੀ ਪਰਤੀਤ ਹਿਤ ਲੇ ਜਾਇ ਦੀਜੋ ਸੀਯ। ਮਮ ਨਾਮ ਅਖਰ ਪੇਖਕੈ ਪਰਤੀਤ ਕਰ ਹੈ ਜੀਯ । ਇਮ ਭਾਖ ਰਾਮ ਉਤਾਰ ਅਪਨੀ ਦਈ ਮੋਕੋ ਛਾਪ । ਮੈਂ ਯਤਨ ਕਰ ਇਹ ਆ ਨੀਆ ਤੂੰ ਦੇਖ ਦੇਵੀ ਆਪ॥੨੦॥ ਇਮ ਭਾਖ ਗਿਰਜਾ ਮੂੰਦਰੀ ਸੀਯ ਦੀਨ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ । ਕਰ ਜੋਰ ਠਾਢੇ ਹੋਇਓ ਪਦ ਬੰਦਨਾਂ ਤਿਹ ਧਾਰ। ਤਿਨ ਪੇਖ ਸੀਤਾ ਚੀਤਹਰਖੀ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਹਾਰ। ਮੁੰਦ੍ਰਕਾ ਸਿਰ ਧਾਰੀਆ ਦ੍ਰਿਗ ਜਾਇ ਆਨੰਦ ਵਾਰ ॥੨੧॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਪਿ ਤੈ ਮਮ ਪ੍ਰਾਨਨ ਦਾਨ ਦਏ ਮਤ ਮਾਨ ਬਡੋ ਤੁਮ ਹੈ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਤੁਮ ਸੇਵਕ ਹੋ ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਕੇ ਅਰ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਕਰੇ ਤੁਮ ਮਾਹੀ। ਨਹਿ ਮੈਂ ਢਿਗ ਕੌਣ ਪਠਾਵਤ ਰਾਮ ਸੁ ਮਾਨਵ ਨਾਹਿ ਇਸੋ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਹਨੁਮਾਨ ਪਿਖੇ ਮਮ ਦੂਖ ਮਹਾਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਭੋਗਤ ਹੌ ਜਗਮਾਹੀ।੨੨। ਸਭ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਸ ਸੁ ਜਾਇ ਕਹੀਂ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਦਯਾ ਮਮ ਊਪਰ ਧਾਰੇ। ਕਪਿ ਸਪਤ ਮੈਂ ਤੋਹਿ ਕੋ ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਯੁਗ ਮਾਸ ਰਹੇਂ ਅਬ ਪ੍ਰਾਣ ਹਮਾਰੇ। ਨਹਿ ਆਵਹਿੰਗੇ ਜਬ ਰਾਮ ਬਲੀ ਤਬ ਖਾਵਹਿਗੇ ਮਮ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇ । ਇਹਤੇ ਅਬ ਬੇਗ ਸੁ ਜਾਹਿ ਹਨੂੰ ਤੁਮ ਰਾਮ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰੋ ਸਭ ਸਾਰੇ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਾਨਰ ਨਾਇਕ ਸੰਗਿ ਲੈ ਕਪਿ ਕੀ ਸੈਨ ਮਿਲਾਇ। ਰਾਮਚੰਦ ਰਣ ਮੈਂ ਭਿਰੈਂ ਊਧਮ ਪਰਮ ਮਚਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ਸਹਸਪੁਤ੍ਰ ਸਹਿ ਸੈਨ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਣ ਮਾਰ। ਮੋਹਿ ਛਡਾਏ ਰਾਮ ਜਬ ਤੋ ਜਸ ਹੋਇ ਉਦਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜਿਹਭਾਂਤਿ

ਛਡਾਵਹਿ ਮੈਂ ਹਰਿ ਜੀ ਦਸਕੰਧਰ ਕੋ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ। ਸੁਤ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਵਾਕਨ ਆਜ ਲਈ ਅਬ ਬੇਗ ਕਰੋ ਵਹਿਜਾਇ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਹਨੁਮਾਨ ਕਹਯੋ ਤਬ ਸੀ ਗਿਰਜਾ ਤੁਮ ਮਾਤ ਸੁਨੋ ਯਹਿ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ। ਮੁਹਿ ਦੇਖਤ ਰਾਮ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮਾਂ ਚਢ ਆਵਹਿਗੇ ਕਰ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ ॥ ੨੬ ॥ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਯੌ ਤਿਨ ਸੈਨ ਲਏ ਦਸਕੰਧਰ ਕੋ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇਂ। ਤੁਮਕੋ ਰਘੁਬੀਰ ਸੁ ਔਧ ਪੁਰੀ ਸੁ ਲਿਜਾਵਹਿਗੇ ਮਤਿ ਸ਼ੰਕੁ ਬਿਚਾਰੇਂ। ਇਹ ਜਾਨਕੀ ਵੈ ਕਪਿ ਸੈਨਨ ਲੈ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਤਰੇ ਸਰਤਾ ਪਤਿਵਾਰੇ। ਇਹ ਰਾਮ ਕੁ ਆਵਨ ਆਹਿ ਅਸੰਭਵ ਯੋ ਸੁਨ ਕੈ ਹਨੁਮਾਨ ਉਚਾਰੇ॥ ੨੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋਹਿ ਸਕੰਧਨ ਮਾਹਿ ਚਢ ਲਖਮਣ ਰਾਮ ਸੁ ਆਹਿ। ਸੈਨ ਸੈਹਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਪੁਨਿ ਆਏਂ ਨਭਿ ਕੇ ਮਾਹਿ ॥ ੨੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਰੇ ਜਲ ਸਾਗਰ ਕੋ ਅਰ ਮਾਰਹਿੰਗੇ ਗਣ ਰਾਖਸ਼ ਸਾਰੇ। ਤੁਮ ਹੇਤ ਕਰੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਲੀ ਅਬਿ ਆਇਸ ਦੈ ਚਲਿ ਹੋਂ ਪਥਿ ਭਾਰੇ। ਪਿਖ ਰਾਘਵ ਕੋ ਲਘਮੰਨਿ ਸਮਾਂ ਅਬ ਬੇਗ ਲਿਆਵਹੁ ਪਾਸ ਤੁਮਾਰੇ। ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਕਰੇਂ ਅਬ ਆਪ ਦਿਜੇ ਕਛੁ ਮੋਹਿ ਬਿਚਾਰੇ॥ ੨੯। ਕਮਲਾ ਦ੍ਰਿਗ ਸੀਯ ਬਿਚਾਰ ਕੀਓ ਮਣਿ ਕੇਸਨ ਤੇ ਤਿਨ ਆਪ ਨਿਕਾਰੀ। ਏਹ ਜਾਨਤ ਰਾਮ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮਾ ਇਹ ਪੇਖ ਪਤੀਜਹਿ ਆਪ ਮੁਰਾਰੀ। ਗਹਿ ਪ੍ਰਾਣਨ ਕੇ ਸਮ ਪਾਲ ਕਰੀ ਮਣਿ ਹੈ ਇਹ ਰਾਘਵ ਕੀ ਅਤਿ ਪਜਾਰੀ। ਇਕ ਔਰ ਕਹੋਂ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਨੋ

ਸੁ ਸਨੇਹ ਭਲੋ ਭਯੋ ਬੀਚ ਪਹਾਰੀ ॥ ੩੦ ॥ ਸ਼ੰਕਰਛੰਦ ॥
ਚਿੱਤ੍ਰਕੂਟ ਸੁ ਪਰਬਤੇ ਇਕ ਕਾਲ ਭਏ ਇਕਾਂਤ । ਮੇ ਅੰਕ
ਸੀਸ ਸੁ ਧਾਰ ਰਘੁਵਰ ਸੋਇ ਰਹੇ ਨਿਤਾਂਤ । ਐਂਦ੍ਰ ਕਾਕ ਸੁ
ਆਇਓ ਨਖ ਤੁੰਡ ਬਾਰੰਬਾਰ । ਮੇ ਪਗ ਅੰਗੂਠਾ ਲਾਲ ਪਿਖ
ਤਿਨ ਮਾਸ ਜਾਨ ਬਿਦਾਰ॥੩੧॥ਤਬ ਰਾਮ ਜਾਗੇ ਨਾਥ ਮੇਰੇ
ਪਾਦਮੈਂ ਬ੍ਰਿਣ ਦੇਖਿ । ਕਿਨ ਕੀਨ ਯਹਿ ਅਪਕਾਰ ਮੇਰੋ ਭਏ
ਕੁਪਤ ਬਿਸੇਖ । ਇਮ ਭਾਖ ਆਗੇ ਪੇਖਿਓ ਇਕ ਕਾਕ ਹੈ
ਬਿਕਰਾਲ । ਬ੍ਹੁ ਮਾਰ ਮੇ ਪਦ ਦੌਰ ਹੈ ਨਖ ਤੁੰਡ ਹੈਂ ਤਿਹ
ਲਾਲ॥੩੨॥ਤ੍ਰਿਣ ਪੇਖ ਰਾਮ ਸੁ ਕੋਪ ਕਰਕੈ ਦਿੱਬ ਅਸਤਰ
ਜੋਰ । ਜੁਲਤਵੈ ਤ੍ਰਿਣ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਕਾਕ ਸਰ ਦਯੋ ਛੋਰ ।
ਤ੍ਰਿਣਪੀਠ ਆਗੇ ਕਾਕ ਹੈ ਸਭ ਦੇਵ ਲੋਕਨ ਜਾਇ । ਇੰਦ੍ਰ
ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਰਣ ਔ ਸ਼ਿਵ ਸਕੇ ਨਾਹਿ ਬਚਾਇ ॥ ੩੩ ॥ ਡਰ
ਰਾਮ ਪਦ ਮੈਂ ਆਇ ਗਿਰਿਯੋ ਰਾਮ ਦਯਾ ਸਮੁੰਦ। ਸ਼ਰਨ ਆਯੋ
ਹੇਰਿਕੈ ਪੁਨਿ ਕਹਜੋ ਰਾਮ ਮੁਕੰਦ । ਅਸਤ੍ਰ ਆਹਿ ਅਮੋਘ ਮੈਂ
ਇਕ ਨੈਨ ਦੇ ਕਰ ਜਾਹਿ । ਤਬ ਨੈਨ ਦੇਕਰ ਗਯੋ ਕਊਆ
ਪੌਰਖੀ ਇਮ ਆਹਿ ॥ ੩੪ ॥ ਕਿਹ ਹੇਤ ਮੋਹਿ ਬਿਸਾਰ ਬੈਠੇ
ਰਾਮਚੰਦ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ਸੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਕੇ ਵਾਕ ਏ ਹਨੂਮਾਨ
ਉਤਰ ਦੀਨ । ਦੇਵ ਜੋ ਤੋਹਿ ਜੀਵਤੀ ਇਹ ਠੌਰ ਜਾਨੇ ਰਾਮ
। ਜਲਾਹਿ ਲੰਕ ਖਿਨੇਕ ਮੈਂ ਹਨੁ ਰਾਖਸ਼ਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ॥ ੪੫ ॥
ਸੀਯ ਕਹਜੋ ਰਾਖਸ਼ਿ ਸੰਗ ਕੈਸੇ ਲਰੈਗੋ ਤਨ ਏਹ ॥ ਔਰ
ਬਾਨਰ ਹੋਂਹਿਗੇ ਤਵ ਤੁਲ ਤੇ ਲਘੁ ਦੇਹ। ਸੀਯਕੇ ਯਹਿਵਾਕ

ਸੁਨ ਗਿਰਜਾ.ਤਬੈ ਹਨੂੰਮਾਨ। ਦਿਖਾਇਓ ਤਿਨ ਰੂਪ ਪੂਰਬ ਆਹਿ ਪਰਮ ਮਹਾਂਨ॥ ੩੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਗਿਰ ਮੰਦਰ ਮੇਰ ਸਮਾਨ ਬਡੋ ਗਣ ਰਾਖਸ਼ ਜਾਂ ਬਲ ਤੇ ਡਰਪਾਏ। ਹਰਖੀ ਸੀਯ ਪੇਖ ਹਨੂੰਮਤ ਕੋ ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਕੋ ਯਹਿ ਵਾਕ ਅਲਾਏ । ਤੁਮਹੋ ਬਲਵੰਤ ਬਡੇ ਜਗਮੈਂ ਤਨ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਪੇਖਹਿ ਲੇਹ ਲੁਕਾਏ। ਪਥਤੇ ਕਲਿਯਾਨ ਸਦਾ ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਸਾਚ ਕਹੋ ਅਬ ਰਾਮਹਿ ਜਾਏ॥ ੩੭ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀਛੰਦ ॥ ਤਵ ਦੇਖਨੇ ਤੇ ਪਾਰਣਾ ਮਮ ਭੂਖ ਉਰਮੈ ਭਾਰੀਯਾ। ਅਬ ਕਰੋਂਗੋ ਮਧ ਫਲੋ ਕਰ ਜਬ ਹੋਇ ਆਇਸ ਥਾਰੀਆ। ਸੀਯ ਕਹਯੋ ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ੍ਰ ਗੋਚਰ ਅਲਪ ਫਲ ਕਛੁ ਲੀਜੀਏ। ਮੈਂ ਪਰੀ ਹੋਂ ਇਨ ਬੰਦ ਮੈ ਕਛੁ ਨਾ ਅਖਾਰੋ ਕੀਜੀਏ ॥੩੮॥ ਤਬ ਖਾਇ ਕਛੁ ਫਲ ਬੰਦ ਸੀਤਾ ਹਨੂੰਮਾਨ ਪਧਾਰਿਯੋ॥ ਕਛੁ ਦੂਰ ਆਯੋ ਤਾਂਹਿ ਤੇ ਮਨ ਬੀਚ ਏਹ ਬੀਚਾਰਿਓ। ਜਹਿਂ ਦੂਤ ਆਯੋ ਕਾਜ ਕੋ ਵਹਿ ਸ੍ਵਾਮਿ ਕਾਜ ਅਦੂਖਣੋਂ। ਕਛੁ ਔਰ ਕਹ ਨਹਿਂ ਜਾਇਜੇ ਵਹਿ ਅਧਮ ਦੂਤਹ ਭੂਖਣੋਂ ॥ ੩੯ ॥ ਕਛੁ ਔਰ ਕਰ ਪਿਖ ਰਾਵਣੰ ਕਿਛ ਬਾਤ ਤਾਸੋਂ ਕੀਜੀਯੇ। ਫਿਰ ਜਾਉਂ ਰਾਘਵ ਦੇਖਨੇਂ ਹਿਤ ਤੋ ਕਛੂ ਜਸੁ ਲੀਜੀਯੇ। ਇਮ ਧਾਰ ਮਨ ਮੈਂ ਫੇਰ ਆਯੋ ਲਗੋ ਬ੍ਰਿਖ ਉਪਾਰਨੇ। ਅਸ਼ੋਕ ਬਨ ਮੈਂ ਸ਼ੋਕ ਡਾਰੇ ਚਹੇ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਮਾਰਨੇ॥ ੪੦ ॥ ਤਰੁ ਸੀਯਾ ਛਾਯਾ ਛੋਡਿਕੈ ਸਭ ਔਰ ਬਨੀਂ ਉਪਾਰੀਯਾ। ਬਨ ਪਾੜਤੋ ਕਪਿ ਦੇਖਕੈ ਢਿਗ ਆਇ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਨਾਰੀਯਾ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਪੂਛ ਹੈ ਕਪਿ

ਕਉਨ ਉਦਭਵਿ ਹੈਂ ਬਰੇ । ਸੀਯ ਕਹੈ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨਹੋ
ਛਲ ਨੀਚ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਜੋ ਕਰੇ॥ ੪੧ ॥ ਮੈਂ ਦੁਖ ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਕੁਲਾ
ਕਛੁ ਸਾਰ ਨਾਹੀਂ ਪਾਵਤੀ । ਯੋਂ ਸੁਨਤ ਰਾਖਸ਼ ਨਾਰੀਆਂ ਸਭ
ਭਾਗੀਆਂ ਡਰ ਪਾਵਤੀ। ਹਨੁਮਾਨ ਕੀਨੋ ਕਰਮ ਜੋ ਤਿਨ
ਜਾਇ ਭਾਖਯੋ ਰਾਵਣੇਂ। ਸੁਨਿ ਦੇਵ ਆਯੋ ਕੋ ਬਲੀ ਕਪਿ ਰੂਪ
ਤਾਂ ਡਰ ਪਾਵਨੇਂ ॥੪੨॥ ਸੀਯ ਸਾਥ ਤਿਨ ਕਰ ਵਾਰਤਾ ਅਸ਼ੋਕ
ਬਾਂਨ ਉਪਾਰਿਆ । ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੈਤ ਸੁ ਤੋਰਿਓ ਕਪਿ ਆਹਿ
ਅਤਿ ਬਲਕਾਰਿਆ । ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਲਕ ਮਾਰਕੈ ਨਿਰਭੀਤ
ਬੈਠੋ ਹੈ ਤਹਾਂ। ਸੋ ਸੁਨਤ ਰਾਵਣ ਕੋਪ ਉਠਿਓ ਕਹੇ ਸੇਵਕ
ਹੈਂ ਕਹਾਂ॥ ੪੩ ॥ ਸੰਕਰਛੰਦ ॥ ਦਸ ਲਾਖ ਕਿੰਕਰ ਭੇਜਿਓ
ਦਸ ਕੰਠ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ । ਹਨੂਮਾਨ ਮਹਿਲ ਉਖਾਰ ਬੈਠੇ
ਵੈਰ ਰਾਵਣ ਸਾਜ। ਕ੍ਰਿਤ ਲੋਹ ਥੰਭ ਸੁ ਆਯੁਧਾ ਤਨੁ ਆਹਿ
ਗਿਰ ਆਕਰ। ਹਲਾਇ ਬੈਠ ਲੰਗੂਰ ਕੋ ਮੁਖ ਲਾਲ ਨੈਨ
ਪਸਾਰ ॥ ੪੪ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ਜਬੈ ਤਾਂਹਿ ਦੇਖੇ
ਘਨੇ ਸ਼ਤ੍ਰੂ ਆਏ। ਕਰੇ ਸਿੰਘ ਨਾਦੰ ਹਨੂੰ ਤਾਂ ਸੁਹਾਏ। ਉਮਾਂ
ਕਿੰਕਰਾ ਦੇਖਿਓ ਵਾਯੁ ਬਾਲਾ। ਮਨੋ ਸੂਰ ਸੋਹੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਕਰਾਲਾ
॥ ੪੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਵਣ ਕਿੰਕਰ ਕੋਪ ਅਏ ਹਨੁਮਾਨਹਿੰ
ਕੋ ਬਹੁ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ। ਕੋਪ ਭਯੋ ਹਨੁਮਾਨ ਬਲੀ ਉਠ ਲੋਹੇ
ਕੇ ਥੰਭ ਸੁ ਹਾਥ ਸਵਾਰੇ । ਰਾਖ਼ਸ਼ ਯਾ ਬਿਧ ਤਾਹਿੰ ਹਨੇਂ
ਗਜਰਾਜ ਮਤੋ ਜਿਮ ਮੱਛਰ ਮਾਰੇ। ਰਾਵਣ ਬਾਤ ਸੁਣੀਂ ਜਬਹੀਂ
ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਤਿਨ ਚੀਤ ਮਝਾਰੇ॥ ੪੬ ॥ ਪੰਚ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਸੁ

ਔਰ ਪਠੇ ਹਨੁਮਾਨ ਵਹੀ ਪੁਨਿ ਮਾਰ ਗਿਰਾਏ। ਸਾਤ ਅਮਾ
ਤਨ ਕੇ ਸੁਤ ਰਾਵਣ ਕੋਪ ਭਰੇ ਉਰ ਆਨ ਪਠਾਏ। ਪੂਰਬ
ਜਯੋਂ ਹਨੁਮਾਨ ਵਹੀ ਰਣ ਭੀਤਰ ਕੋਪ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਘਾਏ।
ਮਾਰੁਤ ਨੰਦਨ ਮਾਰ ਸਭੈ ਅਤਿ ਲੋਹ ਕੇ ਥੰਭ ਸੁ ਹਾਥ ਫਿਰਾਏ
॥ ੪੭॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਠੌਰ ਸੁ ਬੈਠ ਪੁਨਿ ਔਰਨ ਕੋ
ਪਥ ਹੇਰ। ਅਖੇ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਆਇਓ ਜਨ ਯਮ ਆਨੌ ਘੇਰ
॥੪੮॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪੇਖ ਹਨੂੰ ਤਿਨ ਕੂਦ ਅਕਾਸ਼ ਚੜ੍ਹੈ
ਤਿਨ ਲੋਹੇਕੇ ਥੰਭ ਸੰਭਾਰੇ। ਫੇਰ ਫਿਰੇ ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕਪਿ
ਰਾਵਣ ਕੇ ਸੁਤ ਕੇ ਸਿਰ ਮਾਰੇ। ਸੈਨ ਹਨੀ ਸਗਰੀ ਤਿਨ ਕੀ
ਕਿਨ ਜਾਇ ਕਹਯੋ ਸੁ ਅਖੈ ਰਣ ਮਾਰੇ। ਰਾਖ਼ਸ਼ ਰਾਜ ਸੁ ਕੋਪ
ਭਰੇ ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੋ ਯਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ॥ ੪੯॥ ਸੁਤ ਮੈਂ
ਅਬ ਜਾਉ ਤਹਾਂ ਰਣ ਮੈਂ ਜਿਹ ਠੌਰ ਅਹੇ ਜਿਨਮੇਂ ਸੁਤ ਮਾਰੇ
ਅਬਕੈ ਤਿਨ ਕੋ ਰਣ ਮਾਹਿੰ ਹਨੋਂ ਨਹਿ ਬਾਂਧ ਅਨੋ ਨਿਜ
ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ। ਮਘਵਾਜਿਤ ਬਾਪ ਕੋ ਆਪ ਕਹਯੋ ਉਰ ਕੋ
ਸਭ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਦੇਹੁ ਨਿਵਾਰੇ। ਮਮ ਜੀਵਤ ਕਾਹਿ ਨਮਿਤ ਸੁਨੋ
ਇਹ ਦੂਖਤ ਵਾਕ ਸੁ ਆਪ ਉਚਾਰੇ॥ ੫੦ ॥ ਨਰਾਜਛੰਦ ॥
ਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਫਾਸ ਡਾਰ ਬੇਗ ਬਾਂਧ ਤਾਂ ਲਿਆਇਹੋਂ। ਬਖਾਨ
ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਯੌ ਚਲੇ ਨ ਬੇਰ ਲਾਇਹੋਂ । ਗਯੋ ਸੁ ਵਾਯੂ ਪੂਤ ਕੇ
ਸਮੀਪ ਕੋਪ ਰਾਵਣੀ। ਨਿਹਾਰ ਤਾਂ ਹਨੂੰ ਸੁ ਥੰਭ ਲੀਨ ਬਾਹਿ
ਦਾਹਣੀ॥ ੫੧॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਖਗ ਰਾਜ ਸਮਾਨ ਤਬੈ ਹਨੁ
ਮਾਨ ਸੁ ਕੂਦ ਅਕਾਸ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਬਲ ਧਾਰੇ । ਨਭਿ ਬੀਰ ਫਿਰੇ

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਹਨੂੰ ਮਘਵਾਜਿਤ ਤਾਂਹਿ ਸਿਲੀ ਮੁਖ ਮਾਰੇ । ਸਰ ਪੰਚ ਦਏ ਕਪਿਕੇ ਸਿਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਆਨ ਭਲੇ ਰਿਦ ਮਾਹਿੰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ। ਖਟ ਪਾਦਨ ਮੈਂ ਇਕ ਪੁੰਛ ਹਨੀਂ ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੇਹਰਿ ਜਿਉ ਲਲਕਾਰੇ ॥ ੫੨ ॥ ਤਬ ਕੋਪ ਭਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਬਲੀ ਨਭਿਮੰਡਲ ਮੂਸਲ ਹਾਥਿ ਉਭਾਰੇ। ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੋ ਰਥ ਔਰ ਤੁਰੰਗਮ ਸਾਰਥ ਤਾਂ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ। ਘਨਨਾਦ ਬਡੀ ਉਰ ਲਾਜਭਈ ਕੁਪ ਔਰ ਭਏ ਰਥ ਮੈਂ ਅਸਵਾਰੇ। ਤਿਨ ਬਾਂਧਲਏ ਹਨੂਮਾਨ ਉਮਾਂ ਚਤੁਰਾਨਨ ਫਾਸ ਕਰੇ ਸਤਕਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਵਣ ਪਾਸ ਲਿਜਾਨ ਹਿਤ ਹਨੂੰਮਾਨ ਲਏ ਬਾਂਧ। ਹਰਖੇ ਪੁਰਕੇ ਸਗਲ ਜਨ ਵਿਪਤਿ ਨ ਜਾਨੈਂ ਆਂਧ ॥ ੫੪ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥ ਜਾਹਿੰ ਨਾਂਮ ਭਜ ਜਗ ਬੰਧਨ ਕੋ ਲੋਕ ਤਜ ਕੋਟ ਰਵਿ ਭਾਸੁਰ ਸੁ ਰਾਂਮ ਪਦ ਪਾਇਹੈਂ। ਤਿਨਹੀਂ ਕੋ ਪਾਦਕੰਜ ਧਰ ਰਿਦਕੰਜ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਬਲਵਾਂਨ ਨਹਿੰ ਫਾਸਕੈ ਫਸਾਇਹੈਂ। ਸਮਸ੍ਤ ਬੰਧ ਹੀਨ ਰਾਮ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰਬੀਨ ਬਲ ਭਯੋ ਨਹੀਂ ਛੀਨ ਇਹ ਘਾਤ ਮੈਂ ਨ ਆਇਹੈਂ। ਰਾਮ ਬਲਧਾਰੀ ਚਹੇਂ ਕਥਾ ਬਿਸਥਾਰੀ ਗਢ ਲੰਕ ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਤੇ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾਇਹੈਂ ॥ ੫੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋ ਧਯਾਇ ॥ ੩ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਸਵੈਯਾ ॥ ਫਾਸਿ ਪਰੀ ਗਲਿ ਆਵਤ ਹੈ ਹਨੁਮਾਨ ਮਨੋ ਡਰ ਭੌਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਦੇਖਨ ਆਵਤ ਤਾਹਿ ਮਹਾਂਜਨ ਮੂਠ ਹਨੇ ਸੁ

ਤੁਲਾ ਸਿਰ ਮਾਰੇ। ਫਾਸ ਗਈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੀ ਖਿਣ ਸੰਗਮ ਕੈ ਹਨੂਮਾਨ ਨਿਹਾਰੇ । ਜਾਨ ਹਨੂੰ ਲਘੁ ਜੇਵਰੀ ਜਾਹਿੰ ਸੁ ਕਾਰਯ ਗੌਰਵ ਮਾਰ ਸਹਾਰੇ॥ ੧॥ ਜਿਹ ਠੌਰ ਦਸਾਨਨ ਮੱਧਿ ਸਭਾ ਮਘਵਾਜਿਤ ਤਾਹਿੰ ਹਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਏ । ਜਿਨ ਬਾਨਰ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰਦਏ ਗਲਿ ਫਾਸ ਪਰੀ ਸੁ ਪਿਖੇ ਕਪਿ ਆਏ । ਸੁ ਅਮਾਤਨ ਸਾਥ ਬਿਚਾਰ ਭਲੇ ਕਛ ਲਾਇਕ ਦੰਡ ਸੁ ਦੇਹ ਕਰਾਏ। ਇਹ ਲੌਕਕਿ ਬਾਂਨਰ ਨਾਹਿੰ ਅਹੇ ਮਘੁਵਾਜਿਤੁ ਭਾਖੁ ਸੁ ਭੌਨ ਸਿਧਾਏ ॥ ੨ ॥ ਵਿਗ ਆਹਿ ਬਜ਼ੀਰ ਪ੍ਰਹਸਤ ਬਡੋ ਤਿਨ ਪੇਖ ਸੁ ਰਾਵਣ ਵਾਕ ਅਲਾਏ। ਪ੍ਰਹਸੁ ਪੁਛੋ ਤੁਮ ਯਾ ਕਪਿ ਕੋ ਇਹ ਠੌਰ ਕਹੋ ਇਹ ਕਜੋਂ ਚਲਿਆਏ । ਇਹ ਕੌਨੈਂ ਕਾਜ ਕਹਾਂ ਤੇ ਚਲੇ ਕਿਨ ਹੈ ਇਨ ਕੋ ਇਹ ਠੌਰ ਪਠਾਏ । ਬਨ ਕਾਹਿ ਨਮਿਤ ਹਨੇ ਹਮਰੇ ਪੁਨ ਕਾਹਿ ਨਮਿਤ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ ਘਾਏ ॥ ੩ ॥ ਤਬ ਸਾਦਰ ਤਾਹਿੰ ਪ੍ਰਹਸਤ ਕਹੇ ਕਪਿ ਕੌਨਹਿ ਤੂੰ ਇਹ ਠੌਰ ਪਠਾਏ। ਮੁਖ ਸਾਚ ਕਹੋ ਇਹ ਰਾਜ ਸਭਾ ਡਰਨਾਹਿ ਕਰੋ ਹਮ ਦੇਂਹ ਛਡਾਏ । ਹਰਖੇ ਹਨੁਮਾਨੁ ਸੁਨੀ ਬਤੀਆਂ ਤਬ ਰਾਵਣ ਓਰ ਖਰੌ ਮੁਖ ਚਾਏ। ਪਿਖਰਾਵਣ ਲੋਕ ਤ੍ਰਿਕੰਟਕ ਕੋ ਹਨੁਮਾਨ ਤਬੈ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨਾਏ॥ ੪ ॥ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਰਘਨੰਦਨ ਕੀ ਕਹਨੇਂ ਹਿਤ ਰਾਮ ਚਿਤੇ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਸੁਨਿ ਦੇਵਨ ਕੇ ਰਿਪ ਰਾਮ ਕੋ ਦੂਤ ਸੁ ਮੈਂ ਹਰਿਜੀ ਸਭ ਕੇ ਉਰ ਮਾਹੀਂ । ਜਿਨਕੀ ਪਤਿਨੀਂ ਨਿਜ ਨਾਸ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਤੋਹਿ ਹਰੀ ਬਨ ਦੰਡਕ ਮਾਹੀਂ । ਜਿਮ ਪਾਵਨ ਆਹੁਤ ਸ੍ਵਾਨ ਹਰੇ

ਕਛੁ ਅੰਤਰ ਪਾਇ ਸੁ ਯਾਗਨ ਮਾਹੀ ॥ ੫ ॥ ਸੋ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਿ ਸਾਥ ਮਤੰਗ ਧਰਾ ਧਰ ਮੀਤ ਭਏ ਹੈਂ। ਬਾਲਨ ਮਾਰ ਸੁ ਏਕਹਿ ਬਾਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਿ ਸੀਸਹਿ ਛਤ੍ਰ ਦਏ ਹੈਂ। ਬਾਨਰ ਰਾਜ ਬੁਲਾਇ ਮਹਾਂ ਕਪਿ ਕੋਟ ਪਤੀ ਇਕ ਠੌਰ ਕਏ ਹੈਂ। ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਕਪੀਂਦਰ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਵਰਖਣ ਕੋਪ ਭਏ ਹੈਂ ॥ ੬ ॥ ਸਿਧ ਸੋਧਨ ਕੌ ਕਪਿ ਨਾਥ ਬੁਲਾਇ ਸੁ ਬਾਨਰ ਦੇਸਹਿ ਦੇਸ ਪਠਾਏ । ਤਿਨਮੈ ਇਕ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ ਹਨੂੰ ਸੀਅ ਢੂੰਢਤ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਪੁਰ ਆਏ। ਮਮ ਵਾਰਜ ਨੈਨ ਸੁ ਸੀਅ ਪਿਖੀ ਕਪਿ ਤੇ ਬਨ ਪਾਰ ਸਭੈ ਫਲ ਖਾਏ। ਸਰ ਚਾਂਪ ਲਏ ਮਮ ਮਾਰਨ ਕੋ ਵਹਿ ਆਇ ਹੁਤੇ ਇਕ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਘਾਏ ॥ ੭ ॥ ਤਨ ਰਖਨ ਕੇ ਹਿਤ ਦੈਤ ਹਨੇ ਸਭ ਜੀਵਨ ਕੋ ਤਨ ਰਾਜਨ ਪਜਾਰੇ। ਚਤੁਰਾਨਨ ਫਾਸ ਸੁ ਬਾਧ ਹਮੈ ਇਹ ਲਜਾਤ ਭਏ ਘਨਨਾਦ ਤੁਮਾਰੇ। ਬਿਧ ਕੇ ਬਰ ਮੈ ਛੁਹਿ ਫਾਸ ਗਈ ਦਸ ਕੰਠ ਨਹੀ ਅਬ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੇ। ਮਿਸ ਬੰਧਨ ਕੈ ਇਹ ਠੌਰ ਅਯੋ ਹਿਤ ਭਾਖਨ ਧੀ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਭਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਵਿਚਾਰ ਰਾਵਣ ਲੋਕ ਗਤਿ ਪਿਖ ਰਾਖਸੀ ਮਤਿ ਨਾ ਗਹੋ। ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜੋ ਮੋਖ ਕਰਣੀ ਦੈਵਗਤ ਉਰਮੈ ਗਹੋ। ਬਿਧ ਵੰਸ ਉਤਮ ਤੂੰ ਭਯੋ ਵਿਸੁ ਸ਼੍ਰਮਾਤੇ ਪਿਤ ਭਾਨੀਏ। ਪੁਲਸਤ ਦਾਦਾ ਆਹਿ ਤੋਹਿ ਕੁਬੇਰ ਬਾਂਧਵ ਜਾਨੀਏ॥ ੯॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਨੁ ਆਤਮ ਬੁਧ ਨ ਰਾਖਸ਼ ਹੈ ਦ੍ਵਿਜ ਦੇਹ ਸਭੈ ਤੁਮਰੀ ਜਗ ਜਾਨੈ । ਪੁਨਿ ਆਤਮ ਬੁਧ ਨ

ਰਾਖਸ਼ ਹੈ ਘਨ ਆਨੰਦ ਤੂੰ ਇਮ ਬੇਦ ਪ੍ਰਮਾਨੈ। ਤਨ ਬੁਧਿ ਸੁਖਾਦਿਕ ਤੋਹਿ ਨਹੀਂ ਸੁ ਬਿਕਾਰ ਬਿਹੀਨਹਿ ਬੇਦ ਬਖਾਨੈ। ਅਗਿਆਨ ਜਨੇ ਭਵ ਬੰਧਨ ਤੇ ਵਹਿ ਝੂਠ ਅਹੇ ਗੁਣ ਸ੍ਰਾਪ ਸਮਾਨੈ॥ ੧੦॥ ਕਬਿਤ ॥ ਕਹੋ ਸਾਚ ਦੈਤਰਾਈ ਤੋਹਿ ਵਿਕ੍ਰਯਾ ਨ ਕਾਈ ਸੁ ਬਿਕਾਰ ਹੇਤ ਦ੍ਵੈਤ ਤਵ ਰੰਚ ਨਹੀ ਠਾਨੀਏ। ਸਰਬ ਠੌਰ ਜਸੈਂ ਅਕਾਸ਼ ਲੇਪਤੇ ਉਦਾਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਤਿਮ ਸੂਖਮ ਹੀ ਆਪਕੋ ਪਛਾਨੀਏ। ਦੇਹ ਨੈਨ ਪ੍ਰਾਣ ਜਨ ਆਤਮ ਪਛਾਨ ਸਭ ਭਏ ਬੰਧਵਾਨ ਇਹ ਨੀਤ ਉਰ ਆਨੀਏ। ਅਖਰ ਅਨੰਦ ਚਿਦਕੰਦ ਅਜ ਆਪਿ ਪਿਖ ਬੰਧਨ ਬਿਹੀਨ ਜਨ ਬੇਦ ਕੈ ਬਖਾਨੀਏ॥ ੧੧॥ ਭੂਮਕੋ ਵਿਕਾਰਤਨ ਆਤਮ ਨ ਧਾਰ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਜ ਆਤਮਾ ਸੁ ਪੌਨ ਹੀ ਨਿਹਾਰੀਏ। ਹੰਕਾਰ ਕੋ ਵਿਕਾਰ ਮਨ ਆਤਮਾ ਨਿਹਾਰ ਨਹੀਂ ਬੁਧਿ ਤੌ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਵਿਕਾਰ ਜਾ ਉਚਾਰੀਏ। ਆਤਮ ਅਨੰਦ ਘਨ ਨਾਹਿ ਹੈ ਵਿਕਾਰ ਅਨਿ ਦੇਹਤੇ ਵਿਲਖਣ ਸੁ ਨੀਕੇ ਕੈ ਬਿਚਾਰੀਏ। ਨਿਰੰਜਨ ਉਪਾਧਿ ਬਿਨ ਆਤਮ ਕੋ ਜਨਮ ਨ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਰਾਈ ਜਗ ਬੰਧ ਕੋ ਨਿਵਾਰੀਏ॥ ੧੨॥ ਸਾਧਨ ਸੁਬੰਧ ਹਾਨ ਕਰੌਂ ਮੈ ਬਖਾਨ ਅਬ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਇ ਕੈ ਸੁ ਰਾਵਨ ਸੁਨੀਜੀਏ। ਬੁਧ ਮਲ ਹਰੋ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਉਰਿ ਧਰੋ ਪੁਨ ਯਾਹਿ ਕੇ ਨਮਿਤ ਸੇਵ ਬਿਸ਼ਨ ਕੀ ਸੁ ਕੀਜੀਏ। ਵਿਸੁਧਤਤ ਗਜਾਨ ਨਿਜ ਆਤਮ ਪਛਾਨ ਪਦ ਪੂਰਨ ਮਹਾਨ ਅਬ ਪਾਇ ਬੇਗ ਲੀਜੀਏ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਪਰੇ ਰਾਮ ਅਬ ਭਜੀਏ ਸੋ ਕਾਮ

ਭਜਿ ਭੂਲ ਚੂਕ ਗਏ ਅਬ ਬੈਰ ਡਾਰ ਦੀਜੀਯੇ॥ ੧੩ ॥
ਜੋਈ ਸਰਣਿ ਪਰੇ ਰਾਮ ਤਾਂਹਿ ਸੋਂ ਸਨੇਹੁ ਕਰੇ ਜਾਨਕੀ ਕੋ
ਪੂਜ ਅਬ ਸੰਗ ਤਾਂਹਿ ਲੀਜੀਏ। ਸੁਤ ਬਾਂਧਵ ਮਿਲਾਇ ਰਾਮ
ਪਾਂਇ ਪਰੋ ਜਾਇ ਨਾਥ ਭੂਲ ਚੂਕ ਗਏ ਅਬ ਮੋਹਿ ਬਖਸ਼ੀ
ਜੀਏ। ਲਏਂ ਤੂੰ ਉਬਾਰ ਵਹ ਹੈਂ ਉਦਾਰ ਦਯਾਵੰਤ ਰਾਮ
ਭਗਵੰਤ ਮਮ ਕਹਜੋ ਸੋਈ ਕੀਜੀਏ । ਰਾਮ ਸੇਵ ਕਰੇ ਬਿਨ
ਕਾਹੂਕੋ ਨ ਕਾਜ ਸਰੇ ਕੈਸੇ ਭਵ ਸਿੰਧ ਤਰੇ ਦੁਖਹੀਂ ਪਯੀ-
ਜੀਏ॥੧੪॥ ਜੌ ਨ ਸੇਵ ਕਰੇਂ ਤੌ ਅੱਗਜਾਨ ਆਗ ਜਰੇਂ ਨਿਜ
ਆਤਮਕੇ ਸਾਥ ਤਿਨ ਆਪ ਵੈਰੁ ਠਾਨਿਯੋ। ਜਿਨਕੌ ਨ ਬੋਧ
ਨਿਜ ਪਾਤਕ ਨਰੋਧ ਕੀਨੋ ਮੋਖ ਕੀ ਨ ਸ਼ੰਕਾ ਭਵ ਹੋਇ ਮਮ
ਜਾਨਿਯੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਹਨੂਮਾਨ ਜੋ ਬਖਾਨ ਕਰੇ ਸੁਨਿ
ਕੈ ਦਸਾਨਨ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਉਰਮਾਨਿਯੋ। ਕਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਜਨ
ਪਾਵਕ ਕਰਾਲ ਸੁ ਚਬਾਇ ਦੰਤ ਮਾਲ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕੋ ਬਖਾ
ਨਿਯੋ॥ ੧੫॥ ਕਪਿ ਦੁਸ਼੍ਰ ਮਤਿ ਤੇਰੀ ਤੈ ਨ ਲਖੀ ਗਤਿਮੇਰੀ
ਕਪਿ ਨੀਚ ਸੁ ਅਭੀਤ ਮਮ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਖਾਨ ਹੈਂ। ਕੌਨ ਹੈ ਰੇ
ਰਾਮ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਨ ਨਾਮ ਜਾਨੋ ਦੋਊ ਮਾਰ ਡਾਰੋਂ ਤਬ ਮੋਹੂ
ਬਲ ਜਾਨ ਹੈਂ। ਤੋਹਿਕੋ ਸੁ ਮਾਰ ਪੁਨ ਜਾਨਕੀ ਉਤਾਰ
ਸਿਰ ਰਾਮ ਲਖਮਨ ਹਨੋਂ ਕਾਹੂੰਕੀ ਨ ਕਾਂਨ ਹੈਂ। ਪੁਨਿਹਨੋਂ
ਕਪਿ ਰਾਈ ਜੋਊ ਭਏ ਹੈਂ ਸਹਾਈ ਬਲਿ ਬਾਂਨਰ ਕੀ ਮਾਰੋਂ
ਤਬ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਛਾਨ ਹੈਂ॥ ੧੬॥ ਸੁਨਿਕੈ ਲੰਕੇਸ਼ ਬਾਨੀ
ਕੋਪਿਯੋਭਵਾਨੀ ਹਨੂਮਾਨ ਤਾਹਿ ਉਪਮਾਂ ਸੁ ਪਾਵਕ ਕੀ ਦੀਜੀਯੇ

। ਰਾਵਣ ਕਰੋਰ ਮੇਰੇ ਜੋਰ ਕੈ ਸਮਾਨ ਨਾਹੀਂ ਰਾਮਚੰਦ ਦਾਸ ਮੈਂ ਸੁ ਏਹੀ ਜਾਨ ਲੀਜੀਏ। ਸੁਨਿ ਹਨੂੰਮਾਨ ਵਾਕ ਕੋਪ ਕੈ ਲੰਕੇਸ਼ ਇਕ ਰਾਖਸ਼ ਬੁਲਾਇ ਕਹਜੋ ਬੇਗ ਇਹੁ ਕੀਜੀਏ । ਦੈਂਤ ਸੁਤ ਨਾਰਿ ਸਭ ਲੇਹ ਯੋਂ ਨਿਹਾਰ ਅਬ ਯਾਹਿ ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਕੋ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕੀਜੀਏ ॥ ੧੭ ॥ ਆਯੁਧ ਉਠਾਇ ਪਰੋ ਦੈਤ ਇਕ ਧਾਇ ਤਿਹ ਦੌਰ ਆਪ ਜਾਇ ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਨਿਵਾਰਿਯੋ। ਬਾਨਰਸੁਦੂਤ ਯਹਿ ਬਡੋ ਹੈ ਸੁਪੂਤ ਸੁਨਿ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਯਹਿ ਬਨੇਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਯੋ। ਰਾਮ ਪਾਸ ਬਾਤ ਕੌਨ ਕਹੇਗੋ ਬੱਖਜਾਤ ਜਬ ਰਾਮਕੇ ਪਛਾਨ ਯਹਿ ਦੂਤ ਹੀ ਬਿਦਾ ਰਿਓ। ਬੁੱਧ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਕਛੂ ਆਨ ਹੀ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਯਾਹਿਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਪਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਨੇਂ ਧਾਰਿਓ ॥ ੧੮ ॥ ਬਿਖ ਬਾਨਰ ਸ਼ਰੀਰ ਸੁਗਰੀਵ ਰਘੁਬੀਰ ਕਛੁ ਭੁਜਾਬਲ ਹੋਇਗੋ ਤੋ ਲਰੇ ਤਬ ਆਇਕੈ। ਵਿਭੀਖਣ ਕੀ ਬਾਤ ਲਈ ਮਾਂਨ ਬਖਿਯਾਤ ਤਿਨ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕੇ ਰਾਈ ਦੈਤ ਭਾਖਿਯੋ ਬੁਲਾਇਕੈ। ਬਾਂਨਰ ਕੋ ਮਾਂਨ ਸੁ ਲੰਗੂਰ ਮੈਂ ਮਹਾਂਨ ਸਦਾ ਤਾਹਿੰਕੈ ਸੁ ਸਾਬ ਦਿਜੈ ਪਾਟ ਲਪਟਾਇਕੈ। ਪੁਰਮੈਂ ਭ੍ਰਮਾਇ ਪੌਂਛ ਪਾਵਕ ਜਰਾਇ ਪਿਖ ਸਾਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਹਾਲ ਦਿਜੇ ਤਾਹਿੰਪੈ ਪਠਾਇਕੈ ॥ ੧੯ ॥ ਪੁਰਪਾਟ ਸਾਣ ਤਾਟ ਔਰ ਰੇਸ਼ਮੀ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਸਭ ਪੂੰਛਸੋਂ ਲਪੇਟ ਲਾਇ ਖ਼ਾਸਕੀ ਵਿਛਾਵਣੇਂ । ਤੇਲ ਸੋ ਭਿਗਾਇ ਦੈ ਕੈ ਪੂੰਛ ਲਪਟਾਇਏ ਕਛੁ ਪਾਵਕ ਜਰਾਇ ਲਗੇ ਦੈਂਤ ਬਿਗਸਾਵਨੇ । ਜੇਵਰੇ ਸੋਂ ਬਾਂਧ ਹਨੂੰਮਾਨ ਬਲਵਾਂਨ ਲਖ ਚੋਰ ਚੋਰ ਭਾਖ

ਲਗੇ ਪੁਰ ਮੇਂ ਭ੍ਰਮਾਵਨੇ । ਪੀਠ ਢੋਲ ਕੋ ਬਜਾਇ ਇਕ ਈਂਟ ਕੋ ਚਲਾਇ ਸਿਰ ਠੀਂਗਾ ਇਕ ਮਾਰ ਲਗੇ ਗਾਰੀਕੋ ਸੁਨਾਵਨੇਂ ॥੨੦॥ ਵਾਯੂ ਕੋ ਕੁਮਾਰ ਉਮਾ ਸਹੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਕਛੁ ਮਨ ਮੇਂ ਬਿਚਾਰ ਸੋਈ ਚਲੇਗੋ ਦਿਖਾਇਕੈ। ਗਏ ਚਾਂਦ ਪੌਲ ਧਾਏ ਤਨ ਬੰਧਨ ਛੁਡਾਏ ਹਨੂਮਾਨ ਤਨ ਆਪਨੋਂ ਸੁ ਸੂਖਮ ਬਨਾਇਕੈ। ਗਿਰ ਸੋਂ ਅਕਾਰ ਕੈ ਉਪਾਰ ਪੁਰ ਦੁਆਰ ਲਯੋ ਲੋਹ ਥੰਭ ਹਾਥ ਪਰੋ ਫੇਰ ਕਿਲਕਾਇਕੈ। ਜੇਈ ਹੁਤੇ ਰਖਵਾਰੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸਭ ਮਾਰੇ ਫੇਰ ਅੰਜਨੀਂ ਕੁਮਾਰ ਰਾਜ ਭੌਨ ਚਢੇ ਧਾਇਕੈ ॥ ੨੧ ॥ ਕੂਦ ਕੂਦ ਕੈ ਅਟਾਰੀ ਹਨੂੰਮਾਨ ਸਭ ਜਾਰੀ ਕਿਲਕਾਰ ਪੌਂਛ ਪਾਵਕ ਸੁ ਪੁਰਕੋ ਪ੍ਰਜਾਰ ਹੈ। ਪੀਛੇ ਪਾਵਕ ਜਰਾਇ ਆਗੇ ਭਾਗੇ ਮਾਰ ਖਾਇ ਘਰ ਤੋਰਨ ਜਰਾਇ ਸੁ ਮਹਾਜਨ ਕੋ ਮਾਰ ਹੈ। ਹਾਇ ਸੁਤ ਹਾਇ ਪਤਿ ਹਾਇ ਮਾਇ ਭਾਇ ਬਾਪ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੀ ਨਾਰੀ ਯਾਹਿ ਮਾਲਜਾ ਪੁਕਾਰ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਿਰ ਚਰੇਂ ਤਾਹਿ ਪਾਵਕ ਸੋਂ ਜਰੇਂ ਫਿਰ ਭੂਮ ਆਗ ਪਰੇ ਜਨ ਦੇਵਤਾ ਪਧਾਰ ਹੈਂ ॥ ੨੨॥ ਔਰ ਪੁਰ ਜਾਰਿਓ ਸੁ ਲੋਗਨ ਕੋ ਮਾਰਿਓ ਵਿਭੀਖਣ ਕੋ ਜਾਨ ਘਰ ਏਕ ਹੀ ਉਬਾਰਿਓ। ਕੂਦ ਜਲ ਸਿੰਧ ਪਰੇ ਪੌਛਕੋ ਡੁਬਾਇਕਰ ਹੋਇ ਸਾਵਧਾਨ ਹਨੂਮਾਨ ਕਿਲਕਾਰਿਓ। ਪੌਨ ਆਗਿ ਮੀਤਾ ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁ ਸੀਤਾ ਭਏ ਪਾਵਕੁ ਸੁਸੀਤਾ ਨਾਲੰਗੂਰ ਕਪਿ ਜਾਰਿਓ। ਜਾਹਿ ਨਾਂਮਕੋ ਚਿਤਾਰ ਸਭ ਪਾਪਨ ਉਤਾਰ ਜਗ ਤੀਨ ਤਾਪ ਪਾਵਕ ਸੁ ਰਾਮ ਜਨ ਮਾਰਿਓ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਿਨ

ਰਘੁਵਰ ਕੋ ਦੂਤ ਯਹ ਉਤਮ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ। ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਪਾਵਕ ਤਾਹਿ ਕੋ ਸਕੇ ਨ ਗਿਰਜਾ ਜਾਰ॥ ੨੪॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸੁੰਦਰਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਿਆਇ॥ ੪॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਕਬਿਤ॥

ਸੀਅ ਢਿਗ ਜਾਇ ਫੇਰ ਸੀਸ ਕੋ ਨਿਵਾਇ ਹਨੂਮਾਨ ਕਹਯੋ ਮਾਇ ਮੁਹਿ ਆਇਸੁ ਸੁ ਦੀਜੀਏ। ਬੇਗ ਤਾਹਿੰ ਜਾਊਂ ਸਮਾ ਚਾਰ ਸੁ ਸੁਨਾਊਂ ਤਵ ਪਿਖੇਂ ਰਘੁਬੀਰ ਅਬ ਇਹਾਂਹੀ ਅਨੀ ਜੀਏ। ਐਸੇ ਭਾਖ ਤੀਨ ਸੁ ਪ੍ਰਦਖਣਾ ਬਨਾਇ ਦਈ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਹੈ ਮਾਤ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ। ਦੇਵਤੋਕਲਜਾਨਅਬ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਪਯਾਨ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਲਯਾਊਂ ਨਿਜ ਨੈਨ ਸੁ ਦਿਖੀਜੀਏ ॥੧॥ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸੁ ਅਨੰਗ ਸੇ ਸੁਹਾਇ ਰਹੇ ਬਾਨਰਕੋ ਰਾਈ ਕਪਿ ਕੋਟਨ ਮਿਲਾਇਕੈ। ਸੁਨਕੈ ਸੋ ਬਾਤ ਸੀਅ ਰਹੀ ਬਿਲਖਾਤ ਜੀਅ ਫੇਰਿ ਤਿਨ ਕਹਯੋ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਸੁਨਾਇਕੈ । ਤੂੰ ਤੋ ਅਬਿ ਜਾਹਿ ਸੁਖਿ ਹੋਇ ਪਥਿ ਮਾਹਿੰ ਕਪਿ ਤੋਹਿਕੋ ਨਿਹਾਰ ਦੁਖ ਦਏ ਥੇ ਭੁਲਾਇਕੈ । ਯਾਂਤੇ ਉਪਰਾਂਤਿ ਅਬ ਜੀਵਨੋ ਸੁ ਜਾਤਿ ਮੇਰੋ ਰਾਮ ਬਾਤ ਸੁਨੇ ਬਿਨ ਮਰੋਂ ਬਿਖ ਖਾਇਕੈ॥ ੨॥ ਝੂਲਣਾ ॥ ਕਹੀਂ ਜਾਇਕੈ ਸੋਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕੋ ਤੂੰ ਪੁਰੀ ਲੰਕ ਮੈਂ ਜਾਨਕੀ ਜੀਵਤੀ ਹੈ। ਦਿਨਾਂ ਥੋੜਿਆਂ ਮੈ ਤਜੇਂ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ ਸੋ ਨਹੀਂ ਖਾਵਤੀ ਨੀਰ ਨਾ ਪੀਵਤੀਹੈ। ਲਿਖੇ ਲੋਹ

ਕਾਲੰਮ ਵਿਜੋਗ ਤੇ ਜੀ ਘਨੇ ਦੁਖ ਸੋਂ ਜੀਵ ਸੰਤਾਵਤੀ ਹੈ।
ਬਹੀ ਜਾਇ ਹੈ ਦੁਖ ਕੇ ਸਿੰਧ ਮੈ ਜੀ ਧਰੇ ਧੀਰ ਆਲੰਬ ਨਾ
ਪਾਤਵੀ ਹੈ॥ ੩ ॥ ਚਲੇ ਜਾਂਦਿਨਾਂ ਨਾਥ ਸੰਕੇਤ ਤੇ ਜੀ ਭਲੇ
ਦੁਖ ਸੋਂ ਤੀਨ ਆਰੰਨ ਆਏ। ਪਿਖੇ ਹੇਮ ਕੁਰੰਗ ਮੈ ਪਾਪ
ਨੀ ਜੀ ਕਹਾਨਾਥ ਕੋ ਆਨ ਲੈ ਬਾਨ ਧਾਏ। ਹਤੋਹਾ ਬਿਧੇ ਰਾ
ਖਸੌ ਮਿਤ੍ਰ ਮੋਕੋ ਪਰੇ ਬੈਨ ਆਭਾਗਤੇ ਕਾਨ ਮੇਰੇ। ਪਿਛੇ ਸੋ
ਮਸੇ ਭਾਹਿਕੇ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਜੀ ਬੁਰਾ ਬੋਲ ਮੈ ਤੋਰਿਓ ਭਾਹਿਓਰੇ
॥੪॥ ਨਹੀਂ ਚਾਹਤੀ ਹੇਮ ਕੋਰੰਗ ਕੋ ਜੋ ਹਨੂਮਾਨ ਨ ਦੌਰਤੇ
ਨਾਥ ਮੇਰੇ। ਹੁਤੀ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਇਹ ਜਾਨਕੀ ਜੋ ਹੁਤੇ ਕੌਨ
ਸਮਰਥ ਜੋ ਮੋਹਿ ਹੇਰੇ। ਕਹੀਂ ਜੋੜਕੇ ਹਾਥ ਸੋਮਿਤ੍ਰ ਸੇਤੀ ਕਹੀਂ
ਜਾਨਕੀ ਤੋਹਿ ਕੋ ਨੈਕਵਾਰੀ। ਖਿਮਾ ਕੀਜੀਏ ਮੈ ਬੁਰੇ ਬੈਨ ਕੀ
ਜੀ ਤੁਹੀਂ ਰਾਮਕੌ ਭ੍ਰਾਤਮੇ ਸੁਖਕਾਰੀ॥੫॥ ਹਨੁਮਾਨੋਵਾਚ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥
ਜੋ ਮਨਮੈਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨੋ ਤਬਮੋਹਿ ਸਿਕੰਧਨ ਪੈ ਚਢਿ ਲੀਜੇ
।ਰਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ਮਿਲਾਇ ਦਯੋਂ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਮਾਤ ਸੁ ਬੇਰ ਨ
ਕੀਜੇ। ਜੇ ਰੁਚ ਹੋਇ ਚਲੋ ਅਬਹੀਂ ਜਬ ਰਾਮ ਰਿਸੇ ਤਬ ਮੋ
ਬਖਸ਼ੀਜੈ। ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਕਹੇ ਗਿਰਜਾ ਪਤਿ ਪਾਰਬਤੀ
ਸੀਯ ਵਾਕ ਸੁਨੀਜੈ ॥੬॥ ਸੀਤੋ ਵਾਚ ਸਵੈਯਾ॥ ਰਾਮਸੁਕਾਇ
ਸੁ ਸਾਗਰ ਕੋ ਪੁਨਿ ਕੈ ਸਰ ਪੰਜਰ ਸੇਤ ਬਨਾਵੇ। ਬਾਨਰ
ਸੈਨ ਮਿਲਾਇ ਸੁ ਆਇਕੈ ਰਾਵਣ ਕੇ ਰਣ ਸੀਸ ਉਡਾਵੇ।
ਫੇਰ ਲਜਾਇ ਸੁ ਮੈਂ ਪੁਰਮੈ ਰਘੁਬੀਰ ਤਬੈ ਜਗ ਮੈਂ ਜੱਸ
ਪਾਵੇ। ਮੈ ਅਬ ਪ੍ਰਾਣ ਰਖੋਂ ਹਠ ਕੈ ਤੁਮ ਬੇਗ ਚਲੋ ਪਥ ਦੇਰ ਨ

ਲਾਵੇ ॥੭॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਲੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਤਬੈ ਸੀਅ ਪਾਦਨ ਮੈ ਅਭਿਬੰਦਨ ਧਾਰੇ। ਗਿਰ ਪੈ ਸਿਰ ਕੂਦ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁ ਜਾਵਨ ਹੇਤ ਮਹੋਦਧਿ ਪਾਰੇ। ਗਿਰਤੇ ਕਪਿ ਕੂਦ ਅਕਾਸ਼ ਚੜ੍ਹੇ ਪਦ ਭਾਰਯ ਸੇ ਗਿਰ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰੇ। ਗਿਰ ਯੋਜਨ ਤੀਸ ਉਚਾਨ ਹੁਤੋ ਭਯ ਭੂਮਿ ਸਮਾਨ ਹਨੂ ਪਦ ਮਾਰੇ॥ ੮॥ ਸੁਤ ਮਾਰੁਤ ਮਾਰਤ ਬੇਗ ਅਕਾਸ਼ ਚਢੇ ਮੁਖਿ ਮੈਂ ਘਨਸੇ ਕਿਲਕਾਰੇ। ਸੁਨਿਕੈ ਉਤ ਬਾਨਰ ਬੋਲ ਉਠੇ ਨਭਿ ਆਵਤ ਹੈ ਯਹਿ ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰੇ। ਮੁਖ ਗਾਜਤ ਔ ਹਰਖੇ ਉਰ ਮੈਂ ਪਲ੍ਵੰਗਮ ਯਾਂ ਬਿਧ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ॥ ਕਿਲਕਾਰਨ ਤੇ ਹਮ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਹਨੁਮਾਨ ਅਏ ਕਰ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ॥ ੯॥ ਕਬਿਤ॥ ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਯਹ ਆਵਤ ਨਿਹਾਰ ਲੇਹੁ ਐਸੇ ਕਪਿ ਕਹੈ ਹਨੂਮਾਨ ਪਹੁਤੋ ਆਇਕੈ। ਊਪਰ ਪਹਾਰ ਜਹਾਂ ਬਾਨਰ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਖਰੇ ਤਹੀਂ ਤਿਨ ਆਇ ਇਹ ਕਹ੍ਯੋ ਹੈ ਸੁਨਾਇਕੈ। ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਪਾਰ ਸੁਤ ਰਾਵਣ ਕੋ ਮਾਰ ਪੁਰ ਲੰਕ ਮੈਂ ਜਰਾਇਕੈ। ਰਾਵਣ ਸੇ ਬਾਤ ਕਰ ਤਾਂਕੋ ਅਭਿਮਾਨ ਹਰਿ ਫੇਰ ਕੂਦ ਆਯੋ ਕਛੁ ਹਾਥ ਮੈ ਦਿਖਾਇਕੈ॥੧੦॥ ਚਲੇ ਰਘੁਰਾਈ ਕਪਿਰਾਈ ਕੇ ਸਮੀਪ ਅਬ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਹ੍ਯੋ ਸਭ ਸਮਾਂਚਾਰ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਕੀਸ ਬਾਤ ਭਏ ਪੁਲਕਾਤ ਸਭ ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੋ ਬਨਾਇ ਗਲ ਲਾਯੋ ਹੈ। ਚੂੰਬਤ ਲੰਗੂਲ ਕੋਈ ਝੂਲ ਮਨ ਨਾਚੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਪੁਨਿਭਾਖੈ ਕਛੂ ਫਲ ਮੂਲ ਖਾਯੋ ਹੈ। ਮਿਲਕੈ ਸੁ ਹਨੁਮਾਨ ਚਲੇ ਬਲਵਾਨ ਕਪਿ

ਰਾਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗਿਰ ਮਨ ਮੈ ਤਕਾਇਓ ਹੈ॥੧੧ ॥ ਪਥ ਸੁ
ਗ੍ਰੀਵ ਬਨ ਪੇਖ ਲਲਚਾਨੇ ਮਨ ਮੱਧ ਬਨ ਨਾਮ ਸਮ ਨੰਦਨ
ਭਨੀਜੀਯੇ। ਅੰਗਦ ਬੁਲਾਇ ਕਪਿ ਕਹਜੋ ਸਮਝਾਇ ਹਮ ਭੂਖ
ਲਗੀ ਬਡੀ ਖਾਹਿੰ ਆਇਸ ਸੁ ਦੀਜੀਏ। ਫਲ ਤੋਰ ਖਾਇ
ਕਪਿ ਪੇਟ ਮੈਂ ਅਘਾਇ ਅਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਮਧ ਪਾਂਨ
ਬਲਿ ਕੀਜੀਏ। ਹੀਯੇਹਰਖਾਇ ਫੇਰ ਚਲੇ ਬੇਗ ਧਾਇ ਲਘੁ
ਭ੍ਰਾਤਕੇ ਸਮੇਤ ਰਘੁਰਾਇ ਕੋ ਪਿਖੀਜੀਯੇ ॥ ੧੨ ॥ ਕੀਏ
ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਜਿ ਯਾਹਿਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਧੁਫਲ ਫੂਲ ਖਾਹੁ ਕਪਿ
ਸਤਮਬਨਾਇਕੈ। ਸੁਨੀ ਯੌਂ ਭਵਾਨੀ ਜਬ ਅੰਗਦ ਕੀ ਬਾਨੀ
ਕਪਿ ਤੋਰ ਫਲ ਖਾਇ ਮਧ ਪੀਏ ਹਰਖਾਇਕੈ। ਰਖਵਾਰੇ
ਜੋ ਨਿਵਾਰੇ ਤਬ ਗਾਰੀਆਂ ਨਿਕਾਰੇ ਦਧਿ ਮੁਖਿ ਜੋ ਪਠਾਏ
ਤਿਨ ਦਏ ਦਿਖਰਾਇ ਕੈ। ਮਧੁ ਪੀਏ ਮਤਵਾਰੇ ਜੀਏ ਤਾਹਿ
ਕੋ ਸੁ ਮਾਰੇ ਤਿਨ ਮੂਠਨ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸਿਰ ਲਾਤ ਮਾਰੇ ਧਾਇਕੈ
॥੧੩॥ ਦਧਮੁਖਿ ਕੋਪਕੈ ਸੁ ਗਯੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਢਿਗ ਮਾਤੁਲ ਕਪੇਸ਼
ਕੋ ਸੁ ਜਾਇ ਕੈ ਪੁਕਾਰਿਓ। ਲੀਨ ਰਖਵਾਰੇ ਸੰਗ ਟੂਟੇ
ਜਿਨ ਅੰਗ ਅੰਗ ਜੋਈ ਮਧੁਬਨ ਚਿਰਕਾਲ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰਿਓ।
ਤਾਂਹਿ ਬਰੇ ਕਪਿ ਧਾਇ ਮਧੁਪੀਏ ਫਲ ਖਾਇ ਅਬ ਅੰਜਨੀ
ਕੁਮਾਰ ਵਹਿ ਬਾਗਹੀਂ ਉਜਾਰਿਓ। ਸੁਨਿ ਕਪਿਰਾਈ ਮੁਖ
ਬੋਲੇ ਹਰਖਾਈ ਸੀਯ ਦੇਖ ਹਨੂੰ ਆਏ ਹਮ ਐਸੇ ਨਿਰਧਾਰਿਯੋ
॥ ੧੪ ॥ ਬਿਨਾਂ ਸੀਯ ਦੇਖੇ ਮਧੁ ਬਨ ਕੋ ਨਿਹਾਰੇ ਐਸੇ
ਕੋਊ ਬਲਵੰਤ ਕਪਿ ਨੈਨ ਮੈ ਨ ਆਯੋ ਹੈ। ਵਾਯੂਕੇ ਕੁਮਾਰ

ਕਰੇ ਕਾਰਯ ਮੁਰਾਰ ਸੁ ਸੰਦੇਹਿ ਨਾਹਿੰ ਰੰਚ ਤਿਨ ਬਾਗ ਮਮ ਖਾਯੋ ਹੈ। ਸੁਨਿਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਾਂਨੀ ਭਏ ਹਰਖਾਨੀ ਹਰਿ ਰਾਮ ਘਨਿਸ਼ਾਮ ਕਪਿ ਨਾਥਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ॥ਸੀਯ ਕਥਾ ਹੈ ਉਦਾਰ ਪੁਨਿ ਜਾਹਿੰ ਕੇ ਮਝਾਰ ਕਪਿ ਰਾਜਨ ਸੋ ਐਸੋ ਤੁਮ ਕਿਯਾ ਮੁਖ ਗਾਯੋ ਹੈ॥੧੫॥ਉਮਾ ਕਪਿਨਾਥ ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਅਲਾਏ ਬਚ ਦੇਵ ਸੁ ਬਿਦੇਹਜਾ ਨਿਹਾਰ ਕਪਿ ਆਏ ਹੈਂ॥ ਅੰਜਨੀਕੁਮਾਰ ਲਾਰ ਬਰੇ ਮਧੁ ਬਨਕਪਿ ਡਾਰੁ ਡਾਰੁ ਮੇਰੋ ਮਧ ਕਾਨਨ ਲੁਟਾਏ ਹੈਂ। ਰਖੁਵਾਰੇ ਬਨਮਾਰੇ ਤਿਨ ਬਾਗਤੇ ਨਿਕਾਰੇ ਮਧ ਕਾਨਨ ਉਜਾਰੇ ਸਭ ਤੋਰ ਫਲ ਖਾਏ ਹੈਂ। ਬਿਨਾਂ ਕਾਜ ਕਰੇ ਡੇਰੇ ਮਧੁ ਬਨ ਕੌਨ ਹੇਰੇ ਦੇਖ ਦੇਵ ਆਏ ਸੀਯ ਯਾਹੀਂ ਤੇ ਸੁ ਪਾਏ ਹੈਂ॥੧੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬਨ ਪਾਲਕ ਤੁਮ ਡਰੋ ਮਤ ਜਾਵੋ ਆਇਸੁ ਮਾਨ। ਮਮ ਸਮੀਪ ਕਪਿ ਲਿਆਹੁ ਤੁਮ ਅੰਗਦ ਐ ਹਨੁਮਾਨ॥੧੭॥ ਕਬਿੱਤ॥ ਸੁਨਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬਾਤ ਭਏ ਪੁਲਕਾਤ ਕਪਿ ਵਾਯੁ ਬੇਗ ਗਏ ਸੁ ਪਠਾਏ ਕਪਿ ਨਾਹਕੇ। ਅੰਗਦ ਉਦਾਰ ਪੁਨਿ ਵਾਯੁ ਕੇ ਕੁਮਾਰ ਚਲੇ ਆਇਸ ਕਪੇਸ਼ ਬਲਿਹਾਰ ਜੱਯੇ ਰਾਹਕੇ। ਚਹੇ ਕਪਿਰਾਈ ਰਘੁਰਾਈ ਲਖਮਣ ਭਾਈ ਦਰਸ ਤਿਹਾਰੇ ਮਨ ਭਏ ਉਤਸਾਹਕੇ। ਆਇਸੁ ਕਪੇਸੁ ਮਾਂਨ ਚਲੇ ਬਲਵਾਂਨ ਕਪਿ ਕੂਦ ਕੈ ਅਕਾਸ਼ ਪਥਿ ਭੂਖ ਉਰ ਲਾਹਿ ਕੇ॥੧੮॥ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਅਗਾਰੀ ਤੇ ਪਛਾਰੀ ਭਏ ਰਾਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਸਮੀਪ ਗਏ ਧਾਇਕੈ। ਕਰੀ ਅਸ਼੍ਟਾਂਗ ਪਰਣਾਂਮ ਤਿਨ ਰਾਮ ਫਿਰ

ਧਾਇ ਜਾਇ ਗਹੇ ਪਦ ਕੰਜ ਕਪਿ ਰਾਇ ਕੇ। ਦੇਖੀ ਸੀਅ ਬਾਰੀ ਸੁ ਅਰੋਗ ਤਨ ਸਾਰੀ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਰਘੁਨਾਥ ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਹੈ ਸੁਨਾਇਕੇ। ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਰਘੁਰਾਈ ਸੀਯ ਸੋਚ ਵੰਤ ਕੁਸਲ ਪਠਾਯੋ ਸੁ ਵਿਦੇਹਜਾ ਅਲਾਇਕੇ ॥ ੧੯ ॥ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ਤਰੁ ਸਿਸਪਾਤ ਛਾਂਹੀ ਰਾਮ ਬੈਠੀ ਹੈ ਇਕੇਲੀ ਨ ਸਹੇਲੀ ਮਨ ਭਾਨੀਆਂ। ਰਹੇਂ ਰਾਖਸੀ ਚੁਫੇਰੇ ਨਹਿ ਰਾਜਕੇ ਸੁ ਜਾਇ ਨੇਰੇ ਭਈ ਨਾਥ ਦੂਬਰੀ ਸੁ ਪੀਏ ਨਹੀਂ ਪਾਨੀਆਂ। ਮੁਖ ਹਾਇ ਰਾਮ ਰਾਮ ਸੀਯ ਕਹੇ ਸਭ ਜਾਮ ਤਨ ਅੰਬਰ ਮਲੀਨ ਸੋਚ ਕਰੇ ਕੁਮਲਾਨੀਆਂ। ਕੇਸਨ ਕੀ ਏਕ ਬੇਨੀ ਸੋਚ ਜਲਜਾਇ ਨੈਨੀ ਪੇਖੀ ਜਾਇ ਮੋਹਿ ਮਤਿ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਸ ਠਾਨੀਆਂ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬ੍ਰਿਖ ਸ਼ਾਖ ਮੈਂ ਬੈਠ ਮਮ ਸੂਖਮ ਰੂਪ ਬਨਾਇ। ਕੀਨੋ ਤਾਂਹਿ ਸੰਬੋਧ ਮਮ ਕਥਾ ਸੁ ਤਾਹਿੰ ਅਲਾਇ ॥ ੨੧ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਜਨਮ ਬਖਾਨੇ ਬਾਰੇ ਦੰਡਕ ਪਧਾਰੇ ਦਸਕੰਠ ਸੀਯ ਹਰੀ ਸੁ ਕੁਰੰਗ ਰਾਮ ਜੂ ਧਏ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਸੁ ਮੀਤ ਭਏ ਬਾਲੀ ਤਨ ਪ੍ਰਾਨ ਹਏ ਸੀਯ ਸੋਧ ਕਾਜ ਕਪਿ ਰਾਜ ਦੂਤ ਹੈ ਗਏ। ਮਹਾਂਬਲਵਾਨ ਸਭ ਦੇਸ ਮੈ ਨਿਹਾਰੇ ਸੀਯ ਤਿਨਮੈ ਸੁ ਏਕ ਹਮ ਗਢ ਲੰਕ ਮੇ ਅਏ ॥ ਅੰਜਨੀ ਕੋ ਪੂਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਵਜੀਰ ਹਮ ਰਾਮ ਰਘੁਰਾਇ ਕੇ ਸੁ ਦਾਸ ਜਗਮੈ ਭਏ ॥ ੨੨ ॥ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰੀ ਫਲੇ ਭਾਗ ਭਾਲਭਾਰੀ ਪਰਯਾਸ ਭਏ ਭਾਰੀ ਅਬ ਲਏ ਫਲ ਖਾਇਕੈ। ਐਸੀ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ ਹਰਖਾਨੀ ਸੁ ਬਿਦੇਹਜਾ ਚਿਤਾਰੇ ਚਹੂ ਓਰ

ਦ੍ਰਿਗ ਰਹੇ ਬਿਗਸਾਇਕੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਸੁਭ ਅੱਖਰ ਮ
ਹਾਂਨ ਕਿਨਿ ਕਾਂਨ ਮੈਂ ਹਮਾਰੇ ਬਚ ਦਏ ਹੈਂ ਸੁਨਾਇਕੈ। ਸਾਚ ਜੋ
ਬਖਾਨਿਯੋ ਦਯਾਲ ਯਹ ਕਾਹੂੰਜਨ ਰਾਮਦੂਤ ਦਰਸ ਦਿਖਾਇ
ਮਮ ਆਇਕੈ ॥ ੨੩ ॥ ਤਬ ਬਾਨਰ ਅਕਾਰ ਧਰ ਸੂਖਮ
ਮੁਰਾਰਿ ਮਮ ਦੂਰ ਹੂੰ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਸੁਜਾਨਕੀ ਕੋ ਧਾਰੀਆ। ਜੁਰੇ
ਹਾਥ ਮੋਹਿ ਪਿਖੇ ਪੂਛਿਯੋ ਬਿਸੇਖ ਸੀਯ ਕਹੀ ਸਮਝਾਇ
ਮਮ ਭਾਖ ਕਥਾ ਬਾਰੀਆ । ਫੇਰ ਦਈ ਸੁੰਦਰੀ ਕੋ
ਮੁੰਦਰੀ ਨਿਕਾਲ ਮਮ ਦਈ ਪ੍ਰਭਿ ਆਪਿ ਪੇਖੀ ਜਨਕਕੁਮਾ
ਰੀਆ। ਪੇਖ ਤਵ ਮੁੰਦਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਭਈ ਸੁੰਦਰੀ ਸੁ ਮੋਹਿ
ਪ੍ਰਤਿ ਰਾਮ ਤਿਨ ਬਾਤ ਹੈ ਉਚਾਰੀਆ ॥ ੨੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥
ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਪਿਖੀਂ ਹਨੁਮਾਨਭੁਮੇ ਮਮ ਰਾਖਸੀਆਂ ਦਿਨ ਰਾਤ
ਡਰਾਵੇਂ।ਰਘੁਬੀਰਹਿ ਪਾਸ ਸਭਾ ਬਿਧਿ ਤੂੰ ਹਨੁਮਾਨ ਯਥਾਵਤ
ਜਾਇ ਸੁਨਾਵੇਂ । ਤਬ ਮੋਹਿ ਕਹਯੋ ਰਘੁਬੀਰ ਸੀਆ ਤੁਮ ਕੋ
ਨਿਸਬਾਸੁਰ ਰਾਮ ਧਿਆਵੇਂ। ਇਹ ਆਂਵਨਕੀ ਇਮਢੀਲਭਈ
ਰਘੁਬੀਰ ਨਹੀਂ ਤਵ ਸਾਰ ਸੁਪਾਵੇਂ ॥ ੨੫ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥
ਮਾਤ ਅਬ ਜਾਊਂ ਤੇਰੀ ਸਾਰ ਸੁ ਸੁਨਾਊਂ ਸਭ ਸੁਨਿਕੈ ਸੁ
ਰਾਮ ਤਵ ਸਾਰ ਹਰਖਾਇ ਹੈਂ । ਰਾਮ ਕਪਿਰਾਈ ਲਖਮੰਨ
ਤਿਨ ਭਾਈ ਕਪਿ ਸੈਨਿ ਕੋ ਮਿਲਾਇ ਸੁ ਸਮੀਪ ਤੋਹਿ ਆਇ
ਹੈਂ । ਕੁਲਕੇ ਸਮੇਤ ਸੁ ਦਸਾਨਨਕੋ ਮਾਰਰਣ ਮਨੁ ਰਜਧਾਨੀ
ਪੁਨਿ ਤੋਹਿਕੋ ਲਜਾਇ ਹੈਂ। ਦੀਜੈ ਕੋ ਨਿਸਾਨੀ ਪੁਨਿ ਏਹ
ਮੈ ਬਖਾਨੀ ਜਿਹ ਹੇਰ ਰਘੁਬੀਰ ਪੁਨਿ ਮੋ ਮੈ ਪਤੀਆਇ ਹੈਂ

॥ ੨੬ ॥ ਐਸੇ ਮੋਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਦਈ ਤਿਨ ਚੂੜਾਮਣਿ ਕੇਸ ਪਾਸ ਮਾਹ ਹੁਤੀ ਔਰ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ। ਚਿਤ੍ਰ ਕੂਟ ਮਾਹੀਂ ਭਏ ਕਾਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਜੋਈ ਰਾਮ ਰਘੁਬੀਰ ਕੋ ਸੰਦੇਸ ਵਹੀ ਦੀਜੀਏ। ਨੈਨ ਭਰ ਵਾਰ ਤਿਨ ਕੀਓ ਹੈ ਉਚਾਰ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੁਖ ਧਾਮ ਕੋ ਸੁ ਕੁਸ਼ਲ ਭਨੀਜੀਏ। ਲਖਮਣ ਪਾਸ ਕਹੀਂ ਹਾਥ ਜੋਰ ਮੇਰੇ ਅਤਿ ਕਹੇ ਬਚ ਖੋਟੇ ਕੁਲ ਚੰਦ ਬਖਸ਼ੀਜੀਏ ॥ ੨੫ ॥ ਰਾਮ ਜਜੋਂ ਤਰਾਇ ਮਮ ਕਰੀਏ ਉਪਾਇ ਸੋਈ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਤੁਮ ਕੁਲ ਪਰਧਾਨੀਆਂ। ਐਸੇ ਤੁ ਉਚਾਰ ਅਤਿ ਰੋਇ ਦ੍ਰਿਗਵਾਰ ਜਾਇ ਸੋਚ ਸਿੰਧ ਬਹੀ ਭਈ ਦੁਖ ਗਲ ਤਾਨੀਆਂ। ਕਰ ਮੈਂ ਸੰਬੋਧ ਸੀਯ ਸੋਚ ਕੋ ਨਿਰੋਧ ਕਰ ਰਾਮ ਬਲ ਕਥਾ ਸਭ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਬਖਾਨੀਆਂ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਪਠਾਯੋ ਆਯੋ ਰਾਮ ਕੇ ਸਮੀਪ ਅਬ ਆਵਨੇ ਕੇ ਕਾਲ ਮੈਂ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨੀ ਭਾਨੀਆਂ ॥ ੨੭ ॥ ਅਸ਼ੋਕ ਬਨ ਪਾਰ ਰਖਵਾਰਿਓਂ ਕੋ ਮਾਰ ਸੁਤ ਰਾਵਣ ਬਿਦਾਰ ਬਹੁ ਰਾਖਸ਼ ਬਿਦਾਰਕੈ। ਰਾਵਣ ਸੋ ਬੋਲ ਚਾਲ ਤਾਂਕੋ ਬਲ ਤੋਲ ਤਾਲ ਜਾਲ ਗੜ੍ਹ ਲੰਕ ਆਯੋ ਕਾਜ ਤੇ ਸਵਾਰਕੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿ ਕੇ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰਭ ਰਾਮ ਹਰ ਖਾਇ ਉਰ ਕਹਯੋ ਹੈ ਉਚਾਰਕੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਕਾਜ ਤੇ ਮਹਾਂਨ ਕਰੇ ਐਸੇ ਜਗ ਦੇਵਤਾ ਤੇ ਹੋਇ ਨਾਹਿ ਬਡੇ ਦੁਖ ਧਾਰਕੈ ॥ ੨੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੋਹਿ ਕਏ ਉਪਕਾਰ ਜੋ ਤਾਂਹਿ ਬਰਾਬਰ ਜੋਇ। ਮੈਂ ਹਨੂਮਾਨ ਨਿਹਾਰਿਹੋਂ ਪਾਵੌਂ ਨਾਹੀ ਸੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਮੋਹਿ ਸਰਬੰਸ ਜੋਈ ਦੇਉਂ ਹਨੂਮਾਨ ਸੋਈ

ਭਾਖ ਰਘੁਬੀਰ ਹਨੂਮਾਨ ਗਲ ਲਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮਕੈ ਉਦਾਰ ਅਤਿ ਆਪ ਰਘੁਨਾਥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਮੋਹਿ ਪਰਿਰੰਭ ਸੁ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਜਗਤਮੈਂ ਪਰਾਤਮਾਂ ਕੋ ਅੰਗ ਬਿਨ ਸੇਵਕ ਨ ਭ੍ਰਾਯੋ ਹੈ। ਤੂੰਤੋ ਮਮ ਭਗਤਿ ਸੁ ਰਕਤ ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ ਪਜਾਰੋ ਅਤਿ ਮੇਰੋ ਨਾਹਿ ਤੋਹਿ ਤੈ ਲੁਕਾਯੋ ਹੈ॥ ੩੧॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਜਿਨਕੇ ਪਦਪੰਕਜ ਕੋ ਤੁਲਸੀ ਦਲ ਪੂਜਤ ਹੀ ਜਨ ਤਾਂਪਦ ਪਾਇਏ॥ ਤਿਨਹੀ ਰਘੁਬੀਰ ਉਮਾ ਹਨੁਮਾਂਨ ਸੁ ਆਪਿ ਲਏ ਗਲ ਮਾਹਿ ਲਗਾਇ। ਹਨੂਮਾਨ ਕੇ ਪੁੰਨ ਸੰਬੂਹ ਜਿਤੇ ਜੁਗ ਕੋਟਨ ਕੈ ਨਹਿੰ ਜਾਤ ਬਤਾਏ। ਜਗ ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ ਕੀ ਏਹ ਕਥਾ ਕਬਿ ਸਿੰਘਗੁਲਾਬ ਸੁ ਦੀਨ ਸੁਨਾਏ॥੩੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅੱਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼੍ਰਰ ਸੰਬਾਦੇ ਸੁੰਦ੍ਰ ਕਾਂਡੇ ਪੰਚਮੋਂ ਧਯਾਇ ਸਮਾਪਤੰ ਮਸ੍ਤੁ ਸੁਭ ਮਸ੍ਤੁ ਸੁਭ ਭਵਤੇ॥ ੫॥

ਸੁੰਦਰ ਕਾਂਡ ਸੰਪੂਰਣੰ॥

ਅਥ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡ ਲਿਖ੍ਯਤੇ॥

ਸਵੈਯਾ॥ ਸਾਗਰ ਸੇਤੁ ਬਨਾਇ ਜਿਨੇ ਗਢਲੰਕ ਪਤੀ ਰਣਮੰਡਲਿ ਮਾਰੇ। ਸੀਯ ਉਧਾਰ ਉਬਾਰ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਵਿਭੀਖਨ ਕੇ ਭੁਜਧਾਰੇ। ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਜਿਵਾਇ ਦਈ ਚਢ

ਮਾਹਿ ਵਿਮਾਂਨ ਸੁ ਦੇਸ ਪਧਾਰੇ। ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਘਵ ਕੋ ਕਰਜੋਰ ਦੋਊ ਅਭਿਬੰਦ ਹਮਾਰੇ॥ ੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਸੁਨੀ ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਹਨੂੰਮਾਨ ਗਿਰਜਾ ਕਹੀ। ਰਾਮ ਹਰਖ ਬਿਖਜਾਤ ਫੇਰ ਰਾਮ ਤਾਂਸੋ ਕਹੈਂ ॥੨॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਵੁਹਿ ਸਾਧ ਅਹੇ ਜਗ ਦੇਵਨ ਕੋ ਹਨੂੰਮਾਨ ਅਏ ਕਰ ਕਾਰਜ ਸੋਈ। ਜਗ ਤੋ ਬਿਨ ਆਹਿ ਸੁ ਕਾਰਜਕੋ ਮਨ ਮਾਹਿੰ ਚਿਤਾਰ ਸਕੋ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਸਤ ਯੋਜਨ ਭੀਮ ਪਯੋਨਿਧ ਕੋ ਤਰ ਪਾਰ ਪਰੇ ਬਲ ਕਾਮਹਿ ਹੋਈ। ਪੁਰ ਰਾਖ਼ਸ ਲੰਕ ਸੁ ਪਾਲਤ ਹੈਂ ਸੁ ਪਿਖੋਂ ਨਹਿ ਤਾਹਿ ਵਿਧੁੰਸਕ ਜੋਈ ॥ ੩ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਸੇਵਕ ਕੋ ਕਾਜ ਕਰ ਆਯੋ ਹਨੂੰਮਾਨ ਸਭ ਸੁਨਿ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਯਹਿ ਕਹੇ ਸਮਝਾਇਕੈ। ਹਨੂੰਮਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਦੂਤ ਭੁਵਿ ਮੰਡਲ ਨ ਭਯੋ ਨਹਿੰ ਹੋਇਗੋ ਸੁ ਪਿਖੇ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਰਾਮ ਰਘੁਵੰਸ਼ ਲਖਮੰਨ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸਭ ਕਰੇ ਰੱਛ ਪਾਲ ਸਾਰ ਜਾਨਕੀ ਲਿਆਇਕੈ। ਕਰੇ ਸਭ ਭਾਂਤਿ ਇਨਕਾਰਜ ਇਕੰਤ ਮਮ ਜਾਨਕੀ ਕੀ ਸਾਰ ਯਾਹਿ ਲਯਾਯੋ ਹੈ ਬਨਾਇਕੈ ॥ ੪ ॥ ਮਨਮੈ ਚਿਤਾਰ ਧਾਰ ਸਾਗਰ ਕੀ ਡਰੇ ਮਨ ਨੱਕਰਤਿ ਮਿੰਗੁਲ ਸਮੀਨ ਹੈ ਭਯਾਨ ਕੀ। ਯੋਜਨ ਅਸੀਤ ਬੀਸ ਪਾਰ ਪਰੋ ਕੈਸੇ ਅਰਿ ਮਾਰਿ ਸੰਗਰਾਮ ਮੈਂ ਸੁ ਪਿਖੋਂ ਕਬ ਜਾਨਕੀ। ਸੁਨ ਕੈ ਭਵਾਨੀ ਰਘੁਨਾਥ ਕੀ ਸੁ ਬਾਨੀ ਯਹਿ ਕਹੀ ਕਪਿ ਨਾਥ ਬਾਤ ਲਾਇਕੈ ਸਿਆਨ ਕੀ। ਨਕਰਤਿ ਮਿੰਗਲ ਅਪਾਰ ਜਾਹਿੰ ਧਾਰ ਮਾਹਿ ਲਾਂਘ ਜਲ ਸਿੰਧ ਹਮ ਜਾਂਹਿ ਸੁ ਅਚਾਨ

ਕੀ ॥ ੫ ॥ ਅਬੈ ਲੰਕ ਜਾਹਿੰਗੇ ਸੁ ਘਾਂਹਿਗੇ ਦਸਾਨਨ ਕੋ
ਕਾਰਜ ਬਿਨਾਸਨੀ ਨ ਚਿੰਤ ਉਰ ਧਾਰੀਏ। ਬਲ ਹੈ ਅਪਾਰ
ਭੁਜ ਬਾਨਰ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਆਏ ਮਹਾਂ ਸੂਰ ਬੀਰ ਰਾਮ ਨੈਨ ਕੈ
ਨਿਹਾਰੀਏ। ਰਾਮ ਤੋਰੇ ਕਾਜ ਪਰੇ ਆਗ ਮਾਹਿ ਧਾਇ ਕਪਿ
ਸਾਇਰ ਤੇ ਤਰਨ ਉਪਾਇਕੋ ਬਿਚਾਰੀਏ। ਲੰਕ ਕੇ ਨਿਹਾਰੇ
ਦਸਕੰਠ ਰਣ ਮਾਰੇ ਪਿਖੇ ਕਹੀਹੈ ਸੁਨਾਇ ਮਤ ਏਹਹੈ ਹਮਾ
ਰੀਏ ॥੬॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਬਲ ਐਸੋਕੁ ਨਿਹਾਰੋ ਨਾਹਿ
ਗਹੈ ਧਨੁ ਤੇਰੇ ਰਹੈ ਆਗੈ ਠਹਿਰਾਇਕੈ। ਜੀਤ ਹੋਇਗੀ
ਹਮਾਰੀ ਰਣ ਮੰਗਲ ਮਝਾਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਅਬ ਦੀਜੀਏ ਸੰਦੇਹ
ਕੋ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਸਭਨ ਉਦਾਰ ਜੀਤ ਕਹੇ ਬਾਰਬਾਰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਬਚ ਕਹੇ ਏਵ ਧੀਰਧ ਬਨਾਇਕੈ। ਰਾਮਜੀ ਉਦਾਰ ਧਾਰ
ਚੀਤ ਕੇ ਮਝਾਰ ਬਚ ਕਹਤ ਭਵਾਨੀ ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਸੁਨਾਇ
ਕੈ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਹਿ ਕਾਹਿ ਪਰਕਾਰ ਹਮ ਲਾਂਘੇਂ ਜਲ
ਨਿਧ ਪਾਰ। ਲੰਕਾ ਪੁਰੀ ਸਰੂਪ ਜੋ ਕੀਜੇ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰ ॥੮॥
ਦਾਨਵ ਦੇਵ ਅਸਾਧ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਰੂਪ ਉਰਜਾਨ। ਜੀਤਨ ਹੇਤ
ਉਪਾਇ ਕੋ ਫੇਰ ਕਹੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ॥੯॥ ਕਬਿਤ ॥ ਸੁਨਿ ਰਘੁਬੀਰ
ਬਾਂਨੀ ਹਾਥ ਜੋਰ ਕੈ ਭਵਾਨੀ ਅੰਜਨੀਂ ਕੁਮਾਰ ਲਾਗੇ ਰਾਮ
ਕੋ ਸੁਨਾਵਨੇਂ। ਦੇਵ ਜਿਉਂ ਨਿਹਾਰੀ ਅਬ ਕਰੋਂ ਤੇ ਉਚਾਰੀ
ਦਿੱਬ ਪੁਰੀ ਹੈ ਅਪਾਰੀ ਬਾਗ ਬਨੇਂ ਘਨ ਸਾਵਨੇਂ ।
ਤ੍ਰਿਕੂਟ ਗਿਰ ਸੀਸ ਲੰਕ ਪੁਰੀ ਜਗਦੀਸ ਜਹਿ ਹੇਮ ਕੀ
ਅਟਾਰੀ ਕੋਟ ਕਿੰਗਰੇ ਸੁਹਾਵਨੇਂ। ਪਰਿਖਾ ਅਪਾਰ ਭਾਰੀ

ਉਜਲਸੁਵਾਰੀਨਾਥਬਿਨਪਰਵਾਨੀ ਮਾਹਿ ਪੱਯੇ ਨਹਿੰਜਾਵਨੇਂ
॥ ੧੦ ॥ ਉਪਬਨ ਸੋਭਾ ਜਾਹਿੰ ਮਾਹਿੰ ਹੈ ਅਪਾਰ ਨਾਥ
ਬਾਪੀਆ ਹਜ਼ਾਰ ਗ੍ਰਿਹਿ ਚੀਤਿ ਮਨ ਮਾਨੀਯੇ । ਜੰਬੂਨਦ ਥੰਭ
ਜਾਹਿ ਮਨਿਨ ਸੌ ਖਚੈ ਅਤਿ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਹੈ ਅਪਾਰ ਮੁਖ ਕੈਸੇ ਕੈ
ਬਖਾਨੀਯੇ । ਪਛਮ ਦੁਆਰ ਗਜ ਝੂਲਤ ਹਜਾਰ ਰਹੈ ਉੱਤ-
ਰ ਦੁਆਰ ਅਸ੍ਵਵਾਹਿ ਪਹਿਚਾਨੀਯੇ । ਅਰਬੁਦ ਸੰਖ ਯਾ
ਪਦਾਂਤੀ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ਰਹੇ ਪੂਰਬ ਦੁਆਰ ਅਤਿ ਸਾਵਧਾਨ
ਜਾਨੀਯੇ॥੧੧॥ਰਥਕੇ ਸਵਾਰ ਰਹੇਂ ਦੱਖਣ ਦੁਆਰਪ੍ਰਭ ਰਾਕਸ਼
ਹਜ਼ਾਰ ਭੁਜ ਬਲ ਕੈ ਬਿਸਾਲ ਹੈਂ । ਰਥ ਔ ਪਦਾਂਤੀ ਗਜ
ਵਾਜੀ ਕੇ ਸਵਾਰ ਘਨੇਂ ਮਧੁਕਾ ਸੁ ਡੇਵਡੀਪਸਾਰੇਕਾਲਜਾਲਹੈਂ
। ਆਯੁਧ ਬਿਸਾਰਦ ਸੁ ਸ਼ਾਮ ਘਨ ਬਾਦਰ ਸੇ ਸਦਾ ਦਿਨ
ਰਾਤਿ ਗੜ੍ਹਲੰਕ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਹੈਂ । ਮੋਰਚੇ ਹਜਾਰ ਜਹਿ ਤੋਪਕਨ
ਤੋਰ ਨਹੀਂ ਧੀਰਨ ਕੇ ਚੀਤ ਢਿਗ ਗਏ ਹੂੰਤੇ ਚਾਲ ਹੈਂ॥੧੨
॥ ਐਸੇ ਗੜ੍ਹ ਲੰਕਕੋ ਕਲੰਕ ਮੈ ਲਗਾਇ ਆਯੋ ਸੁਨੋ ਰਘੁਬੀਰ
ਤਾਂਹਿ ਕਾਜ ਤੇ ਹਮਾਰਿਆ । ਦਸਾਨਨ ਕੀ ਸੈਨਕੀ ਚੁਥਾਈ
ਨਾਥ ਘਾਈ ਬਲ ਲੰਕ ਸੁ ਜਲਾਈਹੇਮ ਕੋਟ ਤੋ ਬਿਦਾਰਿਯਾ
। ਤੋਪਨ ਕੋ ਤੋਰਤਾਰ ਮੋਰਚੇ ਸੁ ਫੇਰਫਾਰ ਭਗਤ ਵਿਭੀਖਨ
ਕੋ ਗ੍ਰੇਹ ਮੈਂ ਉਬਾਰਿਯਾ । ਦੇਵਤੇ ਨਿਹਾਰੇ ਤੇ ਪਸਾਰੇ ਮੁਖ
ਪਾਹਿ ਕਪਿ ਢੀਲ ਨਾ ਨਿਹਾਰੋ ਪਿਖੇ ਲੰਕ ਗੜ੍ਹ ਮਾਰਿਯਾ ॥
੧੩ ॥ ਕੀਜੀਯੇ ਪਯਾਨ ਬਾਤ ਛੋਡੀਏ ਸਯਾਨ ਨਾਥ ਬਾਨਰ
ਲਵਾਯ ਤਟ ਸਾਗਰ ਕੇ ਜਾਈਯੇ।ਸੁਨਿ ਹਨੂੰਮਾਨਵਾਕ ਧਨੁਖ

ਚਢਾਇ ਹਰਿ ਆਪ ਰਘੁਨਾਥ ਕਪਿਨਾਥ ਕੋ ਅਲਾਈਯੇ।
ਸੁਨਿ ਕਪਿ ਰਾਇ ਸੁਭ ਸੈਂਨ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਮੁਖਿ ਦੇਹ ਤੂੰ ਅ
ਲਾਇ ਅਬ ਸੈਨਕੋ ਚਲਾਈਯੇ। ਵਿਜਯ ਹੈ ਮਹੂਰਤ ਸੁਯਾਹੀ
ਸਮੈਂ ਚਢੈਂ ਹਮ ਜਾਇ ਗਢਲੰਕ ਮਾਹਿ ਜੀਤ ਰਣ ਪਾਈਯੇ॥
੧੪॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸਪ੍ਰਕਾਰ ਵੁਰ ਧਰਖ ਜੋ ਲੰਕਾ ਰਾਖਸ਼
ਧਾਂਮ। ਜੀਤੋ ਯਾਹਿ ਮਹੂਰਤੇ ਰਾਵਨ ਹਨੁ ਸੰਗ੍ਰਾਮ॥ ੧੫॥
ਕਬਿਤ॥ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਲਜਾਊਂ ਗਢਲੰਕ ਜੀਤ ਪਾਂਊਂ ਸੁਨਿ
ਕਪਿਨ ਕੋ ਰਾਈ ਭੁਜ ਫੁਰੇ ਮਮ ਦਾਹਨੀਂ। ਬਾਨਰ ਜੇ ਬੇਗ
ਧਾਰੀ ਚਲੇ ਸਭ ਸੈਨ ਬਾਰੀ ਸੁਨੋਂ ਕਪਿ ਨਾਥ ਬਾਤ ਬਨੇਗੀ
ਨਿਬਾਹੁਨੀ। ਅਗਾਰੀ ਔ ਪਿਛਾਰੀ ਕਪਿ ਜੂਥਪ ਉਦਾਰੀ
ਪੁਨਿ ਆਸ ਪਾਸ ਪਾਲੇ ਚਲੀ ਜਾਹਿਂ ਮਾਹਿਂ ਬਾਹਿਨੀ।
ਹਨੂਮਾਂਨ ਕੋ ਸਵਾਰਿ ਹੋਇ ਮੈਂ ਅਗਾਰੀ ਚਲੋਂ ਅੰਗਦ ਕੁ
ਭ੍ਰਾਤ ਮਮ ਚਲੋ ਤੁਮ ਸਾਹਨੀਂ॥ ੧੬॥ ਗਜ ਔ ਗਵਾਖਗ
ਮੈਂਦਵ ਦੁਵਿਤ ਨਲਨੀਲ ਔਸੁਖੇਣ ਜਾਂਮਵਾਂਨ ਬਲਧਾਰੀਯਾ।
ਚਲੇ ਤੇ ਚੁਫੇਰੇ ਕੋਈ ਆਵਨੋਂ ਨ ਪਾਇ ਨੇਰੇ ਸੈਨ ਅਰਘਾਤ
ਨੀਕੀ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੀਯਾ। ਐਸੋ ਤੋ ਅਲਾਇ ਭਵ ਬਾਨਰ
ਬਤਾਇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਲਵਾਇ ਚਢੇ ਰਾਮ ਵੈ ਮੁਰਾਰੀਯਾ।
ਕਪਿਨਾਥ ਕੇ ਸਮੇਤ ਰਘੁਨਾਥ ਸੈਨ ਬੀਚ ਭਏ ਬਰਨੀਂ ਨਾ
ਜਾਇ ਕਾਂਤ ਭਈ ਹੈ ਅਪਾਰੀਯਾ ॥ ੧੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਬਾਨਰ ਰਾਜ ਸਮਾਨ ਸਭ ਭੁਜ ਬਲਿ ਜਾਹਿ ਅਪਾਰ ॥
ਕਾਂਮਰੂਪ ਗਿਰਜਾ ਸਭੈ ਬਾਨਰ ਸੁਰ ਅਵਤਾਰ॥ ੧੮॥

ਸਵੈਯਾ॥ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਰਾਮ ਚੜੇ ਜਬਹੀ ਗੜ ਕੰਚਨ
ਜੀਤਨ ਕੋ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਥਰਰਾਇ ਉਠੀ ਸਗਲੀ ਧਰਨੀਂ
ਖਰਰਾਟ ਭਯੋ ਗਰਵੇ ਗਿਰ ਮਾਹੀਂ। ਬਸੁਧਾ ਦਿਵ ਦਿੱਗਜ
ਦਾਂਤ ਦਏ ਠਹਿਰਾਤ ਨਹੀਂ ਧਰਕੈ ਤਨੁਮਾਹੀ। ਬਿਧਲੋਂ ਡਮ
ਡੋਲ ਉਠੇ ਸਗਲੇ ਕਪਿ ਭੂਧਰ ਸੇ ਉਚਵੇ ਧਰਮਾਹੀ ॥੧੯
॥ ਕਪਿ ਖੇਲਤ ਕੂਦਤ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਲੇ ਦਿਸ
ਦੱਖਣ ਮਾਹੀਂ। ਹਰਿ ਧਾਵਤ ਜਾਵਤ ਖਾਵਤ ਹੈ ਫਲ ਪਾਂਨ
ਕਰੈਂ ਮਧੁ ਕੋ ਹਰਖਾਹੀਂ। ਕਪਿ ਦੌਰ ਸੁ ਰਾਮ ਅਗਾਰਿ ਕਹੈਂ
ਹਮ ਮਾਰਹਿ ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਣਮਾਹੀਂ। ਇਹਭਾਂਤਿ ਚਲੇ ਕਪਿ
ਪੁੰਗਵ ਤੇ ਜਿਨ ਕੇ ਬਲਕੀ ਗਨਨਾਂ ਕਛੁ ਨਾਹੀਂ ॥ ੨੦ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਅਸਵਾਰ ਭਏ ਹਰਿਜੂ ਹਰਿ ਸੋਭਤ ਵੋ ਹਰਿ ਕੇ ਦ
ਲਿਮਾਹੀਂ। ਸਸਿ ਸੂਰ ਸੁਹਾਵਤ ਜਿਉ ਗਿਰਜਾ ਨਭਿ ਮੰਡਲ
ਤਾਰਨ ਕੇ ਗਨਮਾਹੀਂ। ਕਪਿ ਸੈਨ ਚਲੀ ਬਹੁ ਭੀਰ ਭਈ
ਸਭ ਛਾਦ ਲਈ ਧਰਨੀਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਧਰ ਮਾਰਤ ਪੂੰਛ
ਉਭਾਰਤ ਹੈ ਤਰ ਸੈਲ ਉਖਾਰ ਲਏ ਕਰਮਾਹੀ॥ ੨੧॥ ਸੈਲਨ
ਮੈਂ ਕਪਿ ਕੂਦ ਚੜੈ ਪੁਨ ਮਾਰਤ ਬੇਗ ਚਲੇ ਕਪਿ ਜਾਹੀਂ
। ਬਾਨਰਸੋ ਧਰ ਪੂਰ ਰਹੀ ਹਰਿਖਾਤ ਚਲੇ ਗਗਨਾਂ ਕਛੁਨਾਹੀ
। ਰਾਮ ਕਰੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਸੈਨਗਈ ਸੁ ਦਿਵਾਨਿਸ
ਮਾਹੀ। ਕਾਂਨਨ ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਪਿਖੇ ਪੁਨਿ ਸਾਹਿਮਿਲੈਂ ਗਿਰ
ਕੇ ਪਥਿਮਾਹੀ॥ ੨੨ ॥ ਸੱਹਜਮਲੈ ਗਿਰ ਲਾਂਘ ਦੁਊ ਵਹਿ
ਭੀਮ ਪਯੋਨਿਧ ਕੇ ਤਟ ਆਏ। ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰ ਤਿ ਊਤਰ ਕੈ

ਕਪਿ ਨਾਥ ਦੁਊ ਕਪਿ ਨਾਥ ਮਿਲਾਇ। ਨੀਰਕੇ ਤੀਰਹਿਂ ਜਾਇ ਭਲੇ ਰਘੁਨਾਥ ਕਪੀਸੁਰ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਸਾਗਰ ਕੇ ਤਟਿ ਮਾਹਿਂ ਅਏ ਨਹਿ ਪਾਰਪਰੇ ਬਿਨ ਕੀਨ ਉਪਾਏ ॥ ੨੩॥ ਇਹ ਠੌਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰੇ ਸਭ ਸੈਨ ਸੁ ਤਾਰਨ ਕਾਰਨ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੇ। ਸੁਨਿਕੈ ਰਘੁਬੀਰ ਕੇ ਵਾਕ ਇਸੇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਆਪ ਸਮੁੰਦ ਕਨਾਰੇ। ਸਭ ਸੈਨ ਬਸਾਇ ਦਈ ਖਿਨਮੈਂ ਸਿਰਦਾਰ ਥਪੇ ਤਿਨਕੇ ਰਖਵਾਰੇ। ਤਬ ਬਾਨਰ ਬੈਠ ਪਯੋਨਿਧਕੇ ਤਟ ਭੀਮ ਪਯੋਨਿਧ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੨੪॥ ਜਿਨ ਮਾਹਿ ਤਰੰਗ ਅਪਾਰ ਉਠੇਂ ਪੁਨਿ ਨੱਕਰ ਭੀਮਂ ਸੁ ਯਾਹਿ ਮਝਾਰੇ। ਸੁਅਗਾਧ ਬਡੋ ਨਭਕੇ ਸਮ ਹੈ ਇਹ ਸਾਗਰ ਹੇਰ ਭਏ ਦੁਖਭਾਰੇ। ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਤਰੇਂ ਇਹ ਸਾਗਰ ਕੋ ਜਲ ਨਾਇਕ ਕੋ ਘਰਿ ਆਹਿ ਅਪਾਰੇ। ਜਲ ਸਾਗਰ ਬੀਚ ਨ ਹੋਇ ਕਬੀ ਰਣ ਰਾਵਣ ਕੋ ਅਬ ਡਾਰਤ ਮਾਰੇ॥ ੨੫॥ ਇਹ ਚਿੰਤ ਬਿਆਕੁਲ ਹੋਇ ਸਭੈ ਕਪਿ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਬੈਠ ਰਹੇ। ਰਘੁਬੀਰ ਚਿਤਾਰ ਬਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਦੁਖ ਸਾਗਰ ਧਾਰ ਅਪਾਰ ਬਹੇ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਬਿਲਾਪ ਕਰੇ ਹਰਿਜੀ ਸੁਰ ਕਾਰਯ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਗਹੇ। ਅਦ੍ਵੈ ਚਿਤ ਆਤਮ ਔਰ ਪਰਾਤਮ ਰਾਮ ਸਨਾਤਨ ਬੇਦ ਕਹੇ॥੨੬॥ਇਹਭਾਂਤਿ ਪਛਾਨ ਸੁ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸੁ ਜੋ ਜਗਮੈ ਜਨੁ ਤੱਤ ਬਿਚਾਰੀ। ਨਹਿਂ ਤਾਹਿ ਛੁਹੇ ਦੁਖਪੁੰਜ ਕਬੀ ਪੁਨਿ ਹੋਇਕਹਾ ਯਹਿਂ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਦੁਖ ਔਰ ਸੁਖੀ ਡਰ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾਂ ਮਦ ਮੋਹਿ ਸੁ ਲੋਭਹਿ ਮਾਰ ਕੁਮਾਰੀ । ਅਗਿਆਨਕਿ ਲਿੰਗ

ਸੁਆਹਿ ਸਭੈ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਰਹੇ ਰਿਦ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ ॥੨੭॥
ਤਨਿ ਕੋ ਅਭਿਮਾਨ ਸੁ ਦੂਖ ਜਨੈਂ ਪਰਮਾਤਮ ਮੈ ਤਨ
ਪਾਯਤ ਨਹੀਂ । ਤਨਿ ਐ ਅਭਿਮਾਨ ਸੁ ਦੂਰਿ ਭਏ ਸੁਖ ਰੂਪ
ਪਿਖੈ ਸੁ ਸੁਖੋਪਤਿ ਮਾਹੀਂ । ਬੁਧਿ ਆਦਿਕ ਹੋਹਿੰ ਅਭਾਵ ਜਬੈ
ਦੁਖ ਹੇਰਤ ਨਾ ਸੁਧ ਆਤਮ ਮਾਹੀਂ । ਦੁਖ ਔ ਸੁਖਿ ਹੈ ਸਭ
ਬੁਧਿ ਬਿਖੈ ਪਰਮਾਤਮ ਮੈਂ ਕਛੁ ਪਾਯਤ ਨਾਹੀਂ ॥ ੨੮ ॥ ਸ਼ੰਕਰ
ਛੰਦ ॥ ਪੁਰਖ ਰਾਮ ਪੁਰਾਤਨੋ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ਹਰਿ ਆਹਿ ।
ਨਿਤ ਉਦੇ ਹੈ ਪੁਨਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਕਛੁ ਨਾਹਿੰ ਤਾਕੋ ਚਾਹਿ ।
ਤਥਾਪਿ ਮਾਯਾ ਗੁਣ: ਮਿਲੇ ਸੁਖ ਦੁਖੀ ਸੇ ਭਗਵਾਨ । ਸੁਨ ਹੋਇ
ਹੈ ਯਹਿ ਲੋਕ ਅੰਦਰਿ ਮੂਰਖਾਂ ਕੋ ਭਾਨ ॥ ੨੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ
ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁਧ
ਕਾਂਡੇ ਪ੍ਰਥਮੋਂ ਧਯਾਇ ॥ ੧ ॥

———

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥

ਕਬਿਤ ॥ ਲੰਕ ਮਾਹਿੰ ਰਾਵਨ ਨਿਹਾਰ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਾਜ ਦੇਵਨ
ਅਸਾਧ ਲਾਜ ਭਈ ਉਰ ਭਾਰੀਆ । ਦੇਖੇ ਧਰ ਬਾਰ ਬਾਰ
ਮੰਤ੍ਰੀ ਪੁਕਾਰ ਲਏ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਰਾਈ ਬਾਤ ਏਹ ਹੈ ਉਚਾਰੀਆ
। ਲੰਕ ਉਤਪਾਤ ਹਨੂੰਮਾਨ ਬਿਖਯਾਤ ਕਰੈ ਭੂਮ ਮਤਿ ਵੰਤ
ਸਭੈ ਨੈਨ ਕੈ ਨਿਹਾਰੀਆ । ਬਿਨ ਪਰਵਾਨੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੇ ਸੁ
ਨਾਹਿੰ ਬਰੇ ਦੇਖੀ ਭਿਨ ਜਾਇ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਕੀ ਕੁਮਾਰੀਆ ॥
੧ ॥ ਰਾਖਸ਼ ਬਿਦਾਰ ਸੁ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੋ ਮਾਰ ਸੁਤ ਜਾਰ

ਗਢ ਲੰਕ ਗਏ ਬਾਰਧ ਕੇ ਪਾਰੀਆ। ਤਾਹਿ ਕੀ ਨ ਹਾਨਿ ਭਈ ਲੰਕ ਬਾਤ ਭਈ ਨਈ ਭਾਖਤ ਹੋਂ ਸੂਰ ਲਾਜ ਰਹੀ ਨ ਤੁਮਾਰੀਆ। ਮੰਤ੍ਰ ਮੈਂ ਬਿਸਾਰਦ ਸੁ ਕਰਨੌਂ ਸੁ ਕਾਰਜ ਸੁ ਹੋਇ ਹਿਤ ਮੇਰੇ ਅਬ ਲੇਹੁ ਸੁ ਬਿਚਾਰੀਆ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨ ਮੰਤ੍ਰੀ ਪਛਾਨ ਧੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਰਾਈ ਕੋ ਭਵਾਨੀ ਯੋ ਉਚਾਰੀਆ॥ ੨॥ ਲੋਕਨਕੋ ਜੀਤ ਸੰਗਰਾਂਮ ਨਿਰਭੀਤ ਤੁਮ ਰਾਮ ਨਰਨਾਮ ਤੇ ਸੁ ਕਹਾਂ ਡਰ ਆਏ ਹੈਂ। ਦੇਵ ਤਵ ਪੂਤ ਪੁਰਹੂਤ ਪੁਰ ਬਾਂਧ ਆਨੇ ਜੀਤ ਸੁ ਕੁਵੇਰ ਕੋ ਵਿਮਾਂਨ ਤੁਮ ਪਾਏ ਹੈਂ। ਜੀਤ ਯਮਰਾਜ ਯਮਧਾਨੀ ਕੇ ਭਗਾਇ ਦਏ ਕਾਲ ਦੰਡ ਭੀਤ ਰੂਪ ਤੋਹਿ ਤੇ ਮਿਟਾਏ ਹੈਂ। ਵਰਣ ਹੁੰਕਾਰ ਸੁਨ ਮਿਲੇ ਗਲਿ ਡਾਰ ਪਟ ਜੀਤ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਸੁ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਏ ਹੈਂ॥ ੩॥ ਮਯ ਜੋ ਮਹਾਂਸੁਰ ਸੁ ਮਾਨ ਡਰ ਤੋਹਿ ਤੇ ਸੁ ਆਪਨੀ ਤਨੂਜਾ ਤਿਨ ਦਈ ਤਵ ਆਇਕੈ। ਅਬ ਲੌ ਅਧੀਨ ਬਾਤ ਮਾਨਤ ਤਿਹਾਰੀ ਸਭ ਔਰ ਜੇ ਮਹਾਂਨ ਸੁ ਗਹੇਂਹੈਂ ਪਦ ਧਾਇ ਕੈ। ਹਨੂਮਾਨ ਕੀਏ ਕਾਜ ਭਏ ਨ ਸੁਜਾਗ ਪਦੁ ਸੂਰਨ ਕੋ ਜਾਇ ਬਲਿ ਕਪਿ ਪੈ ਦਿਖਾਇਕੈ। ਐਸੇ ਹਮ ਜਾਨ ਨਹਿੰ ਮਾਰਿਓ ਸੁ ਤਾਹਿੰ ਬਾਨ ਗਏ ਕਪਿ ਨਾਥ ਤਵ ਪੁਰੀ ਕੋ ਜਲਾਇਕੈ॥ ੪॥ ਛਲੇ ਹਨੂਮਾਨ ਹਮ ਕਰੇ ਮਧੁ ਪਾਨ ਸਭ ਜਾਨਤ ਜੁ ਬਾਤਿ ਕਪਿ ਜੀਵਣ ਨ ਜਾਇ ਹੈ। ਦੀਜੀਏ ਸੁ ਆਇਸੁ ਪਿਖੀਜੀਏ ਜੁ ਨਾਥ ਬਲ ਨਰ ਅਰ ਕਪਿ ਕੋਊ ਜਗ ਨ ਰਹਾਇ ਹੈ। ਸਭੈ ਭਟ ਜਾਹਿੰ ਜਬ ਆਇਸੁ ਸੁ ਪਾਹਿੰ

ਨਾਥ ਹਨੇਂ ਕਪਿ ਮਾਨਵ ਸੁ ਏਕੋ ਛੂਟ ਜਾਇ ਹੈ। ਕਹੀ ਜੁ
ਅਮਾਤਿ ਬਾਤ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗਨੇਸ਼ ਮਾਤ ਕੁੰਭਕਾਂਨ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ
ਦਸਾਨਨ ਅਲਾਇ ਹੈ॥ ੫॥ ਤੋਹਕਾਜ ਐਸੇ ਕਰੇ ਜਾਂਤੇ ਸਭ
ਸੁਖ ਹਰੇ ਹੋਇ ਤਵ ਨਾਸ਼ ਸਭ ਰੋਇੰ ਤਵ ਰਾਨੀਆਂ। ਬਡੇ
ਭਾਗ ਥੇ ਤਿਹਾਰੇ ਤਬ ਰਾਂਮ ਨ ਨਿਹਾਰੇ ਜਬ ਹੇਰਤ ਸੁ ਰਾਂਮ
ਕਰੇ ਪ੍ਰਾਂਨ ਤੇਰੇ ਹਾਨੀਆਂ। ਰਾਮ ਨਰ ਨਾਹਿ ਸੁ ਨਰਾਇਨ
ਪ੍ਰਗਟ ਰਘੁਬੀਰ ਨਾਰਿ ਸੀਯ ਰਮਾਂ ਤੋਹਿ ਨ ਪਛਾਨੀਆਂ।
ਰਾਖਸ਼ ਬਿਨਾਸ਼ ਕਾਜ ਆਨੀ ਤਵ ਸੀਯਰਾਜ ਹੋਇ ਦੁਖਭਾਰੇ
ਅਬ ਜਾਏ ਰਾਜਧਾਨੀਯਾਂ॥ ੬॥ ਮਹਾਂ ਮੀਨ ਖਾਇ ਜਸੋਂ
ਹਲਾਹਲ ਕੋ ਪਿੰਡ ਬਡੋ ਆਨੀ ਤਿਮ ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਭਾਵੀ ਨਹੀਂ
ਜਾਨੀਏ ਯਦੱਪਿ ਅਕਾਜ ਕਰੇ ਲੰਕ ਰਾਜ ਤੋਹਿਜਗ ਭਯੋ
ਨ ਬਿਚਾਰ ਬਾਤ ਭਈ ਹੈ ਅਜਾਨੀਯੇ। ਲੇਹੁ ਮੈਂ ਸਵਾਰ ਅਬ
ਦੇਹੁ ਡਰਡਾਰ ਸੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ਕੇ ਰਾਈ ਉਰ ਚਿੰਤ ਨਹੀਂ
ਠਾਨੀਯੇ। ਕੁੰਭ ਕਾਂਨ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਕਰਤ ਬਖਾਂਨ ਵਹਿ ਰਾਵਣ
ਕੋ ਪੂਤ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਕੈ ਬਖਾਨੀਯੇ॥ ੭॥ ਦੇਵ ਆਇਸੁ ਜੁ ਪਾਊਂ
ਮਾਰ ਬੇਗ ਅਬ ਆਊਂ ਰਘੁਨਾਥ ਕਪਿ ਨਾਥ ਲਖਮੀਨਿ ਯੋ
ਸੁਨਾਯੋਹੈ। ਵਿਭੀਖਣ ਸੇ ਨਾਮ ਮਤਿ ਮਾਂਨ ਭਗਵਾਨ ਜਨ
ਹਾਥ ਜਪ ਮਾਲ ਸੁ ਭਵਾਨੀਂ ਤਾਹਿ ਆਯੋਹੈ। ਬੰਦਨਾ ਉਚਾਰ
ਬੈਠੋ ਰਾਵਣ ਸਮੀਪ ਵਹੁ ਰਾਮ ਪਦ ਪੰਕਜ ਬਨਾਇ ਧਯਾਨ
ਲਾਯੋਹੈ। ਕੁੰਭ ਕਾਨ ਲੌ ਨਿਹਾਰੇ ਭਏ ਮੱਤਵਾਰੇ ਸਭ ਕਰੇ
ਬਕਬਾਦ ਤਿਨ ਪੇਖ ਬਿਸਮਯੋ ਹੈ॥ ੮॥ ਕਾਮਕੇ ਅਧੀਨ

ਮਤਿਵਾਰੋ ਅਬ ਦੀਨ ਪੇਖ ਰਾਵਣ ਮਲੀਨ ਕੋ ਵਿਭੀਖਣ ਅਲਾਇਹੈਂ। ਕੁੰਭਕਾਂਨ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਜੀਤ ਹੈ ਨ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਪਾਰਸ ਮਹੋਦਰ ਸੁ ਹੇਰਿਕੈ ਪਲਾਇਹੈਂ। ਨਿਕੁੰਭ ਔਰ ਕੁੰਭ ਅਤਿਕਾਇ ਨ ਠਹਿਰਾਇ ਰਹੇ ਰਾਮ ਰਣਮਾਹਿ ਜਬ ਤਾਨ ਧਨ ਆਇਹੈਂ। ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਹਿ ਆਹਿ ਬਲਵਾਨ ਅਬ ਤੋਹਿ ਗ੍ਰਸ ਗਏ ਨਹਿੰ ਬਲ ਕੈ ਛਡਾਇਹੈਂ ॥ ੯ ॥ ਸੀਯ ਸਨਮਾਂਨ ਕਰ ਮਹਾਂ ਧਨ ਆਗੇ ਧਰ ਰਾਮਕੇ ਸੁ ਪਾਇੰ ਪਰ ਤਬੀ ਸੁਖ ਪਾਇਹੈਂ ॥ ਜਬ ਲੌ ਨ ਰਾਮ ਬਾਨ ਮਾਰਤ ਕਮਾਨ ਤਾਨ ਲੰਕ ਬਿਆਪ ਤੀਰ ਸਿਰ ਰਾਖਸ਼ ਉਡਾਇਹੈਂ। ਤਬ ਲੌ ਬਨਾਇ ਸੀਯ ਸੀਸਕੋ ਨਿਵਾਇ ਜੀਯ ਰਾਮ ਪਹੁੰਚਾਇ ਫਿਰ ਔਸਰ ਨ ਪਾਇਹੈਂ। ਨਖ ਹੈਂ ਉਦਾਰ ਪੁਨਿ ਦਾਵਨ ਸੌਂ ਪਾਰ ਖਾਂਹਿ ਐਸੇ ਕਪਿ ਆਇ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਕਿਲਕਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਜਬਲਗ ਲੰਕ ਨ ਦਬਾਇ ਕਪਿ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਂ ਤਬਲਗ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਦੇਹ ਪਹੁੰਚਾਇਕੈ । ਜੀਵਤੇ ਕੋ ਰਾਮ ਤਵ ਛਾਡਤ ਨ ਧਾਂਮ ਅਬਿ ਦੈਤ ਕਹਾਂ ਰਖੇਂ ਸ਼ਿਵ ਸਕੈ ਨ ਬਚਾ ਇਕੈ। ਦੇਵਰਾਜ ਧਰਮ ਰਾਜ ਤੋਹਿ ਨ ਬਚਾਇ ਸਕੇਂ ਜੀਵਤੋ ਨ ਬਚੇ ਜੋ ਪਤਾਲ ਧਸੇਂ ਜਾਇਕੈ । ਸੁਭ ਹਿਤ ਪਾਵਨ ਸੁ ਰਾਵਨਕੇ ਪਾਸ ਬਚ ਭਾਖਯੋ ਵਿਭੀਖਨ ਸੁ ਦਏ ਹੈਂ ਸੁਨਾਇ ਕੈ ॥ ੧੧ ॥ ਰਾਵਣ ਨ ਮਾਨੀਂ ਜੁ ਵਿਭੀਖਨ ਬਖਾਨੀ ਉਮਾ ਕਾਲ ਜਾਹਿੰ ਆਇਯੋ ਰਸਾਇੰਨ ਨ ਖਾਇਹੈ। ਕਾਲਕੋ ਚਲਾਯੋ ਸੁ ਦਸਾਨਨ ਰਿਸਾਯੋ ,ਉਰਿ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਢਾਇਕੈ ਵਿਭੀਖਨ

ਅਲਾਇਹੈ। ਮੇਰੋ ਦੀਯੋ ਖਾਹਿਂ ਪੁਨਿ ਮੋਹਿ ਸੋਂ ਕਮਾਹਿਂ
ਬੁਰੋ ਭਇਓ ਅਤਿ ਮੋਟੋ ਢਿਗ ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਸਾਇ ਹੈ। ਮੈ ਤੋ
ਹਿਤਕਾਰੀ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਵਿਕਾਰੀ ਭਯੋ ਮੀਤ ਭਾਵ ਵੈਰਤਾ ਸੁ
ਮੋਹ ਸੋਂ ਕਮਾਇ ਹੈ॥ ੧੨॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਨਾਰਯ ਯਾਹਿ
ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਸੋਂ ਸੰਗਤ ਮੇਂ ਨ ਸੁਹਾਇ । ਜਾਤ ਜਾਤਿਕੋ ਖਯ
ਚਹੈ ਵਹੀ ਬਨੀਂ ਬਿਧ ਆਇ॥ ੧੩॥ ਕਬਿਤ ॥ ਐਸੇ ਜੁ
ਬਖਾਨੇ ਔਰ ਮਾਰਤੇ ਸੁ ਤਾਹਿ ਠੌਰ ਤੋਹਕੌ ਧਿਕਾਰ ਕੁਲ
ਅਧਮ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਵਨ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਦੇਖਿ ਵਿਪਰੀਤਿ
ਧੁਨਿ ਸਭਾਹੂੰਕੇ ਬੀਚਤੇ ਵਿਭੀਖਨ ਪਲਾਯੋ ਹੈ। ਚਾਰ ਹੈ
ਅਮਾਤ ਸਾਧ ਗਦਾਕੋ ਉਭਾਰੇ ਹਾਥ ਜਾਇਕੈ ਅਕਾਸ਼ ਮਾਹਿਂ ਬੈਨ
ਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਮਤਿ ਭ੍ਰਮ ਮਰੇ ਦਸਕੰਠ ਦੁਖਿਭਰੇ ਸੁ ਵਿਭੀ
ਖਨ ਬਖਾਨੇਂ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ ਅਤਿ ਆਯੋ ਹੈ॥ ੧੪॥ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ
ਸਮਾਨ ਬਡੇ ਭਾਈ ਤੇ ਬਖਾਂਨੇ ਜਗ ਕਰੇਂ ਤੂੰ ਧਿਕਾਰ ਬਾਕ
ਕਰੇ ਥੇ ਸਨੇਹਕੇ। ਕਾਲ ਰਾਂਮ ਰੂਪ ਭਏ ਦਸਰਥ ਧਾਂਮ ਜਗ
ਕਾਲੀ ਸੀਯ ਨਾਮ ਭਈ ਜਨਕ ਬਿਦੇਹਕੇ। ਦੁਊ ਵਹਿਆਏ
ਸੁ ਮਿਟਾਇ ਚਹੇਂ ਭੂਮ ਭਾਰ ਕਰੇਂਗੇ ਸੁ ਨਾਸ ਦਸਕੰਠ ਤਵ
ਦੇਹਿਕੇ। ਤਿਨਹੀਕੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਨਹਿਂ ਮਾਨੇਂ ਵਾਕ ਮੇਰੇ ਤਵ ਤੋਹਿ
ਤਨ ਰੁਲੇ ਦੁਖ ਪਾਇਂ ਜਨ ਗੇਹਕੇ॥ ੧੫॥ ਸੰਕਰਛੰਦ॥
ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਫਹਿ ਪਰੇਹੈਂ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਪੂਰਣ ਕਾਮ। ਬਹਿਰੰਤ
ਸੋਹੈ ਸਰਬਕੇ ਦੁਖ ਜਾਂਹਿ ਭਜ ਜਾਂ ਠਾਂਮ। ਨਾਮਰੂਪ ਵਿਭੇਦ
ਕੈ ਤਿਮਤਿਮ ਅਮਲ ਵਿਖਲਾਂਹਿ । ਜਿਮ ਏਕ ਅਨਲ

ਬਿਰਾਜਈ ਸਭ ਭੂਰੁਹਾਂ ਕੇ ਮਾਹਿੰ ॥ ੧੬ ॥ ਉਪਾਧਿਕੇ ਆਧੀਨ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪਿਖੈ ਜਨ ਅਗਿਆਂਨ । ਕੋਸ ਪਾਇ ਉਪਾਧਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਭਾਸ ਹੈ ਭਗਵਾਨ । ਨੀਲ ਪੀਤ ਸੁ ਯੋਗ ਕੈ ਜਯੋਂ ਫਟਕ ਬਹੁਤ ਅਕਾਰ। ਨਿੱਤ ਮੁਕਤ ਸੁਮਾਇਆ ਗੁਣ ਬਿੰਦ ਯੋਂ ਆਕਾਰ ॥ ੧੭ ॥ ਕਾਲ ਔ ਪਰਧਾਨ ਪੁਰਖ ਅਵਕਤ ਯਾ ਬਿਧਚਾਰ। ਪਰਧਾਨ ਪੁਰਖ ਸੁ ਦੋਨ ਮਿਲ ਹਰਿ ਰਚੇ ਜਗਤ ਅਕਾਰ। ਕਾਲ ਰੂਪ ਸੁ ਹੋਇਕੈ ਵਹਿ ਕਰੇ ਜਗਤ ਬਿਨਾਸ। ਕਾਲ ਰੂਪ ਸੁ ਮਾਇਯਾ ਹਰਿ ਭਯੋ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥ ੧੮॥ ਬਿਧਿਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਤਾਹਿੰਪੈ ਦਸਕੰਠ ਕੇ ਬਧਕਾਜ । ਵਹਿ ਅੰਨਥਾ ਨਹਿੰ ਕਰੇਂਗੇ ਸੰਕਲਪ ਕੋ ਰਘੁ ਰਾਜ ॥ ਪੁਤ੍ਰ ਬਹਾਨੇ ਸੈਨ ਸੋਂ ਤਵ ਮਾਰਹੈ ਵਹਿੰ ਰਾਮ। ਸਕੋਨਾਹਿੰ ਨਿਹਾਰ ਤੇਰੋ ਨਾਸ ਮੈਂ ਸੰਗ੍ਰਾਂਮ ॥ ੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੂੰ ਕੁਲ ਰਾਖਸ ਮਰੇਂਗੇ ਮੈਂ ਜਾਵੋਂ ਜਹਿੰ ਰਾਮ। ਮੇਰੇ ਗਏ ਸੁ ਪਾਇ ਸੁਖ ਚਿਰੰ ਰਮੋ ਤੁਮ ਧਾਂਮ ॥ ੨੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਵਨ ਕੇ ਦੁਰਵਾਕਨ ਤੇ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਤਜਾਗ ਗਏ ਗ੍ਰਿਹਿਸਾਰੇ। ਹੇਮ ਤੁਰੰਗਮ ਔਰ ਮਤੰਗਜ ਨਾਰਿ ਮਣੀਂ ਬਹੁ ਜਾਹਿੰ ਮਝਾਰੇ। ਪੂਰਣ ਹੈ ਮਨ ਭੀਤਰ ਸੋ ਪਦ ਰਾਮ ਕੇ ਸੇਵਨ ਹੇਤ ਪਧਾਰੇ। ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਗਏ ਕੁਲ ਤਜਾਗ ਜੁ ਬਾਸ ਲਏ ਤਿਨ ਰਾਮ ਕਿਨਾਰੇ॥ ੨੧ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਯੋ ਧਜਾਇ ॥ ੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਕਬਿਤ॥

ਵਿਭੀਖਨ ਸੁਭਾਗ ਧਾਰੀ ਲਏ ਹੈਂ ਅਮਾਤ ਚਾਰੀ ਰਾਮਜੀ ਕੇ ਸਾਮੁਨੇ ਅਕਾਸ਼ ਮਾਹਿ ਆਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਕੰਜ ਨੈਨ ਸ੍ਵਾਮ ਸੁਨੀਏ ਸੁ ਬੈਨ ਮਮ ਊਚ ਸੁਰ ਬੋਲ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਅਲਾਯੋ ਹੈ । ਲਘੁ ਰਾਵਨ ਕੋ ਭਾਈ ਜਿਨ ਨਾਰਿ ਤੇ ਚੁਰਾਈ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਹੈ ਨਾਮ ਮੇਰੋ ਲੋਕ ਮਾਹਿੰ ਗਾਯੋ ਹੈ । ਤਿਨ ਦਯੋ ਮੈਂ ਨਿਕਾਰੀ ਹਿਤ ਬਾਤ ਥੀ ਉਚਾਰੀ ਅਬ ਰਾਮ ਪਦ ਕੰਜ ਮੈਂ ਤੋ ਤੇਰੇਈ ਤਕਾਯੋ ਹੈ॥ ੧ ॥ ਸੀਅ ਰਾਮ ਦੀਜੀਏ ਸੁ ਕੀਜੀਏ ਨਾ ਬੈਰ ਅਤਿ ਫੇਰਿ ਫੇਰਿ ਕਹਯੋ ਨਾਹਿੰ ਤਾਹਿੰ ਮਨਿ ਧਾਰਿਓ। ਕਾਲ ਪਾਸ ਕੇ ਅਧੀਨ ਹੋਇ ਮਾਂਨਤ ਮਲੀਨ ਨਾਹਿੰ ਮੋਹਿ ਬਧ ਕਾਜ ਹਾਥ ਖੜਗ ਉਬਾਰਿਓ। ਚਾਰ ਲੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੇਗ ਕਰੇ ਮੈਂ ਪਯਾਨ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਪਦ ਕੰਜ ਤਹਿੰ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਚਿਤਾਰਿਓ। ਮੋਖ ਚਾਹ ਹੈ ਹਮਾਰੀ ਸ਼ਾਮ ਲਈ ਹੈ ਤੁਮਾਰੀ ਸੁਨਿ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਅਬ ਬਨੈਂ ਗੋ ਉਬਾਰਿਓ॥ ੨ ॥ ਵਿਭੀਖਨ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਕਪਿ ਨਾਥ ਪੁਨਿ ਕੀਜੀਏ ਬਿਸਾਹ ਨਾਹਿੰ ਰਾਮ ਯਹਿ ਖਲਕੋ। ਸੀਅ ਜਾਂ ਚੁਰਾਈ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿਕੋ ਸੁ ਭਾਈ ਯਹਿ ਸਾਯੁਧ ਸੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਧਰੱਯਾ ਭੁਜ ਬਲਕੋ । ਅੰਤਰ ਨਿਹਾਰੇ ਯਹਿ ਹਮਹੀ ਕੋ ਮਾਰੇ ਭੁਜ ਬਲ ਨ ਬਸਾਇ ਕਰਯੋ ਚਹੇ ਉਰ ਛਲ ਕੋ। ਆਇਸੁ ਜੁ ਕੀਜੀਏ ਤੁ ਮਾਰ ਯਾਹਿ ਲੀਜੀਏ ਸੁ ਢੀਲ ਨ ਨਿਹਾਰੋ ਮੈਂ ਉਠਾਊਂ ਕਪਿ ਦਲਕੋ ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਿਖੋ ਮਨ ਭੀਤਰ ਮੈਂ ਤੁਮ ਰਾਮ ਕਹੋ ਮਤਿ ਜੋ

ਠਹਿਰਾਈ । ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵਕੇ ਵਾਕ ਇਸੇ ਹਰਿ ਰਾਮ ਤਬੈ ਮੁਖਿ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਪਤਿ ਲੋਕਨ ਕੇ ਸਮ ਲੋਕ ਸਭੇ ਉਰ ਮਾਹਿੰ ਚਹੌਂ ਜਬ ਮੈ ਕਪਿਰਾਈ । ਨਿਮਖਾਧ ਬਿਖੇ ਸੁ ਹਨੋਂ ਸਗਲੇ ਨਿਮਖੇਕ ਬਿਖੇ ਪੁਨਿ ਲੇਹੁੰ ਉਪਾਈ ॥ ੪ ॥ ਅਬ ਮੋਹਿ ਅਭੈ ਇਨਕੋ ਸੁ ਦਏ ਤੁਮ ਲਿਆਵਹੁ ਬੇਗ ਇਨੇ ਅਬ ਜਾਏ । ਇਕ ਬਾਰ ਗਹੇ ਸ਼ਰਨਾਗਤਿ ਜੋ ਮੁਖਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਅਲਾਏ । ਬ੍ਰਿਤ ਮੋਹਿ ਧਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਇਨੇਂ ਡਰ ਭੂਤਨ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਨ ਨ ਪਾਏ । ਸੁਨਿ ਰਾਘਵਕੇ ਇਹ ਵਾਕ ਉਮਾਂ ਕਪਿਨਾਥ ਤਬੈ ਮਨ ਮੈਂ ਹਰਖਾਏ॥ ੫ ॥ ਆਂਨ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਤਬਹੀਂ ਕਪਿਨਾਥ ਭਲੇ ਰਘੁਨਾਥ ਵਿਖਾਰੇ । ਆਇ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਘਵਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮੈਂ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਸੁ ਗਦਾਗਦ ਵਾਕ ਭਈ ਤਿਨਕੀ ਭਗਤੀ ਸੁ ਬਢੀ ਤਿਨ ਚੀਤ ਮਝਾਰੇ। ਘਨ ਸ਼ਾਂਮ ਬਿਸਾਲ ਬਡੀ ਅਖੀਆਂ ਮੁਖਿ ਪੰਕਜ ਸੇ ਤਿਨ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੬ ॥ ਕਰ ਬਾਂਣ ਸਰਾਸਨ ਸਾਤ ਖੜੇ ਲਖਮੰਨ ਅਨੁਜ ਸੁ ਸਾਥ ਸੁਹਾਏ । ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰਕੇ ਗਿਰਜਾ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੀਰਤ ਗਾਏ ॥ ਵਿਭੀਖਣੋਵਾਚ ॥ ਅਬ ਰਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ਤੋਹਿ ਨਮੋਂ ਬਰਸੀਯ ਮਨੋਰਮ ਤੂੰ ਸੁਖਪਾਏ। ਗਜ ਦੰਡਕ੍ਰ ਵੰਡਨ ਮੋ ਤੁਮ ਕੋ ਭਗਤਾ ਜਨ ਪੇਖਨ ਤੇ ਬਿਗਸਾਏ॥ ੭ ॥ ਸਾਂਤ ਅਨੰਤ ਰਮਾਂ ਪ੍ਰਭ ਕੰਤ ਅਨੰਤ ਸੁ ਤੇਜ ਨਮੋ ਪਦ ਬਾਰੇ । ਮੀਤ ਕਪੀਸ਼ ਨਮੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਤੂੰ ਜਗ ਕੌ ਉਪਜਾਇ ਨਿਵਾਰੇ। ਤੀਨਹੁ ਲੋਕਨ ਕੇ ਗੁਰ ਤੂੰ ਸੁ ਅਨਾਦਿ ਗਹੀ ਅਭਿ ਬੰਦ

ਹਮਾਰੇ। ਤੂੰ ਜਗ ਆਦਿ ਅਨਾਦਿ ਸਦਾ ਰਘੁਨਾਥ ਕਰੇ ਜਗ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰੇ ॥ ੮ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਸੁਛੰਦਚਾਰੀ ਰਾਮ ਤੁਮ ਜਗ ਨਾਥਕੇ ਅਸਥਾਨ। ਚਰਾਚਰ ਕੇ ਬਾਹਰੇ ਪੁਨਿ ਮਾਹਿ ਹੋਵੋ ਭਾਂਨ। ਵਿਜਾਪ ਵਿਜਾਪਕ ਰੂਪ ਕੈ ਤੁਮ ਜਗਤ ਮੈਂ ਭਗਵਾਂਨ। ਨਸ੍ਰਤ ਜਨ ਜਾਨੀਯੇ ਕ੍ਰਿਤ ਮਾਇ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ॥ ੯ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਦੇਹ ਧਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮਰੇ ਤੂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਭੁਏ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਵਸ ਨੀਤ ਆਇ ਜਾਇ ਹੈਂ। ਸੀਪ ਰੂਪ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਹੋਇ ਜਗ ਸਾਚ ਭਾਂਨ ਪਾਵਤ ਨ ਗਜਾਨ ਜਬ ਤੋਹਿ ਨ ਧਿਆਇ ਹੈਂ। ਜਿਨ ਤੋਹ ਨ ਪਛਾਨੇਂ ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਗਲ ਤਾਨੇ ਮਤਿ ਭੁਈ ਤਿਨ ਹਾਂਨੇਂ ਗ੍ਰਹ ਫਾਸ ਮੈਂ ਫਸਾਇ ਹੈਂ। ਜਗ ਭੋਗਨ ਕੇ ਸੇਵੇ ਸੁਤ ਨਾਰਨਕੋ ਦੇਵੇ ਕਹੋਂ ਸਾਚ ਰਘੁਰਾਈ ਵਹੁ ਅੰਤ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਤੂੰ ਸੁਰੇਸ਼ ਆਗ ਧਮ ਰਾਖਸ਼ ਜਲੇਸ਼ ਵਾਯੁ ਧਨਦ ਮਹੇਸ਼ ਰਾਮ ਤੁਹੀ ਤੋ ਬਖਾਨੀਯੇ। ਅਣ ਹੂੰ ਤੇ ਅਣ ਔ ਮਹਾਂਨ ਤੇ ਮਹਾਂਨ ਬਡੋ ਰਾਜ ਜਗਨਾਥ ਏਕ ਤੁਹੀਂ ਤੋ ਪਛਾਨੀਯੇ। ਤੁਮਹੀ ਤੋ ਪਿਤਾ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੇ ਮਾਤਾ ਧਾਤਾ ਆਦਿ ਮੱਧ ਅੰਤਿ ਕਛੁ ਤੋਹਿ ਨਹਿ ਠਾਨੀਯੇ। ਪੂਰਣ ਅਚੁਤ ਔ ਅਨਾਸ਼ੀ ਸੁਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਤੇਰੋ ਹੀ ਸਰੂਪ ਮਾਹਿੰ ਬੇਦਨ ਬਖਾਨੀਯੇ ॥ ੧੧ ॥ ਪਾਂਨਿ ਪਾਦ ਨੈਨ ਕਾਂਨਿ ਨਾਹਿ ਭਗਵਾਂਨ ਤਦ ਪਿਖ ਸੁਨਿ ਗਹੇ ਪੁਨਿ ਦੋਰਤ ਖਰਾਰੀਆ। ਕਾਹੂ ਮੈਂ ਨ ਰਪੇ ਅਰ ਗੁਨ ਕੋ ਨ ਗਹੇ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ਗਤ ਕਹੇ ਕੋ ਸਪੰਜਰ ਨਿਆਰੀਆ। ਵਿਕਲਪ ਨ ਬਿਕਾਰ ਨਿਰਾਧਾਰ

ਸੁ ਉਦਾਰ ਅਤਿ ਤੁਹੀ ਜਗ ਬੀਰ ਨਰ ਨਾਥ ਤੂੰ ਮੁਰਾਰੀਆ ।ਪੁਰਖ ਪੁਰਾਤਨ ਸਨਾਤਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਰੇ ਤੋਹਿ ਮੈ ਨ ਪੱਯੇ ਖਟ ਭਾਵ ਜੇ ਵਿਕਾਰੀਯਾ॥ ੧੨॥ ਮਾਇਆ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਭ ਪੂਰਣ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗ ਮਾਨਵ ਸੀ ਦੇਹਿ ਭੁਵਿ ਮੰਡਲ ਦਿਖਾਇਹੈ । ਅਜ ਭਗਵਾਨ ਤਵ ਨਿਰ ਗੁਣ ਜਾਂਨ ਜਗ ਤੇਰੋਹੀ ਭਗਤਿ ਪਰਮੋਖ ਪਦ ਪਾਇਹੈ। ਤੋਹਿ ਪਦ ਸੇਵਹੀਂ ਸੁ ਪਾਨ ਪਾਇ ਦੇਵ ਹਮ ਗਯਾਨ ਜੋਗ ਸੋਧ ਮੈਂ ਅਰੋਹਨੋ ਧਿਆਇ ਹੈ। ਸੀਯ ਕੋ ਰਮਣ ਹਾਰ ਕਰਣਾ ਅਕਾਰ ਹਰਿ ਰਾਵਣ ਜੁਹਾਰ ਭਵ ਸਿੰਧ ਮੈਂ ਤਰਾਇਹੈ। ੧੩॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮ ਤਬ ਬੋਲੇ ਹਰਿਖਾਇ ਉਰ॥ ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਕਾਮ ਲੇਹੁ ਵਹੀ ਬਰ ਦੇਤ ॥ ੧੪॥ ਵਿਭੀਖਣੋਵਾਚ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਆਜੁ ਭਯੋ ਧੰਨਿ ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੋ ਕਰਣੀ ਸੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸਭ ਲਈ ਮੈਂ ਕਮਾਇਕੈ । ਪਿਖੇ ਪਦਕੰਜ ਤੇਰੇ ਭਾਗ ਸੁ ਬਿਸਾਲ ਮੇਰੇ ਆਜੁ ਰਘੁਬੀਰ ਬੰਧ ਦਏ ਹੈਂ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਮੋਹਿਕੇ ਸਮਾਂਨ ਧਨ ਦੂਸਰੋ ਨ ਆਂਨ ਜਗ ਭਏ ਸੁਚ ਆਜ ਪਾਪ ਗਏ ਹੈਂ ਪਲਾਇਕੈ । ਮੋਹਿਕੇ ਸਮਾਂਨ ਜਗ ਆਨ ਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇਤ ਮੂਰਤਿ ਤਿਹਾਰੀ ਪਿਖੀ ਰਾਮ ਢਿਗ ਆਇਕੈ ॥੧੫॥ ਸੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਕਰਮ ਬੰਧ ਬਿਨਾਸ ਹਿਤ ਤਵ ਗਯਾਨ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲ। ਤਵ ਧਯਾਨ ਪਰਮਾਂਨੰਦ ਪੂਰਣ ਦੇਹ ਰਾਮ ਦਯਾਲ। ਬਿਖੈ ਕੋ ਸੁਖ ਰਾਮ ਜੀ ਮੈਂ ਨਾ ਚਹੋਂ ਮਨ ਮਾਂਹਿ। ਤੋ ਪਾਦ ਕਮਲ ਅਨੰਨ ਸੇਵਾ ਰਹੇ ਮੋ ਉਰ ਮਾਹਿਂ।੧੬।ਮੁਖਤ ਬਾ ਰਾਮ ਬਖਾਨਿ

ਯੋ ਪੁਨਿ ਭਾਖਿਯੋ ਹਰਿ ਏਹ। ਕਲਿਯਾਨ ਗੋਪ ਸੁ ਮੈਂ ਕਹੌਂ ਮਨੁਲਾਇ ਤੂੰ ਸੁਨਿਲੇਹੁ। ਮੈ ਭਗਤਿ ਯੋਗੀ ਸਾਤਮੇ ਜਗ ਰਾਗ ਜਾਕੋ ਨਾਹਿੰ। ਯਹਿ ਸਾਚ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਮੈਂ ਨਿਤ ਬਸੋਂ ਤਾਂ ਉਰ ਮਾਹਿ॥ ੧੭॥ ਤੂੰ ਸਰਬ ਕਾਲ ਸੁ ਸਾਂਤਿ ਉਰ ਪੁਨਿ ਪਾਪ ਸਗਲ ਨਿਵਾਰ। ਮਮ ਧਯਾਇ ਮੋਖ ਸੁ ਪਾਇ ਹੈ ਪੁਨਿ ਤਰੇ ਭਵਸਿੰਧ ਪਾਰ। ਤਵਕੀਨ ਉਸਤਤ ਜੋ ਪਢੇ ਪੁਨਿ ਲਿਖੇ ਸੁਨੇ ਜੁ ਕਾਨ। ਮਮ ਭੂਸ਼੍ਰ ਮੋਹਿ ਪਿਯਾਰਿਆ ਮਮ ਰੂਪ ਪਾਇ ਗਿਆਨ॥ ੧੮ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਭਾਖ ਵਿਭੀਖਨੇ ਭਵ ਭੰਜਨ ਭਗਵਾਂਨ। ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮਜੀ ਲਖਮਣ ਕਰੇ ਬਖਾਨ॥੧੯॥ਸਵੈਯਾ॥ਮੋਹਿਨਿਹਾਰਨਤੇਫਲਜੋਸੁਵਿਭੀਖਨਕੋ ਅਬ ਦੋਉ ਦਿਖਾਏ। ਲੰਕਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਥਪੋਂ ਜਲ ਸਾਗਰਕੋ ਅਬ ਲਯਾਉਂ ਸੁ ਜਾਏ। ਜੌਲਗਿ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਰਹੈ ਅਰੁ ਜੌ ਲਗਿ ਏਹ ਸੁ ਭੂਮਿ ਰਹਾਏ। ਜੌ ਲਗਿ ਮੋਹਿ ਕਥਾ ਜਗ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਤੌ ਲਗਿ ਏਹ ਸੁ ਰਾਜ ਕਮਾਏ॥ ੨੦ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤਕੇ ਹਾਥਨ ਨੀਰ ਭਰੇ ਹਰਿ ਕੁੰਭ ਅਨਾਏ। ਗੜ੍ਹ ਲੰਕ ਵਿਭੀਖਨਰਾਜ ਨਿਮਿਤ ਸੁ ਰਾਮ ਸਭੈ ਸਿਰਦਾਰ ਬੁਲਾਏ। ਅਭਿਖੇਕ ਅਮਾਤਨ ਔ ਕਪਿ ਹਾਥਨ ਭ੍ਰਾਤਕੈ ਹਾਥ ਬਸੇਖ ਕਰਾਏ। ਮੁਖ ਸਾਧੁ ਸੁਸਾਧ ਬਖਾਨ ਸਭੈ ਕਪਿਕੈ ਦਲ ਰਾਘਵ ਕੇ ਜਸ ਗਾਏ॥ ੨੧॥ ਸੁਗਰੀਵ ਵਿਭੀਖਨ ਅੰਕ ਮਿਲੇ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਯਾ ਬਿਧ ਬੈਨ ਅਲਾਏ ॥ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਹੈਂ ਹਮਦਾਸ ਸਭੈ ਯਹਿ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਬੇਦਨ ਗਾਏ॥ ਤਿਨਮੈਂ

ਯੋ ਪੁਨਿ ਭਾਖਿਯੋ ਹਰਿ ਏਹ। ਕਲਿਯਾਨ ਗੋਪ ਸੁ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਮਨੁਲਾਇ ਤੂੰ ਸੁਨਿਲੇਹੁ। ਮੇ ਭਗਤਿ ਯੋਗੀ ਸਾਤ੍ਹੇ ਜਗ ਰਾਗ ਜਾਕੋ ਨਾਹਿੰ। ਯਹਿ ਸਾਚ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਮੈਂ ਨਿਤ ਬਸੋਂ ਤਾਂ ਉਰ ਮਾਹਿ॥ ੧੭॥ ਤੂੰ ਸਰਬ ਕਾਲ ਸੁ ਸਾਂਤਿ ਉਰ ਪੁਨਿ ਪਾਪ ਸਗਲ ਨਿਵਾਰ। ਮਮ ਧਯਾਇ ਮੋਖ ਸੁ ਪਾਇ ਹੈ ਪੁਨਿ ਤਰੇ ਭਵਸਿੰਧ ਪਾਰ। ਤਵਕੀਨ ਉਸਤਤ ਜੋ ਪਢੇ ਪੁਨਿ ਲਿਖੇ ਸੁਨੇ ਜੁ ਕਾਨ। ਮਮ ਭ੍ਰਸ਼੍ਰੂ ਮੋਹਿ ਪਿਯਾਰਿਆ ਮਮ ਰੂਪ ਪਾਇ ਗਿਆਨ॥ ੧੮ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਭਾਖ ਵਿਭੀਖਨੇ ਭਵ ਭੰਜਨ ਭਗਵਾਂਨ। ਭਗਤਿ ਪਿਆਰੇ ਰਾਮਜੀ ਲਖਮਣ ਕਰੇ ਬਖਾਨ॥੧੯॥ਸਵੈਯਾ॥ਮੋਹਿਨਿਹਾਰਨਤੇਫਲਜੋਸੁਵਿਭੀਖਨਕੋ ਅਬ ਦੇਂਉ ਦਿਖਾਏ। ਲੰਕਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਥਪੋਂ ਜਲ ਸਾਗਰਕੋ ਅਬ ਲਜਾਉਂ ਸੁ ਜਾਏ। ਜੌਲਗਿ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਰਹੈ ਅਰੁ ਜੌ ਲਗਿ ਏਹ ਸੁ ਭੂਮਿ ਰਹਾਏ। ਜੌ ਲਗਿ ਮੋਹਿ ਕਥਾ ਜਗ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਤੌ ਲਗਿ ਏਹ ਸੁ ਰਾਜ ਕਮਾਏ॥ ੨੦॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ ਸੁ ਭ੍ਰਾਤਕੇ ਹਾਥਨ ਨੀਰਭਰੇ ਹਰਿ ਕੁੰਭ ਅਨਾਏ। ਲੰਕ ਵਿਭੀਖਨਰਾਜ ਨਿਮਿਤ ਸੁ ਰਾਮ ਸਭੈ ਸਿਰਦਾਰ ਬੁਲਾਏ। ਅਭਿਖੇਕ ਅਮਾਤਨ ਔ ਕਪਿ ਹਾਥਨ ਭ੍ਰਾਤਕੈ ਹਾਥ ਬਸੇਖ ਕਰਾਏ। ਮੁਖ ਸਾਧੁ ਸੁਸਾਧ ਬਖਾਨ ਸਭੈ ਕਪਿਕੈ ਦਲ ਰਾਘਵ ਕੇ ਜਸ ਗਾਏ॥ ੨੧॥ ਸੁਗਰੀਵ ਵਿਭੀਖਨ ਅੰਕ ਮਿਲੇ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਯਾ ਬਿਧ ਬੈਨ ਅਲਾਏ॥ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਹੈਂ ਹਮਦਾਸ ਸਭੈ ਯਹਿ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਬੇਦਨ ਗਾਏ॥ ਤਿਨਮੈਂ

ਦਾਂਤਨ ਸੋਂ ਕਟਿ ਕੈ ਸੁ ਦਯੋ ਧਰ ਮੈਂ ਬਲਕੈ ਪਟਕਾਈ। ਜਬ ਕੀਸਨ ਤਾ ਤਨਿ ਫੇਰਿ ਗਹਯੋ ਤਬ ਤਾਂਹਿ ਦਈ ਮੁਖਿ ਰਾਮ ਦੁਹਾਈ। ਰਘੁਨਾਥ ਮਨੇਂ ਇਨਕੋ ਕਰੀਏ ਨਹਿ ਚਾਰਨ ਕੋ ਹਨਤੇ ਜਗਰਾਈ ॥੨੬॥ ਬਿਧਿ ਲੌ ਸੁਰ ਜਾਹਿ ਭਜੇ ਸਦ ਹੀਂ ਪੁਨਿ ਔਰ ਭਜੇ ਰਿਖਜੇ ਮੁਨਿ ਗਯਾਨੀ। ਵਹਿ ਰਾਮ ਖਰੇ ਕਪਿ ਕੇ ਦਲਿ ਮੈਂ ਧਰ ਕਾਨ ਸੁਨੀ ਸੁਕ ਆਰਤ ਬਾਨੀ। ਕਪਿ ਨਾਹਿੰ ਹਨੋ ਰਘੁਬੀਰ ਕਹੀ ਤਿਨ ਛੋਡ ਦਯੋ ਪ੍ਰਭ ਆਇਸੁ ਮਾਨੀ। ਜਿਹ ਨਾਮ ਛੁਡਾਵਤ ਹੈ ਭਵ ਮੈ ਤਿਹ ਕੌ ਏਹ ਨਾਹਿੰ ਅਚੰਭ ਭੁਵਾਨੀ ॥ ੨੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬੀਚ ਅਕਾਸ਼ ਸੁ ਜਾਇ ਸੁਕ ਫੇਰ ਕਹੀ ਕਪਿ ਰਾਇ। ਰਾਜਨ ਕਹੌ ਸੁ ਮੌਲ ਦਸ ਕਿਹ ਬਿਧ ਭਾਖੋਂ ਜਾਇ ॥੨੮॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਉਵਾਚ॥ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਰਾਵਣ ਕੋ ਇਮ ਜਾਇ ਕਹੋ ਤੁਮ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡੇ ਜਗ ਮਾਹਿੰ ਹਮਾਰੇ। ਅੰਗਦ ਤਾਤ ਯਥਾ ਹਮਰੇ ਤਿਮਹੂ ਤੁਮਹੋ ਨਹਿ ਸੰਕ ਬਿਚਾਰੇ। ਤੋਹਿ ਹਨੋਂ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਸਹ ਪੂਤ ਪਤਾਕਨਿ ਵਾਹਨ ਥਾਰੇ। ਦੂਤ ਕਹੀ ਦਸ ਕੰਧਰ ਕੋ ਕਹ ਜਾਹਿ ਚੁਰਾਹਿ ਸੁ ਨਾਰਿ ਹਮਾਰੇ ॥੨੯॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁਨੋ ਮਮ ਵਾਕ ਤੁਮ ਬਾਂਧਹੁ ਸੁਕਹ ਬਨਾਇ। ਲੈਆਵਹੁਦਲ ਬੀਚ ਪੁਨਿ ਯਹਿ ਅਬ ਜਾਨ ਨ ਪਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਕੀ ਆਇਸ ਪਾਇ ਭਲੇ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਵੈ ਸੁਕ ਬਾਂਧ ਮਗਾਏ। ਦਸ ਕੰਧਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਇਕ ਦੂਤ ਸੁ ਔਰ ਭਲੇ ਸਰਦੂਲ ਪਠਾਏ। ਕਪਿ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਪਿਖ ਰਾਵਣ ਕੋ

ਸਰਦੂਲ ਕਹੀ ਸਗਲੀ ਬਿਧ ਜਾਏ। ਉਰ ਚਿੰਤ ਬਢੀ ਅਤਿ ਰਾਵਨ ਕੇ ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਸ੍ਵਾਸ ਭਰੇ ਬਿਸਮਾਏ॥ ੩੧ ॥ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਨਿਹਾਰ ਮਹੋਦਧਕੋ ਉਰ ਕੋਪ ਬਢਾਯੋ ।ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਭਰੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੇ ਮੁਖ ਭੀਤਰਿ ਯਾਂ ਬਿਧ ਬੈਨ ਅਲਾਯੋ। ਲਖਮੰਨਿ ਪਿਖੋ ਦੁਸ਼੍ਟਾਤਮ ਨੀਰਧ ਨਾ ਅਬ ਲੌ ਮਮ ਹੇਰਨ ਆਯੋ। ਅਭਿ ਬੰਦਤ ਨਾ ਨਰ ਜਾਨ ਮੁਝੇ ਸਹਿ ਬਾਨਰ ਕਾਹਿ ਕਰੇ ਗਰਬਾਯੋ॥ ੩੨ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਅਬਹੀ ਨਿਹਾਰ ਮਹਾ ਬਾਹੁ ਬਲਬਾਹੁ ਮੇਰੋ ਸਾਗਰ ਕੇ ਨੀਰ ਕੋ ਸੁ ਦੇਤਹੋਂ ਸੁਕਾਇਕੈ। ਬਾਨਰ ਅਪਾਰ ਚਲੇਂ ਪਾਇਨ ਪਧਾਰ ਅਬ ਸਾਗਰ ਕੀ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਤਾਪ ਕੋ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਐਸੇ ਤੁ ਬਖਾਨ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਭਗਵਾਨ ਕੁਪਿ ਆਪਨੇਂਈ ਹਾਥ ਧਨਿ ਲੀਨੋ ਹੈ ਚਢਾਇਕੈ। ਕਾਲ ਪਾਵਕ ਸਮਾਨ ਸੁ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਨਿਕਾਰ ਬਾਨ ਮਾਹਿੰ ਵੈ ਕਮਾਂਨਿ ਕੈ ਸੁ ਦਯੋ ਹੈ ਲਗਾਇਕੈ ॥ ੩੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਾਨ ਲੌ ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਕਹਜੇ ਸਰ ਰਾਮ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਲੋਕ ਨਿਹਾਰੇ। ਮੈ ਅਬਹੀ ਸਰਤਾਪਤਿਵਾਰਿ ਸੁਕਾਇ ਉਡਾਵਤ ਭੀਤਰ ਛਾਏ। ਰਾਮ ਬਖਾਂਨਤ ਯੌਂ ਮੁਖ ਤੇ ਧਰਿ ਕਾਂਪ ਉਠੀ ਗਿਰ ਕਾਨਨ ਸਾਰੇ। ਪਾਰਬਤੀ ਡਰਪੇ ਸਗਲੇ ਨਭਿ ਔ ਦ੍ਰਿਗ ਮਾਹਿੰ ਭਏ ਤਮ ਕਾਰੇ॥ ੩੪॥ ਖੋਭ ਭਯੋ ਜਲਕੇ ਨਿਧ ਕੋ ਇਕ ਯੋਜਨ ਬੇਲ ਤੇ ਦੂਰ ਹਟਾਏ। ਝਖ ਨਕਰ ਮੀਨ ਤਮਿੰਗਿ ਤਪੇਸਰ ਪਾਵਕ ਤੇ ਉਰ ਮੈ ਡਰ ਪਾਏ । ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇ ਧਰ ਦਿਬ ਤਨੂੰ ਜਲ ਸਾਗਰ

ਰਾਘਵ ਕੀ ਢਿਗ ਆਏ। ਢਿਗ ਮੰਡਲ ਕੋ ਤਮ ਦੂਰ ਕਰੇ ਸੁ ਮਹਾਂ ਤਨ ਊਪਰ ਭੂਖਨ ਛਾਏ॥ ੩੫॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਦਿੱਬ ਰਤਨ ਸੁ ਆਪਨੇ ਕਰ ਦੋਨ ਮਾਹਿੰ ਉਠਾਇ। ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਭੇਟ ਸੁ ਆਨ ਰਾਖੀ ਰਾਮ ਕੇ ਤਿਨ ਪਾਇ। ਸਮ ਡੰਡ ਕੈ ਪਦ ਬੰਦਨਾਂ ਰੁਖਿ ਰਾਮ ਹੇਰ ਉਚਾਰ। ਜਗਨਾਥ ਰਾਮ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਰੱਖਕ ਤ੍ਰਾਹਿ ਤ੍ਰਾਹਿ ਮੁਰਾਰ॥੩੬॥ ਜੜ ਮੋਹ ਰਾਮ ਬਨਾਇਯੋ ਜਗ ਸਗਲ ਤੋਹਿ ਉਪਾਇ। ਸੁਭਾਵ ਉਲਟੋ ਸੋ ਕਰੇ ਜੋ ਦਏ ਦੇਵ ਬਨਾਇ। ਅਸਥੂਲ ਪੰਚ ਸੁ ਭੂਤ ਕੇ ਸੁਭਾਵ ਤੇ ਜੜ ਜਾਨ। ਤਵ ਆਗਿਆ ਨਹਿ ਤੇ ਲੰਘੇ ਤੈਂ ਰਚੇ ਜੜ ਭਗਵਾਨ॥੩੭॥ ਤਾਮਸੀ ਹੈ ਕਾਰ ਤੇ ਹਰਿ ਭਏ ਭੂਤ ਮਹਾਂਨ। ਹੇਤ ਕੇ ਅਨਗਾਮਤੇ ਜੜਰੂਪ ਤਾਂਕੋ ਜਾਨ। ਨਿਰਗੁਨ ਅਕਾਰ ਬਿਹੀਨ ਮਾਯਾ ਲੇਹ ਜੋ ਗੁਨ ਧਾਰ। ਵੈਰਾਟ ਤੇ ਅਕਾਰ ਲੀਲਾ ਕਰੇ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰਿ॥ ੩੮॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਵਿਰਾਟ ਸੱਤ ਅੰਸ ਤੇ ਸੁ ਦੇਵਤਾ ਪਛਾਨੀਏ। ਰਜੰਸ ਤੇ ਰਜੇਸ਼ ਰਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਈਸ਼ ਭਾਨੀਯੇ। ਸੁ ਮਾਇਯਾ ਕਨਾਤ ਤਾਨ ਦੇਹ ਮਾਨੁਖੀ ਕਰੀ। ਮਤੀ ਜੜ੍ਹਾ ਸੁ ਮੂਰਖੋ ਲਖੋ ਕਥੈ ਸੁਤੇ ਹਰੀ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁ ਪੰਥ ਹੇਤ ਮੂਰਖਾ ਸੁ ਦੰਡ ਸੰਤ ਗਾਇਹੈ। ਯਥਾ ਪਸੂ ਪ੍ਰਮੱਤਿਕੋ ਸੁ ਡੰਡ ਰਾਹਿ ਆਇਹੈ। ਸਰੰਨ ਨਾਥ ਤੇਰੀਆ ਪ੍ਰਿਆਰਿਆ ਸੁ ਸੰਤਤੇ। ਅਭੈ ਸੁ ਮੋਹਿ ਦੀਜੀਏ ਦਦਾਮਿ ਲੰਕ ਪੰਥਤੇ॥ ੪੦॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਅਮੋਘ ਆਹਿ ਬਾਨਮੇਂ ਸੁ ਕੌਨ ਦੇਸ਼ ਮਾਰੀਏ। ਸੁਲੱਖ ਰਾਮ

ਬਾਣਕੇ ਸ਼ਿਤਾਬਿ ਮੇ ਦਿਖਾਰੀਯੇ। ਸੁਨੇਂ ਸੁ ਰਾਮ ਵਾਕ ਯੋ ਸੁ ਹਾਥ ਬਾਂਨਿ ਹੇਰਿਓ। ਹਿਮਾਲਜਾ ਮਹੋਦਧੀ ਸੁ ਰਾਮ ਪਾਸ ਟੇਰਿਓ ॥ ੪੧ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਦ੍ਰੂਮ ਕੂਲ ਨਾਂਮ ਬਖਾਨੀਯੇ ਇਕ ਰਾਮ ਉੱਤਰ ਦੇਸ। ਤਹਿ ਰਹੇ ਬਹੁਤ ਸੁਪਾਤਕੀ ਮਮ ਦੇਂਹ ਬਹੁਤ ਕਲੇਸ਼। ਤਹਿਂ ਬਾਂਣ ਮਾਰੋ ਰਾਂਮਜੀ ਸਰ ਦੀਨ ਰਾਮ ਚਲਾਇ। ਖਿਣ ਮਾਹਿਂ ਮਾਰਿ ਅਭੀਰ ਮੰਡਿਲ ਪਰੇ ਤਰਕਸ਼ ਆਇ ॥ ੪੨ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਸਾਗਰ ਬਖਾਨੀ ਪੁਨਿ ਰਾਂਮ ਕੋ ਭਵਾਨੀ ਰਘੁਵੰਸ ਕੋ ਉਤੰਸ਼ ਤੁਮ ਸੁਣੋ ਮਨੁ ਲਾਇਕੈ। ਵਿਸੁ ਕਰਮਾਂ ਕੋ ਸੁ ਪੂਤ ਪੁਰਹੂਤ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਬਲ ਨਲ ਜਲ ਬੀਚ ਸੇਤੁ ਕਰੇ ਤੂੰ ਬਨਾਇਕੈ। ਮਹਾਂ ਮਤਿਵਾਨ ਬਲਿਵਾਨ ਇਨ ਪਾਯੋ ਬਰ ਸੇਤ ਕੋ ਕਰੱਯਾ ਤੁਮ ਕਹੋ ਸੁ ਬੁਲਾਇਕੈ ॥ ਐਸੇ ਤੂ ਬਖਾਂਨ ਭਗਵਾਂਨ ਪਦ ਬੰਦ ਵ੍ਹਊ ਸਿੰਧ ਭੁਇਲੀਨ ਕਪਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇਕੈ ॥ ੪੩॥ ਰਾਮ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਲਖਮੀਨਿ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਨਲ ਕਹਜੋ ਸਮਝਾਇ ਜਲ ਸੇਤ ਤੈਂ ਬਨਾਵਨਾ। ਬਾਨਰਸ੍ਰਿਦਾਰ ਸੁ ਪਹਾਰ ਸੇ ਅਕਾਰ ਬਡੇ ਸੇਤੁ ਹਿਤ ਲਏਂ ਨਲ ਭਯੋ ਹਰਖਾਵਨਾਂ। ਯੋਜਨ ਅਸੀਤ ਬੀਚ ਰਚੇ ਸੁ ਬਨਾਇ ਪੁਲ ਡਾਰ ਸੁ ਪਹਾਰ ਤਰੁ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਵਨਾਂ। ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਰਾਮ ਸੁਖਧਾਮ ਮੁਸ਼ਕਾਇ ਕਹਜੋ ਸੂਕੇ ਪਦਕੀਸ ਕਰਜੋਂ ਲੰਕ ਪੈ ਉਠਾਵਨਾਂ ॥੪੪॥ ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅੱਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁਧ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋ ਧਜਾਯ ॥ ੩ ॥

॥ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥
ਸੇਤ ਅਰੰਭ ਸਮੇਂ ਰਘੁਬੀਰ ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਾਂਮ ਤਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਥਾਪੇ। ਪੂਜਨ ਰਾਮ ਕਰਯੋ ਤਿਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਹਿਤਾਰਥ ਭਾਖਤ ਆਪੇ। ਜੋ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਸੇਤ ਕਰੇ ਪਿਖ ਯਾਹਿ ਰਮੇਸੁਰ ਕੋ ਮੁਖਜਾਪੇ। ਮੈਂ ਕਰੁਣਾਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਧਾਦਿਕ ਹੋਵਤ ਦੂਰ ਸਭੈ ਤਿਨ ਪਾਪੇ॥ ੧॥ ਨਰਾਜਛੰਦ॥ ਸੁ ਸੇਤਬੰਧ ਨ੍ਹਾਇ ਜੋ ਨਿਹਾਰਕੈ ਰਮੇਸ਼ੁਰੈ॥ ਸੰਕਲਪ ਨੇਤ ਧਾਰਿਜਾਇ ਫੇਰਿ ਕਾਸ਼ਿ ਕਾ ਪੁਰੈ। ਲਿਆਇ ਗੰਗ ਨੀਰਕੋ ਰਮੇਸ਼ਰੈ ਨ੍ਹਵਾਇ ਹੈ। ਸਮੁੰਦ ਭਾਰ ਡਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਪਾਵਨੰ ਸੁ ਪਾਇ ਹੈ॥ ੨॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਦਸਚਾਰ ਯੋਜਨ ਆਦਿ ਵਾਸਰ ਲਏ ਸੇਤ ਬਨਾਇ। ਦਿਨ ਦੂਸਰੇ ਪੁਨਿ ਔਰ ਯੋਜਨ ਬੀਸ ਦਏ ਬਢਾਇ। ਦਿਨ ਤੀਸਰੇ ਇੱਕੀਸ ਯੋਜਨ ਕਰੇ ਨਲ ਬਲਧਾਰ। ਦਿਨ ਚਤੁਰਥੇ ਬਾਈਸ ਯੋਜਨ ਲਏ ਸੇਤ ਸਵਾਰ॥ ੩॥ ਦਿਨ ਪਾਂਚਵੇਂ ਤੇਈਸ ਯੋਜਨ ਕਰੇ ਸੇਤਮਹਾਨ। ਬੰਧ ਸਾਗਰ ਸੇਤ ਯਾ ਬਿਧਿ ਨਲ ਕਪੀ ਬਲਵਾਂਨ। ਸੌ ਜੋਜਨਾ ਕਪਿ ਚਲੇ ਤਾਂ ਪਥਿ ਭਲੇ ਉਰ ਹਰਖਾਇ। ਪਲਵੰਗ ਮੁਖਿ ਮੈਂ ਗਾਜ ਹੈਂ ਅਬਿ ਜਿਨੇਂ ਗਢ ਕੋ ਜਾਇ॥ ੪॥ ਕਬਿਤੁ॥ ਬਾਨਰ ਅਪਾਰ ਚਲੇ ਸੇਤਕੇ ਮਝਾਰ ਕਛੁ ਪਾਯਤ ਨ ਪਾਰ ਭੀਰ ਭਈ ਅਤਿ ਭਾਰੀਯਾ। ਸੁ ਬੇਲਾਕੇ ਪਹਾਰ ਕਪਿ ਚਲੇ ਕਿਲਕਾਰ ਰਘੁਨਾਥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਭ੍ਰਾਤ ਅੰਗਦ ਸਵਾਰੀਆ। ਗਢਿ ਦੇਖਨੇਂ ਕੇ ਕਾਜ ਰਘੁਰਾਜ ਤੂ ਪਹਾੜ ਚਢੇ ਬੈਠ ਰਘੁਬੀਰ ਪੁਰਿ ਲੰਕਿ ਤੂ ਨਿ-

ਹਾਰੀਆ । ਬਡੇ ਬਿਸਥਾਰ ਧੁਜ ਲਸੇ ਭੂ ਅਪਾਰ ਲਗੇ ਤੋਰਨ ਦੁਆਰ ਜਹਿ ਹੇਮਕੀ ਅਟਾਰੀਆ ॥ ੫॥ ਪਰਖਾ ਅਨੰਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰਘਨੀ ਕੋ ਸੁ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੇਰਗਢ ਲੰਕ ਉਰ ਸੂਰ ਬਿਸਮਾਇ ਹੈਂ । ਹੇਮ ਕੇ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ ਉਦਾਰ ਇਤ ਤਾਹੀਂ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸੁ ਦਸਾਨਨ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ। ਬੀਰ ਜੇ ਅਮਾਲ ਢਿਗ ਸੇਵਤ ਹੈਂ ਗਾਤ ਸਭ ਸੀਸ ਦਸ ਕ੍ਰੀਟ ਜਨ ਸੂਰ ਛਿਲ ਕਾਇ ਹੈਂ। ਨੀਲ ਗਿਰ ਸਾਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਤਨੁ ਸ਼ਯਾਮ ਅਤਿ ਸ਼ਯਾਮ ਘਨ ਬਾਦਰ ਸੀ ਦੇਹ ਲਸਕਾਇ ਹੈਂ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਤਨ ਦੰਡ ਸਿਤ ਛੱਤ੍ਰ ਸਿਰ ਲਸੈ ਸੁ ਬਾਰੰਬਾਰ। ਯੋ ਦਸ ਕੰਧਰ ਮਹਲ ਪਰ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰ ॥ ੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇ ਸੁਕ ਆਇ ਤਹਾਂ ਕਪਿ ਮਾਰਕਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਛਡਾਇ । ਹੈ ਕਛੁ ਬੈਰਨਿ ਮਾਰਕਹੀ ਹਸ ਰਾਵਣ ਯੋਂ ਸੁਕ ਬੈਨ ਅ ਲਾਇ। ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਸੁਕ ਸਾਗਰ ਉਤਰ ਤੀਰ ਗਏ ਹਮ ਨਾਥ ਪਠਾਏ। ਭਾਖਤ ਬੋ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਕੋ ਕ੍ਰੁਧ ਮੋਹ ਗਹਯੋ ਪਲ ਵੰਗਮ ਧਾਇ ॥ ੮ ॥ ਤਬ ਮੋਹਿ ਕਹਯੋ ਅਬ ਰਾਂਮ ਰਖੋ ਰਘੁ ਪੁੰਗਵ ਭਾਖ ਸੁ ਮੋਹ ਛਡਾਯੋ। ਡਰ ਮੈਂ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਭਯਾਨ ਭਯੋ ਪਿਖ ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਸੁ ਤੇ ਢਿਗ ਆਯੋ। ਬਲ ਰਾਖਸ਼ ਔ ਕਪਿ ਪੁੰਗਵਕੀ ਪਿਖ ਰਾਜਨ ਯੋਂ ਮਨ ਭੀਤਰ ਆਯੋ। ਅਬਸੰਧਿ ਨ ਹੋਵਤਹੈ ਇਨਕੀ ਸੁਰ ਦਾਨਵ ਜਯੋਂ ਅਤ ਰੋਖ ਬਢਾਯੋ॥ ੯ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥ ਧਾਈ ਕਪਿ ਸੈਨ ਆਈ ਲੰਕ ਪੈ ਚਢਾਈ ਭਈ ਢੀਲ ਨ ਨਿਹਾਰੋ ਅਬ ਬੇਗ ਏਕ ਕੀਜੀਏ । ਬਲ ਦੇਤ

ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਤਬ ਕੀਜੀਯੇ ਲਰਾਈ ਨਹਿਂ ਰਾਖਸ਼ਕੇ ਰਾਈ
ਅਬ ਸੀਯ ਰਾਮ ਦੀਜੀਯੇ। ਔਰ ਕਹੀ ਰਾਮਚੰਦ ਇੰਦੂਮਾਂ
ਬਿਸਾਲ ਮੁਖ ਕਹੀ ਦੂਤ ਰਾਵਨ ਕੋ ਸੋਈ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ। ਜੋਈ
ਬਲਿਧਾਰਿ ਭੁਮਨਾਰਿਹੈ ਹਮਾਰੀ ਹਰੀ ਸੋਈ ਬਲਬਾਂਧਵ ਮਿਲਾ
ਇਕੇ ਦਿਖੀਜੀਯੇ॥ ੧੦॥ ਕਾਲ ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲ ਦੇਖ ਲੰਕਕੋ
ਹਵਾਲ ਸਭ ਤੋਰਨਿ ਬਿਸਾਲ ਗ੍ਰਿਹ ਤੂਟੀਆਂ ਨਿਹਾਰਿਓ।
ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਸੈਨ ਸਰ ਗੈਨ ਲੈ ਉਡਾਇ ਮਮ ਤੂਟ ਫੂਟ ਜਾਹਿਂ
ਤਨ ਨਾਰਿ ਦ੍ਰਿਗਵਾਰਿਓ। ਘੋਰਰੋਖਭਇਓਭਾਰੀ ਤੋਹਿ ਪਰ
ਦੇਉਂ ਡਾਰੀ ਸੂਰਮਾਂ ਕਹਾਵੈ ਦਸਕੰਠ ਬਲ ਧਾਰਿਓ। ਐਸੇ
ਰਘੁਬੀਰ ਗਾਈ ਕਹੀ ਕਪਿ ਰਾਈ ਸਮ ਬਾਲੀ ਹਮ ਭਾਈ
ਦਸਕੰਠ ਕੋ ਉਚਾਰਿਓ॥ ੧॥ ਐਸੇ ਤੁ ਬਖਾਨ ਭਗਵਾਂਨ
ਮੁਖ ਮੌਨਿ ਭਈ ਲੋਚਨ ਸਰੋਜ ਸੁ ਮਨੋਜ ਛਬਿ ਵਾਰੀਏ।
ਭਏ ਇਕ ਠੌਰ ਜਹਾਂ ਚਾਰ ਸਿਰਮੌਰ ਬਲਿ ਤੇਜ ਮੈ ਬਿਸਾਲ
ਰਣ ਮਾਂਹਿ ਬਲਕਾਰੀਏ। ਰਾਮ ਲਖਮੰਨਿ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਸੁ
ਵਿਭੀਖਣਹੈਂ ਲੰਕ ਨਾਸਕਰੇਂ ਖਿਨ ਮਾਹਿਂ ਯਹੀ ਚਾਰੀਏ। ਮੂਲਤੇ
ਉਪਾਰ ਧਾਰ ਸਾਗਰ ਬਗਾਇ ਦੇਂਹ ਵੇਂਹ ਕੈ ਜਰਾਇ ਔਰ
ਰਹੈਂ ਕਪਿ ਸਾਰੀ ਏ॥ ੧੨॥ ਤਿਨਕੀ ਨਿਹਾਰੀ ਬਾਲ ਸਭੈ
ਬਲਵੰਤ ਭਟ ਰੂਪ ਪੁਨਿ ਆਯੁਧ ਸੁ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਖਾਨੀਏ।
ਚਾਰੋਂ ਬੀਰ ਏਕ ਹੀ ਨਿਚਿੰਤ ਗਢ ਮਾਰੇ ਤੇਰੋ ਤੀਨ ਰਹੇ ਨਜਾਰੇ
ਖੜੇ ਐਸੋ ਉਰ ਜਾਨੀਏ। ਸੰਖਯਾ ਬਿਹੀਨ ਕਪਿ ਸੈਨ ਹੈ
ਪ੍ਰਬੀਨ ਆਈ ਪੂਰ ਰਹੀ ਚਾਰੋਂ ਦਿਸ ਨੈਨ ਪਥ ਆਨੀਏ।

ਗਾਜਤਹੈਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਾਨਰ ਅਪਾਰ ਭਟ ਗਿਰ ਸੇ ਅਕਾਰ ਭੁਜ ਬੀਸ ਪਹਿਚਾਨੀਏ ॥ ੧੩ ॥ ਆਹਿ ਕੌਨ ਮਤਿਮਾਨ ਸਭ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ਕਰੇ ਬਡੇ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਪਿ ਕਹੌਂ ਨਿਰਧਾਰੀਏ। ਏਜੁ ਪਿਖੋ ਲੰਕ ਓਰ ਰੋਖ ਦ੍ਰਿਗ ਭਰੇ ਅਤਿ ਮਾਨੋ ਮਲਿਡਾਰੇ ਗਢਰਾਜਨਨਿਹਾਰੀਏ।ਜੂਥਪਹਜ਼ਾਰਸਤਰਹੇ ਪਰਵਾਰਿ ਇਨ ਯਹੀ ਤੋ ਨਿਸਾਨੀਂ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਉਚਾਰੀਏ। ਅਗਨਿ ਕੁਮਾਰ ਭੁਜ ਬਲ ਮੈਂ ਅਪਾਰ ਸੁਨਿ ਨੀਲਨਾਮ ਕਹੈ ਅਹੈ ਬਡੋ ਬਲ ਧਾਰੀਏ ॥ ੧੪ ॥ ਏ ਜੁ ਪਿਖੋ ਮੌਲਿ ਮਨਿ ਭੂਧਰ ਕੋ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸਮ ਪਦਮ ਕਿੰਜਲਕ ਸਮਾਨ ਤਨੁ ਹੇਰੀਏ। ਕੁਪਜੇ ਅਕਾਰ ਪੁਨਿ ਸਾਗਰ ਕੀ ਧਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੌਂਛ ਹਨੇਂ ਮਨੋਂ ਕਹੇ ਲੰਕ ਮੇਰੀਏ। ਬਾਲੀਕੇ ਕੁਮਾਰ ਜਿਹ ਨੂਤਨ ਅਪਾਰ ਬਲ ਯਹੀ ਯੁਵਰਾਜ ਨਾਮ ਅੰਗਦ ਸੁ ਟੇਰੀਏ। ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੀਜੀਏ ਬਿਚਾਰ ਅਬ ਰਾਘਵ ਕੀ ਸੈਂਨ ਆਈ ਲੰਕ ਗਢ ਘੇਰੀਏ ॥੧੫॥ ਸੀਯ ਜਾ ਨਿਹਾਰੀ ਅਤਿ ਰਾਮਕੀ ਪਿਆਰੀ ਤਵ ਮਾਰ ਸੁਤ ਨੀਕ ਪੁਨਿ ਪੁਰਿਕੋ ਜਲਾਇਓ ਹੈ। ਰੂਪਕੇ ਪਹਾਰ ਸੇ ਅਕਾਰ ਮਤਿਮਾਨ ਬਡੋ ਰਾਜਨਕੇ ਰਾਈ ਪਿਖੋ ਹਨੂੰਮਾਨ ਆਇਓ ਹੈ। ਬੇਗ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਢਿਗ ਜਾਇ ਸੁ ਬਤਾਇ ਕਛੁ ਫੇਰ ਸੈਨ ਓਰ ਯਹਿ ਪੇਖੀਯੇ ਸਿਧਾਇਓ ਹੈ। ਯਾਹਿ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੇਖ ਪਾਵਕ ਸਮਾਂਨ ਅਤਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਰਾਈ ਢਿਗ ਲੰਕ ਦਾਹ ਲਾਇਓ ਹੈ ॥੧੬ ॥ ਸੈਲਸੋ ਅਕਾਰ ਲੰਕ ਪਿਖੋ ਬਲ ਪਾਰ ਨਾਹਿ ਰੰਭ ਨਾਂਮ ਬਲੀ ਯਹਿ ਲੰਕ ਕੋ ਬਿਦਾਰ ਹੈ

। ਏ ਜੋ ਪਿਖੋ ਲੰਕ ਮਨੋਂ ਜਾਰਤੋ ਨਿਸ਼ੰਕ ਨਾਮ ਸਰਭ ਭਨੀਜੇ ਕੋਟਿ ਯੂਥਪਿ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਹੈ। ਏ ਜੋ ਪਿਖੀਏ ਮਹਾਨ ਮਾਨੋ ਮੇਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਸੁਨ ਪਨਸ ਭਨੀਜੇ ਯਹਿ ਬਲਕੋ ਨ ਪਾਰਹੈ। ਏਹੀ ਜੋ ਦਸਾਨਨ ਸੁ ਮਾਨਨ ਸੁਮੇਦ ਵਹੈ ਦੁਵਿਦ ਸੁ ਏਹੀ ਬਲ ਵਾਨ ਮੈਂ ਉਦਾਰ ਹੈ ॥੧੭॥ ਸੇਤ ਜਾ ਬਨਾਯੋ ਪਿਖੋ ਏਹੀਨਲ ਆਯੋ ਵਿਸਕਰਮਾਂ ਕੋ ਕੁਮਾਰ ਪਾਰ ਬਲਕੋ ਨ ਪਾਈਏ।ਬਾ ਨਰ ਕੋ ਬਲ ਕੌਨ ਬਰਨੈ ਸੁ ਭੌਨ ਮਾਹਿੰ ਸੰਖਿਆ ਨਾ ਹੋਇ ਨਾਥ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਤਾਈਏ। ਸੂਰ ਹੈਂ ਮਹਾਂਨ ਬਲਵਾਨ ਯੁਧ ਚਹੇ ਚੀਤ ਲੰਕ ਚਕਚੂਰ ਸਹਿ ਰਾਕਸ਼ ਬਗਾਈਏ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਪੁਰਿ ਕੈ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਕਹੇ ਜੇ ਉਦਾਰ ਅਤਿ ਇਨਹੀ ਕੀ ਸੈਨਨ ਕੀ ਸੰਖਿਆ ਸੁਨਾਈਏ ॥੧੮॥ ਇਨ ਕੋ ਸੁ ਕੋਟ ਹੈ ਹਜ਼ਾਰ ਨਵ ਪੰਚ ਸਾਤ ਸੰਖਤ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਯੁਤ ਮਾਨੀਏ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਬਜ਼ੀਰ ਮਤਿਮਾਨ ਜੇਈ ਧੀਰ ਬਡੇ ਤਿਨ ਕੀ ਸੁ ਕਹੀ ਬਲਿ ਰਾਜਨ ਪਛਾਨੀਏ। ਔਰਨਕੀ ਸੈਨ ਨਹਿ ਮੋਹਿ ਤੇ ਬਖਾਨੀ ਜਾਇ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਨਹਿ ਸੰਖਜਾ ਸੁ ਜਾਨੀਏ । ਰਾਮ ਨਾਂਹਿ ਮਾਨੁਖ ਨਾਰਾਇਣ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਮਾਯਾ ਤੇ ਅਤੀਤ ਯਹਿ ਬੇਦ ਕੈ ਬਖਾਨੀਏ ॥ ੧੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਵ ਕਰਤਾ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਚਿਤ ਸੀਤਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਰੂਪ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਬਖਾਨਿਓਂ ਜਗਤ ਚਰਾਚਰ ਰੂਪ ॥ ੨੦ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਤਾਂਤੇ ਸੀਅ ਰਾਮ ਜਗ ਮਾਤ ਤਾਤ ਜਾਨੋਂ ਭੂਪ ਤਿਨਹੀ ਕੇ ਸਾਥ ਕਹੋਂ ਕੈਸੇ ਬੈਰ ਠਾਨਿਓਂ। ਜਾਨਕੀ ਬਖਸਾਤ ਜਗ ਮਾਤ

ਪਹਿਚਾਨੋਂ ਉਰ ਤਾਂਕੋ ਹਰਿ ਲਜਾਯੋ ਦਸਕੰਠ ਨਾ ਪਛਾਨਿਓ । ਖਿਣ ਮੈਂ ਬਿਨਾਸ਼ ਹੋਇ ਐਸੋ ਜਗ ਜੋਇ ਤਿਨ ਮਾਹਿ ਖਿਣ ਭੰਗਰ ਸੁ ਦੇਹ ਕੋ ਬਖਾਨਿਓ । ਪੰਚ ਭੂਤ ਦੇਹ ਜਗ ਰਾਜਨ ਕਲੇਸ਼ ਗੇਹ ਪੰਚ ਬੀਸ ਤੱਤੁ ਯਾਹਿ ਮਾਹਿੰ ਪਹਿਚਾਨਿਓ ॥੨੧॥ ਹਾਡ ਮਲ ਮਾਸ ਦੁਰਗੰਧ ਬੁਰੀ ਬਾਸ ਪੁਨਿ ਐਸੇ ਤਨਬਾਸ ਕਰ ਭਏ ਗਰਬਾਵਨੇ। ਤਨ ਮੈਂ ਨ ਕਰੋ ਆਸ ਕੋਵਿਦ ਉਦਾਸ ਰਹੇ ਜੜਤੇ ਨਿਆਰੇ ਨਿਜ ਆਪ ਕਰੋ ਭਾਵਨੇ । ਦੇਹਕੇ ਸੁ ਭੋਗ ਕਾਜ ਕਰੇਹੈਂ ਅਕਾਜ ਤਵ ਵਿਪ੍ਰਨਕੇ ਨਾਮ ਲੌ ਸੁ ਪਾਤਕ ਰਮਾਵਨੇ । ਸੋਈ ਤੇਰੋ ਦੇਹ ਇਹਾਂ ਕਰੇਗੋ ਸਨੇਹ ਤਜ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਜੀਅ ਸਾਥ ਭੂਪਤ ਸੁ ਜਾਵਨੇ ॥੨੨॥ ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੇਤ ਪੁਨਿ ਪਾਪ ਹੈ ਨਿਕੇਤ ਧਰੇ ਦੇਹ ਜੋਗ ਪਾਇ ਪੁਨਿ ਆਤਮਾ ਨਿਹਾਰ ਹੈਂ । ਕਰਮ ਕਮਾਊਂ ਫਲ ਯਾਂਕੇ ਆਗੇ ਪਾਊਂ ਪੁਨਿ ਦੇਹ ਮੈਂ ਹੰਕਾਰ ਜੀਵ ਜਬ ਲੌ ਸੁਧਾਰ ਹੈਂ । ਅਧਜਾਤਮੇ ਅ ਧੀਨ ਜਾਨ ਹੋਵਤ ਹੋ ਦੀਨ ਪੁਨਿਜਨਮ ਬਿਨਾਸ਼ ਲੌ ਸੁ ਤਬਲੌ ਬਿਕਾਰ ਹੈਂ । ਦੇਹਿਕੋ ਭਿਮਾਨ ਤਜਿ ਆਤਮਾ ਅਲੇਪ ਭਜ ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਪੁਨਿ ਐਸੇਹੀ ਉਚਾਰ ਹੈਂ ॥੨੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਰਮਲ ਸੁਧਿ ਵਿਗਜਾਨਦਿਕ ਅਚਲ ਅਨਾਸ਼ੀ ਆਹਿ । ਆਤਮ ਕੇ ਅਗਯਾਨ ਤੈ ਜੀਵ ਫਸੇ ਭਵ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨੪ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਸੁਧ ਸਨਾਤਨ ਆਤਮ ਜਾਨਿ ਸਦਾ ਭਜਿ ਭੂਪਤਿ ਤੂ ਉਰ ਮਾਂਹੀਂ । ਹਿਤ ਭੋਗਨ ਜੇ ਜਨ ਮੂਢ ਰਮੇ ਸੁਤ ਔਰ ਅ ਗਾਰਸੁਦਾਰਨਮਾਹੀਂ। ਨਿਰਖੇ ਸੁਖਤੇ ਪਰ ਪੂਰਣਤੇ ਤਨ ਛਾਗ

ਸੁ ਕੂਕਰ ਸੂਕਰ ਮਾਹੀਂ । ਸੁਖ ਨਾਰਿਨ ਕੇ ਸਭ ਤੁੱਲ ਅਹੈ ਪੁਨਿ ਰਾਸਭ ਕੂਕਰ ਭੂਪਤਿ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੫ ॥ ਗਜਾਨ ਸਹਾ- ਇਕ ਦੇਹਿ ਲਹੈ ਪੁਨਿ ਔਰ ਦੁਜਾਤਮਤਾ ਜਗ ਮਾਹੀਂ । ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਸੁਕਰਮ ਮਹੀ ਪੁਨਿ ਹੈ ਵਿਰਲੀ ਭਵ ਮੰਡਲ ਮਾਹੀਂ । ਕੋਵਿਦ ਕੌਨ ਸੁ ਭੋਗ ਭਜੇ ਪੁਨਿ ਆਤਮਨਾਸ ਚਹੇ ਭਵ ਮਾਂਹੀਂ । ਭੂੰ ਦਿਜ ਹੋਇ ਸਵਿਸ ਸੂਵਾ ਸੁਤ ਮੂਢਨ ਜਜੋਂ ਰਮੇ ਭੋਗਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੬ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਬ੍ਰਿਥਾ ਗਈ ਆਯੂ ਅਬ ਕੀਜੀਏ ਉਪਾਇ ਕਛੂ ਔਰ ਸਭ ਛੋਡ ਪ੍ਰਭ ਏਕ ਹੀਂ ਰਮੀਜੀਏ। ਰਾਮਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਉਰ ਧਾਰੀਏ ਲੰਕੇਸ਼ ਸਦਾ ਆਪ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸੀਯ ਰਾਮ ਹੂੰਕੋ ਦੀਜੀਏ । ਰਾਮ ਪਦ ਸੇਵ ਅਬ ਕੀਜੀਏ ਸੁਦੇਵ ਜਾਨਿ ਤਾਪਿਨ ਮਿਟਾਇ ਸੁ ਬਿਕੁੰਠ ਪਾਇ ਲੀਜੀਏ । ਨਾਹਿ ਜੋ ਕਮਾਹਿ ਪੁਨਿ ਅਧੋਗਤਿ ਜਾਂਹਿ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੀ ਨ ਹਾਨਿ ਕਛੁ ਆਪਨੋ ਹੀ ਛੀਜੀਏ ॥ ੨੭ ॥ ਮੇਰੋ ਵਾਕ ਮਾਨੋ ਮਮ ਹਿਤਹੈ ਬਖਾਨੋ ਤਵ ਕੀਜੀਏ ਸੁ ਸਾਧ ਸੰਗ ਭਜੋ ਉਰ ਰਾਂਮਕੋ ॥ ਸ਼ਰਨ ਜੁ ਆਇ ਤਿਨ ਲੇਤਹੈ ਬਚਾਇ ਉਰ ਰਾਘਵ ਧਿਆਇ ਪੁਨਿ ਮਰਕਤ ਸ਼ਾਮਕੋ । ਸੀਯਕੇ ਸਮੇਤ ਨਿਤ ਚਾਂਪ ਬਾਣ ਧਰੇ ਕਰ ਸੇਵ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਪਾਇਓ ਰਾਮ ਨਿਜ ਵਾਮ ਕੋ । ਵਿਭੀਖਨ ਸੁ ਲਖਮਨ ਸੇਵਤ ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ ਸ਼ਿਵਸੇ ਜਪੱਯਾ ਪੁਨਿ ਜਾਂਕੇ ਨਿਤ ਨਾਮ ਕੋ ॥ ੨੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਿਆਇ ॥ ੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ। ਤੋਟਕਛੰਦ॥

ਸੁ ਸੁਨੇ ਸੁਕ ਕੇ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕਹੇ। ਸਮ ਸੂਰ ਮਹਾਤਮ ਮੋਹਿ ਦਹੇ। ਉਰ ਰਾਵਣ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾਨ ਭਯੋ। ਜਨੁ ਦੇਤ ਜਲਾਇ ਸੁ ਬੋਲ ਕਹ੍ਯੋ॥ ੧॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥ ਸੇਵਕ ਹੈ ਦੁਰ ਬੁੱਧਿ ਮਹਾਂ ਗੁਰਕੇ ਸਮ ਮੈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਜਨਾਵੇਂ। ਮੈਂ ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੋ ਉਪ-ਦੇਸ਼ਕ ਤੂੰ ਮਮ ਭਾਖਤ ਨਾਂਹਿ ਲਜਾਵੇਂ। ਮਾਰ ਦਇਓਂ ਅਬਹੀ ਤੁਮਕੋ ਉਪਕਾਰ ਸੁ ਪੂਰਬ ਤੇ ਮਨ ਆਵੇਂ। ਤਾਂ ਕਰ ਰਾਖਤ ਹੌਂ ਤੁਮਕੋ ਬਧ ਲਾਇਕ ਜਾਹਿ ਨ ਫੇਰ ਸੁਨਾਵੇਂ॥ ੨॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਭਾਖ ਮੁਖਿ ਕਾਂਪਤ ਗਇਓ ਸੁ ਗੇਹ। ਸੁਕਕੀ ਕਥਾ ਪੁਰਾਤਨੀ ਸੁਨੀਓ ਧਾਰ ਸਨੇਹ॥ ੩॥

ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥ ਸੁਕ ਹੁਤੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਪੂਰਬੋ ਪੁਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਤ ਮਹਾਨ। ਬਾਂਨਪ੍ਰਸਥ ਵਿਧਾਨਕਰ ਤਪ ਕੀਨ ਤਾ ਮਤਿਮਾਨ। ਸੁਰ ਬ੍ਰਿਧ ਕਾਜ ਬਿਨਾਸ਼ ਦੈਤਨ ਕੀਨ ਯੱਗਜ ਅਪਾਰ। ਦੇਵ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜਾਨ ਦੈਤਨ ਕੀਨ ਦ੍ਵੈਖ ਸੁ ਭਾਰ॥੪॥

ਕਬਿੱਤ॥ ਜੰਜੂ ਦਾੜ ਨਾਮ ਇਕ ਰਾਕਸ਼ ਮਹਾਨ ਸੁਕ ਅੰਤਰ ਨਿਹਾਰੇ ਯਾਂਕੋ ਨੀਚ ਗਤਿਪਾਵਨੋ। ਏਕਸਮੇ ਆਇ ਸੁ ਅਗਸ੍ਤ ਜੇ ਪ੍ਰਹਸਤ ਰਿਖ ਸੁਕ ਬਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਸੁ ਕੀਨੋ ਅਤਿ ਪਾਵਨੋ। ਕੀਨ ਸੁਤ ਪੂਜਨ ਅਗਸ੍ਤ ਪਦ ਗਹੇ ਦੀਨ ਦੀਨ ਸੁ ਅਮੰਤ੍ਰਣ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮੇਰੇ ਪਾਵਨੋ। ਅਮੰਤ੍ਰਣ ਕੋਮਾਨ ਭਗਵਾਨ ਜੇ ਅਗਸ੍ਤ ਰਿਖ ਕਹ੍ਯੋਨ੍ਹਾਇ ਆਊਂ ਮਮ ਨਦੀ ਜਲ ਪਾਵਨੋਂ॥ ੫॥ ਅਗਸ੍ਤ ਜੋ ਪਧਾਰੇ ਤਵ ਅੰਤਰ ਨਿਹਾਰੇ ਸੁ ਅਗਸ੍ਤ

ਕੇ ਅਕਾਰ ਧਾਰ ਰਾਕਸ਼ਹੀ ਆਯੋ ਹੈ। ਭੋਜਨ ਜੋ ਦੇਹ ਤਵ ਲਾਇ ਕੈ ਸਨੇਹ ਸੁਕ ਆਮਿਖ ਬਨਾਯੋ ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਚੀਤ ਹੁਲਸਯੋ ਸੁਕ ਤੋਹਿਕੋ ਅਲਯੋ ਭਏ ਬਰਖ ਅਨੇਕ ਮਾਸ ਛਾਂਗ ਕੋ ਨ ਖਾਯੋ ਹੈ। ਤਥਾ ਸੁਕ ਮਾਨਿ ਪੁਨਿ ਛਾਂਗ ਮਾਸ ਆਨਿ ਤਿਨ ਭੋਜਨ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਮਾਸਕੋ ਬਨਾਯੋ ਹੈ ॥ ੬ ॥ ਭੋਜਨ ਕੇ ਕਾਜ ਜਬ ਬੈਠੇ ਮੁਨਿਰਾਜ ਤਬ ਰਾਖਸ਼ ਸੁ ਨੀਚ ਛਲ ਕੀਨੋਹੈ ਬਨਾਇ ਕੈ। ਸੁਕ ਨਾਰਿ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਮੋਹਿ ਬਿਸਥਾਰ ਨਰ ਮਾਸ ਬਹੁ ਪੱਕ ਤਿਨ ਦਯੋ ਹਰਖਾਇਕੈ। ਫੇਰ ਦੂਰ ਗਯੋ ਰਿਖ ਹੇਰ ਖੁਨਸਯੋ ਸੁ ਅਮੇਧ ਨਰ ਮਾਸ ਦਯੋ ਸੁਕਿਹ ਪਕਾਇਕੈ। ਅਮੇਧ ਨਰ ਮਾਂਸ ਦਯੋ ਤੋਹਿ ਮਤਿ ਨਾਸ ਭਈ ਹੋਹੁ ਸੁਕ ਰਾਖਸ਼ ਸੁ ਖਾਹਿ ਤੂੰ ਅਘਾਇਕੈ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਹ ਬਿਧਿ ਦਯੋ ਸਰਾਪ ਤਿਨਿ ਸੁਕ ਡਰ ਭਯੋ ਮਹਾਂਨ। ਅਗਸਤੁ ਮੁਨੀਸਰ ਪਾਸਹੀ ਕੀਨੋ ਸੁ ਕਹਿ ਬਖਾਨ ॥ ੮ ॥ ਅਬਹੀਂ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨਿਯੋ ਮਾਸ ਸੁ ਦੇਹ ਬਿਸਾਲ। ਤੈਸੋਹੀ ਤੁਮਕੋ ਦਯੋ ਦੀਨੋ ਸ੍ਰਾਪ ਕਰਾਲ ॥ ੯ ॥ ਸੁਨ ਸੁਕ ਵਾਕ ਮਹੂਰਤ ਧਾਰਜੋ ਤਾਹਿ ਧਿਆਨ। ਰਾਖਸ਼ਕੋ ਕ੍ਰਿਤ ਜਾਨ ਕਰ ਕੀਨੋ ਸੁਕਹਿ ਬਖਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਅਗਸਤੁ ਵਾਚ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਤੇਰੋ ਅਪਕਾਰੀ ਕੋਈ ਰਾਖਸ਼ ਬਿਕਾਰੀ ਦਯੋ ਮਾਨਸ ਕੈ ਮਾਸ ਮਮ ਤਾਂਹੀਂ ਛਲ ਕੀਨੋਹੈ ॥ ਬਿਨਾਹੀ ਬਿਚਾਰ ਮੁਨਿ ਸਤਮ ਉਦਾਰ ਮਮ ਧਾਰਿ ਉਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਪੁਨਿ ਸ੍ਰਾਪ ਤਵ ਦੀਨੋ ਹੈ। ਵਚਨ ਹਮਾਰੇ ਤੁਮ ਸਾਚਹੀ ਨਿਹਾਰੋ ਉਰਿ ਹੋਇ

ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਦੇਹ ਧਰ ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤ ਸੁਨੋ ਮਮ ਆਗੇ ਜਾਨ ਲੀਨੋ ਹੈ ॥ ੧੧॥ ਰਾਵਣ ਬਿਨਾਸ ਹਿਤ ਆਹਿੰਗੇ ਸੁ ਰਾਮ ਜਬ ਲੰਕ ਕੇ ਸਮੀਪ ਸਭ ਬਾਨਰ ਮਿਲਾਇਕੈ ॥ ਰਾਵਣ ਪਠਾਇ ਤੁਮ ਰਾਮ ਕੇ ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਹੋਇ ਹਲਕਾਰੇ ਸੁਕ ਪੇਖੇ ਮਨ ਲਾਇਕੈ । ਹੋਇ ਸ੍ਰਾਪ ਅੰਤ ਭਗਵੰਤ ਪਦ ਪਾਹਿ ਤਬ ਰਾਵਣਕੇ ਪਾਸ ਤੱਤ ਗਜਾਨ ਤੂੰ ਸੁਨਾਇਕੈ । ਯ ਅਗਸ੍ਤ ਕਹਜੋ ਸੁਕ ਬਿੱਪ ਦੁਖ ਲਹਯੋ ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਭਯੋ ਰਾਖਸ਼ ਸੁ ਦੇਹ ਪਲਟਾਇਕੈ ॥ ੧੨ ॥ ਰਾਵਣ ਕੋ ਪਾਇ ਭਯੋ ਚਾਰੋ ਸੁਖਦਾਇ ਅਬ ਸਾਨੁਜ ਨਿਹਾਰੇ ਰਾਮ ਪੂਜੀ ਅਭਿਲਾਖੀਯੇ । ਰਾਵਣ ਕੋ ਗਜਾਨ ਤਿਨ ਕੀਨੋ ਹੈ ਬਖਾਨ ਪੁਨਿ ਭਯੋ ਦਿਜ ਰਾਜ ਸੁ ਵਿਖਾਨਸ ਹੈ ਸਾਖੀਏ । ਮਾਲਵਾਨ ਨਾਮ ਆਯੋ ਰਾਖਸ਼ ਮਹਾਨ ਮਤਿ ਮਾਨ ਵਹਿ ਰਾਵਣਕੀ ਮਾਤ ਪਿਤ ਭਾਖੀਏ । ਰਾਵਣ ਕੋ ਭਾਖਿਓ ਬਨਾਇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤਿਨ ਸਾਂਤਿ ਉਰ ਆਤਮਾ ਸੁਨੀਜੇ ਤਾਂਕੀ ਸਾਖੀਏ॥ ੧੩ ॥ ਮਾਲਵਾਨੋਵਾਚ ॥

ਕਬਿੱਤੁ। ਸੁਨਿ ਦੈਂਤ ਰਾਜ ਮਮ ਵਾਕ ਹਿਤ ਕਾਜਪੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਮੱਯੋ ਜਬ ਮਨਮੈ ਸੁ ਆਇ ਹੈਂ । ਪੁਰੀਕੇ ਮਝਾਰੀ ਜਬ ਆਈ ਰਾਮ ਤਜਾਰੀ ਪੁਨਿ ਤਾਹੀਂ ਤੇ ਲਗਾਇਯੋ ਨਮਿੱਤ ਤੁ ਦਿਖਾਇ ਹੈ। ਤੇਈ ਮੈਂ ਬਖਾਨੋ ਭੂਪ ਧਰੋ ਨਿਜ ਕਾਨੋ ਤਨ ਹੋਹਿੰਗੇ ਬਿਨਾਸ਼ ਸਭ ਦੁਖਨੁ ਨਸਾਇ ਹੈਂ । ਖਰ ਘੋਰ ਤੁ ਪੁਕਾਰੇ ਮੇਘਗਾਜੈ ਭੀਤਕਾਰੇ ਪੁਨਿ ਲੰਕਕੇਮਝਾਰੇ ਸ੍ਰੋਣ ਨੀਰਧ ਬਸਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੪ ॥ ਲਿਗ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਪੁਨਿ ਪਾਹਿ ਪਰੇ ਸੇਵ

ਸੁ ਚਲੰਤ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਉਤ ਪਾਤ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ। ਕਾਲਕਾ ਸੁ ਸ੍ਵੇਤ ਦੰਤ ਹਾਸਤ ਨਿਕਾਰ ਆਗੇ ਗਊਅਨ ਕੇ ਮਾਹਿ ਸੁਤ ਰਾਸਭ ਸੁ ਜਾਇ ਹੈਂ। ਮੂਖਕ ਨਿਵਲ ਔ ਮਜਾਰ ਸਾਥ ਜੁਧ ਕਰੇ ਪੰਨਗ ਗਰੁੜ ਸੰਗ ਕੋਪਕੈ ਲਰਾਇ ਹੈਂ। ਬਿਕਟ ਕਰਾਲ ਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਿਸਾਲ ਪੁਨਿ ਕਾਰੇ ਪੀਰੇ ਰੂਪ ਗ੍ਰਿਹਿ ਓਰ ਦਿਖਰਾਇ ਹੈਂ॥੧੫॥ਇਨਤੇ ਸੁ ਆਦਿਲੈ ਨਮਿੱਤ ਭੁ ਅਨੇਕ ਹੋਇ ਕੁਲ ਰਛਪਾਲ ਹਿਤ ਸਾਂਤ ਅਬ ਕੀਜੀਏ। ਸੀਘ ਸਤ ਕਾਰ ਧਨ ਸਾਥਲੈ ਅਪਾਰ ਦਸਕੰਠ ਅਬ ਹਾਥਿ ਜੋਰ ਰਾਘਵ ਕੋ ਦੀਜੀਏ। ਰਾਮ ਜਲ ਸਾਈ ਹੈ ਨਰਾਇਣ ਸੁ ਜਾਨ ਉਰ ਕਹਜੋ ਦਸਮੌਲ ਉਰ ਦ੍ਵੈਖ ਨਾਹਿ ਕੀਜੀਏ। ਆਪ ਔ ਮੰਦੋਦਰੀ ਲਵਾਇ ਮੇਘਨਾਦ ਸੁਤ ਪਾਂਇ ਜਾਇ ਪਰੋ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਣ ਬਖਸ਼ੀਜੀਏ॥ ੧੬ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪਾਵ ਤਹੀ ਜਨ ਧਾਹਿ ਤਰੇ ਭਵ ਨੀਰਧ ਪਾਰੇ। ਹੁਹਿ ਰਾਮ ਕੇ ਸੇਵਨ ਤੇ ਪਰਿ ਪਾਵਨ ਮਾਨਵ ਨਾ ਵਹਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਭਜ ਤੂੰ ਉਰਭਾਵ ਬਢਾਇ ਭਲੇ ਵਹਿ ਰਾਮ ਬਸੇ ਸਭ ਚੀਤ ਮਝਾਰੇ। ਯਦੱਪਿ ਤੂੰ ਦੁਰਾਚਾਰਅਹੇ ਹਰਿ ਸੇਵਨ ਤੇ ਮਿਟੇ ਪਾਪ ਤੁਮਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕੀਜੇ ਮੇਰੇ ਵਾਕ ਕੋ ਰਾਜਨ ਕੁਲ ਹਿਤ ਕਾਜ। ਤੀਨਭਵਨ ਸਿਰਤਾਜ ਤੁਮ ਕੀਜੇ ਲੰਕਾ ਰਾਜ ੧੮ ॥ ਮਾਲਵਾਨ ਹਿਤ ਵਾਕ ਕੋ ਧਰੇ ਨ ਰਾਵਣ ਕਾਨ ॥ ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਦਸ ਕੰਠ ਵਹੁ ਕਾਲ ਉਮਾ ਬਲਵਾਨ ॥ ੧੯ ॥ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਮਾਲਵਾਨ ਓਰ ਕਹੇ ਵਾਕ ਸੋ ਕਠੋਰ ਖਲ

ਰਾਕਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਦਸਕੰਠ ਖੁਨਸਾਯੋ ਹੈ। ਮਾਨਵ ਸੁ ਦੀਨ ਬਾਮ ਤਾਹੀਂ ਕੀ ਬਡਾਈ ਕਰੇਂ ਸੁਨੋ ਸਭ ਲੋਕ ਮਾਲਵਾਨ ਕੌ ਕਰਾਯੋ ਹੈ। ਬਾਨਰ ਅਧੀਨ ਕਹੇ ਬਲੀ ਪਰਬੀਨ ਰਾਮ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਹੀਨ ਤਾਤ ਬਨਕੋ ਪਠਾਯੋਹੈ।ਤੇਰੀ ਬਾਤ ਪਾਇ ਰਛੁ ਰਾਮ ਹੈ ਪਠਾਈ ਜਰ ਛੋਡ ਕੁਬਰੀਤ ਪੱਖ ਰਾਮਕੋ ਅਲਾਇਓ ਹੈ॥ ੨੦॥ ਜਾਹਿ ਘਰਿ ਮਾਹਿਂ ਅਤਿ ਬੂਡੋ ਮਤਿਨਾਹਿ ਕਛੁ ਬੰਧ ਜਾਨਿ ਤੇਰੇ ਸਭ ਵਾਕਹੈਂ ਸਹਾਰਿਆ। ਅਬਫੇਰ ਨ ਉਚਾਰੋ ਹਾਥ ਡੰਡਲੈ ਪਧਾਰੋ ਯਹਿ ਤੇਰੋ ਦੁਰਿ ਵਾਕ ਕਾਨ ਜਾਰਤ ਹਮਾਰਿਆ। ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਗੁਨਿਵਾਂਨ ਗਏ ਮਾਲਵਾਨ ਚਢਿ ਰਾਵਣ ਮਹਲ ਕਪਿ ਸੈਨਕ ਨਿਹਾਰਿਆ। ਜੇਈ ਪਾਸ ਆਏ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਪਠਾਏ ਸੰਗ ਰਾਮ ਜਾਇ ਲਰੋ ਇਮ ਰਾਵਣ ਉਚਾਰਿਆ॥੨੧॥ਲਖਮੀਨਿ ਦਇਓ ਧਨ ਰਾਮ ਕਰ ਲਇਓ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਨਿਹਾਰਿ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ ਬਹੁ ਧਾਰਿਆ। ਮਹਲ ਉਦਾਰ ਸਿਰ ਛਤ੍ਰ ਤੋ ਹਜਾਰ ਫਿਰੇ ਗ੍ਰੀਵ ਸਿਰ ਲਸੇ ਸੁ ਅਮਾਤ ਫਿਰ ਵਾਰਿਆ। ਆਧੇ ਚੰਦਕੇ ਅਕਾਰ ਏਕਬਾਨ ਸੁ ਉਦਾਰ ਰਘੁਬੀਰ ਖੁਨਸਾਇ ਸੁ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਨਿਕਾਰਿਆ। ਸਿਤ ਛਤ੍ਰ ਤੋ ਹਜਾਰ ਦਸ ਮੁਕਟਿ ਉਦਾਰ ਪੁਨਿ ਆਧਹੀ ਨਿਮੇਖ ਮਾਹਿਂ ਸਭ ਕਟਿ ਡਾਰਿਆ॥ ੨੨ ॥ ਰਾਵਣਅਚੰਭ ਮਾਨ ਭਇਓ ਸੁ ਲਜਾਇਮਾਨ ਊਚਬਾਸ ਤਯਾਗ ਬਰੇ ਭੌਨਕੇ ਮਝਾਰਿਆ। ਮੰਤਰੀਬੁਲਾਏਸੁਪ੍ਰਹਸ੍ਤਆਦਿਆਇਕਰੋ ਕਪਿਨ ਲਰਾਈ ਰਣ ਹੇਤ ਵੈ ਪਧਾਰਿਆ। ਭੇਰੀਆਂ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਬਜੇ

ਜੋਧਿਆ ਸਨਾਹ ਸਜੇ ਗਹੇ ਰਣਧੀਰਵਜੇ ਗੋਮੁਖਿਨਗਾਰਿਧਾ। ਸਿੰਘਵੀਪ ਗਧੇ ਪਰ ਛਢਕੇ ਪਧਾਰੇਕਈਕੇਈ ਭਏ ਮਹਿਖ ਸੁ ਊਠਨ ਸਵਾਰਿਆ ॥ ੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਖੜਗ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਫਾਸ ਧਨ ਯਸੁਟੀ ਤੋਮਰ ਸਾਂਗ ॥ਲੈ ਸਭ ਦੁਆਰਨਕੋ ਚਲੇ ਪੁਰ ਪਾਲਨ ਕਸਤਾਂਗ ॥ ੨੪ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਉਤ ਰਾਮ ਸੁ ਪੂਰਬਹੀ ਸਭ ਬਾਨਰ ਸਿੰਘਰ ਕੇ ਹਿਤ ਪ੍ਰੇਰ ਚਲਾਏ। ਤਰੁ ਪਾੜ ਉਖਾਰ ਸੁ ਭੂਧਰਕੋ ਪੁਨਿ ਸ੍ਰਿੰਗ ਪਹਾਰਨ ਹਾਥ ਉਠਾਏ। ਨਿਕਸੇ ਕਬਿ ਰਾਵਣ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਰਣ ਚਾਹਿਭਰੇ ਪੁਨਿ ਦ੍ਵਾਰਣ ਆਏ। ਕਪਿ ਰਾਘਵ ਕੇ ਹਿਤ ਕਾਜ ਸਭੈ ਚਢ ਲੰਕ ਅਵਾਸਨ ਮੈਂ ਕਿਲਕਾਏ ॥ ੨੫ ॥ ਕਬਿੱਤ॥ ਦ੍ਰੁਮ ਔ ਪਹਾਰ ਪੁਨਿ ਮੂਠਨ ਉਬਾਰ ਕਪਿ ਯੂਥ ਸੁ ਹਜਾਰ ਕੋਟਿ ਯੂਥ ਸਿਰਦਾਰਿਯਾ। ਕੋਟਿ ਸਤ ਚਾਰ ਪੁਨਿ ਔਰ ਕਿਲ ਕਾਰ ਆਏ ਲੰਕ ਗਢ ਘੇਰ ਲੀਨੋ ਚਹੇ ਕਪਿਮਾਰਿਯਾ। ਕੂਦੇ ਬਲਿ ਧਾਰ ਕਪਿ ਗਜੇ ਕਿਲਕਾਰ ਮੁਖ ਰਾਮ ਜੀਤ ਕਹੇਂ ਲਖਮਨਿ ਜੀਤ ਸਾਰਿਯਾ। ਰਾਜਾ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਸੁ ਜੀਤਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਜੇ ਹੋਇ ਬਾਤਸਾਚੁ ਰਘੁਨਾਥ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰਿਯਾ॥ ੨੬॥ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਮੁਖ ਮੈਂ ਭਾਖ ਕਪਿ ਲਰੇ ਸੁ ਦੈਤਨ ਸਾਥ। ਕਯੋਂਨ ਲਏਂ ਰਣਜੀਤ ਕਪਿ ਸਾਥ ਭਏ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ੨੭ ॥

ਕਬਿੱਤ ॥ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗਦ ਕੁਮਦ ਨੀਲ ਨਲ ਸਭ ਸ ਰਬ ਸੁ ਮੈਂਦਵ ਦੁਵਿਦ ਪਹਿਚਾਨੀਯੇ। ਜਾਂਮਵਾਨਦਧਿ ਮੁਖਿ ਕੇਸਰੀ ਸੁਤਾਹਿ ਭੁਵ ਔਰ ਬਲਵੰਤ ਜੇਈ ਯੂਥਪ ਬਖਾਨੀਯੇ

। ਗਢਕੇ ਦੁਆਰ ਜਾਇ ਚਢੇ ਕਿਲਕਾਰ ਕਪਿ ਚਾਰ ਦਿਸ ਰੋਕੀ ਦਸਕੰਠ ਰਾਜ ਧਾਨੀਯੇ। ਤਰੁ ਔ ਪਹਾਰ ਕੋ ਉਖਾਰ ਰਣ ਮਾਰੇ ਕਪਿ ਕਾਟੇ ਨਖ ਦੈਂਤ ਕਪਿ ਮਹਾਂ ਬਲਿਵਾਨੀਯੇ ॥ ੨੮॥ ਰਾਖਸ਼ ਉਦਾਰ ਸਭਦ੍ਵਾਰਕੋ ਪਧਾਰ ਆਇ ਭਿੰਡਪਾਲ ਪਰੁ ਸ਼ਤ੍ਰ ਸੂਲਿ ਅਸਿ ਧਾਰਕੈ। ਬਾਨਰ ਕੀ ਸੈਨ ਮਾਹਿ ਆਯੁਧ ਚਲਾਹਿ ਭਲੇ ਮਹਾਂ ਕਾਇ ਮਹਾਂ ਬਲ ਹਾਥਨ ਉਭਾਰ ਕੈ। ਪੁਨਿ ਬਾਨਰ ਸੁ ਮਾਰੇ ਰਾਮ ਜੀਤਕੋ ਉਚਾਰੇ ਖਲਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਖਾਹਿ ਕਪਿ ਭਟਿ ਕਿਲਕਾਰ ਕੈ ।ਮਹਾਂ ਸ੍ਰੋਣ ਕੀਚ ਭਯੋ ਸਿਗਰ ਕੇ ਬੀਚ ਬਹੁ ਭਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸੁ ਅਭੂਤ ਹੀ ਅਕਾਰ ਕੈ ॥ ੨੯ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਤੇ ਗਜ ਵਾਜ ਸਵਾਰ ਭੁਏ ਰਥ ਕਾਂ ਚਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਦੈਤ ਸਵਾਰੇਂ। ਰਾਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭਿਰੇ ਰਣਮੈਂ ਸੁ ਦਸੋ ਦਿਸ ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰੇਂ। ਰਾਖ਼ਸ਼ ਔ ਕਪਿ ਬੀਰ ਬਲੀ ਜਯ ਆਪਹੁ ਆਪਨ ਕੋ ਉਰ ਧਾਰੇਂ। ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੋ ਕਪਿ ਬੀਰ ਹਨੇ ਕਪਿ ਬੀਰਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇਂ ॥ ੩੦ ॥ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਨ ਡੀਠ ਕਰੀ ਕਪਿ ਦੇਵਨ ਅੰਸਿ ਜਏ ਸੁ ਭਵਾਨੀ। ਹੋਤ ਭਏ ਬਲਵੰਤ ਸਭੈ ਕਪਿ ਤਾਹਿ ਕਰੇ ਜਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨੀ। ਸੀਯ ਪ੍ਰਕੋਪ ਸੁ ਪਾਪ ਹਨੇ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਪਾਲਕ ਹੈ ਮਤਿ ਮਾਨੀ। ਕ੍ਰਾਂਤ ਹਰੀ ਬਲ ਟੂਟ ਗਏ ਰਨ ਰਾਕਸ਼ਮਾਰ ਕਰੀ ਕਪਿ ਘਾਨੀ ॥ ੩੧॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਚੌਬਾਈ ਅਵਿਸੇਖ ਨਿਜ ਸੈਨਤੁ ਬਿਸ਼ੇਖਹਨੀਂ ਹੇਰ ਮੇਘਨਾਦਮਨ ਕ੍ਰੋਧ ਬਹੁਧਾਰਿਯੋ। ਬਿਰੰਚਬਰਦੀਨੋ ਭਯੋ ਬਨੋਮ ਮਾਹਿੰ ਲੀਨੋ ਪੁਨ

ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਜੋਈ ਸੋਈ ਮਨ ਮੈਂ ਸੰਭਾਰਿਓ । ਨਾਨਹੂੰ
ਬਿਧਾਨ ਕੇ ਸੁ ਬਾਨਦੈਕਮਾਨ ਭਜੇ ਬਾਨਰ ਅਨੇਕ ਰਣਮਾਹਿ
ਮਲ ਡਾਰਿਓ । ਸਰ ਜਾਲ ਯੋ ਚਲਾਏ ਜਨ ਬਾਰਦ ਬਸਾਏ ਸੁ
ਅਚੰਭ ਕਪਿ ਮਾਨ ਉਰ ਰਾਮਕੋ ਚਿਤਾਰਿਓ ॥੩੨॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਕੇ ਜਾਨ ਉਰ ਰਾਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਮਾਨ। ਖਿਨ
ਹਰਿ ਮੌਨ ਸੁ ਧਾਰਿਆ ਪੁਨਿ ਕੋਪੇ ਭਗਵਾਨ॥੩੩॥ ਕਬਿਤ
॥ ਰਾਮ ਕੋਪ ਧਾਰੇ ਸਮ ਪਾਵਕ ਕਰਾਰੇ ਬਲਿ ਬਾਨਰ ਦਿਖਾਰੇ
ਹਰਿ ਬੋਲੇ ਮੁਸਕਾਇਕੈ । ਚਾਂਪਕੋ ਚੜ੍ਹਾਇ ਅਬ ਬੇਗ ਭ੍ਰਾਤ
ਧਾਇ ਕਰ ਮਾਰੋ ਮੇਘਨਾਦ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤ੍ਰ ਸੁ ਚਲਾਇ ਕੈ ।
ਮੇਘਨਾਦ ਸੁਨੇ ਯਹ ਰਾਮਕੇ ਬਖਾਨੇ ਬਚ ਭਯੋ ਸਾਵਧਾਨ ਉਰ
ਰਹਜੋ ਡਰ ਪਾਇਕੈ । ਮਾਇਕ ਸੁ ਦੈਤ ਖਲ ਕਰਤ ਅਨੇਕ
ਛਲ ਭਯੋ ਡਰ ਭਾਰੀ ਗਢ ਲੰਕ ਧਸੋ ਧਾਇਕੈ ॥੩੪॥ ਰਾਮ
ਤੋ ਨਿਹਾਰੀ ਗਿਰੀ ਬਾਨਰ ਕੀ ਸੈਨ ਸਾਰੀ ਭਯੋ ਦੁਖ ਭਾਰੀ
ਹਨੂਮਾਨ ਕੋ ਬਖਾਨੀਆਂ । ਖੀਰ ਨਿਧਿ ਤੀਰ ਇਕਿ ਦ੍ਰੌਣ
ਗਿਰਿ ਬੀਰ ਦਿਬ ਔਖਧੀ ਮਹਾਨ ਅਬ ਸੋਈ ਬਨੇ ਆਨੀਆ
। ਬੇਗ ਜਾਹਿ ਭਾਈ ਪਥ ਬੇਰ ਨ ਲਗਾਈ ਕਛੂ ਬਾਨਰ
ਜਿਵਾਇ ਜੱਸ ਹੋਇ ਤੇ ਮਹਾਨੀਆਂ । ਵਾਯੁ ਕੇ ਕੁਮਾਰ ਚਲੇ
ਬੇਗ ਸੁ ਪਧਾਰ ਪਥ ਰਾਮਚੰਦ ਆਇਸ ਸੁ ਸੀਸ ਧਰ
ਮਾਨੀਆਂ॥੩੫॥ਦ੍ਰੋਣਹੀ ਪਹਾਰ ਕੋ ਉਖਾਰ ਕਪਿ ਆਨੋ ਸਭ
ਬਾਨਰ ਜਿਵਾਇ ਗਿਰ ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਯੋ ਹੈ। ਪੂਰਬ ਸਮਾਨ ਨਾਦ
ਭੈਰਵ ਮਹਾਨ ਕਪਿ ਗਾਜੇ ਬਲਵਾਨ ਦਸਕੰਠ ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ

ਹੈ। ਬਿਸਮੈ ਅਪਾਰ ਭਯੋ ਰਾਵਣ ਮਝਾਰ ਉਰ ਪਾਇ ਦੁਖ ਭਾਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਯੋਂ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਘਵ ਮਹਾਨ ਮੇਰੋ ਬੈਰੀ ਬਲਵਾਨ ਜਗ ਦੇਵਤਾ ਬਨਾਯੋ ਗਢ ਲੰਕ ਚਢ ਆਯੋ ਹੈ ॥ ੩੬॥ ਮਮ ਸੈਨ ਕੇ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਸਭ ਚਢੇ ਨ ਬਿਚਾਰ ਕਰੈਂ ਰਾਮ ਬਧ ਕਾਜ ਅਬ ਏਹੀ ਉਰ ਆਨੀਆਂ। ਮੰਤਰੀ ਸੁ ਭਾਈਮੇਰੇ ਜੇਹੀ ਸੁਖਦਾਈ ਸਭ ਸੰਘਰਨਿਮਿਤਜਾਹਿ ਆਇਸਕੋ ਮਾਨੀਆਂ। ਜੇਈ ਨਹਿ ਜਾਂਹਿ ਰਣ ਭੂਮਿ ਤੇ ਡਰਾਹਿ ਪੁਨਿ ਰਹੇ ਘਰ ਮਾਹਿ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਣ ਹਿਤ ਠਾਨੀਆਂ। ਤਿਨਕੋ ਸੁ ਮਾਰੋਂ ਨਿਜ ਦੇਸ ਤੇ ਨਿਕਾਰੋਂ ਨਿਤ ਭਈ ਤਿਨ ਹਾਂਨ ਮਮਆਇਸੁ ਨ ਮਾਨੀਆਂ ॥ ੩੭ ॥ ਸੁਨਕੈ ਭਵਾਨੀ ਸਭ ਡਰੇ ਦਸਕੰਧ ਬਾਨੀ ਕੋਵਿਦ ਸੁਧੀਰ ਰਨ ਚਲ ਅਸਿ ਧਾਰੀਆ। ਅਤਿ ਕਾਇ ਔ ਪ੍ਰਹਸਤ ਮਹਿਨਾਦ ਸੁ ਮਹੋਦਰ ਹੈ ਰਾਵਣਕੀ ਸੈਨ ਕੋ ਜਿ ਭਾਖੀਏ ਸ੍ਰਿਦਾਰੀਆ। ਦੇਵ ਸਤ੍ਰੁ ਏਕ ਪੁਨਿ ਦੂਸਰੋ ਨਿਕੁੰਭ ਸੁਨਿ ਤੀਸਰੋ ਸੁਰਾਂਤਿਕ ਨਰਾਂਤਕਹੈ ਚਾਰੀਆ। ਔਰ ਜੇਈ ਬੀਰ ਬਲਵੰਤ ਰਣ ਧੀਰ ਕਪਿ ਲਰਨਕੇ ਹੇਤ ਚਲੇ ਸੈਨ ਕੈ ਹਜ਼ਾਰੀਆ॥੩੮॥ਬਾਨਰ ਕੀ ਸੈਨ ਧਸਿ ਰਾਖਸ਼ਿ ਅਪਾਰ ਬਲ ਮਾਰੇ ਕਪਿ ਧਾਇ ਖਲ ਆਯੁਧ ਚਲਾਇ ਹੈਂ। ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਭਿੰਡ ਪਾਲ ਬਾਨ ਖੜਗ ਕਰਾਲ ਸੁ ਬਿਸਾਲ ਭੁਜ ਤਾਨ ਤਾਨ ਪਰਸ ਬਗਾਇ ਹੈਂ। ਔਰ ਸੁ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਸਤ੍ਰੁ ਕੋ ਘਾਤ ਕਰੇ ਮਾਰ ਕਪਿ ਥਬਪ ਸੁ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਗਿਰਾਇ ਹੈਂ। ਬਾਨਰ ਉਖਾਰ ਕੈ ਪਹਾਰ ਤਰੁ ਸਿੰਗ ਮਾਰੇ ਮੂਠਿ ਕੇ

ਪ੍ਰਹਾਰ ਨਖ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਖਾਇ ਹੈਂ ॥ ੩੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥
ਨਖ ਦੰਤਨ ਮੂਠ ਚਲਾਇ ਘਨੀ ਵਰ ਰਾਕਸ਼ ਕੇ ਕਪਿ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰੇ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਹਨੇ ਰਣ ਰਾਖਸ਼ ਕੇਚਿਤ ਕੇਚਿਤ ਸੂਰਯ ਕੇ ਸੁਤ ਮਾਰੇ। ਹਨੁਮਾਨ ਹਨੇ ਪੁਨ ਔਰ ਕਪੀਸ਼ਨ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਸਿਰਮੈ ਸਰਝਾਰੇ। ਰਘੁਨਾਇਕ ਤੇਜ ਸੁ ਪਾਇ ਭਲੇ ਕਪਿ ਹੋਇ ਬਲੀ ਰਣ ਮੈਂ ਕਿਲਕਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਰਾਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਿਹੀਨ ਜੇ ਰਾਖਸ਼ ਉਮਾ ਮਲੀਨ। ਕਪਿ ਸਮ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ਬਲ ਸੰਗਰ ਭਏ ਸੁਦੀਨ ॥ ੪੧ ॥ ਸਰਬੇਸ਼ੁਰ ਪੁਨ ਸਰਬ ਮਯ ਸਰਬ ਬਿਧਾਤਾ ਜੋਇ। ਮਾਯਾ ਮਾਨੁਖ ਵੇਸ ਧਰ ਕਰੇ ਬਿਡੰਬਨ ਸੋਇ ॥ ੪੨ ॥ ਸਦਾ ਸੱਚਦਾ ਨੰਦ ਮਯ ਰਾਮ ਬਖਾਨੇ ਬੇਦ। ਮਾਇਆ ਰਣ ਲੀਲਾ ਕਰੇ ਸਦਾ ਰਹੇ ਨਿਹ ਖੇਦ ॥ ੪੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਜੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਪੰਚਮੋਂ ਧਿਆਇ ॥ ੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ

ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਣ ਮੰਡਲ ਸੈਨ ਹਨੀ ਅਤਿਕਾਇ ਸੁ ਆਦਿ ਮਹਾ ਬਲ ਧਾਰੀ। ਮਨ ਰਾਵਣ ਕੋ ਉਰ ਤਾਪ ਭਯੋ ਦੁਖ ਭੀਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭਇਓ ਉਰ ਭਾਰੀ। ਪੁਨਿ ਪਾਲਨ ਕੇ ਹਿਤ ਥਾਪ ਧਰੇ ਮਘਵਾਜਿਤ ਪੂਤ ਸੁ ਲੰਕ ਮਝਾਰੀ। ਭਿਰਣੇ ਰਣ ਰਾਮ ਸੋ ਆਪ ਗਇਓ ਸੰਗ ਰਾਕਸ਼ ਲੈ ਜੁ ਬਡੇ ਬਲ ਕਾਰੀ ॥੧॥ ਸਜੰ-ਦਨ ਮਾਹਿ ਅਰੂਢ ਭਇਓ ਕਰ ਆਯੁਧ ਔਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰੇ। ਰਾਘਵ ਊਪਰ ਦੌਰ ਪਰੋ ਦਸ ਕੰਧਰ ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ ਪੁਕਾਰੇ

। ਭੀਮ ਭੁਜੰਗਮ ਸੇ ਸਰ ਲੈ ਕਪਿ ਬੀਰ ਬਲੀ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮਾਰੇ। ਔਰਨ ਕੀ ਗਤਿ ਕੌਨ ਗਿਨੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗਿਰੇ ਰਣ ਮੰਡਲਮਾਰੇ॥੨॥ਪਾਨਿ ਗਦਾ ਰਣ ਮਾਹਿ ਖੜੇ ਸੁਵਿਭੀਖਣ ਰਾਵਣ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਮਯ ਦਾਨਵ ਦਾਜ ਦਈ ਸ਼ਕਤੀ ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਓਰ ਹਨੀ ਰੁਖ ਭਾਰੇ । ਪਾਵਕ ਤੇ ਮੁਖਿ ਮਾਂਹਿ ਵਸੈ ਜਨੁ ਆਜ ਵਿਭੀਖਣ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਾਰੇ। ਰਾਮ ਅਤੇ ਇਨ ਕੋ ਸੁ ਦਯੋ ਬਧ ਲਾਇਕ ਨਾ ਲਖਮੀਨਿ ਬਿਚਾਰੇ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਪਿਖਆਵਤੀ ਵਹਿ ਸ਼ਕਤਿ ਲਖਮਣ ਐਸ ਮੁਖੋ ਬਖਾਨ। ਧਰ ਧੀਰ ਵੀਰਯ ਵੰਤ ਲਖਮਣ ਹਾਥ ਲਈ ਕਮਾਨ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਵਿਭੀਖਣੇ ਕੇ ਖਰੋਆਗੇ ਜਾਇ । ਅਕੰਪ ਮੇਰੁ ਸਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਐਸ ਡੀਲ ਸੁਹਾਇ ॥ ੪ ॥ ਸਾ ਸ਼ਕਤਿ ਲਖਮਣ ਦੇਹਿ ਮੈ ਆਮੋਘ ਪੈਠੀ ਧਾਇ। ਸ਼ਕਤਿ ਮਾਇਆ ਈਸ਼ਕੀ ਖਿਣ ਮਾਹਿ ਲਏ ਉਪਾਇ। ਸਭ ਸ਼ਕਤ ਕੇ ਆਧਾਰ ਲਖਮਣ ਹੈਂ ਮਹਾਤਮ ਰੂਪ। ਕਿਆ ਕਪਟਸ਼ਕਤਿ ਸੁ ਕਰ ਸਕੇ ਵਹਿ ਸ਼ੇਸ਼ ਹਰਿ ਤਨ ਰੂਪ॥ ੫ ॥ ਤਥਾਪਿ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਲੀਨੇ ਭਏ ਤੱਤ ਅਨੁਸਾਰ। ਤਨ ਭਈ ਗਿਰਜਾ ਮੂਰਛਾ ਵਹਿ ਗਿਰੇ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰ। ਦਸ ਕੰਠ ਧਾਯੋ ਲੇਨ ਕੋ ਨਹਿ ਤੇ ਲਿਓ ਕਰਿ ਜਾਇ। ਬਲ ਲਾਇ ਰਾਵਣ ਹਾਰਿਓਪੁਨਿ ਰਹਯੋ ਉਰ ਬਿਸਮਾਇ॥ ੬ ॥ ਸਰਬ ਜਗ ਕੋ ਸਾਰ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ ਆਹਿ ਵਿਰਾਜ। ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਤਾਂਕੋ ਤੋਲਈ ਲਘੁ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਕੋ ਰਾਜ। ਗ੍ਰਹੀਤ ਕਾਮ ਸੁ ਲਖਮਣੋ ਪਿਖ ਰਾਵਣੰ

ਹਨੁਮਾਨ। ਕਪਿ ਮੁਸ਼ਟ ਛਾਤੀ ਮਾਰੀਆ ਵੈ ਲਗੀ ਬਜ੍ਰ
ਸਮਾਨ ॥ ੭॥ ਮੂਠਿ ਕੇ ਪ੍ਰਹਾਰ ਰਾਵਣ ਗਿਰੇ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰ।
ਮੁਖ ਨੈਨ ਕਾਨ ਸੁ ਜਾਇ ਲੋਹੂ ਝਰੇ ਮਨੋ ਪਹਾਰ। ਦਸ ਕੰਠ
ਨੈਨ ਸੁ ਘੂਮ ਯਾ ਪੁਨਿ ਖੜੇ ਰਥ ਢਿਗ ਜਾਇ। ਹਨੁਮਾਨ
ਲਖਮਣ ਧਾਇਕੈ ਢਿਗ ਲਏ ਹਾਥ ਉਠਾਇ॥ ੮ ॥ ਨਰਾਜ
ਛੰਦ ॥ ਸੁ ਰਾਮ ਕੇ ਸਮੀਪ ਬਾਹੁ ਮਾਹਿ ਧਾਰ ਆਨਿਯੋਂ ।
ਹਨੂਮਤੰ ਸੁਹਾਰਦੰ ਸੁ ਭਕਤਿ ਸੇਸ ਜਾਨਿਓਂ । ਲਘੰ ਭਰਾਵ
ਪਾਇਓ ਅਜੇ ਸਰੂਪ ਭਾਰਿਆ। ਨਾਰਾਇਣਾ ਸੁ ਜਾਨਕੈ ਭਈ
ਸੁ ਸਾਂਗ ਨਿਆਰਿਆ ॥੯॥ ਭੁਜਾ ਸੁ ਬੀਸ ਸਜੰਦਨੇ ਧਸੀ ਸੁ
ਬੇਗ ਧਾਇਕੈ। ਸਨੇ ਸੁ ਪਾਇ ਸੰਗ ਯਾ ਰਖੇਸ਼ ਕੋਪ ਪਾਇ
ਕੈ ॥ ਸੁ ਚਾਂਪ ਹਾਥ ਮੈ ਲਇਓ ਸੁ ਰਾਮ ਓਰ ਧਾਇਓ। ਨਿਹਾਰ
ਰਾਮ ਕੋਪ ਯੌਂ ਉਮਾ ਹਨੂ ਬੁਲਾਇਓ ॥ ੧੦ ॥ ਹਨੂਮਤੰ
ਅਰੂਢ ਰਾਮ ਸਜੰਦਨੇ ਸੁ ਰਾਵਣੰ। ਪਰੇ ਸੁ ਰਾਮ ਧਾਇਕੈ
ਸੁਹਾਂਹਿ ਮੇਘ ਸਾਵਣੰ। ਟਣੰਤਕਾਰ ਚਾਂਪ ਕੋ ਸੁ ਰਾਮ ਹਾਥ ਲੈ
ਕਰੇ। ਮਨੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਬੱਜਰੰ ਧੁਨੰ ਅਕਾਸ਼ ਹੈਂ ਕਰੇ ॥ ੧੧ ॥
ਗੰਭੀਰ ਰਾਮ ਬੋਲ ਯੌਂ ਰਖੇਸ਼ ਕੋ ਸੁਨਾਇ ਹੈ। ਕੁਜਾਹਿ ਰਾ
ਖਸਾਧਮਾਂ ਖਿਣੇਕ ਭੂ ਠਰ੍ਹਾਇਹੈ। ਸਮੰ ਨਿਹਾਰਹੋ ਸਦਾ ਕਰੇ
ਅਨਿਸ਼੍ਟ ਮੇਰਿਆ। ਕੁਜਾਹਿ ਨੀਚ ਭਾਗਕੇ ਕਟੋਂ ਸੁ ਸੀਸ ਤੇ
ਰਿਆ॥੧੨॥ਸੁ ਜਾਹਿ ਬਾਣ ਸੋਂ ਹਨੇ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਧਮਾਲੀਏ
। ਗਏ ਅਨੇਕ ਵੈ ਬਲੀ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਮਾਹਿ ਚਾਲੀਏ। ਸੁ ਕੇਕਈ
ਕੇ ਨੰਦਨਾ ਹਨੋ ਸੁ ਵਾ ਰਿਸਾਹਿਕੈ। ਖਿਣੇਕ ਠਾਢਿਓ ਰਹੋ ਨ

ਜਾਇ ਤੂ ਪਲਾਇਕੈ ॥੧੩॥ਸੁ ਰਾਮ ਵਾਕ ਯੋਂ ਸੁਨੇ ਸੁ ਮਾਰਤੀ ਨਿਹਾਰਕੈ। ਦਸਾਨਨੇ ਹਨੂੰ ਹਨੇ ਸੁ ਚਾਂਪ ਬਾਣ ਮਾਰ ਕੈ। ਸੁ ਬਾਣ ਤੀਖਣੀ ਹਤੇ ਹਨੂਨ ਤੇ ਜੁਹਾਰਿਆ। ਵਿਵਰਧ ਤੇਜ ਗਾਜਿਆ ਸੁ ਵਾਯੁਕੇ ਕੁਮਾਰਿਆ ॥੧੪॥ ਤਬੈ ਸੁ ਹੇਰ ਮਾਰਤੀ ਭੁਏ ਬਣੰ ਸੁ ਭਾਰਿਆ। ਸੁਭੱਦ੍ਰਕੇ ਸਮਾਨ ਰਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਚੀਤ ਧਾਰਿਆ। ਤੁਰੰਗ ਸੂਤ ਸਜੰਦਨੰ ਧੁਜੰ ਹਨੂ ਸੁਹਾਇਆ । ਪਤਾਕ ਛੱਤ੍ਰ ਕਾਟਿ ਰਾਮ ਬਾਣ ਕੈ ਬਗਾਇਆ ॥ ੧੫ ॥ ਸੁ ਫੇਰ ਰਾਵਣੰਹਨੇ ਸਰੇਕ ਲੈ ਸਰਾਸਨੰ। ਸੁ/ਬੱਜ੍ਰ ਕੈ ਮਹੀਧਰੰ ਹਨੇ ਸੁ ਪਾਕਸਾਸਨੰ। ਸੁ ਰਾਮ ਬਾਣ ਕੈ ਹਤੇ ਚਚਾਲ ਮੋਹ ਰਾਵਣੇ। ਗਿਰੇ ਸੁ ਚਾਂਪ ਹਾਥ ਤੇ ਸਮੀਪ ਰਾਂਮ ਲਾਵਣੇ ॥ ੧੬॥ ਸੁ ਅਰਧ ਚੰਦ੍ਰ ਬਾਣਕੈ ਚਿਛੇਦ੍ਰ ਕ੍ਰੀਟ ਮੁਤਮੰ। ਲਸੈ ਸੁ ਭੂਮਿ ਮੈ ਪਰੋ ਮਨੋ ਰਵੀ ਅਨੁਤਮੰ। ਸੁ ਰਾਮ ਆਗਿਆ ਦਈ ਸੁ ਬਾਣ ਦੇਹ ਤੇ ਦਲੰ। ਧਸੋ ਸੁ ਲੰਕ ਜਾਇਕੈ ਸੁ ਪ੍ਰਾਤ ਪੇਖੀਏ ਬਲੰ॥੧੭॥ ਸੁ ਰਾਮ ਬਾਣ ਕੈ ਹਤੋ ਸੁ ਦਰਪ ਰਾਵਨੰ ਗਯੋ। ਸੁ ਭਾਗ ਲੰਕ ਮੈਂ ਗਯੋ ਲਜਾਇਮਾਨ ਸੋ ਭਯੋ। ਸੁ ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਪਿਖੇ ਸੁ ਮੂਰਛੇ ਪਰੇ ਧਰੇ। ਮਾਨੁਖ ਭਾਵ ਪਾਇਕੈ ਬਿਲਾਪ ਰਾਮਜੀ ਕਰੇ॥ ੧੮ ॥ ਹਨੂੰਮਤੇ ਬਖਾਨਿਓ ਸੁ ਲਖਮਣੰ ਜਿਵਾਈਏ। ਮਹੋਖਧੀਸੁ ਆਨ ਬੇਗ ਢੀਲ ਨਾ ਲਗਾਈਏ। ਸੁ ਬਾਨਰਾ ਜਿਵਾਇ ਫੇਰ ਔਖਧੀ ਲਿਆਇਕੈ ॥ ਤਥੇਤ ਭਾਖ ਮਾਰਤੀ ਚਲੇ ਸੁ ਬੇਗ ਧਾਇਕੈ॥੧੯॥ਕਬਿਤੁ॥ ਵਾਯੁ ਬੇਗ ਗਯੋ ਜਲ ਸਾਗਰ ਕੇ ਪਾਰਪਇਓ ਏਹੀ ਸਮਾਚਾਰ

ਹਲਕਾਰੇ ਲਖ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਰਘੁਬੀਰ ਹਿਤ ਭਾਈ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਹਨੂਮਾਨ ਖੀਰ ਸਾਗਰ ਪਠਾਯੋ ਹੈ। ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਜਿਵਾਇ ਸੁ ਮਹੋਖਧੀ ਅਨਾਹਿ ਯਹ ਸੁਨੀ ਦਸਕੰਧ ਹਲਕਾਰੇ ਸੁ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ। ਭਈ ਚਿੰਤ ਭਾਰੀ ਗਈ ਰਾਤ ਕੇ ਮਝਾਰੀ ਕਾਲਨੇਮੀ ਕੇ ਅਵਾਸ ਸੁ ਉਦਾਸ ਦੁਖ ਪਾਯੋ ਹੈ॥ ੨੦॥ ਏਕਲੌ ਨਿਹਾਰ ਆਯੋ ਭੌਨ ਕੇ ਮਝਾਰ ਦਸਕੰਠ ਸਿਰਦਾਰ ਕਾਲਨੇਮੀ ਬਿਸਮਾਯੋ ਹੈ। ਜ਼ੋਰ ਕਰਦੋਊ ਪੁਨਿਭਰੇ ਉਰ ਸੋਊ ਕਰ ਪੂਜਾ ਅਰਘਾਦਿ ਪੁਨ ਆਗੇ ਯੌਂ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਰਾਜ ਕਹੋ ਕੌਨ ਅਬ ਕਾਜ ਪੁਨ ਰਾਤ ਕੋ ਅਕੇਲੋ ਗ੍ਰਹ ਕਾਹੇ ਮਮ ਆਯੋ ਹੈ। ਉਰ ਦੁਖੀ ਅਤ ਦੀਨ ਮਨ ਰਾਵਣ ਮਲੀਨ ਸੁ ਬੁਲਾਇ ਕਾਲਨੇਮੀ ਕੋ ਹਿਮਾਲਜਾ ਅਲਾਯੋ ਹੈ॥ ੨੧॥ ਕਾਲ ਬਲਵਾਨ ਮਮ ਦੁੱਖ ਤੇ ਮਹਾਨ ਭਯੋ ਮਾਰ ਰਣ ਸਾਂਗ ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਮਮ ਮਾਰਿਯੋ। ਮਹਾਬੇਗ ਵਾਨ ਲੇਨਿ ਔਖਧੀ ਮਹਾਨ ਭਯੋ ਤਾਹਿ ਕੇ ਜਿਵਾਨਹਿਤ ਹਨੂ ਹੈ ਪਧਾਰਿਯੋ। ਬਿਘਨ ਜਿਮ ਹੋਇ ਤਿਮ ਕਰੋ ਕਾਜ ਸੋਇ ਤੁਮ ਮਹਾ ਮਤ ਮਾਨ ਕਾਜ ਬਨੇਗੋ ਸਵਾਰਿਯੋ। ਮਾਯਾਮੁਨਿ ਭੇਸ਼ਧਰ ਹਨੂਮਾਨ ਮੋਹਿਕਰ ਕਾਲਕੋ ਬਿਤਾਇ ਆਇ ਮੰਦਰ ਮਝਾਰਿਯੋ॥ ੨੨॥ ਰਾਵਣ ਕੀ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਕਾਲਨੇਮੀ ਹਨੂਮਾਨ ਸੁਨੀਯੇ ਲੰਕੇਸ਼ ਬਾਤ ਤੋਹਿ ਕੇ ਉਚਾਰਿਯੋ। ਕਾਜ ਤੇ ਸਵਾਰੋਂ ਨਹਿ ਆਪਨੌ ਬਿਚਾਰੋਂ ਕਛੁ ਤੋਹਿ ਹਿਤ ਕਾਜ ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਜ ਧਾਰਿਯੋ। ਮ੍ਰੀਚ ਬਨ ਹਾਲ ਸੋਈ ਹੋਇਗੋ ਹਵਾਲ

ਮਮ ਬਿਨਹੀ ਸੰਦੇਹ ਪਥਿ ਤ੍ਯਾਂਹੀ ਕੇ ਪਧਾਰਿਯੋ । ਬੁਰੋ ਜਿਨ ਮਾਨ ਕਛੁ ਕਰਤ ਬਖਾਨ ਹਿਤ ਹੋਹਿਗੋ ਤੁਮਾਰੋ ਮਨ ਐਸੇਈ ਬਿਚਾਰਿਓ ॥੨੩॥ ਹਨੇ ਸੁਤ ਭਾਈ ਕੁਲ ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਘਾਈ ਅਬ ਜੀਵਨੋ ਸੁਕਾਜ ਦਸਕੰਠ ਤੇ ਨਿਹਾਰੀਯੇ । ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਕਾਜਤੇਰੇ ਕਾਜ ਨਾਹਿੰ ਕਿਤੇ ਸੁਨਿ ਆਪਨੋ ਸ਼ਰੀਰ ਜੜ ਰੂਪਹੈ ਬਿਚਾਰੀਯੇ । ਸੀਯ ਰਾਮ ਦੀਜੀਯੇ ਵਿਭੀਖਣ ਕੋ ਲੰਕ ਰਾਜ ਤਪੋ ਬਨ ਬੀਚ ਦਸਕੰਠ ਜੂ ਪਧਾਰੀਯੇ । ਪ੍ਰਾਤ ਜਲ ਨ੍ਹੱਯੇ ਕ੍ਰਿਤ ਨੀਤ ਕੀ ਪਠੱਯੇ ਅਬ ਡਾਰ ਰਾਜ ਸਾਜ ਮੁਨਿ ਭੇਖਕੇ ਸਵਾਰੀਯੇ ॥ ੨੪ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਏਕ ਠੌਰ ਸੁਬੈਠ ਨੀਕੇ ਆਸਨੰ ਕੁਸ਼ ਧਾਰ। ਵਿਖੇ ਜੇ ਪ੍ਰਤਬੰਧਕਾ ਸਭ ਦੇਹਿ ਉਰ ਤੇ ਟਾਰ। ਰੋਕ ਇੰਦ੍ਰੈ ਆਪਨੇ ਪੁਨਿ ਆਨ ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕੀਜੇ ਲੰਕ ਪਤਿ ਸਭ ਪਾਪ ਤੇ ਮਿਟ ਜਾਂਹਿ॥ ੨੫ ॥ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਨਿਆਰੇ ਆਤਮਾ ਨਿਸਪਾਪ ਲੇਹਿ ਬਿਚਾਰ । ਸੰਸਾਰ ਥਾਵਰ ਜੰਗਮੋ ਤਨ ਬੁਧਿ ਇੰਦ੍ਰੈ ਧਾਰ । ਆਬ੍ਰਹਮ ਤ੍ਰਿਣਪਰਯੰਤਸੁਨੀਏ ਦੇਖੀਯੇ ਪੁਨਿਜੋਇ। ਪਰਕ੍ਰਿਤ ਮਾਇਆ ਭਾਖੀਯੇ ਇਹ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹਿੰ ਕੋਇ ॥ ੨੬ ॥ ਜਗ ਜਨਮ ਇਸਥਿਤ ਨਾ ਰਹੇ ਯਹ ਆਹਿ ਕਰਨੇਹਾਰ। ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੁਪੇਦ ਪਰਜਾ ਰਚੇ ਬਹੁਬਿਸਤਾਰ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁ ਲੋਭ ਆ ਦਿਕ ਆਹਿਪ੍ਰਤ ਮਹਾਨ। ਹਿੰਸਾ ਸੁ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੰਠਕਾ ਦਸਕੰਠ ਲਹੇ ਪਛਾਨ ॥ ੨੭ ॥ ਨਿਜ ਗੁਣ ਦਿਖਾਇ ਸੁ ਆਤਮਾ ਕੋ ਮੋਹਿ ਦੇਵੈ ਡਾਰ। ਅਰੋਪ ਹੈ ਪੁਨ ਆਤਮਾ ਮੈ ਆਪਨੇ ਬੇਕਾਰ

। ਵਸ ਆਪਨੇਕਰ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਪੁਨ ਕ੍ਰੀੜ ਹੈ ਮਿਲ ਤਾਂਹਿ। ਸੁਧ
ਆਤਮ ਜਾਂ ਮਿਲੇ ਦੁਖ ਪੇਖ ਹੈ ਨਿਜ ਮਾਂਹਿ॥ ੨੭॥ ਭੁਲਾਇ
ਆਪਨ ਆਪਕੋ ਨਿਜ ਆਤਮਾ ਸੁ ਪਰੇਸ਼। ਮਾਇਆ ਗੁਣ
ਮੋਹਿਓ ਬਹੁ ਪਾਇ ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼। ਜਬਮਿਲੈ ਸਾਚੇ ਗੁਰੂ ਕੋ
ਵਹੁ ਕਰੇ ਬੋਧ ਉਧਾਰ। ਨਿਵਰਤਇਸ਼ਟਨਿਜਾਤਮਾਦਸਕੰਠ
ਲੇਤ ਨਿਹਾਰ॥ ੨੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੁ ਹੋਵਈ
ਤਜਾਗੇ ਬੰਧਨ ਸੋਇ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਜੇ ਗੁਣ ਭਾਖੀਏ ਰਹੇ ਨ
ਤਾਮੈ ਕੋਇ॥ ੩੦॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਦਸਕੰਠ ਤੂੰ ਨਿਜ
ਆਤਮਾਂ ਕੋ ਏਵ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰ। ਰੋਕ ਇੰਦ੍ਰੈ ਆਪਨੇ ਅਬ
ਤਜੋ ਸਗਲ ਬਿਕਾਰ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨ ਸੁ ਆਤਮਾਕੋ ਪੇਖ ਹੈਂ
ਮਨ ਲਾਇ। ਦਸਕੰਠ ਸਾਚੀ ਭਾਖਹੌਂ ਸਭ ਬੰਧ ਤੇ ਮਿਟ
ਜਾਇ॥੩੧॥ ਗੀਧਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ॥ ਧਿਆਇ ਨਿਰਗੁਣ
ਨਾਂ ਸਕੇ ਤਬ ਸਗੁਣ ਧਯਾਨਹਿ ਕੀਜੀਯੇ। ਲੰਕੇਸ਼ ਤੇ
ਹਿਤ ਭਾਖਿਯੋ ਅਬ ਮਾਨ ਸੋਈ ਲੀਜੀਏ। ਰਿਦ ਪਦਮ ਕੋਸ਼
ਸੁ ਹੇਮ ਪੀਨੇ ਜੜੇ ਮਣਿਗਣਿ ਸੋਭਈ। ਮ੍ਰਿਦ ਵਿਛੇ ਸ੍ਵਛ
ਵਿਛਾਵਣੇ ਪਿਖ ਦੇਵਤਾ ਮਨ ਲੋਭਈ॥੩੨॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ॥
ਤਹਾਂ ਜਾਨਕੀ ਸਹਿ ਰਾਮ ਬੈਠੇ ਦਾਮਨੀ ਘਨ ਸਜਾਮ। ਬੀਰ
ਆਸਨ ਕੰਜ ਦ੍ਰਿਗ ਪਟ ਚੰਚਲਾ ਅਭਿਰਾਮ। ਕ੍ਰੀਟ ਹਾਰ
ਕਿਯੂਰ ਕੋ ਸਭ ਨੂਪਰਾਂ ਝਨਕਾਂਹਿ। ਕਰ ਕਨਕ ਸੁੰਦਰ ਸੋਭਈ
ਬਨ ਮਾਲ ਗਲ ਲਸਕਾਂਹਿ॥ ੩੩॥ ਲਖਮਣ ਫਰੇ ਕਰ
ਦੋ ਧਨੂੰ ਰਘੁਬੀਰ ਸੇਵੇ ਨੀਤ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਾਵਣ ਧਿਆ
ਇ ਤੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੋ ਚੀਤ। ਪਰਾ ਭਗਤਿ ਸ ਕੀਜੀਏ

ਸਭ ਬੰਧ ਤੇ ਮਿਟਿ ਜਾਇ। ਚਰਿਤ੍ਰ ਤੂੰ ਸੁਨਿ ਰਾਮਕੇ ਦਸਕੰਠ ਨਿਜ ਮਨੁ ਲਾਇ॥ ੩੪॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪੂਰਬ ਪਾਪ ਤੇ ਖਿਣ ਏਕਮੈਂ ਮਿਟਿ ਜਾਇ। ਅਗਨਿ ਮੈਂ ਜਿਮ ਤੂਲਰਾਸਾ ਪੜੀ ਨਾ ਠਹਿਰਾਇ। ਭਜ ਰਾਮ ਪੂਰਨ ਏਕ ਤੂੰ ਪੁਨਿ ਤਯਾਗ ਵੈਰ ਮਹਾਂਨ। ਨਿਜ ਭਗਤਿ ਸੁਕਤਿ ਸੁ ਰਾਮ ਭਜੀਏ ਪੁਰਖ ਜੋਇ ਪੁਰਾਨ॥ ੩੫॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਖਸ਼੍ਮੋ ਧਯਾਇ॥ ੬॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ॥

ਕਾਲਨੇਮਕੇ ਵਾਕਿ ਸੁਨਿ ਕਹੇ ਜੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਾਰ। ਰਾਵਣ ਕੇ ਦੁਖ ਭਰਯੋ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਪੁਨਿ ਭਾਰ॥ ੧॥ ਕਬਿਤੁ॥ ਕਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਉਰ ਕੋਪਤ ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਤਾਤੇ ਘ੍ਰਿਤ ਮਾਹਿੰ ਜਨ ਸੰਬਰ ਸੁ ਡਾਰਿਯੋ। ਹਨੋ ਅਬ ਤੋਹਿ ਤਵ ਆਇਸੁ ਨ ਕਰੀ ਮੋਹਿ ਰਾਮ ਕਛੁ ਦਯੋ ਤਾਂਤੇ ਐਸੇ ਸੁ ਉਚਾਰਿਯੋ॥ ਰਾਘਵ ਕੋ ਦਾਸ ਭਯੋ ਮੋਹਿਤੇ ਪਲਾਇ ਗਯੋ ਕਹਯੋ ਕਾਲਨੇਮੀ ਦੇਵ ਕ੍ਰੋਧ ਬਨੇਂ ਡਾਰਿਯੋ। ਬਾਤ ਨ ਸੁਹਾਇ ਤਬ ਕਰੋਂ ਤੇ ਸਹਾਇ ਮੁਖਿ ਐਸੇ ਤਾਂ ਅਲਾਇ ਕਾਲਨੇਮੀ ਹੈ ਪਧਾਰਿਯੋ॥੨॥ ਰਾਵਣ ਕੇ ਵਾਕ ਮਾਨ ਗਿਰਜਾ ਪਯਾਨ ਕੀਨੋਂ ਹਨੂੰਮਤ ਬਿਘਨ ਕਾਲ ਨਿਜਕਾਯੋ ਹੈ। ਹਿਮਮਾਲ ਢਿਗ ਜਾਇ ਉਮਾ ਕੀਨੋ ਹੈ ਉਪਾਇ ਇਕ ਬਡੋ ਬਿਸ੍ਤਾਰ ਬਨ ਤਾਪ ਕੋ ਬਨਾਯੋ ਹੈ। ਮੁਨਿ ਭੇਸ਼ ਧਾਰੇ ਬਹੁ ਸਿੱਖਿ ਪਰਵਾਰੇ ਕਰ ਲਈ ਅੱਖਰਮਾਲ ਡੀਮ ਡਾਂਮ ਤੇ ਸੁਹਾਯੋ ਹੈ। ਪੱਥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਤਿਨ ਕੀਯੋ ਹੈ ਅਡਾਨ ਇਮ ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤਹਿੰ ਬੇਗ ਪੁਨਿ ਆਯੋ ਹੈ॥ ੩॥ ਦੇਖ

ਹਨੂਮਾਨ ਇਕ ਆਸ਼੍ਰਮ ਮਹਾਂਨ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਗਲਤਾਨ ਮਨ ਏਹੁ ਹ ਬਿਚਾਰਿਓ। ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਪ੍ਰਬੀਨੋਂ ਤਪ ਬਨ ਹੈ ਨਵੀਨੋਂ ਜਬ ਆਗੇ ਹਮ ਆਏ ਤਬ ਏਹੁ ਨ ਨਿਹਾਰਿਓ। ਮਾਰਗ ਭੁਲਾਨੇਂ ਕੈ ਦੁਚੀਤ ਭੂਮ ਮਾਨੇਂ ਮਮ ਧਸੋ ਬਨ ਬੀਚ ਯਹਿ ਆਸ੍ਰਮ ਅਪਾਰਯੋ। ਦੇਖ ਮੁਨਿ ਧੀਰ ਅਤਿ ਸ਼ੀਤਲ ਸੁ ਪੀਵ ਨੀਰ ਦ੍ਰੋਣ ਗਿਰ ਜਾਊਂ ਹਨੂਮਾਨ ਨਿਰਧਾਰਿਯੋ ॥੪॥ ਐਸੇ ਤੁ ਬਖਾਨ ਬਰੇਬੀਰ ਹਨੂੰਮਾਨ ਬਨਯੋਜਨ ਮਹਾਂਨ ਇਕ ਆਸ਼੍ਰਮ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ। ਕਦਲੀ ਖਜੂਰ ਪੁਨਿ ਪਨਸ ਗਰੂਰ ਫਲਪਾਕੇ ਅਤਿ ਭਾਰੇ ਤਰੁ ਭੂਮਿ ਲਟਕਾਏ ਹੈਂ। ਤਪਿ ਬਲਿ ਹੇਰ ਮ੍ਰਿਗ ਸ਼ੇਰ ਸੁ ਚੁਫੇਰ ਚਰੇ ਭਏ ਮੀਤ ਭਾਰੇ ਬੈਰਭਾਵ ਬਿਸਰਾਏ ਹੈਂ। ਤਾਹਿੰ ਬਨ ਬੀਚ ਕਾਲਨੇਮੀ ਖਲ ਨੀਚ ਇਕ ਆਸ਼੍ਰਮ ਬਨਾਇ ਠਾਵ ਨੂਤਨੇਂ ਬਨਾਏ ਹੈਂ ॥੫॥ ਇੰਦ੍ਰ ਗੋਪ ਧਾਰ ਕਰ ਗੋਮੁਖੀ ਮਝਾਰ ਸ਼ਿਵ ਲਿਗ ਹੈ ਉਦਾਰ ਤਿੰਹਪੂਜੈ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਇਕ ਖੀਰ ਸੋਂ ਨ੍ਹਵਾਏ ਇਕ ਕੁਸਮ ਚਢਾਏ ਇਕਲਏ ਢਿਗ ਫੇਰੀ ਮੁਨਿ ਗਾਲ ਕੋ ਬਜਾਇਕੈ। ਧੂਪ ਕੋ ਚਢਾਏ ਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ ਤੁ ਅਲਾਏ ਫਿਰ ਕਰੇ ਸ਼ਿਵ ਧ੍ਯਾਂਨ ਦੋਊ ਨੈਨ ਕੋ ਮਿਲਾਇਕੈ। ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਪੇਖ ਮੁਨਿ ਜਾਨਿਯੋ ਬਿਸ਼ੇਖ ਪੁਨਿ ਕਰੀ ਅਭਿ ਬੰਦਨਾਂ ਭਵਾਨੀ ਢਿਗ ਜਾਇਕੈ॥ ੬ ॥ਭਗਵਨ ਰਾਮ ਕੋ ਸੁ ਦੂਤ ਪਹਿਚਾਨੋਂ ਮਮ ਹਨੂੰਮਾਨ ਨਾਮ ਮੇਰੋ ਲੋਕ ਮੇਂ ਬਖਾਨੀਏ। ਰਾਮ ਕਾਜ ਹੈ ਮਹਾਨੋ ਖੀਰ ਸਾਗਰ ਸੁਜਾਨੋਂ ਮਮ ਭਈ ਤ੍ਰਿਖ ਭਾਰੀ ਕਹਾਂ ਪਾਯਤ ਹੈ ਪਾਨੀਏਂ ।

ਯਥੇਸ਼੍ਰ ਸੁ ਪਾਨ ਜਲ ਕੀਜੀਏ ਬਖਾਨ ਮੁਨ ਬੇਗ ਮਮ ਜਾਨੌਂ
ਉਰ ਯਹੀ ਪਹਿਚਾਨੀਏਂ । ਸੁਨਿਹਨੂੰਮਾਂਨ ਬਾਨੀ ਕਾਲ ਨੇਮੀ
ਹੂ ਬਖਾਨੀ ਸੁਨੀਯੇ ਭਵਾਨੀ ਬਾਤ ਵਾਹੀ ਨਿਜਕਾਂਨੀਏਂ॥੭॥
ਕਮੰਡਲ ਕੁ ਨੀਰ ਤੁਮ ਪੀਵੋ ਕਪਿਧੀਰ ਯਹਿ ਪਾਕੇ ਫਲ
ਭਾਰੇ ਅਬ ਨੀਕੇ ਮੁਖਿ ਦੀਜੀਯੇ ।ਆਸ਼੍ਰਮ ਨਿਵਾਸ ਕਰੋ ਮਨਕੇ
ਕਲੇਸ ਹਰੋ ਸੋਇ ਰਹੋ ਨੀਕੇ ਉਰ ਚਿੰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਜੀਯੇ ।
ਭੂਤ ਔ ਭਵਿੱਖਤ ਪ੍ਰਬਲ ਕੈ ਪਛਾਨੋ ਸਭ ਭਈ ਬਾਤ ਲੰਕ
ਅਬ ਸੋਈ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਏ। ਲਖਮਣ ਹੈ ਉਥਾਨੇਂ ਬਾਨਰ
ਜਿਵਾਨੇ ਸਭ ਰਾਮਕੇ ਨਿਹਾਰੇ ਕਪਿ ਉਰਮੈਂ ਪਤੀਜੀਯੇ॥ ੮॥
॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਕਹਜੋ ਮੁਨਿ ਕੋ ਸੁ ਕਮੰਡਲ
ਮੈਂ ਜਲ ਨਾਂ ਤਿਪਤਾਇ। ਜਲ ਕੋ ਸਰ ਮੋਹਿ ਵਿਖਾਇ ਵਿਜੇ
ਜਲਿ ਪਜਾਸ ਭ੍ਰਈ ਮੁਨਿ ਮੈਂ ਅਧਿਕਾਇ। ਸੁ ਤਥਾ ਮੁਖਭਾਖ
ਮਹਾਂ ਕਪਟੀ ਕਪਟੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇ। ਬਟ
ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰ ਕੁਜਾਇਭਲੇ ਅਬ ਨੀਰ ਤਲਾਵ ਸੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾ
ਏ॥ ੯॥ ਨੈਨ ਮਿਲਾਇ ਸੁਨੀਰ ਅਚੋ ਪੁਨਿ ਆਵਹੁਬੇਗ ਸੁ
ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ । ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੁਮੇਂ ਸੁ ਮਹੋਖਧ ਜਾਕਰ
ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਭਾਖ ਕਥਾ ਹਨੂਮਾਨ ਗਏ ਦ੍ਰਿਗ ਮੀਟ ਧਸੇ
ਜਲ ਤਾਲ ਮਝਾਰੇ। ਪੀਨ ਲਗੇ ਜਲ ਕੋ ਜਬਹੀਂ ਮਕਰੀ
ਇਕ ਆਇ ਗਈ ਕਪਿ ਭਾਰੇ॥੧੦॥ ਘੋਰ ਸਰੂਪ ਮਹਾਂਨ
ਤਿਨ੍ਹੇਂ ਪਿਖ ਤਾਂ ਹਨੂਮਾਂਨਭਯੋ ਰੁਖਕਾਰੀ। ਦੋ ਕਰ ਮਾਹਿਂ ਫਰੀ
ਮਕਰੀ ਮੁਖਿ ਫਾਰ ਦਈ ਮਕਰੀ ਵਹੁਮਾਰੀ। ਦਿੱਬ ਅਪੱਛਰ

ਰੂਪ ਧਰੇ ਹਨੁਮਾਂਨ ਵਹੀ ਨਭਿ ਮਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰੀ। ਹੈ ਨਭਿਤੇ ਅਬ ਹੀਂ ਉਤਰੀ ਜਨ ਰੂਪ ਬਿਰਾਜਤ ਤਾਹਿ ਅਪਾਰੀ॥੧੧ ॥ ਗੀਧਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ॥ਧਜਾਨ ਮਾਲੀ ਨਾਂਮ ਤਿਹ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕੋ ਤਿਨ ਭਾਖਿਯੋ। ਪਰਸਾਦਿ ਤੇਰੇ ਵਾਯੁ ਸੁਤ ਯੇ ਸ੍ਰਾਪ ਮੇਰੋ ਨਾ ਖਿਯੋ। ਸ੍ਰਾਪ ਪੂਰਬ ਥੋ ਦਯੋ ਪੁਨਿ ਭਯੋ ਹੇਤ ਮਹਾਂਨੀਯੇਂ॥ ਇਕ ਕਾਲਨੇਮੀ ਦੈਤ ਆਸ਼੍ਰਮ ਨਾ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਜਾਨੀਯੇ॥੧੨। ਹੈ ਵਿਘਨ ਕਰਨੇਂ ਕਾਜ ਯਾ ਕੋ ਲੰਕ ਨਾਥ ਪਠਾਇਯੋ। ਯਹਿ ਆਹਿ ਮੁਨਿਨ ਵਹਿੰਸਕੋ ਮੁਨਿ ਭੇਸ਼ ਯਾਹਿ ਬਨਾਇਓ। ਹਨ ਦੁਸ੍ਰ ਦ੍ਰੌਣ ਸੁ ਭੂਧਰੇ ਕਪਿਜਾਹਿਂ ਸਾਚ ਬਤਾਇਆ। ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਲੋਕ ਮੈਂ ਤਵ ਸੰਗ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇਆ॥੧੩॥ ਇਮ ਭਾਖ ਗਈ ਸੁਸੁਰਗ ਕੋ ਹਨੂਮਾਨ ਆਸ਼੍ਰਮ ਆਇਓ। ਆਇਓ ਪਿਖ ਤਾਹਿ ਕੋ ਪੁਨ ਕਾਲਨੇਮਿ ਅਲਾਇਯੋ। ਕਪਿ ਸੱਤਮਾਂ ਤੂੰ ਆਉ ਬੇਗਹ ਨਾਂ ਬਿਲੰਬ ਸੁ ਕੀਜੀਯੇ। ਤਵ ਮੰਤ੍ਰ ਦੇਵਉਂ ਕਾਂਨ ਮੈਂ ਗੁਰ ਦੱਖਨਾ ਮਮ ਦੀਜੀਯੇ॥੧੪॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨ ਹਨੁਮਾਂਨਅਪਨੀਬਾਂਧਮੂਠਸੁਭਾਰੀਯਾ। ਗੁਰ ਦੱਖਣਾਂ ਮੁਨਿ ਲੀਜੀਯੇ ਇਮ ਭਾਖ ਤਾਂ ਉਰ ਮਾਰੀਆ। ਤਜਿ ਆਖਿਮਾਲ ਸ ਗੋ ਮੁਖੀ ਮੁਨਿਭੇਸ਼ ਦੈਤ ਉਤਾਰਕੈ।ਹਨੂਮਾਨ ਸੋਂ ਲਰਨੇਂ ਲਗੋ ਬਹੁ ਮਾਇਆ ਬਿਸਤਾਰਕੈ॥੧੫॥ ਮਹਾਂ ਮਾਇਕ ਦੂਤਯਹਿ ਹਨੂਮਾਂਨ ਮਾਇ ਨ ਕੋ ਅਰੇ। ਮਾਰਮੁਸ਼੍ਰਿ ਤੋਰ ਸਿਰ ਹਨੁੰਮਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਸੁ ਤਾਂ ਹਰੇ। ਪੁਨਿ ਲਾਂਘ ਖੀਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰਕੋ ਗਿਰ ਦ੍ਰੌਣ ਤਾਹਿੰ ਨਿਹਾਰਿਯੋ।ਪਿਖੀ ਨਾਂ ਤਹਿਔਖਧੀ

ਗਿਰ ਨਿਖਲ ਤਾਂਹਿ ਉਖਾਰਿਯੋ ॥ ੧੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਉਪਾਰ ਪਹਾਰਕੋ ਲੈ ਕਰਮੈਂ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਸੁ ਰਾਘਵ ਕੀ ਢਿਗ– ਆਇ ।ਆਂਨ ਪਹਾਰ ਧਰੇ ਢਿਗ ਮੈਂ ਹਨੂਮਾਂਨ ਮੁਖੋਂ ਹਸ ਵਾਕ ਅਲਾਇ। ਜੋ ਕਛੁ ਜੋਗ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਬ ਆਪਿ ਬਿਲੰਭ ਸੁ ਦੇਹ ਮਿਟਾਇ।ਯੋਂ ਸੁਨਕੈ ਹਨੁਮਾਂਨ ਗਿਰਾ ਰਘੁਨਾਥ ਭਲੇ ਮਨਮੈ ਹਰਖਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਲਈ ਔਖਧੀ ਧੀਰ ਰਘੁਪਤਿ ਸੰਗ ਸੁਖੇਂਣਕੇ। ਕਰੀ ਚਕਿਤਸਾ ਬੀਰ ਲਖਮਣ ਲਏ ਜਿਵਾਇਕੈ ॥ ੧੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਪਤੋਥਿਤ ਜੋ ਲਖਮੰਨਿਉਠੇਮੁਖਿਭੀਤਰਯਾਬਿਧਬੈਨਅਲਾਇ । ਕਹਿਜਾਹਿ ਰਹੇ ਰਣ ਠਾਵੇ ਅਬੈ ਦਸਕੰਠ ਦਯੋ ਯਮ ਲੋਕ ਪਠਾਇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹ੍ਯੋ ਲਖਮੰਨਿ ਜਬੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੂ ਹਰਖਾਇ ।ਸਿਰਚੂੰਮ ਉਮਾਂ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਰਘੁਨਾਇਕ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਕੰਠ ਲਗਾਇ ॥ ੧੯ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਕਹ੍ਯੋ ਭਗਵਾਨ ਸਨ ਮਾਂਨ ਹਨੂਮਾਨ ਕਰੇ ਤੇਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭ ਹੋਹਿ ਕਾਜ ਸਾਰਿਆ। ਲਖਮਣ ਭਾਈ ਕੇ ਮਿਟਾਇ ਦਏ ਘਾਇ ਸਭ ਤੇਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਜੁ ਜੀਵਤ ਨਿਹਾਰਿਆ। ਐਸੇ ਪੁਨਿ ਭਾਖ ਰਘੁਨਾਥ ਕਪਿ ਸਾਥ ਲਏ ਔਰ ਕਪਿ ਨਾਥ ਪੁਨਿ ਸਾਥ ਹੀ ਪਧਾਰਿਆ। ਚੜ੍ਹੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਤੇਜਧਾਂਮ ਪੁਨਿ ਸਾਥ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਕੈ ਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਬਿਚਾਰਿਆ ॥ ੨੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੈ ਪਖਾਨ ਪਾਦਪ ਘਨੇਂ ਬਾਨਰ ਵੈ ਰਣ ਧੀਰ। ਸਮਰਭੂਮਿ ਸਨਮੁਖਿ ਚਲੇ ਮਹਾਂਬਲੀ ਭਟ ਬੀਰ ॥ ੨੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਇਤ ਬਾਨਰ ਲੈਕਰ ਆਯੁਧ ਕੋ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੋ ਚਢਕੈ ਭਟ ਆਏ। ਉਤ ਰਾਵਣ ਰਾਘਵ ਬਾਂਣ ਹਨੇ ਗਢਲੰਕ ਬਿਖੇ ਸੁ ਮਹਾ ਦੁਖ ਪਾਏ। ਜਿਉ ਗਜ ਰਾਜ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦਹਤੇ ਅਹਿ ਕਾ ਪਤਿ ਜਯੋਂ ਖਗਰਾਜਹਿ ਘਾਏ। ਤਯੋਂ ਦਸਕੰਠ ਡਰੇ ਰਣ ਰਾਵਣ ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੈਤ ਬੁਲਾਏ ॥੨੨॥ ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੈਤਨਕੋ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਯਾ ਬਿਧ ਬੈਨ ਅਲਾਯੋ। ਮਾਨੁਖ ਕੈ ਮਰਣੋ ਹਮਰੋ ਸੁ ਪਿਤਾ ਮੁਹਿ ਪੂਰਬ ਆਪ ਬਤਾਯੋ। ਮਾਨੁਖ ਨਾਂ ਮਮ ਮਾਰ ਸਕੈ ਯਹਿ ਆਪਿ ਨਾਰਾਇਨ ਭੂਤਲ ਆਯੋ। ਮਾਨੁਖ ਦਾਸਰਥੀ ਹਰਿ ਹੋਇ ਸੁ ਮਾਰਨ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ਚੜ੍ਹਿ ਆਯੋ ॥੨੩॥ ਆਰਿਨ ਮਹੀਪਤਿ ਸ੍ਰਾਪਦਯੋ ਮਮ ਪੂਰਬ ਸੋ ਸੁਨਯੋ ਮਨ ਲਾਈ। ਉਪਜੇ ਮਮ ਵੰਸੁ ਬਿਖੈ ਪਰਮਾਤਮ ਨਾ ਬਰਨੀਂ ਜਿਨਕੀ ਛਬ ਜਾਈ। ਤਵ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੋ ਪੋਤ੍ਰਨ ਬਾਂਧਵ ਕੇ ਸਹਿ ਮਾਰਹਿੰਗੇ ਰਣ ਮੰਡਲ ਆਈ। ਇਮ ਭਾਖ ਮਹੀਪ ਗਯੋ ਖਿਨ ਮੈਂ ਜਿੰਹ ਆਪਿ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈਂ ਸੁਰ ਰਾਈ ॥ ੨੪ ॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਉਪਜੇ ਰਾਮ ਸੁ ਗੂੜ ਨਿਸਚੇ ਮੋਕੋ ਮਾਰ ਹੈਂ। ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਅਤਿ ਮੂੜ੍ਹ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਕੇ ਵਸ ਹੈ ਭਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲਯਾਵਹੁ ਤਾਹਿ ਜਗਾਇਕੈ ਮੈ ਢਿਗ ਲਾਉ ਨ ਢੀਲ। ਯੋਂ ਸੁਨ ਗਏ ਜਗਾਂਵਨੇ ਬਡੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਡੀਲ ॥ ੨੬ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥ ਬਰੇ ਜਬ ਭੌਨ ਤਬ ਸ੍ਵਾਸਨ ਕੇ ਲਗੇ ਪੌਨ ਚਲੇ ਤੁ ਡੁਲਾਇ ਨ ਠਹਿਰਾਇ ਰਹੇ ਮੰਦਰੇ ॥ ਕੇਚਿਤ ਪਲਾਇ ਪੁਨਿ ਕਾਹੂ ਕੀ ਉਡਾਇ ਪਾਗ ਭਾਗ ਚਲੇ ਕੇਈ ਕੇਈ ਧਸੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੰਦਰੇ ॥

ਕੇਚਿਤ ਉਡਾਨੇ ਤਰੁ ਸੀਸ ਲਪਟਾਨੇ ਭਟ ਖਾਹਿ ਫਲ ਪਾਕੇ ਜਨ ਕੂਦ ਕੂਦ ਬੰਦਰੇ। ਕੇਚਿਤ ਸੁ ਬੀਰ ਧਰਧੀਰ ਭਟ ਆਏ ਫਿਰ ਓਟਕੈ ਦਿਵਾਰ ਕੋ ਸੁ ਧਸੇ ਜਾਹਿ ਅੰਦਰੇ॥੨੭॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸੁਸੁਮੇਰ ਸਮਾਂਨ ਸੁ ਭੋਜਨ ਕੇ ਤਹਿ ਆਨਿ ਘਨੇ ਢਿਗ ਪੁੰਜ ਬਨਾਏ। ਮ੍ਰਿਗ ਔ ਮਹਿਖਾ ਅਤਿ ਸੂਰ ਘਨੇਂ ਤਹਿ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ ਲਜਾਏ। ਢਿਗ ਸ਼ੋਣਤ ਕੇ ਬਹੁ ਕੁੰਭ ਭਰੇ ਮਧਕੇ ਕਲਸਾ ਨਹਿੰ ਜਾਤ ਗਿਨਾਏ। ਚੰਦਨ ਸੋ ਤਨ ਲੀਪਤਿ ਹੈ ਢਿਗ ਕੋਟਨ ਕੋਟਿ ਸੁ ਧੂਪ ਜਗਾਏ॥ ੨੮॥ ਘਨ ਸੇ ਢਿਗ ਰਾਖਸ਼ ਗਾਜਤ ਹੈਂ ਪੁਨਿ ਹਾਥਨ ਸੋਂ ਤਿਨਕੋ ਤਨ ਘਾਏ॥ ਘਟਿਕਾਨਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਕਾਨਨ ਮੈਂ ਬਲਵੰਤ ਸਭੈ ਧੁਨਿ ਸੰਖ ਸੁਨਾਏ। ਢਿਗ ਆਨ ਅਨੇਕ ਸੁ ਭੇਰ ਰਰੇ ਪੁਨਿ ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਸੁ ਦੁੰਦਭਿ ਵਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸਮੀਪ ਸੁ ਆਇ ਸਭੈ ਸੁ ਜਗਾਵਨ ਹੇਤ ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਲਾਏ॥ ੨੯॥ ਖਰ ਊਠ ਤੁਰੰਗਮ ਤਾੜਕ ਸਾਗਜ ਅੰਕਸ ਤਾਂ ਤਨ ਮਾਹਿ ਚਲਾਏ। ਇਕ ਤਾੜਤ ਤਾਹਿ ਗਦਾ ਗਹਿਕੇ ਇਕ ਕਾਸ਼ਟ ਦੰਡ ਅਨੇਕ ਲਗਾਏ। ਇਕ ਸੈਲਨ ਕੋ ਸਿਰ ਮਾਰਤ ਹੈ ਇਕ ਮਾਰਤ ਮੂਸਲ ਕੋ ਢਿਗ ਆਏ। ਇਕ ਖੈਂਚਤ ਕੇਸਨ ਕੋ ਬਲਕੈ ਇਕ ਕਾਂਨਨ ਕਾਟਤ ਕੋਪ ਬਡ੍ਹਾਏ॥੩੦॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਹੇ ਪਚਿ ਹਾਰਿ ਸਭੈ ਨਹਿ ਜਾਗਤਿ ਸੋ ਉਲਟੋ ਅਲਸਾਏ। ਤਬ ਫੇਰਿ ਬਿਚਾਰ ਕੀਯੋ ਸਭ ਹੂ ਢਿਗ ਨਾਰਨ ਕੇ ਬਹੁ ਝੁੰਡ ਝੁਲਾਏ। ਅਹਿਰਾਖਸ਼ ਦੇਵਨ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਨਰ ਕਿੰਨਰ ਕੀ ਸਗਲੀ

ਪੁਨਿ ਆਏ। ਵਿਗ ਨਾਚਤ ਗਾਵਤ ਆਇ ਸਭੈ ਕਰ ਕੁੰਕਮ ਚੰਦਨ ਲੇਪ ਲਗਾਏ॥ ੩੧ ॥ ਗਲ ਫੂਲ ਸੁਗੰਧਨ ਮਾਲ ਧਰੀ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਕੀ ਛਬਿ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੀ।ਤਨ ਕਾਂਚਨ ਸੀ ਦੁਤਿ ਛਾਜਤ ਹੈਂ ਪਦ ਨੂਪਰਕੀ ਸੁਨੀਯੇ ਝਨਕਾਰੀ। ਵਿਸਤੀਰਣਿ ਜੰਘ ਸੁ ਰੰਭ ਸਮਾ ਸਨ ਪੀਨ ਪਯੋਧਰ ਰੂਪ ਕੁਮਾਰੀ। ਅਤਿ ਕੁੰਚਤ ਹੈਂ ਅਲਕਾਂ ਜਿਨ ਕੀ ਪੁਨਿ ਨੀਲ ਸਰੋਰੁਹਿ ਸੋਹਿਤ ਸਾਰੀ॥ ੩੨ ॥ ਤਿਨ ਕੋਮਲ ਹਾਥ ਸੁ ਗਾਤ ਲਗੇ ਧੁਨਿ ਨੇਵਰ ਕੀ ਜਬਹੀ ਸੁਨਿ ਪਾਈ। ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਘਟੀ ਸੁ ਜਗੀ ਤਬਹੀ ਘਟਿ ਕਾਂਨਨ ਆਨਨ ਲੀਨ ਜੰਭਾਈ। ਬੜਵਾਨਲ ਸੋ ਮੁਖਿ ਸੋਭਤ ਹੈ ਭੁਜ ਔਰ ਭੁਜੰਗਮ ਸੀ ਛਬਿ ਪਾਈ। ਤਬ ਗਾਗਰ ਕੋਟ ਪਖਾਰ ਮਹਾਂ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਪਤਾਰ ਮਨੋਜ ਲਜਾਈ ॥ ੩੩ ॥ ਮੁਖ ਮਾਸ ਧਰੇ ਮਧਪਾਂਨ ਕਰੇ ਵਧ ਸੇ ਪੁਨਿ ਮੇਧ ਘਨੋ ਤਿਨ ਖਾਯੋ। ਘਟ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਕੇ ਬਹੁ ਪਾਨ ਕਰੇ ਮਹਖਾ ਮ੍ਰਿਗ ਸੂਰ ਸੁ ਦਾੜ੍ਹ ਚਬਾਯੋ। ਜਬ ਲੋਗਨ ਤਾਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਹਿਯੋ ਚਲਿ ਆਪ ਤਬੈ ਵਿਗ ਰਾਵਣ ਆਯੋ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਰਾਵਣ ਪਾਇੰ ਕਰੀ ਗਹਿ ਬਾਂਹਿ ਦਸਾਨਨ ਪਾਸ ਬਿਠਾਯੋ॥ ੩੪॥ ਰਾਵਣ ਦੀਨ ਗਿਰਾ ਮੁਖਿ ਬੋਲਤ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਊਂ। ਭਵ ਮੰਡਲ ਕਸ਼ਟ ਭਯੋ ਹਮਕੋ ਘਟ ਕਾਨਨ ਤਾਂ ਹਿਤ ਤੋਹਿ ਜਗਾਊਂ। ਮਮ ਸੂਰ ਮਹਾਂ ਸੁਤ ਪੋਤ੍ਰ ਹਨੇ ਪੁਨਿ ਬਾਂਧਵ ਰਾਮ ਹਨੇ ਦੁਖ ਖਾਊਂ। ਮਰਣੋ ਅਬ ਆਇ ਸਮੀਪ ਭਯੋ ਸਿਰ ਕਾਲ ਗਹੈ ਕ੍ਰਿਤ ਕੌਨ ਕਮਾਊਂ ॥ ੩੫ ॥

ਦਾਸਰਥੀ ਯਹਿ ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਸੰਗ ਸਮੁੰਦ ਤਰੇ ਹੈਂ । ਕਾਟਤ ਮੂਲ ਬਲੀ ਹਮਰੇ ਰਣ ਮੰਡਲ ਰਾਖਸ ਪੁੰਜ ਦਰੇ ਹੈਂ । ਬਾਂਨਰ ਨਾਸ ਪਿਖੇ ਨ ਕਬੀ ਰਣ ਮੰਡਲ ਗਾਜਤ ਬੀਰ ਖਰੇ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਹਿਤ ਤੋਹਿ ਜਗਾਇ ਲਯੋ ਅਰਿ ਮਾਰਹੁ ਜੇ ਗਢਿ ਲੰਕ ਭਰੇ ਹੈਂ ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭ੍ਰਾਤ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਕੀਜੀਯੇ ਦੁਸ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਮ ਅਪਾਰ। ਰਾਵਣ ਕੇ ਸੁ ਬ੍ਰਿਲਾਪ ਯਹਿ ਸੁਨਿਯੋ ਕਾਨ ਮਝਾਰ ॥ ੩੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪੂਰਬ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਤਬਹੀ ਨ੍ਰਿਪ ਮੋਹਿ ਸੁ ਤੋਹਿ ਬਤਾਇ । ਪਾਪ ਬੁਰੇ ਭਵ ਮੰਡਲ ਮੈ ਤਿਨਕੇ ਫਲ ਰਾਵਣ ਤੈਂ ਅਬਿਪਾਇ। ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਹੈਂ ਪਰਿ ਪੂਰਣ ਮੈ ਦਸਕੰਠ ਸੁ ਤੋਹਿ ਜਨਾਇ । ਸੀਯ ਅਹੈ ਸਭਕੀ ਜਨਨੀ ਇਹ ਭਾਂਕਿ ਕਹਯੋ ਤਵ ਨਾ ਮਨ ਆਇ ॥੩੮ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਨਿਸ ਕੋ ਬੱਦਰੀ ਬਨ ਮੈਂ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ ਜੂ ਸੋ ਨਿਹਾਰੇ । ਮੋਹ ਕਹਯੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੁਊ ਕਿਹ ਠੌਰ ਕਹੋ ਮੁਨਿ ਆਪਿ ਪਧਾਰੇ। ਦੇਵਨ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੇਂ ਮਿਲਕੈ ਤਿਹ ਠੌਰ ਹੁਤੇ ਇਮ ਤਾਹਿ ਉਚਾਰੇ । ਦੇਵਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁਨਯੋ ਹਮਹੂ ਤਿਹ ਠੌਰ ਭਏ ਸੁ ਉਦੰਤ ਤੁਮਾਰੇ॥ ੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੁਮ ਦੇਨੋ ਪੀੜਾ ਦਈ ਭਏ ਦੁਖੀ ਸੁਰਭਾਰ। ਬਿਸ਼ਨ ਸਮੀਪ ਸੁਜਾਇਕੈ ਦੇਵਨ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ॥ ੪੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਗਤਿ ਭਾਇ ਉਸਤਤਿ ਕਰੀ ਦੇਵਨ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੰਟਕ ਬਲੀ ਰਾਵਣ ਹਨ ਭਗਵਾਂਨ ॥ ੪੧ ॥ ਮਾਨੁਖ ਕੈ ਮਰਣਾਂ ਤਿਨ੍ਹੇਂ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਯਾਤੇ ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਧਰ ਹਨੋਂ ਤਾਂਹਿ ਭਗਵਾਨ॥

॥ ੪੨ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਬਿਸ਼ੁ ਕਹਜੋ ਸੁਰ ਮੰਡਲਕੋ ਤਿਮਹੀ ਸੁ ਕਰੋ ਨਹਿੰ ਢੀਲ ਲਗਾਵੇਂ । ਮੈ ਰਘੁ ਭੂਪਤਿਕੀ ਕੁਲ ਮੈਂ ਉਪਜੋਂ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੁ ਨਾਮ ਕਹਾਵੇਂ । ਰਾਵਨ ਕੋ ਰਣ ਮਾਹਿੰ ਹਨੋਂ ਭੁਮਰੇ ਉਰਤੇ ਸਭ ਦੂਖ ਮਿਟਾਵੇਂ । ਨਾਰਦ ਯੋਂ ਮਮਭਾਖ ਗਯੋ ਦਸਕੰਠ ਵਹੀ ਅਬ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਵੋਂ ॥੪੩॥ ਰਾਮ ਸਨਾ-ਤਨ ਬ੍ਰਹਮ ਪਿਖੋ ਅਬ ਬੈਰ ਦਯੋ ਉਰਤੇ ਸਭ ਡਾਰੀ । ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਲਯੋ ਹਰਿ ਸੁੰਦਰ ਸੋ ਭਜੀਏ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰੀ । ਰਾਮ ਭਜੇ ਉਰ ਭੀਤਰ ਜੋ ਤਿਨ ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ । ਭਗਤਿ ਜਿਨੈਂ ਉਰ ਭੀਤਰਿ ਗਜ਼ਾਨ ਸੁ ਗਜ਼ਾਨ ਹੀ ਬੰਧਨ ਦੇਤ ਨਿਵਾਰੀ ॥ ੪੪ ॥ ਕਬਿਤੁ ॥ ਭਗਤਿ ਤੇ ਬਿਹੀਨ ਜੋਈ ਕੀਜੀਏ ਬ੍ਰਿਅਰਥ ਸਭ ਸੁਨੋ ਮਨਲਾਇ ਅਬ ਸਾਰਕੋ ਬਖਾਨੀਯੇਂ । ਲੀਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਵਤਾਰ ਹੈਂ ਅਨੇਕ ਹਰਿ ਤਿਨਕੋ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਨਿ ਏਕ ਓਰ ਠਾਂਨੀਯੇ । ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਪੁਨਿ ਏਕ ਓਰਧਾਰ ਆਹਿ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਸਮਾਨ ਗਜ਼ਾਨ ਸ਼ਾਤਿ ਸ਼ਿਵਜਾਨੀਯੇ । ਰਾਮਜੇਹੀ ਧਜਾਹਿ ਤੇਹੀ ਜਾਹਿੰ ਭਵ ਸਿੰਧਪਾਰ ਪਾਂਹਿ ਪਦ ਹਰਿਕੇ ਸੁ ਚੀਤਮੇ ਪਛਾਨੀਯੇ ॥ ੪੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜਾ ਮਨ ਊਜਲਹੈ ਜਗ ਮੈ ਪੁਨਿ ਤੇ ਜਨ ਰਾਮ ਕੋ ਨੀਤ ਧਿਆਵੇਂ । ਰਾਮ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਸੁ ਪਾਠ ਕਰੇਂ ਭਵ ਬੰਧਨ ਤੇ ਖਿਨ ਮਾਂਹਿੰ ਮਿਟਾਵੇਂ । ਸੀਯ ਪਤੀ ਹਰਿ ਰਾਮ ਬਲੀ ਪਦ ਪੂਰਣ ਵੈ ਸੁਖ ਸੋ ਜਨ ਪਾਵੇਂ । ਰਾਘਵ ਕੀ ਯਹਿ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਕਬਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸਦਾ ਮੁਖਿ ਗਾਵੇਂ ॥ ੪੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧਜਾ-

ਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋਂ ਧਿਆਇ ॥੭॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਘਟ ਕਾਨਨ ਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲਾ ਦਸਕੰਠ ਅਲਾਇ । ਗਿਰ ਆਸਨ ਤੇ ਜਨ ਭੂਮਿ ਪਰੇ ਤਕੀਆ ਇਤ ਤੇ ਉਤ ਆਪ ਹਲਾਇ। ਮੁਹਿ ਗਿਆਨ ਜਨਾਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਨਾ ਘਟ ਕਾਂਨ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇ । ਸੁਨਿ ਮੋਹਿ ਕੀਯੋ ਉਰ ਮਾਨ ਭਲੋ ਰੁਚਿ ਹੋਇ ਭਿਰੋ ਅਬ ਸੰਘਰ ਜਾਇ ॥ ੧ ॥ ਨਹਿ ਤੌ ਅਬ ਜਾਹਿ ਬਰੋ ਘਰ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਂਦ ਭਈ ਤੁਮਕੋ ਅਤਿ ਭਾਰੀ। ਸੁਨਿ ਰਾਵਨ ਕੇ ਯਹਿ ਬਾਕ ਉਮਾਂ ਘਟਿ ਕਾਨਨ ਯੋਂ ਮਨਿ ਮਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੀ। ਦੁਸ਼ਟ ਅਹੈ ਦਸਮੌਲ ਬਲੀ ਇਹ ਜਾਨ ਗਯੋ ਰਣ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰੀ। ਵਹਿ ਲਾਂਘ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਯੋ ਖਿਨਮੈਂ ਸੁ ਸਪੱਛ ਬਡੋ ਜਨਿ ਭੂਧਰ ਕਾਰੀ ॥ ੨ ॥ ਨਿਕਸੇ ਪੁਰ ਤੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਲੀ ਸਭ ਬਾਨਰਸੈਨ ਕੁ ਹੇਰ ਡਰਾਇ।ਮੁਖਿ ਭੀਤਰ ਯੋਂ ਪੁਨਿ ਗਾਜਤ ਹੈ ਧੁਨਿ ਸੋਂ ਸਭ ਸਾਗਰ ਤਾਹਿੰ ਨਦਾਇ। ਕਪਿ ਪੁੰਜਨ ਕੋ ਦੁਖਿ ਦੇਵਤ ਹੈ ਹੁਜ ਮਾਂਹਿ ਗਹੇ ਮੁਖਿ ਭੀਤਰ ਪਾਇ। ਸਪੱਖ ਮਨੋ ਗਿਰ ਆਵਤ ਹੈ ਘਟਿਕਾਨਨ ਪੇਖ ਸੁਕੀਸ ਪਲਾਇ ॥ ੩॥ ਕਬਿਤੁ॥ ਤਕੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਪਿ ਡਰੇ ਹੈਂ ਭਵਾਂਨੀ ਲੈ ਮੁਗਦਰ ਕੋ ਹਾਥ ਮਾਨੋਂ ਆਪ ਕਾਲ ਆਏ ਹੈਂ। ਫਿਰੇ ਕਪਿ ਸੈਨ ਮਾਂਹਿ ਬਾਨਰ ਪਲਾਹਿ ਆਗੇ ਦੌਰਨੇ ਨ ਪਾਂਹਿ ਕੀਸ ਘੇਰਘੇਰ ਖਾਏ ਹੈਂ । ਮੁਗ

ਵਰ ਸੁ ਮਾਰੇ ਕਰ ਪਾਇਨਸੋਡਾਰੇ ਮਲ ਜੰਘਨ ਕਿਤਾਨਿ ਕਪਿ
ਸਾਗਰ ਬੁਡਾਏ ਹੈਂ । ਕੁੰਭ ਰਨ ਪੇਖ ਹਾਥ ਗਦਾ ਲੈ ਬਿਸੇਖ
ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਪ੍ਰਮਾਨ ਕਰੀ ਭ੍ਰਾਤ ਬਡੇ ਆਏ ਹੈਂ ॥ ੪ ॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ਵਿਭੀਖਨ ਹੇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਤੁਮੇ ਸੁ ਮਹਾਮਤਿ ਮੋਹਿ
ਦਯਾ ਅਬ ਕੀਜੇ । ਮਮ ਰਾਵਣ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਕਹ੍ਯੋ ਤੁਮ
ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਮੇ ਅਬ ਵਾਕ ਸੁਨੀਜੇ। ਯਹਿ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਹੈਂ
ਜਗਮੇ ਸੁਨਿ ਜਾਨਕੀ ਆਪ ਤਿਸੇ ਪੁਨਿਦੀਜੇ। ਸੁਨਿਯੋ ਨ
ਕਹਿਓ ਕਰ ਲੈ ਤਰਵਾਰ ਬਖਾਨਤ ਯਾਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣ ਬਧੀਜੇ
॥ ੫ ॥ ਨਰਾਜਛੰਦ ॥ ਸੁ ਫੇਰਿ ਮੇ ਧਿਕਾਰ ਕੈ ਬਖਾਣ
ਯੋਂ ਸੁਨੀਜੀਯੇ। ਸੁ ਜਾਇ ਲੰਕ ਤਿਆਗ ਕੈ ਪੁਰੀ ਨ ਬਾਸ
ਕੀਜੀਯੇ। ਉਭਾਰ ਹਾਥ ਮੈਂ ਗਦਾ ਸੁ ਲੰਕ ਤੇ ਪਲਾਇਓ।
ਸੁ ਚਾਰ ਲੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਥ ਰਾਮ ਪਾਸ ਆਇਓ॥ ੬ ॥ ਸੁਨੇ ਸੁ
ਕੁੰਭਕਾਂਨ ਵਾਕ ਭ੍ਰਾਤ ਜਾਨ ਆਇਓ। ਅਲੰਬ ਰਾਮ ਪਾਦ ਜੀਵ
ਕੰਠ ਮੈਂ ਲਗਾਇਓ । ਕੁਲੰ ਸੁਰੱਖ ਰਾਖਸਾ ਸੁਭ੍ਰਾਤ ਮੈਂ
ਵਿਸਾਰਵੇ। ਸੁ ਭਗਤਿ ਹੈ ਮਹਾਨ ਤੂ ਕਹ੍ਯੋ ਸੁ ਮੋਹ ਨਾਰਵੇ
॥ ੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਅਬ ਜਾਹਿ ਵਿਭੀਖਣ ਤੂੰ ਇਹ ਤੇ ਸੁਨ
ਮੇ ਦ੍ਰਿਗ ਨਾਂਹਿ ਸੁ ਰੰਚ ਨਿਹਾਰੇ। ਇਹ ਹੈ ਅਪਨੋਂ ਕਿ ਅਹੈ
ਪਰਕੇ ਰਣ ਮਾਹਿ ਭਏ ਮਦ ਸ਼ੋ ਮਤਵਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕ
ਹਯੋ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਬਹੇ ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ ਕਾਜ ਨਿਹਾਰੇ।
ਢਿਗ ਰਾਮਕੀ ਆਇ ਖੜੋ ਹਠਕੈ ਬਹੁ ਚਿੰਤ ਭਈ ਤਿਨਚੀਤ
ਮਝਾਰੇ॥ ੮ ॥ ਕੀਸਨ ਕੋ ਕਰ ਪਾਦ ਹਨੇਂ ਘਵਿਕਾਨ ਭਯੋ

ਰਣ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਤੇ। ਯੌਂ ਦਰ ਹੈ ਕਪਿਸੈਨਨ ਕੋ ਜਨੁ ਕੰਜਨ ਕੌ ਸੁ ਦਰੇ ਗਜ ਮਾਤੇ। ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਯੋ ਪੁਨਿ ਅਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰ ਲਯੋ ਤਿਨ ਵਾਤੇ। ਕਾਂਨਲੌਤਾਨ ਕਮਾਨ ਵਹੀ ਘਟ ਕਾਂਨਨ ਕੀ ਭੁਜਮੈਂ ਕਿਯੋ ਘਾਤੇ ॥ ੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਗਦਰ ਸਹਿਤ ਸੁ ਦੱਖ ਕਰ ਗਿਰੈ ਸੁ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰ। ਕੁੰਭ ਕਰਨ ਰਿਸ ਮਾਨ ਕੈ ਕੀਨੌ ਨਾਦ ਅਪਾਰ ॥ ੧੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਰਜਾਇ ਪਰੇ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਕਪਿ ਔਰ ਅਨੇਕ ਤਿਨੈਂ ਹਨਡਾਰੇ। ਕਪਿ ਕੂਦ ਪਹਾਰਨ ਜਾਇ ਚਢੇ ਜਨ ਕੰਪਤ ਸੀਸ ਬਿਆਰ ਕੇ ਮਾਰੇ। ਘਟਕਾਨ ਸੁ ਰਾਮ ਭਿਰੇ ਰਣ ਮੈਂ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਊਰਧ ਹੋਇ ਨਿਹਾਰੇ। ਕਰ ਛੀਨ ਭਯੋ ਘਟ ਕਾਂਨਨ ਕੋ ਤਰਮੂਲ ਸੁ ਦੂਸਰ ਹਾਥ ਉਭਾਰੇ॥੧੧॥ ਰਣਰਾਘਵਮਾਰਨ ਦੌਰ ਪਰੇ ਤਬ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ ਬਾਂਨ ਲਯੋ ਹੈ। ਤਰੁ ਸਾਲ ਸਮੇਤ ਸੁ ਵਾਂਮ ਕਰੋ ਹਰਿ ਬਾਂਨ ਚਲਾਇ ਸੁ ਕਾਟਿ ਦਯੋ ਹੈ। ਯੁਗ ਖੀਨ ਭਈ ਭੁਜ ਤਾਂ ਖਲਕੀ ਪੁਨਿ ਧਾਵਤਆਵਤ ਨਾਦ ਕਯੋ ਹੈ। ਸਰ ਆਧਸਸੀ ਯੁਗ ਰਾਮ ਬਲੀ ਧਨ ਤਾਨ ਦੁਊ ਪਦ ਮਾਂਹਿ ਦਯੋਹੈ ॥ ੧੨ ॥ ਕਾਟਿ ਦਏ ਪਦ ਦੋ ਤਿਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਦੁਆਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਪਏਹੈਂ। ਪਾਦਭੁਜਾ ਬਿਨਭੀਖਣ ਸੋਂ ਮੁਖਿ ਆਪ ਪਸਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਧਏ ਹੈਂ। ਸੁ ਮਨੋ ਸਸਿਰਾਹੁ ਸੁ ਧਾਇ ਪਰੇ ਮੁਖਿ ਰਾਮ ਸਿਲੀ ਮੁਖ ਪੂਰ ਦਏ ਹੈਂ। ਸਰ ਪੂਰਤ ਤੁੰਡ ਨਿਖੰਗ ਭਯੋ ਅਤਿ ਕ੍ਰੋਧਤਿ ਭੀਮ ਸੁ ਨਾਦ ਕਏ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਿਤ ॥ ਸੁਰੇਸ਼ ਹੂਕੋ ਬਾਨਇਕ ਸੂਰਜ

ਸਮਾਂਨ ਰਾਮ ਕਾਢਿ ਕੈ ਨਿਖੰਗ ਵੈ ਸਰਾਸਨ ਲਗਾਯੋ ਹੈ।
ਬੱਜ੍ਰ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਅਤਿ ਭਾਰੀਹੈ ਮਹਾਨ ਘਟਕਾਨਨ ਕੇ ਨਾਸ
ਕਾਜ ਵਹੀ ਤੁ ਚਲਾਯੋ ਹੈ। ਭੂਧਰ ਵਿਖਾਂਨਕੇ ਸਮਾਨ ਸਿਰ
ਭਾਰੀ ਅਤਿ ਦਾੜ੍ਹ ਵਡੀ ਲਾਮੀ ਯੁਗ ਕੁੰਡਲ ਸੁਹਾਯੋ ਹੈ।
ਬ੍ਰਿਤਾਸ਼ੁਰਕੋ ਸੀਸ ਜਸੋਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਬੱਜ੍ਰ ਮਾਰ ਕਟੇ ਰਾਮ ਬਾਂਣ ਮਾਰ
ਸੀਸ ਕਾਟਕੈ ਬਗਾਯੋ ਹੈ ॥ ੧੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੀਸਲੰਕਕੇ
ਦ੍ਵਾਰ ਮੈਂ ਕਾਯਾਂ ਜਲਧ ਮਝਾਰ। ਸਿਰ ਰੋਕਜੋ ਪੁਰ ਦ੍ਵਾਰ ਕੋ
ਕਾਇ ਹਨੇਂ ਜਲ ਚਾਰ ॥ ੧੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਦੇਵ ਰਖੀਸ਼ੁਰ
ਗੰਧ੍ਰਬ ਔ ਪੁਨਿ ਸਿੱਧ ਵਿਹੰਗਮ ਪੰਨਗ ਆਏ। ਗੁਹਯਕ
ਯੱਖ ਸੁ ਦੇਵ ਬਧੂ ਮਿਲਿ ਰਾਘ੍ਵਕੇ ਮੁਖਮੈਂ ਜਸ ਗਾਏ। ਮਾਹਿੰ
ਅਕਾਸ਼ ਵਿਮਾਨ ਫਿਰੇ ਸੁਰ ਰਾਘਵ ਹੇਰ ਸੁ ਫੂਲ ਬਸਾਏ।
ਮਾਰ ਬਲੀ ਘਟਿ ਕਾਨਨਕੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਸਾਇਕ ਹਾਥ
ਫਿਰਾਏ॥ ੧੬ ॥ ਤੋਟਕ ਛੰਦ ॥ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ ਜੂ ਢਿਗਰਾਮ
ਅਏ। ਨਿਜ ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾਦਿਗ ਭਾਸਕਏ। ਪਿਖਰਾਮ ਸੁ ਨੀਲ
ਸਰੋਜ ਸਮੰ। ਧਨੁਹਾਥ ਸਮਸ੍ਤ ਸੁ ਵੈਰ ਦਮੰ ॥ ੧੭ ॥ ਕਛੁ
ਤਾਮਰ ਨੈਨ ਬਿਸਾਲ ਲਸੇ। ਭੁਜ ਦੰਡ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਵੰਡ ਕਸੇ।
ਰਿਦ ਆਰਦ ਬਾਨਰ ਕੋ ਨਿਰਖੈਂ। ਸਰ ਪੀੜ ਮਨੋਂ ਤਿਨਕੀ
ਕਰਖੈਂ ॥੧੮॥ ਪਿਖ ਨਾਰਦ ਉਸਤਤਿ ਆਪਕਰੀ ॥ ਸੁ ਗਦਾ
ਗਦ ਵਾਕ ਕਲੇਸ਼ ਹਰੀ । ਜਗਨਾਥ ਸੁਦੇਵਨ ਦੇਵ ਹਰੇ ।
ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ਮੁਕੰਦ ਵਰੇ ॥ ੧੯ ॥ ਸੁ ਨਾਰਾਇਣ ਵਿਸ੍ਵ
ਅਧਾਰ ਬਲੀ । ਜਗ ਸਾਖਿਣ ਬੰਦਨ ਪਾਦ ਕਲੀ। ਘਨ

ਗਯਾਨ ਸੁ ਲੋਕਨ ਪਾਲ ਕਰੇ। ਨਿਜ ਮਾਇਕ ਮਾਨਵ ਦੇਹ ਧਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਸੁ ਮਨੋ ਸੁਖ ਦੂਖ ਅਕਾਰ ਗਹੇ। ਨਿਜ ਮਾਇ ਕਨਾਤ ਸੁ ਤਾਨ ਰਹੇ। ਸਭ ਕੇ ਰਿਦ ਅੰਤਰ ਸੋਹਿਤ ਹੋ। ਨਿਜ ਜੋਤ ਪ੍ਰਭਾ ਜਨ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ॥ ੨੧ ॥ ਅਮਲਾਤਨ ਕੇ ਰਿਦ ਭਾਸਤ ਹੋ। ਸਬ ਬੰਧਨ ਮੂਲ ਬਿਨਾਸਤਹੋ । ਨਿਜ ਨੈਨ ਉਗਾਰਤਹੋਜਬਹੀ। ਤ੍ਰਯ ਲੋਕ ਬਨਾਵਤ ਹੋ ਤਬਹੀਂ॥ ੨੨ ॥ ਸਭ ਕੌਤਕ ਮਾਂਹਿ ਸਿੰਘਾਰ ਕਰੋ। ਜਬ ਰਾਮ ਸੁਨੈਨ ਮਿਲਾਇ ਧਰੋ। ਜਿਨ ਮੈਂ ਜਗ ਪੂਰਣ ਏਹ ਰਹੇ। ਸਭ ਲੋਕ ਚਰਾਚਰ ਜਾਹਿ ਕਹੇ॥ ੨੩ ॥ ਜਿਨਮਾਹਿ ਨ ਕਿੰਚਤ ਲੇਪ ਕਰੇ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਤੋਹਿ ਹਰੇ। ਪੁਰਖੰ ਪਰਧਾਂਨ ਸੁ ਕਾਲ ਅਹੇ। ਤਵ ਬਯਕਤ ਅਵਯਕਤ ਸਰੂਪ ਕਹੇ ॥੨੪॥ ਇਮ ਜਾਨਤ ਜੇ ਮੁਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਵਰੇ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਤ ਰਘੁਨਾਥ ਹਰੇ। ਤਵ ਸੁੱਧ ਸਰੂਪ ਬਿਕਾਰ ਨਹੇ। ਘਨ ਗਯਾਨ ਸਰੂਪ ਸੁ ਬੇਦ ਕਹੇ ॥੨੫॥ ਸੂਤ ਵਿਸੁ ਅਕਾਰ ਸੁ ਤੋਹਿਭਨੇ। ਤਵ ਭੀਤਰ ਨਾਹਿ ਵਿਰੋਧ ਗਨੇਂ। ਵਹਿ ਵਾਦ ਵਿਰੋਧ ਨਿਹਾਰਤ ਜੋ। ਤਵਮਾਹਿ ਨਹੀਂ ਨਰ ਭਾਖਤ ਸੋ॥ ੨੬ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀਛੰਦ ॥ ਬਿਨਾਂ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਿਸਚੇ ਨਾਂ ਕਦਾਚਿਤ ਪੇਖੀਯੇ। ਨਿਜ ਮਾਇ ਖੇਲੇ ਦੇਵਤੂ ਵਿਰੋਧ ਨਾਂ ਕੁਛੁ ਦੇਖੀਯੇ। ਰਵਿ ਰਸਿਨ ਜਾਲ ਬਿਚਾਰ ਬਿਨ ਜਿਮਨੀਰ ਲੋਕ ਨਿਹਾਰਹੀਂ। ਅਗਯਾਨ ਕੈ ਤਿਮ ਰਾਮ ਤੋਮੈਂ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਜਗਤ ਉਚਾਰਹੀਂ॥ ੨੭॥ ਜਹ ਕੋ ਨ ਬਾਣੀਂ ਕਹਿਸਕੈ ਮਨੁ ਨਾਹਿ ਜਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰਹੈ। ਅਵਿਖੇ

ਤੇਰੋ ਰੂਪ ਨਿਰਗੁਨ ਰਾਮ ਬੇਦ ਉਚਾਰ ਹੈਂ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾਂ ਵੋਹ ਹੋਵਈ ਕਿਹ ਭਾਂਤਿ ਤਾਹਿ ਨਿਹਾਰਹੈਂ। ਬਿਨ ਪਿਖੇ ਸੇਵੇ ਤਾਂ ਕਥੈ ਬਿਨ ਸੇਵ ਨਾ ਨਿਰਧਾਰ ਹੈਂ॥ ੨੮॥ ਇਹ ਹੇਤ ਲੈ ਅਵਤਾਰ ਤੈਂ ਭੁਵਰੂਪ ਸੁੰਦਰ ਧਾਰਿਆ।ਭਜੇ ਬੁੱਧਿ ਸਪੰਨ ਤੋਕੋ ਤਰੇ ਭਵਨਿਧ ਪਾਰਿਆ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਸੁ ਅਹੇ ਤਸਕਰ ਸਦਾ ਚੀਤ ਡਰਾਇਹੈਂ। ਮਜਾਰ ਜਯੋਂ ਜਗ ਮੂਸ ਯਾਂਕੋ ਤਯੋਂ ਸਦਾ ਬਿਲਲਾਇ ਹੈਂ॥ ੨੯॥ ਤਵ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਜੋ ਕਰੇ ਤਵ ਰੂਪ ਉਰਮੈਂ ਧਯਾਇ ਹੈਂ। ਤਵ ਕਰੇ ਪੂਜਾ ਰਾਮਤੇ ਪੁਨਿ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗਾਇ ਹੈਂ। ਤਵ ਭਗਤਿ ਸੰਗਤਿ ਰਾਮਜੋ ਜਗ ਨੀਤ ਚੀਤ ਕਮਾਇ ਹੈਂ। ਜਗ ਸਿੰਧਕੇ ਕਰ ਗੋ ਪਦਾ ਸੁਖ ਸਿੰਧੁ ਤੇ ਤਰਜਾਇ ਹੈਂ॥ ੩੦॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਯਾਤੇ ਸਗਣ ਸਰੂਪ ਤੇ ਮੈ ਉਰ ਭਜੋਂ ਅਭੇਵ। ਮੁਕਤਿ ਫਿਰੌਂ ਸਭ ਲੋਕਮੈਂ ਪੂਜੇਂਮਮ ਸਭ ਦੇਵ॥ ੩੧॥ ਕਬਿਤੁ॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਕਾਜ ਰਾਜ ਕੀਨੇਂ ਹੈਂ ਮਹਾਂਨ ਤਵ ਮਾਰੇ ਘਟਕਾਨ ਭਾਰ ਭੂਮਿਕੋ ਉਤਾਰਿਯੋ। ਲਖਮਣ ਹਾਥ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਾਤ ਰਘੁਨਾਥ ਰਣਰਾਵਣ ਕੋ ਪੂਤ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਪੇਖ ਮਾਰਿਯੋ। ਮਾਰੇਂਗੇ ਤੁ ਰਾਮ ਤੁਮ ਯਾਹੀਤੇ ਅਗਾਰੀ ਦਿਨ ਰਾਵਣ ਕੋ ਲੰਕਪਤਿ ਸਾਚੁ ਮੋ ਉਚਾਰਿਯੋ॥ ਸਿੱਧਨ ਕੇ ਸਾਥ ਰਣ ਦੇਖੋ ਰਘੁਨਾਥਧਰ ਭਈ ਭਟਭੀਰ ਜਾਇ ਗਗਨ ਮਝਾਰਿਯੋ॥ ੩੨॥ ਦਯਾਮੋਹਿ ਕੀਜੀਯੇ ਸੁ ਰਾਂਮ ਚਿਰ ਜੀਜੀਯੇ ਸੁ ਦੇਵਲੋਕ ਜਾਊਂ ਮੁਹਿ ਆਇਸੁ ਸੁ ਦੀਜੀਯੇ। ਐਸੇ ਤੁ ਬਖਾਨ ਪੁਨਿ ਆਇਸੁ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ਕਰ ਗਏ ਭਗਵਾਨ ਰਿਖ

ਨਾਰਦ ਭਨੀਜੀਯੇ। ਚਲੇ ਪਖਿ ਜਾਹਿਂ ਦੇਵ ਪੂਜਤ ਸੁ ਤਾਹਿਂ
ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਜਾਹਿ ਪਾਪ ਸਭ ਛੀਜੀਯੇ। ਭ੍ਰਾਤ
ਘਟ ਕਾਨਨ ਦਸਾਨਨ ਸੁ ਮੁਏ ਸੁਨੇਂ ਭਯੋ ਉਰ ਤਾਪ ਅਬ
ਸੋਈ ਸੁਨਿ ਲੀਜੀਯੇ॥ ੩੩ ॥ ਰਾਵਣ ਸਸ਼ੋਕ ਭਯੋ ਸੁਖਤੋ
ਪਲਾਇ ਗਯੋ ਭਈ ਤਨ ਮੂਰਛਾ ਸੁ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਗਿਰਾਯੋ ਹੈ।
ਊਠਕੈ ਸੰਭਾਰ ਦੂਊ ਹਾਥਨ ਉਭਾਰ ਮਾਰੇ ਮੂੰਡਕੇ ਮਝਾਰ ਹਾਇ
ਹਾਇ ਬਿਲਲਾਯੋਹੈ। ਕੁੰਭਕਾਨ ਮੁਏ ਪੁਨਿ ਤਾਤ ਹੈ ਬਿਹਾਲ
ਭਏ ਐਸੀ ਸੁਨਿਬਾਤ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਆਪ ਆਯੋ ਹੈ। ਤਾਤ
ਮਹਾਂਮਤ ਤੁਮ ਸ਼ੋਕਕੋ ਬਿਗਤ ਕਰੋ ਜੀਵਤ ਹੀ ਮੇਘਨਾਦ ਕਾਹੇ
ਦੁਖ ਪਾਯੋਹੈ॥੩੪॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਨਾਸ਼ਕ ਹੋ ਤੇਜ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਹੋ ਸਾਵਧਾਨ ਹੂਜੇ ਅਬ ਦੁੱਖਕੋ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਮ ਕਰੋ
ਸਭ ਵੈਰਨ ਕੇ ਸੀਸ ਹਰੋ ਕਰੋਂ ਅਬ ਹੋਮ ਸੁ ਨਿਕੁੰਭਲ ਮੈਂ
ਜਾਇਕੈ॥ਹੋਵੋਂਗੋ ਅਜੀਤ ਸਭ ਵੈਰਨਕੋ ਜੀਤ ਕਰੋਂ ਸਜੰਦਨ ਤੇ
ਆਦਿ ਵਰ ਪਾਵਕ ਤੇ ਪਾਇਕੈ। ਐਸੇ ਤੁ ਬਖਾਂਨ ਸੁਭ ਹੋਮਕੇ
ਸਥਾਂਨ ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਹੈ ਭਵਾਂਨੀ ਵਹਿ ਮੇਘਨਾਦਧਾਇਕੈ॥੩੫॥
ਲਾਲਪਾਟ ਲਾਲ ਮਾਲ ਲਾਲਹੀਂ ਸੁ ਪਾਗ ਭਾਲ ਲਾਲ ਤਨ
ਚੰਦਨਕੇ ਲੇਪਕੋ ਲਗਾਯੋਹੈ॥ ਨਿਕੁੰਭਲਾ ਮਝਾਰ ਮੁਖਿ ਮੋਨਿ
ਤਿਨ ਧਾਰ ਪੁਨਿ ਹੋਮਕੇ ਨਮਿੱਤ ਤਹਿ ਪਾਵਕ ਜਗਾਯੋ ਹੈ।
ਕਰੇ ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਪੁਨਿ ਬੈਠਕੇ ਨਿਚੀਤ ਹੋਮ ਯਹੀ ਸਮਾਂਚਾਰ
ਸੁਵਿਭੀਖਣ ਨੇਂ ਪਾਯੋਹੈ । ਸਮਾਂਚਾਰ ਪਾਇ ਪੁਨਿ ਰਾਮਕੇ
ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਹੋਮ ਉਮਾਂ ਰਾਮਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ॥ ੩੬

॥ ਵਿਭੀਖਣੋਂ ਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਤੋਕੋ ਕਹੋਂ ਮੇਘਨਾਦ ਕੇ ਕਾਜ। ਅਪਨੀ ਜੀਤ ਨਮਿੱਤ ਵਹ ਕਰਤ ਹੋਮ ਖਲਰਾਜ ॥੩੭॥ ਨਿਕਸੇ ਗੋ ਰਥ ਅੱਸ੍ਵ ਪੁਨਿ ਆਯੁਧ ਧੁਜਾ ਸੁ ਚੀਰ । ਹੋਇ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਮ ਜਬ ਮੇਘਨਾਦ ਰਘੁਬੀਰ ॥ ੩੮ ॥ ਦੇਵ ਦੈਤ ਨਹਿ ਜਿਤ ਸਕੈਂ ਫੇਰਤਿਸੇ ਜਗਮਹਿ । ਯਾਂਤੇ ਲਖ ਮਣ ਹਾਥ ਤਿਨ ਬੇਗ ਹਨੋਂ ਰਣ ਮਾਹਿ ॥੩੯। ਆਗਯਾ ਮੋ ਸੰਗ ਦੀਜੀਏ ਲਖਮਣ ਬਲ ਬੱਖਯਾਤ । ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਘਨ ਨਾਦਕੋ ਮਾਰੇ ਗੋ ਤਵ ਭ੍ਰਾਤਿ॥ ੪੦ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੈਂਹੀ ਚਾਲੋਂ ਆਪਤਹਿ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਬਲਵੰਤ। ਪਾਵਕ ਅਸਤ੍ਰ ਸੁ ਮਾਰਿਕੈ ਤਾਹਿੰ ਕਰੋਂ ਸਤਖੰਡ॥ ੪੧ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥ਸੁਵਿਭੀਖਨਫੇਰਿ ਕਹਯੋ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁ ਔਰ ਨ ਮਾਰਸਕੈ ਤਿੰਹ ਕੋਈ । ਜਿਹ ਦ੍ਵਾਦਸਵਰਖ ਅਹਾਰ ਤਜੇ ਪੁਨਿ ਨਾਹਿ ਕਦੀ ਵਿਗ ਨੀਂਦ ਸੁ ਸੋਈ। ਚਤੁਰਾਨਨ ਆਪ ਕਹਯੋ ਮੁਖਤੇ ਇਨਕੋ ਮਰਨੋਂ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਤੇ ਹੋਈ। ਲਖਮੰਨ ਤਜੀ ਜਬ ਔਧ ਪੁਰੀ ਤਬ ਨੀਂਦ ਅਹਾਰ ਤਜੇ ਤਿਨ ਦੋਈ॥੪੨॥ਪਦ ਪੰਕਜ ਤੇ ਇਨ ਨੀਤਭਜੇ ਯਹਿ ਜਾਨਿ ਲਈ ਸਗਲੀ ਮਮ ਰਾਮਾ। ਅਬ ਆਇਸੁ ਬੇਗ ਦਿਜੇ ਇਹ ਕੋ ਅਰਿ ਮਾਰ ਕਰੇ ਤਵ ਪੂਰਣ ਕਾਮਾਂ। ਨਿਹਚੈ ਯਹਿ ਮਾਰਹਿਗੋ ਤਿਨਕੋ ਸੁ ਧਰਾ ਧਰ ਸੇਸ ਮਹਾਂ ਬਲਧਾਮਾਂ। ਹਨੋਂ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਸੁਤਕੋ ਸਭ ਰੋਵਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਘਰ ਵਾਮਾਂ। ੪੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਗਤਿ ਅਧੀਸ ਸੁ ਰਾਮ ਤੁਮ ਨਾਰਾਇਣ ਭਵਹਾਰ । ਲਖਮਣਸੇਸ

ਭਨੀਜੀਏਨਿਖਲਧਰਤਆਧਾਰ॥੪੪॥ ਧਰਣੀਭਾਰਨਿਵਾਰ ਹਿਤ ਤੁਮ ਲੀਨੋਂ ਅਵਤਾਰ। ਜਗ ਨਾਟਕ ਕੇ ਸੂਤ ਕੋ ਤੁਮ ਹੋ ਧਾਰਣਹਾਰ॥ ੪੫ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾ ਇਣੇਂ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਅਸ਼੍ਰਮੋ ਧਯਾਇ॥੯॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਸੁਨਤ ਵਿਭੀਖਨ ਵਾਕ ਪੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ। ਵਿਭੀਖਣ ਜਾਨੋਂ ਮੈ ਤਿਸੇ ਕਪਟੀ ਹੈ ਬਲਵਾਨ॥ ੧ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਸਤ੍ਰ ਵਿਤ ਸੂਰ ਅਤਿ ਮਾਇਆਵੀ ਬਲਵਾਨ॥ ਐਸੋ ਦੈਤ ਬਲਿਸ੍ਰਅਤਿ ਜੋ ਤੈਂ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥ ੨ ॥ ਅੜਿਲ ॥ ਜਾਨੋ ਲਖਮਣ ਰੂਪ ਸੁਨੋਂ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਮਮ ਸੇਵਕ ਪਰਬੀਨ ਮਹਾਂਸੁਖਦਾਇਕੈ। ਭਾਵੀ ਕਾਰਯ ਜਾਨ ਮੌਨ ਉਰ ਮੈਂ ਗਹੀ। ਹੋ ਭੋਜਨ ਵਧੋ ਨ ਮੋਹਿ ਸੁ ਮਾਰੇਗੋ ਵਹੀ॥੩॥ ਐਸੇ ਰਾਮ ਸੁ ਭਾਖ ਭ੍ਰਾਤ ਬਖਾ ਨਈ। ਗਿਰਜਾ ਵੈ ਭਗਵਾਨ ਸਭੀ ਕੁਛ ਜਾਨਈ। ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸੁ ਸੈਨ ਬਡੀ ਅਬ ਲੀਜੀਯੇ। ਹੋ ਜਾਇ ਦਸਾਨਨ ਪੂਤ ਬੇਗ ਬਧ ਕੀਜੀਏ॥ ੪ ॥ ਹਨੁਮਤ ਸੇ ਸਰਦਾਰ ਸਭੈ ਸੰਗ ਲੀਜੀਏ। ਜਾਂਬੁਵਾਂਨ ਰਿਛੇਸ਼ ਸਹਾਇਕ ਕੀਜੀਏ। ਵਿਭੀ ਖਣ ਲੈ ਪਰਧਾਨ ਸੰਗ ਤਵ ਜਾਇ ਹੈ। ਹੋ ਜਾਨਤ ਸਭੈ ਸੁਦੇਸ ਵਿਵਰਜ ਬਤਾਇ ਹੈ॥੫॥ ਰਾਮ ਵਚਨ ਸੁਨਿ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਵਿਭੀਖਣੇਂ। ਔਰ ਸਰਾਸਨ ਲਯੋ ਬਾਣ ਅਤਿ ਤੀਖਣੇ। ਰਾਮ ਪਦਾਂਬੁਜ ਹਾਥ ਸੁ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਕੈ । ਹੋ ਲਖਮਣ ਕਰਤ ਬਖਾਨ ਸੁਨੋਂ ਮਨ ਲਾਇਕੈ॥੬॥ ਆਜੁ ਸਰਾਸਨ ਬਾਨ ਮੋਹਿ

ਛੁਟਕਾਹਿੰਗੇ । ਮੇਘਨਾਦ ਤਨ ਫੋੜ ਪਤਾਲ ਧਸਾਹਿੰਗੇ । ਭੋਗਵਤੀਕੇ ਨੀਰ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਨ੍ਹਾਇਕੈ। ਹੋਪਰੇ ਨਿਖੰਗਹਿੰ ਆਇ ਸੁ ਸ਼ੋਣ ਮਿਟਾਇਕੈ ॥ ੭ ॥ ਐਸੀ ਲਖਮਣ ਬਾਤ ਸੁ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਕੈ। ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਕੀ ਤੀਨਿ ਪ੍ਰਦੱਖਣ ਧਾਰਕੈ। ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਬਧਚਾਹਿ ਸੁਮਨ ਮੈ ਹੈ ਧਰੀ। ਹੋ ਚਲੇ ਉਤਾਇਲ ਲਖਮਣ ਰਣ ਕੀ ਮਤਿ ਕਰੀ ॥ ੮ ॥ ਲਖਮਣ ਪਾਛੇ ਚਾਲੇ ਹਨੁਮਤਿ ਧਾਇਕੈ। ਬਾਨਰ ਬਹੁਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਸੰਗ ਲਵਾਇਕੈ । ਵਿਭੀਖਣ ਲੀਨ ਅਮਾਤ ਮਹਾਂਬਲ ਜੇਵਰੀ। ਹੋ ਚਲੇ ਸਿਤਾਬੀ ਦੌਰ ਢੀਲ ਨਹਿ ਕਛ ਕਰੀ॥ ੯ ॥ ਜਾਂਮਵਾਨ ਸਭ ਲੀਨੇ ਰੀਛ ਬੁਲਾਇਕੈ। ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸੁ ਚਾਲੇ ਹਰਖ ਬਢਾਇਕੈ । ਜਾਇ ਨਿਕੁੰਭਲ ਦੇਸ਼ ਲਛਮਣ ਪੁਨਿ ਪੇਖਿਯੋ। ਹੋ ਰਾਖਸ਼ ਸੈਨ ਅਪਾਰ ਮਹਾਂ ਬਲ ਦੇਖਿਯੋ ॥ ੧੦ ॥ ਲਖਮਣ ਖੈਂਚ ਸਰਾਸਨ ਸਰਹਿ ਸੁ ਡਾਰਕੈ । ਸਾਵਧਾਨ ਤਬ ਹੋਏ ਬਲਿ ਸੰਭਾਰਕੈ। ਅੰਗਦ ਬੀਰ ਸਹਾਇਕ ਲਖਮਣ ਕੇ ਭਏ । ਹੋ ਜਾਂਬਵਾਨ ਕਪਿ ਮੌਲ ਸੰਗ ਸਭਹੀ ਲਏ ॥ ੧੧ ॥ ਤਬੈ ਵਿਭੀਖਨ ਆਪ ਸੁ ਬੈਨ ਉਚਾਰਿਆ। ਸੁਨੀਏ ਲਖਮਣ ਆਜ ਸੁ ਬਚਨ ਹਮਾਰਿਆ। ਘਨ ਸੀ ਰਾਖਸ਼ ਸੈਨਿ ਇਹ ਪਿਖਲੀਜੀਏ । ਹੋ ਯਾਂਕੇ ਭੇਦਨ ਮਾਹਿ ਯਤਨ ਬਹੁ ਕੀਜੀਯੇ ॥੧੨॥ ਤੋਮਰਛੰਦ ॥ ਅਬ ਸੈਨ ਯਾ ਹਨਿ ਡਾਰ। ਘਨ ਨਾਦ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰ। ਅਬ ਬੇਗ ਕੀਜੇ ਸੋਇ। ਨਹਿ ਹੋਮ ਪੂਰਨ ਹੋਇ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਿੰਸਾ ਧਰਮਕ ਦੁਸ਼੍ਰ ਅਤਿ ਰਾਵਣ ਕੋ ਸੁਤ ਬੀਰ । ਪੁਨਿ

ਮਾਰੋ ਧਨੁ ਤਾਨਿ ਕੈ ਲਖਮਣ ਅਤਿ ਰਣਧੀਰ॥੧੪ ॥ਸੁਨਤ ਵਿਭੀਖਣ ਬਾਤ ਕੋ ਲਖਮਣ ਕ੍ਰੋਧ ਅਪਾਰ। ਧਾਰ ਸਰਾਸਨ ਹਾਥ ਮੇਂ ਲਏ ਸੁ ਬਾਨ ਨਿਕਾਰ॥ ੧੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਮਘਵਾ ਜਿਤ ਹੋਮਕਰੇ ਜਿਹ ਠੌਰ ਸੁ ਬਾਨ ਅਨੇਕ ਤਹਾਂ ਤਿਨਿ ਮਾਰੇ । ਪੁਨਿ ਭੂਧਰ ਭੂਰਹਿ ਲੈ ਕਰਮੈ ਕਪਿ ਯੂਥਪਵੈ ਘਨ ਸੇ ਕਿ ਲਕਾਰੇ। ਪੁਨਿ ਦੈਤਨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੈ ਤਰੁ ਮਾਰਤ ਮਾਰ ਸਿਲਾ ਨਖਸੋਂ ਤਨ ਫਾਰੇ॥ ਉਰਰਾਖਸ਼ ਕੋਪ ਭੁਰੇ ਤਬਹੀਂ ਅਸਿ ਬਾਨ ਸੁ ਤੋਮਰ ਕੀਸ ਬਿਦਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਬਾਨਰ ਔ ਪੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਗਿਰਜਾ ਅਤਿ ਭੇਰ ਭਯੋ ਤਿਹਭਾਰੀ । ਗਾਜਤ ਯਾਬਿਧਿ ਸੂਰ ਮਨੋ ਨਿਧਖੀਰ ਮਥਾਵਤ ਫੇਰ ਮੁਰਾਰੀ। ਰਾਵਣਕੇ ਸੁਤ ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਨਿਜ ਸੈਨ ਦਲੀ ਰਣਿ ਮਾਹਿ ਨਿਹਾਰੀ । ਹੋਮ ਨਿਕੁੰਭਲ ਦੇਸ ਤਜੇ ਨਿਕਸੇ ਪੁਨਿ ਬੇਗ ਮਹਾਂ ਬਲਧਾਰੀ॥ ੧੭ ॥ ਸਜੰਦਨ ਮਾਹਿ ਅਰੂਢ ਭਯੋ ਕੁਪ ਤਾਹਿ ਲਈ ਕਰ ਮਾਹਿ ਕਮਾਨੇਂ । ਦੌਰ ਅਏ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਗਿਰਜਾ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਬੈਨ ਬਖਾਂਨੇ। ਹੈਂ ਘਨਨਾਦਿ ਅਏ ਰਣਮੈ ਲਖਮੀਨਿ ਨ ਛੂਟਸ ਆਜ ਪਲਾਂਨੇ । ਪਿਤ੍ਰ ਵਿਭੀਖਣ ਤਾਹਿ ਪਿਖੇ ਘਨਨਾਦ ਸੁ ਨਿੱਠਰਵਾਕ ਅਲਾਨੇ॥ ੧੮॥ ਨਿਪਜੇ ਇਹ ਠੌਰ ਵਧੈ ਸੁ ਇਹਾਂ ਸੱਖਜਾਤ ਸੁ ਮੋ ਪਿਤ ਕੇ ਤੁਮ ਭਾਈ। ਰਣ ਔ ਸਰਬੰਧੁ ਤਜੇ ਅਪਨੋਂ ਪਰ ਭ੍ਰਿਤ ਭਯੋ ਹਮਤੇ ਸੁ ਪਲਾਈ । ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤਕੇ ਸਾਥ ਸੁ ਦ੍ਰੋਹ ਕਰੇ ਪੁਨਿ ਮੂਰਖ ਲਾਜ ਨ ਰੰਚਕ ਆਈ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਂਨ ਹਨੂੰ ਮਤ ਪੀਠ ਪਿਖੇ ਲਖਮੀਨਿ

ਕਮਾਂਨ ਚਢਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਹਾਥ ਉਭਾਰ ਬਡੀ ਤਰਵਾਰ ਸਯੰਦਨ ਮੈਂ ਘਨਨਾਦ ਸੁਹਾਏ ॥ ਫੇਰ ਲਯੋ ਧਨੁ ਤਾਂਨਤਿਨੇ ਜਿਹ ਹੇਰ ਸੁਰੇਸ਼ਰ ਚਾਂਪ ਲਜਾਏ। ਆਜ ਪਿਵੈਂ ਕਪਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਮੇ ਸਰ ਯਾ ਬਿਧਕੇ ਮੁਖ ਬੈਨ ਅਲਾਏ। ਤਾਹਿ ਸਮੈ ਲਖਮਨਿ ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਆਪ ਸਰਾਸਨ ਮੈ ਸਰ ਲਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਤਬੈ ਸੁ ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਬਾਨ ਮੇਘਨਾਦਿ ਮਾਰਿਆ। ਸੁਕਾਂਹਿ ਸਰਪ ਸੇਰਪੇ ਤਿਨੇ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਧਾਇਆ। ਸੁ ਲਾਲ ਨੈਨ ਮੇਘਨਾਦ ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਹੇਰਈ। ਸੁ ਬੱਜ੍ਰ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਬਾਂਨ ਹੈ ਲਗੇ ਨ ਵੇਰਈ ॥ ੨੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਦੋ ਘਟਿਕਾ ਤਨ ਮੂਰਛਤਾ ਮਘਵਾਜਿਤ ਫੇਰ ਸੁ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ। ਰਾਵਣਕੇ ਸੁਤ ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਰਣ ਦਾਸਰਥੀ ਰਘੁਬੀਰ ਨਿਹਾਰੇ। ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਭਏ ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੇ ਕਰ ਮਾਹਿ ਸਰਾਸਨ ਤਾਹਿ ਸੰਭਾਰੇ। ਧਾਰ ਸਰਾਸਨ ਮੈਂ ਸਰ ਭੀਖਨ ਰਾਂਮਕੇ ਭ੍ਰਾਤਸੋਂ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਪੂਰਬ ਯੁੱਧ ਬਿਖੇ ਹਮਰੇ ਜਬ ਨਾਹਿ ਪਰਾ ਕ੍ਰਮ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਠਾਂਢ ਰਹੋ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈ ਅਬ ਤੋਹਿ ਕੋ ਬੇਗ ਸੁ ਦੇਉਂ ਦਿਖਾਰੇ॥ ਐਸੇ ਬਖਾਂਨ ਲਏ ਸਤਬਾਂਨ ਸੁ ਤਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਅਹੇ ਸਰਮਾਰੇ। ਫੇਰ ਲਏ ਦਸਬਾਂਨ ਹਨੇ ਪੁਨਿ ਤਾਨ ਕਮਾਂਨ ਸੁ ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਅੜਿਲ ॥ ਤੀਖੇ ਜਾਂਹਿ ਪ੍ਰਿਕਾਮ ਸੁ ਸਾਂਨ ਸਵਾਰਿਆ। ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤ ਸੋ ਬਾਨ ਵਹੀ ਸੁ ਨਿਕਾਰਿਆ॥ ਚਾਚਾ ਨਾਮ ਵਿਭੀਖਣ ਰਣਹਿ ਉਚਾ ਰਿਆ। ਹੋ ਕੋਪ ਦੁਗਣ ਬਲਧਾਰ ਤਾਹਿ ਉਰਿ ਮਾਰਿਆ॥

੨੪ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਲਖਮੰਨਿ ਲਏ ਸਰ ਜਾਲ ਭਯੋ ਘਨ ਸੇ
ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੋ ਬਰਸਾਏ। ਤਨ ਤ੍ਰਾਣੁ ਸੁਕਾਂਚਨ ਕੋ ਰਣ ਮੈਂ
ਮਘਵਾਜਿਤ ਕੌ ਅਤਿ ਸੈ ਲਸਕਾਏ। ਤਿਲ ਸੇ ਬਹੁਖੰਡ ਭਏ
ਤਿਨਕੇ ਰਥ ਭੂਮਿ ਸਮੀਪ ਗਿਰੇ ਚਮਕਾਏ। ਜਨੁ ਲੋਹ ਫੁ
ਲਿੰਗ ਸੁ ਭੂਮਿ ਗਿਰੇ ਸੁ ਮਨੋ ਪਟਬੀਜਨ ਹੈ ਮਿਲਿ ਆਏ
॥ ੨੫ ॥ ਮਘਵਾ ਜਿਤ ਬਾਨ ਹਜ਼ਾਰ ਲਏ ਉਰ ਕੋਪ ਭਰੇ
ਲਖਮੰਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੇ। ਸਿਯ ਦੇਵਰਕੇ ਤਨੁ ਪ੍ਰਾਨਤ੍ਰੁਟੇ ਵਹਿਜਾਇ
ਪਰੇ ਪੁਨਿ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰੇ। ਯੁਗ ਬੀਰ ਕਰੇ ਪ੍ਰਤਿ ਘਾਤਿ ਉਮਾ
ਪੁਨਿ ਆਪਸ ਮੈ ਰਣ ਘਾਤ ਨਿਵਾਰੇ। ਰਸ ਬੀਰ ਭਰੇ ਰਣ
ਝੂਕਤ ਯੋਂ ਸੁ ਮਨੋਂ ਅਹਿ ਰਾਜ ਭੁਜੰਗਮ ਕਾਰੇ॥ ੨੬ ॥
ਯੁਧਿ ਅਨੂਪਮ ਤਾਂਹਿਭਯੋ ਸਰ ਕ੍ਰਿਤਤ ਤਾਹਿ ਭਏ ਸਰਬੰਗਾ
। ਸ੍ਰੋਣਤ ਧਾਰ ਅਪਾਰ ਛੁਟੇ ਤਨ ਬੀਰ ਭਏ ਰਣ ਮਾਹਿ
ਸੁਰੰਗਾ। ਦੀਰਘ ਕਾਲ ਲਰੇ ਰਣ ਮੈ ਸਰ ਆਪਸ ਮਾਹਿ
ਚਲਾਇ ਨਿਸੰਗਾ॥ ਜੀਤ ਭਯੋ ਰਣ ਮੈ ਇਨਕੋ ਪੁਨਿ ਨਾਹਿ
ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਭਯੋ ਕੋਊ ਭੰਗਾ॥ ੨੭॥ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਅਤਿ
ਕੋਪ ਭਏ ਲਖਮੰਨਿ ਸਿਲੀਮੁਖ ਪਾਂਚ ਨਿਕਾਰੇ। ਮਘਵਾਜਿਤ
ਸਾਰਥ ਸੰਦਨ ਔ ਧੁਜਿਕਾਟਿ ਤੁਰੰਗਮ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰੇ। ਪੁਨਿ
ਕਾਟ ਸਰਾਸਨ ਬੇਗ ਦਯੋ ਕਰਕੈ ਫੁਰਤੀ ਰਣ ਮਾਹਿ ਦਿਖਾਰੇ
। ਮਘਵਾਜਿਤ ਔਰ ਸਰਾਸਨ ਕੌ ਗੁਣ ਰੋਪ ਲਯੋ ਨ ਲਗੀ
ਕਛੁ ਬਾਰੇ॥ ੨੮॥ ਸੋ ਵਹਿ ਚਾਂਪ ਸੁ ਫੇਰ ਕਟੇ ਲਖਮੰਨਿ
ਬਲੀ ਸਰ ਤੀਨ ਚਲਾਏ। ਫੇਰ ਅਨੇਕ ਲਏ ਸਰ ਤਾਂ ਮਘ

ਵਾਜਿਤ ਕੇ ਉਰ ਭੀਤਰ ਲਾਇ।ਕੋਪਭਰੇ ਮਘਵਾਜਿਤ ਸੰਘਰ ਭੀਮ ਕੁਵੰਡ ਸੁ ਔਰ ਚਢਾਇ। ਤਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਦਸਾਨਨ ਕੇ ਸੁਤ ਬਾਨ ਸੁਰਾਘਵ ਭ੍ਰਾਤ ਲਗਾਏ॥ ੨੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਬਾਨਰ ਨਿਖਲ ਪਤਾਕਿਨੀ ਹਨੀ ਸਰਾਸਨ ਤਾਂਨ।ਦੁਖਪਾਯੋ ਕਪਿ ਯੂਥਪਾ ਭਯੋ ਸੁ ਬਦਨ ਮਲਾਨ॥ ੩੦॥ ਕਬਿੱਤੁ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਬਾਨ ਲੀਨੋ ਲਖਮੰਨ ਬਲਵਾਨ ਪੁਨਿ ਨਿੱਠਰ ਕਮਾਂਨ ਮਾਂਹਿ ਦਯੋ ਹੈ ਲਗਾਇਕੈ। ਕਾਂਨਕੇ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ਲੌ ਸੁ ਤਾਂਨ ਕੇ ਕਮਾਂਨ ਤਾਹਿ ਰਾਮ ਪਾਦਕੰਜ ਕੋ ਚਿਤਾਰਿਯੋ ਅਲਾਯਕੈ॥ ਧਰਮਾਵਤਾਰ ਰਾਮ ਸਾਚਹੀਂ ਸੰਕਲਪ ਧਾਰਿ ਦਸਰਥ ਪੂਤ ਜਗ ਐਸੇ ਸੁਖ ਦਾਇਕੈ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਾਹਿ ਜਬ ਰਾਮ ਕੋ ਅਰਾਤ ਨਹਿ ਰਾਵਣ ਕੇ ਪੂਤ ਕੋ ਤੋ ਹਨੋ ਬਾਣ ਜਾਇਕੈ॥ ੩੧॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਂਨ ਸੁ ਤਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਸੁ ਬਾਨ ਤਬੈ ਲਖਮੀਨਿ ਚਲਾਯੋ। ਸੁ ਮਨੋਂ ਮੁਖਿਪਾਵਕ ਕੋ ਉਗਰੇ ਮਘਵਾਜਿਤ ਓਰ ਸੁ ਧੋਂ ਸਰ ਆਯੋ। ਸਿਰਤ੍ਰਾਣ ਸੁ ਕੁੰਡਲ ਐ ਕਲਗੀ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਮਾਂ ਸਿਰ ਤਾਹਿੰ ਸੁਹਾਯੋ॥ ਧਰਤੇ ਸਿਰ ਕਾਟ ਧਰਾ ਧਰ ਮੈਂ ਸਰ ਚੰਦ ਮਨੋ ਨਭਿ ਭੂਮਿ ਗਿਰਾਯੋ॥ ੩੨॥ ਦੇਵ ਪ੍ਰਸੰਨਭਏ ਸਗਲੇ ਮੁਖਿਮੈਂ ਲਖਮੰਨ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਗਾਈ। ਬਾਰਹਿਬਾਰ ਸਰਾਹ ਕਰੇ ਸੁਰਿ ਫੂਲਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ। ਸੱਕ੍ਰ ਮਹਾਂਰਿਖ ਤੋ ਹਰਖੇ ਪੁਨਿ ਕੋਟ ਅਪੱਛਰ ਨਿਰਤ ਦਿਖਾਈ। ਮਾਹਿੰ ਅਕਾਸ਼ ਸੁਨੀਂ ਸਗਲੇ ਮਿਲ ਦੇਵ ਸਮੂਹਨ ਦੁੰਦਭਿਵਾਈ॥ ੩੩॥ ਨਭਿ ਉਜਲ ਐ

ਧਰ ਕੰਪ ਮਿਟੈ ਰਣ ਰਾਵਨ ਕੇ ਸੁਤ ਮਾਰ ਗਿਰਾਏ ॥ ਸ੍ਰਮ ਦੂਰ ਭਏ ਲਖਮੰਨਿਉਮਾਂ ਮੁਖਿਭੀਤਰ ਜੈ ਸਭਵਾਕ ਅਲਾਏ । ਮੁਖਿ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਂਨ ਗਜੇ ਗਿਰਜਾ ਲਖਮੰਨਿ ਤਬੈ ਰਣਸ਼ੰਖ ਬਜਾਏ।ਧਨ ਕੋ ਟਣਕਾਰ ਕਰੇ ਰਣ ਮੈਂ ਸੁਨਿ ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਸਭੈ ਹਰਿਖਾਏ ॥੩੪ ॥ ਇਤ ਬਾਨਰ ਕੇ ਸਿਰਦਾਰ ਬਡੇਢਿ-ਗ ਆਵਤ ਹੈਂ ਮਨ ਮੋਦ ਬਢਾਏ । ਲਖਮੰਨਿ ਸੁ ਆਵਤ ਹੈਂ ਤਿਨ ਬੀਚ ਸੁ ਚੰਦ ਮਨੋ ਘਨ ਮਾਹਿਸੁਹਾਏ । ਇਤਿਹੈਹਨੂੰ-ਮਾਂਨ ਵਿਭੀਖਨ ਜੂ ਸਹਿ ਆਵਤ ਹੈਂ ਅਤਿ ਨਿੰਮਰ ਭਾਏ । ਇਹ ਭਾਂਤ ਅਏ ਲਖਮੰਨਿਬਲੀ ਸਿਰ ਰਾਮਕੇ ਪਾਇਨਮਾਹਿ ਝੁਕਾਏ ॥ ੩੫ ॥ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹਨੇਂ ਮਘਵਾਜਿਤ ਰਾਮ ਸੁਨੋਂਰਣਭੂਮਿ ਮਝਾਰੀ । ਯੌਂ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਛੁਟੇ ਗਲ ਲਾਇਲਏ ਰਘੁਨਾਥਮੁਰਾਰੀ। ਮੋਦ ਸਨੇਹ ਭਯੋ ਮਨ ਮੈਂ ਸਿਰ ਚੂੰਮ ਉਮਾਂ ਹਰਿ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਧੰਨ ਅਹੇ ਲਖਮੰਨਿ ਤੁਹੀ ਜਗ ਤੋਹਿ ਕਰੇ ਮਮ ਕਾਰਯ ਭਾਰੀ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਜੀਤਕੇ ਬਧਨ ਤੇ ਜੀਤੇ ਸਕਲ ਅਰਾਤ । ਲਖਮਣ ਤੋਹਿ ਸਮਾਂਨ ਪੁਨਿ ਭਯੋ ਨ ਹ੍ਵੈਹੈ ਭ੍ਰਾਤ ॥ ੩੭ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤੀਨ ਦਿਨਾਂ ਨਿਸਤੀਨ ਬਿਖੈ ਸੁ ਕਥੰਚਿਤ ਤੋਹਿ ਹਨੇਂ ਬਲ ਧਾਰੀ । ਆਜੁ ਨਿਵੈਰ ਕਰਯੋ ਹਮਕੋ ਅਬ ਆਇਗੋ ਰਾਵਣ ਬਾਹਰ ਵਾਰੀ । ਮੈਂ ਹਨਿਹੌਂ ਤਿਨਕੋ ਰਣ ਮੈਂ ਉਰ ਪੁਤ ਕੋ ਸੋਕ ਭਯੋ ਤਿਨ ਭਾਰੀ। ਰਾਵਣਕੋ ਉਤ ਸਾਰਗਈ ਲਖਮੰਨਿ ਲਯੋ ਮਘਵਾਜਿਤ ਮਾਰੀ॥ ੩੮॥ ਸੁਨਿ ਰਾਵਣ ਭੂਮਿ ਗਿਰੇ

ਤਨ ਮੂਰਛ ਫੇਰ ਉਠੇ ਨਿਜ ਦੇਹਿ ਸੰਭਾਰੇ। ਉਰ ਰਾਵਣ ਕੇ ਸੁਤ ਸ਼ੋਕ ਭਯੋਸੁ ਵਿਲਾਪ ਕਰੇ ਕਰ ਮੁੰਡਨ ਮਾਰੇ। ਸੁਤ ਕੇ ਗੁਣ ਐ ਪੁਨਿ ਕ੍ਰਿਤਨਕੋ ਮੁਖਿ ਰੋਵਤਹੀ ਮਨਮਾਹਿ ਚਿਤਾਰੇ। ਮਘਵਾਜਿਤ ਆਜੁ ਮਰਿਯੋ ਸੁਨਕੈ ਮਘਵਾਪੁਰ ਦੇਵ ਵਜਾਹਿ ਨਗਾਰੇ॥ ੩੯॥ ਯਮ ਪਾਸ ਕੁਬੇਰ ਸਚੀ ਪਤਲੋ ਜੁਰ ਆਜ ਮਹਾਂ ਰਿਖਜੂ ਹਰਖਾਵੇਂ । ਮਘਵਾਜਿਤ ਆਜ ਹਤੋ ਸੁਨਿਕੈ ਅਰ ਡਾਰ ਸੁਖੇਂਨ ਸਵੇਂ ਤਰੁ ਛਾਵੇਂ। ਸੁਤ ਰਾਖਸ਼ ਨਾਰਿ ਸੁ ਰੋਵਤ ਹੈਂ ਅਬ ਦੇਵ ਬਧੂ ਮਿਲ ਮੰਗਲ ਗਾਵੇਂ।ਸੁਤ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਯੋਂ ਬਿਲਪੈ ਦਸ ਕੰਧਰ ਨੀਰ ਬਿਨਾਂ ਝਖ ਜ੍ਯੋਂ ਦੁਖ ਪਾਵੇਂ ॥ ੪੦ ॥ ਪੁਨਿ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਉਰਰਾਵਣ ਕੇ ਵਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਬਡੋ ਬਿਲਖਾਨੋ। ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਤਿਨੈਂ ਰਣਜਾਹੁ ਇਹੈ ਮੁਖਵਾਕ ਬਖਾਂਨੋ। ਸੁਤਕੇ ਬਧਕੋ ਉਰ ਤਾਪ ਭਯੋਵਹਿ ਸੂਰ ਭਯੋ ਰੁਖਿਮੈ ਗਲਤਾਨੋਂ । ਅਬ ਸੀਯ ਕੋ ਸੀਸ ਕਟੋਂ ਖਿਨਮੈਂ ਤਿਨ ਰਾਵਣ ਯੋਂ ਮਨਮਾਹਿੰ ਠਗਨੋਂ॥ ੪੧॥ ਕਰ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਸੁ ਦੌਰਗਯੋ ਪਿਖ ਸੀਯ ਡਰੀ ਮਨਮੈਂ ਅਕੁਲਾਨੀਂ । ਵਹਿ ਰਾਖਸ਼ ਨਾਰਿ ਕੇ ਮੱਧਿ ਹੁਤੀ ਡਰ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਮਾਹਿੰ ਭਈ ਗਲਤਾਨੀਂ। ਇਕ ਆਹਿ ਅਮਾਤ ਸੁ ਰਾਵਣ ਕੇ ਪੁਨਿ ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਵਹੈ ਸਾਥ ਭਵਾਨੀ। ਵਹਿ ਨਾਮ ਸੁ ਪਾਰਸ ਪਾਸ ਰਹੇ ਦਸਕੰਧਰਿ ਕੋ ਤਿਨ ਏਹ ਬਖਾਂਨੀ॥ ੪੨ ॥ ਤੂੰ ਧਨੁ ਨਾਇਕ ਕੋ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁ ਕਿਉ ਦਸਕੰਠ ਨ ਏਹ ਬਿਚਾਰੋ। ਬੇਦ ਪਢੇ ਬ੍ਰਤ ਤੋਹਿ ਕਰੇ ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਮੈਂ ਜਸੁ ਆਹਿ

ਤੁਮਾਰੋ। ਤੂੰ ਗੁਣ ਸਿੰਧ ਬਡੋ ਜੁਗ ਮੈਂ ਅਬ ਜੋਖਤ ਕੋ ਬਧ ਦੂਰ ਬਿਸਾਰੋ। ਜੰਗ ਕਰੋ ਹਮ ਸੰਗ ਚਲੋ ਤੁਮ ਸਾਨੁਜ ਰਾਘਵ ਕੋ ਰਣ ਮਾਰੋ ॥੪੩॥ ਜਾਨਕੀ ਤੇ ਘਰਿਮਾਹਿ ਅਹੇ ਇਹਭਾਂਤ ਬਖਾਨ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀਨੋ। ਧਰਮ ਕਹਜੋ ਸੁ ਅਮਾਤ ਜਬੈ ਦਸਕੰਧਰ ਸੋ ਉਰ ਅੰਤਰਿਕੀਨੋ। ਸੋ ਘਰਿਮਾਹ ਗਯੋ ਹਟਕੈ ਮਤਿ ਮੂਢ ਮਹਾਂ ਅਤਿਸ਼ੋਕ ਸੁ ਜੀਨੋ। ਫੇਰ ਸਭਾ ਮਹਿ ਆਪ ਗਯੋ ਦਸਕੰਧਰ ਸਾਥ ਅਮਾਤ ਪ੍ਰਬੀਨੋ ॥ ੪੪ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਮੇਘ ਨਾਦ ਬਧ ਨਾਮ ਨਵਮੋ ਧਿਆਇ ॥ ੯ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਦੇਵਉਵਾਚ ॥ ਕਬਿੱਤੁ

ਸਭਾਕੇ ਮਝਾਰ ਤਿਨ ਕੀਨੋ ਹੈ ਬਿਚਾਰ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਅਮਾਤ ਲੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੇਤ ਸੋ ਗਯੋ। ਸੇਖਜੇ ਅਨਾਥ ਔਰ ਖਾਸਗੀ ਜੋ ਸਾਥ ਹੁਤੇ ਸਰਬਕੋ ਲਵਾਇ ਤਾਹਿੰ ਤੂੰਡ ਏਕਹੈ ਕਯੋ ॥ ਮਨੋ ਮਤੰਗ ਰਾਜ ਔ ਮਿਲਾਇਕੈ ਪਤੰਗ ਸੰਗ ਪਾਵਕ ਕਰਾਲ ਕੋ ਸੁ ਨਾਸ ਹੇਤ ਹੈ ਧਯੋ। ਰਾਵਣਕੇ ਸੰਗ ਜੋਈ ਰਾਖਸ਼ਪਤੰਗ ਦਲ ਰਾਮ ਸਰ ਪਾਵਕ ਜਲਾਇ ਸਭ ਹੀ ਦਯੋ ॥ ੧ ॥ ਰਾਮ ਕੀ ਕਮਾਨ ਕੇ ਸੁ ਤੀਖੇ ਦਸਕੰਠ ਬਾਂਨ ਵਖੀਆਂ ਕਪਾਟ ਫੋਰ ਪਾਰ ਪਰੇ ਧਾਇਕੈ। ਭਈ ਦਸਕੰਠ ਪੀਰ ਧੀਰਜ ਪਰਾਇ ਗਏ ਛੋਡਿ ਰਣ ਭੂਮਿ ਬਰੇ ਲੰਕ ਮਾਹਿ ਜਾਇਕੈ। ਮਾਨੁਖ ਮੈ ਹੋਇ ਨਾਹਿ ਐਸੋ ਬਲੁ ਰਾਮ ਮਾਹਿ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਲੌ ਸੋ ਪਿਖੇ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਸ਼ੁਕੱਰ ਸਮੀਪ ਜਾਇ ਹਾਥਨ ਮਿਲਾਇ

ਦੋਊ ਪੂਛਤ ਭਵਾਨੀ ਦਸਕੰਠ ਸਿਰ ਨਿਆਇਕੈ ॥ ੨ ॥
ਭਗਵਾਨ ਰਾਮ ਲੰਕ ਕਰੀ ਹੈ ਬਿਰਾਮ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਸ੍ਰਿਦਾਰ
ਮੇਰੇ ਬਡੇਹੀ ਖਪਾਏਹੈਂ। ਬਡੇ ਦੈਤ ਮਾਰੇ ਘਰ ਸਭਹੂ ਕੇ ਗਾਰੇ
ਤਿਨ ਮੇਰੇ ਸੁਤ ਬਾਂਧਵ ਸੁ ਸਭੈ ਤਿਨ ਘਾਏਹੈਂ ਗੁਰਹੋ ਉਦਾਰ
ਤੁਮ ਬੇਦਨ ਬਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇਰੇ ਢਿਗ ਹੁਤੇ ਮੋਹਿ ਕੈਸੇ ਦੁਖ
ਆਏਹੈਂ। ਐਸੀਸੁਨਿਦੈਤ ਬਾਨੀ ਭਾਖਿਯੋ ਭਵਾਨੀ ਤਿਨਜੀਤ
ਕੋ ਉਪਾਇ ਅਬ ਸੋਈ ਤੇ ਬਤਾਇ ਹੈਂ ॥ ੩ ॥ ਸ਼ੁੱਕ੍ਰੋਵਾਚ ॥
ਸਵੈਯਾ ॥ ਬੈਠ ਇਕੰਤ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੋ ਅਭਰਾਵਣ ਹੋਮ
ਕਰੋ ਘਰਮਾਂਹੀ। ਬਿਘਨਾਨਹਿ ਹੋਹਿ ਸੁ ਮਾਂਹਿਕਛੂ ਤਬ ਹੋਮ
ਕੀ ਪਾਵਕ ਤੇ ਨਿਕਸਾਹੀਂ। ਰਥ ਬਾਹਨ ਚਾਂਪ ਨਿਖੰਗ ਸਰਾ
ਗਹਿ ਹੋਹਿ ਅਜੀਤ ਸੁ ਤੂੰ ਰਨ ਮਾਹੀਂ। ਅਬਿਚਾਰਕ ਮੰਤ੍ਰ
ਲਿਜੇ ਹਮਤੇ ਚਲ ਹੋਮ ਕਿਜੇ ਧਰ ਕੰਦਰਮਾਂਹੀ॥ ੪ ॥ਐਸੇ
ਕਹਿਓ ਜਬ ਸੁਕ੍ਰ ਗੁਰੂ ਤਬ ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਖਲਰਾਈ।
ਜਾਇ ਸੁ ਮੰਦਰ ਮਾਹਿ ਉਮਾ ਸੁ ਗੁਹਾ ਸੁ ਪਤਾਲ ਸਮਾਨੁ
ਬਨਾਈ। ਦੈਤ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਥਾਪਿ ਧਰੇ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਦੁਆਰ
ਕਪਾਟ ਲਗਾਈ। ਜੋ ਅਭਿਚਾਰਕ ਦਰਬ ਹੁਤੇ ਸਭ ਹੋਮ
ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਲੀਨ ਮਿਲਾਈ॥ ੫ ॥ ਜਾਇ ਗੁਹਾ ਦਸਕੰਠ
ਧਸੇ ਪੁਨਿ ਹੋਮ ਕਰੇ ਮੁਖਿ ਮੋਨ ਸੁ ਧਾਰੇ। ਪਾਵਕ ਧੂਮ ਬਡੋ
ਨਿਕਸ੍ਯੋ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਨੈਨਨ ਆਪ ਨਿਹਾਰੇ। ਹੋਮਕੇ ਧੂਮ
ਨਿਹਾਰ ਡਰੇ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਘਵ ਪਾਸ ਦਿਖਾਰੇ। ਰਾਮਪਿਖੋ
ਦਸਕੰਧਰ ਜੋ ਵਹ ਹੋਮਕਰੇ ਨਿਜ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ ॥ ੬॥ ਹੋਮ

ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਇ ਜਬੈ ਤਬ ਰਾਮ ਨ ਰਾਵਣ ਜੀਤਯੋ ਜਾਈ। ਹੋਮ ਬਿਨਾਸਨ ਕਾਜ ਸੁਨੋ ਅਬ ਬਾਨਰ ਯੂਥਪ ਦੇਹੁ ਪਠਾਈ। ਰਾਮਤਬਾ ਮੁਖਿ ਭਾਖ ਤਬੈ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਿ ਸੰਗ ਸਲਾਹ ਮਿਲਾਈ। ਅੰਗਦ ਔ ਹਨੂੰਮਾਨ ਪਠੇ ਬਲਵੰਤਿ ਸਭੈ ਕਪਿ ਸੰਗ ਲਵਾਈ ॥ ੭ ॥ ਵਹਿ ਲਾਘ ਵਕਾਰ ਗਏ ਖਿਨਮੈ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਮੰਦਿਰ ਮਾਹਿ ਧਸਾਏ। ਬਸ ਕੋਟ ਗਏ ਪਲ ਵੰਗਮ ਤੇ ਗ੍ਰਹ ਪਾਲਕਤੇ ਯਮਲੋਕ ਪਠਾਏ । ਘਰਮਾਹਿ ਤੁਰੰਗਮ ਚੂਰਨ ਕੇ ਗਜ ਮਾਰਿ ਸਭੈ ਧਰਮਾਹਿ ਰੁਲਾਏ। ਸਰਮਾ ਪੁਨਿ ਹਾਥਨ ਸੈਨਨ ਸੋ ਕਪਿ ਹੋਮਕੀ ਠੌਰ ਸੁ ਦੀਨ ਦਿਖਾਏ ॥ ੮॥ ਸੁਭਭੀਖਨ ਕੀ ਵਹਿ ਨਾਰ ਹੁਤੀ ਤਿਨਿ ਹੋਮ ਸਥਾਨ ਜਬੈ ਦਿਖਲਾਏ। ਤਬ ਅੰਗਦ ਜਾਇ ਗੁਹਾ ਨਿਰਖੀ ਦਰ ਪਾਥਰ ਪਾਦਨ ਤੋੜ ਬਗਾਏ। ਸਿਲ ਫਾਰ ਉਘਾਰ ਕਿਵਾਰਨ ਕੋ ਯੁਵਰਾਜ ਬਲੀ ਗੁਹੁ ਮਾਂਹਿ ਧਸਾਏ। ਸੁ ਪਿਖੇ ਦਸਕੰਧਰ ਜਾਇ ਤਿਨੇ ਵਿਚ ਆਸਨ ਹੋਮਤਿ ਨੈਨ ਮਿਲਾਏ ॥ ੯ ॥ ਅੰਗਦ ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸਭੈ ਕਪਿ ਧਾਇ ਬਰੇ ਮੁਖਿ ਮੇਂ ਕਿਲਕਾਰੇ। ਰਾਵਣ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਤਿਨ੍ਹੈ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣਕੇ ਬਹੁ ਸੇਵਕ ਮਾਰੇ। ਕੁੰਭ ਉਠਾਇ ਲਏ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਪੁਨਿ ਡਾਰ ਦਏ ਤਿਨ ਆਗ ਮਝਾਰੇ। ਰਾਵਣ ਜੋ ਮੁਖਿ ਮੰਤ੍ਰ ਰਰੇ ਕਪਿ ਹਾਸਤ ਤਾਂ ਢਿਗ ਦਾਂਤ ਨਿਕਾਰੇ ॥੧੦॥ ਸ੍ਰੂਵਾ ਛੀਨ ਲਯੋ ਕਰ ਤੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਸੁ ਰਾਵਣ ਕੇ ਮੁਖ ਊਪਰ ਮਾਰਯੋ। ਕਹਿ ਪਾਵਕ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਭਯੋ ਬਰ ਦੇਵਤ ਯੋ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਉਚਾਰਿਯੋ। ਇ

ਕ ਦੰਤਨ ਸੋ ਇਕ ਦੰਡਲਏ ਚਹੂੰ ਓਰ ਹਨੇ ਸਸਿ ਜਿਉ ਪਰਿ
ਵਾਰਿਓ। ਰਨ ਜੀਤਨਕੀ ਉਰ ਚਾਹ ਧਰੀ ਨਹਿ ਧਿਆਨ
ਛੁਟਯੋ ਦ੍ਰਿਗ ਨੈਕ ਉਘਾਰਿਓ ॥ ੧੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅੰਗਦ
ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਗਯੋ ਸੁ ਭੌਨ ਮਝਾਰ। ਕੇਸਨ ਤੇ ਗਹਿ
ਆਨੀਆ ਤਾਹਿ ਮੰਦੋਦਰਿਨਾਰਿ॥ ੨ ॥ ਗੀਧਾ ਮਾਲਤੀਛੰਦ
॥ ਦਸਕੰਠ ਆਗੇ ਬਿਲਪਤੀ ਆਨਾਥ ਜਿਉ ਤਿਹਿ ਨਾਰੀਆ
। ਰਤਨ ਭੂਖਤ ਕੰਚਕੀ ਉਰ ਹਾਥ ਅੰਗਦ ਫਾਰੀਆ। ਮੋਤੀ
ਗਿਰੇ ਤਿਹ ਮਾਂਗਤੇ ਸਭ ਰਤਨ ਮਾਲ ਖਿਲਾਨੀਆ । ਸ਼ੂੰਨ
ਸੂਤਰ ਟੂਟਿਯੋ ਮੁਖਿ ਭਯੋ ਤਾਂਹਿ ਮਲਾਨੀਆ ॥ ੧੩ ॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਵਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਗਿਰੀ ਕਟਿ ਤੇ ਨੀਵੀਂ ਤਾਹਿ।
ਭੂਖਨ ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰਕੇ ਗਿਰੇ ਧਰਤਕੇ ਮਾਂਹਿ॥੧੪॥ ਸਵੈਯਾ॥
ਗੰਧ੍ਰਭ ਦੇਵਨਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਸਗਰੀਕਪਿ ਕੇਸਨ ਤੇਗਹਿ ਆਂਨੀ
। ਰੋਵਤ ਰਾਵਨ ਅੱਗ੍ਰ ਖਰੀ ਗਿਰਜਾ ਵਹਿ ਰਾਵਨ ਕੀ ਪਟ
ਰਾਂਨੀ । ਦੀਨ ਪੁਕਾਰ ਕਰੇ ਮੁਖ ਤੇ ਪੁਨਿ ਰਾਵਨ ਕੋ ਤਿਨ
ਇਹ ਬਖਾਨੀ। ਮੋਹਿ ਅਨਾਥਨ ਜਿਉ ਕਪਿ ਮਾਰਤ ਨਾਂਹਿ
ਛੁਡਾਵਤ ਲਾਜ ਪਲਾਨੀ॥੧੫॥ ਤੂੰ ਨਿਰਲੱਜ ਭਯੋ ਜਗਮੈ
ਤਵ ਹੇਰਤ ਨਾਰਿ ਹਨੇ ਕਪਿ ਥਾਰੀ। ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਰਣੋ ਸੁ
ਭਲੌ ਜਿਨ ਪੇਖਤ ਯੋਂ ਬਿਲਪੇ ਜਿਨ ਨਾਰੀ। ਹਾ ਮਘਵਾਜਿਤ!
ਨਾਂਹਿ ਪਿਖੇਂ ਕਪਿ ਮਾਰਤ ਹੈਂ ਤੁਮਰੀ ਮਹਤਾਰੀ। ਤੇ ਜਗ
ਜੀਵਤ ਯਾਬਿਧਕੇ ਦੁਖਪਾਵਤ ਤਾਹਿ ਸੁਮਾਤ ਤਿਹਾਰੀ॥੧੬॥
ਨਾਰਿਕੀ ਲਾਜ ਭਤਾਰ ਤਜੀ ਨਿਜ ਜੀਵਨ ਕੀ ਉਰ ਅੰਤਰ

ਧਾਰੀ । ਯੋਂ ਮਯ ਕੀ ਦੁਹਤਾ ਬਿਲਪੇ ਦਸਕੰਠ ਸੁਨੀ ਵਹੁ ਕਾਨ ਮਝਾਰੀ। ਅੰਗਦ ਛਾਡ ਕਹਯੋ ਦਸਕੰਧਰ ਊਠ ਖੜੋ ਕਰ ਖੱਗ ਸੰਭਾਰੀ। ਕੋਪ ਭਰੇ ਦਸ ਕੰਧਰ ਦੌਰ ਸੁ ਅੰਧਰ ਕੇ ਕਚ ਭੀਤਰ ਮਾਰੀ॥ ੧੭॥ ਤਬ ਬਾਨਰ ਕੂਦ ਗਏ ਸਗਲੇ ਪੁਨਿ ਹੋਮ ਕਿ ਕੁੰਡ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬਿਡਾਰੇ। ਵਹਿ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁਜਾਇ ਖਰੇ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਭਏ ਸਗਲੇ ਹਰਖਾਰੇ। ਤਬ ਰਾਵਣ ਸ਼ਾਂਤਿ ਕਯੋ ਨਿਜ ਭਾਮਨਿ ਸੁੰਦਰ ਵਾਕ ਸੁ ਯਾਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਯਹਿ ਦੈਤ ਅਧੀਨ ਸੁ ਜੀਵਨ ਹੈ ਕਲਿਆਨਨ ਕਿਉ ਨਹਿੰ ਆਪ ਨਿਹਾਰੇ॥ ੧੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਿਸਾਲਾਖੀ ਤਜਿ ਸੋਕ ਕੋ ਗਯਾਨ ਅਲੰਬਨ ਧਾਰ। ਅਗਯਾਨ ਜਨਤ ਸਭ ਸੋਕਹੈ ਗਯਾਨ ਸੁ ਦਏ ਨਿਵਾਰ॥ ੧੯॥ ਦੇਹ ਅਨਾਤਮ ਹੋਇ ਜੋ ਅਹੰਬੁਧ ਨਰ ਹੋਇ ॥ ਅਗਯਾਨ ਜਨਨੀ ਪਹਿਚਾਨੀਏ ਮੰਦੋਦਰ ਹੈ ਸੋਇ॥ ੨੦॥ ਤਿਹ ਮੂਲਕ ਸੁਤ ਦਾਰ ਲੌ ਬੰਧਨ ਭਾਖੇ ਬੇਦ। ਹਰਖ ਸੋਕ ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧਪੁਨਿ ਲੋਭ ਮੋਹਿ ਮਦ ਖੇਦੁ ॥ ੨੧॥ ਅਗਯਾਨ ਉਪਾਏ ਸਰਬ ਯਹਿ ਜਨਮ ਜਰਾ ਤਨ ਹਾਨ। ਆਤਮ ਕੇਵਲ ਸੁਧਿ ਹੈ ਸਦਾ ਅਲੇਪਕ ਜਾਨ॥੨੨॥ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਸੁ ਗਿਆਨ ਘਨ ਭਾਵਾਭਾਵ ਬਿਹੀਨ। ਨਾ ਤਿਸ ਸੋਗ ਵਿਯੋਗ ਕਛੁ ਚੇਤਨ ਔ ਸਤ ਚੀਨ॥ ੨੩॥ ਯਾ ਬਿਧ ਆਤਮ ਜਾਂਨ ਉਰ ਦੀਜੈ ਸ਼ੋਕ ਨਿਵਾਰ । ਅਬਹੀ ਆਵੋਂ ਬੇਗਮੈਂ ਰਾਮ ਲਖਣ ਕੋ ਮਾਰ॥੨੪॥ ਨਾਂਤਰ ਰਾਮ ਸੁ ਬੱਜ੍ਰ ਸਰ ਜਬ ਮੁਹਿ ਡਾਰੇਂ ਮਾਰ।ਤੋ ਬੈਕੁੰਠ ਸ ਪਾਇਹੋਂ ਤਾਂਪਦ

ਪਰਮ ਉਦਾਰ॥੨੫॥ ਤਬ ਮਮ ਆਇਸੁ ਦੀਜੀਏ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਿਖਲ ਸੁ ਹਮਾਰ। ਸੀਤਾਕੋ ਹਨ ਸਾਥ ਲੈ ਪਰਿਯੋ ਅਗਿਨ ਮਝਾਰ॥੨੬॥ ਰਾਵਣ ਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਭਈ ਦੁਖਤਿ ਉਰ ਮਾਂਹਿ। ਮਘਵਾਜਿਤ ਜਨਨੀ ਬਹੁਰ ਕਹਤ ਭਵਾਨੀ ਤਾਂਹਿ॥੨੭॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਨਾਥ ਮੇਰੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਉਰ ਸੋਚਿ ਤਿਉਹੀ ਕੀਜੀਯੇ। ਨਹਿ ਰਾਮ ਜੀਤਿਯੋ ਜਾਇ ਤੁਮਤੇ ਸਾਚ ਚੀਤ ਪਤੀਜੀਏ। ਪੁਨਿ ਔਰ ਆਵੇ ਕੋਟ ਤੇ ਸਮ ਰਾਮ ਨਹਿ ਤੋ ਮਾਰੀਏ। ਸਾਖਜਾਤ ਰਾਮ ਸਦੈਵ ਹੈਂ ਪਰਧਾਨ ਪੁਰਖ ਉਚਾਰੀਯੇ॥।੨੮॥ ਕਲਪ ਪੂਰਬ ਮਤਸ ਹੁਇ ਕਰ ਸੂਰ ਸੁਤ ਮਨਕੋ ਹਰੀ। ਭਗਤ ਵਤਸਲ ਪਾ-ਲਿਯੋ ਸਭ ਆਪਦਾ ਤਿਨਕੀ ਟਰੀ। ਲੱਖ ਯੋਜਨ ਰੂਪਯਾਨੇ ਕਮਠ ਪ੍ਰਥਮ ਸਵਾਰਿਯੋ। ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮਥਨੋ ਪੀਠ ਮੈ ਇਨ ਕਨਕ ਭੂਧਰ ਧਾਰਿਯੋ॥੨੯॥ ਹਿਰਨਾਖ ਦੈਤ ਸੁ ਯਾ ਹਨੇ ਬਲ ਕ੍ਰੋੜਰੂਪਸਵਾਰਕੈ। ਜਲਹਰੀਅਵਨੀ ਆਨੀਆਂ ਰਘੁਰਾਜ ਫੇਰ ਉਧਾਰਕੈ। ਹਿਰਨਕੱਸਪ ਦੈਤ ਜੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੰਟਕ ਭਾਰਿਯੋ। ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਸੁ ਧਾਰ ਯਾਨੇ ਨਖਨ ਸਾਥ ਬਿਦਾਰਿਯੋ॥੩੦॥ ਬਲ ਰਾਜ ਬਾਂਧਿਓ ਯਾਹਿਨੇ ਤ੍ਰੈਲੋਕ ਤ੍ਰੈਪਦ ਮਾਪਿਯਾ। ਬਲ ਰਾਜ ਪਠੇ ਪਯਾਲ ਮੈਂ ਦੈ ਰਾਜ ਸੁਰ ਪਤਿ ਥਾਪਿਆ। ਰਾਜ ਕੇ ਆਕਾਰ ਧਰਨੀ ਭਾਰ ਰਾਖਸ਼ ਜੋ ਭਏ।ਪਰਸ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਧਰ ਇਨ ਰਾਨ ਖਤ੍ਰੀਵੈ ਹਏ॥੩੧॥ਜੀਤ ਅਵਨੀ ਸਾਰੀਆ ਕੱਸਪ ਦਈ ਹਿਤ ਦਾਨ। ਰਘੁਰਾਜ ਵੰਸ ਬਿਸਾਲ ਮੈ ਆ ਬਿ-

ਜਏ ਵੈ ਭਗਵਾਨ। ਤਵ ਮਾਰਣੇ ਕੇ ਕਾਜ ਰਾਘਵ ਰੂਪ ਮਾਨੁਖ ਧਾਰਿਆ। ਤਿਹ ਨਾਰਿ ਸੀਆ ਤੈਂ ਹਰੀ ਸਭਕਾਜ ਤੋਹਿ ਬਿਗਾਰਿਆ ॥੩੨॥ ਮਮ ਪੂਤ ਔ ਨਿਜ ਨਾਸ ਹਿਤ ਤੈਂ ਹਰੀ ਸੀਤਾ ਰਾਨੀਆਂ। ਅਬ ਦੇਹ ਸੀਤਾ ਰਾਮਕੋ ਲੈ ਬਾਤ ਮੇਰੀ ਮਾਨੀਆਂ ॥ ਦੈ ਲੰਕ ਰਾਜ ਵਿਭੀਖਣੇ ਚਲਿ ਆਪ ਬਨਮੈ ਜਾਈਯੇ। ਚੀਰ ਅੰਬਰ ਨੀਰ ਔ ਫਲ ਖਾਇ ਹਰਿਜੀ ਧਿਆਈਏ ॥ ੩੩ ॥ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਦਸਕੰਠ ਏਹ ਉਚਾਰਿਆ। ਸੁਨਿ ਭਾਮਨੀ ਰਣ ਮਾਹਿ ਮੇਰੇ ਪੂਤ ਬਾਂਧਵ ਮਾਰਿਆ। ਰਾਮਤੇ ਹਨਵਾਇਕੈ ਕਿਹਭਾਂਤਿ ਬਨਮੈ ਮੈ ਫਿਰੋਂ। ਬਾਨ ਔਰ ਕਮਾਂਨ ਲੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਰਾਘਵ ਸੋਂ ਭਿਰੋਂ ॥ ੩੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਂਮ ਬਾਣ ਤਨ ਫੋਰ ਹੈਂ ਮੇਰੋ ਸਮਰ ਮਝਾਰ। ਬਿਸ਼ਨ ਪਰਮ ਪਦ ਮੈਂ ਲਹੋਂ ਉਤਰੋਂ ਭਵਨਿਧਿ ਪਾਰ॥ ੩੫ ॥ ਜਾਨੋਂ ਰਾਘਵ ਬਿਸ਼ਨ ਹੈਂ ਲਖਮੀ ਸੀਤਾ ਆਹਿ। ਜਾਨਬੂਝ ਕੈ ਮੈਂ ਹਰੀ ਸੀਤਾ ਤਾ ਬਨਮਾਂਹਿ ॥ ੩੬॥ ਸੋਰਠਾ ॥ ਪਾਂਵੋਂ ਤਾਂਪਦ ਸੋਇ ਰਾਮ ਹਾਥ ਮਰਣੋਂ ਲਹੋਂ। ਜਾਂਵੋਂ ਢੀਲ ਨ ਕੋਇ ਤੇ ਜਗਬੰਧ ਮਿਟਾਇਕੈ ॥ ੩੭ ॥ ਅੜਿਲ ॥ ਪਰਾਨੰਦ ਮੈਂ ਸੁੱਧ ਮਮੋਖੀ ਆਇਹੈਂ॥ ਤਾਂ ਗਤਿ ਕੋ ਅਬ ਜਾਂਉਂ ਰਾਮ ਰਣ ਘਾਇਹੈਂ। ਰਾਮ ਬਾਨ ਜਲਧਾਰ ਸੁ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇਹੋਂ। ਹੋ ਦੁਰਲਭ ਭਾਖੇ ਮੋਖ ਬੇਗ ਮੈਂ ਪਾਇ ਹੋਂ ॥ ੩੮॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪੰਚ ਕਲੇਸ਼ ਤਰੰਗ ਬਡੇ ਭ੍ਰਮ ਹੈਂ ਧਨ ਬਾਂਧਵ ਔ ਸੁਤ ਦਾਰਾ। ਰੋਗ ਬਡੇ ਬੜਵਾਨਲ ਸੇ ਅਤਿ ਗ੍ਰਾਹਿ ਅ-

ਨੰਗ ਸੁ ਜਾਹਿ ਮਝਾਰਾ। ਹੈ ਅਗਿਆਨ ਅਥਾਹਿ ਜਿਨੈ ਜਲ ਪਾਯਤ ਨਾਹਿ ਕਹੂੰ ਤਿਹ ਪਾਰਾ। ਬੇਗ ਤਰੇ ਜਗਸਿੰਧ ਅਬੈ ਪੁਨਿ ਪਾਵਤ ਮੈਂ ਹਰਿ ਪਾਰ ਕਨਾਰਾ॥ ੩੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਤਾ ਜਿਨੈ ਕਾਂਚਨ ਧਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਦਸਕੰਠ ਵਹਿ ਅਬ ਉਰ ਭਏ ਨਿਰਾਸ ॥ ੪੦ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਦਸਮੋ ਧਿਆਇ॥ ੧੦॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥

ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਂਨ ਮੰਦੋਦਰੀ ਕੋ ਦਸਕੰਧਰ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਉਰ ਭਾਰੇ। ਨਿਕਸੇ ਰਣ ਰਾਘਵ ਸੋਂ ਲਰਨੇ ਅਤਿਘੋਰਬਲੀ ਸਹਿ ਦੈਤ ਪਧਾਰੇ। ਸੁਭ ਚੱਕ੍ਰ ਬਿਰਾਜਤ ਖੋੜਸ ਜਾਂ ਦਿਢ ਸਜੰਦਨ ਮਾਹਿ ਭੁਏ ਅਸਵਾਰੇ। ਧੁਜ ਊਚ ਪਤਾਕ ਲਸੇ ਜਿਨ ਮੈ ਦਿਢ ਕੂਬਰ ਔਰ ਵਿਰੂਥ ਉਦਾਰੇ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਪਿਸਾਚ ਬਦਨ ਬਾਹਨਿਲਗੇ ਰਾਸੁ ਭਯੋ ਰਸੁ ਜਾਂਹਿ॥ ਅਸਤਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਨੇਕ ਪੁਨਿ ਧਰੇ ਸੁ ਤਾਂ ਰਥ ਮਾਹਿ॥ ੨॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਨਿਕਸੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁ ਰਾਵਣ ਜੋ ਅਤਿ ਭੀਖਣ ਜਾਹਿ ਅਕਾਰ ਬਿਰਾਜੇ। ਪਿਖ ਆਵਤ ਤਾਹਿ ਡਰੀ ਧੁਜਨੀ ਕਪਿ ਸਾਯੁਧ ਸੰਗਰ ਤੇ ਉਠਿ ਭਾਜੇ। ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਗਏ ਕੁਦਿਕੇ ਭਿਰਨੇ ਦਸਕੰਧਰ ਸੋਂ ਘਨਸੇ ਮੁਖ ਗਾਜੇ। ਮੁਸ਼੍ਟ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕਰੀ ਉਰ ਮੈ ਦਿਢ ਵਾਸਵ ਆਯੁਧ ਜਾ ਪਿਖ ਲਾਜੇ॥੩॥ਜਾਨੁਨ ਭਾਰ ਪਰੋ ਰਥਮੈਂ ਗਿਰ ਮੂਠ ਪ੍ਰਹਾਰ ਲਗੋ ਅਤਿ ਭਾਰੀ। ਮੂਰਛ ਏਕ ਮਹੂਰਤ

ਰਾਵਣ ਫੇਰ ਉਠੇ ਤਿਨ ਦੇਹਿ ਸੰਭਾਰੀ ॥ ਸੂਰ ਅਹੇ ਹਨੂਮਾਨ ਬਲੀ ਦਸਕੰਧਰ ਯਾ ਬਿਧ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ । ਤੂ ਦਸਕੰਧਰ ਜੀਵਤ ਹੈਂ ਹਨੂੰਮਾਨ ਕਹਯੋ ਅਬ ਮੋਹਿ ਧਿਕਾਰੀ ॥ ੪ ॥ ਤੂੰ ਦਸਕੰਧਰ ਮੁਸ਼ਟ ਪ੍ਰਹਾਰ ਸੁ ਕੋਪ ਬਢਾਇਕੇ ਲਾਇ ਹਮਾਰੇ। ਫੇਰ ਹਨੋ ਤੁਮਕੋ ਦਸਕੰਧਰ ਹੋਵਹਿ ਤੇ ਤਨਿ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਆਰੇ । ਭਾਖ ਤਥਾ ਦਸਕੰਧਰ ਤਾਂ ਉਰਿ ਮਾਹਿ ਦਯੋ ਅਤਿ ਮੁਸ਼ਟ ਪ੍ਰਹਾਰੇ । ਘੂਮਰ ਨੈਨ ਭਏ ਕਪਿਕੇ ਧਰਿ ਮਾਹਿ ਗਿਰੇ ਤਨ ਨਾਹਿ ਸੰਭਾਰੇ॥੫॥ਫੇਰ ਭਈ ਸੁਧਿ ਤਾਂ ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਕੋਪ ਭਯੋ ਉਰਿਭੀਤਰਭਾਰੀ। ਰਾਵਣ ਮਾਰਣ ਕੇ ਹਿਤ ਤਾਂ ਅਤਿਉੱਦਮ ਕੀਨ ਸੁ ਮੂਠ ਸੰਭਾਰੀ। ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਪਲਾਇ ਗਯੋ ਵੁਹ ਠੌਰ ਤਜੀ ਡਰ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ । ਅੰਗਦ ਔ ਹਨੂਮਾਂਨ ਤਥਾ ਨਲ ਨੀਲ ਮਿਲੇ ਰਣ ਮੈਂ ਤਹਿ ਚਾਰੀ ॥ ੬ ॥ ਤੋਮਰਛੰਦ ॥ਇਹ ਭਾਂਤ ਚਾਰ ਸ੍ਰਿਦਾਰ । ਤਿਨ ਪੇਖ ਰਾਖਸ਼ ਚਾਰ । ਇਕਅਗਨ ਵਰਣ ਸੁਜਾਨ । ਇਕ ਸਰਪ ਰੋਮ ਪਛਾਨ । ਇਕ ਖੜਗ ਰੋਮ ਸੁਹਾਇ । ਇਕ ਰੋਮ ਬਿੱਛੂ ਕਹਾਇ। ਤਹਿ ਘੋਰ ਸੰਘਰ ਕੀਨ । ਖਲ ਚਾਰ ਮਾਰ ਸੁ ਲੀਨ ॥ ੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਚਾਰੇ ਰਾਖਸ ਚਾਰ ਕਪਿ ਕ੍ਰਮਿਕ੍ਰਮ ਹਨੇ ਬਨਾਇ । ਸਿੰਘਨਾਦਕਰ ਚਾਰ ਕਪਿ ਗਏ ਰਾਮਢਿਗ ਆਇ ॥ ੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਰਾਵਣ ਕੋਪ ਕੀਯੋ ਮਨਮੈ ਨਿਜ ਦਾਂਤਨ ਸੋ ਜਿਨ ਹੋਠ ਢਬਾਏ । ਦ੍ਰਿਗਲਾਲ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਸਾਲ ਭਯੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਗਿਰਜਾ ਪਰੋਧਾਏ । ਰਥ ਬੈਠ ਸੁ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਭਲੋ ਸਰ ਬੱਜ੍ਰ ਸਮਾਨ

ਸੁ ਤਾਨ ਚਲਾਏ। ਸੁ ਮਨੋ ਘਨ ਸਾਵਨ ਕੋ ਉਮਡਯੋ ਜਲ
ਧਾਰਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਏ॥੯॥ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਖਰੇ ਕਪਿਜੇ
ਸਰ ਮਾਰਿ ਸਭੈ ਤਿਨ ਪੀੜਤ ਕੀਨੇ। ਪਾਵਕ ਸੇ ਚਮਕੈ
ਰਣਮੈਂ ਸਰ ਕਾਂਚਨ ਭੂਖਤ ਆਹਿ ਨਵੀਨੇ। ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ
ਤਾਨ ਤਬੈ ਸਰ ਰਾਵਣ ਕੇ ਉਰ ਭੀਤਰ ਦੀਨੇ॥ ਰਾਵਣ
ਸਯੰਦਨ ਮਾਂਹਿ ਪਿਖੇ ਪੁਨਿ ਭੂਪਰਿ ਰਾਮ ਸੁਰੇਸੁਰਚੀਨੇ॥੧੦
॥ ਮਾਤਲ਼ ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇ ਪੁਰੰਦਰ ਏਹ ਕਹਿਯੋ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ
ਉਚਾਰੀ। ਸਯੰਦਨ ਲੈ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਸਿਤਾਬ
ਸੁ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰੀ। ਕਾਜਕਰੋ ਹਮਰੋ ਭਵ ਮੰਡਲ ਰਾਘਵ ਕੋ
ਰਥ ਮਾਂਹਿ ਬਿਠਾਰੀ। ਯੋ ਸੁਨਿ ਮਾਤੁਲ ਦੇਵ ਪਤੀ ਮੁਖਿ
ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਸੁ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥੧੧॥ਪੁਨਿ ਸਯੰਦਨ ਮਾਂਹਿ
ਤੁਰੰਗਮ ਤਾਂ ਖਿਨ ਭੀਤਰ ਪਾਰਬਤੀ ਗਹਿਲਾਏ। ਰਘੁਨੰਦਨ
ਦੂਖ ਨਿਕੰਦਨ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਅਲਾਏ।
ਰਥ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇ ਰਣ ਜੀਤਨ ਕੋ ਸੁਰ ਰਾਜ ਇਹੈ ਮਮ ਹਾਥ
ਪਠਾਇ। ਮਘਵਾ ਤੁਮਕੋ ਨਿਜ ਚਾਂਪਪਠੇ ਯੁਗ ਏਹ ਨਿਖਗ
ਸੁ ਨੂਤਨ ਲਿਆਏ॥ ੧੨ ॥ ਤਨਤ੍ਰਾਣਅਭੇਦ ਸੁ ਏਹ ਪਠੇ
ਤਲਵਾਰ ਇਹੈ ਸੁਰ ਰਾਜ ਪਠਾਈ। ਦਸਕੰਧਰ ਕੋ ਰਣਿ
ਮਾਂਹਿ ਹਨੋ ਰਥ ਭੀਤਰ ਬੈਠ ਸੁਨੋ ਰਘੁਰਾਈ। ਬ੍ਰਿਤਰਾਸੁਰ
ਇੰਦ੍ਰ ਹਨੇ ਜਬਹੀ ਮਮ ਸਾਰਥਤਾ ਤਿਹ ਠੌਰ ਕਮਾਈ।
ਸੁਨਿਕੈ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੈ ਪ੍ਰਦੱਖਨ ਰਾਮ ਚਢੇ ਜਿਨ ਵਿਸ੍ਵ
ਬਨਾਈ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਲੋਕ ਮਿਲਾਏ ਲੱਛਮੀ ਰਾਮ

ਚਢੇ ਰਥ ਮਾਹਿ। ਗਿਰਜਾ ਤਹਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਦੇਵਪਿਖੇਂ ਨਭ ਮਾਂਹਿ ॥ ੧੪ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯੁੱਧ ਭਯਾਨਕ ਤਾਹਿ ਭਯੋ ਪਿਖ ਰੋਮਤਨੇ ਗਿਰਜਾ ਹਰਿਖਾਏ।ਧੀਮਤਿ ਰਾਵਣ ਰਾਮ ਮਹਾਤਮ ਦੋਨ ਲਰੇ ਬਲ ਬਾਹੁ ਦਿਖਾਏ। ਪਾਵਕ ਅਸਤ੍ਰ ਹਨੇ ਹਨਿ ਪਾਵਕ ਦੇਵਨ ਕੇ ਪਤਿਦੇਵ ਚਲਾਏ।ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਖਸ ਰਾਜਨ ਕੇ ਸਭ ਅਸਤ੍ਰ ਸੁ ਰਾਘਵ ਕਾਟ ਬਗਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਤਬਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਦਸਕੰਧਰ ਤਾਂ ਰਣਮੈਂ ਇਕ ਅਸਤ੍ਰ ਔਰ ਚਲਾਏ। ਸੁ ਮਹਾਂ ਬਿਖ ਆਪ ਸਰੀ[illegible] ਭੁਏਸਰਰਾਵਣਕੇਧਨ ਤੇਨਿਕਸਾਏ। ਸਰ ਕਾਂਚਨ ਪੋਖ ਲਸੈ ਜਿਨਕੀ ਸੁ ਚਹੂ ਦਿਸ ਰਾਘਵ ਊਪਰ ਆਏ। ਸਰ ਸਾਂਪਨ ਕੇ ਮੁਖ ਸੂਕਤ ਹੈਂ ਮੁਖ ਆਗ ਵਮੈ ਦਿਸ ਆਠ ਜਲਾਏ ॥ ੧੬ ॥ ਪਰ ਪੂਰਣ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਰਣ ਮੈਂ ਦਸ ਓਰਨ ਮਾਂਹਿ ਭੁਜੰਗਮਿ ਛਾਏ। ਤਬ ਕੋਪਭਰੇ ਰਘ ਨੰਦਨ ਜੂ ਗਰੁੜਾਸਤ੍ਰ ਤਾਂ ਰਣ ਮਾਂਹਿ ਚਲਾਏ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨਤੇ ਨਿਕਸੇ ਸਰ ਪੰਨਗਿ ਔਰ ਚਹੂ ਦਿਸ ਆਏ।ਰਣਿ ਮਾਹਿ ਜਿਤੇ ਅਹਿ ਫੂਕਤ ਥੇ ਸਭ ਪੰਨਗਿ ਆਰਤਿਤੇ ਚੁਨਿ ਖਾਏ॥੧੭॥ ਯਾਂ ਬਿਧ ਅਸਤ੍ਰ ਹਨੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਤਾ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਰਣਿ ਮਾਂਹੀਂ। ਘੋਰ ਸਿਲੀਮੁਖ ਤਾਂ ਬਰਖੇ ਅਤਿ ਰਾਵਣ ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਮਨ ਮਾਹੀਂ । ਫੇਰ ਸੁ ਰਾਘਵ ਕੇ ਤਨਕੋ ਪੁਨਿ ਔਰ ਦਏ ਤਨ ਮਾਤੁਲ ਮਾਂਹੀ। ਕਾਟਦਈ ਧੁਜਿ ਸਜੰਦਨਕੀ ਵਹਿ ਕਾਂਚਨ ਕੀ ਸੁਗਿਰੀ ਧਰਮਾਂਹੀ ॥ ੧੮॥ਫੇਰ ਤੁਰੰਗਮ ਵਾਸਵ ਕੇ ਰਣ ਰਾਵਣ ਬਾਨਰ ਸਾਥ ਬਿਦਾਰੇ। ਗੰਧ੍ਰਬ ਦੇਵ

ਸਭੈ ਪਿਤਰਾ ਪੁਨਿ ਚਾਰਨ ਚੀਤ ਭਏ ਦੁਖਿਆਰੇ। ਦੂਖਭਏ
ਸੁ ਮਹਾਨ ਰਿਖੀ ਜਬ ਆਰਤ ਕਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ ।ਚੀਤ
ਵਿਭੀਖਨ ਦੂਖ ਭਏ ਗਿਰਜਾ ਬਿਲਪੇ ਕਪਿਕੇ ਸਿਰਦਾਰੇ ॥
੧੯॥ ਸੁਦਸਾਨਨ ਬੀਸ ਭੁਜਾ ਦਮਕੈ ਸੁ ਸਰਾਸਨ ਹਾਥਨ
ਮਾਹਿ ਲਏਹੈਂ । ਇਹਭਾਂਤਿ ਫਿਰੈ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਜਨ ਆਪ
ਸਪੱਖ ਮਿਨਾਕ ਅਏ ਹੈਂ । ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਦ੍ਰਿਢ ਰਾਮ ਠਵੀ ਰਣਮੈਂ
ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਕਰਾਲ ਸੁ ਕੋਪ ਭਏਹੈਂ । ਸੁ ਮਨੋ ਅਬ ਜਾਲਤ
ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਧਨ ਰਾਮ ਪੁਰੰਦਰ ਹਾਥ ਲਏ ਹੈਂ॥ ੨੦ ॥ ਬਾਨ
ਨਿਕਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਲਯੋ ਪਿਖ ਕਾਲਕੀ ਪਾਵਕ ਜਾਹਿੰ ਜਲਾਈ
। ਨੈਨਨ ਸੋ ਜਲ ਜਾਲਤ ਹੈ ਕੁਪਿ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਅਰ ਹੈ ਨਿਕ
ਟਾਈ। ਤੇਜ ਕੀ ਜੁਵਾਲ ਛੁਟੇਭਨਤੇਅਬਰਾਮ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਦੇਤ
ਦਿਖਾਈ ।ਕਾਲ ਸਰੂਪ ਪਰੇ ਅਰਿਪੈ ਸੁਰ ਪੇਖਤ ਮੇਘਨ ਓਟ
ਬਨਾਈ ॥ ੨੧ ॥ ਤਾਨਿ ਕਮਾਨ ਲਈ ਹਰਿਜੀ ਪੁਨਿ
ਰਾਵਣਕੇ ਉਰਮੈਂ ਸਰ ਮਾਰੇ। ਰਾਘਵ ਅੰਤਕ ਸੇ ਰਣ ਸੋਭਤ
ਪੇਖਿ ਭਏ ਕਪਿ ਤਾਂ ਹਰਖਾਰੇ। ਧਾਵਤਿ ਹੈਂ ਅਰ ਪੈ ਹਰਿ
ਜੀ ਜਿਨ ਕੋਪ ਭਰੇ ਮੁਖ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ । ਕਾਂਪਿ ਉਠੀ
ਸਗਲੀ ਧਰਨੀ ਸਭਭੂਤ ਦਸੋ ਦਿਸ ਮਾਹਿੰ ਪਧਾਰੇ ॥ ੨੨॥
ਰਾਮ ਕਰੋਧਰ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰ ਭਏ ਉਤਪਾਤ ਦਸੋ ਦਿਸ ਮਾਂਹੀ
। ਰਾਵਨ ਕੋ ਉਰ ਮਾਹਿ ਭਯੋ ਡਰ ਭੂਤ ਡਰੇ ਸਗਲੇ ਜਗ
ਮਾਹੀਂ । ਗੰਧ੍ਰਬ ਸਿੱਧ ਸੁ ਕਿੰਨਰ ਦੇਵ ਨਿਹਾਰਤ ਬੈਠ ਬਿਬਾ
ਨਨ ਮਾਂਹੀਂ । ਸੁ ਪ੍ਰਲੈ ਸਮ ਸੰਗਰ ਤਾਂਹਿ ਭਯੋ ਨ ਰਹਿਯੋ

ਭ੍ਰਮ ਸੂਰਨ ਕੇ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥੨੩॥ ਵਾਸਵ ਕੋ ਸਰ ਲੈ ਕਰ ਮੈ ਰਣ ਰਾਵਣ ਕੇ ਸਿਰ ਕਾਟਿ ਬਗਾਏ। ਰਾਮ ਕਟੇ ਰਨਿ ਰਾਵਨ ਕੇ ਸਿਰ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਜਾ ਰਣ ਮਾਹ ਚੁਚਾਏ। ਯਾ ਬਿਧ ਸੀਸ ਗਿਰੇ ਨਭਤੇ ਫਲ ਤਾਤ ਮਨੋ ਅਤਿ ਪੌਨ ਝੁਲਾਏ। ਨਾਂ ਦਿਨ ਨਾਹਿ ਨਿਸਾ ਪਿਖੀਏ ਕਛੁ ਸਾਂਝ ਸੁ ਪ੍ਰਾਤ ਨਹੀ ਸੁਧਿ ਪਾਏ॥੨੪॥ਇਹਭਾਂਤਿ ਭਯਾਨਕ ਯੁਧਭਯੋ ਕਛੁ ਦੇਤ ਨ ਸਿਘਰ ਮਾਂਹਿ ਦਿਖਾਈ। ਬਹੁ ਕਾਲ ਭਯੋ ਰਣ ਮੈ ਲਰਤੇ ਬਿਸਮੈ ਪੁਨਿ ਰਾਘਵ ਕੈ ਮਨਿਆਈ। ਸੁ ਇਕੋਤਰ ਸੌ ਸਿਰ ਮੋਹਕਟੇ ਸਿਰ ਕੀ ਨਹਿ ਆਜ ਸਮਾਪਤਿ ਪਾਈ। ਬਲਨਾਹਿ ਟਰੇ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੇਂ ਪੁਨਿ ਨਾਹਿ ਦਸਾਸਨ ਆਯੂ ਘਟਾਈ॥ ੨੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਤਬ ਸਭ ਅਸਤ੍ਰ ਵਿੱਤਹਰਿ ਕੌਸ਼ਲਜਾ ਨਿਧ ਧਾਮ। ਅਸਤਰ ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰਕੈ ਚਿਤਵਤ ਭਏ ਸੁ ਰਾਮ॥ ੨੬॥ ਸਵੈਯਾ॥ਜਿਨ ਬਾਨਨ ਸੋ ਬਲਵੰਤ ਬਡੇ ਬਨ ਸੰਗਰ ਮੈ ਮਮ ਦੈਤ ਸੁਮਾਰੇ। ਵਹਿ ਬਾਨ ਭਏ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਬਧ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਨਿੱਫਲ ਆਜ ਹਮਾਰੇ। ਇਹ ਚਿੰਤ ਬਿਯਾਕੁਲ ਰਾਮ ਭਏ ਢਿਗ ਆਹਿ ਵਿਭੀਖਨ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਚਤੁਰਾਨਨ ਯਾਚਿ ਦਯੋ ਵਰਿਰਾਮ ਸੁ ਆਜ ਸੁਨੋ ਤੁਮ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ ॥ ੪੭॥ ਭੁਜਿ ਸੀਸ ਵਿਛਿੰਨ ਭਏ ਤੁਮਰੇ ਉਪਜੇ ਪੁਨਿ ਸੀਘਰ ਤੇ ਤਨ ਮਾਂਹੀ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਜੋ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜੂ ਤੁਮ ਰਾਮ ਸੁਨੋ ਨਿਜ ਕਾਨਨ ਮਾਂਹੀ। ਅਹਿ ਕੁੰਡਲ ਕਾਰ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਪੁਨਿ ਨਾਭਿ ਸੁ ਮਾਹੀ । ਵਹਿ ਪਾਵਕ ਅਸਤ੍ਰ

ਸੁਕਾਇ ਵਿਜੇ ਦਸਕੰਠ ਮਰੇ ਤਬਹੀ ਰਣ ਮਾਹੀ ॥ ੨੮ ॥
ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮਵੰਤ ਸੁ ਰਾਮ
ਮੁਰਾਰੇ। ਸਰ ਪਾਵਕ ਕੇ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਹਨੇ ਤਨ
ਨਾਭਿ ਮਝਾਰੇ। ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ ਤਾਨ ਮਹਾਬਲਿ ਰਾਵਣ
ਕੇ ਸਿਰ ਕਾਟਿ ਉਤਾਰੇ। ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਭੁਜ ਜਾਇ ਪਰੇ ਧਰ
ਮਾਹਿ ਸੁਰਾਮ ਸਿਲੀਮੁਖ ਮਾਰੇ ॥ ੨੯ ॥ ਘੋਰ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਕਰ
ਮੈ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਓਰ ਤਕੀ ਖੁਨਸਾਨੋ। ਰਾਮ ਕਟੀ ਪਥਿ ਭੀਤਰ
ਸਾ ਪੁਨਿ ਤੀਖਨ ਏਕ ਚਲਾਇ ਸੁ ਬਾਨੋ। ਸੀਸ ਕਟੇ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ
ਪੁਨਿ ਤੇਜ ਉਮਾ ਤਨ ਤੇ ਨਿਕਸਾਨੋ। ਜਾਇ ਪਰੇ ਧਰ ਭੀਤਰ
ਜੋ ਸਿਰ ਰਾਵਣ ਰੂਪ ਭਯੋ ਸੁ ਮਲਾਨੋ॥ ੩੦ ॥ ਏਕ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਰਹੰ ਜੋ ਧਰ ਮੈ ਸਿਰ ਰਾਵਣ ਕੀ ਭੁਜਿ ਦੋਊ ਭਵਾਨੀ। ਫੇਰ ਕੁਪੇ
ਦਸਕੰਧਰ ਸੋ ਪੁਨਿ ਬਾਨਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਨੀ। ਰਾਵਣ
ਰਾਘਵ ਰਾਘਵ ਰਾਵਣ ਮਾਰਤ ਤੀਰ ਮਹਾ ਰੁਖਸਾਂਨੀ। ਯੁੱਧ
ਭਯਾਨਕ ਤਾਹਿ ਭਯੋ ਸੁ ਮਨੋ ਯੁਗ ਘੋਰ ਘਟਾ ਉਮਡਾਂਨੀ ॥
੩੧ ॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੂਰਨ ਕੇ ਪਦ ਕੋ ਭਟ ਜਾਨਤ
ਔਰ ਨ ਜਾਨਤ ਭਾਂਤਿ ਭਟੋਰੇ । ਰਾਮ ਦਸਾਨਨ ਬੀਰ
ਭਲੀ ਤਨ ਘਾਉ ਬਹੇ ਸੁ ਲਰੇ ਮੁਖ ਜੋਰੇ। ਆਜੁ ਦਸਾਨਨ
ਚਾਹਤ ਹੈ ਜਗ ਬੰਧਨ ਬਾਨਨ ਸੋਂ ਰਣ ਤੋਰੇ। ਸੂਰ ਅਨੇਕ ਭਏ
ਜਗ ਭੀਤਰ ਰਾਵਣ ਸੇ ਭਟ ਹੈਂ ਜਗ ਥੋਰੇ ॥ ੩੨ ॥ ਦੋਹਰਾ
॥ ਮਾਤੁਲ ਬਹੁਰ ਸਿਮਾਰਯੋ ਰਾਘਵ ਕੋ ਸਮਝਾਇ। ਰਾਵਣ
ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਅਬ ਅਸਤ੍ਰ ਬ੍ਰਹਮ ਚਲਾਇ॥ ੩੩॥ ਬਿਨਾਸ਼

ਕਾਲ ਸੁਰ ਜੋ ਰਚੇ ਤੇ ਅਬ ਆਏ ਬੀਰ। ਉੱਤਮ ਅੰਗਨ
ਕਾਟਿਯੋ ਰਾਵਣ ਕੋ ਰਣਧੀਰ ॥੩੪॥ ਸੀਸ ਨ ਕਾਟੇ ਯਾਹਿ
ਕੋ ਮਰਮ ਕਰੀਜੇ ਘਾਤਿ। ਮਾਤੁਲ ਵਾਕ੍ਯ ਚਿਤਾਰ ਹਰਿ ਰਾਵਣ
ਕੀ ਬਧ ਬਾਤ ॥ ੩੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤਬ ਰਾਮ ਲਯੋ ਕਰਮੈਂ
ਸਰ ਦੀਪਤਿ ਪੰਨਗ ਜਿਉ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿ ਸੁਕਾਏ। ਜਿਨ
ਕੇ ਪੁਨਿ ਪਾਸਨ ਪੌਨ ਰਹੇ ਰਵਿ ਪਾਵਕ ਜਾ ਫਲ ਮਾਹਿ
ਲਗਾਏ। ਤਨ ਬਾਨ ਕੁ ਆਹਿ ਅਕਾਸ ਮਧ੍ਯੇ ਪੁਨਿ ਗੌਰਵਿ
ਮੰਦਰ ਮੇਰ ਸੁਹਾਏ। ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੇ ਸੁਰ ਪਾਲਕ ਜੇ ਵਹਿ ਤਾ
ਸਰ ਬੰਧਨ ਮਾਂਹਿ ਬਸਾਏ ॥ ੩੬ ॥ ਦਮਕੈ ਸਰ ਸੂਰਜ ਸੋ
ਰਣਮੈ ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੋ ਡਰ ਆਜ ਮਿਟਾਏ । ਸੁਭਿ ਮੰਤ੍ਰ
ਪਢਜੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੂ ਪੁਨਿ ਜੋ ਸਰ ਬੇਦਨ ਮਾਂਹਿ ਬਤਾਏ। ਇਹ
ਭਾਂਤਿ ਮਹਾ ਸਰ ਲੈਕਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸਰਾਸਨ ਮਾਂਹਿ
ਲਗਾਏ। ਧਰਨੀ ਸਗਲੀ ਡਮ ਡੋਲ ਉਠੀ ਪੁਨਿ ਭੂਤ ਸਭੈ ਜਗ
ਮਾਂਹਿ ਕੰਪਾਏ ॥੩੭॥ ਰਾਵਣ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਵਹੀ ਸਰ ਰਾਮ
ਸਰਾਸਨ ਮਾਂਹਿ ਤਨਾਯੋ। ਕ੍ਰੋਧ ਭਯੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਉਰਘਾ
ਤਕ ਸੋ ਸਰ ਰਾਮ ਚਲਾਯੋ। ਬੱਜ੍ਰ ਮਨੋ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮੈਂ ਉਰ
ਕੋਪ ਭਰੇ ਸੁਰਨਾਥ ਬਗਾਯੋ। ਕਾਲ ਪਸਾਰ ਪਰੇ ਮੁਖਿ ਜਿਉ
ਇਮ ਰਾਵਣ ਕੇ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਲਗਾਯੋ ॥ ੩੮ ॥ ਗੱਡਿ ਗਯੋ
ਉਰ ਭੀਤਰ ਜੋ ਸਰ ਰਾਵਣ ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਪਾਨ ਕਰੇਹੈ। ਫਾਟਗਏ
ਉਰ ਰਾਵਨ ਕੇ ਗਿਰਜਾ ਤਨ ਕੇ ਸਰ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੇ ਹੈ। ਰਾਵਨ
ਮਾਰ ਸੁ ਫਾਰ ਧਰਾ ਸਰ ਰਾਮ ਨਿਖੰਗ ਕੈ ਮਾਂਹਿ ਪਰੇ ਹੈਂ ।

ਰਾਵਣਕੇ ਕਰ ਚਾਂਪ ਸਭੈ ਗਿਰਜਾਸਹਿਬਾਨਨ ਭੂਮਿ ਢਰੇ ਹੈਂ ॥ ੩੯ ॥ ਪ੍ਰਾਨ ਗਏ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਰਣਮਾਂਹਿ ਗਿਰੋ ਵਹੁ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਈ। ਰਾਵਨ ਭੂਮਿ ਗਿਰੇ ਲਖਕੈ ਹਤਿ ਸੇਖ ਸੁ ਰਾਖਸ਼ ਸੈਨ ਪਲਾਈ। ਭਾਗ ਚਲੇ ਸੁ ਦਸੋ ਦਿਸਕੋ ਅਬਿ ਭੂਪਿ ਬਿਨਾ ਕਰੇ ਕੌਨ ਲਰਾਈ। ਰਾਵਨ ਮਾਰ ਜਿਨੈਂ ਰਘੁਨੰਦ ਨ ਬਾਨਰ ਯਾ ਬਿਧ ਦੁੰਦਭਿਵਾਈ ॥ ੪੦ ॥ ਜੈ ਰਾਘਵ ਕੀ ਦਸ ਮੌਲ ਹਨੇ ਸੁਰ ਮੰਡਲ ਯੌਂ ਨਭਿ ਮਾਹਿ ਬਖਾਨੀ। ਨਭਿ ਮੰਡਲ ਦੇਵ ਨਿਸਾਨ ਵਜੇ ਹਰਿ ਫੂਲਨਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਨੀ । ਮੁਨਿ ਸਿੱਧ ਸੁਚਾਰਣ ਦੇਵ ਸਭੈ ਮੁਖ ਰਾਘਵ ਕੋ ਜਸੁ ਗਾਹਿ ਭਵਾਨੀ। ਤਬ ਬੀਰ ਅਕਾਸ ਸੁ ਮੋਦ ਬਢੇ ਪੁਨਿ ਆਇ ਅਪੱਛਰ ਨਿਰਤ ਸੁ ਠਾਨੀ॥੪੧॥ਰਾਵਨਕੇ ਤਨਤੇ ਨਿਕਸੀ ਰਵਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨ ਸੁ ਜੋਤਿ ਭਵਾਨੀ। ਦੇਵਨ ਕੇ ਪੁਨਿ ਪੇਖਤ ਹੀ ਵਹੁ ਰਾਘਵਕੇ ਤਨ ਮਾਂਹਿ ਮਿਲਾਨੀ। ਭਾਗ ਅਹੇ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਸਭ ਦੇਵਨ ਯੌ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਬਖਾਨੀ। ਰਾਵਨਕੇ ਸਮ ਔਰ ਮਹਾਤਮ ਨਾਹਿੰ ਕਹੂੰ ਜਗ ਮੈ ਹਮ ਜਾਨੀ ॥ ੪੨ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਯੱਦਪ ਸਾਂਤਕ ਦੇਵ ਹਮਿ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਹਮ ਮਾਂਹਿ । ਤੱਦਪਿ ਦੁਖ ਭਯ ਬਿਜਾਪਯਾ ਫਿਰੇ ਜਗਤਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥ ੪੩ ॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਦਸਕੰਧਰ ਰਾਖਸ਼ ਕੂਰ ਬਡੋ ਪੁਨ ਬਾਮਨ ਕੋ ਗਹਿ ਕੇਸਨ ਮਾਰੇ। ਹਰਿ ਕੇ ਸਹਿੱੁ ਦ੍ਵੈਖ ਕਰੇ ਮੁਨਿ ਹਿੰਸਕ ਔਰ ਰਮੇ ਪਰ ਦਾਰ ਮਝਾਰੇ। ਇਨ ਰਾਮ ਕੇ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਯੋ ਸਭ ਭੂਤਨ ਯਾ ਬਿਧਿ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਕਹੇਂ

ਸੁਰ ਆਪਸ ਮੈ ਹਸ ਨਾਰਦ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ॥੪੪॥
ਸੁਨ ਸੁਰ ਧਰਮ ਵਿਚੱਖਣ ਹੋ ਭ੍ਰਮ ਰਾਵਣਕੀ ਯਹਿ ਬਾਤ
ਚਲਾਈ। ਯਹਿ ਦ੍ਵੈਖ ਬਡੋ ਉਰ ਭੀਤਰ ਰਾਵਣ ਨੀਤ ਚਿਤਾ
ਰਤ ਥੋ ਰਘੁਰਾਈ। ਭ੍ਰਾਤਨ ਸੰਗ ਸਦਾ ਮਿਲਕੈ ਅਤਿ ਰਾਮ
ਕਥਾ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਗਾਈ। ਇਨ ਰਾਘਵ ਹਾਥ ਸੁਨਜੋ ਮਰਣਾ
ਸਭ ਠੌਰਨ ਮੈ ਤਿਨ ਤੇ ਸੁ ਡਰਾਈ॥ ੪੫॥ ਸੁਪਨੇ ਦਿਨ
ਰਾਤਿ ਬਿਖੈ ਦਸਕੰਧਰ ਰਾਮ ਸਦਾ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਧਿਆਈ।
ਗੁਰਕੇ ਸਮ ਬੋਧਕ ਆਜ ਭਯੋ ਯਹਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਡੋ ਜਗ ਰਾਖਸ਼
ਰਾਈ। ਪੁਨ ਅੰਤ ਮਰੇ ਹਰਿਕੇ ਕਰਿ ਤੇ ਸੁ ਗਏ ਇਨਕੇ ਸਭ
ਪਾਪ ਮਿਟਾਈ। ਸਭ ਬੰਧ ਤੁਟੇ ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਇਮ ਰਾਮ ਕੀ
ਆਜ ਸੁ ਸਾਯੁਜ ਪਾਈ॥ ੪੬॥ ਸੁਦੁਰਾਤਮ ਯੱਦਪਿ ਪਾਪ
ਕਰੇ ਪਰਕੇ ਧਨ ਦਾਰਨ ਮੈਂ ਲਪਟਾਈ। ਉਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਗੈ
ਯਦਿਵਾ ਡਰਕੈ ਰਘੁਨੰਦਨ ਅੰਤ ਸਮੈ ਨਰ ਧਯਾਈ। ਵਹ
ਹੋਵਤ ਸੁਧ ਸਦਾ ਜਗ ਮੈਂ ਜੰਨਮਾਂਤਰ ਕੋਟਨ ਦੋਖ ਮਿਟਾਈ।
ਸੁਰ ਸੱਤਮ ਜਾਹਿ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੇ ਸੁ ਰਮੇ ਹਰਿ ਲੋਕ ਬੈਕੁੰਠਹਿ
ਜਾਈ॥ ੪੭॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ॥ ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਵਿਖਮ ਦਸਾਸ ਕੋ
ਜਿਨ ਮਾਰਕੈ ਰਣ ਮਾਂਹਿ। ਵਾਮ ਕਰ ਧਨ ਟੇਕ ਧਾਰ ਸਰ
ਦੱਖ ਹਸਤ ਫਿਰਾਂਹਿ। ਦ੍ਰਿਗ ਪ੍ਰਾਤ ਦੇਸੁ ਸੁਲਾਲ ਹੈ ਸਰ ਦ-
ਲਤ ਜਾਹਿੰ ਸਰੀਰ। ਰਵਿ ਕੋਟ ਕੇ ਸਮ ਸੋਭਈ ਰਣਮਾਂਹਿ
ਦ੍ਵੈ ਰਘੁਬੀਰ॥ ੪੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਕਤੁ ਬਿੰਦ ਤਨ ਸੋਭਈ
ਸੁਰਪਤਿ ਕੇ ਪਰਣਾਮ। ਮੇਰੀ ਵੈ ਰੱਛਾ ਕਰੈਂ ਰਘੁਬੀਰ ਸਦਾ

ਸ੍ਰੀਰਾਮ ॥ ੪੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਰਾਵਣ ਬਧ ਨਾਮ ਇਕਾਦਸਮੋ ਅੰਕ ॥ ੧੧ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਰਾਮ ਵਿਭੀਖਣ ਔ ਹਨੁਮਾਨ ਸੁ ਅੰਗਦ ਭ੍ਰਾਤ ਕਪੇਸ ਨਿਹਾਰੇ ।ਭਾਲਕ ਰਾਜ ਤਥਾ ਨਲਨੀਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਰਘੁਨਾਥ ਉਚਾਰੇ । ਮੈ ਤੁਮਰੇ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਕੇ ਬਲ ਲੰਕ ਪਤੀ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ । ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਰਹੇ ਜਬਲੌ ਤਬਲੌ ਤੁਮਰੋ ਜੱਸ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ ॥੧॥ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਤੁਮਰੀ ਜਗਭੀਤਰ ਗਾਵਹਿੰਗੇ ਜਨ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਈ । ਮੋਹਿ ਮਿਲੀ ਗਤਿ ਪਾਹਿ ਪਰਾ ਜਨ ਯਾ ਕਲ ਕੇ ਸਭ ਦੋਖ ਮਿਟਾਈ । ਯੋ ਵਰ ਦਾਨ ਦਯੋ ਸਭਕੋ ਪੁਨ ਸੰਘਰ ਰੰਗ ਮਹੀ ਰਘੁਰਾਈ । ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਰਨਮੈ ਨਿਰਖਯੋ ਪਤਿ ਕੋ ਮਘਵਾਜਿਤਕੀ ਜੇਊ ਮਾਈ ॥ ੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਵਨ ਕੀ ਸਭਨਾਰੀਆਂ ਲੈ ਮੰਦੋਦਰਿ ਆਦਿ । ਉਰ ਤਾੜੇਂ ਮੁਖ ਰੋਵਈ ਰਾਵਣ ਕੇ ਢਿਗ ਪਾਦ ॥ ੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕਾਚਨਕੀ ਜਿਨਕੀ ਨਗਰੀ ਗਜ ਝੂਲਤ ਤਾਂ ਦਰਪੈ ਮਤਿਵਾਰੇ । ਪਾਵਕ ਪਾਕ ਕਰੇ ਜਿਨਕੇ ਪੁਨ ਬੇਦ ਪੜ੍ਹੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਦ੍ਵਾਰੇ । ਛੱਤ੍ਰ ਧਰੇ ਸਿਰਮੈਂ ਸਵਿਤਾ ਨਿਸਿ ਜਾਹਿ ਭਲੀ ਬਿਧ ਚੌਰ ਝੁਲਾਰੇ । ਸੋ ਪਤਿ ਆਜਿ ਪਰੇ ਰਣ ਮੈਂ ਮੁਖ ਧੂਰਭਰੇ ਸਿਰ ਕ੍ਰੀਟ ਬਿਸਾਰੇ॥ ੪ ॥ ਜਿਨਕੇ ਭੁਜ ਤੇ ਯਮ ਰਾਜ ਡਰੇ ਮਘਵਾ ਪਰ ਪਾਇਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ । ਅਹਿ ਰਾਜ ਡਰੇ ਜਿਨਕੇ

ਬਲਤੇ ਜਲ ਨਾਇਕ ਜਾਂ ਪਦਕੰਜ ਪਖਾਰੇ ॥ ਸੁਰ ਆਇਸ
ਪੌਰ ਅਧੀਨ ਰਹੇਂ ਜਿਨਕੀ ਪੁਨ ਸੇਜ ਬਸੰਤਰ ਸ੍ਵਾਰੇ । ਸੇ
ਦਸ ਮੌਲ ਰੁਲੇ ਧਰਮੈ ਰਘੁਨਾਇਕ ਬਾਨਨ ਕੇ ਰਣਮਾਰੇ
॥ ੫ ॥ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਰੋਇ ਚਲੇ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਸੁ ਸ਼ੋਕ ਭਯੋ
ਤਿਨਕੇ ਉਰ ਭਾਰੀ। ਦਸਕੰਧਰ ਕੇ ਪਦ ਪਾਸਖਰੇ ਗਿਰਜਾ
ਸਿਰ ਪਾਗ ਸੁ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੀ । ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਆਜ ਸੰਬੋਧ
ਕਰੇ ਰਘੁਨਾਇਕ ਭ੍ਰਾਤਕੋ ਏਹ ਉਚਾਰੀ। ਸੁ ਦਏ ਅਬਿ ਰਾਵ
ਣ ਕੋ ਅਗਨੀ ਅਬ ਕਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਲਗਾਵਤ ਬਾਰੀ ॥੬॥
ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਮੰਦੋਦਰੀਲੈ ਆਦਿ ਬਿਲਪੈ ਲੰਕ
ਪਤਿ ਕੀ ਰਾਨੀਆਂ । ਨਿਵਾਰ ਯਾਹਿ ਪਠਾਇ ਲੰਕਾ ਕਰੇ ਤਾਂ
ਸਨਮਾਨੀਆਂ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਾਘਵ ਜੋ ਕਹਯੋ ਤਬ ਗਏ
ਲਛਮਣ ਧਾਇਕੈ। ਸ਼ਵਪਾਸ ਪਰੇ ਵਿਭੀਖਣਾ ਜਨ ਗਏ ਪ੍ਰਾ
ਣ ਵਿਲਾਇਕੈ॥ ੭ ॥ ਉਰ ਸ਼ੋਕ ਪੇਖ ਵਿਭੀਖਣੇ ਲਖਮੰਨ
ਏਹ ਬਖਾਨੀਆਂ । ਇਹ ਕੌਨ ਤੇਰੋ ਆਹਿਜਾਕੋ ਸੋਚਹੈ ਦੁਖ
ਮਾਨੀਆਂ। ਯਾ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰਿ ਪੂਰਬ ਕੌਨ ਸੇ ਤੂੰ ਯਾਹਿਕੋ ਯਹਿ ਭਾ
ਖੀਏ ॥ ਅਬ ਕੌਨ ਆਗੇ ਹੋਹਿਗੋ ਯਾ ਮਾਂਹਿ ਕੋ ਹੈ ਸਾਖੀਯੇ
॥ ੮॥ ਨਦੀ ਕੇ ਪਰਵਾਹਿ ਸਿਕਤਾ ਜਾਇ ਜਿਉ ਬਸ ਪਾਨੀਏ
। ਮਿਲੇ ਕਬਹੂੰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਿਮ ਦੇਹਿ ਦੇਹੀ ਜਾਨੀਯੇ । ਜਿਉਂ
ਬੀਜ ਬੀਜਨ ਕੋ ਮਿਲੈ ਪੁਨੁ ਕਬਹੂ ਨਾਹ ਮਿਲਾਇਹੈ। ਤਿਉ
ਭੂਤ ਭੂਤਨ ਮਾਂਹਿ ਮਾਇਆ ਈਸ ਬਸ ਭਰਮਾਇ ਹੈ ॥ ੯॥
ਭ੍ਰਮ ਏਹ ਐ ਹਮ ਔਰ ਸਗਲੇ ਕਾਲ ਵਸ ਉਪਜਾਇ ਹੈਂ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਸੁਖੀਣਤਾ ਪੁਨ ਅੰਤ ਮਰਨੋ ਪਾਇਹੈਂ। ਅਜ
ਸਰਬ ਭੂਤਨ ਕੋ ਰਚੇ ਪੁਨ ਹਨੇ ਈਸ਼ ਸੁ ਪਾਲਕਾ ॥ ਨਹਿ
ਜੀਵਕੇ ਬਸਹੈ ਕਛੂ ਨਿਰ ਪੇਖ ਹਰਿ ਜਿਉ ਬਾਲਕਾ॥੧੦॥
ਦੇਹ ਦੇਹਨ ਤੇ ਭਏ ਜਬ ਬੀਜ ਬੀਜਨ ਜਾਇ ਹੈ। ਦੇਹੀ
ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ ਸਦਾ ਨਹਿੰ ਜਨਮ ਮਰਣਾ ਪਾਇਹੈ। ਦੇਹ ਜੀਭ
ਵਿਭਾਗ ਸਗਲੋ ਹੈ ਅਗਯਾਨ ਬਨਾਇਆ। ਜਨਮ ਬ੍ਰਿਧ
ਬਿਨਾਸ਼ ਨਾਨਾ ਕ੍ਰਿਯਾ ਕੈ ਫਲ ਜਾਇਆ ॥ ੧੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਦਾਰ ਕ੍ਰਿਆ ਜਿਉ ਅਗਨਿਮੈ ਤਿਸੈਂ ਯਹ ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ। ਅ-
ਨਾਤਮ ਧਰਮ ਅਰੋਪ ਕੈ ਮੂਢ ਭੂਮੇ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ॥ ੧੨ ॥
ਤੇ ਯਹਿ ਦੇਹਿ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਭਾਸ਼ੇ ਆਤਮ ਮਾਹਿ। ਅਸੱਤ ਰੂਪ
ਜਗ ਬਿਖੇ ਕੋ ਧਜਾਵੈ ਜੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੧੩ ॥ ਅੜਿੱਲ ॥
ਸੁਖਪਤ ਮਾਂਹਿ ਹੰਕਾਰ ਜਬੈ ਮਿਟਿ ਜਾਇ ਹੈ। ਸੰਸ੍ਰਿਤ ਨਾਂਹਿ
ਵਿਭੀਖਣ ਤਬ ਦਿਖਲਾਇ ਹੈ। ਜਾਗ੍ਰਤ ਮਾਹਿ ਹੰਕਾਰ ਤਥਾ
ਪੁਨ ਨਾ ਰਹੇ। ਹੇਮੁਕਤਿ ਵਿਭੀਖਣ ਜੀਵ ਜਗਤ ਮੈ ਤੇ ਕਹੇ
॥ ੧੪ ॥ ਮਿਥਯਾ ਹੈ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤ ਵਿਭੀਖਣ ਡਾਰੀਯੇ। ਰਾਮ
ਨਰਾਇਣ ਮਾਂਹਿ ਚਿਤ ਅਬ ਧਾਰੀਯੇ। ਸਰਬ ਭੂਤਕੋ ਆਤਮ
ਰਾਮ ਪਛਾਨੀਯੇ। ਹੇ ਮਾਯਾ ਮਾਨੁਖ ਭੇਸ ਭ੍ਰਾਤ ਨਹਿ ਠਾਨੀ
ਯੇ॥ ੧੫॥ ਬਾਹਰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰਥ ਸੰਬੰਧ ਸੁ ਛੋਰੀਯੇ। ਦੇਖ
ਨਿਹਾਰ ਜਗੱਤ ਚਿਤ ਕੋ ਜੋਰੀਯੇ। ਰਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਮਾਹਿ
ਚਿਤ ਅਬ ਜੋਰੀਏ। ਹੇ ਪਾਰ ਪਰੇ ਜਗਸਿੰਧੁ ਨ ਆਤਮ ਬੋ
ਰੀਏ ॥ ੧੫ ॥ ਤਨਮੈ ਆਤਮ ਬੁਧਿ ਜਬੈ ਪੁਨਿ ਠਾਨੀਯੇ।

ਮਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਤ ਮੀਤ ਤਬੈ ਪੁਨ ਜਾਨੀਯੇ। ਦੇਹ ਵਿਲਖਣ
ਆਤਮ ਜਬੈ ਸੁ ਪੇਖੀਯੇ। ਹੋ ਮਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਤ ਬੰਧ ਨ ਕਹਿ
ਕੋ ਲੇਖਿਯੇ॥੧੭॥ ਰਾਗਾਦਿਕ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਅਗਯਾਨ ਉ
ਪਾਇਆ। ਸ਼ਬਦਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਿਖੈ ਬਹੁਤ ਘਰ ਮਾਇਆ
। ਸੈਨ ਕੋਸੁ ਭ੍ਰਿਤ ਰਾਜ ਭੂਮ ਸੁਤ ਰਾਨੀਏ। ਹੋ ਭ੍ਰਾਤ ਜਨੇ ਖਿਨ
ਭੰਗਰ ਸਗਲ ਪਛਾਨੀਯੇ॥੧੮॥ ਸ਼ੋਕ ਨਿਵਾਰ ਸੁ ਉਠੋ
ਰਾਮਉਰਧਜਾਈਯੇ।ਪਰਾਰਬਧ ਕੇ ਬਸ ਅਬ ਰਾਜ ਕਮਾਈਯੇ।
ਭੂਤ ਭਵਿਖ੍ਯਤ ਭੱਬ ਸਗਲ ਸੁਖ ਜੋਇਗੋ। ਹੋ ਨੀਤ ਕਰੋ
ਵਿਵਹਾਰ ਲੇਪ ਨਹਿ ਹੋਇਗੋ॥੧੯॥ ਰਘੁਵਰ ਆਇਸ
ਮਾਨ।ਕ੍ਰਿਆ ਅਬ ਕੀਜੀਯੇ।ਅਗਨਿ ਦਾਹੁ ਦੈਭ੍ਰਾਤ ਤਿਲੋਦਕ
ਦੀਜੀਯੇ। ਰੋਵਤ ਰਾਵਣ ਨਾਰਿ ਮਹਾ ਮਤ ਵਾਰੀਯੇ। ਹੋ ਬਰੇ
ਲੰਕ ਗਢ ਜਾਇ ਨ ਲਾਇ ਸੁ ਬਾਰੀਯੇ॥੨੦॥ ਲਖਮਣ
ਭਾਖੇ ਵਾਕ ਵਿਭੀਖਣ ਧਾਰਿਆ। ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਆਯੋ ਸ਼ੋਕ
ਨਿਵਾਰਿਆ। ਕਰ ਵਿਚਾਰ ਧਰਮੱਗ ਵਚਨ ਤਿਮ ਆਖਿਯੋ।
ਹੋ ਰਾਮ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹਿਤ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਉਤਰ ਰਾਖਿਯੋ॥੨੧॥ ਰਾ-
ਵਣ ਥੋ ਨਿਹ ਸੰਸ ਧਰਮ ਨਹਿ ਲਾਗਿਆ॥ ਕ੍ਰੂਰ ਝੂਠ ਮੁਖ
ਬੋਲ ਬਰਤ ਸਭ ਤਯਾਗਯਾ। ਪਰਦਾਰਾ ਅਭਰੱਮਖੀ ਮੁਨਿ
ਗਨ ਹਿੰਸ ਕੋ। ਹੋ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹਿ ਕਰੋਂ ਸੁ ਰਘਵਰ ਤਾਹਿ
ਕੋ॥੨੨॥ ਸੁਨ ਬਿਗਸੇ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁ ਬਚਨ ਅਲਾਇਯੋ। ਮ
ਰਣ ਅੰਤ ਥੋ ਵੈਰ ਸੁ ਸਰਬ ਪਲਾਇਯੋ। ਸੰਸਕਾਰ ਅਬ
ਕੀਜੇ ਯਾਹਿ ਬਨਾਇਕੈ। ਹੋਆਇਸ ਮੇਰੀ ਯਾਹਿ ਬੇਦ ਬਿਧਿ

ਪਾਇਕੈ॥ ੨੩ ॥ ਰਘੁਵਰ ਆਇਸ ਸੀਸ ਵਿਭੀਖਨ ਧਾ
ਰੀਆ। ਸੰਸਕਾਰ ਹਿਤ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਕਰੀ ਤਯਾਰੀਆ। ਬਾਂਧਵ
ਲੀਨੇ ਸਰਬ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇਕੈ। ਹੋ ਚਿਤਾ ਰਚੀ ਤਿਹ ਠੌਰ
ਸੁ ਚੰਦਨ ਪਾਇਕੈ॥ ੨੪॥ ਪਿਤ੍ਰਮੇਧ ਬਿਧਾਨ ਚਿਤਾ ਮਹਿ
ਡਾਰਿਓ। ਆਹਿਤ ਅਗਨੀ ਕਾਜ ਸੁ ਸਗਲ ਸਵਾਰਿਓ। ਵ
ਭੀਖਨ ਕਰੀ ਸੁ ਕ੍ਰਿਆ ਸਗਲ ਬਨਾਇਕੈ। ਹੋ ਰਾਵਣਕੇ ਸਭ
ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੰਗ ਬੁਲਾਇਕੈ॥ ੨੫ ॥ ਪਾਵਕ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਵਿਭੀ
ਖਨ ਲਾਇਓ। ਫੇਰ ਭਵਾਨੀ ਜਾਇ ਸੁ ਨੀਰਹਿ ਨ੍ਹਾਇਓ।
ਤਿਲ ਅਰ ਦਾਭਿ ਸੁ ਨੀਰ ਤਾਂਹਿ ਮਿਲਾਇਕੈ। ਹੋਰਾਵਣ ਕੋ
ਪੁਨ ਦਏ ਬੇਦ ਬਿਧਿ ਪਾਇਕੈ॥੨੬॥ ਫੇਰ ਕਰੀ ਪਰਣਾਮ
ਸੁ ਸੀਸ ਨਵਾਇਕੈ। ਨਾਰਿਨ ਕੀਨ ਸੰਤੋਖ ਸੁ ਵਚਨ ਸੁਨਾ
ਇਕੈ। ਲੰਕਾ ਤੁਮ ਅਬ ਜਾਹਿ ਸੁ ਫੇਰ ਬਖਾਨੀਆ। ਹੋ ਗਈਂ
ਲੰਕ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਰਾਵਣ ਰਾਨੀਆਂ॥ ੨੭॥ ਰਾਮ ਸਮੀਪ
ਸੁ ਬਹੁਰ ਵਿਭੀਖਣ ਆਇਕੈ। ਦੀਨ ਸਮਾਨ ਸੁ ਬੈਠੋ ਸੀਸ
ਨਿਵਾਇਕੈ। ਰਾਮ ਸੁ ਸੈਨਾ ਸਹਤ ਮਹਾ ਬਲ ਛਾਜਈ। ਹੋ
ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਪੁਨ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਬਿਰਾਜਈ॥ ੨੮॥ ਜਯੋਂ
ਬ੍ਰਿਤਾਸੁਰ ਮਾਰ ਸੁ ਇੰਦ੍ਰ ਸੁਹਾਇਓ। ਤਯੋਂ ਅਰਿ ਕੋ ਰਣ ਮਾਰ
ਰਾਮ ਹਰਖਾਇਓ। ਮਾਤੁਲ ਕਰੀ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬਹੁਰ ਸਿਰ ਨਯਾ
ਇਕੈ। ਹੋ ਰਾਮ ਆਗਯਾ ਗਯੋ ਸ੍ਵਰਗ ਮੇਂ ਧਾਇਕੈ॥੨੯॥ਤਬ
ਰਘੁਵਰ ਹਰਖਾਇ ਬਚਨ ਅਨੁਜੈ ਕਯੋ। ਪੂਰਬ ਲੰਕਾ ਰਾਜ
ਵਿਭੀਖਣ ਮੈਂ ਦਯੋ। ਅਬ ਤੂੰ ਲੰਕਾ ਜਾਹਿ ਸੁ ਵਿੱਪ੍ਰ ਬੁਲਾਇ

ਕੈ। ਹੋ ਰਾਜ ਵਿਭੀਖਣ ਦਿਜੈ ਵੇਦ ਬਿਧਿ ਪਾਇਕੈ॥ ੩੦ ॥
॥ ਯਾ ਵਿਧਿ ਸੁਨਕੈ ਲਖਮਣ ਗਏ ਸੁ ਧਾਇਕੈ। ਬਾਨਰਕੇ
ਸਿਰਦਾਰ ਸੁ ਲਏ ਬੁਲਾਇਕੈ।ਹੇਮ ਕਲਸ ਭਰ ਨੀਰ ਸਮੁੰਦ੍ਰੋਂ
ਆਨਿਆਂ। ਹੋ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਸੁਭ ਭਾਲ ਵਿਭੀਖਨ ਠਾਨਯਾ
॥੩੧॥ ਪੁਰ ਜਨ ਲੀਨੇ ਸੰਗ ਉਪਾਇਨ ਪਾਨ ਮੈ। ਵਿਭੀਖਣ
ਲਖਮਣ ਮਿਲੇ ਗਏ ਰਣ ਘਾਨਿ ਮੈ। ਦੰਡ ਕਰੀ ਪਰਣਾਮ
ਰਾਮ ਢਿਗ ਜਾਇਕੈ। ਹੋ ਪੇਖ ਵਿਭੀਖਨ ਰਾਜ ਰਹੇ ਹਰਖਾ
ਇਕੈ ॥ ੩੨ ॥ ਕ੍ਰਿੱਤ ਕ੍ਰਿਤ ਅਬ ਹੋਏ ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨੀਆਂ।
ਉਰਮੈ ਲਾਇ ਕਪੇਸਹਿ ਰਾਮ ਬਖਾਨੀਆਂ। ਵੀਰ ਸਹਾਇਤ
ਤੇਰੀ ਰਾਵਨ ਘਾਤਿਆ। ਹੋ ਲੰਕ ਵਭੀਖਣ ਰਾਜ ਆਜਮੈਂ
ਥਾਪਿਆ ॥੩੩॥ ਫੇਰ ਕਹਯੋ ਹਨੁਮਾਨ ਸੁਰਾਮ ਬਿਚਾਰਕੈ
। ਦੋ ਕਰ ਜੋਰੇ ਪਾਸ ਸੁ ਖਰੋ ਨਿਹਾਰਕੈ। ਵਿਭੀਖਣ ਆਇਸ
ਪਾਇ ਲੰਕ ਗਢ ਜਾਈਏ। ਹੋ ਰਾਵਣ ਕੇ ਬਧ ਆਦਿਕ ਸੀਯ
ਸੁਨਾਈਏ॥ ੩੪॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਜੋ ਕੁਛ ਸੀਯ ਕਹੈ ਮੁਖ ਤੇ
ਪੁਨ ਬੇਗ ਸੁ ਮੈਂ ਢਿਗ ਆਨ ਬਖਾਨੋ। ਆਇਸ ਰਾਮ ਵਿਭੀ
ਖਣ ਕੋ ਮਤੁ ਲੰਕ ਗਯੋ ਹਨੁਮਾਨ ਸਿਆਨੋ। ਲੰਕ ਧਸੇ
ਹਨੁਮਾਨ ਜਬੈ ਤਬ ਪੂਜਤ ਰਾਖਸ਼ ਜਾਨ ਮਹਾਂਨੋ। ਰਾਵਣ ਕੇ
ਗ੍ਰਹ ਬਾਗ ਬਿਖੇ ਤਰੁ ਸਿੰਸਪਾ ਮੂਲ ਗਯੋ ਅਨਜਾਨੋ॥ ੩੫॥
ਤਰੁ ਮੂਲ ਬਿਖੇ ਸਿਯ ਜਾਇ ਪਿਖੀ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸਾ ਅਤਿ ਦੀਨ
ਅਨਿੰਦਤ ਸਾਰੀ। ਢਿਗ ਰਾਖਸ਼ੀਆਂ ਪਰਵਾਰ ਰਹੀ ਉਰਮਾਂਹ
ਭਜੇ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਰਾਰੀ। ਅਤਿ ਨਿੰਮਰਭਾਵ ਧਰੇ ਮਨਮੈਂ ਪੁਨ

ਮਾਰਤ ਨੰਦਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ। ਢਿਗ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਜਾਇ ਖਰੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਵਰ ਦੂਤ ਉਦਾਰੀ ॥੩੬॥ ਪਿਖਿਜਾਨਕੀ ਤਾਂ ਮੁਖ ਮੌਨ ਭਜੀ ਪੁਨ ਪੂਰਬ ਸਿੱਮ੍ਰਤ ਤਾਂ ਉਰ ਆਈ। ਲਖ ਰਾਘਵ ਦੂਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਈ ਹਨੁਮਾਨ ਪਿਖੇ ਮੁਖ ਮੈਂ ਬਿਗ ਸਾਈ। ਤਬ ਵਾਯੁ ਕੁਮਾਰ ਜੁ ਰਾਮ ਕਹੀ ਵਹਿ ਭੂਮਿ ਸੁਤਾ ਢਿਗ ਬਾਤ ਚਲਾਈ। ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਔ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮਿਲੇ ਅਵਨੀ ਦੁਹਿਤਾ ਕੁਸ਼ਲੀ ਰਘੁਰਾਈ॥ ੩੭ ॥ ਲਖਮੰਨਿ ਬਿਰਾਜਤ ਸੰਗ ਸਦਾ ਕਪਿਕੀ ਧੁਜਨੀ ਪੁਨ ਆਹਿ ਅਪਾਰੇ । ਰਣ ਰਾਵਣ ਪੂਤ ਸਮੇਤ ਹਨੇ ਬਲ ਬਾਂਧਵ ਔਰ ਅਮਾਤ ਬਿਦਾਰੇ। ਸੁਵਿਭੀਖਣ ਕੀ ਭੁਜ ਰਾਜ ਦਯੋ ਪੁਨ ਤੋ ਪ੍ਰਤਿਰਾਮ ਸੁ ਖੇਮ ਉਚਾਰੇ। ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨੇ ਪਤਿ ਵਾਕ ਜਬੈ ਹਰਖੀ ਸੀਯ ਜਿਉ ਸਸ ਪਾਇਸ ਵਾਰੇ ॥ ੩੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਗਦ ਗਦ ਬਾਨੀ ਸੀਯ ਪੁਨ ਲਾਗੀ ਕਰਨ ਬਖਾਨ ॥ ਕਿੰਪਜਾਰੋ ਅਬ ਤੋਹਿ ਕੋ ਦੇਵੌਂ ਮੈ ਹਨੁਮਾਨ ॥ ੩੯॥ ਤੇਰੇ ਵਾਕ ਬਰੋਬਰੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੇ ਮਾਹਿ। ਰਤਨ ਅਭੂਖਣ ਨਾਂ ਪਿਖੋਂ ਹਨੂਮਾਨ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ੪੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਸੁਨੇ ਸਿਯ ਵਾਕ ਜਬੈ ਗਿਰਜਾ ਹਨੁਮਾਨ ਸੁ ਵਾਕ ਅਲਾਈ। ਰਤਨੋਘਨ ਤੇ ਸੁਰ ਰਾਜਹੁ ਤੇ ਅਬ ਮੋਹ ਲਹਯੋ ਜਗਮੈਂ ਅਧਿਕਾਈ। ਹਨ ਸਤ੍ਰ ਭਈ ਰਣ ਜੀਤ ਬਡੀ ਇਹ ਭਾਂਤ ਪਿਖੋ ਰਣਮੈਂ ਰਘੁਰਾਈ। ਹਨੁਮਾਨ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਜਬਹੀ ਮਿਥਲਾਪਤਿ ਕੀ ਦੁਹਿਤਾ ਹਰਖਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਤਬ ਸੀਯ ਕਹਯੋ ਸਭ ਸੋਮਗੁਣਾ ਹਨੁ

ਮਾਨ ਸੁ ਤੋ ਮਹਿ ਆਨ ਬਸਾਏ। ਅਬ ਬੇਗ ਪਿਖੋਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਹਨੁਮਾਨ ਸੁ ਰਾਘਵ ਆਇਸ ਪਾਏ। ਹਨੂਮਾਨ ਤਥਾ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੈ ਸੁ ਰਘੂਤਮ ਪੇਖਨ ਕੋ ਪੁਨ ਆਏ। ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕਹੇ ਵਹਿ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਆਨ ਸੁਨਾਏ॥ ੪੨॥ ਜਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਸੇਤ ਰਚੇ ਜਲਸਾਗਰ ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਮਿਲਾਈ। ਜਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਹਨੇ ਦਸਕੰਧਰ ਰਾਵਣਕੀ ਸਭ ਸੈਨ ਖਪਾਈ। ਸੋ ਸੀਯਹੈ ਅਬ ਲੌ ਦੁਖ ਸੋਂ ਪੁਨਿ ਸ਼ੋਕ ਕਿ ਪਾਵਕ ਮਾਂਹਿ ਤਪਾਈ। ਮੇਂ ਮਨਮੈਂ ਅਬ ਆਵਤ ਹੈ ਅਬ ਬੇਗ ਪਿਖੋ ਸਿਯ ਕੋ ਰਘੁਰਾਈ॥ ੪੩॥ ਯੌਂ ਸੁਨਕੈ ਹਨੁਮਾਨ ਮਤੋ ਰਘੁਨਾ ਇਕ ਵੈ ਮਤਿ ਮਾਨ ਹਮਾਰੇ। ਮਾਯਕ ਸੀਯ ਸੁ ਡਾਰ ਦਿਜੇ ਮਮ ਸੀਯ ਅਹੇ ਅਹਿ ਆਗ ਮਝਾਰੇ। ਤਾਂਹਿ ਲਿਜੇ ਇਮ ਧਾਰ ਮਨੇ ਰਘੁਨਾਥ ਵਿਭੀਖਣ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ। ਜਾਹਿ ਵਿਭੀਖਣ ਬੇਗ ਅਬੈ ਜਨਕਾ ਤਨਜਾ ਢਿਗ ਲਜਾਉ ਹਮਾਰੇ॥ ੪੪॥ ਸੁਭ ਨੀਰ ਨ੍ਹੁਵਾਇ ਪਟੰਬਰ ਲਾਇ ਸੁ ਭੂਖਨ ਪਾਇ ਸਭੈ ਤਨ ਮਾਂਹੀ। ਸੁਨਕੈ ਇਹ ਵਾਕ ਵਿਭੀਖਨ ਸੋ ਸਹ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ ਗਯੋ ਪੁਰ ਮਾਂਹੀਂ। ਅਤਿ ਬ੍ਰਿੱਧ ਸੁ ਰਾਖਸੀਯਾਂ ਸੀਯ ਕੋ ਸੁ ਨ੍ਹੁਵਾਇ ਤਬੈ ਬਿਗਸੀ ਮਨਮਾਂਹੀ। ਪਟ ਭੂਖਨ ਪਾਇ ਚਢੀ ਸਿਵਕਾ ਜਨ ਚੰਦ ਕਲਾ ਪਿਖੀਯੇ ਨਭ ਮਾਂਹੀ॥ ੪੫॥ ਯਸਟੀ ਜਨ ਹਾਥ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈ ਸਿਰ ਪਾਗ ਸੁ ਕੰਚਕ ਹੈ ਤਨ ਲਾਏ। ਸਿਵਕਾ ਢਿਗ ਆਵਤ ਚਾਰ ਦਿਸਾ ਵਹੁ ਰਾਵਣ ਕੇ ਚੁਪਦਾਰ ਸੁਹਾਏ। ਢਿਗ ਸੀਯ ਗਏ ਕਪਿ ਪੇਖਨ ਕੋ ਤਿਨ

ਮਾਰ ਛਟੀ ਅਬ ਦੂਰਹਟਾਏ। ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਕੁਲਾਹਲ ਕੀਸ਼
ਕਰੇਂ ਗਿਰਜਾ ਫਿਰ ਰਾਘਵ ਕੀ ਢਿਗ ਜਾਏ ॥੪੬॥ ਕਬਿਤ
॥ ਦੂਰ ਤੇ ਨਿਹਾਰੀ ਸੀਯ ਪਾਲਕੀ ਮਝਾਰੀ ਪੁਨ ਰਾਮ ਸੁਖ
ਕਾਰੀ ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਉਚਾਰ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਯਹ ਚੋਪਦਾਰ ਮੇਰੋ
ਅਪਕਾਰ ਕਰੇਂ ਕਾਹੇ ਕੋ ਵਿਭੀਖਣ ਕਪੀਸਨ ਕੋ ਮਾਰ ਹੈ।
ਮਾਤ ਕੇ ਸਮਾਨ ਯਹਿ ਬਡੇ ਬਲਵਾਨ ਪੁਨ ਜਾਇਕੈ ਸਮੀਪ
ਕਪਿ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਹੈ। ਪਾਲਕੀ ਬਗਾਇ ਪੁਨ ਪਾਇਨ
ਸੋ ਆਇ ਸੀਯ ਮੇਰੀ ਢਿਗ ਬੇਗ ਰਾਮ ਐਸੇਹੀ ਉਦਾਰ ਹੈ
॥੪੭॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਕੇ ਵਾਕ ਤਜੀ ਸਿਵਕਾ ਪੁਨ
ਪਾਇਨ ਸੋ ਹਰਿਏ ਚਲ ਆਈ। ਵਹਿ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਆਇ
ਖਰੀ ਪਿਖ ਰਾਘਵ ਯੋਂ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਠਰਾਈ। ਯਹ ਕਾਰਯ
ਕੇ ਹਿਤ ਮੋਹਿ ਰਚੀ ਅਬ ਮਾਇਕ ਸੀਯ ਸੁ ਦੇਉਂ ਤਜਾਈ॥
ਪਿਖ ਰੋਖ ਭਯੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਤਾਂ ਪੁਨ ਵਾਕ ਅਨੇਕ ਅਵਾਚ
ਅਲਾਈ ॥ ੪੮ ॥ ਵਹਿ ਸੀਯ ਸੁ ਨਾਹਿ ਸਹਾਰ ਸਕੀ ਲਖ
ਮੰਨ ਬੁਲਾਇ ਸੁ ਏਹ ਉਚਾਰੀ। ਇਕ ਕਾਸ਼੍ਟ ਕੋ ਰਚ ਪੁੰਜ
ਕਰੋ ਪੁਨ ਪਾਵਕ ਲਾਇ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰੀ । ਅਬ ਲੋਕ
ਸਬੈ ਨਿਜ ਨੈਨ ਪਿਖੇਂ ਵਿਸਵਾਸ ਕਰੇਂ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਰਾਰੀ।
ਲਖਮੰਨ ਖੜੇ ਪੁਨ ਊਠ ਤਬੈ ਰਘੁਨਾਇਕ ਕੀ ਮਤ ਏਕ
ਵਿਚਾਰੀ ॥ ੪੯ ॥ ਲਖਮੰਨ ਸੁ ਕਾਸ਼ਟ ਪੁੰਜ ਕੀਓ ਪੁਨ
ਪਾਵਕ ਤਾਂਹਿ ਲਗਾਇ ਦਈ। ਪੁਨ ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਆਇ
ਖੜੋ ਲਖਮੰਨ ਤਬੈ ਮੁਖਿ ਮੋਨ ਲਈ। ਪੁਨ ਜਾਨਕੀ ਆਪ

ਗਈ ਢਿਗ ਪਾਵਕ ਜਾਇ ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਤਾਹਿ ਦਈ। ਸਹਿ ਨਾ
ਰਿਨ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਪਿਖੇ ਮੁਖਭਾਖਤ ਹੋਵਤ ਬਾਤ ਨਈ॥੫੦
॥ ਦੇਵਨ ਕੋ ਅਭਿਬੰਦਨ ਦੈ ਪੁਨ ਬਿੱਪ੍ਰਨ ਕੋ ਅਭਿ ਬੰਦਨ
ਧਾਰੀ। ਪਾਵਕ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਤਬੈ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਇਮ
ਸੀਯ ਉਚਾਰੀ। ਜੋ ਮਮ ਚੀਤ ਨ ਔਰ ਭਜੇ ਰਘੁਨੰਦਨ ਛੋਡ
ਸੁ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਤੌ ਅਗਨੀ ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੀ ਯਹ ਸਾਖਕ
ਰੱਛਕ ਹੋਇ ਹਮਾਰੀ ॥ ੫੧ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤ ਉਚਾਰ ਪ੍ਰਦੱਖਣ
ਧਾਰਿ ਸੁ ਸੀਯ ਧਸੀ ਤਹ ਪਾਵਕ ਮਾਂਹੀ। ਅਤਿ ਦੀਪਤ
ਪਾਵਕ ਨਾਹਿ ਡਰੇ ਵਹੁ ਸੁੱਧ ਉਮਾ ਸੁ ਸਦਾ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।ਪਿਖ
ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਸਭੈ ਡਰਪੇ ਸੁ ਭਯੋ ਦੁਖ ਸਿੰਧਨ ਕੇ ਮਨਮਾਹੀ
। ਪਿਖ ਸੀਯ ਬਰੀ ਤਹਿੰ ਪਾਵਕ ਮੇਂ ਸਭ ਬੋਲ ਉਠੇ ਤਬ ਆਪ
ਸਮਾਂਹੀ ॥ ੫੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਂ ਸੀਤਾ ਹਿਤ ਸੈਨਲੈ ਔਰ
ਕਰੇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਅਹੋ ਪਧਾਰੀ ਜਾਨਕੀ ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਤਜੀ ਸੁ
ਰਾਮ ॥ ੫੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ
ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਦੁਆਦਸ਼ਮੋ ਧਯਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾ ਦੇਵ ਉਵਾਚੁ ॥ ਸਵੈਯਾ॥

ਇੰਦ੍ਰ ਔਰ ਉਪਿੰਦਰ ਔ ਬ੍ਰਿਖ ਬਾਹਨ ਪਾਸ ਕੁਬੇਰ ਸੁ ਆਏ
। ਵੈ ਕਮਲਾਸਨ ਆਇ ਕਹਾਂ ਮੁਨਿ ਚਾਰਣ ਸਿੱਧ ਸੁ ਸੰਗ
ਸੁਹਾਏ। ਪਿਤਰ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਗੰਧ੍ਰਬ ਔ ਸੁ ਅਪੱਛਰਨ ਕੇ ਗਨ
ਕੌਣ ਗਿਨਾਏ।ਔਰ ਸਭੈ ਸੁਰ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨਹਿੰ ਰਾਮ ਜਹਾਂ ਸੁ
ਤਹਾਂ ਚਲਿਆਏ ॥੧॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁ ਰਾਮਜੀ

ਕਰੇਂ ਬਡਾਈ ਤਾਂਹਿ । ਸੁਰ ਸਮੂਹ ਕਰ ਜੋਰਕੈ ਨਿਮ੍ਰ ਭਾਵ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥ ੨ ॥ ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਸਭ ਲੋਕ ਕਾ ਸਾਖੀ ਗਯਾਨ ਸਰੂਪ । ਵਸਨ ਮਾਂਹਿ ਪੁਨਿ ਅਸ੍ਰਮੋ ਭਾਖਯੋ ਤੇਰੋ ਰੂਪ ॥੩॥ ਰੁੱਦ੍ਰਨ ਮੈ ਸੰਕਰ ਤੁਹੀਂ ਭਾਖਯੋ ਬੇਦਨ ਮਾਂਹਿ । ਕਰਤਾ ਆਦਿ ਸਲੋਕ ਕਾ ਤੂੰ ਚਤੁਰਾਨਨ ਆਹਿ ॥ ੪॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਤੇਰੇ ਨਾਕ ਹੈਂ ਉਦਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦਿਨੇਸ਼ ਤੇਰੇ ਨੈਨ ਜਗ ਜਾਨੀਯੇ । ਲੋਕਨ ਕੀ ਆਦਿ ਪੁਨ ਅੰਤ ਮਾਂਹਿ ਤੂਹੀ ਏਕ ਤੇਰੋਹੀ ਸਰੂਪ ਨਿਤ ਉਦਿਤ ਪਛਾਨੀਯੇ । ਸਦਾ ਅਤਿ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧਿ ਮੂਰਖ ਨ ਪਾਇ ਸੁੱਧ ਮੁਕਤਿ ਸਰੂਪ ਤੇਰੋ ਬੇਦ ਕੈ ਬਖਾਨੀਯੇ । ਮਾਯਾ ਤੇ ਭੁਲਾਨੇ ਵਹਿ ਮਾਨੁਖ ਪਛਾਨੇ ਤੋਹਿ ਵਹੀ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਜਨ ਮੂਰਖ ਸੁ ਠਾਨੀਯੇ ॥ ੫ ॥ ਅੜਿੱਲ । ਤੇਰੋ ਰਾਮ ਸੁ ਤੇ ਜਨ ਜਗਤ ਬਿਤਾਰਈ। ਚੇਤਨ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸੁ ਤੋਹਿ ਨਿਹਾਰਈ । ਰਾਵਨ ਹਰੇ ਸੁਥਾਨ ਸੁ ਤੇਜਹਿ ਮਾਰਿਆ । ਹੋ ਦੁਸ਼੍ਟ ਵਹੀ ਅਭਿਮਾਨੀ ਤੈ ਜਨ ਮਾਰਿਆ ॥੬॥ ਪਾਏ ਪਦ ਹਮ ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੁਮਾਰਿਆ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਦੇਵਨ ਵਾਕ ਸੁ ਜਬੈ ਉਚਾਰਿਆ । ਕਰਅਭਿਬੰਦਨਆਪਪਿਤਾਮਹਿਆਇਯੋ । ਹੋ ਰਾਮਧਰਮ ਪਥਮਾਹ ਸੁ ਬ੍ਰਹਮਅਲਾਇਯੋ ॥੭॥ ਬ੍ਰਹਮੋਵਾਚ ਸ਼ੰਕਰਛੰਃ।ਦੇਵਤੇਕੋਬੰਧਨਾਤੂੰਬਿਸ਼੍ਵਜਗਤਉਧਾਰ। ਧਯਾਇਤੇਕੋ ਗਯਾਨੀਆਂਧਰਪ੍ਰੀਤਚੀਤਮਝਾਰ । ਹੇਯਔਰਅਹੇਯਦ੍ਵੰਦਭਿਹੀ ਨਤੂੰਹੈਏਕ । ਸੱਤਰੂਪਸਰਬਰਿਦੰਤਰੇਘਨਗਯਾਨਤੇਰੀਟੇਕ ॥ ੮॥ਪ੍ਰਾਣਔਰਅਪਾਨਨਿਸ਼ਚੇਬੁੱਧਿਕੈਰਿਦਧਾਰ । ਕਾਟਸ਼ੰਸ਼ੇਬ੍ਰਿ

ਧਨਾਜਗਬਿਖੇਦੂਰਿਨਿਵਾਰ।ਯਤੀ ਪੇਖੇ ਜਾਂਹਿ ਕੋ ਨਿਜ ਮੋਹਿਕੋ ਕਰਨਾਸ। ਰਾਮ ਰਤਨ ਕਿਰੀਟਕੋ ਮਮਬੰਦਨਾ ਰਵਿਭਾਸ ॥੯ ॥ ਜਗਵਾਦਿ ਮਾਧਵ ਮਾਇ ਤੇ ਅਤੀਤ ਜੋ ਪੁਨ ਆਹਿ। ਪੁਨਿ ਬੰਦ ਮੋਹਿ ਬਿਨਾਸ਼ਕੋ ਪੁਨ ਮਾਨੁਜਾ ਕੋ ਨਾਹਿ। ਯੋਗੀ ਭਜੇ ਹਰਿ ਯੋਗ ਭਾਖੇ ਆਹਿ ਪੂਰਣ ਧਾਮ। ਲੋਕ ਰੀਝਿਤ ਰੂਪ ਜਾਂ ਤਿਹ ਰਾਮਕੋ ਪਰਣਾਮ ॥੧੦॥ ਭਾਵ ਔਰ ਅਭਾਵ ਪਰਤੈ ਹੀਨ ਲੈ ਸਿਵ ਆਦਾਭੋਗ ਸਰਬ ਸੁ ਤਿਆਗਕੈ ਉਰ ਭਜੇ ਜਾਂਕੇ ਪਾਦ। ਨਿੱਤ ਸੁੱਧਿ ਸਬੁੱਧਿ ਔਰ ਅਨੰਤ ਪਰਣਵ ਰੂਪ। ਵੀਰ ਰਾਮ ਸੁ ਬੰਦਨਾ ਬਨ ਦੈਂਤ ਦਾਵਾ ਰੂਪ ॥ ੧੧ ॥ ਤੂੰ ਨਾਥ ਮੇਰੋ ਰਾਮਜੀ ਸਭ ਕਰੇਂ ਕਾਜ ਹਮਾਰ। ਮਾਨਤੇ ਅ ਤੀਤ ਮਾਧਵ ਰੂਪ ਨਿਖਲ ਅਧਾਰ। ਭਗਤ ਗੀਮ ਸਰੂਪ ਭਾਵਤ ਰੂਪ ਤੂੰ ਭਵ ਹਾਰ। ਕਰਜੋਰ ਸੇਵੋ ਤੋਹਿ ਕੋ ਤਨ ਚੀਤ ਕੋ ਸਹਿਚਾਰ॥ ੧੨ ॥ ਤੂੰ ਆਦਿ ਅੰਤ ਸੁ ਲੋਪ ਪਤਿਕੋ ਪਰਮ ਈਸ਼ਰ ਆਹਿ। ਲੋਕ ਮਾਨਸ ਲੋਕ ਕੋ ਅਧਰੀਮ ਤੂੰ ਜਗ ਨਾਹਿ। ਭਗਤਿ ਸ਼ਰਧਾਭਾਵ ਕੈ ਭਜਨੀਯ ਤੇਰੋ ਰੂਪ। ਰਾਮ ਸੁੰਦਰ ਬੰਦਨਾ ਵਰ ਨੀਲ ਕਮਲ ਸਰੂਪ।੧੩॥ ਅਤਿ ਮਾਨ ਤੂੰ ਗਤਿਮਾਨ ਹੈਂ ਕੋ ਸਕਹਿ ਤੋਹਿ ਪਛਾਨ। ਪੁਨ।ਮਾਨ ਮਾਧਵ ਸ਼ਕਤ ਤੂੰ ਮੁਨ ਕਰਤ ਤੇਰੋ ਮਾਨ। ਬ੍ਰਿੰਦਾ ਬਨੇ ਬ੍ਰਿੰਦਾਰਕਾ ਮੁਨਿ ਕਰੇਂ ਪਦ ਪਰਨਾਮ। ਸੇਵਾਦਿ ਬੰਦਨ ਤੇ ਕਰੇ ਸੁਖ ਕੰਦ ਬੰਦੋ ਰਾਮ॥ ੧੪। ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦਕ ਬੰਦਨਾਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਵ। ਨਿਰ ਬਿਖੇ ਗਜਾਨ ਅਨੰਦ ਤੂੰ ਨਿਤਰਾਮ ਆਹਿ

ਅਨਾਦਿ। ਮਮ ਸੇਵਨੇ ਕੇ ਕਾਜ ਮਾਨੁਖ ਭਾਵ ਲੀਨੋਂ ਧਾਰ।
ਮਧੁਰੇਸ ਮਰ ਕਰ ਵਰਣ ਰਘੁਵਰ ਬੰਦਨਾ ਸੁ ਹਮਾਰ॥੧੫॥
ਸ੍ਰਧਾ ਯੁਕਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸਤੋਤਰੋ ਜੋ ਪਢੇ ਗੇ ਮਨੁ ਲਾਇ। ਭੁਵਿ
ਮਾਹਿ ਮਾਂਨਵ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋਵਹੁ ਗਜਾਨ ਨੀਕੇ ਪਾਇ। ਰਾਮ ਸਾਮ
ਸੁ ਕਾਮ ਸਭਕੋ ਦੈ ਨਿਹਾਰੇ ਆਹਿ। ਧਯਾਯ ਧਯਾਤਾ ਤਾਂਹਿ ਜੋ
ਸਭ ਤਾਪ ਤਾਂ ਮਿਟ ਜਾਹਿ॥ ੧੬ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਯਾ ਬਿਧ
ਉਸ੍ਤੁਤ ਲੋਕ ਗੁਰ ਕਰੀ ਜੁ ਸੋ ਮਨ ਲਾਇ। ਵਿਦੇਹ ਸੁਤਾ ਕੋ
ਗੋਦ ਲਯ ਨਿਕਸੇ ਪਾਵਕ ਆਇ॥ ੧੭ ॥ ਵਿਮਲ ਅਰਣ
ਦੁਤਿ ਭ੍ਰਾਜਈ ਰਕਤ ਪਟੰਬਰ ਧਾਰ। ਦਿੱਬ ਬਿਭੂਖਣ ਸੀਯ
ਹੈ ਜਾਂਕੀ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰ॥ ੧੮ ॥ ਜਗ ਸਾਖੀ ਵਹ ਪਾਵਕੋ
ਰਘੁਵਰ ਕਰਤ ਬਖਾਨ। ਬਨਮੈ ਅਰਪੀ ਮੋ ਬਿਨੈ ਸੋ ਸ੍ਰੀਰਾਮ
ਗ੍ਰਹਾਨ॥ ੧੯॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਦਸਾਨਨ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਰਚੀ
ਵਹ ਮਾਇਕ ਸੀਯ ਸੁਤੇ ਹਰਿ ਰਾਮਾ। ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਦਸਕੰਠ ਹਨੇ
ਰਣ ਮੈਂ ਸੁਤ ਬਾਂਧਵ ਨਾਰਿ ਰਹੇ ਤਹਿ ਧਾਮਾਂ। ਭੁਵ ਭਾਰ
ਉਤਾਰ ਦਯੋ ਸਗਰੋ ਕਛੁ ਰੰਚਿਕ ਨਾਹਿ ਰਹਯੋ ਅਬਕਾਮਾ।
ਕ੍ਰਿਤ ਕਾਰਯ ਹੋਇ ਦੁਰੀ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਤਬਿੰਬ ਸੀਯਾ ਵਹ ਰਾ
ਘਵ ਬਾਮਾ॥੨੦॥ ਤਬ ਪਾਵਕ ਪੂਜ ਸੁ ਸੀਯਗਹੀ ਰਘੁਨਾਥ
ਉਮਾ ਮਨਮੈ ਹਰਖਾਏ। ਅਨੁਪਾਇਨ ਅੰਕਨ ਵੇਸ ਧਰੀ ਪੁਨ
ਤੀਨਹੁ ਲੋਕ ਜਿਨੇ ਸੁਤ ਜਾਏ। ਪਿਖ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਇਕ ਆਸਨ
ਮੋ ਦਮਕੈ ਸੁਰ ਨਾਇਕ ਤਾ ਖਿਣ ਆਏ। ਸੁ ਗਦਾ ਗਦ
ਵਾਕ ਸੁਰੇਸ਼ੁਰਕੀ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਹਰਿਕੋ ਜਸ ਗਾਏ॥੨੧

। ਇੰਦ੍ਰਉਵਾਚੁ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ ॥ ਭਜੇਹੰ ਸਦਾ ਨੀਲ
ਕੰਜੰ ਸੁਰਾਮੰ। ਭਵਾਰੰਨ ਦਾਵਾਨਲੰ ਜਾਹਿ ਨਾਮੰ। ਭਵਾਨੀਰਿ
ਦਾ ਭਾਵੜਾ ਨੰਦ ਰੂਪੰ। ਭਵਾਭਾਵ ਹੇਤੂ ਭਜੇ ਸੰਭਰੂਪੰ ॥੨੨॥
ਸੁਰਾਨੀਕ ਦੁਖੌਘ ਜਾਂਨੇ ਖਪਾਏ ॥ ਨਿਰਾਕਾਰ ਦੇਹੰ ਨਿਰਾਕਾਰ
ਗਾਏ। ਪਰੇਸੰ ਪਰਾਨੰਦ ਪੂਰੰ ਵ੍ਰਿਸ੍ਰੰ। ਭਜੇ ਭਾਰ ਨਾਸੰ ਪ੍ਰਭੰ
ਰਾਮ ਇਸ਼ਟੰ ॥ ੨੩ ॥ ਪ੍ਰਪੰਨਾ ਖਿਲਾਨੰਦ ਤਾਤੈ ਸੁਰਾਮੰ।
ਪ੍ਰਪੰਨਾਰਿ ਤਿਹਕੀ ਕਹੇ ਤੋਹ ਨਾਮੀ ਤਪੋ ਯੋਗ ਯੋਗੀਸ਼ ਸੇਵੋ
ਸੁਨੀਤੰ। ਕਪੀਸ਼ਾਦਿ ਮੀਤੰ ਭਜੋ ਰਾਮ ਸੀਤੰ ॥ ੨੪ ॥ ਸਦਾ
ਭੋਗ ਭਾਸੂ ਸੁ ਦੂਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੰ। ਸਦਾ ਯੋਗ ਭਾਜਾ ਸਮੀਪੇ ਵਿਭਾ
ਸ਼ੰ। ਚਿਦਾਨੰਦਕੰਦੰ ਸਦਾ ਰਾਘਵੇਸ਼ੰ। ਵਿਦੇਹਾਤਮਜਾਰੰਦਰੂਪੰ
ਭਜੇਯੰ ॥ ੨੫ ॥ ਮਹਾ ਯੋਗ ਮਾਯਾ ਸਦਾ ਈਸ਼ ਧਾਰੇ। ਨਰਾ
ਕਾਰ ਲੀਲਾ ਤਦਾ ਤੂੰ ਦਿਖਾਰੇ। ਤਵਾਨੰਦ ਲੀਲਾ ਕਥਾ ਪੂਰਣ
ਕਾਮਾ। ਭਵੰਤੀਹ ਲੋਕੇ ਸਦਾਨੰਦ ਧਾਮਾ ॥ ੨੬ ॥ ਅਹੰਮਾਨ
ਰੂਪਾ ਸੁਰਾ ਪੀਵ ਮਾਤੇ। ਨਵੇਦਾ ਖਿਲੇਸ਼ੰ ਅਹੰ ਭੋਗ ਰਾਤੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾਪਾਦ ਤੋਰੇ ਕਰੀ ਮੇਵ ਰਿਸ਼੍ਰਾ। ਤਿਹੂ ਲੋਕ ਰਾਜਾ ਭਯੋ
ਮਾਨ ਨਿਸ਼ਟਾ ॥ ੨੭ ॥ ਲਸੇਹਾਰ ਕੇਯੂਰਰਾਮਾ ਵਿਰੂਪੰ। ਪਰਾ
ਭਾਰ ਦੈਤੰ ਬਨੰ ਆਗ ਰੂਪੰ। ਲਖਤ ਪਦਮ ਨੇਤ੍ਰੰ ਮੁਖੰ ਚੰਦ
ਕਾਰੰ। ਭਜੇ ਰਾਘਵੇਸੰ ਦੁਰਾਪਾਰ ਪਾਰੰ ॥ ੨੮ ॥ ਸੁਰਾਧੀਸ਼
ਨੀਲਾਂਭ੍ਰ ਨੀਲਾਂਗਕਾਤੰ। ਵਿਰਾਧਾਤਿ ਦੈਤੰ ਬਧੇ ਲੋਕ ਸਾਤੰ
। ਕ੍ਰੀਟਾਦਿ ਸੋਭੰ ਭਜੇ ਸੰਭ ਈਸੰ। ਭਜੋ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਰਘੂਰਾਮ
ਧੀਸ਼ੰ ॥ ੨੯ ॥ ਮਨੋਚੰਦ੍ਰ ਕੋਟੰ ਲਸੇ ਪੀਠ ਮੋਹੈ। ਤਹਾਂ ਰਾਮ

ਸੀਤਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸੋਹੈ। ਲਸੈ ਹੇਮ ਵਰਨਾ ਤੜਤ ਪੁੰਜ ਭਾਸ਼ੈ। ਭਜੋ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਸਦਾ ਆਰਤਿ ਨਾਸੈ ॥ ੩੦ ॥ ਸੂਤੋਵਾਚ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਯਾਬਿਧ ਸੁਰਪਤਿ ਭਾਖਿਯੋ ਰਘੁਪਤਿ ਰੂਪ ਬਸੇਸ। ਬਹੁਰ ਭਾਵਨੀ ਸਹਤ ਤਹ ਆਏ ਆਪ ਮਹੇਸ॥ ੩੧ ॥ ਤੀਨ ਨੈਨ ਸੁਖ ਦੈਨ ਤਿਨ ਨਭ ਮੈਂ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨ। ਰਾਮ ਕਮਲ ਦਲ ਨੈਨਕੋ ਕੀਨੋ ਏਹ ਬਖਾਨ॥੩੨॥ ਰਾਜਤਿਲਕ ਜਬ ਹੋਇਗੋ ਤੋਹਿ ਅਯੁਧ੍ਯਾ ਧਾਮ। ਤਬਮੈਂ ਆਵੋਂਗੋ ਤਹਾਂ ਦੇਖਨ ਤੋਕੋ ਰਾਮ॥ ੩੩॥ ਅਬ ਯਾ ਤਨ ਕੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਦੇਖੋ ਰਾਮ ਮਹਾਨ। ਤਬ ਨਭਿ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਯੋ ਦਸਰਥ ਮਾਂਹਿ ਬਿਬਾਨ॥ ੩੪॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸਾਨੁਜ ਰਾਮ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰੀ ਪਦ ਭੂਪਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਰੇ ਗਰ ਲਾਯੋ। ਰਾਘਵ ਕੋ ਸਿਰ ਚੂੰਮ ਤਬਹਿ ਨ੍ਰਿਪ ਆਨੰਦ ਸੋ ਯਹ ਵਾਕ ਅਲਾਯੋ। ਮੈਂ ਭਵਸਾਗਰ ਮਾਂਹਿ ਹੁਤੋ ਸੁਤਬੀਰ ਬਲੀ ਤਵ ਮੋਹ ਤਰਾਯੋ। ਰਾਮ ਸੁ ਪੂਜਨ ਤਾਂਹਿ ਕੀਯੋ ਇਮ ਭਾਖ ਅਲਿੰਗ ਸੁ ਭੂਪ ਸਿਧਾਯੋ॥ ੩੫॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਦੇਵ ਰਾਜ ਪਿਖ ਜੋਰ ਕਰ ਭਾਖਯੋ ਬਹੁਰ ਸੁ ਰਾਮ। ਮੋਹਿ ਨਮਿੱਤ ਸੁ ਧਰ ਪਰੇ ਮਾਰੇ ਕਪਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ॥ ੩੬ ॥ ਕਬਿਤ॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬ੍ਰਸਾਇ ਕਪਿ ਦੀਜੀਏ ਜਿਵਾਇ ਅਬ ਕੀਜੀਏ ਸੁਰੇਸ਼ ਰਾਜ ਆਇਸ ਹਮਾਰੀਆ। ਤਬੇ ਤਿਉਂ ਉਚਾਰਿ ਪੁਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕੀ ਧਾਰਿਕੈ ਜਿਵਾਇ ਕਪਿ ਲਏ ਨਾਂਹਿ ਲਗੀ ਕਛੁ ਬਾਰੀਆ। ਜੇਈ ਰਣ ਮਾਰੇ ਤੇਈ ਸਰਬ ਜਿਵਾਰੇ ਤਿਨ ਸੋਏ ਜਨ ਉਠੇ ਕਪਿ ਭਏ ਹਰਖਾਰੀਆ

। ਐਸੇ ਹਰਖਾਇ ਪੁਨ ਰਾਮ ਢਿਗ ਆਇ ਕਪਿ ਪੂਰਬ ਸਮਾਨ ਭਏ ਬਡੇ ਬਲਧਾਰੀਆ॥ ੩੭ ॥ ਵਿਭੀਖਣ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੈ ਸੁ ਰਾਮ ਕੋ ਵਖਾਨ ਕੀਯੋ ਦੇਵ ਮਮ ਪ੍ਰੀਤ ਤਬ ਕਰਨਾ ਸੁਧਾਰੀਯੇ। ਮੰਗਲ ਸਨਾਨ ਭਗਵਾਨ ਸਹ ਸੀਯ ਕਰ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ ਸਮੇਤ ਸਭ ਭੂਖਨ ਸਵਾਰੀਯੇ। ਪ੍ਰਾਤ ਕੀਜਿਯੇ ਪਯਾਨ ਇਮ ਸੁਨ ਭਗਵਾਂਨ ਸੁ ਵਿਭੀਖਣ ਕੇ ਵਾਕ ਪਰ ਰਾਮ ਯੋ ਉਚਾਰੀਯੇ। ਭਗਤਿ ਉਦਾਰ ਮੇਰੇ ਭਗਤਿ ਕੁਮਾਰ ਭਾਈ ਰਹੇ ਨਿਜ ਦੇਸ ਪਥ ਮੇਰੋਹੀ ਨਿਹਾਰੀਯੇ॥ ੩੮॥ ਸੱਤ੍ਰੁਘਨ ਸਾਧਿ ਤਨ ਚੀਰ ਜਦ ਮਾਥਿ ਅਥਿ ਮੰਗਲ ਸਨਾਨ ਬਿਨੁ ਤਾਹਿ ਕੈਸੇ ਠਾਨੀਯੇਂ। ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪਿ ਯੂਥਪਿ ਉਦਾਰ ਅਬ ਯਾਹੀ ਕੋ ਵਿਭੀਖਨ ਸੁ ਕਰੋ ਸਨਮਾਨੀਯੇ। ਕਪਿ ਸਿਰਦਾਰ ਜਬ ਪੂਜਨ ਉਦਾਰ ਭਏ ਭਈ ਮਮ ਪੂਜਾ ਨ ਸਿੰਦੇਹ ਕਛੁ ਆਨੀਯੇ। ਰਾਮ ਯੌਂ ਬਖਾਨੀ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਪਛਾਨੀ ਗਤਿ ਹੇਮ ਔ ਪਟੰਬਰ ਸੁ ਰਤਨ ਮਹਾਂਨੀਯੇ॥ ੩੯॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯਥਾ ਰੁਚਿ ਪੇਖ ਕਪੀਸਨਕੀ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਤਯੋਂ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਏ । ਇਕ ਧਾਰ ਪਟੰਬਰ ਬੂੰਦਤ ਹੈਂ ਇਕ ਮੋਲ ਮਣੀਂ ਧਰਕੀਸ਼ ਸੁਹਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਪਿਖੇ ਕਪਿ ਪੁੰਜਨ ਕੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਤੋ ਗਿਰਜਾ ਹਰਖਾਏ। ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੈ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੀ ਕਪਿ ਮੰਡਲ ਕੋ ਤਬਦੀਨ ਬਿਦਾਏ ॥ ੪੦ ॥ ਸੂਰਯ ਕੈ ਸਮ ਤੇਜ ਲਸੇ ਇਹਭਾਂਤਿ ਵਿਬਾਨ ਵਿਭੀਖਨ ਲਯਾਏ। ਰਾਮ ਚਰੇ ਤਿਨ ਊਪਰ ਜੋਵਹੁ ਪਾਰਬਤੀ ਸੁ ਵਿਮਾਂਨ ਸੁਹਾਏ। ਅੰਕਨ ਧਾਇ

ਸੁ ਸੀਯ ਲਈ ਜਸ ਪੁੰਜ ਬਡੀ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਲਜਾਇ। ...ਤ
ਚਢੇ ਲਖਮੰਨਿ ਤਬੈ ਕਰ ਮਾਹਿ ਸਰਾਸਨ ਤੀਰ ਫਿਰਾਇ ॥
੪੧॥ ਚਢਿ ਮਾਹਿ ਬਿਬਾਨ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਸਭ ਬਾਨਰ ਕੋ
ਇਹ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਅੰਗਦ ਔਰ ਵਿਭੀਖਨ
ਜੇ ਕਪਿ ਔਰ ਬਡੇ ਸਿਰਦਾਰੀ।ਤੁਮਨੇ ਜਗ ਮੀਤਕ ਕਾਜ ਕਰੇ
ਰਣ ਬਾਨਰ ਸੈਨ ਮਿਲਾਇ ਅਪਾਰੀ। ਅਬ ਆਇਸੁ ਮੋਹਿ
ਦਈ ਸਭਕੋ ਤਹਿ ਜਾਹੁ ਜਹਾਂ ਰੁਚਿ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੀ॥ ੪੨॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਸੁ ਸੈਨ ਮਿਲਾਇਕੈ ਤੂੰ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਜਾਹਿ
। ਭਗਤਿ ਵਿਭੀਖਣ ਰਾਜ ਤੁਮ ਕਰੋ ਲੰਕ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ॥੪੩॥
ਇੰਦਰ ਲੌ ਸਭ ਦੇਵਤਾ ਤੋਹਿ ਨ ਪਰਖੈ ਕੋਇ। ਪਿਤ ਰਜ
ਧਾਨੀ ਜਾਉਂ ਮੈਂ ਅਜੁਧਯਾ ਨਗਰੀ ਸੋਇ ॥੪੪॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ
॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਾਮ ਉਚਾਰਿਯੋ ਪੁਨਿ ਕਹੇ ਕਪਿ ਸਿਰਦਾਰ
।ਕਰ ਜੋਰ ਬਹੁਰ ਵਿਭੀਖਣੇਂ ਪੁਨਿਏਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰ।ਅਯੋਧਯਾ
ਕੋ ਜਾਹਿੰਗੇ ਹਮ ਸੰਗਿ ਤੇਰੇ ਰਾਮ । ਪਿਖਰਾਜ ਤਿਲਕ
ਸੁਭਾਲ ਤੇ ਕੌਸ਼ੱਲਯਾ ਪਰਿਣਾਮ॥ ੪੫॥ ਫੇਰਿ ਆਇ ਸੁ
ਕਰੇਂਗੇ ਹਮ ਦੇਸ ਅਪਨੇ ਰਾਜੁ। ਸੰਗ ਚਾਲੇਂ ਰਾਮ ਜੀ ਹਮ
ਦੇਹਿ ਆਇਸੁ ਆਜੁ। ਤਥੇਤਿ ਰਾਮ ਬਖਾਨ ਕੈ ਪੁਨਿ ਭਾਖਿਯੋ
ਰਘੁਰਾਇ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔਰ ਵਿਭੀਖਣੈ ਹਨੂਮਾਂਨ ਕੋ ਸਮਝਾਇ
॥ ੪੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸਭੈ ਚੜੇ ਪੁਸਪਕ ਯਾਹਿ
ਬਿਬਾਂਨ। ਚਢੇ ਕਪੇਸ਼ੁਰ ਸਹਿਤ ਬਲਿ ਵਿਭੀਖਣ ਸਹਿਤ
ਪ੍ਰਧਾਨ॥ ੪੭॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਗਿਰਜਾ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਚਢੇ ਸਭ

ਹੀਂ ਸੁ ਕੁਬੇਰ ਕੇ ਆਸਨ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਇ। ਰਘੁਨਾਇਕ ਆ ਇਸੁ ਪਾਇ ਉਮਾ ਸੁ ਵਿਮਾਂਨ ਤਬੈ ਨਭਿਮਾਹਿਂ ਉਡਾਏ। ਸਹ ਹੰਸ ਵਿਮਾਨ ਲਸੈ ਨਭਿ ਮੈਂ ਜਨਮਾਹਿਂ ਅਕਾਸ ਦੁਤੀ ਰਵਿ ਆ ਏ। ਚਤੁਰਾਨਨਸੇ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁਭੇ ਚਢ ਮਾਂਹਿ ਬਿਬਾਂਨ ਮਹਾਂ ਹਰਖਾਏ॥ ੪੮॥ ਅੜਿਲ॥ ਰਵਿਕੇ ਬਿੰਬ ਸਮਾਨ ਵਿਮਾਂਨ ਸੁ ਸੋਭਈ। ਤਪ ਕਰ ਲਹ੍ਯੋ ਕੁਬੇਰ ਚਿੱਤ ਪਿਖ ਲੋਭਈ। ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਰਾਮ ਸੁਖਦਾਇਕੈ। ਹੋ ਅਤਸੇ ਸੁਭੇ ਬਿਮਾਂਨ ਤਾਹਿਕੋ ਪਾਇਕੈ॥੪੯॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਜੁੱਧਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਯੋਦਸ਼ੋ ਧਜਾਇ॥ ੧੩॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸਵੈਯਾ॥

ਚਹੂੰ ਓਰ ਨਿਹਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਬਲੀ ਗਿਰਜਾ ਸੀਯ ਕੋ ਰਘੁਨਾਥ ਉਚਾਰੀ। ਤ੍ਰਿਸਿੰਗ ਧਰਾਧਰ ਸੀਸ ਬਿਖੈ ਯਹਿ ਲੰਕ ਪੁਰੀ ਸੀਯ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ। ਇਹ ਨੈਨਨਕੈ ਰਣਭੂਮਿ ਪਿਖੋ ਕਿਲ ਮਾਸ ਕੋ ਪੰਕ ਬਿਆਪਤ ਸਾਰੀ। ਇਹ ਠੌਰ ਭਯੋ ਕਪਿ ਰਾਖਸ ਕੋ ਮਿਥੁਲਾ ਦੁਹਿਤਾ ਅਤਿ ਸੰਘਰ ਭਾਰੀ॥ ੧॥ ਇਹ ਠੌਰ ਬਿਖੈ ਦਸਕੰਠ ਹਨੇਂ ਜੁ ਕਹਾਵਤ ਰਾਖਸ ਕੋ ਜਗਰਾਈ। ਮਘਵਾ ਜਿਤ ਯਾ ਧਰ ਮਾਹਿਂ ਹਨੇਂ ਜਿਨਕੇ ਹਿਤ ਰੋਵਤ ਲੰਕ ਸਬਾਈ। ਇਸ ਠੌਰ ਬਿਖੇ ਘਟਕਾਨ ਹਨੇਂ ਮਮ ਔਰ ਘਨੀ ਅਰਿ ਸੈਂਨ ਖਪਾਈ। ਇਹ ਸੇਤ ਰਚੇ ਜਲ ਸਾਗਰ ਮੈਂ ਕਪਿ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਜਿਹ ਮਾਂਹਿਂ ਲੰਘਾਈ॥੨॥ਇਹ ਤੀਰਥ ਸਾਗਰ

ਕੋ ਪਿਖੀਏ ਪੁਨਿ ਸੇਤ ਸੁਬੰਧਹਿੰ ਨਾਮ ਕਹਾਏ। ਇਹ ਤੀਰਥ ਸਾਗਰ ਤੀਰ ਭਯੋ ਪੁਨਿ ਪੂਜਤ ਤਾਂਹਿ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸੁਹਾਏ। ਅਤਿ ਪਾਵਨ ਤੀਰਥ ਏ ਪਿਖੀਏ ਜਗ ਦੇਖਨ ਤੇ ਸਭ ਪਾਪ ਮਿਟਾਏ । ਇਹ ਠੌਰ ਰਮੇਸੁਰ ਦੇਵਮਹਾਂ ਅਵਨੀ ਦੁਹਿਤਾ ਮਮ ਸੰਭੁ ਪੁਜਾਏ ॥ ੩॥ ਇਹ ਠੌਰ ਵਿਭੀਖਣ ਸਾਗਰ ਕੇ ਤਟ ਸੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਲ੍ਯੋ ਮਮ ਆਨੀ। ਘਨਸੇ ਜਿਨਕੀ ਵਿਗ ਕਾਨਨ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਕੀ ਰਜਧਾਨੀ । ਤਹਿੰ ਆਇਸੁ ਰਾਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਡੀ ਪੁਨਿ ਅੰਗਦ ਮਾਤ ਮੁਖਾ ਕਪਿ ਰਾਨੀ। ਕਪਿ ਨਾਇਕ ਸਰਬ ਬੁਲਾਇ ਲਈ ਪਿਖ ਸੀਯ ਉਮਾ ਤਿਨਕੋ ਬਿਗਸਾਨੀ ॥ ੪ ॥ ਤਿਨ ਸੰਗਿ ਬਿਬਾਨ ਉਠੈ ਨਭਿਕੋ ਪੁਨਿ ਸੀਯ ਨਿਹਾਰਿ ਸੁ ਰਾਮ ਅਲਾਏ। ਰਿਖ ਮੂਕ ਪਹਾਰ ਸੁ ਏਹ ਪਿਖੋ ਇਹਂ ਅੰਗਦ ਕੇ ਪਿਤ ਮੈਂ ਰਣ ਘਾਏ। ਇਹ ਪੰਚਬਟੀ ਪਿਖੀਏ ਜਿਹਠਾਂ ਹਰ ਰਾਖਸ਼ ਮੋਹਿ ਅਨੇਕ ਖਪਾਏ। ਅਗਸ੍ਤ ਸੁਤੀਖਨ ਆਸ੍ਰਮ ਏ ਪਿਖੀਏ ਚਹੂੰ ਓਰ ਸੁ ਰੰਭ ਸੁਹਾਏ ॥ ੫ ॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਇਹ ਤਾਪਸੀ ਵਰ ਵਰਨਨੀ ਦ੍ਰਿਗ ਪੇਖੀਯੇ ਸੁਖਦਾਇ।ਇਹ ਚਿੱਤ੍ਰਕੂਟ ਨਗੋਤਮੋਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਰਹ੍ਯੋ ਸੁਹਾਇ। ਇਹ ਠੌਰ ਆਏ ਕੇਕਈ ਕੇ ਪੂਤ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨੇਂ ਮੋਹਿਕੋ ਵਹਿ ਆਹਿ ਭਗਤਿ ਉਦਾਰ ॥ ੬ ॥ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਆਸ੍ਰਮ ਪੇਖ ਸੀਤੇ ਏਹ ਯਮਨਾਂ ਤੀਰ। ਭਗੀਰਥੀ ਯਹ ਪੇਖੀਏ ਅਤਿ ਪਾਵਨੋਂ ਜਿਹ ਨੀਰ। ਸਰਯੂ ਨਦੀ ਯਹਿ ਪੇਖੀਯੇ ਤਟ ੱਗ ਯੂਥ ਅਪਾਰ। ਅਯੁਧ੍ਯਾ ਯਹ

ਪੇਖੀਯੇ ਅਭਿ ਬੰਦਨਾ ਤਿਹਿ ਧਾਰ ॥੭॥ ਰਿਖ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਸੁ ਆਸ਼੍ਰਮੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਆਇ ਰਾਮ। ਦਸਚਾਰ ਪੂਰਨ ਵਰਖ ਮੈਂ ਥਿਤ ਪੰਚਮੀ ਸੁਖਧਾਮ। ਪਿਖ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜ ਮੁਨੀਸ਼ਕੇ ਸਹ ਭ੍ਰਾਤ ਬੰਦੇ ਪਾਇ। ਪੁਨਿ ਪੂਛਯੋ ਮੁਨਿ ਰਾਜਕੋ ਰਘੁਨਾਥ ਨਿੰਮਰ ਭਾਇ॥ ੮ ॥ ਸਹ ਭ੍ਰਾਤ ਭਰਤ ਸੁ ਕੁਸ਼ਲ ਹੈ ਤੁਮ ਸੁਨੇ ਮੁਨਿ ਬਿਖਯਾਤ। ਸੁਰਭਿੱਖ ਆਹਿ ਅਯੁਧਯਾ ਪੁਨਿ ਜੀਵਤੀ ਮਮ ਮਾਤ। ਸੁਨਿ ਰਾਮ ਵਾਕ ਪ੍ਰਸੰਨਿ ਮੁਨਿਵਰ ਏਹ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਸਭ ਕੁਸ਼ਲ ਹੈ ਨਿਜ ਨਗਰ ਮੈਂ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਜੋ ਮਤਿਮਾਨ ॥੯॥ ਫਲ ਮੂਲਿ ਕਰਤ ਅਹਾਰ ਔ ਤਨ ਜਟਾ ਬਲ ਕਲ ਆਹਿ। ਤਵ ਪਾਦੁਕਾ ਕੋ ਰਾਜ ਅਰਪਯੋ ਹੇਰਤੋ ਤਵ ਰਾਹਿ ।ਜੋ ਕਰਮ ਤੈ ਬਨਦੰਡ ਕੇ ਪੁਨਿ ਕਰੇਹੈਂ ਰਘੁਰਾਇ। ਸੀਯਹਰਨ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰਿਯਾ ਪੁਨਿ ਲੰਕ ਮਾਰੀ ਜਾਇ ॥੧੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਪਕਰ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ ਸੋ ਸਭ ਜਾਨਯੋ ਮੋਹਿ। ਤੂੰ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਆਦਿ ਅੰਤਿ ਨਹਿੰ ਤੋਹਿ ॥ ੧੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਤੁਮ ਪੂਰਬ ਨੀਰ ਰਚੇ ਜਗਮੈਂ ਜਨ ਕਾਰਣ ਤੂੰ ਤਿਨ ਮੈਂ ਸੁਪਤਾਯੋ। ਸੁ ਨਾਰਾਇਣ ਵਿਸੁ ਸਰੂਪ ਤੁਹੀ ਨਰ ਅੰਤਕ ਨਾਮ ਸੁ ਤੋਹਿ ਕਹਾਯੋ। ਸਭਿ ਲੋਕਨ ਕੋ ਕਰਤਾ ਚਤੁਰਾਨਨ ਨਾਭਿ ਸੁ ਵਾਰਜ ਤੇ ਉਪਜਾਯੋ। ਇਹ ਤੇ ਸਭ ਬੰਦਨ ਤੋਹਿ ਕਰੇਂ ਪ੍ਰਭਿ ਤੂੰ ਜਗ ਅੰਦਰ ਈਸ਼ ਸਬਾਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ॥ ਤੂੰ ਬਿਸ਼ਨ ਜਨਕ ਕੁਮਾਰਿਯਾ ਯਹਿ ਲੱਖਮੀ ਪਹਿਚਾਨੀਯੋ। ਲਖਮੰਨਿ ਜਗਤ ਅਧਾਰੁ ਰਘੁਵਰੁ

ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਮ ਬਖਾਨੀਯੇ। ਤੈ ਆਪ ਅਪਨੀਂ ਮਾਯਾ ਕਰ ਜਗਤ ਨਿਖਲ ਬਨਾਇਓ। ਚਿਤ ਸ਼ਕਤਿ ਸਾਖੀ ਸਰਬਕਾ ਨਭਿ ਨਾਹਿ ਜਿਵੇਂ ਲਿਪਾਇਓ॥ ੧੩॥ ਬਹਿਰਿਤ ਭੂਤ ਸੁ ਸਰਬ ਕੇ ਰਘੁਨੰਦ ਪੂਰਨ ਹੈਂ ਤੁਹੀਂ। ਮੂਢ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵਭਿੰਨ ਤੋਕੋ ਪਿਖੇ ਜਾਨਹਿ ਤੇ ਨਹੀ। ਤੂੰ ਨਿਖਲਿ ਜਗਤ ਅਧਾਰ ਗਾਯੋ ਤੁਹੀ ਜਗ ਪਰ ਪਾਲ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਨਿਖਲ ਲੋਕਨ ਭੋਗਤਾ ਪੁਨਿ ਭੋਗ ਤੁਹੀ ਬਿਸਾਲ ਹੈਂ ॥੧੪॥ ਜੋ ਕਾਂਨਿ ਸੁਨੀਏ ਸਿਮਰੀਏ ਪੁਨਿ ਨੈਨ ਕਰ ਜੋ ਦੇਖੀਯੇ। ਤੁਮੇਵ ਸਰਬ ਜੁ ਰਾਮਜੀ ਬਿਨੁ ਤੋਹਿ ਨਾਂ ਕਛੂ ਲੇਖੀਯੇ। ਅਹਿਮਾਦਿ ਗੁਣ ਕਰ ਮਾਇਆ ਤੈ ਜਗਤ ਨਿਖਲ ਬਨਾਇਓ। ਤਵ ਸ਼ਕਤ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਲੋਕ ਸਗਲੋ ਰਾਮ ਤੋਹਿ ਸਹਾਇਯੋ ॥ ੧੫ ॥ ਚੁੰਬਕ ਮਣੀ ਕੇ ਸੰਗ ਤੇ ਜਿਮ ਲੋਹ ਜਗਤ ਚਲਾਇਹੈ। ਜੜ੍ਹ ਮਾਇਆ ਤਿਉ ਰਾਮਜੀ ਤਵ ਸੰਗ ਜਗਤ ਬਨਾਇਹੈ। ਵਿੱਸ਼੍ਵ ਰੱਖਣ ਹੇਤ ਤੈਂ ਅਦੇਹ ਤਨ ਦੁਇ ਧਾਰਿਆ। ਸੂਤ੍ਰ ਸੂਖਮ ਰੂਪਤੇ ਵੈਰਾਟ ਬ੍ਰਲ ਉਚਾ ਰਿਆ॥ ੧੬॥ ਹਜ਼ਾਰਹੀ ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਵੈਰਾਠ ਤੇ ਉਪਜਾਇਹੈਂ। ਕਰਿ ਕਾਜ ਹਰਿ ਧਰਿ ਭਾਰ ਕੋ ਵੈਰਾਠ ਮਾਹਿੰ ਸਮਾਇ ਹੈਂ। ਅਵਤਾਰ ਤੇਰੇ ਕੀ ਕਥਾ ਪੁਨਿ ਸੁਨੇ ਜੋ ਜਗ ਗਾਇ ਹੈਂ। ਅ-ਨਿੰਨ ਮਨਿ ਜਗ ਅੰਦਰੇ ਵਹਿ ਮੁਕਤਿ ਰਾਮ ਕਹਾਇ ਹੈਂ॥ ੧੭॥ ਅੜਿਲ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਰੀ ਸੁ ਬਿਨਤੀ ਪੂਰਬ ਥਾਰੀਆ। ਭੂਕੇ ਭਾਰ ਉਤਾਰੋ ਨਿਖਲ ਮੁਰਾਰੀਆ। ਦਸਰਥਪੂਰਬ ਤਪਸਾ ਪਿਖ ਬਿਗਸਾਇਕੈ॥ ਹੋ ਰਘੁਕੁਲ ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਲਯੋ

ਤੈਂ ਆਇਕੈ ॥੧੮॥ ਦੇਵਨ ਕੇ ਤੈਂ ਕਾਰਯ ਸਰਬ ਸਵਾਰਿਆ।
ਮਾਨਵ ਤਨ ਹਰਿ ਧਾਰੇ ਬਰਖ ਹਜ਼ਾਰਿਯਾ। ਲੋਕ ਦੁਹੂੰ ਹਿਤ
ਕਾਜ ਕਰਮ ਤੂੰ ਕਰੈਂਗੇ। ਹੇ ਪਾਪ ਹਰਿਣ ਜਸ ਭਵਨ ਸੁ ਪੂਰਣ
ਭਰੈਂਗੇ ॥ ੧੯ ॥ ਬਿਨਤੀ ਕਰੋਂ ਸੁ ਰਾਮ ਕਾਨ ਮੈ ਧਾਰੀਯੇ।
ਮੇਰੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਅਬ ਪਾਵਨ ਕਰੋ ਮੁਰਾਰੀਯੇ। ਸੈਨਾਂ ਸਹਿਤ ਹਮਾਰੋ
ਭੋਜਨ ਲੀਜੀਏ।ਹੇਕਾਲਸਵੇਰੇ ਪ੍ਰਾਤਗਵਨਪੁਨ ਕੀਜੀਏ।੨੦।
ਦੋ:॥ਰਾਮਤਬਾਮੁਖਿਭਾਖਕੈਆਸ਼੍ਰਮਕੀਨਨਿਵਾਸ॥ ਸੈਨਾਂਸੀਯ
ਸੁਭ੍ਰਾਤਸਹਿਪੂਜੈਮੁਨਿਸੁਖਰਾਸ॥੨੧॥ ਅੜਿਲ॥ ਰਘੁਵਰੁ ਯੌਂ
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸੁ ਬਹੁਰ ਉਚਾਰਿਓ। ਅਬਹੀ ਬਨੇਂ ਸੁ ਦੂਤ ਤਹਾਂ
ਪਾਧਾਰਿਓ। ਹਨੁਮਤ ਕਹਿਓ ਸੁ ਰਾਮ ਅਜੁੱਧਯਾ ਜਾਈਯੇ। ਹੇ
ਰਾਜਾ ਕੇ ਘਰ ਜਾਇ ਸੁ ਕੁਸਲ ਸੁਨਾਈਯੇ ॥ ੨੨ ॥
ਸ਼੍ਰਿੰਗਵੇਰ ਨਗਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਗੁਹਹਿ ਸੁਧਿ ਲੀਜੀਯੋ। ਸਾਨੁਜ
ਸੀ ਹਰਿ ਆਇ ਨਿਵੇਦਨ ਕੀਜੀਯੋ। ਨੰਦਗਾਂਉਮੈਂ ਜਾਇ ਭ-
ਰਤ ਕੋ ਹੇਰਿਓ। ਹੇ ਸਾਨੁਜ ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਕੁਸਲ ਮਮ ਟੇਰਿਓ
॥ ੨੩ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੀਯ ਹਰੀ ਦਸਕੰਧਰ ਨੇ ਸੁ ਵਹੀ
ਦਸਕੰਧਰ ਰਾਘਵ ਘਾਏ। ਜੋ ਕੁਛ ਮੈਂ ਸੁ ਕਰੀ ਚਰਯਾ ਭਰਤੈ
ਸਭ ਜਾਇ ਸੁ ਦੇਹ ਸੁਨਾਏ। ਜੀਤ ਲਏ ਅਰਿ ਪੁੰਜ ਸਭੈ
ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਲਖਮੀਨਿ ਸੁਆਏ। ਕੋਸ਼ ਸੁ ਬਾਹਨਿ ਸੰਗਿ
ਬਡੇ ਕਪਿ ਰਾਖਸ਼ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਬਹੁ ਲ੍ਯਾਏ ॥ ੨੪ ॥
ਅੜਿਲ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਤਾਂਕੇ ਪਾਸ ਸੁ ਕਹੀ ਬਖਾਂਨਕੈ। ਭਰਤ
ਕਹੀ ਮੁਖ ਬਾਤ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸੁ ਜਾਨਕੈ।ਬੇਗ ਸੁ ਆਯੋ ਮੇ ਵਿਗ

ਰਾਮਬਖਾਨਿਯੋ । ਹੋ ਭਾਖ ਤਥਾ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਸੁ ਨਰ ਵਪੁ ਠਾਂਨਿਯੋ ॥ ੨੫ ॥ ਸ੍ਰਿੰਗਵੇਰ ਨਗਰ ਢਿਗ ਆਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁ ਧਾਇਕੈ । ਮੀਠੀ ਬਾਨੀ ਕਹੀ ਸੁ ਹਰਖ ਬਢਾਇਕੈ । ਦਸਰਥਕੇ ਸੁਤ ਰਾਮ ਸਖਾ ਤੇ ਪਯਾਰਿਯਾ । ਹੋ ਲਖਮਣ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਕੁਸ਼ਲ ਉਚਾਰਿਯਾ ॥੨੬॥ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜਕੀ ਆਇਸੁ ਗੁਹੁ ਪੁਨਿ ਪਾਇਕੈ । ਆਵੈਂਗੇ ਤਵ ਪਾਸ ਪਿਖੀ ਮਨ ਲਾਇਕੈ । ਐਸੇ ਮੁਖੋ ਬਖਾਂਨ ਰੋਮ ਹਰਖਾਨਿਆਂ । ਹੋ ਵਾਯੁ ਬੇਗ ਹਨੁਮਾਂਨ ਬਹੁਰ ਪੁਲਕਾਨਿਆਂ ॥ ੨੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੀਰਥ ਰਾਮ ਸੁ ਪੇਖਿ ਯੋ ਪੁਰਮੈਂ ਕਹੀ ਸੁ ਸਾਰ । ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਸਰਯੂ ਨਦੀ ਪੇਖੀ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ ॥ ੨੮ ॥ ਨੰਦ ਗ੍ਰਾਮ ਬਹੁਰੇ ਗਯੋ ਸਰਯੂ ਉਤਰ ਸੁ ਪਾਰ । ਅਯੁੱਧਯਾ ਤੇ ਇਕ ਕੋਸਹੈ ਤਹਾਂ ਸੁ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ ॥ ੨੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਜਿਨ ਚੀਰ ਪਿਖੇ ਭਰਤੇ ਮੁਖਿ ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਸਾਸ਼੍ਰਮ ਮਾਂਹਿ ਬਸਾਇ । ਮਲ ਪੰਕ ਸਰੀਰ ਸੁ ਸੀਸ ਜਟਾ ਦ੍ਰੁਮ ਛਾਲਨਕੇ ਤਨ ਪਾਟ ਬਨਾਇ । ਫਲ ਮੂਲ ਅਹਾਰ ਕਰੈ ਨਿਸ ਮੈਂ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਰਾਮ ਸਦਾ ਉਰ ਧਯਾਇ । ਰਘੁ ਨਾਥ ਸੁ ਪਾਇਨ ਪਾਵਰੀਕੇ ਢਿਗ ਜਾਇ ਵਸੁੰਧਰ ਨਿਆਂਉ ਝੁਕਾਇ ॥ ੩੦ ॥ ਪੌਰ ਅਮਾਤ ਬਜੀਰ ਬਡੇ ਢਿਗ ਹੈਂ ਸਭਹੀ ਭਗਵੇ ਪਟ ਧਾਰੇ । ਧਰਮ ਮਨੋਂ ਧ੍ਰਿਤ ਮੂਰਤਿ ਹੈ ਇਹਭਾਂਤਿ ਰਘੂਤਮ ਭ੍ਰਾਤਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਜੋਰ ਦੁਊ ਕਰ ਪੌਨ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਰਾਮਕੇ ਭ੍ਰਾਤਕੋ ਏਹ ਉਚਾਰੇ । ਜੋ ਰਘੁਬੀਰ ਹੁਤੇ ਬਨ ਦੰਡਕ ਤੂੰ ਜਿਨਕੋ ਉਰ ਮਾਹਿ ਚਿਤਾਰੇ ॥੩੧॥ ਤੂੰ ਜਿਨਕੀ ਉਰ ਸੋਚ

ਕਰੇਂ ਤਿਨ ਰਾਂਮ ਸੁ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿ ਖੇਮ ਉਚਾਰੇ। ਤੋਹਿ ਰਿਦੇਂ ਰਸ
ਭਾਖਤਹੋਂ ਅਬ ਸ਼ੋਕ ਤਜੇ ਭਵ ਭੀਤਰ ਭਾਰੇ। ਯਾਹਿ ਮਹੂਰਤ
ਰਾਮ ਮਿਲੇ ਉਰ ਸਾਚ ਗਹੋ ਯਹਿ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ। ਕੇਕਈ
ਨੰਦਨ ਰਾਮ ਅਹੇ ਯਮਨਾ ਤਵ ਪਾਰਿਖ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ॥ ੩੨
॥ ਹਨ ਰਾਵਣ ਰਾਮ ਸੁ ਸੀਯ ਲਈ ਰਘੁਨਾਥ ਬਲੀ ਅਬਿ
ਹੈਂ ਪੁਨਿਆਇ। ਅਰਥਨ ਕੈ ਪਰਪੂਰਣ ਹੈ ਲਖਮੰਨਿ ਸੀਯਾ
ਸਹਿ ਰਾਮ ਸੁਹਾਏ। ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਔ ਕਪਿ ਸੰਗ ਲਏ ਭਟਿ
ਕੋਟਿਨ ਕੋਟਿ ਨ ਜਾਤ ਗਿਨਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਯੋ ਹਨੂਮਾਂਨ
ਜਬੈ ਸੁਨ ਕੈ ਸੁਤ ਕੈਕਈ ਕੇ ਹਰਖਾਏ ॥ ੩੩ ॥ ਅੜਿੱਲ
॥ ਹਰਖ ਮੂਰਛਾ ਆਈ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਕੋ। ਗਿਰੇ ਭੂਮਿ ਪਰ
ਜਾਇ ਨ ਰਹੀ ਸੰਭਾਰਕੋ। ਬਹੁਰ ਭਰਤ ਧਰ ਉਠੇ ਸੁ ਦੇਹਿ
ਸੰਭਾਰਿਆ। ਹੋ ਲਏ ਹਨੂੰ ਗਲ ਲਾਇ ਸੁ ਭਲੌ ਉਚਾਰਿਆ
॥ ੩੪ ॥ ਆਨੰਦ ਕੋ ਬਹੁ ਨੀਰ ਨੈਨ ਤੇ ਆਇਯੋ। ਹਨੂੰਮਾਨ
ਕੋ ਭਰਤ ਸੁ ਤਾਹਿ ਨਵਾਇਯੋ। ਦੇਵ ਕਿਧੋ ਪੁਨਿ ਮਾਨੁਖ ਤੂੰ
ਜਗ ਆਇਯੋ। ਹੋ ਕਰੁਣਾਂ ਕਰੁ ਰਿਦ ਅੰਗਮ ਵਾਕ ਸੁਨਾ-
ਇਯੋ ॥ ੩੫ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਤੈਂ ਕਹੀ ਪਯਾਰੀ
ਬਾਤ ਮੋਕੋ ਤੋਹਿ ਕੋ ਅਬਿ ਦੀਜੀਯੇ। ਸੌ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਧੇਨ ਨੀਕੇ
ਤਾਂ ਉਪਾਇਨ ਲੀਜੀਯੇ। ਸੌਗ੍ਰਾਮ ਨੀਕੇ ਜੋ ਰੁਚੇ ਨਵ ਸਾਤ
ਕੰਨਯਾਂ ਸੋਹਨੀ। ਅਭਰਣ ਸੋ ਪਰਿ ਪੂਰਣਾਂ ਚੁਨਿ ਲੀਜੀਯੇ
ਮਨ ਮੋਹਨੀ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਐਸੇ ਭਰਤ ਬਖਾਂਨ ਕੈ
ਬਹੁਰੋ ਕਰੇ ਬਖਾਨਿ। ਉਮਾ ਪਵਨ ਸੁਤ ਕੋ ਕਹੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ

ਵੈ ਸਨ ਮਾਨ ॥ ੩੭ ॥ ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਸੁਨਿ ਭਏ ਥੇ ਰਾਮ
ਗਏ ਬਣ ਮਾਂਹਿ। ਰਾਮ ਕਥਾ ਪਜਾਰੀ ਸੁਨੀ ਆਜ ਸੁ ਕਾਨਨ
ਮਾਹਿਂ ॥ ੩੮ ॥ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨੀ ਮੋਹਿਕੋ ਕੱਲਜਾਨੀ ਸੁਖ ਰੂਪ
। ਆਜੁ ਸੁ ਸਾਰੀ ਹੈ ਪਿਖੀ ਲੋਕਿਕ ਕਥਾ ਅਨੂਪ॥੩੯॥ ਵਰਖ
ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਹਿ ਪੁਨਿ ਜੀਵਤ ਜੋ ਨਰ ਹੋਇ। ਕਹਤ ਪੁਰਾਤਨ
ਬਾਤ ਜਨ ਪਾਵਤ ਆਨੰਦ ਸੋਇ ॥ ੪੦ ॥ ਕਿਹ ਬਿਧ ਭਯੋ
ਸਮਾਗਮੋਂ ਕੀਸ਼ਨ ਸੋਂ ਰਘੁਬੀਰ। ਤੱਤ ਬਖਾਨੋ ਮੋਹਿਕੋ ਹੋਇ
ਪ੍ਰਤੀਤ ਸੁ ਧੀਰ ॥ ੪੧ ॥ ਅੜਿਲ ॥ ਭਰਤ ਮਹਾਤਮ
ਯਾ ਬਿਧਿ ਜਬੈ ਸੁ ਭਾਨਿਯੋਂ । ਰਾਮ ਚਰਿਤ ਹਨੁਮਾਂਨ ਸੁ
ਸਗਲ ਬਖਾਨਿਯੋਂ। ਕਪਿਤੇ ਰਾਮ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜਬੈ ਸੁਨਿ ਪਾਇਯੋ
। ਹੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਭਰਤ ਸਤ੍ਰੂਘ੍ਨ ਅਲਾਇਯੋ॥ ੪੨ ॥ ਦੇਵ
ਤਕੈ ਅਸਥਾਂਨ ਨਗਰਮੈਂ ਜੇਤਿਆ। ਨਾਨਾ ਬਲ ਉਪਹਾਰ
ਪੁਜਾਵਹੁ ਤੇਤਿਆ। ਸੂਤ ਵਿਤਾਲਕ ਬੰਦੀ ਉਸਤਤਿ ਪਾਠਕਾ
। ਹੋ ਵਾਰ ਮੁਖਾ ਸਭ ਚਲੈ ਰਾਮਕੀ ਬਾਟਿਕਾ॥ ੪੩ ॥ ਨਰਾਜ
ਛੰਦ ॥ ਸੁਰਾਜ ਦ੍ਵਾਰ ਔ ਅਮਾਤ ਰਾਮ ਹੇਰਹੈਂ ਭਲੇ। ਸੁ
ਸੈਨ ਅੱਸੁ ਨਾਗਕੀ ਰਥੀ ਪਦਾਂਤੀਆਂ ਚਲੇ। ਸੁ ਬਿੱਪ੍ਰ ਪੌਰ
ਭੂਪਤੀ ਚਲੇ ਸਮਸ੍ਤ ਆਇਆ। ਅਲੰਕਰੇ ਅਯੋਧਯਾ ਮੁਤੀ
ਮਣੀ ਸੁ ਲਾਇਆ ॥ ੪੪ ॥ ਸੁ ਤੋਰਣਾਂ ਪਤਾਕਿਕਾ ਵਿਚਿਤ੍ਰ
ਹੀਰਿਆਂ ਜਰੀ । ਲਗੈ ਸਮਸ੍ਤ ਮੰਦਰਾ ਬਲੀ ਵਿਚੱਖਣਾਂ
ਕਰੀ। ਚਲੇ ਸਮਸ੍ਤ ਬ੍ਰਿੰਦਵੈ ਸੁ ਰਾਮ ਪੇਖਨੇਂ ਭਲੇ। ਤੁਰੰਗ
ਸੌ ਹਜਾਰ ਔ ਸੁ ਨਗ ਆਇਤੰ ਚਲੇ ॥ ੪੫ ॥ ਥੰਦਸੰ

ਹਜ਼ਾਰ ਲੈ ਸੁ ਹੇਮ ਸੂਤ੍ਰ ਭੂਖਤਾ। ਚਲੇ ਸਮਸ੍ਤ ਦਰਬਲੈ ਉਪਾਇਨਾਂ ਅਦੂਖਤਾ । ਚਲੀ ਸਮਸ੍ਤ ਰਾਣੀਆਂ ਸੁ ਬੈਠ ਪਾਲਕੀ ਵਰੀ । ਭਰਤ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ ਸੁ ਮੂੰਡ ਪਾਦੁਕਾ ਧਰੀ ॥ ੪੬ ॥ ਸੱਤ੍ਰਘਨ ਭ੍ਰਾਤ ਸਾਥਿ ਲੈ ਸੁ ਪਾਦ ਚਾਰਹੀ ਚਲੇ । ਤਬੈ ਸੁ ਦੂਰਦੇਸ ਤੇ ਵਿਮਾਂਨ ਪੇਖਿਯੋ ਭਲੇ । ਸੁ ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰ ਕੇ ਸਮੰ ਵਿਮਾਨਸੋ ਸੁਹਾਇਯੋ । ਵਿਮਾਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਸਨੇ ਸੁ ਮਾਨਸਿੰ ਬਨਾਇਯੋ॥ ੪੭॥ ਸੁ ਤਾਹਿੰ ਮਾਹਿੰ ਭ੍ਰਾਤ ਦੋ ਵਿਦੇਹਕੀ ਕੁਮਾਰੀਯਾ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔ ਵਿਭੀਖਣੰ ਸੁ ਮੰਤਰੀ ਉਦਾਰੀਯਾ। ਪੇਖਯੋ ਪਿਖੇਜਨੋ ਹਨੂੰਮਤੇ ਪ੍ਰਭਾਨਿਯੋ। ਜੁਵਾ ਸੁ ਬਾਲ ਬ੍ਰਿਧ ਨਾਰ ਰਾਮ ਏ ਬਖਾਨਿਯੋ ॥੪੮ ॥ ਧੁਨੰ ਅਕਾਸ਼ ਪੂਰਿਯੋ ਸੁ ਰਾਮ ਬੋਲਕੈ ਭਲੇ । ਤੁਰੰਗ ਕੁੰਜਰੰ ਰਥੰ ਸੁ ਛੋੜਿ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਚਲੇ । ਵਿਮਾਨ ਰਾਮ ਹੇਰਿਯੋ ਅਕਾਸ਼ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਯਥਾ। ਭਰਤ ਹਾਥ ਜੋਰਕੈ ਪਿਖੇ ਹਰੱਖਿਯੋ ਤਥਾ॥ ੪੯॥ ਵਿਮਾਨ ਅੱਗ੍ਰ ਰਾਮ ਕੋ ਭਰਤ ਬੰਦਿਯੋ ਤਥਾ । ਸੁਮੇਰ ਸ੍ਰਿੰਗ ਸੂਰਕੋ ਸੁ ਲੋਕ ਬੰਦ ਹੈ ਯਥਾ। ਤਬੈ ਸੁ ਰਾਮ ਆਗਿਆ ਵਿਮਾਨ ਭੂਮਿ ਆਇਯੋ । ਭਰੱਤ ਸਾਨੁਜੰ ਸੁ ਰਾਮ ਤਾਹਿੰਮੈਂ ਬਿਠਾਇਯੋ॥ ੫੦॥ ਭਰਤ ਰਾਮ ਪਾਇਕੈ ਸੁ ਫੇਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ। ਉਠਾਇ ਰਾਮ ਤਾਂ ਲਯੋ ਚਿਰਾਤ ਪੇਖਿਯੋ ਹਰੀ। ਸੁਰਾਮ ਅੰਗ ਰੋਪਕੈ ਲਯੋ ਗਰੇ ਲਗਾਇਕੈ। ਤਬੈ ਭਰੱਤ ਸੀਯ ਰਾਮ ਲਖਮਣੰ ਅਲਾਇਕੈ ॥ ੫੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਦੋਨੋ ਕੇ ਪਦ ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ ਸੁ ਭਰਤ ਬਨਾਇ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਆਕੁਲ ਭਰਤਜੀ ਸੁਖ ਸਮੁੰਦ ਮੈ ਨ੍ਹਾਇ

॥ ੫੨ ॥ ਸ਼ਿਕਰਛੰਦ ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔ ਯੁਵਰਾਜ ਅੰਗਦ ਜਾਮ
ਵਾਨ ਉਦਾਰ। ਮੈਂਦ ਦੁਵਿਦੁ ਸੁ ਨੀਲ ਰਿਖਭੰ ਮਿਲੇ ਭਰਤ
ਕੁਮਾਰ। ਗੰਧ ਮਾਦਨ ਔ ਗਵਾਖ ਸੁਖੇਣ ਔ ਨਲ ਬੀਰ।
ਸਰਭ ਪਨਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੋ ਪੁਨਿ ਮਿਲੇ ਭਰਤ ਸੁ ਧੀਰ॥ ੫੩॥
ਅੜਿਲ ॥ ਸਭ ਕਪਿ ਮਾਨਵ ਰੂਪ ਤਬੈ ਪੁਨਿ ਧਾਰਿਕੈ।
ਕੁਸ਼ਲ ਛੇਮ ਸਭ ਪੂਛੇ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਕੈ ॥ ਤਬ ਸੁਗ੍ਰੀਵ
ਅਲਿੰਗ ਸੁ ਭਰਤ ਉਚਾਰਿਯੋ। ਹੋ ਤੋਹਿ ਸਹਾਇਕ ਰਾਮ ਲੰਕ
ਪਤਿ ਮਾਰਿਯੋ ॥ ੫੪ ॥ ਚਾਰ ਭ੍ਰਾਤ ਹਮ ਯਾ ਜਗ ਮਾਹਿ
ਬਖਾਨੀਯੇ। ਪੰਚਮ ਤੂੰ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨ ਭੇਦ ਪਛਾਨੀਯੇ। ਸੱਤ੍ਰਘਨ
ਕਰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਸੁ ਬਹੁਰੋ ਰਾਮਕੋ। ਹੋ ਫੇਰ ਕਰੀ ਪ੍ਰਨਾਮ ਲਖਣ
ਸੁਖ ਧਾਮ ਕੋ ॥ ੫੫ ॥ ਪੁਨਿ ਦੋ ਹਾਥਿ ਮਿਲਾਇ ਸੀਯ
ਢਿਗ ਜਾਇਕੈ। ਬਿਨੈ ਯੁਕਤਿ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਬਨਾਇ
ਕੈ। ਪੂਜਤ ਰਾਮ ਖੜਾਉਂ ਭਰਤ ਲੈ ਆਇਯੋ। ਹੋ ਰਾਮਪਾਦ ਮੈ
ਜੋਰ ਬਹੁਤ ਬਿਗਸਾਯੋ ॥੫੬॥ ਰਾਮ ਅਮਾਨਤ ਰਾਜ ਤੋਹਿ
ਕੋ ਮੈ ਦਯੋ। ਅਬ ਮੈਂ ਜਨਮ ਮਨੋਰਥ ਸਫਲੋ ਸਭ ਭਯੋ। ਨੈਨ
ਨਿਹਾਰੋ ਤੋਹਿ ਅਯੋਧਯਾ ਆਂਵਦਾ। ਹੋ ਦਸਗੁਣ ਸੈਨਾ ਕੋਸ਼
ਕੀਯੋ ਤਵ ਭਾਂਵਦਾ ॥ ੫੭ ॥ ਤੇਜ ਤੁਮਾਰੇ ਰਾਮ ਸੁ ਮੈ ਪ੍ਰਤਿ
ਪਾਰਿਆ। ਅਬ ਪਾਲੋ ਨਿਜ ਨਗਰ ਸੁ ਦੇਸ ਉਦਾਰਿਯਾ।
ਐਸੇ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਿ ਸੁ ਰਾਮ ਬਖਾਨਿਯਾ । ਹੋ ਪੇਖ ਕਪੀਸਰ
ਸਗਲ ਤਬੈ ਬਿਸਮਾਨਿਯਾ ॥ ੫੮ ॥ ਭਰਤ ਬਡਾਈ ਕਰੈ
ਜਾਇ ਜਲ ਨੈਨਤੇ। ਭਰਤ ਰਾਮ ਗਲ ਲਾਯੋ ਸੁੰਦਰ ਮੈਨ

ਤੇ। ਤਾਂ ਬਿਬਾਨ ਕੈਯਾਨ ਤਹਾਂ ਸਭ ਆਇਆ। ਹੇ ਆਸ਼੍ਰਮ ਭਰਤ ਪੁਨੀਤ ਸੁ ਦੂਖ ਗਵਾਇਆ ॥ ੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਾਂ ਬਿਬਾਨ ਤੇ ਉਤਰੇ ਰਾਮ ਮਹੀ ਤਲ ਆਇ। ਪੁਸ਼ਪਕ ਪਰਮ ਬਿਬਾਨਕੋ ਭਾਖਤ ਰਾਮ ਸੁਨਾਇ ॥ ੬੦॥ ਧਨਦ ਸਮੀਪੰ ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਆਇਸ ਮਾਨ। ਵੈਸ੍ਰਵਣ ਕੁਬੇਰਹਿ ਧਾਰਿਯੋ ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਹਿ ਬਿਬਾਨ॥ ੬੧॥ ਅਨੰਗਸੇਖਰਛੰਦ॥ ਗੁਰੂ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਕੇ ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ ਰਾਮ ਚੰਦਜੀ ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ ਆਪਨੋ ਸੁ ਹੇਮ ਆਸਨੰ ਦਯੋ। ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ ਕੋ ਸੁਰੇਸ ਜਿਉ ਨਮੈ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਬੀਰਤਾਹਿੰ ਭਾਂਤਿ ਤਾਂ ਤਬੈ ਕੀਯੋ। ਗੁਰੂ ਬਸ਼ਿਸ਼੍ਰ ਪੇਖ ਰਾਮ ਚੰਦ ਕੀ ਸੁ ਰੀਤਿਕੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਘਵੇਸ਼ ਕੋ ਬਿਠਾਇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਲਯੋ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਰਾਮ ਕੋ ਬਿਛੋਹ ਦੂਖ ਜੋ ਹੁਤੋ ਨਿਹਾਰ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਕੋ ਪਲਾਇ ਆਜ ਸੋ ਗਯੋ ॥ ੬੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਜੁੱਧਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰ ਦਸ ਧਯਾਇ॥ ੧੪॥

॥ ਸ੍ਰੀਮਹਾਂਦੇਵਉਵਾਚ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ॥

ਕੇਕਈ ਨੰਦਨ ਜੋਰ ਦੂਊ ਕਰ ਰਾਮ ਕਿ ਪਾਸ ਸੁ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਰਾਜ ਦਯੋ ਹਮਰੋ ਰਘੁ ਨਾਇਕ ਆਦਰ ਕੈ ਤੁਮ ਮਾਤ ਹਮਾਰੀ। ਆਜ ਦਯੋ ਮਮ ਰਾਜ ਵਹੀ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਯੌ ਮੁਖ ਭਾਖ ਭਯੋ ਅਤਿ ਨਿੰਮ੍ਰਰ ਰਾਘਵਕੇ ਪਦ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ॥ ੧॥ ਸ਼ੰਕਰਛੰਦ ॥ ਬਹੁਭਾਂਤਿ

ਬਿਨਤੀ ਤਾਂ ਕਰੀ ਲੈ ਮਾਤ ਕੋ ਗੁਰੁ ਸੰਗ। ਤਥੇਤਿ ਰਾਜ ਸੁ ਤਾਂ ਲਯੋ ਪਿਖ ਭਰਤ ਪ੍ਰੀਤ ਅਭੰਗ । ਮਾਇਆ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲ ਨਰ ਚੇਸ੍ਟਾ ਹਰਿ ਧਾਰ। ਨਿਜ ਰਾਜ ਅਨਭਵ ਜਾਹਿਕੋ ਸੁਖ ਗਜਾਨ ਘਨ ਅਵਤਾਰ ॥੨ ॥ ਨਿਰਸੱਤਅਤਿਸੈਨੰਦ ਵੈ ਪਰ ਮਾਤਮਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਮਾਨਵਾਂ ਕਾ ਰਾਜ ਯਹਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੇ ਕਿਤਕਾਂਮ। ਭ੍ਰੂਭੰਗ ਕੈ ਖਿਣ ਏਕਮੈਂ ਤ੍ਰੈਲੋਕ ਦੇਤ ਖਪਾਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ੍ਟ ਨਿਮੇਖਤੇ ਪੁਨਿ ਲੇਤ ਸਭ ਉਪਜਾਇ ॥ ੩ ॥ ਲੀਲਾ ਚਹੇ ਉਰ ਕੀਤੀਆ ਤਬ ਰਚੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਟ ਮਹਾਨ। ਕਯਾ ਹੋਇਆ ਨਰ ਰਾਜਕੈ ਵੈ ਰਮਾਪਤਿ ਭਗਵਾਨ। ਤੱਦਪਿ ਭਜੇ ਜਿਹ ਭਾਂਤਿ ਤਾਂ ਤਿਮ ਕਰੇ ਤਾਂਕੇ ਕਾਂਮ। ਨਰ ਦੇਹਿ ਲੀਲਾ ਧਾਰਿਕੈ ਸਭ ਕਰਤ ਹੈਂ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ॥ ੪ ॥ ਸਤ੍ਰੂਘਨ ਨਿਪੁਨ ਸੁ ਨਾਪਿਤਾ ਪੁਨਿ ਲਏ ਸਰਬ ਬੁਲਾਇ। ਸੰਭਾਰ ਰਾਘਵ ਤਿਲਕ ਕੇ ਤਬ ਲਏ ਸਰਬ ਮਿਲਾਇ। ਭਰਤਪੂਰ ਬਨਾਇਯੋ ਪੁਨਿ ਲਏ ਲਖਮਣ ਬੀਰ।ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔਰ ਵਿਭੀਖਣੇ ਪੁਨਿ ਨਾਇ ਪਹਰੇ ਚੀਰ ॥ ੫ ॥ ਵਿਸੁਧ ਜਟਾ ਕਲਾਪ ਕੈ ਪੁਨਿ ਨਾਯੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਵਹਿ ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਸੁੰਦਰੋ ਜਨ ਕਰਤ ਪੂਰਣ ਕਾਮ । ਸਭਧਾਰਿ ਅੰਕ ਸੁ ਮਾਲਿਕਾ ਪੁਨਿ ਲੇਪ ਚੰਦਨ ਲਾਇ। ਪੁਨਿਧਾਰ ਬਹੁਬਿਧਿ ਅੰਬਰਾ ਸ੍ਰੀ ਮੱਤ ਸਰਬ ਸੁਹਾਇ ॥ ੬ ॥ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਮ ਲਖਮਣ ਰਾਮਕੋ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕਰੇ ਬਨਾਇ। ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਭੂਪ ਪਤਿਨੀ ਕਰਯੋ ਪਟ ਪਹਿ-ਰਾਇ। ਸ੍ਰੀਮੰਤ ਮਣਿ ਪਦਨੇਵਰਾਂ ਪੁਨਿ ਸਰਬ ਮੰਡਨ ਧਾਰਿ

। ਫੇਰ ਸਗਲ ਨਵਾਇਕੈ ਤਹਿ ਬਾਨਰਾਂ ਕੀ ਨਾਰਿ॥ ੭॥
ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਮ ਪਠਾਰੇ ਜਾਹਿੰਕੋ ਐਸ ਕੁਸ਼ਲਜਾਧਾਰ। ਤਾਹਿ
ਦਏ ਪਟ ਭੂਖਣਾਂ ਸਗਲ ਕਪਿਨ ਕੀ ਨਾਰਿ॥ ੮॥ ਛਪੈ
ਛੰਦ॥ ਸੱਤ੍ਰੂਘਨ ਤਬੈ ਮਤਿਮਾਨ ਸੁ ਸਜੰਦਨ ਆਪ ਮੰਗਾਏ।
ਸੂਰਯ ਕੇ ਸਮ ਸਭੇ ਸੁ ਜੋੜ ਸੁਮੰਤ ਲਿਆਏ। ਧਰਮ ਪਰਾ-
ਇਣ ਰਾਮ ਚਢੇ ਪੁਨਿ ਸਜੰਦਨ ਮਾਹੀਂ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਤਥਾ ਯੁਵ
ਰਾਜ ਹਨੂੰ ਪੁਨਿ ਸੰਗ ਸੁਹਾਹੀ। ਸ਼ੁਨਿ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਵਿਭੀਖਣੋ
ਹੈ ਰਥ ਗਜ ਅਸਵਾਰ ਭਟ। ਕਪਿਆਗੇ ਪਾਛੇ ਰਾਮਕੇ ਬਾਹਨ
ਪਰਮ ਕੁਦਾਹਿ ਠਟ॥ ੯॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨਾਰਿ ਸੀਤਾ
ਤਬੈ ਬੈਠ ਪਾਲਕੀ ਜਾਹਿ। ਨਗਰ ਅਯੁਧ੍ਯਾ ਸੁੰਦਰੇ ਮਹਿਮਾਂ
ਨਾ ਕਬਿ ਪਾਹਿ॥ ੧੦॥ ਕਬਿੱਤ॥ ਹਰੇ ਰੰਗ ਘੋਰੇ ਗਹਿ
ਮਾਤੁ ਲੀਨੇ ਜੋਰੇ ਰਥ ਬੈਠ ਸੁਰ ਰਾਜ ਮਿਲ ਦੇਵਨ ਸੋ
ਜਾਇਹੈਂ। ਰਾਮਰਥਮਾਹਿੰ ਪੁਰ ਪਥਮੈਂ ਚਲਾਹਿ ਰਥ ਭਈ ਛਬਿ
ਭਾਰੀ ਪੁਨਿ ਤੈਸੇਹੀ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ। ਸਾਰਥ ਭਰਥ ਔ ਪ੍ਰਬਾਲ
ਦੰਡ ਹਾਥਲੈ ਸੁ ਛੱਤ੍ਰ ਸੀਸ ਮਾਹਿਂ ਔ ਸੱਤ੍ਰੂਘਨ ਝੁਲਾਇ ਹੈਂ।
ਬਿੰਜਨ ਉਦਾਰੇ ਪੁਨਿ ਲਖਮਨ ਧਾਰੇ ਕਰ ਚਾਮਰ ਕਪੇਸ਼ ਔ
ਰਖੇਸ਼ ਜੂ ਫਿਰਾਇਹੈਂ॥ ੧੧॥ ਸੈਯਾ॥ ਸਿੱਧ ਸਮੂਹ ਸਭੈ
ਸੁਰਮੰਡਲ ਔਰ ਰਿਖੀਸੁਰ ਜੋ ਮੁਨਿ ਗਯਾਨੀ। ਗਾਵਤ
ਰਾਘਵਕੇ ਜਸੁ ਕੋ ਮਧੁਰਾ ਧੁਨਿ ਹੋਵਤ ਤਾਹਿ ਮਹਾਨੀ। ਨਾਗ
ਤੁਰੰਗਮ ਔ ਰਥਮੈਂ ਕਪਿ ਜਾਹਿੰ ਚਢੇ ਨਰ ਰੂਪ ਭਵਾਨੀ।
ਭੇਰਿ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਸੁ ਸਿਖਨ ਕੀ ਪਨਵਾਨਕ ਕੀ ਧੁਨਿ ਭੂਰ ਸੁ

ਹਾਨੀ ॥ ੧੨ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਗਏ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੀ ਪੁਨਿ ਔਧ ਪੁਰੀ ਸੁ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਸਾਰੀ । ਸਭ ਸੋਧਨ ਮੈਂ ਚਢਿ ਦੇਖਤ ਹੈ ਪੁਰ ਵਾਸ ਜਨਾਂ ਗਿਰਜਾ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਨਵ ਦੂਰਬ ਸਾਮ ਸੁ ਕ੍ਰੀਟ ਲਸੈ ਤਨ ਮੰਡਲ ਭੂਖਨ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ । ਅਰਨਾਇਤ ਲੋਚਨ ਰਾਮ ਪਿਖੇ ਅਤਿ ਮੋਦ ਬਢੇ ਸਭ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ॥੧੩॥ ਰਤਨਾਗਣ ਕੇਸੁ ਜਰਾਉ ਜਰੇ ਕਟ ਸੂਤਰਜਾਂ ਕਟਿਮਾਂਹਿ ਬਿ ਰਾਜੇ । ਅਤਿ ਪੀਨ ਭੁਜਾ ਤਨ ਪੀਤ ਪਟੰ ਲਸਕੈ ਪਿਖ ਜਾਂ ਘਨਿ ਦਾਮਨਿ ਲਾਜੇ । ਉਰ ਹਾਰ ਮਹਾਂ ਮੁਕਤਾ ਫਲਕੇ ਪਿਖ ਰਾਮ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭਹੀ ਦੁਖ ਭਾਜੇ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਮੁਖਾ ਅਤਿ ਸਾਂਤਿ ਬਡੇ ਕਪਿ ਸੇਵਤ ਰਾਮ ਵਹੀ ਅਤਿ ਛਾਜੇ ॥ ੧੪ ॥ ਕਲਪ ਦ੍ਰੂਮਾ ਸੁਮਨਾ ਤਨ ਮਾਲ ਸੁ ਚੰਦਨ ਔ ਕਸਤੂਰ ਲਗਾਏ । ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨੇ ਰਵਿ ਰਾਮ ਅਏ ਮੁਖ ਵਾਰਿਜ ਨਾਰਿਨਕੇ ਬਿਗਸਾਏ । ਧਰ ਮੰਡਨ ਸੋ ਧਨੁ ਸੀਸ ਚਢੀ ਘਰਕੇ ਸਭ ਕਾਰਯ ਦੂਰਿ ਭੁਲਾਏ । ਮੁਸਕਾਵਤ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਤਬੈਸਿਰ ਫੂਲਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਏ ॥ ੧੫ ॥ ਮਨ ਨੈਨ ਰਸਾਇਨ ਰਾਘਵਕੋ ਦ੍ਰਿਗਪਾਨ ਕਰੇ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਮਨਕੈ ਸਭ ਰਾਮਕੇ ਅੰਗ ਮਿਲੀ ਅਤਿ ਆਨੰਦ ਮੂਰਤਿ ਚੀਤ ਚਿਤਾਰੇ । ਕਰੁਣਾ ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁ ਬਿਛੋਹਨ ਕੇ ਦੁਖਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ । ਸੁ ਉਮਾਂਬ੍ਰਹਮੰਡਅਖੰਡਨ ਕੋ ਜਗਨਾਥ ਮਨੋ ਅਬਿ ਫੇਰਿ ਸਿੰਗਾਰੇ ॥ ੧੬ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਇੰਦ੍ਰ ਭੌਨ ਕੇ ਸਮਾਨ ਭੌਨ ਜੋ ਮਹਾਨ ਪਿਤ ਸੋਭਤ ਅਪਾਰ ਤਹਿ ਗਏ ਰਘੁਨੰਦਨਾ।

ਕਰਹੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕਲੇਸ਼ ਹਰੇ ਮਾਇਨ ਕੇ ਪਾਇੰ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ। ਜੇਈ ਪਿਤ ਨਾਰਿ ਸਭ ਬੰਦਨਾ ਸੰਭਾਰ ਕਰੀ ਕੇਤੁ ਰਘੁਵੰਸ਼ ਕੇ ਸੁ ਕਰੇ ਦੁਖ ਕੰਦਨਾ। ਫੇਰ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁ ਭਰਤਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਹੀ ਮੇਰੋ ਘਰ ਸਾਰੋ ਅਬਿ ਲੀਪੋ ਲਾਇ ਚੰਦਨਾ॥ ੧੭॥ ਸੰਪਦਾ ਅਪਾਰ ਵਹਿ ਮੰਦਿਰ ਉਦਾਰ ਅਤਿ ਮੀਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੋ ਸੁ ਤਹਾਂਹੀ ਬਸਾਵਨਾ। ਸਭ ਸੁਖਵਾਸ ਹਿਤ ਮੰਦਰ ਨਿਵਾਸ ਦਿਜੇ ਕਰੋ ਅਬ ਬੇਗ ਕਛੂ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਵਨਾ। ਰਾਮ ਜੋ ਬਖਾਨੀ ਸੋਈ ਕਰਕੇ ਭਵਾਨੀ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕਪੇਸ਼ ਕਹੇ ਸੁਨੋ ਮਨ ਭਾਵਨਾ। ਰਾਮ ਅਭਿਖੇਕ ਕਾਜਿ ਸੁਨੇ ਕਪਿਰਾਜ ਅਬ ਚਾਰੋਹੀ ਸਮੁੰਦਰ ਕੋ ਨੀਰ ਅਹੈ ਲਜਾਵਨਾ॥ ੧੮॥ ਦੂਤ ਜੇਈ ਬੇਗਧਾਰੀ ਕਰਕੈ ਬਿਚਾਰੀ ਅਬਿ ਪਠੀਯੇ ਕਪੇਸ਼ ਕਾਮ ਤੇਰੇ ਭੁਜ ਆਏ ਹੈਂ। ਜਾਮਵੰਤਿ ਹਨੂੰਮਾਨ ਅੰਗਦ ਸੁਖੇਣ ਜਾਨਿ ਯਹੀ ਬਲਵੰਤ ਕਪਿਰਾਇ ਨੇ ਪਠਾਏ ਹੈਂ। ਹੇਮ ਘਟਿ ਲਏ ਪੁਨਿ ਵਾਯੁ ਬੇਗ ਗਏ ਜਲ ਸਾਗਰ ਕੇ ਪੂਰ ਦੂਤ ਤੂਰਨ ਲਿਆਏ ਹੈਂ। ਤੀਰਥ ਕੇ ਨੀਰ ਜਬ ਆਨੇ ਕਪਿ ਧੀਰ ਪਿਖ ਸੱਤ੍ਰੁਘਨ ਬੀਰ ਸਭ ਮੰਤਰੀ ਬੁਲਾਏ ਹੈਂ ॥ ੧੯॥ ਰਾਮ ਅਭਿਖੇਕ ਅਬਿ ਕੀਜੀਏ ਬਿਸੇਖ ਦਿਜ ਜੋਰ ਦੋਊ ਹਾਥ ਸੁ ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਕੋ ਸੁਨਾਏ ਹੈਂ। ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਮੁਨਿ ਰਾਈ ਦਿਜ ਲਏਹੈਂ ਬੁਲਾਇ ਸਭ ਰਤਨ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁ ਰਾਮ ਸੀ ਬਿਠਾਏ ਹੈਂ। ਬਸਿਸ਼੍ਟ ਵਾਮਦੇਵ ਪੁਨਿ ਗੋਤਮ ਜੁ ਬਾਲਮੀਕ ਰਾਮ ਭਾਲ ਰਾਜ ਹੀਤੋ ਤਿਲਕ ਚਢਾਏ ਹੈਂ। ਲਸੀ ਸਗੰਧਵਾਰ ਦਾਭਨਕੀ ਧਾਰ ਵਸੁ ਵਾਸਵਕੀ ਨਜਾਈਂ

ਪੁਨਿ ਰਾਘਵ ਸਿੰਚਾਏ ਹੈਂ ॥੨੦॥ ਰਿਖੀ ਜੋ ਉਦਾਰ ਪੁਨਿ ਬਾਮਨ ਹਜਾਰ ਬਹੁ ਕੰਨਿਆ ਅਪਾਰ ਸਭ ਮੰਤਰੀ ਸੁਹਾਏਹੈਂ। ਸਭਔਖਦੀਮੰਗਾਏਭਾਲਤਿਲਕਚਢਾਏਸਭ ਆਏ ਨਭਦੇਵਤਾ ਬਿਬਾਨਨ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ ।ਆਠੋ ਲੋਕਪਾਲ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਬਿਸਾਲ ਪੁਨਿ ਆਏ ਨਭਿ ਬੀਚ ਸੁਰਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਏ ਹੈਂ। ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ ਉਰਪ੍ਰੇਮ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰ ਜਾਇ ਰਾਮ ਪਾਦਕੰਜ ਹਿਤ ਨੀਰ ਹੀ ਲਜ਼ਾਏ ਹੈਂ ॥ ੨੧ ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਨੈਨ ਵਾਰ ਮਿਲੇ ਜਾਹਿਕੇ ਮਝਾਰ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ ਰਾਮ ਪਾਦ ਧੋਂ ਪਖਾਰਿਯਾ । ਮੰਰਦਨ ਤੈਲ ਸੁ ਬਨਾਇ ਕਰੈ ਪਾਦਕੰਜ ਫੇਰ ਉਰਮਾਹਿੰ ਪਦ ਭਰਤ ਸੁ ਧਾਰਿਯਾ। ਚੰਦ੍ਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਜੋਈ ਛੱਤ੍ਰ ਹੈ ਮਹਾਨ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰਘਨ ਸੋ ਉਭਾਰਿਯਾ। ਕਪਿਨ ਕੇ ਰਾਈ ਔ ਵਿਭੀਖਨ ਸੁ ਆਈ ਤਹਿੰ ਸ੍ਵੇਤ ਜੁਗ ਚਾਮਰ ਸੁਹਾਥਨ ਝੁਲਾਰਿਆ॥੨੨॥ ਕਾਂਚਨਕੀ ਮਾਲਵਾਉ ਦਈ ਹੈ ਬਿਸਾਰ ਪੁਨਿ ਵਾਸਵ ਕੈ ਪ੍ਰੇਰੇ ਗਲਿ ਰਹੀ ਛਬਿ ਪਾਇਕੈ। ਰਤਨ ਅਪਾਰ ਮਣ ਜਰੀ ਜਾ ਮਝਾਰਹਾਰ ਰਾਮ ਨਰਿ ਨਾਹਿ ਕੋ ਸੁਰੇਸ਼ ਦਯੋ ਆਇਕੈ। ਦੇਵ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਹਿ ਸੁ ਅਪਛਰਾ ਨਚਾਹਿ ਪੁਨਿ ਗੰਧ੍ਰਬ ਸੁਨਾਂਹਿੰ ਰਾਮਚੰਦ ਜਸ ਗਾਇਕੈ। ਨਭਿ ਫੂਲਨ ਬ੍ਰਸਾਇ ਬਲਹਾਰ ਜਾਇ ਹੇਰਿ ਛਬਿ ਕਹਾਲੋ ਬਖਾਨੇ ਕਬਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇਕੈ॥ ੨੩ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਨਵ ਦੂਰਬਕੇ ਸਮ ਸਾਮ ਤਨੂੰ ਪਦਮਾਇਤ ਲੋਚਨ ਹੈਂ ਬਿਸਮਾਏ। ਰਵਿ ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਭਾ ਸਿਰ ਕ੍ਰੀਟਲਸੇ ਪੁਨਿ ਕੋਟਿ ਮਨੋਜ ਲਵੰਨ

ਸੁਹਾਏ। ਬਿਜੁਲੀ ਸਮ ਪੀਤ ਦੁਕੂਲ ਲਸੇ ਛਬਿ ਮੰਡਨ ਕੀ ਕਬਿ ਕੌਨ ਬਤਾਏ। ਮੁਖ ਸਾਰਦ ਚੰਦ ਸੁਹਾਇ ਘਨੌ ਤਨ ਊਪਰ ਚੰਦਨ ਲੇਪੁ ਲਗਾਏ ॥ ੨੪ ॥ ਆਯੁਤ ਸੂਰ ਸਮਾਨ ਬਿਰਾਜਤ ਰਾਮ ਦੁਊ ਭੁਜਿ ਹੈਂ ਸੁਖਦਾਈ। ਕਾਂਚਨਕੀ ਜਨ ਦੇਹਿ ਬਨੀ ਵਿਗ ਵਾਮ ਸੀਯਾ ਇਹਭਾਂਤਿਸੁਹਾਈ। ਭੂਖਨਹੈਂ ਤਨ ਮਾਂਹਿ ਧਰੇ ਕਰਿ ਪੱਲਵ ਲਾਲ ਸਰੋਜ ਸਮਾਈ। ਅੰਗ ਸੁ ਸਾਂਮ ਬਿਰਾਜਤ ਸੀ ਤਿਂਹ ਨਾਹਿੰ ਪ੍ਰਭਾ ਬਰਨੀ ਮੁਖਿਜਾਈ ॥ ੨੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ ਸੀਯਾ ਪਿਖ ਆਇਯੋ ਗਿਰਜਾ ਸਹਿਤ ਮਹੇਸ਼ ॥ ਸਰਬ ਦੇਵ ਗਣ ਯੁਗਤਿ ਸ਼ਿਵ ਉਸਤਤਿ ਕਰਤ ਬਸ਼ੇਖ ॥ ੨੬ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ। ਸ੍ਵੈਯਾ ॥

ਸੀਯ ਸਮੇਤ ਸੁ ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਆਹਿ ਸੁ ਨੀਤ ਹਮਾਰੀ। ਨੀਲ ਸਰੋਜ ਸੁ ਸਾਮ ਤਨੂੰ ਨਵ ਨੀਤਹਿ ਕੋਮਲ ਦੇਹਿ ਤੁਮਾਰੀ। ਕ੍ਰੀਟ ਸੁ ਅੰਗਦਿ ਹਾਰ ਲਸੈ ਸੁ ਨ੍ਰਿਪਾਸਨ ਮਾਂਹਿ ਪ੍ਰਭਾ ਬਿਸਥਾਰੀ। ਲੋਕਨ ਕੇ ਕਰਤਾ ਹਰਤਾ ਕਛੁ ਆਦਿ ਨ ਅੰਤ ਸੁ ਆਹਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥ ੨੭ ॥ ਸ਼ਿਕਰ ਛੰਦ ॥ ਸੁਮਾਇਆ ਕਰ ਰਚੋ ਸਭ ਕੋ ਲੇਪ ਨਾ ਤਵ ਹੋਇ ॥ ਰਮੇ ਤੂੰ ਨਿਜ ਸੁਖਮੈਂ ਤਵ ਦੋਸ਼ ਨਾਹੀ ਕੋਇ। ਗੁਣ ਸੰਗ ਲੀਲਾ ਰਚੇਂ ਤੂੰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕਰਣਾ ਸੀਲ। ਸਰਣ ਆਏ ਭਗਤਿ ਜੇ ਤਿਨ ਹੇਤ ਸੁੰਦਰਡੀਲ ॥੨੮॥ ਸੁਰ ਆਦ ਮਾਨੁਖ ਆਦਿ ਲੈ ਤੂੰ ਲਏ ਬਹੁਤ ਅਵਤਾਰ॥ ਮੂਢ ਤੋਕੋ ਨਾਂ ਪਿਖੇਂ ਗਯਾਨੀ ਸੁ

ਲੇਹ ਨਿਹਾਰ। ਸ੍ਵੈਅੰਸ ਕਰ ਸਭ ਲੋਕ ਕੋ ਤਵਕੀਨਰਚ ਬਿਸ ਥਾਰ। ਧਰਸੇਸ ਰੂਪ ਸੁ ਰਾਮਤੂੰ ਪੁਨਿ ਭਯੋ ਲੋਕ ਅਧਾਰ ॥ ੨੯ ॥ਔਖਧੀਕਿਪੁਸ਼੍ਰਹਿਤ ਰਵਿ ਵਾਯੁ ਔਰਨਿਸੇਸ। ਧਾਰਿਰੂਪ ਸੁ ਪਾਲ ਕਰ ਪ੍ਰਭ ਹਰੇ ਜਗਤ ਕਲੇਸ਼। ਤਨੁ ਧਾਰੀਆਂ ਕੇ ਦੇਹਮੈਂ ਤੂੰ ਜਠਰ ਅਗਨਿ ਸਰੂਪ। ਭੁਗਤ ਨੀਰ ਸੁ ਨਾਜ ਕੋ ਪਚਾਹਿ ਰਾਮ ਅਨੂਪ ॥ ੩੦ ॥ ਪ੍ਰਾਣ ਪੰਚਕ ਆਪਨੇ ਸਹਿਕਾਰ ਕਰੇਂ ਬਿਸਾਲ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਾਘਵ ਜਗਤ ਕੀ ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ। ਚੰਦ੍ਰ ਸੂਰਜ ਸਿਖੀਮੈਂ ਪੁਨਿ ਤੇਜ ਤੇਰੋ ਆਹਿ। ਸਭਦੇਹਧਾਰੀਆਹਿ ਚੇਤਨ ਤੋਬ੍ਰਿਨਾ ਕਛੁ ਨਾਹਿੰ ॥ ੩੧ ॥ ਧ੍ਰਿਤ ਸੂਰ ਤਾਂ ਤਨ ਧਾਰੀਆਂ ਕੀ ਆਯੁ ਸਗਲੀ ਜੋਇ। ਇਹ ਸੱਤੁ ਤੇਰੇਤੇ ਭਈ ਇਮ ਭਾਖਤੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਸੋਇ। ਤੂੰ ਬਿਸ਼੍ਨੁ ਸ਼ਿਵ ਕਮਲਾਸਨਾ ਸਸਿ ਸੂਰ ਕਰਮੱ ਸੁਕਾਲ। ਇਹ ਭੇਦ ਬਾਦੀ ਪੇਖ ਹੈ ਇਕ ਭੱਗਜ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਸਾਲ ॥ ੩੨ ॥ ਮਤਿਸਾਦ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ਤੂੰ ਜਗ ਲੇਹ ਰਾਮ ਸੁਧਾਰ। ਲੋਕ ਔਰ ਪੁਰਾਣ ਸਗਲੇ।ਬੇਦ ਬਰਤ ਉਚਾਰ। ਤਿਮ ਸਰਬ ਸੱਤ ਅਸੱਤ ਤੂੰ ਪੁਨਿ ਤੋ ਬਿਨਾ ਕਛੁ ਨਾਹਿੰ। ਜੋਭਯੋ ਜੋ ਪੁਨਿ ਹੋਇਗੋ ਜੋ ਦੇਖੀਏ ਜਗ ਮਾਹਿ ॥ ੩੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪਰੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਬਖਾਨੀਯੇ ਪਰਤੇ ਪਰ ਤੂੰ ਆਹਿ। ਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਭ ਤੋ ਬਿਨ ਪਿਖੀਯੇ ਨਾਹਿੰ ॥ ੩੪ ॥ ਗੀਯਾਮਾਲਤੀ ਛੰਦ ॥ ਤਵ ਮਾਇਆ ਜਨੁ ਮੋਹਿਆ ਨਹਿ ਤੱਤੁ ਤੇਰੋ ਜਾਨਈ। ਤਵ ਭਗਤਿ ਸੇਵ ਸੁ ਅਮੁਲ ਮਨ ਪਰਮੀਸ਼ ਤੋਹਿ ਪਛਾਨਈ।

ਰਾਂਮ ਤੇ ਚਿਤ ਰੂਪ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾਦਿ ਨਾਹਿੰ ਪਛਾਨ ਹੈਂ। ਵਹ ਅਰਥ ਮੈਂ ਮਨ ਲਾਗਿਆ ਜਗ ਰਚਨ ਮੇਂ ਗਲਤਾਨ ਹੈਂ ॥੩੫॥ ਮਤਿ ਮਾਨ ਜੋ ਵਡ ਭਾਗ ਜਨ ਵਹਿ ਭਜੇ ਤਵ ਮਨ ਲਾਇਕੈ। ਵਹਿ ਮੁਕਤਿ ਧਾ ਜਗ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸਭ ਦੁਖ ਪੁੰਜ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਉਮਾਂਕੇ ਮਿਲਸੰਗ ਕਾਂਸੀ ਵਾਸ ਮੈਂ ਨਿਤ ਧਾਰਹੋਂ। ਬੈਠ ਗੰਗਾ ਤੀਰ ਮੈਂ ਤਵ ਰਾਮ ਨਾਮ ਉਚਾਰਹੋਂ ॥ ੩੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਰਣ ਕਾਲ ਜਨ ਕਾਂਨਮੈਂ ਦੇਵੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲ। ਰਾਮਨਾਮ ਤਵ ਨਾਮ ਕਹਿ ਮੁਕਤਿ ਕਰੋਂ ਤਤਕਾਲ ॥ ੩੭॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਯਾਹਿ ਸਤੋਤਰਕੋ ਜੁ ਸੁਨੇ ਪੁਨਿ ਹੋਇ ਅਨੰਨ ਭਲੇ ਮਨਿ ਗਾਵੇਂ। ਕੈਗਦ ਮੈ ਜਨ ਜੇਈ ਲਿਖੇ ਪੁਨਿ ਤੇ ਜਨ ਸੂਖ ਸੰਪੂਰਨ ਪਾਵੇਂ। ਬੰਧ ਤਜੇਂ ਭਵ ਮੰਡਲ ਕੇ ਪੁਨਿ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁ ਤੇ ਪਦ ਜਾਵੇਂ। ਪੂਰਣਤੇ ਸੁਖ ਸਿੰਧਿ ਬਿਖੇ ਜਨ ਨ੍ਹਾਇ ਨਹੀਂ ਭਵ ਸਾਗਰ ਆਵੇਂ ॥ ੩੮ ॥ ਇੰਦ੍ਰਉਵਾਚ ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥ ਕਮਲਾਸਨ ਕੇ ਵਰ ਦੇਵਨ ਕੇ ਸੁਖ ਰਾਖਸ਼ ਰਾਜ ਸਭੈ ਹਰਿਲੀਨੇ। ਮਮ ਸੂਖ ਹਰੇ ਦਸ ਕੰਠ ਬਲੀ ਖਲ ਦੇਵ ਕਰੇ ਸਭ ਪਾਇ ਅਧੀਨੇ। ਸੁਰਕੋ ਅਰਿ ਰਾਵਨ ਬੀਰ ਬਲੀ ਤਵ ਸਾਇਕ ਮਾਰ ਕਰੇ ਰਣ ਛੀਨੇ। ਪੁਨਿ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਮਿਟੇ ਦੁਖਿ ਪੁੰਜ ਸੁ ਰਾਮ ਤੁਮੇ ਸੁਖ ਦੇਵਨ ਦੀਨੇ ॥੩੯॥ ਦੇਵਾਉਚਹੁ ॥ ਭੁਜੰਗਪ੍ਰਯਾਤਛੰਦ ॥ ਹਰੇਯੱਗਿ ਭਾਗਾ ਧਰੇ ਦੇਵਦੀਏ। ਸੁ ਲੰਕੇਸ ਵਿਸ਼੍ਰੋ ਮਹਾਂ ਤਾਪ ਕੀਯੇ। ਇਦ੍ਵਾਨੀ ਤੁਮੇ ਨਾਥ ਲੰਕੇਸ ਮਾਰੇ। ਲਹੇ ਯਗਿੱਭਾਗਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਦ ਥਾਰੇ

॥ ੪੦ ॥ ਪਿਤਰਾ ਉਚਹੁ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤਛੰਦ ॥ ਹਤੇ ਦੁਸ੍ਟ ਵੈਤੰ ਭੁਮੈਂ ਲੰਕਮਾਨੀ। ਗਯਾਮਾਂਹਿਂ ਦੀਯੇ ਨਹੀਂ ਪਿੰਡ ਦਾਨੀ। ਬਲੰ ਬਾਹੁ ਭਾਰੀ ਸਭੈ ਦੇਵਤਾਏ। ਸਭੋ ਖੋਸ ਖਾਏ ਇਦਾਨੀ ਸੁ ਪਾਏ ॥ ੪੧ ॥ ਯਖਯਾਉਚਹੁ ॥ ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ॥ ਸੁ ਲੰਕੇਸ ਦੁਸ੍ਰੌ ਫੜੇਥੇ ਬਿਗਾਰੇ। ਫਿਰੇ ਤਾਹਿਂ ਚਾਈ ਸਹੇ ਦੁੱਖ ਭਾਰੇ। ਤੁਮੇ ਲੰਕਜੀਤੀ ਸੁ ਲੰਕੇਸ ਘਾਏ। ਵਖੀ ਦੁਖ ਫਾਹੀ ਪਰੇ ਤੈਂ ਛੁਡਾਏ॥ ੪੨ ॥ ਗੰਧਰਬਾਉਚਹੁ। ਅ ੜਿਲ॥ ਤੇਰੀਕਥਾ ਰਸਾਮਿੑ੍ਰਪੂਰਬਗਾਵਤੇ॥ ਹਮ ਸੰਗੀਤਕ ਨਿਪੁਣਾਂ ਆਨੰਦ ਪਾਵਤੇ। ਫੇਰ ਫਰੇ ਬੇਗਾਰ ਦੁਰਾਤਮ ਰਾਵਣੇ। ਹੋ ਰਾਵਣ ਕੇ ਬੱਸ ਭਏ ਲਗੇ ਤਿਹ ਗਾਵਣੇ ॥ ੪੩ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨ ਪਕੜ ਗਵਾਵੇ ਸਭਾ ਮਝਾਰਿਆ। ਤੈਂ ਅਬ ਹਰੇ ਕਲੇਸ਼ ਸੁ ਰਾਵਣ ਮਾਰਿਆ। ਸਿਧ ਮਹੋਰਗ ਆਇ ਰਾਮ ਜਸ ਗਾਇਯੋ। ਹੋ ਕਿੰਨਰ ਨਰੁ ਤਨ ਆਇ ਸੁ ਤਖ੍ਯਾ ਅਲਾਇਯੋ ॥੪੪॥ ਵਸੁ ਮੁਨਿ ਗਊਆਂ ਗੁਹਯਕ ਔਰ ਵਿਹੰਗਮਾਂ। ਪਰਜਾ ਪਤਿ ਸਭ ਆਏ ਅਪਸਰ ਸੰਗਮਾਂ। ਵਿਯੋਮ ਬਿਬਾਨਨ ਆਇ ਸੁ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਹੀਂ। ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਜਸ ਸਰਬ ਸੁ ਰਾਮ ਉਚਾਰਹੀ ॥ ੪੫ ॥ ਰਾਮ ਦਯੇ ਅਭਿਨੰਦਨਿ ਸਰਬ ਪਧਾਰਿਆ। ਬ੍ਰਹਮ ਸ਼ਿਵਾਦਿਕ ਗਏ ਸੁ ਭੌਨ ਮਝਾਰਿਆ। ਜਾਵਤ ਪੰਥਨ ਮਾਹਿ ਰਾਮ ਜਸ ਗਾਇਹੈਂ। ਹੋ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਸੀ ਲਖਮਣ ਸਹਿਤ ਧਿਆਇ ਹੈਂ ॥ ੪੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਾਮ ਰਜੇਂਦ੍ਰ ਰਾਜ ਲੈ ਚਵੇ ਸਿਘ੍ਰਾ

ਸਨ ਮਾਹਿ। ਦੇਵ ਗਏ ਨਿਜਲੋਕ ਮੈਂ ਧਜਾਵਤ ਤਾਂ ਉਰ ਮਾਹਿ ॥ ੪੭ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਦੇਵ ਬਿਗਸਾਵੈਂ ਨਭਿ ਬਾਦਨ ਬਜਾਵੈਂ ਮੁਖ ਰਾਂਮ ਜਸ ਗਾਵੈਂ ਬਹੁ ਫੂਲ ਕੋ ਬ੍ਰਸਾਇ ਹੈਂ। ਮੁਨਿਜ ਮਹਾਂਨ ਰਾਮ ਜੱਸਕੋ ਬਖਾਨ ਕਰੈਂ ਰਾਮ ਘਨ ਸ਼ਾਮ ਮੁਖ ਕੰਜ ਬਿਗਸਾਇ ਹੈਂ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਮਹਾਂਨ ਸੂਰ ਕੋਟ ਕੇ ਸਮਾਂਨ ਢਿਗ ਸੀਧ ਹਨੁਮਾਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁਖਦਾਇ ਹੈਂ। ਲਖਮਨ ਮੁਨਿ ਗਨਿ ਬਾਨਰ ਅਨੇਕ ਗਨਿ ਸੇਵ ਪਾਦਕੰਜ ਰਾਮ ਚੰਦ ਯੌ ਸੁਹਾਏਹੈਂ ॥ ੪੮ ॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਤੋਟਕਛੰਦ ॥ ਤਜਿ ਖੀਰ ਸੁ ਸਾਗਰ ਭੂਮਿ ਅਏ। ਰਘੁਵੰਸ਼ ਬਿਖੇ ਅਜ ਰਾਮ ਜਏ। ਜਿਨਕੇ ਪਦਕੰਜ ਮਹੇਸ਼ਭਜੇ। ਮ੍ਰਿਦ ਸੇਜ ਨਿਰੰਤਰਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਜੇ ॥ ੪੯ ॥ ਜਧ ਤਾਰਨ ਰਾਮ ਰਮਾ ਰਮਣੰ। ਭਵ ਤਾਪ ਦਵਾਨਲ ਕੋ ਸਮਣੰ। ਧ੍ਰਿਤਸਾਇਕ ਚਾਂਪ ਨਿਖੰਗ ਵਰੈ। ਸੁਭ ਸੰਖ ਗਦਾ ਪੁਨਿ ਚੱਕ੍ਰ ਵਰੈ ॥ ੫੦ ॥ ਅਲਕਾ ਸ੍ਰਤ ਊਪਰ ਸ਼ਾਮ ਮਹਾਂ। ਹਰਿਹਾਰ ਬਰੋਬਰਿ ਆਇਕਹਾਂ। ਅਧੋਰਿ ਅਰ ਣਾਂ ਸਮ ਬਿੰਬ ਫਲਾ। ਰਦਿ ਪਾਂਤਿ ਹਰੀ ਸਭ ਕੁੰਦਕਲਾ ॥ ੫੧ ॥ ਮਕਰਾ ਕ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡਲ ਕਾਂਨ ਬਿਖੇ। ਸੁਰ ਮੋਹਿ ਰਹੇ ਜਿਤ ਓਰ ਪਿਖੇ। ਮੁਖ ਸਾਦਰ ਚੰਦ ਬਿਸਾਲ ਭਲੇ। ਭੁਜਿ ਅੰਗਦ ਔ ਕਰ ਮਾਹਿ ਵਲੇ ॥ ੫੨ ॥ ਕਰ ਸਾਗਰ ਸੇਤ ਸੁ ਲੰਕ ਜਿਨੀਂ। ਸਰਤੀਖਨਹੈ ਅਤਿ ਸੈਨ ਹਨੀਂ। ਲਖ ਰਾਵਣ ਕੇ ਦਸ ਸੀਸ ਕਟੇ। ਸੋ ਭਗਤ ਵਿਭੀਖਣ ਠਾਟ ਠਟੇ ॥ ੫੩ ॥ ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਕੁਟਿਲਾ ਦ੍ਰਿਗ ਕੰਜ ਖੁਲੇ। ਗਜ ਮੋਤਿਨ ਕੇ ਬਹੁ

ਹਾਰ ਗਰੇ। ਕਚ ਘੁੰਗਰ ਵੰਤ ਕਪੋਲ ਲਟੇ। ਮੁਖਕੰਜ ਮਨੋ ਦਲ ਭ੍ਰਿੰਗੁ ਤੁਟੇ ॥੫੪॥ ਅਵਨੀ ਦੁਹਿਤਾ ਪਤਿ ਨਾਥ ਹਰੇ। ਸੁਰ ਰਾਜਨ ਕੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰੇ। ਤਵ ਕੀਰਤ ਗੰਗ ਉਦਾਰ ਮਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਤ ਮਜਨ ਕੋ ਦੁਖਿ ਆਹਿ ਕਹਾਂ॥ ੫੫ ॥ ਪਦ ਆਇ ਵਿਭੀਖਣ ਸ਼ਾਮ ਲਈ। ਹਨ ਰਾਵਨ ਨਾਥ ਸੁ ਲੰਕ ਦਈ। ਸੁਭ ਬੀਰ ਦਯਾਲ ਉਦਾਰ ਮਹਾਂ। ਰਘੁਨਾਥ ਬਰੋਬਰ ਆਹਿਕਹਾਂ॥ ੫੬ ॥ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜਹਿੰ ਅੰਤ ਗੁਲਾਬ ਕਹੇ। ਬਡਤੋਟਕ ਛੰਦਹਿੰ ਦੋਖ ਦਹੇ॥ ਹਰਿ ਰੂਪ ਮਹਾਂ ਇਨ ਮਾਂਹਿ ਕਹੇ। ਨਰ ਨਾਰਿ ਪਢੇ ਫਲ ਚਾਰੁ ਲਹੇ॥ ੫੭॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਪੰਚ ਦਸ਼ੋ ਧਜਾਇ॥ ੧੫ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ॥ ਸ੍ਵੈਯਾ ॥

ਤਬ ਰਾਜਭਏ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਸਭ ਲੋਗਨ ਕੇ ਹਰਿਹੈਂ ਹਿਤ ਕਾਰੇ। ਵਸੁਧਾ ਸਭ ਸੱਸ੍ਰਿ ਸਪੰਨ ਭਈ ਫਲਵੰਤ ਭਏ ਸੁ ਮਹੀਰੁਹ ਸਾਰੇ। ਨਿਰਗੰਧ ਸੁ ਫੂਲ ਹੁਤੇ ਜਗਜੇ ਪੁਨਿ ਗੰਧ ਭਈ ਤਿਹ ਮਾਹਿੰ ਉਦਾਰੇ। ਕਚਕੰਚਨ ਮੈਂ ਤਬ ਬੰਧ ਭਏ ਪੁਨਿ ਦੰਡ ਯਤੀ ਕਰ ਭੀਤਰ ਧਾਰੇ॥ ੧ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਮਾਰਯਹਿ ਸਬਦਿ ਨਿਸ਼ਾਨਨ ਮਝਾਰ ਗਏ ਬਡੇ ਉਤਸਾਹ ਸੁ ਅਰੋਗਤਾ ਮੈਂ ਆਏਹੈਂ॥ ਵੈਰ ਗਜ ਸਿੰਘ ਔਰ ਹੁਤਾਸਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਲ ਔਰ ਡਰ ਨਾਹਿੰ ਜਨ ਪਾਪ ਤੇ ਡਰਾਏਹੈਂ। ਰਾਮ ਰਾਜ ਪਾਏ ਭਯ ਲੋਗਨ ਕੇ ਦੂਖ ਗਏ ਧਨ ਮੈਂ ਨ ਲੋਭ ਗੁਣ

ਪੁਨਿਮੈਂ ਲੁਭਾਏਹੈਂ । ਨਾਸ ਤਮ ਭੌਰ ਚਕਵਾਕ ਕੋ ਬਿਛੋਰਾ
ਨਿਸ ਜਾਹਿਂ ਨ ਬਿਦੇਸ ਜਨ ਸੂਖ ਸੋਂ ਮਿਲਾਏਹੈਂ ॥ ੨ ॥
ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਬਿੱਪਨ ਕੋ ਲਾਖ ਰਾਮ ਦਏਹੈਂ ਤੁਰੰਗ ਬਡੇ ਲਾਖ
ਧੇਨ ਦਈ ਮਹਿਖ ਲਾਖ ਪਹਿਚਾਨੀਯੇ । ਏਕਸੌ ਬ੍ਰਿਖਭ ਸੁ
ਤੀਸ ਕੋਟਿ ਸੁਇਨਾ ਦਯੋ ਗਾਉਂ ਪਟ ਭੂਖਨ ਸੁ ਰਤਨ
ਪਛਾਨੀਯੇ । ਦੀਪਤ ਮਹਾਂਨ ਸੂਰ ਕੋਟਿ ਕੈ ਸਮਾਨ ਜਿਹ
ਰਤਨਨ ਮਾਲ ਕਰ ਲਈਹੈ ਮਹਾਂਨੀਯੇ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਗਲ ਡਾਰੀ
ਭਏ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ ਮੁਰਾਰੀ ਪੁਨਿ ਲਾਯੋ ਗਰਿ ਮਾਹਿਂ ਉਮਾਂ ਦਯੋ
ਸਨਮਾਨੀਯੇ ॥ ੩ ॥ ਅੰਗਦ ਕੋ ਅੰਗਦ ਅਨੂਪ ਰਘੁਨੰਦ
ਦਯੋ ਫੇਰ ਇਕ ਹਾਰ ਰਘੁਨਾਥ ਹਾਥ ਲੀਯੋਹੈ। ਚੰਦ੍ਰਕੋਟਿਕੇ
ਸਮਾਨ ਮਣੀ ਜਾਂ ਮਹਾਂਨ ਲਗੀ ਹੋਇਕੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਮ ਜਾਨਕੀ
ਕੋ ਦੀਯੋਹੈ । ਕੰਠਿਤੇ ਨਿਕਾਰ ਹਾਰ ਜਾਨਕੀ ਨਿਹਾਰ ਕਪਿ
ਰਾਮ ਉਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪਿਖੇ ਤਨ ਪੀਯੋਹੈ । ਰਾਂਮ ਮਤਿ ਮਾਨਿ
ਤਾਹਿਂ ਜੀਅਕੀ ਪਛਾਨ ਕਹ੍ਯੋ ਦੇਹ ਸੀਯਹਾਰ ਜਾਂਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ
ਤੇਰੋ ਹੀਯੋਹੈ॥ ੪ ॥ ਰਾਮ ਮਤਿਮਾਂਨ ਤਾਹੀਂ ਦਯੋ ਹਨੂੰਮਾਂਨ
ਹਾਰ ਹਾਰਿ ਗਲਡਾਰ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਸੁ ਸੁਹਾਯੋਹੈ। ਜੋਰ ਦੋਊ ਹਾਥ
ਰਘੁਨਾਥ ਕੇ ਸਮੀਪ ਖਰੋ ਪੇਖ ਰਾਮਚੰਦ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਕੋ
ਅਲਾਯੋਹੈ । ਭਗਤਿ ਮਹਾਂਨ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਯੋ ਮਾਂਗੋ
ਵਰਨੀਕੇ ਜੋਈ ਮਨਮੈਂ ਸੁ ਭਾਯੋ ਹੈ । ਤੀਨ ਭੌਨ ਮਾਂਹਿ ਜੋਈ
ਦੇਵਤਾ ਨ ਪਾਂਹਿ ਵਰ ਦੇਉਂ ਹਨੂੰਮਾਂਨ ਮਮ ਐਸੇ ਮਨ ਆਯੋ
ਹੈ ॥ ੫ ॥ ਮਨ ਹਰਖਾਇ ਸਿਰ ਨਜਾਇ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਸੁ ਬੋਲੇ

ਹਨੂਮਾਨ ਰਘੁਬੀਰ ਮੇਂ ਉਚਾਰ ਹੋਂ। ਸਿਮ੍ਰਤ ਸੁ ਤੇਰੋਨਾਮ
ਮਨ ਨ ਅਘਾਏ ਰਾਮ ਬਸੋ ਧਰ ਮਾਹੀ ਨਾਮ ਤੇਰੋ ਹੀ ਉਚਾ
ਰਹੋਂ। ਜੌ ਲੌ ਤੇਰੋ ਨਾਮ ਜਗ ਮਾਹਿ ਸੁਖ ਧਾਮ ਰਹੇ ਜੌਲੌ
ਰਾਮਚੰਦ ਮੈ ਕਲੇਵਰ ਸੁ ਧਾਰ ਹੌਂ। ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਈ ਰਘੁਬੀਰ
ਸੁਖਦਾਈ ਮੋਕੋ ਯਹੈ ਵਰ ਦੀਜੈ ਮਨਿ ਯਹੀ ਮੈਂ ਨਿਹਾਰ ਹੋਂ
॥੬॥ ਰਾਮ ਤਨੋਂ ਬਖਾਨ ਕਹਜੋ ਬੰਧਨ ਤੇ ਹਾਨ ਭਏ ਸੁਖ ਸੋਂ
ਸੁ ਰਹਜੋ ਯਹਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀਏ। ਕਲਿਪਕੇ ਅੰਤ ਕਪਿ ਸੰਤ
ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਮਿਲੇਂ ਪਾਇਗੋ ਸਾਯੁਜ ਮੇਂ ਨ ਸੰਸੇ ਕਛੁ ਧਾਰੀਏ।
ਫੇਰਿ ਤੂ ਭਵਾਨੀ ਤਾਹਿਂ ਜਾਨਕੀ ਬਖਾਨੀ ਜਾਹਿ ਬਸੇ ਹਨੂ
ਮਾਨ ਬਨ ਗਿਰ ਤਟ ਵਾਰੀਏ। ਭੋਗ ਜੇ ਅਪਾਰੀ ਸਭ ਜਾਹਿ
ਢਿਗ ਥਾਰੇ ਜਗ ਸੁਖ ਸੌਂ ਸੁ ਰਹੋ ਇਹ ਆਇਸ ਹਮਾਰੀਏ
॥੭॥ਐਸੇ ਰਾਮ ਸੀਯ ਤਿਹ ਭਾਖਿਓ ਬਨਾਇ ਜਬ ਈਸ਼ੁਰ
ਸਰੂਪ ਤਾਹਿਂ ਪੇਖਿ ਬਿਗਸਾਯੋ ਹੈ। ਕਰੀ ਪਦ ਬੰਦਨਾਂ ਸੁ
ਤਾਂਹਿ ਕਪਿ ਬਾਰਬਾਰ ਆਨੰਦ ਕੋ ਨੀਰ ਤਾਹਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ
ਆਯੋ ਹੈ। ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਹਨੂਮਾਨ ਧੀਰਜ ਮਹਾਂਨ ਧਰ ਤਪਕੇ
ਨਮਿਤ ਹਿਮਵੰਤ ਕੋ ਸਿਧਾਯੋ ਹੈ। ਜੋਰ ਦੋਊ ਹਾਥ ਰਘੁਨਾਥ
ਕੇ ਸਮੀਪ ਖਰੇ ਰਾਮਚੰਦ ਪੇਖ ਤਬ ਗੁਹਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ॥ ੮
॥ ਸਖੇ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਨਿਜ ਪੁਰ ਸੁਖ ਪਾਹੁ ਪੁਨਿ ਮੋਹਕੋ ਚਿਤਾਰੋ
ਧਰ ਮਾਂਹਿ ਮਨੁ ਲਾਇਕੈ। ਭੋਗ ਭੋਗੇ ਸੁਖਦਾਇ ਨਿਜ ਬਾਹੁ
ਕੈ ਮਿਲਾਇ ਪੁਨਿ ਅੰਤ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਮਾਂਹਿ ਮਿਲੋਗੇ ਸੁ ਆਇਕੈ।
ਐਸੇ ਤੂ ਬਖਾਨ ਤਿਹ ਅੰਬਰ ਮਹਾਂਨ ਦੀਏ ਭੂਖਨ ਅਪਾਰ

ਰਾਮ ਦਏ ਬਿਗਸਾਇਕੈ। ਰਾਮ ਗਰਿਲਾਯੋ ਪੁਨਿ ਘਰਿਕੋ ਸਿਧਾਯੋ ਗੁਹ ਦਯੋ ਹਰਿ ਗਿਆਨ ਰਾਜ ਦਯੋ ਹੈ ਬਧਾਇਕੈ ॥੯॥ ਔਰ ਜੇਈ ਬਾਨਰ ਆਯੁਧਜਾ ਸਿਰਦਾਰ ਆਏ ਰਾਮ ਪਟ ਭੂਖਨ ਸੁ ਸਬਕੋ ਪਹਿਰਾਏ ਹੈਂ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਔ ਵਿਭੀਖਨ ਆਮਾਤਨ ਸਮੇਤ ਸਭ ਰਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੁ ਪੂਜਕੈ ਮਨਾਏਹੈਂ। ਗਏ ਨਿਜ ਦੇਸ ਸਭ ਚੀਤ ਕੈ ਕਲੇਸ਼ ਹਰੇ ਰਾਮ ਸਨਮਾਨ ਪੇਖ ਮਨ ਬਿਗਸਾਏ ਹੈਂ। ਕਿਸਕੰਧਾ ਜਿਹ ਨਾਮ ਸੁਖ ਧਾਮ ਹੈ ਅਪਾਰ ਬਡੋ ਕਪਿਨ ਸਮੇਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਤਾਂ ਬਸਾਏ ਹੈਂ ॥ ੧੦ ॥ ਵਿਭੀਖਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ਰਾਜ ਪਾਇ ਅਰਿ ਹੀਨ ਰਾਮ ਪੂਜਿ ਅਬਿਖੇਖ ਜਾਇ ਲੰਕ ਮੈਂ ਬਸਾਯੋ ਹੈ। ਰਾਮ ਜਗ ਪਸਾਰੇ ਰਾਜ ਕਰਤ ਉਦਾਰੇ ਰਾਜ ਚਹੇ ਨਹਿ ਲਖਮਨ ਸੋਈ ਤੋ ਬੁਲਾਯੋ ਹੈ। ਜੁਵ ਰਾਜ ਟੀਕੋ ਤਿਨ ਭਾਲ ਮੈਂ ਸੁ ਦਯੋ ਨੀਕੋ ਲਖਮਨ ਮਨ ਰਾਮ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਲਗਾਯੋਹੈ। ਰਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੁ ਕਾਰਯ ਅਨੇਕ ਕਰੇ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ ਨਹਿ ਰੰਚ ਸੁ ਲਿਪਾਯੋ ਹੈ॥ ੧੧ ॥ ਕਰਤੱਤ ਤੇ ਬਿਹੀਨ ਰਾਮ ਰੰਚਕ ਬਿਕਾਰ ਨਾਹਿ ਆਪਨੇ ਆਨੰਦ ਰਾਮ ਸਦਾ ਬਿਗਸਾਇ ਹੈਂ। ਕਰੇ ਅਸਮੇਧ ਯਗਜ ਦੱਖਣਾ ਅਪਾਰ ਦਈ ਰਾਮ ਨਰ ਦੇਹਿ ਧਰ ਲੋਗਨ ਸਿਖਾਇ ਹੈਂ ॥ ਰਾਮ ਰਾਜ ਭਏ ਸਭਿ ਦੂਖ ਮਿਟ ਗਏ ਨਹਿ ਬਿਛੂਆ ਬਿਆਲਨ ਤੇ ਲੋਕ ਡਰਪਾਏ ਹੈਂ। ਨਾਹਿ ਬਜਾਧਿ ਡਰ ਭਯੋ ਜਬ ਰਾਮ ਰਾਜ ਕਯੋ ਪੁਨਿ ਚੋਰਨ ਕੋ ਨਾਹਿੰ ਡਰ ਪਾਪ ਨ ਕਮਾਇਹੈਂ॥ ੧੨ ॥ ਬ੍ਰਿਧਨ ਕੇ ਜੀਵਤ ਨ ਬਾਲ

ਜਗ ਮਾਹਿ ਮਰੈਂ ਰਾਘਵ ਕੀ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਰਾਮ ਜੱਸ ਗਾਏ ਹੈਂ । ਜੈਸੇ ਰੁਚਿ ਹੋਇ ਪੁਨਿ ਜਾਹੀਂ ਖਿਣਚਾਹਿ ਜਗ ਆਏ ਪੁਨਿ ਮੇਘ ਤਹਿ ਤੈਸੇਹੀ ਬ੍ਰਸਾਏਹੈਂ । ਬਰਣ ਸੁ ਆਸ੍ਰਮ ਕੇ ਗੁਨਨ ਸਮੇਤ ਭਏ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਰਾਮਕੀ ਸੁ ਧਰਮ ਕਮਾਏ ਹੈਂ । ਔਰ ਸਿਸ ਪੁਤ੍ਰਨ ਸਮਾਂਨ ਭਗਵਾਂਨ ਤਬ ਪ੍ਰਜਾ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰੈ ਬਡੋ ਜਸੁ ਪਾਏ ਹੈਂ ॥ ੧੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਰਾਮਜੀ ਸਭ ਲੱਖਣ ਤਨ ਧਾਰਿ । ਦਸਹਜਾਰ ਪੁਨਿ ਬਰਖ ਜਗ ਕੀਨੋ ਰਾਜ ਮੁਰਾਰਿ ॥ ੧੪ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਇਹੈ ਅਤਿ ਗੋਪ ਧਨੁ ਧਾਨੁਕੀ ਸਮ੍ਰਿਧ ਕਰੈ ਦੀਰਘ ਅਰੋਗ ਆਯੂ ਪੁੰਨਿ ਉਪਜਾਇ ਹੈਂ । ਪੁਨਿ ਅੱਧਜਾਤਮ ਸੁ ਨਾਮ ਹੈ ਪੁਰਾਣ ਜਗ ਔਰਨ ਕੀ ਕਹਾਂ ਮੁਖਿ ਆਦਿ ਸ਼ਿਵ ਗਾਏਹੈਂ । ਭਗਤਿ ਸਮੇਤ ਜੋਈ ਸੁਨੈਂ ਮਨ ਲਾਇ ਨਰ ਪਢੈ ਪੁਨਿ ਯਾਹਿ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਗਸਾਏਹੈਂ । ਕੋਟਿ ਪੁਨਿ ਪਾਤਕ ਮਿਟਾਇ ਤਿਹ ਤਾਹੀਂ ਖਿਨ ਵਾਂਛਤ ਅਪਾਰ ਫਲ ਲੋਕਮੈਂ ਸੁ ਪਾਏਹੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਧਨ ਅਭਿਲਾਖੀ ਮਨ ਬਾਛਤ ਸੋ ਪਾਇਧਨ ਸੁਨੈ ਜੋ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਮਨ ਕੋ ਲਗਾਇਕੈ । ਸੁਤਿ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੁਤਿ ਆਰਯ ਸੁ ਪਾਇ ਜਗ ਸੁਨੈਂ ਜੋ ਰਾਮਾਇਣ ਕੋ ਆਦਿ ਤੈ ਲਗਾਇਕੈ । ਭੂਪਤਿ ਜੋ ਸੁਨੈਂ ਕਰਿ ਜੋਰਕੈ ਰਾਮਾਇਣ ਕੋ ਸੰਪਦਾਸੁ ਪਾਇ ਅਰਿ ਪੁੰਜ ਰਣ ਘਾਇਕੈ ॥ ਬੈਰੀ ਨਾਹਿ ਜਿਨੈਂ ਤਾਹਿ ਉਰ ਮੈ ਡਰਾਇ ਸਭ ਦੁਖਿ ਮਿਟਿ ਜਾਹਿ ਬਿਜੈ ਬਸੈ ਭੁਜ ਆਇਕੈ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨੈ ਜੋਈ ਨਾਰਿ ਮਨ ਲਾਇਕੈ ਰਾਮਾਇਣ ਕੋ ਜੀ

ਵਤ ਸੁ ਹੋਇ ਸੁਤ ਜਗਮੇਂ ਸੁਹਾਇਹੈ । ਬੰਧਯਾ ਜਿ ਸੁਨੇਂ ਮਨਿ ਲਾਇ ਕੈ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਕਹੋਂ ਸਤ ਭਾਇ ਸੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੁ ਜਾਇਹੈ । ਸ਼੍ਰਧਾਕੇ ਸਮੇਤ ਜੇਈ ਸੁਨਤ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਮਤਸਰ ਡਾਰ ਉਰ ਕੋਪ ਨ ਬਸਾਇਹੈ । ਰਾਘਵਕੀ ਭਗਤਿ ਉਦਾਰ ਚਿਤ ਧਾਰਿਜਨ ਪਾਂਹਿ ਸੁਖ ਭਾਰੇ ਸਭ ਦੂਖ ਕੋ ਮਿਟਾਇ ਹੈ ॥ ੧੭ ॥ ਸੁਨਤ ਰਮਾਇਣ ਸੁ ਦੇਵਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਭ ਵਿੱਦਜਾ ਸਮਸ੍ਤ ਹੀ ਸੁ ਬਸੇ ਮਨ ਆਇ ਕੈ । ਸੰਪਦਾ ਸਮਸਤ ਸੁ ਬਸੇ ਘਰ ਆਇ ਤਿਸ ਸੁਨਤ ਰਮਾਇਨ ਜੋ ਆਦਿ ਤੇ ਲਗਾਇਕੈ । ਰੱਜ-ਸ੍ਵਲਾ ਜੇ ਨਾਰਿ ਸੁਨੇ ਪੂਰਣ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਬੈਠਕੈ ਇਕਾਗਰ ਸੁ ਰਾਮ ਮਨ ਲਾਇਕੈ । ਜੀਵੇ ਚਿਰ ਜੋਈ ਸੁਤ ਭੂਪ ਤਿਨ ਹੋਈ ਹੋਇ ਆਪਤੋ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਸੁ ਰਹੇ ਜਸ ਛਾਇਕੈ ॥ ੧੮ ॥ ਭਗਤਿ ਸਮੇਤ ਜੇਈ ਪੂਜਤ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਨੀਤ ਮਨੁ ਲਾਇ ਪੁਨਿ ਬੰਦਨਾ ਸੁ ਧਾਰਿਹੈਂ । ਪਦਜੋ ਪੁਰਾਤਨਹੈ ਬਿਸ਼੍ਨ ਸਨਾਤਨ ਕੋ ਪਾਂਹਿ ਜਨ ਤੇਈ ਪਾਪ ਪੁੰਜ ਕੋ ਨਿਵਾਰ ਹੈਂ । ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਜੋ ਸੁਨਤ ਸਮਸ੍ਤ ਜਨ ਹੋਹਿ ਸੋ ਇਕਾਗਰ ਸੁ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰ ਹੈਂ । ਰਾਮ ਸੁਖਧਾਮ ਤਿਨ ਪੂਰਣ ਸੁ ਕਾਮ ਕਰੇ ਹੋਹਿ ਪਰਸੰਨ ਰਾਮ ਬਡੇਹੀ ਉਦਾਰ ਹੈਂ ॥ ੧੯ ॥ ਰਾਮ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਜਬ ਤੁਸ਼੍ਰ ਭਏ ਬੇਦ ਔ ਮੁਨੀਸ਼ ਅਖਿਲਾਤਮਾ ਬਤਾਇ ਹੈਂ । ਧਰਮ ਪਦਾਰਥ ਸਕਾਮ ਮੋਖ ਜੋਈ ਜੋਈ ਚਾਹਿਤ ਸੁ ਲੋਕ ਫਲ ਸੋਈਸੋਈਪਾਇਹੈਂ । ਸੁਨਤ ਰਮਾਇਣ ਕੋ ਨੇਮ ਧਾਰ ਜੇਈ ਜਨ ਪੂਰਨ ਅਖੰਡ ਨਹਿੰ ਖੰਡ ਕਛੂ

ਪਾਇਹੈਂ। ਵਾਜਪੇਯ ਸੋਮ ਔ ਤੁਰੰਗ ਮੇਧ ਯਾਗਨ ਕੋ ਪਾਇ ਫਲ ਨੀਕੇ ਤਾਂਹਿ ਪਾਪ ਕੋ ਮਿਟਾਇਹੈਂ॥੨੦॥ ਕਲਪ ਕੋਟਿ ਅਘਕੋ ਬਿਨਾਸ ਖਿਨ ਮਾਂਹਿ ਕਰੇ ਆਯੁਖ ਅਰੋਗ ਸਭ ਦੇਵ ਬਿਗਸਾਇ ਹੈਂ। ਖੇਟ ਅਸਮਾਨ ਰਿਖ ਸੁਨੇ ਤੇ ਮਹਾਂਨ ਤੋਖ ਪਿਤਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਬਡੇ ਸੁਖ ਪਾਇਹੈਂ। ਅੱਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣ ਵਿਰਾਗ ਗਯਾਨ ਆਇਨ ਪੁਰਾਤਨ ਪੁਰਾਣ ਰਿਖ ਯਾਹੀ ਕੋ ਬਤਾਇ ਹੈਂ। ਪਠੰਤ ਔ ਸੁਣੰਤ ਜੇ ਲਿਖੰਤ ਹੈਂ ਹਿਮਾਲਜਾ ਸੁ ਮੇਟਿ ਅਘ ਭਾਰੀ ਭਵ ਫੇਰ ਨਹੀ ਆਇ ਹੈਂ॥ ੨੧॥ ਸੂਤ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੂਤ ਪੁੰਜ ਮਹੇਸੁ ਮਥੇ ਬਹੁਬਾਰ ਸੁ ਤਾਰਕ ਬ੍ਰਹਮ ਰਹੱਸ ਨਿਕਾਰੇ। ਜਗ ਤਾਰਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਰਾਮ ਅਹੇ ਇਹ ਭੂਤ ਪਤੀ ਮਨਮਾਹਿਂ ਬਿਚਾਰੇ। ਯਹਿ ਰਾਘਵ ਤੱਤ ਸੁ ਗੂਢ ਮਹਾ ਸਭ ਬੇਦਨ ਕੋ ਵਿਸ ਸਾਰ ਨਿਹਾਰੇ। ਰਿਖ ਮੰਡਲ ਜੂ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਧਰੋ ਯਹਿ ਪਾਰਬਤੀ ਪਤਿ ਸ਼ੰਭੂ ਉਚਾਰੇ॥੨੨॥ ਅਨੰਗਸੇਖਰਛੰਦ॥ ਮਿਲਾਇ ਕੋਟਿ ਕੀਸ ਜਾਂ ਪੁਟਾਇ ਨੀਰ ਸਿੰਧਕੋ ਲਰਾਇ ਬੀਰ ਧੀਰ ਜਾਹਿਂ ਕੀਨ ਸਮ ਘਾਨੀਯਾਂ। ਸੁ ਲੰਕ ਰਾਜ ਸੀਸ ਕਾਟਿ ਰਾਜ ਦਾਸ ਥਾਪਿਯੋ ਬਿਬਾਨ ਮੈਂ ਬਿਠਾਇ ਜਾਂਹਿ ਜਾਨਕੀ ਸੁ ਆਨੀਆ। ਸੁ ਦੇਵ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਹਿ ਗਾਹਿ ਪਾਸ ਕਿੰਨਰਾ ਲਏ ਸੁ ਜਾਹਿਂ ਰਾਜ ਫੇਰਿ ਤਾਤ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ॥ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਸੁ ਯੁੱਧਕਾਂਡ ਕੀ ਕਥਾ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਦਾਸ ਯਾਹਿ ਭਾਂਤਿ ਹੈ ਬਖਾਨੀਆਂ॥ ੨੩॥ ਇਤਿਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ

ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡੇ ਖੋੜਸਮੋ ਧਜਾਇ ਸਮਾਪਤੰ ॥ ੧੬ ॥ ਇਤਿ ਯੁੱਧ ਕਾਂਡ ਸੰਪੂਰਣੰ ॥ ੧੬ ॥

ਅਥ ਉਤੱਰ ਕਾਂਡ ਲਿਖਜਤੇ

॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਮਾਨਵ ਵੇਵ ਮਨੋਹਰਿ ਲੈ ਜਿਨ ਰਾਜ ਕਰੇ ਮੁਨਿ ਕੇ ਦੁਖ ਟਾਰੇ । ਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ ਭਜੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜਾਂ ਪਦਕੰਜ ਜੁਹਾਰੇ । ਕੀਟ ਪਤੰਗ ਵਿਹੰਗਮ ਔ ਗ੍ਰਹਿ ਗੋਧਕ ਸੇ ਸਗਲੇ ਜਿਨ ਤਾਰੇ । ਤਾਂ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਘਵਕੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਅਭਿ ਬੰਦ ਹਮਾਰੇ ॥ ੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਘੁਵੰਸ਼ ਤਿਲਕ ਜਯ ਰਾਮਜੀ ਕੌਸ਼ੱਲਜਾ ਸੁਖਿ ਧਾਮ । ਦਸ ਬਦਨ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਕੰਜ ਦ੍ਰਿਗ ਦਾਸਰਥੀ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ॥ ੨ ॥ ਪਾਰਬਤੀ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਕੌਸ਼ੱਲਜਾ ਨੰਦ ਵਧਾਵਣ ਹਾਰੇ । ਦਾਸਰਥੀ ਸ੍ਰੀਰਾਂਮ ਮੁਰਾਰੇ । ਰਾਵਣ ਲੌ ਰਾਖਸ਼ ਬਲ ਹਾਰੀ । ਹਨੇਰਾਂਮ ਰਣਭੂਮਿ ਮਝਾਰੀ ॥ ੩ ॥ ਬੈਠੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਮਾਂ । ਔਧਪੁਰੀ ਜਨਕੇ ਸੁਖ ਧਾਮਾਂ । ਮਾਯਾ ਮਾਨਵ ਦੇਹ ਬਨਾਯੋ । ਕਿਤਕ ਬਰਸ ਭੂ ਮਾਹਿੰ ਰਹਾਯੋ ॥ ੪ ॥ ਵੈ ਪਰਮਾਤਮ ਲੀਲ੍ਹਾ ਧਾਰੀ । ਮਾਨਵ ਦੇਹ ਕਥਿ ਪੁਨਿ ਡਾਰੀ । ਸ਼੍ਰਵਨ ਚਾਹਿ ਮੇ ਉਰ ਹਰਖਾਨੋ । ਰਾਮ ਕਥਾ ਭੂਮ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨੋ ॥੫॥ ਰਾਮ ਕਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਪਾਈ

। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਭਈ ਸੁਮੇ ਅਧਿਕਾਈ । ਭਗਵਨ ਮੋਹੁ ਅਨੁੱਗ੍ਰਹੁ ਧਾਰੇ। ਕਹੋ ਰਾਮਕੀ ਕਥਾ ਬਿਥਾਰੇ ॥੬॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰ ਸੁ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਬੈਠੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪਾਹੀਂ । ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਅਭਿ ਨੰਦਨ ਕਾਮ ॥ ਬਨਬਾਸੀ ਮੁਨਿ ਆਇ ਧਾਮ ॥ ੭ ॥ ਵਿਸਵਾਮਿੱਤ੍ਰ ਅਸਿਤ ਮੁਨਿ ਰਾਊ। ਕੰਨ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾਊ। ਰਵਿਸੀ ਦੁਤਿ ਦੁਰਬਾਸਾ ਆਏ ॥ ਭ੍ਰਿਗੁ ਅਰੁ ਅੰਗਰ ਦਊ ਸੁਹਾਏ ॥ ੮ ॥ ਕੱਸਪ ਵਾਮਦੇਵ ਪੁਨਿ ਜਾਂਨ । ਅੱਤ੍ਰੀ ਆਏ ਰਿਖੀ ਮਹਾਂਨ। ਸਪਤ ਰਖੀਸ਼ਰ ਅਮਲ ਸੁਹਾਏ। ਸਿੱਖਨ ਸਹਿਤ ਅਗਸ੍ਤ ਸੁ ਆਏ ॥ ੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਦ੍ਵਾਰਨ ਮੈਂ ਮੁਨਿ ਜਾਇ ਖਰੇ ਪੁਨਿ ਦ੍ਵਾਰਪ ਕੋ ਯਹਿ ਵਾਕ ਅਲਾਏ। ਰਾਮ ਮਹੀਪ ਸਮੀਪ ਕਹੋ ਸੁ ਖਰੇ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਬਾਹਰਿ ਆਏ। ਆਦਿ ਅਗਸ੍ਤ ਸੁ ਦੇਹਿ ਅਸੀਸ ਕਰੈ ਅਭਿ ਨੰਦਨ ਆਇਸੁ ਪਾਏ। ਦ੍ਵਾਰਪ ਜਾਇ ਸੁ ਰਾਘਵ ਕੀ ਢਿਗ ਪਾਰਬਤੀ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨਾਏ ॥ ੧੦ ॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਲੈਸੰਗ ਅਗਸ੍ਤ ਮੁਨੀਸ਼ੁਰ ਆਏ। ਪਾਵਕ ਸੇ ਤਨ ਤੇਜ ਦਿਸਾ ਤਮ ਦੂਰ ਮਿਟਾਏ। ਤਵ ਦੇਖਨ ਕੀ ਚਾਹ ਬਡੀ ਤਿਨ ਕੇ ਉਰਮਾਹੀ । ਧੀਰ ਬਡੇ ਮਤਿਮਾਨ ਖੜੇ ਰਿਖ ਦ੍ਵਾਰੇ ਮਾਹੀਂ । ਸੁਨ ਦ੍ਵਾਰਪ ਕੇ ਵਾਕ ਯਹਿ ਸੁ ਰਾਂਮ ਬਖਾਨੇ ਆਪ ਮੁਖ। ਅਬ ਰਤਨ ਭਵਨ ਮਹਿ ਪੂਜਕਰ ਮੁਨਿ ਗਨਿ ਲਜਾਵਹੁ ਯਥਾ ਸੁਖ ॥ ੧੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਾਮ ਮੁਨਿਨ ਕੌ ਪੇਖਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਸੀਘ੍ਰਰ ਉਠੇ ਜੋਰ ਕਰ ਤਬ ਹੀ

। ਅਰਘਾਦਿਕ ਪੂਜਾ ਬਹੁਕਰੀ। ਮੀਠੀ ਬਾਨੀ ਮੁਖੋਂ ਉਚਰੀ ॥ ੧੨ ॥ ਬਹੁਰ ਰਾਮ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕੀਨੇਂ । ਯਥਾ ਯੋਗ ਸਭ ਆਸਨ ਦੀਨੇਂ। ਬੈਠੇ ਮੁਨਿ ਗਨ ਤਾਹਿ ਹਰਖਾਇ। ਪੂਜੇਰਾਮ ਰਮਾਂ ਪਤਿ ਰਾਇ॥ ੧੩ ॥ ਪੂਛਜੋ ਰਾਮ ਅਨਾਮਯ ਤਾਂਹਿ। ਕੁਸਲ ਛੇਮ ਹੈ ਤਾਂ ਬਨ ਮਾਂਹਿ । ਮਹਾਂ ਬਾਹੁ ਰਘੁਨੰਦਨ ਥਾਰੇ । ਕੁਸਲ ਅਹੈ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇਸ ਮਝਾਰੇ॥ ੧੪ ॥ ਭਲਾ ਭਯਾ ਅਰਿ ਗਣ ਸਬ ਮਾਰੇ। ਰਾਮ ਸਿੰਘਾਸਨ ਆਜ ਨਿਹਾਰੇ॥ ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਜੋ ਰਾਜਾ। ਤਾਂ ਕੋ ਬਧਨਹਿ ਕਠਨ ਸੁ ਕਾਜਾ ॥ ੧੫ ॥ ਤੂੰ ਕਰ ਮੈਂ ਲੈ ਧਨਖ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਜਿਨ੍ਹੈਂ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਖਿਨ ਮੈਂ ਸਾਰੀ। ਭਲਾ ਭਯਾ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇ। ਰਾਵਣ ਲੌ ਜੋ ਹੁਤੇ ਬਿਕਾਰੇ ॥ ੧੬॥ ਮਹਾਂਬਾਹੁ ਹਰਿ ਰਾਂਵਣ ਜੋਈ ॥ ਤਾਂ ਬਧ ਸਹਿਜ ਕਠਨ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਮੇਘਨਾਦ ਕੋ ਬਧਥੋ ਜੋਈ। ਹੁਤੋ ਕਠਨ ਪਰ ਹੋਇਓ ਸੋਈ॥ ੧੭ ॥ ਕੁੰਭਕਰਨ ਲੌ ਖਲ ਬਲਵਾਂਨ। ਸੂਰ ਬਡੇ ਵਹਿ ਕਾਲ ਸਮਾਨ ॥ਅੰਤਕ ਪ੍ਰਤਿਮ ਬਾਂਣ ਤੈਂ ਮਾਰੇ। ਹਨੇਂ ਸਗਲ ਰਣ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰੇ ॥ ੧੮ ॥ ਹਮ ਕੋ ਅਭੈ ਦੱਖਣਾਂਦੀਨੀ। ਪੂਰਬ ਰਾਮ ਸੁ ਪੂਰਣ ਕੀਨੀਂ। ਅਰਿ ਸਿਬੂਹ ਸਗਲੋ ਤੈਂ ਮਾਰਾ। ਕ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਤ ਅਬ ਜੀਵਣ ਥਾਰਾ ॥ ੧੯॥ ਐਸੇ ਮੁਨਿਗਨ ਜਬੈ ਬਖਾਨਜੋ ॥ ਸੁਨਿਕੈ ਉਮਾਂ ਰਾਮ ਬਿਸਮਾਨਜੋ । ਬਿਸਮੈ ਮਾਨ ਜੋਰ ਦੁਊ ਹਾਥ। ਬੋਲਤ ਭੁਏ ਬਹੁਰ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ੨੦॥ ਰਾਵਣ ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਲੌ ਜੇਤੇ। ਜਿਨ੍ਹੇਂ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਖਿਨਮੈਂ ਤੇਤੇ। ਤਿਨਕੋ ਕਾ

ਹਿ ਉਲੰਘਨ ਕਰਹੇ। ਇੰਦ੍ਰਜੀਤ ਜੱਸ ਕਾਹਿ ਬਿਥਰਹੇ ॥੨੧
॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਰਘੁਵਰਕੀ ਬਾਨੀ। ਬੋਲੇ ਕੁੰਭਯੋਨਿ ਰਿਖਿ
ਗਯਾਨੀ। ਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਤ ਤਿਨ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ। ਸੁਨਿਰਾਜਨ
ਅਬ ਕਹੋ ਮੁਰਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਮੇਘ ਨਾਦ ਰਾਵਣ ਬਿਰਤਾਂਤ।
ਭਾਖੋਂ ਸਗਲ ਸੁਨੋ ਏਕਾਂਤ। ਜਨਮ ਕਰਮ ਜੈਸੇ ਵਰ ਦਾਨ।
ਸਭ ਸੰਖੇਪ ਤੇ ਕਰੋਂ ਬਖਾਂਨ ॥੨੩॥ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਸਤਿ ਯੁਗ ਮੈਂ
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਭਇਏ ਪੁਲਸਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਤਧਾਮ। ਮੇਰ ਸਮੀਪ
ਗਯੋ ਮਤਿਮਾਨ। ਤਪਕੇ ਕਾਜ ਪੁਲਸਤ ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥
ਤ੍ਰਿਣਬ੍ਰਿੰਦ ਆਸ੍ਰਮਕੇ ਮਾਂਹੀ। ਮੁਨਿ ਨਿਵਾਸ਼ ਕੀਏ ਬਨ ਮਾਂਹੀ
। ਮਹਾ ਤੇਜ ਤਪਸਾ ਅਤਿ ਧਾਰੀ। ਜਲ ਅਹਾਰ ਮੁਖ ਬੇਦ
ਉਚਾਰੀ ॥੨੫॥ ਦੇਵ ਗੰਧ੍ਰਬ ਕੰਨਿਆ ਜੇਤੀ। ਤਾਂ ਬਨ ਮਾਂਹਿ
ਸੁ ਆਵੇਂ ਤੇਤੀ। ਨਾਚੇਂ ਹਸੇਂ ਊਚ ਸੁਰਗਾਵੇਂ। ਕੇਲ ਕਰੇਂ ਬਹੁ
ਬਾਦ ਬਜਾਵੇਂ ॥ ੨੬ ॥ ਪੁਲਸਤ ਰਿਖੀਸੁਰ ਕੋ ਤਪਜੋਈ।
ਤਾਮੈ ਕਰੇਂ ਬਿਘਨਿ ਅਤਿਸੋਈ। ਭਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਉਰ ਰਿਖਕੇ ਭਾਰਾ
॥ ਤਿਨ ਮੁਖਤੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰਾ ॥੨੭॥ ਮੇਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਖੈ
ਜੋ ਹੋਈ। ਧਾਰੇ ਗਰਭ ਕੰਨਿਯਾ ਸੋਈ। ਯਹ ਸੁਨ ਸ੍ਰਾਪ ਭਈ
ਭੈਮਾਂਨ। ਆਹਿ ਨ ਕੰਨਯਾਂ ਤਾਂ ਅਸਥਾਂਨ ॥ ੨੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਤ੍ਰਿਣਬਿੰਦੁ ਰਿਖ ਰਾਜ ਕੀ ਕੰਨਯਾ ਸੁਨਯੋ ਨ ਸੋਇ। ਮੁਨਿ
ਆਗੇ ਬਿਚਰਤ ਭਈ ਪੇਖਤ ਨਿਰਭਯ ਹੋਇ ॥ ੨੯ ॥
ਚੌਪਈ ॥ ਪਾਂਡਰ ਵਰਣ ਸੁ ਤਾਂਕੋ ਭਯੋ । ਭਈ ਵਿਰੂਪ
ਗਰਭ ਨਿਰਮਯੋ । ਦੇਹ ਵਿਵਰਣ ਪਿਖੀ ਤਿਨ ਜਬਹੀਂ।

ਗਈ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਛੁਰੀ ਸੁ ਤਬਹੀ॥੩੦॥ਤ੍ਰਿਣਵਿੰਦੁ ਨਿਜ
ਸੁਤਾ ਨਿਹਾਰੀ। ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਤਪ ਜਾਂਹਿ ਅਪਾਰੀ। ਵਿਗਯਾਨ
ਚਖਸੁ ਤਿਨ ਧਾਰਯੋ ਧਿਆਨ। ਮੁਨਿ ਕ੍ਰਿਤ ਸਗਲ ਸੁ ਤਾਹਿ
ਪਛਾਂਨ॥੩੧॥ ਬਹੁਰ ਪਿਤਾ ਕੰਨਯਾ ਸੰਗਲਈ। ਬਿਧਵਤ
ਜਾਇ ਪੁਲਸਤਹਿ ਦਈ। ਕੰਨਯਾ ਕਾ ਮੁਨਿ ਕਰ ਗਹਿ ਲੀਨੋ
। ਅੰਗੀਕਾਰ ਉਚਾਰਣ ਕੀਨੋ ॥ ੩੨ । ਪ੍ਰੀਤ ਭਯੋ ਪਿਖ
ਟੈਹਲ ਪਰਾਇਨ। ਬੋਲਯੋ ਮੁਨਿ ਕਰੁਣਾ ਕੋ ਆਇਨ। ਦੋਨੋਂ
ਵੰਸ ਵਧਾਵਹਿ ਜੋਈ। ਦੇਉਂ ਪੂਤ ਇਕ ਤੋਕੋ ਸੋਈ ॥ ੩੩ ॥
ਤਬ ਕੰਨਯਾ ਇਕ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁ ਪਾਯੋ। ਦਯੋ ਪੁਲਸਤ ਮਹਾਸੁਖ
ਦਾਯੋ। ਵਿਸ਼੍ਰਵਾਇਤਿ ਰਾਖਯੋ ਤਿਂਹ ਨਾਮਾ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ
ਤਪਕੋ ਧਾਮਾ॥੩੪॥ ਤਬ ਤਾਂ ਸੀਲ ਧਰਮ ਕੋ ਪੇਖਾ। ਭਾਰ
ਦੁਆਜ ਮੁਨਿ ਜਾਨ ਬਸੇਖਾ। ਭਾਰ ਦੁਆਜ ਨਿਜ ਕੰਨਯਾ ਦਈ
। ਵਿਸ੍ਰਵਾਮੁਨ ਆਦਰ ਕਰ ਲਈ॥ ੩੫ ॥ ਤਾਂ ਮੈ ਤਿਨ
ਇਕ ਸੁਤ ਉਪਜਾਯੋ। ਪੋਲਸਤ ਲੋਕ ਮੈਂ ਪਰਮ ਸੁਹਾਯੋ।
ਪਿਤਾ ਤੁੱਲਵੈ ਸ਼੍ਰਵਣ ਸੁ ਭਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾ ਅਨ ਮੋਦਨ ਦਯੋ
॥ ੩੬ ॥ ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਤਾਨੇ ਤਪਕੀਨੋ। ਬਿਰੰਚ ਪ੍ਰਸਿਨ ਹੋ
ਇ ਵਰਦੀਨੋ। ਧਨਾਧੱਖ ਤਾਕੋ ਬਿਧ ਕਯੋ। ਪੁਸ਼ਪਕ ਔਰ
ਬਿਬਾਨਹਿ ਦਯੋ॥੩੭॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਵਰਹਿ ਕੁਬੇਰਹਿ ਪਾਯੋ
॥ ਪਿਤਾ ਨਿਹਾਰਣ ਕੇ ਹਿਤ ਆਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਯੋ ਵਿਮਾਨ
ਸੁ ਜੋਈ। ਤਾਂ ਮੈ ਚਢਿਪੁਨਿ ਆਯੋ ਸੋਈ॥੩੮॥ ਆਇ ਪਿਤਾ
ਪਦ ਮੈ ਸਿਰ ਧਰਿਯੋ। ਤਪਕੋ ਬਲਹਿ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰਿਯੋ।

ਪਿਤਾ ਬਿਧਾਤਾ ਵਰ ਮਮ ਦਦੇ । ਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਨ ਤਾਂਹਿ ਬਤਏ ॥ ੩੯ ॥ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਭਾਖੋ ਸੋਈ । ਜਹਾਂ ਨ ਹਿੰਸਾ ਕਾਹੂੰ ਹੋਈ । ਪਿਤਾ ਬਹੁਰ ਤਿਨ ਭਾਖਿਜੋ ਰਾਮ । ਪੁਰੀ ਅਹੇ ਇਕ ਲੰਕਾ ਨਾਂਮ ॥ ੪੦ ॥ ਦੈਤਨਕੇ ਵਹੁ ਵਾਸ ਨਮਿੱਤਾ । ਵਿੱਸੁ ਕਰਮਾ ਨੇ ਰਚੀ ਸੁਚਿੱਤਾ । ਨਾਰਾਇਣ ਕੇ ਡਰ ਲੰਕਾ ਤਿਆਗੀ । ਦੈਤ ਗਏ ਸੁ ਰਸਾਤਲ ਭਾਗੀ ॥੪੧॥ ਦੁਹਪਰ ਧਰਖ ਪੁਰੀ ਵਹੁ ਆਇ । ਸਾਗਰ ਮੱਧ ਵੈਰ ਡਰਨਾਹਿ । ਤਹਾਂ ਵਾਸ ਤੁਮ ਨੀਕੇ ਕਰੋ । ਔਰ ਨ ਸਾਧੇ ਮਤ ਉਰ ਡਰੋ॥੪੨॥ ਐਸੇ ਸੁਨ ਨਿਜ ਪਿਤਕੀ ਬਾਨੀਂ । ਬਸੇ ਤਾਂਹਿ ਮੈਂ ਧਨਦ ਭਵਾਨੀ । ਚਿਰੁ ਤਿਹਿ ਬਸਜੋ ਬਹੁਤਸੁਖ ਪਾਯੋ । ਪਿਤਾ ਤਾਂਹਿ ਪਿਖਿ ਅਤਿ ਹਰਖਾਯੋ ॥ ੪੩ ॥ ਸੁਮਾਲੀ ਨਾਮ ਦੈਤ ਬਲ ਧਾਰੀ । ਬਹੁਰੋ ਆਯੋ ਧਰਣਿ ਮਝਾਰੀ । ਪਿਸਤਾਸੀ ਵਹੁ ਨਿਕਸ ਪਤਾਲ । ਮਿਰਤ ਲੋਕ ਮੈ ਫਿਰੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੪੪ ॥ ਕੰਨਜਾ ਅਪਨੀ ਸੰਗ ਸੁ ਲੀਨੀ । ਮਨੋ ਅਹੇ ਪਦਮਾ ਰਸ ਭੀਨੀ । ਤਬੈ ਸੁਮਾਲੀ ਧਨਦ ਨਿਹਾਰਾ । ਫਿਰੇ ਬਿਬਾਨ ਤੇਜ ਅਤਿ ਭਾਰਾ ॥ ੪੫ ॥ ਸਭ ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਹਿਤ ਉਰਧਾਰ । ਕਰਤ ਭਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰ । ਕੈਕਸੀ ਨਾਮ ਕੰਨਜਾ ਆਹਿ । ਤਾਂ ਕੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨ ਭਾਖਿਯੋ ਤਾਹਿ ॥੪੬॥ ਵਿਵਾਹ ਕਾਲ ਪੁਤ੍ਰੀ ਤੇ ਭਯੋ । ਯੋਬਨ ਤੇ ਤਨਮੈਂ ਨਿਰਮਯੋ । ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਡਰਾਹੀ । ਯਾਤੇ ਬਰੀ ਨਹਿ ਤੋਹਿ ਵਰਾਹੀਂ ॥੪੭॥ ਬ੍ਰਹਮ ਕੁਲੰਦ ਭਵ ਮੁਨਿ ਤਪ ਧਾਮਾ । ਵਿਸਰਵਾਇਨ ਭਾਖੇ ਨਾਮਾ । ਯਾਕੋ ਵਰੋ

ਆਪ ਤੁਮ ਜਾਈ। ਹੋਵੇਂਗੇ ਸੁਤਿ ਬਲ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੪੮॥ ਧਨਦ ਸਮਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਅਤਿ ਧਾਰੇ। ਹੋਵੇਂਗੇ ਸੁਭ ਸੁਤਾ ਤੁਮਾਰੇ। ਕੈਨਜਾ ਮੁਖਤੇ ਤਥਾ ਬਖਾਨਿ। ਗਈ ਜਹਾਂ ਮੁਨ ਆਹਿਮਹਾਂਨ ॥ ੪੯ ॥ ਆਗੇ ਖੜੀ ਅਧੋ ਦ੍ਰਿਗ ਦੋਊ। ਲਿਖੇ ਧਰਣ ਪਦ ਨਖ ਸੋਂ ਸੋਊ। ਪੂਛਤ ਭਯੋ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਤਾਂਹੀ। ਕੌਨ ਕੈਨਜਾਂ ਤੂੰ ਬਨਮਾਂਹੀ॥੫੦॥ਕੈਨਜਾ ਸਾਂਜੁਲ ਕੀਨਬਖਾਂਨ। ਧਯਾਨ ਧਾਰਿ ਮੁਨਿ ਲੇਹੁ ਪਛਾਨ। ਤਬ ਮੁਨਿ ਧਿਆਨ ਧਾਰ ਸਭ ਜਾਂਨ। ਕੀਨੋ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਏਹ ਬਖਾਨ ॥ ੫੧ ॥ ਤੇ ਅਭਿਲਾਖਾ ਮੈਂ ਸਭ ਪਾਈ। ਮੋਤੇ ਸੁਤ ਤੂੰ ਚਹੇਂ ਉਪਾਈ। ਦਾਰੁਣ ਸਾਂਝੇ ਵੇਲਾ ਆਈ। ਸੁਤ ਅਭਿਲਾਖਾ ਰੂਪ ਸੁਹਾਈ॥ ੫੨ ॥ ਦਾਰੁਣ ਦੋ ਸੁਤ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਭਾਰੀ। ਹੋਵੇਂਗੇ ਤੇ ਉਦਰ ਮਝਾਰੀ। ਕੈਨਜਾਮੁਨਿ ਸਰਦੂਲ ਅਲਾਇ। ਤੋਤੇ ਯਾ ਬਿਧਿ ਕੇ ਸੁਤ ਪਾਏ ॥ ੫੩ ॥ ਤਬ ਤਾਂਕੋ ਮੁਨਕੀਯੋ ਬਖਾਨ। ਪਸਚਮ ਸੁਤ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਮਤਿਮਾਨ। ਮਹਾਂ ਭਾਗਵਤ ਜੱਸ ਕੋ ਆਇਣ। ਰਾਮ ਭਗਤਿ ਮੈ ਪਰਮ ਪਰਾਇਣ। ੫੪ ॥ ਐਸੇ ਮੁਨਿਵਰ ਭਾਖਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਕਾਲ ਪਾਇ ਸੁਤ ਉਪਜੇ ਤਬਹੀ। ਪ੍ਰਥਮੈ ਰਾਵਣ ਭਯੋ ਮਹਾਨ। ਬੀਸ ਭੁਜਾ ਦਸ ਸਿਰ ਪਹਿਚਾਨ ॥ ੫੫ ॥ ਰਾਵਣ ਭਯੋ ਭਵਾਂਨੀ ਜਬਹੀ। ਭਯੋ ਭੂਕੰਪ ਜਗਤ ਮੈਂ ਤਬਹੀ। ਜਗਤ ਬਿਨਾਸ਼ਨ ਕਾਰਣ ਜੇਈ।ਭਏ ਨਮਿੱਤ ਅਖਲ ਪੁਨਿ ਤੇਈ॥ ੫੬ ॥ ਕੁੰਭਕਰਣ ਪੁਨਿ ਜਯੋ ਮਹਾਂਨ। ਜਾਂਕੋ ਦੇਹ ਪਹਾਰ ਸਮਾਨ। ਉਪਜੀ ਰਾਵਣ ਬਹਿਨ ਸਹੋਦਰ। ਸੂਪਨਖਾ ਭਹਿ

ਨਾਮ ਮਹੋਦਰ॥ ੫੭ ॥ ਬਹੁਰ ਵਿਭੀਖਣ ਜਨਮ ਸੁ ਪਾਯੋ।
ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਪਰਮ ਸੁਹਾਯੋ। ਕਰਮ ਪਰਾਇਣ ਨੇਤ ਅਹਾਰ
। ਨਿਸ ਦਿਨ ਬੇਦ ਸੁ ਪੜ੍ਹੇ ਉਦਾਰ ॥ ੫੮ ॥ ਕੁੰਭ ਕਰਨ
ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਜੋਈ ॥ ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ ਖਾਇ ਦੁਜਾਤੀ ਸੋਈ। ਰਿਖਿ
ਸਿਬ੍ਰਹੁ ਜਿਹ ਠੌਰ ਨਿਹਾਰੇ। ਦਾਰੁਣ ਤਾਂਹਿ ਪਕਰ ਮੁਖ ਡਾਰੇ॥
੫੯॥ ਰਾਵਣ ਭਯੋ ਮਹਾ ਬਲਧਾਰੀ। ਲੋਕਨ ਕੋ ਡਰੁ ਦੇਵੇ
ਭਾਰੀ। ਰਾਵਣ ਜੀਵਨ ਰੋਗ ਸਮਾਨ। ਲੋਕ ਨਾਸ਼ ਹਿਤ ਵਧੇ
ਮਹਾਨ ॥੬੦॥ ਸਭ ਕੇ ਉਰਮੈ ਅਰਥ ਸੁ ਜੋਈ। ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ
ਖਾਇ ਦੁਜਾਤੀ ਸੋਈ। ਵਿਗਜਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਾਖੀ ਤੂ ਆਹਿ
। ਬਸੇ ਸਰਬ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਮਾਂਹਿ॥ ੬੧ ॥ ਤੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਿਰ
ਮਲ ਰੂਪ। ਨਿੱਤ ਉਦਿੱਤ ਹੈ ਤੋਹਿ ਸਰੂਪ। ਤੇ ਲੀਲਾ ਮਨੁਜਾ
ਕ੍ਰਿਤ ਧਾਰੀ। ਨਿਜ ਮਹਿਮਾ ਗੁਣ ਮਾਇ ਮੁਰਾਰੀ ॥ ੬੨॥
ਲੀਲਾਵਤ ਤਵ ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਮੋਹੀ। ਰਾਖਸ਼ ਜਨਮ ਕਹਯੋ ਮਮ
ਡੋਹੀ। ਕੇਵਲ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ । ਮੈਂ ਜਾਨੋ ਜੋ ਅਹੈ
ਉਦਾਰਾ ॥੬੩॥ ਅਨੰਤ ਅਚਿੰਤ ਸ਼ਕਤਿ ਚਿਤ ਰੂਪ। ਅਜ
ਅਖਰ ਵਿਦਤਾਤਮ ਰੂਪ। ਤੂ ਨਿਜ ਰੂਪ ਪਰਾਇਣ ਦੇਵ।
ਗੂਢ ਅਹੇ ਜਗ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ॥ ੬੪ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤੇਰੀ
ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਫਿਰੋਂ ਜਗ ਮੈ ਸੁਖੀ ਮੁਰਾਰਿ। ਔਰ ਸੁ ਫੋਕਟ
ਧਰਮ ਹੈਂ ਤੇਰੋ ਸਿਮਰਣ ਸਾਰ ॥ ੬੫ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ
ਭਾਂਤਿ ਕਹਯੋ ਮੁਨਿ ਜਾਂ ਗਿਰਜਾ ਤਬ ਆਪ ਰਘੂਤਮ ਵਾਕ
ਅਲਾਇਏ। ਮਨਵੰਸ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸੁ ਕੀਰਤ ਜਾ ਘਟਿਕੇ ਸੁਤ ਕੇ

ਹਸਿ ਰਾਮ ਬਤਾਏ। ਇਹ ਮਾਇਕ ਹੈ ਸਭ ਜੋ ਪਿਖੀਏ ਜਨ ਹੋਇ ਅਨੰਦ ਸੁ ਮੈਂ ਜਸੁਗਾਏ। ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਮੈਂ ਜਗ ਗਾਇਨ ਜੋ ਖਿਣ ਏਕ ਬਿਖੈ ਸਭ ਪਾਪ ਮਿਟਾਏ ॥੬੬॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉਤਰ ਕਾਂਡੇ ਪ੍ਰਥਮੋ ਧਿਆਇ ॥੧॥

॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਅਗਸਤ ਬਖਾਨੇ ਰਾਮ ਕੋ ਗਿਰਜਾ ਕਹੇ ਮਹੇਸ਼। ਸੂਤ ਬਖਾਨੇ ਰਿਖਿਨ ਕੋ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੧॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚੁ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਹੁਰ ਧਨੇਸ਼ੁਰ ਦੇਵ ਕੁਬੇਰ। ਕਿਸੀ ਕਾਲ ਤਹਿੰ ਆਯੋ ਫੇਰ। ਪੁਸ਼ਪਕ ਮਾਹਿ ਅਰੂਢ ਸੁਹਾਯੋ। ।ਪਿਤ ਪੇਖਨ ਹਿਤ ਸੋ ਤਹਿ ਆਯੋ ॥੨॥ ਕੈਕਸੀ ਤਾਂ ਕੋ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰਾ। ਆਹਿ ਮਹੋਜਾ ਤੇਜ ਅਪਾਰਾ। ਪੁਨ ਸਮੀਪ ਵਹੁ ਸੁਤ ਕੇ ਗਈ। ਰਾਵਣ ਕੋ ਇਮ ਭਾਖਤ ਭਈ ॥੩॥ ਪੂਤ ਧਨੇਸ਼ਰ ਦੇਵ ਨਿਹਾਰੋ। ਜੁਲਤ ਤੇਜ ਦਸ ਦਿਸ ਉਜਜਾਰੋ। ਤੂੰ ਪੁਨ ਜਾਂ ਬਿਧਿ ਐਸੇ ਹੋਈ। ਤੈਸੋ ਯਤਨ ਕਰੋ ਸੁਤ ਕੋਈ ॥੪॥ ਸੁਨ ਰਾਵਣ ਉਰ ਰੁਖ ਬਹੁ ਮਾਨ। ਬੇਗ ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ ਕਰੀ ਮਹਾਨ। ਧਨਦ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕ ਵਾ ਮਾਇ। ਹੋਵੌਂ ਬੇਗ ਸੰਤਾਪ ਮਿਟਾਇ ॥੫॥ ਸੁਬ੍ਰਤ ਮਾਤ ਪਿਖੇ ਤਤਕਾਲ। ਐਸੇ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖ ਬਿਸਾਲ। ਦੁਸ ਕ੍ਰਿਤ ਤਪ ਕਰਣੋ ਉਰ ਮਾਨ। ਉਠਜੋ ਸੁ ਰਾਵਣ ਸੂਰ ਮਹਾਨ ॥੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਫਲਕੇ ਸਿਧਿ ਨਿਮਿਤ ਪੁਨ ਰਾਵਣ ਸਾਨੁਜ ਬੀਰ। ਤੀਰਥ

ਗੇ ਕਰਣੰ ਗਯੋ ਲਗੇ ਕਰਨ ਤਪ ਧੀਰ ॥੭॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਨੇਮ ਸੁਧਾਰ। ਲਾਗੇ ਤਪਸਾ ਕਰਣ ਉਦਾਰ। ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਤਪ ਘੋਰ ਸੁ ਕਰਿਯੋ। ਲੋਕਨ ਕੋ ਬਹੁ ਤਾਪ ਬਿਥਰਯੋ॥੮॥ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਬਲਵਾਂਨ। ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਤਪ ਕਰਯੋ ਮਹਾਂਨ। ਧਰਮ ਸਰੂਪ ਵਿਭੀਖਣ ਜੋਈ। ਸੱਤ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ ਸੋਈ॥੯॥ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਤਪਧਾਰ। ਠਾਢੇ ਭਯੋ ਏਕ ਪਦਧਾਰ। ਰਾਵਣ ਕਰੀ ਤਪੱਸਯਾ ਜੋਈ। ਅਬ ਸੁਨੀਯੇ ਉਰ ਨੀਕੇ ਸੋਈ ॥੧੦॥ ਦਿਬ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਤਪ ਧਾਰਾ। ਰਹਯੋ ਇਕੰਤ ਨ ਕੀਨ ਅਹਾਰਾ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪੂਰਨ ਭਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਕਾਟਿ ਸੀਸ ਹੋਮਯੋ ਤਿਨ ਤਬ ਹੀਂ॥੧੧॥ ਨਵ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਇਵ ਗਯੋ। ਨਵ ਸਿਰ ਕਾਟਿ ਸੁ ਹੋਮਤ ਭਯੋ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਜਬ ਆਯੋ। ਰਾਵਣ ਤੋ ਮਨਮੈਂ ਬਿਗਸਾਯੋ ॥੧੨॥ ਕਾਟਨ ਲਗੋ ਦਸਮ ਸਿਰ ਜਬਹੀਂ। ਆਪ ਪ੍ਰਜਾ ਪਤਿ ਆਏ ਤਬਹੀਂ। ਪੂਤ ਪੂਤ ਦਸ-ਕੰਠ ਉਦਾਰ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਇਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥੧੩॥ ਵਰ ਮਾਂਗੋ ਉਰ ਚਾਹੋ ਜੋਈ। ਦੇਉਂ ਪੂਤ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਸੋਈ। ਰਾਵਣ ਯਾ ਬਿਧਿ ਜੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ। ਹਰਖ ਭਯੋ ਉਰ ਬਚਨ ਅਲਾਯੋ॥੧੪॥ ਜੌ ਤੁਮ ਹੋ ਵਰ ਦੇਵਣ ਹਾਰੇ॥ ਅਮ੍ਰਿਤ ਤੁਮ ਮਮ ਦੇਹੁ ਉਦਾਰੇ। ਨਾਗ ਸੁ ਪਰਣ ਸੁਰਾ ਸੁਰ ਜੇਤੇ। ਮੋਕੋ ਮਾਰ ਸਕੈ ਨਹਿੰ ਤੇਤੇ॥੧੫॥ ਮਾਨਵਹੈਂ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ॥ਮੇਰੇਆਗੇ ਤ੍ਰਿਣ ਸਮ ਸੋਈ।ਯਾਬਿਧ ਰਾਵਣ ਵਰਹਿ ਸੁ

ਨਾਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾਕੋ ਤਥਾ ਅਲਾਯੋ ॥੧੬॥ ਪੁਨਿ ਕਮਲਾ-
ਸਨ ਭਾਖਯੋ ਏਹੀ। ਅਗਿਨ ਮਾਂਹਿ ਸਿਰ ਹੋਮੇ ਜੇਈ। ਪੂਰਬ
ਜਨੋਂ ਉਪਜੇਂਗੇ ਤੇਈ। ਪੁੰਗਵ ਅਸੁਰ ਸੁਜਾਨੋਂ ਏਈ ॥ ੧੭ ॥
ਰਾਵਣ ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਬਖਾਨ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਜਾ ਪਤਿ ਦੇਵ
ਮਹਾਂਨ। ਵਿਭੀਖਣ ਕੀ ਢਿਗ ਗਯੋ ਸੁ ਜਬਹੀ। ਵਿਭੀਖਨ
ਕਰੀ ਬੰਦਨਾਂ ਤਬਹੀ ॥੧੮॥ ਤਬ ਬ੍ਰਹਮਾ ਇਹ ਬਚਨ ਉ
ਚਰਿਯੋ। ਵਿਭੀਖਨ ਵਸਤ ਤੋਹਿ ਤਪ ਕਰਿਯੋ। ਧਰਮ ਨਮਿਤ
ਬਡੋ ਤਪ ਧਾਰਾ। ਤੂ ਜਗ ਮੈ ਹੈਂ ਪਰਮ ਉਦਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥
ਅਭਿਮਤ ਤੋਕੋ ਹਿਤਵਰ ਜੋਈ। ਮਾਂਗਉ ਪ੍ਰਭ ਦੇਉਂ ਤਵ ਸੋਈ
। ਵਿਭੀਖਨ ਪਦ ਬੰਦਨ ਪੁਨਿ ਧਾਰੀ। ਕਰਿ ਅੰਜੁਲ ਪੁਨਿ
ਕੀਨ ਉਚਾਰੀ ॥ ੨੦ ॥ ਦੇਵ ਸਦਾ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਜੋਈ। ਧਰਮ
ਮਾਹਿਂ ਦ੍ਰਿਢ ਨੀਕੇ ਹੋਈ। ਅਧਰਮ ਮਾਹਿਂ ਰੁਚ ਕਦੇ ਨ ਧਾਰੇ
। ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਰਹੋਂ ਸੁ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ ॥ ੨੧ ॥ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਪ੍ਰਜਾਪਤ ਧੀਰ। ਕਹਯੋ ਵਿਭੀਖਣ ਕੋ ਰਘੁਬੀਰ। ਧਰਮਸੀਲ
ਤੂ ਹੈ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਹੋਵੇਗੋ ਤੈਸੋ ਭਵਮਾਹੀਂ ॥ ੨੨ ॥ ਬਿਨ
ਮਾਂਗੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਜੋਈ। ਤੋਕੋ ਦਯੋ ਵਿਭੀਖਣ ਸੋਈ। ਕੁੰਭ
ਕਰਣ ਕੋ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨਯੋ। ਮਾਂਗੋ ਵਰ ਜਾਂ ਹਿਤ ਤਪੁ ਠਾਨਯੋ
॥ ੨੩ ॥ ਬਾਂਨੀ ਤਾਂ ਮੁਖ ਮਾਹਿਂ ਸਮਾਨੀਂ। ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਇਹ
ਕੀਨ ਬਖਾਂਨੀ। ਖਸ੍ਟਮਾਸ ਸੋਵੋਂ ਜਗ ਮਾਹੀਂ। ਭੋਜਨ ਕਰੋਂ ਸੁ
ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੨੪ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾਂਕੋ ਤਥਾ ਬਖਾਨਯੋ
। ਦੇਵਨ ਸਹਿਤ ਹਰਖ ਉਰਮਾਨਯੋ। ਨਿਕਸ ਸੁਰਸ੍ਵਤੀ ਤਾਂ

ਮੁਖ ਗਈ। ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਵਹਿ ਜਾਵਤ ਭਈ ॥੨੫॥ ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਕੁੰਭ ਕਰਣ ਥੋ ਜੋਈ। ਚਿੰਤਤ ਭਯੋ ਦੁਖਤ ਉਰ ਹੋਈ। ਬਲੀ ਬਿਧਾਤਾ ਕੀ ਬਿਧ ਆਹਿ। ਅਨਿੱਛਾ ਤੇ ਨਿਕਸਿਓ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ॥੨੬॥ ਦੁਹਿਤ੍ਰਨ ਕੋ ਵਰ ਲਬਧ ਪਛਾਂਨ। ਸੁ ਮਾਲੀ ਨਾਮ ਦੈਤ ਬਲਵਾਨ। ਪ੍ਰਹਸੁ ਆਦਿ ਕੋ ਸੰਗ ਲਜਾਯੋ। ਪਤਾਲ ਲੋਕ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਯੋ ॥੨੭॥ ਰਾਵਣ ਕੋ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਲਗਾਯੋ। ਵਚਨ ਸੁ ਮੁਖਤੇ ਏਹ ਅਲਾਯੋ। ਭਲਾ ਭਯਾ ਸੁਤ ਤੈਂ ਵਰ ਪਾਇ। ਵਾਂਛਤ ਮੋਹਿ ਮਨੋਰਥ ਆਏ॥ ੨੮ ॥ ਜਾਂ ਕੇ ਭਯ ਕਰ ਲੰਕਾ ਤਜਾਗੀ। ਗਏ ਰਸਾਤਲ ਮੈਂ ਹਮ ਭਾਗੀ। ਮਹਾਂ ਬਿਸ਼ਨ ਕੋ ਡਰ ਥੋ ਜੋਈ। ਭਯੋ ਨਿਵਿਰਤ ਮਹਾਂ ਭੁਜ ਸੋਈ॥ ੨੯ ॥ ਲੰਕਾ ਨਗਰੀ ਆਹਿ ਹਮਾਰੀ। ਪੂਰਬ ਬਸੇ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰੀ। ਧਨਦ ਤੁਮਾਰੋ ਜੋ ਯਹਿ ਭਾਈ। ਤਾਹਿ ਦਬਾਈ ਲੇਹੁ ਛਡਾਈ॥ ੩੦॥ ਸਾਮ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਜਾ ਬਿਧ ਬਨੇਂ। ਭੂਪਤਿ ਬੰਧੁ ਸੁ ਹਿਰਦਨ ਗਨੇਂ। ਐਸੇ ਜਬੈ ਸੁਮਾਲ ਬਖਾਨਜੋ। ਰਾਵਣ ਤਾਂਹਿ ਨਿਖੇਧ ਸੁ ਠਾਨਜੋ॥ ੩੧ ॥ ਐਸੇ ਕਹਨ ਨ ਲਾਇਕ ਤੇਰੇ। ਧਨਦ ਭ੍ਰਾਤ ਹੈਂ ਗੁਰ ਜਗਮੇਰੇ। ਐਸੀ ਸੁਨਿ ਰਾਵਨ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਹਸੁ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨੀ॥ ੩੨॥ ਸ਼ੂਰ ਹੋਹਿਂ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੇਤੇ। ਭਾਈ ਬੰਧੁ ਨ ਮਾਨੇ ਤੇਤੇ। ਬਚਨ ਕਹੋਂ ਸੁਨੀਏ ਅਬ ਸੋਈ। ਬਹੁਰਿ ਕਰੋ ਜੋ ਉਰ ਰੁਚਿ ਹੋਈ॥ ੩੩॥ ਸੁਰ ਅਰੁ ਅਸੁਰ ਅਹੇ ਜਗ ਜੇਤੇ। ਕੱਸਜਪ ਕੇ ਸੁਤ ਸਗਲੇ ਤੇਤੇ। ਲਰੇ ਪਰਸਪਰ ਆਯੁਧ ਮਾਰੇ। ਸੁ

ਹਿਰਦ ਭਾਵ ਸਭ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥ ਨਹਿ ਰਾਜਨ ਯਹਿ
ਬਾਤ ਨਵੀਨੋ। ਦੇਵਨ ਦੈਤ ਪ੍ਰਥਮ ਜਗ ਕੀਨੋ। ਸੁਨਜੋ ਪ੍ਰਹਸ੍ਤ
ਵਾਕ ਯਹਿ ਜਬਹੀਂ। ਰਾਵਣ ਕੇ ਮਨ ਆਯੋ ਤਬਹੀਂ ॥੩੫॥
ਰਾਵਣ ਮੁਖਤੇ ਤਥਾ ਬਖਾਨ। ਕ੍ਰੋਧ ਕੀਓ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂਨ
। ਤਾਂਮ੍ਰ ਨੈਨ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ ਭਇਏ। ਚਢਿ ਲੰਕਾ ਕੇ ਪਰਬਤ ਗਏ
॥੩੬॥ ਦੂਤ ਪ੍ਰਹਸ੍ਤ ਪਠਾਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਧਨਦ ਨਿਕਾਰ ਲੰਕ
ਲਈ ਤਬਹੀਂ। ਰਾਵਣ ਲਏ ਬਜੀਰ ਸੁ ਸਾਥ। ਲੰਕਾ ਬਾਸੁ
ਕੀਓ ਰਘੁਨਾਥ ॥ ੩੭ ॥ ਧਨਦ ਪਿਤਾ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁ ਮਾਂਨ।
ਲੰਕਾ ਛੋਡਿ ਸੁ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨ। ਜਾਇ ਕੈਲਾਸ਼ ਸਿਖਰ ਮੈਂ
ਚਰਿਓ। ਤਪ ਕਰ ਸ਼ੰਭ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਕਰਿਓ ॥ ੩੮ ॥ ਤਾਂਕੋ
ਸਖਾ ਸੁ ਭਯੋ ਨਵੀਨੋਂ। ਸ਼ਿਵ ਤਾਂਕੋ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨੋ।
ਨਗਰੀ ਅਲਕਾ ਮਾਂਹਿ ਸੁਹਾਈ। ਵਿਸਕਰਮਾ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਬਨ
ਵਾਈ ॥ ੩੯ ॥ ਨਗਰੀ ਦਈ ਕਰਯੋ ਦ੍ਰਿਗ ਪਾਲਾ। ਸ਼ਿਵ
ਤਾਂਕੀ ਕੀਨੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ। ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ ਸਹਿਤ ਸੁਹਾਯੋ।
ਸਾਨੁਜ ਲੰਕਾ ਰਾਜ ਸੁ ਪਾਯੋ ॥ ੪੦ ॥ ਰਾਜ ਕੀਓ ਤਹਿ
ਅਸੁਰਨ ਕੇਰੋ। ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਕੋ ਦੁਖਿ ਦੇਇ ਘਨੇਰੋ। ਭਗਨੀ
ਕਾਲ ਖੰਡ ਕੋ ਦਈ। ਵਿਕਟ ਰੂਪ ਜਗ ਮੈਂ ਨਿਰਮਈ ॥੪੧॥
॥ ਵਿਦਤ ਜਿਹ ਥਾ ਨਾਮ ਮਹਾਂਨ। ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਸੁ ਨਿਸਾਚਰ
ਜਾਨ। ਰਾਖਸ਼ ਕੋ ਵਿਸਕਰਮਾਂ ਜੋਈ ॥ ਮਯ ਦਾਨੋ
ਦਿਤ ਕੋ ਸੁਤ ਕੋਈ ॥ ੪੨ ॥ ਦੁਹਿਤਾ ਤਾਂਹਿ ਮੰਦੋਦਰ
ਨਾਮਾਂ। ਯੋਬਨ ਰੂਢ ਰੂਪ ਕੀ ਧਾਮਾਂ। ਰਾਵਣ ਕੋ ਤਿਨ

ਆਪ ਸੁ ਦੀਨੀਂ । ਸਫਲ ਸਕਤਿ ਦੈ ਪ੍ਰੀਤ ਸੁ ਕੀਨੀਂ ॥੪੩॥ ਵਿਰੋਚਨ ਕੀਨ ਸੁ ਦੁਹਿਤ੍ਰੀ ਅਹੈ । ਬ੍ਰਿਭੁ ਜੁਆਲਾ ਲੋਕ ਸੁ ਕਹੈ । ਕੁੰਭਕਰਣ ਸੋ ਬਜਾਹਨ ਕੀਨੀਂ । ਰਾਵਣ ਆਪਿ ਪਿਤਾ ਜਬ ਦੀਨੀਂ ॥ ੪੪ ॥ ਗੰਧਰਬ ਰਾਜ ਸੈਲੁ ਸੁਖ ਮਾਨਾਂ । ਤਾਂ ਕੀ ਸੁਤਾ ਰੂਪਕੀ ਧਾਮਾ । ਧਰਮ ਸੀਲ ਮਤਿ ਮਾਂਨ ਪ੍ਰਬੀਨੀਂ । ਰਾਵਣ ਬਜਾਹਿ ਵਿਭੀਖਣ ਦੀਨੀਂ ॥ ੪੫ ॥ ਸਰਮਾਂ ਨਾਮ ਬਡੀ ਸੁਖਦਾਈ । ਸੁਭ ਲੱਖਨ ਗੁਨ ਰੂਪ ਸੁਹਾਈ । ਬਹੁਰ ਮੰਦੋਦਰ ਭਈ ਪ੍ਰਸੂਤ । ਮੇਘਨਾਦ ਜਾਯੋ ਤਿਨ ਪੂਤ ॥ ੪੬ ॥ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਵਹੁ ਗਾਜ੍ਯੋ ਐਸੇ । ਨਾਦਿ ਕਰੇਸਾਵਨ ਘਨ ਜੈਸੇ । ਸਰਬ ਲੋਕ ਬੋਲੇ ਤਬ ਰਾਮ । ਮੇਘਨਾਦ ਧਾਂਕੋ ਹੈ ਨਾਂਮ ॥ ੪੭ ॥ ਕੁੰਭਕਰਣ ਪੁਨਿ ਕਹ੍ਯੋ ਨਰੇਸ਼ । ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਮੋ ਕੋ ਦੇਤ ਕਲੇਸ਼ । ਤਬ ਇਕ ਗੁਹਾ ਕਰਾਇ ਬਿਸਾਲ । ਅਤਿ ਲਾਂਬੀ ਪੁਨਿ ਧਸੀ ਪਤਾਲ ॥ ੪੮ ॥ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਪਾਇ ਮੂਢ ਅਤਿ ਹੋਯੋ । ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁੰਭਕਰਣ ਜਬ ਸੋਯੋ । ਰਾਵਣ ਲੋਕ ਰੁਵਾਵਨ ਹਾਰੇ । ਕੀਨ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ ॥ ੪੯ ॥ ਬ੍ਰਹਮਨ ਰਿਖ ਸਿਬੂਹ ਸੁ ਦਾਂਨਵ । ਕਿੰਨਰ ਦੇਵ ਬਧੂ ਪੁਨਿ ਮਾਨਵ । ਮਹੋਦਰ ਲੌ ਹੱਯੇ ਜਗ ਜੇਤੇ । ਮਾਰ ਦੁਖਾਏ ਸਗਲੇ ਤੇਤੇ ॥੫੦॥ ਸੁਨੀ ਕੁਬੇਰ ਜਬੈ ਯਹਿ ਬਾਤ । ਰਾਵਨ ਕੀਨ ਸੁ ਬਡ ਉਤ-ਪਾਤ । ਤਬ ਕੁਬੇਰ ਨੇ ਦੂਤ ਪਠਾਇ । ਅਧਰਮ ਕਰੋ ਨਹਿਂ ਏਹ ਅਲਾਇ ॥ ੫੧ ॥ ਸੁਨਿ ਦਸ ਗ੍ਰੀਵ ਭਯੋ ਦੁਖ ਭਾਰਾ ॥ ਬੇਗ ਗਯੋ ਚਢ ਧਨਦ ਅਗਾਰਾ । ਜ਼ੀਤ ਧਨੇਸੁਰ ਕੋ ਬਸੁ ਕੀਨੋਂ ।

ਪੁਸਪਕ ਤਾਹਿੰ ਬਿਬਾਨਹਿ ਲੀਨੋਂ ॥੫੨॥ ਵੈਰ ਕਰੀ ਯਮ ਪੁਰ ਮੈਂ ਧਾਈ। ਧਰਮ ਰਾਇ ਸੋਂ ਕਰੀ ਲਰਾਈ। ਸਭ ਯਮ ਦੂਤ ਤਹਾਂ ਚੁਨਿ ਘਾਏ। ਧਰਮ ਰਾਇਕੋ ਦਯੋ ਭਗਾਏ॥੫੩॥ ਬਹੁਰ ਵਰਣ ਕੋ ਜੀਤਯੋ ਜਾਈ। ਸ੍ਵਰਗ ਲੋਕ ਪੁਨਿ ਕਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਦੇਵ ਰਾਜ ਮਾਰਨ ਕੀ ਚਾਹਿ। ਬਡੀ ਦਸਾਨਨਕੇ ਉਰ ਮਾਹਿ॥ ੫੪॥ ਤੁਮਲ ਯੁੱਧ ਅਮਰਾ ਪੁਰ ਭਯੋ। ਦੇਵਨ ਸਾਥ ਦਸਾਨਨ ਕਯੋ। ਬਹੁਰਿ ਸੁਰੇਸੁਰਿ ਯੁੱਧਿ ਸੁ ਕੀਨੋਂ। ਰਾਵਣ ਕੇਸਨ ਤੇ ਗਹਿ ਲੀਨੋਂ ॥ ੫੫ ॥ ਅਮਰਾ ਪੁਰ ਮੈਂ ਬਾਂਧੇ ਤਾਤ। ਮੇਘਨਾਦ ਯਹਿ ਸੁਨੀ ਸੁ ਬਾਤ। ਬੇਗ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਂਨ ਚਢਿ ਗਯੋ। ਦੇਵਨ ਸਾਥ ਬਡੋ ਰਣ ਕਯੋ ॥ ੫੬ ॥ ਜੀਤ ਸੁਰੇਸੁਰ ਬਾਂਧਯੋ ਜਬਹੀਂ। ਬੇਗ ਛੁਡਾਇ ਪਿਤਾ ਨਿਜ ਤਬਹੀਂ । ਇੰਦ੍ਰਕੋ ਲੰਕਾ ਗਹਿ ਲਯਾਯੋ। ਕਾਰਾਗ੍ਰਹ ਕੇ ਬੀਚ ਸੁ ਪਾਯੋ ॥ ੫੭ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਆਪ ਤਹਾਂ ਚਲਿ ਆਏ ॥ ਮੇਘਨਾਦ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਛੁਡਾਏ। ਮੇਘਨਾਦ ਕੋ ਬਹੁ ਬਰ ਦਏ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਹੁਰ ਭੌਨ ਨਿਜ ਗਏ॥ ੫੮ ॥ ਰਾਵਣ ਲੋਕਨ ਜੀਤਤ ਭਯੋ। ਕ੍ਰਮਹੀ ਕ੍ਰਮ ਕੈਲਾਸਹਿੰ ਗਯੋ। ਮਹਾਂ ਭੁਜਾ ਕੋ ਅੰਤਰ ਡਾਰ ॥ ਤੋਲਤ ਭਯੋ ਕੈਲਾਸ ਪਹਾਰ ॥ ੫੯ ॥ ਤਬ ਨੰਦੀਸੁਰ ਦਯੋ ਸਰਾਪ। ਬਾਂਦਰ ਤੇਰੋ ਹਰੇਂ ਪ੍ਰਤਾਪ।ਮਾਂਨਵ ਤੋਹਿ ਹਨੇਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ। ਨੰਦੀਸੁਰ ਕੁਪਿ ਭਾਖਯੋ ਰਾਂਮ ॥ ੬੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਨਹਿ ਗਨੇਂ ਸਠ ਰਾਵਣ ਉਰ ਗਰ ਬਾਇ। ਸਹੰਸ੍ਰ ਬਾਹੂ ਨਗਰ ਪ੍ਰਤਿ ਗਯੋ ਲਰਨ ਹਿਤ ਧਾਇ

॥ ੬੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਾਂ ਪੁਰ ਨਿਕਟ ਨਰਬੁਦਾ ਤੀਰ। ਡੇਰਾ ਕੀਯੋ ਦਸਾਨਨ ਬੀਰ। ਰਾਵਣ ਤਹਾਂ ਨਰਬੁਦਾ ਨ੍ਹਾਇ। ਸ਼ਿਵ ਪੂਜਨ ਹਿਤ ਫੂਲ ਮੰਗਾਇ ॥ ੬੨ ॥ ਕੁਸ ਆਸਨ ਪਰ ਡਾਰ ਪਟੰਬਰ। ਕੀਨੋ ਸ਼ਿਵ ਪੂਜਨ ਆਡੰਬਰ। ਹੇਮ ਲਿੰਗ ਦਸ ਪਰਮ ਸੁਹਾਏ ॥ ਪੰਚਾਮ੍ਰਿਤ ਸੋਂ ਤਾਹਿ ਨ੍ਹਵਾਏ ॥ ੬੩ ॥ ਤਹੀਂ ਸਮੇਂ ਅਰਜੁਨ ਵਹੁ ਬੀਰ।ਨਾਰਿਨ ਸਹਿਤ ਨਰਬੁਦਾ ਨੀਰ। ਨ੍ਹਾਵਤ ਤਾਂ ਭੁਜ ਦੰਡ ਪਸਾਰੇ। ਬਾਂਧਯੋ ਸਰਬ ਨਰਬਦਾ ਵਾਰੇ ॥ ੬੪ ॥ ਉਲਟੇ ਨੀਰ ਤੀਰ ਨਿਕਸਾਨੇਂ। ਰਾਵਨ ਆਸਨ ਫੂਲ ਬਹਾਨੇਂ। ਭੰਜਨ ਵਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਹਾਏ। ਪੂਜਨ ਪੂਜਾ ਸ਼ੰਭੁ ਉਠਾਏ ॥ ੬੫ ॥ ਰਾਂਵਣ ਦੂਤ ਪਠਾਏ ਜਬਹੀਂ। ਪੇਖ ਸਹੰਸ੍ਰ ਭੁਜਾ ਨ੍ਰਿਪ ਤਬਹੀਂ। ਰਾਵਣ ਪਾਸ ਨਿਵੇਦਨ ਕਰਿਓ। ਰਾਵਣ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਤਿਨ ਲਰਿਓ ॥ ੬੬ ॥ ਬਾਂਧ ਦਸਾਨਨ ਕੋ ਘਰ ਲਿਯਾਯੋ। ਪੁਲਸਤ ਜਾਇ ਪੁਨ ਤਹਾਂ ਛਡਾਯੋ। ਕਿਸ ਕਿੰਧਾ ਬਾਲੀ ਕੇ ਸਾਥਾ । ਬਹੁਰ ਗਯੋ ਲਰਨੇ ਰਘੁਨਾਥਾ ॥ ੬੭ ॥ ਤਾਂਨੇ ਕਾਂਖ ਮਾਂਹਿ ਗਹਿ ਲੀਨੋ। ਚਾਰ ਸਮੁਦ੍ਰ ਭ੍ਰਮਾਵਣ ਕੀਨੋ। ਬਹੁਰ ਆਨ ਘਰਿ ਤਿਆਗਨ ਕਰਯੋ। ਰਾਵਣ ਰਾਮ ਸਖਾਂ ਤਿਨ ਭਰਯੋ ॥ ੬੮ ॥ ਰਾਵਣ ਗਯੋ ਬਹੁਰ ਬਲ ਦੁਆਰੇ। ਬਾਵਨ ਪਾਦ ਅੰਗੂਠਾ ਮਾਰੇ। ਦਸ ਯੋਜਨ ਮੈਂ ਪਰੋ ਸੁਜਾਇ। ਘਰਿ ਆਯੋ ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਸਮਾਇ ॥ ੬੯ ॥ ਮਹਾਂਬਲੀ ਰਾਵਣ ਯਹਿ ਚੀਤ । ਸਗਲ ਲੋਕ ਵਸ ਕੀਨੇ ਜੀਤ । ਭੋਗੇ ਭੋਗ ਸਗਲ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਰਾਵਣ ਬੈਠ ਲੰਕ ਪੁਰ ਮਾਂਹੀ ॥੭੦॥

ਰਾਵਣ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸੁ ਕੇਰੋ। ਯਾਬਿਧਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੁ ਹੇਰੋ
। ਰਾਵਨ ਲੋਕ ਰੁਵਾਵਨ ਹਾਰਾ । ਰਾਮ ਤੁਮੈਂ ਰਣ ਭੀਤਰ
ਮਾਰਾ ॥ ੭੧॥ ਮੇਘਨਾਦ ਅਤਿ ਬਲ ਥੋ ਜੋਈ। ਰਣ ਮਹਿ
ਮਾਰਯੋ ਲਖਮਣ ਸੋਈ। ਕੁੰਭਕਰਣ ਸਮ ਸੈਲ ਅਕਾਰਾ। ਤੈ
ਰਣ ਭੀਤਰ ਡਾਰਯੋ ਮਾਰਾ ॥ ੭੨ ॥ ਸਾਖਜਾਤਿ ਨਾਰਾਇਣ
ਤੂੰ ਜਗਦਾਦਿ ॥ ਜਗਤ ਸਰੂਪ ਸੁ ਪ੍ਰਭੂ ਅਨਾਦਿ । ਥਾਵਰ
ਜੰਗਮ ਜੋ ਜਗ ਮਾਂਹੀ। ਰਾਮ ਸੁ ਤੋਹਿ ਬਿਨਾ ਕਛੁ ਨਾਹੀ॥
੭੩ ॥ ਤੇਰੋ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਨਿਰਮਯੋ । ਬ੍ਰਹਮਾਲੋਕ ਪਿਤਾ
ਮਹਿ ਭਯੋ। ਬਾਣੀ ਸਹਿਤ ਅਗਨਿ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਤੇ ਮੁਖਤੇ
ਉਪਜੀ ਹਰਿ ਸੋਈ॥ ੭੪ ॥ ਲੋਕ ਪਾਲ ਸਭ ਭੁਜ ਤੇ ਭਯੇ।
ਨੈਨਹੁ ਤੇ ਰਵਿ ਸਸਿ ਨਿਰਮਏ। ਦਿਸਾ ਬਿਦਿਸਾ ਜਨੀ ਤਵ
ਕਾਨ। ਤਵ ਘ੍ਰਾਨਨ ਤੇ ਉਪਜਿਓ ਪ੍ਰਾਨ। ੭੫॥ ਅਸੁਨੀ
ਆਹਿ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਜੋਈ । ਉਪਜੇ ਤਵ ਘ੍ਰਾਨਨ ਤੇ ਤੇਈ।
ਜੰਘਾ ਜਾਨਿ ਉਰੂ ਨਿਰਮਏ। ਭੁਵਿ ਆਦਿਕ ਸਭ ਲੋਕ ਸੁ
ਭਏ ॥ ੭੬ ॥ ਕੁਖ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਹੈਂ ਭਗਵਾਨਾ। ਚਾਰੋਂ ਸਾਗਰ
ਭਏ ਮਹਾਂਨਾ। ਇੰਦ੍ਰ ਬਰਨ ਸਤਨ ਤੇ ਭਏ। ਬਾਲ ਖਿੱਲ
ਤੇ ਜਨ ਨਿਰਮਏ ॥ ੭੭॥ ਮੇਢਰ ਤੇ ਤੈਂ ਯਮ ਉਪਜਾਯੋ।
ਗੁਦ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤ ਜਨਮ ਪੁਨਿ ਪਾਯੋ । ਕ੍ਰੋਧਹਿ ਤੇ ਤ੍ਰੈ ਨੈਨ
ਉਪਾਏ। ਹਾਡਨ ਤੇ ਪਰਬਤ ਪ੍ਰਭ ਜਾਏ ॥ ੭੮ ॥ ਕੇਸਨ ਤੇ
ਘਨ ਸੰਭੂਤਿ ਭਈ। ਔਖਧਿ ਸਭ ਰੋਮਨਿ ਨਿਰਮਈ। ਨਖ
ਤੇ ਭਏ ਖਰਾਦਿਕ ਦੇਵ। ਵਿਸੁੱਰੂਪ ਤੂ ਅਲਖ ਅਭੇਵ ॥੭੯॥

ਮਾਇਆ ਸ਼ਕਤਿ ਮਿਲੇ ਰਘੁਰਾਇ। ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਸੁ ਦੇਹਿ ਦਿਖਾਇ। ਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੀਵ ਸੁ ਜੇਈ। ਜੀਵੇ ਤਵ ਅਬਿਲੰਬਨ ਤੇਈ॥੯੦॥ ਤਵ ਸੰਯੁਕਤ ਸੁ ਨਿਖਲ ਵਿਹਾਰ। ਤੋ ਬਿਨ ਰਾਮ ਸੁ ਸਗਲ ਅਸਾਰ। ਖੀਰ ਬਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿਉਂ ਘੀਉ। ਤਿਉ ਤੂੰ ਰਾਮ ਸਗਲ ਕਾ ਜੀਉ॥ ੯੧॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਤੇਰੇ ਭਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਨਭਿ ਮੈਂ ਰਵਿ ਅਰ ਚੰਦ। ਤੇ ਨਹਿ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈਂ ਪੂਰਣ ਪਰਮਾਨੰਦ॥ ੯੨॥ ਚੌਪਈ॥ ਸਰਬੱਗ ਨਿੱਤ ਏਕ ਤੂੰ ਅਹੇ। ਗਿਆਨ ਚੱਖੂ ਬਿਰਲਾ ਕੋ ਲਹੇ। ਤਵ ਅਵਿਲੰਬਿ ਬਿਬੁਧ ਸਭ ਜੀਵੇ। ਯਾਗਨ ਮਾਹਿ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵੇ॥ ੯੩॥ ਵਿਸੁ ਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜੇਤੀ। ਤੋਹਿ ਨਾਰਾਇਨ ਰਚੀ ਸੁ ਤੇਤੀ। ਅਗਿਆਨ ਨੈਨ ਨਹਿ ਤੋਕੋ ਲੇਖੇ। ਜਿਉ ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਧ ਨ ਸੂਰਯ ਪੇਖੇ॥੯੪॥ ਯੋਗੀ ਜੇ ਉਰ ਗਿਆਨ ਉਦਾਰੇ। ਤੋਕੋ ਪੇਖੈਂ ਦੇਹ ਮਝਾਰੇ। ਬੇਦ ਸੀਸ ਬੇਦਾਂਤ ਸੁਜੇਈ। ਤਾਂਕਰ ਤੋਹਿ ਨਿਹਾਰੇਤੇਈ॥੯੫॥ ਤੇ ਪਦ ਭਗਤ ਯੁਗੀਸੁਰ ਰਾਮ। ਢੂੰਢਤ ਤੋਹਿ ਪਿਖੇ ਚਿਤ ਧਾਮ। ਤੂੰ ਸਰਬੱਗ ਸਭੈ ਕਛੁ ਜਾਨ। ਤਵ ਆਗੇ ਮਮ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ॥ ੯੬॥ ਸੋ ਤੁਮ ਖਿਮਾਂ ਕਰਹੁ ਅਰਿ ਗਾਂਜਨ। ਤੋਹਿ ਅਨੁਗ੍ਰਹ ਕੇ ਹਮ ਭਾਂਜਨ। ਕਾਲਦੇਸ ਦਿਗ ਨਾਂਹਿ ਤੁਮਾਰੇ। ਤੂੰ ਇਕ ਚੇਤਨ ਰੂਪ ਮੁਰਾਰੇ॥ ੯੭॥ ਅਜ ਅੱਖਰ ਚਲਾ-ਦਿਕ ਨਾਹੀਂ। ਤੂੰ ਸਰਬੱਗ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਤੁਮਰੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਭ ਆਹਿ ਅਨੰਤਾ। ਤੂੰ ਈਸ਼ਰ ਜਗ ਮੈਂ ਭਗਵੰਤਾ॥ ੯੯॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਪਟ ਨ ਮਾਇਕ ਜਾਂਹਿ ਮੈਂ ਭਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਰਾਮ । ਸੇਵਕ ਸਾਥ ਅਭਿੰਨ ਜੋ ਕਰੇ ਜਨਨ ਕੇ ਕਾਮ ॥ ੯੬ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉੱਤਰ ਕਾਂਡੇ ਦੁਤੀਯੋ ਧਿਆਇ ॥ ੨ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਬਾਲੀ ਔ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕੇ ਜਨਮ ਸੁਨਨ ਕੀ ਚਾਹ। ਸੁਨੋ ਸੁਰੇ-ਸ਼ਰ ਭਾਨੁ ਮੈਂ ਭਏ ਕਪੀ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ॥੧॥ ਅਗਸਤਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਮੇਰ ਨਾਮ ਇਕ ਹੇਮ ਪਹਾਰਾ । ਬੀਚ ਸਿੰਗ ਮਨਿ ਲਗੀ ਅਪਾਰਾ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੀ ਤਹਿ ਸਭਾ ਉਦਾਰਾ । ਸੌ ਯੋਜਨ ਜਾਂਕੋ ਬਿਸਥਾਰਾ ॥੨॥ ਚਤੁਰਾਨਨ ਦੇਵ ਕਿਸੀ ਪੁਨ ਕਾਲ । ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰੀ ਸਮਾਧ ਬਿਸਾਲ । ਦਿੱਬ ਆਨੰਦ ਨੈਨ ਜਲ ਆਯੋ । ਨੈਨਨ ਤੇ ਧਰ ਮਾਂਹਿ ਗਿਰਾਯੋ ॥ ੩ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਧਾਰਿ ਤਾਂਹਿ ਕਰ ਮਾਂਹੀ। ਧਿਆਨ ਕਰੋ ਕਛੁ ਤਾਂ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਤਾਮੈ ਤਜਿਓ ਸਲਲ ਮਹਾਂਨਾ । ਤਾਂਤੇ ਉਪਜਿਓ ਕਪਿ ਬਲਵਾਨਾ ॥੪॥ ਤਾਂਕੋ ਭਾਖਯੋ ਬਹੁਰ ਬਿਧਾਤਾ ।ਕਿੰਚਤ ਕਾਲ ਬਸੋ ਇਹ ਤਾਤਾ। ਭੋਗ ਸੁ ਮੋਹਿ ਸਮੀਪ ਮਹਾਂਨ। ਬਹੁਰੋਭਵ ਹੋਇ ਹੈ ਕਲਿਯਾਂਨ । ੫ ॥ ਐਸੇ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਭਾਖਯੋ ਜਬਹੀ । ਬਾਸ ਕੀਯੋ ਬਾਨਰ ਤਹਿੰ ਤਬਹੀ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਬੀਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁ ਕਾਲ। ਰਿਖਿਰਾਜ ਤਹਿੰ ਰਹੇ ਬਿਸਾਲ ॥ ੬ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ

ਫਲ ਹਿਤ ਕਪਿ ਗਯੋ । ਵਾਪੀ ਏਕ ਨਿਹਾਰਤ ਭਯੋ । ਦਿਬ
ਵਿਸਾਲ ਮਣਿ ਲਗੀ ਅਪਾਰ । ਨਿਰਮਲ ਤਾਂਮੈ ਹੇਰਜੋ ਵਾਰ
॥੭॥ ਪਾਨੀ ਪੀਵਨ ਕੇ ਹਿਤ ਗਯੋ । ਤਹਿ ਛਾਯਾ ਕਪਿ
ਵੇਖਤ ਭਯੋ । ਤਾਂਤੇ ਔਰ ਕਪੀਸੁਰ ਮਾਨ । ਕੂਦ ਪਰੇ ਜਲ
ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਨ ॥੮॥ ਤਾਂ ਮੈਂ ਔਰ ਨ ਬਾਨਰ ਪਾਯੋ । ਨਿਕਸ
ਬੇਗ ਜਲ ਬਾਹਰ ਆਯੋ । ਨਿਜ ਤਨ ਸੁੰਦਰ ਨਾਰਿ ਨਿਹਾਰੀ
। ਵਿਸਮੈ ਭਯੋ ਸੁ ਚੀਤ ਮਝਾਰੀ ॥ ੯ ॥ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਰ
ਨਾਇਕ ਆਯੋ । ਪੂਜ ਪਿਤਾ ਮਹਿ ਫੇਰ ਸਿਧਾਯੋ । ਮੱਧਜਾਨ
ਸਮੇਂ ਪੇਖੀ ਤਹਿੰ ਨਾਰੀ । ਮਨੋ ਰਮਾਂ ਤਨ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰੀ॥੧੦
॥ ਮਨ ਮਥ ਬਾਨ ਸੁਰੇਸੁਰ ਲਾਗੇ । ਪੀੜਤ ਭਏ ਸੁ ਬੀਰਯ
ਤਿਆਗੇ । ਬੀਰਯ ਬਾਲਨ ਮਾਹਿੰ ਗਿਰਾਏ । ਬਾਲੀ ਜਨਮ
ਸੁ ਤਾਂਤੇ ਪਾਏ ॥ ੧੧ ॥ ਸੱਕਰ ਤੁਲ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਭਯੋ । ਪੇਖ
ਪੁਰਿੰਦਰ ਤਾਂ ਬਿਗਸਯੋ । ਸੁਵਰਣ ਮਾਲ ਤਾਂਕੇ ਗਲ ਡਾਰੀ
॥ ਆਪ ਗਯੋ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮਝਾਰੀ॥ ੧੨॥ ਤਹੀਂ ਸਮੇਂ ਤਹਿੰ
ਭਾਨ ਸੁ ਆਯੋ । ਦੇਖ ਭਾਮਨੀ ਬਹੁਰ ਲੁਭਾਯੋ । ਭਾਮਨਿ
ਨਿਕਟਿ ਜਬੈ ਰਵਿ ਗਯੋ । ਗ੍ਰੀਵਾ ਮਾਂਹਿ ਰੇਤ ਗਿਰ ਪਯੋ ॥
੧੩ ॥ ਤਾਂਹਿ ਰੇਤ ਤੇ ਬੇਗ ਮਹਾਨ । ਬਾਨਰ ਏਕ ਭਯੋ
ਬਲਵਾਨ । ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਕ ਦੈ ਹਨੂੰਮਾਨ । ਆਪ ਗਯੋ ਨਭ
ਮੰਡਲ ਭਾਨ ॥੧੪॥ ਦੋਨੋਂ ਸੁਤ ਤਹਿੰਤੇ ਲੈ ਭਾਮਨਿ ਗਈ ।
ਕਹੂੰ ਪੁਨ ਔਰੇ ਕਾਨਨ । ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਵਹੁ ਸੋਈ ਰਾਤ
ਬਹੁਰ ਜਾਤ ਤਨ ਪਿਖਿਓ ਪ੍ਰਭਾਤ ॥ ੧੫॥ ਪੂਰਬ ਜਿਊਂ

ਤਨ ਕਪਿ ਹੋਇ ਗਯੋ । ਹੇਰ ਅਚੰਭਾ ਤਾਂ ਉਰ ਭਯੋ । ਫਲ ਮੂਲਾਦਿਕ ਬਹੁਤ ਮਿਲਾਇ । ਪੂਤ ਦੋਊ ਪੁਨਿ ਸੰਗਿ ਲਵਾਇ ॥ ੧੬ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਕੋ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰ । ਆਗੇ ਖੜੇ ਰਿਖੀ ਸਰਦਾਰ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾਂ ਅਸ੍ਵਾਸਨ ਕਰਿਓ । ਕਪਿ ਕੁੰਜਰ ਕੋ ਏਹ ਉਚਰਿਓ ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਜ ਦਯੋ ਤੋਕੋ ਧਰ ਮਾਂਹੀ ।ਸੁਖੀ ਬਸੋ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਤਹਾਂ ਦੇਵਤਾ ਦੂਤ ਬੁਲਾਯੋ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਾਂਕੋ ਏਹ ਅਲਾਯੋ ॥ ੧੮ ॥ ਦੂਤ ਜਾਹੁ ਮਮ ਆਇਸ ਮਾਨ । ਸੰਗ ਲਜਾਵੋ ਕਪਿ ਬਲਵਾਨ । ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਨਗਰੀ ਦਿਬ ਸੁਹਾਈ । ਵਿਸੁਕਰਮਾਂ ਨਿਜ ਹਾਥ ਬਨਾਈ ॥ ੧੯ ॥ ਸਰਬ ਸੁਭਾਗ ਅਹੇਂ ਜਾਂ ਮਾਹੀ । ਦੇਵਨ ਕੀ ਗੰਮ ਜਾਂ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ । ਤਾਂਮੈ ਡਾਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਲੀਜੋ । ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਯਾ ਕਪਿ ਕੋ ਦੀਜੋ ॥ ੨੦ ॥ ਸਪਤ ਦੀਪ ਗਤਿ ਬਾਨਰ ਜੇਈ । ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਅਤਿ ਦੁਰਜਯ ਤੇਈ । ਤੇ ਸਭ ਯਾ ਕੇ ਹੋਹਿ ਅਧੀਨਾ । ਯਾ ਬਿਧਿ ਮੋਹਿ ਬਚਨ ਸੋ ਕੀਨਾ ॥ ੨੧ ॥ ਜਬ ਨਾਰਾਇਣ ਨਰ ਅਵਤਾਰ । ਧਾਰੇ ਗੋ ਤਾਂ ਧਰਣਿ ਮਝਾਰ । ਦਸਰਥ ਕੇ ਘਰ ਨੀਕੇ ਆਵੇ । ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਕਹਾਵੇ ॥੨੨॥ ਧਰਣੀ ਭਾਰ ਅਸੁਰ ਬਲਧਾਰੀ । ਤਾ ਨਾਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਹਿ ਮੁਰਾਰੀ । ਤਾਂ ਕਪਿ ਤਾਂਹਿ ਸਹਾਇਤ ਧਰੇ । ਲੰਕਾਜਾਇ ਲਰਾਈ ਕਰੇ ॥ ੨੩ ॥ ਐਸੇ ਕਹਿ ਬਿਧਿ ਦੂਤ ਪਠਾਯੋ । ਦੇਵ ਦੂਤਿ ਮਤਿ ਮੰਤ ਸੁ ਆਯੋ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਇਸੁ ਦੀਨੀ । ਤਿਉਂਹੀ ਤਿਉਂ ਸਭ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਕੀਨੀ ॥ ੨੪ ॥ ਦੇਵ

ਦੂਤ ਬਹੁਰੋ ਫਿਰ ਗਯੋ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਪਾਸ ਨਿਵੇਦਨ ਕਯੋ। ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਕਿਸਕਿੰਧਾ ਰਾਮ॥ ਨਿੱਤ ਮੁਕਤਿ ਤੂੰ ਚੇਤਨ ਧਾਂਮ॥ ੨੫॥ ਸਰਬੇਸਰ ਤੂੰ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਸੁਧਾਰੇ। ਭੂਕੋ ਨਿਖਲ ਸੁ ਭਾਰ ਉਤਾਰਯੋ। ਲੀਲਾ ਕੈ ਨਰ ਤਨ ਤੈਂ ਧਾਰਯੋ॥੨੬॥ ਸਰਬ ਭੂਤ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ ਰਾਮ। ਨਿੱਤ ਮੁਕਤਿ ਤੂੰ ਚੇਤਨ ਧਾਮ। ਅਖੰਡਾਨੰਦ ਸਰੂਪ ਤੁਮਾਰੇ। ਕਿਯਾ ਬਲ ਏਹ ਜੁ ਰਾਖਸ਼ ਮਾਰੇ॥੨੭॥ ਚਰਯਾ ਤੇਰੀ ਸੰਤ ਸੁ ਗਾਵੇ। ਲੀਲਾ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਬਨਾਵੇ। ਤੇਰੋ ਜਸ ਸਭ ਪਾਪ ਸੁ ਹਰੇ। ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੋ ਅਤਿ ਸੁਖ ਕਰੇ॥੨੮॥ ਅੜਿਲ॥ ਬਾਲੀ ਔ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਨਮ ਨਰ ਗਾਵਈ। ਮਿਰਤਲੋਕ ਕੇ ਮਾਹਿ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵਈ। ਜਨਮ ਸੁ ਪਾਵਨ ਭਯੋ ਮਿਲਯੋ ਤਵ ਸੰਗ ਮੁਰਾਰੀ। ਹੋ ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਮਿਟੇ ਤਿਹ ਪਾਤਕ ਭਾਰੀ॥ ੨੯॥ ਚੌਪਈ॥ ਅਬ ਮੈਂ ਕਥਾ ਬਖਾਨੋ ਰਾਮ। ਤੋਹਿ ਮਿਲੀ ਪਰਮਾਤਮ ਧਾਂਮ। ਜਾਂ ਹਿਤ ਸੀਤਾ ਹਰੀ ਦਸਾਨਨ। ਸੋ ਅਬ ਸਾਂਤ ਸੁਨੋ ਨਿਜ ਕਾਨਨ॥੩੦॥ ਪੂਰਬ ਸਤਯੁਗ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰਿ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੇ ਸੁਤ ਸੰਤ ਕੁਮਾਰ। ਕਹੀਂ ਇਕੱਤ ਹੁਤੇ ਵਹੁ ਕਾਨਨ। ਤਾਂਕੀ ਢਿਗ ਪੁਨ ਜਾਇ ਦਸਾਨਨ॥੩੧॥ ਨਿੰਮ੍ਰ ਭਾਵ ਪਦ ਬੰਦਨ ਕਰੀ। ਮੁਖ ਤੇ ਏਹ ਸੁ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਚਰੀ। ਕੋ ਬਲਵੰਤ ਸੁ ਦੇਵਨ ਮਾਹੀ। ਜਾਂ ਕੈ ਆਸ਼੍ਰੈ ਦੇਵ ਰਹਾਂਹੀ॥੩੨॥ ਕਾਂਕੇ ਬਲ ਸੁਰ ਰਣ ਅਰਿ ਦਰੇ। ਕਾਹਿ ਦੁਜਾਤੀਯ ਜੂਨ ਸੁ ਕਰੇ। ਕਾਂਕੋ ਯੋਗੀ ਧਾਰੇ ਧਯਾਨ

॥ ਏਹ ਸੰਦੇਹ ਸੁ ਮੋਹਿ ਮਹਾਨ ॥ ੩੩॥ ਯਾਂਕੋ ਉਤਰ ਦੇਵ ਭਨੀਜੈ । ਮੋਹਿ ਸੰਦੇਹ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀਜੈ। ਸੁਨਤ ਕੁਮਾਰ ਧਾਰ ਉਰ ਧਜਾਨ । ਤਾਂਹਿ ਰਿਦੇ ਕੀ ਨੀਕੇ ਜਾਨ ॥੩੪॥ ਦਸਾਨਨ ਕੋ ਤਿਨ ਏਹ ਬਖਾਂਨੀ । ਸੁਨੋ ਪੂਤ ਅਬ ਮੇਰੀ ਬਾਨੀ । ਜੋ ਸਭ ਜਗਕੋ ਕਰਤਾ ਅਹੇ । ਜਨਮ ਜਰਾਦਿਕ ਜਾਂਕੋ ਨਹੇ ॥ ੩੫ ॥ ਸੁਰਾਸੁਰ ਜਾਂਕੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸੀ । ਹਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ਹੈ ਅਬਿਨਾਸੀ । ਜਾਂਕੇ ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਨਿਰਮਯੋ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਲੋਕ ਪਿਤਾਮਹਿ ਭਯੋ ॥ ੩੬ ॥ ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜਗਤ ਸੁ ਜੋਈ। ਜਾਨੇ ਨਿਖਲ ਉਪਾਯੋ ਸੋਈ । ਤਾਂ ਅਬਿਲੰਬਨ ਦੇਵ ਸੁ ਧਾਰੇ। ਰਣ ਮੰਡਲ ਅਰਿ ਪੁੰਜ ਸੰਘਾਰੇ ॥ ੩੭ ॥ ਯੋਗੀ ਤਾਂਕੋ ਧਾਰੇ ਧਿਆਨ । ਤਾਂਹਿ ਯਜੇਂ ਪੁਨ ਬਿੱਪ ਮਹਾਂਨ । ਯਾ ਬਿਧ ਸੁਨ ਮੁਨਿਵਰ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਰਾਵਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਹੁਰ ਏਹ ਠਾਨੀ॥੩੮ ॥ ਦਾਨਵ ਦੈਤ ਬਿਸ਼ਨ ਕਰ ਮਾਰੇ । ਕੋ ਗਤਿ ਪਾਵੇ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ। ਬਹੁਰ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਏਹ ਅਲਾਈ॥ਸੁਨਿ ਰਾਵਣ ਰਾਖਸ਼ ਕੇ ਰਾਈ ॥੩੯॥ ਬਿਸ਼ਨ ਭਿੰਨ ਦੇਵਨ ਕੇ ਮਾਰੇ । ਦੈਤ ਜਾਂਹਿ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮਝਾਰੇ । ਭੋਗ ਭੋਗ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਖੈ ਕਰੇ । ਗਿਰੇ ਸੁਰਗ ਤੇ ਭੂਮੈ ਪਰੇ॥੪੦॥ਪੂਰਬ ਪੁੰਨ ਸੁ ਪਾਪ ਅਧੀਨਾ। ਜਾਂ ਮੈਂ ਪਰੇ ਹੋਇ ਅਤਿ ਦੀਨਾ।ਬਿਸ਼ਨ ਜਾਂਹਿ ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਮਾਰੇ । ਹਰਿ ਕੀ ਗਤਿ ਤੇ ਪਾਹਿ ਉਦਾਰੇ ॥੪੧॥ ਮੁਨਿਕੇ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਯੌਂ ਕਾਨ। ਰਾਵਨ ਹਰਖ ਭਯੋ ਸੁ ਮਹਾਨ । ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਕਵੋਂ ਲਰਾਈ। ਯਹਿ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮਹਿਂ ਉਪਜਾਈ ॥ ੪੨ ॥

ਰਾਵਣ ਕੇ ਉਰ ਕੀ ਪੁਨ ਜਾਨ। ਕੀਨੋ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਬਖਾਨ
। ਪੂਤ ਤੁਮਾਰੇ ਵਾਂਛਿਤ ਜੋਈ। ਹੋਵੇਗੋ ਬਿਨ ਸੰਸੇ ਸੋਈ ॥੪੩॥
ਕਿੰਚਤ ਕਾਲ ਪ੍ਰਤੀਖਤ ਕਰੋ। ਸੁਖੀ ਦਸਾਨਨ ਯਾ ਜਗ
ਫਿਰੋ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਤਾਂ ਮੁਖ ਭਾਖ ਮਹਾਨ। ਬਹੁਰ ਕੀਓ ਤਿਨ
ਏਹ ਬਖਾਂਨ ॥ ੪੪ ॥ ਅਤਿ ਮਾਇਕ ਹਰਿ ਆਹਿ ਅਰੂਪ।
ਕਹੋਂ ਦਸਾਂਨਨ ਤਾਂਕੋ ਰੂਪ। ਹੈ ਅਸਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਮਾਂਹੀ।
ਨਦੀਅਨ ਅਰ ਪੁਨ ਕਾਂਨਨ ਮਾਹੀ ॥ ੪੫ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਓਅੰਕਾਰ ਸਰੂਪ ਹਰਿ ਤਥਾ ਸੱਤਿ ਪਹਿਚਾਨ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਔਰ
ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਨਾਰਾਇਣ ਜਾਨ ॥ ੪੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਸਗਲ
ਜਗਤ ਅਧਾਰ ਸੋ ਜੋਈ। ਸੇਸ ਰੂਪ ਹਰਿ ਜਾਨੋ ਸੋਈ। ਸਰਬ
ਦੇਵ ਅਰ ਸਾਗਰ ਜੇਤੇ। ਹਰਿਕੋ ਰੂਪ ਪਛਾਨੋ ਤੇਤੇ ॥ ੪੭ ॥
ਸੁਰਗ ਚੰਦ ਸੂਰਯ ਪੁਨਿ ਕਾਲ। ਦੇਵ ਰਾਜ ਜਮਰਾਜ
ਬਿਸਾਲ।ਅਗਨਿ ਮ੍ਰਿਤੁ ਨੈਰਿਤ ਪੁਨਜਾਨ। ਜਲ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਹਮ
ਮਹੇਸੁਰ ਮਾਨ ॥ ੪੮ ॥ ਔਰ ਸੁਰਾਸੁਰ ਹੱਯੇ ਜੇਤੇ। ਹਰਿ
ਕੋ ਰੂਪ ਪਛਾਨੋ ਤੇਤੇ। ਜੁਲਤ ਤੇਜ ਜਗ ਪਾਲੇ ਦੇਵ। ਹਰੇ
ਵਿਸ੍ਵ ਪੁਨ ਕਰੇ ਅਭੇਵ ॥ ੪੯ ॥ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਦੇਵ ਕਰੇ ਜਗ
ਲੀਲਾ। ਬਿਸ਼ਨੁ ਸਨਾਤਨ ਸੁੰਦਰ ਡੀਲਾ। ਬਿਆਪਤ ਤਾਂਹਿ
ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਸਾਰੀ। ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ ॥ ੫੦ ॥
ਨੀਲ ਕਮਲ ਸਮਿ ਦੇਹ ਸੁਹਾਏ। ਦਾਮਨਿ ਸੇ ਪਟ ਤਨ
ਪਹਿਰਾਏ। ਜਾਂਬੂਨਦਤਨ ਪ੍ਰਭਾ ਅਪਾਰੀ। ਵਾਮ ਅੰਕ ਸ੍ਰੀ ਬਸੇ
ਉਦਾਰੀ ॥ ੫੧ ॥ ਨਿੱਤ ਅਨਪਾਇਨ ਦੇਵੀ ਜੋਈ। ਤਾਂਹਿ

ਅਲਿੰਗ ਨਿਹਾਰੇ ਸੋਈ। ਦਾਨਵਦੇਵ ਸੁ ਪੰਨਗ ਜੇਤੇ। ਤਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰ ਸਕੇਂ ਨਹਿ ਤੇਤੇ ॥ ੫੨ ॥ ਯਾਗ ਪਾਠ ਤਪ ਤੀਰਥ ਦਾਨ। ਤਾਂਕਰ ਭਾਸੇ ਨਹਿ ਭਗਵਾਨ। ਜਾਂ ਪਰ ਆਪ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਧਾਰੇ। ਕੋਈ ਤਾਂਕੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ੫੩ ॥ ਅਮਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਭਵ ਭੀਤਰਜੇਈ। ਬਿਸਨ ਨਾਰਾਇਣ ਪੇਖੇ ਤੇਈ। ਯਥਾਰਥ ਪੇਖਨ ਕੀ ਤਵ ਚਾਹਿ। ਭਾਖੌਂ ਰੂਪ ਸੁਨੋ ਅਬ ਤਾਂਹਿ॥੫੪॥ ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਆਵੇ ਗੋ ਜਬਹੀ। ਨਰਪਤਿ ਰੂਪ ਧਰੇ ਗੋ ਤਦਹੀ। ਦੇਵ ਮਨੁੱਖਨ ਕੋ ਹਿਤ ਧਾਰੇ। ਇਖਵਾਕ ਵੰਸ ਹਰਿ ਲੇ ਅਵਤਾਰੇ ॥ ੫੫ ॥ ਦਾਸਰਥੀ ਵਹਿ ਰਾਮ ਕਹੈ ਹੈ। ਮਹਾਂ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਭੂਮੈਂ ਐਹੈ। ਪਿਤੁ ਆਇਸ ਪੁਨਿ ਮਾਂਨ ਸੁ ਸੀਸ। ਰਾਮ ਦਸਾਨਨ ਵੈ ਜਗਦੀਸ ॥ ੫੬ ॥ ਭ੍ਰਾਤ ਸਮੇਤ ਸਹਿਤ ਨਿਜ ਵਾਂਮਾ। ਆਂਵਹਿਗੇ ਦੰਡਕ ਬਨ ਰਾਮਾ। ਵੈ ਪਰਮਾਤਮ ਰਾਮ ਅਨੂਪਾ। ਨਿਜ ਮਾਇਆ ਕਰ ਜਗਤ ਸਰੂਪਾ ॥ ੫੭ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਮੈਂ ਤਵ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਰੂਪ ਭਗ-ਵਾਨ। ਪਦਮਾ ਸਹਿਤ ਰਾਮ ਜਬ ਹੋਈ। ਭਜੀਯੇ ਭਗਤਿ ਭਾਵ ਕਰ ਸੋਈ ॥੫੮॥ ਯਾਬਿਧਿ ਸੁਨਜੋ ਅਸੁਰਪਤਿ ਜਬਹੀ। ਧਯਾਨ ਬੀਚਾਰ ਕੀਯੋ ਤਿਨ ਤਬਹੀ। ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਵੈਰ ਉਰਧਾਰ। ਰਾਵਣ ਭਯੋ ਸੁ ਹਰਖ ਅਪਾਰ ॥੫੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਰਣਿ ਨਮਿੱਤ ਸਭ ਲੋਕ ਮੈਂ ਆਵਤ ਭਯੋ ਲੰਕੇਸ਼। ਮਾਰੇ ਜੀਤੇ ਲੋਕ। ਤਨ ਦੀਨੇ ਬਹੁਤ ਕਲੇਸ਼ ॥ ੬੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਵ ਲਰਨੇ ਹਿਤ ਸੰਗ ਭਗਵਾਨ। ਰਾਵਨ ਬੀਰ ਬਡੋ ਮਤਿ

ਮਾਂਨ। ਸੀਤਾ ਤਾਂ ਬਨ ਮਾਹਿ ਚੁਰਾਈ। ਤੋਤੇ ਨਿਜਬਧਮਨਹਿੰ ਬਸਾਈ ॥ ੬੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਯਾਹਿ ਕਥਾ ਸੁਨ ਹੈ ਪਢ ਹੈ ਪੁਨ ਔਰਨ ਕੋ ਨਰ ਭਾਖ ਸੁਨਾਵੇ। ਆਯੁਖ ਔਰ ਅਰੋਗ ਤਨੇ ਧਨ ਧਾਮ ਮਹਾਂ ਪੁਨ ਤਾਂ ਘਰ ਆਵੇ। ਦੂਖਅਨੰਤ ਮਿਟੇ ਤਿਨਕੇ ਪੁਨ ਸੂਖ ਅਨੰਤ ਉਮਾ ਜਗ ਪਾਵੇ। ਬੰਧ ਮਿਟੇਂ ਜਗ ਮੰਡਲ ਕੇ ਧਰਕੈ ਤਨੁ ਯਾ ਜਗਿ ਫੇਰ ਨ ਆਵੇ। ੬੨ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅੱਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉੱਤ ਕਾਂਡੇ ਤ੍ਰਿਤੀਯੋ ਧਿਆਇ ॥ ੩ ॥

॥ ਅਗਸਤ ਉਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥

ਏਕ ਸਮੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੇ ਪੁਰਤੇ ਭੁਵ ਮੰਡਲ ਨਾਰਦ ਆਏ। ਰਾਵਣ ਲੋਕਨ ਮਾਂਹਿ ਫਿਰੇ ਪਿਖ ਬੰਦਨ ਕੈ ਦਸਕੰਠ ਅਲਾਏ। ਹੈ ਕਿਹ ਠੌਰ ਮਹਾਂ ਬਲਵੰਤ ਸੁ ਮੋਹਿ ਲਰੇ ਮੁਨਿ ਦੇਹ ਬਤਾਇ। ਤੂ ਜਗ ਤੀਨ ਸੁ ਜਾਨਤ ਹੈਂ ਬਲ ਸੰਗ ਲਰੋਂ ਭੁਜ ਮੋਹ ਖੁਜਾਇ॥ ੧॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਧਾਰੇ ਮੁਨਿ ਧ੍ਯਾਨ ਪੁਨਿ ਕੀਨੋਂ ਹੈ ਬਖਾਂਨ ਸ੍ਵੇਤ ਦੀਪ ਕੇ ਨਿਵਾਸੀ ਜਨ ਬਡੇ ਬਲ ਧਾਰਿਆ। ਬਡੇ ਰਨ ਧੀਰ ਪੁਨਿ ਬਡੇਈ ਸਰੀਰ ਪੁਨਿ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਬਾਤ ਮਾਂਨ ਕੈ ਹਮਾਰਿਆ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੀ ਪੂਜਾ ਜੇਈ ਕਰਤ ਸੁ ਲਾਇ ਮਨ ਮਾਰੇ ਰਣਬੀਰ ਨਿਜ ਹਾਥ ਜੋ ਮੁਰਾਰਿਆ। ਤੇਈ ਤਹਿ ਜਾਹਿੰ ਜਗ ਮਾਹਿੰ ਸੁਖ ਪਾਹਿੰ ਬਡੇ ਜਿਨ ਤਨ ਦੈਤ ਨਹਿੰ ਜਿਨੇ ਅਸੁਰਾਰਿਆ ॥ ੨ ॥ ਐਸੇ ਸੁਨਿਕਾਂਨਿ ਤਿਨਿ ਲੀਨੋ ਹੈ ਬਿਬਾਨ ਪੁਨਿ ਮੰਤਰੀ ਬੁਲਾਇ ਬੇਗ ਕਰੀ ਹੈ

ਤਿਆਰੀਆ। ਰਣ ਚਾਹਿ ਮਨ ਮਾਹੀ ਗਯੋ ਸ੍ਵੇਤ ਦੀਪ ਮਾਂਹੀ ਤਹਿੰ ਜਨ ਜੇ ਨਿਵਾਸੀ ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾ ਹੈ ਅਪਾਰੀਆ। ਫੂਲਨ ਬਿਬਾਨਕੇ ਮਲਾਨ ਸਭ ਤੇਜ ਭਏ ਭਈ ਗਤਿ ਕੁੰਠ ਤਿਨ ਚਲਤ ਅਗਾਰੀਆ। ਛੋਡਿਕੈ ਬਿਬਾਂਨ ਪੁਨਿ ਰਾਵਨ ਪਧਾਂਨ ਕੀਨੋ ਮੰਤਰੀ ਸੁ ਸਾਥ ਧਸੇ ਦੀਪ ਕੇ ਮਝਾਰੀਆ ॥੩॥ ਕਰਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤਿਨ ਦੀਪ ਮੈਂ ਕਲੇਸ਼ ਪਾਏ ਨਾਰਿਨ ਸੁ ਹਾਥ ਮਾਹਿ ਲੀਨੋ ਗਹਿ ਰਾਵਣਾ। ਪੂਛਿਯੋ ਸੁ ਨਾਰਿ ਕਿਨ ਭੇਜਿਯੋ ਉਚਾਰਿ ਨਾਮ ਕੌਨ ਹੈਂ ਸੁ ਬੋਲ ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਤੇਰਾ ਆਵਨਾਂ। ਡਾਰੇ ਹਾਥੋ ਹਾਥ ਪੁਨਿ ਰਾਵਣ ਕੋ ਮਾਥ ਪਿਖ ਭਾਖੇ ਦਸ ਸੀਸ ਯਹਿ ਬਡੋਈ ਖਿਲਾਵਨਾਂ। ਹਾਸਿਤ ਸੁ ਬਾਰਿ ਬਾਰ ਨਾਰੀਆਂ ਉਦਾਰ ਵਧ ਕਰਤ ਉਚਾਰ ਅਹੇ ਬਾਲ ਮਨ ਭਾਵਨਾਂ ॥ ੪ ॥ ਬਡੋ ਦੁਖ ਪਾਇ ਤਿਨਿ ਹਾਥ ਤੇ ਛੁਡਾਯੋ ਕਿਵੇਂ ਨਾਰਿ ਬਲ ਹੇਰਿ ਗ੍ਰਹਿ ਲੰਕ ਪਤਿ ਆਯੋ ਹੈ। ਦੁਰਮਤਿ ਖੋਟੋ ਉਰ ਮੋਟੋ ਹੀ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਆਇ ਘਰਿ ਮਾਹਿੰ ਉਰ ਮਾਹਿ ਬਿਸਮਾਯੋ ਹੈ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਹਾਥ ਸੁ ਕਟਾਇ ਨਿਜਮਾਥ ਰਣ ਜਾਉਂ ਸੁ ਬਿ ਕੁੰਠ ਉਰ ਐਸੇਈ ਠਰਾਯੋ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪੇ ਹਰਿ ਜਾਂਹਿ ਬਾਤ ਸੋਈ ਉਤਪਾਤ ਕਰੋਂ ਐਸੇ ਉਰ ਧਾਰਿ ਤਿਨਿ ਬੈਰ ਕੋ ਲਗਾਯੋ ਹੈ॥ ੫॥ ਐਸੇ ਮਨ ਧਾਰਿ ਤਿਨ ਜਾਨਕੀ ਚੁਰਾਈ ਬਨ ਤੋਹਿ ਕੋ ਪਰਾਤਮਾ ਸੁ ਤਾਹਿ ਉਰ ਧਾਰਿਯੋ। ਤੋਹਿ ਤੇ ਸੁਚਾਹ ਨਾਸ ਵੈਰਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕੀਯੋ ਜਾਨਕੀ ਕੋ ਮਾਤਸਮ ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਤਿ ਪਾਰਿਯੋ । ਗਯਾਨ ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਂਮ ਭੂਤ ਭੱਬ ਤੂੰ ਪਛਾਂਨੇ ਸਭ ਤੁਹੀਂ ਪਰਮੇ

ਸ਼ਰ ਸੁ ਬੇਦਕੈ ਉਚਾਰਿਯੋ। ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਕਲਨਾਂ ਹੈ ਜੋਈ ਤਾਕੇ ਸਾਖੀ ਰਾਂਮ ਸੋਈ ਪੂਰਣ ਅਨੰਦ ਸੁ ਬਿਕਲਪ ਨ ਬਿਕਾਰਿਯੋ ॥ ੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਗਤਨ ਕੇ ਅਨੁਰਾਗ ਹਿਤ ਕ੍ਰਿੱਤ ਕਰੋ ਸਭ ਰਾਮ। ਮਨੁਜਾ ਕ੍ਰਿਤ ਤਵ ਜੱਸ ਕਥਾ ਸੁਨਤ ਹੋਇ ਸਭ ਕਾਂਮ ॥ ੭ ॥ ਸਗਲ ਲੋਕ ਪੂਜਾ ਕਰੇਂ ਪਾਇ ਬੈਕੁੰਠ ਮਹਾਂਨ। ਪੁਨਿ ਅਗਸ੍ਤ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਤਬ ਕੀਨੋ ਉਮਾ ਬਖਾਂਨ ॥ ੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾਬਿਧ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਵਰ ਤੇ ਬਾਂਨੀ। ਪੂਜਯੋ ਤਾਂਕੋ ਰਮਾਭਵਾਨੀ। ਮੁਨਿਗਨਿ ਤਾਹਿਂ ਸਗਲ ਸੰਗਿਲਏ। ਅਗਸ੍ਤ ਮੁਨੀ ਨਿਜ ਆਸ਼੍ਰਮ ਗਏ ॥ ੯ ॥ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਰਾਮ ਬਿਗਸਾਏ। ਭਾਈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ। ਸੰਸਾਰੀਜਨੋਂ ਵੈ ਪਦ ਮਾਂਨਾਥ। ਰਮਣਲਗੇ ਘਰਮੈਂ ਰਘੁਨਾਥ ॥੧੦॥ ਵਿਖ੍ਯਨਮੈਂ ਹਰਿ ਸਦਾ ਅਸੰਗਾ। ਭੋਗੇ ਭੋਗ ਜਾਨਕੀ ਸੰਗਾ। ਹਨੁਮਤ ਲੌ ਸਭ ਬਾਨਰ ਜੇਤੇ। ਤਾਹਿਂ ਰਹੇ ਪਰਵਾਰੇ ਤੇਤੇ ॥ ੧੧ ॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਵਹਿ ਸੁਮਨ ਬਿਬਾਂਨ। ਆਯੋ ਜਿਹ ਬੈਠੇ ਭਗਵਾਂਨ। ਕਹਯੋ ਬਬਾਂਨ ਕੁਬੇਰ ਪਠਾਯੋ। ਤਾਂਤੇ ਰਾਂਮ ਤੋਹਿ ਢਿਗ ਆਯੋ ॥ ੧੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਰਾਵਣ ਜੀਤ ਕਰ ਤੋਹਿ ਲਿਗਯੋ ਸੁ ਧਾਂਮ। ਬਹੁਰ ਰਾਂਮ ਜਿਨਿ ਆਨਿਯੋ ਰਾਵਨ ਹਨ ਸੰਗ੍ਰਾਂਮ ॥ ੧੩ ॥ ਤਾਂਤੇ ਧਾਰੋ ਰਾਮ ਕੇ ਜਬਲਗ ਤਾਂ ਧਰਵਾਸ। ਰਾਮ ਬਿਕੁੰਠਹਿ ਜਾਇ ਜਬ ਤਬ ਆਵੋ ਮਮ ਪਾਸ ॥ ੧੪ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਬਿਬਾਂਨਕੀ ਬਾਨੀ। ਹਸਕਰ ਬੋਲੇ ਰਾਮਭਵਾਨੀ ॥ ਸੂਰਯ ਸਮ ਜੋ ਸੁਮਨ ਬਿਬਾਂਨ। ਤਾਂਕੋ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾ

ਨ ॥੧੫॥ ਤੋਕੋ ਯਾਦ ਕਰੋਂਗੋ ਜਬਹੀ। ਮੇਰੀ ਢਿਗ ਆਯੋ ਤੁਮ ਤਬਹੀ। ਅਬ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਆਇਸ ਮਾਨ। ਨਭਿ ਮੈ ਲੀਨ ਸੁ ਹੋਇ ਬਿਬਾਨ ॥ ੧੬ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਮ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨ। ਪੁਰ ਕਾਰਯ ਮੈਂ ਲਗੈ ਮਹਾਨ। ਭ੍ਰਾਈ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਗਲ ਲਵਾਇ। ਪੁਰ ਕਾਰਯ ਸਭ ਕਰੇ ਨਿਯਾਇ ॥ ੧੭ ॥ ਰਾਮ ਰਮਾਪਤਿ ਰਾਜਾ ਭਏ। ਵਸੁਧਾ ਸਗਲ ਸਮਯ ਨਿਰਮਏ। ਪਾਦਪ ਭਏ ਸੁ ਫਲਕੇ ਆਇਨ। ਜਨ ਸਭ ਭਏ ਸੁ ਧਰਮ ਪਰਾਇਨ ॥ ੧੮ ॥ ਨਾਰੀ ਭਈ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਸਾਰੀ ॥ ਪਤਿਕੋ ਭਜੇ ਸੁ ਲਾਇ ਪਿਯਾਰੀ। ਸੁਤਕੋ ਮਰਣ ਨ ਹੇਰੇ ਕੋਈ। ਰਾਮ ਭਏ ਰਾਜਾ ਹਰਿ ਸੋਈ ॥੧੯॥ ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨ। ਬਾਨਰ ਭਾਈ ਸਹਤ ਪ੍ਰਧਾਨ। ਉਮਾ ਮਹੀ ਮੈਂ ਰਾਮ ਸੁ ਫਿਰੇ ॥ ਬਹੁਤ ਅਮਾਨੁਖ ਕਾਰਯ ਕਰੇ ॥ ੨੦ ॥ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕੋ ਸੁਤ ਏਕ ਸੁ ਬਾਲ। ਰਾਮ ਪਿਖਯੋ ਵਹੁ ਮੁਇਓ ਅਕਾਲ। ਸੋਚਤ ਬਿੱਪ੍ਰ ਰਾਮ ਸੋ ਪੇਖੇ। ਜਾਨਯੋ ਭਯੋ ਅਧਰਮ ਬਿਸੇਖੇ ॥ ੨੧ ॥ ਸੁੰਦਰ ਪਿਖਯੋ ਏਕ ਬਨ ਮਾਂਹੀ। ਤਪਸਾ ਕਰੇ ਬਡੀ ਜਗਮਾਹੀਂ। ਤਰੁਕੇ ਸੰਗ ਅਧੋ ਮੁਖਿ ਡਾਰੇ। ਮੰਤਰ ਗੁਪਤਿ ਨ ਲੇਤ ਅਹਾਰੇ ॥ ੨੨ ॥ ਧਮਨੀ ਬਯਾਪਤਿ ਤਾਂ ਤਨ ਲਹੇ। ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਯਹਿ ਪਾਤਕ ਅਹੇ ॥ ਤਾਂਕੋ ਮਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਬਿਸਾਲ। ਲਏ ਜਿਵਾਇ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੇ ਬਾਲ ॥ ੨੩ ॥ ਸ਼ੂਦਰਕੋ ਦੀਨੋ ਸੁਰਲੋਕ। ਰਾਮ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੋ ਕੀਨ ਅਸੋਕ। ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਤਾਂ ਜਗ ਆਹੀ। ਲੋਕਨ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਕਹਾਹੀ ॥ ੨੪ ॥ ਸ਼ਿਵਕੇ ਲਿੰਗ

ਸੁ ਕੋਟ ਉਦਾਰ॥ ਥਾਪੇ ਰਾਮ ਸੁ ਜਗਤ ਮਝਾਰ।ਸੀਤਾ
ਸਹਿਤ ਰਮੇ ਸੁਖ ਧਾਮਾ। ਭੋਗੇ ਭੋਗ ਅਮਾਨੁਖ ਰਾਮਾ॥੨੫॥
ਧਰਮ ਸਹਿਤ ਧਰ ਰਾਜ ਸੁ ਕੀਨੋ। ਰਾਮ ਧਰਮ ਕੀ ਗਤਿ
ਸਭ ਚੀਨੋ। ਸਰਬ ਲੋਕ ਮਲ ਹਰਨੇ ਹਾਰੀ। ਕਥਾ ਰਾਮ
ਜਗ ਮਾਹਿੰ ਬਿਥਾਰੀ॥੨੬॥ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖੁ ਰਘੁਰਾਈ
। ਮਾਯਾ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਬਨਾਈ। ਵਿਧੁ ਵਤੁ ਰਾਜ ਕੀਓ ਰ
ਘੁਨਾਥ। ਲੋਕ ਨਿਵਾਵੇਂ ਜਾਂ ਪਦ ਮਾਥ॥੨੭॥ ਪਤਨੀਏਕ
ਬਰਤ ਹਰਿ ਧਾਰੇ। ਰਾਜ ਰਿਖੀ ਸੁਚਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ। ਗ੍ਰਹ
ਮੇਧੀ ਕੇ ਧਰਮ ਸੁ ਪਾਵਨ। ਰਾਮ ਕਰੇ ਜਗ ਕੇਰ ਸਿਖਾਵਨ
॥੨੮॥ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਮ ਮੇ ਧਾਰੇ। ਨਿਮ੍ਰਭਾਵ ਸਭ ਕਾਜ
ਸਵਾਰੇ। ਲਜ਼ਾ ਭਯ ਪਤਿ ਭਾਵ ਪਛਾਨੇ। ਤਾਕੋ ਪੇਖ ਰਾਮ
ਬਿਗਸਾਨੇ॥੨੯॥ ਏਕ ਸਮੇਂ ਉਪ ਬਨਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਸਰਬਭੋਗ
ਜਾਂ ਮਾਹਿ ਸੁਹਾਹੀਂ। ਦਿੱਬਭਵਨ ਇਕੰਤ ਸੁ ਧੀਰ। ਸੁਖਸੋ
ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਬੀਰ॥੩੦॥ ਨੀਲ ਮਣੀ ਸਮ ਦੇਹਿ ਸੁਹਾਈ।
ਭੂਖਨ ਦਿਬ ਧਰੇ ਰਘੁਰਾਈ। ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਦਨ ਉਰ ਸਾਂਤਿ
ਮੁਰਾਰੇ। ਦਾਮਨ ਪੁੰਜ ਸਮੰ ਬਰ ਧਾਰੇ॥੩੧॥ ਕਮਲ ਪੱਤ੍ਰ
ਸਮ ਨੈਨ ਉਦਾਰੀ। ਸੀਤਾ ਸਰਬ ਸੁ ਭੂਖਣ ਧਾਰੀ। ਰਾਮ
ਪਦਾਂਬੁਜ ਹਾਥ ਲਡਾਏ। ਰਾਘਵ ਪ੍ਰਤਿ ਯਹਿ ਬੈਨ ਅਲਾਏ
॥੩੨॥ ਦੇਵ ਦੇਵ ਜਗਨਾਥ ਸੁਆਮੀ। ਪਰਮਾਤਮ ਸਭ
ਅੰਤਰ ਜਾਮੀ। ਸਨਾਤਨ ਚਿਦਾਨੰਦ ਪਰਬੀਨ। ਆਦਿ ਮਧ
ਪੁਨਿ ਅੰਤ ਬਿਹੀਨ॥੩੩॥ ਤੂੰ ਅਸੇਸ ਜਗ ਕਾਰਣ ਰਾਮ।

ਤੋ ਬਿਨ ਸਰੇ ਨ ਰੰਚਕ ਕਾਮ। ਏਕਾਂਤ ਠੌਰ ਸਭ ਸੁਰ ਥੇ ਆਇ। ਮੋ ਪ੍ਰਤਿ ਐਸੇ ਬਚਨ ਅਲਾਇ ॥ ੩੪ ॥ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਸੁਰ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ। ਬੈਕੁੰਠਮਾਂਹਿ ਆਵੈਂ ਅਬ ਹਰੀ। ਤੇਰੇ ਸੈਹਤ ਬਸੇ ਧਰ ਮਾਹੀਂ। ਹਮ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂਕੋ ਮਨ ਮਾਹੀ ॥ ੩੫ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਪਨੋ ਧਾਮ ਬਿਕੁੰਠ ਤਜਿ ਹਮਕੋ ਤਜਾਗ ਮੁਰਾਰਿ ॥ ਜਗਤ ਮਾਤ ਤਵ ਸੰਗਿ ਹਰਿ ਬਿਚਰੇ ਧਰਣ ਮਝਾਰ ॥ ੩੬ ॥ ਤਾਂਤੇ ਆਗੇ ਤੁਮ ਚਲੋ ਤਾਂ ਬਿਕੁੰਠ ਕੇ ਮਾਹਿ। ਪਾਛੇ ਰਾਮ ਸੁ ਆਇ ਹੈਂ ਹਮ ਸਨਾਥ ਹੁਇ ਜਾਹਿੰ ॥੩੭॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯੋ ਬਿਨਤੀ ਦੇਵਨ ਮਮ ਗਾਈ। ਮੈ ਹਰਿ ਜੀ ਤਵ ਪਾਸ ਸੁਨਾਈ। ਯੁਕਤਿ ਹੋਇ ਸੋ ਕਰੋ ਮਹਾਨ। ਨਹਿ ਆਇਸੁ ਮੈਂ ਕਰੋ ਬਖਾਨ ॥੩੮॥ ਸੀਤਾ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਯਹਿ ਜਬਹੀ। ਧਜਾਨ ਧਾਰਿ ਹਰਿ ਭਾਖਿਓ ਤਬਹੀ। ਦੇਵੀ ਮੈਂ ਸਗਲੀ ਬਿਧਿ ਜਾਂਨੋ। ਤਾ ਮਹਿ ਏਕ ਉਪਾਇ ਬਖਾਨੋ ॥੩੯॥ ਦੇਵੀ ਏਕਾ ਮਿਸਹਿ ਬਨਾਊਂ। ਲੋਕਨ ਤੇ ਅਵਵਾਦ ਕਰਾਊਂ। ਲੋਕਨ ਤੇ ਜਨ ਡਰ ਉਰਮਾਨ। ਤਜਾਗੋਂ ਤੋਕੋ ਵਿਪਨ ਮਹਾਨ ॥ ੪੦॥ ਬਾਲਮੀਕ ਆਸ੍ਰਮ ਕੇ ਤੀਰ। ਦੋ ਕੁਮਾਰ ਹੋਵੈਂ ਤਵ ਬੀਰ। ਅਬਤੇ ਗਰਭ ਸੁ ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ। ਉਪਜੇਂਗੇ ਭੁਜਿ ਬਲਿ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ੪੧ ॥ ਮੋਹਿ ਸਮੀਪ ਬਹੁਰ ਤੂੰ ਐਹੈ। ਲੋਕਨ ਕੋ ਪਰਤੀਤ ਸੁ ਦੈ ਹੈ। ਆਦਰ ਸੈਹਤ ਸੁਗੰਧ ਸੁ ਦੈ ਹੈ। ਭੂਮਿ ਵਿਵਰ ਬੈਕੁੰਠਹਿ ਜੈਹੈ ॥੪੨॥ ਮੈਂ ਪਾਛੇ ਆਵੋਂ ਸੁਖਦਾਈ। ਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ਸੁ ਮੈਂ ਠਹਿਰਾਈ । ਐਸੇ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ

ਬਖਾਨ । ਗਈ ਜਾਨਕੀ ਭੌਨ ਮਹਾਨ ॥੪੩॥ ਗਜਾਨਸਰੂਪ
ਰਾਮ ਹੈ ਜੇਈ । ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਪੁਨਿ ਤੇਈ । ਮੰਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ
ਬਿਸਾਰਦ ਧੀਰਾ। ਸੈਨ ਸ੍ਰਿਦਾਰ ਮਹਾਂ ਬਲਬੀਰਾ॥੪੪॥ਔਰ
ਮਹਾਜਨ ਹੱਯੇ ਜੇਤੇ । ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਬੈਠੇ ਤੇਤੇ। ਸੁਹਿਰਦ
ਉਪਾਸਨ ਤਾਂਕੀ ਕਰੈ । ਬਹੁਬਿਧ ਹਾਸ ਕਥਾ ਬਿਸਥਰੈ ।
੪੫ ॥ ਹਾਸ ਕਥਾ ਜਬ ਬਢੀ ਅਪਾਰੀ । ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਹਸੇ
ਸੁ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ । ਸਭਾ ਮਾਹਿੰ ਬਿਜੈ ਇਕ ਨਾਮਾ । ਕਥਾ
ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੂਛਯੋ ਰਾਮਾ ॥੪੬॥ਪੁਰਿ ਅਰ ਦੇਸ ਨਿਵਾਸੀ ਜੇਤੇ।
ਕਹਿ ਬਿਧ ਭਾਖੇ ਮੋਕੋ ਤੇਤੇ । ਸੀਤਾ ਔਰ ਮਾਤ ਮਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ।
ਕੈਕੇਈ ਜਗ ਮੈਂ ਬਿਖੱਜਾਤਾ ॥ ੪੭ ॥ ਕਹਿੰ ਬਿਧਿ ਤਿਨਕੋ
ਕਰੇ ਉਚਾਰ । ਸਾਚ ਕਹੋ ਉਰਮੇਂ ਡਰ ਡਾਰ । ਮੋ ਪਦ ਆਹਿ
ਸੁਰਿੰਦ ਮਹਾਨ । ਐਸੇ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥ ੪੮ ॥ ਬਿਜੈ
ਬਖਾਨੇ ਸੁਨੋ ਨਰੇਸ਼ । ਲੋਕ ਕਰੇ ਜੋ ਜੋ ਨਿਰਦੇਸ । ਭੂਪਤ
ਰਾਮ ਬਡੇ ਸੁ ਗਜਾਨੀ । ਕੀਨੋ ਰਾਮ ਸੁ ਕਰਮ ਮਹਾਨੀ ॥
੪੯ ॥ ਰਾਵਣ ਕੌ ਰਣਮੰਡਲ ਮਾਰ । ਸੀਤਾਕੋ ਤਹਿ ਕਰਯੋ
ਉਧਾਰ । ਯਹਿ ਇਕ ਕਰਮ ਅਸੰਗਤ ਕਰਿਯੋ । ਸੀਤਾ ਕੋ
ਗ੍ਰਹਿ ਭੀਤਰਿ ਧਰਿਯੋ ॥ ੫੦ ॥ ਕ੍ਰੋਧ ਰਾਮ ਅਬਿ ਪ੍ਰਿਸ੍ਰ ਸੁ
ਕੀਨੇ । ਸੀਤਾ ਸੰਗ ਰਮੇ ਰਸ ਭੀਨੇ । ਸੀਤਾ ਸੰਗਮ ਸੁਖ ਹੈ
ਜੋਈ । ਕੈਸੇ ਰਾਮ ਚੀਤ ਮੈਂ ਹੋਈ ॥ ੫੧ ॥ ਰਾਵਣ ਹਰੀ
ਬਿਜਨ ਬਨ ਮਾਹੀਂ । ਬਰਖ ਦਿਨਾ ਰਾਖੀ ਘਰ ਮਾਹੀਂ ।
ਅਕਸ ਮਾਤ ਕਛ ਖੋਟੋ ਕਰਹੈ। ਨਾਰਿ ਕਰਮ ਪਿਖ ਪਤਿ ਰੁਖ

ਧਰਹੈ ॥ ੫੨ ॥ ਭੂਪਤਿ ਜੋ ਜਗ ਕਰਮ ਕਮੈ ਹੈ । ਪਰਜਾ ਤਾ
ਪਥਿ ਮਾਹਿਂ ਚਲੈਹੈ । ਐਸੋ ਰਾਮ ਸੁਨਯੋ ਤਿਹ ਜਬਹੀ । ਨਿਜ
ਜਨ ਕੋ ਹਰਿ ਪੂਛਯੋ ਤਬਹੀ ॥ ੫੩ ॥ ਤਿਨ ਭੀ ਰਾਮ ਸੁ
ਬੰਦਨ ਧਾਰ । ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਤਿਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਬਿਜੈ ਸੁ
ਹਿਰਦ ਸੁ ਔਰ ਬਜੀਰ । ਬਿਦਾ ਕਰੇ ਸਗਲੇ ਰਘੁਬੀਰ ॥
੫੪ ॥ ਲਖਮਣ ਕੋ ਪੁਨਿ ਲੀਨ ਬੁਲਾਇ । ਰਾਮ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧ
ਬਚਨ ਅਲਾਇ । ਸੀਤਾ ਮਾਹਿਂ ਸੁ ਦੋਖ ਬਖਾਨ । ਮੇਰੋ ਭਯੋ
ਅਜਸਹਿ ਮਹਾਨ ॥ ੫੫॥ ਸੀਤਾ ਕੋ ਤੁਮ ਬੇਗ ਸਕਾਰੇ। ਲੇ
ਜਾਵੋ ਤਾਂ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰੇ । ਬਾਲਮੀਕ ਆਸ੍ਰਮ ਢਿਗ ਜਾਇ ।
ਆਵਹੁ ਛੋਡ ਸੁ ਰਥਹਿ ਬਠਾਇ ॥ ੫੬ ॥ ਯਾ ਪਰਿ ਜੋ ਕਛੁ
ਕਰੇ ਬਖਾਨ । ਮੋਹਾ ਨਨ ਤਵ ਪਾਪ ਮਹਾਨ । ਐਸੇ ਰਾਮ
ਬਖਾਨਯੋ ਜਬਹੀ । ਡਰਯੋ ਸੁ ਲਖਮਣ ਉਰ ਮੈਂ ਤਬਹੀ॥੫੭
ਉਠਕਰ ਪ੍ਰਾਤ ਸੁਮੰਤ ਬੁਲਾਈ ॥ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਰਥ ਮਾਹਿ
ਬਿਠਾਈ । ਜਾਤਿ ਭਯੋ ਤਾਂ ਬਨਕੇ ਮਾਹੀਂ ।ਬਾਲ ਮੀਕ ਰਿਖ
ਜਾਂ ਬਨ ਮਾਹੀਂ ॥ ੫੮ ॥ ਆਸ੍ਰਮ ਕੀ ਢਿਗ ਸੀਯ ਉਤਾਰ।
ਲਖਮਣ ਮੁਖਤੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਜਨ ਅਪਵਾਦ ਡਰੇ ਮਨ
ਮਾਹੀਂ । ਰਾਮਤਜੀ ਤੂੰ ਯਾਬਨਮਾਂਹੀਂ॥੫੯॥ਸੀਤਾਦੁਖਿਤਭਈ
ਅਧਿਕਾਈ ।ਮੁਗਧਿ ਨਾਰਿ ਸਮ ਬਹੁ ਬਿਲਖਾਈ। ਬਾਲਮੀਕ
ਕੇ ਸਿੱਖ ਸੁ ਜੋਈ । ਸਮਿਧਾ ਕੋ ਆਏ ਥੇ ਤੇਈ ॥ ੬੦ ॥
ਬਾਲਮੀਕ ਪ੍ਰਤਿ ਕੀਨ ਬਖਾਨ । ਸੁਨਿਕਰ ਬਾਲਮੀਕ ਭਗ
ਵਾਨ । ਸੀਤਾ ਤਾਹਿ ਰਾਮ ਪਹਿਚਾਨੀ । ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖ

ਦਿੱਬ ਗਿਆਨੀ॥ ੬੧॥ ਅਰਘਾਦਿਕ ਪੂਜਾ ਕੋ ਧਾਰ। ਸੀਤਾ ਕੋ ਬਹੁ ਵਧਯੋ ਪਿਯਾਰ। ਭਾਵੀ ਬਾਤ ਜਾਂਨਿ ਮਨਿ ਚੀਤਾ। ਰਿਖ ਬਨਤਾ ਕੋ ਅਰਪੀ ਸੀਤਾ॥ ੬੨॥ ਤੇ ਸੀਤਾਪੂਜਾ ਬਹੁ ਕਰੀ। ਭਗਤਿ ਸਹਿਤ ਸੇਵਾ ਬਿਸਥਰੀ। ਦਿਨ ਦਿਨ ਮੈ ਐਸੀ ਬਿਧ ਰਹੇ। ਸੀਤਾ ਦੂਖ ਨ ਕੋਈ ਲਹੇ ॥ ੬੩ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਮੁਨਿਕੇ ਵਾਕ ਸੁ ਧਾਰਿ ਉਰ ਜਾਨ ਪਰਾਤਮ ਨਾਰਿ। ਮੁਨਿ ਨਾਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾਂਕੀ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ ॥ ੬੪ ॥ ਚੌਪਈ॥ ਰਾਮ ਪਰਾਤਮ ਗਯਾਨ ਸਰੂਪ। ਕੇਵਲ ਆਦਿ ਸੁ ਦੇਵ ਅਨੂਪ। ਸੀਤਾ ਬਿਨ ਸਭ ਭੋਗ ਤਿਆਗ । ਧਾਰੇ ਰਾਮ ਸੁ ਦਿਢ ਬੈਰਾਗ॥ ੬੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੁਨਿ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੇਵਹੀ ਪੁਨਿ ਬ੍ਰਤ ਧਾਰੇ ਰਾਮ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਕੈ ਕਰਤ ਸਦਾ ਪਰਣਾਮ ॥ ੬੬ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼੍ਵਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉੱਤਰ ਕਾਂਡੇ ਚਤੁਰਥੋ ਧਯਾਇ॥ ੪ ॥

ਅਥ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਮੂਲ ਭਾਖਾ ਲਿਖਯਤੇ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥

ਤਬਿ ਹਰਿ ਰਾਮਚੰਦ ਜਗਤ ਅਨੰਦ ਕੰਦ ਕੀਰਤ ਰਾਮਾਇਣ ਸੁ ਉੱਤਮ ਬਿਥਾਰਿਆ। ਪੂਰਬ ਅਚਾਰ ਸੁ ਰਘੂਤਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਰਾਜ ਰਿਖਿ ਕੀਨੇ ਜੈਸਾ ਜਗਤ ਮਝਾਰਿਆ। ਲਖਮਣ ਭ੍ਰਾਤ ਮਤਿਮਾਂਨ ਬਿਖਯਾਤ ਤਬ ਪੂਛਯੋ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਉੱਤਰ ਉਚਾਰਿਆ। ਨ੍ਰਿਗ ਭੂਪਕੀ ਕਹਾਂਨੀ ਰਾਂਮ ਭਾਖੀਯਾ ਪੁਰਾਨੀ

ਵਹਿ ਭਯੋ ਮਤਿਵਾਰੋ ਵਿਜ ਭਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਭਾਰਿਆ॥ ੧ ॥ਬਾਮਨ ਕੀ ਗਾਇ ਤਿਨ ਵਈਥੀ ਪ੍ਰਮਾਦ ਕਰ ਸਰਟਾ ਸਰੂਪ ਤਿਨ ਕੂਪ ਮਾਹਿੰ ਪਾਯੋਹੈ। ਬਾਂਮਨ ਕੇ ਧਨਤੇ ਵਿਮੁਖ ਰਹੋ ਸਦਾਭ੍ਰਾਤ ਐਸੇ ਰਾਮਚੰਦ ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਕਾਹੂ ਇਕ ਕਾਲ ਲਖਮੰਨ ਜੋ ਬਿਸਾਲ ਉਮਾਂ ਰਾਮ ਕੇ ਸਮੀਪ ਸੁ ਇਕੰਤ ਚਲਿ ਆਯੋਹੈ। ਐਸੇ ਰਘੁਬੀਰ ਜਾਂਕੋ ਧੀਰ ਰਿਖ ਗਾਂਨ ਕਰੇ ਜਾਂਹੀਕੋ ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਪਦਮਾ ਲਡਾਯੋ ਹੈ ॥ ੨ ॥ ਆਇਕੇ ਸੁਮਿੱਤ੍ਰ ਪੂਤ ਸੁੱਧ ਭਾਵਨਾਂ ਸੁਚੀਤ ਭਯੋ ਨਿੰਮ੍ਰਭਾਵ ਤਿਨਕਰੀ ਪਦ ਬੰਦਨਾਂ ॥ ਤੁਹੀ ਸੁੱਧ ਬੋਧਿ ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਕੋ ਆਤਮਾਂ ਨਿਰਾਕ੍ਰਿਤ ਸਰੂਪ ਰਾਂਮ ਈਸ਼ ਰਘੁਨੰਦਨਾਂ॥ਤਵਪਦ ਕੰਜਨ ਕੇ ਭ੍ਰਿੰਗਨਕੇ ਸੰਗ ਕਰੇ ਪਿਖੇ ਤਿਨਿ ਤੇਈ ਜਿਨਿ ਗਜਾਨ ਦ੍ਰਿਗ ਅੰਜਨਾਂ। ਆਏ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੀ ਸ਼ਰਨ ਸੁ ਨਾਥ ਹਮ ਭਜਤ ਯੁਗੀਸ਼ ਪਦ ਤੇਰੇ ਭਵ ਭੰਜਨਾਂ ॥ ੪ ॥ ਅੱਗਜਾਨ ਸਿੰਧਭਾਰੋ ਜਿਮ ਤਰੌਂ ਮੈ ਸੁਖਾਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਖੀਯੇ ਨਰੇਸ਼ ਬਾਤ ਸੋਈ ਸੁਖ ਕਾਰੀਯੇ। ਸੁਨ ਕੈ ਸੁ ਬਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਭਏ ਪੁਲਕਾਤ ਹਰਿ ਜਾਹਿੰ ਕੀ ਸ਼ਰੰਨ ਉਮਾਂ ਦੁਖ ਪੁੰਜ ਹਾਰੀਯੇ। ਕੀਨੋਂ ਹੈ ਬਖਾਂਨ ਰਾਂਮ ਗਜਾਨਹੀ ਅੱਗਜਾਨ ਹਨੈਂ ਔਰ ਨਹਿੰ ਕੋਈ ਜੋ ਈ ਬੇਦਕੈ ਉਚਾਰੀਯੇ। ਭੂਮਪਾਲਜੇਈ ਜੇਈ ਭਏ ਹੈਂ ਬਿਸਾਲ ਜਗ ਤਿਨਕੇ ਭਵਾਂਨੀ ਰਾਮ ਭੂਖਨ ਸੁ ਧਾਰੀਯੇ॥ ੪ ॥ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੋ ਵਾਚ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ਵਰਣ ਔ ਆਸ਼੍ਰਮਕੀ ਕਰੇ ਕ੍ਰਿਤ ਜੇਈ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਆਦਿ ਮੈਂ ਸੁ ਕਰੇ ਭ੍ਰਾਤਿ ਸੋਈ ਮਨੁ ਲਾਇਕੈ। ਪਾਪ

ਮਲ ਧੋਇ ਜਬ ਸੁਧਿ ਮਨ ਹੋਇ ਤਬ ਭਜੈ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਈ ਚਾਰ ਸਾਧਨ ਕੋ ਪਾਇਕੈ। ਗੁਰ ਕੀ ਸ਼ਰਨਿਜਾਇ ਆਤਮਾਕੋ ਗਯਾਨ ਪਾਇ ਭਜੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਸੁ ਮਾਂਨ ਕੋ ਮਿਟਾਇਕੈ। ਗਯਾਨਕੋ ਉਪਾਇ ਪੁਨਿ ਗਯਾਨ ਸੁਖਦਾਇ ਸਭ ਵੇਦਨ ਕੋ ਸਾਰ ਤਵ ਕਹੋਂ ਸਮਝਾਇਕੈ ॥ ੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਕ੍ਰਿਯਾ ਹੈ ਜੋਈ। ਜਗਮੈ ਤਨੁ ਉਪਜਾਵੈ ਸੋਈ। ਪੁਨਿ ਤਨੁਮੈਂ ਨਰ ਰਾਗ ਸੁ ਧਾਰੈ। ਤਾਂਤੇ ਪ੍ਰੇਯ ਅਪ੍ਰੇਯ ਨਿਹਾਰੈ ॥ ੬ ॥ ਧਰਮਾ ਧਰਮ ਤਾਹਿੰ ਤੇ ਹੋਈ। ਬਹੁਰੋ ਤਨ ਉਪਜਾਵੈ ਸੋਈ। ਬਹੁਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਇਮ ਚੱਕ੍ਰ ਸਮਾਨ। ਭਾਖਜੇ ਲਖਮਣ ਭਵਹਿ ਮਹਾਨ ॥ ੭ ॥ ਮੂਲ ਸੁ ਯਾਂਕੋ ਹੈ ਅਗਯਾਨ। ਤਾਂਹੀ ਕੋ ਅਬ ਕੀਜੈ ਹਾਨ। ਅਗਯਾਨ ਨਾਸ਼ਕੋ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਤਾਂਮੈ ਵਿਦ੍ਯਾ ਚਤੁਰ ਪਛਾਨ ॥ ੮ ॥ ਅਗਯਾਨ ਜੈਨ ਕਰਮ ਹੈ ਜੋਈ ; ਨਹਿੰ ਅੱਗਯਾਨ ਬਿਨਾਸ਼ਕ ਤੇਈ॥ਪ੍ਰਸ਼ਨ॥ ਜੌਨਿ ਵਸੁ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੇਤੀ। ਹੈ ਅਗਯਾਨ ਜਨੀ ਸਭ ਤੇਤੀ ॥ ੯॥ ਵਿਦ੍ਯਾ ਭਈ ਜੈਨਿ ਅਗਯਾਨ। ਸੋ ਕੈਸੇ ਤਿਹ ਕਰ ਹੈ ਆਨ ॥ ਉੱਤਰ ॥ ਜੈਨਕਿ ਜਨਕ ਭਾਵ ਹੈ ਜੋਈ। ਨਾਹਿਂਅਨਾਸ਼ ਕਹੇ ਤੂ ਸੋਈ ॥ ੧੦॥ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਇ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੇਤੇ। ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ਼ਕ ਸਗਲੇ ਤੇਤੇ। ਅਗਨੀ ਦਾਰੁ ਜੈਨਿ ਜਗ ਐਹੈ। ਤਾਂਹੀਕੋ ਪੁਨਿ ਉਲਟੀ ਦੈਹੈ॥੧੧॥ਕਰਕਟ ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ। ਯਾਹਿ ਬਿਖੈ ਬੁਧਿ ਕਹੈ ਏਕਾਂਤ। ਅਗਯਾਨ ਬਿਰੋਧੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਅਹੈ। ਯਾਹੀ ਤੇ ਤਾਂਕੋ ਪੁਨਿ ਦਹੈ॥ ੧੨ ॥ ਕ੍ਰਿਯਾ ਨਹਿ ਅਗਯਾਨ

ਨਿਵਾਰੇ। ਨਾਹਿ ਰਾਗਕੋ ਮੂਲ ਉਖਾਰੇ। ਤਾਂਤੇ ਕਰਮ ਸੁ ਦੋਖ ਸੁ ਹੋਈ। ਪੁਨਿ ਸੰਸਾਰ ਉਪਾਵੇ ਸੋਈ॥੧੩॥ ਤਾਂਤੇ ਜੋ ਨਰਿ ਬੁਧਿ ਉਦਾਰ। ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਗਜਾਨ ਬਿਚਾਰ। ਕਰਮਨਕੋ ਉਰ ਸਾਧਨ ਮਾਂਨ। ਲਖਮਣ ਸੰਸਾ ਕਰਤ ਬਖਾਨ॥ ੧੪ ॥ ਨਨੁ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਬੇਦ ਬਖਾਨੀ ਜੋਈ। ਵਿਦਿਆ ਸਮ ਸਾਧਨ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਪੁਰਖਾਰਥ ਸਾਧਨ ਤਾਂ ਉਰ ਮਾਨ। ਬੇਦ ਸੁ ਮੁਖਤੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨ ॥੧੫॥ ਕਰਤਬ ਅਹੈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕੋ ਸੋਈ। ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਬੇਦ ਬਖਾਨੀ ਜੋਈ। ਵਿਦਿਆ ਸੰਗਿ ਸਹਾਇਤ ਪਾਵੇ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਗਜਾਨ ਮਿਲ ਮੋਖ ਉਪਾਵੇ ॥੧੬ ॥ਦੋਹਰਾ॥ ਦੋਵ ਦਵੰਤ ਵਿਹੰਗ ਜੋ ਜਜੋਂ ਨਭਿ ਭੀਤਰਿ ਜਾਇ।ਗਜਾਨ ਕਰਮ ਤਿਮਹੀ ਮਿਲੇ ਲੇਵੇ ਮੋਖ ਉਪਾਇ॥ ੧੭॥ ਚੌਪਈ ॥ਕਰਮਨ ਕੋ ਯੌਂ ਦੇਵੇਂ ਡਾਰ। ਸ੍ਰੁਤਿਕਰੇ ਤਿਹ ਦੋਖ ਉਚਾਰ। ਅਗਨਿ ਹੋਤ੍ਰ ਕੋ ਤਜਾਗੇ ਦੋਈ। ਵੀਰਹਾ ਦੇਵਨਾਂਕੋ ਹੋਈ ॥੧੮॥ ਤਾਂਤੇ ਹੋਇ ਮਮੋਖੀ ਜੋਈ। ਕਰਮ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰੇ ਸੁ ਸੋਈ। ਕਰਣਾਂ ਸਿੰਧ ਸੁ ਰਾਮ ਉਦਾਰ। ਉਤਰ ਯਾ ਕੋ ਕਰੇ ਉਚਾਰ॥ ੧੯॥ ਆਹਿ ਸੁਤੰਤਰ ਬਿਦਜਾ ਭ੍ਰਾਤ। ਨਿਸਚਲ ਕਾਰਯ ਕਰੇ ਬਿਖਜਾਤ । ਬਿਦਜਾ ਅਹੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜੋਈ। ਮਨਕਰ ਕਿੰਚਿਤ ਚਹੇ ਨ ਸੋਈ॥ ੨੦॥ ਨਨੁ॥ ਨਿਸਚਲ ਕਾਰਯ ਜਜੋਂ ਕ੍ਰਿਤ ਅਹੇ। ਕਾਰਕ ਕੋ ਫਲ ਹਿਤ ਵਹੁ ਚਹੇ॥ ਤਜੋਂ ਵਿਦਜਾ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਚਾਹੇਕਰਮ ਮੁਕਤਿਹਿਤ ਸੋ ਸੋਈ॥ ੨੧॥ ਕੇਚਿਤ ਐਸੇ ਕਰੇ ਬਖਾਨ। ਸੋ ਅਸੱਤਿ ਊਰ

ਲਖਮਣਿਜਾਂਨ। ਵਿਤਰਕ ਵਾਦੀ ਇਮ ਭਾਖੇ ਜੋਈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਵਿਰੋਧ ਬਨੇ ਨਹਿ ਸੋਈ ॥ ੨੨ ॥ ਭਨੁ ਅਭਿਮਾਨ ਪ੍ਰਿਥਮ ਨਿਰਧਾਰੇ। ਪਾਛੇ ਯਾਗ ਹੋ ਮਬਿਸਥਾਰੇ। ਗਤਿ ਹੰਕਾਰ ਹੋਇ ਨਰ ਜੋਈ। ਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਦ੍ਯਾ ਤਹਿ ਪੁਨਿ ਹੋਈ ॥ ੨੩ ॥ ਵਿਸੁੱਧਿ ਵਿਗ੍ਯਾਨ ਸੁ ਜਾਂਤੇ ਹੋਈ। ਐਸੇ ਵਾਕ ਬਿਚਾਰੇ ਕੋਈ। ਚਰਮ ਬ੍ਰਿਤ ਵਾਕ ਜੋ ਜਨੇਂ। ਆਤਮਵਿਦ੍ਯਾਸੋ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਭਨੇਂ ॥ ੨੪ ॥ ਪ੍ਰਯਾਜ ਅਨੁਯਾਜ ਸੁ ਕਾਰਕ ਜੇਈ। ਕਰਮ ਜਨਮ ਹਿਤ ਚਾਹੇ ਤੇਈ। ਵਿੱਦ੍ਯਾ ਨਿਖਲ ਸੁ ਕਾਰਕ ਮਾਰੇ। ਤਾਂਤੇ ਸੁਧਿ ਕਰਮ ਸਭ ਡਾਰੇ ॥ ੨੫ ॥ ਸਮੁੱਚੈ ਵਿੱਦ੍ਯਾ ਕਰਮਨ ਕੇਰੋ। ਤੇਜ ਤਿਮਰ ਜਯੋਂ ਉਰਮੈਂ ਹੇਰੋ। ਆਤਮ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਪਰਾਇਣ। ਇੰਦ੍ਰੈ ਬਿਖੈ ਤਜੈ ਦੁਖ ਦਾਇਣ ॥ ੨੬ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੌਲੌ ਆਤਮ ਬੁੱਧਿ ਹੈ ਮਾਯਾ ਕਰ ਤਨ ਮਾਹਿਂ। ਤੌਲੌਂ ਕਰਮ ਬਖਾਨ ਹੈ ਵਿਧਵਤ ਨਿਗਮ ਸੁ ਤਾਹਿਂ ॥ ੨੭॥ ਨੇਤ ਨੇਤ ਯਹਿ ਵਾਕਕਰ ਨਿਖਲ ਨਿਖੇਧੇ ਜੋਇ। ਜ੍ਞਾਨ ਪਰਾਤਮ ਤੱਤ ਉਰ ਤਜੇ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ੨੮ ॥ ਭੇਦ ਪਰਾਤਮ ਜੀਵਕਾ ਭੇਦਕ ਜੋ ਅੱਗ੍ਯਾਨ। ਜੋ ਆਤਮ ਮਹਿ ਹੋਇ ਨਰ ਨੀਕੇ ਭਾਸੁਰ ਭਾਨ॥ ੨੯ ॥ ਹੋਵੈ ਮਾਇਆ ਲੀਨ ਤਬ ਬੇਗ ਸਕਾਰਕ ਸੋਇ। ਆਤਮ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਭਾਖੀ ਕਾਰਨ ਜੋਇ ॥ ੩੦ ॥ ਬੇਦ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੁ ਜੋਹਣੀ ਨਿਖਲ ਅਵਿੱਦ੍ਯਾ ਬੀਰ। ਕੈਸੇ ਕਾਰਯ ਕਾਰਣੀ ਹੋਵੇ ਬਹੁਰ ਸੁਧੀਰ ॥ ੩੧ ॥ ਵਿੱਗ੍ਯਾਨ ਅਦੁਤੀ ਸੁ ਅਮਲ ਪੁਨਿ ਭਾਖਿਯੋ ਆ

ਤਮ ਸੋਇ। ਭਾਂਤੇ ਬਹੁਰ ਅਵਿੱਦਯਾ ਕੈਸੇ ਲਖਮਣ ਹੋਇ ॥ ੩੨॥ ਨਸ਼ਟਭਈ ਉਪਜੇ ਨਹੀ ਬਹੁਰ ਅਵਿੱਦਜਾ ਬੀਰ। ਮੈ ਕਰਤਾ ਯਹਿਮਤ ਕਹੌ ਕੈਸੇ ਹੋਵੈ ਧੀਰ॥ ੩੩ ॥ਤਾਂਤੇਅਹੇ ਸੁਤੰਤਰਾ ਵਿੱਦਜਾ ਚਹੇ ਨ ਆਨ।ਮੋਖ ਉਪਾਏ ਕੇਵਲਾ ਬੰਧਨ ਕਰ ਸਭ ਹਾਂਨ ॥ ੩੪ ॥ ਆਦਰ ਸੈਹਤ ਸੁ ਤੈਂ ਤਰੀ ਸੁਰਤਿ ਕਹੈ ਸੰਨਜਾਸ। ਨਿਖਲ ਕਰਮ ਕੋ ਤਜਾਗ ਕਰ ਧਰੇ ਗਜਾਨ ਉਰਆਸ ॥ ੩੫ ॥ ਵਾਜਿ ਸਨੇਹੀ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਪੁਨਿ ਐਸੇ ਕਰੇ ਬਖਾਂਨ। ਤਾਂਤੇ ਕਰਮਨ ਮੋਖ ਹਿਤ ਗੱਜਾਨ ਏਕ ਪਹਿਚਾਨ॥ ੩੬ ॥ ਵਿੱਦਜਾਕੇ ਸਮ ਯਾਹਿ ਕੋ ਤੈਂ ਮੁਖ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ । ਨਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁ ਭਾਖਿਯੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਊ ਸਮਾਂਨ॥੩੭ ॥ਬਹੁ ਕਾਰਕ ਫਲ ਭੇਦ ਹੈ ਯਾ ਬਿਧ ਯੱਗ ਸੁ ਹੋਇ। ਬਿਨ ਕਾਰਕ ਫਲ ਏਕ ਹੈ ਗਜਾਨ ਵਿਲੱਖਣ ਸੋਇ ॥ ੩੮ ॥ ਕਰਮ ਤ੍ਰਿ-ਆਗਨਾ ਮਾਹਿਂ ਤਿਨ ਪਾਪ ਕਹਜੋ ਸ੍ਰੁਤਿ ਜੋਇ। ਸੋ ਅੱਗਜਾਨੀ ਮੂਢ ਕੋ ਗਜਾਨੀ ਕੋ ਨਹਿਂ ਹੋਇ ॥ ੩੯ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਅਨਾਤਮ ਮੈਂ ਆਤਮ ਮਤਿ ਜੋਇ। ਹੈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੱਗ੍ਯ ਕੋ ਸੋਇ। ਤੱਤ੍ਵ ਗਿਆਨੀ ਭਵਮੈਂ ਜੇਤੇ। ਪਿਖੇ ਅਸੰਗ ਆਤਮਾਂ ਤੇਤੇ ॥ ੪੦॥ ਤਾਂਤੇ ਕਿਰਿਆ ਨਿਖਲ ਤਿਆਗੇ। ਤੱਤਗਿਆਨੀ ਜੇ ਵਡ ਭਾਗੇ। ਕਰਮ ਬਿਧਾਨ ਕਹੇ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਜੇਈ। ਹੈਂ ਅੱਗਜਾਨੀ ਜਨ ਪ੍ਰਿਤ ਤੇਈ ॥੪੧॥ ਤੱਤ੍ਵਮਸੀ ਯਹਿ ਵਾਕ ਉਦਾਰੇ। ਮੁੱਮੁੱਖੂ ਤਿਹ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰਧਾਰੇ। ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੁਨੇਂ ਬਚਬੇਦ। ਜੀਵ ਪਰਾਤਮ ਲਖੈ ਅਭੇਦ ॥੪੨॥ ਮੇਰੁ ਸਮਾਂਨ ਅਕੰਪ

ਸੁ ਹੋਈ। ਸਦਾਸੁਖੀ ਦੁਖਾਲਹੈ ਨ ਕੋਈ। ਤੱਤ੍ਵ ਪਦਕੇ ਅਰਥ ਸੁ ਜੋਈ। ਪ੍ਰਥਮ ਪਛਾਨੇਂ ਸਮ ਕਰ ਸੋਈ॥ ੪੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਵਾਕ ਅਰਥਕੋ ਗਯਾਨ ਜੋ ਤਾਂਤੇ ਹੋਵੈ ਧੀਰ। ਤੱਤ੍ਵ ਪਦਕੇ ਅਰਥ ਹੈਂ ਜੀਵ ਪਰਾਤਮ ਬੀਰ॥ ੪੪॥ ਮਸੀ ਪਦਾਰਥ ਏਕਤਾ ਦੋਨੇ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ। ਪਿਖੇ ਪੁਰਾਤਨ ਏਕਤਾ ਹੋਇ ਬੁੱਧ ਸਭ ਹਾਂਨ॥ ੪੫॥ ਜੀਵ ਪਰਮਾਤਮ ਮਾਹਿੰ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਕ ਪਰੋਖ ਵਿਰੋਧ। ਤਾਂ ਤਜਿ ਲਖੈ ਵਿਰੱਛਨਾਂ ਕਰੇ ਭਲੀ ਬਿਧ ਸੋਧ॥੪੬॥ ਤੱਤ੍ਵ ਪਦਕੇ ਅਰਥਮੈਂ ਕਰੇ ਲੱਖਣਾਂ ਬੀਰ। ਲਖੈ ਚਿਦਾਤਮ ਏਕ ਰਸ ਹੋਇ ਅਦੁਤੀ ਸੁ ਧੀਰ॥ ੪੭॥ ਚੌਪਈ॥ ਲੱਖਣਾਂ ਬੀਜ ਕੌਨ ਭਗਵਾਨ। ਤਾਂਤੇ ਲੱਖਣਾ ਕਰੇ ਬਖਾਂਨ। ਤਾਤਪਰਯ ਅਬ ਬਰਨੋ ਜੋਈ। ਲੱਖਣਾਂ ਬੀਜ ਪਛਾਨੋ ਸੋਈ॥ ੪੮॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਅਕਾਂਖਯਾ ਪੁਨਿ ਯੋਗਤਾ ਸੰਨਿ-ਧਾਨ ਪਹਿਚਾਨ। ਤਾਤਪਰਯ ਚੌਥੇ ਮਿਲੇ ਹੋਵੈ ਸਬਦ ਗਯਾਨ॥ ੪੯॥ ਚੌਪਈ॥ ਵਾਕ ਮਾਹਿੰ ਪਦ ਹੱਯੇ ਜੇਤੇ। ਪਰਸਪਰਿ ਵਹਿ ਚਾਹੇ ਤੇ ਤੇ। ਤਾਂ ਬਿਨ ਅਰਥ ਜਨਾਵੇ ਨਾਹੀਂ। ਯਹੀ ਅਕਾਂਖਯਾ ਹੈ ਪਦ ਮਾਹੀਂ॥ ੫੦॥ ਜਯੋਂ ਕੋਵਿਕ ਪਦ ਮੁਖੋ ਅਲਾਇਏ। ਆਹਿ ਆਹਿ ਤਿਨ ਸੰਗ ਮਿਲਾਏ। ਤੇ ਕਛੁ ਅਰਥ ਜਨਾਵੈ ਨਾਹੀਂ। ਤਾਂਤੇ ਤਾਹਿ ਚਹੈ ਉਰ ਮਾਹੀਂ॥ ੫੧॥ ਯਾਬਿਧ ਏਕ ਪਦਾਰਥ ਜੋਈ। ਦੁਤੀਯ ਪਦਾਰਥ ਚਾਹੇ ਸੋਈ। ਜਾਂ ਬਿਨ ਅਰਥ ਨ ਅਪਨੋਂ ਹੋਈ। ਤਾ ਪਦ ਕੋ ਪਦ ਚਾਹੇ ਸੋਈ॥ ੫੨॥ ਪੁਰਖ ਮਹੀਰੁਹਿ ਨਹਿ ਪਰਮਾਂਨ।

ਬਿਨ ਅਕਾਂਖਿਯਾ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਅਰਥ ਅਬਾਧ ਪਦਮ ਮੈ ਜੋਈ। ਕਹੈ ਯੋਗਤਾ ਕੋਵਿਦ ਸੋਈ ॥ ੩੫ ॥ ਨੀਰ ਸੰਚ ਤਰੁ ਯਹਿ ਪਰਮਾਂਨ। ਅਰਥ ਅਬਾਧ ਯਾਹਿ ਮੈਂ ਮਾਂਨ। ਅਗਨ ਸਿੰਚ ਤਰੁ ਕੋਇ ਨ ਮਾਨੇ। ਅਰਥਬਾਧ ਯਾ ਮਾਂਹਿ ਪਛਾਂਨੇ॥੫੪ ॥ ਅਵਿਲੰਬਨ ਪਦ ਭਾਖਨ ਜੋਈ। ਸੰਨਿਧ ਕਹੇ ਮਨੀਖੀ ਸੋਈ ॥ ਘਟ ਮਾਨਯ ਯਹਿ ਵਾਕ ਪ੍ਰਮਾਂਨ। ਸੰਨਿਧਪਦ ਮੁਖਿ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ ॥੫੫॥ ਪ੍ਰਥਮੈ ਪਹਰ ਨਰ ਘਟਿ ਯਹਿ ਆਖੈ। ਦੁਤੀਯ ਪਹਿਰ ਮੁਖਿ ਆਨਯ ਭਾਖੈ। ਤੋ ਨਹਿ ਹੋਇ ਵਾਕ ਪਰਮਾਂਨ। ਸੰਨਿਧਭਈ ਸੁ ਯਾਂਤੇ ਹਾਨ ॥੫੬ ॥ ਤਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਭਾਖ ਨ ਜੋਈ। ਤਾਤ ਪਰਯ ਇਹ ਭਾਖਜੇ ਸੋਈ। ਕੇਚਿਤ ਐਸੇ ਕਰੈਂ ਉਚਾਰ। ਕਹੈਂ ਬਿਦਾਂਤੀ ਔਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੫੭ ॥ ਪਰਸ ਪਰਾਹਿ ਜੱਗਜਾਸਾ ਜੋਈ। ਤਾਹਿ ਵਿਖੱਤੁ ਯੋਗ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਯਹ ਪਦ ਅਰਥ ਅਕਾਂਖਜਾ ਹੱਯੇ। ਸਾਬਤ ਬੋਧ ਤਾਹਿੰਤੇ ਪੱਯੇ ॥ ੫੮ ॥ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸ਼੍ਰਵਨ ਹੋਇ ਨਰ ਜਬਹੀ। ਕਾਰਕ ਸ੍ਰਵਣ ਚਾਹਿ ਪੁਨਿ ਤਬਹੀ। ਤਾਤਪਰਯ ਕੋ ਬਿਖੇ ਸੁ ਜੋਈ। ਤਾਂਕੋ ਬਾਂਧੁ ਨ ਜਾਂਮੈਂ ਹੋਈ ॥ ੫੯ ॥ ਯਹੀ ਜੋਗਤਾ ਕਰੇ ਬਖਾਨ। ਜਾਕੇ ਲਖੇ ਹੋਇ ਨਰ ਗਜਾਨ। ਪਦਜਨ ਪਦ ਅਰਥ ਅੱਗਜਾਨ। ਅਵਿ ਵਧਾਂਨ ਨਰ ਹੋਇ ਸੁ ਭਾਂਨ ॥ ੬੦ ॥ ਯੇਹੀ ਅਸਤੀ ਕਰੇ ਉਚਾਰ। ਤਾਤਪਰਯ ਮਿਲ ਕਾਰਣ ਚਾਰ ॥ ਨਨੁ ॥ ਤੱਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਭਾਖਨ ਜੋਈ। ਜੋ ਪੁਨਿ ਤਾਤਪ-ਰਯ ਯਹਿ ਹੋਈ ॥ ੬੧ ॥ ਸੁਕ ਅਪੰਡਿਤ ਪਾਠਨ

ਮਾਹੀਂ । ਸ਼ਬਦ ਬੋਧ ਹੋਇ ਨਰ ਨਾਹੀਂ । ਯਹੀ ਸੁ ਦੂਖਨ ਮਨ ਮੈਂ ਧਾਰਿ । ਕਹੈ ਬੇਦਾਂਤੀ ਔਰ ਉਚਾਰਿ ॥ ੬੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੇ ਜਨਨ ਕੀ ਆਹਿ ਯੋਗਤਾ ਜੋਇ ॥ ਤਾਤ ਪਰਯ ਪੁਨਿ ਵਾਕ ਮੈਂ ਕਹੈ ਬੇਦਾਂਤੀ ਸੋਇ॥ ੬੩ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਕਰ ਪਦ ਕੋ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰੇ । ਬਹੁਰੋ ਵਾਕ ਅਰਥ ਨਿਰਧਾਰੇ । ਵਰਣ ਸੰਬੂਹ ਪਦ ਕਰੇ ਬਖਾਨ । ਪਦ ਸੰਬੂਹ ਪੁਨਿ ਵਾਕ ਪਛਾਨ ॥ ੬੪ ॥ ਪਦਕੇ ਮਾਹਿੰ ਬ੍ਰਿਤ ਦੋ ਅਹੇ । ਸ਼ਕਤਿ ਲੱਖਣਾਂ ਨਾਮ ਸੁ ਕਹੇ । ਕਰ ਸੰਖੇਪ ਜੇ ਕਰੇ ਉਚਾਰ । ਸ਼ਕਤਿ ਅਹੇ ਪੁਨਿ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ੬੫ ॥ ਯੋਗਏਕ ਰੂਢੀ ਪੁਨਿ ਦੂਜੀ । ਯੋਗ ਰੂਢ ਭਾਖੀਏ ਸੁ ਤੀਜੀ । ਅਵੈਵ ਸ਼ਕਤਿ ਪਦ ਭੀਤਰ ਜੋਈ । ਯੋਗਾ ਕਹੇ ਸੁ ਕੋਵਿਦ ਕੋਈ ॥ ੬੬ ॥ ਸਮਦਾਇ ਸ਼ਕਤਿ ਸੁ ਰੂਢ ਬਖਾਂਨੈ ॥ ਉਭੈ ਸਰੂਪ ਤੀਸਰੀ ਮਾਨੈਂ । ਅਵੈਵ ਸ਼ਕਤਿ ਪੰਕਿਜ ਪਦ ਗਹੈ । ਪੰਕਜ ਨੀਰਕਰ ਤਾਂਕੋ ਕਹੈ ॥ ੬੭ ॥ ਸਮੁਦਾਇਕਤਿ ਕਰ ਪਦਮ ਜਨਾਵੈ । ਸਭ ਲੋਕਨ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਆਵੈ । ਉਦੈ ਸ਼ਕਤਿ ਤਿਨ ਕੀ ਹੈ ਜੋਈ । ਪਦਮ ਮਾਹਿੰ ਪ੍ਰਗਟੀ ਜਗ ਹੋਈ ॥੬੮ ॥ਦੋਨੋ ਮੈਂ ਰੂਢੀ ਹੈ ਜੋਈ । ਅਤਿਸੈ ਬਲੀ ਪਛਾਨੋ ਸੋਈ । ਯਾਬਿਧ ਸ਼ਕਤਿ ਭਲੇ ਨਿਰਧਾਰ । ਬਹੁਰ ਲੱਖਣਾਂ ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ ॥ ੬੯ ॥ ਨਨੂ ॥ ਅੰਸ਼ ਵਿਕਾਰ ਜੀਵ ਕੋ ਮਾਨ । ਵਾਕ ਅਰਥ ਕੋ ਹੋਵੈ ਗਯਾਨ । ਤਾਂਮੈਂ ਦੂਖਨ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ । ਆਰਯ ਜਨ ਜਗ ਕਰੇ ਉਚਾਰ ॥ ੭੦ ॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮੋਖਪੰਥ

ਪਰਕਾਸ਼ ਮੈਂ ਭਾਖੇ ਮੈ ਬਿਸਥਾਰ । ਯਾਹਿ ਪੱਖ ਮੇਂ ਦੂਖਨਾ
ਤਾਂਮੈਂ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰ ॥ ੭੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਾਤੇ ਲਖਣਾ
ਯਾਂਕੇ ਮਾਂਹੀ । ਔਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਨੇਂ ਕੋ ਨਾਹੀ । ਸ਼ਕਤਿ ਸੰਬੰਧ
ਲੱਖਣਾਂ ਜੋਈ । ਆਈ ਇਹਾਂ ਅਵੱਸ਼ਕ ਸੋਈ ॥ ੭੨ ॥ ਏਕਾ
ਤਿਮ ਕਰ ਜਹਤੀ ਹੋਈ । ਗੰਗਾ ਘੋਖ ਸਮਾਨ ਨ ਸੋਈ ।
ਵਾਚਨ ਮਾਹਿੰ ਵਿਰੋਧ ਸੁ ਜਾਂਤੇ । ਬਨੇਂ ਅਜਹਤੀ ਨਾਹੀਂ ਤਾਂ
ਤੇ ॥ ੭੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਊਅਨਿ ਤੇ ਦਧਿ ਰਾਖਨੈਂ ਸ਼੍ਵੈਨੋਂ
ਧਾਵਤ ਆਹਿ । ਅਜਹਿਤੀ ਯਾ ਸਮ ਨਾਮ ਹੈ ਮਹਾਂਵਾਕ ਕੇ
ਮਾਹਿੰ ॥ ੭੪ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਭਾਗ ਤਿਆਗ ਲਖਣਾ ਜੋਈ ।
ਸੋਧੋ ਦੇਵਦੱਤ ਵਤ ਸੋਈ । ਤਤ੍ਵੰ ਪਦਮੈਂ ਜੋੜੋ ਸੋਈ । ਦੋਖ
ਨ ਯਾ ਮੈਂ ਆਵਤ ਕੋਈ ॥੭੫॥ ਮਾਯਾ ਦੇਹਿ ਉਪਾਧਿ ਸੁਜੋਈ
। ਤਜੇ ਲਖੇ ਇਕ ਚੇਤਨ ਸੋਈ । ਭੂਮਾਦਿਕ ਪੰਚੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭੂਤ ।
ਤਾਂਹੀ ਤੇ ਜੋ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੂਤ ॥ ੭੬ ॥ ਪੂਰਬ ਕਰਮਨ ਕੋ ਫਲ
ਜੋਈ । ਸੁਖ ਦੁਖ ਹੋਇ ਇਹਾਂ ਪੁਨਿ ਸੋਈ । ਭੋਗਾਲਯਤਨ
ਜਾਨੋ ਬੀਰ । ਆਦਿ ਅੰਤ ਤਵ ਅਹੈ ਸਰੀਰ ॥੭੭॥ ਕਰਮਨ
ਤੇ ਉਪਜਜੋ ਤਨੁ ਜੋਈ । ਭੂਲ ਉਪਾਧਿ ਆਤਮਕੀ ਸੋਈ ॥ ਮਨੋ
ਬੁਧਿ ਦਸ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੋਈ । ਪੰਚ ਪ੍ਰਾਨ ਸੂਖਮ ਤਨੁ ਹੋਈ ॥
੭੮ ॥ ਸੁਖ ਦੁਖਕੋ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜੋਈ । ਭੁਗਤਾ ਕੋ ਪੁਨਿ ਹੋਵੈ
ਸੋਈ । ਆਤਮ ਕੋ ਯਹਿ ਦੂਤੀ ਸ਼ਰੀਰ । ਭ੍ਰਾਤ ਬਖਾਨੇ ਕੋਵਿਦ
ਧੀਰ ॥ ੭੯ ॥ ਅਨਾਦਿ ਅਵਿਦਜਾ ਹਯੋ ਜੋਈ । ਕਾਰਣ ਦੇਹ
ਬਖਾਨੀ ਸੋਈ । ਉਪਾਧਿ ਭੇਦਤੇ ਅਹੇ ਨਿਆਰੇ । ਆਤਮ

ਕੋ ਉਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੇ ॥ ੯੦ ॥ ਕੋਸ਼ਨ ਮਾਂਹਿ ਆਤਮਾ ਜੋਈ। ਭਾਸ਼ੇ ਤਦਾਕਾਰ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਸਫਟਕ ਮਣੀ ਜਯੋਂ ਫੂਲਨ ਸੰਗਾ। ਭਾਸੇ ਫੂਲ ਸਮਾਨ ਸੁਰੰਗਾ ॥ ੯੧ ॥ ਅਸੰਗ ਰੂਪ ਅਜ ਅਦ੍ਵੈ ਜੋਈ। ਕਰੇ ਵਿਚਾਰ ਲਖੇ ਪੁਨਿ ਸੋਈ। ਤ੍ਰਿਧਾ ਬੁਧਿ ਕੀ ਬ੍ਰਿੱਤ ਪਛਾਨੇ। ਜਾਗ੍ਰਤ ਸੁਪਨ ਸਖੋਪਤਿ ਮਾਨੇ ॥੯੨॥ ਸਾਂਤਕ ਰਾਜਸ ਤਾਮਸ ਜੋਈ। ਤੀਨ ਗੁਣਾਤੇ ਉਪਜੀ ਸੋਈ। ਤੀਨੋ ਆਪਸ ਮੈਂ ਬਿਭਚਾਰੀ। ਮਿਥਯਾ ਤਾਂਤੇ ਭ੍ਰਾਤ ਨਿਹਾਰੀ ॥ ੯੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਨਿਤਪਰੇ ਸੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋ ਸ਼ਿਵ ਕੇਵਲ ਪੁਨਿ ਜੋਇ। ਬਾਧਅਵਾਧਿਪਹਿਚਾਨੀਯੇਉਰਮੈਂਲਖਮਣਸੋਇ ॥ ੯੪ ॥ ਤਨੁ ਇੰਦ੍ਰੀ ਮਨੁ ਪ੍ਰਾਣ ਚਿਤ ਮਿਲੇ ਜਬੈ ਅਗਯਾਨ। ਤਬ ਲੋਕਨਕੀ ਮਤਿ ਬਿਖੈ ਹੋਇ ਜਗਤ ਕੋ ਭਾਨ ॥੯੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਤਮੋ ਮੂਲ ਬ੍ਰਿਤ ਹੱਯੈ ਜੋਈ। ਅਗਯਾਨ ਚਿਹਨ ਪਹਿਚਾਨੋ ਸੋਈ। ਜੌਲੌ ਹੈ ਵਹੁ ਬ੍ਰਿਤ ਬਿਕਾਰਾ। ਤੌਲੌ ਉਪਜੈ ਸਭ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ੯੬ ॥ ਨੇਤਨੇਤ ਪਰਮਾਨਨ ਪਾਇ। ਕਰੇ ਨਿਖੇਧ ਭਲੇ ਮਨਿਲਾਇ। ਚਿਦਘਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਪੁਨਿ ਜੋਈ। ਸ੍ਵਾਦ ਨ ਕਰੇ ਰਿਦੇ ਕਰ ਸੋਈ ॥ ੯੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਜੇ ਨਿਖਲ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਰਤਿ ਸੋਇ। ਜਯੋਂ ਨਲੀਯੇਰ ਰਸ ਪਾਨ ਕਰ ਤਜਾਗਤ ਹੈ ਫਲ ਲੋਇ ॥ ੯੮ ॥ ਨਰਾਜ ਛੰਦ ॥ ਨ ਸੂੰਥ ਤੇ ਨ ਜਾਯਤੇ ਨ ਖੀਯ ਤੇ ਨ ਬਾਂਧ ਹੈ। ਅਧਿਕ ਰੂਪ ਸਰਬਤੇ ਸੁ ਆਤਮਾ ਅਗਾਧਹੈ। ਸੁਧੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਸਦਾ ਸੁਖੰ ਸਰੂਪ ਜਾਨੀਯੇ। ਅਹੇ ਸੁ ਸਰਬ ਠੌਰ ਮੈਂ ਅਦ੍ਵੈਤ ਰੂਪ

ਭ੍ਰਾਨਿਯੇ ॥ ੮੯ ॥ ਬਿਸੇਸੁ ਗ੍ਯਾਨ ਸੂਖਮੈਂ ਪਰੇ ਸਰੂਪ ਪਾਵਨੇ। ਕਥੰ ਜਗੱਤ ਭੂਖਮੈਂ ਪਿਖੇ ਨਿਹਾਰ ਭਾਵਨੇ। ਅਗ੍ਯਾਨ ਧ੍ਯਾਸਤੇ ਲਖੇ ਸੁ ਗ੍ਯਾਨ ਹੋਇ ਹੈ ਜਬੈ। ਖਿਣੇਕ ਮਾਹਿੰ ਸਰਬ ਸੋਂ ਵਿਲੀਨ ਹੋਇ ਹੈ ਤਬੈ ॥ ੯੦ ॥ ਅੱਗ੍ਯਾਨ ਕੇ ਅਧੀਨ ਧ੍ਯਾਸ ਹੋਇ ਹੈ ਸੁਨੋ ਯਥਾ। ਸੁ ਮੋਖ ਪੰਥ ਮੈ ਕਹੀ ਵਿਥਾਰ ਕੈ ਸਭਾ ਕਥਾ। ਭ੍ਰਮਾਤ ਔਰ ਔਰ ਮੈਂ ਜੁ ਹੋਇ ਕੈ ਦਿਖਾਇ ਹੈਂ। ਅਧ੍ਯਾਸ ਰੂਪ ਕੋਵਿਦੋ ਇਸੋ ਜਗਤ ਗਾਇ ਹੈ ॥ ੯੧ ॥ ਅਸਰਪ ਰੂਪ ਰੱਜੁ ਮੈਂ ਯਥਾ ਯਹੀ ਵਿਭਾਸ ਹੈ। ਜਗੱਤਏ ਪਰੇਸ ਮੈਂ ਤਥਾ ਸੁ ਭ੍ਰਾਂਤ ਭਾਸਹੈਂ। ਵਿਕਲਪ ਮਾਇਆ ਬਿਨਾ ਚਿਦਾਤਮਾ ਬਖਾਨੀਯੇ।ਅਹੰ ਧਿਆਸ ਤਾਂਹਿ ਮੈ ਭਯੋ ਸੁ ਆਦਿ ਮਾਨੀਯੇ ॥ ੯੨ ॥ ਅਧ੍ਯਾਸ ਮਿਥਿਯਾਸ ਭੋ ਪਰੇ ਸ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾਰਣੇ। ਸਿਵੇਸ ਕੇਵਲੇ ਪਰੇ ਸੁ ਆਤਮਾ ਬਿਚਾਰਣੇ। ਇਛਾਦਿ ਔਰ ਗਾਦਿ ਔ ਸੁਖਾਦਿ ਧਰਮ ਬੁਧਿਕੇ।ਜਗੱਤ ਸਿੰਧ ਹੇਤਏ ਪਰੇ ਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁੱਧਿ ਕੇ॥ ੯੩॥ ਚੌਪਈ॥ ਹੋਇ ਸੁਖੋਪਤਿ ਅਵਸਥਾ ਜਬਹੀਂ। ਇਛਾਦਿਕ ਨਹਿ ਹੋਵੈ ਤਬਹੀਂ। ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮ ਸਾਰ। ਹਮ ਤਬ ਲਖਮਣ ਲੇਹਿ ਨਿਹਾਰ॥੯੪॥ ਅਨਾਦਿ ਅਵਿੱਦ੍ਯਾ ਬੁੱਧਿ ਉਪਾਈ। ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਤਿੰਹ ਭੀਤਰ ਭਾਈ ਵਹੀ ਸੁ ਜਗਮੈਂ ਜੀਵ ਉਦਾਰੇ। ਸੂਖ ਦੁਖ ਬਹੁ ਪਾਇ ਸੁ ਭਾਰੇ ॥ ੯੫ ॥ ਆਤਮ ਸੁੱਧਿ ਅਹੇ ਇਹ ਜੋਈ। ਸਾਖੀ ਬੁਧਿੱ ਪਛਾਨੋ ਸੋਈ। ਆਹਿ ਪਰਾਤਮ ਪੂਰਣ ਜੋਈ। ਬੁੱਧਿ ਪ੍ਰਛਿੰਨ ਭਯੋ ਪੁਨਿ ਸੋਈ।

੯੬॥ ਚਿਤ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਸਾਖੀ ਮਤਿ ਜੋਈ। ਜਬ ਯਹਿ ਤੀਨ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸੁ ਹੋਈ। ਅਗਨਿ ਤਪਤ ਜਗ ਲੋਹ ਸਮਾਨਾ। ਅੰਨ ਅੰਨ ਅੱਧ੍ਯਾਸ ਪਛਾਨ ॥ ੯੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੜ੍ਹ ਚੇਤਨ ਤਾਂ ਧਰਮ ਜੋ ਚਿਤ ਅਰ ਆਤਮ ਕੇਰ। ਬੋਧ ਹੋਇ ਜਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਉਲਟੇ ਦੋਨੋ ਹੇਰ ॥ ੯੮ ॥ ਗੁਰਤੇ ਬੇਦ ਸੁ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ। ਵਿੱਦ੍ਯਾ ਅਨਭਵ ਹੋਇ ਜਨ ਆਤਮ ਪਿਖੇ ਇਕਾਂਤ॥੯੯॥ ਨਿਰ ਉਪਾਧਿ ਪਿਖ ਆਤਮਾ ਤਜੇ ਸੁ ਨਿਖਲ ਵਿਕਾਰ। ਆਤਮ ਗੋਚਰ ਜੜ੍ਹ ਜਿਤੋ ਦੇਵੇ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰ ॥ ੧੦੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰੂਪਮੈਂ ਅਜਿ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ। ਅੱਦ੍ਵੈ ਨਿਰਮਲ ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ। ਵਿਸੁਧਿ ਗ੍ਯਾਨ ਘਨ ਨਿਰਮਲ ਰੂਪ। ਪੂਰਣ ਅਕ੍ਰੈ ਆਨੰਦ ਭੂਪ ॥ ੧੦੧ ॥ ਸਦਾ ਮੁਕਤਿ ਮੈਂ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ। ਅਹੇ ਅਚਿੰਤ ਸੁ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਹਮਾਰੀ। ਜਤੀਂਦ੍ਰੈ ਗ੍ਯਾਨ ਅਵਿੱਕ੍ਰੈ ਰੂਪਾ। ਅਨੰਤ ਅਪਾਰ ਚਿਦਘਨਹਿ ਅਨੂਪਾ ॥ ੧੦੨ ॥ ਵੇਦਵਾਦਿ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਨਿਸਦਿਨ ਭਜੈ ਸੁ ਮੈਂ ਉਰ ਤੋਈ। ਯਾ ਬਿਧ ਆਤਮ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰ। ਅਹੇ ਅਖੰਡਤ ਸੁਧ ਉਦਾਰ ॥ ੧੦੩ ॥ ਵਿੱਦਿਆ ਭਾਂਕੋ ਹੋਇ ਉਦਾਰੇ। ਕਾਰਕ ਸਹਿਤ ਅਵਿੱਦ੍ਯਾ ਮਾਰੇ। ਰਸਾਇਨ ਜੋ ਉੱਤਮ ਕੋ ਖਾਵੇ। ਨਿਖਲ ਰੋਗ ਪੁਨ ਵਹੀ ਮਿਟਾਵੇ ॥ ੧੦੪ ॥ ਬੈਠ ਇਕੰਤ ਸੁ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜੀਤ। ਜਿਨੇ ਨਿਜਾਤਮ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ। ਯਾ ਬਿਧ ਆਤਮ ਮਨਮੈਂ ਧਰੇ। ਬਾਹਰ ਸਾਧਨ ਸਭ ਪਰਹਰੇ ॥ ੧੦੫ ॥ ਵਿਗ੍ਯਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਉਰ ਮਾਹਿ ਧਿਆਵੈ । ਚਿਦ ਇਸਥਤਿ ਆਤਮ ਮੈਂ ਪਾਵੈ । ਆਤਮ ਦਰਸਨ ਵਿੱਸੁ ਸੁ ਜੋਈ । ਲੀਨ ਕਰੇ ਆਤਮ ਮਹਿ ਸੋਈ ॥ ੧੦੬ ॥ ਸਭ ਕਾਰਣ ਨਿਜ ਆਤਮ ਸੋਈ । ਤਾਂਮੈ ਲੀਨ ਜਬੈ ਯਹਿ ਹੋਈ । ਪੂਰਣਚਿਦਾਨੰਦ ਮੈਂ ਹੋਵੈ । ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਕਛੂ ਨ ਜੋਵੈ ॥ ੧੦੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪੂਰਬ ਚਿੱਤ ਸਮਾਧਤੇ ਅਖਲ ਵਿਚਿੰਤੇ ਸੋਇ । ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਜ ਰੂਪ ਹੈ ਜਗਤ ਚਰਾਚਰ ਜੋਇ ॥ ੧੦੮ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜਗਤ ਨਿ-ਖਲ ਯਹਿ ਵਾਚ ਪਛਾਨੋ । ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਂਵ ਵਾਚਕ ਮਾਨੋ । ਅਗਯਾਨ ਅਧੀਨ ਵਿਭਾਵਨ ਐਸੋ । ਬੋਧ ਉਪਰੰਤ ਕਰੈ ਨਹਿ ਤੈਸੋ ॥ ੧੦੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਕਾਰ ਉਕਾਰ ਮਕਾਰ ਪੁਨਿ ਅਰਧਬਿੰਦ ਪਹਿਚਾਨ । ਚਾਰੋ ਕੋ ਸਮੁਦਾਇ ਪੁਨਿ ਓ-ਅੰਕਾਰਪਛਾਨ॥੧੧੦॥ਚੌਪਈ॥ ਅਕਾਰਵਰਣਕੋਵਾਚਕਹੀਜੇ । ਲਖਮਣ ਕਾਨ ਭਲੇ ਸੁਨਿਲੀਜੇ । ਵਿੱਸੁ ਵਿਰਾਠ ਜਗਤ ਕੋ ਜਾਗਰ । ਅਕਾਰ ਵਾਚ ਯਹਿ ਕਹੇ ਉਜਾਗਰ ॥ ੧੧੧ ॥ ਤੈਜਸ ਹਿਰਨ ਗਰਭ ਸੁਪਨਾਈ ॥ ਉਕਾਰ ਵਾਚ ਯਹਿ ਦੇਹ ਬਤਾਈ । ਪ੍ਰਾਗ ਈਸ ਸੁਖਪਤਿ ਪੁਨਿ ਜੋਈ । ਕਹੇ ਮਕਾਰ ਵਾਚ ਪੁਨਿ ਸੋਈ ॥ ੧੧੨ ॥ ਸਮਾਧਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਯਹਿ ਰੀਤਿ ਸੁ ਜੋਈ । ਤਾੜੇ ਬਿਚਾਰ ਕਰੇ ਨਹਿੰ ਹੋਈ । ਵਾਚਕ ਵਾਚ ਅਕਾਰ ਸੁਜੋਈ । ਕਰੇ ਵਿਲੀਨ ਉਕਾਰੇ ਸੋਈ ॥ ੧੧੩ ॥ ਵਾਚਕ ਵਾਚ ਉਕਾਰ ਸੁ ਜੇਤੋ । ਕਰੇ ਵਿਲੀਨ ਮਕਾਰੇ ਤੇਤੋ । ਵਾਚਕ ਵਾਚ ਮਕਾਰ ਸੁ ਜੋਈ । ਚਿਦਾਤਮ ਮਾਹਿੰ ਵਿਲਾਪੇ ਸੋਈ ॥

੧੧੪ ॥ ਅਰਧ ਬਿੰਦ ਕੋ ਲੱਖਨ ਜੋਈ। ਚਿਦਘਨ ਬ੍ਰਹਮ ਪਛਾਨੋ ਸੋਈ। ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਾਗ ਪ੍ਰਯੰਤ ਸੁ ਜੇਤੇ। ਜਾਮੈਂ ਲੀਨ ਭਏ ਸਭ ਤੇਤੇ॥ ੧੧੫ ॥ ਸੋ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁ ਮੈਂ ਚਿਦ ਰੂਪ। ਸਦਾ ਮੁਕਤਿ ਮ[illegible] ਗਯਾਨ ਅਨੂਪ। ਮੁਕਤਿ ਉਪਾਧਿ ਵਿਮਲ ਚਿਦ ਜੋਈ। ਲਖੈ ਪਰਾਤਮ ਉਰਮੈਂ ਸੋਈ॥੧੧੬॥ਯਾ ਬਿਧ ਕਰੇ ਪਰਮਾਤਮ ਭਾਵਨ। ਨਿਜਾਨੰਦ ਤ੍ਰਿਸ਼੍ਰ ਮਨਪਾਵਨ। ਬਾਹਰਿ ਆਹਿ ਪਦਾਰਥ ਤੇਤੇ। ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ ਬਿਸਰੇ ਸਭ ਤੇਤੇ॥੧੧੭॥ ਸੁਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਿਜ ਆਤਮ ਰੂਪ। ਇਸ ਥਿਤਿ ਹੋਵੈ ਵਹੀ ਸਰੂਪ। ਸਦਾ ਮੁਕਤਿ ਪੁਨਿ ਅੱਜ ਸੁ ਐਸੇ। ਵਾਰ ਸਿੰਧ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੈਸੇ॥ ੧੧੮ ॥ ਯੌ ਸਮਾਧਿ ਯੋਗੀਸਰ ਕਰੇ। ਇੰਦ੍ਰੈ ਗੋਚਰ ਸਭ ਪਰ ਹਰੇ। ਨਿਰਜਿਤ ਅਖਿਲ ਰਿਪੂ ਹੈ ਜੋਈ। ਤਾਂਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਹੋਇ ਪੁਨਿ ਸੋਈ॥ ੧੧੯॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਰਬ ਗਯਾਤ ਨਿਤਜਤ੍ਰ ਪੁਨਿ ਨਿੱਤ ਤ੍ਰਿਪਤ ਅਰੁ ਗਯਾਨ। ਸਦਾ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਅਲੋਭਤਾ ਆਨੰਦ ਖਟਿ ਪਹਿਚਾਨ। ੧੨੦॥ ਖਟ ਗੁਣ ਆਤਮ ਕੇ ਜਿਨੇ ਐਸੇ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤ। ਐਸੇ ਯੋਗੀ ਮੋਹਿ ਕੋ ਪਿਖੇ ਭ੍ਰਾਤ ਜਗਨੀਤ॥ ੧੨੧ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਨਿਸਦਿਨ ਆਤਮ ਧਯਾਵੇ। ਹੋਹਿ ਮੁਕਤਿ ਪੁਨਿ ਬੰਧ ਮਿਟਾਵੇ। ਪ੍ਰਾਰਭਧਿ ਫਲ ਭੋਗਨ ਕਰੇ। ਨਹਿੰ ਅਭਿਮਾਨ ਸੁ ਰੰਚਕਿ ਧਰੇ॥ ੧੨੨ ॥ ਪ੍ਰਾਣ ਅੰਤ ਐਸੇ ਨਰ ਜੋਈ। ਮੇਰੇ ਮਾਹਿੰ ਲੀਨ ਵਹੁ ਹੋਈ। ਆਦਿ ਮਧਿ ਅੰਤਿ ਜਗ ਜੋਈ। ਭਯੋ ਦੁਖ ਕੋ ਕਾਰਣ ਸੋਈ॥ ੧੨੩ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਯਾ ਬਿਧ ਜਾਨ ਸਮਸ੍ਤੁ ਪੁਨਿ ਤਜੇ ਕਰਮ ਬਿਧਿ ਸੋਇ। ਭਜੇ ਸੁ ਆਤਮ ਬੀਚ ਉਰ ਅਖਿਲਾਤਮ ਹੈ ਜੋਇ ॥ ੧੨੪ ॥ ਆਤਮ ਮਾਹਿ ਅਭੇਦਕਰ ਪਿਖੇ ਨਿਖਲ ਪੁਨਿ ਜੋਇ। ਮੋਹਿ ਪਰਾਤਮ ਸਾਥ ਪੁਨਿ ਵਹੀ ਅਭੇਦ ਸੁ ਹੋਇ ॥ ੧੨੫ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਜ੍ਯੋਂ ਜਲ ਸਾਗਰ ਜ੍ਯੋ ਪੈ ਖੀਰੇ। ਨਭਿ ਮੈਂ ਜ੍ਯੋਂ ਨਭਿ ਅਨਲ ਸਮੀਰੇ। ਯਾ ਬਿਧ ਮੋਮੈਂ ਜਾਇ ਸਮਾਇ। ਜਗਤ ਸਗਲ ਮਿਥ੍ਯਾ ਹੁਇ ਜਾਇ॥੧੨੬ ॥ ਮਿਥ੍ਯਾ ਜਗਤ ਵਿਭਾਵਨ ਕਰੇ। ਯਾ ਬਿਧਿ ਗ੍ਯਾਨ ਜਬੈ ਉਰ ਧਰੇ। ਯਦਪਿ ਲੋਕ ਮਾਹਿੰ ਮੁਨਿ ਰਹੇ। ਤਦਪਿ ਬੰਧਨ ਨਾ ਵਹੁ ਗਹੇ ॥ ੧੨੭ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸ੍ਰੁਤਿ ਯੁਕਤਿ ਪੁਨਿ ਮਾਨਤੇ ਜਗਤ ਨਿਖੇਧੇ ਜੋਇ। ਇੰਦ ਭੇਦ ਦ੍ਰਿਗ ਭ੍ਰਮ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਰ ਨ ਤਾਂਕੇ ਹੋਇ ॥ ੧੨੮ ॥ ਜਬ ਲਗ ਦੇਖੇ ਨ ਜਗਤ ਅਖਿਲ ਸੁ ਮੇਰੋ ਰੂਪ। ਤਬ ਲਗ ਭਜੇ ਲਗਾਇ ਮਨ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਅਨੂਪ ॥ ੧੨੯ ॥ ਸਰਧਾਲੂ ਅਤਿ ਭਗਤਿ ਮਤਿ ਯਾਂ ਬਿਧਿ ਕੋ ਜੋ ਹੋਇ। ਰਿਦੇ ਨਿਹਾਰੇ ਮੋਹਕੋ ਨਿਸ ਦਿਨ ਲਖਮਣ ਸੋਇ ॥ ੧੩੦ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸ੍ਰੁਤਿਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਸੁ ਗੋਪ ਮਹਾਂ ਨਿ-ਸਚੈ ਕਰਕੈ ਮਮ ਤੋਹਿ ਬਤਾਇ। ਮਤਮਾਨ ਅਲੋਚਨ ਜੋਇ ਕਰੇ ਖਿਣ ਭੀਤਰ ਪਾਤਕ ਰਾਸ ਮਿਟਾਇ। ਸੁ ਮ੍ਰਿਖਾ ਜਗ ਏਹ ਨਿਹਾਰਤ ਜੋ ਉਰ ਭ੍ਰਾਤ ਜਿਤੋ ਤਵ ਦੇਭ ਦਿਖਾਇ।ਮਮ ਭਾਵਨ ਭਾਵਤ ਸੁਧ ਮਨਾ ਸੁ ਸੁਖੀ ਭਵ ਆਨੰਦ ਰੋਗ ਮਿਟਾਇ ॥ ੧੩੧ ॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਮੈ ਨਿਰਗੁਣ ਕੋ ਸੇਵਤ ਜੋ

ਗੁਣ ਪਾਰਸ ਰੂਪੰ। ਅਥਵਾ ਸੁਗੁਣ ਸਰੂਪ ਭਜੈ ਮਨਿ ਲਾਇ ਅਨੂਪੰ। ਸੋ ਨਰ ਮੋਹਿ ਸਰੂਪ ਨ ਅੰਤਰ ਰੰਚ ਬਿਚਾਰੋ। ਤਾਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਰੇਣ ਸੁ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ ਨਿਹਾਰੋ। ਰੇਣ ਸਪਰਸ ਸੁ ਲੋਕ ਤ੍ਰਯ ਕਰੇ ਪੁਨੀਤ ਸੁ ਪਾਪ ਹਰਿ। ਜਯੋਂ ਸਵਿਤਾ ਜਗ ਪਾਂਵਨੋ ਕਰੇ ਸੁ ਨਿਖਲ ਅੰਧੇਰ ਦਰ ॥ ੧੩੨ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥ ਗਯਾਨ ਅਖਿਲ ਸ਼੍ਰੁਤਿ ਸਾਰ ਭ੍ਰਾਤ ਮੈ ਤੋਹਿ ਸੁ ਗਾਏ। ਵੇਦਾਂਤਿ ਵੇਦਯ ਸੁਭ ਚਰੱਨ ਸੁ ਮੇਰੇ ਬੇਦ ਬਤਾਏ। ਜੋ ਸਰਧਾ ਕਰ ਪੜੇ ਕਰੇ ਗੁਰ ਭਗਤਿ ਨਿਰੰਤਰ। ਸੋ ਮਮ ਰੂਪ ਸਮਾਇ ਰਹੇ ਨਹਿ ਰੰਚ ਸੁ ਅੰਤਰ। ਸੁਨੇ ਜੋ ਮਮ ਵਰਨਨ ਮਾਹਿੰ ਪੁਨਿ ਭਗਤਿ ਹੋਇ ਜਗ ਤਾਹਿੰ ਉਰ। ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਰਾਂਮ ਬਖਾਨਯੋਂ ਔਧ ਪੁਰਿ ॥ ੧੩੩ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਂ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉਤਰ ਕਾਂਡੇ ਰਾਮ ਗੀਤਾ ਨਾਮ ਪੰਚਮੋਂ ਧਯਾਇ ॥ ੫ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥

ਯਮਨਾਂ ਤੀਰ ਨਿਵਾਸੀ ਜੇਈ। ਏਕ ਸਮੇ ਮੁਨਿ ਆਏ ਤੇਈ। ਰਾਂਮ ਨਿਹਾਰਨ ਹੇਤ ਸੁ ਆਏ। ਲਵਨਾਸੁਰ ਤੇ ਬਹੁ ਡਰ ਪਾਏ ॥ ੧ ॥ ਭਾਰਗਵ ਚਵਨ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਜੋਈ। ਆਗੇ ਕੀਨੋ ਮੁਨਿ ਗਨ ਸੋਈ। ਚਾਹੈ ਅਭੈਦਾਨ ਜੇ ਰਾਂਮ। ਮੁਨਿ ਅਸਿਖ ਆਏ ਤਹਿੰ ਧਾਂਮ ॥ ੨ ॥ ਪਰਮ ਭਗਤ ਰਘੁ ਕੁਲਕੋ ਰਾਈ। ਕੀਨੋ ਪੂਜਨ ਤਾਹਿ ਬਨਾਈ। ਬਹੁਰੋ ਮਧੁਰ ਸੁ ਵਾਕ ਅਲਾਏ। ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਕੋ ਹਰਖ ਉਪਾਏ ॥ ੩ ॥ ਆਵਨ ਕੋ ਕਾਰਣ

ਹੈ ਜੋਈ। ਮੁਨਿਵਰ ਭਾਖੋ ਕਰੋਂ ਸੁ ਸੋਈ। ਆਜ ਧੰਨ ਮਮ ਭਾਗ
ਸੁਹਾਏ। ਤੁਮ ਕਰੁਣਾਂ ਕਰ ਦੇਖਨ ਆਏ ॥ ੪ ॥ ਦੁਹ ਕਰ
ਕਾਰਯ ਹੋਵੇ ਜੋਈ। ਆਜ ਕਰੋਂ ਤੁਮਰੋ ਮੈਂ ਸੋਈ। ਆਇਸੁ
ਕਰੋ ਦਾਸ ਮੈਂ ਥਾਰੋ। ਬ੍ਰਹਮਣ ਦੇਵ ਸੁ ਆਹਿ ਹਮਾਰੋ ॥ ੫ ॥
ਰਾਮਵਾਕ ਸੁਨਿ ਅਤਿ ਹਰਖਾਏ। ਚਵਨ ਰਖੀਸ਼ੁਰ ਵਾਕ ਅ-
ਲਾਏ। ਪੂਰਬ ਸਤਿਯੁਗ ਮੈਂ ਸੁਨਿਰਾਮ। ਭਯੋ ਦੈਂਤ ਜਗਮੈਂ
ਮਧੁਨਾਮ ॥ ੬ ॥ ਅਤਿ ਧਰਮਾਤਮ ਭਯੋ ਸੁ ਚੀਤ। ਬ੍ਰਹਮਣ
ਦੇਵ ਸੁ ਪੂਜੇਨੀਤ। ਤਾਂ ਪਰ ਤੁਸ਼੍ਰ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਭਯੋ। ਰਾਮਤ੍ਰਿਸੂਲ
ਸੁ ਤਾਂਕੋ ਦਯੋ ॥ ੭ ॥ ਕਹਿਯੋ ਯਾਹਿਕਰ ਹਨੇ ਸੁ ਜੋਈ। ਭਸਮੀ
ਭਾਵ ਹੋਇ ਗੋ ਸੋਈ। ਰਾਵਨ ਬਹਿਨ ਕੁੰਭੀਨਸਿ ਨਾਮਾ।
ਪਤਿਨੀ ਭਈ ਤਾਹਿੰ ਕੇ ਧਾਮਾਂ ॥ ੮ ॥ ਤਾਂਮੈ ਤਾਨੈ ਸੁਤ ਉਪ
ਜਾਯੋ। ਲਵਣਾਸੁਰ ਤਹਿੰ ਨਾਮ ਕਹਾਯੋ। ਭੀਮ ਪਰਾਕ੍ਰਮ
ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ। ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਨਹਿੰ ਜੀਤਜੋ ਜਾਈ ॥ ੯ ॥
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੈਵ ਸੁ ਜਾਹਿੰ ਨਿਹਾਰੇ। ਰਾਂਮ ਤਹਾਂ ਤੇ ਵਹੁ ਚੁਨਿ
ਮਾਰੇ। ਰਾਮ ਸਭੈ ਹਮ ਤਹਾਂ ਦੁਖਾਏ। ਰਾਜਨ ਰਾਇ ਸ਼ਰਣ
ਤਵ ਆਏ ॥ ੧੦ ॥ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੁਨੀ ਰਾਮ ਮੁਨਿ ਬਾਨੀ।
ਬਹੁਰ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਕਹਯੋ ਭਵਾਨੀ। ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਡਰ ਕਰੋ ਨ
ਕੋਈ। ਮੈਂ ਮਾਰੋਂ ਲਵਣਾਸੁਰ ਸੋਈ ॥ ੧੧ ॥ ਮੁਨਿ ਕੋ ਨਿਖਲ
ਸੁ ਤਾਪ ਨਿਵਾਰੇ। ਚਲੀਯੋ ਸੁਖਸੋਂ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ। ਐਸੇ
ਮੁਨਿ ਕੋ ਭਾਖ ਭਵਾਨੀ। ਰਾਜਰਿਖੀ ਹਰਿਰੂਪ ਮਹਾਨੀ ॥ ੧੨
॥ ਭ੍ਰਾਤਨ ਪ੍ਰਤਿ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਉਚਾਰੇ। ਕਹੋ ਕੌਣ ਲਵਣਾਸੁਰ

ਮਾਰੇ। ਵਿੱਪਨ ਕੋ ਸੁ ਅਭੈ ਅਤਿ ਦਾਨਾ। ਤੁਮ ਮੈਂ ਕੌਨ ਦਏ ਬਲਵਾਨਾ॥੧੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਕਿਨ ਕੇ ਧਹਿ ਪੁਨ ਭਾਗ ਹੈ ਕੀਜੈ ਬੇਗ ਉਚਾਰ। ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਗਿਰਜਾ ਤਬੈ ਬੋਲੇ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ॥ ੧੪॥ ਹਾਥ ਜੋਰ ਭਰਤੇ ਕਹਯੋ ਆਗਿਆ ਦੇਹ ਸੁ ਰਾਮ। ਲਵਣਾਸੁਰ ਤਾਂ ਮੰਦ ਕੋ ਮੈਂ ਮਾਰੋਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ॥੧੫॥ ਤਬ ਰਾਘਵ ਕੇ ਬੰਦ ਪਦ ਸ਼ਤ੍ਰੂਘਨ ਕਹਯੋ ਪੁਨਿ ਏਹ। ਰਾਮ ਹਮਾਰੇ ਵਾਕ ਕੋ ਕਰੁਨਾਂ ਕਰ ਸੁਨਿ ਲੇਹ॥੧੬॥ ਚੌਪਈ ॥ ਲਖਮਣ ਲੰਕਾ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹੀ । ਕਾਜ ਬਡੇ ਕੀਨੇਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀਂ। ਨੰਦ ਗ੍ਰਾਮ ਮੈ ਭਰਤ ਉਦਾਰ। ਧਰ ਸੋਏ ਦੁਖਿ ਸਹੇ ਅਪਾਰ॥੧੭॥ ਲਵਣਾਸੁਰ ਕੇ ਮਾਰਨ ਕਾਜ। ਮੈਹੀ ਜਾਉਂ ਸੁਨੋਂ ਰਘੁਰਾਜ। ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਰਘੁ ਉਤਮ ਰਾਮ। ਲਵਣਾ-ਸੁਰ ਕੋ ਹਨੋਂ ਸੰਗ੍ਰਾਮ॥੧੮॥ ਐਸੇ ਰਾਮ ਜਬੈ ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ । ਸੱਤ੍ਰੂਘਨ ਸੁ ਅੰਕ ਬਿਠਾਯੋ । ਮਥੁਰਾ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਹੈ ਜੋਈ॥ ਤੇਰੇ ਭਾਲ ਕਰੋਂ ਅਬ ਸੋਈ॥੧੯॥ ਸਭੀ ਸੰਭਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਅਨਾਯੋ। ਲਖਣ ਹਾਥ ਸੋਂ ਤਿਲਕ ਕਰਾਯੋ। ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਘਨ ਨ ਚਾਹੇ ਉਰਮੈਂ ਰਾਗ। ਕਰ ਸਨੇਹ ਦੀਨੋ ਰਘੁਰਾਜ॥੨੦॥ ਬਹੁਰੋ ਦਯੋ ਦਿਬ ਕਰ ਬਾਨ। ਮੁਖਤੇ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਲੋਕਨ ਕੰਟਕ ਕਵਣ ਸੁ ਜੋਈ । ਯਾਹਿ ਬਾਨ ਕਰ ਹਨੋਂ ਸੁ ਸੋਈ॥੨੧॥ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਦਯੋ ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸੁ ਜੋਈ। ਪੂਜਤ ਤਾਂਹਿ ਨਿਰੰਤਰ ਸੋਈ। ਤਾਂਕੋ ਪੂਜ ਥਾਪ ਕਰ ਮਾਂਹੀ। ਆਪਿ ਜਾਇ ਪੁਨਿ ਕਾਨਨ ਮਾਹੀਂ॥੨੨॥ ਜੰਤੂਖਾਨ ਨਮਿਤ ਸੁ

ਜਾਏ। ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਸਭ ਜੀਵਨ ਘਾਏ। ਜੌ ਲੌ ਵਹੁ ਘਰਿ ਆਵੇ ਨਾਹੀ। ਪੂਰਬ ਹੀ ਤੁਮ ਦ੍ਵਾਰੇ ਮਾਹੀ॥ ੨੩॥ ਧਾਰ ਸਰਾਸਨ ਕਰ ਮੈਂ ਬੀਰ। ਠਾਂਢੇ ਰਹੋ ਤਹਾਂ ਰਣ ਧੀਰ। ਕੋਪ ਕਰੇ ਤਵ ਸੰਗ ਲਰਾਈ। ਤਬਹੀਂ ਮਰੈ ਅਸੁਰਕੋ ਰਾਈ॥੨੪॥ਤਾਂ ਕੋ ਮਾਰ ਭਲੇ ਰਣ ਮਾਹੀਂ। ਮਧੁ ਸੰਗਿ ਕਪਿ ਬਨਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਪਾਇ ਨਗਰ ਤਹਿੰ ਬਾਸੁ ਸੁ ਕਰਿਓ। ਮੇਰੀ ਆਇਸੁ ਕੋ ਉਰ ਧਰਿਓ॥ ੨੫॥ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੁਰੰਗਮ ਬੀਰ। ਸੈਪਚੀਸ ਰਥ ਪਰਮ ਗੰਭੀਰ। ਛਿਅ ਸੈ ਗਜ ਸੁ ਮਹਾਂ ਬਲਵਾਨ। ਤੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿਆਦੇ ਜਾਂਨ॥ ੨੬॥ ਤੁਮ ਰਾਖਸ਼ ਚਲ ਹਨੋ ਅਗਾਰੀ। ਪਾਛੈ ਸੈਨਾ ਐਹੈ ਝਾਰੀ। ਸਿਰ ਚੂੰਮੇਂ ਮੁਖਿ ਐਸ ਅਲਾਯੋ। ਰਾਮ ਭ੍ਰਾਤ ਮੁਨਿ ਸੰਗ ਪਠਾਯੋ॥ ੨੭॥ ਬਹੁਤ ਅਸੀਰਬਾਦ ਹਰਿ ਦੀਨੋਂ। ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਘਨਹਿ ਅਭਿ ਬੰਦਨ ਕੀਨੋ। ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਘਨ ਗਯੋ ਪੁਨਿ ਤਹਾਂ ਸੁਧਾਈ। ਰਾਮ ਕਹਜੋ ਤਿਮ ਕਰਜੋ ਸੁ ਜਾਈ॥ ੨੮॥ ਮਧੁ ਸੁਧਿ ਕੋ ਰਨਿ ਭੀੜਰ ਮਾਰੀ। ਮਥੁਰਾ ਪੁਰੀ ਸੁ ਤਹਾਂ ਸਵਾਰੀ। ਬਡੇ ਬਡੇ ਤਹਿ ਦੇਸ ਬਨਾਏ। ਦਾਨ ਮਾਨ ਦੈ ਲੋਕ ਬਸਾਏ॥ ੨੯॥ ਕਬਿਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸੱਤ੍ਰੂਘਨ ਕਥਾ ਇਮ ਭਾਖੀਆ ਸੁਨੋ ਕਥਾ ਅਬ ਔਰ। ਬਾਲਮੀਕ ਆਸ੍ਰਮ ਬਿਖੇ ਜਨੇ ਜਨਕਜਾ ਕੌਰ॥ ੩੦॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖ ਨਾਮ ਸੁ ਠਾਨੇ। ਜੇਸ੍ਟ ਲਵ ਲਘੁ ਕੁਸੈ ਬਖਾਨੇ। ਕ੍ਰਮ ਕਰ ਵਿੱਦਯਾ ਪਢੀ ਅਪਾਰਾ। ਭਏ ਕੁਸ਼ਲ ਕੁਸ਼ ਲਵਹਿ ਕੁਮਾਰਾ॥ ੩੧॥ ਮੁਨਹਿ ਜਨੇਊ ਤਾਂਕੋ ਪਾਏ

ਬੇਦ ਪਢੈ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਢਾਏ। ਸਰਬ ਰਮਾਇਣ ਕਾਬ ਮਹਾਂਨ॥ ਬਾਲਨ ਭਾਖਯੋ ਮੁਨਿ ਭਗਵਾਂਨ॥੩੨॥ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰਿ ਸ਼ੰਕਰ ਭਗਵਾਂਨ। ਪੂਰਬ ਕੀਯੋ ਉਮਾਂ ਬਖਾਨ। ਸੋ ਵਹਿ ਕਾਬ ਮਹਾਂ ਸੁਖਦਾਈ। ਵੇਦ ਵਧਾਵਨ ਹਿਤ ਮੁਨਿ ਰਾਈ॥ ੩੩॥ ਸੀਯ ਕੁਮਾਰਨ ਰਿਖਹਿ ਪਠਾਯੋ। ਰਾਗਤਾਂਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸੁਨਾਯੋ। ਨੂਤਨ ਵਯ ਅਤਿ ਰੂਪ ਸੁਹਾਈ। ਤਾਂਕੀ ਪ੍ਰਭਾ ਨ ਵਰਣੀ ਜਾਈ॥ ੩੪॥ ਕਬਿਤੁ ॥ ਸੁਰਮੈਂ ਉਦਾਰ ਦੋਊ ਸੁੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜਨੁ ਅੱਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸੇ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ। ਤੰਤਰੀ ਬਜਾਇ ਬਨ ਸੰਘਨਮੈਂ ਜਾਹਿ ਪੁਨਿ ਫਿਰੇ ਬਨ ਬੀਚ ਰਾਗ ਊਚੇ ਸੁਰਗਾਇ ਹੈਂ। ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਉਦਾਰ ਭ੍ਰਾਤ ਗਾਵ ਤੇ ਨਿਹਾਰ ਮੁਖ ਕਰਤੇ ਸਰਾਹਿ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਸਮਾਇ ਹੈਂ। ਗੰਧ੍ਰਪ ਸੁ ਕਿੰਨਰ ਮਹੀਪਨ ਕੇ ਦੇਸਮੈ ਸੁਰੇਸ਼ਕੇ ਅਗਾਰ ਮਾਹਿ ਐਸੇ ਨਾਂਹਿ ਪਾਇ ਹੈਂ॥ ੩੫॥ ਪਤਾਲ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕਮੈਂ ਮਹੇਸ਼ ਹੂ ਕੇ ਓਕਮੈਂ ਸੁ ਹਮ ਚਿਰ ਜੀਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਨਿਹਾਰਿਆ। ਰਾਗਤਾਂਨ ਕੀ ਗੰਭੀਰ ਐਸੀ ਪਿਖੀ ਧੀਰਤਾ ਨ ਕਾਹੂ ਕਾਂਨ ਮਾਂਹਿ ਪੁਨਿ ਆਨਕੈ ਉਚਾਰਿਆ। ਐਸੀ ਭਾਂਤਿ ਕਰਤ ਇਕਾਂਤ ਤੇ ਬਡਾਈ ਮੁਨਿ ਬਾਰਬਾਰ ਜਾਂਹਿ ਦਿਨ ਰੈਨਿ ਬਲਿਹਾਰਿਆ। ਬਾਲਮੀਕ ਆਸ਼੍ਰਮ ਬਿਸਾਲ ਚਿਰ ਕਾਲ ਰਹੇ ਸੁਖਸੋਂ ਇਕਾਂਤ ਰਾਮਚੰਦ ਕੇ ਕੁਮਾਰਿਆ॥ ੩੬॥ ਅੱਸ੍ਵਮੇਧ ਯਾਗਜਕੇ ਅਰੰਭ ਰਾਮਚੰਦ ਕਰੇ ਦੱਖਣਾ ਅਪਾਰ ਜਾਂਹਿ ਮਾਹਿ ਸੁ ਸੁਹਾਈ ਹੈ। ਰਾਮ ਭੂਪ ਭਾਰੇ ਜੱਸ ਤੇਜ ਉਜਜਾਰੇ ਜਗ

ਯਾਗਨ ਕੇ ਮਾਂਹਿ. ਸੀਯ ਹੇਮਕੀ ਬਨਾਈ ਹੈ। ਜੇਈ ਬਨਬਾਸੀ ਰਿਖ ਰਹਿਤ ਉਦਾਸੀ ਜਗ ਰਾਮ ਯੱਗ ਮਾਹਿ ਤਿਨ ਮੰਡਲੀ ਸੁਹਾਈਹੈ। ਮਖ ਦੇਖਨ ਕੇ ਕਾਜ ਦਿਜਰਾਜ ਭੂਮਿ ਪਾਲਿ ਆਏ ਵੈਸਨਕੀ ਮੰਡਲੀ ਸੁ ਹੇਰ ਬਿਗਸਾਈਹੈ ॥ ੩੭ ॥ ਚੌਪਈ। ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖਰਾਜ ਸੁਆਏ। ਕੁਸ਼ ਲਵ ਦੋਨੋ ਸੰਗ ਲਵਾਏ। ਪੁਰ ਸਮੀਪ ਤਰੁਕੀ ਪਰਛਾਹੀ। ਬੈਠੋ ਮੁਨੀ ਬਗੀਚੇ ਮਾਂਹੀ॥ ੩੮ ॥ ਤਹਿ ਇਕੰਤ ਹਰਿ ਸੋ ਮਤਿ ਜੂਟੀ॥ ਮੁਨਿ ਸਮਾਧਿ ਜਾਂ ਖਿਨਮੈਂ ਛੂਟੀ। ਪਾਇ ਕਥਾਂਤਰ ਪੂਛਯੋ ਗਯਾਨ। ਬਾਲਮੀਕ ਕੋ ਕੁਸ਼ ਮਤਿ ਮਾਂਨ ॥ ੩੯ ॥ ਸੁਨਿਨ ਭਾਹਿ ਮੇ ਉਰ ਮੈ ਪੱਯੇ। ਕਰ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਭਮੋਹਿ ਬਤੱਈਏ। ਦੇਹੀਕੋ ਦਿਢ ਬੰਧਨ ਜੋਈ। ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਉਪਜੇ ਜਗ ਮੈਂ ਸੋਈ॥ ੪੦॥ ਮੁਨਿ ਸਰਬੱਗ ਸੁ ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੋ। ਮੋਕੋ ਸਿੱਖ ਚਰਣਕੋ ਜਾਨੋ। ਐਸੀ ਸੁਨਿ ਕੁਸ਼ਕੀ ਸੁਭ ਬਾਨੀ। ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖ ਆਪ ਬਖਾਨੀ॥ ੪੧ ॥ ਬਾਲਮੀਕੋ ਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬੰਧ ਮੋਖਕੋ ਰੂਪ ਸੁ ਜੋਈ। ਕਹੋਂ ਸੰਖੇਪ ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਸੋਈ। ਅਰ ਪੁਨਿ ਸਾਧਨ ਕਰੋਂ ਉਚਾਰ। ਸੁਨਿਤੈਸੇਪੁਨਿਕਰੋਕੁਮਾਰ ॥੪੨॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿਹੋਹਿ ਜਗਮਾਹੀ। ਯਾਭੀਤਰ ਸੰਸਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ। ਚੇਤਨ ਆਤਮ ਅਹੈ ਅਦੇਹਾ। ਤਾਂਕੋ ਦੇਹ ਮਹਾਂਨ ਸੁਗੇਹਾ। ੪੩ ॥ ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਾਂ ਅਹਿਕਾਰ ਠਰ੍ਹਾਯੋ। ਤਾਂਤੇ ਤਨ ਅਭਿਮਾਨ ਉਪਾਯੋ। ਸੋ ਅਰੋਪ ਆਤਮ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਭਯੋ ਤਦਾਤਮ ਤਾਂਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥ ੪੪ ॥ ਅਪਨੇਂ ਕਾਰਯ ਅਹੈਂ ਸੁ ਜੇਤੇ। ਆਤਮ ਮਾਂਹਿ

ਅਰੋਪੇ ਤੇਤੇ। ਅਹੰਕਾਰ ਅਹੇ ਜਗ ਭੀਤਰ ਜੋਈ। ਚਿਦਾਨੰਦ ਕਰ ਭਾਖੇ ਸੋਈ॥ ੪੫ ॥ ਮਿਲਿ ਅਹੰਕਾਰ ਸੰਕਲਪ ਉਪਾਏ । ਮਨੋ ਜੀਵ ਪਦ ਸੰਗਲ ਪਾਏ। ਪੁਤ੍ਰ ਦਾਰ ਗ੍ਰਹਾਦਿਕ ਮਾਹੀ । ਕਰੇ ਸੰਕਲਪ ਸੁ ਨਿਸਦਿਨ ਮਾਹੀਂ ॥੪੬॥ ਵਿਕਲ ਹੋਹਿ ਗ੍ਰਹ ਦਾਰਾ ਜਬਹੀਂ। ਸੋਚ ਕਰੇ ਉਰ ਤਾੜੇ ਤਬਹੀ। ਅਧਮੋ ਤਮ ਮੱਧਮ ਪੁਨਿ ਦੇਹਾ। ਜਾਨੋ ਤਨਕੀ ਤੀਨੋ ਏਹਾ ॥ ੪੭ ॥ ਤਮ ਸਤਿ ਰਜ ਪੁਨਿ ਸੰਗਜਾ ਜੇਈ। ਜਗ ਇਸਥਿਤਿ ਕੇ ਕਾਰਣ ਤੇਈ। ਤਮੋ ਰੂਪ ਸੰਕਲਪ ਸੁ ਜੋਈ। ਤਾਮਸ ਕ੍ਰਿਆ ਉਪਾਵੇ ਸੋਈ ॥ ੪੮ ॥ ਤਾਂਤੇ ਬਹੁਤ ਤਾਮਸੀ ਹੋਵੈ। ਕ੍ਰਿਮ ਕ੍ਰੀਟਨ ਕੀ ਜੂਨਨ ਜੋਵੈ। ਸਤੋ ਰੂਪ ਸੰਕਲਪ ਸੁ ਜੋਈ। ਧ-ਰਮ ਗਜਾਨ ਮਹਿ ਲਾਵੈ ਸੋਈ॥ ੪੯ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਾਂਮਰਾਜ ਨਿਜ ਮੋਖ ਜੋ ਤਾਂਤੇ ਸੋ ਨਿਜ ਕਾਇ॥ ਦੂਖ ਸਪੂਰਣ ਮੇਟਿਕੈ ਸੁਖ ਸਰੂਪ ਠਹਿਰਾਇ ॥ ੫੦ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਰਜੋ ਰੂਪ ਸੰਕ-ਲਪ ਸੁ ਜੋਈ। ਸਭ ਬਿਵਹਾਰ ਉਪਾਵੈ ਸੋਈ। ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਮਾਹਿ ਅਤਿ ਲਾਗ। ਸੁੰਦਰ ਤਾਂ ਘਰੁ ਮੈਂ ਅਨੁਰਾਗੁ ॥ ੫੧ ॥ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਕਲਪ ਸੋ ਜੋਈ। ਤਜਾਗੇ ਤਾਹਿ ਮਹਾਮਤਿ ਕੋਈ। ਦਏ ਸੰਕਲਪ ਆਪਨੋਂ ਖੋਇ। ਸੋ ਪਰ ਪਦਕੋ ਪ੍ਰਾਪ ਤਿ ਹੋਇ ॥ ੫੨ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਰਬ ਬਿਰਤਕੋ ਤਜਾਗ ਕਰ ਰੋਕੇ ਮਨਕੋ ਬੀਰ। ਸਰਬ ਅਰਥ ਸੰਕਲਪ ਖਯ ਕਰੋ ਸਦਾ ਮਤਿ ਧੀਰ ॥ ੫੩ ॥ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਸ ਤਪ ਜੇ ਕਰੈ ਬੈਠ ਪਤਾਲਨ ਮਾਂਹਿ। ਸੁਰਗ ਮਾਂਹਿ ਐਸੇ ਕਰੈ ਅਰ ਪੁਨਿ ਭੂਮੀ

ਮਾਹਿ ॥ ੫੪ ॥ ਉਪਸਮ ਬਿਨ ਸੰਕਲਪ ਕੇ ਔਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋਇ। ਤਾਂਹੀ ਕਰ ਸੁਖ ਪਾਈਯੇ ਮੋਖ ਤਹੀ ਕਰ ਹੋਇ ॥ ੫੫ ॥ ਅਹਿ ਅਨੰਤ ਸੁਖ ਪਾਵਨੋਂ ਰੰਚਿਕ ਨਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰ। ਪੁਰਖਾਰਥ ਉਰਮੈਂ ਧਰੋ ਦ੍ਰਿਹੁ ਸੰਕਲਪ ਨਿਵਾਰ ॥ ੫੬ ॥ ਸੰਕਲਪ ਤੰਤਮੈ ਗੁੰਿਥਯਾਂ ਨਿਖਲ ਪਦਾਰਥ ਜੋਇ। ਕਾਟੇ ਤੰਤ ਨ ਜਾਨੀਯੇ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਪੁਨਿ ਸੋਇ ॥੫੭॥ ਭੀਤਰ ਕੇ ਸੰਕਲਪ ਤਜ ਕਰੋ ਨਿਖਲ ਵਿਵਹਾਰ। ਜੀਵ ਸੰਕਲਪ ਨਿ ਵਾਰਕੈ ਪਾਵੇ ਬ੍ਰਹਮ ਉਦਾਰ ॥ ੫੮ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪਰਮਾਰਥ ਕੋ ਤਬ ਪਾਇ ਸੁਨੋ ਸੁ ਬਿਕਾਰਨ ਕੇ ਸਭ ਬੀਜ ਮਿਟਾਏ। ਇਹ ਏਕ ਅਖੰਡਤ ਜੋ ਪਦ ਹੈ ਕੁਸ਼ ਬੇਗ ਤੁਹੀ ਅਬ ਲੇਹ ਸੁ ਪਾਏ। ਮਨਕੀ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤ ਸੁ ਸੁੱਧ ਕਰੋ ਸੁਖ ਪੂਰਣ ਮਾਂਹਿ ਭਬੈਦੁਖਜਾਏ। ਕਵਿ ਸਿੰਘ ਗੁਲਾਬ ਸੁ ਯਾ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਰਿਖ ਪੁੰਗਵ ਤਾਹਿ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਜਨਾਏ ॥ ੫੯ ॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਨੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉਤਰ ਕਾਂਡੇ ਨਾਮ ਖਸ਼੍ਟਮੋਂ ਧਯਾਇ ॥ ੬ ॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥

ਬਾਲਮੀਕ ਤੇ ਗਯਾਨ ਸੁਨਿ ਕੁਸ਼ ਉਰਿ ਭ੍ਰਾਂਤ ਨਿਵਾਰ। ਉਰ ਭੀਤਰ ਮੁਕਤਾ ਭਯੋ ਬਾਹਰ ਕਰੇ ਬਿਵਹਾਰ ॥ ੧ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੀਯ ਕੁਮਾਰਨ ਕੋ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵਿ ਏਹ ਤਬੈ ਪੁਨਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ। ਗਾਨ ਕਰੋ ਪੁਰ ਬੀਥਨ ਮੈ ਸਭ ਠੌਰਨ ਮੈਂ ਸੁਭ ਬੀਨ ਬਜਾਈ। ਰਾਮ ਸਮੀਪ ਸੁ ਗਾਨ ਕਰੋ ਜੁ ਬੁਲਾਇ ਸੁਨੈ

ਰੁਚਿ ਸੋਂ ਰਘੁਰਾਈ। ਜੋ ਕਛ ਭੂਪ ਦਏ ਰੁਚਿਕੈ ਭੂਮ ਨਾਹਿ ਗਹੋ ਰਿਖ ਏਹ ਸਿਖਾਈ॥ ੨ ॥ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਕਹਨੋ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜੋ ਸਭ ਠੌਰਨ ਗਾਵਤ ਹੈਂ ਮਨ ਮਾਨੇ। ਚਰਧਾ ਸਭ ਆਪਨੀਂ ਪੂਰਬ ਜੋ ਵਹਿ ਰਾਮ ਸੁਨੀ ਸੁਨਿਕੈ ਬਿਗਸਾਨੇ। ਪਦ ਆਹਿ ਅਪੂਰਬ ਛੰਦ ਭਲੇ ਸੁ ਰਾਮਾਇਣ ਗਾਂਹਿ ਮਹਾਂ ਹਰਖਾਨੇ। ਸੁਨਿ ਬਾਲਨ ਕੇ ਮੁਖਿ ਕੀ ਧੁਨਿ ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਕੌਤਕ ਮਾਂਹਿ ਭਏ ਗਲਤਾਨੇ ॥ ੩ ॥ ਪੁਨਿ ਏਕ ਸਮੇਂ ਲਹਿ ਅੰਤਰ ਕੋ ਮੁਨੀ ਮੰਡਲ ਭੂਪਤਿ ਆਪ ਬੁਲਾਏ। ਸੁਭ ਪੰਡਿਤ ਔਰ ਮਹੀਪ ਸਭੈ ਪੁਨਿ ਨੈਗਮ ਔਰ ਪੁਰਾਣ ਕਮਾਏ। ਸਬਦਾਗਮ ਮਾਹਿ ਵਿਸਾਰਦ ਜੇ ਪੁਨਿ ਔਰ ਅਏ ਦ੍ਵਿਜ ਜੇ ਜਰ ਠਾਏ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਭਏ ਸਭ ਸੰਗਮ ਜੋ ਤਬ ਰਾਮ ਸੁ ਗਾਇਕ ਬਾਲਿ ਸਦਾਇ ॥੪॥ ਰਾਮ ਸਭਾ ਜਨ ਦੇਵ ਸਭਾ ਪੁਨਿ ਔਰ ਮਹੀਪ ਮਹਾਂ ਹਰਖਾਏ। ਗਾਇਕ ਬਾਲਨ ਕੋ ਪਿਖ ਕੈ ਅਨ ਮੇਖ ਸਭੈ ਉਰ ਮੈ ਬਿਗਸਾਏ। ਲੋਕ ਸਭੈ ਪਿਖ ਬਾਲਨ ਕੋ ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਉਮਾਂ ਮੁਖਿ ਮਾਂਹਿ ਅਲਾਏ। ਰਾਮ ਸਮਾਨ ਸੁ ਬਾਲ ਦੁਊ ਜਨ ਬਿੰਬਹ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿੰਬ ਸੁਹਾਏ ॥ ੫ ॥ ਸੀਸ ਜਟਾ ਦ੍ਰੁਮ ਛਾਲਨ ਕੇ ਪਟ ਜੋ ਨਹਿ ਬਾਲਨ ਕੇ ਤਨ ਹੋਈ। ਤੌ ਹਮ ਬਾਲਨ ਰਾਘਵ ਮਾਹਿ ਸੁ ਭੇਦ ਨਿਹਾਰ ਸਕੇ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਲੋਕ ਸਭੈ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਇਮ ਆਪਸ ਮਾਹਿਂ ਬਖਾਨਤ ਸੋਈ। ਸੁੰਦਰ ਤਾਨ ਅਲਾਪ ਕਰੇ ਸੁ ਲਗੇ ਮੁਨਿ ਦਾਰਕ ਗਾਵਨ ਦੋਈ॥ ੬ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਗਾਵੈਂ ਰਾਗ

ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਈ। ਅਤਿ ਮਾਨੁਖ ਨਹਿੰ ਬਰਨਯੋ ਜਾਈ। ਅਪਰਾਹਿਨ ਮੈ ਸੁਨਿ ਭਗਵਾਨ। ਭਰਤ ਕੀਓ ਪੁਨਿ ਏਹ ਬਖਾਨ॥੭॥ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਂਚਨ ਦੀਨਾਰਿ। ਦੀਜੈ ਬਾਲਨ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰ। ਦੀਓ ਸੁਵਰਣ ਨ ਬਾਲਨ ਲੀਓ। ਯਾ ਬਿਧ ਕੋ ਪੁਨਿ ਬਚਨ ਸੁ ਕੀਓ ॥ ੮ ॥ ਹੇਮ ਨਹੀਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕਾਜ ਹਮਾਰੇ। ਬਨਬਾਸੀ ਫਲ ਫੂਲ ਅਹਾਰੇ। ਯਾ ਬਿਧ ਤਯਾਗ ਸਗਲ ਧਨ ਤਹਾਂ। ਗਏ ਬਾਲ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜਹਾਂ ॥ ੯॥ ਅਪੁਨੋ ਚਰਤ ਸੁਨੇ ਰਘੁਬੀਰ। ਬਿਸਮਤ ਭਯੋ ਪਰਮ ਉਰ ਧੀਰ। ਸੀਯ ਕੁਮਾਰ ਸੁ ਰਾਮ ਪਛਾਨ। ਬਹੁਰ ਕੀਓ ਸੱਤ੍ਰੁਘਨ ਬਖਾਨ ॥ ੧੦ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਨੂੰਮਾਨ ਸੁ ਸੁਖੇਣ ਪੁਨਿ ਔਰ ਵਿਭੀਖਣ ਧੀਰ। ਅੰਗਦ ਅਤਿ ਮਤਿ ਮਾਨ ਕੋ ਸੰਗਿ ਲਿਜਾਵੋ ਬੀਰ ॥ ੧੧ ॥ ਬਾਲਮੀਕ ਭਗਵਾਨ ਰਿਖ ਮੁਨਿ ਸੱਤਮ ਧਰ ਧਯਾਨ। ਸੀਤਾ ਸਹਿ ਸੁ ਜਾਇਕੇ ਲਿਆਵੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨ॥ ੧੨ ॥ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਸੌਗੰਦ ਕੋ ਕਰੇ ਸੁ ਪਰਿਖਤ ਮਾਹਿੰ। ਕਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸੁ ਲੋਕ ਸਭ ਜਾਨੇ ਕਲਮਖ ਨਾਹਿ॥੧੩॥ ਰਾਮ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਗਏ ਸਭ ਬਿਸਮੈਂ ਉਰ ਮੈਂ ਮਾਨ। ਬਾਲਮੀਕ ਭਗਵਾਨ ਸੋ ਕੀਨੋ ਜਾਇ ਬਖਾਨ ॥ ੧੪ ॥ ਰਾਮ ਰਿਦੇ ਕੀ ਜਾਨ ਸਭ ਕਹੀ ਮੁਨੀਸ਼ਰ ਬਾਤ। ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਸੌਗੰਦ ਕੋ ਕਰਹੈ ਸੀਤਾ ਪ੍ਰਾਤ ॥ ੧੫॥ ਚੌਪਈ ॥ ਨਾਰਿਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਿਆ ਜਗ ਜੋਈ। ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਦੇਵ ਹੈ ਸੋਈ। ਐਸੀ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿਵਰ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਤਿਨ ਹੂ ਜਾਇ ਸੁ

ਰਾਮ ਬਖਾਨੀ ॥ ੧੬ ॥ ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਵਾਕ ਸੁ ਰਾਮ ਅਲਾਏ। ਰਾਜਾ ਮੁਨਿ ਸਭ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਏ। ਸੀਤਾ ਸਪਥ ਸੁਨੇ ਸਭ ਕਾਨ। ਦੇਖ ਅਦੇਖ ਲੇਹੁ ਸਭ ਜਾਨਿ॥੧੭॥ ਐਸੇ ਰਾਮ ਬਖਾਨ ਜੋ ਜਬਹੀ। ਲੋਕ ਸੁ ਦੇਖਨ ਆਏ ਤਬਹੀ। ਬ੍ਰਹਮਣ ਖੱਤ੍ਰੀ ਵੈਸ ਅਪਾਰ। ਸੂਦ੍ਰ ਔਰ ਮਹਾਂ ਰਿਖ ਧਾਰ ॥ ੧੮ ॥ ਬਾਨਰ ਰੀਛ ਸਭੈ ਮਿਲਿ ਆਏ। ਕੌਤਕ ਦੇਖਨ ਹਿਤ ਹਰਖਾਏ। ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖ ਬਹੁਰ ਸੁ ਆਏ। ਸੀਤਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਪਰਮ ਸੁਹਾਏ ॥ ੧੯ ॥ ਆਗੇ ਰਿਖ ਪਾਛੇ ਸੀਯ ਰਾਈ। ਅਧੋ ਮੁਖੀ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਲਜਾਈ। ਕ੍ਰਿਤਾਂਜੁਲ ਨੈਨ ਵਾਰਿ ਜਲਿ ਆਏ। ਧੱਜਾਜ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਬਰੀ ਸੁ ਜਾਏ ॥ ੨੦ ॥ ਪਿਖ ਪਦਮਾਂ ਜਜੋਂ ਸੀਯ ਸੁ ਆਈ। ਮੁਨਿਕੇ ਪਾਛੇ ਪਰਮ ਸੁਹਾਈ। ਸੀਤਾ ਜਸ ਜਨ ਕਰੇ ਬਖਾਂਨ। ਸਾਧੁਸਾਧੁ ਅਤਿ ਭਯੋ ਮਹਾਨ ॥ ੨੧ ॥ ਬਾਲਮੀਕ ਪੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਜੋਈ। ਬਰਜੇ ਸਭਾਕੇ ਭੀਤਰ ਸੋਈ। ਸੀਤਾ ਜਾਂਕੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਨੀ। ਬਾਲਮੀਕ ਰਿਖ ਬੋਲਜੇ ਬਾਨੀ ॥ ੨੨ ॥ ਦਾਸਰਥੀ ਤੁਮ ਰਾਮ ਉਦਾਰ। ਇਹ ਹੈ ਸੀਤਾ ਤੁਮਰੀ ਨਾਰਿ। ਆਹਿ ਪਤਿਬ੍ਰਤ ਧਰਮ ਪਰਾਇਣ। ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਕਰੁਣਾ ਕੇ ਆਇਣ ॥ ੨੩ ॥ ਬਿਨਾਂ ਦੋਖ ਤੈਂ ਪੂਰਬ ਤਜਾਗੀ। ਮਮ ਆਸ੍ਰਮ ਢਿਗ ਸੀ ਵਡਭਾਗੀ। ਜਨ ਅਪਵਾਦ ਮਹਾਂ ਡਰਮਾਨ। ਤਜਾਗੀ ਸੀਤਾ ਵਿਪਨ ਮਹਾਨ ॥ ੨੪ ॥ ਰਾਮ ਸੁ ਆਇਸੁ ਕਰੋ ਬਖਾਨ। ਦਏ ਪ੍ਰਭੀਤ ਸੁ ਸੀਯ ਮਹਾਂਨ। ਯਹਿ ਸੀਤਾਕੇ ਦੁਊ ਕੁਮਾਰ। ਯੁਗਲ ਭਏ ਤੁਾਂ

ਵਿਪਨ ਮਝਾਰ ॥ ੨੫ ॥ ਹੈਂ ਤਵ ਪੂਤ ਮਹਾ ਬਲਵਾਨੀ । ਹੈ
ਸਭ ਸਾਚੁ ਸੁ ਮੇਰੀ ਬਾਨੀ । ਪ੍ਰਚੇਤਾ ਕੋ ਦਸਮੋਂ ਸੁਤ ਜੋਈ ।
ਮੈ ਹੋਂ ਰਾਮ ਸੁਨੋ ਉਰ ਸੋਈ ॥ ੨੬ ॥ ਅਨ੍ਰਿਤ ਕਹਯੋ ਨਹਿ
ਕਬੀ ਚਿਤਾਰਯੋ । ਯਹਿ ਤਵ ਪੂਤ ਸੁ ਸਾਚੁ ਉਚਾਰਯੋ । ਬਹੁਤ
ਹਜਾਰ ਬਰਖ ਤਪ ਭਾਰਾ । ਮੈਂ ਕੀਨੋ ਥਾ ਜਗਤ ਮਝਾਰਾ ॥
੨੭ ॥ ਤਾਕੋ ਫਲ ਨਹਿ ਮੋਕੋ ਹੋਈ । ਜੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿ ਦੋਖ ਸੁ
ਹੋਈ । ਐਸੀ ਬਾਲਮੀਕ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ । ਤਬ ਬੋਲੇ ਪੁਨਿ ਰਾਮ
ਭਵਾਨੀ ॥ ੨੮ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਮੁਨੀ ਜਿਉਂ ਬਖਾਨੋ ਸਭ ਸਾਚ
ਉਰ ਜਾਨੋਂ ਮਮ ਭਈ ਪਰਤੀਤ ਤਵ ਵਾਕ ਸੁਨਿ ਪਾਇ ਹੈਂ ।
ਸੀਯ ਮੈ ਨ ਦੋਖ ਆਹਿ ਭਈ ਨਿਰਦੋਖ ਅਬ ਸੁਨ ਮੁਨਿਰਾਈ
ਸਭ ਲੋਕ ਪਤੀਆਇ ਹੈਂ । ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੇ ਆਗੇ ਸੀਯ
ਲੋਕ ਮੈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਈ ਯਾਹੀ ਤੇ ਮੁਨੀਸ਼ ਹਮ ਘਰ ਮਾਹਿ
ਲਿਆਇ ਹੈਂ । ਲੋਕ ਡਰ ਮਾਨ ਸੀਯ ਤਜੀ ਮੈ ਮਹਾਨ ਬਨ ਅਹੈ
ਨਿਰਪਾਪ ਦੋਖ ਰੰਚ ਨ ਛੁਹਾਇ ਹੈਂ ॥ ੨੯ ॥ ਚੌਪਈ ॥
ਲੋਕਨ ਕੇ ਡਰ ਕਰੈ ਅਕਾਜਾ । ਸੋ ਮੁਹਿ ਖਿਮਾ ਕਰੋ ਮੁਨਿ
ਰਾਜਾ । ਕੁਸ਼ ਲਵ ਨਾਮ ਬਾਲ ਵੈ ਜੋਈ । ਮੋਤੇ ਭਏ ਮੁਨੀ
ਵਰ ਤੇਈ ॥ ੩੦ ॥ ਸੁਧਿ ਸੀਯ ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਚੀਤ । ਤਾਂ ਮੈਂ
ਰਹੇ ਸਦਾ ਮਮ ਪ੍ਰੀਤ । ਤਬ ਰਾਘਵ ਕੇ ਉਰ ਕੀ ਜਾਨ । ਸੁਰ
ਨਭ ਆਇ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨ ॥ ੩੧ ॥ ਕਮਲਾਸਨ ਕੇ ਆਗੇ
ਧਾਰਾ । ਸੁਰਵਰ ਆਇ ਭੂਮਿ ਮੁਝਾਰਾ । ਪਰਜਾ ਸਗਲ ਰਾਮ
ਕੀ ਆਈ । ਯੱਗ ਭੂਮਿ ਜਹਿਂ ਬਨੀ ਸੁਹਾਈ ॥ ੩੨ ॥ ਸੀਤਾ

ਯਾਗ ਭੂਮਿ ਮੈਂ ਆਈ। ਪੱਟ ਬਸਨ ਤਨ ਮਾਹਿ ਸੁਹਾਈ। ਜੋਰ ਦੋਉ ਕਰ ਭੂਮਿ ਨਿਹਾਰ। ਸੀਤਾ ਮੁਖ ਤੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰ॥ ੩੩॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਰਾਮ ਅੰਨ ਜੋ ਨਾ ਚਹੋਂ ਮੈਂ ਧਰਨੀ ਉਰ ਮਾਹਿੰ। ਤੌ ਦੇਵੀ ਅਸਥਾਨ ਤੂੰ ਦੇਹ ਸੁ ਆਪਨ ਮਾਹਿੰ॥ ੩੪॥ ਚੌਪਈ॥ ਐਸੇ ਸੀਤਾ ਸਪਥ ਉਚਾਰੀ। ਨਿਕਸੇ ਦਿੱਬ ਸਿੰਘਾਸਨ ਭਾਰੀ। ਅਧਭੁਤਿ ਰੂਪ ਸਿੰਘਾਸਨ ਜੋਈ। ਭੂਮਿ ਵਿਵਰ ਤੇ ਉਪਜਯੋ ਸੋਈ॥ ੩੫॥ ਰਵਿ ਸਮ ਅਹੈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਜੋਈ। ਨਾਗਿੰਦ੍ਰ ਸਿਰ ਧਾਰਯੋ ਸੋਈ। ਭੂਮੀ ਦੇਵੀ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰ। ਸੀਤਾ ਮਾਹਿੰ ਸਨੇਹ ਸੁ ਧਾਰ॥੩੬॥ ਸ੍ਵਾਗਤ ਪ੍ਰਸਨ ਸੁ ਮੁਖੋ ਅਲਾਈ। ਲਈ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮਾਹਿੰ ਬੈਠਾਈ। ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠੀ ਸੀਯ ਜਬ ਹੀ। ਚਲੀ ਪਤਾਲਿ ਵਿਵਰ ਕੇ ਤਬਹੀ॥ ੩੭॥ ਸੀਤਾ ਸਿਰ ਸੁਰ ਫੂਲ ਵਸਾਏ। ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਮੁਖਿ ਮਾਹਿੰ ਅਲਾਏ। ਅੰਤਰ ਰਿਖ ਸੁਰ ਕਰੇ ਬਡਾਈ। ਸੀਤਾ ਸਤਿ ਬਰਨੋ ਨਹਿ ਜਾਈ॥ ੩੮॥ ਥਾਵਰ ਜੰਗਮ ਸਗਲੇ ਜੇਤੇ। ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਭੂ ਭਾਖੇ ਤੇਤੇ। ਬਾਨਰ ਆਹਿ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੇਤੇ। ਸੀ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹਿਤ ਆਏ ਤੇਤੇ॥ ੩੯॥ ਕੇਚਿਤ ਚਿੰਤਾਮੈ ਗਲਿਤਏ। ਕੇਚਿਤਧਿਆਨ ਪਰਾਇਣ ਭਏ। ਕੇਚਿਤ ਰਾਘਵ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੇ॥ ਕੇਚਿਤ ਸੀਤਾ ਚੀਤ ਚਿਤਾਰੇ ॥ ੪੦ ॥ ਏਕ ਮਹੂਰਤ ਆਏ ਜੇਤੇ। ਭਏ ਤੂਸਨੀ ਸਗਲੇ ਤੇਤੇ। ਸੀਯ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੇਰਿਯੋ ਜਬਹੀ। ਭਏ ਮੋਹ ਵੱਸ ਸਗਲੇ ਤਬਹੀਂ॥ ੪੧॥ ਭਵਿਖਜਤ ਕਾਰਯ ਗੌਰਵ ਜੋਈ। ਰਾਮ

ਜਾਨ ਸਭ ਉਰ ਮੈ ਸੋਈ । ਜਨੁ ਅਜਾਨੁ ਇਮ ਸੋਚੇ ਰਾਮ ।
ਲੇਲੇ ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਕੋ ਨਾਮ ॥ ੪੨ ॥ ਬ੍ਰਹਮਣ ਰਿਖ ਸਗਲੇ
ਤਬ ਆਏ । ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਬੋਧ ਉਪਾਏ । ਮਨੋ ਸੁਪਨ ਤੇ
ਜਾਗੇ ਹਰੀ । ਰਾਮ ਅਨੰਤਰ ਕਿਰਿਆ ਕਰੀ ॥ ੪੩ ॥ ਰਿਤਕ
ਰਿਖਿਜੇ ਮਖ ਮੈ ਆਏ । ਰਾਮ ਸਭਨ ਕੋ ਦਈ ਬਿਦਾਏ । ਧਨ
ਅਰ ਰਤਨ ਸੁ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਯੋ । ਰਾਮ ਸੁ ਤੋਖ ਸਭਨ ਕੋ
ਕਯੋ ॥ ੪੪ ॥ ਦੋਨੋ ਲਏ ਸੁ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ । ਆਇ ਅਯੋਧਯਾ
ਭੌਨ ਮਝਾਰ । ਤਾਂ ਦਿਨਤੇ ਲੈ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੇ । ਵਿਖੈ ਭੋਗ ਸਭ
ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ॥ ੪੫ ॥ ਆਤਮ ਧਯਾਨ ਸਦਾ ਉਰ ਧਾਰੇ ।
ਬੈਠ ਇਕੰਤ ਸੁ ਤੱਤੁ ਬਿਚਾਰੇ । ਧਯਾਨ ਉਥਾਨ ਭਏ ਰਘੁਰਾਈ
॥ ਏਕ ਸਮੇ ਕੌਸ਼ਲਯਾ ਆਈ ॥ ੪੬ ॥ ਪ੍ਰੇ ਬਾਣੀ ਕੌਸ਼ਲਯਾ
ਮਾਤ । ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਪਿਖ ਸਖਯਾਤ । ਭਗਤਿ ਭਾਇ
ਹਰਿ ਕੀ ਢਿਗ ਆਈ । ਪਦ ਬੰਦਨ ਕਰ ਅਤਿ ਹਰਖਾਈ
॥ ੪੭ ॥ ਰਾਮ ਆਦਿ ਤੂੰ ਜਗ ਕੀ ਹੱਯੋ । ਆਦਿ ਮੱਧ
ਤਵ ਅੰਤ ਨ ਪੱਯੋ । ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਰਾਤਮ ਦੇਵ । ਪੂਰਣ ਈਸ਼ਰ
ਪੁਰਖ ਅਭੇਵ ॥ ੪੮ ॥ ਮੇਰੇ ਪੁੰਨ ਅਧਿਕ ਜਨ ਭਏ । ਤੈਂ
ਮਮ ਗਰਭ ਵਿਖੈ ਭਵ ਲਏ । ਅੰਤ ਸਮੇ ਮੇਰੋ ਅਬ ਆਯੋ ।
ਮੋਹ ਭਯੋ ਮੇ ਉਰ ਅਧਿਕਾਯੋ ॥ ੪੯॥ ਅਗਯਾਨ ਜੰਨ ਭਵ
ਬੰਧਨ ਜੋਈ । ਅਬਲੌਂ ਨਾਹਿ ਬਿਨਾਸਯੋ ਸੋਈ । ਭਵ ਕੇ ਬੰਧ
ਬਿਨਾਸਕ ਜੋਈ । ਕਿਹ ਬਿਧਿ ਮਮ ਅਬਗਯਾਨ ਸੁ ਹੋਈ ॥
੫੦॥ ਕਰ ਸੰਖੇਪ ਗਯਾਨ ਮਮ ਕਹੋ । ਮੇਰੇ ਪੂਤ ਸੰਦੇਹ ਸੁ-

ਦਹੋ। ਅਤਿ ਸੁਭ ਜਰ ਜਰ ਦੇਹਿ ਪੁਰਾਨੀ। ਸੁਨ ਨਿਰਵੇਦ
ਮਾਇ ਕੀ ਬਾਨੀ॥ ੫੧॥ਧਰਮਾਤਮ ਵਹ ਰਾਮ ਦਯਾਲਾ।ਕਹਤ
ਮਾਤ ਪ੍ਰਤਿ ਵਾਕ ਰਸਾਲ। ਮਾਰਗ ਤੀਨ ਪ੍ਰਥਮ ਮੈ ਗਾਇ।
ਸਾਧਨ ਮੁਕਤਿ ਪਰਮ ਸੁਖਦਾਇ॥ ੫੨। ਕਰਮ ਯੋਗ ਜਗ
ਏਕ ਭਨੀਜੇ। ਗਯਾਨ ਯੋਗ ਦੂਸਰ ਲਖ ਲੀਜੇ। ਭਗਤਿ
ਯੋਗ ਤੀਸਰ ਪਹਿਚਾਨ। ਤੀਨੋ ਸਾਧਨ ਕਰੇ ਬਖਾਨ॥ ੫੩
॥ ਭਗਤਿ ਪੰਥ ਤਿਨ ਤੀਨੋਂ ਮਾਹੀ। ਪਰਮ ਪੂਜ ਜਾਨੋ ਜਗ
ਮਾਹੀਂ । ਮਾਤਾ ਭਗਤਿ ਸੁ ਤੀਨ ਪ੍ਰਕਾਰ। ਗੁਣ ਕੇ ਭੇਦ
ਭਯੋ ਵਿਸਥਾਰ॥ ੫੪॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜੈਸੇ ਜਾਕੋ ਹੋਇ ਪੁਨ
ਯਾ ਜਗ ਮਾਹਿ ਸੁਭਾਇ । ਤੈਸੇ ਮੇਰੀ ਭਗਤਿ ਕੋ ਯਾ
ਜਗ ਮਾਹਿ ਕਮਾਇ॥ ੫੫॥ ਚੌਪਈ॥ ਜੋ ਹਿੰਸਾ ਕੋ ਮਨ
ਮਹਿ ਧਾਰੇ। ਦੰਭ ਮਾਨ ਮਤਸਰ ਵਿਸਤਾਰੇ। ਭੇਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਕਰ
ਮੋਕੋ ਧਿਆਵੇ। ਸੋ ਮਮ ਤਾਮਸ ਭਗਤਿ ਕਹਾਵੇ॥ ੫੬॥
ਫਲ ਅਭਿ ਸੰਧਿ ਭੋਗ ਉਰ ਧਾਰੇ। ਧਨ ਹਿਤ ਮਮ ਪੂਜਾ
ਬਿਸਥਾਰੇ। ਭੇਦ ਦ੍ਰਿਸ਼ਿ ਕਰ ਪੂਜੇ ਜੋਈ। ਰਾਜਸ ਭਗਤਿ
ਕਹੀਜੇ ਸੋਈ॥ ੫੭॥ ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਕੇ ਨਾਸ ਨਮਿਤਾ।
ਪਰਮਾਤਮ ਮੈਂ ਅਰਪੈ ਚਿਤਾ। ਕਰਤਬ ਜਾਨ ਵਾ ਮੋਕੋ
ਧਿਆਵੇ। ਭੇਦ ਬੁਧਿ ਵਹਿ ਸਾਂਤਕ ਗਾਵੇ॥੫੮॥ ਮਮ ਗੁਨ
ਕਥਾ ਸੁਨਤ ਤਤਕਾਲਾ। ਮੋਮੈ ਉਪਜੈ ਭਗਤਿ ਬਿਸਾਲਾ।
ਮਮ ਅਨੰਤ ਗੁਣ ਸਾਗਰ ਮਾਂਹੀਂ। ਬ੍ਰਿਰਤਿ ਨਿਰੰਤਰਿ ਅੰਤਰ
ਨਾਹੀਂ॥ ੫੯॥ ਜਿਉਂ ਗੰਗਾ ਕੀ ਯਾ ਜਗ ਧਾਰਾ। ਚਲੇ

ਨਿਰੰਤਰ ਸਿੰਧੁ ਮਝਾਰਾ । ਨਿਰਗੁਨ ਭਗਤਿ ਯੋਗ ਹੈ ਸੋਈ । ਫਲ ਨਹਿ ਚਾਹੇ ਉਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ॥ ੬॥ਅਬ ਵਰਿਤੱਤ ਭਗਤਿ ਮਮ ਜੋਈ । ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਏ ਫਲ ਸੋਈ । ਸਾਲੋਕ ਸਮੀਪ ਸਰੂਪ ਸੁ ਤੀਨ । ਸਾਯੁਜ ਮੁਕਤਿ ਚੌਥੋ ਪੁਨ ਚੀਨ ॥ ੬੧॥ ਪਰ ਮਮ ਭਗਤਿ ਨ ਫਲ ਕੋ ਚਹੇਂ । ਮੇਰੋ ਸੇਵਨ ਹੀ ਉਰ ਗਹੇਂ । ਅਤਜੋਤ ਭਗਤ ਕੋ ਮਾਰਗ ਜੋਈ । ਮਾਤ ਪਛਾਨੋ ਉਰ ਮੈਂ ਸੋਈ ॥ ੬੨॥ ਮੇਰੋ ਭਾਵ ਜਾਹਿੰ ਕਰ ਪਾਏ । ਗੁਣ ਤ੍ਰੈ ਬੰਧਨ ਦੂਰਿ ਮਿਟਾਏ । ਮਨਮੈਂ ਨਹਿ ਕਛੁ ਇਛਾ ਧਰੇ । ਨਿਜ ਧਰਮਨ ਕੋ ਨਿਸਦਿਨ ਕਰੇ ॥ ੬੩ ॥ ਉਤਮ ਧਰਮ ਯੋਗ ਬਿਸਤਾਰੇ ।ਅਰ ਹਿੰਸਾ ਕੋ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰੇ । ਵਡਿਅਨ ਮੈ ਮਮ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਨਿਹਾਰੇ । ਪੂਜਾ ਉਸਤਤਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ ॥੬੪॥ ਮਮ ਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਕਰ ਭੂਤ ਨਿਹਾਰੇ । ਰਹੇ ਅਸੰਗ ਨ ਝੂਠ ਉਚਾਰੇ । ਮਹਤਨ ਕੋ ਅਤਿਮਾਂਨ ਸੁ ਕਰੇ । ਦੁਖਯਨਿ ਮਾਂਹਿ ਦਯਾ ਉਰ ਧਰੇ ॥ ੬੫ ॥ ਸੁ ਸਮਾਨ ਮੈ ਮੈਤ੍ਰੀਅ ਧਾਰੇ । ਸਮ ਦਮਾਦਿ ਸਾਧਨ ਬਿਸਤਾਰੇ । ਸੁਨੇ ਵੇਦਾਂਤਿ ਵਾਕ ਮਨ ਲਾਏ । ਮੇਰੋ ਨਾਮ ਸਦਾ ਮੁਖ ਗਾਏ ॥ ੬੬ ॥ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਉਰ ਰਿਜੁਤਾ ਭਜੇ। ਅਹੰਭਾਵ ਉਰ ਤੇ ਸਭ ਤਜੇ । ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਸਦਾ ਉਰ ਧਰੇ । ਮਨ ਕੀ ਸਗਲ ਮੈਲ ਪਰਹਰੇ ॥ ੬੭ ॥ ਮਮ ਗੁਣ ਸੁਨੇ ਕਾਨ ਮੈ ਜਬਹੀ । ਮੋਕੋ ਪਾਇ ਬੇਗ ਨਰ ਤਬ ਹੀ । ਫੂਲ ਗੰਧ ਜਯੋਂ ਵਾਯੁ ਅਧੀਨੈ । ਧਸੇ ਘ੍ਰਾਣ ਮੈ ਸਭ ਜਨ ਚੀਨੈ ॥ ੬੮॥ ਤਜੇਂ ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈਂ ਸੁਨ ਮਾਇ । ਮੈ ਨਿਜ ਆਤਮ

ਰਹਿਯੋ ਸਮਾਇ ॥ ਮੂਢ ਬੁਧ ਨਹਿ ਤਾਂਹਿ ਪਛਾਨੈ । ਬਾਹਰ ਬਹੁ ਪੂਜਾ ਬਿਧਿ ਠਾਨੈ॥੬੯॥ਕ੍ਰਿਯਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁ ਕਰੇ । ਲਾਇ ਦਰਬ ਬਹੁ ਮਖ ਬਿਸਤਰੇ॥ ਬਹੁਤ ਅਡੰਬਰ ਕਰੇ ਜੁ ਕੋਈ। ਤਾਂ ਕਰ ਤੋਖ ਨ ਮੋਕੋ ਹੋਈ॥ ੭੦ ॥ ਭੂਤਨ ਕੋ ਅਪ-ਮਾਨ ਜੁ ਕਰੇ। ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਅਤਿ ਬਿਸਤਰੇ। ਤਾਂਕਰ ਮੋਹਿ ਨ ਪੂਜਨ ਹੋਈ। ਮੂੜ ਭਯੋ ਭਵ ਭੀਤਰ ਸੋਈ ॥ ੭੧ ॥ ਨਿਜ ਕਰਮਨ ਕਰ ਪ੍ਰਤਮਾਂ ਮਾਂਹੀ। ਤਬ ਲਗ ਮਮ ਪੂਜੇ ਜਗ ਮਾਹੀ॥ ਜਬ ਲਗ ਸਭ ਭੂਤਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ। ਨਿਜ ਪਰਮਾਤਮ ਹੇਰੇ ਨਾਹੀ ॥੭੨॥ ਆਤਮ ਔਰ ਪਰਾਤਮ ਮਾਂਹੀ। ਭੇਦ ਨਿਹਾਰੇ ਜੋ ਉਰ ਮਾਂਹੀ । ਮ੍ਰਿਤੁ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਬਹੁਤ ਡਰਾਏ। ਬਾਰੰਬਾਰ ਦੂਖ ਬਹੁ ਪਾਏ ॥੭੩॥ ਤਾਂਤੇ ਭਿੰਨ ਭੂਤ ਹੈਂ ਜੇਤੇ। ਸਮਤਾ ਬੁੱਧਿ ਪਿਖੇ ਸਭ ਤੇਤੇ। ਐਸੇ ਗਯਾਨ ਸਦਾ ਉਰ ਭਜੇ। ਮੋਹਿ ਅਭਿੰਨ ਜਾਨ ਪੁਨ ਯਜੇ ॥੭੪॥ ਭੂਤ ਜਿਤੇ ਯਾ ਜਗਤ ਮਝਾਰੇ॥ ਮਨ ਕਰ ਸਭ ਕੋ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ। ਮੋਕੋ ਚੇਤਨ ਲਖੇ ਅਨੂਪ॥ ਸਭ ਭੂਤਨ ਮੈਂ ਜੀਵ ਸਰੂਪ॥ ੭੫॥ ਤਾਂਤੇ ਭੇਦ ਪਿਖੇ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਜੀਵ ਪਰਾਤਮ ਏਕੋ ਦੋਈ। ਭਗਤਿ ਸੁ ਗਯਾਨ ਜੋਗ ਹੈ ਜੋਈ। ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਭਾਖਯੋ ਤਵ ਸੋਈ॥ ੭੬॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਇਨ ਦੋਨੋ ਮੈ ਏਕਤਰ ਕਰੇ ਅਲੰਬਨ ਜੋਇ। ਮੁਕਤਿ ਹੋਇ ਨਰ ਜਗਤ ਮੈਂ ਪਾਇ ਪਰਮ ਪਦ ਸੋਇ ॥ ੭੭॥ ਚੌਪਈ॥ ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਸਭ ਕੇ ਰਿਦ ਮਾਹੀਂ। ਭਗਤਿ ਯੋਗ ਕਰ ਮੋਰੇ ਮਾਂਹੀ । ਪੁਤ੍ਰ ਰੂਪ ਵਾ ਮੋਹਿ ਚਿਤਾਰ। ਸਾਂਤਿ

ਲਹੇ ਭਵ ਬੰਧ ਨਿਵਾਰ ॥ ੭੮॥ ਸੁਨਿ ਯਾ ਬਿਧ ਰਾਘਵ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਕੁਸ਼ਲਜਾ ਸਾਨੰਦ ਭਈ ਭਵਾਨੀ।ਸਦਾਰਾਮ ਉਰ ਮਾਂਹਿ ਧਿਆਯੋ । ਜਗ ਬੰਧਨ ਤਿਨ ਦੂਰ ਮਿਟਾਯੋ ॥੭੯॥ ਤੀਨ ਗਤੀ ਤਿਨ ਦੀਨੀ ਤਜਾਗ । ਪਰਮਾਤਮ ਪਾਈ ਵਡ ਭਾਗ॥ ਰਘੁਪਤਿ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਖਾਨਜੋ ਜੋਈ । ਕੈਕਈ ਧਾਰ ਜੋਗ ਉਰ ਸੋਈ ॥ ੮੦ ॥ ਸ਼ਰਧਾ ਭਗਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਉਰ ਨੀਤ। ਰਘੁ ਕੁਲ ਤਿਲਕ ਭਜੇ ਤਿਨ ਚੀਤ। ਡਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਅਮਰਾ ਪੁਰਿ ਗਈ ॥ ਦਸਰਥ ਸਹਿਤ ਮੋਦ ਮਨ ਭਈ ॥ ੮੧ ॥ ਸ੍ਰੀ ਲਖਮਣ ਮਾਤਾ ਥੀ ਜੋਈ। ਅਤਿਸੈ ਵਿਮਲ ਮਤੀ ਉਰ ਸੋਈ। ਮ੍ਰਿਤੁਲੋਕ ਮੈ ਤਨਕੋ ਤਿਆਗ। ਭਰਤਾ ਪਾਸ ਗਈ ਵਡ ਭਾਗ ॥੮੨॥ ਇਤਿ ਸ੍ਰੀਮਤਿ ਅਧਜਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇਉਮਾ ਮਹੇਸ਼ੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉੱਤਰ ਕਾਂਡੇ ਸਪਤਮੋਂ ਧਜਾਇ ॥ ੭॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਉਵਾਚ ॥ ਚੌਪਈ ॥

ਯਾ ਬਿਧ ਬੀਤਤ ਭਏ ਸੁ ਕਾਲ । ਭੀਮ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਭਰਤ ਵਿਸਾਲ॥ਤਾਂਕੋਲੈਨ ਯੁਧਾਜਿਤ ਆਯੋ। ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ ਸੁ ਬਹੁਤ ਸੁਹਾਯੋ ॥ ੧ ॥ ਰਾਮਚੰਦ ਕੀ ਆਇਸ ਮਾਨ। ਗਯੋ ਭਰਤ ਤਹਿ ਅਤਿ ਬਲਵਾਨ। ਤੀਨ ਕੋਟ ਗੰਧ੍ਰਬ ਸਿਰਦਾਰੇ ॥ਭਰਤ ਤਹਾਂ ਰਣ ਭੀਤਰ ਮਾਰੇ ॥੨॥ ਦੋਪੁਰ ਤਹਾਂ ਸੁ ਭਲੇ ਬਨਾਏ । ਤਾਮੈ ਨਿਜ ਸੁਤ ਤਾਂਹਿ ਬਸਾਏ। ਪੁਸ਼ਕਰ ਵਤੀ ਨਾਮ ਪੁਰਿ ਜੋਈ । ਪੁਸਕਰ ਸੁਤ ਤਹਿ ਥਾਪਯੋ ਸੋਈ॥੩॥ ਤੱਖਜਾ ਸਿਲਾ ਪੁਰ ਔਰ ਬਨਾਯੋ । ਤਖੱਯ ਨਾਮ ਸੁਤ ਤਹਾਂ ਬਸਾਯੋ । ਤਹਿ

ਅਭਿਖੇਕ ਬਾਲ ਕੇ ਕੀਨੇ । ਧਨ ਅਰ ਧਾਮ ਸੰਗ ਭਟ ਦੀਨੇ ॥੪॥ ਬਹੁਰ ਭਰਤ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਕੋ ਆਯੋ। ਰਘੁਵਰ ਸੇਵਾ ਮੈਂ ਮਨਿ ਲਾਯੋ। ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਰਾਮ ਅਤਿ ਭਏ। ਲਖਮਣ ਪ੍ਰਤ ਯਹ ਬਚਨ ਅਲਏ ॥ ੫ ॥ ਦੋਊ ਕੁਮਾਰ ਸੰਗ ਅਬ ਲੀਜੈ। ਪਸਚਮ ਦੇਸ ਪਯਾਨੋ ਕੀਜੈ। ਦੁਸ਼੍ਰਾਤਮ ਸਭ ਕੇ ਅਪ ਕਾਰੀ। ਤਿਨ ਮੂਲਨ ਕੋ ਰਣ ਮੈਂ ਮਾਰੀ॥ ੬ ॥ ਅੰਗਦ ਚੰਦ੍ਰ ਕੇਤ ਸੁਤ ਜੋਈ। ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਜਗ ਮੈ ਤੇਈ। ਦੋਨੋ ਕੈ ਦੋ ਨਗਰ ਬਨੀਜੈ। ਗਜ ਤੁਰੰਗ ਧਨੁ ਰਤਨ ਸੁ ਦੀਜੈ ॥੭ ॥ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਬਾਲਕ ਦੇ ਭਾਲ। ਮੋ ਢਿਗ ਆਵੋ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲ। ਰਘੁਵਰ ਆਇਸੁ ਸਿਰਪਰ ਮਾਨ। ਗਜ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਸੈਨ ਮਹਾਨ ॥ ੮ ॥ ਲੈਕਰ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰੇ। ਅਰਿ ਸੰਬ੍ਰਹ ਸਬੈ ਤਹਿ ਮਾਰੇ । ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਸੁਤ ਭਾਲ ਕਰਾਏ। ਲਖਮਣ ਬਹੁਰ ਅਯੋਧਯਾ ਆਏ ॥੯॥ ਰਘੁਪਤਿ ਪਾਦ ਕੰਜ ਹੈ ਜੋਈ। ਲਖਮਣ ਭਜੈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੋਈ। ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਜਬ ਭਏ ਬਿਤੀਤ। ਰਾਮ ਧਰਮ ਪਥ ਦ੍ਰਿਢ ਅਤਿ ਚੀਤ॥ ੧੦ ॥ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਨ ਕਾਜ ਸੁ ਆਏ । ਕਾਲ ਰਿਖੀਸੁਰ ਭੇਸ ਬਨਾਏ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਮੁਖ ਏਹ ਅਲਾਏ। ਮੇਰੀ ਸਾਰ ਕਹੋ ਨ੍ਰਿਪ ਜਾਏ॥ ੧੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਅਤਿ ਬਲ ਕੋ ਮੈਂ ਦੂਤ ਹੋਂ ਲਖਮਣ ਜਾਨੋ ਬੀਰ॥ ਪੁਰਖੋਤਮ ਰਘੁ ਬੀਰ ਕੋ ਬੇਗ ਦਿਖਾਵੋ ਧੀਰ॥ ੧੨ ॥ ਮਹਾਂ ਰਿਖੀ ਪਰਧਾਨ ਕੋ ਬਡੋ ਸੰਦੇਸੋ ਆਹਿ। ਜਾਹਿ ਕਹੋ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਰਾਮਚੰਦ ਨਰ ਨਾਹਿ

॥੧੩॥ ਸੁਨਕੈ ਤਾਂਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਲਖਮਨ ਗਯੋ ਸੁ ਧਾਇ।
ਆਇ ਤਪੋਧਨ ਦੁਆਰ ਮੈਂ ਰਾਘਵ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ॥੧੪॥
ਚੌਪਈ॥ ਐਸੇ ਲਖਮਨ ਭਾਖਯੋ ਜਬ ਹੀ। ਰਾਮਚੰਦ ਬੋਲੇ
ਪੁਨ ਤਬਹੀਂ॥ਲਖਮਣਤਾਂਕੋ ਸੀਘ੍ਰ ਆਨ। ਬਹੁਤ ਕਰੋ ਤਿਨ
ਕੋ ਸਨਮਾਨ॥ ੧੫ ॥ ਲਖਮਨ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਾ ਬਖਾਨ। ਗਯੋ
ਤਹਾਂ ਜਹਿ ਮੁਨੀ ਮਹਾਨ। ਮੁਨਿ ਤਾਪਸ ਕੋ ਭੌਨ ਲਿਆਇ।
ਤੇਜ ਪ੍ਰਭਾ ਤਨ ਮੈ ਲਸਕਾਇ॥ ੧੬ ॥ ਜੁਲਤ ਆਗ ਘ੍ਰਿਤ
ਡਾਰੇ ਜੈਸੇ। ਦੀਪਤ ਤੇਜ ਤਾਂਹਿ ਤਨ ਤੈਸੇ॥ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠੇ
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ। ਸੂਰਜ ਕੋਟ ਤੇਜ ਧਨ ਧਾਮ ॥ ੧੭ ॥ ਮੁਨਿਵਰ
ਰਾਮ ਸਮੀਪਹਿ ਗਯੋ। ਮਧੁਰ ਵਾਕ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਅਲਯੋ।
ਵਰਧ ਸੁ ਰਾਮਚੰਦ ਨਰ ਰਾਈ। ਤੂੰ ਭੂਪਤਿ ਪਰਜਾ ਸੁਖ
ਦਾਈ॥੧੮॥ ਰਾਮਚੰਦ ਮੁਨਿ ਪੂਜਨ ਕਰਿਯੋ। ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸੰਨ
ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਉਚਰਿਯੋ। ਰਾਮਚੰਦ ਪੂਛਿਓ ਮੁਨਿਰਾਈ। ਕੁਸ਼ਲ
ਅਹੇ ਤੁਮਰੇ ਰਘੁਰਾਈ॥੧੯॥ ਆਸਨ ਦਿੱਬ ਮੁਨੀਸ ਬੈਠਾਯੋ
। ਰਾਮ ਚੰਦ ਮੁਖਵਾਕ ਅਲਾਯੋ। ਜਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਮੁਨੀ ਤੁਮ
ਆਏ। ਮੋਕੋ ਕਹੋ ਸੁ ਕਾਜ ਸੁਨਾਏ॥੨੦॥ ਰਾਮ ਵਾਕ ਸੁਨਯੋ
ਤੁਮ ਜਬਹੀ। ਬੋਲਯੋ ਭੂਪਤਿਕੋ ਮੁਨਿ ਤਬਹੀ। ਰਾਮ ਕਾਜ
ਮੈ ਕਰੋਂ ਬਖਾਂਨ। ਯਾਕੋ ਲਖੇ ਨ ਕੋ ਨਰ ਆਨ॥੨੧॥ ਔਰ
ਨ ਸੁਨੇ ਸੁ ਕੋਈ ਕਾਨ। ਰਾਮ ਨ ਕਾਹੂ ਕਰੋ ਬਖਾਨ। ਜੋ
ਕਦਾਚਿਤ ਕੋ ਸੁਨੇ ਨਿਹਾਰੇ। ਰਾਮ ਤਾਂਹਿ ਤੁਮ ਡਾਰੋ ਮਾਰੇ॥
੨੨ ॥ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਤਬਾ ਅਲਾਇ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਪੁਨਿ

ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ। ਲਖਮਣ ਰਹੋ ਦ੍ਵਾਰੇ ਮਾਂਹੀ। ਹਮ ਇਕੰਤ ਕੋ ਆਵੈ ਨਾਹੀ॥ ੨੩॥ ਜੌਕੋ ਆਵੈਗੋ ਇਹ ਠਾਹੀ। ਬਿਨ ਸੰਦੇਹ ਮੈਂ ਮਾਰੋ ਤਾਂਹੀ। ਰਾਮ ਕਹਯੋ ਪੁਨਿ ਮੁਨੀ ਸੁਨਾਏ। ਕਿਨਕੇ ਪਠੇ ਮੁਨੀ ਵਰ ਆਏ॥ ੨੪॥ ਜੋ ਤੇਰੇ ਮਨ ਭੀਤਰ ਬਾਤ। ਮੋਕੋ ਕਹੋ ਮੁਨੀ ਬਖਜਾਤ। ਐਸੇ ਸੁਨ ਰਘੁਵਰ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਆਪ ਮੁਨੀਸਰ ਕਹਯੋ ਭਵਾਨੀ॥੨੫॥ ਸਾਚ ਬਖਾਨੋ ਸੁਨੀਏ ਰਾਮ। ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕਾਮ। ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਕੰਜਨੈਨ ਸੁਖਕਾਰੇ। ਮੈ ਆਵੋਂ ਇਮ ਪਾਸ ਤੁਮਾਰੇ॥੨੬॥ ਪੂਰਬ ਜੋ ਮੈ ਪੂਤ ਤੁਮਾਰੋ। ਰਾਮ ਪਰੰਤਪ ਉਰਮੈਂ ਧਾਰੋ। ਮਾਯਾ ਸੰਗਮ ਤੇਮੈ ਭਯੋ। ਕਾਲ ਨਾਮ ਮੇਰੋ ਨਿਰਮਯੋ॥੨੭॥ ਮੈਂ ਸਭ ਜਗ ਕੋ ਹਰਣੇ ਹਾਰਾ। ਕਾਲ ਨਾਮ ਮਮ ਬੇਦ ਉਚਾਰਾ। ਦੇਵ ਰਿਖੀ ਜਿਨ ਪੂਜਨ ਧਾਰੇ। ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਵ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ॥੨੮॥ ਭਗਵਨ ਅਬ ਪਾਲੋ ਸੁਰ ਲੋਕ। ਹਮਰੇ ਪਾਵਨਕਰੋ ਸੁ ਓਕ। ਮਾਯਾ ਮੈਂ ਸਭ ਲੋਕ ਸੰਘਾਰ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਏਕਤੁਮ ਰਹੇ ਮੁਰਾਰਿ ॥੨੯॥ ਮਾਯਾ ਨਾਰਿ ਸਹਿਤ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੂਤ ਮੋਕੋ ਤਵ ਜਾਯੋ। ਸੇਸਨਾਗ ਦੂਸਰ ਸੁਤ ਭਏ। ਜਲ ਕੇ ਮਾਂਹਿ ਸੈਨ ਜਿਨ ਕਏ॥੩੦॥ ਮਾਯਾ ਕੈ ਦੋ ਸੁਤ ਉਪਜਾਏ। ਮਹਾ ਬਲੀ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਸੁਹਾਏ। ਮਧ ਕੈਟਭ ਦੂਊ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰਾ। ਮੇਦ ਦਈ ਜਲ ਮੈਂ ਬਿਸਥਾਰਾ। ਪਰਬਤ ਸਹਿਤ ਮੇਦਨੀ ਜੋਈ। ਤਾਂਤੇ ਤੁਮ ਉਪਜਾਈ ਸੋਈ। ਹੇਮਕੰਜ ਧਰ ਮਾਹਿ ਸੁਹਾਯੋ। ਤਾਂਕੀ ਨਾਭ ਬਿਖੇ ਮਮ ਜਾਯੋ॥੨੩॥ ਪ੍ਰਜਾਧਯਖ ਤਵ ਮੋਹਿ

ਪਠਾਯੋ। ਸਰਬ ਜਗਤ ਮਮ ਪਾਛੈ ਲਾਯੋ। ਜਬ ਮੋਤੇ ਨਹਿ ਪਾਲਨ ਭਯੋ। ਮੈਂ ਤਬ ਨਾਥ ਸੁ ਤੋਹਿ ਅਲਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਪਾਲੋ ਵਿੱਸ ਹਨੋ ਪ੍ਰਭ ਤੇਈ। ਮਮ ਵੀਰਯ ਅਪਹਾਰਕ ਜੇਈ। ਕੱਸਪ ਕੇ ਘਰ ਜਬ ਤੂੰ ਜਯੋ। ਬਾਵਨ ਰੂਪ ਬਿਸਨ ਤਬ ਲਯੋ ॥ ੩੩ ॥ ਭੂਕੋ ਭਾਰ ਸੁ ਨਿਖਲ ਉਤਾਰਯੋ। ਬਾਂਧ ਬਲੀ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਗਣ ਮਾਰਯੋ। ਧਰਨੀਧਰ ਤੁਮ ਈਸ ਨਰਾਇਣ। ਪਰਜਾ ਜਬੈ ਦੁਖਾਈ ਰਾਵਣ ॥੩੫॥ ਰਾਵਣ ਕੋ ਬਧ ਉਰ ਮੈਂ ਧਾਰ। ਮਰਤ ਲੋਕ ਤੁਮ ਗਏ ਮੁਰਾਰ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬਰਖ ਦਸ ਆਨ। ਤੈ ਦੇਵਨ ਮੈ ਕੀਨ ਬਖਾਨ ॥ ੩੬ ॥ ਸੋ ਅਬ ਬਰਖ ਸਗਲ ਬਿਤਗਏ। ਸਗਲ ਮਨੋਰਥ ਤੇਰੇ ਭਏ। ਮਾਨਵ ਲੋਕ ਆਯੁ ਹੈ ਜੇਤੀ। ਪੂਰਣ ਭਈ ਸਗਲ ਅਬ ਤੇਤੀ ॥ ੩੭ ॥ ਤਾਪ ਸਰੂਪ ਕਾਲ ਹੈ ਜੋਈ। ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ ਪਠਾਯੋ ਸੋਈ। ਭੂ ਮੰਡਲ ਮੈ ਰਾਜ ਕਮਾਵਨ। ਅਬਲੌ ਜੋ ਮਤਿਹੈ ਮਨ ਭਾਵਨ ॥੩੮॥ ਤੌ ਤੁਮ ਰਾਜ ਕਰੋ ਧਰ ਮਾਹੀ। ਤਵ ਕਲਯਾਣ ਰਮੋ ਸੁਖ ਮਾਂਹੀ। ਐਸੇ ਕਹਯੋ ਪਿਤਾ ਮਹਿ ਆਪ। ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਨ੍ਰਿਪ ਰਵ ਪਰਤਾਪ॥ ੩੯॥ ਜੌ ਪੁਨ ਗਮਨ ਬਿਖੈ ਮਤ ਧਾਰੀ। ਦੇਵਲੋਕ ਮੈਂ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ। ਤੌ ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੇ ਜੁਰ ਜਾਵੈ। ਬਿਸ਼ਨ ਨਾਥ ਸੁਰਲੋਕ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥ ਸੁਨਿ ਯਾ ਬਿਧ ਚਤੁਰਾਨਨ ਬਾਨੀ। ਕਾਲ ਉਮਾ ਮੁਖ ਮਾਹਿ ਬਖਾਨੀ। ਹਸ ਕਰ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਸੁਨੋ ਸਰਬ ਹਰਿ ਕਾਲ ਮਹਾਨ ॥੪੧ ॥ ਤੋਹਿ ਬਖਾਨਯੋ ਮੋਕੋ ਜੋਈ। ਅਹੇ ਇਸਟਤਰ ਮੋਕੋ

ਸੋਈ। ਅਤਿ ਸੰਤੋਖ ਮੈਂ ਉਰ ਨਿਰਮਯੋ। ਤੇਰੋ ਆਜ ਆਗ ਮਨ ਭਯੋ॥ ੪੧॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਜੇ ਜਗਤ ਮਝਾਰ। ਤਿਨ ਪਾਲਨ ਹਿਤ ਮੇ ਅਵਤਾਰ। ਤਵ ਕਲਜਾਨ ਬਿਕੁੰਠਹਿ ਆਊਂ। ਦੇਵਨ ਕੇ ਸਭ ਤਾਪ ਮਿਟਾਊਂ॥ ੪੩॥ ਤੁਮ ਅਤਿ ਆਏ ਮੇਰੇ ਪਜਾਰੇ॥ ਯਾ ਭੀਤਰ ਕਛੁ ਨਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੇ॥ ਮਮ ਸੇਵਕ ਸੁਰ ਕਾਰਯ ਜੇਤੇ॥ ਪੂਤ ਸਵਾਰੋਂ ਮੈਂ ਸਭ ਤੇਤੇ॥ ੪੪॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੋਜੋ ਕਰੇ ਬਖਾਨ। ਸੋ ਸੋ ਕਾਰਯ ਕਰੇ ਮਹਾਨ। ਕਾਲ ਰਾਮ ਇਮ ਕਰਤ ਉਚਾਰ। ਦੁਰਬਾਸਾ ਰਿਖਿ ਆਏ ਦੁਆਰ॥ ੪੫॥ ਲਖਮਣ ਪ੍ਰਤਿ ਤਿਨ ਵਾਕ ਅਲਾਏ। ਸੀਘਰ ਰਾਮ ਸੁ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਏ। ਕਾਰਯ ਏਕ ਬਡੋ ਹੈ ਮੇਰੋ। ਹੋਇ ਬੇਗ ਨਹਿ ਲਗੇ ਅਬੇਰੋ॥ ੪੬॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਲਖਮਣ ਸੁਨ ਮੁਨਿ ਵਾਕ ਕੇ ਜੁਲਤ ਤੇਜ ਅਤਿ ਪੇਖ। ਰਾਮ ਸਾਥ ਕਜਾ ਕਾਜ ਹੈ ਮੋਕੋ ਕਹੋ ਅਸੇਖ॥ ੪੬॥ ਕਾਰਯ ਤੇਰੋ ਜੋ ਅਹੈ ਮੈਂ ਸਬ ਕਰੋਂ ਬਤਾਇ। ਰਾਜਾ ਕਾਰਯਮੈਂ ਲਗੇ ਦੋਘਟਕਾ ਠੈਹਰਾਇ॥ ੪੯॥ ਸੁਨ ਲਖਮਨਕੇ ਵਾਕ ਕੋ ਕੋਪੇ ਮੁਨੀ ਬਿਸਾਲ। ਤਾਮਰ ਵਰਨ ਦੋਨੋ ਭਏ ਤਾਂਕੋ ਨੈਨ ਸੁ ਲਾਲ॥ ੪੯॥ ਭੂਪਤਿ ਕੋ ਯਾ ਖਿਨ ਬਿਖੇ ਲਛਮਨ ਜੌ ਨ ਦਿਖਾਹਿ। ਰਾਂਮਦੇਸ ਰਘੁ ਵੰਸ ਕੋ ਭਸਮ ਕਰੋਂ ਖਿਨ ਮਾਂਹਿ॥ ੫੦॥ ਚੌਪਈ॥ ਯਾ ਬਿਧ ਘੋਰ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਪਾਏ। ਮੁਨਿ ਦੁਰਵਾਸ਼ਾ ਕੋਪ ਅਲਾਏ। ਲਖਮਣ ਮਨਮੈਂ ਕੀਨ ਬਿਚਾਰਾ। ਵਚਨ ਅਹੇ ਮੁਨਿਵਰ ਕੇ ਭਾਰਾ॥ ੫੧॥ ਸਰਬ ਨਾਸ ਤੇ ਮੋ ਬਧ ਜੋਈ। ਸ੍ਰੇਸਟ ਹੈ ਜਗ

ਭੀਤਰ ਸੋਈ। ਐਸੇ ਲਖਮਣ ਮਨ ਮੈ ਧਾਰ। ਗਯੋ ਤਹਾਂ ਜਹਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰ॥ ੫੨॥ ਦੂਬਾਸਾ ਆਯੋ ਮੁਨੀ ਮਹਾਨ। ਲਖਮਣ ਰਾਮ ਸੁ ਕੀਨ ਬਖਾਨ। ਸੁਨਕੈ ਰਾਮ ਵਚਨ ਉਰ ਧਰਿਯੋ। ਤਪਸੀ ਕਾਲ ਬਿਸਰਜਨ ਕਰਿਯੋ॥੫੩॥ ਸੀਘਰ ਰਾਮ ਮਹੀਪਤਿ ਆਏ॥ ਅੱਤ੍ਰੀ ਸੁਤ ਮੁਨਿ ਦਰਸਨ ਪਾਏ। ਰਾਮ ਜੋਰਕਰ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ। ਆਦਰਸਹਿਤਸੁਪ੍ਰਸਨਉਚਾਰੀ ॥ ੫੪ ॥ ਕਾਰਯ ਅਹੇ ਤੁਮਾਰੋ ਜੋਈ। ਕਹੋ ਮੁਨੀਸਰ ਕੀਜੌਂ ਸੋਈ। ਯਾ ਬਿਧ ਸੁਨ ਰਘੁਵਰ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਦੁਰਬਾਸਾ ਪੁਨ ਕਹਿਯੋ ਭਵਾਨੀ॥ ੫੫ ॥ ਸਹਸ ਬਰਖ ਉਪਵਾਸ ਸੁ ਧਰਯੋ। ਆਜ ਸਮਾਪਤ ਚਾਹੋਂ ਕਰਿਯੋ। ਭੋਜਨ ਸਿੱਧ ਯਥੇਸ਼੍ਰ ਦੀਜੈ। ਰਾਮ ਯਹੀ ਮਮ ਕਾਰਯ ਕੀਜੈ॥ ੫੬ ॥ ਸੁਨੀ ਰਾਮ ਮੁਨਿ ਵਰ ਕੀ ਬਾਨੀ। ਪਰਮ ਸੰਤੋਖ ਸੁ ਭਯੋ ਭਵਾਨੀ। ਸਿੱਧ ਅੰਨ ਬਹੁ ਰਾਮ ਮੰਗਾਯੋ। ਮੁਨਿਕੇ ਆਗੇ ਆਨ ਦਿਕਾਯੋ॥ ੨੭॥ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਮੁਨ ਭੋਜਨ ਕਯੋ। ਬਹੁਰ ਮੁਨੀ ਨਿਜ ਆਸ੍ਰਮ ਗਯੋ। ਕਾਲ ਕਹੀ ਪਰਤੱਗਯਾ ਜੋਈ। ਰਾਮ ਚਿਤਾਰੀ ਬਹੁਰੋ ਸੋਈ॥ ੫੯॥ ਸ਼ੋਕ ਦੂਖ ਆਰਤ ਮਨ ਰਾਮ। ਭਏ ਬਯਾਕੁਲ ਪੂਰਨਕਾਮ। ਮਨ ਅਤਿ ਦੀਨਸੁ ਭੂਮ ਨਿਹਾਰੇ। ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮ ਨ ਕਛੂ ਉਚਾਰੇ॥ ੫੯॥ ਦੋ: ॥ ਮਨਕਰ ਰਾਮ ਸੁ ਜਾਨਿਓ ਲਖਮਣ ਹੈ ਹਤਰੂਪ। ਅਖਲੇਸੁਰ ਅਵਨੀ ਪਿਖੇ ਭਜੀ ਸੁ ਮੌਨ ਅਨੂਪ॥ ੬੦॥ ਲਖਮਣ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਿਓ ਭਏ ਸੁ ਦੁਖੀ ਮਹਾਨ। ਮੌਨਭਜੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰੇ ਸਨੇਹ ਫਾਸ ਗਲਤਾਨ।

॥੬੧॥ਲਖਮਣ ਕਹਿਓ ਸੁ ਮੋਹਿ ਹਤ ਭਜੋ ਭਾਪ ਰਘੁਬੀਰ। ਕਾਲ ਸੁ ਗਤਿ ਇਹੁ ਭਾਂਤ ਕੀ ਪੂਰਬ ਰਚੀ ਸੁ ਧੀਰ॥ ੬੨॥ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਜੋ ਤਜੇ ਤੌ ਮੁਹਿ ਨਰਕ ਸੁ ਹੋਇ। ਜੌ ਮੋਮੈ ਤਵ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਕਰੋ ਰਾਮ ਅਬ ਸੋਇ॥ ੬੩॥ ਤਜ ਸੰਕਾ ਮੋਕੋ ਹਨੋ ਧਰਮ ਧਰੋ ਉਰ ਮਾਹਿ। ਰਾਮ ਸੁਨਤ ਯਾ ਬਾਤ ਕੌ ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ॥੬੪॥ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਰਬ ਬੁਲਾਇਕੈ ਰਾਮ ਸੁ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ । ਮੁਨਿ ਆਵਨ ਬਚ ਕਾਲ ਕੇ ਸਗਲੇ ਦਏ ਜਨਾਇ॥ ੬੫॥ ਰਾਮ ਅਮਾਤਨ ਕੋ ਕਹੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਤਿਗਯਾ ਜੋਇ। ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਹਿਤ ਵਸਿਸ਼੍ਟ ਕੇ ਸੁਨੇ ਰਾਮ ਬਚ ਸੋਇ॥ ੬੬॥ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਭ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ ਕੀਨੋ ਰਾਮ ਬਖਾਨ। ਅਕਲਿਸ਼੍ਟ ਕਰਮ ਭੂਭਾਰ ਹਰ ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਦੈ ਕਾਨ ॥੬੭॥ ਪੂਰਬਹੀ ਯਹਿ ਨਿਰਮਯੋ ਲਖਮਣ ਸੰਗ ਵਿਯੋਗ। ਗਯਾਨ ਚਖੁ ਕਰ ਜਾਨਿਓ ਰਾਮ ਨ ਕੀਜੈ ਸੋਗ॥ ੬੮॥ ਨਹਿ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਛੋਡਿਯੋ ਲਖਮਣ ਤਜ ਭਗਵਾਨ। ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਤਗਯਾ ਜੋ ਤਜੀ ਧਰਮ ਹੋਇ ਤਬ ਹਾਨ॥੬੯॥ ਧਰਮ ਨਾਸ ਤੇ ਲੋਕ ਤ੍ਰੈ ਹੋਵੈ ਨਾਸ ਸੁ ਧੀਰ। ਤੂ ਸਭ ਲੋਕਨਿ ਪਾਲ ਕੌ ਔਰ ਨ ਕੌ ਰਘਬੀਰ॥ ੭੦॥ ਲਖਮਣ ਏਕੇ ਕੋ ਤਜੋ ਸੁਨੋ ਰਾਮ ਦੈ ਕਾਨ। ਤੀਨ ਲੋਕ ਪਾਲਨ ਕਰੋ ਤੁਮ ਭੂਪਤਿ ਮਤ ਮਾਨ॥ ੭੧॥ ਅਨਿੰਦਤ ਧਰਮ ਸਮੇਤ ਬਚ ਸੁਨੇ ਰਾਮ ਤਿਨ ਕਾਨ। ਸਭਾ ਮੱਧ ਰਘੁਬੀਰ ਤਬ ਲਖਮਣ ਕੀਨ ਬਖਾਨ॥ ੭੨॥ ਸ਼ੰਕਰ ਛੰਦ ॥ ਉਠ ਜਾਹੁ ਲਖਮਣ ਬੇਗ ਤੂ ਨਹਿ ਧਰਮ

ਹੋਵੈ ਹਾਨ। ਤਿਆਗ ਐ ਬਧ ਦੇਹ ਕੋ ਜਗ ਸੰਕ ਕਹਿਤ ਮਹਾਨ। ਇਹ ਭਾਂਤਿ ਰਘੁਵਰ ਭਾਖਿਓ ਤਬ ਦੂਖ ਬਯਾਕੁਲ ਹੋਇ। ਰਾਮ ਕੋ ਪਰਣਾਮ ਕਰ ਘਰ ਗਯੋ ਲਖਮਣ ਸੋਇ॥ ੭੩॥ ਪੁਨਿ ਗਯੋ ਸਰਯੂ ਤੀਰ ਮੈ ਅਚੰਭ ਸਰਯੂ ਨੀਰ। ਨਵ ਦੁਆਰ ਨੀਕੇ ਰੋਕਕੈ ਕਰ ਜੋਰਕਰ ਧਰ ਧੀਰ। ਸਿਰ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁ ਰੋਕ ਕੈ ਉਰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਖਰ ਧਿਆਨ। ਵਾਸਦੇਵ ਸਰੂਪ ਅਬਗੈ ਬੇਦ ਕਰਤ ਬਖਾਨ॥ ੭੪ ॥ ਪੂਦ ਤਾਹਿੰ ਕੋ ਪਰ ਧਾਮ ਜੋ ਵਹਿ ਛਿਤੇ ਛੀਤ ਮਝਾਰ। ਵਾਯੂ ਰੋਧ ਸੰਯੁਕਤਿ ਲਖਮਣ ਸੇਸ ਧਰਤ ਅਧਾਰ। ਸਭ ਦੇਵ ਕਿੰਨਰ ਨਾਗ ਬਨਤਾ ਨ੍ਰਿਤ ਮੰਗਲ ਗਾਂਹਿ। ਜਸ ਗਾਂਹਿ ਲਖਮਣ ਦੇਵ ਰਿਖ ਪੁਨਿ ਸੀਸ ਫੂਲ ਵਸਾਂਹਿ ॥ ੭੫॥ ਦੋਹਰਾ ॥ਦੇਵ ਅਗੋਚਰ ਹੋਇਕਰ ਵਾਸਵ ਸਹਿਤ ਸਰੀਰ। ਲਖਮਣ ਲੇ ਸੁਰਪੁਰ ਗਯੋ ਭਈ ਤਹਾਂ ਸੁਰ ਭੀਰ॥ ੭੬॥ ਬਿਸਨ ਚੁਥਾਈ ਭਾਗ ਜੋ ਲਖਮਣ ਅਏ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਦੇਵ ਰਿਖੀਸੁਰ ਪੇਖ ਤਿਨ ਬਿਧ ਸੋਂ ਪੂਜਨ ਕੀਨ ॥੭੭॥ ਚੋਪਈ॥ ਲਖਮਣ ਦੇਵ ਲੋਕ ਮੈ ਆਯੋ। ਸਮਾਚਾਰ ਸਗਲੋ ਸੁਨ ਪਾਯੋ। ਸਿੱਧ ਲੋਕ ਗਤ ਯੋਗੀ ਜੇਈ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਹਿਤ ਅਹੇ ਪੁਨਿ ਤੇਈ ॥ ੭੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਪ੍ਰੀਤ ਸਹਤ ਲਖਮਣ ਪਿਖੇ ਧਾਰੇ ਸੇਸ ਸਰੂਪ॥ ਸੋਭਾ ਬਰਨਨ ਕੋ ਕਰੇ ਭਈ ਸੁਕ੍ਰਾਂਤ ਅਨੂਪ ॥੭੯॥ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾਂ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉਤ੍ਰ ਕਾਂਡੇ ਅਸ਼੍ਰਮੋ ਧਿਆਇ॥ ੯॥

॥ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਦੇਵੋ ਵਾਚ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥

ਲਖਮਣ ਤਯਾਗ ਵਡ ਭਾਗ ਰਾਮ ਦੁਖ ਭਏ ਲਖਮਣ ਰੂਪ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਤਾਂ ਚਿਤਾਰਿਯੋ। ਨੈਗਮ ਅਮਾਤ ਜੇ ਬਸਿਸ੍ਰ ਗੁਰ ਖ੍ਯਾਤ ਜਗ ਪੁਰ ਵਾਸਕੇ ਬੁਲਾਇ ਜਨ ਰਾਮ ਯੋ ਉਚਾਰਿਯੋ। ਭਰਤ ਕੋ ਰਾਜ ਅਬ ਦੇਤ ਮੈ ਸਮਾਜ ਸਭ ਮਹਾਂ ਮਤਿ ਭ੍ਰਾਤ ਦੇਸ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭਿ ਪਾਰਿਯੋ । ਬੇਗ ਮਮ ਜਾਂਊ ਨਹਿ ਪੁਰ ਮੈ ਬਸਾਂਊਂ ਅਬ ਲਖਮਣ ਪਾਦ ਜਾਹਿੰ ਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਪਧਾਰਿਯੋ॥੧॥ ਐਸੇ ਜਬ ਰਾਮਚੰਦ ਮੁਖਸੇ ਬਖਾਨ ਕੀਯੋ ਦੇਸ ਪੁਰਵਾਸੀ ਜਨ ਸਭੈ ਡਹਿਕਾਇ ਹੈਂ । ਛਿੰਨ ਮੂਲ ਰੂਖਕੇ ਸਮਾਨ ਸੁ ਮਲਾਨ ਭਏ ਗਿਰੇ ਧਰ ਮਾਹਿੰ ਉਰ ਮਾਹਿੰ ਦੁਖ ਪਾਏ ਹੈਂ। ਰਾਮ ਕੀ ਸੁਬਾਨੀ ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਮੈ ਭਵਾਨੀ ਜਬ ਭਰਤ ਉਦਾਰ ਧਰ ਮਾਹਿੰ ਮੁਰਛਾਏ ਹੈਂ। ਪਾਇਕੈ ਸੰਭਾਰ ਤਿਨ ਕੀਨੋ ਹੈ ਉਚਾਰ ਪੁਨ ਰਾਜ ਨਿੰਦ ਕਰੀ ਬਹੁ ਦੋਖ ਦਿਖਲਾਏ ਹੈਂ ॥ ੨ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ਸਾਚ ਸੁਗੰਦ ਸੁ ਮੈ ਕਰੋਂ ਤੋ ਬਿਨ ਹੇ ਰਘੁਨੰਦ। ਸ੍ਵਰਗ ਭੂਮ ਕੋ ਰਾਜ ਜੋ ਚਾਹੋਂ ਨਾ ਸੁਖ ਕੰਦ ॥ ੩ ॥ ਤਵ ਪਦਕੰਜ ਸੁਗੰਦ ਹੈ ਰਾਜ ਨ ਚਾਹੋਂ ਧੀਰ। ਕੁਸ ਲਵ ਕੋ ਅਬ ਦੀਜੀਏ ਰਾਜ ਸੁਨੋ ਰਘੁਬੀਰ ॥੪॥ ਕੌਸਲ ਮੈ ਕੁਸ ਟੀਕੀਯੇ ਉੱਤ੍ਰ ਮੈਂ ਲਵ ਰਾਮ । ਸਤ੍ਰੁਘਨ ਲ੍ਯਾਵਨ ਹੇਤ ਅਬ ਦੂਤ ਪਠੋ ਸੁਖ ਧਾਮ ॥ ੫ ॥ ਅੜਿਲ ॥ ਹਮ ਸਭਹਨ ਕੋ ਗਮਨ ਸੁਨਾਵੈ ਜਾਇਕੈ। ਸੁਨ ਸਤ੍ਰੁਘਨ ਸੁ ਆਵੈ ਰਾਘਵ ਧਾਇਕੈ। ਭਰਤ ਬਖਾਨੇ ਬੈਨ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਨ ਪਾਇਆ। ਹੋਭਏ ਨਿਰਾਸ

ਸੁਚੀਤ ਪਰਮਡਰ ਪਾਇਆ॥ ੬ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਰਾਮ ਵਿਯੋਗ ਚਿਤਾਰ ਚਿਤੇ ਸਭ ਕਾਭਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਜਾ ਸੁ ਨਿਹਾਰੀ । ਬਸਿੱਸ੍ਰ ਮੁਨੀ ਕਰਣਾ ਕਰਕੈ ਤਬ ਰਾਮ ਸੁਨਾਇਕੈ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ। ਰਾਮ ਪਿਖ ਧਰ ਮਾਹਿੰ ਗਿਰੀ ਰਿਦ ਅੰਗਮ ਆਹਿ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਬਾਰੀ । ਜੋ ਇਨਕੇ ਮਨ ਮਾਹਿੰ ਰੁਚੇ ਅਬ ਸੋਇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰੋ ਸੁ ਮੁਰਾਰੀ ॥੭॥ ਮੁਨਿ ਪੁੰਗਵ ਕੇ ਯਹਿ ਵਾਕ ਸੁਨੇ ਤਬ ਰਾਮ ਪ੍ਰਜਾ ਸਭ ਆਪ ਉਠਾਈ। ਕਹਿ ਕੌਨਹਿ ਕਾਜ ਕਰੋਂ ਤੁਮਰੇ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਿਯੋ ਸਭ ਕੋ ਰਘੁਰਾਈ। ਤਬ ਜੋਰ ਪ੍ਰਜਾ ਨਿਜ ਹਾਥਨ ਕੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਕੋ ਯਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ। ਜਹਿ ਆਪ ਚਲੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਜੂ ਹਮ ਸੰਗ ਚਲੇਂ ਸਹਿ ਬਾਂਧਵ ਭਾਈ ॥੮॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਹਮਰੀ ਯਹੀ ਸੁ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਧਰਮ ਅਖੇ ਪੁਨਿ ਆਹਿ। ਤਵ ਪਾਛੈ ਅਬ ਚਾਲਨੋ ਹਮਰੇ ਦ੍ਰਿਢ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥ ੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਸੁਤ ਦਾਰਨ ਬੰਧ ਪਸੂ ਸਗਲੇ ਅਬ ਰਾਮ ਚਲੇਂ ਹਮ ਸੰਗ ਤਿਹਾਰੇ। ਸੁ ਤਪੋਬਨ ਵਾ ਸੁਰ ਲੋਕ ਚਲੋ ਪੁਰ ਮਾਹਿੰ ਬਸੋ ਅਥਵਾ ਸੁਖਕਾਰੇ। ਤਿਨ ਕੇ ਮਨਕੀ ਦ੍ਰਿਢ ਪ੍ਰੀਤਿ ਲਖੀ ਪੁਨਿ ਰਾਮ ਸੁ ਕਾਲਕੇ ਵਾਕ ਚਿਤਾਰੇ। ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਪੇਖ ਸੁ ਪੌਰਨ ਕੋ ਤਬ ਰਾਮ ਤਥਾ ਮੁਖ ਮਾਹਿੰ ਉਚਾਰੇ॥੧੦॥ ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਤਾਹਿ ਦਿਨਾ ਗਿਰਜਾ ਲਵ ਔਰ ਕੁਸੂ ਸੁਤ ਰਾਮ ਪਠਾਏ । ਰਥ ਆਠ ਹਜਾਰ ਹਜਾਰ ਗਜਾ ਪੁਨਿ ਸਾਠਹਜਾਰ ਤੁਰੰਗ ਸੁਹਾਏ। ਸੁਤ ਏਕ ਸੁ ਏਕਹਿ ਕੋ ਰਘੁਨੰਦਨ ਯਾ ਬਿਧ ਸੈਨ ਸੁ ਸੰਗ ਦਿਵਾਏ।

ਰਤਨਾ ਧਨ ਪੁੰਜ ਸੁ ਰਾਮ ਦਏ ਪੁਨ ਔਰ ਮਹਾਂ ਜਨ ਸੰਗ ਲਵਾਏ ॥ ੪੧ ॥ ਅਭਿ ਬੰਦਨਕੈ ਰਘੁਨੰਦਨ ਕੋ ਲਵ ਔਰ ਕੁਸੂ ਨਿਜ ਦੇਸ ਪਧਾਰੇ। ਅਰਹਾ ਅਨਵਾਵਨ ਕਾਜ ਤਬੇ ਪੁਨ ਦੂਤ ਪਠੇ ਰਘੁਨਾਥ ਮੁਰਾਰੇ। ਤਿਨ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਅਰਿ ਨਾਸਨ ਕੋ ਰਘੁਨਾਇਕ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਚਾਰੇ। ਢਿਗ ਰਾਮ ਅਏ ਪੁਰਕਾਲ ਬਲੀ ਮੁਨਿ ਭੇਸ ਭਲੇ ਤਨ ਮਾਹਿੰ ਸਵਾਰੇ ॥ ੧੨ ॥ ਅੜਿੱਲ ॥ ਅਤ੍ਰੀ ਪੁਤ੍ਰ ਸੁ ਬਹੁਰ ਪੁਰੀ ਮਹਿ ਆਇਯੋ। ਤਾਕੋ ਚੇਸਟਾ ਸਗਲ ਸਤ੍ਰਘਨ ਸੁਨਾਇਯੋ। ਲਖਮਣ ਕੋ ਨਿਰਯਾਣੁ ਪ੍ਰਯੋਗਜਾ ਰਾਮ ਕੀ। ਹੋ ਰਾਮ ਭੂਮਿ ਸੁਤ ਵੀਕੇ ਜਾਏ ਜਾਨਕੀ ॥ ੧੩ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਰਾਮ ਕਰੀ ਚਾਹੇ ਜੋਈ ਦੂਤ ਬਾਤ ਕਹੀ ਸੋਈ ਸੁਨ ਸਤ੍ਰਘਨ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਲਖਾਏ ਹੈਂ। ਧੀਰਜ ਕੋ ਧਾਰ ਤਿਨ ਪੂਤ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਲਏ ਮਥਰਾ ਮੈ ਰਾਜ ਸੁ ਸੁਬਾਹ ਕੋ ਦਿਵਾਇ ਹੈਂ। ਯੂਪਕੇਤ ਨਾਮ ਸੁਤ ਨੀਕੋ ਮਤਿ ਮਾਨ ਪੁਨਿ ਵਿਸੁਨਾਮ ਨਗਰ ਮੈ ਵੁਹੀ ਤੋ ਰਮਾਏ ਹੈਂ। ਰਾਮ ਦੇਖ ਨੇ ਕੇ ਕਾਜ ਰਾਜ ਕੇ ਸਮਾਜ ਤਜਿ ਸਤ੍ਰਘਨ ਬੀਰ ਸੁ ਅਯੋਧਯਾ ਮੈ ਆਏ ਹੈਂ ॥੧੪॥ ਪਿਖੇ ਰਾਮਚੰਦ ਸੁ ਮਹਾਤਮਾ ਅਨੰਦ ਕੰਦ ਜੁਲਤੁ ਸੁ ਤੇਜ ਪੇਖ ਪਾਵਕ ਲਜਾਏ ਹੈਂ। ਯੁਗਮ ਦੁਕੂਲਘਨ ਸਾਮ ਤਨ ਮਾਂਹਿ ਧਰੇ ਰਿਖ ਮੁਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਆਸ ਪਾਸ ਮੈ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ। ਜਾਂਹਿ ਨਾਮ ਕੋ ਚਿਤਾਰ ਸਿੰਧ ਜਗ ਪਾਰ ਪਰੇ ਸਨਤ ਕੁਮਾਰ ਮੁਨਿ ਜਾਂਕੇ ਜਸ ਗਾਏ ਹੈਂ। ਸਤ੍ਰ-ਘਨ ਜਾਇ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਹਾਥ ਜੋਰ ਦੋਊ

ਪੁਨਿ ਵਾਕ ਸੁ ਅਲਾਇ ਹੈਂ ॥ ੧੫ ॥ ਵਾਰਜ ਸੁ ਨੈਨ ਬੈਨ ਸੁਨੀਏ ਹਮਾਰੇ ਅਬ ਪੂਤਨ ਕੌ ਰਾਜ ਟੀਕ ਦਈ ਰਾਜ ਧਾਨੀਆ। ਜਹਾਂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਤਹਿ ਸੰਗ ਸੁ ਲਿਜਾਂਹੁ ਮਮ ਤੇਰੇ ਪਾਛੇ ਜਾਉਂ ਮਤਿ ਯਹੀ ਮਮ ਠਾਨੀਆ। ਤਯਾਗਿਏ ਨ ਬੀਰ ਦਾਸ ਤੇਰੋ ਹੌ ਬਿਸੇਖ ਧੀਰ ਸਤ੍ਰੂਘਨ ਸੇ ਮੁਖੀ ਸੁ ਰਾਮ ਦਿਢ ਜਾਨੀਆ। ਕਰੀਯੇ ਪਿਯਾਨ ਸੁ ਮਧਯਾਨ ਦਿਨ ਆਵੇ ਜਬ ਰਾਮ ਨਿਜ ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਸੁ ਯਹੀ ਹੈ ਬਖਾਨੀਆ॥੧੬॥ ਤਾਹੀ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਪੁਨਿ ਬਾਨਰ ਅਨੇਕ ਆਏ ਕਾਮ ਰੂਪ ਵੰਤ ਬਲ ਜਾਹਿ ਮੈ ਸੁਹਾਯੋ ਹੈ। ਰੀਛ ਪੁਨਿ ਰਾਖਸ ਲੰਗੂਰ ਤੇ ਹਜਾਰ ਆਏ ਦੇਵ ਰਿਖ ਪੂਤ ਹਰਿ ਪਯਾਨ ਸੁਨ ਪਾਯੋ ਹੈ। ਬਾਨਰ ਸੁ ਰਾਖਸ ਲੰਗੂਰ ਰਿਛ ਜੇਈ ਆਏ ਹਾਥ ਜੋਰ ਜੋਰ ਰਾਮਚੰਦ ਕੋ ਅਲਾਯੋ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਪਾਛੇ ਜਾਨੋ ਜਹਿ ਕਰਤ ਪਯਾਨੋ ਪ੍ਰਭ ਨੀਠ ਚੀਤ ਮਾਂਹਿ ਹਮ ਯਹੀ ਤੋ ਠਰਾਯੋ ਹੈ॥ ੧੭॥ ਤਾਹਿ ਖਿਨ ਆਏ ਕਪ ਨਾਇਕ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਬੀਰ ਕਰੀ ਰਘੁਬੀਰ ਪਦ ਬੰਦਨਾ ਬਨਾਇਕੈ। ਰਾਜਕੋ ਸਮਾਜ ਮਮ ਅਗਦ ਕੇ ਭਾਲਦਯੋ ਆਯੋ ਤਵ ਪਾਸ ਇਮ ਭਾਖਿਯੋ ਸੁਨਾਇਕੈ। ਜਹਿ ਚਲੋ ਰਘੁਬੀਰ ਤਹ ਸੰਗ ਹੀ ਸਿਧਾਊਂ ਧੀਰ ਯਹੀ ਦਿਢ ਚੀਤ ਮਾਹਿ ਆਯੋ ਠਹਿਰਾਇਕੈ । ਬਾਨਰ ਲੰਗੂਰ ਰੀਛ ਰਾਖਸ ਬਖਾਨ ਕਰੇ ਸੁਨੇ ਰਾਮਚੰਦ ਦਿਢ ਵਾਕ ਮਨ ਲਾਇਕੈ॥ ੧੯ ॥ ਵਿਭੀਖਨ ਕੋ ਸਾਦਰ ਬੁਲਾਇ ਰਾਮਚੰਦ ਕਹੀ ਰਾਖਸ ਕੇ ਰਾਜ ਅਬ ਨੀਕੇ ਸੁਨ ਲੀਜਿਯੇ। ਆਇਸ ਕੋ ਮਾਨ ਜੌਲੌ ਭੂਮਿ ਬਲਵਾਨ

ਤੁਮ ਰਾਖਸ ਕੋ ਰਾਜ ਬੀਰ ਤਬ ਲਗ ਕੀਜੀਏ। ਮੇਰੀ ਹੈ ਸੁਗੰਦ ਇਮ ਭਾਖਿਓ ਮੁਕੰਦ ਪੁਨਿ ਯਾਹਿ ਬੀਚ ਬੀਰ ਕਛੁ ਉਤਰ ਨ ਦੀਜੀਏ। ਐਸੇ ਭਗਵਾਨ ਸੁ ਵਿਭੀਖਨ ਬਖਾਨ ਕਰ ਹਨੂ ਕੋ ਬੁਲਾਯੋ ਜਾਹਿ ਨਾਮ ਭਜ ਜੀਜਿਯੇ॥ ੧੯॥ ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਚਿਰਜੀਓ ਬਲ ਧਾਰ ਜਗ ਭਈ ਮਮ ਆਇਸੁ ਨ ਸੋਈ ਮੇਟਿ ਦੀਜੀਏ। ਫੇਰ ਭਗਵੰਤ ਜਾਮਾਵੰਤ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਹਜੋ ਧਰਨ ਮਝਾਰ ਬੀਰ ਧਾਰ ਬਲ ਜੀਜੀਏ। ਦੁਆਪੁਰ ਮਝਾਰ ਇਕ ਕਾਰਣ ਉਦਾਰ ਹੋਇ ਮੋਹ ਸੇ ਲਰਾਈ ਤਵ ਫੇਰ ਪੇਖ ਲੀਜੀਏ। ਕਰਨਾ ਉਦਾਰ ਕਪਿ ਰਾਖਸ਼ ਉਚਾਰ ਕੀਓ ਔਰ ਸੁਖ ਸੰਗ ਮੋਹਿ ਸੰਗਹੀ ਚਲੀਜੀਏ॥੨੦॥ ਵਾਰਜ ਸੁ ਨੈਨ ਸੁ ਬਿਸਾਲ ਵਖ ਮੈਨ ਦੁਤ ਭਏ ਸੁ ਪ੍ਰਭਾਤ ਰਘੁਨਾਥ ਯੌ ਉਚਾਰਿਆ। ਕੁਲ ਕੇ ਜੁ ਇਸ਼੍ਰ ਹੈ ਬਸਿਸ਼੍ਰ ਗੁਰ ਰਾਮ ਕਹਜੋ ਕੀਜੀਏ ਸੁ ਹੋਮ ਸੁਭ੍ਰ ਪਾਵਕ ਮਝਾਰਿਆ। ਸੁਨਿਕੈ ਸੁ ਰਾਮ ਬਾਤ ਕਰੇ ਬਖਜਾਤ ਹੋਮ ਪਯਾਨ ਕੋ ਬਿਧਾਨ ਤਾਂਹਿ ਭਲੇ ਹੀ ਸਵਾਰਿਆ। ਬਡੇ ਹੀ ਪਯਾਨ ਹਿਤ ਰਾਮ ਮਤਿ ਮਾਨ ਤਬ ਧਾਰ ਕੁਸ਼ ਪਾਣ ਖੋਮ ਅੰਬਰ ਸੁਧਾਰਿਆ॥ ੨੧॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਨਿਕਸੇ ਪੁਰ ਤੇ ਰਘੁ ਬੀਰ ਬਲੀ ਸਿਤ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਸਿ ਜਿਉਂ ਨਿਕਸਾਏ। ਸਸਿ ਕੋਟ ਸਮਾਨ ਸੁ ਕਾਂਤ ਲਸੈ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਕੀ ਛਬ ਦੂਰ ਮਿਟਾਏ। ਸਿਤ ਵਾਰਜ ਹਾਥ ਲਏ ਪਦਮਾ ਰਘੁਨਾਇਕ ਬਾਂਮ ਸੁ ਭਾਗ ਸੁਹਾਏ। ਤਨ ਕਾਂਚਨ ਸੋ ਦ੍ਰਿਗ ਵਾਰਜ ਸੇ ਹਰਿਸੰਗ

ਚਲੀ ਛਬ ਕੌਨ ਬਤਾਏ॥੨੨॥ ਕਬਿਤ॥ ਦਾਹਨੇ ਸੁ ਭਾਗ ਰਾਮ ਸਾਮ ਹੈ ਸੁਭਾਗ ਵਤੀ ਵਾਰਜ ਸੇ ਨੈਨ ਛਬਿ ਪਰਮ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ। ਸਸਤ੍ਰ ਪੁਨ ਅਸਤ੍ਰ ਧਨੁ ਬਾਨ ਤਨੁ ਧਾਰ ਆਏ ਬੇਦ ਧਰ ਦੇਹ ਹਰਿ ਆਗੇ ਜਸੁ ਗਾਇ ਹੈਂ। ਆਏ ਮੁਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪੁਨ ਰਿਖਨ ਕੇ ਝੁੰਡ ਧਰ ਨਭਿ ਕੇ ਨਿਵਾਸੀ ਨਾਹਿ ਜਾਤਿ ਵੇ ਗਿਨਾਏ ਹੈਂ। ਬੇਦਨ ਕੀ ਮਾਤ ਤਬ ਪ੍ਰਣਵ ਸਮੇਤ ਆਈ ਬਿਆਰਤੀ ਸਮੇਤ ਹਰਿ ਹੇਰ ਬਿਗਸਾਏ ਹੈਂ॥੨੩॥ ਰਾਮਕੇ ਸਮੇਤ ਚਲੇ ਤਜਾਗ ਕੇ ਨਕੇਤ ਜਨ ਨਾਰਿ ਸੁਤ ਬੰਧੁ ਝੁੰਡ ਸੰਗਹੀ ਸਿਧਾਰਿਓ। ਮਨੋ ਮੋਖ ਦ੍ਵਾਰ ਰਾਮ ਖੋਲਹੀ ਵਿਕਾਰ ਦਏ ਜਾਹਿ ਰਾਮ ਸੰਗ ਕੋਊ ਕਰੇ ਨ ਨਿਵਾਰਿਓ। ਸਾਂਤਹ ਪੁਰਬਾਸ ਅਨੁਚਰ ਨਾਰਿ ਸੰਗਿ ਲਏ ਅਰਹਾਂ ਸਿਧਾਰੇ ਪੁਨਿ ਭਰਤ ਕੁਮਾਰਿਓ। ਰਾਮ ਕੋ ਨਿਹਾਰ ਪੁਰਬਾਸੀ ਸਭ ਲਾਰ ਭਲੇ ਪਦਮਾ ਸਮੇਤ ਜਬ ਰਾਮ ਹੀ ਪਧਾਰਿਓ॥੨੪॥ ਬਾਲ ਔ ਜੁਵਾਨ ਦਿਜ ਬ੍ਰਿਧ ਜੇ ਮਹਾਨ ਬੜੇ ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਮਾਤ ਸਭ ਸੰਗ ਹੀ ਸਿਧਾਏ ਹੈਂ। ਬਾਹੁਜ ਸੁਵੈਸ ਪੁਨਿ ਸੂਦਰ ਅਨੇਕ ਚਲੇ ਅੰਤਜ ਸੁ ਭੀਲ ਨਹੀਂ ਜਾਤਿਵੈ ਗਿਨਾਏ ਹੈਂ। ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਆਦਿ ਬਾਨਰ ਭਲੂਕ ਔ ਲੰਗੂਰ ਚਲੇ ਭਏ ਸੁਧ ਰੂਪ ਸੁਭ ਸਬਦ ਸੁਹਾਏ ਹੈਂ। ਭਏ ਦੁਖੀ ਦੀਨ ਮਨ ਕੋਊ ਨਾਹਿ ਭਯੋ ਜਨ ਬਾਹਰ ਕੇ ਸੂਖ ਮੈ ਨ ਕਾਹੂ ਮਨ ਲਾਏ ਹੈਂ॥੨੫॥ ਆਨੰਦ ਸਰੂਪ ਸੁ ਵਿਰਕਤ ਅਨੂਪ ਭਏ ਰਾਮ ਸੰਗ ਚਲੇ ਪਸੁ ਬ੍ਰਿ-ਤਨ ਮਿਲਾਇਕੈ। ਭੂਤ ਜੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼੍ਰਿ ਪਰ ਮਾਹਿੰ ਨਾਹਿ ਤੇਈ

ਰਹੇ ਚਲੇ ਤਰੁ ਜੰਗਮ ਕੋ ਸਕੇ ਨ ਗਿਨਾਇਕੈ। ਸਕਤਿ ਅਨੰਤ ਜਬ ਰਾਮ ਭਗਵੰਤ ਚਲੇ ਚਲੇ ਸੰਗ ਲੋਕ ਜਗ ਸੁਖਨ ਭੁਲਾਇਕੈ। ਰਹਯੋ ਨਾਹਿ ਜੰਤ ਕੋ ਅਯੁਧਯਾ ਮੈ ਤਾਹੀ ਸਮੇ ਰਾਮ ਮਤਿ ਪਾਇ ਚਲੇ ਸੰਗ ਹੀ ਸਿਧਾਇ ਕੈ ॥ ੨੬॥ ਨਰਾਜਛੰਦ। ਭਈ ਪੁਰੀ ਸਮੱਸ੍ਰ ਸੂਨ ਰਾਮ ਭੂਪ ਜੌ ਚਲੇ। ਗਏ ਸੁ ਦੂਰਤਾਂਹਿ ਤੇ ਨਦੀ ਨਿਹਾਰਿਆ ਭਲੇ। ਭਈ ਪਰੇ ਸੁ ਨੈਨ ਤੇਸੁ ਸਾਰਜੂ ਮਹਾਂ ਨਦੀ॥ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਮ ਕੋ ਭਏ ਸੁ ਤੀਰ ਮੈ ਗਏ ਜਦੀ ॥ ੨੭॥ ਚਿਤਾਰ ਜਾਂਹਿ ਰਾਮ ਕੌ ਸਮਸ੍ਤ ਹੋਹਿ ਪਾਵਨਾ। ਅਸੇਖ ਵਿੱਸੁ ਆਪ ਮੈ ਸੁ ਪਿਖੀ ਰਾਮ ਭਾਵਨਾਂ। ਸਮੱਸ੍ਰ ਦੇਵ ਸੰਗ ਲੈ ਪਿਤਾ ਮਹਾਂ ਸੁ ਆਇਓ। ਰਿਖੀ ਸਮੱਸ੍ਰ ਸਿੱਧ ਕੇ ਸੁ ਝੁੰਡ ਸੋਂ ਸੁਹਾਇਓ॥੨੮॥ਵਿਮਾਨ ਕੋਟਿ ਆਇਯੋ ਅਕਾਸ ਮੈ ਲਸਾਇ ਹੈਂ। ਸੁ ਦੇਵਤਾ ਸਮੇਤ ਨਾਰਿ ਤਾਂਹਿ ਮੈ ਸੁਹਾਇ ਹੈਂ। ਸੁਗੰਧਵੰਤ ਵਾਯੁ ਮੰਦ ਮੰਦ ਹੀ ਸੁ ਆਇ ਹੈਂ। ਅਪਾਰ ਫੂਲ ਦੇਵਤਾ ਅਕਾਸ਼ ਮੈ ਵਸਾਇ ਹੈਂ॥੨੯॥ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਦੇਵਤਾ ਵਜਾਂਹਿ ਗਾਂਹਿ ਵਿੱਦਜਾ ਧਰਾ। ਨਚੇ ਅਪੱਛਰਾ ਘਨੀ ਸੁਹਾਂਹਿ ਸੰਗਕਿੰਨਿਰਾ। ਸੁ ਰਾਮ ਪਾਦਪਾਵਨੋ ਸੁ ਨੀਰ ਮੈ ਛੁਹਾਇਓ। ਅਨੰਤ ਸਕ੍ਰਿ ਰਾਮਜੀ ਉਮਾ ਤਬੈ ਸੁਹਾਇਓ ॥ ੩੦ ॥ ਪਿਤਾ ਮਹਾਂ ਸੁ ਜੋਰ ਹਾਥ ਰਾਮ ਕੋ ਬਖਾਨਿਓ। ਪਰਾਤਮਾ ਪਰੇਸ ਰਾਮ ਏਕ ਤੂੰ ਪਛਾਨਿਓ। ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਬਿੱਸ੍ਰ ਤੂੰ ਸਪੂਰਨੋ ਬਿਖਾਨਿਯੋ। ਲਖੇ ਸੁ ਤੱਤੁ ਆਪਨੋ ਅਜੇਕ ਤੂੰ ਸੁ ਜਾਨਿਯੋ ॥੩੧॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਵੱਦਪ ਸੁ ਵਾਕ ਮੇਰੋ ਕੀਓ

ਹੈ ਬਨਾਇ ਤਵ ਭਗਤਿ ਅਧੀਨ ਰਾਮ ਤੁਹੀ ਤੋ ਨਿਹਾਰਿਆ। ਭ੍ਰਾਤਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰ ਪੂਰਬ ਸਰੂਪ ਤੁਮ ਧਾਰ ਭੁਜ ਚਾਰ ਸੁਰ ਕਰੋ ਪ੍ਰਤਪਾਰਿਆ। ਦੇਵਨ ਅਧੀਸ ਹਰਿ ਤੂਹੀ ਜਗਦੀਸ ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਬਿਨਾ ਨ ਆਨ ਜਨ ਸਕੇ ਤੇ ਬਿਚਾਰਿਆ। ਬੰਦਨਾ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੀਦ ਦੇਵ ਦੇਵ ਪ੍ਰਭ ਫੇਰ ਫੇਰ ਬੰਦਨਾ ਪਛਾਨਿਯੇ ਹਮਾਰਿਆ॥੩੨॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਬਿਨਤੀ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੀ ਸੁਨ ਕੈ ਸਭ ਦੇਵਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਰਘੁਰਾਈ। ਤਨੁ ਭੂਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸੁ ਨੈਨ ਮੁੰਦੇ ਕਛ ਦੇਵਨ ਕੋ ਨਹਿ ਦੇਤ ਦਿਖਾਈ। ਧਰ ਚੱਕ੍ਰ ਗਦਾ ਦਰ ਵਾਰਜ ਰਾਮ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਭੁਜ ਚਾਰ ਬਨਾਈ। ਲਖਮੰਨ ਭਯੋ ਹਰਿ ਸੇਜ ਤਬੈ ਅਹਿ ਨਾਇਕ ਰੂਪ ਸੁ ਦੇਹ ਸੁਹਾਈ॥੩੩॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਭਰਤ ਸੰਖ ਵਪੁ ਧਾਰਿਯੋ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਇ। ਚੱਕ੍ਰ ਭਯੋ ਤਬ ਸੱਤ੍ਰਘਨ ਮਹਿਮਾਂ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ੩੪॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਪਦਮਾ ਸੁ ਭਈ ਸੀਯ ਰਾਮ ਭਏ ਬਿਸ਼ਨੁ ਪੀਯ ਪੁਰਖ ਪੁਰਾਤਨ ਜੁ ਬੇਦ ਮੈ ਬਖਾਨਿਯੇ। ਅਨੁਜ ਸਮੇਤ ਧਾਰ ਪੂਰਬ ਸੁ ਦੇਹ ਹਰਿ ਭਏ ਤੇਜਵੰਤ ਦਿੱਬ ਮੂਰਤਿ ਪਛਾਨਿਯੇ। ਬਿਸ਼ਨ ਕੋ ਪਾਇ ਕੈ ਸੁਰੇਸ ਦੇਵ ਸਿੱਧ ਮੁਨਿ ਕਿੰਨਰ ਸੁ ਯੱਖ ਔਰ ਰਿਖੀ ਜੇ ਮਹਾਨਿਯੇ। ਪਿਤਰ ਸੁ ਚਾਰ ਮੁਖ ਭਏ ਸੁਖ ਵੰਤ ਸਭ ਗਾਇ ਜਸੁ ਈਸ ਕੋ ਸੁ ਪੂਜਤ ਭਵਾਨਿਯੇ ॥ ੩੫ ॥ ਮੋਦਧਾਰ ਪੂਰ ਮੈ ਗਰੂਰ ਮਨ ਭਏ ਸੁਰ ਪਾਇ ਕੈ ਮਨੋਰਥ ਸੁ ਰਹੇ ਹਰਿ ਧਾਇਕੈ। ਬਿਸਨ ਸਨਾਤਨ ਮਹਾਤਮ ਭਵਾਨੀ ਤਬ ਆਪ ਕਮਲਾਸਨ ਕੋ ਭਾਖਿਯੋ ਸੁਨਾਇ

ਕੈ । ਆਏ ਈਹਾਂ ਜੇਈ ਮਮ ਭਗਤ ਪਛਾਨੋ ਤੇਈ ਹੋਇ ਅਨੁ
ਗਾਮੀ ਮਨ ਹਰਖ ਬਢਾਇਕੈ । ਤ੍ਰਿਯਗ ਸਰੀਰ ਜੇਈ ਧੀਰ
ਪੁੰਨਵੰਤ ਤੇਈ ਬਿਕੁੰਠ ਸਮ ਲੋਕ ਮੈ ਸੁ ਦੇਹ ਪਹੁਚਾਇਕੈ॥ ੩੬
॥ ਸਵੈਯਾ॥ ਸੁਨਕੈ ਹਰਿ ਆਇਸੁ ਯਾ ਬਿਧ ਕੀ ਚਤੁਰਾਨਨ
ਜੂ ਕਰ ਜੋਰ ਉਚਾਰੀ । ਸੰਤਾਨਿਕ ਨਾਮ ਸੁ ਲੋਕ ਬਡੋ ਮਮ
ਊਪਰ ਦੀਪਤ ਮਾਂਨ ਮੁਰਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਤ ਪੁੰਨ ਸਿਬ੍ਰਹ ਸੁਤੇ ਜਨ
ਜੋ ਤਿਨ ਮਾਹਿ ਚਲੇ ਜਹਿ ਭੋਗ ਅਪਾਰੀ । ਸੁ ਬਿਕੁੰਠ ਸਮਾਨ
ਸਲੋਕਨ ਮੈ ਇਹ ਨੀਤਿ ਰਮੈਂ ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਥਾਰੀ॥੩੭॥
ਜੇ ਪੁਨ ਅੰਤ ਸਮੈ ਨਰ ਪਾਵਨ ਰਾਮ ਇਹੈ ਮੁਖ ਨਾਮ ਅਲਾਏ
। ਜਾਨਤ ਨਾਹਿ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਨਰ ਤੇ ਪੁਨਿ ਯਾ ਬਿਧ ਲੋਕ ਸੁ
ਪਾਏ । ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਯੁਗੀਸੁਰ ਜੋ ਤਵ ਧਜਾਨ ਧਰੇ ਜਿਨ
ਲੋਕਨ ਜਾਏ । ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਸੁ ਰਾਮ ਇਹੈ ਇਕ ਬਾਰ
ਕਹੈ ਜਨ ਪਾਪ ਮਿਟਾਏ ॥ ੩੮ ॥ ਕਬਿੱਤ ॥ ਸੁਨਿ ਬਿਧਿ
ਬਾਨੀ ਸੁ ਭਵਾਨੀ ਹਰਖਾਨੇ ਸਬ ਬਾਨਰ ਸੁ ਰਾਖ਼ਸ਼ ਸੁ ਨੀਰ
ਮਾਹਿ ਨ੍ਹਾਇ ਹੈ । ਡਾਰ ਯਹਿ ਦੇਹ ਕੋ ਸੁ ਜਾਂਹਿ ਸੁਰ ਅੰਸ
ਜਏ ਬਾਨਰ ਭਲੂਕ ਤਨ ਤੇਈ ਤੇਈ ਪਾਇ ਹੈ । ਬਾਨਰ
ਪ੍ਰਬੀਨ ਜੋ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਧੀਰਵੰਤ ਭਗਵੰਤ ਰਵ ਭਏ ਤੇਜ ਪਰਮ
ਸੁਹਾਇ ਹੈ । ਸੂਰਯ ਕੇ ਬੀਰਜ ਤੇ ਭਏ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਕਪਿ ਮਿਲੇ
ਪੁਨਿ ਤਾਂਹਿ ਸੁਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੱਸੁ ਗਾਇ ਹੈ॥ ੩੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥
ਔਰ ਸਭੈ ਸਰਯੂ ਜਲ ਮੈ ਨਰ ਨ੍ਹਾਇ ਸੁ ਮਾਨਵ ਦੇਹਨ
ਡਾਰੇ । ਬੈਠ ਬਿਮਾਨਨ ਭੂਖਨ ਧਾਰ ਸੰਤਾਨਿਕ ਲੋਕਨ

ਮਾਂਹਿ ਪਧਾਰੇ। ਜੇ ਪਸੁ ਕੀਟ ਪਤੰਗ ਸਬੈ ਜਲ ਨਾਇ ਗਏ ਦਿਵ ਰਾਮ ਨਿਹਾਰੇ। ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਤ ਜੇ ਜਨ ਸੰਗ ਗਏ ਸੁਰ ਮੈ ਜਨ ਦੇਖਨ ਹਾਰੇ॥੪੦॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਸਿਮਰ ਪਰੇਸੁਰ ਲੋਕ ਗੁਰ ਰਾਮ ਹਰੀ ਭਗਵਾਨ। ਬੇਗ ਗਏ ਸੁਰ ਲੋਕ ਮੈਂ ਲੋਕ ਸੁ ਬੈਠ ਬਿਬਾਨ ॥ ੪੧ ॥ ਸੂਤੋਵਾਚ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਇਹ ਪਾਰਬਤੀ ਪ੍ਰਤਿ ਹੇ ਮੁਨਿ ਮੰਡਲ ਉਤਰ ਆਪ ਮਹੇਸ ਬਤਾਇ। ਔਰ ਕਥਾ ਬਿਸਤਾਰ ਘਨੋ ਕਛੁ ਅੰਤੁ ਨਹੀਂ ਕਵਿ ਮੰਡਲ ਪਾਇ। ਇਕ ਪਾਦ ਪਢੇ ਇਨ ਮੈ ਕਰ ਜੋ ਵਹੁ ਜੋਨ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਪਾਪ ਮਿਟਾਇ। ਮੁਨਿ ਲਾਇ ਸਮਾਧਿ ਸੁ ਜ਼ਾਹਿ ਜਹਾਂ ਸੁਖ ਸੋਵਹਿ ਤਹ ਪਦ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਇ ॥ ੪੨ ॥ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਪਾਪ ਅਨੇਕ ਕਰੈ ਪੁਨਿ ਏਕ ਸਲੋਕ ਪਢੇ ਮਨ ਲਾਈ। ਨਰੁ ਸੋ ਇਹੁ ਰਾਮ ਸਾਲੋਕ ਲਹੇ ਸਭ ਪਾਪਨ ਕੋ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਮਿਟਾਈ। ਯਹਿ ਰਾਮ ਕਥਾ ਸਿਵ ਆਪ ਕਹੀ ਰਘੁਨਾਥ ਸੁ ਪ੍ਰੇਰਿਓ ਤਾਂ ਉਰ ਜਾਈ। ਸੁ ਭਵਿੱਖਤ ਭਾਵ ਕਹੀ ਚਰਯਾ ਸੁਨ ਹੋਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੁ ਸ੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਈ ॥ ੪੩ ॥ ਛਪੈ ਛੰਦ ॥ ਕਾਬਜ ਰਮਾਇਣ ਪੁੰਨ ਮਹਾਂ ਸਿਵ ਆਪ ਉਚਾਰਜੇ। ਪਾਰਬਤੀ ਸੁਨਿ ਜਾਂਹਿ ਸੁ ਚੀਤ ਸੰਦੇਹ ਨਿਵਾਰਜੇ। ਪਢੇ ਭਗਤਿ ਸੋ ਯਾਂਹਿ ਸੁਨੇ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਈ। ਸੈ ਜਨਮਨ ਕੇ ਪਾਪ ਦਏ ਖਿਣ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਈ। ਜਗ ਪਢੇ ਸੁਨੇ ਅਤਿ ਭਗਤਿ ਸੌਂ ਲਿਖੇ ਸੁ ਯਾਂਹਿ ਲਗਾਇ ਮਨ। ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ੍ਰੀਰਾਮ ਸੀ ਸ੍ਰੇ ਬਿਸਥਾਰੇ ਤਾਹਿ ਜਨਿ ॥ ੪੪ ॥ ਕਬਿੱਤੁ ॥ ਰਾਮਾਇਣ ਸੁ ਆਦਿ

ਕਾਬ ਬ੍ਰਹਮ ਲੌ ਸੁਰੇਸ ਕਰੇ ਜਾਹਿ ਕੀ ਬਡਾਈ ਸੁਨੇ ਚੀਤ ਹਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ। ਸਰਧਾ ਸਮੇਤ ਪਢੇ ਸੁਨੇ ਕ੍ਰਿਤ ਸੁੱਧ ਦੇਹ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇ ਪਾਇ ਪਦੁ ਕਹੇ ਨਿਰਬਾਨੀਆਂ। ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ਉਦਾਰ ਕਥਾ ਪੁੰਨ ਫਲ ਲੋਕ ਗੁਰ ਸੰਭੁ ਇਹਭਾਂਤਿ ਹੈ ਬਖਾਨੀਆਂ। ਯਾਂਹਿ ਕੋ ਮਹਾਤਮ ਸੁ ਸੰਭੁਹੀ ਪਛਾਨੇ ਮੁਨਿ ਸੁ ਨਤ ਮਿਟਾਇ ਪਾਪ ਪੁੰਜਨ ਕੀਘਾਨੀਆਂ॥੪੫॥ ਕਵਿ ਵਾਚ ਦੋਹਰਾ ॥ ਮਨ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰੇਰਕ ਸਦਾ ਰਾਘਵ ਚੇਤਨ ਧਾਮ। ਬਾਲਕ ਬਚਨ ਸੁ ਫੂਲ ਪਦ ਬਿਗਸੇ ਸੀਤਾ ਰਾਮ॥ ੪੬ ॥ ਛਪੈ ॥ ਗਉਰੀ ਥੀ ਸੁਭ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਜਗ ਰਾਇਆ ਨਾਮਾ। ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਮਤਿ ਮਾਨ ਭਯੋ ਸੁਤ ਤਾਕੇ ਧਾਮਾ। ਪੁਰਸੇਖ ਵ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਬਾਸ ਸੁਭ ਸੰਤ ਮਨਾਏ। ਪ੍ਰਾਚੀ ਕੁਲਸੁ ਤੀਰਥ ਨੀਰ ਸਰੱਸ੍ਵਤੀ ਛਾਏ। ਤਹਾਂ ਬੈਠ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਤਿਨ ਕਥਾ ਰਮਾਇਣ ਪਾਪ ਹਰਿ। ਮੈ ਸਰਬੱਗ ਨ ਭਈ ਭੂਲ ਕਛੁ ਸੰਤ ਸੁਧਾਰੋ ਖਿਮਾ ਕਰ॥ ੪੭ ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੂਪ ਜਗ ਨਿਜ ਤਪ ਪੁੰਜ ਅਪਾਰ। ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੋ ਦਯੋ ਤਿਨ ਦਯਾ ਪਰਮ ਉਰ ਧਾਰ॥ ੪੮ ॥ ਛਪੈਛੰਦ ॥ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਸੁ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਧੀਰਾ। ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਹਰਿ ਰਾਇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸਨ ਗਹੀਰਾ। ਗੁਰਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਭਯੋ ਜਗਤਿ ਕਿਰਪਾਲ ਸਰੂਪਾ। ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਭਯੋ ਸੁ ਤਾਕੋ ਪੂਤ ਅਨੂਪਾ। ਸੁਭ ਤਾਂਹਿ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ ਜਗ ਸਾਂਤਿ ਤੇਜ ਪਥਿ ਯੁਗਮ ਰਤਿ। ਇਹ ਸ਼ਾਂਤਿ ਅਨਿਗ

ਲਘੁ ਬਾਲ ਜਨ ਭਾਖਾ ਕਰੀ ਸੁ ਯਥਾਮਤਿ ॥ ੪੯ ॥ ਸਵੈਯਾ ॥ ਪੱਛਮ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਔ ਜਨ ਦੱਖਨ ਜਾਂਹਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਿਹਾਰੇ। ਸਿੱਖਭਏ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕੇ ਪੁਨ ਨਾਮ ਸਭੈ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ਉਚਾਰੇ। ਬ੍ਰਹਮ ਸਨਾਤਨ ਦੇਹ ਧਰੇ ਸਭ ਸੇਵਕ ਜਾ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰੇ। ਤਾ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪਦ ਪੰਕਜ ਅੰਜਲ ਕੈ ਅਬਿ ਬੰਦ ਹਮਾਰੇ ॥੫੦॥ਨਰਾਜਛੰਦ ॥ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ ਮੰਜੁਲੰ। ਨਿਵਾਇ ਸੀਸ ਬੰਦਨਾ ਸੁ ਜੋਰ ਪ੍ਰੇਮ ਅੰਜੁਲੰ। ਸਮੱਸ੍ਤ ਸੱਤ੍ਰ ਮਾਰ ਤੇਜ ਪੁੰਜ ਜਾਂ ਬਿਥਾਰਿਯੋ। ਅਨੇਕ ਦੂਖ ਟਾਰ ਸਿੱਖ ਪੁੰਜ ਜਾਂ ਉਬਾਰਿਯੋ ॥ ੫੧ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਜਾਂਪਦ ਪੰਕਜ ਨੀਰ ਲਹਿ ਬੰਧਨ ਦਏ ਨਿਵਾਰ। ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕੋ ਨਮੋ ਤਪੋ ਗਜਾਂਨ ਅਵਿਤਾਰ ॥ ੫੨ ॥

ਦੋਹਰਾ ॥ਗ੍ਰਿਹਿ ਅਗਨੀ ਵਸੁ ਚੰਦ ਪੁਨਿ ਸੰਮਤ ਆਨੰਦ ਧਾਰ ॥੧੮੯੨॥ਦਸਮੀਕਾਤਕਸੁਦੀਸੁਭਸੁਰਾਧੀਸਗੁਰਵਾਰ॥੫੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤਿ ਅਧਯਾਤਮ ਰਾਮਾਇਣੇ ਉਮਾ ਮਹੇਸੁਰ ਸੰਬਾਦੇ ਉੱਤਰਕਾਂਡੇ ਬੈਕੁੰਠ ਨਿਰਯਾਣੋ ਨਾਮ ਨਵਮੋ ਧਿਆਇ ॥ ੯ ॥ ਸੁਭੰ ॥ ਉੱਤ੍ਰਕਾਂਡ ਸੰਪੂਰਨੰ ॥

ਕੌਨ ਕੌਨ ਪਦਾਰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਲਗੀ ਧਰ
ਦਸਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋ ਬਖਸ਼ੇ ਹੈਨ ॥

ਕਬਿੱਤ ॥ ਪੰਡਤੋਂ ਕੀ ਪੰਡਤਾਈ ਪਾਂਧਨ ਕੀ ਪਾਂਧਤਾਈ ਛੱਤ੍ਰਨ ਕੀ ਛੱਤ੍ਰਤਾਈ ਛੀਨੀ ਹੈ ਨ ਛੋਰੀ ਲੇਸ਼ ।ਰਾਗਨ ਕੀ

ਰਾਗਤਾਈ ਕਵਤਾ ਕਵੀਸਨ ਕੀ ਸਾਧਨ ਕੀ ਸਾਧਤਾਈ ਲੀਨੀ ਹੈ ਸਮੇਤ ਭੇਸ। ਮੀਰਨਕੀ ਮੀਰੀ ਔ ਬਜ਼ੀਰੋਂ ਕੀ ਬਜੀਰੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਅਮੀਰੋਂਕੀ ਅਮੀਰੀ ਐਂਚ ਤੇਜ ਸੋ ਬਟੋਰੀ ਪੇਸ਼। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਜ ਕੈ ਸੁ ਪੰਥ ਪਿਆਰੋ ਨਿਆਰੋ ਕੈ ਚੁਰਾਸੀ ਸੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਹੈ ਮ੍ਰਯਾਦਿ ਬੇਸ਼ ॥

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸਟੀਕ

ਏਸ ਗਲ ਨੂੰ ਸਭ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਅਰਥ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਅਰਥਾਤ ਨਾਲ ਅਰਥ ਭੀ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੋਵਨ ਉਸਨੂੰ ਤਾਂ ਅਨਜਾਣ ਭੀ ਪੜ੍ਹਕੇ ਪੂਰਾ ੨ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿਤ ਏਹ ਆਸਾਦੀ ਵਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਟੀਕਾ ਸ੍ਰੀਯੁਤ ਭਾਈ ਭਗਵਾਨਸਿੰਘ ਜੀ (ਸ੍ਵਰਗਬਾਸੀ) ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਿਆਨੀ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ (ਜਿਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖਾ ਪੜ੍ਹਕੇ ਕਈ ਗਜਾਨੀ ਹੋਏ ਹਨ) ਅਸਾਂ ਆਪਣੇ ਟਾਯਪ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਹੈ ਅਰ ਏਹ ਟੀਕਾ ਦੋ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਮੂਲ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖਕੇ ਫੇਰ ਅਗੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ, ਸਾਖੀਆਂ ਸਹਿਤ ਅਰਥ ਲਿਖਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਔਖਾ ਪਦ ਨਹੀਂ ਪਾਯਾ ਹੋਯਾ। ਕਾਗਜ਼ ਇਸਦਾ ਬੜਾ ਮੋਟਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਅਰ ਪੰਨੇ ੪੩੪ ਹਨ ਮੋਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੇਵਲ ।।।) ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੈ॥

ਵਿਗਯਾਪਕ

ਰਾਯਸਾਹਿਬ ਮੁਨਸੀ ਗੁਲਾਬਸਿੰਘ ਐਂਡਸੰਜ਼

ਮਾਲਿਕ ਮੁਫ਼ੀਦ ਆਮ ਪ੍ਰੇਸ ਲਾਹੌਰ।